

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

31-1a
OPERA *ven*
IOSEPHI VIRI IN-
TER IVDAEOS DOCTISSI-

MI AC DISERTISSIMI, QVAE AD
NOSTRAM AETATEM PERVENERVNT,

Servati deo OMNIA, NIMIRVM: *Coloniae ma?*

DE ANTIQVITATIBVS
IYDAICIS LIBRI XX. QVIBVS IN FINE
LOCO APPENDICIS VITA IOSEPHI PER IPSVM
conscripta, est adiecta: De bello Iudaico Libri VII. ex collatione Græcorum Codicum accuratè castigati: Contra Apionem Libri II. pro corruptissimis antea, iam ex Græco itidem non solum emendati, sed etiam suppleti, ac integritati pristina restituti: De imperio rationis siue de Machabais Liber vnus, denuò recognitus; Antehac à Græca lingua peritissimo, ac historiarum studiosissimo viro in Latinum sermonem translata, & ad exemplum Græci Codicis accuratè distincta.

NVNC VERO SVMMA CVM DILIGENTIA CHRONOLOGIA ad caput vniuscuiusque folij, cum ex veterum tum recentiorum Scriptorum Commentarijs, cumq; scholijs necessarijs, per doctum quendam virum in communem Rei literariæ vtilitatem recens concinnata.

CVM FIGVRIS ET INDICE LOCVPLETISSIMO.

FRANCOFORTI.
CID. ID. LXXX.

OMNIA QVAM ABSOLVTISSIME HAC EDITIONE EMENDATA, ET A
mendis, quibus scatebant plurimis repurgata.

1484

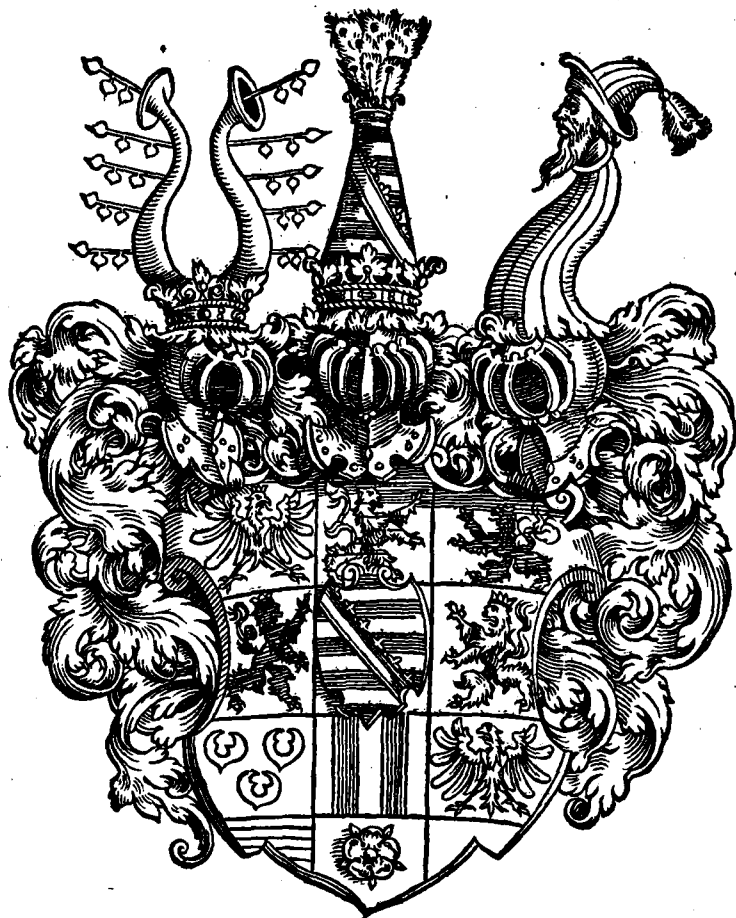
1468

59

Handwritten text, possibly a signature or name, located in the upper left quadrant.

Handwritten text, possibly a signature or name, located in the upper right quadrant.

ILLVSTRISSIMIS PRIN-
 CIPIBVS AC DOMINIS, DOMINO
 FRIDERICO VVILHELMO ET IOANNI, FRA-
 TRIBVS, DVCIBVS SAXONIE, LANDTGRA-
uijs Thuringia & Marchionibus Misnia, &c.
Dominis suis clementissimis.

REPETENTI mihi varia literarum studia, ad quæ nos statim in ipso adhuc iuuentutis flore, vt veræ laudis gloriam assequamur, mittunt parentes: nullum equidem mihi visum est vel iucundius singulis, vel vtilius, ac perinde magis necessarium vniuersis, his præsertim quibus olim Reipublicæ gubernacula referuantur, Duces Illustrissimi, atque est illa multiplex & copiosa gestarum rerum testis Historia. Quia enim nuncia est vetustatis, vt præclare dixit Cicero, fieri non potest, quin ipsa sit ceu quædam honestæ vitæ officina, ex qua in dubijs rebus certa sibi quisque petere consilia, certas sibi & tanquam viuas ad benè viuendum proponere imagines & possit & audeat. Nam reliquæ, quas vocant liberales, artes vniuersæ, quid quæso in Rebus publicis facient, vbi non illis accesserit gestarum rerum cognitio? Atqui historia nō tam exempla, quàm incitamenta etiam quædam habet, quæ vel crudelissimos, & ab omni penitus humanitate alienos, in quandam mansuetioris vitæ cōsuetudinem inuitare, vel rapere potius pos-
 a 2 sint:

EPISTOLA DEDICATORIA.

sint: id quod nec ullæ hominum leges, neque vlla Philosophorum præscripta præstare queant. Quid enim leges queant aliud, vbi non ex aliqua præclare rei gestæ cognitione emanant, præterquam cogere, terrere, punire? Philosophi autem in vmbra & ocio quædam liberè, ad formandos indocti vulgi mores, in disputationem vocarunt: quæ hoc minus peccandi licentiam arcent, quò minus est videri aliquid, quàm esse, hoc est, quò maior est opinione veritas. Quando enim non ab honesto iustitiæ ad iniustitiam declinavit, qui vel rigidarum vim legum, vel superciliosa Philosophorum duntaxat præscripta calluit? Ab iniusticia verò ad immisericordiam nõne facilis est transitus? Immisericordiam nõne, tanquam necessariò, sequitur crudelitas? Crudelitatis nõne comes est ferina illa, & quæ omnem profus agendarum rerum electionem excludit, Immanitas? Dij melius, quàm sic vnquam habenas rerum teneant honestatis ignari. Porro quisquis præteritarum rerum cognitionem tenuerit, facilè ex his, quæ virtutis adminiculo facta recensent historiæ, intelliget, quantum ei, qui alijs præest, crudelitatem fugere liceat: & hoc agere semper, vt quàm maximè fieri possit, ametur à plurimis, timeatur à paucis. Nam si maioribus nostris credimus, ciuitates & regna, fide & clementia magis, quàm vi & armis conseruantur. Crudelitatem enim exercere in ciues, vt est pusilli, & omnia timentis animi signũ, ita Clementia cõciliare sibi nõ vnus duntaxat ciues, sed & hostes, excelsi & magnanimi spiritus argumentũ esse solet. Quocirca nõ infrequèter maior est virtus seruasse hostẽ, quàm extinxisse. Seruato enim hoste, sæpius victoriæ triũphos ducere, sæpius clementiæ documenta præbere licebit: quorũ neutrũ assequitur victor, si temerè, & quò sese fortunæ impetus rapuerit, feratur in hostem. Etsi enim difficile est temperare cõceptis animo affectibus, tamẽ qui quis famæ studio, & honestæ laudis cura tãgitur, nõ magis indulgere sibi quàm imperare etiam gloriosum duxerit. Qui secus est affectus, illum ne Thersites ille quidem, omniũ qui ad expugnandã Troiã venerunt ignauissimus, in hostes secum ducturus fuerit. Nam ignauos Duces, non rarò mutationes rerum sequuntur: quæ deinceps cædem, fugam, aliaque hostilia, vt scriptum à Sallustio, portendunt. Neque verò dico, velle me quenquam ab æuendis publicis patriæ officijs remorari, ob eam tantum causam, quòd dist. ile sit benè imperare alijs. Etsi enim difficile est benè imperare, haud idèò tamen publicorum officiorum molem, cuiquam Principi viro, si ea vltro offeratur, fugere permiserim. Qui alios enim regit & seruat, dum plurimorum curam gerit, dum miserorum necessitates tanquam in humeros suos transfert: ille demum sibi immortale, & omni quoque ære perennius nomen parat. Qui uero nullam earum rerum, quas hic recensemus, habuerint scientiam, illos ego nimirũ ad pascendos armentorum greges tantisper relegauerim, dum facti prudentiores, intelligant, quàm non sit tutum, illotis, vt aiunt, pedibus, ad tam augustum seruandæ Reipublicæ munus accedere. Nam vt alibi scripsit Xenophon, *πάντες τῶν ἄλλων ζῴων ἐπὶ ἴσῳ, ἢ ἀθρόωσαν ἀρχήν.* Quod tamen paulò post facillimum fore ostendit, si rerum agendarum vsus cum prudentia accesserit. Quis enim non pareat illi, qui cum summa rerum prudentia, summam quoque fidem, clementiam, constantiam, æquitatem, vigilantiam, sedulitatem, labores, sobrietatem, & alias id genus Heroicas planè

planè virtutes copulauerit? Tantus enim est quisq; in Repub. quantum se virtutibus ostendit. Et quisquis præficitur alijs, tanquam cōmune aliorum ciuium spectaculum constituitur. Quem nemo facillè præcipientem audiet, nisi illud, ad quod euectus est fastigium, suis quodammodo virtutibus reddat ornatus. Animi ornamentis opus est, quæ quidem à virtute proficiuntur, vbi magistratus audientes velint habere ciues. Cæterum ne ad formandos optimos cuiq; mores recta desint studia, utq; non tam priuatam quàm publicam patriæ quoq; salutem tueri contendant ciues, ac subinde nouam semper patriæ gloriam comparare studeant, ad ea duntaxat adijciendus est animus studia, quæ bonorum omnium consensu ad omnem virtutem sunt accommodatissima. Quo in ordine vel primas obtinet Historia, ex qua tanquã ab oraculo ciuilia petenda censemus instituta, cum quod ea sit vna quæ rectè aut secus factorum memoriã habeat, tum quod quenq; officij sui commonefaciat magis, quàm vllæ statuæ, magis quàm vllæ Pyramides aut imagines maiorum. Propterea longò rerum vsu veteres olim sapientes cum domi tum foris acquisito, varia ac ferè semper pugnancia vulgi studia cognoscentes, varias vitiorum pœnas, varia vicissim egregiè factorum præmia statuerunt: id quod hodie vna, & prorsus vnica nobis præstare, & tanquam in speculo quodam repræsentare queat historia. Ac ne nimium de laudibus historiæ dixisse videar, quas & multi docti passim scriptis suis celebrauerunt: res ipsa clamat, non esse vllum genus literarum humanæ vitæ vtilius ac commodius Ecclesiastica historia, quæ supra alias dignitatis eminentia, quàm ea & mole rerum ac varietate, & illustribus omnis generis virtutum vitiorumq; exemplis locuples sit, consultò dicere prætereo. Quæ tamen duo tanta sunt, ut si rectè gratias habemus illis immortales, qui alios historicos ediderunt, interpretati sunt, emendauerunt, illustrarunt, certè non erat Flauio Iosepho cur eandem operam denegandam quispiam iudicaret. Certatim & superioribus & hoc ipso nostro felicissimo tempore, à multis eruditione industriaq; insignibus viris in Antiquitatis noticia, eruenda, in lucem proferenda explicandaq; laboratum est, non sine honestissimi cuiusque mortalium summo applausu: eorum nullus ferè est qui nõ Iosephi huius auxilio se vsum fuisse fateatur. Sunt enim in hoc autore multa diligentius indicata, explicataq; de legibus & institutis Hebræorum, quæ antiquiores illi scriptores aut silentio, tanquam nota suis hominibus, transmiserunt, aut attigerunt obiter: quæ tamen non intellecta, multum tenebrarum lectori offundant: cognita, mirum in modum expediant. Deinde quòd spectat ad historiam ipsam per se quam tractat, manifestum est, eam quæ sparsim, diuersis locis, apud diuersos autores tradita erat, summa perspicuitate, optimaq; fide ab Iosepho esse compositam & illustratam: ut non modò res gestæ, sed (quod est potissimum, & cognitu præcipuè dignum) earum causæ, progressus, fines, euentusq; ob oculos sint potissimi. Huius historiæ præstantiam animaduertens ego, & à plerisq; omnibus eandem illam historiam commendari, atq; in cœlum vsq; euehi cum audirem, ut cuius historiæ studio, plus quàm antea compertam redderem, typis euulgãdam recepi. Opere verò legitime perfecto, & habito prius doctissimorum virorum consilio, cum opus istud iam antea vsui publico expositum: multis nihilomi-

EPISTOLA DEDICATORIA.

nus vel Typagrophorū incuria mendis labefactatum cum reperissem, nullis sumptibus, vigilijs & peritorum hominum laboribus parcendum existi-
maui, quin rem adeo preciosam accuratissimè recognitā, Historiarum stu-
diosis possem exhibere. Sed cum ad finem iam progressus essem, subuereri
cœpi, num hoc meum quātumuis ob publicam vtilitatem institutum à ca-
uillatorum & Zoilorum morsibus tutum esse posset. Itaq; mecum delibe-
rans, quibus tutelam huius editionis potissimum committerem, nulli visi
sunt magis idonei & maiore in existimatione constituti c.v. quos ego (licet
infimus) inter tot & tantos Principes & Illustres viros ob insignē iustitiam,
pietatem, fidem, & erga omnes clementiam, patronos mihi eligerem, quos
Philosophicum illud pro scopo semper habuisse constat: Imperes vt vene-
ris magis, & ameris, quàm vt metuaris. Deinde mouit me, vel in primis Illu-
stris. Ducis quondam, Domini c.v. progenitoris memoria: cuius etsi mihi
videndi audiendiq; occasio non contigit: sola tamen publica fama tantum
animi desiderium excitauit, vt fatiari illud prius non possit, quàm aliquo of-
ficio saltem erga posteros eius, quoniam erga ipsum non datur, fuerit ope-
rosum. Nam vt alias ipsius virtutes, tum foris, tum in patria decantatas, ne-
gligere vellem: cuiusmodi sunt: Fortitudo, tam bellica quàm togata, qua-
rum vtrarumq; prudentia sapienter rexisse: Grauitas, quam mirabiliter hu-
manitate, comitate, vrbaneitateq; temperasse dicitur: Eloquentia, diligenti
studio, & multarum rerum vsu parata: Liberalitas erga omnes, præsertim er-
ga literarum & bonarum artium studiosos: Constans beneuolentia & non
simulata fidelitas, non modò erga propinquos & domesticos: sed etiam er-
ga subditos suos omnes, pauperes æquè ac diuites: Pietas erga Deum & Ec-
clesiam sincera: & aliæ quamplurimæ, iam olim doctissimorum virorum
monumentis celebratæ virtutes. Hunc ergo tantum honestissimarum vir-
tutum non modò fautorem, sed etiam cultorem, quis amore non comple-
ctatur? quis nomen gentemq; eius honore non prosequatur, qui quidem
earundem virtutum amator, non contemptor & hostis sit? Itaque mihi,
etiamsi nulla alia esset huius nuncupationis causa, hæc certè, memoria, in-
quam, ac desiderium c.v. parentis satis idonea esse posset.

Ad v.c. igitur, Principes Illustrissimi, doctorum omnium Mæcenates,
& tuorum libet, qui aliquo modo de Republica bene mereri cupiunt, fau-
tores summos, supplex accedo: Et c.v. Opus hoc Antiquitatum Iudaicarum
prædicti Flauij Iosephi offero, obnixè petens, vt istud ea qua solet Clemen-
tia exciperi dignetur, mihiq; lubeat in posterum sub tanta v.c. autoritate
maiora & grauiora edere: Deum deniq; optimum maximum, vt quàm diu-
tissime c.v. nobis conseruet incolumes, humili prece oro, eidemq; submissè
me commendo. Francofordiæ ad Mœnum Calend. v I I B R. anno Domini
G I O. I O. L X X X.

C. V.

Humillimus Cliens.

Sigismundus Feyerabendt
Bibliopola.

AVTORES QVORVM POTISSIMVM
TESTIMONIO PARTIM COMPRO-

bato, partim confutato. Iosephus histo-
riae suae fidem facit.

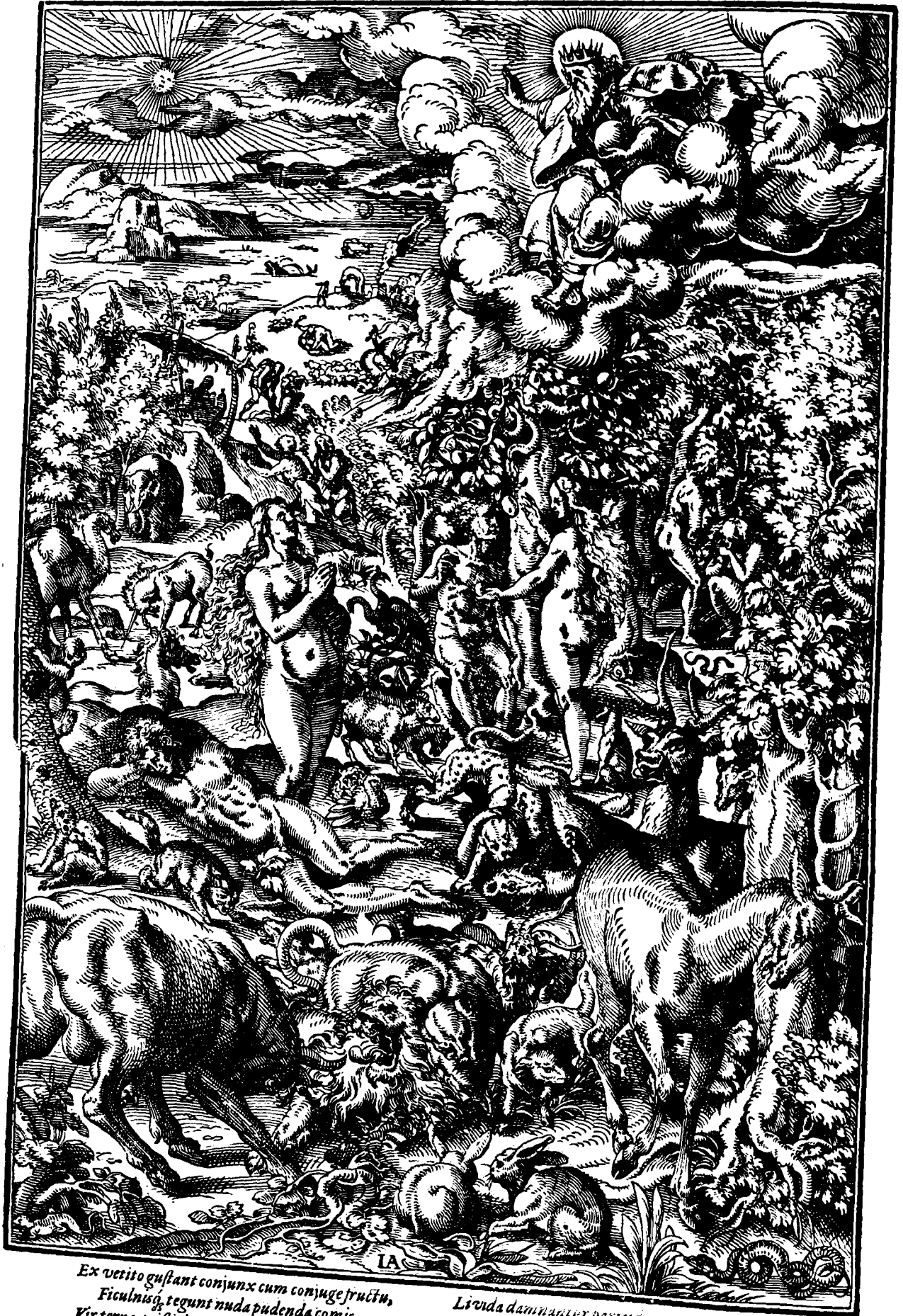
Acusilanus Argivus
Agatharchides Gnidius
Alexander Polyhistor
Andreas
Apion grammaticus
Apollonius Nolo
Apollodorus
Ariphanes
Aristeus
Aristoteles
Berosus Chaldaeus
Cadmus Milesius
Castor Chonographus
Charemon
Cherilus poeta
Conon hist.
Demetrius Phalereus
Dius hist.
Ephorus
Estius
Euhemerus
Eupolemus
Hecataeus Abderita
Hellanicus
Hermippus
Hermogenes
Herodotus

Hesiodus
Hieronymus Aegyptius
Homerus
Isidorus
T. Linius
Lysimachus
Manethon
Menander Ephesus
Mnaseas Damascenus
Mochus
Nicolaus Damascenus
Pherecydes Syrius
Philon senior
Philostratus
Polybius Megalopolitanus
Polycrates
Posidonius
Pythagoras
Strabo
Thales
Theodotus
Theophilus
Theopompus
Theophrastus
Thucydides
Timaeus
Zopyrion

PERIOCHA GENES. I. II. III. IIII. CAP.

Conditor è nihilo cæli terraq; verendus,
 Digestum alterno segregat igne diem.
 Exanima & senis faciens animas a diebus,
 Festum qui sequitur præcipit ire diem.

Mox animam inspirat format o è pulvere Adamo,
 Qui proprio dominus nomine bruta vocat.
 Cui rerum consors è costa jungitur uxor,
 Et fonte irrigui cura docetur agri.

Ex vitito gustant conjunx cum conjuge fructu,
 Ficulnisq; tegunt nuda pudenda comis.
 Vir terra, tristi damnatur femina partu,
 Serpens pulverem lubricus inq; solum.

Lisenda damnantur particula vota Caini,
 Pondera, mensuras, mænia, finit agros.
 Sed pia di vini soboles caelestia Sethi
 Rimatur, geminas scribit & in statuas.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER PRIMVS,

SIGISMUNDO GELENIO INTERPRETE.

SVMMA CAPITVM LIBRI PRIMI
ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

- I. Prooemium, continens causas, & summam sequentis descriptionis.
- II. De mundi creatione, & elementorum dispositione.
- III. De posteritate Adami, & decem aetatibus vsque ad Diluuium.
- IIII. De Diluuiò, & quomodo Noe in Arca cum familia seruatus habitauerit in campo Senaar.
- V. De turri Babylonica, deque linguarum mutatione.
- VI. Quomodo Noe posterì per totum terrarum orbem sedes sibi occupauerint.
- VII. Quòd gentes singulae à suis autoribus nomina traxerint.
- VIII. Quomodo Abraham generis nostri autor è Chaldaeorum terra profectus habitauerit regionem quondam Chanaanam, quae nunc Iudaea dicitur.
- IX. Fame Chanaanam premente, Abrahamus in Aegyptum est profectus: & ibi aliquantisper commoratus, retrò vnde venerat est reuersus.
- X. Sodomitarum clades ab Assyrijs accepta.
- XI. Quomodo Abrahamus Assyrios aggressus, tam captiuos quam reliquam praedam victor reduxit.
- XII. Quomodo Deus Sodomitarum gentem exciderit, flagitijs eorum offensus.
- XIII. De Ismaele Abrahami filio, eiusque posteris Arabibus.
- XIIII. De Isacco legitimo Abrahami filio.
- XV. Saræ Abrahami coniugis obitus.
- XVI. Quomodo è Chætura Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenerit.
- XVII. De obitu Abrahami.
- XVIII. De Isacii filiis Esau & Iacobo, & natiuitate eorum ac educatione.
- XIX. De Iacobo metu fratris in Mesopotamiam profugo.
- XX. Mors Isacii & sepultura in Hebrone.

PROOEMIUM CONTINENS CAUSAS
& summam sequentis descriptionis.

CAP. I.

D scribendas historias qui se conferunt, non unam neque eandem sui propositi causam habere mihi videntur, sed plures easque multum inter se differentes. quidam enim ostentanda eloquentia causa, gloriaque ex ea captanda, ad hoc studiorum genus se applicant. alij quò gratiam illis referrent, quorum res gestas scribendas sibi sumpserunt, nulli labori, quantum in se fuit, pepercerunt. Sunt quos res ipsa compulsi, ut quibus gerendis interfuerant, ea scripto complexa in vulgum proderent. nec desuerunt,

Varia Historiographorum different

A qui

Impulsus: cause hu-
ius Historie conscri-
benda.

qui res insignes, cognituaq; dignas in obscuro latere non ferrent, atque ideo nar-
rationem earum in communem utilitatem proferrent. Ex iam dictis causis po-
strema dua me quoque ad idem permouerunt. Bellum enim quod cum Ro-
manis habuimus, et res utrinque gestas, ac demum euentum, qua omnia pra-
sens ipse meo periculo didici, narrare coactus sum propter quosdam qui scriptis
suis veritatem deprauauerunt. Praesens vero opus aggressus sum, ratus Graecis
omnibus cognitu non iniucundum fore. Complectetur enim uniuersam nostra
gentis antiquitatem, formamq; reipublica, ex Hebraicis literis translatae.
Cogitaueram equidem et antea, iam tum cum historiam de bello scriberem,
docere, unde primum oriundi Judai, quam varia fortuna usi, sub quali le-
gislatore ad pietatem ceterasq; virtutes instituti, quibus bellis per tot secula
gestis, inuiti ad postremum contra Romanos bellum sint pertracti: sed quoniam
prolixius erat hoc argumentum, seorsim illud proprie dicato opere exorsus
usque ad finem suum perduxi. Procedente dein tempore, sicut usu venit his
qui res arduas aggrediuntur, cunctatio quadam ac segnicies mihi incessit, tan-
tam materiam in alienam ac peregrinam linguam traducturo: sed fuerunt qui
cupiditate cognoscendi ad opus me adhortabantur, et praecunctis Epaphro-
ditus, vir cum omnis generis disciplinarum, tum vero rerum gestarum pe-
ritia cum primis auidus, ut qui ipse in maximis negocijs et varijs fortuna ca-
sibus versatus, in omnibus eximiam natura indolem pra se tulisset, inconcus-
sumq; virtutis studium perpetuo retinisset. Huic igitur morem gerens, assi-
duo cunctorum utile aliquid ac honestum molientium fautori, cum me mei iam
suppuderet, si viderer ignauiam speciosissimo labori antepone, vires ani-
mumq; resumpsi: simul hac quoque reputatione non leuiter permotus, quod et
maiores olim nostri exteris sua benignè communicauerunt, et Graecorum non-
nulli vehementi res nostras cognoscendi studio flagrauerunt. Itaque inuenio
literis proditum, quod Ptolemaeus secundus eius nominis Rex, totius discipli-
nis colligendisq; libris deditus, magnopere contenderit legem nostram, eiusq;
instituta, et viuendi formam praescriptam, in Graecum eloquium transferri.
Eleazarus autem pontificum nostrorum nemini secundus, Regi hanc utilita-
tem non inuidit, et clamaturus omnino, nisi consuetudinem haberemus a maio-
ribus acceptam, res bonas et honestas celare neminem. Proinde mihi quoq; con-
uenire duxi, ut et pontificis nostri imitarem magnanimitatem: et hodie quoque
Regis illius multos per similes putarem, duntaxat quod ad discendi cupiditatem
attinet. neq; enim totam scripturam occupauit ille, sed legem sola ei tradiderunt
interpretes, qui ob hoc Alexandriam missi fuerant. Sunt autem innumera sa-
cris literis prodita, ut quae quinq; millium annorum historiam in se complecti-
tur, in qua diuersi sunt inopinati casus, varia belli fortuna, multa imperatoru
praecleara facinora, multa rerum publicarum mutationes. In uniuersum autem
ex huius potissimum historiae lectione cognoscere licet, quod his qui Dei volun-
tati obsequuntur, et leges bene latas transgredi verentur, omnia prospere succe-
dunt supra quam credi possit, et felicitas illis primum a Deo proponitur. quod
si ab illarum diligenti obseruatione discedant, neque consilia eorum exitum in-
ueniunt, et boni ipsorum opinione conatus in calamitates immedicabiles de-
sinunt. Quapropter iam nunc lecturos hac volumina adhortor, ut Deo men-
tem adhibeant, et legislatorem nostrum probent, si naturam, ut dignum est,
confi-

Iosephus hanc histo-
riam non Hebraica
sed peregrina lingua,
Graeca nimirum con-
scripsit.

Epaphroditus.

Ptolemaeus Philadel-
phus.

Eleazarus.

Septuaginta inter-
pretes.
Anno 268. ante
Christum natu.

Quid potissimum ex
huius historiae lectio-
ne accipi debeat.

Obserua.

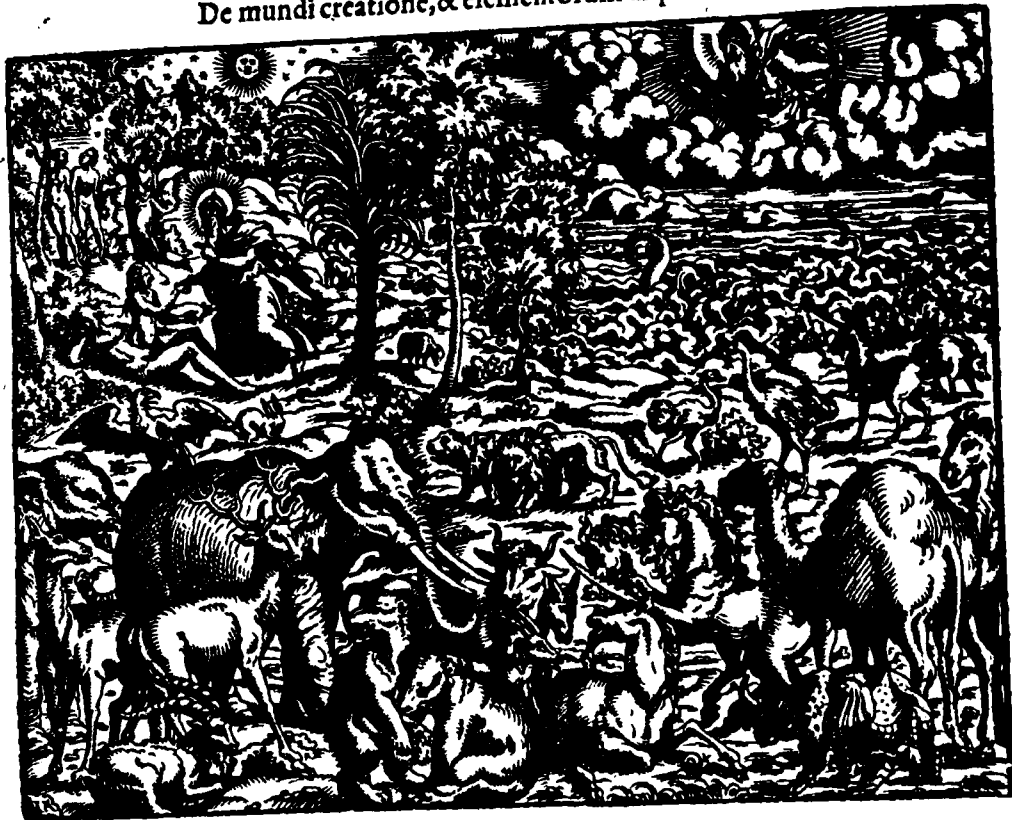
Ad Lectorem Iose-
phi adhortatio.

considerauit, & virtuti eius convenientes semper operationes assignauit, pu-
 ramq; suam narrationem ab omni, qualis apud alios est, fabularum vanitate
 conseruauit: tametsi quantum ad longitudinem temporis, rerumq; vetustatem
 attinet, impune poterat qualibet mendacia confingere. Natus enim est ante
 annos bis mille, cum ad tot retro secula etiam Poeta ne Deorum quidem suorum
 natales, nedum mortaliu leges aut res gestas referre ausi fuerint. Sed hac omnia
 procedens oratio accurate suo qua; ordine docebit, ita ut nos facturos sumus
 polliciti, neque subtrahendo quicquam, nec addendo. Caterum quoniam ferme
 omnia pendent a Mosis legislatoris sapientia, necesse habeo paucis de illo praefari,
 ne quem forte cogitatio subeat, qui factum sit, ut quum operis inscriptio res ge-
 stas polliceatur, tam multa ad natura cognitionem spectantia scriptis nostris in-
 seruerimus. Scire igitur oportet, quod vir ille ante omnia necessarium existima-
 uit, vel vitam suam recte disposituro, vel aliis leges posituro, ut in primis natu-
 ra Dei cognitionem habeat, atque ita consideratis eius operibus, egregium illud
 exemplar imitari, quantum in suis viribus est, & sectari conetur. alioquin abs-
 que hac contemplatione neque legislatorem ipsum unquam bonam mentem sibi
 paraturum, neque scripta eius ullum momentum ad virtutem auditorum al-
 latura, nisi ante omnia discerent, quod Deus cum sit parens omnium ac Domi-
 nus, omniaq; contueatur, eis quidem qui se sectantur, felicem vitam donat: qui
 autem a virtutis tramite digrediuntur, illos maximis calamitatibus inuoluit.
 Hanc doctrinam ciues suos docere volens, non a pactis aut conuentis & mutuo
 circa hac iure leges est auspicatus, quemadmodum alij solent: sed ad Deum &
 mundum ab eo conditum erectos mente, & persuasos quod in terris pulcherri-
 mum Dei opus simus homines, cum iam ad pietatem haberet obsequentes, facile
 deinceps de reliquis omnibus edocuit. Itaque alij Legislatores priscas fabulas se-
 quuti, pudenda hominum peccata in Deos suos verbis transtulerunt, atque hoc
 pacto hominibus malis magnu incitamentum ad maliciam addiderunt. at no-
 ster Legislator posteaquam puram virtutem habere Deum docuisset, censuit
 pro se quenque adniti oportere, ut in partem eius aliquam peruenire possit: in
 eosq; qui neque sapiunt, hac neque credunt, seuerè admodum animaduertit. Ad
 hoc igitur praescriptum volo Lectorem hac nostra examinare. namq; sic conside-
 rantibus nihil vel absurdum, vel Dei magnificentia indignum esse videbitur.
 omnia enim summa concinnitate iuxta uniuersi naturã sunt disposita, partim
 ita ut dignum erat a Legislatore subindicata, partim decentissimis allegorijs cõ-
 uestita: partim etiam disertè expressa, nimirum quacunque absque ambagibus
 erant proferenda: quorum causas si quis singillatim considerare vellet, sublimis
 inde & valde Philosophica speculatio exoriretur, in aliud tempus differenda.
 Quod si Deus longiorem aetatem concesserit, absolutis qua nunc tractamus, ut
 illa quoq; perscribantur operam dabimus: nunc ad rerum seriem vertemus
 stylum, praemis qua Moses narrat de mundo condito: ea è sacris
 codicibus ita ut inuenimus transsumpta, in hunc
 ferme modum se habent.

Norma Mag
& LegislatorDiscrimen M
alioru Legislatoru

Epilogus Proo

An. mundi 1.
Ante Christum
natum 3963.

Genes. 1.
Hedio & Ruffinus
Cap. 1.
Creatio mundi.

Prima dies.

Secunda dies

Tertia dies.

Quarta dies.

Quinta dies.

Sexta dies.

Sabbatum.

In principio creavit Deus cælum & terram. Hac cum in conspectum non veniret, alta caligine tecta, spiritusq; eam supernè permearet, lucem Deus fieri iussit: qua cum effulisset, considerata tota materia, discrevit lucem a tenebris: & his nomen imposuit noctem, illam verò diem appellavit, vespera & mane vocabulo exordis lucis & quietis indito. Atque hac quidem prima dies extitit, Moses autem unam eam dixit. Cuius causam possem equidem & nunc reddere: sed quoniam promisi me omnium causas proprio volumine conscriptas editurum, in illud tempus hanc quoque rationem differam. Post hac secunda die cælum univèrsitati rerum superimposuit, discretum à cateris, & in sublimi per se collocatum, glacieq; circumcompactum, & humida ac pluvia natura ob terram irroratione iuvandam competenter temperatum. Tertia verò terram statuit, mari undiquaq; circumfusam: eademq; die continuo planta simul & semina è terra sunt exorta. Quarta verò cælum sole ac luna, aliisq; sideribus exornavit, mandato eis dato, ut suo motu & meatu temporū anni reuolutionem manifestè indicarent. Quinta verò die animantia, tum natatilia, tum per sublime volantia, per altū perq; aërem dimisit, copulata prius & ad congressus genitura causa comparata, quo genus eorum cresceret simul ac multiplicaretur. Sexta autem die quadrupedum genus condidit, masculino & femineo sexu distinctum: in hac verò hominem etiam finxit. atq; ita mundum sex diebus univèrsum, & omnia qua mundo continentur, Moses facta esse dicit: septima autem requieuisse Deum, & ab operibus cessauisse. quamobrem etiam nos vacationē à laboribus per hanc diem celebramus, appellantés eam Sabbatum: qua vox requiem Hebraorum lingua significat. Quin etiam naturam interpretari post septimam diem Moses incepit, de hominis fabricatione in hunc modum differens. Finxit Deus

Deus hominem humo telluris sumpta, immisitq; in eum spiritum & animam: homo autem hic vocatus est Adamus, significat autem hoc Hebraorum lingua rufum: quandoquidem è rufa humo fermentata est factus. talis enim est intz-
 eta terra & vera. Statuit autem Deus corã Adamo diuersa animalium genera tam masculina quàm feminina ei ostendens: qui eis nomina indidit, quibus hodie quoq; nominantur. Videns autem Adamum carentē societate & conuictu femina (nondum enim erat) mirantemq; quòd reliqua animantes ita se haberent: sopito illi costa vna exempta, mulierem ex ea formauit: moxq; ut est adducta, ex se productam Adamus agnouit. Jssa autem Hebraorum lingua vocatur mulier. huius autem nomen erat Eua, id significat matrem omnium viuentium. Narrat præterea Deum hortum ad orientem plantasse omni virenti planta: & in his fuisse arborem vitæ, & aliam scientiæ, per quam dignosceretur bonum à malo. in hunc hortum cum introduxisset Deus Adamum cum uxore, iussit eos plantarum curam habere. Rigatur autē hic hortus ab vno amne, vniuersam in circuitu terrã lustrante, qui in quatuor diuersos alueos finditur. Horum qui Phison nominatur (ea vox multitudinem significat) ad terram Indiam delatus, in illud se pelagus exonerat, Græcis Ganges appellatus. Euphrates autem & Tigris in rubrum mare exeunt: quorum Euphrates vocatur Phora, id significat vel dispersionem vel florem. Tigris autem Diglath, quod interpretatur angustus simul & velox. Geon autem Ægyptum mediã secat: id nobis ab oriente exortum signat, quem Græci Nilum appellare solent. Porro Deus Adamum et uxore de ceteris plantis gustare iussit, vna arbore scientiæ solum illis interdixit, præmonitis si attigerint, confestim exitium eis affuturum. Cum autem per id tempus nullum esset inter animalia disidiū, & serpens familiariter cum Adamo ac uxore degeret, inuidebat eis felicitatem venturam, si iussis Dei parere perseverarent: & ratus in calamitatem casuros, si mandata neglexissent, malignosè persuadet mulieri ut de arbore scientiæ gustaret, asseuerans inesse ei vim dignoscendi boni ac mali, de qua si gustassent, beatam nihiloq; deteriorem quàm Deus vitam acturos. atq; hoc pacto mulierem subuertit, ut mandatū Dei contemneret: qua gustato arboris fructu, ciboq; hoc delectata, etiam Adamo usum eius persuasit. iamq; se nudos esse sentiebant, & de tegmento sibi despiciebant. arbori enim acuminis & cogitandi vis inerat. Folijs igitur ficulnis sese texerunt, atque ita conuelatis pudendis, videbantur sibi feliciores, qui inuenissent quo prius carebant. Mox cum Deus in hortum venisset, Adamus antea familiariter cum Deo colloqui solitus, conscius sibi iniusticia secedebat. Deus autem miratus causam sciscitabatur, quid ita prius delectatus sua consuetudine, nunc fugitaret ac latitaret. Illo verò tacente præ conscientia non seruati præcepti, Deus ita insit: Equidem prospexeram vobis, quomodo vitam felicem omnisq; mali expertem viueretis, nulla noua cura in animo sollicitati, omnibus quacunque ad usum ac voluptatem conferunt, sua sponte vobis prouenientibus, mea vnius prouidentia citra omnem vestrum laborem aut sollicitudinem: quibus fruentes vos neque senectus celeriter opprimeret, & vita diuturna quàm longissimè proferretur. tu verò hanc meam sententiam ludibrio habuisti, mandato meo contempto. non enim propter bonum aliquod taces, sed propter malam conscientiam. quare & senectus ocyor superueniat. & vita vestra minus sit diuturna. Adamus autem excusabat peccatum, & iram Dei deprecabatur,

Anno mundi
Ante Christum
natum 396:
Hedio & Ruffiu
Cap. 2.
Gen. 2.
Omnium reru
minis origo.

Eua mater omni
viuentium.
Paradisus.

Quatuor Paradi
siuuij.
1. Phison siue G
ges. Γαγγης. H
Seth.

2. Euphrates.
3. Tigris.

4. Geon, Nilus.
Hedio & Ruffianus
Cap. 2.

Gen. 3.

Astus/serpentia.

Adami & Eug lapsu

Anno mundi r
Ante Christum
natum 3963.

Adamum Deus allo-
quitur.

Adamus iram Dei
deprecatur.

An. mundi 1.
Ante Christum
natum 3963.
Adami pœna.

culpam in uxorem referens, & dicens, ab illa deceptum se peccauisse: at illa serpentem accusabat. Tum Deus multauit eum, quòd muliebri consilio cesseret: terramq; nullos posthac fructus spontè proferre iussit: laborantibus autem &

Euz pœna.

opere attritis alia dare, alia negare. Euam autem parturitionibus & hoc genus doloribus castigauit, eo quòd ipsa à serpente decepta Adamum eisdem dolis illectum in calamitates coniecisset. quin & serpenti vocem ademit, iratus ob maliciam, qua erga Adamum est usus: venenumq; lingua eius indidit, & hostem eorum declarauit: admonuitq; caput eius plagis impetendum esse, tum quòd in hoc pernicies hominis sita sit, tum quòd ipsa bestia hoc pacto facillimè opprimatur: ad hac pedibus priuatum trahi per terram, ac volui fecit. His pœnis impositis Deus Adamum & Euam ex horto in aliam regionem transtulit.

Semē mulieris (hoc est Christus) conteret caput serpentis. Gen. 3.
Pœna serpentis.

CAP. III.

De posteritate Adami, & decem ætatibus vsq; diluuium.

Hedio & Ruffinus
Cap. 4.

Gen. 4.

De Cain & Abel fratribus.

Presentia Dei proficua

NATI sunt autem eis & filij mares duo, horum prior appellatus est Cain, quod interpretatur acquisitio: Abel autem secundus, ea vox luctum significat. Nata sunt eis etiam filia. Hi fratres suis quisq; studijs intenti erant. Abel iustitiam colebat, & omnibus actionibus suis Deum presentem ratus, virtuti operam dabat. pastoralis autem eius erat vita. Cain verò quum alioquin etiam pessimus esset, lucrumq; solum spectaret, terram quoq; arare primus excogitauit: ac postremo fratrem etiam interemit tali de causa. Quum visum eis esset sacrificare Deo, Cain agri & arborum fructus obtulit, Abel lac & primogenita pecorum. Huius sacrificiū Deo fuit acceptius, quòd spontè natura genitis constaret, quam ea que homo auarus & industrius per vim quandam à natura extorserat. ideo Cain agrè ferens pralatum sibi à Deo Abelem, interfecit fratrem, & cadauere eius abdito, rem clam fore putabat. Quo cognito Deus venit ad Cain, rogans de fratre, ubi nam esset. multis enim diebus se non vidisse eum, quem reliquo omni tempore cum ipso versari animaduertisset. Tum Cain anxius, nec habens quod respon-

An. mundi 70.
Ante Christum
natum 3894.

Sacrificiū Cain & Abel obiectua.

Abel à Cain interfectus.
Colloquium Dei & Cain.

responderet Deo, primum se quoque demirari ait, qui factum sit, quod frater
 nusquam compareat. Instante vero Deo, & accuratius inquirente, iam com-
 morior negavit se pedagogum fratris, aut rerum eius observatorem esse. Tum

An. mundi 70.
 Ante Christum
 natum 3894.

Deus coarguit Cain parricidij, mirari se dicens, quod negaret se quicquam de
 fratre scire, quem ipse interemisset. & supplicium quidem quod cade commeru-
 erat ei remittit, sacrificio placatus ne grauius in supplicem sauiet: sed male o-
 minatus ei & posteris ipsius, usque septimam progeniem puniturum se est com-
 minatus: & ex illa regione extorem una cum uxore fecit. Illo autem timente,
 ne oberrans in feras incideret, atque ita periret, securum esse iussit, quod ad hoc
 periculum attinet, & impaudè terras peragrarè: & signo ei indito quo nosci
 posset, abire procul iussit. Cain autem multas regiones una cum uxore emensus
 tandem Naida condidit: id loci nomen est: atque illic sedem optauit, ubi etiam
 liberos procreauit. Caterum tantum abfuit ut hac castigatione in melius vi-
 tam mutauerit, ut peior etiam sit factus, suis voluptatibus vel cum aliorum
 iniuria indulgens: & facultates domesticas per vim ac rapinas accumulans, ac-
 citis undecumque latrociniorum & nequitia socijs, magister illis ad facinorosam
 vitam est effectus. Adhuc simplicem hactenus viuendi rationem, excogitatis
 mensuris & ponderibus immutauit, pristinamque sinceritatem & generositatem
 ignaram talium artium in nouam quandam versutiam deprauauit. Primus
 agrorum terminos fixit, urbemque extructam & communitam coactis in unum
 domesticis & clientibus inhabitandam tradidit, Enoza nomine imposito ab Eno-
 so liberorum natu maximo. Is Jaredum genuit, ex quo Calehet, & ex eo de-
 inceps Mathusala est progenitus. huic Lamechus fuit filius, qui liberos ha-
 buit septuaginta & septem, ex duobus susceptos uxoribus, Sella & Ada. Ex
 his Jobel ex Ada natus, tabernaculis constructis pastorali cultu ac victu
 fuit contentus. Jubal verò germanus eius Musica operam dedit, psalteriumque
 & citharam inuenit. Thobel autem unus ex altera uxore prognatorum, viri-

Cain regione extor-
 ris.

Cain Dei castigatio-
 ne haud melior red-
 ditur.

Mensuras & pondera
 Cain excogitat.

Enoza urbs prima,

Jubal Musicæ inuen-
 tor.

bus

An. mundi 70.
Ante Christum
natum 3894.
Thobel inuentor
zrarie.
Cain Hypocritarum
& sceleratorum pa-
rens.

bus excellens rem militare egregie tractauit, cuius artibus & opes ampliores, & victum lautiozem sibi comparauit. quin & arariam primus est commentus, & filia factus est pater vnus, nomine Naama. Porro Lamechus diuini iuris non imperitus, videns pœnas se exoluturū parricidij à Caino perpetrati, vxoribus suis hoc indicauit. Caterū superstitē etiā tū Adamo Caini soboles sceleratissima euasit, dum posterior quisq; sit deterior, nec solū imitatur priorū vitia, sed & superat, interim nec à bellis, nec à latrocinijs temperando: & qui à cadibus abstinebant, alioquin auarē & superbe inter suos viuebant. Adamus autē qui primus è terra factus, vt ad illū oratio nostra recurrat, posteaquā Abel esset mactatus, & Cain propter cadē solum vertisset, procreandis liberis operā dedit, quod magno prolis desiderio teneretur, annos iā natus triginta supra ducentos: quibus cū accessissent septingenti, tandē vita defunctus est. ex huius liberis, quos cōplures habuit, fuit etiā Sethus. sed quia de alijs longū esset narrare, de solo Setho mētione faciam. hic à patre educatus, vbi eō atatis venit, vt iā quod rectū est discernere valeret, virtutis studijs se totū dedit: & cum ipse vir optimus euasisset, etiam nepotes sui similes post se reliquit. qui quoniā erant omnes bona indole preediti, & patriā absq; seditione incolebant, in perpetua felicitate vitā exegerunt: & sideralē sciētiam ac cœlestium rerum cognitionē excogitauerunt. ne autē inuenta sua ex hominum noticia dilaberentur, & prius perirent quàm pernoscerentur, scientes Adamum vniuersalē rerum interitum præcecinisse, vnum incendio, diluuiio alterum, excitatis duabus columnis vtriq; sua inuenta inscripserunt, vt si lateritiā diluuiio deleri contingeret, lapidea superstes hominibus discendi copiam faceret, & quæ inscripta continebat, spectanda exhiberet. aiunt enim lapideam illam ab ipsis dedicatam, quæ & nostris temporib. extat in terra Syria.

Adami ætas. 930. anni.

Seth Adami filius vir optimus.

Columnæ duæ excitæ.

CAP. IIII.

De diluuiio, & quomodo Noe in arca cum familia seruatus habitavit in campo Senaar.

Hedio & Ruffinus Cap. 6. Gen. 5. 6.

N hunc modum per septem generationes perseuerarunt vnum Deum colentes omnium rerum dominum, semperq; virtutis respectum habentes. Procedente dein tempore a patrijs institutis degenerarunt, neq; humana iura seruantes, neq; Deo consuetos honores persoluentes. & qui prius certatim virtutem exercuerant, postea duplo maiore studio maliciam confectabantur: atq; ita Deum insensum sibi reddiderunt. nam multi Angeli Dei cum mulieribus cōgressi progeniem procreauerunt insolentem, & fiducia roboris omne ius & fas contemnentem: quorum facinora non absimilia his qua de gigantibus Graci memorant, posteritati sunt tradita. Noe autem facta eorum molestē & indignē ferens, suadebat vt in melius voluntates ac opera sua transmūtarent: verum cum videret illos sibi non parēre, totosq; viciorum dulcedini succumbere, veritus ne & se & familiam suam interimerent, secedens cum suis in aliam regionē migravit, tum Deus viri iusticia delectatus, nō eius solum seculi homines extrema malicia damnauit: sed cum decreuisset vniuersum humanum genus extinguere, aliudq; nouum & à vicijs purum instaurare, primum vitam eorum breuiore spacio circumscripsit, & abrogata longauitate intra centum & viginti annos coercuit, dein cōtinentem terrā in pelagi faciē transmūtauit, atq; ita genus aliud aboleuit vniuersum. Noe autem solus est seruatus, diuino oraculo viam euadendi & rationē edoctus talem.

Quos Iosephus hic Angelos, Moses Dei filios nominat. Gen. 6.

Noe in aliam regionem migrat.

talem. Arcam quatuor cōignationum exstruxit, longitudine cubitorum CCC. Arca Noe.
 latitudine L. patentem in altum cubitos xxx. in eam cum matre liberorum su-
 orum, cōrumq; coniugib. conscendit: impositis prius qua ad vitam sustentandam
 forent. & omne genus animantibus ad seminarium cōseruandum iugatim
 pro sexu ratione introductis, & quibusdam ex his septenariū usq; numerum.
 erat aut arca tam lecto quā laterib. firmis contra omnē vim tempestatum, &
 vndarum insultum. In hunc modum seruatus est Noe cum familia, gentis suc-

cessionem ab Adamo decimus. nam Lamecho est genitus, cui pater fuit Mathusa-
 la. hic autē Enochi fuit filij Jaredi, Malabelo geniti, qui cum pluribus fratribus
 ex Cainane prognatus fuerat Enosi filio. Enosus verò Sethi filius erat, Adami
 nepos. contigit autem hac vastitas anno atatis Noe sexcentesimo, mense secundo,
 qui Dius a Macedonibus vocatur, ab Hebrais Marsonane. sic enim Ægyptij
 distinxerunt annum. Moses autem Nisan qui est Xanthicus, mensem primum
 in suis fastis ordinauit, quod per hunc Hebraos ex Ægypto eduxisset. eundem
 etiam omnium qua ad rem diuinam pertinerent, exordium fecit: alioqui quod
 ad nundinationes rerum venalium reliquamq; dispensationem anni attinet, ni-
 hil de pristino ritu innouauit. Vim autem imbrum cœpisse ait vigesima septima
 iam dicti mensis, post annum ab Adamo primo homine bis millesimum sexcen-
 tesimum quinquagesimum sextum. hoc spatium temporis relatum est in sacros
 codices, diligenter annotantibus priscis illustrium virorum tam natales quam
 obitus. Ada siquidem, qui nongentos & triginta vixit annos, cum esset trigin-
 ta & ducentorum annorum, Sethus filius natus est. Sethus autem ducentesimo
 & quinto anno genuit Enosum, qui dum quinq; & nongentis vixisset annis, Cai-
 nani filio suo rerum curam tradidit, quem genuerat anno centesimo nonagesi-
 mo. hic vixit annis decem & nongentis. Casinā cum vixisset decem & nongen-
 tis annis, Malabelem filium dereliquit, quem genuit anno atatis centesimo
 septuagesimo. Iste Malabelem cum vixisset quinq; ac nonaginta & octingentis
 annis, defunctus est, Jaredum filium derelinquens, quem genuit quum sexa-
 ginta duorum & centum esset annorum. cui nouem & sexaginta & nongentis

Genealogia Noe.

Diluuium.
 An. mūdi 165
 Ante Christu
 natum. 2308.
 Nisan vel Xanthi
 nobis est Aprilis.

Hæc cōputatio e
 Hebrais & sept
 ginta interpretib
 exactè non con-
 gruit.

B annis

An. mudi 1656. *annis viventi, Enochus filius successit, natus cum sexaginta duorum & centum annorum pater eius existeret, qui exactis trecentis sexaginta quinque annis, discessit ad Deum: unde finis eius non invenitur esse conscriptus. Matusala autem Enochi filius, quinto ei & centesimo natus anno, Lamechum filium habuit quem esset annorum octoginta septem & centum: cui tradidit principatum, quem ipse tenuerat annis nongentis sexaginta & novem. Lamechus autem cum habuisset principatum annis septingentis & septem, Noe filium suum rebus praefecit: qui de Lamecho natus est agente annum aetatis secundum & octogesimum supra centesimum. quique quinquaginta & nongentis annis rerum administrationi praefuit. Hi anni in unam summam contracti supra scriptum tempus conficiunt. Non sunt autem disquirendi obitus virorum illorum: cum liberis enim suis agebant vitam, eamque usque ad ipsorum nepotes extendebant: sed natales tantum eorum in hac ratione sunt spectandi. Caterum Deus signo dato imbres emisit: qui cum nonaginta continuis diebus ruerent, ad quindecim cubitos aqua super terram extitit: qua causa omnem salutem ademittit, non habentibus quod se in tutum reciperent. centesima autem & quinquagesima die postquam pluvie desit, tandem coeperunt aqua sidere, mense septimo, vicesimo septimo die mensis. destituta deinde arca in vertice montis cuiusdam in Armenia, sentiens hoc Noe, aperuit eam: & videns circa ipsam aliquantulum terra, meliore spe concepta paulisper quieuit. mox post paucos dies magis recedente aqua, emisit corvum, cupiens cognoscere si qua alia parte terrarum aqua decessissent, ut tuto exscendere posset. at ille comperto totum adhuc stagnare, ad Noe est reuersus. is post septem dies columbam ad explorandum terra statum emisit. qua cum lutata & frondem olivae ferens redisset, intellecto terram a diluvio iam esse liberatam, postquam alios septem dies expectasset, animantes ex arca emisit: & ipse quoque cum liberis egressus, mactatis Deo victimis, epulabatur una cum familia. Apobaterion, id est egressorium, loco nomen Armeni fecerunt. Huius autem diluvii & arca meminerunt omnes barbaricae historiae scriptores, & in his Berosus Chaldaeus narrans enim de hoc diluvio, sic ferme scribit: Fertur autem & nauigij huius pars in Armenia apud montem Cordaeorum superesse, & quosdam bitumen inde abrasum secum reportare: quo vice amuleti loci eius homines uti solent. Meminit horum & Hieronymus Aegyptius, qui antiquitates Phoenicum scripsit, & Mnasaeus, & alij plures. quibus & Nicolaus Damascenus libro xcvi. de his rebus narrat in hac verba: Est super regionem Minyarum magnus mons in Armenia, nomine Baris, in quo multos profugos diluvii tempore servatos ferunt. & quendam arca vectum in huius vertice habuisse, ac reliquias lignorum eius longo tempore duravisse, qui fortasse is fuit de quo etiam Moses scribit Iudaorum legislator. Noe autem veritus ne Deus damnatis ad interitum hominibus, per singulos annos terram inundaret, victimis incensis precabatur ut in posterum pristinus rerum ordo maneret, & nulla tanta incideret calamitas, per quam uniuersum animalium genus in salutis periculum adduceretur: utque affectus merito supplicio scelestis, parceret innocentibus, quos ipse superstites esse voluerit, & sua sententia absoluerit. alioqui miseriore conditione ipsos fore & grauius danatos, si non in uniuersum incolumes alteri diluvio reseruarentur, & prioris pauore ac spectaculum perpepsi, & posterioris exitio destinati. orabat igitur, acciperet sacrificium propitiis, neue*

An. mudi 1656.
Ante Christum
natum 2308.
Enochi finis in sacris
litteris non inuenitur
conscriptus.

Gen. 7. d.
In Graeco Codice &
Mose sunt dies qua-
draginta.

Ex arca Noe corvum
emittit.

Noe egreditur ex ar-
ca, mactatis Deo vi-
ctimis.

Nicolaus Damascenus
de arca Noe.

An. mudi 1657.
Ante Christum
natum 2307.
Hedio & Ruffinus
Cap. 6.
Noe precatur ne De-
us terram iterum in-
undaret.

Precibus & sacrificijs
Noe Deum propitiu
reddidit.

neue ullam posthac tantam iram contra terram conciperet: ut operibus suis eam excolerent, & urbibus exstructis feliciter vitam degerent, nullis commodis carentes quibus ante cataclysmum fruebantur, & ad extremam senectutem longauitatemque, qualis maiorum suorum fuerat, peruenientes.

An. mudi 1657.
Ante Christum
natum 2307.

His precibus finitis, Deus iusticia viri delectatus, votis eius annuit, negas se deletis interitus autorem fuisse: sed ipsos sibi suapte malicia debitas penas acciuisse. Si enim deletos cuperet, nunquam in hanc vitam eos introducturum fuisse. Potius enim esse ne dare quidem vitam, quam eos, quibus dederis, perdere. sed continuis, inquit, contumelijs quibus pietatem mihi debitam violabant, coegerunt me vindictam de se sumere. non sum autem posthac tam iracunde penas peccatorum exacturus, praesertim te deprecatore. quod si quando maiores tempestates concitauero, caute expauescatis ob vim imbrium. nunquam enim in posterum aqua terram sunt inundatura. Jubeo tamen ut ab humana cade puras manus abstineatis, & qui contra fecerit, seuerè puniatis. aliorum animalium usum ad voluntatem ac libitum vestrum permitto. Dominos enim vos feci omnium tam terrestrium quam natatiliu & eorum qua per sublime feruntur, absq; sanguine: nam in hoc inest anima. Arcus caelestis signum vobis erit cessatura mea iaculationis. nam iris arcus Dei apud illos habetur. His mandatis & promissis Deus abiit. Noe autem cum post diluuium superuixisset ccccl. annos, totuq; hoc tempus feliciter exegisset, defunctus est expletis annis in uniuersum dcccccl. Nec est cur aliquis presentem vitam, annorumque eius paucitatem cum priscorum rebus conferendo fidem nobis abroget, aut quia nunc eam non peraque prorogari videt, coniecturam hinc de illorum longauitate faciat.

Hedio & Ruffinus
Cap. 7.
Homo sui interitus
autor, non Deus.

Fœdus Dei cū Noe
An. mudi 2007.
Ante Christum
natum 1957.
Gen. 9.

Iris signum fœde:
inter Deum & Noe
Hedio & Ruffinus
Cap. 8.

Noe ætas, 950. anni

Priscoru vita quae
obrem prorogata
nunc non peræquatur

* Fili enim Deo chari quum essent, ipsiusque recens etiam tum opificium, & commodiore victu ad diuturnitatem uterentur, merito per tam multos annos vivebant. Præterea tum propter studium virtutis, tum propter utilitatem inuentarum artium, ut astronomia, ac geometria, Deus illis prolixiorē largitus est vitam: quarum certitudinem assequi non poterant, si minus dc. annis vixissent. ex tot enim magnus annus constat. Attestantur autem mihi omnes qui Græcas barbaricasue antiquitates literis prodiderunt. Namque & Manetho Aegyptiarum rerum scriptor, & Berofus Chaldaicarum, adhac Mochus, Hestius, Hieronymus Aegyptius, qui Phœnicum res prosequuti sunt, nobiscum consonant. Hesiodus quoque cum Hecateo, Hellanicus & Acusilaus, Ephorus & Nicolaus, narrant priscos illos ad mille annos vitam produxisse. De his igitur quisque ut sibi visum fuerit, accipiat.

μὲν γὰρ ἐνιαυτὸς
Magnus annus.

CAP. V.

De turri Babylonica, deque linguatum mutatione.

An. mudi 179
Ante Christum
natum 2174.
Gen. 10.
Tres Noe filij,

TRES vero Noe filij, Semas, Japhetus, & Chamas, centum annis ante diluuium nati, primi relictis montibus planiciem habitare ceperunt, & alijs recenti etiam tum cladis memoria pauidis, nec audentibus a celsiore loco descendere, idem faciendi autores & exemplum fuere. Campo, quem primum colere sunt aggressi, nomen est Senaar. Cæterum Deo iubente ut propagandi multiplicandique generis gratia colonias deducerent, homines rudes non paruerunt: quamobrem calamitatibus implicati, offensum illum errore suo sunt experti. Cum enim florent iuuentutis multitudine, Deus rursus de colonia deducenda admonebat.

Noe posteris ut
ram colerent Deum
mandat.

FLAVII IOSEPHI.

An. mūdi 1790.
Ante Christum
natum 2174.
Hedio & Ruffinus
Cap. 9.

Nabrodes sive Nem-
roth Dei contem-
ptus autor.

Nemroth primus
Tyrannus turrim Ba-
bylonicā exædificat.
Gen. 11.

Illi verò oblitī se ipsius benignitate presentibus commodis perfrui, totamq̃ illam felicitatem suis viribus acceptam ferentes, dicto eius non fuerunt obedientes. Et quod peius erat, consiliū de coloniis non fauorem numinis, sed insidias interpretabantur, videlicet quo facilius dispersi possent opprimi. Hanc superbiam Deiq̃ contemptum excitauit in eis Nabrodes, nepos Chama, filij Noe, vir audax & manu promptus, subinde iactans, non Deo, sed propria virtuti presentem felicitatem eos deberē: atque ita paulatim rem ad Tyrānidem trahebat, ratus fore ut homines ad se deficerent à Deo, si se illis ducem praberet, opem suam offerens contra nouum aliud diluuiū intentantem. Turrim enim se exædificaturum, excel- siozem quàm quò aqua ascendere posset: & insuper maiorum suorum int...

ulturum. Vulgus autem facile Nabrodis placitis obtemperabat, ignauum ra- tus Deo cedere: atq̃ ita structuram turris occæperunt, nulli labori parcentes, nihilq̃ sibi ad summam industriam reliquum facientes. Cumq̃ ingens esset ope- rarum numerus, surgebat opus supra quàm sperauerant. Crassitudo enim erat tanta, ut proceritatem obscuraret. Struebant autem lateribus coctis, ad firmi- tatem bitumine ferruminatis. Hanc eorum uasaniam videns Deus, delere quidem omnes noluit, quando ne priore quidem clade ad meliorem men- tem profecerunt, sed dissidium in eos immisit, linguis eorum variatis, ita ut ob diuersitatem sermonis mutuo se non intelligerent. Locus verò turris nunc Ba- bylon vocatur, propter confusam linguam qua prius omnibus ex aquo clara fuerat. Nam Hebraei confusionem nominant Babel. De turri autem hac, deq̃ lin- guis hominum mutatis, meminit & Sibylla his verbis: Cum uniuersi homines uno eloquio uterentur, turrim adificauerunt excelsissimam, quasi ad cælum per eam ascensuri. Dij verò procellis immisis turrim subuerterunt, & suam cuiq̃ linguam dederunt: qua causa fuit ut vrbs ea Babylonis vocabulum acceperit. De loco autem qui Senaar in Babylonia nominatur, meminit Hestius hoc modo: Aiunt sacerdotes cladis eius superstites, Eneylij Iouis sacra ferentes, in Senaar Babylonia peruenisse.

Linguarum cōfusio.

Sibyllæ de Babyloni-
ca turri vaticiniū.

Quomodo

CAP. VI.

Quomodo Noe posterii per totum terrarum orbem sedes sibi occupauerint.

An. mudi 1790
Ante Christum
natum 2174.

Medio & Ruffinus
Cap. 10.

LLO ex tempore dispersi sunt passim, propter diuersitatem linguarum colonijs nusquam non deductis: & quò queng, fors & Deus tulit, eam terram cum suis occupauit, ut tam maritima quam mediterranea cultoribus replerentur. Nec defuerunt qui conscensis nauibus ad insulas habitandas traicerent. Porro gentium quadam adhuc seruant deriuatam à suis cõditoribus appellationem, quãdam etiam mutauerunt, nonnulla in familiarem accolis & notiores uocem sunt uersa, Gracis potissimum talis nomenclatura autoribus. Hi enim posterioribus seculis ueterem locorum gloriam sibi usurpauerunt, dum gentes nominibus sibi notis insigniunt, dumq; tanquam ad suum ius attinerent, mores quoq; proprios in illas inuehunt.

Nomina regionũ
gentium.

CAP. VII.

Quòd gentes singulæ à suis autoribus nomina traxerint.

RANT autem Noe filiorũ liberi, in quorum honorem gentibus nomina imponebant, ut quisq; terram aliquam occupauerat. siquidem Iapheto Noe filio fuerunt septem. Horum sedes à Tauro & Amanõ montibus incipientes, pertinebant in Asia ad amnem usq; Tanaim, in Europa usq; Gades, in terris hæctenus uacuis occupata: quò factum est, ut ipsorũ nomina gentibus imponerentur. Quos enim nunc Graci Galatas uocitant, Gomarense olim dictos, Gomar condidit. Magoges uerò Magogorum à se denominatorum fuit autor, qui ab ipsis uocantur Scythæ. Ex aliis Iapheti filiis Iauane & Mado, ab hoc Madai descendunt, Gracis Medi nominati: à Iauane uerò Ionia, totumq; Gracorum genus. Quin & Thobelus Thobelis sedem dedit, qui nunc sunt Iberi: & Meschini à Mescho autore appellantur. Cappadocum enim appellatio noua est, ueteris autem uestigium adhuc superest. Vrbs enim est apud eos hodie quoque Mazaca, satis indicans intelligere uolenti, hoc priscum fuisse genti nomen. Thires autem Thiras de se uocauit, quorum fuit princeps: eos Graci Thracas dicere maluerunt. Et tot gentes à Iapheti filiis sunt instituta. Gomaris autem, trium liberorũ parentis, unus filius Aschanaxes originem Aschanaxis dedit, qui nunc Regines à Gracis nominantur: Rhiphates uerò Rhiphatais, nunc Paphlagonibus: & Thygrammes Thygrammais, quos Phrygas Gracis libuit uocare. Iauanis item trium filiorum unus Alisas Alisais ut originem ita nomen dedit, qui hodie sunt Aoles: pariq; modo Tharsensibus Tharsus. Sic enim olim appellabatur Cilicia: cuius rei signum est Tharsus urbũ eius celeberrima caterarumq; princeps, prima nominis litera in tau mutata. Porro Chetimus insulam occupauit, tunc Chetimam, nunc Cyprum, quò factum est ut tum insulas omnes, tum pleraque loca maritima Hebrai gentili uoce Chetim significant. attestatur mihi unã è Cypris urbibus, qua adhuc nomen retinet. Citium enim uocatur ab his qui in Gracum sonum uocabula detorquent, ne sic quidem abluens à Chetimi nomine. Tot gentium fuere principes Iapheti filij nepotesq;. Caterum quod Graci fortassis igitur dicam, deinde cõceptam narrationem prosequar.

Medio & Ruffinus
Cap. 11.
Genes. 10.

Galatas à Gomar
oriundi.

Iapheti Noe pri
geniti progenies

Progenies filior
Gomar.

Progenies filior
Iauani.

Tharsus Pauli f
Actor. 9.

Thobelus
Iberis
nomen
dehinc
belis
Iosephus =

An. mudi 1790. *Nomina ista decoris causa in Gracam formam mutari ad auriū voluptatem.*
Ante natū Chri- stum 2174. *nostrates enim huiusmodi forma non utuntur: sed eandem apud nos perpetuō*
speciem obtinent, nec terminationem variant. Adamus certē nobis Adam vo-
Mutatio nominum, vnde orta. *catur, & Noe qui Gracis Nochos diceretur, eaq; forma nullam variationem*
Hedio & Ruffinus Cap. 12. Genes. 10. De Chamī filijs ipso- rumq; progenie. *admittit. Chama verō filij Syriam & regionem Amano Libanoq; montibus ha-*
rentem obtinuerunt, quicquid eius ad mare vergit occupando, & Oceanum vs-
que dittonis terminos proferendo. vocabula tamen partim omnino euauerunt,
partim ita deprauata sunt in diuersum, ut haud facile agnoscantur. ex quatuor
Libya siue Africa. *enim Chama liberis Chuso nihil detrimenti tempus attulit. Ethiopes enim qui-*
Progenies Chana- norum. *bus praesuit, nunc quoque tam à seipsis, quàm ab Asianis omnibus Chusai nomi-*
nantur. Mesraï etiam sua mansit appellatio. Egyptū enim Mesren, & Mes-
raos Egyptios vocamus quotquot eam regionem incolimus. Quin & Libya co-
lonos dedit Phutes, deq; suo nomine Phutos dici voluit. extat & flumen in Mau-
ritania hoc nomine: & complures apud Gracos historici eius mentionem faciūt,
sicut adiacentis etiam regionis, qua Phute dicitur. mutauit autem praesens
nomen ab vno filiorum Mesraï, qui vocabatur Libys. cur autem Africa sit
dicta, paulo post docebimus. Quartus Chama filius Chanaanus Iudaeam nunc
vocatam habitauit, gentemq; suam Chanaan nominauit. Hi quoque liberos ge-
nuerunt, & in his Chusus filios sex. quorum è numero Sabas Sabaorum author
fuit, & Euilas Euilaorum, qui nunc Getuli appellantur. Sabathes verō Saba-
thenos, qui Gracis dicuntur Astabarrī: Sabactas quoque Sabactenos instituit.
Romus item Romaos condidit, & duos filios habuit. alter Iudas genti Iudaorum
inter occidentales Ethiopes originem dedit & nomen, Sabaus alter Sabais. Na-
Nabrodes siue Nem- roth. *brodes autem manens apud Babylonios tyrannidem arripuit, sicut iam ante di-*
ximus. Mesraï verō filij numero octo quantum terrarum à Gaza Egyptum
Palæstina à Phylisti- no nominata. *vsque patet possederunt, sed solius Phylistini nomen ipsius regio seruauit. Pala-*
stinam enim Graci eius portionem vocant. reliquorum, Lumai, Enamia, Labi-
mi, qui solus colonis in Libyam ductis regionem à se denominauit, tum Neth-
mi, Phathrosimi, Cheshlæmi, Chephthomi, tam res quàm nomina sunt in obscuro.
Filij Chanaanī. *Bello enim Ethiopico, de quo suo loco dicitur, vrbes eorum sunt euerse. Cha-*
nanao quoque filij fuerunt hi. Sidonius, qui & urbem sibi cognominem condidit
in Phœnice, Sidonem à Gracis vocatam. Amathus verō Amathen habitauit,
qua adhuc extat, & ab accolis Amathe vocitatur: tametsi hanc Macedones
Epiphaniam ab vno è Regum successoribus denominauerūt. Arudaus Aradum
insulam obtinuit, Arucaus Arcen urbem in Libano sitam. ceterorum septem,
Euasi, Chettai, Iebusai, Eudai, Sinai, Samarai, Gergesai, praeter nomina nihil in
sacris codicibus superest. nam Hebrai vrbes eorum exciderunt, qua clades cau-
sam habuit hanc.

Hedio & Ruffinus Cap. 13. Genes. 9. Noe inebriatur, nu- datur, & pro ludibrio habetur, vnde deri- sorem diris deuouet.

Postquam terra finito diluuiō in pristinam naturam est restituta, Noe cœ-
pit eam colere, quam cum vitibus conseruisset, suoq; tempore vindemiasset, in-
uento vini usu, sacris prius operatus epulabatur: ebriusq; factus ac sopore gra-
uatus, parum decorē nudatus iacuit, id conspicatus filiorum natu minimus, per
ludibrium fratribus indicauit: illi reueriti parentem operuerūt. Sensit hoc Noe:
& precatus alijs filiis felicitatem, ne Chamam quidem diris deuouit, respectu sui
sanguinis, sed tantum eius posteros: quas cum ceteri euasissent, Chanaanī liberos
ultio diuina est cōsecuta. sed de his rebus dicemus postea. Sema verō tertio Noe
filio

filio filij fuerunt quinque, qui *Asiam* usque ad *Indicum Oceanum* incoluerunt, ab *Euphrate* propagata dititionis initio facto. nam *Elymus* posteros reliquit *Elymos*, a quibus *Persæ* originem traxerunt. *Assuras* urbem *Ninum* condidit, & subditos de se *Assyrios* denominavit, quorum opes præ cæteris effloruerunt. *Arphaxades* eos qui nunc *Chaldaei* sunt *Arphaxadaos* nominavit, imperio gentis potitus. *Aramæos* *Aramus* tenuit, quos *Græci* *Syros* appellare maluit, qui verò *Lydi* nunc vocantur, olim *Ludi* dicti, *Ludam* autorem generis habuerunt. Ex *Arami* verò quatuor liberis *Vses* habitator *Trachonitidis* fuit, *Damasci* cōditor. ea sita est *Palæstinam* inter & *Syriam* cognomine *Cælen*. *Armenia* *Otrius* tenuit, *Getberis* *Bactrianos*: *Mesas* verò *Mesanaos*: nunc *Pastni* castrum vocatur. Ex *Arphaxade* prognatus est *Sales*, ex hoc *Heberus*, à quo *Judæi* *Hebrai* quondam appellabantur. Porro *Heberus* *Iuctam* & *Phalegum* genuit, qui natus est dum habitaciones distribuerentur. nam hac vox *Phalec* partitionem *Hebrais* sonat. *Iucta* verò *Heberi* filio liberi fuerit, *Elmodadus*, *Salephus*, *Azermothus*, *Fraes*, *Edoramus*, *Vzalus*, *Dacles*, *Ebalus*, *Ebemaclus*, *Saphas*, *Ophires*, *Euilas*, *Jobelus*. Hi à *Cophene* flumine *India* ad *Assyriam* usque habitant. Hactenus de *Sema* progenie sit dictum: nunc de *Hebrais* erit narratio. Ex *Phalego* enim *Heberi* filio prognatus est *Ragus*: ex hoc *Serugus*, ex quo *Nachores* est genitus, & ex hoc *Tharrus*. hic *Abrahami* fuit pater, qui fuit decimus à *Noe*, & natus est post diluuium anno secundo supra ducentessimum & nonagesimum. siquidem *Tharrus* septuagesimo anno genuit *Abrahamum*. *Nachores* cum esset viginti & octo annorum genuit *Tharrum*. de *Serugo* autem *Nachores* nascitur circa annum trigessimum secundum. *Ragus* factus est *Serugi* pater cum esset annorum triginta duorum. totidem verò annorum *Phalegus* genuit *Ragam*. *Heberus* autem quarto & tricesimo atatis anno genuit *Phalegum*, ipse de *Sale* prognatus annum nato tricesimum: quem *Arphaxades* genuit quinto & tricesimo atatis anno. *Sema* filius *Arphaxades* natus est post annos duos à diluuiio. *Abrahamus* autem fratres habuit *Nachoren* & *Aranen*. Ex his *Aranes* relicto filio *Lotho*, & filiabus *Sara* & *Melcha*, in regione *Chaldaorum* est mortuus, in urbe qua *Vra* *Chaldaorum* vocatur, & sepulchrū eius nunc usque ostenditur. neptes verò ex fratre duxerunt coniuges, *Melcham* *Nachores*, *Saram* *Abrahamus*. Caterum cum *Tharrus* exosam haberet *Chaldaam* propter luctum *Aranis*, omnes simul migraverunt *Carras* *Mesopotamiae*, ubi etiam *Tharrum* defunctum sepeliuerunt, anno exacte vita ducentesimo quinto. Iam enim paulatim subtraheretur de vita spatij, usque ad *Mosis* atatem: post quem *CXX.* annorum terminus Deo finitore est statutus, quantum temporis & *Moses* ipse vixit. Itaq; *Nachores* è *Melcha* octo filios suscepit, *Vxum*, *Bauxum*, *Manhelem*, *Zachamum*, *Az amum*, *Pheldam*, *Iadelpham*, *Bathuelem*. atque hi legitimi *Nachoris* filij fuere. nam *Tabzum*, *Gadamum*, *Tauaum* & *Macham* è *Ruma* concubina genuit. Porro *Bathueli* uni è legitimis *Nachoris* filiis nati sunt, *Rebecca* filia, & filius nomine *Labanus*.

Ant. mudi 1790
Ante Christum
natum 2174.
Hælio & Rufinus
Cap. 14.
Gens. 2.
De filijs Sem, teri
Noe filij, & de pro
genie ipsorum & A
brahami.

Hebræorum origo

Genealogia Abrah
mi.
An. mudi 1951
Ante Christum
natum 2014.

Humanæ vite tet
minus Anni 1201

Quomodo

Quomodo Abraham generis nostri autor è Chaldaorum terra profectus, habitauit regionem quondam Chananzam, quæ nunc Iudæa dicitur.

An. mudi 2024.
Ante Christum
natum 1940.

Hedio & Ruffinus
Cap. 15.
Genes. 11, 12.

Sapientia Abrahami.

Abrahamus primus
verbi diuini conuo-
nator.

ABRHAMVS verò Lotum Aranis fratris sui filiū, Sara coniugis suæ fratrem, adoptauit, quòd germano filio careret: & cum iam esset annorum LXXV. monitus oraculo Chaldaam terram mutauit Chananaam: quam & ipse habitauit, & posteris reliquit: vir sapiens ex aquo & eloquens, & in coniectando sagax. Cumq; ob virtutem eximiã sapiens esset præ cunctis habitus, ausus est vulgo receptam de Deo persuasionem conuellerè, & in melius vertere. Ergo primus omnium clara voce prædicauit, unum esse Deum rerum vniuersitatis conditorem: de cætero si quid ad felicitatem conferat, non nostris nobis viribus, sed illius voluntate contingere. Hoc verò ex terra ac maris obseruatione colligebat, tum eorū quæ circa solem ac lunam & reliqua sidera videbat accidere. esse nimirum potentiã quandam quæ horū curam gerat, & omnia decenter administrat, quæ cessante nihil nostris utilitatibus seruiturum, cum nihil suapte virtute polleat, sed vniuersa omnipotenti ipsius volūtati obsecundent. quapropter huic vni honorem deberi, huic gratias agi oportere. Quamobrem cum Chaldaei Mesopotamiamq; ceteri contra se insurgerent, consilium migrandi cepit, & voluntate ac favore Dei fretus terrã Chananaã tenuit: ubi sedibus positus Deo struxit aram, & hostias mactauit. Meminit autem patris nostri Abrahami Berosus quoque, non tamen eum nominans, his verbis. Post diluuium autem decima ætate apud Chaldaos erat quidam iusticia cultor, vir magnus, & sideralis scientia peritus. Hecataeus verò non meminit tantum obiter, sed libro in hoc conscripto res eius posteritati tradidit. Nicolaus autem Damascenus in quarto Historiarū sic scribit. Abrahamus regnavit apud Damascum aduena, ut qui cū exercitu venerat è regione supra Babylonem sita, quæ Chaldaorum dicitur. nec ita multo post hinc quoq; migrans cum suo populo, sedem transtulit in terram tunc Chananaã, nunc vero Iudæam nominatam: eiusq; posteritas ibi creuit in ingentem numerum, quorum res alibi sum narraturus. Abrahami verò nomen etiam nunc est apud Damascenos celebre, & vicus ostenditur, quem vocant Abrahami domicilium.

Berosus.

Hecataeus.

Nicolaus Damascenus.

Domicilium Abrahami.

CAP. IX.

Quòd fame Chananzam premente, Abrahamus in Aegyptum est profectus: & ibi aliquantisper commoratus, retrò vnde venerat est reuersus.

An. mudi 2026.
Ante Christum
natum 1938.
Hedio & Ruffinus
Cap. 16.
Genes. 12, 13.

RAME deinde Chananaam terram inuadente, Abrahamus audita Aegypti ubertate, proficisci illuc decreuit, tum ut copiis eorum frueretur, tum ut sententiam sacerdotum de diuinitate cognosceret: aut secuturus illorum opinionem, si modo melior esset, aut ipse rectora eis commonstraturus. Ceterum cum & Saram secum duceret, veritus Aegyptiorum libidinem, ne fortè ob excellentem uxoris formam à rege interimeretur, artem commentus est talem. Fratrem eius se finxit, monita prius, ut ob presentem necessitatem simulationi suæ subseruiat. Ut autem ventum est in Aegyptum, id, quòd suspicatus fuerat, euenit: iam enim coniugis pulchritudinem fama diuulgauerat. quamobrem Pharaotes gentis rex audita oculis suis cognoscere, ac muliere etiam potiri concupiuit. Huic mala li-

Aegyptiorū libido.

bidini

bidini Deus obstitit, pestilentia & seditione res regis infestans: cōsultiq; de remedio Sacerdotes, quōve modo placandum esset numen, hanc mali causam responderunt, quod hospitis matrimonio iniuriā inferre parauisset. Rex territus primum scitatur, quamnam sit, quisve eius comes. cognita deinde rei veritate, Abrahamo satisfecit: sororem se putasse non uxorem, & affinitatem contrahere, non iniuriam inferre voluisse: donatoq; magna pecunia, potestatem fecit cogredendi cum praestantissimo quoq; Aegyptiorum ac doctissimo: quo factum est ut virtutis nomine in maximam existimationem veniret. nam cum ea gens in diuersos ritus & opiniones scinderetur, & per mutuum contemptum atque insectationem insensis inter se animis agerent, collisos inter se eorum de religione sermones & à seipsis confutatos, vanissimos esse nihilq; prorsus veritatis habere declarauit. ob has dissertationes in precio habitus, ut qui magnam tam intelligendi, quam eloquendi docendiq; facultatem pra se ferret, & numerorum scientiā & siderum benignè illis communicauit. nam ante Abrahami ad se aduentū Aegyptij rudes erant huiusmodi disciplinarum: qua à Chaldeis ad Aegyptios profecta, hinc ad Gracos tandem peruenerunt. Reuersus inde in Chananaam, agros cum Lotho diuisit. orta uerò inter opiliones contentione de iure ac terminis pascuorum, arbitrium & opinionem Lotho permisit: ipse contentus relicta sibi portione agri submontani, domicilium elegit in oppido Hebrone. id septem annis est antiquius quam urbs Aegypti Tanis. Lotho uerò campi cesserunt, & planicies Jordani fluuio contigua, non longè à Sodomorum urbe: qua tunc bona & magna, nunc diuina ultione ac ira, ut ne uestigium quidem supersit, est delata: cuius rei causa mox suo loco dicetur.

An. mūdiz 202
Ante Christu
natum 1938.

Abrahamus Aegy
ptios religionem
cui & artes.

Abrahamus egreg
Astronomus.

Diuisio agri Ab
hami & Lothi.

CAP. X.

Sodomitarum clades ab Assyriis accepta.

ODEM tempore cum Imperium Asiae penes Assyrios esset, Sodomitarum res tam opibus quam numerosa iuuentute florebat, ut à quinque Regibus administrarentur. hi erant Ballas, Bareas, Senabarus, Symoborus & Balin, suo quisque regno praepositus. Hos Assyrij bello petierunt, diuisisq; quadrifariam copijs sub quatuor Imperatoribus, regionem illorum oppugnabant commisso tandem pralio victores Assyrij Sodomitarum Regibus tributum imperauerunt. cumq; per duodecim annos imperata fecissent, & tributa soluissent, decimotertio deseruerunt: quo factum est ut noua in eos Assyriorum expeditio fieret, ductu & auspicijs Marphadis, Ariochi, Chodollogomori, & Thargali. Hi & Syriam uniuersam rapinis vastauerunt, & gigantum posteros perdomuerunt. cumq; in agrum Sodomorum esset ventum, castra metati sunt in ualle puteorum bituminis, tunc enim putei fuerant in eo loco: mox uerò Sodomis deletis, lacus ibi, quem à scatenti bitumine Asphaltitem dixerunt, repente extitit. eo de lacu paulo post ditemus. ceterum Sodomita cura Assyrijs congressi, post egregiam pugnam editam, partim in acie ceciderunt, partim deditioem fecerunt, cum quibus & Lothus captiuus est abductus, qui Sodomitis in auxilium uenerat.

An. mūdi 202
Ante Christi
natum 1933.
Hedio & Ruffini
Cap. 17.
Genes. 14.
Quinque Reges
domitarum.

Asphaltites lacu

Quomodo Abrahamus Assyrios aggressus tam captiuos
quàm reliquam prædam victor reduxit.

An. mudi 2031.
Ante Christum
natum 1933.
Hedio & Ruffinus
Cap. 18.
Genes. 14.

Hic auditis Abrahamus, tum Lothi cognati, tum Sodomitarum
amicorum ac vicinorum clade commotus, nil cunctatus in suc-
cursum eorum cum suis properauit: Et quinta nocte hostem af-
secutus circa Danum (hoc alteri Jordanis fontium est nomen)
oppressum ex improviso facile superauit. Securi enim Et incauti
partim in cubilibus inermes sunt cæsi, partim præ temulentia pugna inutiles in
fugam se cõuerterunt, quos Abrahamus acriter à tergo sequenti quodq; luce per-
urgens ad Soba Damascenorum compulsi. Quo factò nemini dubium reliquit,
victoriam non in multitudine militum, sed in bellatorum alacritate consistere, Et
virtutem nulli numero succumbere, ut qui cum domestica tricenaria cohorte,
Et insuper decem octo vernaculis, triumq; amicorum auxilijs tantum exercitum
profligauerit. quotquot autem ex hac clade euadere contigit, cum ignominia do-
mum se receperunt. Abraham verò captiuos incolumibus reductis, parta pace
victor ad suos redijt. redeunti Rex Sodomitarum usq; in locum quem Campum
regium vocant, gratulabundus occurrit: ubi à Solyma urbis Rege Melchise-
deco est exceptus. id nomen interpretatur, rex iustus, erat enim reuera talis.
muniu consensu sacerdotio summi Dei ob iusticiam dignus habitus. Sed Solyma
posterior atas vocauit Hierosolyma. Hic Melchisedecus milites Abrahami ho-
spitaliter habuit, nihil eis ad victum deesse passus: simulq; ipsum adhibitu mensa
meritis laudibus extulit, Et Deo cuius fauore victoria contigerat, debitos hy-
mnos ut sua pietate dignum erat cecinit. Abrahamus contra de manubijs deci-
mas ei dono dedit. Rex verò Sodomorum Abrahamo prædã omnem cedens so-
los captiuos sua regionis reposcebat. hanc conditionem ille non accepit, negans ad
se quicquam inde rediturum, exceptis alimentis militum: amicis tantum in
præda partem admissis. hi erant Eschol, Ennerus, Et Cambres. Hac viri vir-
tute delectatus Deus: non carebis, inquit, premio quòd pro tot rebus egregie ge-
stis tibi debetur. Quo respondente, Et quam voluptatem ista premia mihi af-
ferre poterunt, cum herede caream? (nondum enim pater factus erat) tum Deus
Et filium illi est pollicitus, Et posteritatem ex eo tantam, qua stellas cali posset a-
quare numero. His auditis laetus, sacrificium Deo iussu ipsius obtulit. Porro sacrifi-
cij ritus erat hic. mactata iuuenca trienni, capra trienni, ariete item trienni, ca-
teras victimas ut iussus fuerat diuisit, solis auib; exceptis. deinde priusquam eri-
geretur ara aduolit antibus alitibus ad victimarum cruorem, oraculum reddi-
tur, prænuncians progeniem eius malos vicinos per annos cccc. in Ægypto ha-
bituram: quo tempore grauiter afflictos, victoriam tamen de inimicis reporta-
turos, deuictisq; Chananeis regionem eorum Et vrbes occupaturos. Habitabat
tum Abrahamus circa quercum qua vocabatur Ogis. id agri nomen erat non
longè ab vrbe Hebrone. Caterum agrè ferens coniugis sterilitatem, supplex à
Deo petijt ut prolem sibi masculã largiretur. Tum Deus de cætero quoque bene-
sperare illum iussit, ut qui non temere Mesopotamiam reliquisset, atque insu-
per liberos ei nõ defuturos promissit. ibi Sara Dei monitu in thalamum eius ad-
ducit vnã famularum nomine Agaren Ægyptiam genere, quo liberos sibi
ex ea quareret. Et cū uterum se gerere sensisset famula, cepit cõtemptim habere
Saram

In quibus victoria
constat.

Abraham Lothum
caprum tam Sodo-
mitis reducit.
Campus regium.
Melchisedech Rex
iustus.

Solyma postea Hierosolyma vocata.

Genes. 15.
Deus Abrahamo fi-
lium pollicetur.

Abrahamo Deus
progeniem eius ma-
los vicinos in Ægy-
pto habituram præ-
nunciat.

Genes. 16.
Sara Abrahamo in
thalamum adducit
Agar.

Saram, ad principatum aspirans, quasi ad prolem suam dominatio peruentura esset. quapropter cum Abrahamus uxori eam ad pœnam dedisset, decreuit fugere non ferens afflictionem: Deumq; rogabat ut sui miseretur. Itaq; per desertum abeunti occurrit Angelus iubens ut ad dominos reuenteretur. fore enim eam meliore conditione, modo se modeste gerat. nunc enim ingratitude ac arrogantiâ pœnam luere: quod si contemptis Dei iussis ulterius pergeret, presens exitium eam manere aiebat. sin retro rediret, matrem futuram pueri, qui tandem regno eius regionis esset potiturus. Paruit famula, & reuersa ad dominos, veniam est consecuta: nec ita multo post Ismahelem peperit, ac si dicas exoratus, eo quod Deus preces matris exaudierit. Hunc Abrahamus sextum supra octogésimum annum natus genuit: cum autem nonagesimum nonum attigisset, apparuit ei Deus, nunciatus quod e Sara suscepturus esset filium. eum iussit vocari Isaacum, addens prodituras ex eo gentes magnas & Reges: easq; iure belli occupatas uniuersam Chananeam a Sidone usque Egyptum. Iussit etiam genus ipsius, quod nolebat cum aliis permixtum, pudenda circumcidi, idq; octaua die natiuitatis. causam uero nostra circumcisionis dicam alibi. Consulente uero Abrahamo & de Ismahele, an esset uicturus, responsum est, fore longeuum simul & multarum gentium parentem. Tum Abrahamus posteaquam Deo gratias egisset, euestigio circumcisus est cum tota familia, similiter & Ismael, annu tunc agens desimum tertium: ipse uero pater nonum iam agebat supra nonagesimum.

An. mūdizō 34.
Ante Christum
natum 1930.
Agar Saram
conuenit.

Ismael Deus exau-
dit.
Isaac Abrahamo pro-
missus.
Genes. 17.

Circumcisio insti-
tuta.

CAP. XII.

Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offensus.

DEr idem tempus Sodomitæ diuitijs & abundantia pecuniarum elati, tam in homines contumeliosi erant, quam erga Deum impij: quippe qui neque beneficiorum eius meminerant, & hospites auersabantur, denique mutuis etiam libidinibus sese incestabant. His rebus offensus Deus decreuit superbia pœnas de illis sumere, & regionem eorum adeo vastam reddere, ut posthac nec plantas nec fructum ullum produceret. His ita decretis de Sodomis, Abrahamus conspicatus tres Angelos (sedebat enim ad quercum Mambra pro foribus domicilij sui) ratus esse hospites, assurgens salutauit eos, rogauitq; ut ad se diuertentes fruerentur hospitio. illis uero annuentibus iubet panes e similia fieri, & mactatum vitulum ac assatum sub quercu discumbentibus. apposuit. at illi uisi sunt ei comedere, & de uxore querebant, ubinam esset Sara. quo referente, intus eam esse: aiunt se aliquanto post reuersuros, eamq; inuenturos iam matrem. muliere autem arridente, & negante fieri posse ut liberos gigneret ipsa nonagenaria, e marito centesimum annum agente: non sustinuerunt amplius simulare: sed facti sunt se Dei esse Angelos: & quod missi essent, unus nunciatum de filio, duo uero ad delendos Sodomitas. Quo audito Abrahamus indoluit propter Sodomitas, & surgens deprecatus est Deum, ne promiscue iustos cum iniustis perderet. Deo uero negante quenquam Sodomitarum esse bonum, alioqui si uel decem inter eos essent, omnibus remissurum fuisse pœnam, Abrahamus destitit, Angeli uero peruenerunt Sodoma. ciues autem cum uidissent adolescentes forma prestantes ad Lothum diuertisse, ad illudendum per vim etati eorum sunt uersi. Lotho uero suadente continerent se, ne in probrum hospitum ruerent, sed hospitio suo

Medio & Ruffinus
Cap. 19.
Genes. 18. 19.
Sodomitarum flag-
itia.

Angeli Abrahamo
suscipit hospitio.

Angeli Abrahamo:
lium nasciturum nu-
ciant, & delendos S-
domitas.

Ad Lothum Angeli
diuertunt.

An. mudi 2048.
Ante Christum
natum 1916.

Sodomitas Deus ex-
caecat.
Lothus cum suis ser-
uatur.

nonnihil honoris haberent: aut si temperare sibi non quirent, filias se pro illis eorum libidini exhibiturum: ne sic quidem parere voluerunt. Deus autem illorum audacia commotus ad iram, ipsos quidem excacavit, ne in ades introitum inuenire possent. ceterum Sodomitarum populum uniuersum ad supplicium adiuudicauit. Lothus autem ab ipso pramonitus de futuro excidio, discessit inde, assumpta etiam uxore & duabus filiabus etiam tum innuptis: sponsi enim earum monentem de exeundo contempserant ut delirum qui talia diceret. Tum Deus iaculatur telum in urbem, eamque cum ipsis incolis exurit, & agrum quoque pari deuastat incendio, quemadmodum mihi iam dictum est in commentariis quos de bello Judaico prodidi. Ceterum Lothi uxor inter abeundum subinde

ad urbem respiciens, & curiosus cladem hanc contra mandatum Dei spectans, in statuam salis est uersa. dictum est mihi iam & de illa: nam extat hodie quoque: ipse uero cum filiabus in paruum quoddam rus euasit, cui soli ignis omnia circumquaque vastans pepercit. id Zoor nunc usque uocatur, sic paruum Hebraorum lingua significante. In hac solitudine uitam inopem aliquantisper tolerauit. puella uero uniuersum genus humanum extinctum rata, astu circumuento parente, cum inscio sunt congressa, curantes ne totum genus deficeret. ex hoc congressu nati sunt filij: maiori Moabus, ac si dicas e patre: iuniori Ammannus, quod nomen significat filium generis. Horum alter Moabitarum fuit auctor, magna gentis etiam nostra a tate. alter uero Ammonitarum. utrique Syriam Caelen incolunt. Et in hunc modum Lothus reliquit Sodoma. Abrahamus autem migravit in Gerara Palestina, Saram ac si sororem secum ducens, eadem arte qua quondam, nimirum insidiarum metu. timebat enim Abimelechum eius loci regem: qui & ipse amore Sara captus, ea potiri cupiebat. eam cupidinem morbus grauis impediuit diuinitus immissus: atque ita medicorum ope destitutus, in somnis admonetur, abstineret se ab iniuria coniugis hospitis. mox cum meliuscule habere coepisset, indicat amicis, quod Deus sibi hunc morbum immisisset uindicans ius hospitis, & uxori eius ab iniuria cauens. non enim sororem esse

In Zoor Lothus euadit.

Explicatio nominis
Moab & Ammon.

Hedio & Ruffinus
Cap. 20.
Genes. 20.

Abimelech amore
Sarae captus.

esse, sed uxorem legitimam. Hac locutus Abrahamum de consilio amicorum accersitum, securum esse de pudicitia coniugis iubet. Deum enim eius curam habere, cuius auxilio nihil turpe passam se illi restituere. idq; ita esse Deum testatur, & mulieris conscientiam, ac ne expetiturum quidem eam fuisse, si nuptam esse sciuisset. ad hac rogabat, ut aquo animo in se esset, Deumq; propitium redderet. Et sine apud se maneret, nihil ei de fore: siue abire mallet, deductores est pollicitus, & omnia quorum causa ad ipsam venisset. Hac locuto Abrahamus nec omnino fictam consanguinitatem aiebat: esse enim fratris filiam: & sine hac simulatione parum tutam peregrinationem credidisse. ac ne morbi quidem causam ei se fuisse excusabat. Quin & salutem regis sibi cura futuram, & mansurum quoq; cum illo libenter. tum rex tantum agri quam pecuniarum partem ei cessit: & conditiones pacis bona fide utrinq; seruandas dixit, federe cum eo super puteo quodam ictho, qui Bersabe vocatur. ea vox iuramenti putem significat: & id nomen & hodie locus seruat. Nec ita multo post Abrahamus filium e Sara suscepit, iuxta promissa Dei, quem Isaacum nominauit. Sic risus Hebrais significatur, siquidem risus Sara, dum proles ei iam natu grandi prater expectationem promittitur, in causa fuit huius appellationis. ipsa enim erat nonagenaria, Abrahamus vero annorum centum, ipso anno quo Isaacus est natus, eum octaua mox die circumcidunt, qui mos adhuc Judaeis durat, ut post totidem dies circumcisionem celebrent.

An. mudi 2041
Ante Christum
natum 1916.

Bersabe iuramentum
puteus.
Gen. 21.
Isaacus.

CAP. XIII.

De Ismahele Abrahami filio, eiusq; posteris Arabibus.

ARABES vero post decimum tertium annum id faciunt. Ismahelem enim gentis eorum autor Abrahamo e concubina natus, post tantum temporis est circumcisus, de quo iam dicendum. Amabat Sara Ismahelem ab initio, e famula Agare natum, non secus ac si ex se esset genitus. alebatur enim in spem successionis. verum postquam ipsa Isaacum peperit, non amplius aequum censebat Ismahelem cum hoc educari: quippe qui natu maior, defuncto communi patre iniuriam ei facile inferre potuisset. Suasit igitur Abrahamo ut eum una cum matre aliquo ablegaret, ille vero primum non aduertebat mentem ad Sara consilium, rem atrocem ratus, puerum nondum adultum & mulierem egenam ablegare. tandem vero approbante Deo, Sara voluntati paruit: puerumq; matri commisit, nondum per se peregrinationi aptum: & dato eis utre aquae ac panibus iussit ire quod eos necessitas duceret, & cum defecisset commeatus, in anxietate erat mater. cumq; nihil aqua superesset, deposito sub abiete puero animam agente, ne spectatrix esset expirantis ulterius pergebat. cui occurrens angelus Dei, & fontem in propinquo indicauit, & curam educandi pueri habere iussit. sperandam enim illi eximiam felicitatem e salute Ismahelis. tum vero mulier meliori spe concepta, cum incidisset in pastores, eorum benignitate miseriam euasit. Postquam autem ad virilem aetatem peruenit, uxorem ei coniunxit Aegyptiam genere, unde & ipsa erat oriunda: ex qua Ismahel duodecim suscepit liberos. hi erant, Nabothes, Cedarus, Abdeel, Edumas, Massamus, Memassus, Masmesus, Chodamus, Themanus, Jeturus, Naphasus, Calmasus. hi quicquid terrarum est, Euphratem inter & rubrum mare habitant, Nabathaea nomine regioni indito. Sunt autem hi a qui-

Hedlo & Rufinus
Cap. 21.
Gen. 21.
Iudaei octauo die circumcisionem celebrant, Arabes post decimum tertium annum.

Ismahelem cum matre
Abrahamo ablegat

Angelus Dei occurrir Agar.
An. mudi 204
Ante Christum
natum 1916.

Duodecim Ismahel
liberi.
Gen. 24.

Nabathaea regi

An. mūdi 2048. *bus Arabes gentem suam eiusq; tribus dcnominauerunt, sum propter ipforum virtutem, tum propter Abrahami autoritatem.*
 Ante Christum natum 1916.

CAP. XIII.

De Isaco legitimo Abrahami filio.

Gen. 22.

Hedio & Ruffinus
 Cap. 22.
 An. mūdi 2074.
 Ante Christum
 natum 1890.

Abrahami obedien-
 tia.

ISACVM autem Abrahamus supra modum amabat ut unigenitum, & quem in senectute Dei dono susceperat. hunc affectum & benevolentiam parentum puer ipse magis ac magis accendebat, omni virtuti deditus, & tam parentes quam Deum colens: quo successore omnium fortunarum relicto, Abrahamus haud grauatim vita excessurus videbatur: id quod ipsi Dei benignitate contigit. Volens tamen pietatis eius periculum facere, Deus apparuit ei: enumeratisq; omnibus beneficijs in eum collatis, ut victoriam illi de hostibus olim concesserit, utq; presenti felicitate suo favore frueretur, filium Isacum poposcit ut sacrificium & victimam sibi offerret. iubebat autem ut in montem Moriurium subductum holocaustum faceret. sic enim pietatem eius illustriorem fore, si vel filij salutem voluntati diuina posthaberet. Abrahamus verò nefas ducens quavis in re Deo morem non gerere, quin potius per omnia parendum ei per quem omnes viuerent, celans uxorem tam Dei mandatum, quam suam de pueri cade sententiam. ac ne famulorum quidem ulli rem indicans, ne fortè aliquis sibi obstaculo esset, assumpto Isaco cum duobus seruis, impositisq; in asinum rebus ad sacrificium necessarijs, proficiscebatur ad montem. ac biduum quidem comitati sunt eum serui. tertia verò die cum iam in prospectu esset mons, relictis alijs in campo cum solo puero ascendit in montem, in quo post David templum constituit: ferebantq; secum quicquid ad sacrificium pertinet, absq; victima.

Isac mactandus an-
 num agit vigesimum
 quintum.

Isaco verò qui tum vigesimum quintum annum agebat, aram apparante, percontanteq; quidnam mactaturus esset nullam habens hostiam: tum ille Deum daturum aiebat, qui potens esset hominibus & qua non habeant largiri, & qua habeant adimere, si in illis fiduciam collocet. daturum ergo sibi quoq; victimam, siquidem

siquidem propitius esset his sacris interuenturus. postquam autem structa ara ligna imposuerat, omnibus apparatus sic insit. Fili, mille votis te expetitur, postquam in hanc vitam venisti, summa cura ac sollicitudine educam; nihil beatius existimans quam si te virum videre daretur, & tandem heredem meae ditionis relinquere. Sed quoniam Deo visum est ut te susciperem, ac nunc rursum ut te amittam, fer generose hoc sacrificium. Cedo enim Deo, qui a nobis hunc honorem reposcit, pro perpetuo favore quo nos belli ac pacis tempore est profecutus. Nunc lege natura natus cum sis ut moriaris, non vulgarem habebis vita exitum, sed a proprio patre patri vniuersorum Deo sacrificio ritu oblatus, ipso ut credere par est indignum te censente qui aut morbo, aut bello, aut alia quapiam humana calamitate de vita decedas: sed inter precamina & sacra animam tuam exceptam apud se collocabit: ubi memor cur te potissimum educauerim senectutem meam sustentabis, non quidem per te ipsum, sed Deum mihi curatorem tuo loco relinquens. tum Ifacius haudquaquam a tanto parente degener, libenter hac verba accepit, negans se dignum qui unquam natus esset, sitam Dei quam patris decreto reluctans, non alacriter se praberet utriusque placitis: quandoquidem etiamsi pater solus ita vellet, nefas esset non obsequi. iamque minimum aberat quin perpetraretur facinus, ni Deus obstitisset. Inclamat enim nomine Abrahamum, neci pueri intercedens. non enim cupidine sanguinis humani, pueri cadem imperasse, neque ut quem patrem ipse fecerat, liberis per impietatem orbarer, sed ut probaret eius animum, an etiam talibus iussis pariturus esset. nunc cognita eius promptitudine ac praecellenti pietate ratum se habere quicquid illi haecenus concesserat. non defuturam autem nec in posterum suam prouidentiam, tam ipsi quam eius generi. hunc quoque filium longissimo tempore victurum, vitaque feliciter exacta filijs germanis & probis magnum principatum relicturum. prae dixit etiam fore ut genus eorum in multas gentes cresceret, nec minus opibus quam numero augetetur: ipsorum etiam autorum eius generis memoriam fore sempiternam. regione quoque Chananaa bello quesita, usque ad inuidiam omnium exterarum gentium fortunatos fore. Hoc oraculo reddito, Deus illis arietem ad victimam ex improvise praesto esse voluit. At illi ex insperato sibi redditi, auditaeque tante felicitatis promissione, mutuo se complectebantur: maetata deinde victima incolumes ad Saram se receperunt: vixeruntque beati, omnes eorum conatus Deo prosperante.

An. mundi 207.
Ante Christum
natum 1890.
Oratio Abrahami:
Ifacium ante maetatum.

Ifaci ad parentem
responsio.

Arietem ad victimam
loco Ifaci Deus off
Abrahamo.

CAP. XV.

Sarae obitus Abrahami coniugis.

ARA autem non multo post moritur, cum vixisset annos viginti septem supra centum. Sepulta est in Hebrone, Chananae publicè ius sepulchri offerentibus. Abrahamus tamen maluit sepultura locum quadringentis siclis emere de Ephremo quodam Hebronensi ciue: ubi monumenta eius & posterorum sunt edificata.

An. mundi 208
Ante Christum
natum 1877.
Hedio & Ruffinus
Cap. 23.
Gen. 23.
Aetas Sarae, 127 anni

Quomodo

Quomodo è Chatura Abrahamo nupta Troglodytarum gens provenit.

An. mudi 2087.
Ante Christum
natum 1877.
Gen. 24. 25.

DOST hac duxit Chaturam, ex qua nati sunt ei filij sex, viri prudentes & industrij, Zembranes, Jazares, Madanes, Madianes, Lusubacius, Suus: qui & ipsi filios habuerunt. Suo Sabacanes natus est & Dadanes. huic Latusimus, Asurus, Luures. Madanis verò fuerunt, Epha, Ophres, Anochus, Ebidas, Eldas. His omnibus filijs ac nepotibus Abrahamus deducendi colonias fuit autor, occupaueruntq; Troglodyticam regionem, & Arabia Felicis quicquid ad rubrum mare pertinet. Fertur etiam quòd hic Ophres cum exercitu profectus occupavit Libyam, quam postea nepotes eius tenuerunt, Aphricam ab ipso denominatam. Attestatur huic opinioni & Alexander Polyhistor sic scribens: Cleodemus, inquit, propheta, cognomine Malchus, qui ad imitationem Moysis legislatoris Judaeorum historiam contexit, narrat Abrahamum è Chatura aliquot filios suscepisse, tres nominatim recensens, Aphram, Surim, Japhram. à Suri appellatam Assyriam. ab Aphra verò & Japhra urbem Aphram & regionem Aphricam nominatas. hos enim ductu Herculis in Libya militasse contra Antaem. Herculem etiam ex Aphra filia genuisse filium Dedorum, ex hoc Sophonem progenitum, à quo Sophaces barbari habent nomen. Isaco autem iam ferme quadragenario Abrahamus pater coniungere volens uxorem Rebeccam Nachoris fratris sui neptem, mittit maximum natu famulorum ad sponsalia, prius accepta fide obligatum. modus verò deuinciendi fuit talis. Subditis alter alteri manibus sub femora, Deum ita testem inuocabant eorum quae destinauerant. Misit etiam dona ad illos, vel rara illic vel nunquam ante visa. Profectus autem famulus diuturnum iter faciens, eò quòd difficilis esset transitus per Mesopotamiam hyeme propter caeni altitudinem, estate ob aquarum inopiam: ad hac propter latrocinia quae vitari non poterant, nisi à cautis, tandem peruenit ad urbem Carras. & cum venisset in suburbium, incidit in complures puellas euntes aquatum: moxq; intra se precatur, si Deo grata forent ha nuptia, ut inter illas inueniretur Rebecca, ad quam filio desponsandam Abrahamus eum miserat: & hoc signo dignosceretur, quòd ceteris negantibus ipsa potum roganti praberet. hac secum volutans accedit ad puteum, poscens ab eis potum. illis verò causantibus aquam se non sine labore acquirere, quàm domum deferant, non alijs prabeant: una omnium obiurgatis reliquis negando eas nunquam inter homines versatas, quae ne aquam quidem impartirent, benignè hospiti potum offert. at ille certè iam spe de euentu concepta, volens tamen verum cognoscere, collaudat a prius virginis indole & benignitate, quae vel cum sua fatigatione roganti subministrare non grauaretur, sciscitatur ex quibus nam esset parentibus: gratulatus eis talem filiam, & imprecatus ut eam ex animi sententia viro probo elocarent, ex quo germanos ac legitimos liberos pareret. puella in hoc quoque ei gratificatura genus suum indicat. Rebecca, inquit, mihi nomen est, pater verò fuit Bathuel. quo defuncto Labanus frater meus & domum curat & matrem, mea quoque, virginitatis tutor. His cognitis homo gaudebat ob ea quae sibi acciderent, quaeq; audiisset: manifesto cernens Deum hoc iter prosperare. prolato deinde monili & alijs quibusdam ornamentis quibus at ea delectatur, obtulit puella, dicens hanc esse gratiam & honorem pro

commu-

Troglodytarum origo.

Libya denominatur Aphrica. Alexander Polyhistor,

Hedio & Ruffinus Cap. 24. Isaac Rebeccam uxorem ducit.

Mos veteribus iurandi.

An. mudi 2089 Ante Christum natum 1875.

Rebecca familiaritatem contrahit cum Abrahami seruo.

nicato potu, ipsamq; dignā qua accipiat, cū inter tot virgines bonitas eius emi-
 neat: rogabat etiam ut ad domesticos ipsius diuertere liceat, quandoquidem
 nocte iam appetente ulterius progredi non detur. ferre se mandum muliebrem
 magni precij, qui nusquam tutior esse possit quā apud eos quorum probita-
 tem iam esset expertus. coniecturam enim se facere ex ipsius moribus, matrem
 quoq; & fratrem pari humanitate esse praeitos, neq; granatim hospitem ad-
 missuros, praesertim ipsis nec oneri nec sumptui futurum. ad hac illa, bene eum de
 parentum humanitate coniectare, sed non recte facere quod tam illiberales sū-
 spicetur. omnia enim sine precio habiturum, indicatur am tamen prius Labano
 fratri, cuius permissu ipsum adducturā: quo factō postquam adduxit hospitem,
 serui Labani camelos curandos acceperunt, ipse vero ad cenam eum secum dū-
 xit. qua peracta sic eum & matrem puella est allocutus. Abrahamus filius est
 Tharri, vester autem cognatus. Nachores enim tuorum matrona libero-
 rum auus, Abrahami erat frater, eodem patre eademq; matre prognatus. is
 nunc mittit me ad vos, postulans hanc virginem filio suo coniugem dari, quem
 legitimum habet & unicum, ad omnium suarum facultatum hereditatem e-
 ducatum. cui cum posset opulentissimam quamuis x. eius regionis foeminis deli-
 gere, non est ita visum: sed malens hunc honorem cognationi suae habere, proci-
 rat has nuptias: cuius voluntatem nolite contemnere. diuino enim fauore praeter
 alia qua mihi feliciter in hoc itinere successerunt, & puellam hanc & vestras
 ades inueni. propinquus enim iam oppido, conspicatus multas virgines puteum
 petentes, optavi ut in hanc inciderem: quod & factum est. has igitur nuptias
 auspice Deo conciliatas, vos quoq; vestra autoritate ratas habetote: & Abra-
 hamum qui me tam accurate huc misit; vestro annutu honorate. illi vero tum
 quod rem tam optabilem approbarent, tum quod Dei sententiam accedere co-
 gnoscerent, mittunt eam quibus postulabatur conditionibus: duxitq; illam Isa-
 cus, facultatum paternarum iam dominus.

An. mudi 2081
 Ante Christum
 natum 1878.

Oratio serui Abrah-
 mi & Rebeckae.

CAP. XVII.

De obitu Abrahami.

DEFUNCTVS est autem Abrahamus non ita multo post, vir
 in omni virtute eximius, & pro sua insigni pietate Deo egregie
 carus, Vixit annos CLXXV. sepultus est in Hebrone iuxta
 uxorem Saram, communi cura filiorum suorum, Isaci & Is-
 mabelis.

An. mudi 212
 Ante Christum
 natum 1840.
 Hedio & Ruffinus
 Cap. 25.
 Gen. 25.
 Abrahami moritur
 tatis anno 175.

CAP. XVIII.

De Isaci filijs Esao & Iacobo, & natiuitate eorum ac educatione.

DEFUNCTO autem Abrahamo uxor Isaci gerebat uterum:
 cuius mole crescente indies, anxius consuluit oraculum. Re-
 sponsum est, gemellos ei parituram Rebeccam, & ab utroq; de-
 scensuram gentem autori suo cognominem: & qua minor vide-
 bitur, eam fore potiore. nec multo post, sicut praedictum erat,
 nascuntur ei gemini, quorum gradior a capite ad pedes erat hispidus. minor ve-
 rò exeuntis ante se calcaneum retinebat. pater autē amabat senioresem Esaum ex
 re cognomen habentē. nam Hebraei pilos vocant Seir. Iacobus verò iunior a ma-
 tre amabatur. Fame autem in ea terra grassante, Isacus volens ire in Aegyptum
 D propter

Hedio & Ruffinus
 Cap. 26.
 Cap. 24.

An. mudi 2124. Ante Christum natum 1840. Ifacus peruenit Gerara. Gen. 26. Abimelech Ifacum inuidia motus expellit.

propter obertatem regionis, peruenit Gerara, Deo sic iubente. rex autem Abimele-
chus excepit eum, quia hospitij et amicitia eius inter eum et Abrahamum inter-
cesserat. cumque hominem in initio magna benevolentia prosequeretur, motus inui-
dia non potuit in eo affectu permanere. videns enim Deum Ifaco propitium, su-
umque fauorem declarantem, expulit illum. at ille expertus mutatum pra inuidia,
secessit non longe a Geraris in locum qui vocatur Fauces. ibi dum foderet pute-
um, pastores irruentes aggressi sunt armis opus impedire: sed illo ultro cedente,
visi sunt vicisse. mox cum alio loco fodere cepisset, rursum vi prohibentibus a-
lijs Abimelechi pastoribus, hunc quoque puteum imperfectum reliquit, prudenti
consilio meliorem occasionem expectans. qua deinde oblata, rege sponte fo-
diendi potestatem faciente, puteo Rooboth nomen imposuit, quod significat
amplum. e prioribus vero alterum vocauit Escon hoc est pugnam: alterum Syen-
nam, hoc est inimicitiam. Itaque Ifaci potentia cum opibus indies magis ac ma-
gis crescebat. Abimelechi autem ratus contra se fortunas Ifaci augeri, cum qua
parum sincerè consuetudinem habuerat, et qui ob simultatis suspicionem ali-
quantisper secesserat, veritus ne quando apud eum plus recens offensa quam
pristina amicitia memoria valeret, neue iniuriam acceptam ulcisceretur, pro-
fectus ad illum amicitiam cum eo renouat, uno e suis amicis arbitro adhibito,
cumque Ifacus pro natura bonitate iniurias suas paterna amicitia libenter do-
naret, voti compos domum est reuersus. Alter autem filiorum Ifaci, in quem
pater erat propensior, quadraginta annos natus, duxit Adam Helonis, et Al-
bamen Esebeonis, dynastarum inter Chananeos filias, idque autoritate pro-
pria, ne patre quidem consulto. neque enim ille permissurus erat, si filius ipsius
sententiam ipsius expectasset, quippe qui non delectabatur affinitate eius regio-
nis hominum. nolens tamen molestus esse filio, iubendo eum ut mulieres missas
Gen. 27. faceret, decreuit rem totam silentio transmittere. Sed cum esset senex, et visu
orbatus, accito filio, praefatusque atatem, per quam etiamsi cecitatis calamitas
non accessisset, non liceret sibi amplius Deum solito cultu venerari, iussit
eum venatum ire. Cura, inquit, ut quod poteris capias, et para mihi cenam:
qua sumpta precabor Deum, ut tibi dignetur esse auxiliator et adiutor per
omnem vitam tuam. nam mea finis quam longè absit incertus sum: qui prius
quam me opprimat, equum est ut meis precibus Deum tibi faciam propitium.
Vadit Esau venatum: interim Rebecca malens Jacobo Deum propitium,
etiam praeter Ifaci mentem, iubet eum hadis iugulatis cenam instruere. il-
le obsequitur matri, iussu ipsius omnia faciens. cena vero parata, circumuolutis
hadino exuuio brachijs, ut contactis pilis Esau crederetur: nam cetera omnino
similis ut gemellus, hoc solo differebat: sollicitus ne maturè in malo dolo depre-
hensus pro faustis precaminibus diras imprecationes reportaret, apponebat
cenam patri. at Ifacus sentiens in voce nonnihil peculiare, aduocat filium.
illo vero protendente brachium hadina pelle amictum: voce, inquit, propior
es Iacobo, attamen ob pilositatem Esau mihi videris. nec quidquam doli suspi-
cans, iam cenatus ad Deum precibus inuocandum se vertit. Domine, inquit,
omnium seculorum, et conditor omnium creaturarum, tu patri meo maxima
bona pollicitus, etiam mihi praesentem felicitatem es largitus, meis quoque po-
steris propitium te fore, et maioribus beneficijs eos cumulaturum promi-
sisti. hic tuus fauor perpetuus sit precor, neue me propter hanc debilitatem de-
spicias,

Abimelech amicitiam
renouat cum Ifaco.

Vxorcs Esau.

Ifac mittit venatum
Esau.

An. mudi 2186.
Ante Christum
natum 1778.

Matri hortatu Iacob
fratris benedictione
anteuertit.

spitias, qua facit ut magis etiam ope tua egeam. Serua puerum hunc propitius, et ab omni calamitate illesum custodi. da ei vitam felicem, et possessionem bonorum qua in tua sunt potestate. fac eum formidabilem inimicis, apud amicos gratiosum. Sic ille Deum inuocabat, putans se Esau bene precari. vix absoluerat preces, cum Esau a venatu reuertit, et Isacius intellecto errore nihil tamen est commotus. Esau vero postulabat ut sibi quoque, sicut fratri faceret. denegante id patre, eo quod omnes preces in Iacobum absumpsisset, lugebat quod voti compos non esset. quin et pater merore eius motus, studijs quidem venandi, et robore corporis armorumque, praestantia celebrem fore praedicit, eamque gloriam tum ipsi, tum eis posteris mansuram sempiternam: seruiturum tamen fratri. Ceterum cum Iacobus timeret fratrem, ne penas a se exigeret ob circumuentum in votis faciendis patrem, mater eum huic periculo eximit. persuadet enim marito, ut Iacobo Mesopotamiam uxorem daret, propinquam genere. iam enim etiam Esau duxerat Basemmathen Ismaelis filiam. Male enim Chananeis volebant Isacius cum suis, priori affinitate offensi, in quorum gratiam filius Basemmathen duxit, quam postea magis quam ceteras dilexit.

An. mundi 2188
Ante Christum
natum 1778.

Esau sibi quoque benedictionem postulabat.

Hedio & Ruffinus
Cap. 27.

CAP. XIX.

De Iacobo metu fratris in Mesopotamiam profugo.

An. mundi 2188
Ante Christum
natum 1778.
Gen. 28.

IACOBVS autem in Mesopotamiam missus a matre, ducturus auunculi sui Labani filiam, consentiente etiam patre iter faciebat per Chananeam: cumque simultatem haberet cum ea gente, nolebat ad quenquam diuertere: sed sub dio quiescebat, lapide vice puluini capiti subiecto. cui dormienti visio talis est oblata. Videre videbatur scalam a terra ad caelum pertingentem, et per eam species

descendentes supra humanam naturam angustas: et in summa scala Deum manifeste apparentem, et nominatim se his verbis compellantem: Iacobe, cum sis patre bono, et auo ob suam virtutem celebri prognatus, non debes presenti

Scala Iacobi.

Verbum Dei ad Iacobum.

D 2 necessitati

An. mudi 2186. *necessitati succumbere, sed meliora potius sperare. Meo presidio magna te manet felicitas. nam & Abrahamum ego e Mesopotamia huc adduxi pulsum a cognatis, & patrem tuum beatum reddidi, nec tua conditio deterior est futura. quare bono animo hanc viam perge, fretus me deductore. eueniet ex tua sententia coniugium ad quod properas, accedent inde & liberi. eorum numerus erit magnus, & ipsi rursus maiorem prolem post se relinquent. his ego terra huius imperium dabo, & eorum posteris, qui repleturi sunt terram omnem & mare quam latè sol aspicit. tu ne cede ulli vel labori vel periculo, tui curam mihi committens & nunc, & magis etiam in posterum. hoc oraculum Deus Jacobo reddidit: quo latus ungit lapidem in quo dormienti tanta spes affulsit, & votum*

Jacobus se sacrificaturum votum Deo facit, locumq; nominat Bethel, id est, domicilium Dei.

Gen 29.

Jacobus in Mesopotamiam peruenit Caras ad cognationem matris.

Deo facit sacrificaturum se illic, si incolumi & facultatibus aucto reditus contingeret: quod post reuertens soluit, omnium bonorum suorum decimis oblati. honorem etiam loco addidit, Bethel nominato: quod grecis domicilium Dei significat. Pergens deinde ceptum iter in Mesopotamiam, tandem peruenit Caras. & cum pastores offendisset in suburbio, & adolescentes ac puellas ad puteum quendam sedentes, poposcit potum. hinc orto sermone percontatus est an nossent quendam Labanum suum popularem, si forte adhuc sit superstes. aiunt omnibus sibi notum. neq; enim talem esse ut ignotus esse possit. quin & filiam eius unà pascere, demirariq; se quod nondum adsit. ex ea facile qua cuperet cogniturum. vix hac verba finierunt, cum puella accedit comitantibus suis pastoribus. ei Jacobum ostendunt, dicentes hospitem de ipsius patre sciscitari. qua puellariter gauisa Jacobi aduentu, rogabat quisnam & unde ad eos venires, & cuius rei causa: addens optare se ut possent illi gratificari, quacunque re opus haberet.

Jacobi cum Rachel colloquium. Rachel insigni forma prædita.

Jacobus verò non tam cognatione aut huius affectu quam insigni puella forma captus, obstupuit, ut qui per paucas viderat pulchritudine huic conferendas. Mihi, inquit, tecum & cum tuo patre, si quidem Labani es filia, antiquior intercedit necessitudo, quam sit vel tua ætas vel mea. Tharro enim Abrahamus, Aranes, & Nachares fuere filij, ex his Bathuelus tuus auus Nachoris fuit filius: Abrahami verò & Sara Aranis filia Isaacus, meus pater. est & propinquior ac recentior necessitudo, qua sumus mutuò deuincti. Rebecca enim mater mea, Labani patris tui soror est eodem patre ac matre genita. itaq; consobrini sumus ego & tu. & nunc venio salutaturus vos, cognationisq; officia, ita ut par est, renouaturus. At illa memor eorum qua de Rebecca ex patre, ut sit, audierat, sciensq; parentes desiderare aliquid de ea cognoscere, præ amore patris lachrymabunda ruit in collum eius, complexoq; iuvene: optatissimam, inquit, & maximam voluptatem affers patri cum tota familia, qui nunquam matris tua obliuiscitur, crebram illius mentionem faciens: eumq; nuncium cum quantavis felicitate non permutaret. tum iubet ut è vestigio se ad patrem sequatur, neue diutius eum hac voluptate fraudet. His dictis adduxit eum ad Labanum: & agnitus ab auunculo, tum ipse fuit securus iam apud suos, tum illis inexpectato aduentu magnam voluptatem attulit. Post aliquot autem dies Labanus gaudere se quidem eius presentia magis quam verbis exprimere posset aiebat, rogabat tamen quamobrem venisset relictis parentibus atate confectis, & qui ipsius obsequijs agrè carerent. pollicebatur etiam benignitatem & operam suam in quacunque re opus haberet. Jacobus verò totam ei causam recensuit. Isaco esse filios geminos, se & Esauum. eum quia fraudatus sit

Jacobi cum Labano colloquium.

*fit patris fausta imprecatione per matris artem in se translata, cupere se inter-
 mere, quasi raptorem principatus à Deo destinati, & reliquorum votorum pa-
 ternorum. hanc esse causam sui aduentus, & mandata matris, praesertim cum
 omnes sint inter se consanguinei, sed propiore gradu mater. Sperare se in rebus
 angustiis post Deum praesidium maximum in auunculo reperturum. Labanus
 contra omnem illi humanitatem pollicetur, tum propter communes avos, tum
 etiã ut affectum sorori absentis debitum erga ipsum praesentem declararet. vel-
 le se eum gregum suorum magistris praescire: & quando ad suos reverti libuerit,
 nec indonatum nec inhonoratum abiturum, quemadmodũ tam propinquẽ co-
 gnatum deceat. ad hac Jacobus, se verò libenter accipere cõditionem quantum-
 vis laboriosam, sed aequum esse mercedis loco sibi dari Rachelis coniugium, quam
 & ipsius virtutis causa diligeret, & quia eius opera in tale hospitium sit in-
 troducẽtus. amor enim puella cogebat eum hanc mentionem iniicere. ibi Labanus
 ipso vultu laticiam praefrens, eius petitioni annuit, negans sibi optatorem ge-
 nerum potuisse contingere: sed opus esse ut aliquandiu secum maneat. In Cha-
 nanaam enim non missurum filiam, quin & sororis in tam longinquam regio-
 nem nuptum data propemodum pœnitere. His assentiente Iacobo, de septem an-
 nis est conventum. tot enim voluit servire mercede apud socerum, ut dato vir-
 tutis specimine, magis cognosceretur quinam vir esset, ceterum elapso presta-
 to tempore Labanus epulum nuptiale apparat. noctu verò non sentiente Iaco-
 bo inducit in thalamum alteram filiam Rachele maiorem natu, facieq; non ad-
 modum liberali. at ille vino & tenebris fallentibus, congressus est cum ea. luce de-
 inde cognito errore exposulavit cum Labano. ille veniam petebat necessitati,
 qua compulsus hoc fecerit. non maliciosẽ, inquit, Liam supposui, sed consuetu-
 dine regionis huius cogente. nihil tamen hoc oberit Rachelis coniugio, sed da-
 bo eam tibi videnti ac scienti post alterum septennium. Passus est hoc sibi
 persuaderi Iacobus: nec enim aliter facere poterat amore puella devinctus: &
 exacto altero septennio Rachelem duxit. Erant autem ambabus famula addi-
 ta à patre, Zelpha Lia, Racheli Bala, nequaquam ancilla, subdita tamen. sed
 Liam malè habebat amor mariti, quo sororem prosequabatur, expectabatq;
 post partum se fore in pretio: idq; assiduis precibus à Deo contendebat. cumq;
 puer masculus natus esset, & maritus ob hoc propensior in eam factus, Rube-
 lum nominavit, qui sibi miseratione diuina contigisset. Sic enim interpretatur
 hac vox. Aliquanto post nascuntur ei tres alij: Simeon, quod significat exora-
 bilem ei fuisse Deum: Leui, quod est firmator societatis: Iudas, quod est gratia-
 rum actio. Rachel autem verita ne propter fecunditatem sororis deteriore a-
 pud maritum conditione esset, iubet famulam suam Balam cum Iacobo cuba-
 re. ex ea nascitur puer nomine Dan, quasi dicas, Dei iudiciũ: & aliquanto post
 alter nomine Neptholim, ac si dicas artificiosum: quod mater arte certauerit
 cum sororis fecunditate. Idem mox & Lia facit, sororis arte contra eam ipsam
 vsa. deducit suam famulam in sui mariti accubitus. ex ea quoq; nascitur filius
 Gadas fortuitum significante nomine: & post eum Aser, quod sonat beatifi-
 cum, quod maẽtam fecunditate se Lia duceret. Porrò cum Rubelus filiorũ Lia
 maximus mandragora mala matri afferret, Rachel hoc viso concupiuit hunc
 cibum, partemq; à sorore precario petijt. Illa verò denegante, iubenteq; conten-
 tam esse, quod honoris prerogatiuã apud communem maritum haberet: Rachel*

An. mudi 2193
 Ante Christum
 natum 1771.

Iacobus mercedis k
 co petit Rachelis ec
 iugium.

Iacobo Rachelis loc
 Lia in thalamum in
 ducitur.

Nomina filiorum Ia
 cobi & explicatio.

Genes 30.

Rachel Iacobo Balã
 adducit.

Lia Zelpham addu-
 cit Iacobe.

An. mudi 2206. Antè Christum natum 1758. *mitigatura indignationem sororis, ait se illi virum cessuram in sequentem noctem. quam gratiã altera libenter accipiente, Iacobus cum Lia cubavit in Rachelis gratiam. Rursum igitur ei filij nascuntur: Isachares, quod nomen significat ex mercede natum: & Zabulon, quod significat pignus benevolentia: præterq̃, filia Dina. Tandem etiam Rachel peperit Iosephum filium: ea vox significat additamentum. Hoc toto tempore, quod fuit annorum viginti, pascuis soceri & gregibus præfuit. quo exacto, æquum esse aiebat, ut cum vxoribus ad suos reuenteretur. Socero verò non permittente, clam hoc facere cogitabat: pertentabatq̃, animum vxorum, quomodo latura essent peregrinationem.*

Genes. 31. Iacobus cum vxoribus filijs & gregibus infcio socero proficiscitur.

Rachel parit Deos aufert.

Laban Iacobum persequitur. Deus verò à proposito eum deterrit.

Labani contra Iacobum accusatio.

Iacobi ad Labani accusationem responso.

Iacobi contra Labanum accusatio.

Labani contra Iacobum dolus.

quomodo latura essent peregrinationem. quibus cum gratum hoc esset, Rachel sigillis etiam Deorum patria religionis sublatis, una cum sorore fugiebat: simulq̃, utriusque liberi & famula cum suis filiis, asportatis etiam totis, quanta erant, facultatibus. Abducebat etiam Iacob dimidium pecorum, priusquam Laban rescire posset. sigilla verò Deorum secum ferebat Rachel: non quò Deos coleret, quorum contemptum à marito didicerat: sed ut si fortè pater fugientes assequeretur, haberet quò confugeret veniam impetratura. Labanus autem post unam diem cognito Iacobi & filiarum discessu, indignatus persequeretur eum cum valida manu, & septima demum die deprehendit eos in quodã colle quiescentes: quumq̃, esset diei serum, ab omni vi se continuit. per noctem verò Deus in somnis illi visus vetuit ne quid in deprehensum in fuga generum cum filiabus durius præ ira consuleret: sed potius fœdus cum eo feriret: néve paucitatem fugientium contemneret, alioqui se illis propugnatores futurum. Sequenti verò luce Labanus Iacobum ad colloquium euocat, non dissimulans oraculũ: quumq̃, ille fidei eius se commisisset, cepit hominem accusare, exprobrans quòd pauperem omniumq̃, egenum suscepisset, & de suis facultatibus abundè ipsi suppeditasset. Præterea filias, inquit, tibi coniunxi, putans hoc pacto benevolentiam erga nos tuam fore firmiorem. tu vero neque matrem tuam & communem sanguinem, neque vxores apud nos ducas, neque liberos quorum ego auus sum, reueritus non aliter quam hostem me tractasti. rapuisti mea bona, filiabus ut parentem fugerent autor fuisti: sacra patria domum tecum portasti, & apud maiores meos, & apud me in summa veneratione habitas. & qua vix hostis hosti faceret, tu cognatus, è sorore nepos, gener, hospes ac domesticus conuictor mihi fecisti. Iacobus contra pro se afferebat, non sibi soli, sed omnibus esse innatũ patriæ desiderium, æquumq̃, ut post tanti temporis moras tandem ad eam reuertatur. Quòd verò præda, inquit, abacta crimen obicit, ipse iniustitia sub alio iudice damnareris. Cum enim gratiam mihi pro facultatibus tuis conseruatis & auctis debeas, an non iniquum est agrè ferre quòd partem earum modicam usurpauimus? certè quòd ad filias attinet, scito non hoc ladendi animo à me factum, sed caritatis coniugalis hoc esse officium. sequuntur igitur non tam me quam suos liberos. Hac pro se: retorquebat deinde accusationem in ipsum, quòd auunculus ac socer duris mandatis eum per annos xx. vexauerit. & illa quidem qua nuptiarũ spe tulerit, quamuis per se graui, sibi tamen leuior a fuisse: qua verò postea secuta sunt, multo grauiora, qua nemo nisi beneuolus perferret. et enim Labanus valde iniquè Iacobum tractauerat. videns enim eum in omnibus rebus à Deo adiuari, pollicebatur ei daturũ se futuros fœtus, modo quicquid album nasceretur, modo quicquid nigrũ. cum verò magno numero nascerentur, qua Iacobo destinata essent, non seruabat fidem

dem in praesens, sed in proximè sequentem annū promittebat, quod esset ad rem
 attentior, promittens quidem eo quod non speraret tantum proventum, ac mox
 ubi prouenerat fallens, sacras tamen effigies permissum est inquirere. Rachel
 autem cognito patrem permissa potestate uti uelle, deponit sigilla in sarcinā cā-
 meli qua ipsa uectabatur: sedebatq; desuper dicens se menstruis laborare: & La-
 ban destitit amplius inquirere, credens filiam sic affectam non fuisse sacris pro-
 pins accessuram. Post hac offensā veniam pollicetur, uicissim alter amorem filia-
 rum, idq; iureiurando sanciunt. Hoc fœdus itum est super monte quodam, ubi
 columnam erexerunt ara specie: sunde Galades colli nomen factum, à quo Gala-
 dena terra est dicta. Post fœdus conuiuio celebrato, Laban ad sua rediit. Iacobo
 autem in Chananaam iter ceptum prosequenti uisiones obueniebant, bonā spem
 in posterum facientes: cui loco Dei castra nomen indidit. Volens autem scire ani-
 mum fratris erga se, pramissit diligenter cuncta exploraturos, timens eum propter
 ueterem suspicionem: quos ita fratrem iussit alloqui. Utro se patriam reliquisset,
 ne cum offenso fratre degeret, nunc credere tantū temporis spatium satis ualere
 ad reconciliationem, id eoq; redire cum uxoribus ac liberis & facultatibus in-
 dustria quesitis, ut se & quicquid carum haberet illi dedat, quandoquidem ni-
 hil felicius existimet, quam ea qua Deus largitus est, cum fratre habere commu-
 nia. His nunciatis Esau uehementer exhilaratus, occurrit fratri cum cccc.
 armatis. At Iacobus, audiens eum obuiam properare cum tot armatis, extimuit
 valde. Deo tamē seruatore fretus providebat pro tēpore ne quid detrimēti acci-
 peret, utq; suos ab iniuria defenderet. Distributo igitur agmine alios procedere
 iussit, alios propere subsequi: ut si quis primos aggrederetur, ad sequēs agmen ha-
 berēt refugiū: & hoc modo instructis qui circa se erant, pramittit quosdā ad fra-
 trem cū munerib. ea constabāt iumentis multisq; ac variis quadrupedibus, ac-
 cipienti placituris propter raritatē. ueniebant autē alij post alios, ut crebrius oc-

An. mudi 2206.
 Ante Christum
 natum 1758.

Laban cum Iacob
 fœdus sancit.

Genes. 31.

Iacob ad Esau fratri
 nuncios mittit.

Genes. 32.

Iacob fratrem mū-
 neribus reconciliat

currentes plures quam pro numero uiderētur: & credibile erat donis placatum
 remissurū iram, si qua adhuc esset reliqua. quin & illud mandatū est pramissis,
 ut blan-

An. mudi 2206. *ut blandè hominem alloquerentur. His ita per totam diem dispositis, noctu mo-
uit agmen. Cumq; Jobacchum torrentem transissent, Iacobus aliquantum ab
natum 1758. Iacob luctatur cum
spectro & vocatur Is-
rael.* *agmine relictus incidit in luctam cū spectro, ipse prior lace situs: eratq; superior:
exclamat igitur maclum virtute qui non quemuis aduersariū, sed Angelum
Dei vicerit: idq; illi esse magna felicitatis presagiū: genusq; eius nunquam defo-
re, nec ullis unquam humanis viribus posse opprimi, iussitq; illum posthac voca-
ri Israelem: quod Hebrais Angelo reluctantem significat. Hac sunt pradieta Ia-
cobo, id ipsum roganti. Cū enim sensisset Angelum esse Dei, precatus est ut
ex eo fatum suum cognoscere liceret. His dictis spectrum evanuit. Iacobus verò
latus auditis, imposuit loco nomen Phanuel, id significat Dei faciem, sed quia la-
tum neruum inter luctandū lesit, & ipse post eo cibo abstinuit, & nobis illo pro-
pter eum vesci non licet. Cognito vero fratrem iam nō longè abesse, iubet uxores
procedere per se quanque cum pedissequis, ut è longinquo spectarent pugnam vi-
rorum, si eam frater mallet. ipse propior factus adorauit fratrem, non malè de se
cogitantem, at Esau eo salutato, interrogabat de turba mulierum ac puerorum:
& cū didicisset omnia, volebat eos deducere ad patrem. Iacobo verò excusante*

Iacob Esau fratrem
accedit.

Iacobus peruenit ad
Scenas.
Genes. 34.
Dinae Iacobi filiae hi-
storia.
An. mudi 2206.
Ante Christum
natum 1758.

*laesitudinem iumentorum, reuersus est in Sairam. illic enim habitabat, verna-
cula lingua loco ab hirsutie sua denominato. Iacobus autem peruenit ad Scenas
quas vocant, vetus nomen adhuc retinentes. inde profectus est Sicima, qua est
vrbs Chananeorum. & cū esset celebris apud Sicimitas, Dina unica Iacobi
filia venit in urbem ad visendum cultum mulierum eius regionis. qua visa Sy-
chemis Emmoris Regis filius, raptus stuprum obtulit: & correptus amore patrem
suum rogauit, ut puellam uxorem habere liceret. Ille morem ei gerens, venit ad
Iacobum, rogans ut filio suo Dinam in matrimonium collocaret. Iacobus verò
qui neque negare poterat propter maiestatem rogantis, neq; fas putabat alieni-
genam filiam nuptum tradere, deliberandi spatium poposcit. Rex sperans Iacobum
assen surum, abiit. Ille verò indicata filiae iniuria sororis, & Emmoris petitione,
iussit eos consultare quid facto opus esset. maior pars habebat incerti quid esset
agendum.*

agendum. Simeon verò & Levi uterini puella fratres tale consilium inter se capiunt. Observato festo die quo Sicimita voluptati & conuiuijs operam dabant, inuasus noctu custodibus sopitos contrucidant: atque ita facile urbe potiti, mox res uniuersos interimunt una cum Rege ac filio, solis parcentes feminis. quo facinore citra consensum patris perpetrato, sororem reducunt. Jacobum autem obstupefactum audacia tanta filiorum, indignèq; ferentem, Deus per visum bono animo esse iussum, illustrare tentoria, sacrificiumq; quod olim post somnium illud in profectione Mesopotamena vouerat, persoluere imperat. itaque dum itinere frat, incidit in Labani Deos (nesciuerat enim Rachelem eos furatam) his apud Sicimam defossis in terram sub quadam quercu, profectus inde sacrificauit apud Bethelam, ubi somnium illud diuinum viderat iter faciens in Mesopotamiam. Progressus deinde in agrum Ephratanum, Rachelem ibi ex partu mortuam sepelivit, solam monumento cognatorum in Hebrone non illatam. Quam quam mirum in modum lugeret, infantulum nominauit Benjamin, eo quod doloris causa matri fuerit. Atque hic est filiorum Iacobi numerus, mares duodecim, femina una, ex his octo legitimi, è Lia sex, duo è Rachele: quatuor verò è pedisequis, è singulis duo: quorum nomina iam dixi.

An. mudi 2206.
Ante Christum
natum 1758.
Simeon & Levi Si-
cimitas contruci-
dant.
Genes. 35.

Iacob defossis Laba-
ni Dijs Bethel profi-
citur.

Rachel ex partu mor-
tuitur.

Hedio & Ruffinus
Cap. 26.

Inde venit Hebronem in Chananaa sitam, ubi Isacus habitabat. Nec diu-
turnus fuit eorum conuictus.

CAP. XX.

Mors Isaci & sepultura in Hebrone.

REBECCA enim iam antè defuncta, Isacus quoque eam sequitur, non multo post filij reditum: & sepultus est à filijs iuxta uxorem in Hebrone, in monumento parentum suorum. Fuit autem Isacus vir Deo charus, & magna providentia dignus ab eo habitus, post Abrahamum patrem valde longo etiam tempore vixit. Mortuus est enim exactis cum virtute annis octuaginta quinque supra centum.

An. mudi 2230.
Ante Christum
natum 1734.
Isaac ætatis anno 135.
moriur.
Genes. 35.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER SECVNDVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI II.
ANTIQUITATVM IVDAICARVM.

- I. Quomodo Esau & Iacobus Isaci filij diuiserunt habitationem, & quòd Esau Idumæa, Iacobo Chananaa contigit.
- II. Quomodo Iosephus Iacobi filiorum natu minimus propter somnia futuræ suæ felicitatis prænuncia in fratrum inuidiam incurrit.
- III. Quomodo Iosephus in Aegyptum venditus à fratribus, illustris ibi factus est, & fratres tandem in sua potestate habuit.
- IIII. Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migravit.
- V. De afflictionibus Hebræorum in Aegypto per annos 400.
- VI. Quomodo Mosè duce Aegyptum reliquerunt.
- VII. Quomodo mare scissum Hebræis Aegyptios fugientibus viam aperuit.

E Quomodo

An. mudi 2230.
Ante Christum
natum 1734.

Quomodo Esaus & Iacobus Isaci filij diuiserunt habitationem, & quod
Esau Idumæa, Iacobo Chanaanæ contigit.

Isaci filij habitatio-
nem partiuntur.
Genes. 25.

Esau primogeniti-
us ob lenticulam cecidit.

Esau Edom dicitur.

Genes. 36.

Esau filij & posteri.

DEFUNCTO autem Isaco, filij partiti sunt inter se habitationem, nec ambo paternam retinuerunt: sed Esaus Hebrone fratri concessa habitauit in Saira, & Idumæa dominatus est à seipso denominata. Adomus enim cognominabatur ob causam talem. Olim adolescens etiam tum reuersus à venatu famelicus offendit fratrem coquentem sibi in prandiu lenticulam rubentem colore, quo magis etiam excitatus, rogauit ut expetitur sibi cibum traderet. at ille adiuuante fratris fame ius primogeniti pro cibo dare eum compulit: coactus enim inedia, cessit ei suum ius, interposito iureiurando. Ob eius cibi colorem à collusoribus adolescentibus Adomus est per ludibrium cognominatus. Adoma enim Hebrais significat rubens. id nomen post in regionem ipsius ditionis est deriuatum, quod Græci in mollius deflexerunt, Idumæam dicendo. Genuit autem filios numero quinque. ex his Iaus, Iolamus, & Coreus eadem matre Alibama nati: ex reliquis duobus Aliphazem & Aza, Raguelem & Mosametha ei peperit. Hos filios habuit Esaus. Aliphaz etiam quinque legitimi filij fuere, Themanus, Omerus, Ophus, Jothamus, Ocanazus. Nam Amalecus erat nothus, è Thamna concubina genitus. Hi habitauerunt Idumæa regionem qua Gobolitis dicitur, & eam qua de Amaleci nomine Amalecitis est appellata. Quondam enim latè patentem terram Idumæa nomen complectebatur, cuius partes à primis colonorum inductoribus denominata appellationes eas postea retinuerunt.

CAP. II.

Quomodo Iosephus Iacobi filiorum natu minimus propter somnia futuræ suæ felicitatis prænuincia in fratrum inuidiam incurrit.

An. mudi 2206.
Ante Christum
natum 1738.
Genes. 37.

Hedio & Ruffinus
Cap. 2.

Iosephus odio & in-
uidia Iacobi filij pro-
sequuntur.

Iosephi somnium.

IACOBVS autem ad tantam felicitatem peruenit, ad quam vix alius quisquam. nam & opibus excellebat inter eius regionis homines, & propter filiorum virtutes beatus erat ac conspicuus. nihil enim eis deerat, sed industriæ fuere omnes, & generosa quadam fortitudine simul ac prudentia præditi. Tantam autem ipsius felicitatis curam gerebat cæleste numen, ut etiam ex robur, sicut tum videbantur, aduersis maximorum bonorum occasionem præberet, & per ipsum eiusque liberos patribus nostris viam ad exitum ex Ægypto præstrueret ac præmuniret. Iosephum è Rachele sibi natum pater tum ob corporis præstantiam, tum ob animi virtutem (erat enim prudentissimus) præ cæteris liberis amabat. is parentis affectus odium & inuidiam fratrum in eum prouocauit. accesserunt eo somnia, qua sibi visa patri ac illis indicauit magna felicitatis prænuincia, qua res etiam coniunctissimos ad emulationem facile concitat. Visiones autem Iosephi fuere tales. Missus cum fratribus à patre ad colligendas fruges messis tempore, visionem vidit qua non poterat existimari una ex istis vulgaribus quales in somnis obuersari solent: eam experrectus fratribus interpretandam narrauit, dicens visum sibi præterita nocte suum tritici manipulum stare loco, illorum verò manipulos accurretes adorare eum, quod videbatur & am-

Et amplam fortunam ipsi pronuntiare, et fratres quoque in eius potestate futuros. At illi nihil tale Iosepho sunt interpretati, dissimulantes se intelligere: sed taciti precabantur, irritum fieri presagium, ipsumque maiore etiam odio prosequerentur. Deus autem aduersus eorum inuidiam contendens, alteram visionem Iosepho immittit, priore magis mirabilem. Vidit enim Solem cum Luna et undecim Stellis descendere in terram, et adorare ipsum. Hoc somnium in presentia fratrum, nihil mali de illis suspicatus, patri indicauit, rogans ut interpretari dignaretur: quod et non mediocri fuit voluptati. Presagium enim somnii colligens, et sapienter euentum coniciens, gaudebat eo quod ingenio filio felicitas portendi videretur: venturum olim tempus quando tam a parentibus quam a fratribus adoratione dignus haberetur. Intelligebat per Solem ac Lunam patrem et matrem, quod altera auget omnia et altera aueret, alter formam rebus et vim inderet. Porro stellarum nomine fratres accipiebat, tum quod numerus non discreparet, tum quia vim a sole et luna habeant. Et Iacobus quidem talem interpretationem non imprudenter attulit. Fratres autem Iosephi valde contristati id presagium, haud aliter quam si alieno cuiusdam hac felicitas portenderetur, ac non fratri, cum quo pariter omnibus fortunis frui possent, tam felicitatis quam generis socij: decreueruntque adolescentem tollere: et hoc consilio comprobato, frumentis iam collectis, contulerunt se cum pecoribus in Sicimam agrum pascuis per commodum, non pramonito patre: atque ibi pastoricias curas obibant. At ille nemine a gregibus veniente, nec certi quicquam nunciantes, de filijs sollicitus ac mœrens, mittit Iosephum ad grege cogniturum res fratrum, et quid agant renunciaturum.

An. mundi 2206. Ante Christum natum 1758.

De Sole Luna & Stellis Iosephi somnii.

Iosephi somnii interpretatio.

Iosephi fratres eum tollere decernunt.

Sicima pascuis per-commoda.

CAP. III.

Quomodo Iosephus in Aegyptum venditus a fratribus illustri ibi factus est, & fratres tandem in sua potestate habuit.

LLI autem viso fratre aduentante gausi sunt, non ob aduentum germani a patre missi, sed tanquam inimico in manus suas a Deo tradito: volebantque confestim eum interimere, neque presentem occasione elabi sinere. Rubelus autem inter hos natus maximus videns eos conspirasse, conabatur impetum eorum remorari, docens quantum facinus molirentur, et quantam inuidiam pariturum. Nefariam rem haberi tam Dei quam hominum iudicio cadem hominis vel non cognati, sed longe sceleratius esse necis fraterna reos deprehendi, quo sublato etiam in patrem eam iniuriam redundaturam, et matrem quoque in luctum ac diram orbitatem coniecturos. hos respicerent, reputantesque quantam eis calamitatem allatura sit mors filij tum probi tum nati minimi, abstinerent a tam nefario scelere. Deum quinetiam vererentur spectatorem ac testem consilij contra fratrem initi. hunc si a cepto desistant, accepturum eorum poenitentiam atque resipiscentiam: sin pergant, fieri non posse quin exigat ab eis paricidij poenas, cum nihil ipsius prouidentiam latere possit, siue in solitudine admittatur, siue in ciuitate. Vbiunque enim sint homines, existimandum ibi Deum quoque adesse. Sed et propriam conscientiam post tantum scelus illis aduersariam fore, quam nunquam abire, siue bona sit, siue talis qualis ipsorum foret si fratrem interfecerint. Addebat, ne laso quidem fas esse germanum occidere. Satius esse dare veniam amicis, sicubi non fecisse officium videantur. Iosephum vero ne peccasse

Iosephus venit ad fratres, qui eum a matre tollere conatur.

Ruben fratris necem remoratur.

An. mudi 2217. Ante Christum natum 1747. quidem in illos, cuius atas miserationem potius mereatur, & illos ipsos tutoras ac protectores. Causam etiam cadis facinus eorum grauatam, si videantur: ob inuidiam futura felicitatis ei vitam ademisse, qua felicitate propter cognationem ipsis quoque frui licebat. Debere enim ita existimare, ipsorum esse quicquid Deus Iosepho largitus fuerit. proinde cogitandum eo grauiorem fore indignationem Dei, si eum quem ipse omni bona fortuna dignum iudicasset interimendo, materiam diuinae beneficentiae subtraxerint. Hac Rubelus & his plura commemorans conabatur eos abstergere a parricidio. Postquam autem nihil se proficere vidit, sed omnino ad cadem accensos, consulebat ut saltem modum necis mitiorem eligerent. Dissuasisse quidem se primum pro virili, sed quandoquidem semel decretum sit fratrem tolli, minus mali futurum si suo consilio pareant. Sic enim voluntatem eorum habituram effectum, leuiorem tamen ac minus malum, si ad cadem conferatur. Satius esse temperare a manibus, & protectum in proximū puteū illuc extingui sinere, ut saltem manus puras seruariens. In hanc sententiam itum est, abductumq; adolescentem Rubelus fune religatum demisit sensim in puteum: erat enim satis siccus. Quo facto abiit pascua questiturus. Iudas autem vnus è Iacobi filijs, conspiciatus negotiatores Arabas Ismaelitici generis, aromata & Syriacas merces deferentes in Ægyptum è Galadena, profecto iam Rubelo consilium dedit fratribus ut extractum Iosephum venderent Arabibus. & illum enim hoc pacto ablegatum apud externos moriturum, & se impollutos permansuros. quo approbato, eximunt eum, & negotiatoribus vendunt viginti minis annos septemdecim natum. Rubelus autem noctu ad puteum veniens inscijs fratribus seruare Iosephum voluit. quo frustra

Ruben Iosephum in puteum proiciendū ibique necandū suadet.

Hedio & Rufinus Cap. 1. Genes 37. 39.

Iosephus Iudas consilio Arabibus negotiatoribus venditur.

Ruben noctu venit ad puteum.

inclamato suspiciatus per suam absentiam interemptum, fratres incusabat: cognitoq; quid accidisset, lugere desit. his perpetratis fratres consultare ceperunt, quomodo patris suspicionem à se alienarent. placuit tandem tunicam qua indutus Iosephus ad eos venerat, quamq; demittendo in puteum detraxerant, laceratam prius sanguine hircino inficere, atque ita patri allatam ostendere, ut à feris

à feris deuoratum putaret. quo facto uenerunt ad senem, non ignarum de infortunio filij. aiebant autem Iosephum quidem neq. uidisse se, neq. scire quid illi acciderit: tunicam tamen hanc inuenisse laceram & cruentatam, quam obrem suspicari beluarum incursum perisse, si tamen eam indutus, domo exiuerit. Iacobus autem qui haecenus leuius malum sperauerat, captiuum aliquo abductum puerum, opinionem hanc iam abiicit, euidentis argumentum necis, tunicam raris agnoscebat enim eam esse qua indutus miserat: iamq. haud aliter quam extincto se afflictans, lugebat tanquam unicum, aliorum consolationem non admittens, quod nihil dubitaret in itinere à feris deuoratum. Sedebat ergo sacco amictus, & neq. filij consolando quicquam proficiebant, nec ipse luctum satietate remittebat. Iosephum autem de negociatoribus emptum Petephres uir Aegyptius, qui Pharaonis coquis praerat, habuit liberaliter, quem & disciplinis ingenuorum erudiendum curauit, & victu commodiore quam pro seruili conditione uti praecepit: deniq. totius domus cura preposuit. ille uero fruebatur concessis, nec tamen innatam uirtutem propter hanc sui status mutationem amisit: docuitq. prudentiam aduersanti fortuna non succumbere, si quis ea legitime, & non secundis tantum in rebus utatur. Herilis enim uxor tum dexterritate eius tum forma in amorem illecta, rataq. si rem aperiret se facilius eo potituram, & in parte felicitatis habituram si contingeret ab hera se rogari, astimans eum magis ex presenti conditione quam ex immutabili morum generositate, concupiscentia detecta mentionem de concubitu facit. at ille preces eius repulit, nefas ducens talem ei gratiam referre, qua cum tam benigni domini contumelia & iniuria coniuncta esset. quin & ipsam hortabatur ut morbo suo repugnaret, negans unquam se in hac re illi obsequuturum. Desineret sperare, quo potiri non liceat: sic enim fore ut mala cupiditas facile sedetur, se quiduis potius perpeffurum, quam ut huic eius uoluntati pareat, quamuis enim aduersari hera seruum non deceat, ipsam tamen rei fœditatem reclamare ne quid tale admittatur. Illam uero repulsa magis etiam accendebat, quod non putaret Iosephum pernegaturum: & non cessante morbo, secundas illi machinas ad mouere cogitat. Ergo publico festo instante, cuius celebritatem faeminas quoq. frequentare mos erat, fingit morbum apud maritum, captans solitudinem, & ad Iosephum sollicitandum opportunitatem, quam naeta supplex blandicijs talibus eum adoritur. Satius quidem erat primis precibus non repugnantem cedere, idq. uel dignitati precantis deferre, uel amoris uehementia, qua cogente oblita me dominam ad tam abiecta uerba descendi: sapiens tamen si uel nunc cedes, & prius erratum corriges, siue enim iterum rogari expectabas, iam facio accuratius etiam qua ante. nam & agritudinē ad hoc sinxi, & festi laticia tua consuetudini posthabui, siue prius diffidebas, non tentari te maliciosè certo argumento colligere potes, quia in eadem uoluntate persto. quare aut presentē uoluptatem elige, & amati obsequere, maiora etiam commoda expectans: aut odium meum & uindictam, si mea gratia castitatis opinionem praeferes. Nihil ea te iuuabit, mihi crede, si ad maritum te deferam, & de stupro me appellatam dicam. quantumlibet tua ueriora fuerint, meis uerbis maiorem fidem habiturus est Petephres, quam tuis. ad hac uerba lacrymasq. uerborum testes, nec miseratio ne induci, nec terrore cogi potuit, quo minus perstaret in suo pudicitiae proposito: constanterq. restitit intentanti iniustam afflictionem, malens acerbissima

An. mudi 2217.
Ante Christum
natum 1747.
Iosephi fratres eum
à feris deuoratum
patri persuadent.

Iacob Iosephum tanquam iam extinctum lugeat.

Iosephus in Aegypto
Potiphari uenditur.
Gen. 39.

Potipharis uxor de concubitu Iosephum sollicitat.

An. mudi 2217
Ante Christum
natum 1747.

Iosepho Potiphari uxor secundas machinas ad mouet.

An. mudi 2217.
Ante Christum
natum 1747.

Iosephus adulterium
iterum deicit.

Iosephus verbis
mulieri relicta ab
fugit.

quaq; sufferre, quam oblati perfrui: non ignarus iusto se dignum supplicio, si
quidquam tale in mulieris gratiam admitteret. Ipsam quoq; officij sui monuit,
iurisq; cōiugalis ac consuetudinis, iubens huius maiorē habere rationem, quam
momentanea libidinis. huic enim presto esse pœnitentiam, qua factum quidem
doleat, infectum tamen reddere nō possit: adesse eō timorem continuum, qui pro
magno habeat non prodi suum dedecus. ac coniugalem consuetudinem eō vo-
luptatem habere securam, eō conscientia fiducia tam apud Deum quam apud
homines. quin eō conducibilius esse, si impolluta manens habeat se herili iure sub-
ditum, potius quam flagitij communis conscium. satius enim esse conscientia re-
ctē factorum, quam peccati latebris fidere. his eō alijs similibus verbis mulie-
ris impetum retundere conabatur, eamq; à prava affectione ad rationis arbi-
trium reuocare. at illa vehementius instabat, eō cum verbis nihil proficeret,
iniectis manibus hominem ad obsequium cogere nitebatur. Ibi verò Iosephus
intemperias mulieris ulterius non ferens, relicta etiam interula ex qua reti-
nebatur, prosilat è cubiculo. Illa partim repulsa dolore, partim metu ne suam

petulantiam maritus cognosceret, decrevit prior Iosephum falso deferre, eō hoc
pacto vindictam de eo sumere, dignum muliebri astutia rata, si accusationem
praoccuparet. itaq; sedebat mœrens eō perturbata, qui erat dolor ob frustra-
tam libidinem, esse indignationem tentata pudicitia simulans. Marito autem
reverso, eō ad hunc aspectum turbato, causamq; scitante, Ne viuas, inquit, ma-
rite, ni scelestum seruum, cubile tuum violare cōnatum, digna pœna multet aue-
ris, oblitum eō qualis in ades nostras venerit, eō quanta benevolentia sit à te com-
plexus: qui ingratisimus habendus ni omnibus modis frugi se approbaret, ne à
coniugio quidem tuo iniuriam abstinuit: idq; die festo obseruata absentia tua, ut
facile appareat, modestiā quā prius pra se ferebat, ab herili metu, non ab indole
recta profectam. Quod ut auderet, à te prater spem ac meritum indulgēte cor-
ruptus est. videns enim omnia tua bona fidei ac dispensationi sua credita, gran-
dioribusq; conferuis se prapositum, equum putauit uxorem quoq; tuam attre-
ctare.

Adulter: accusatio
contra Iosephum.

An. mudi 2217.
Ante Christum
natum 1747.

stare. Et ut verbis fidem astrueret, protulit tunicam, quasi in colluctatione rel-
 etam. Petephres autem vestis oratione ac lacrymis mulieris, et coniugis amo-
 ri plus a quo tribuens, omissa ampliore veritatis inquisitione, collaudata prius
 uxoris fide, audacis facinoris. Josephum damnatum in maleficorum carcerem
 coniecit: ob uxorisque pudicitiam magis sibi placebat, testis iam comperta ipsius
 honestatis.

An. mundi 2217
 Ante Christum
 natum 1747.

Josephus in carcere
 coniecitur.

Josephus autem innocentiam suam Deo committens, neque se defendere cura-
 vit; neque rem ita ut gesta erat indicare: sed vinculorum necessitatem tacitus se-
 rens, una spe consolabatur, nimirum potentiorum esse Deum his qui se vin-
 rant, cuius providentiam confestim est expertus. Custos enim carceris tum fi-
 dem eum ac diligentiam in absoluendis operum pensis considerans, tum forma di-
 gnitatem, soluit eum a vinculis, eamque miseriam aliquanto leuiorem reddidit:
 victu etiam commodiore quam reliquos vinctos uti permisit. Caterum hi qui
 in eodem erant ergastulo, quoties labor intermitteretur, confabulantibus ita ut
 solent miseriarum focu, et inter se causam damnationis percontantibus, pin-
 cerna quidam regi charus, per iram ab illo ad compedes damnatus, familiarita-
 tem cum Josepho contraxit: et quia prudentem existimavit, visum somnium ei
 exposuit, orans ut indicaret si quod subesset presagium, deplorans suum infor-
 tunium, cui non satis erat regis indignatio, nisi per quietem etiam somniis di-
 uinitus turbaretur. Aiebat enim se in somnis vidisse trium palmitum vitis
 vuas et singulis enatas pendere grandes iam et vindemia tempestivas: easque se ex-
 primere, subdente rege phialam. Collatum deinde mustum se obtulisse regi, illumque
 libenter bibisse. Narrato hoc somnio rogabat ut si quid scientia datum a Deo
 haberet, interpretis visionis esse dignaretur. Ille vero bono animo hominem esse
 iubet, et expectare intra triduum solutionem a vinculis, rege ipsius ministe-
 rium requirente, ad quod ei denuo sit redeundum. Interpretabatur enim vitem
 fructum mortalibus in bonum usum afferre, quandoquidem eo conciliante fi-
 des ac amicitia inter ipsos sanciantur, et inimicitia dissoluantur, adhuc molestia
 maroresque, usque eius discutiantur, pro quibus leticia succedat. Hunc ais, inquit,
 manibus tuis expressum accepisse regem. Scito igitur bonum tibi somnium ob-
 latum, et significare miserie huius remissionem intra tot dies, ex quot palmi-
 tibus fructum vindemiasti in somnis. Tu vero memento mei postquam e-
 ventus hanc faustam predictionem non falsam approbauerit: et iam li-
 ber ne despexeris nos in hac miseria, in qua relinquimur te ad pronuncia-
 tam hanc felicitatem discedente. neque enim fontes in hac vincula sumus
 compulsi, sed ob virtutem ac modestiam quasi malefici punimur, quod portio-
 rem habuerimus honorem domus in qua versabamur, et eius qui nos huc
 contrusit, quam propriam voluptatem. Atque ita pincerna, ut par erat,
 latus hoc interpretamento euentum expectabat. Alius vero quidam ser-
 uus pistoribus regis prepositus, in eisdem vinculis degens cum pincerna, ex
 tam fausta Josephi interpretatione spe concepta, quia et ipse somnium vi-
 derat, rogat eum quidnam sibi quoque praterita noctis visio portenderet:
 erat autem huiusmodi. Tria canistra, inquit, supra caput baiulare mihi
 videbar. ex his duo panibus erant plena, tertium carnibus et varijs edu-
 lijs, qualia regibus apparari solent. Deuolantes autem alites absumpsisse
 omnia, ab ipso licet arcente nihil deterritas. His dictis simile priori presagium
 expecta-

Hedio & Ruffinus
 Cap. 4.
 Gen. 40.
 Josephi patientiam
 vinculis.

Custos carceris an
 te agit cum Josepho

An. mundi 222
 Ante Christum
 natum 1736.

Pincernae somni
 plicatio.

Pistoris somnium

An. mūdi 2228.
Ante Christum
natum 1736.
Pistoris somnij eno-
datio.

Gen. 41.

Pharaonis Aegyptio-
ram regis somnium.

An. mūdi 2231.
Ante Christum
natum 1733.

Iosephus liberatur
vinculis.

obserua

Pharaonis somnium
de septem bobus.

expectabat. Tum Iosephus coniectura somnij facta, prefatusq; quod mallet ei
litora prænunciare, quā qua somnium portenderet, dicit duos omnino dies vita
ipsi superesse. Hoc enim significare canistra tertia verò cruci suffixum ab aliti-
bus deuorandum, quas a se arcere non posset. Nec aliter euenit utrisq; quā
ut Iosephus prädixerat. Ad præsriptam enim in somnis diem rex natalicium
epulum celebrans, præpositum pistorum in crucem egit: pincernam vinculis ex-
emptum ministerio pristino restituit. Iosephum autem post biennij tempus in
misera carceris exactum, nihil interim ab ingrato pincerna adiutum, Deus e-
ripuit tali via ad libertatem præstructa. Pharaotes rex cum eadem nocte in
somnia duas visiones vidisset, pariterq; interpretationem earum, hanc oblitus,
sola somnia retinuit, nihil latum ut conijcere poterat. significantia: conuocatisq;
prima luce doctissimis Aegyptiorum, interpretationem requirebat. Illis verò
nihil explicantibus tanto magis rex turbabatur. Quo viso pincernam subit re-
cordatio Iosephi, eiusq; in hoc genus coniecturis prudentia. Et adito rege, indi-
cauit ei de Iosepho, et de visione in carcere agenti sibi oblata eiusq; euentu iuxta
illius interpretationem: quodq; eadem die pistorum præpositus cruci suffixus tanto
magis fidem prædictionibus eius astruxerit. vinctum autem à Petephre coquo-
rum præfecto, cuius esset seruus. ipsum autem dicere, apud Hebraos se genere ac
parentibus cum primis claris natum. Hunc, inquit, euocari iubeto, neue con-
tempseris hominem propter præsentem miseriam: clarè enim significat a somnio-
rum ex eo discere poteris. Confestim igitur accersitum rex, manuq; apprehensum
comiter his verbis alloquitur. Bone iuuenis, quandoquidem te prudentem indi-
cio famuli mei cognoui, enarra somniorum meorum præsentia, quemadmodum
et illi enarrasti, rem gratissimam mihi factururus. caue autem vel metu quicquam
supprimas, vel ad gratiam ac voluptatem loquaris, sed vera omnia, etiamsi
fortasse non admodum leta. Visus sum mihi secundum flumen inambulare, vi-

dereq; boues benè pastas et benè magnas numero septem à fluentis ad paludes
progredi: et alias totidem à paludibus obuiam eis factas, vehementer extenua-
tas macie ac visu fædas. qua cum deuorassent septem illas saginatas et magnas,
nihil

nihil tamen profecerunt, miserè à fame vexata. Post hanc visionem experiretus è somno turbatusq; dum mecum agito quidnam sibi velint species per somnum obuersata, obrepente sensim sopore grauatius iterum obdormiui: iterumq; somnium vidi priore prodigiosius, quod me magis etiam turbat ac terret. Spicas septem videbam ab una radice enatas, fruge grauatas & vertice pronas, messiq; iam maturas: iuxta quas totidem alias spicas languidas & praroris inopia deficientibus similes: qua cum illas alteras ingentes ac pulchras absumpissent, attonitum miraculo me reddiderunt. Ad hac Iosephus, Somnium hoc Rex, duplici licet specie visum, unum tamen & eundem euentum significat. Namq; & boues animal aratro & labori natum, visa ab exiliioribus deuorari, & spica è deterioribus absumpta, famem Ægypto & sterilitatem ad totidem prænunciant annos, ad quot prius ubertatis felicitatem: horumq; fertilitatem à totidem sequentium sterilitate absumendam. huic inopia non facile videtur prospicere & occurrere: id quod inde conijcio, quia macra boues deuoratis pinguibus, satiari non potuerunt. Sed ista Deus, non ut terreat & contristet, prænunciat hominibus: sed ut pramoniti sibi prouideant, quò leuius imminenti malo premantur. tu ergo si uberioris temporis prouentus reposueris ac dispensaueris, insequentem penuriam Ægyptus non sentiet. Cumq; rex admiratus Iosephi prudentiam & sapientiam percontaretur quonam modo esset in futurum prospiciendum ubertatis tempore, quò tolerabilior fieret ventura sterilitas: monuit & consuluit Ægyptijs utendum parsimonia, & quod presenti vsui superesset ad futuram necessitatem reseruandum. suavit etiam ut indicta professione frumenti, aratores iuberet id in horrea condere, & quantum sat esset, & non amplius, populo distribueret. ibi rex tam consilio quam interpretatione Iosephi collaudatis, ipsum huic dispensationi præsicit, iubetq; prouidere quacumq; putaret in rem esse vel ipsius regis vel populi: præsatus neminem sibi videri magis idoneum ad hoc consilium exequendum, quam ipsum eius authorem. qua potestate à rege auctus, accepto etiam anulo regis signatorio, & iure purpura gestanda, in sella curuli sublimis per Ægyptum circumuectabatur, frumentumq; comportabat, tantum inde aratoribus demetiens, quantum in alimenta & sementem sufficeret, nemine sciente causam, cur hoc faceret. Trigesimum iam atatis annum exegerat, in summo apud Regem honore habitus, & ob incredibilem prudentiam Psonthomphanechus ab eo cognominatus, quò occultorum inuentorem significat: sed & cõiugium nactus est honoratissimum. Duxit enim Rege connubium hoc procurante virginem Petephra Heliopolitani sacerdotis filiam, cui nomen erat Asanethe: ex qua & liberos genuit ante agrorum sterilitatem. ex his maior dictus est Manasses, quo nomine significatur obliuio, quia meliorem fortunam nactus venit in prioris obliuionem: iunior vero Ephraemes, quò redditum significat, eo quò maiorum suorum libertati restitutus esset. Ægyptum autem iuxta Iosephi interpretamentum septennio per diuitem affluentiam exacto, octauus annus fame infestabat, & quia malum improvisum erat, promiscua multitudo grauitè laborans ad fores Regia confluēbat. Rex Iosephum accersit, qui mox frumenta diuidendo seruator populi citra controuersiam extitit. nec solum eius regionis hominibus forum aperuit, sed etiam exteris, existimans uniuersum genus hominum inter se cognatum, & in rebus angustiis fortunatorum ope subleuari dignum. Et quoniam

An. mudi 2231.
Ante Christum
natum 1733.

Somnij Pharaonis e-
nodatio.

Iosephi consilio tol-
tabilior euadit ven-
tura sterilitas.

Iosephus à Pharao
ingētib; honorib;
auctus.

Hedio & Ruffinus:
Cap. 5.

Iosephus vxorē du
in Ægypto, ex q
genuit Manassē
Ephraim.

In Ægypto annon
caritas.

An. mudi 22:
Ante Christu
natum 1726.

An. mudi 2238. eadem calamitas & Chananaam & reliquas orbis regiones premebat, Jacobus quoque omnes filios in Aegyptum frumentatum mittit, cum cognouisset quod & exteris eo foro uti liceret, solo Beniami retento, quem e Rachele susceperat, uterinum Iosephi fratrem. Qui postquam in Aegyptum peruenere, Iosephum accedunt, mercatum sibi permitti rogantes, nihil enim nisi ex ipsius sententia gerebatur. nam tum demum regem coluisse proderat, si ne Iosephi quidem gratia negligeretur. Ille agnitis fratribus nihil tum minus quam de se cogitantibus, quod adolescens ab eis distractus iam per aetatem faciei liniamenta mutauerat, ac de tanta dignitate ne suspicari quidem poterant, tentare eos decreuit quali mente essent pradi, nam & frumenti emendi potestatem eis negauit, & pro speculatoribus comprehendi voluit, dicens conuenisse e diuersis regionibus, & cognationem simulare. qui enim fieri posse, ut vir priuatus tot tam insignes filios educauerit, qua felicitas vel regibus raro contingeret. id faciebat ut de patre cognosceret, quoue in statu per suam absentiam res eius interim fuerint, quidue de Beniamine sit factum. sollicitus enim erat ne & eum quemadmodum se de medio sustulerint. at illos magnus pavor occupat, imminens periculum reputantes, & frustra se tantum iter emensos existimantes: cumq; crimen amoliendum viderent, Rubelus natu maximus sic communem causam agere cepit. Nos neque speculatum huc venimus, neque regi damnum aliquod allaturi: sed dira fames cuius effugium quarimus, venire huc compulsi, fretos vestra humanitate, quos non ciuibus solis, sed exteris quoque salutem vobis debituris frumentum venale proposuisse audiuius. Quod autem fratres simus & ex eodem sanguine, vel facies nostra argumento sunt, non admodum inter se variantes. Pater nobis est Iacobus vir Hebraeus, qui nos duodecim e quatuor mulieribus suscepit, qui donec omnes essent incolumes, res nostra satis prospera fuerunt. Caterum uno, cui Iosepho fuit nomen, absumpto, domestica fortuna in peius labi ceperunt. Pater in perpetuo luctu est, cuius lamentatio non minus nos afficit, quam olim suauissimi fratris immaturus interitus. nunc frumentatum venimus, patris cura Beniamini natu minimo commissa. Hec ita esse, potes aliquo ad nostram domum misso cognoscere. Hec Rubelus pro se ac fratribus, quo falsam Iosepho suspicionem eximeret: qui cognito patrem ac fratrem esse incolumes, iubet eos includi in carcerem, quasi per otium questioni admoturus. Post triduum deinde productis, quoniam, inquit, asseueratis vos in detrimentum regis ac regni non venisse, fratresq; esse ex patre quem nominastis, facietis mihi fidem hac ita se habere, si relicto interim uno ex vobis apud me nihil durius passuro, cum frumento ad patrem profecti, rursus ad me reuertamini, adducentes vobiscum fratrem quem aiebatis illic relictum esse. hoc enim erit argumentum vos nihil fingere. His verbis perculsi, ratiq; iam extremam calamitatem instare, lamentabantur fortunam suam, crebro iactantes, adesse diras vltices fratris per summam immanitatem oppressi. Rubelus insuper increpabat seram & inutilem eorum penitentiam, fortiter ferenda mala dictitans qua Deus innocentia vindex in impios fratres immitteret. Talibus se inuicem alloquebantur, credentes lingua Hebraea gnarum interesse neminem: mcebantq; omnes tacti verbis Rubeli, & scelus perpetratum damnabant, ac si non ipsi essent autores facinoris, cui tum iustissimam penam a

Deo

An. mudi 2238.
Ante Christum
natum 1726.
Iacobus in Aegyptu
filios frumentatum
mittit.
Gen. 42.

Iosephus fratres ten-
tat, vt patris statum
& Beniamin explicari
queat.

Ruben ad Iosephum
pro se & fratribus
deploro.

Iosephus in carcerem
fratres includit.

Iosephi fratres pec-
cata in eum com-
missa deplorant.

Deo iudicabant infligendam. In hac anxietate constitutos videns Iosephus, distimulare fratrem ulterius non valens, quod lacryma iam prorumperent, quas etiam tum celari volebat, subduxit se de medio. Nec multo post reuersus retento Simeone qui interim obfes esset dum fratres ad se redirent, frumentum emere permisos abire iussit, quum prius uni e suis mandasset, ut pecunia quam pro frumento attulerant, clam in sarcinas indita, potestatem abeundi eis faceret. peregit mandata famulus. Jacobi vero filij reuersi in Chananaam, renunciauerunt patri quicquid eis in Aegypto acciderat, & quod pro speculatoribus regni fuerint comprehensi: quumque dicerent fratres se esse, & undecimum domi relictum apud patrem, noluisse illos credere. relictum etiam Simeonem apud praesidem, donec Benjamin illic profectus, verbis eorum fidem astrueret: postulabantque ut pater nihil sollicitus iuuenem cum eis mitteret. Jacobo vero filiorum factum displicuit, & cum ne Simeonem quidem illic relictum probaret, morte durius putabat etiam Benjamin priuari. ac ne Rubelo quidem rogante, filiosque suos dedente, ut si quid Benjamin accidisset in itinere, in illos auus sauiret, Jacobo ut assentiret persuaderi potuit. at illos quid agendum incertos magis etiam terruit pecunia reperta in saccis frumentarijs. Caterum deficiente iam tritico, urgente fame compulsus Jacobus deliberauit Benjaminem una cum reliquis mittere. non enim licebat eis in Aegyptum reuerti, nisi seruato pacto. Cumque indies maior necessitas incumberet, & filij rogare non desinerent, adhuc tamen hesitabat. Tandem Judas vir natura vehemens cepit liberius arguere patrem, quod nimis de fratre sollicitus esset, cui nihil preter voluntatem Dei posset accidere siue foris siue domi. se vero in certam perniciem tradi, dum ob inanem de puero curam unicum a Pharaothe praesidium adimitur. habendam etiam rationem Simeonis incolumitatis, ne dum Benjaminem peregrinationi committere cunctantur, interim ille ab Aegyptijs occidatur. crederet Deo salutem filij: se certe aut eum saluum reducturum, aut illic una periturum. ac tum demum Jacobus cedens tradit eis puerum, & duplex frumenti precium: addit & dona ferenda Iosepho ex prouentu Chananae, balatinum unguentum, statem, terebinthum & mel: atque ita multis utrinque fuis lacrymis a patre digrediuntur, sene miserè timente salutis filiorum, illis contra sollicitis ne per suam absentiam mærori pater succumberet. in hoc dolore integrum diem exegerunt. mox pater afflictans se domi substitit, illi in Aegyptum tendentes praesentem tristitiam spe melioris fortuna leniebant. quo postquam est peruentum, apud Iosephum diuertunt, non parum solliciti, ne calumnia sibi intenderetur, quasi dolo malo prioris frumenti precium secum abstulerint: quod mox apud Iosephi dispensatorem diligenter excusauerunt, dicentes pecuniam domi repertam in frumento dum saccos exinaniunt, quam nunc bona fide reportarent. illo vero negante se unquam eam pecuniam desiderasse, liberati hoc metu securiores esse coeperunt. moxque Simeon iam liber inter fratres versari est permissus. Interea Iosepho ab officio reuerso, dona ei offerunt, & scitanti de patre, bene valere aiunt. tum ille cognito Benjaminem superesse quem inter eos videbat, percontatur an is esset frater nati minimus: & audito quod is esset, hoc tantum effatus, Deum uniuersis rebus providere, secessit nolens ab eis aduertere lacrymas, quas ulterius continere non poterat. Acceptos deinde conuiuio iussit ordine, quo apud patrem solebant discumbere: cumque omnes comiter haberet, duplicibus

An. mudi 2231
Ante Christum
natum 1726.
Iosephus fratres Si-
meone retento di-
mittit.

Jacobus propter a-
sentem Simeonem
Benjamin ablegan-
sollicitus.

Gen. 43.

Jacobi filij praesert
Iuda ut Benjamin
reginationi com-
mittat, urgent.

An. mudi 22:
Ante Christu
natum 1726.

Jacob filios cum n-
neribus mittit in
Aegyptum.

Jacobi filij veniunt
Aegyptu & Simeonem
liberatur.

Iosephus fratribus
cognitus eos salu-
& Benjamin.

An. mudi 2238.
Ante Christum
natum 1726.
Medio & Ruffinus
Cap. 6.
Gen. 44.
Iosephus fratres nū
in aduersis Beniamin
essent subsidio, ten-
tat.

partibus Beniaminem honorabat. Post cenam autem illis iam cubantibus iu-
bet dispensatorem frumentum admetiri quod asportaturi erant, & precium
rursus in saccis abscondere: in Beniaminis vero sarcinam cyphum argenteum,
quo ipse praecipue delectabatur, immittere. id faciebat volens experiri fratrum
animum, essent ne adfuturi Beniamini reo furti, an illo relicto ac si malefscium
hoc nihil ad se attineret, ad patrem reuenterentur. qua ubi facta sunt ut impe-
ratū erat, prima luce omnium ignari filij Jacobi proficiscuntur assumpto Sime-
one, lati tam huius restitutione, quam Beniaminis reditu, quem patri se redu-
curos fidem dederant: & ecce agmen equitum repente illos circumuenit, inter
quos erat famulus qui cyphum in sarcinam indiderat. illis vero turbatis inopi-
nato incurso, & rogantibus cur irruerent in viros quos paulo ante honore ho-
spitij dignati fuerint: Aegyptij contra sceleratos inclamabant, qui huius ipsius
beneficij, Iosephiq, comitatus immemores, ausi sint pro talibus meritis iniuriam
reponere: durosq, furti pœnas minitabantur. non sefellisse enim eos Deum,
licet ad tempus ministrum mensa sefellerint. & nunc rogitare satis ne sani
essent, quasi verò nesciant statim se ad pœnam rapiendos. his & similibus ver-
bis famulus pra ceteris insultabat. at illi ut qui nihil de dolo composito scie-
bant, conuiciabantur ei, demirari se hominis intemperias temerè obycien-
tis furti crimen eis viris, qui ne frumenti quidem precium in saccis inuen-
tum retinuerint, sed secum reportauerint, cum nullus de ea pecunia praeter
ipso sciret: tantum abesse ut data opera damnum inferre vellent: certio rem ta-
men rati inquisitionem quam negationem, iubent eos scrutari sarcinas: nec
recusabant vniuersi pœnas dare, si vnus aliquis ex ipsis in furto deprehende-
retur. tanta erat securitas & innocentia fiducia. acceperunt illi conditionem
inquisitionis, supplicium tamen solius fore penes quem furtum inuentum fu-
erit. Inquisitionem deinde aggressi, omniumq, ordine sarcinas scrutati. postre-
mo ad Beniaminem veniunt, non quod nescirent in eius sacco latere cyphum,
sed ut accuratè officium facere viderentur. itaque ceteri iam securi de se, de
vno Beniamine adhuc nonnihil erant solliciti. sperabant tamen ne ipsum qui-
dem in maleficio deprehendendum, adeo ut iam liberius indignarentur per-
secutoribus, per quorum importunitatem stetisset ne bonam partem itine-
ris iam confectam haberent: ut verò Beniaminis sarcinam scrutati cyphum
protulerunt, ad lamenta & ploratus continuo versi, tum fratrem deslebant
mox furti supplicium daturum, tum suam ipsorum vicem, qui fidem de Ben-
iaminis salute parenti datam presenti casu fallere cogerentur. augebat etiam
dolorem eorum, quòd cum maxime euasisse omnia pericula videbantur, for-
tuna inuidia. peruenerint in tantam calamitatem. atque huius tam fratris
quam parentis infortuniij se autores fatebantur, qui inuitum ac reluctan-
tem ad puerum simul mittendum precibus importunis tantum non compulsi-
sent. Et equites quidem comprehensum Beniaminem ducebant secum ad Jo-
sephum, sequentibus & reliquis fratribus. Tum ille videns fratre in carce-
rem contriso ceteros lugubri habitu adstare, Itane, inquit, scelestissimi omni-
um vel meam humanitatem vel Dei providentiam contempsistis, ut tam ne-
carios se pro Beniamine ad supplicium offerebant: rursumq, Iosephi crebra
mentio, felicem eum qui morte a vita calamitatibus sit exemptus, si tamen esset
mortuus;

Iosephi fratres in via
Aegyptij prehendunt.

Jacobi filij accusan-
tur furti.

Beniamin ut reuoca-
pitar.

mortuus. quod si uiuas qui dignus sit habitus ob cuius iniuriam Deus tam se-
 uere in ipso vindicaret. patris quoque se pestem esse et infortunium maximum,
 cui ad ueterem luctum recentem hunc afferrent. nec desinebat Rubelus deuiso
 illis scelus eorum exprobrare. Josephus uero negabat se alios morari, quorum
 innocentiam compertam haberet, contentus unius pueri supplicio. nam neque
 hunc dimissum in gradum insonituum aequum esse, neque illos alieni peccati penas
 persolueri uiderent. quos uellent, se curaturum ut tutum iter facere liceat. his
 uerbis et auariter et os a teros pro dolore uox defecit: Iudas uero qui patri ado-
 lescentem mittere persuaserat, uir alioquin etiam strenuus, decreuit se pro fra-
 tris salute periculo obire. Fatemur, inquit, Praeses, grauiter a nobis pecca-
 tum, suppliciumque commertitos, quod parati sumus omnes luere, licet non omnium
 sit culpa, sed unius uati minimi. sed quamuis salutem eius penè pro deplorata
 habeamus, unica tamen effugij spes in clementia tua bonitateque superest. quam
 obrem oramus ut non tam nostri commissi rationem habeas, quam tua natu-
 ra, et in hac causa non indignationem iustam, sed natiuam tuam bonitatem in
 consilium adhibeas: iramque magno animo comprimas, cui uulgares homines
 in magnis iuxta ac paruis rebus succumbere solent. dispice quaso num ex tua
 dignitate sit eos occidere, qui ipsi se dedunt ad poenam, et salutem non nisi preca-
 rio tibi debere cupiunt, quam non nunc primum tua benignitati sunt acceptam
 laturi. ne committas ut illud beneficium tibi pereat, dum fami ereptis, et fru-
 menti liberaliter adiutis, et tam ad familiam eodem periculo laborantem do-
 mum alimentis perferendi potestatem fecisti. Eiusdem enim bonitatis est, serua-
 re fame de uita periclitantes, et mortem meritis culpam condonare, quibus
 fortuna tuam beneficentiam inuidisse uisa est. eadem plane gratia est, diuerso
 modo collata. Seruabis enim quos pauidisti, et uitam quam pro fame deficere non
 es passus denuo donabis, quo commendabilior sit tua clementia, dum et uitam
 donas, et per qua uita retinetur. Quinetiam Deum ipsum existimo tibi hanc uir-
 tutis exerenda materia suppeditare: ut appareat te proprias quoque offensas be-
 nefaciendi uoluntati posthabere, et non in solos innoxios egenos liberalem esse.
 Quantumuis enim magna laus est opem ferre in rebus angustiis, non minus ta-
 men principem ornatur clementia, praesertim in causa qua ad ipsius iniuriam pri-
 uatim attineat. Si enim parua peccata remittentes merita laus sequitur, quid
 in capitali crimine iram cohibuisse, an non diuina clementia proximum uideri
 debet? Quod nisi Iosephi interitus compertum haberem quam moleste ferat pa-
 ter orbare filijs, non adeo pro salute nostra laborarem, nisi quatenus tibi clementia
 laudem conciliatura uideretur: et si non haberemus quibus mors nostra luctu
 ac terrorem sit allatura, a quo animo supplicium perferremus. Nunc uero qua
 donata non nostri nos miseret, tamen si inuenes adhuc non multum fructum aut
 uoluptatem uitae percepimus: quam parentis miseri, etate curisque confecti, haec
 tibi praeter illius quoque nomine offerimus, et uitam nobis donari oramus, sup-
 plicio per hodiernum malefactum obnoxiam. ille certe uir bonus est, nosque ut si-
 milis essemus genuit, dignus qui nunquam talem calamitatem experiatur, qui
 nunc ob nostram absentiam curis ac terrore discruciat. quod si talem nostri
 interitus nuntium acceperit, simulque eius causam, non sustinebit amplius uiuere,
 nostra mortis infamia illius mortem approperabit, hoc ipso infeliciorem, quia
 ne nostri dedecoris rumorem sentiret, et uiuis excessisse uidebitur. His igitur

An. mundi 2238
 Ante Christum
 natum 1726.

Iude ad Iosephum
 pro Benjamin ora-
 tio.

nota e
 iram est

An. mudi 2238.
Ante Christum
natum 1726.

Potentia ad salutem
data.

Genes. 45.
Iosephus à fratribus
agnoscitur.

perpensis tamen si ad iustam indignationem hoc scelere permotus, patri tamen vindicta gratia facito: & plus illius miseratio apud te valeat, quam nostra iniquitas. Defer hoc honoris senectuti eius, qua si nobis orbetur superstes durare nec volet nec poterit, defer tui parentis memoria, defer ipsi patris vocabulo quod tibi iam contigit, ita tibi Deus omnium pater hoc felix faxit ac perpetuum. quem & ipsum honorabis hac pietate propter commune nomen, si te calamitatis senis patris misereat, quam orbatum manere est credibile. Nunc tuum est qua nobis Deus dedit cum iure possis, non auferendo iterum dare, & hoc pacto Dei benignitatem imitari, & hac parte simile ei fieri. Cum enim tantundem ad utrumlibet valeas, praestat bene facere quam male, & potestate contentum sui iuris non meminisse, sed tantum ad seruandos homines potentiam tibi datam existimare, & quo pluribus salutem dederis, hoc te ipsum illustriorem fore. potes autem fratri erroris venia data nos omnes seruare. neque incolumes esse possumus nisi hoc incolumi, neque domum absque hoc ad patrem redire licet, sed hic ferendum est quicquid frater tulerit. neque enim aliam gratiam à te Praeses petimus, si hanc non impetramus, quam ut nos eodem afficias supplicio, non secus ac sceleris socios. hoc enim satius fuerit, quam si praemore nobis ipsi manus inferamus. Non addam iuuenem esse & per atatem nondum satis sapere, & talibus non grauatim veniam dari solere, sed hic finem dicendi faciam, ut siue damnemur, mihi imputetur non satis diligenter huic causa patrocinato: siue absoluamur, in solidum hanc gratiam tuae clementiae ac bonitati debeamus, cuius laudi hoc quoque accedet, quod non solum nos seruaueris, sed plura etiam quam nos ipsi in causa nostra qua pro nobis faciatis videris. Siue igitur plectere vis hunc, me vicario ad supplicium accepto, patri eum remittito. Siue ad seruitium addicere maui, ego tuis ministerii magis sum idoneus, & ad utrumuis ut vides magis paratus. His dictis Judas promptus ad quiduis pro fratris salute libenter subeundum, accidens Iosepho ad pedes, quantum in se erat mollire ac placare iram conatur: pariq; modo & ceteri prosternuntur, pro Beniamine se offerentes. Iosephus autem pietate victus & iam agre personam irati sustinens, ablegat alios qui tum aderant, ut sine arbitrio à fratribus agnosceretur. cumq; soli essent, aperit seipsum & inquit. Pietatem vestram & amorem quo fratrem prosequimini non laudare non possum, quem maiorem comperio, quam exspectaram, coniecturam faciens ex his qua mihi olim acciderunt: in hoc enim hac omnia feci ut fraterna benevolentia caperem experimentum. cuius quoniam egregium specimen edidistis, ne illud quidem in me commissum vestra natura imputare libet, sed Dei potius voluntati totum ascribo, qui vobis & praesentia commoda procurauit, & maiora est largiturus, si nobis propitius fauorem suum non subtraxerit. quando igitur & patris incolumitatem optatam magis quam speratam cognoui, & vos tales quales cupiebam erga fratrem comperi, libenter iniuria olim mihi facta obliuiscor, malens vobis ut ministris diuinae prouidentiae in hoc tempus communi nostra utilitati prospicientis gratiam habere, quam vestra, ut tum videri poterat, malicia meminisse. Vos quoque temporis illius immemores iubeo bono animo esse, & mali consilij bonum euentum libenter ferre, neque pudore praeteriti errati quicquam contristari. quid enim est cur vos male habeat iniqua quondam vestra sententia penitentia, quam frustratam esse iam videtis. Latet igitur hac diuina dispensatione ite felices

ces patri hac renunciaturi, ne fortè illo consumpto immodica de vobis sollicitudine, praecipuus felicitatis meae fructus intercidat, priusquam ille in conspectum meum veniat, & horum bonorum fiat particeps, quamobrem & ipsum & uxores ac liberos vestros totamq; cognationem assumentes migrare vos huc volo. Non enim decet mihi charissimos ab hac mea felicitate abesse, praesertim fame quinque adhuc annis duratura. Hac locutus complectitur fratres, illi verò in lachrymis erant ac mærore, tanto maiore pœnitentia quod in tam bonum fratrem peccauissent, mox conuiuium est secutum. Rex autem cognito fratrum Iosephi aduentu, quasi sibi ipsi aliquid boni accidisset latatus est, donauitq; eis currus onustos frumento & aurum ac argentum, munera ad patrem deferenda, qui pluribus etiam à fratre acceptis, partim patri, partim in singulos donatis, sed praecipuis Beniamini, reuersi sunt ad suos. Iacobus autem postquam ex filiis statum Iosephi cognouit, quod non solum mortem effugit, quam tam diu luxerat, sed etiam in splendida fortuna uiuit cum Rege administrans Aegyptum, & penè totam illius regionis gubernationem commissam habens, facile ista credidit, cogitans tum magnificentiam Dei, tum erga se fauorem, tametsi aliquantisper ut videbatur intermissum, nec diu moratus iter aggressus est ad Iosephum properans.

An. mudi 2238
Ante Christum
natum 1726.

Rex cognito fratrum
Iosephi aduentu la-
tatur.

Hedio & Rufinus
Cap. 7. al. 4.

Iacobus dum Ioseph
statum ex filiis co-
gnoscit maximo per-
funditur gaudio.

CAP. IIII.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migravit.

VERO ventum est ad puteum iuramenti, oblato Deo sacrificio, cum timeret ne filiis propter ubertatem Aegypti cupiditate habitanda regionis captis posteritas sua non rediret in Chanaanam occupatura eam iuxta promissa Dei: neve inconsulto Deo migratione praesenti facta genus ipsius clade aliqua feriretur: ad hac ne fortè ipse antequam Iosephum aspicere contingat, ex hac vita eximatur: talia voluntati in animo & somno grauato Deus per visionem astitit, eumq; bis nominatim inclamauit. Quo rogante quisnam esset, an non agnoscis, inquit, Iacobe Deum perpetuum tam tuum quam tuorum maiorum protectorem simul & auxiliatorem? qui contra patris tui propositum principem familia te constitui, & cum solus in Mesopotamiam profectus esses, effeci ut coniugium nactus fortunatum redires & liberis multis & facultatibus auctus, incolumem etiam progeniem tuam seruauit, & quem amisisse videbaris Iosephum, ad tam sublime dignitatis fastigium euexi, ut non multum à Rege Aegypti differat. Nunc quoque in hoc veni ut me ducem huius itineris habeas, utq; tibi prænunciem inter manus Iosephi te è vita exiturum, & posteritatem tuam per multa secula potentem fore simul & illustrem, occupaturamq; terram cuius ditionem ei sum pollicitus. Hoc somnio fretus eo libentius in Aegyptum cum filiis ac nepotibus properabat, qui erant in uniuersum LXX. Eorum nomina cum sint duriora non eram adscripturus, nisi propter quosdam qui nos Aegyptios contendunt esse non Mesopotamios. Ergo Iacobi filij fuere duodecim, ex quibus Iosephus iam antea venerat, recensendi sunt nunc reliqui, cum sua quisq; progenie. Rubeli fuerunt quatuor filij, Anoches, Phalles, Essaron, Charmisus. Simeonis sex, Iumilus, Iaminus, Puthodus, Iachenus, Zoar, Saar. Leuis quoq; tres fuerunt, Gelfemis, Caathus, Mararis.

An. mudi 2239
Ante Christum
natum 1725.
Genes. 46
Iacobo Deus apud
iuramenti puteum
apparet.

Iacobus cum filiis ac
nepotibus proficiscit-
ur in Aegyptum.

Iacobi progenies.

Juda

An. mūdi 2239. Ante Christum natum 1725. *Juda item tres, Sala, Phares, Zara, & duo filij Phara Efron & Amyrus. Issachara quatuor, Thulas, Phruras, Iobus, Samaron. Zabulonis tres, Saradus, Elon, Ianel. & hoc quidem genus è Lia, qua secum ducebat filiam Dinam, quorum numerus triginta tres. Rachelis autem filij fuerunt duo, quorum alter Iosephus filios habuit Manassem & Ephramen. alteri verò Beniamini fuerūt decem, Bolossus, Baccharis, Asabel, Gela, Namanes, Jfes, Aros, Nomphtis, Optais, Sarodus. isti quatuordecim superioribus additi, sunt numero quadraginta septem. & legitimum quidem Iacobi genus hoc fuit. è Bala verò famula Rachelis fuerunt Danus & Nephthalim, quem quatuor sequebantur filij, Eleinrus, Gunes, Sares, Hellimus. Dano verò unicus erat filius nomine Vsis. his ad iam dictos additis, quinquaginta quatuor numerus expletur. Gades autem & Afferus nati fuerunt è Zelpha Lia famula, ex his Gadem sequebantur filij septē, Zophonias, Vgis, Sunis, Zabros, Ærines, Erodes, Ariel. Afferum verò una filia, & mares numero sex, quorū nomina Iomnes, Essus, Iubes, Baris, Abarus, Melmiel. his quindecim adiectis ad prædictos quinquaginta quatuor, supra dictus numerus completur, annumerato etiā Iacobo. Iosephus autem cognito patrem aduentare (etenim Judas præcurrrens id significauerat) profectus obviam ad Heroum oppidum illi occurrit: qui præ nimia laticia minimum abfuit quin exspiraret. sed Iosephus eum resouit, quamuis & ipse præ gaudio periclitaretur, ⁿ tamen aequè ac pater deinde iusso eo paulatim progredi, ipse assumptis quinque fratribus properauit ad Regem, nunciaturus adesse cum familia Iacobum. quo audito latus ille percontatus est Iosephum quibusnam studiis potissimum delectarentur. ait, pastoralem artem callere, & nihil aliud exercere: idq; eo consilio respondit, ne fortè distraberentur, sed ut unà degentes curam patris haberent: tum ne qua amulatio cum Ægyptiis interueniret si circa eadem cum illis studia versarentur. Nam ei genti non erat licitum greges aut pascua curare. Iacobo autem salutatum ad Regem perducto, post faustas ominationes acceptas, rogauit eum Pharaon quantum temporis vixisset. & cum audisset triginta supra centum annos natum, admiratus est hominem tam longævum. cumq; ille adiecisset maiores suos longioris ætatis fuisse, iussit eum cum filijs degere in Heliopoli, ubi etiam Regij pastores habebant pascua. Fames autem crescebat in Ægypto, nec aderat remedium, neque flumine agris rigante, non enim ascende-
bat, neq; ullis de cælo pluuijs: ad hac grauius erat malum quia vulgò improvisum, qui nihil parati habebat, neq; Iosephus frumentum dabat nisi numerata pecunia, qua postquam defecit, pecudes ac mancipia pro frumento permutabant. quibus verò agri fuere, partem aliquam in precium alimentorum Regi decidebant. cumq; ad hunc modum omnes eorum possessiones in ius Regis deuenissent, alius alio migrabāt, quo certius esset Regium dominium. soli Sacerdotes immunitatem & agros retinuerunt. postremo hac necessitas adeo non corpora solum, sed & animos gentis in seruitutem redegit, ut nihil turpe putarent quo victus utcunque parari posset. postquam autem cessauit fames, & rigante flumine terra ad pristinam fertilitatem redijt, Iosephus regionis vrbes obeundo, conuocata per singulas multitudine, agrorū quos Regi cesserant usufructum illis restituit, & adhortatus ut non secus quam proprios colerent, iussit quintam partem fructuum Regi pendere, qua ei iure dominij deberetur. qui lati insperata restituitio-
ne agrorum culturam strenuè aggrediebantur. atq; hoc pacto tum Iosephi auto-
ritas,*

Iacobus quin expiraret præ nimia laticia parum abfuit.

Iosephus cum quinque fratribus Pharaonem Regem accedit.

Genes. 47. Iacobus cū Pharaone Rege loquitur, & inhabitandam accipit Heliopolin.

Annonæ caritas in Ægypto.

Ingens moles ex penuria & caritate proueniens.

An. mūdi 2245. Ante Christum natum 1719.

Iosephus quintam fructuum partē Regi pendere iubet.

ritas, tum gentis erga Regem benevolentia non mediocriter creuit: & ius quinta partis fructuum etiam penes Regum posteros ac successores permansit. Iacobus autem cum decimum septimum annum in Ægypto exegisset, inter manus

An. mudi 2257
Ante Christum
natum 1707.
Hedio & Ruffianus
Cap. 8.

filiorum vitam finiuit, precatus eis prius prosperitatem & abundantiam, & varicinatus quod singulorum posteris in partem possessionis Chananea terra essent peruenturi, id quod factum est aliquanto post tempore. præterea collaudato Iosepho quod oblitus iniuriarum plura fratribus bona contulerit, quam vel benefactoribus deberentur, mandauit suis filiis ut Iosephi filios Ephraemem & Manassen in suum numerum admitterent diuisuri sorte Chananeam, quemadmodum postea dicitur. postremo rogauit ut in Hebrone sepeliretur. Mortuus est autem cum uixisset annos centum quinquaginta minus tribus, ex maioribus suis nulli pietate secundus, cuius digna premia Dei benignitate est consecutus. Iosephus uero permittente Rege deportatum patris corpus in Hebronem magnifice sepeliuit, caterum fratribus recusantibus cum eo reuerti, quod timerent ne defuncto patre in se uindicaret, cum non amplius esset in cuius gratiam daturum ueniam sperarent, iussit eosposito metu nihil mali suspicari: & reductis secum magnas possessiones largitus est, nec unquam eos summa benevolentia prosequi destitit. Moritur autem & ipse centesimo & decimo uita anno exacto, uir admirabili uirtute præditus, in omnibus negocijs prudens, & potestate bene usus, quibus artibus factum est ut neque externum genus, neque calamitas de qua diximus, quicquam offecerit quò minus ad summam dignitatem eueheretur. Reliqui etiam fratres uita feliciter exacta in Ægypto sunt mortui, quorum corpora filij & nepotes in Hebronem relata sepeliuerunt. Iosephi autem ossa postea translata sunt in Chananeam per Hebræos, dum ex Ægypto populariter migrarent. hoc enim ipse adiuratis prius mandauerat. Sed & hoc & alia huius populi gesta narraturi, dicemus prius causam propter quam ex Ægypto exiuerunt.

Iacobus ætatis anni
147. moritur.

Iacobus in Hebron
sepultus.

An. mudi 231
Ante Christum
natum 1633.

Iosephus ætatis anni
110. moritur.

Iosephi ossa in Chananeam translata.

50
An. mudi 2353.
Ante Christum
natum 1611.

Historia Libri Exodi
Hedio & Ruffinus
Cap. 9.
Exod. 1.
Aegyptiorum erga
Hebræos invidia.

AEGYPTII gens delicata & ad laborem segnis, voluptatibus so-
lum & captandis undecunque lucris dedita, male volebat He-
brais, quod per invidiam ferre a quo animo illorum felicitatem
non poterat, videntes enim genus Israelitarum florere, & opibus
labore atque industria quasitis abundare, non satis tuta sibi eorū
incrementa existimauerunt: & cum iam Iosephi beneficiorum memoriā tempus
oblitterasset, regnumq; Aegypti in aliam familiā demigrasset, inhumanè tracta-
bant Israelitas & varijs laboribus atterebant. nam & flumen in multas fossas
diducere sunt iussi & mœnia exadificare, & aggeres exstruere, quibus inunda-
tiones fluminis arcerentur. pyramidum etiam insanis substructionibus vexa-
bant gentem nostram, cogendo varias artes ediscere, & laboribus ferendis
adsuescere. atque in hunc modum per cccc. annos fuit laboratum, Aegyptijs
id agentibus ut Israelitas nimio labore perderent, nostris contra omnes diffi-
cultates eluctari conantibus. Exortum est deinde aliud quiddam, cur genus
nostrum magis etiam cuperent extinctum. Quidam ex eo genere hominum
quo gens illa vocat sacrorum scribas, quorumq; prædictionibus multum tri-
buit, prænunciat Regi nasciturum per id tempus apud Israelitas quendam
res Aegyptiorum olim grauitè afflicturn, Israelitas contra euecturum, si
modo ad etatem adultam peruenerit. nam & virtute fore præcellentissimum,
& gloria per omne æuum celebrem. Quo terrore percitus Rex, edicit ex ipsius
monitoris sententia, quicquid masculini sexus inter Israelitas nasceretur, in
flumen proiectum necari: obstetrices etiam Aegyptias diligenter obseruare
partus Hebræarum ac parturitiones. Sic enim cautum putabat ne obstetri-
ces ob cognationem edictum Regium contemnerent. proposuit etiam pœnam
si quis clam seruare factus auderet, ut cum tota familia tolleretur. Gra-
uis fuit hac calamitas non eo solum quia liberis orhabantur, & quia paren-
tes ipsi ministri eorum interitus esse cogebantur: sed futurum quoque tempus
prospicientes inconsolabiliter tristabantur, certum generis exitium expectantes,
quandoquidem & proles necabantur, & ipsis parentibus non multo post erat
moriendum: atque ita in extremo infortunio constituti sibi videbantur. Sed
nemo potest Dei voluntati resistere etiamsi infinitas artes in hoc comminiscat-
tur. nam & puer de quo sacrorum scriba prædixerat, elusis Regijs obserua-
toribus clam fuit educatus, & vatem non fuisse vanum euentus rei com-
probauit. Amarames Hebræus vir inter suos nobilis, sollicitus tum publico
periculo ne gens defectu iuuentutis ad nihilum redigeretur, tum priuatim
quod domi pregnantem uxorem haberet, inopia consilij laborabat: & ad
implorandum diuinum præsidium conuersus, orabat ut tandem miseraretur
homines à quibus vnus perpetuo cultus fuerit: darétque finem præsen-
tis afflictionis qua toti generi perniciem minaretur. Deus autem precibus
supplicis ad misericordiam flexus, astitit ei per somnum, iussitq; in futurum
bene sperare. Memorem se esse pietatis eorum à maioribus accepta, nec ipsis
defutura præmia, sicut nec progenitoribus defuisse. Se enim illorum proge-
niem ad tam numerosam multitudinem auxisse: suo fauore Abrahamum solum
è Mesop-

Hebræorum serui-
tas intolerabilis.

Præfagium de Mose.

Pharao Hebræorum
masculos necari edi-
cit.

Exod. 2.
An. mudi 2373.
Ante Christum
natum 1591.

Amarames futurus
Mosis parens Deum
orat pro Hebræis.

An. mudi 2373.
Ante Christum
natum 1591.

à Mesopotamia in Chananaam profectum præter reliquas felicitates ex uxore
 antea sterili liberos suscepisse, & successoribus amplas regiones reliquisse, Jf-
 macli Arabiam, Chazara filijs Troglodydem, Isaco Chananaam. Res etiam
 bello meis auspicijs feliciter ab eo gestas nunquam sine impietatis & ingrati-
 dinis nota non meminisse potestis. Iacobi verò nomen etiam apud exteras gen-
 tes celebre est, tum ob eam felicitatem in qua ipse vixit, tum ob eam qua poste-
 ris eius quasi hereditario iure obtigit: qui a septuaginta viris patrem in E-
 gyptum comitatus orjundi iam ad sexcentorum millium numerum creverunt.
 nunc quoque scito meo curi esse & publicam vestram incolumitatem, & pri-
 vatam gloriam. Puer enim iste cuius natiuitatis metu Aegyptij factus ve-
 stros ad necem duntaxat, tibi nascetur. hic neque deprehendetur ab obser-
 uatoribus, & postquam euaserit præter opinionem educatores natus, suo tem-
 pore Hebræos ex Aegypia seruitute liberabit, memoriamq; sempiternam hoc
 præclaro facinore consequetur non apud suos tantum, sed & apud exteros, me
 istud beneficium in te tuosq; posteris conferente. fratrem quoque talem habebit,
 qui dignus sit meo Sacerdotio ipse & posteri eius in omne æuum. His per visio-
 nem cognitis Amaratnes experrectus narrauit hoc Iochabeli uxori, qua res
 utrisque sollicitudinem auxit. iam enim non puero tantum timebant, sed ne quo
 pacto promissa felicitas intercederet: sed mox oraculo fidem fecit mulieris par-
 tus, qua tam facile est enixa ut observatores fefellerit, nihil sentientes eorū qua
 in vulgarijs puerperijs sentiri solent. hunc infantulum per tres menses clam
 nutrierunt. deinde Amaratnes veritus ne re deprehensa iram Regis incurre-
 ret, ac mox & ipse una cum puero sublatus è medio promissionem Dei faceret
 irritam, maluit salutem filij totam ipsius providentia committere: ratus etiamsi
 puer lateret, quod tamen perdifficile erat, molestum tamen in continuo pericu-
 to vivere, non eius tantum, sed & suo. De Deo verò certam spem habebat, pro-
 uisurum ut oraculi veritatem euentus indicaret. Hoc consilium postquam sa-
 tis placuit, excogitauerunt tale quiddam: lectulo è papyro contexto, quantus in-
 fantuli cõmode capere poterat, bitumineq; illito, ne aqua penetrare posset, indi-
 derunt puerū: atq; ita in flumen proiecti salutē diuina providentia cõmiserunt.
 in hunc modū cum à flumine deferretur, Mariame infantuli soror iussu matris
 ex aduerso per ripam descendebat, obseruatura quò tandem papiracē illud vas
 deportaretur à flumine. hic verò manifestissime Deus declarauit, nihil humana
 sapientia, sed omnia bonitate illius omnipotentis confici: eosq; qui propter utili-
 tatem suam aut securitatem alijs perniciem moluntur, quantalibet utantur
 diligentia, sæpe tamen voti compotes non fieri: rursus qui suam salutem Deo
 committunt, præter opinionem è medijs periculis emergere: quod & in hoc pue-
 ro videre licet. Erat filia Regi nomine Thermuthis. hac dum ludit ad ripas flu-
 minis conspicata vas fluitans, missis natatoribus iubet lectulum ad se in ripam
 extrahi. quo, ut iussum erat, allato, mirè placuit puer, quod esset magnus ac
 pulcher. Tanto enim fauore Deus Moesen persecutus est, ut eum fecerit ab
 illis ipsis nutrirī & educari, qui propter eius natiuitatem reliquos quoque He-
 bræos perdendos decreuerant. Itaque iubet Thermuthis mulierem alicunde
 adduci, qua puero mammam præbeat. quo nõ admittente mammam, sed auer-
 sante, idq; cum alia post aliam adduceretur: Mariame quasi non data ope-
 ra, sed fortuito ad spectandum interuenisset, Nihil agis, inquit, Regina dum
 G 2 nutrices

Moses natus.

Moses in flumen
proicitur.Thermuthis Pharaonis
filia extrahit ex
flumine Moesam.

An. mudi 2376. *nutrices infanti adhibes alieni generis mulieres. quod si Hebraam aliquam ac-
Ante Christum cerferes, tum forte popularis mammam admitteret. cumq; recte monere vido-
natum 1788.*

retur puella, iussa est ipsa hoc negocium exequi & lactantem quampiam addu-
cere: ac mox visa permissa potestate, redijt adducens communem matrem, igno-
tam omnibus qui tum aderant. tum infans perquam libenter inharere mamil-
la visus est: & rogante Regina mulier commisi infantis curam suscepit. & quia
proiectus fuerat in profluentem, ab hoc casu nomen est sortitus. aquam enim A-
egyptij vocant Moyses, verò servatos. quare composita voce ex utrisque nomen
infanti fuit inditum: qui deinde citra controuersiam prudentissimus Hebraorū
euasit, ita ut Deus iam antè pradiixerat. erat enim ab Abrahamo septimus.
nam ipse Amaram filius fuit, sicut pater eius Cathi, hic verò Lewis, & Lewis
Iacobi, qui ex Isaco erat prognatus. hic autem Abrahami erat filius. puer au-
tem non pro aetate proficiebat intellectu, sed inter ludendū pra ceteris aequalibus
sapere videbatur, & quicquid ageret, noua quadam indole res magnas olim ge-
rendas pra se ferebat. post tertium verò annum aetatis admirandam gratiam ei
Deus addidit. nemo enim erat adeo tetricus, ut visa Moysis pulchritudine non
obstupesceret: & persapè accidebat ut dum gestatur ac circumfertur, obuios
quosque in se conuerteret, ita ut relictis serijs negocijs mallet praecellenti eius
forma oculos pascere. Tanta erat puerilis gratia, ut inuiti homines ab hoc
spectaculo discederent. quo factum est ut Thermuthis hunc sibi filium adopta-
uerit, cum alioquin germanis liberis careret. allatumq; patri ostentabat, dicens
de successore se cogitare, etiam si Deus illi nullum filium gignere dederit. Hunc
puerum, inquit, ego educaui non minus indole quam pulchritudine diuina ex-
cellentem, quem Nilus ipse in sinum meum tradidisse videri potest, quem
decreui adoptare mihi filium, tibi verò in principatu ac imperio successorem.
& cum dicto patri infantem in manus imposuit. at ille postquam acceptum
ad pectus appressisset, filia gratificaturus comiter diadema suum eius capiti im-
posuit. Moses verò capiti pueriliter detractum prolabi in humis passus, pedibus
etiā calcauit id quod mox ominosum est visum, & regno nihil boni portendere.

moxq;

Mosis vade nomi-
natus.

Moses ab Abrahamo
septimus.

An. mudi 2376.
Ante Christum
natum 1588.

Moses Thermuthis
Pharaonis filiz ado-
ptuus filius.

moxq̄ ille sacrorum scriba qui natiuitatem eius Egypto cladem allaturam
 prædixerat, occidere puerum volebat, vociferans: Rex, puer iste per cuius ne-
 cem nobis securitatem Deus pollicetur, vaticinium iam confirmauit, insultan-
 do tuo regno & diadema calcædo. Hoc interempto tam Egyptijs metum quam
 Hebrais spem & fiduciam adime. Thermuthis verò confestim eum eripit, regē
 quoq̄ non inuito, cui Deus talem animum indiderat, Moses saluti providens,
 itaq̄ educabatur quam accuratissimè. Quamobrem Hebrai quidem felicita-
 tem suo generi sperabant, Egyptijs vero suspecta erat hac educatio. sed cum
 nemo extaret vel è cognatis regis vel ex alijs optimatibus, qui etiamsi Moses
 sublatus esset, magnopere videretur procuraturus Egyptiorum cōmoda ab-
 tinuerunt, ab eius cade. Itaq̄ sic natus, & sic educatus, postquam adoleuit,
 breui sua virtutis specimen edidit, & quantum momenti vel suis vel Egyptijs
 esset allaturus, occasionem nactus talem. Ethiopes qui supra Egyptum incolunt,
 agebant & ferebant facultates Egyptiorum. illi moti indignatione du-
 cunt in eos exercitum, contumeliam cum iniuria coniunctam ulturi: mox præ-
 lio commisso, partim in acie ceciderunt, partim in fugam turpiter compulsi re-
 tro ad suos se receperunt. quo successu elati Ethiopes fugientibus instabant, &
 ignauum rati si fortuna non vterentur, concepta spe subiuganda Egypti, latè
 eam populabatur, degustataq̄, prada dulcedine, non temperantes sibi ad maiora
 audenda accendebantur, cumq̄ vicinas regiones peruagantibus nemo cum ar-
 mis obuiam iret, pergebant ulterius Memphim vsque & mare, nulla ciuitate
 resistere valente. Quibus calamitatibus Egyptij pressi, mittunt qui remedium
 ab oraculis petant. cumq̄ responsum esset, Hebraum in auxilium aduocandum.
 Rex à filia postulat Mosē qui vniuersis copijs cum imperio præsit. paruit illa,
 sed prius Rege iureiurando obstricto, nihil in perniciem iuuenis machinaturum,
 pro magno hoc auxilium imputans, & sacerdotibus probro dans, quod non pu-
 deret nunc eius opem implorare, quem prius ut hostem occidendum esse monue-
 rint ac iusserint. Moses verò Thermuthidis simulac Regis rogatu libenter hoc
 negocium suscipit. quod factum gentis vtriusq̄, vatibus laticiam attulit. Egy-
 ptij post partem eius virtute de Ethiopibus victoriam, occasionem sibi per do-
 lum tollendi non defore sperabant: contra Hebrai, Mosē copijs præposito, adfo-
 re sibi facultatem euadendi ex Egyptia seruitute. Ille verò volens hostem op-
 primere priusquam de aduentu suo cognosceret, non per fluminis ripam, sed
 per interiora terra expeditionem fecit, qua in re satis declarauit quantum in-
 genio polleret ac prudentia. cum enim hoc iter difficile esset præ multitudinem ser-
 pentum (nam hic tractus plurimos gignit, aliquot etiam genera qua nusquam
 alibi reperiuntur, noxios omnes & ipso aspectu horrendos, & in his quos-
 dam volucres, ut non solum humi latentes insidientur, sed & sublimes ex im-
 prouiso noceant) commentus est ad securum iter exercitus stratagema di-
 gnū admiratione. vasa enim plexilia non pauca è papyro in arca formam fieri
 curauit, qua completa ibibus secum deferebat. est autem hoc animal infestissi-
 mum serpentum generi. quapropter fugitant earum insectationem, & inter fu-
 giendum sicut à cervis retracti deuorantur. sunt autem mansuetæ alites, &
 contra solos serpentes feroces. de quibus nunc desino plura, utpote apud Gra-
 eos non incognitis. postquam igitur ventum est in terram venenosis bestiolis
 scatentem, ibes illis immisit. quarum bona opera vsus, itinere impunè peracto,

An. mūdi 2376.
 Ante Christum
 natum 1388.
 Moses diuina prou-
 idetia morti eripitur.

Hædo & Rufinus
 Cap. 10. al. 7.

Egyptiorum Rex i
 Acthiopet.

Mosē Egyptij ca-
 ercius duccem po-
 stulant.

Mosē in Arabiæ
 mouet.

An. mūdi 2376. *nec opinos Æthiopes inuasit: commissioq; prælio fusos ac fugatos, & spe occupanda Ægypti frustratos retrò in suam regionem compulit. nec hoc contentus oppida illorum euertebat, & ubiq; magna cades hostium patrabatur. quo factum est ut post hac auspicijs Mosis feliciter gesta tantam alacritatem exercitus præ se ferret, ut nihil non laboris toleraturus videretur, iamq; aut exciditum aut captiuitas Æthiopibus immineret. ad vltimum compulsi in Saba regiam eius gentis, quam postea Cambyses Persarum rex de sororis sua nomine Meroen appellauit, obsidione sunt cincti. erat autem penè inexpugnabilis, utpote Nilo circumqua; cincta, accedentibus ad eius munitionem & alijs fluuijs Astapo & Astoborra, qui obiectu suo difficiliorem traiectum facerent. itaq; sita in insula, & muro valido inclusa, non fluminibus tantum arcebat hostem, sed & aggeribus, qui mœnia inter & flumina ad eorum inundationes prohibendas exstructi, ad hoc quoq; tum proderant quòd hosti etiam post superata flumina aditum ad urbem oppugnandam negabant. Hic cum Moses desiderare exercitum ociosum agrè ferret, hoste non audente manus conserere, interim tale quiddam accidit. erat Æthiopum regi filia nomine Tharbis. hac Mosen mœnibus exercitum admouentem & egregiè dimicantem conspicata, virtutemq; viri admirata, qui & Ægyptiorum fortunam labantem in integrum restituisset, & Æthiopas modo victores in extremum periculum adduxisset, vehementi eius amore est correpta: quo indies crescente, mittit ad eum è seruis fidißimos coniugium suum offerens. assensit ille hac conditione iureiurando firmata, post urbem sibi traditam ducturum se eam uxorem: ac mox dicta factum sequitur. Scuitum est nihilominus in hostem, & actis Deo gratijs nuptijsq; celebratis, Ægyptiorum exercitus victor domum est reductus. illi verò accepta salute odium pro gratia Mosis reposuerunt, & maioribus studijs insidias contra eum machinabantur: suspicatiq; ne rebus feliciter gestis elatus res nouas in Ægypto moliretur, apud regem eum cadis accusauerunt. iam enim & ipse suspectum hominem habere cœperat, partim inuidia motus ob bellum fortiter ac prudenter administratum, partim etiam metu alicuius cladis, sollicitatibus huc & irritantibus indefinenter scribis ac sacrificiis: ut iam Moses minimo minus abesses à pernicie, opprimendus dubio procul, nisi rem olfaciens in ipso temporis articulo se clam subduxisset. & cum vias obseruari intelligeret, per solitudines fugam arripuit, quæ enasurum inimici minimè suspicabantur: & quamuis alimenta nusquam inueniret, in ediam patientia superabat. cumq; ad urbem Madienam peruenisset, in rubri maris littore sitam, denominatam ab vno ex Abrahami & Chatura filijs, sedens ad quendam puteum lassitudinem ex laborioso itinere contractam recreabat. erat enim tempus meridianum, & urbem iam in prospectu habebat. Hoc loco ei negocium incidit natum ex incolarum viuendi ratione, per quod & virtutem suam declarauit, & melioris fortuna occasionem inuenit. cum enim ea regio labore aquarum inopia, pastores operam dabant ut primi puteos occuparent, ne forte exhausta aqua ab alijs, ipsorum pecora potu carere cogerentur. Veniunt igitur ad puteum septem virgines sorores, Raguelis sacerdotis filie, qui in magno honore ab eius loci habitatoribus habebatur: quæ patris gregum curam gerentes, id quod etiam per fœminas apud Troglodytas ex more fit, hausta aqua quantum satis videbatur, gregibus eam potandam in lacunas ad hunc usum factas diffundunt. cumq; pastores superuenissent, & repellendo*

Moses & Hebræorum contra Æthiopes victoria.

Saba regia obsidione cincta.

Tharbis Æthiopum Regis filia Mosis coniugium petit.

An. mūdi 2400
Ante Christum natum 1564.

Mosi insidiantur Ægyptij.
Exodi 2.

An. mūdi 2413.
Ante Christum natum 1551.
Hædo & Ruffinus: Cap. ii. al. 8.

Moses ad Madienam urbem profugit.

pellendo puellas aquam sibi usurparent, Moses iniquum ratus non ferre opem iniuriam patientibus virginibus, & se inspectante vim virorum plus pollere quam ius puellarum, abactis usurpatoribus auxiliū eis ita ut decebat præbuit. at illa accepto beneficio postquam ad patrem venerunt, & pastorum iniuriam & quomodo ab hospite adiuta fuerint, ei retulerunt: rogabantq; ne illi hoc beneficium periret. tum ille collaudata puellarum erga benefactorem gratitudine, iussit ut Mosē adducerent meritam gratiam recepturum. Qui ubi venit, indicauit ei quomodo ex filiabus cognouisset de auxilio quod eis tulerat, & virtutem eius admiratus, in non ingratos hoc beneficium collocatum aiebat. relaturum enim se gratiam, non modo parem, sed etiam aliquanto maiorem. deinde adaptato in filium unam ex filiabus nuptum tradit: ad hac pecorum, ex quibus olim vniuersa barbarorum possessio constabat, curatorem eum ac dominum constituit. Hanc fortunam Moses nactus apud Jethegleum, quod Raguelis cognomen erat, debebat apud socerum pascens pecora. aliquanto vero post, egit pastum greges in montem, qui dicitur Sina, omnium in ea regione cellissimum, & pascuis valde commodum. abundabat enim herba, eo quod vulgato rumore numen illic habitare, pastoribus hætenus inaccessus ob religionem loci fuerat. in eo monte mirabile vidit prodigium. ignis enim rubi fruticem depascere visus, nec frondes, nec flores, nec ramos quicquam lasit, cum tamen inde maxima & flagrantissima flamma emicuisset. ille tam inopinato spectaculo non mediocriter attonitus magis etiam obstupuit postquam vocem ex igne emissam & nominatim sibi vocato verba facientem audiuit: quibus & audaciam eius taxauit, qui non sit veritus locum hætenus ob religionem hominibus inaccessum calcare, & consuluit insuper ut quàm longissimè à flammis abscederet: & contentus quidem sit hac visione, non indignus ea propter suam ac maiorum suorum virtutem habitus, caterum ulterius nihil curiosè inquirat. prædixit etiam quantum honorem ac gloriam consecuturus esset apud homines diuino fauore assistente: iussitq; confidenter in Ægyptum proficisci, futurum illic ducem ac ductorem Hebræorum multitudinis, & liberaturum cognatum populum ab iniqua eius gentis dominatione. Etenim habitaturi sunt, inquit, terram illam quam Abrahamus generis vestri princeps tenuit, & omnia bona eius percepturi, tua prudentia ad hanc felicitatem illos perducente. Sed fac memineris, ut eductis Hebræis ex Ægypto in hoc loco sacrificium gratiarum actionis ob felicem successum offeras. & oraculum quidem tale ex igne prodijt. Moses verò tam visis quàm auditis territus insit, Potentia quidem tua domine quem & ego veneror & maiores mei coluerunt, non sum tam insanus ut parere dubitem: attamen non intelligo quomodo vir priuatus & nullis viribus præditus, vel meis persuadere potero, ut relicta terra quam nunc habitant, me ducem sequantur: vel etiamsi persuasero, quomodo Pharaohes sit cogendus ut illos exire permittat, quorum opera & labore constat Ægyptiorum felicitas. Deus autem iussit illum securum esse de toto hoc negotio, se illi nunquam non adfuturum pollicitus, & siue verbis opus fuerit, vim persuadendi largiturum, siue operibus, virium satis additurū. mox iussit ut virga in terram proiecta fidem promissorum acciperet. quo factō, draco humi repebat, & in spiras se conuoluens caput erigebat quasi repugnaturus si quis insequeretur: ac mox denuò in virgam est mutatus. post hoc manum in sinum mittere iussus

An. mūdri 213.
Ante Christum
natum 1531.
Moses Raguelis sacerdotis filiabus fer opem, & tra pastore

Raguel Mosi vnā e filiabus nuptum tradit.

Hædo & Rufinus
Cap. 12. al. 9.
Exodi 3.

Mosi Deus in rubi ardente apparet.

An. mūdri 245
Ante Christum
natum 1510.

Mosen & Israël miraculis Deus coniungit, ut ipsius promissionibus fidem habeant. Exod. 4.

Mosis virga in Dracōnem mutata.

CUM

An. mudi 2454. *cum paruisset, albam & colore calci similem exemit, qua mox in pristinum co-*
 Ante Christum *lorem redijt. iussus deinde aquam è propinquo haustam humi effundere, vidit in*
 natum 1510. *colorem sanguineum versam. Ad hac stupentem ut confidat hortatur, cum*
 Moses manus alba. *colorem sanguineum versam. Ad hac stupentem ut confidat hortatur, cum*
 Moses aquam effun- *sciat maximum sibi adiutorem affore, utq; apud omnes his prodigijs utendo fi-*
 dit humi, quæ verti- *dem illis faciat à Deo se missum, eiusq; iussu omnia facere. irret sine cunctatione,*
 tur in sanguinem. *& festinus in Ægyptum properaret, neq; die neq; nocte iter intermittendo, néve*

Moses in Ægyptum
ad liberandos Israeli-
tas mittitur.

An. mudi 2454.
Ante Christum
natum 1510.

Moses autem nihil amplius dubitans de promissionibus, quarum certitudi-
nem tot argumentis auditis & visis satis colligebat, precatus ut eandem poten-
tiam in Ægypto, cum exerta opus fuerit, experiretur: supplex illud etiam ro-
gabat ut quem conspectu ac colloquio suo dignatus fuerat, ei nomen quoq; suum
volens ac libens indicaret, ut rem diuinam illi aliquando facturum nominatim
eum ad sacrificium inuocare posset. tum Deus aperit ei suum nomen, nunquam
antea hominum ulli auditum aut cognitum, quod mihi eloqui nec ius nec fas esse
arbitror. Mosi verò non tunc tantum, sed quotiescunq; opus esset talium pro-
digiorum facultas aderat, atq; ita nihil dubitans de oraculi ex igne redditi ve-
ritate, deq; Dei adiutoris favore, magnam spem concepit fore ut tandem & sui
liberarentur, & Ægypti insigni aliqua clade afficerentur.

Hedio & Rufinus
Cap. 13. al. 10.

Moses ex Madian in
Ægyptum profici-
scitur.
Mosis duo filij Gerso
& Eleazarus.

Cumq; cognouisset Pharaohem Ægyptiorum regem sub quo ipse fugerat,
esse defunctum, à Raguele commeatum rogat, ut salua eius pace ac gratia liceat
sibi in Ægyptum ob publicam cognatorum ac tribulium suorum utilitatē pro-
ficiisci. quo impetrato & assumpta quam ibi duxerat Raguelis filia, liberisq; com-
muniibus, Gerso & Eleazaro, iter in Ægyptum arripuit: quorum nominum
prius peregrinum significat, posterius, Dei auxilium, quòd diuina ope insidias
Ægyptiorum euasisset, cumq; iam non longè à limitibus abessent, Aaron fra-
ter venit obviam Deo sic iubente: cui mox indicavit quicquid in monte vide-
rat, & omnia mandata qua diuinitus illic acceperat. mox ulterius progressus
obuios inuenit prestantissimos quosq; Hebraorum, qui aduentum eius presense-
rant: & mox ne quid amplius de fide Mosi dubitarent, prodigia diuina vo-
luntati attestantia sunt eis ob oculos exhibita: quibus præter omnem opinionem
visis attoniti, sperare iam ceperunt providentiam Dei securitati illorum & in-
columitati non defuturam. Atque ita obsequentiores nactus Hebraos, & in
potestate ipsius se futuros pollicentes, accensos nimirum libertatis amore, ad
novum regem se confert. Ibi posteaquam commemorasset operam suam pro
Ægyptijs contra Æthiopas contemptim agros eorum vastantes nauatam, la-
boresq; exhaustos dum non aliter quam pro suis popularibus bellum admini-
straret, adycit malam gratiam pro tot beneficijs sibi redditam. oraculum dein-
de in Sina monte acceptum regi aperit. nec non prodigia quibus de voluntate
Dei confirmatus omnem hesitationem posuerit, singillatim enumerat. addit
deinde preces ne per incredulitatem Dei decretis obstaculo esse velit. caterùm
cum à rege contemptim audiri se animaduerteteret, exhibet illi specimen prodi-
giorum qua in Sina viderat. Rex verò iratus sceleratum eum appellat, qui
Ægyptiorum olim fugitiuus, nunc magicis prestigijs instructus ad reliquos
decipiendos venerit. Habere se quoque sacerdotes qui eadem ostenta represen-
tare nossent, non minus peritos huiusmodi artium: nec esse cur se Moses iacta-
re debeat, quasi solus diuina præ cæteris virtute polleat, atque ita apud rudem

Moses ab Hebræis in
Ægypto exceptus
miracula eis exhi-
bet.

Exodi. 7.
Moses Ægypti Regē
ut Israelitas dimittat
hortatur.

Pharaoni prodigia
exhibet Moses.

multi-

multitudinem quasi supra mortalem conditionem positus se vendit et: confestimq; cum & ipsi suas virgas proiecissent, in dracones sunt versa. Tum Moyses nihil his motus, ne ipse quidem, inquit, ignoro aut contemno artes Ægyptiorum, attamen qua ego operor, tanta præstatio esse aio, quam istorum magiam, quanto interuallo res diuina humanas post se relinquunt. iamq; manifestè declarabo non esse hoc præstigias veritatis specie parum cautis imponentes, sed ipsissimam Dei virtutem, argumentum omnipotentis illius voluntatis apud incredulos futuram: & cum dicto virgam in terram mittit, iubens ut fiat draco, qua mox dicto parens Ægyptiorum virgas qua draconum specie reptabant, unam post aliam aggressa omnes ad unam deuorauit. ac mox in pristinam speciem reuersam Moyses rursus sustulit. Rex autem ad indignationem magis quam admirationem hoc factò commotus, cum nihil acturum respondisset, neque quicquam Ægyptiacis artibus profecturum, mandat operarum exactori qui Hebrais erat præpositus, ut de labore nihil eis remittat, sed grauioribus etiam quam antè operum difficultatibus premat. at ille prius paleas eis ad lateres fingendos præbere solitus, posthac id facere desit: sed interdum detentos in opere nõctum ad comportandas paleas dimittebat, pristini laboris onus conduplicaturus. Moyses autem neque minis regis à proposito deterrebat, neque assiduis suorum querelis ut à cæpto desisteret vel minimum flectebatur: sed obfirmato contra utrunq; animo, in hoc totus erat, ut suos in optatissimam libertatem restitueret. itaque denuò Regem accedit, suadens ut dimittat Hebræos in Sina montem, illic Deo sacrificaturos. hoc enim ipsum iussisse, nec posse quenuquam eius voluntati resistere. quapropter dandam operam ne fauorem eius contemnere videatur, utq; populo potestatem exeundi faciat, ne fortè contra moliendo posthac culpam in se transferat, siquid ipsi tale acciderit, qualia Dei voluntati resistentibus euenire solent. Nam necessario calamitates eos comprehendere, qui diuinam iram in se prouocauerint: & tum terram tum aërem illis infestum existere, tum procreationem filiorum parum feliciter procedere, elementis etiam ad vindicandum in eos contitatis. atq; hæc mala non posse euitare Ægyptios, etiamsi Hebræos regionem eorum exire contingant, nisi hanc profectioem bona pace ipsorum impetrauerint. Rege verò nihili faciente verba Moysis, neque vel tantillum ad eius preces aduertente, grauissima mala in Ægyptios incubuerunt: qua singulatim recensebo tum propter eorum nouitatem, tum ut eo magis appareat non vanas fuisse vatis nostri prædictiones: postremò quia hominum interest talia cognoscere, quò magis ea caueant, quibus irritatus Deus ad infligendas pœnas commoueri solet: Primum amnis sanguineis fluentis prolabens, ad potus inopiam eos redegit, cum præterea nullum fontem habeant. nec coloris tantum id erat vitium, sed si quis siti coactus gustaret, confestim acri dolore corripiebatur: eratq; talis Ægyptijs solis, Hebræis verò dulcis ac potabilis, & omninò pristinam naturam retinens. quo miraculo Rex inops consilij, timens incolumitati gentis, permisit Hebræos abire. cumq; malum cessasset, rursus ad pristinam mentem redijt, sententiam suam reuocans. Deus autem motus hominis ingratitude, qui nec à periculo liberatus vellet sapere, aliam plagam Ægypto infligit. Ranarum vis immensa terram eorum populabatur, refertus erat & fluuius, ut aqua inde non nisi sanie harum viciata hauriri posset, immorientibus earum plerisque & imputrescentibus plena erat & terra

An. mudi 245.
Ante Christum
natum 1510.

Mosis virga deuor
Ægyptiorū virgas

Pharao Hebræos grauioribus operū difficultatibus premit.

Exodi 6.

Moses Regē iterum Hebræos ut dimittit hortatur.

Prima Ægyptiorum
plaga: Aqua in sanguinem mutata.
Exodi 7.

Exodi 8. 9.
Altera plaga, Ranarum.

H turpi

An. mūdi 2454. Ante Christum natum 1510. turpi limo ex quo enascebantur, rursusq; in eundem resoluebantur: quin & domesticum victum scedabant in esculentis ac poculentis nusquam non reperta, & in cubilibus quoq; passim oberrantes: ita ut omnia sceterent putore è ranis mortuis exhalante infecta. His malis cum exagitarentur Ægyptij, Rex iubet Moſen cum Hebrais abire quò velit: & quamprimum hoc dixit euauerunt rana, terraq; simul & flumen in pristinam naturam sunt restituta. vix dum hoc malum cessauerat, cum Pharaohes denuò mutatus, priorum oblitus retinere populum cœpit: & quasi aliarum etiam afflictionum naturas experiri vellet, negabat exitum quem prius concesserat timore magis compulsus quàm ex animi sui sententia. Rursum igitur Deus alia clade in hominem fraudulentum vindicat, pedunculorum enim magna vis è corporibus Ægyptiorum scatebat, à quibus mali malè perdebantur, neq; lauacris neq; medicamentorum inunctionibus extinguere eos valentes. Qua noua peste turbatus Rex, & non magis ipso periculo quàm eius sceditate ac turpitudine territus, nequam cum esset, agrè dimidiata ex parte respicit. Hebrais enim exire permissis, ac mox malo cessante, liberos & uxores relictas obsides ab eis exigebat. quo factò magis etiam Deum exasperat, putans se providentiam eius circumuenire posse, quasi Moſes & non potius Deus pœnas de Ægyptijs Hebraorum oppressoribus sumeret. Varias ergo & multiformes bestiolarum species immittit, quales nemo ante eam diem unquam viderat, tanta copia, ut tota regio malo hoc repleretur: præ quarum frequentia & homines plurimi extinguebantur, & terra nullo pacto coli poterat: & qui presentaneum exitium euadebant, infecti tamen earum veneno à morbis corripiebantur. Re ge verò ne tum quidem respiciente ut voluntati diuina cederet, sed mulieres quidem cum viris dimittente, pueros verò retinere volente, non desuerunt Deo varia prioribus etiam grauiores pœna, quibus ob Regis maliciam in uniuersam gentem seuerè animaduerteteret: sed exulceratis intus & in cute corporibus miserabilem in modum non mediocris numerus absumebatur. Et cum ne sic quidem Rex respiceret, grando nunquam antè in Ægyptio cœlo visa, tunc verò maior quàm apud alios hyberno tempore, aut in septentrionali regione, verè iam adulto superne ruens omnes eorum fructus contriuit: & si quid intactum grandore reliquit, nubes locustarum superuenientes ita absumpserunt, ut fructuum colligendorum spes Ægyptijs omnibus omninò sit adempta. Quod si Rex stultus tantum, & non etiam malus fuisset, poterat vel iam dictis cladibus admonitus respiscere, ut tandem de aliquo tot malorum remedio cogitare inciperet. at Pharaohes tametsi non ita insaniebat ut causam non intelligeret, tamen tanta malicia pectus eius obsederat, ut adduci nullo modo posset, quin Deo quasi per contentionem repugnare, & in publica commoda sciens volensq; peccare pergeret. itaque tandem Hebrais pueros etiam unà cum mulieribus concedit, sed iussis ut bona sua Ægyptijs tanquam prædam relinquerent, eo quòd ex ipsorum bonis nihil post tot calamitates superesse conquerebantur. Moſe verò negante aequum postulari, alioqui non habituros unde sacrificarent, atque hac controuersia diutius durante, tam dense tenebra omnisq; luminis expertes Ægyptijs sunt circumfusa, ut prospectu in uniuersum privati alij alio casu absumerentur, illo quoque metu imminente, ne fortè penitus ab ea caligine absorberentur. deinde his discussis post tres dies ac totidem noctes, cum nondum flecteretur Pharaohes ut liberum

Tertia plaga, Pediculi.

Quarta plaga, Bestiola.

Quinta plaga, Pectus. Exodi 9.

Sexta plaga, Vlcera.

Septima plaga, Grando.

Octaua plaga, Locustæ. Exodi 10.

Nona plaga, Tenebræ.

Moſen Pharaon prope-llit. Exodi 10. 11. 12.

liberum exitum permitteret, his verbis eum *Moses* aggreditur, Quousq; repugnabis Dei voluntati, qui omnino vult ac iubet Hebraeos dimitti, nec est aliud prater hoc remedium aduersus mala quibus affligimini. Rex vero irate ferens hanc dicendi libertatem, minatus est eum capite plectendum, si posthac de hac re molestus esse pergeret. Respondit *Moses*, se non amplius hac de causa verba facturum, sed ipsum cum optimatibus *Aegyptijs* vltro Hebraeos rogaturum ut quam primum inde profisciscantur. atq; his dictis abiit. Deus autem cum decreuisset adhuc una plaga ictos *Aegyptios* cogere ad dimittendos Hebraeos, iussit *Mosen* edicere populo, ut paratum habeant sacrificium, preparatum tertiadecima *Xanthici* mensis in quartadecimam, qui apud *Aegyptios* *Pharmuthi* vocatur, idem *Hebraeis* *Nisan* & *Macedonibus* *Xanthicus*: utq; ipse Hebraeos educat omnia sua secum portantes. ille vero instructos prius ad profectiorem, & per sodalitia distributos in vno loco continebat, illucescente vero quartadecima omnes ad exitum animati sacrificabant, & sanguine domos lustrabant, aspersas byssopo; & peracta cena reliquias carniū exusserunt, tanquam exituri. unde nunc quoq; solenne manet nobis idem sacrificium, quam festiuitatem vocamus pascha. id transitum significat, eo quod Deus illa die praeritis illis *Hebraeis*, *Aegyptios* morbo percussit. nam pestis illa nocte absumpsit primogenita *Aegyptiorum*, ut agminatim ad regiam concurreretur a proximis vociferantibus non amplius detinendos Hebraeos. tum Rex accito *Mose* mandat ut abeant, ratus post eorum exitum regionem cessantibus calamitatibus subleuandam. donis etiam Hebraeos honorabat, alij quo celerius discederent, alij propter vicinitatis consuetudinem. atq; hoc pacto exitū est, flentibus *Aegyptijs* & penitentibus ob prateritam malam tractationem. Ister autem faciebant pen *Latopolim* tunc desertam: *Babylon* enim post eo loco est condita, *Cambyse* *Aegyptum* vastante. cumq; abeuntes iter strenue continuarent, tertia die perueniunt *Beelsephontem* ad rubrum mare sitam. cumq; nihil per viam inuenirent propter solitudinem, macerata farina & modico calore in panis speciem solidata se sustentabant: quo victu per triginta dies sunt vsi. neq; enim plus commeatus *Aegypto* extulerant, atq; eum ipsum parca dispensabant ad necessitatem magis quam ad satietatem. quapropter in memoriam eius inopia festa per octo dies celebramus, quos vocamus *azymorum*. ceterum multitudo migrantium vna cum liberis & vxoribus, vix erat numerabilis, qui vero militem atatem habebant, sexcentorum milium numerum explebant.

An. mudi 2454
Ante Christum
natum 1510.

Xanthicus Macedonibus teste Suida est Aprilis.

Iudaeorum Pascha triticum significat.

Decima plaga, Aegypti primogenitorum hominum & animalium interitus.

Israelitae ex Aegypto discedunt.

Azymorum festum Filiorum Israel numerus.

CAP. VI.

Quomodo Moise duce Aegyptum reliquerunt.

RELIQUERVNT autem Aegyptum mense Xanthico, luna quintadecima anno quadringentesimo trigesimo postquam Abraham pater noster in Chananaam venit: & post Jacobi migrationem in Aegyptum anno ducentesimo decimoquinto. *Moses* vero annum tunc agebat octuagesimum, & frater eius *Aaron* triennio erat maior. deferebant etiam secum ossa *Iosephi*, ita ut filijs suis mandauerat. *Aegyptios* autem penituit quod Hebraeos dimisissent: cumq; rex praeteris hanc rem agre ferret, totum prestigijs *Mosis* imputans, decretum est ut in eos irruerent: & correptis armis reliquoq; apparatu, persequerentur, retra-

Tempus exitus ex Aegypto, Exodi 12.

An. mudi 2454
Ante Christum
natum 1510.
Iosephi ossa.
Hedio & *Ruffinus*
Cap. 14. al. 11.

An. mudi 2454. Ante Christum natum 1510. Israelitas Aegyptij persequuntur.

Quare Moses Israelitas non duxerit per Palaestinam.

Israelitas ab Aegyptiorum multitudine ad mare rubrum cinguntur. Exodi 14.

Israelitici populi ab Aegyptijs conclusi amicitias.

Moses populum vt Deo totum se dedit hortatur.

Quando potissimum Deus auxilium afferre solet.

Eturi si possent assequi. non enim timendum ne Deus offendatur, cum iam semel exitus illis sit concessus. sperabant etiam facile se in potestatem redacturos inermes esse de via lassos. itaque obuium quemque rogantes quatenus tenderent, raptim insequiebantur, tametsi per viam difficilem non solum exercitibus, sed expeditis quoque viatoribus. Moses autem hac Hebraeos ideo duxit, ut si Aegyptij mutata sententia persequi eos vellent, poenas malicia violatique pacti persoluerent, neue Palaestini, quos ob veterem similitudinem insensos habebat, de hac profectioe certiores fieri possent. est enim illorum regio Aegypto contermina. quapropter omissa via qua in Palaestinam ducit, per desertum via dispendiosa ac difficili voluit Chananaam inuadere: obiterque iuxta Dei mandata in montem Sina populum sacrificaturum adducere. sed ubi ad rubrum mare peruentum est, ecce Aegyptiorum multitudo circumfusa in arctum eos compellit. aderant enim septingenti currus cum equitum quinquaginta millibus, et ducet a millia scutatorum peditum. hi vias omnes obsederant, quibus effugium Hebraeis patere poterat, inter rupes et mare conclusis, quo loco mons praesepretis inuius ad litus usque protrahitur. atque ita ne fuga quidem spe relicta Hebraeos mare inter et montem obsidione premebant, oppositis armatis qua exitus in campos aperiebatur. in hac locorum iniquitate conclusi, cum nec obsidionem praesinopia tolerare, nec exitum ad fugam inuenire possent, nec arma adessent etiam si maxime pugnare cuperent, nihil superesse videbant nisi ut turpi deditioe salutem consulerent: quo factum est ut Moysen incusarent, obliti prodigiorum quibus libertatem eis Deus significauerat: minimumque aberat quin propheta lapidato, contemptisque incredulitatem pollicitationibus, deditioe in pristinam seruitutem redirent. nam et lamentis mulierum ac puerorum exasperabantur, nihil nisi perniciem expectantium, cum essent rupibus et mari et armatis circumcirca cincti, nec ulla spes effugij relinqueretur. Moyses autem efferata licet contra se turba nulli succumbens difficultati non cessabat eis prospicere, Deo fretus, quem post tot libertatis praesagia probabile non erat permissurum ut aut delerentur, aut in potestatem inimicorum relaberentur. cumque medius in concione constitisset, sic ad eos verba fecit. Si homo aliquis res vestras bene ac prudenter haecenus administrasset, oportebat et in posterum similem eius curam et diligentiam expectare: nunc postquam Deus ipse gubernandos vos suscepit, quanta insania fuerit eius opem non sperare, qui per me vltro vobis praestitit quicquid ad vestram salutem ac libertatem conferre videbatur. imo hac ipsa difficultas et angustia magis vos ad sperandum accendere debuerat. ipse enim vos in arctum hunc locum concludi voluit, ut ex tanta necessitate praeter vestram aequam ac hostium opinionem seruaret, atque hunc in modum declararet, non solum potentiam suam, sed fauorem etiam quo vos perpetuo prosequitur. non enim in paruis rebus Deus propitius auxilium afferre solet, sed tum potissimum quando spei superest minimum. ergo huius ope freti, qui potest et ex paruis magna facere, et horum potentiam debilem reddere, ne terreamini Aegyptiorum apparatu, neque propter fugam mari et montibus impeditam animum despondete. potest enim Deus et hos in planiciem et mare in terram vertere.

Quomodo mare scissum Hebrais Aegyptios fugientibus viam aperuit;

An. mudi 245.
Ante Christu
natum 1510.

Hic effatus ad mare eos Aegyptijs spectantibus ducebat. Habentes enim eos sub oculis, quod essent persequendo defatigati, pugnam in sequentem diem differre consultius putabant. ut vero ad extremum littus ventum est, tum Moses sumpta virga Deum in auxilium supplex inuocat, dicens: Tu Domine scis ipse quod nec viribus nec artibus humanis ullum hinc nobis patet effugium: superest ut ipse salutem huic populo expedias, qui Aegypto relicta huc est delatus, tuam voluntatem tuamq; fidem secutus, ad te solum omni alia spe, omni consilio destituti confugimus: ad tuam tantum providentiam respicimus, qua sola nos iratis Aegyptijs eripere potest. succurre igitur propere, et potentiam tuam exere, et populum iam conclamata salutis ad fiduciam et spem excitam in difficultatibus constituti sumus, sed nostris non tuis. tuum est Domine hoc mare, tuus et mons qui nos claudit: et hic potest te iubente aperiri, et illud in terram verti. possumus et per aërem sublimes effugere, si ita nos seruari tibi placeat. hac precatus, mare virga percutit: quo ictu repente scissum, et retrorsum se recipiens, nudum solum Hebrais ad fugam capeffendam relinquit. Moses autem videns adesse Deum, et mare de suo solo celsisse primus

Mosis ad Deum p
catio.

Mare rubrum fi
tur.

progreditur, hortatus Hebraeos ut alacriter sequantur per viam diuinitus datam, et lati praterito periculo gratias agant ob tam incredibilem salutis rationem tam subito exortam. illis vero impigre subsequenter, nimirum diuina ope freitis, Aegyptij primum insanire eos putabant in manifestam perniciem ruentes. postquam vero viderunt eos longè processisse, et impune absq; omni impedimento iter facere, impetu facto persequi eos ceperunt, quasi et ipsi tutum per mare iter habituri: et pramissis equitibus à littore descendebat: iamq; in aduersum littus euaserat Hebraei, hostib. à tergo relictis, quos armis graues ipsa etiã miraculi nouitas non nihil est remorata: sed cū incolumes illos terrã tenere viderent sibi quoq;

Israélite incoliti
per mare rubrũ
dūt quod Aegy
inuoluit.

An. mūdi 2454.
Ante Christum
natum 1510.

eundem euentum pollicebantur. Verum sefellit eos hac opinio, nescientes nō quorumuis talem viā esse, sed Hebraorū tantum, & fugientibus tantum ad salutem patere, non hostibus qui eos perdendi animo insectarentur. ergo cum iam uniuersus exercitus introgressus esset, refunditur iterum mare, & Ægyptios fluctibus inuoluit, ventis etiam eodem impellentibus: accesserūt & imbres de cælo, & aspera tonitrua fulguribus simul intermicantibus: fulmina quoq; deferebātur, & nihil omnino deerat eorū qua ab irato Deo hominibus ad perniciem immitti solēt: nam & nox eos caliginosa nimis ac tenebrosa cōprehendit. atq; ita totus ille exercitus est deletus, ut ne nuncius quidē cladis domū reuertetur. Hebrai verō vix sui compotes erāt pra gaudio ex tam inopinata salute cōcepto, accedente huc etiā hostiū interitu, quō maior esset libertatis securitas, nemine superstite qui eos in seruitutē vindicare cuperet, & Deo ex professo illis auxiliū submittentē. quapropter tum sua salute, tum inimicorum supplicio lati magis quā ulli antehac homines in hymnis & hilaritate totā noctem exegerunt: & Moses carmen laudes Dei & ob presentē fauorem gratiarū actiones continens hexametro versū cōposuit. Hac ego ut in sacris codicibus inueni, ita singillatim conscripsi. Nemo aut mirari debet tanquā incredibilia, si priscis hominibus & ad maliciā etiam tum rudibus, de salute periclitantibus via per mare patuit, siue Dei voluntate, siue natura sponte: quandoquidē heri & nudius tertius Alexandri ductu Macedonibus Pamphylīū mare cessit, & aliam viā non habentibus illac iter aperuit, cum Deus eius opera ad destruendū Persarū imperium vti decreuisset: id quod omnes testantur qui res gestas illius Regis scripto prodiderūt. Sed de his ut cuiq; libet ita sentiat. Postera verō die cum astus & ventus arma Ægyptiorū in litus expulisset in quo tum Hebrai castra posuerāt, Moses id quoq; diuina providentia factū interpretatus, ne posthac inermes essent, collecta viriim distribuit: atq; ita iam probē munitos ad Sina montem duxit, sacrificaturus ibi Deo & munera pro salute populi oblaturus, quemadmodū iussum esse iam antē dictum est.

Exod. 15.
Carmen & gratiarū
actio Moysi & Israe-
litarum pro præsen-
ti liberatione.

Pamphylīum mare
quomodo Alexandro
cesserit dum moue-
ret in Persas.
Ægyptiorum arma
ventus in Hebraorū
castra expellit.

FLAVII IOSEPHI ANTI- QVITATVM IVDAICARVM LIBER TERTIVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI III ANTIQUITATVM IVDAICARVM.

- I. Quomodo Moses populum ex Ægypto in Sina montem eduxit.
- II. De Amalecitarum & sociorum clade, & præda quæ Israelitis inde obrigit.
- III. Raguelis consiliū quod genero suo Mosi dedit.
- II II. Moses conscenso Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat.
- V. De tabernaculo per Mosem in terra deserta factō, quod similitudinem templi portaliis referebat.
- VI. De arca in qua tabulas legis Moses collocavit.
- VII. De mensa & candelabro aureis, deque altaribus tabernaculi.
- VIII. De Pontificali ac Sacerdotali ornatu.
- IX. De Aaronis Sacerdotio, & legibus quæ ad festa ac sacrificia spectant.
- X. Leges de sacrificiis & purificationibus.
- XI. Leges belli & consuetudines.
- XII. Seditio contra Mosem propter ægestatem & seditioforum poena.
- XIII. De speculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuersi Israelitis terrorem hostium incusserunt.

Quomodo

Quomodo Moyses populum ex Aegypto in Sina montem eduxit.

An. mūdi 2454.
Ante Christum
natum 1510.
Israēlitæ in deserto
aquæ penuria labo-
rant.

HEC ENTEM hanc laticiam ex insperato acceptæ salutis
offuscavit nonnihil itineris molestia, quo per deserta in
Sina montem ducebatur: quod emetienda esset regio dif-
ficilis propter ciborum & aquarum extremã inopiam,
& ne brutis quidem alendis, nedum hominibus, idonea.
erat enim tota squalida, & nihil omnino humoris ha-
bens, unde fructus provenire solent. talem autem viam
necessario sunt ingressi, cum aliam non possent, defere-
bantq; sacum aquam priusquam desertum intrarent haustam duce ita promo-
nente, quæ absumpta puteos magno labore propter duriciem terra fodientes
aquabantur. ac ne sic quidem vel satis bonam, vel quantum sufficeret inuenie-
bant in hunc modum iter facientes perueniunt prima vespera in locum quen-
dam, cui propter aquas viscosas nomen fecerunt Mar, amarorẽ vocabulo signi-
ficante. ibiq; lassus de via & comæatu quoque iam absumpto inopiam sentire inci-
pientibus, diuertere placuit. inuitabat ad manendum puteus forte repertus, qui
tametsi tantis copijs non posset sufficere, nonnihil tamen solati propter naturam
regionis præbebat. audiebant enim nihil aqua in progressu se inuenturos. hac ipsa
quoque amara fuit & nulli potabilis, non homini solum, sed ne iumento quidem.
Moses autem videns eis animum cecidisse, nec habens quod diceret, non enim
erat res cum hoste quem virtute repellere posset, sed & viri & imbellis mulierum
ac puerorum multitudo ex aquo periclitabantur, agrè expediebat consilium po-
puli miseriam ad proprium infortunium referens. ad hunc unum enim concur-
rebant, muliercula infantibus opem implorantes, viri verò mulieribus, ne se de-
spiceret, utq; salutis remedium aliquod quæreret. ad preces igitur versus orat
ut Deus mutata aqua ex vitiosa potabilem reddat: quo annuente hanc gra-
tiam, arripit frustum ligni forte ibi iacens, & medium per longitudinem scis-
sum in aquam mittens, docet Hebræos Deum exauditis precibus pollicitum
daturum se aquam desiderantibus, si gnauiter iussa peragerent. quibus roganti-
bus quid factu opus sit, ut aqua mutetur, iubet robustissimum quemque certa-
tim puteum exhaurire, dicens, maiore parte euacuata reliquum potabile fore.
quo facto aqua agitatione continua purior reddita, potum iam non aspernan-
dum multitudini exhibuit. Hinc castris motis peruenerunt in Elym, agrum, ut
primo aspectu è longinquo videbatur, non malum, ferebat enim palmas. ut ve-
rò propius est ventum, sefellit omnium expectationem. palma enim non plures
erant quàm septuaginta, eaq; non admodum procera propter loci ariditatem.
nam ne à fontibus quidem rigabantur, qui duodecim eo loco erant, sed non ita
largi ut emissis riuulis humiditatem terra subministrarent. quare ad egeren-
dam arenam versi in nullas venas incidere poterant, & si quid modicum distil-
laret, fossione turbatum inutile ad potum reddebatur. arbores quoq; nõ multum
fructum ferebant propter eandem aquarum inopiam. quamobrem exortum est
murmur multitudinis contra ductorem, omnem miserie sue causam in unum
illum conferentis. triginta enim dierum itinere confecto, comæatum omnem
quem secum extulerant iam absumptum desiderabant, & cum nihil alimento-
rum in terra deserti inuenirent, minimũ à desperatione aberant: atq; ita presente
egestate

Mar amarorem si-
gnificat.
Exod. 15.

Moses Deum orat ut
aquam vitiosam po-
tabilem reddat

Israēlitæ in Elym per-
ueniunt, vbi contra
Mosen ob comæa-
tus penuriam mur-
mur exoritur.
Exod. 16.

An. mudi 2454. egestate prateritorū tam Dei quā Mosis beneficiorum memoriam excutiente, in iram concitati videbantur iam iam correptis saxis in imperatorem suum inuasuri, autorem interitus sibi clamitantes. at ille irritatam multitudinē & tam acriter in se concitatā animaduertens, fretus Deo & cōscientia rei bona fide administrata, prodit in medios vociferantes & saxa intentantes: cumq̄ singularem quandā gratiā in vultu praeferret, populariū faciūdia cum primis polleret, exorsus est irā eorū mitigare, obsecrans ne in presentem necessitatem intenti omnium prateritorū beneficiorum memoriā abicerent: utq̄, à difficultate tunc premente animum ad Dei gratiam ac dona verterent, quibus toties prater opinionē cumulati fuissent nunc quoq̄ expectarent eum bonum exitū procuraturum, quem verisimile sit ad probandam eorū fortitudinem, patientiā & gratitudinem, utq̄ appareat prateritane an presentia plus apud eos possint, hanc rerum angustiam immisisse. cauendū igitur ne ob intolerantiam atq̄ ingratitude diuino favore indigni deprehendantur, qui & voluntatem ipsius quam secuti Aegyptū reliquissent, contemnant, & se ministrum eius iniquis odiis persequantur, praesertim cum haecenus in nullo eorum qua Dei iussu gerenda susceperat, deceptos se queri possint. Enumerat deinde singillatim, quomodo afflictī fuerint Aegyptij dum eos contra Dei voluntatem detinere conarentur: quomodo idem flumen illis quidem cruentum & ad potum inutile, ipsis verò dulce fuerit ac potabile. quomodo item resuo mari locum eis & viam ad effugium cedente, ipsi quidem per eam euadentes salutem sint consecuti, inimicos verò internecone deletos inspectauerint: & quomodo in eam usque diem inermes, Deo praebente armorum quoque copiam sibi comparauerint: tum quoties ex ipsis interitus faucibus eos prater omnium opinionem incolumes Deus eripuerit, qui cum semper sit omnipotens, ne tum quidem de ipsius providentiā desperandum. quamobrem equo animo ferenda omnia, cogitandumq̄, non esse seruum auxilium quantumuis differatur, quod rebus adhuc integris accipitur: & sic existimandum, non contemni à Deo sua pericula, sed fortitudinem probari ac libertatis amorem, ut videat utrum eius cupidine & ciborum & aquarū inopiam sustinere valeant, an potius more pecudum dominis in suum usum pascentibus seruire malint. Se quidem non tam sibi priuatim timere, cui caso iniuste nihil mali accidere possit: quā ipsorū incolumitati, si per istam lapidationem facta & consilia Dei damnare videantur. His verbis furentes ad sanio rem mentem reduxit, & iam ad facinus armatis saxa de manibus excussit. sed quoniam intelligebat non de nihilo concitatos, ad preces & supplicationes confugit: & conscensa quadam specula, opem Dei rebus per inopiam afflictis deposcebat, in cuius solius manibus salus populi reposita esset: utq̄ propitius veniam daret populo duris rebus exasperato, & propter hoc more humano ab officio decedenti. Deus verò cura sibi populum fore pollicetur, & opem quam peterent iam iam affuturam. His impetratis Moses descendit ad multitudinem: illi verò animaduertentes promissionibus diuinis letum, & ipsi posito mærore vultus hilares assumpserunt. tum ille stans in medio concionis, ait se presenti necessitati à Deo remedium afferre: nec ita multò post magna vis coturnicū, quod genus auium praeceteris Arabicus sinus alit, superato interiacente mari longo volatu fessarum, qui alioquin etiam non est sublimis, in Hebraeos defertur. illi verò cibos diuinitus oblatos certatim comprehendentes, remedium inopia quarebant: & Moses rursus ad supplicationes vertitur ob auxilium

Moses populum vt animum ad Dei dona ac gratiā vertant hortatur.

Moses Dei beneficia populo Israclitico exhibita enumerat.

Moses opem Dei implorat.

In Hebraeorum castra coturnices Deus immittit.

lium à Deo promissum simul atq; exhibitum: qui ad hunc modū pastis, alia mox alimenta demisit. nam interim dum Moses precabundus palmas attollit, ros de celo delabatur: qui cum manibus eius harenis concreuisset, suspicatus ille hanc quoq; alimoniam à Deo demitti, degustat: latusq; re comperta, turbam ignaram & putantem hiberna tempestate ningere, monet opinione falli, nec vulgarem rorem de celo descendere, sed alimoniam, qua ope alia destitutos periculo famis eximeret: ac mox prae gustatum offert, ut experti crederent. illi verò ad eius exemplum nouo cibo lati fruebantur, qui suauitate ad mellis dulcedinem accedebat, aspectu verò ad aromatis similitudinem quod bdelliū dicitur, magnitudinē coriā dri semini similis: eumq; pro se quisq; certatim colligebant. sed mox edicto admonentur, ut ex aquo assaronis mensuram quotidie colligerent: non enim de fore hoc cibi genus, quod eò factum est ne infirmioribus deesset, dum robustiores per auaritiā plus satis colligunt. quod si quis contempto edicto ultra praescriptū modū collegisset, plus defatigatus nihilo plus habebat quam ceteri. quicquid enim

An. mudi 2454.
Ante Christum
natum 1510.

Manna Israelitas
Deus cibat.

Edictum quantum
Mānz quotidie qui-
libet colligeret.

ultra assaronem sequenti die supererat, inutile reddebatur, amaritudine ac Vermibus corruptū: adeo diuinus & incredibilis erat hic cibus: cuius hac natura est, ut qui hunc habet alium nō desideret. Quin & nostris temporibus tota ea regio genere hoc compluitur, quemadmodū olim in Mosis gratiā Deus id alimentum demisit. hoc Hebraei Manna vocant. nam hac vox Man, in nostra vernacula est percontatiua, quid hoc est interrogans. atq; ita perpetuum gaudium ac securitatem per hunc cibum sunt adepti, quo per annos XL. deinceps sunt sustentati: tantum enim temporis in deserto haeserunt. Sed ex loco in quo hac primum contigerunt castris motis, postquam in Raphidim peruenerunt extrema iam siti laborabatur: eo quod & praecedentibus diebus raros fontes inuenire datū est, & tunc in regionem omnino aquis carentem inciderūt. Rursum igitur Mosi irascebantur. Ille verò declinato aliquantisper turba furore, ad deprecandum vertitur, rogans ut qui cibum in egestate dederat, nunc potum quoq; in extrema necessitate largiretur tantum non siti deficientibus, quandoquidem solus cibus in hoc

Manna quid significet.

Exod. 17.
Israelitæ 40. annos
Mannā sustentati.

Israelitæ in Raphidim peruenerunt, ubi laborant siti.

An. mūdiz 2454. rerum statu nihil proderat. Deus verò nihil cunctatus promittit Mosi daturū se fontem & aquarum abundantia unde minimè sperarent: iubetq; ut virga ferens petra in conspectu sit am, inde peteret ea qua desiderabant. velle se ut per ocium & absq; labore potum adipiscantur. His acceptis à Deo Moses reuertitur ad populum prestolantem & intentis oculis se spectantem. iam enim videbant à specula descendente qui postquam reuersus est, ait Deū eos ex hac etiā necessitate liberaturum, & insperato modo salutem largiturū. fluuio de petra illa prorumpente. quo audito territis si lassitudine ac siti enectis petra esset excidenda, Moses ferit eam virga, qua euestigio dehiscens aquam euomit copiosissimam simul ac limpidissimam. illi verò inopinato spectaculo attoniti, vel aspectu ipso recreabantur: moxq; magna cum voluptate bibebant, quòd esset dulcis & qualem diuinitus datam esse conueniebat. quapropter & Mosē plurimi faciebant, quē Deo tam carum viderent, & Deo pro accepto beneficio quas poterant per sacrificia gratias referebant. Testantur autem sacra litera in templo dedicata, quòd Deus Mosi pradixerit petram ex se aquam profluentem esse edituram.

CAP. II.

De Amalecitarum & sociorum clade, & præda quæ Israelitis inde obtigit.

HEBRÆORVM autem fama longè lateq; diuulgata, rumoribusq; de his per omnes gentes circumquaq; sparsis, nō mediocris metus accolas eius regionis occupauit: & missis ultrò citroq; legationibus adhortabantur se inuicem, ut aut arcerent, aut delerent etiam, si modo possent, aduentantem multitudinem. præcipui vero huius expeditionis instigatores erant qui Gobolitidem regionem & urbem Petram incolunt, vocanturq; Amalecita, inter eas gentes pugnacissimi. Horum Reges & se inuicem & finitimos ad Hebraicū bellum concitabant, externum exercitum Egyptiorum fugitiuos perniciem sibi struere dictitantes: quos non oportere contemni, sed priusquam vires eorum augeatur uberem aliquam regionem adepti, & fiducia ex ipsorum cessatione concepta priores bellum aggreantur, tutò posse opprimi. consultiusq; esse in deserto eorum conatus ulcisci, quàm expectare dum urbibus bonis ac opulentis potiantur. Hoc enim esse prudentium, initijs aduersariorum potentia quàm primum obstare, nec expectare dum quotidianis successibus in maius augeatur, & potius curare ne in discrimen veniant, quàm ut periculo eximantur. Post huiusmodi legationes decretum est communi consilio, ut Hebraos adorti prælio repellere conentur. Nihil tum minus expectabat Mosēs quàm motum aliquem indigenarum: ergò cum videret trepidare ac tumultuari populum, cui de improviso & imparato cum instructissimo hoste confligendum erat: hortatur ut Dei sententia freti, cuius auspicijs libertatē seruituti prætulissent, nihil aliud quàm victoriā cogitarent: neue reputarent quòd armis, pecunijs, cōmeatu & alijs huiusmodi præsidijs sint inferiores, sed cum Deum pro se contra hostes stantem habeant, tales animos conciperent ac si humanis etiam opibus essent longè superiores. nec ignorare illos quantus sit adiutor, toties in grauioribus malis expertos. hunc & hostibus esse insensum, & Hebrais propitium: eumq; fauorem satis declaratum dum famem ac sitim prodigiosè ab eis depellit, dum mari & monte inclusis insperatum effugium expedit. ad hac tantò magis ad victoriā aspiran-

Medio & Ruffinus
Cap. 2.
Exod. 17.

Amalecitz mouent
in Israelitas.

Moses populum, vt
nihil aliud quàm vi-
ctoriam cogitarent,
hortatur.

aspirandum, quod post hanc nihil sint desideraturi eorum que ad humaniorem victum pertinere videntur. Talibus dictis animato populo, conuocatisq; tribu- nis et optimatibus, uniuersos et singulos hortatur, iuniores quidem ut gradiorum dicto audiant, hos vero ut omnes imperatoris sui nutus obseruent. at illi periculam contemuentes et conflictus cupidi, sperabant hanc pugnam miseria finem allaturam, et vltro Moſen rogabant ut se cōfestim in hostem duceret, ne ue intempestiua cunctatione alacritatem militum hebetaret. tum ille selectis e reli- qua multitudine idoneis Iesum praeficit Naueci filium e tribu Ephra- mitide, virum manu ac consilio iuxta promptum, et pietate insignem, et a Mo- se praeceptore hac parte non degenerantem. aliquot etiam cohortes ita dispositae ab aquatione intercludi possit, plures etiam ad praesidium castrorum et im- bellis multitudinis relinquit. Per noctem deinde ad praelium se expediunt, et ar- mis simul ac corporibus curatis, intenti signum classico per Moſen dari expe- ctant: qui et ipse pernox cum Iesu consultabat, eumq; de instruendis ordinibus admonerat. appetente vero iam die, hortatur ducem ut spei de se concepta re- spondere studeat, et re feliciter gesta existimationem sibi apud milites compa- rare. similiter Hebraorum optimum queng, priuatim, ac mox omnes armatos verbis ad fortitudinem accendit. atque ita instructos et animatos Iesu et Deo committit, ipse montem ascendit. iamq; ad manus ventum erat, pugnabaturq; strenue, nec adhortationes mutua deerant: et quandiu Moſes erectas manus

Ant. mundi 2454.
Ante Christum
natum 1510.

Amalecitas fundunt
fugansque Israclites.

tendebat, Amalecitis deteriora conditione praeliabantur. Moſes vero exten- sione manuum lassatus, cum obseruasset quotiescunque manus demitteret, to- ties suos non ferentes hostis impressionem cedere, iubet fratrem Aaronem, et sororia Mariames maritum Vronem, utrinque astantes manus sibi indesinen- ter suscinere, neque permittere ut per lassitudinem deserrentur. quo facto egre- gie vicerunt Hebraei, fuissentq; interneccione deleti Amalecitis, nisi interuenien- te nocte fuga et lat ebris quidam eorum salutem sibi quaesissent. qua victoria non alia vel magnificentior vel magis opportuna maioribus nostris contigit. nam et

Iosua Israclitarum
Dux designatur.

An. mūdi 2454.
Ante Christum
natum 1510.
Israēlitæ prædā opi-
mam ab Amalecitis
reportant.

occurrentem exercitum fuderunt ac fugauerunt, & omnibus circumquaq̄ de-
gentibus magnum terrorem incusserunt, & laboris præmium prædam opimam
reportauerunt. namq̄ castris etiam hostilibus expugnatis publicè & priuatim
sunt ditati, qui ad eam diem vix quotidianum victum sibi parare poterant. nec
in præsens tantum ea victoria profuit, sed in futurum etiã. non solum enim cor-
pora aduersariorum, sed animi quoq̄, eo prælio sunt fracti: & omnibus circum-
quaq̄ gentibus ex illo tempore facti sunt formidolosi. ipsis verò opulentia nõ me-
diocris accessio est facta. multum enim auri & argenti in castris fuit repertum,
multa aramenta vel escaria vel coquinaria, magnus etiam pecunia signata nu-
merus: ad hæc textilia & armorum ornatus, aliãq̄ supellex castrensîs, & varia
præda iumentorum & impedimentorum quæ exercitũ sequi solent. quin & au-
daciores multò successus hic Hebræos reddidit, & fortitudinis ac industria ma-
gis studiosos, nihil nõ sibi pollicentes si virtutem strenuè colerent. Et hoc quidem
prælium talem exitum est sortitum. Sequenti verò die Moses castrorum cadauera
spoliavit, arma quæ fugientes abiecerant collegit, & illis, quorum opera insignior
fuerat, præmia distribuit, Iesumq̄ ducem pro concione collaudauit, milite per ac-
clamations laudem viri comprobante. adeoq̄ incruenta fuit hæc victoria ut ne
unus quidem ex Hebræis desideraretur, cum hostiliũ cadauerum numerus præ
multitudine incompertus manserit. Mactatis deinde pro gratiarum actione
victimis, arã DEO VICTORI posuit: prædixitq̄ internectione delendos Ama-
lecitas, ut ne unus quidem eius generis relinquatur, quòd Hebræos ultro armis
aggressi essent, idq̄ in deserto & inopia laborantes. postremò ducem exercitus
victorialis epulo excepit. hoc fuit primum prælium post exitum de Ægypto, quo
hostem lacentem fortiter reiectum magna clade affecerunt: post quod per dies
aliquot festis epinicijs celebratis, & quiete viribus reparatis, instructo agmine
iter continuabant, iam enim creuerat armatorum numerus. & ad hunc mo-
dum paulatim procedentes, tertio mense post quàm ex Ægypto mouerant, ad
montem Sina perueniunt.

Spoliõũ & præmie-
rum distributio.

Amalecitas interac-
tione delendos præ-
dictio.

Israēlitæ ad montem
Sina perueniunt.

CAP. III.

Raguelis consilium quod genero suo Mosi dedit.

Hedio & Rufinus
Cap. 3.
Exod. 18.
Raguel ad Mosen, in
delerrum Sina per-
uenit.

VM autem rei feliciter gesta fama ad Raguellem quoque per-
uenisset, gratulabundus occurrit Mosen & Sepphoram & eo-
rum liberos salutaturus. Is latus socii aduentu sacrificium in-
staurat, & populo epulum præbet prope rubum qui flagrationem
illæsus euaserat. dum verò multitudo per suas quisque cognatio-
nes epulatur, Aaron cum suis assumpto & Raguele laudes diuinas conci-
nebant, autorem salutis ac libertatis celebrantes: ducem quoque suum faustis
carminibus prosequerantur, cuius virtute omnia sibi ex sententia successissent.
Raguel quoque priuatim multa in populi laudem, multa in Mosi eius seruato-
ris cecinit, cuius auspicijs tot viri boni ac fortes regerentur. Sequenti autem
die Raguel videns Mosen multitudine negociorum obrui (finiebat enim lites
quorum opus erat, omnibus ad ipsum deferentibus, & alio arbitro ius suum te-
nere se posse nõ existimantibus, & his etiam qui causam sub tali iudice perdebant
& quo animo sententiã ferentibus) tunc quidẽ siluit, neminẽ volens impedire quò
minus iustitia viri frueretur. ubi verò tandem à negociorũ tumultu absolutum
vidit,

Hedio & Rufinus
Cap. 4.

Raguel siue Iethro
Mosis socius ex Israē-
litis iudices deligen-
dos consulit.

vidit seductum seorsum quid facto opus esset docuit: consuluitq; ut minores causas alijs cognoscendas cederet, ipse vero tantum Reipublica negocia tractaret. non deesse enim Hebrais & alios dijudicandis litibus idoneos: curam vero tot millium salutis sustinere posse neminem, nisi Mosi similem. itaq; cum non ignores, inquit, tuas dotes, qua toties populo periclitanti fuerunt vsui, tibi ipse parcens, permitte alijs ut ipsi inter se lites ex iure dirimant: tu vero diuino tantum cultui deditus esto, quo facilius populum e presenti necessitate eximas. Quin & illud pro virili consuluerim, ut lustratis ac recensitis copijs eas in dena millia distribuas singulis huiusmodi legionibus suos duces praeficiendo: easq; rursum in cohortes millenarias, quingenarias, centenarias & quinquagenarias partiarias: itemq; in manipulos triginta & viginti & decem commilitonum: tum deinde ita distinctis praefectos imponas, singulis appellatione a numero subditorum militum indita. Iudices autem viros virtute ac iustitia praestantes populi suffragijs creabis, qui de controuersis eorum decernant, & si forte quid grauius incidat, eius cognitionem ad te relegend. atq; hoc pacto neq; Hebraorum quisquam suo iure fraudabitur, & tu sine interpellatione Deum colens fauorem eius propensorem exercitui conciliabis.

An. mundi 2454.
Ante Christum
natum 1510.

Hedio & Ruffinus
Cap. 5.
Moses soceri consilium admittit

Hoc Raquelis consilium Moses libenter admisit, fecitq; quicquid ille monuerat, non sibi hoc commentum vsurpans, neq; autorem eius celans, sed pro concione populo indicans cuius hoc inuentum fuerit. Quin & in libris suis Raquelis adscribit inuentionem ordinum militarium ac iudiciorum, malens dignos sua laude non fraudare, quam sibi alienum decus vsurpare, ut hinc quoq; virtutem ipsius conijcere liceat, de qua sius locis sapere nobis dicendum erit. Interea dum his locis populus haeret, Moses pro concione ait se ire in montem Sina collocaturum cum Deo & aliquid utile eis inde reportaturum: iubetq; ut ipsi interim in propinquo castra metentur, viciniores Deo futuri.

CAP. IIII.

Moses conscenso Sina monte acceptas a Deo decem praecceptorum tabulas ad populum reportat.

His dictis ascendit Sina montem omnium regionis eius celsissimum, & ob nimiam altitudinem cautesq; praeruptas non ascensus tantum hominum, sed aspectus quoq; ipsos defatigantem, ut non immerito propter numen incolens religiosus haberetur. Hebrai vero iuxta mandatū prophetae motis castris radices montis occupant, suspensi animis quidnam boni ita ut promiserat, esset a Deo reportaturus: atq; interim dum ductorem suum expectant, festos dies agebant, castitatem seruantes tum in cateris, tum abstinendo a congressu mulierum per triduum, sicut iussi fuerant, & assiduis precibus Deum sollicitantes, ut propitius Mosi excipiens, donum sibi per eum aliquod mitteret, quod ad vitam bene ac feliciter degendam conducibile foret. interim & victu sumptuosiore utebantur, & ornatu splendidiore una cum vxoribus ac liberis excolebantur. atq; in hunc modum duobus diebus inter epulas exactis, appetente iam tertia nubes primum praeter solitum supra tota castra Hebraorum sublimis pependit, tentoria quam late patebant contegens, reliquū calum circunquaq; clara serenitate obtinente: procella deinde cum imbre vehemēti ruebant, & fulgura simul crebro micantia

Hedio & Ruffinus
Caps 6.
Moses Syna montem
ascendit:

I 3 terrebant,

An. mudi 2454.
Ante Christum
natum 1510.
Horrenda fulmina in
monte Sina.

Mosis ad Israelitas
oratio.

Populus Israeliticus
Deum de monte Si-
nai loquentem audit.

Decem praecepta,
Exodi 20.
Deuter. 5.

terrebant. fulminaque elisa significabant Moſen ex ſententia cum Deo propitio conueniſſe. Hac lecturi ut cuique placuerit accipiant, mihi certè ſas non fuit diſcedere ab illis qua in ſacra hiſtoria conſcripta habentur. Caterum Hebraei viſa inſolita tempeſtate, eiusque horrendo ſtrepitu aures feriente ſupra modum turbabantur. nam & rei nouitas terrebat, & rumor vulgatus de monte, quòd crebro Deus eum inuiſeret. quamobrem continebant ſe intra tabernacula meſti, putantes actum de ſalute Moſi, & illo per iram Dei ſublato, ſe quoque ſimile exitium manere. In tali rerum ſtatu ecce tibi Moſes exultans laticia, vultuque ipſo animum gaudio geſtientem praeferens. quo conſpecto repente metus omnis abiit, inque locum eius ſpes magni alicuius boni ſucceſſit: nam & aer ad eius aduentum priſtinam ſerenitatem recepit. Mox igitur concionem aduocat audituram qua mandata à Deo referat. quam ubi conueniſſe animaduertit, è ſupersore loco, ut ab vniuerſis exaudiretur, in hunc modum eſt affatus: Viri Hebraei, Deus optimus maximus, quemadmodum nunquam antea vota noſtra eſt aſpernatus, ita hoc quoque tempore me legatum veſtrum benigniſſimè excepit, & iam in caſtra veſtra praefens ac propitius aedeſt, praſcripturus vobis viuendi rationem, qua nulla beatiore cogitari quidem poteſt. quare per ipſum perque eius magnifica opera vos obſecro, ne contemnatis qua vobis dicturus ſum, meam mediocritatem intuentes, quodque humanam linguam audituri eſtis: ſed expendentem mandatorum bonitatem ac utilitatem, agnoſcite eius maiestatem, qui ut veſtra comoda prouehat, me internuncio ad vos uti non eſt dedignatus. Non enim Moſes Amaram & Jochabelis filius, ſed is qui pro veſtra ſalute Nilum ſanguineis fluentis labi fecit, & Aegyptiorum contumaciam tam varijs calamitatibus fregit, qui per mare viam vobis muniuit, qui omnium egenis cibos callitus excogitauit, qui potum deſiderantibus è petra ſcatere iuſſit, à quo Adamus terra ac maris uſumfructum accepit, per quem Noe diluuium effugit, per quem Abrahamus noſtri generis autor ex errone poſſeſſor Chananae terra eſt factus, per quem Iſſacus conſectis ſenio parentibus eſt natus, per quem Iacobus XII. honeſtiſſimis filijs eſt ornatuſ, per quem Joſephus in Aegyptiorum praſidem euasiſ: is inquam vobis hac praecepta largitur, ego nihil aliud ſum quam tanti numinis interpres. ea vobis ſacroſancta erunt, & coniugibus ac liberis antiquiora. illis enim parendo beatam vitam agetis, fruenteſ terra fertili, mari tranquillo, progenie iuxta natura leges felici, eritiſque hoſtibus veſtris ſemper formidoloſi. ego enim cum Deo coram collocutuſ, immortalẽ eius vocem audiui: adeo illi cordi eſtis vos & generis veſtri incolumitas. Hiſ dictis adduciſ populum cum liberis & coniugibus ut Deum loquentem eis audiant, & quid agendum docentem, ne dicta minus auctoritatis haberent, ſi per humanam linguam in animos eorum illaberentur. itaque omneſe audiebant vocem è ſublimi deſcendentem, ut nemo non intelligeret. Praecepta autem qua Moſes duabus tabulis inſcripta reliquit, non eſt ſaſ totidem verbis euulgare, ſententiaſ tantum eorum indicabimus. Docet enim noſ

Primum praeceptum, Deum eſſe unum, & hunc ſolum colendum.

Secundum, Nullius animalis ſimulacrum adorandum.

Tertium, Non temere iurandum.

Quartum, Septimi diei ferias nullo opere profanandas.

Quintum, Parenteſ honorandos.

Sextum,

An. mudi 2454.
Ante Christum
natum 1310.

Sextum, A cede abstinendum.

Septimum, Non adulterandum.

Octauum, Non committendum furtum.

Nonum, Non deponendum falsum testimonium.

Decimum, Nihil alienum concupiscendum.

Hac ubi multitudo lata ex ipso Deo sicut Moyses praedixerat audiuit, dimissa Exodi 21.
est concio. Sequentibus autem diebus sapius ad ducis tentorium ventitantes po-

stulabant ut etiam leges eis a Deo deportaret. ille & in hoc eis gratificatus leges
tulit, & quid quous modo agendum esset per idem tempus praescripsit, sicut suo
loco dicitur. sed maiorem legum partem in aliud tempus differo, priuatim de his
commentaturus. Eodem ferè tempore Moyses rursus in Sina montem ascen-

dit, pramonito ante populo: nam & spectare eos ascensionem suam voluit. cumq;
diutius moraretur, per XL. enim dies absuit, cœperunt solliciti esse, ne quid gra-

uius illi accidisset neq; in tot arumnis aliud quicquam eos sic contristauit, ut in- Per 40. dies & 40.
noctes in monte Si-
nai Moyses moratur

teritus Moysis opinio. variabant enim rumores, dum alij deuoratum à bestijs
iactant, maxime qui minus eum amabant: alij raptum à Deo videri malunt.

qui verò prudentiores erant, inter utranq; sententiam ancipites, quòd alterum
ab humanis casibus non alienum, alterum viri illius virtuti conuenientius vi-

debant, ipsius fortem satis a quo animo ferebant: suam autem vicem dolebant,
quòd tali praeside ac patrono essent orbati, qualem alium inueniri credebant im-

possibile: & neq; sollicitudo sperare eos sinebat, neq; spe adempta non dolere pote-
rant. ac ne castra mouere quidem audebant, reditum expectare iussi. tandem XL.

diebus totidemq; noctibus elapsis reuertitur, nullo interim humano alimento de- Quadragesima dies &
noctes Moyses ielu-
nat.

gustato: aduentuq; suo tota castra ingenti gaudio repleuit, diuinam providen-
tiam illis adesse significans, & rationem benè ac beatè viuendi se per eos dies

didicisse. postulareq; Deum ut tabernaculum ei faciant, quò descenderet quo- Exodi 25.
ties placeret, quòd etiam migrantes secum circumferre possent, ut non sit opus

amplius in Sina ascendere, sed interuisitans crebro & tantum non cohabitans
praesto sit votis eorum ac deprecationibus. mensuram quoq; & formam taber-

nae sibi permonstratam, nihilq; superesse, nisi ut ad eius fabricam quam pri- Dux tabulae Moysi

mum se accingerent. His dictis profert duas tabulas continentes decem praecepta Exodi 35.
inscripta, in singulis quina. erat autem Dei manus ea scriptura. Illi verò pra-

sentia sermoneq; Moysis lati pro se quisq; certatim ad structuram tabernaculi Israélite lati certa-
tim ad structurā ta-
bernaculi conferunt.

conferebant, aurum, argentum, cuprum, materiem ligneam elegantem & con-
tra cariem firmam, pilos caprarum, & ouium pelles partim hyacinthina, par-

tim punicea tinctura, quasdam etiam candidas colore, & alias purpura flore
infectas, adhuc lanas eisdem coloribus tinctas, & linum bysenum. lapillos quoq;

pretiosos, qui ad ornatum auro includi solent, atq; insuper vim magnam odo-
rumentorum. nam huiusmodi erat materia tabernaculi, quòd nihil ab ambula-

torio templo & portatili differerat. ergo posteaquam ista species ambitiose sunt
collata, viris contribuentibus, nonnullis etiam plura quàm pro domesticis fa-

cultarijs, architectos operi propheta praescit ex mandato Dei, sed tales ut
non alij deligendi fuerint, etiamsi populi suffragijs res commissa fuisset. Eorum

nomina etiam nunc in sacris codicibus extant: Beseleel ex tribu Iuda, Uronis fi- Exodi 36.
Beseleel & Eliab Ar-
chitecti tabernaculi.

lius & Mariammes, quae erat ducis soror: & Eliabus Isamachi, tribus Danidis.
plebs autem tanta alacritate operam & impensam offerebat, ut edicto coercen-

di fue-

An. mudi 2454. Ante Christum natum 1510. Edicto plebs coerceda, ne quicquam amplius ad tabernaculi structuram offerant.

di fuerint, & praconis voce admonendi non esse opus pluribus. ita enim fabricatoribus est visum. atque ita structuram tabernaculi aggrediuntur, Moyses & mensuram & magnitudinem designante, sicut in monte ex Dei colloquio didicerat, tum quantum instrumentum capere deberet ad usum sacrificarum & sacerorum ministerium, rite ac ordinate praescribente. nec minor fuit largitio mulierum circa vestes sacerdotales, & cetera quae vel ad tabernaculi ornamentum, vel ad diuinum cultum attinere videbantur.

CAP. V.

De tabernaculo per Moysen in terra deserta facto, quod similitudinem templi portatilis referebat.

An. mudi 2455. Ante Christum natum 1509. Exodi 36. Hedio & Ruffinus Cap. 7. Moyses in deserto tabernaculum erigit. Atrium tabernaculi primum.

MNIBVS autem paratis, & vasis aureis & aramentis ac textilibus, Moyses in dicto festo & sacrificio pro cuiusque opibus, tabernaculum erigit hoc modo. Atrium primo dimensus latitudine l. cubitorum, longitudine c. vallos aereos statuit altos quinq; cubita per longiora latera vicenos, & in postico latere x. In uno quoque inerant anuli, & capitella argentea, bases vero aurata mucronata, imo hasta similes, ex aere facta & in terram defixa. anulis innectebantur funes, qui ab altero capite clavis aereis cubitalibus humi confixi singulos vallos firmabant, & contra ventorum vim tabernaculum muniebant. Linteam deinde byssinum mollissimum circumtendebatur a capitellis ad bases dependens, totumque eum locum sepiens, ut nihil a pariete differre videretur. atque hoc modo se habebant septi tria latera. quartum vero latus l. item cubitorum totius operis erat frons, cuius ianua viginti cubita patebat, utrinque habens geminatos vallos instar postium. ex argento hi quoque constabant praeter bases, quae erant aenea. ab utroque autem latere stabant tres valli bene firmati. erant autem & illi linteo e bysso contexto circumducti. ad ianuam vero pendeat velum viginti cubita longum, & quinq; altum, ex purpura byssoque & hyacintho contextum, varise picturatum exceptis animantium formis. intra ianuas autem erat aspersorium aeneum, basi ex eadem materia superpositum, unde sacerdotes manus abluerent, & pedes perfunderent. Hunc in modum septum atrij se habuit. Tabernaculum autem statuit in eius medio versus ad orientem, ut sol surgens radios in illud mitteret: eratque longum cubita triginta, & latum duodecim. alter parietum erat australis, alter ad septem triones obuersus. tergum ad occidentem spectabat, attolebaturque tantum, quantum in latitudinem patebat. Erantque tabula lignea vicena ex utroque latere quadrangula, crassitudine quatuor digitorum, latitudine unius & dimidij cubiti, intus & extra laminis aureis contexta: & singulis tabulis inerant cardines bini immixti, per duas bases quae erant argenteae, & in suis foraminibus tabularum cardines suscipiebant. Parietis vero occidentalis tabula sex erant, intus & extra deaurata, inter se omnes ita compaginatae, ut unus paries esse videretur. Ex lateribus autem tabulae erant vicena, quarum latitudo habebat mensuram unius & dimidij cubiti, crassitudo tertiam partem palmae, & ita triginta cubita adimplebant. posterioris vero parietis novae cubitos sex tabulae faciebant quibus coniunctae sunt aliae duae tabulae, ex medio cubito factae, quas angulares posuerunt ad instar maiorum tabularum. Singulae vero tabulae anulos habebant aureos, per exteriores frontes eminentes, veluti quibusdam radicibus confixos per ordinem,

Tabernaculum.

ordinem, ad inuicem per circuitum respicientes: & per eos deaurati vectes im-
 missi, singuli cubitorum quinq, tabulas coniungebant: intrabatq, caput vectis
 uniusq, in alio capite, in modum pyxidis: & post tergum parietum in longi-
 tudine positorum, vnus erat ordo, per tabulas omnes vadens, quo per uncinos
 utriusque parietis latera continebantur, incastrationibus factis & immis-
 sis ad inuicem. atque ita cautum est tabernaculo contra ventorum vim aliòsue
 impetus, ut securum & immobile consisteret. Intus autem diuisa in tres partes
 longitudine, post decem cubita intima, statuta sunt calumna quatuor eodem
 opere & ex eadem materia facta, similibus basibus imposita, paribus interuallis
 per transversum disita: ultra has fuit adytum, reliquum verò tabernaculi sa-
 cerdotibus patebat. atq, hac tabernaculi trifariam diuisio, vniuersitatis natu-
 ram referebat. nam tertia pars qua intra quatuor columnas continebatur, sa-
 cerdotibus inaccessa calum Dei quodammodo representabat: viginti verò cu-
 bitorum spatium, tanquam mare & terra hominibus inaccessibilis, solis sacer-
 dotibus concedebatur. à fronte verò qua aditus patebat, columnas statuerunt
 quinq, aereis basibus innixas. post hac vela sunt per tabernaculum expansa, è bys-
 so contexta, & purpureo, hyacinthino, puniceo, coloribus distincta. horum pri-
 mum cubita decem quaquaversum patebat: quod per columnas est distentum,
 qua adytum à reliquo spatio disparabant, & à còspectu hominum excluderent.
 totumq, hoc fanum vocabatur sanctum, adytum verò ultra IIII. columnas si-
 tum dicebatur sanctum sanctorum. fuitq, hoc linteum omnis generis floribus
 qua terra fert alijsq, ornamentis picturatum, exceptis tantum animantium fi-
 guris. alterum autem velum magnitudine, colore, textura priori par, circa in-
 gressum sitas quinq, columnas tegebat: quod à summo ad dimidium columna-
 rum pendens ibi anulis sustinebatur, & accessum sacerdotibus subintrantibus
 praebebat. huic penè contiguum erat aliud velum magnitudine par sed è lino
 contextum, anulis à funiculo per transversum pendens: quod aliquando addu-
 cebatur, aliquando festis praecipue diebus reductum populi prospectum admit-
 tebat. reliquis diebus, & maxime parum serenis obiectu suo picturatum illud
 velum à tempestatibus protegebat. unde mos mansit etiam post templum exa-
 dificatum, ut velum huic simile in aditu pratenderetur. erant praeterea decem
 aulea quaternorum cubitorum latitudinis, longitudinis vicenum octonum cum
 uncinis aureis qui contiguorum anulis ita inferebantur, ut coaptata vnus
 viderentur: qua extensa fanum supernè obtegebant, & parietes à lateribus & à
 tergo, minus vnopede ad terram pertingentia. erant & alia peripetasmata vn-
 decim aequè lata, sed longiora, videlicet triginta cubitorum singula, è pilis ea-
 dem subtilitate qua illa è lana contexta: qua tegmine suo vsque terram fusa in-
 star thalami exhibebant, vno à fronte prominente, quod in hunc usum supra de-
 narium numerum erat adnexum. hac rursus ab alijs è pellibus confutis contra
 estus ac pluuiarum iniuriam protegebantur. quapropter è longinquo spectan-
 tibus res erat miraculo dignissima: colores enim tabernaculi non aliter mica-
 bant, quam si calum quis contueretur. ceterum cilicia & pellicea ve-
 la ita pendebant, sicut illud circa fani introitum, ad
 arcendas tempestates obiecta.

Sanctuarium.

Tabernaculi diuisio-
nis significatio.Exodiz 6.
Templum sanctum.
Sanctum sanctorum.

De arca in qua tabulas legis Moses collocavit.

An. mūdi 2455.
Ante Christum
natum 1509.
Exodi 37.
Hedio & Ruffinus
Cap. 8.
De arca sacra Deo.

ABERNACULO autem hunc in modum constituto, etiam arcam Deo sacram inferunt, è materie natura valida & ab omni carie inuiolabili. hac vernacula nostra lingua dicitur Heoron, figura tali. longitudo eius erat quinq; palmorum: altitudo verò & latitudo trinūm palmorum: eratq; intus & extra tota laminis aureis incrustata: & habebat tegmen aureis cardinibus coaptatum, nulla ex parte prominens, ex utroq; autem longiore latere inerāt anuli aurei duo, totum lignum penetrantes, & per eos vectes aurati utrinq; traiecti, ut quoties opus esset quocunq; transportari posset. neq; enim à iumentis vehebatur, sed sacerdotum humeris transferebatur. operculo autem eius imposita erant effigies dua, quas Hebraei Cherubeis appellant, ea sunt animantia volucra, noua specie nec unquam cuiquam hominū visa: qua Moses in Dei solio viderat figurata. in hanc arcam reposuit tabulas decem precepta continentis, in utraque quina, & in singulis paginis duo cum dimidio: ipsamq; arcam intra adytum recondidit.

Cherubim.

Legis tabulae in arca.

CAP. VII.

De mensa & candelabro aureis, deque altaribus tabernaculi.

Hedio & Ruffinus
Cap. 9.

Mensa.

IN fano autem mensam collocavit Delphicis nō absimilem, longitudo duūm cubitorum, latitudine unius, altitudine palmorum trium. eam sustinebant pedes dimidia sui parte inferiore per omnia pedibus similes, quales lectis Dorienses addere solent: sed supernè quadrangulares erant. habebatq; circumquaque labrum quatuor digitis tam infernè quàm supernè prominens. & per singulos pedes inerant anuli ferè circa summum pedem: adhibebanturq; utrinq; duo ceu manubria è ligno firmissimo deaurata, qua non per circulum utruq; ut vectes traieciabantur, sed sibilato morsu mensa labrum supernè, infernè pedis anulum comprehendendo, facultatem transferendi quocunq; opus esset praebebant. hac solebat deponi in fano versus septentrionalem parietem nō longè ab adyto. & in ea disponebantur duodecim panes non fermentati, seni è regione sibi duobus ordinibus oppositi, mundissimi confecti è farina duorum assaronum, qua mensura Hebraeorum septem cotylas Atticas continet. super panes autem ponebantur dua phiala aurea thure plena. post septē verò dies alij panes inferebantur, festo quod nos vocamus sabbatum: cuius ritus causa aliàs est à nobis indicanda. Ex aduerso mensa propius meridianū parietem sitū erat candelabrū ex auro fusili sed non solido, pondo minarū centum. hoc pondus Hebraei cinchares, Graeci talentum sua lingua nominant: eratq; distinctū globalis, lilijs, malis puniceis, craterculis ab una basi in altū assurgentibus, in septē ramos diffisis iuxta numerum solis & reliquorū planetarum. exhibat autem in septem capita ordine inter sese respondentia: quibus imponebantur septem lucerna secundum totidem planetarum numerū: respiciuntq; ad orientē & meridiē, candelabro obliquè posito. inter hoc & mensam ut dixi sita erat arula suffumigatoria, & ipsa è ligno imputribili, sed solida lamina circūquaq; cōtectā, cubitali in quadrū latitudine, altitudine verò dupla, super qua stabat focolus corona aurea circumquaq; cinctus: cui anuli inerant cū suis vectibus, quo per viā à sacerdotib. deportari posset.

Hedio & Ruffinus
Cap. 10.
Candelabrum aureū.

Ara suffumigatoria.

Sed

Sed & pro foribus tabernaculi erat ara alia hac quoq; lignea, laminis aereis in-
 tellta, in quadrum quinq; cubita patens, altitudine trium cubitorum, inaurata,
 cratem pro foculo superpositam habens. excipiebat enim terra quicquid igni-
 tum superne decidebat, quod basis nulla subesset. ad aram vero praesto erant in-
 fundibula & phiala, thuribulaq; & crateres cum instrumento alio rei divinae
 peragenda accommodo, nihil non ex auro purissimo.

An. mudi 2455.
 Ante Christum
 natum 1509.
 Exodi 38.

CAP. VIII.

De Pontificali ac Sacerdotali ornatu.

H tabernaculum quidem cum paratu suo sic se habebat. nunc re-
 stat dicendum de vestitu tam reliquorum sacerdotum quos illi
 chaneas vocant, quam pontificis, quem anarabachē nominant,
 sic summum sacerdotem significantes: ac primum de vulgo sa-
 cerdotum. Sacerdos sacris operaturus purus iuxta legem & ca-
 stus accedens ante omnia manachasen quem vocant induitur: quasi dicas con-
 strictorium est autem subligar circa verenda, consutum ē bysso retorto: in quod
 pedibus insertis subducunt velut dimidiatas bracas, atq; ita circum ilia con-
 stringunt, super hoc induit linteam interulam bysinam ē duplicata tela confe-
 ctam, chetomene nostris vocatur, significatq; ea vox lineam. linum enim voca-
 mus chethō, id indumentum est tunica talaris corpori astricta, habens manicas
 circa brachia & ipsas strictas, qua accingitur circa pectus paulo axillis inferius
 zona lata digitos quatuor intus inani, ita contexta ut serpentis exuviū videri
 possit, floribus etiam picturatur puniceis, purpureis, hyacinthinis & bysinis: sta-
 men verò ē sola bysso constat: qua semel atq; iterum circa pectus reuoluta ad ta-
 los usq; defluit, tantisper dum sacerdotes à sacris feriantur: idq; ad orna-
 tum conferre videtur. cum verò sacris est ministrandum, ne ventilata sit im-
 pedimento super humerum laeuum reijcitur. hanc zonam Moyses nominauit
 abaneth, nos vocabulo à Babylonijs mutuato emian dicimus. sic enim illi nomi-
 nant, sed tunica nusquam sinuatur, habetq; circa collum amplam aperturam,
 cuius ora uncinis à pectore & à tergo committuntur: massabazanem vocant.
 super caput autem gestat pileum non fastigiatum, neq; totum caput comprehen-
 dentem, sed paulo plus quam mediū. hic vocatur masnaemphthes. est autem tali
 paratu, ut videatur vitta linea saepe in orbem replicata & confusa, quam su-
 perne alia tela integit usque ad frontem descendens, & per superficiem verticis
 suturarum deformitatem occultans. hic adaptatur accuratè, ne inter sacrifi-
 candum delabatur. Et sacerdotum quidem ornatus in genere est talis. Pontifex
 verò utitur quidem etiam hoc, nihil eorum qua enumerauimus omittens, sed
 superinduitur hyacinthinam tunicam talarē, quam nostrates methir nomi-
 nant: astringitq; eam zona coloribus supra dicta simili, nisi quod auro intertex-
 ta. ceterum ima vestis ornabatur limbo effigie malorum punicorum distincto,
 à quo tintinabula aurea sic dependebant, ut medium esset quodq; malum puni-
 cum inter duo tintinabula situm, & tintinabulum inter duo mala punica. hac
 tunica non constat ē duobus segmentis, ut suturas habeat in humeris ac late-
 ribus: sed unica tela in longum contexta aperturam in summo habet non transf-
 uersam, sed in longum descendentem à tergo & ante usq; ad medium pectus: cui
 decoris causa affuta est simbria ne scissura appareat. eodem modo qua manus
 exeruntur est scissa. Super hanc terram etiamnum induit vocatam ephoden,

Hedio & Rufinus
 Cap. 11.
 Exodi 39.
 Vestitus sacerdotū.

Manachases.

Chetomene.

Abaneth.

Massabazanes.

Masnaemphthes.

Pontificis ornatus.

Methir.

Ephod.

An. mudi 2455.
Ante Christum
natum 1509.

Essen sive Logion.

græcica epomidi similem, ea fit hoc modo: ex varijs coloribus auro intermixto ita contextitur, ut circa medium pectus lacuna quedam relinquatur, manuculis quoq, ita extantibus ut planè tunica appareat. lacuna verò inseritur frustum amplitudine palmi auro eisdemq, coloribus, quibus ephodes, variegatum. id vocatur essen, ac si dicas rationale: quod ita quadrat, ut ad amissum spaciolum illud circa pectus à texente relictum expleat. id committitur cum tunica anulis aureis per singulos angulos ex oris tunica ac essenis extantibus, intercurrente tania hyacinthina: Et nequid inter circulos hiet filo hyacinthino suturam explente. in utroq, autem humero singuli sardoniches auro inclusi fibularum vice epomiden adnectunt: his insculpta sunt Iacobi filiorum nomina literis vernaculis lingua nostratis, in utroq, lapide sena, ita ut seniores dextrum humerum obtineant. quin Et essenem ipsum duodecim gemma distinguunt, eximia vel magnitudine vel pulchritudine, ornatus hominibus propter enorme precium incomparabilis: cui terna per ordines quatuor inerant, cōserta coronulis aureis ita ut ex-

cidere non possent: in primo ordine, sardonix, topazus, smaragdus: in secundo carbūculus, iaspis, sapphirus: in tertio hyacurius, amethystus, achates: in quarto chrysolithus, onyx, beryllus. his erant insculpta filiorum Iacobi nomina, quos tribuum autores habemus, ordine quo olim singuli nati fuerant. Cum autem per se illi quos diximus anuli sint infirmi, nec possunt pondus gemmarum sustinere: alios duos maiores in extremitate rationalis quæ respicit ad collum, eminentes è textura fecerunt: qui suscipiant catenas aureas, opere plexili, venientes per fistulas quasdam ad extremitates humerorum: quarum catenarum summitas ascendens reducitur post tergum, Et circulo qui est a tergo in epomidis simbria connectitur: id quod præcipue sustinet ephoden ne quo pacto defluere possit. essen autem assuta erat zona iam dictis coloribus Et auro distincta, quæ totum complexa rursumq, supra suturam nodata, deorsum propendere sinebatur. omnes aut simbria quibusdam oris fistulosis utrinq, includebantur. Porro pileo, quali cateri sacerdotes, utebatur: super quem extabat alius consutilis ex hyacintho variatus. hunc au-

corona triplici ordine circumdabat, in qua spectabatur calyculi aurei, qua-
 les videmus in herba qua apud nos vocatur daccharus, apud Græcorum her-
 barios hyoscyamus. quod si quis aut visam aliquando nō satis animaduertit, aut
 nominis eius auditam de facie non nouit. huic etiam describere eam non graua-
 bor. herba est tres palmos sæpè in altitudinem excedens, nāpo similem radicem
 habens: vix enim hac parte est alia similior: folia verò apio. hac è ramis emittit
 calyculum ipsi inhaerentem. vestiturq; tunica quadam, quam exiit fructu ad
 maturitatem tendente. calyculus autem est quātus articulus minimi digiti, cir-
 cumferentiam habens crateri similem. quod ipsum clariùs faciam propter igno-
 rantes. in sua parte circa fundū dimidiato globo est rotunditate similis, mox in
 processu paulatim coarctatur, donec in extremitate rursus dilatatus in labrū
 exeat mali punici umbilico incisuris simile, cui operculum orbiculare inhaeret,
 quasi de industria tornatum, eminentes habens incisuras quas dixi ut in malo
 punico aculeatæ & in acutos mucrones desinentes. continet autem sub cperculo
 fructum per totum calyculum, herba sideritidis semini similem. florem verò fert Sideritis.
 qui papaueris videri possit. eiusmodi corona ab occipitio circum tempora utra-
 que procedebat: nam frontem isti calyculi non ambiabant: sed ceu lorum quoddā
 latum aureum, quod sacris characteribus Dei nomen incisum habebat. atq; hic
 erat pontificis ornatus. Proinde mirari succurrit, quomodo homines odio nos
 prosequantur propter perpetuam opinionem de nobis conceptam, quasi per im-
 pietatem numen contemnamus quod ipsi assiduo cultu venerentur. Nam si
 quis tabernaculi fabricam contempletur, & Sacerdotis ornatum, & vasa qui-
 bus inter sacrificandum utimur, comperiet legislatorem nostrum diuinū quen-
 dam virum fuisse, & falso nobis impietatis calumniam impingi. in his enim
 omnibus representatam quodammodo vniuersitatis rerum naturam inue-
 nire licet, si quis non ociosè sed prudenter singula consideret. Nam & ta-
 bernaculum longitudine xxx. cubitorum trifariam partitus, & duabus par-
 tibus Sacerdotibus permissis, quasi profano loco, terram & mare significat. hac
 enim ab omnibus promiscuè calcantur. tertiam verò partem soli Deo designa-
 uit, eo quod calum hominibus sit inaccessible. itidem per duodecim panes in
 mensa dispositos, annum significauit in duodecim menses diuisum. & cum can-
 delabrum è septuaginta partibus composuit, duodecim signa per qua planeta
 feruntur subindicauit: & per septem lucernas impositas totidem planetarum
 cursum. vela quoque è quatuor coloribus contexta elementorum naturam de-
 signant. nam byssus terram referre videtur, ex qua lini hoc genus prouenit: pur-
 pura verò mare, eo quod conchylij cruore sit fucata. aërem verò hyacinthus re-
 presentare videtur: sicut puniceus color ignem. quin & pontificis tunica cum sit
 lintea, terram similiter significat: hyacinthus verò polam, per mala punica ful-
 gura referens, sicut tonitrua per tintinabulorum strepitum. epomis etiam vni-
 uersihuius naturam indicat è quatuor coloribus contexta, quibus aurum acces-
 sit: sicut ego interpretor, propter adiunctam rebus omnibus lucem. essen quoque
 in eius medio est insertus, non aliter quàm terra medium mundi locum obtinet.
 Zona item qua cingitur, oceani similitudinē habet, qui vniuersa circumplecti-
 tur. duo præterea sardoniches in vestitu pontificis pro fibulis additi, solis & luna
 significationem habent. gemmarum etiam duodenarium siue ad menses retule-
 ru: siue ad parem partium numerum eius circuli quem Graci zodiacū vocant.

An. mudi 2455.
 Ante Christum
 natum 1509.
 Pontificis aurea co-
 rona triplex.

Significatio taber-
 naculi fabricæ & Sa-
 cerdotis ornatus.

An. mudi 2455. nequaquam à vera coniectura aberraueris. pileus item cali significatio videtur esse, cum sit ex hyacintho confectus: alioqui non sustineret Dei nomen: & corona illustratur aurea propter splendorem quo maximè Deus delectatur. atq; hac in hunc modum interpretati sumus per occasionem, ne latentem in his legislatoris sapientiam vltro dissimulare videremur.

CAP. IX.

De Aaronis Sacerdotio, & legibus quæ ad festa ac sacrificia spectant.

Hedio & Ruffinus
Cap. 12.
Exod. 28. 29. 30. 40.
Aaroni Mosis fratri
Sacerdotium confer-
tur à Deo.

His ita peractis, priusquam dedicarentur apparuit Deus Mosis, iussitq; ut Sacerdotium Aaroni fratri suo conferret, ea virtute pradio ut merito præ cæteris eius ratio habenda videretur. qui aduocata concione recensuit virtutes illius, & quàm studiosus esset publicorum commodorum, pro quibus toties in salutis etiã discrimen venire non dubitasset. Cumq; omnes dicta eius comprobarent, & fauorem Aaronis vultibus ipsis præ se ferrent, Viri, inquit, Israelita, opera iam sunt absoluta, qualia vel Deus poposcit, vel nostræ facultates præstare valuerunt: & quoniam scitis eum in hoc tabernaculo excipiendum, ante omnia prospiciendum est quis sit idoneus sacerdotio, qui sacra curet & pro vobis vota faciat. quòd si res arbitrij mei fuisset, mihi ipsi honorem hunc adiudicassem, tum quòd ita natura comparatum sit ut quisque sibi optimè velit, tum quòd mihi conscius sim laborum pro repub. susceptorum, quibus tale premium iure meo reposcere possem. Nunc Deus ipse cuius est sacerdotium, Aaroni hunc honorem deferendum decreuit, eiq; sui calculi prærogatiuam contulit, ut qui iustitia in toto populo præmineat: cui iam ante vestem sacratam & curam sacrorum altarisq; sui destinavit, is pro vobis vota faciet apud Deum, eo libentius exauditurum, quòd & iam antè in vos est propensus, & propitiatorem habituri estis quem ipse in hoc elegit. Grata fuit hac oratio populo, & suo quoque suffragio Dei comprobauit electionem. Erat enim Aaron propter genus & prophetiam & virtutem fratris honore hoc longè dignissimus, cui fuerunt eo tempore filij IIII. Nabadus, Abius, Eleazarus, Ithamarus. Quicquid autem ex collatis ad fabricam tabernaculi superfuit, totum iussi sunt in vela tectoria tabernaculi & candelabri, & ara in qua suffitus fieret, aliorumq; vasorum impendere, ut hac dum in itinere transportantur, neque puluere neque pluuia aut alia quacunque iniuria ledi possent. Post hac conuocato populo imperauit ut rursus contribuerent viritim dimidium siclum. siclus autem nummi genus est apud Hebraeos, quales sunt tetradrachmi Attici. at illi sine mora paruerunt. quorum numerus fuit sexies centena millia, & insuper quinque millia quingenti quinquaginta: conferebantq; id argentum soli ingenui ætatis annorum viginti & supra vsque ad annum quinquagesimum: quod mox in vsus tabernaculi est insumptum. deinde & tabernaculum & Sacerdotes lustrauit in hunc modum. myrra electa siclos quingentos, ireos tantundem, cinamomi & calami (est & hac odoramenti species) dimidium dicti ponderis concisa ac contusa iussit macerari in olei oliuarum hin: mensura nomen est qua capit duos choas atticos: quibus permixtis, & arte vnguentariorum decoctis factum est vnguentum suauissimum: quo & sacerdotes, & totum tabernaculum vngens purificauit. Offerebantur deinde multa & varia super altare aureum adolenda preciosa valde, quorum naturam, ne sim prolixitate Lectori molestus, recensere supersedeo. oportebat

Nota

Aaronis filij.
Exod. 17.

Siclus.

Israelitarum ætatis
annorum viginti &
supra vsque ad annu
quinquagesimu nu-
merus.

Vnguentu sanctum.
Sacrificia.

tebat autem bis in die suffitum facere, ante ortū & circa occasum solis: & oleum purificatum ad lucernas seruare, quarum tres in sacro candelabro per totam diem Deo lucebant, reliqua sub vesperam accendebantur. Porro omnibus iam absolutis, palmam artis fabrilis tulerunt Beseleel & Eliabus. nam & aliorum inuenta excoluerunt, & ipsi multa de nouo inuenerunt: ex his tamen duobus præcellerat Beseleel. in sumptumq; est huic fabrica tempus mensium septem: quo transacto primus annus ab exitu ex Aegypto est expletus. Initio vero sequentis anni mense Xanthico Macedonum, Hebraorum nisan, nouilunio tabernaculum dedicatum est, & quicquid vasorum in eo fuerat. Statimq; Deus indicauit gratum sibi esse & non superuacaneum laborem Hebraorum, præsentem se fano suo hunc in modum declarans. cum calum esset aliàs serenum, super solum tabernaculum caligo descendit, non quidem tanta quanta solent esse hiberna nebula, nec tamen tam tenuis ut aspectum humanum transmitteret: iucundusq; ros distillabat ab ea, præsentia Dei fidem populo astruens. Moses autem distribuit prius fabricatores tanti operis pro cuiusque merito premiis, victimas mactabat in atrio tabernaculi iuxta præscriptum, taurum & arietem, hadumq; pro peccatis. Sed quo ritu hac fieri soleant, dicā dum sacrificijs tractabo, & quæ victima solida tradantur conflagrationi, & quæ iuxta legem in epulas cedant. Deinde sanguine victimarum ornatum Aaronis & filiorum eius aspersit, purificās eos fontanis aquis ac unguento, ut Dei fierent Sacerdotes. atque hoc modo per septem dies ipsos & vestes eorum curabat: tabernaculum item & eius vasa unguento sicut iam dixi confecto, & sanguine taurorum & arietum alternis diebus iuxta genus suum mactatorum. octaua autem die festū indixit, & sacrificare unumquemq; pro facultatibus imperauit. at illi dicto parentes certatim & ambitiosè victimas offerebant, quibus super aram impositis subito sponte sua ex illis ignis fulguris in morem emicuit, & inspectante populo omnia flāma absumpsit. Per idem tempus accidit Aaroni quadam calamitas, paterno animo grauis, quam tamen generosè pertulit. erat enim vir fortis, & intelligebat hoc non sine Dei voluntate factum. Ex quatuor filijs quos dixi, seniores duo Nabadius & Abius, cum in aram intulissent victimas non iuxta præscriptum Moysi, sed quales antea solebant, combusti sunt flamma in eos conuersa, & vultus ac pectora eorum depascente: nec succurri potuit quin ita occumberent. Moses autem iussit patrem eorum ac fratres sublata cadauera extra castra deferre, atque ibi honorificè sepelire: totusq; populus inopinatam hanc eorum mortem luxit: solos fratres ac patrem Moses voluit à mærore abstinere, & potiore Dei honorem quam suam tristitiam habere. iam enim sacrum amictum Aaron gestabat. Cæterum Moses recusatis omnib. honoribus à populo sibi oblatis, totus cultui diuino erat deditus: & in Sina quidem non amplius ascendebat, sed in tabernaculum ventitās oracula quoties opus erat à Deo referebat, cultu & habitu privati hominis uti perseverans, neq; quicquā præter reip. curam præ alijs sibi vendicans. Legum præterea scribebat & viuendi rationem, quam seruantes & Deo placere possent, & ipsi inter se socialiter & pacatè viuere: atq; hæc omnia Dei monitu faciebat. Dicā autem & de illis legibus suo loco, nunc illud succurrit, quod in mentione Sacerdotalis ornatus omissum non oportuit. nam ea vestis omnem sub prophetia prætextu imposturarum occasionem ademit his qui illa utebantur: liberumq; Deo vel adesse Sacerdotibus, vel nō, omnib. & popularibus demonstrauit, & exteris

An. mūdi 2455
Ante Christum
natum 1509.

Beseleel.

Exod. 45.

Tabernaculū in deserto dedicatum primo die Aprilis, anno secundo exitus ex Aegypto, mundi cōditi 2455. ante natum Christum 1509.

Tabernaculi & Sacerdotum dedicatio.

Leuit. 8.

Leuit. 9.

Sacrificium sponte sua accenditur.

Leuit. 10.

Nadab & Abiu Aaronis filij combusti.

na

An. mudi 2455. *Et* exteris, si qui fortè huic spectaculo interuenirent. Ex lapillis enim quos Pontifex in humeris gestabat (sardoniches erant, quorum naturam nulli non notam narrare superuacuum puto) micabat alter quoties litatum esset, is qui dextrum humerum occupabat: tantumq; fulgorem emittebat ut procul etiam inuentibus conspiceretur, idq; præter naturam suam *et* consuetudinem: quod certè admirationem meretur apud omnes, nisi si qui ex contemptu religionis sapientia opinionem aucupantur. Sed mirabilius est quod nunc dicturus sum. per duodecim gemmas, quas in pectore pontifex insutas essen gestat, in bello victoriã prænunciare Deus solebat. nam priusquam exercitus se moueret, tantus fulgor ex eis emicabat, ut toti populo facile innotesceret, adesse Deum, opemq; *et* auxilium suum inuocantibus esse allaturum. quapropter Græci qui à nostra religione non abhorrent cum hoc miraculum pro compertissimo habeant, ita ut negari non possit, essenã vocant *ἄγγελος*, hoc est oraculum. Desit tam essenã quam sardonix fulgorem emittere annis ducentis antè quàm hac commentaremur, irato Deo propter legum suarum præuaricationem: de quo aliàs oportuniùs dicetur. nunc cœptam narrationem deinceps prosequar. Tabernaculo dedicato, *et* omnibus quæcunque ad Sacerdotalem ordinem pertinebant ritè peractis, populus Deo in castrorum contubernium recepto latus ad hymnos *et* sacrificia se conuertit, non aliter quàm omnibus iam malis auerruncatis, *et* omnia prospera in posterum sperantes: donaq; Deo tam priuatim quàm publice per singulas tribus offerebãt. Principes enim tribuum bini de suo conferentes plaustrum cum duobus bobus contribuebant, ut sex plaustra tabernaculo per viam deuehendo inseruirent: *et* præter hoc unusquisque eorum obtulit phialam *et* trulleum *et* acerram. hac decem Daricos valebat, eratq; odoramentis referta. trulleum verò *et* phiala, utraque simul ducentos siclos pendebant, sed phiala seorsim tantum septuaginta. hac farina erãt plena, oleo subacta, quali ad altare in sacrificiis utebantur. prætereã vitulum *et* arietem cum agno anniculo in holocaustum, *et* hircum pro peccatis. ad hac obtulit unusquisque Principum alias victimas qua salutares vocabantur, per singulos dies boues duos *et* quinque arietes cum agnis agriculis *et* hadis. atque ita per duodecim continuos dies sacrificauerunt, qualibet die unus.

Moses autem non amplius in Sina monte, sed tabernaculum introgressus, consulebat Deum de rebus agendis, *et* de ferendis legibus: quas meliores quàm ut ad hominem autorem referri debeant, posteritas multis seculis seruauit, diuinitus datas credens: adeò ut eas nec in pace ob voluptatem, nec in bello ob necessitatem violare fas putarent. sed de his nunc desino, proprium volumen aliquando huic tractationi dicaturus.

Principum tribuum
sacrificia & dona.
Numc. 7.

Moses in tabernaculo
Deum consulit.

C A P. X.

Leges de sacrificiis & purificationibus.

Hedio & Ruffinus
Cap. 13. al. 12.

Duo sacrificiorum
genera.

Nunc paucas tantum commemorabo, qua ad purificationes *et* sacrificia pertinent: quandoquidem in sacrificiorum mentionem incidimus. Duo sunt sacrificiorum genera, priuatum *et* publicum. horum utrunque duobus fit modis. Aut enim tota victima igni absumitur, quod ideo vocatur holocaustoma. aut pro gratiarum actione persoluitur, *et* in epulum sacrum facientium vertitur. De priore prius sum dicturus. Vir priuatus holocaustoma facturus, maectat bouem, agnũ *et* hadũ: *et* hos quidem anniculos, bouem verò licet maectare etiã grandiorum.

Holocaustoma.
Leuit. 1.

rem. Sed opus est ut sint omnia mascula qua solida concremantur. his iugulatis Sacerdotes aram circumquaque sanguine horū tingunt: deinde mundata membratim dissecant, & sale conspersa in aram imponunt, strue lignorum iam ardente. deinde pedes & intestina omnia diligenter primum repurgata ad reliquū aceruum adiaciunt: tergora verò Sacerdotibus cedunt. & holocaustomata quidem ad hunc modum fiunt. Quum verò pro gratiarum actione sacrificant, eorundem generum animalia mactant, sed qua vitio careant, & anniculis sint maiora, & mascula feminis copulata. his iugulatis primum sanguine aram imbuunt, deinde renes & omentum & omnem pinguedinem cum fibra iecoris, & insuper caudam igni ara inferunt. pectore verò ac dextro crure Sacerdotibus concesso, reliquis carnibus per biduum epulum instruunt, & qua superfuerunt igni comburunt. idem ritus seruat in sacrificio pro peccatis. Sed qui victimas maiores non habent, par columbarum aut turturum offerunt, quarum altera sit holocaustoma, altera Sacerdotibus in cibum datur. Accuratius autem de his in libro de sacrificijs differemus. Nam qui per ignorantiam peccauit, agnum & hadum feminam eiusdem ætatis offert: Sacerdosq; sanguine non ut arietem, sed cornua eius sola imbuunt: renesq; & reliquam pinguedinem cum fibra iecoris in aram infert. Sacerdotes verò tollunt sibi & pelles & carnes eadem die absumentas in fano. nam lex vetat quicquam in posteram diem reliquum facere. Qui autem sciens peccauit, nemine conscio, arietem offert lege ita iubente: cuius carnes in fano similiter Sacerdotes eadem die cōsumunt. Principes quoque cum pro peccato sacrificant, eadem, qua plebeij, offerunt, hac tantum differentia, quod victimas adducunt taurum & hadum masculum. Iubet etiam lex ut tam in priuatis quam in publicis sacrificijs farina afferatur purissima, cum agno assaronis mensura, cum ariete duorum, cum tauro trium. hanc consecrant in altari oleo subactam. nam & oleum sacrificantes afferunt, cum boue hinc dimidium, cum ariete tertiam partem, cum agno quartā. ea est mensura prisca Hebræorum, duos choas Atticos continens, qua oleum ac vinum metiuntur. nam vinum circa altare libant. Si quis autem non sacrificans ex voto similam offert, eius primitias pugillum unum in aram conicit. reliquum eius Sacerdotes in cibum sumunt, aut coctum: nam oleo subigitur: aut panibus inde confectis. quantumcunque autem Sacerdos offert, totum comburi oportet. Vetat etiam lex offerri eadem die natum animal unā cum genitrice, & aliās quoque non nisi octauo à partu die admittit. Fiunt & alia sacrificia pro recuperanda valetudine, aut alia de causa, in quibus liba cum victimis insumuntur, ex quibus nihil in posteram diem relinqui fas est, Sacerdotibus quoq; partem suam inde sumentibus. Publicis verò impensis lex iubet quotidie agnum anniculum mactari mane ac vespere. septima autem quaq; die duos iugulant, eodem modo sacrificantes: & nouilunio præter quotidianas victimas duos boues cum agnis anniculis septem, & arietem: hadum verò pro peccato, si quid forte per obliuionē omisissum fuerit. Septimo item mense, quem Macedones hyperberetæum vocant, præteriam dicta taurum & arietem & septem agnos mactant, & hadum pro peccatis. decima deinde luna eiusdem mensis ieiunant usq; vespere: sacrificantq; eadem die taurū & arietes duos & agnos septē: & pro peccato hadum adducunt autem duos præter hunc hados: quorum alter viuus extra fines in desertum emittitur, in quem, si quid mali propter peccata populo immineat, auertatur. alterū verò

An. mūdi 2455.
Ante Christum
natum 1509.

Sacrificium pro gratiarum actione.
Leuit. 3.

Leuit. 4. 5.

Sacrificia pro peccatis per ignorantiam commissa.

Sacrificium si quis sciens peccauit.
Leuit. 49.

Consuetudo in sacrificijs obseruata.
Leuit. 2.

Numc. 28. 29.

Sacrificium mensis
Octobris.

L in suburb-

An. mūdi 2455. in suburbanum in locum purissimum eductū cum ipsa pelle exurunt nihil omnino purgantes. Et cum eo simul exuritur taurus, non à populo adductus, sed sumptu pontificis. quo mactato, et sanguine eius simul et hodi in sanum illato, aspergit digito tectum septies, totiesque pavimentum, rursusque toties interiora fani circum altare: reliquum deinde circum altare maius quod est sub diuo in atrio. deinde extremitates et renes et adipem cum fibra iecoris inferunt altari: pontifexque adijcit arietem de suo, solidum Deo conflagraturum. Eiusdem mensis decima quinta, tempore iam in hibernum vergente, tabernacula compingere iubentur per singulas familias contra ventura frigora qua annus senescens asferre solet. quin et in patria tandem constituti, accedere in eam urbem quam propter templum caput regionis sint habituri, et octo dies festos ducere, victimasque Deo solidas incendere, et simul pro gratiarum actione sacrificare, manibus interim gestantes ramos myrti, salicis et palma, ex quibus mala persica dependeant. prima die sacrificium debet esse holocaustoma extredecim bobus, et agnis uno pluribus, et arietibus duobus, addito hodo pro peccato. Sequentibus diebus idem numerus agnorum et arietum una cum hodo mactatur, sed per singulos dies unum de numero bouum detrahunt, donec ad septenarium perueniatur. Octava die feriantur ab omni opere, mactantque sicut diximus vitulum et arietem et agnos septem, et pro peccatis hodium. Atque haec sunt Hebraeis ceremonia tabernaculorum, à maioribus accepta. Mensis autem Xanthico, qui nostris nisan vocatur, et annum exorditur, luna quartadecima, sole arietem obtinente, quando quidem hoc mense ab Aegyptiaca seruitute liberati sumus, sacrificium, quod tunc exeuntes fecisse diximus, Pascha nominatum, quot annis instaurare lege iubemur: celebramusque id per sodalicia, nihil est victimis insequentem diem relinquentes, qua est quinta decima et azymorum festiuitatis prima. nam hoc festum priori continenter succedit, duratque dies septem, per quos panibus non fermentatis vescuntur: et per singulos dies tauri iugulantur duo, aries unus, agni septem. haec holocaustoma fiunt, additurque hodus pro peccatis in quotidianum epulum sacerdotibus. Secunda azymorum die, qua est mensis huius decima sexta, frugibus demessis et haecenus intactis incipiunt frui: aequumque rati Deum huius obertatis autorem per gratitudinem honorari, hordei primitias offerunt in hunc modum. Spicarum manipulum igni torrent, hordeum deinde pinsunt, atque ita in alica modum fracti assaronem ad aram offerunt: inde pugillo uno in eam iniecto reliquum Sacerdotum vsui cedit: et ex eo licitum sit publicas ac priuatas messes metere. primitiarum tempore agnus in holocaustum Deo mactatur. Post Paschale sacrum elapsis septem septimanis, hoc est quadraginta nouem diebus, quinquagesima quam a numero asartha Hebraei vocant, offerunt Deo panem de farina triticea duobus assaronibus cum fermento confectum, mactantque agnos duos: haec oblata mox in cenam Sacerdotibus apponuntur, et eadem die sic ut nihil super sit absumentur. ceterum holocaustoma faciunt de tribus vitulis, arietibus duobus, agnis quatuordecim, hedisque pro peccato duobus. Nullum autem festum ducitur absque holocaustomate et laborum vacatione, sed in omnibus omnino haec duo lex obseruari iubet: et post sacrificium in epulis degunt. ex publico prabetur panis non fermentatus ex farina assaronibus viginti quatuor. coquuntur autem bini pridie Sabbati: et Sabbato mane proponuntur in sacra mensa duobus ordinibus seni ex aduerso sese respicientes: atque

Tabernaculorum
festum.
Exod. 23.
Leuit. 23.
Deut. 31.

Exod. 12. 13. 23.
Leuit. 23.
Nunc. 9.
Deut. 6.
Pascha decima quarta
Aprilis die.

Festum azymorum.

Leuit. 2.
Primitia frugum.

Sacrificium Pentecostes.

In singulis festis & sacrificiis quid oblectur.

Panes propositionis.

atque ita cum duabus lancibus thure plenis permanent usq; in proximè sequens Sabbathum tunc demum alij pro illis recentes supponuntur; & hi priores Sacerdotibus in cibum dantur: thus item sacro igne aboletur, quò ad holocaustatam uti solent, & pro eo quoq; aliud cum panibus proponitur. Sacerdos autem de suo quotidie bis offert Deo farinam oleo maceratam, & modica coctura duratam: estq; demensum eius farina assaron unus. huius dimidium mane, tantundem vespere, in ignem infert. Sed de his hæcenus, quorū rationem alias diligentius explicabimus. Caterum Moses tribum Leuiticam à cætero populo exemptā, ut Deo sacrandam, fontanis aquis perennibus & solenni sacrificio purgavit: eiq; tabernaculum cum sacris vasis sartum tectum curandum comisit, iubens ut ad præscripta Sacerdotum sacrum ministerium capefferent: atq; eo tempore sacri & Deo dicati sunt habiti. Post hac animalia discrevit, quæ ad cibum essent pura, & quibus vesci non liceret: de quibus aliquando per occasionem differemus, quam ob causam aliorum esum permisit, aliorum interdixit. Sanguinis certè ideò vetuit, quòd hunc animā & spiritum putaret: neq; animalis non occisi carnem ad cibum concessit. ad hac reticuli & adipis caprini, ouilli & bubuli abstinentiā indixit. Eiecit etiam è cætu & consuetudine hominum leprosos, & seminis profusio laborantes: mulieres etiam quæ naturaliter purgantur versari inter homines vetuit, nec nisi post septimam diem puras haberi voluit. eum quoq; qui cadauer curasset, per totidem dies à cætu arcuit. si quis autem ultra hunc dierum numerū diuturniore pollutione teneatur, sacrificare iubetur agnas duas: quarum alteram sanctificare oportet, alteram Sacerdotes accipiunt. eodem modo & pro gonoroico sacrificari mos est. qui verò per somnium genituram emisit, si se mergat in aquam frigidam, ut solet fieri post legitima uxoris congressum, pro puro habetur. Leprosos autem in perpetuum relegavit, tanquam nihil à cadauere differentes. quòd si quis pristinam valetudinem à Deo precibus impetrauerit, & in cutem sanitatis color redierit, hic varijs sacrificijs Deo gratitudinem suam attestatur, de quibus alias dicemus. Quo magis ridenda est illorū fabula, qui dicunt, Mosē propter lepram ex Aegypto profugum, turbam eodem morbo laborantium in Chananaam duxisse. Nisi enim vanus ille rumor esset, nunquam Moses in suam ignominiam talem legem tulisset, qualem etiam alio ferente, probabile erat ipsum reclamaturum: præsertim quum inter multas gentes leprosi versentur, & in pretio sint: & adeò nec relegentur, nec contemptim habeantur, ut & in expeditionibus militares dignitates, & in administratione reipublica civiles illis committantur, ac ne à templis quidem & fanis arceantur. Quid igitur vetabat, si tali vitio fuit infectus, quò minus apud multitudinem sibi parentem eas leges statueret, quæ ipsi honorem potius quàm detrimentum afferrent? Quare manifestum sit quòd hac per invidiam de nobis fingantur. Moses enim purus ipse & inter puros degens, ad honorem Dei talium legum autor esse voluit. Sed hac quisq; ita ut libitum fuerit accipiat.

Ceterum puer peras fanum introgredi vetuit, aut sacris interesse usq; in quadragessimū diem si fœtus sit masculus: quòd si fœmina sit, duplum eius temporis præscribitur. Ac ne post præstitutum quidem terminum intrant absq; victimis, quæ partim Deo, partim Sacerdotibus cedunt. Quòd si quis adulterij suspitionem de uxore habuerit, offert hordeacea farina assaronē, & immisso ex ea pugillo super altare, quod reliquū est Sacerdotibus vescendum datur. Deinde aliquis

An. mūdi 2455.
Ante Christum
natum 1509.

Leuit. 8.
Num. 3.
Leui tribus cultui
sacrata.

Res immundæ.

Leuit. 7. 17.

Leuit. 12. 13. 14. 15.
Qui homines im-
mundi.
De Leprosis.

Contra illos qui Mo-
sen & Israëlitas pro-
pter lepram profu-
gisse ex Aegypto cõ-
tendunt.

Hedio & Ruffinus
Cap. 14.
Puerperæ leges.

Num. 5.
Adulterij leges &
zelotypiæ.

An. mudi 2455.
Ante Christum
natum 1509.

Essen sive Logion.

græcica epomidi similem, ea fit hoc modo: ex varijs coloribus auro intermixto ita contextitur, ut circa medium pectus lacuna quadam relinquatur, manculis quoq; ita extantibus ut planè tunica appareat. lacuna verò inferitur frustum amplitudine palmi auro eisdemq; coloribus, quibus ephodes, variegatum. id vocatur essen, ac si dicas rationale: quod ita quadrat, ut ad amussim spaciū illud circa pectus à texente relictum expleat. id committitur cum tunica anulis aureis per singulos angulos ex oris tunica ac essenis extantibus, intercurrente tania hyacinthina: Et nequid inter circulos hiet filo hyacinthino futuram explente. in utroq; autem humero singuli sardoniches auro inclusi fibularum vice epomiden adnectunt: his insculpta sunt Iacobi filiorum nomina literis vernaculis lingua nostratis, in utroq; lapide sena, ita ut seniores dextrum humerū obtineant. quin et essenem ipsum duodecim gemma distinguunt, eximia vel magnitudine vel pulchritudine, ornatus hominibus propter enorme precii incomparabilis: cui terna per ordines quatuor inerant, cōserta coronulis aureis ita ut ex-

cidere non possent: in primo ordine, sardonix, topazus, smaragdus: in secundo carbūculus, iaspis, sapphirus: in tertio lyncurius, amethystus, achates: in quarto chrysolithus, onyx, beryllus. his erant insculpta filiorum Iacobi nomina, quos tribuum autores habemus, ordine quo olim singuli nati fuerant. Cum autem per se illi quos diximus anuli, sint infirmi, nec possint pondus gemmarū sustinere: alios duos maiores in extremitate rationalis quæ respicit ad collum, eminentes è textura fecerunt: qui suscipiant catenas aureas, opere plexili, venientes per fistulas quasdam ad extremitates humerorū: quarum catenarū summitas ascendens reducitur post tergū, et circulo qui est a tergo in epomidis simbria connectitur: id quod præcipue sustinet ephoden ne quo pacto defluere possit. essen autem assuta erat zona iam dictis coloribus et auro distincta, qua totum complexa rursumq; supra futuram nodata, deorsum propendere sinebatur. omnes aut simbria quibusdam oris fistulosis utrinq; includebantur. Porro pileo, quali ceteri sacerdotes, utebatur: super quem extabat alius consutilis ex hyacintho variatus. hunc aurea

triplex corona triplici ordine circumdabat, in qua spectabatur calyculi aurei, quales videmus in herba qua apud nos vocatur daccharus, apud Graecorum herbarios hyoscyamus. quod si quis aut visam aliquando non satis animadvertit, aut nominat eum auditam de facie non nouit, huic etiam describere eam non graua-
 bor. herba est tres palmos saepe in altitudinem excedens, napa similem radicem habens: vix enim hac parte est alia similior: folia vero apio. hac è ramis emittit calyculum ipsis inhaerentem. vestiturq; tunica quadam, quam exiit fructu ad maturitatem tendente. calyculus autem est quatuor articulus minimi digiti, circumferentiam habens crateri similem. quod ipsum clarius faciam propter ignorantes. in sua parte circa fundum dimidiato globo est rotunditate similis, mox in processu paulatim coarctatur, donec in extremitate rursus dilatatus in labrum exeat. mali punici umbilico incisuris simile, cui operculum orbiculare inhaeret, quasi de indubria tornatum, eminentes habens incisuras quas dixi ut in malo punico aculeatas & in acutos mucrones desinentes. continet autem sub operculo fructum per totum calyculum, herba sideritidis semini similem. florem vero fert
 qui papaueris videri possit. eiusmodi corona ab occipitio circum tempora utraque procedebat: nam frontem isti calyculi non ambiebant: sed ceulorum quoddam latum aureum, quod sacris characteribus Dei nomen incisum habebat. atq; hic erat pontificis ornatus. Proinde mirari succurrit, quomodo homines odio nos prosequantur propter perpetuam opinionem de nobis conceptam, quasi per impietatem numen contemnamus quod ipsi assiduo cultu venerentur. Nam si quis tabernaculi fabricam contempletur, & Sacerdotis ornatum, & vasa quibus inter sacrificandum utimur, comperiet legislatorem nostrum diuini quendam virum fuisse, & falso nobis impietatis calumniam impingi. in his enim omnibus representatam quodammodo vniuersitatis rerum naturam inuenire licet, si quis non ociose sed prudenter singula consideret. Nam & tabernaculum longitudine xxx. cubitorum trifariam partitus, & duabus partibus Sacerdotibus permixtis, quasi profano loco, terram & mare significat. hac enim ab omnibus promiscue calcantur. tertiam vero partem soli Deo designauit, eo quod calum hominibus sit inaccessible. itidem per duodecim panes in mensa dispositos, annum significauit in duodecim menses diuisum. & cum candelabrum è septuaginta partibus composuit, duodecim signa per qua planetae feruntur subindicauit: & per septem lucernas impositas totidem planetarum cursum. vela quoque è quatuor coloribus contexta elementorum naturam designant. nam byssus terram referre videtur, ex qua lini hoc genus prouenit: purpura vero mare, eo quod conchylij cruore sit fucata. aërem vero hyacinthus representare videtur: sicut puniceus color ignem. quin & pontificis tunica cum sit linteae, terram similiter significat: hyacinthus vero potum, per mala punica fulgura referens, sicut tonitrua per tintinabulorum strepitum. epomis etiam vniuersibus naturam indicat è quatuor coloribus contexta, quibus aurum accessit: sicut ego interpretor, propter adiunctam rebus omnibus lucem. essen quoque in eius medio est insertus, non aliter quam terra medium mundi locum obtinet. Zona item qua cingitur, oceani similitudinem habet, qui vniuersa circumplectitur. duo praeterea sardoniches in vestitu pontificis pro fibulis additi, solis & luna significationem habent. gemmarum etiam duodenarium siue ad menses retulerit, siue ad parem partium numerum eius circuli quem Graeci zodiacum vocant,

An. m. fidi a 455.
 Ante Christum
 natum 1509.
 Pontificis aurea corona triplex.

Sideritidis.

Significatio tabernaculi fabricae & Sacerdotis ornatus.

An. mūdi 2455. nequaquam à vera coniectura aberraueris. pileus item cali significatio videtur esse, cum sit ex hyacintho confectus: alioqui non sustineret Dei nomen: & corona illustratur aurea propter splendorem quo maximè Deus delectatur. atq; hac in hunc modum interpretati sumus per occasionem, ne latentem in his legislatoris sapientiam vltro dissimulare videremur.

CAP. IX.

De Aaronis Sacerdotio, & legibus quæ ad festa ac sacrificia spectant.

Hedio & Ruffinus
Cap. 12.
Exod. 28. 29. 30. 40.
Aaroni Mosis fratri
Sacerdotium confer-
tur à Deo.

Is ita peractis, priusquam dedicarentur apparuit Deus Mosis, iussitq; ut Sacerdotium Aaroni fratri suo conferret, ea virtute pradio ut merito præ ceteris eius ratio habenda videretur. qui aduocata concione recensuit virtutes illius, & quàm studiosus esset publicorum commodorum, pro quibus toties in salutis etiã discrimen venire non dubitasset. Cumq; omnes dicta eius comprobarent, & fauorem Aaronis vultibus ipsis præ se ferrent, Viri, inquit, Israelita, opera iam sunt absoluta, qualia vel Deus poposcit, vel nostras facultates prestare valuerunt: & quoniam scitis eum in hoc tabernaculo excipiendum, ante omnia prospiciendum est quis sit idoneus sacerdotio, qui sacra curet & pro vobis vota faciat. quòd si res arbitrii mei fuisset, mihi ipsi honorem hunc adiudicarem, tum quòd ita natura comparatum sit ut quisque sibi optimè velit, tum quòd mihi conscius sim laborum pro repub. susceptorum, quibus tale premium iure meo reposcere possem. Nunc Deus ipse cuius est sacerdotium, Aaroni hunc honorem deferendum decreuit, eiq; sui calculi prerogatiuam contulit, ut qui iustitia in toto populo præmineat: cui iam ante vestem sacratam & curam sacrorum altarisq; sui destinauit. is pro vobis vota faciet apud Deum, eo libentius exauditurum, quòd & iam antè in vos est propensus, & propitiatorem habituri estis quem ipse in hoc elegit. Grata fuit hac oratio populo, & suo quoque suffragio Dei comprobauit electionem. Erat enim Aaron propter genus & prophetiam & virtutem fratris honore hoc longè dignissimus, cui fuerunt eo tempore filij IIII. Nabadus, Abius, Eleazarus, Ithamarus. Quicquid autem ex collatis ad fabricam tabernaculi superfuit, totum iussi sunt in vela tectoria tabernaculi & candelabri, & ara in qua suffitus fieret, aliorumq; vasorum impendere, ut hac dum in itinere transportantur, neque puluere neque pluuia aut alia quacunque iniuria ladi possent. Post hac conuocato populo imperauit ut rursus contribuerent viritim dimidium siclum. siclus autem nummi genus est apud Hebræos, quales sunt tetradrachmi Attici. at illi sine mora paruerunt. quorum numerus fuit sexies centena millia, & insuper quinque millia quingenti quinquaginta: conferebantq; id argentum soli ingenui ætatis annorum viginti & supra vsque ad annum quinquagesimum: quod mox in vsus tabernaculi est insumptum. deinde & tabernaculum & Sacerdotes lustrauit in hunc modum. myrra electa siclos quingentos, ireos tantundem, cinamomi & calami (est & hac odoramenti species) dimidium dicti ponderis concisa ac contusa iussit macerari in olei oliuarum hin: mensura nomen est qua capit duos choas atticos: quibus permixtis, & arte unguentariorum decoctis factum est unguentum suauissimum: quo & sacerdotes, & totum tabernaculum ungens purificauit. Offerbantur deinde multa & varia super altare aureum adolenda preciosa valde, quorum naturam, ne sim prolixitate Lectori molestus, recensere supersedeo. oportebat

Nota

Aaronis filij.
Exod. 17.

Siclus.

Israelitarum ætatis
annorum viginti &
supra vsque ad annū
quinquagesimū nu-
merus.

Vnguentū sanctum.
Sacrificia.

tebat autem bis in die suffitum facere, ante ortū & circa occasum solis: & oleum purificatum ad lucernas seruare, quarum tres in sacro candelabro per totam diem Deo lucebant, reliqua sub vesperam accendebantur. Porro omnibus iam absolutis, palmam artis fabrilis tulerunt Beseleel & Eliabus. nam & aliorum inuenta excoluerunt, & ipsi multa de nouo inuenerunt: ex his tamen duobus praecebat Beseleel. insumptumq; est huic fabrica tempus mensuum septem: quo transacto primus annus ab exitu ex Aegypto est expletus. Initio vero sequentis anni mense Xanthico Macedonum, Hebraorum nisan, nouilunio tabernaculum dedicatum est, & quicquid vasorum in eo fuerat. Statimq; Deus indicauit gratum sibi esse & non superuacaneum laborem Hebraorum, praesentem se fano suo hunc in modum declarans. cum calum esset aliàs serenum, super solum tabernaculum caligo descendit, non quidem tanta quanta solent esse hiberna nebula, nec tamen tam tenuis ut aspectum humanum transmitteret: iucundusq; ros distillabat ab ea, praesentia Dei fidem populo astruens. Moses autem distribuit prius in fabricatores tanti operis pro cuiusque merito praemiis, victimas mactabat in atriō tabernaculi iuxta praescriptum, taurum & arietem, hadumq; pro peccatis. Sed quo ritu hac fieri soleant, dicā dum sacrificijs tractabo, & quae uictima solida tradantur conflagrationi, & quae iuxta legem in epulas cedant. Deinde sanguine uictimarum ornatum Aaronis & filiorum eius aspersit, purificās eos fontanis aquis ac unguento, ut Dei fierent Sacerdotes. atque hoc modo per septem dies ipsos & vestes eorum curabat: tabernaculum item & eius uasa unguento sicut iam dixi confecto, & sanguine taurorum & arietum alternis diebus iuxta genus suum mactatorum. octaua autem die festū indixit, & sacrificare unumquemq; pro facultatibus imperauit. at illi dicto parentes certatim & ambitiose uictimas offerebant, quibus super aram impositis subito sponte sua ex illis ignis fulguris in morem emicuit, & inspectante populo omnia flāma absorpsit. Per idem tempus accidit Aaroni quadam calamitas, paterno animo grauis, quam tamen generose pertulit. erat enim uir fortis, & intelligebat hoc non sine Dei uoluntate factum. Ex quatuor filijs quos dixi, seniores duo Nabadus & Abius, cum in aram intulissent uictimas non iuxta praescriptum Moses, sed quales antea solebant, combusti sunt flamma in eos conuersa, & uultus ac peccora eorum depascente: nec succurri potuit quin ita occumberent. Moses autem iussit patrem eorum ac fratres sublata cadauera extra castra deferre, atque ibi honorifice sepelire: totusq; populus inopinatam hanc eorum mortem luxit: solos fratres ac patrem Moses uoluit à mœrore abstinere, & potio rem Dei honorem quam suam tristitiam habere. iam enim sacrum amictum Aaron gestabat. Ceterum Moses recusatis omnib. honoribus à populo sibi oblatis, totus cultui diuino erat deditus: & in Sina quidem non amplius ascendebat, sed in tabernaculum uentias oracula quoties opus erat à Deo referebat, cultu & habitu priuati hominis uti perseverans, neq; quicquā prater reip. curam pra alijs sibi uendicans. Leges praeterea scribebat & uiuendi rationem, quam seruantes & Deo placere possent, & ipsi inter se socialiter & pacatè uiuere: atq; hac omnia Dei monitu faciebat. Dicā autem & de illis legibus suo loco, nunc illud succurrit, quod in mentione Sacerdotalis ornatus omissum non oportuit. nam ea uestis omnem sub prophetia praetextu imposturarum occasionem ademit his qui illa utebantur: liberumq; Deo uel adesse Sacerdotibus, uel nō, omnib. & popularibus demonstrauit, & exteris

An. mūdi 2455
Ante Christum
natum 1509.

Beseleel.

Exod. 45.
Tabernaculū in deserto dedicatum primo die Aprilis, anno secundo exitus ex Aegypto, mundi cōditi 2455. ante natum Christum 1509.

Tabernaculi & Sacerdotum dedicatio.

Leuit. 8.

Leuit. 9.

Sacrificium sponte sua accenditur.

Leuit 10.

Nadab & Abiu Aaronis filij combusti.

na

An. mudi 2455.
Ante Christum
natum 1509.
Gemmarum in Pon-
tificali ornatu mira-
culum.

Et exteris, si qui fortè huic spectaculo interuenirent. Ex lapillis enim quos Pontifex in humeris gestabat (sardoniches erant, quorum naturam nulli non notam narrare superuacuum puto) micabat alter quoties litatum esset, is qui dextrum humerum occupabat: tantumq; fulgorem emittebat ut procul etiam intuentibus conspiceretur, idq; præter naturam suam et consuetudinem: quod certè admirationem meretur apud omnes, nisi si qui ex contemptu religionis sapientia opinionem aucupantur. Sed mirabilius est quod nunc dicturus sum. per duodecim gemmas, quas in pectore pontifex insutas esseni gestat, in bello victoriã prænunciare Deus solebat. nam priusquam exercitus se moueret, tantus fulgor ex eis emicabat, ut toti populo facillè innotesceret, adesse Deum, opemq; et auxilium suum inuocantibus esse allaturum. quapropter Græci qui à nostra religione non abhorrent cum hoc miraculum pro compertissimo habeant, ita ut negari non possit, essenam vocant ^{ἄστυρ}, hoc est oraculum. Desiit tam essen quam sardonix fulgorem emittere annis ducentis antè quàm hæc commentaremur, irato Deo propter legum suarum præuaricationem: de quo aliàs oportuniùs dicetur. nunc cœptam narrationem deinceps prosequar. Tabernaculo dedicato, et omnibus quacunque ad Sacerdotalem ordinem pertinebant ritè peractis, populus Deo in castrorum contubernium recepto letus ad hymnos et sacrificia se conuertit, non aliter quàm omnibus iam malis auerruncatis, et omnia prospera in posterum sperantes: donaq; Deo tam priuatim quàm publice per singulas tribus offerebãt.

Principum tribuum
sacrificia & dona.
Numc. 7.

Principes enim tribuum bini de suo conferentes plaustrum cum duobus bobus contribuebant, ut sex plaustra tabernaculo per viam deuehendo inferuissent: et præter hoc unusquisque eorum obtulit phialam et trulleum et acerram. hæc decem Daricos valebat, eratq; odoramentis referta. trulleum verò et phiala, utraque simul ducentos siclos pendebant, sed phiala seorsim tantum septuaginta. hæc farina erat plena, oleo subacta, quali ad altare in sacrificiis utebantur. præterea vitulum et arietem cum agno anniculo in holocaustum, et hircum pro peccatis. ad hæc obtulit unusquisque Principum alias victimas quæ salutares vocabantur, per singulos dies boues duos et quinque arietes cum agnis agniculis et hædis. atque ita per duodecim continuos dies sacrificauerunt, qualibet die unus.

Moses in tabernaculo
Deum consulit.

Moses autem non amplius in Sina monte, sed tabernaculum introgressus, consulebat Deum de rebus agendis, et de ferendis legibus: quas meliores quam ut ad hominem autorem referri debeant, posteritas multis seculis seruauit, diuinitus datas credens: adeò ut eas nec in pace ob voluptatem, nec in bello ob necessitatem violare fas putarent. sed de his nunc desino, proprium volumen aliquando huic tractationi dicaturus.

C A P. X.

Leges de sacrificiis & purificationibus.

Hedio & Ruffinus
Cap. 13. al. 12.

Duo sacrificiorum
genera.

NUNC paucas tantum commemorabo, quæ ad purificationes et sacrificia pertinent: quandoquidem in sacrificiorum mentionem incidimus. Duo sunt sacrificiorum genera, priuatum et publicum. horum utrunque duobus fit modis. Aut enim tota victima igni absimitur, quod ideo vocatur holocaustoma. aut pro gratiarum actione persoluitur, et in epulum sacrum facientium vertitur. De priore prius sum dicturus. Vir priuatus holocaustoma factururus, mactat bouem, agnū et hædū. et hos quidem anniculos, bouem verò licet mactare etiã grandiorē.

Holocaustoma.
Leuit. 1.

rem. Sed opus est ut sint omnia mascula qua solida concremantur. his iugulatis Sacerdotes aram circumquaque sanguine horum tingunt: deinde mundata membratim dissecant, et sale conspersa in aram imponunt, strue lignorum iam ardente. deinde pedes et intestina omnia diligenter primum repurgata ad reliquum aceruum adijciunt: tergora vero Sacerdotibus cedunt. et holocausta quidem ad hunc modum fiunt. Quum vero pro gratiarum actione sacrificant, eorundem generum animalia mactant, sed qua vitio careant, et anniculis sint maiora, et mascula feminis copulata. his iugulatis primum sanguine aram imbuunt, deinde renes et omentum et omnem pinguedinem cum fibra iecoris, et insuper caudam agni ara inferunt. pectore vero ac dextro crure Sacerdotibus concessio, reliquis carnibus per biduum epulum instruunt, et que superfuerunt igni comburunt. idem ritus seruatur et in sacrificio pro peccatis. Sed qui victimas maiores non habent, par columbarum aut turturum offerunt, quarum altera sit holocausta, altera Sacerdotibus in cibum datur. Accuratius autem de his in libro de sacrificijs differemus. Nam qui per ignorantiam peccauit, agnum et hadum feminam eiusdem etatis offert: Sacerdosque sanguine non ut ante aram, sed cornua eius sola imbuunt: renesque et reliquam pinguedinem cum fibra iecoris in aram infert. Sacerdotes vero tollunt sibi et pelles et carnes eadem die absumendas in fano. nam lex vetat quicquam in posteram diem reliquum facere. Qui autem sciens peccauit, nemine conscio, arietem offert lege ita iubente: cuius carnes in fano similiter Sacerdotes eadem die consumunt. Principes quoque cum pro peccato sacrificant, eadem, qua plebey, offerunt, hac tantum differentia, quod victimas adducunt taurum et hadum masculum. Iubet etiam lex ut tam in priuatis quam in publicis sacrificijs farina afferatur purissima, cum agno assaronis mensura, cum ariete duorum, cum tauro trium. hanc consecrant in altari oleo subactam. nam et oleum sacrificantes afferunt, cum boue hinis dimidium, cum ariete tertiam partem, cum agno quartam. ea est mensura prisca Hebraorum, duos choas Atticos continens, qua oleum ac vinum metiuntur. nam vinum circa altare libant. Si quis autem non sacrificans ex voto simillam offert, eius primitias pugillum unum in aram conijcit. reliquum eius Sacerdotes in cibum sumunt, aut coctum: nam oleo subigitur: aut panibus inde confectis. quantumcunque autem Sacerdos offert, totum comburi oportet. Vetat etiam lex offerri eadem die natum animal una cum genitrice, et alias quoque non nisi octauo a partu die admittit. Fiunt et alia sacrificia pro recuperanda valetudine, aut alia de causa, in quibus liba cum victimis insumuntur, ex quibus nihil in posteram diem relinqui fas est, Sacerdotibus quoque partem suam inde sumentibus. Publicis vero impensis lex iubet quotidie agnum anniculum mactari mane ac vespere, septima autem quaque die duos iugulant, eodem modo sacrificantes: et nouilunio prater quotidianas victimas duos boues cum agnis anniculis septem, et arietem: hadum vero pro peccato, si quid forte per obliuionem omisum fuerit. Septimo item mense, quem Macedones hyperberetam vocant, prater iam dicta taurum et arietem et septem agnos mactant, et hadum pro peccatis. decima deinde luna eiusdem mensis ieiunant usque vespere: sacrificantque eadem die taurum et arietes duos et agnos septem: et pro peccato hadum adducunt autem duos prater hunc hados: quorum alter viuus extra fines in desertum emittitur, in quem, si quid mali propter peccata populo immineat, auertatur. alterum vero

An. mundi 2455.
Ante Christum
natum 1509.

Sacrificium pro gratiarum actione.
Leuit. 3.

Leuit. 4. 5.

Sacrificia pro peccatis per ignorantiam commissis.
Leuit. 49.

Sacrificium si quis sciens peccauit.
Leuit. 49.

Consuetudo in sacrificijs obseruata.
Leuita.

Nume. 28. 29.

Sacrificium mensis
Octobris.

An. mudi 2455.
Ante Christum
natum 1509.

Tabernaculorum
festum.
Exod. 23.
Leuit. 23.
Deut. 31.

Exod. 12. 19 23.
Leuit. 23.
Nuim. 9.
Deute. 6.
Pascha decima quar-
ta Aprilis die.

Festum azymorum.

Leuit. 2.
Primitiæ frugum.

Sacrificium Penteco-
stes.

In singulis festis & sa-
cificiis quid obser-
uetur.

Panes propositionis.

in suburbanum in locum purissimum eductū cum ipsa pelle exurunt nihil omni-
no purgantes. Et cum eo simul exuritur taurus, non à populo adductus, sed sum-
ptu pontificis. quo mactato, Et sanguine eius simul Et hodi in fanum illato, asper-
git digito tectum septies, totiesq; pavimentum, rursusq; toties interiora fani cir-
cum altare: reliquum deinde circum altare maius quod est sub diuo in atrio.
deinde extremitates Et renes Et adipem cum fibra iecoris inferunt altari: ponti-
fexq; adijcit arietem de suo, solidum Deo conflagraturum. Eiusdem mensis deci-
ma quinta, tempore iam in hibernum vergente, tabernacula compingere iubentur
per singulas familias contra ventura frigora qua annus senescens asferre so-
let. quin Et in patria tandem constituti, accedere in eam urbem quam propter
templum caput regionis sint habituri, Et octo dies festos ducere, victimasq; Deo
solidas incendere, Et simul pro gratiarum actione sacrificare, manibus interim
gestantes ramos myrti, salicis Et palma, ex quibus mala persica dependeant. pri-
ma die sacrificium debet esse holocaustoma extredecim bobus, Et agnis uno plu-
ribus, Et arietibus duobus, addito hodo pro peccato. Sequentibus diebus idem
numerus agnorum Et arietum una cum hodo mactatur, sed per singulos dies
unum de numero bouum detrahunt, donec ad septenarium perueniatur. Octava
die feriantur ab omni opere, mactantq; sicut diximus vitulum Et arietem Et
agnos septem, Et pro peccatis hadum. Atque hæ sunt Hebrais ceremonia taber-
naculorum, à maioribus accepta. Mense autem Xanthico, qui nostris nisan vo-
catur, Et annum exorditur, luna quartadecima, sole arietem obtinente, quan-
doquidem hoc mense ab Ægyptiaca seruitute liberati sumus, sacrificium, quod
tunc exeuntes fecisse diximus, Pascha nominatum, quotannis instaurare lege
iubemur: celebramusq; id per sodalicia, nihil è victimis insequentem diem re-
linquentes, qua est quinta decima Et azymorum festiuitatis prima. nam hoc fe-
stum priori continenter succedit, duratq; dies septem, per quos panibus non fer-
mentatis vescuntur: Et per singulos dies tauri iugulantur duo, aries unus, agni
septem. hæc holocaustoma fiunt, additurq; hadus pro peccatis in quotidianū epu-
lum sacerdotibus. Secunda azymorum die, qua est mensis huius decima sexta,
frugibus demesis Et hætenus intactis incipiunt frui: æquumq; rati Deum huius
obertatis autorem per gratitudinem honorari, hordei primitias offerunt in
hunc modum. Spicarum manipulum igni torrent, hordeum deinde pinsunt, at-
que ita in alica modum fracti assaronem ad aram offerunt: inde pugillo uno in
eam iniecto reliquum Sacerdotum vsui cedit: Et ex eo licitū fit publicas ac pri-
uatas messes metere. primitiarum tempore agnus in holocaustum Deo macta-
tur. Post Paschale sacrum elapsis septem septimanis, hoc est quadraginta no-
uem diebus, quinquagesima quam à numero asartha Hebrai vocant, offerunt
Deo panem è farina triticea duobus assaronibus cum fermento confectum,
mactantq; agnos duos: hæc oblata mox in cœnam Sacerdotibus apponuntur, Et
eadem die sic ut nihil supersit absumentur. ceterum holocaustoma faciunt è tri-
bus vitulis, arietibus duobus, agnis quatuordecim, hadisq; pro peccato duobus.
Nullum autem festum ducitur absque holocaustomate Et laborum vacatione,
sed in omnibus omninò hæc duo lex obseruari iubet: Et post sacrificium in epu-
lis degunt. ex publico prabetur panis non fermentatus ex farina assaroni-
bus viginti quatuor. coquuntur autem vini pridie Sabbati: Et Sabbato mane
proponuntur in sacra mensa duobus ordinibus seni ex aduerso sese respicientes:
atque

atque ita cum duabus lancibus thure plenis permanent usq; in proximè sequens Sabbathum tunc demum alij pro illis recentes supponuntur; & hi priores Sacerdotibus in cibum dantur: thus item sacro igne aboletur, quò ad holocaustum uti solent, & pro eo quoq; aliud cum panibus proponitur. Sacerdos autem de suo quotidie bis offert Deo farinam oleo maceratam, & modica coctura duratam: estq; demensum eius farina assaron unus. huius dimidium mane, tantundem vespere, in ignem infert. Sed de his hactenus, quorù rationem alias diligentius explicabimus. Caterùm Moses tribum Leuiticam à cetero populo exemptã, ut Deo sacrandam, fontanis aquis perennibus & solenni sacrificio purgavit: eiq; tabernaculum cum sacris vasis sartum tectum curandum comisit; iubens ut ad prescripta Sacerdotum sacrum ministerium capefferent: atq; eo tempore sacri & Deo dicati sunt habiti. Post hac animalia discrevit, quæ ad cibum essent pura, & quibus vesci non liceret: de quibus aliquando per occasionem differemus, quam ob causam aliorum esum permisit, aliorum interdixit. Sanguinis certè ideò vetuit, quòd hunc animã & spiritum putaret: neq; animalis non occisi carnem ad cibum concessit. ad hac reticuli & adipis caprini, ouilli & bubuli abstinentiã indixit. Eicit etiam è cætu & consuetudine hominum leprosos, & feminis profuuis laborantes: mulieres etiam quæ naturaliter purgantur versari inter homines vetuit, nec nisi post septimam diem puras haberi voluit. eum quoq; qui cadaver curasset, per totidem dies à cætu arcuit. si quis autem ultra hunc dierum numerum diuturniore pollutione teneatur, sacrificare iubetur agnas duas: quarum alteram sanctificare oportet, alteram Sacerdotes accipiunt. eodem modo & pro gonoroico sacrificari mos est. qui verò per somnium genituram emisit, si se mergat in aquam frigidam, ut solet fieri post legitima uxoris congressum, pro puro habetur. Leprosos autem in perpetuum relegavit, tanquam nihil à cadavere differentes. quòd si quis pristinam valetudinem à Deo precibus impetrauerit, & in cutem sanitatis color redierit, hic varijs sacrificijs Deo gratitudinem suam attestatur, de quibus alias dicemus. Quo magis ridenda est illorù fabula, qui dicunt, Mosén propter lepram ex Ægypto profugum, turbam eodem morbo laborantium in Chananaeam duxisse. Nisi enim vanus ille rumor esset, nunquam Moses in suam ignominiam talem legem tulisset, qualem etiam alio ferente, probabile erat ipsum reclamaturum: presertim quum inter multas gentes leprosi versentur, & in pretio sint: & adeò nec relegentur, nec contemptim habeantur, ut & in expeditionibus militares dignitates, & in administratione reipublica civiles illis committantur, ac ne à templis quidem & fanis arceantur. Quid igitur vetabat, si tali vitio fuit infectus, quò minus apud multitudinem sibi parentem eas leges statueret, quæ ipsi honorem potius quàm detrimentum afferrent? Quare manifestum sit quòd hæc per invidiam de nobis fingantur. Moses enim purus ipse & inter puros degens, ad honorem Dei talium legum autor esse voluit. Sed hæc quisq; ita ut libitum fuerit accipiat.

Caterùm puer per as fanum introgredi vetuit, aut sacris interesse usq; in quadragesimum diem si factus sit masculus: quòd si femina sit, duplum eius temporis prescribitur. Ac ne post prestitutum quidem terminum intrant absq; victimis, quæ partim Deo, partim Sacerdotibus cedunt. Quòd si quis adulterij suspicionem de uxore habuerit, offert hordeacea farina assaronẽ, & immisso ex ea pugillo super altare, quòd reliquũ est Sacerdotibus vescendum datur. Deinde aliquis

An. mudi 2455.
Ante Christum
natum 1509.

Leuit. 8.
Num. 3.
Leui tribus cultui
sacrata.

Res immunda.

Leuit. 7. 17.

Leuit. 12. 13. 14. 15.
Qui homines im-
munda.
De Leprosis.

Contra illos qui Mo-
sen & Israelitas pro-
pter lepram profu-
gisse ex Ægypto cõ-
tendunt.

Hedio & Rufinus
Cap. 14.
Puerperæ leges.

Numc. 5.
Adulterij leges &
scelotypiæ.

An. mūdi 2455. Ante Christum natum 1509. Sacerdotum statuit mulierem ad portam, qua est obuersa ad sanū: & inscripto primum Dei nomine in membrana, defert ei iusurādum cum imprecatione, ut si pudicitia lasisset, luxato crure dextro & ventre disrupto misere moriatur: si autem pro amore nimio & pro zelotypia maritus ad iniquam suspicionem sit commotus, decimo mense infantem masculū pariat. peracto iuramento de membrana deletum nomen in phialam exprimit, & sumpto è fano puluere humi collecto, atque in poculum asperso, ebibendum porrigit. mulier verò si iniuste est delata, pragnans facta mature & feliciter enititur. quòd si coniugalem fidem & Deum iurisiurādi testem fefellit, turpiter moritur, crure luxato, & ventrem aqua intercute inuadente. Hac sunt quae Moses genti sua de sacrificijs ac purificationibus praescripsit. Leges autem tulit tales. Adulterium in uniuersum prohibuit, ratus coniugum summam felicitatem, si fides ac pudicitia seruetur, & reipublica quoque interesse ut liberi legitimi proveniant. Item incestum cum matre, aut nouerca, cum amita aut matertera, cum sorore nūrūve, omnesq; tales coitus ut nefarios damnauit. vetuit & cum muliere menstruum fluxum patiente congrederi, & cum brutis: damnauit etiam eos qui ex formosis maribus turpem voluptatem captarent: & qui contra fecisset, capitalem poenam inflixit. Sacerdotes autem duplo castiores esse voluit. hos enim non solum praedictis legibus sicut reliquos teneri iussit, sed etiam non quamuis feminam in coniugalem thorum admittere, non qua corpore quastum fecisset, non seruam aut captiuam, neque cauponariam aut stabulariam, neque à priore marito quacunque de causa repudiatam. Pontifici verò ne viduam quidem permisit, quòd tamen cateris Sacerdotibus liberum reliquit: sed solum virginem ducere concessit, eamq; seruare. Idem nec ad mortuum sinitur accedere, quòd tamen cateris est licitum, ad fratres & parētes ac liberos mortuos accedere. Idem iubentur simplices esse, omniq; fūco carere. Quicumq; è Sacerdotibus integer corpore non esset, partem quidem suam cum cateris accipere sinitur, sed ad altare ascendere, & fanum intrare prohibetur. Nec solum in sacris obeundis puros esse oportet, sed vitam etiam irreprehensibilem praestare. quapropter qui sacrum amictum gestant, tantisper dum eo utuntur, praeter aliam castitatem, puritatem & sobrietatem à vino quoq; interim arcentur. Victimae etiam integri corporis mactantur, omniq; vicio carentes. Hac sunt quae Moses iam tunc vita sua tempore obseruanda tradidit: quaedam etiam in futurum, ipse licet in deserto degens, Chananaam terram tandem adeptis prospexit. Septimo quoque anno remissionem agris dedit, intactosq; aratro & plantatione esse iussit, quemadmodum iam ante populo septima quaq; die remissionem à laboribus dederat. quae verò per hunc annum sponte sua terra protulerit, publica esse & promiscui usus iussit, & neque indigenam neque aduenam ab eis fructibus colligendis arceri: idemq; obseruari post septimam annorum septimanam, qui numerus quinquaginta conficit, vocaturq; Hebraeis quinquagesimus quisque annus iobelus: in quo & debitoribus fenus remittitur, & serui manumittuntur, qui contribules cum essent, legem aliquam violauerint, & supplicij vice in seruitutem vindicati fuerint. Agri quoque ad pristinos dominos ex hac lege redeunt hunc in modum. Instante Iobelo, quae vox libertatem significat, conueniunt venditor agri & emptor, computatisq; fructibus ac expensis in agrū factis, si fructus maiores fuisse comperiatur, recipit agrū venditor. quòd si expensa maiores fuerint, hoc quòd deest recipiens emptor posses-

De adulterio & incestu.

Exod. 22.
Deut. 17.
Leuit. 18. 20.
21. 29.

Leuit. 21.
Qualis vxor Sacerdoti ducenda.

Leuit. 25.
Lex septimi cuiusq; anni.

Aauiobelus.

possessionem alteri cedit. *sin utraq; paria fuerint, possessio ad veteres dominos reueritur. idem ius est & in domos qua in vicis non munitis venduntur. diuersum verò de illis qua intra oppidorum moenia venduntur. Licet enim ante annum elapsum reddita pecunia domum recipere: quòd si integer annus interim abierit, emptori possessionis ius confirmatur. Has leges Moses in castris in Sina populo tradendas accepit à Deo, moxq; literis mandatas ad posteros etiam obseruandas transmisit.*

An. mudi 2455.
Ante Christum
natum 1509.

CAP. XI.

Leges belli & consuetudines.

LEGIBVS ad hunc modum digestis, ad rei militaris curam animum aduertit, de bellis futuris iam tum cogitans. indicit igitur censum tribuum, excepta Leuitica: eiusq; cura principibus demandata, numeram eorum qui militari atate essent, ad se referri iubet. Leuita enim sacri erant & immunes à militia. Censa sunt capita sexceta millia eorum qui arma ferre valerent, atatis ab anno vigesimo vsq; quinquagesimum, & super hunc numerum M M M D C L. Pro Leui autem allegit inter autores tribuum Manassem Josephi filium, & Ephraem pro Josepho. Hos enim Jacobus in adoptionem à Josepho impetrauerat, sicut supra diximus. Compacto igitur tabernaculo in medium castrorū illud receperunt, tribus tribubus per latera singula tendentibus, inter quas via intercedebat. Forum quoq; rerum venalium est propositum, & merces suo quaq; loco disposita: aderantq; opifices omnium artium in suis officinis, ut planè ciuitas videretur, huc atq; illuc commeans. Loca autem tabernaculo proxima sacerdotes occupabant, ac deinceps Leuita. Eorum (nam & hi seorsim sunt recensiti) numerus erat viginti tria millia, octingenti octuaginta, maribus tantum, & qui trigessimum à natiuitate diem excederent, in hunc censum venientibus. Et quamdiu nubes super tabernaculum perseuerabat, tantisper velut presente Deo castra eodem loco manebant, quoties verò se aliò mouebat, tum etiam ipsi migrabant. Inuenit autem & buccina speciem ex argento facta talem. Canna erat tibia paulò crassior, longitudine paulò minus cubitali, cuius os tantum patebat, quantum ad inflandum sufficeret, desinebatq; in extremitatem campanula similem, quemadmodum tuba. Asofra vocatur hoc genus apud Hebraeos. Duas tales fecit, quarum una plebs ad concionem vocabatur, altera principes ad consultandum de Republica exciebantur: utrisq; verò clangentibus uniuersus populus conuocabatur. Quoties verò tabernaculum moueretur, hic modus seruabatur. Primo signo canente qui in orientali parte castrorum tendebant, exciebantur: secundo verò, qui à tergo tabernaculi tentoria sua fixerant: deinde tabernaculum dissolutum medium portabatur inter sex tribus praecedentes, & alias sex pone sequentes. Leuita verò tabernaculum circumdabant. Ad tertium autem signum pars castrorum meridionalis mouebatur, & ad quartum septentrionalis. His buccinis utebantur etiam in sacrificijs, in quibus victimas cadimos est, tam sabbatis quàm ceteris diebus. Tunc etiam primum passim solennibus victimis est celebratum ex eo tempore quo in libertatem vindicati, Aegyptiorum dominationem effugerant.

Hedio & Ruffinus
Cap. 15. al. 12.
Num. 1.
Moses populum numerat.

Num. 2. 3. 4.

Dispositio castrorum

Nubes super tabernaculum.
Num. 9.

Num. 10.
Buccinae duae ex argento factae.

Ordo castrorum cum tabernaculo.

Seditio contra Mosen propter egestatem & seditioforum poena.

An. mudi 2455.
Ante Christum
natum 1509.
Hedio & Ruffinus
Cap. 16. al. 13.
Num. 11.
Seditio contra Mo-
sen.

NON multo post à Sina monte castra mouentur: & post aliquot mansiones, de quibus dicemus, ventum est ad locum qui dicitur Heremoth: ubi denuò populus seditioibus agitari cepit, & laboriosa peregrinationis culpam in Mosem conferre. Filius suauis se reliquisse regionem fertilissimam, & nunc non solum eius ubertate carere, verum etiam pro sperata felicitate in extremis miserijs huc & illuc oberrare, aquarum inopia laborantes: & si manna quoque aliquo casu deficiat, procul dubio fame interituros. His addebant multa conuicia, qua in virum optime meritum passim iactabantur. exortus est interim vnus è populo, qui admonitos prateritorum Mosi beneficiorum, bonam spem habere hortabatur, ne tum quidem opem diuinam frustra requisituros. Vulgus autem his verbis vehementius concitatum, magis ac magis contra prophetam tumultuabatur. Qui videns ita desperatos, iubet a quo animo esse, pollicendo se quamuis grauius contumelijs immerito petitem, copias tamen carniuum eis exhibiturum, non in vnum tantum diem, sed in plures etiam. Illis verò credere nolentibus, quodam etiam rogante, vnde tot hominum millibus prouidere posset: Deus, inquit, & ego, quantumuis male apud vos audientes, nunquam tamen desinemus vestri curam gerere: idque breui estis visuri. Vix hac dixerat, cum tota castra coturnicibus complentur, quas acervatim venabantur. Deus tamen non multo post in Hebraeorum insolentiam ac maledicta animaduertit, non paucis è populo desideratis. Nam & hodie locus ille nomen ex eo casu inditum retinet, vocaturque Cabrothaba, quasi dicas concupiscentia monumenta.

Israelite in deserto
coturnicum carnes
impetrant.

Concupiscentie se-
pulchra.

CAP. XIII.

De speculatoribus, qui explorata Chananaeorum regione reuersi Israelitis terrorem hostium incusserunt.

Hedio & Ruffinus
Cap. 17. al. 14.
Num. 13. 14.
Exploratores terrae
Chanana mittit
Moses.

MOSSES autem posteaquam abductos inde adduxisset in locum humana habitationi parum aptum, non longè à sinibus Chananaeorum situm, qui dicitur Fauces, in concionem populum aduocat. Cumque in medijs constitisset, Duo bona, inquit, Deus vobis dare decreuit, libertatem, & felicitis terra possessionem: quorum alterum ex ipsius munificentia iam habetis, alterum quoque mox habituri. Sumus enim in Chananaeorum sinibus, à quibus adeò nulla ciuitas, nullusue Rex nos arcebit, ut ne vniuersa quidem gens collatis in vnu viribus efficere hoc valeat. Ergo parati simus ad rem fortiter gerendam. neque enim sine pralio regione sua nobis sunt cessuri, sed post magna certamina victoria primum erit. Sed ante omnia mittendi sunt speculatores, qui & terra ubertatem, & habitatorum potentiam explorent. Nos verò in primis concordia studere oportet, & Deum adiutorem ac auxiliatorem nostrum debito cultu prosequi. Hac ubi locutus est, populus collaudato Mosis consilio, exploratores eligit duodecim nobilissimos, ex vnaquaque tribu vnum: qui exorsi à partibus ad Ægyptum vergentibus, totam Chananaeorum regionem perlustrauerant, donec ad Amathen urbem & Libanum montem peruenirent, explorataque terra simul & incolarum natura, reuersi sunt ad suos, quadraginta diebus in hoc negocium insumptis. Et fructuum quidem

quidem pulchritudo quorum specimen erat allatum, ubertasque regionis quam audiebant, animos multitudinis ad bellum suscipiendum erigebat. contra deterebantur narrantiibus difficilem fore eius acquisitionem, quod flumina superanda essent magna ac profunda, & montes ardui transcendendi, & urbes mœnibus firmissimis cingantur. Apud Hebronem verò etiam gigantum progeniem se reperisse aiebant, atque ita exploratores cum omnia maiora apud Chananeos inuenissent, quam qua hactenus post exitum ex Aegypto viderant, suo timore reliquam etiam multitudinem data opera impleuerunt. Qui ex eorum narratione impossibile tantam terram acquirere, soluta concione domum reuersi cum vocerentur, & liberis lamentabantur, dicentes. Deum verbis tantum multa polliceri, autem omnino nihil auxiliij prestare. rursusque Mosem incusantes, in eum simulque fratrem eius Aaronem pontificem vociferabantur: atque ita totam noctem inquieti exegerunt, in utrunque conuicia iactando. mane verò ad concionem concurrunt hoc animo, ut lapidatis Mose ac fratre, in Aegyptum terra unde venerant reuerterentur. Quem euentum metuentes duo è specularibus, Jesus Naueci filius ex tribu Ephramitide, & Chalebus ex tribu Iuda, procedunt in medium, & populum compescunt, orantes ut bona spesint, neue Deum insimulent mendacij, temerè fidem habentes quibusdam, qui uanis sermonibus de rebus Chananeorum vulgatis multitudinem credulam terrisarent: quin potius eos sequerentur, qui illis regionem tam felicem acquirendi autores ac duces se praberent. neque enim montium magnitudinem, neque amnium profunditatem obstaturam uiris fortiter rem gerere paratis, praesertim auspice Deo, & pro illis in acie praliaturo. Ite, inquiunt, posito omni timore alacres, Deoque freti, quae uos ducemus sequimini. Talibus uerbis conabantur sedare tumultuantem populum. Moses interim & Aaron procidentes in faciem supplicabant Deo, non pro sua salute, sed ut insanientem multitudinem ad sanam mentem reduceret, tot praesentibus & instantibus necessitatibus turbatam: cum subito nubes super tabernaculum exorta, adesse praesentem Deum significat. Quo uiso Moses animatus infert se in turbam, & ultro poenam eis à Deo tanta insolentia prouocato minatur, non tamen quantam peccati enormitatis merebatur, sed qualis esse solet paterna castigatio. Sibi enim tabernaculum ingresso, & interuentionem populi cum lacrymis deprecanti, commemorasse Deum, quot & quantis beneficijs affecti ingrati esse pergerent: & quod nunc specularum ignauia seducti, eorum uerbis plus ueritatis inesse putarent, quam suis promissionibus. quamobrem non deleturum quidem totum illud quod ceteris mortalibus omnibus pratulisset: attamen terram Chananeam eiusque ubertatem illis non concessurum, sed sine lare & sine urbe in deserto quadraginta annis erraturos, quo peccati poenas exsoluant. Liberis tamen eorum terram illam daturum, eosque commodorum quibus patres se per intemperantiam indignos redderent, dominos esse constituturum. His denunciationibus uulgus attonitum, totum se mœstitia dedit: Mosemque obsecrabat, ut deprecaretur Deum, quo reconciliatus peccatisque condonatis, urbes hostiles eis traderet. Ille uerò negabat Deum laturum talibus se tentari precibus, non enim temerè aut humano more ad hanc indignationem esse commotum, sed iustam hanc sententiam protulisse. Non est autem incredibile, Mosem unicum uirum innumera pene hominum millia concitata sedauisse, quandoquidem Deus illi praesens

An. mudi 2455.
Ante Christum
natum 1509.

Exploratores Israelitis
terrorem incutiunt.

Murmur populi contra
Moscm.

Iosua & Chaleb populum
compescunt.

Moses & Aaron Deo
supplicant.

Hedio & Ruffinus
Cap. 18. al. 14.

Israelite in deserto
quadraginta annis
erraturi.

Pœnitentia populi.

Moses uir maximus
auctoritatis.

An. mūdi 2455.
Ante Christum
natum 1509.

praesens placabiliorem faciebat multitudinem, sapè iam suo malo expertam, conducibilis esse non repugnare diuinae voluntati: & alioquin etiam vir ille dignissimus est admiratione, tum ob singularem virtutem, tum ob fidem non tantum à sui seculi hominibus, sed à posteris etiam impetratam: quandoquidem hodie quoque nemo est Hebraeorum, quin etiam si latere possit, quasi praesentem reueretur, & quasi poenas exacturum, si quid praeter decorum ab ipso praescriptum gesserit. Auctoritatis eius plusquam humana argumenta sunt plurima, & in his illud non minimum, quod quidam ex regionibus ultra Euphratem sitis ad honorem nostri templi quatuor mensium iter magno sumptu, nec sine periculo emensi, sacrificioque peracto, non potuerunt tamen partem aliquam de victimis consequi, existente aliqua causa, cur per leges nostras id minus liceret. Et quidam ne sacro quidem factò, alij semiperfectò sacrificio relicto, nonnulli ne templum quidem adire permisi, re infecta redierunt, malentes Moysis legibus quam suo proposito obsequi: idque nemine redarguente, nisi propria conscientia. Tantum valet semel concepta de hoc viro opinio, ut maior homine habeatur qui leges à Deo acceptas hominibus tradidisse creditur. Nuper etiam non longè ante Iudaicum bellum principatu Claudij, pontificatum apud nos Ismaels obtinente, quum tam valida fames regionem nostram premeret, ut assaron quatuor drachmis veniret. & in festiuitate azymorum allati essent cori septuaginta, hoc est medimni Siculi triginta & unus, Attici verò quadraginta & unus, nemo tamen sacerdotum ausus est micam unam inde comedere, tanta egestate premente, legem tantum & iram diuinam veritus, quae in occulta etiam peccata grauer animaduertere solet. Quare non est cur aliquis miretur quae illo tempore sunt gesta, quandoquidem etiam scripta posteris ab illo relicta tantam vim & auctoritatem obtinent, ut vel inimici nostri fateantur quòd talem viuendi rationem Deus per Moysen instituerit. Sed de his quisque, ut videbitur sentiat.

Annone caritas prin-
cipatu Claudij.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER QVARTVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI IIII. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

- I. Hebraeorum, in scio Mose, cum Chanaanais pugna & clades.
- II. Seditio per Choream aduersus Moysen ac fratrem propter Sacerdotum excitata.
- III. Quomodo seditionis concitatoribus diuina ultione extinctis, sacerdotium Aaroni & filijs sit confirmatum.
- IIII. Quae Hebraeis in deserto per annos 38. obuenerint.
- V. Quomodo Moyses deuicerit Schonem & Ogem Amozorum Reges, deleueritque eorum copias.
- VI. De Balamo uate.
- VII. Hebraeorum de Madianitis victoria, & Amoritum regio quomodo à Mose duabus cum dimidiata tribubus concessa.
- VIII. Moysis leges, & quomodo ex hominibus fuerit sublatus.

Hebraeorum,

CAP. I.

Hebræorum, inficio Mose, cum Chananeis pugna & clades.

HEBRÆOS autem duram vitam in deserto agentes, & multis miseris afflictos, nihil penitus habuit, quam quod Deus non sinebat eos armis cum Chananeis experiri. nec iam amplius Mossem audire volebant, quiescere iubentem, rati etiam sine illius auspicijs victoriam de hoste se posse obtinere: accusabantque eum, quasi hoc tantum agerent, ut in magna inopia constituti, semper ab illius consilijs penderent: & omnino pugnare decreuerunt, non tam Mossem respectu, quam quod in eius tutam salutem se quos prius ob pietatem dignos libertati duxisset, esse non sperantes gerant, victoriam non negaturum. Satis sibi utrumque putant, etiamsi Moses Deum ab ipsis alienare conetur: omninoque imperatorem arbitratu suo potius rem gerant, quam pro excussa Ægyptio tyrannidem suscipiant, eiusque libidini seducti pareant, in illius diuina colloquia, quibus ut Deo præ cæteris carus de rebus gerendis præmonetur, quasi verò non omnes ex aquo Abrahae essent posteri, ut unus singulis gratia præsentium futurorum diuinitus habere debeat. Prudentium esse contempta vnius hominis arrogantia, Deo potius promissori credentes, ut acquirendam eam regionem se expediant, neque diutius sub Dei prætextu verba sibi dari sinant. Cogitandum de presenti inopia, quam loca deserta gradationem in dies reddant, & ductore Deo manus cum Chananeis quamprimum consecranda, nec amplius assensum legislatoris expectandum. Comprobata deinde omnium calculis hac sententia, populariter in hostes vadunt: qui neque feroci eorum impetu, neque immensa multitudine perterriti, irruentes in se excipiunt fortiter: & bona parte Hebræorum caesa, reliquos turpiter vertere terga coactos insequendo, trepidos in castra compellunt. Ea clades præter omnium opinionem oblata vehementer animos multitudinis deiecit, peiora metuentis, cogitantisque ab irato numine immissam esse, eo quod non expectato oraculo ad pugnam prorupissent. Moses autem videns tum suos accepta clade consternatos, tum hostem victoria recenti elatum, veritus ne præsentis successu non contentus maiora moliretur, decreuit copias retrò in desertum reducere. Quamquam populus posthac in ducis potestate se fore polliceretur, malo admonitus nihil absque ipsius consilio prosperè cessurum, motis castris itum est in desertum hoc animo, ut non prius contra Chananeos pugnam capesserent, quam signo diuinitus accepto. Sed quemadmodum in exercitu ingenti usu venit, maxime rebus aduersis, ut difficiles se moderatoribus praebeant, ita Iudæis etiam idem accidit. Quum enim essent numero sexcenta milia, & vel in secunda fortuna parum tractabiles præfectis viderentur, tanto magis in egestate ne infortunio tam in se inuicem quam in imperatorem suum exasperabantur. Quapropter tanta seditione est laboratum, quantam nec apud Græcos nec apud barbaros unquam fuisse accepimus. qua res dubio procul in extremum iam periculum delatos perdidisset, ni Moses oblitus accepta iniuria, quod minimum absuit quin lapidaretur, rebus labantibus opem attulisset. Ac ne Deus quidem curam eorum prorsus abiicit, sed tamen si contume-

An. mudi 2435.
Ante Christum
natum 1509.
Num. 14.
Israélite absq; Dei
mandato & Mosis,
tum hostibus con-
gredi cogitant.

Hebræos Chananeis
cedunt.

Moses retrò popu-
lum ducit in desery-
tum,

Seditio aduersus
Mosen.

M. liosos

An. mūdi 2455. Ante Christum natum 1509. *iosos non solum erga legislatorem, verum etiam in mandata diuina per Mosē accepta, liberauit tamen è perniciosissima seditione, cuius absq̄ sua providentia non nisi tristissimus exitus expectari poterat. Hanc seditionem, & quemadmodum ea sedata Mosēs rem administrauerit, nunc dicemus, causa eius primum exposita.*

CAP. II.

Seditio per Chorem aduersus Mosē ac fratrem propter Sacerdotium excitata.

Num. 16. Cores populum excitare aduersus Mosē conatur.

CORES vir genere & opibus inter Hebraos clarus, & populari quadam facundia praeclatus, videns Mosē in celso dignitatis constitutum, moleste ac inuidenter id ferebat. Cum enim esset ex eadem tribu & cognatione, iniquum censebat se illi posthaberi, & diuitijs pollentiorē & genere nihilo inferiorē: multaq̄ in illum apud contribules Leuitas & inter cognatos concionabundus vociferabatur, rem indignam dicitans, nec diutius ferendam, Mosē ambitiosis artibus sub praetextu cuiusdam diuinitatis cum aliorum iniuria sua tantum gloria studere: & nuper praeter ius & fas sacerdotium absq̄ populi suffragio fratri Aarōni dedisse, & alias dignitates quasi tyrannide arrepta pro libidine distribuere. Grauem hanc esse iniuriam, quod ita latenter se in dominationem insinuet, ut priusquam sentiri possit, populi libertas opprimatur. Qui enim principatu se dignum sibi sit conscius, eum volente ac persuaso populo sine vi ad tale fastigium aspirare. Qui vero bonis artibus eò peruenire desperent, à vi quidem abstinere ne bonitatis ac honestatis opinionem amittant, sed technis maliciosis ad id consequendum niti. Talium conatus in medium protractos puniri è Repub. esse, priusquam è clancularijs insidiatoribus aperti hostes euadant. Quam enim rationem Mosē afferre posse, cur Aarōni potissimum & filijs sacerdotium dederit. Si enim ex Leuitica tribu alicui honor is ex diuina voluntate deberetur, se merito fuisse praefendum, genere Mosi parem, aetate atque opibus potiore, quod si antiquissima tribus ratio haberetur, optimo iure viris Rubelididis tribus dignitatem eam deferendam, Dathamo, Abironi, & Phalao, diuitijs iuxta ac aetate inter contribules praesistentibus. Hac Cores, videri volens rei publicae curam habere, reuera hoc tantum agens, ut concitato populo pontificatum inuaderet. Nec diu se intra unam tribum haec criminationes continuerunt, verum sparsus paulatim rumor, dum quisque auditis de suo aliquid addit, totis iam castris peruagabatur: breuiq̄ eò res deuenit, ut ducenti quinquaginta è primatibus factionem Corae sequerentur, qui omnes operam dabant ut sacerdotium fratri Mosi ademptum, in illum transferretur. populus praeterea tam concitatus erat, ut ad lapides conclameretur: concurrebatq̄ incondita multitudo in concionem, ubi stans ante Dei tabernaculum vociferabatur, tollendum tyrannum, & populum è seruitute excimendum, cui sub religionis praetextu dura imperata imponerentur. Deum enim si ipse esset sacerdotis elector, aliquem dignum fuisse ad hunc honorem prouecturum, non eum qui multis esset merito posthabendus: vel si Aarōni eum dare decreuisset, populi suffragio potius quam fratris beneficio fuisse daturum. Mosēs autem qui Corae calumnias non ignorabat, videns populum irritatum nequaquam expauit: sed fretus conscientia rei bene administrate, & sciens

Corae factionem ducenti quinquaginta viri sequuntur.

Mosē lapidibus obruendum clamant.

& sciens fratrem electione Dei peruenisse ad sacerdotium, non sua gratia, pro-
 dit in concionem. & quoniam non erat imperitus artium quibus vulgus tra-
 ctandum est, ad Cores versus elata voce, *Mihi, inquit, Cores, vel tu vel vnus*
quis ex illis, mitentia inducentos & quinquaginta viros manu, honore digni
videntur, sed ne reliquam quidem concionem contemno, etiam si vobis diuitijs
& caris nonnullis non sint conferendi. Nam nec Aaron ideo sacerdotio poti-
us, quia dicitur. Pa enim ampliores quam vterq; nostrum, facultates possides.
neq; quia nobilitate. Nummune enim vniuersis nobis genus Deus voluit, cuius eun-
dem in honore dedit. neq; fraterno affectu motus quod alijs debebatur,
fratrem conuenit. Pa enim ius & fas pra oculis habuissim, nequaquam oblitus
me, deestem tibi, cum nemo sit mihi meipso propinquior, & mihi non minus
quam illi ius dedit. & alioqui qualis erat prudentia, me violati iuris reum
facere, & huiusmodi pramium alteri cedere? Verum & a mea probitate
abstulit, neq; Deus sustinisset aut se contemni, aut vos ignorare quid
illi gratissimum factum essetia. Ipse sacerdotem sibi elegit, ipse ab hoc crimine
immunitatem reddidit. Attamen licet non meo beneficio, sed diuina electione
hunc honorem adeptus, non dubitat in medium depositum vestris suffragijs
committere, nullam prerogatiuam postulans ex eo quod haectenus eo sit legitime
functus, ut qui omni ambitione posita, malit vos sine seditione videre, tametsi
vestris etiam calculis iam ante comprobatus. neq; enim Dei voluntatem in hoc
lesimus, quod vestrum etiam assensum accedere volumus. sed quod ille vltro
dedit, salua pietate recusare non licuit: quemadmodum & illud aequum est, ut
qui semel dedit, suum donum ratum ac perpetuum efficiat. Quamobrem iudi-
cabit denuo quem vobis pro vobis sacra facere, & pietatis vestra antistitem esse.
Iniquissimum enim fuerit, Cores per ambitionem obstare, quò minus liberam
Dei electionem sui sacerdotis habeat. Nihil est igitur quod seditionibus tur-
bemini, quantum ad hanc causam attinet. Cras mane cum sua quisq; acerra &
igne ac odoramentis adesto. Tu vero Cores cede Deo, & calculum eius expecta,
neq; maiorem, quam Deus habeat, auctoritatem tibi arroga: sed tu quoq; inter
caeteros huius honoris competitores iudicandus adesto. nec video cur vel Aaron
a petitione debeat excludi, eodem genere natus, & qui iam in hac functione irre-
prehensibile sui specimen dedit. vbi vero conueneritis, coram toto populo suffi-
tum facitore, & cuius sacrificium acceptius Deo fuerit, eum mea quoq; auto-
ritate confirmabo, meq; ab hac calumnia collata per priuatam gratiam in fra-
trem summa dignitatis exoluam. His auditis turba & tumultuari simul, &
malè suspicari de Mose destitit, & insuper consilium eius collaudauit tanquam
è Republica futurum: atq; ita concio dimittitur.

An. mudi 2455.
 Ante Christum
 natum 1509.
 Mosis, ad Cores se-
 ditionis oratio.

CAP. III.

Quomodo seditionis concitatoribus diuina ultione extinctis, sacer-
 dotium Aaroni & filijs sit confirmatum.

DOSTERA vero die reditur in concionem ut sacro facto inter-
 essent diuino iudicio per quod competitorum certamen erat di-
 rimendum: eratq; nonnihil tumultus, multitudine suspensa ad e-
 uentus expectationem, quibusdam Mosem in ordinem redigi cu-
 rentibus: qui vero prudentiores erant, seditionis finem exoptan-

Ruffin. Cap. 2.
 Num. 16.

An. mūdi 2455.
Ante Christum
natum 1509.

Dathan & Abiram
contumaces.

Mosis ad Deum
precatio.

tibus timebant enim ne actum esset de Rep. si ulterius seditio procederet. multitudo quoque natura novarum rerum cupida, et ad obloquendum magistratibus prona, omnibus rumoribus circumferebatur. Moses autem missis ad Dathamum et Abironem viatoribus, iussit ut ad condictum venirent sacris interfuturi, postquam autem negauerunt se obtemperaturos, neque diutius passuros Mosi potentiam artibus malis quasitam in populo augeri: his renunciatis assumptisque aliquot praestantioribus, non est dedignatus ad contumacem Dathami factionem venire, sequentibus se libenter quos iusserat. Tum Dathamus cum suis audito Mosem cum primatibus ad se aduentare, progressi cum liberis et uxoribus ante tabernacula, expectabant quidnam acturus esset, aderant etiam satellites qui arcerent eum si quid vi agere vellet, ille vero iam propior sublatis in caelum manibus, et elata voce ut à tota multitudine exaudiri posset, Domine, inquit, caeli et terra ac maris, tu qui mihi testis es fide dignissimus, quod quicquid haecenus feci, ex tua sententia feci, qui miseratus res Hebraeorum perpetuus adiutor mihi fuisti, exaudi hanc orationem, tu enim scis omnia, ipsas etiam cogitationes hominum: quapropter non dedignaberis rei veritatem atque istorum ingratitude in medium proferre. Nosti sane exacte et illa qua natiuitate meam praecesserunt, visa nimirum non audita: nunc in illis rebus testimonio tuo me subleua, quas isti cum non ignorent, male suspicari tamen non verentur. Ego cum vitam agerem quietam, id quod mea virtute et tua voluntate Raguelisque soceri beneficio consecutus eram, tamē relictis eius voluptatibus et comodis me ipsum totum dedidi arumnis pro isto populo perferendis: et primum pro libertate eorum, nunc vero pro salute promptissime magnos labores suscepi. Nunc ergo quoniam in suspicionem veni hominibus, qui mea cura ac providentia tot mala incolumes euaserunt, tu qui in igne illo ad montem Sina mihi apparuisti, et voce tua spectaculoque illorum prodigiorum me dignatus es, qui in Aegypto legatione tuo nomine fungi voluisti, qui Aegyptiorum opibus afflictis seruitutem eorum effugere concessisti, et Pharaohis potentiam succumbere mihi fecisti, qui ignaris via per mare medium iter aperuisti, cuius postea fluctibus Aegyptios inuoluisti, qui inermes armis muniuisti, qui ex vitiosis fontibus potabiles reddidisti, et potum nobis inopia laborantibus à petra produxisti, cibumque in terra non inuenientibus à mari attulisti, è caelo denique nunquam antè auditum es largitus, qui legibus ac institutis rem nostram ornasti, adesto mihi Domine iudex omnium ac testis incorruptissimus, quod neque munera à quoquam Hebraeorum fauorem meum contra iustitiam captante admisi, neque pauperem bonam causam habentem propter aduersarium diuitem perdere litem sum passus, et nunc Republica sincerissime administrata in suspicionem culpa, à qua sum alienissimus, venio, quasi fratri ob priuatum affectum et non tua voluntate sacerdotium tuum contulerim. ostende quod omnia tua providentia dispensantur, et nihil fortuitis casibus, sed tua voluntate ad effectum peruenit: et quod res Hebraeorum cordi tibi sint, iusta in Dathamum et Abironem animaduersione declara, qui te stupidum faciunt meis imposturis circumueniri iactantes, facies autem manifestam aduersus insanos gloria tua detrectatores vindictam, si non communi more intereant, ne quis nihil nisi humanum passos existimet, sed terra quam indigni calcant dehiscens cum familijs et facultatibus eos absorbeat, hoc modo et tua potentia omnibus apparebit, et exemplum posteris statuatur, ne quis secus quam

quam piūm est de tua maiestate sentire audeat: & meum ministeriū ex tua sententia esse comprobabitur. Quod si vera sunt crimina qua in me congerunt, tum in meum caput diruerunt, illis quos execratus sum incolumibus. Atque ita exacta pena a populi tui turbatoribus, reliquam multitudinem in pace, cōcordia, & mandatorum tuorum custodia serua intactam & expertem supplicij scelerum a barbaribus debiti: quandoquidem alienum est a tua iustitia, illorū penas inuictam & scelerum turbam dependere. Hac cum lacrymis effato, terra horrendum & horribiliter contremuit, & undante superficie, non secus quam pelagus vento fluctuante per sum populū terruit: immani mox sonitu eliso, quā seditione rēdebat, subito subsidit, & eodem momento omnes ad unum absorbet: subactisq; in hunc modum profanis, hiatus ille ita rursus clauditur, ut ne vestigium quidem eius superesset. Hic finis seditiose factionis, illustre argumentū diuinae providentiae simul & potentia: fuitq; hic casus eo miserabilior, quod adeo nemo ne propinquum quidem aut cognatorum eos est miseratus, ut totus quantum erat populus, ante actorum oblitus, letis acclamationibus Dei sententiam comprobaret, ac ne luctu quidem dignos, ut pestem ac perniciem popularem existimaret. Post Dathanum cum suis extinctum Moses pontificatus amulas conuocat, Deo denique commissurus electionem, ut ei sit ratum Sacerdotiū, cuius sacrificium Deo gratissimum apparuerit. Itaq; conueniunt ducenti quinquaginta viri summo in pretio semper apud populares habiti, tum quod a maioribus omni virtute praeclaris oriundi essent, tum quod ipsi nequaquam degenerarent: cumq; hic procedunt & Aaron & Cores: deinde stantes ante Dei tabernaculum adolebant acerris adamenta qua secum attulerant: cum subito tantus ignis effulsit, quantum nec homines ipsi unquam excitauerunt, nec in terris sponte ardentibus, nec in syluis per astum austri flatu collisis & attritis excitatū viderunt, sed qualis diuinitus accendi poterat fulgentissimus simul ac flagrantissimus: cuius vi ac impetu ducenti illi & quinquaginta unā cum Core ita sunt absumpti, ut ne cadauerum quidem reliquia comparerent: solus Aaron superfuit illatus, ut manifestum esset, diuinitus coortum hoc incendium. His ita absumptis, Moses volens perpetuam eius supplicij memoriam ad posteros tradi, ut & illis non ignoraretur, iussit Eleazarum Aaronis filium acerras eorū affixas altari aereo consecrare, ut hoc monumento omnes terrerentur, qui caeleste numen humanis dolis circumueniri posse putant.

An. mūdi 2455.
Ante Christum
natum 1589.

Dathan & Abiram
absorbet terra.

Corem cū ducentis
quinquaginta viris
ignis absumit.

CAP. IIII.

Quae Hebraeis in deserto per annos 38. obuenerint.

DOST tam evidens argumentū cum iam satis constaret, non ambitu, aut fratris gratia, sed diuino iudicio Sacerdotium ad Aaronem peruenisse, sine ulla controuersia posthac illud tenuit: nec tamen ob hoc diu cessatum est a seditione, imò penè grauior prioris est insequuta. nam ex talibus causis ortum habuit, ut facile apparet longo tempore duraturam. Cum enim semel animos hominem occupasset haec persuasio, nihil sine Dei voluntate geri, arbitrabantur Deum in gratiam Moysi ista facere. huic igitur imputabant omnia, tanquam nō peccatorum odio Deus iureret, sed à Mose sollicitatus: egregie ferebant, quod non solū impune tot optimarū morte populū mulcasset, sed premium etiam auferret confirmatum iam fratris pontificatū: quandoquidem nemo posthac eum affectaturus erat,

Num. 17.

Alia seditio contra
Mosen.

An. mūdi 2455.
Ante Christum
natum 1509.

cum aliis id malè cessisse videret. ad hæc cognati extinctorum agebant apud populum, rogantes ut superba et nimia Moysi potestati modum aliquem statuerent. facile enim hoc illi esse. Tum ille mature sentiens excitari turbas, veritus ne qui rursus res novas molirentur, unde magnum aliquod malum accidere posset, concionem aduocari iubet. et auditis postulatis nihil respondens ne magis irritarentur, hoc tantum principibus tribuum mandauit, ut virgas afferrent tribuum nominibus inscriptas. eius enim fore Sacerdotium, in cuius virga Deus signum ostenderit. quod ubi placuit, inscriptas attulerunt, cum alijs, cum Aaron, inscriptam habens in sua Leuiticam, eas Moses acceptas in Dei tabernaculum deposuit. sequenti verò die omnes protulit, quæ facile agnoscebantur, quod essent et à principibus qui attulerant, et à cetero populo notatæ: videbantque alias eadem specie manere, quæ erant pridie cum eas Moses acciperet, ex Aaronis verò ramos et germina esset exorta, et, quod magis mirum, amygdala matura, quod virga ex hoc genus ligno costaret. hæc nouitate spectaculi vulgus attonitum, ommissis odijs quibus tam Mosem quam Aaronem prosequeretur, totum in admirationem diuini iudicij versum, amplius Deo repugnare desit, ratumque Aaronis sacerdotium esse voluit: atque ita tertio Dei calculo confirmatus, nemine posthac contradicente, fuit Pontifex, et Hebræorum populus longis seditionibus agitato hoc modo ad quietem tandem peruenit. Moses autem posteaquam Leuiticam tribum diuino cultui dicatam, immunem à militia fecisset, ne forte in parandis ad vitam necessarijs occupati, negligentius sacra tractarent, mandauit ut post armis ac Dei fauore quasitam Chananaam ex oppidis eius quadraginta octo bona et pulchra Leuitis distribuarentur, cum agro mœnibus eorum contiguo duum millium cubitorum, et insuper à toto populo decimas annui fructus exegit Leuitis simul ac Sacerdotibus conferendas: atque hi posthac eius tribus solennes reditus fuere. Nunc dicendum quæ sint Sacerdotum propria. ex quadraginta octo oppidis iussit ut Leuita concederent eis tredecim, et decimarum à populo quotannis acceptarum decimas penderent: præterea ut populus Deo primitias omnium fructuum è terra prouenientium offerret, et ex quadrupedibus quæ mactare fas est, primogenitum, si masculum fuerit, sacrificandum Sacerdotibus adducat, ut eo cum familia vescantur in urbe sacra. pro eis verò quibus patria lex vesci vetat, dominus fœtus siclum cum dimidio dependat, pro homine verò primogenito quinque siclos. deberi eis etiam primitias tonsuræ ouium: et qui panes coquant liba aliquot eis præbere. Qui verò ex voto se consecrant, Nazarei dicti, capillum alentes, et vinum non gustantes, cum capillum consecrant, victimas eorum Sacerdotibus cedere. Item qui Corban seipsos nominat, hoc est, Dei donum, si velint à ministerio, ad quod se ultrò obligauerunt, dimitti, Sacerdotibus pecuniam numerare, mulierem triginta siclos, virum quinquaginta. qui verò tantum pecunia non habuerint, hos Sacerdotum arbitrio relinquendos. quin et si quis domi mactet ad priuatum epulum, non ob cultum diuinum, offerendum tamen Sacerdotibus pecoris pectus et brachium dextrum. Tantum est quod Sacerdotibus Moses attribuit, præterque quicquid pro peccatis populus offert, ut in proximè præcedente volumine diximus. Quicquid autem à populo Sacerdotum ordini contribuitur, ex eo tam uxores quam filias et famulos etiam participes esse voluit, exceptis quæ pro peccatis offeruntur. hæc enim in sano soli Sacerdotio fungentes mares eodem die absument. His ita post seditionem

Aaronis virga geminat.

Ruffinus cap. 3.
Hedio cap. 4.
Nnm. 18. 35.
Leuit. 14.
18. & 26.

Sacerdotum reditus

Nump. 6.
De Nazareis.

nam dispositis castrametis. Et cum omnibus copijs ad Idumæa fines pervenit, legatis primis ad Regem promissis. petebat ab eo tantum liberum transitum, pariter ipsius arbitrio fidem dare sine cuiusquam iniuria iter se facturum: præcipuumque etiam simulium suis exhiberi poscebat, persolvens etiam aqua præcipuum. Regem autem ille verò legatis re infecta dimissis, negatoque transi-
tu. cum exercitu est obviam profectus, prohibiturus Moysi si vi viam
per eum transiret. Propheta consulto prius oraculo, Et Deo non permit-
tentur. Principium faceret, retrorsum abduxit exercitum, per deser-
tum. In eodem tempore sorori dicitur Marianna ultimis vita dies ad
nubem nubem ex quo Ægyptum reliquerat, mensis Xanthici luna
paulispera. In publico sumptu magnifico, super quodam monte, qui appel-
latur, sanctum lustrum lustravit. Moses populum hunc in mo-
dum. Inveniamur. Et aratri expertem, colore toto corpore rufam, paulum
ante castra. Pontifex in loco purissimo mactavit, Et sanguinem se-
ptem diebus versus Desertabernaculum. deinde solida iuventa ita ut pro-
cubuit non perhas caestinas ardente, lignum cedritum in medium ignem inij-
cimus. Simulque hyssopum et lanam cocco tinctam. huius cinerem uniuersum vir-
ginesque in medio collectum reponit in locum purissimum: Et quotquot posthac
sancti purificationis opus habebant, paulum huius cineris in fontanam immit-
tentes, et hyssopum et lanam inungentes, aspergebant se die tertia et septima, quo
facto pro puris posthac habebantur. Et hunc lustrandi morem etiam in terrâ
belli forte quædam servari præcepit. Caterum funesto exercitu ita ut dixi lu-
strato, per desertum cum exercitu pergens Arabiam petijt. Quumque venisset
in agrum orbis Arabum primarum, qua olim Aræe, nunc Petra nomina-
tur, hoc loco montem excelsum, quo ager clauditur, Aaron conscendit, primum
nisi a se quod esset moriturus: Et in conspectu totius exercitus, stans in
loco eccelsi, eam pontificiam stolam Eleazari filio tradidit, ad quem iure
atque sicque pertinebat, atque ita spectante populo moritur, eodem ipso anno
quo soror ipsius. Anno atatis centesimo vigesimo tertio, dies mortis eius inci-
dit in primam lunam mensis qui Atheniensibus hecatombaon dicitur, Ma-
cedonibus Ioue, Hebræis Iakba. Luxit eum populus diebus triginta, et luctu fi-
nito, et Moysi ductu pervenit ad fluvium qui nominatur Arnon. is ex Arabia
montibus exortus, medium pererrans, in Asphaltitem lacum influit,
Mabias ab Amora distermians. estque hac regio frugifera, et fructus quan-
tum satis est incolis impeditat. ad eius Regem Schönem misit legatos Moses, qui
transitum per regnum peterent, fidem daturus, quod sine detrimento vel agro-
rum vel colonorum militem traduceret: sed persolvens precium rerum ve-
ralium ex aquo et bono, etiam si potum aqua sine precio dare gravarentur.
Sohan vero negato transitu, et armato suorum exercitu, vada
Arnonis occupat, prohibiturus si Hebræi fluvium
transire conarentur.

An. m. d. c. l. x. 93.
Ante Christum
natum 1493.
Num. 10.
Mosis ad Idumæos
legatio.

Marianne fori Me-
sis defuncta.

Num. 19.
Mos lustrandi pop-
lum.

Num. 20.

Aaron moritur.

Ruffinus Cap. 43
Hed. Cap. 16
Num. 31.

Mosis ad Schönem
Amoræorum Regem
legatio.

Quomodo

An. mudi 493.
Ante Christum
natum 1473.

Quomodo Moses deuicerit Sehonem & Ogem Amozorum Reges,
deleueritque eorum copias.

Num. 21.
Hebraei pugnam pa-
rant aduersus Amo-
zeos.

Amozos Hebraei
fugant.

MOSSES autem postquam intellexit Amozos hostilem in se animum gerere, haud ferendum contemptum ratus, & videns Hebraeos genus hominum intractabile, ocio simul & egestate facile adduci posse ut pristinos tumultus ac seditiones renouarent, occasione eis adimere uolens, consuluit Deum, an bello uiam aperire permitteret. Deo uero annuente, & uictoriam insuper pollicente, magno opere hac spe animatus, militem quoque fiducia complet, clamitans adesse tempus quo pugnandi cupiditatem exsatiarent, inaspice Deo & quò sponte iam properarent auctoritate sua compellente. at illi permissa potestate leti, arma corripuit, & è vestigio instructa acie ad hostem properant. Amozus contra ut uidit aduentantes, oblitus pristinae ferociae, tum ipse est territus, tum milites animos, quos ante visum hostem praeserebant, praetimore demiserunt. Itaque, uix primo conflictu excepto, terga uertunt, in salua fuga spem salutis reponentes. confidebant enim munitis urbibus, quae tamen nihil proorsu eis profuerunt. Nam Hebraei ut primum animaduertent hostes cedere, acriter institerunt, turbatisque eorum ordinibus, in extremam formidinem illos coniecerunt. Iamque totis campis sparsi effuso cursu alij alias urbes petebant, nec alteri persequendo fatigantur, imperfectam uictoriam relinquere nolentes, sed cum essent funditores optimi, & eius pugnae generis, quod omni telorum genere eminus geritur in primis periti, & expeditiones quam ut armis grauarentur, aut pedibus fugatos, assequabantur, aut glandibus & iaculis, si quos celeriores timor fecerat. Itaque magna strages editur, & si qui effugerant, cum uulneribus & siti conflictabantur. erat enim aestas. Cumque

Sehon Amozorum
Rex interfectus.

desiderio potius ad fluuium agmine magno ferrentur, ab insequentibus circumuenti eminus sagittis ac iaculis sunt confixi: & inter ceteros Sehon Rex cecidit. Hebraei uero casos spoliabant, praedas agebant, magna rerum copia fruebantur, quòd fructus nondum ex agris collecti essent. & milites totum regionem percurrebant

rebant impunè diripiendo, captiuosq; abducendo, nemo enim resistebat, robore eius regionis in pugna absumpto. Talis clades Amoraïs accidit, qui nec consilio prudenter, nec armis fortiter sunt usi. Hebrai verò terram eam occupauerunt, inter tres amnes infula modo sitam. Nam Arnonis ripa meridionale eius latus terminant, Iobacchus verò septentrionale, qui in Iordanem influens nomen amittit: occidentalis tractus Iordane amne alluitur. In hoc rerum statu exoritur Israelitis nouus hostis Oges Galadinæ & Gaulanitidis regionum Rex, in auxiliis Sehonis amici & Socy veniens: cuius res quum iam perditas videret, nihilominus victoriã sperans, virtutis suorum ac hostium periculum facere decreuit. Qua spe frustratus & ipse in pralio perijt, & exercitus ad unũ est deletus. Moses verò Iobaccho fluuio superato, regnum Ogis ingressus urbem unam post aliã subuertebat, habitatores interneccione vastans, qui omnes eius terra homines diuitiis & agrorum fertilitate superabant. Oges etiam vir heroica specie corporis, ne viribus quidem ac virtute fuit inferior: cuius roboris & statura argumentũ exstabat in expugnata Regia urbe Ammanitidis regionis, dicta Rabatha: lectus erat ferreus quatuor cubitorum latitudine, nouem longitudine. Huius viri casum non solum presens Hebræorum felicitas est insecuta, sed in futurum etiam maiorum successuum illis causa est facta. Sexaginta enim oppida egregiè munita de eius ditione ceperunt, & ex prada tam priuatim quàm publice sunt locupletati. Post hac Moses castra Iordanem versus mouet, & campum magnum è regione Hierichuntis, ea est urbs copiosa, palmis abundans & balsamum ferens. Iamq; in tantum creuerant Israelitarum animi, ut nihil magis quàm pugnas ac pralia cuperent: & Moses utendum hac promptitudine suorum ratus, victimis Deo pro gratiarum actione mactatis, epuloq; exercitui dato, partem eius armatam ad Madianitarum regionem vastandam misit, vrbesq; gentis eius expugnandas, cuius belli origo talem causam habuit.

An. mudi 2493.
Ante Christum
natum 1473.
Hebrai terrã Amo-
ræorum occupant.

Amoræorum terra
situs

Oges Rex cum exer-
citu trucidatur.

Ruffin. cap. 5.
Hedio cap. 6.

Hiericho.

CAP. VI.

De Balamo vate.

BALACVS Moabitarum Rex, habens veterem amicitiam & so- cietatem cum Madianitis, cum res Israelitarum in tantum cre- scere videret, cœpit etiam de suo regno esse sollicitus. Nesciebat enim Deum vetare, ne Hebrai quicquam vltcrius præter Cha- nanaã usurpare appetant: atq; ita non satis consultè de rebus no- uis cogitauit. & bello quidem aggredi elatos tot victoriarum successu non est au- sus, obstare tamen volens ne vltcrius procederent, legatos de communibus com- modis ad Madianitas mittit. Illi ad Balamum quendam ultra Euphratem, nobilem in eis locis vatem, & sibi amicum, cum Balaci legatis mittunt etiam de suis honoratissimum quenq; rogantes ut veniret ad se, & diris imprecationibus Israelitas deuoueret. Vates legatis comiter exceptis, & hospitali mensa adhibi- tis, consulit Deum, quæ sit eius de Madianitarum postulatis sententia. qui cum vetaret illis obsequi, reuersus ad eos, ait sibi nõ deesse voluntatem illis gratificã- di, sed obstare Deum, cuius beneficio debeat gloriam ex veris hæctenus prædictio- nibus comparatam. nam exercitum illum, quem ipsi execratum velint, esse Deo longè carissimum. deditq; consilium, ut ob hanc causam ad Israelitas profecti, pa- cem cum illis quibuscunq; conditionibus facerent. his dictis legationem dimisit. at Madianita Balaco maximis precibus urgente, eadẽ de re denuò legatos mit-

Nume. 22. 25. 24.
Balaci Moabitarum
Regis ad Madianitas
legatio.

Balaci & Madianita-
rum ad Balamum le-
gatio.

N tunc

An. mudi 2493. Ante Christum
 narum 1471. Secunda ad Balam
 legatio.

Balamus Angelus re-
 sistit.

Balamus Afina loqui-
 tur.

Balamus obiurgatur
 ab Angelo.

Balamus ad Balacum
 peruenit.

Balamus de Israelitico
 populo vaticinium.

Balacus iratus re-
 prendit Balamum.

Balamus responsio.

*tunt ab Balamum: qui cupiens hominibus obsequi, Deum consulit. Deus vero
 offensus iubet ut legatis assentiatur. is ratus Deum hac serio iubere, cum lega-
 tis proficiscitur. inter eundem autem cum ventum esset in viam quandam angu-
 stam inter duas macerias sita, occurrit ei Angelus: quo animaduerso asina qua
 vehabatur declinans appressit eum ad alterum septum, nihilque mouebatur ver-
 beribus sessoris pressuram moleste ferentis: cumque nec Angelus de via cederet, nec
 vates verberandi sinem faceret, tandem procumbens Deo sic volente humana
 voce Balamum iucusat, quod nunquam antehac lasus sauiret in se, non intelli-
 gens Deum prohibere quo minus quibus cuperet obsequatur. Hoc prodigioso asi-
 na sermone dum ille turbatur, apparuit ei Angelus, obiurgans verberatorem,
 quod iumentum non esset in culpa, sed ipse obstaret iter contra Dei voluntatem fa-
 cienti. Tum vates territus volebat retro abire: sed Deus iussit eum pergere quo
 instituerat, modo ne quid aliter agat quam diuinitus admoneretur. His man-
 datis perceptis ad Balacum peruenit: exceptusque a Rege honorificentissime, vo-
 luit ad quendam montem deduci, unde Hebraorum castra contemplari posset.
 Balacus vero ipse cum regio comitatu deducit vatem in montem proxime im-
 minentem, qui a castris stadia sexaginta aberat. quibus consideratis iubet Re-
 gem septem aras exstruere, et totidem tauros ac arietes exhibere. Id ubi celeri-
 ter iussu Regis est factum, mactat victimas, ut victoriam presagire posset. deinde sic
 fatatur. Felices vos quibus Deus largam honorum prabet copiam, et providentiam
 suam perpetuam ducem et auxiliatricem annuit. quoniam nullum est hominum
 genus, cui non innocentia morum, virtutisque ac probatis studio sitis anteferen-
 di, liberos praestantiores etiam successores habituri, quandoquidem Deus vos
 hominum. solos complectitur, et ut omnium sub sole felicissimi sitis prospicit.
 quamobrem obtinebitis terram ad quam vos misit, et posteris vestris in per-
 petuum possidendam relinquetis: et gloria vestri nominis implebitur uni-
 uersa terra simul et mare, adeoque multiplicabitur gens vestra, ut nulla non
 orbis regio vestri sanguinis homines admixtos sit habitura. Beatus vos exer-
 citus et admiratione dignissimus, ex uno parente in tantum auctus. nunc vo-
 bis parum amplum pro numero ac dignitate domicilium Chananaea continget,
 sed totum olim terrarum orbem habitationi vestrae destinatum scitote, ut tam in
 insulis quam in continente sit vobis degendum pra multitudine ipsis caeli stellis
 numero equiparanda. Cumque tam innumeris futuri sitis, nihilominus nihil vobis
 ad summam rerum copiam deesse patietur in pace, et in bello virtutem viris ad-
 det. inimicis nostris in mentem veniat, ut hostes vestri esse, et in vos arma su-
 mēre velint. non enim reuertetur a tali praelio victor, qui leticiam coniugibus
 ac liberis afferat. Tanta vobis fortitudo diuino favore contigit, qui solus potest
 et quod superest detrahēre, et quod deest addere. Talia vates fatidica voce ca-
 nebat, extra se raptus, et numine totus correptus, rege indignē ferente, et pacta
 non seruare clamitante, licet magnis muneribus ab amicis conductum: venisse
 eum ad execrandum hostes, quos nunc mactos virtute ac pietate caneret. Ad quem
 vates, Putas, inquit, quoties fata sunt aperienda, in nobis situm esse quid dica-
 mus aut taceamus afflatus diuino spiritu. ipse voces quales vult profert et ora-
 cula, nobis nec scientibus nec cogitantibus. Equidem satis memini ad quid preci-
 bus Madianitarum sum adductus, eaque causa veni ut voluntati tuae morem gererem.
 Sed potior est Deus quam mea voluntas, qui contra Dei voluntatem ad gratiam
 hominum*

Hominum loqui propofueram. quàm primum enim nostrum pectus subintrat, nihil amplius nostrum ibi remanet. ego certe nihil in horum laudem dicere in animo habui, nec qua Deus eorum generi dare decreuit, commemoranda putavi: sed numen illis propitium, quod gentis felicitati studet ac gloria, pro destinatis hac verba mihi subdidit. Nunc age, quando animus est tibi atque Madianitis rem gratam facere, quorum preces me non decet non admittere, alias aras erigamus et sacra instauremus, si forte Deum flectere possim, ut execrationibus hoc genus hominum deuouere liceat. Cumque Balacus id fieri permisisset, ac ne iterato quidem sacro potestatem deuouendi impetrasset, collapsus in faciem pronus praecebat quicquid euenturum esset regibus et ciuitatibus clarissimis, quarum quadam nondum condita videntur, quae uero extant earum res terra marique gesta ita praedictionibus responderunt usque ad nostram memoriam, ut facilis sit coniectura, reliquum etiam eius oraculi non vanum fuisse euentum aliquando comprobaturum. Balacus autem agrè ferens expectationem frustratam, sine honore uatem ablegat. ille domum repetens cum iam Euphratem attigisset, accito Balaco et principibus Madianitarum, Balace, inquit, vosque Madianita, quandoquidem necesse est ut uel praeter Dei uoluntatem uobis obsequar, Hebraeorum quidem genus nunquam est interiturum, nec bello, aut pestilentia fame uel, aut alio casu delebitur. Deus enim curam habet eius gentis a malis seruanda, ne quando talis clades incidat qua uniuersi de medio tollantur, interdum tamen quadam uitari non poterunt, quibus ad tempus afflictis, mox magis quam ante florebut, castigatione tali ad sanitatem reuocati. quapropter si breuem uictoriam de illis consequi ueritis, hoc consilio uoti compotes efficiam. Filiarum formosissimas, quae pulchritudine sua mentes eorum expugnare possint, quantum fieri potest cultas ac ornatas mittite, ut circum castra obuersentur, et iuuenibus complexus expetentibus faciles se praebeant: ubi uero cupidine captos uiderint, subito se proripiant. cumque rogata fuerint ut maneat, non annuat nisi persuasis, ut relictis patriis legibus et cultu Dei a quo illas acceperunt, Madianitarum et Moabitarum Deos uenerentur. sic enim Deum iratum sibi reddent. Post hac monita abiit. Madianitis autem ita ut moniti fuerant filias mittentibus, Hebraeorum iuuenes pulchritudine puellarum capiuntur. et in colloquium uenientes rogant ne sibi uoluptatem ex earum pulchritudine capere inuideant, neue consuetudinem eorum auersentur. Illa libenter et uerba iuuenum et complexus admittunt: iamque blanditijs illectos, et cupidine feruentes relinquere parat. tum illi tristes mulierum discessu, precibus instant ne se relinquunt, sed futura coniuget et omnium facultatum dominae apud illos maneat. hac promissa iure iurando confirmabant Deum teste inuocando, et lacrymas fundendo, quo magis eas ad misericordiam flecterent. tum ille postquam omnino captos et consuetudine sua deuinctos animaduertit, sic respondit: Optimi iuuenes, non desunt nobis domi nec ample facultates, nec parentum ac domesticorum affectus: neque inopiantium rerum huc ad uos uenimus, aut formam corporis nundinatae preces uestras admisimus: sed persuasa uiros esse bonos hac hospitali gratia non designata qua uos opus habere uidebamus, faciles nos uobis praeuimus. Nunc quandoquidem amare uos et ab inuentionem nostram moleste ferre asseueratis, ne has quidem preces auersabimur. quare si beneuolentia coniugalium fidem dederitis, quae sola nobis satisfacere potest, libenter uobiscum ut legitime nupta conuictura

An. mundi 2493.
 Ante Christum
 natum 1472.

Nume. 25.

Balami de rebus futuris uaticinium.

Balami aduersus Hebraeos consilium.

Madianitarum filiae ad Hebraeorum castra perueniunt.

An. mudi 2493. Ante Christum natum 1472. *sumus. veremur enim ne libidine exsatiata, cum iniuria & contumelia nos retrò ad parentes nostros ablegatis: cui nostra sollicitudini veniam vos dare equum postulamus. Illis verò quolibet modo fidem duros se pollicentibus, & nihil pra amore nimio recusantibus: quandoquidem, inquit, ita vobis videtur, & mores habetis ab omnibus alijs diuersissimos, ut cibus etiam propriis vestro more utamini, nec potù cum alijs communem sustineatis, necesse est si vultis nobiscù vitã degere, Deos nostros colatis: neque enim alio argumento persuadebitis amorem istum vos nõ fingere, nisi eosdem nobiscù Deos adoretis. Nec absurdũ fuerit aut vitio vertendũ, si terra in quam venistis peculiare Deos colere malitis: praesertim cum nostri per omnes regiones honorentur, vestrum nemo prater vos cultu dignetur aut ceremoniis. aut igitur caterorum more vobis est viuendum, aut alius orbis quarendus, ubi soli iuxta uestra instituta vitã agatis. At illi cupidine caci dicta earũ comprobant, & quò trahebantur sequentes à religione patrũ desciscunt: & plures Deos credere inducti, sacra illis eius gentis ritu faciunt: cibus quoq; indifferenter utebantur, & in mulierum gratiã nihil non cõtra legem faciebant: ut iam tota castra iuuenum impietas inuaderet, & seditio priore peior glisceret, & auita religio in extremum periculum deduceretur. iuuentus enim gustatis semel peregrinis moribus inexplebiliter in eos ferebatur: & si qui nobilitate à maioribus accepta praecelebant, unã cum reliqua turba corrupebantur.*

Zambrias. Chosbi. *Zambrias etiam Simeonidis tribus princeps ducta Chosbi Madianitide, Vri filii gentis eius dynasta, iussus ab uxore, & contemptis in eius gratiã Mosis placitis, alieno ritu sacrificabat, & alienigena coniuge non dissimulante se oblectabat. In hoc rerum statu Moses veritus ne grauius aliquid sequeretur, aduocata concione, neminem quidem nominatim accusauit, nolens in desperationẽ adducere eos, qui tantisper dum latere se putãt, ad sanitatem reduci poterant: sed dicebat rem indignã, nec ipsis nec maiorib. eorũ decorã, quò voluptatem pluris quam Deũ & religionẽ facerent. Expedire illis ut dum tempus est respiciãt, & nõ legum contemptu, sed cõpescendis prauis cupiditatib. fortes se viros declarent. absurdũ prater ea dicebat, quòd cum in deserto modeste vixissent, nunc in bona regione ita bacchantur, & qua per inopiã quasiuerãt, nunc per affluentia perditum irent. Talibus dictis conabatur iuuentutem corrigere, & ad sanioiorem mentem reducere. Tum Zambrias insurgens, Tu, inquit, Moses tuis legibus vtere, quibus iam longo usu robur addidisti: quòd ni fecisses, sape iam panas dedisses, & tuo malo non esse Hebrais imponendum didicisses. me certe nunquã ad tua tyrannica iussa obstrictum habebis. neq; enim aliud hactenus, quam sub legis ac religionis praetextu nobis seruitutem, tibi principatũ maliciosis artib. adstruis, voluptatem nobis ac vitã licentiam adimens, qua liberorum sunt, & sub nullius imperio degentium. hoc enim vel Egyptiaca seruitute fuerit grauius, in quemuis tuis legibus pro tuo libitu animaduertere: cum ipse multò dignior sis qui puniaris, quandoquidem abrogatis qua omniũ consensus approbat, plus tua quam caterorum mortalium placita valere postulas. ego qua nunc facio, qua bene facta iudico, ne fateri quidem in hoc cõtũ grauabor, mulierculam alienigenã me duxisse. audis à me ipso mea facta, ut ab ingenuo. neque enim latere cupio. Sacra etiam Dijs facio praeter consuetum, quia id equum censeo, ex multis mihi veritatem querere, & non sicut sub tyrannide viuere, de vnus tantum fiducia pendente. nemo mihi rem gratam fecerit, qui in rebus meis me ipso plus arbitrij habere*

Madianitarum filiaz
Hebraos ad idololatriam
perducunt.

Hebrai mulierũ cupidine ducti à patrũ religione desciscunt.

Moses Israelitarum idololatriam & voluptatem accusat.

Zambrias aduersus
Mosen oratio.

habere voluerit. Hac Zambria pro se & quibusdam sui similibus afferente, populus quietus expectabat quoniam audacia hac esset euasura, maxime quod videret legislatorem amplius nolle contendere, ne hominem insolentem iritationem redderet. Verebatur enim ne plures tales in loquendo impudentia imitatores facti, turbas in populo excitarent. Atque ita tum concio dissoluitur. ac fortasse ulterius malum hoc serpsisset, ni Zambrias maturè sublatuſ esset talem ob causam. Rhodus tum alijs rebus, tum patris dignitate, iuuentutis facile princeps, Eleazar pontificis filius, & Mosem magnum patrum habens, agerrimè tulit Zambria contumaciam: cuius impunitate ne legum contemptus cresceret, vindicare in flagitiosos decreuit. non ignarus quod exempla primatum in vtramvis partem plurimum valeant. Cumque tanto esset animi & corporis robore, ut non temerè aliquid arduum aggredereſsetur, quod non etiam persiceret, ad Zambria tentorium vadit, & eodem ictu ipsum unà cum Chosby transfigit. quo exemplo iuuentus ad pulcherrimam virtutis amulationem accensa, certatim in eiusdem criminis reos facit impetum, & bonam illorum partem ferro conficit, reliquos infecuta pestis sustulit, per iram numinis insicta, & ne illis quidem pepercit, qui cum iure cognationis talem suorum petulantiam cohibere deberent, aut dissimulare aut accendere etiam maluerunt: nec prius destitit, quam quatuordecim millia virorum desiderarentur. Hanc ob rem Moses in Madianitas concitus, ad gentem interuicione delendam exercitum misit, de qua expeditione mox narrabimus, postquam quod omissum antè non oportuit, dixerimus. Balamum illum, qui à Madianitis accitus ad execrandos Hebræos, quo minus hoc faceret à Deo est prohibitus, nihilo secius tamen tale hostibus consilium dedit, quo effectum est ut quibusdam infectis praua opinione, penè totius populi religio sit corrupta: hunc inquam Balamum tanto honore dignatus est propheta, ut oracula eius suis literis inseruerit: cumque nihil vetaret quin ea pro suis ederet, nec ullo teste id factum eius coargui posset, maluit eum debita apud posteros memoria non fraudare. Sed hac quisque ut libuerit ita consideret. Moses autem ut dicere cœperam, in Madianitas misit exercitum duodecim millium, singulis tribubus mille militibus imperatis: eisque copijs Phineem praefecit, cuius opera leges vindicatas, & de Zambria violatore earum pœnas exactas paulo ante memorauimus.

An. mudi 2493.
Ante Christum
natum 1472.

Phinees Zambriam
& Chosby vno ictu
transfigit.

Al. 24000.
Moses in Madianitas
mouet,

Num. 31.

CAP. VII.

Hebræorum de Madianitis victoria, & Amoritis regio quomodo à Mose duabus cum dimidiata tribubus concessa.

MADIANITÆ verò intellecto hostium aduentu, & quòd iam non longè abessent, & ipsi copias in unum contrahunt, & quà in regionem suam irrupturos putabant, munito pro tempore aditu, praesto erant, impetus eorum pro viribus propulsaturi. Sed mox primo congressu tanta multitudo Madianitarum est caesa, ut numerus cadauerum iniri non posset, ne regibus quidem seruatis. Hi fuere Ochus, Sures, Robeas, Ubes, & quintus Recemus, à quo deductum nomen primaria urbs Arabum & hodie retinet, Receme dicta, quam Graci Petram vocare malunt. Fuis hostibus Hebrai regionem sunt populati, pradas abigendo, & incolas unà cum mulieribus interimendo, solis parcentes virginibus: hoc enim Phinees à Mose mandatum acceperat. qui reducto incolumi ac

Hedio. Cap. 7.
Ruffin. Cap. 5.

Quinq; Reges Ma-
dianitarum caesi.

Aliàs Areceme vel
Arca.

Ingens præda de Ma-
dianitis parta.

An. mudi 2493.
Ante Christum
natum 1472.
Ingens præda de
Madianitis parta.

Num. 27.
Deut. 3.
Iosuan Moyses sibi
successorem desi-
gnat.

Num. 32.
Tribus Ruben, Gad
& dimidia Manassis,
Amoritidem terram
expetunt.

Num. 35.
Deut. 4. 19.
Ios. 20.

Oppidarefugij.

Num. 27. 36.
Salpades filia paren-
tis loco hereditatem
capiunt.

Historia Deuterono-
nij.

illa se exercitu, prædam quoque memorabilem retulit, boum quinquaginta duo millia, et insuper sexaginta septem asinorum sexaginta millia, vasorum aureorum et argenteorum magnum numerum, quibus in domestica suppellectile utebantur. Etenim pro opibus lautiore victu delectabantur. Abducta sunt etiam virgines circiter triginta duo millia. Moses autem partitus prædam, quinquagesimam eius partem Eleazaro dedit et sacerdotibus, et Leuitis alterius quinquagesimam: reliquum vero populo distribuit, quo factum est ut deinde suaviter viuerent, opibus virtute quasitis, ocium quoque ad fruendum nacti. Moses autem iam admodum senex Jesum designauit, qui sibi in propheta et ducis (si opus foret) munus succederet, Deo ita iubente ut hunc principatus successorem faceret. Erat enim totius diuini atque humani iuris peritissimus, Moyses præceptore doctus. Per idem tempus duabus tribus, Gada et Rubeli, et dimidia Manassis, numero pecudum et alijs rebus abundantes, de communi consilio rogant Moysen, ut sibi extra sortem traderet Amoritidem terram, quam non multo antè bello capta fuerat, esse enim pascuus uberè. Ille vero suspicatus eos prælia contra Chananeos metu detrectare, et curam pecudum ignauia prætexere, conuicio viros excipit, meticulosos simulatores ditissimos. Velle eos in ocio luxuriam terram Marte quasitam communi possidere, et nolle arma cum cetero exercitu ferentes, terram ultra Jordanem à Deo promissam capere, deuictis gentibus quas ille pro hostibus haberi iusserat. Qui videntes eum iratum, ne merito irasci videretur, respondent se neque per ignauiam pericula, neque per desidiam labores fugere, sed hoc tantum agere ut præda in locis commodis relicta, expeditiores ad certamina fierent: paratosque se aiebant, si oppida ad tutelam liberorum et coniugum ac facultatum ipso dante acciperent, reliquum exercitum armatos quocumque ducerentur sequi, et communibus militare auspicijs. Tum Moses comprobata eorum voluntate, aduocatoque Eleazaro pontifice et Jesu, ceterisque magistratibus, concedit illis Amoritidem hac conditione, ut simul cum cognato populo aduersus communem hostem bellum gerant, donec omnia ex sententia confecta fuerint. atque hoc pacto accepto quod petierunt, et exstructis munitis oppidis, liberos et uxores atque impedimenta in illis deponunt. Moses quoque in eadem regione decem urbes condidit, in illum quadraginta octo numerum computandas, in quarum tribus asyla sanciuit, illis tantum profutura, qui cade non sponte commissa eò confugissent. statuitque talibus exilij tempus, tantisper dum pontifex viueret sub quo cades accidit, post cuius obitum redire in patriam permisit. Exilij vero tempore licere cuiusque cognatis interempti homicidam impune occidere, duntaxat extra urbem refugij deprehensum: idque ius solis cognatis esse voluit, alijs non item. Ceterum oppida refugij fuerunt hac ad fines Arabia Borsora, in Galadena regione Arimanum, in Bataneade Gaulademan, et post captam Chananeam totidem ex Leuiticis oppidis iussu Moysis destinata sunt, ut hoc genus exulibus refugium et habitationem præberent. Eodem tempore cum defunctus esset quidam e primatibus Manassitidis tribus nomine Salpades, liberis deterioris tantum sexus relictis, tribules eius viri insignes Moysen consulunt, an filiarum eius in diuisione et sortitione agrorum ratio haberi debeat. Is respondit, si in domum tribulis nuptum darentur, sortem dotalem fore: sin mallent in aliam tribum elocari, sortem in sua tribu relinquerent, atque hac occasione instituit, ut cuique tribui sue sortes perpetuo manerent. Quumque iam de quadrage-

quadragesimo migrationis anno triginta tantum dies superessent, aduocata con-
 cione ad Iordanem eo loco ubi nunc oppidum Abila visitur, agrum habens palme-
 tis consitum, ubi populum omnem praesto vidit, in hunc modum verba fecit.

An. mundi 2493.
 Ante Christum
 natum 1471.
 Ruffin. Cap. 5.
 Hedio. Cap. 8.
 Deut. 4.

CAP. VIII.

Mosis leges, & quomodo ex hominibus fuerit sublatus.

Vobis commilitones, & longi laboris socij, quoniam Deus ita vult,
 & aetas CXX. annorum exacta postulat, ut ex hac vita discedam,
 & rebus ultra Jordanem gerendis interesse me Deo non est vi-
 sum, aequum duxi, ut quantum ad vestram felicitatem attinet,
 ne nunc quidem officio desim: sed pro gratia mihi data provide-
 am, ut pro commonstrata ad eam via, sempiterna apud vos memoria dignus
 habear. Age igitur, ubi prius in quo tam vestra quam posterorum beatitudo
 consistat indicauerimus, & hoc pietatis erga vos nostra perpetuum monumen-
 tum reliquerimus, libentes ex hac vita decedamus. Fidem enim, sat scio, mereor,
 vel quod antehac vestris commodis inde sinenter seruiens nunquam vos fefelli,
 vel quod anima prope exitum constituta in omni virtute ac veritate seipsa
 melior redditur. Filij Israhel, una omnibus hominibus felicitatis est causa De-
 us propitius: quam solus dignis dare, & peccantibus in se auferre potis est. cui si
 vos tales praestiteritis quales ipse postulat, qualesue ego ex ipsius sententia in-
 stituo, nunquam non maecti virtute, amulandiq; omnibus eritis: sed & qua iam
 contigerunt bona erunt perpetua, & quod deest breui consequemini. Tantum
 voluntati diuina obsequimini, & mandatis eius parete: & neq; legibus per me
 latis alias praepone, neq; in religione per contemptum quicquam nouate. Quod
 si feceritis, bello praestantissimi inter omnes gentes, & omnibus hostibus insuper-
 abiles eritis. nam auxiliante Deo, mina omnes facile contemnuntur. Caterum
 virtutis premia magna per omnem vitam sunt proposita, & ipsa sibi primum
 est ac potissimum premium: deinde per hanc cetera bona facile parantur: qua
 inter vos inuicem utentes & vitam beatam ducetis, & gloriam tum apud ex-
 teros tum apud posteros immortalem consequemini. Hac vobis sunt speranda,
 si leges monitu Dei me perferente scriptas, nec ipsi violetis, nec alios violare
 patiamini, & harum intellectum ac usum nunquam non meditemini. Ego ve-
 ro commodis vestris latus discedo, vosq; pietatis ac prudentia legibus, & vir-
 tuti ducum ac magistratum commendo, qui incolumitatis ac felicitatis ve-
 stra posthac curam sunt habituri. Deus autem sub cuius ductu haectenus egi-
 stis, & cuius fauori debetis quicquid utilitatis ex me percepistis, non desinet
 vobis prospicere, sed quamdiu ipsum & pietatem colueritis, tam diu sub eius
 presidio tuti permanebitis. Nec deerunt qui vobis optima monita suggerant,
 quibus parentes beati eritis. nimirum pontifex Eleazarus & Jesus, & senatus
 ac primates tribuum, quibus caute vos difficiles praebeat, scientes quod qui be-
 ne parere nouit, etiam bene imperaturus est ubi ad potestatem peruenerit:
 ne uem hoc libertatem sitam existimetis, si mandatis principum obmurmura-
 ueritis. nam haectenus in contumacia contra benefactores libertatem reponeba-
 tis: a quo vicio si vos in posterum seruaueritis, res vestras in meliore statu vi-
 debitis. Absit autem ut ita in hos exasperemini, quemadmodum aliquoties
 in me incanduisistis. meministis enim quod sapius a vobis de salute periclitatus
 sum quam ab hostibus. quod non exprobrandi causa dico: nolim enim vos hac
 comme-

Mosis ad populum an-
 te obitum oratio.

Mosis ad Israelitas ut
 Deo ipsiusq; manda-
 tis sint obedientes
 adhortatio.

Diuini auxilij pro-
 missio.

Obedientia erga
 magistratum.

An. mudi 2493. Ante Christum natum 1473. Deuter. 7. 11. Israelitæ hostes, eorumq; idola tollere iubentur. Moses Israelitis Codicem, leges scriptas & instituta continentem tradit. Leges à Mose latae. Rufin. Cap. 7. Excusatio Historiographi, cur Legum seriem inuouarit. Israelitæ quomodo in terra Chanaan victuri. Vrbs sacra & templum in Chanaan.

commemoratione in exitu vita cōtristatos relinquere, qui etiam tunc a quo animo vos tuli: sed ut admoniti in posterum sapiatis, id quod in vestram etiam rem futurum est, & ne in prepositos contumeliosi sitis elati opum affluentia, quibus traiecto Iordane & occupata Chanaan potiemini. alioqui si per has insolentiores facti in contumaciam & virtutis contemptum prolabamini, Deum fauorem nequaquam estis habituri. quem si vestro merito inimicum vobis reddideritis, & terram virtute partam oppressi ab hostibus per summam ignominiam amittetis, & per totum quam late patet orbem dispersi seruitute vestra terras ac maria replebitis. quò si ventum fuerit, iam frustra pœnitebit patrias leges non seruasse. quare quò minus periculi sit, ne illas violetis, post victoriam neminem hostium superesse patimini: id rebus vestris conducibilius existimate, ne cum illis viuentes ad similia studia prolapsi patriam institutionem corrumpatis. Præterea lucos & aras & templa quotquot habent ad unum tolli iubeo, ferroq; & flammis ita deleri, ut etiam memoria eorum omnis aboleatur. Sic enim bona vestra tutius conseruabitis. Verum ne per ignorantiam meliorum natura vestra in deterius deprauetur, Deo iubente & leges conscripsi, & formam administrationis rerum tam publicarum quam priuatarum, a quibus si nusquam discedatis, mortalium omnium felicissimi eritis. Hæc loquutus tradit eis Codicem, leges scriptas & instituta, bene viuendi continentem. Illi verò soluebantur in lacrymas, & iam tum desiderio ducis mœrebant: memoresq; quanta pericula pertulisset, quamq; alacriter salutem ipsorum procurauisset: & de futuro solliciti quòd non essent talem principem habituri, ac ne Deum quidem a què propitium Mose non amplius deprecator: tum pœnitentes eorum qua in deserto per furorem contra illum commiserant, grauissimè dolebant: ita ut totus populus lacrymans nullam consolationem admitteret. Moses verò solabatur eos, & iubens à lacrymis desistere, ad leges accipiendas hortabatur, atque ita tum concio est dissoluta. Nunc priusquam ad reliqua trsitum faciam, opera pretium duxi, leges talis latoris maiestate ac virtute dignas hic inserere, quo lector cognoscat, qualia sint nostra iam inde à prisca seculis instituta. Extant autem omnia qua ille vir scripsit, ut nihil ornatus causa liceat affingere: seriem tantum nouimus, & leges quas ille sparsim ut quamq; à Deo retulerat, scripsit, nos generatim in suos ordines digessimus: qua de re lector admonendus erat, ne si quis fortè ex contribulibus in hac nostra inciderit, calumniam temerè struat, quasi parum sincerè scripta Mosaica tractantibus. Enumerabo autem eas potissimum leges qua ad publicam institutionem, ritusq; gentiles pertinent: qua verò ad priuatam consuetudinem aut contractus vel cum exteris vel cum nostratibus spectant, in eum commentarium distulimus, quem de moribus & sacrorum causis Deo fauente scribere est animus.

Postquam acquisita Chanaan terra, urbibusq; conditis, victoria fructus securi carpere cœperitis, hac mandata obseruando rem Deo gratam facietis, & partam felicitatem constabiletis. Vrbs sacra sit una in regione Chanaan, in loco illustri & fertili, quam Deus per oraculum elegerit: & templum in ea sit unum, & altare unum ex lapidibus non politis, sed collectitijs constructum, qui inducti tectorio, decoram & mundam speciem præ se ferant: ascensusq; sit ad illud non per gradus, sed terra leniter per accliuè aggesta: in alia verò vrbe nec altare sit ullum neq; templum. Deus enim unus est, & Hebraorum genus unum.

Qui

Qui conuicium Deo fecerit, lapidatus per diem pendeat, deinde ignominiose & offensus sepeliatur.

In sacra urbem & templum ter in anno conuentus fiat Hebraorum ex uinculorum disione, ut Deo pro acceptis beneficijs gratias agant, & in futurum precibus eum demereantur, & per conuersationes ac conuiuia mutuam benedictionem alant. Expedi enim ut inter se noscantur, quibus idem est genus, quibus eisdem studijs delectantur. Id uero ex huiusmodi congressibus facile contingit, dum aspectus & colloquia pertinaciter in animis haerent: sicut contra qui nunquam conueniunt, eos alienissimos à se inuicem esse oportet.

Sunt praeterea decima fructuum seorsum ab illis quae sacerdotibus ac Levitis debentur, quibus in patria uenditis, pecunia inde redacta in sacra urbe immolatur in sacrificia & conuiuia. Equum enim est ex prouentu terra à Deo data ipsius honorem hilariter agere. Ex mercede meretricis non est sacrificandum: neq; enim quicquam Deum delectat cum iniuria coniunctum: neq; maior est turpido quam qua corporibus infertur. Similiter si quis mercedem pro uenatore canis uenatici aut pastoralis acceperit, nec inde quidem Deo sacrificare est licitum. Djs alienis nemo male loquatur. Fana externa non sunt spolanda, neq; sacra donaria tollenda. Nemo ueste è lino & lana contexta utatur. est enim solorum sacerdotum. Septimo quoq; anno, quando per Scenopogia festa apud Sanctam urbem sacrorum causa conuenitur, pontifex è sublimi suggesto, unde à tota multitudine exaudiri possit, legem pro concione legat: & neq; mulieres neq; pueri ab auscultando arceantur, imò ne mancipia quidem. Nam bonum est ut inscriptam in animis nunquam delendam memoria retineant. sic enim minus peccabunt, non ignari quid sit in lege decretum. Leges etiam uim maiorem obtinebunt in delinquentium conscientijs, dum sua placita minis interpositis in auditorum animas insigunt: ita ut nunquam non legis uoluntas intus obuersetur, & quantas poenas contemptus eius incurrat. Pueri etiam ante omnia leges ediscant, qua disciplina nec honestior est alia, nec ad felicitatem conducibilior. Bis quotidie, in eunte die, & cum itur enbitum; commemoranda summi Deibeneficia qua liberatis ex Aegypto praestitit. aequum enim est gratias agere quae pro acceptis rependuntur, & in futurum tempus fauorem conciliant. Inscribenda sunt etiam foribus praecipua, & in brachijs ostenda. & qua potentiam eius ac beneficentiam indicant; circumferenda sunt inscripta in capite & brachio, ut undiquaque conspicua sit Dei erga populum suum benignitas.

Oppidatim praesint septem viri probatae uirtutis, & iustitiae cultores. Singulis magistratibus attribuantur duo ministri de tribu Leuitica. Quibus iudicandi fors obtigit in suis ciuitatibus summo in honore habeantur, ut praesentibus illis nec conuiciari liceat, nec asperius agere. Sic enim futurum est, ut assueti homines reuereri, ad pietatem quoq; assuescant, & tanto longius à contemptu numinis absint. Iudicibus quicquid uisum fuerit, illorum sententia ualere debet, nisi constet pecunijs esse corruptos, aut manifestè coargui possint non rectè decreuisse. Oportet enim sine lucri & dignitatis respectu iudicare, & iustitiam omnibus alijs rebus antepone. Hac enim iniuria in Dei contumeliam recidit, quasi uero is infirmior sit habendus, quam illi quorum potentia metu praeter sus fertur calculus. nam Dei potentia est iustitia. Ergo qui in magnatum gratiam prauaricatur, potentiores illos quam Deum facit.

Quod

An. mudi 2493.
Ante Christum
natum 1471.
Conuicium Deo faciens.
Leuit. 4.
Deut. 16.
Ter in anno Hebraei conuenire debent.

Decimae.
Deut. 18.

Merces meretricis.

Dij alieni.
Deut. 22.

Linum & lana.
Deut. 11.

Legis liber in tabernaculorum festo praegendus.

Pueri Leges ediscant
Deut. 6.

Signa Legis.

Septem Praefides.

Honor magistratus.

Officium Iudicum.

Iustitia est Dei potentia.

An. mudi 2493.
Ante Christum
natum 1471.
Deut. 19.

Quod si iudices nesciant de negotio ad se delato pronunciare, sicut interdum accidit, in sanctam urbem integram causam relegent: tum vero pontifex et propheta una cum senatu quod visum fuerit decernant. Vni testi fides non habetur, sed tribus, aut ut minimum duobus, quorum testimonium vita ante acta faciat verisimile. Mulieribus autem testimonium deponere non liceat, propter leuitatem ac temeritatem eius generis. Neque seruum hominem testem esse liceat, propter animos degeneres. probabile enim est aut lucri causa aut praemetu non verum testimonium deposituros. Quod si cui falso testi creditum fuerit, isque postea falsi coarguatur, ei poena sit obnoxius, quam reus daturus erat, si grauanter hoc testimonio condemnatus fuisset. Homicidio in aliquo agro commisso, si autor nusquam compareat, neque suspicio sit a quopiam per odium occisum hominem, inquisitio fiat summa cura propositis indici pramijs. quod si nullus existat index, magistratus oppidorum vicinorum agro in quo cades est facta, et senatus conuenientes, metiantur a loco in quo iacet cadauer: et quod fuerit proximum oppidum, eius oppidani emptam iuuentam et adductam in tesqua necsenti nec plantationi idonea, neruis cervicis abscisis, cadant, et ablutis manibus supra caput iuuenta sacerdotes et Leuita ac senatus illius oppidi, puras se manus ab ea cade habere proclament, eamque nec fecisse se, nec dum fieret interfuisse. inuocantque Deum ut propitius factus nunquam posthac in ea regione tale malum accidere permittat.

Falsi testis poena.

Deut. 21.
De homicidio commisso.

Aristocrata optimam regimena.

Optimum quidem est optimatum regimen, et sic in administrata Republica viuere, nec est cur aliam eius speciem concupiscatis: sed praestat ut hac contenti in legum et vestra ipsorum potestate sitis. Satis enim est Deum habere praesidem. Attamen si regis vos cupido ceperit, nemo sit nisi vestri generis et sanguinis, et cui iustitia sit cordi cum ceteris virtutibus. Is quisquis fuerit, plus legibus et Deo quam sua sapientia tribuat, nihilque praeter pontificis ac senatus sententiam faciat: nec multas alat uxores, aut pecunijs equisue plurimis gaudeat: quarum rerum copia facile contemptor legum posset euadere. et si talibus studijs plus a quo fuerit deditus, obstandum est ne potentior fiat quam rebus vestris expedit. Terminos terra mouere non est fas, nec propria, nec aliena, dummodo pacata: sed religiosè cauendum ut tanquam Dei calculus in aeternum fixus maneat: quod hac praecipua causa sit bellorum et seditionum, si auaritia certis terminis non circumscribatur. Facile enim legum praescripta transilit, qui terminis cupiditatem suam cohiberi non patitur.

Deut. 17.
De Regis electione.

Deut. 19.
Termini terra non mouendi

Leuit. 25.
Plantarum ante quartum annum fructus prohibiti.

Qui terram plantauerit, si planta ante quartum annum fructum protulerint, nec Deo primitias inde offerre oportet, nec in proprium usum conuertere. intempestiuus enim est talis fructus. quicquid autem praemature a natura extorquetur, eius usus nec Deo conuenit, nec domino. quarto vero anno colligat quicquid iam tempestiuum, et in sanctam urbem deferat, et cum reliquis prouentus decimis in conuiujs cum amicis consumat, et cum pupillis ac viduis. quinto demum anno arbitrato suo fructus colligat. Agrum vitibus confitum ne semines. sufficit enim quod hanc plantam nutriat, nec opus est ut et aratro vexetur. Bobus aranda est terra, nec aliud animal cum eis subiugandum, sed eiusdem semper generis sub idem iugum agenda. Semina quoque debent esse pura et impermixta, nec duum simul aut trium generum sunt seminanda. abhorret enim natura communionem dissimilium. Neque diuersi generis iumentorum coitus sunt admit-

Vites plantandae.

Terra aranda.

admittendi. verendum enim ne hoc exemplo & ad homines contemptus generis
 fur perueniat, ut solent à minimis principijs res in peius proficere. Cauendum
 est autem magnoperè, ne quid eiusmodi permittatur, ex cuius imitatione mores
 publici deprauari possint. quapropter ne leuia quidem leges disimulant, dum
 officio suo nusquam deesse cupiunt. Metentes & demessa colligentes ne spici-
 legium faciant, quin & de manipulis nonnihil egenis relinquunt, ut hac tan-
 quam à fortuna obiecta in usum suum conuertant & alimoniam. De vindem-
 mia quoque racemuli relinquuntur pauperibus: similiter de oliuetorum fructu
 nonnihil, ut sit egenis quod colligant, quandoquidem de suo nõ possunt. non enim
 tantum ex negligentiori collectione decedit, quantum accedit è pauperum gra-
 tia. Deus etiam ad enutriendos fructus terram alacriorem faciet, si non quis-
 que suis tantum commodis provideat, sed inopum quoque rationem habeat.
 Nec bobus in area tritulantibus os obligandum est. non enim æquum est ve-
 rare laboris socios quò minus & fructuum sint participes. Nec à pomis ma-
 turis viatores sunt arcendi, sed sinendi ut tanquam proprijs se satient: & siue
 indigena siue sint exteri, libenter illis ad esum exhibenda sunt. auferre verò se-
 cum non liceat. Neque vindemiantes vetent obuios degustare ex his qua ad
 torcular deferunt: iniquum enim fuerit de bonis à Deo concessis inuidere tan-
 tillum concupiscentibus, præsertim cum id anni tempus sit fertilissimum, &
 iuxta Dei ordinationem non diu duraturum. & si quis præ pudore cunctetur
 attingere, ut sumant hortentur, Israhelitas quidem ut socios, & quibus propter
 cognationem liceat hoc facere: aduenas verò hospitalibus his munusculis dignen-
 tur, qua ipsis Deus pro tempore præbuit. Non enim debet existimari detrimen-
 tum, quod liberali animo sumendum hominibus permittitur: quia non in hoc
 Deus abundantiam bonarum rerum largitur, ut his soli fruamur, sed ut de no-
 stro etiam alios honoremus: volens hoc modo singularem erga Israhelitas fauo-
 rem ac liberalitatem suam gentibus innotescere, dum id quod ipsis superest beni-
 gnè cum illis communicant. Qui verò contrà fecerit, plagas una minus qua-
 draginta publica scutica accipiens illiberalem pœnam hanc sustineat, eò quòd
 cum esset ingenuus, lucro seruiens ipse suam dignitatem leserit. Rectum enim
 est ut cum ipsi multa in Ægypto & deserto sitis perpepsi, aliorum miseras non
 negligatis. & Dei benignitate amplas facultates consequuti, ex his nonnihil per
 compassionem egenis decidatis. Ultra duas decimas quas quotannis pendere
 iam iussi, alteram Leuitis, alteram in sacras epulas, tertia tertio quoque anno
 est conferenda, qua in egenas viduas & pupillos distribuatur. E fructibus pri-
 mos prouentus in templum deferant, & pro accepta terra qua eos tulit Deo
 gratijs actis, & sacrificijs iuxta legem rite peractis, primitias sacerdotibus offe-
 rant. Hac omnia ubi quis perfecerit, & utrasque decimas tum qua Leuitis de-
 bentur, tum qua epulis attulerit, iter ingressurus consistat è regione templi, ante
 omnia Deo gratias agat, quòd ab Ægyptiorum graui seruitute liberatis ter-
 ram uberem & amplam fruendam dederit: testatusq; decimas se iuxta Mosis
 legem soluisse precetur Deum, ut tum sibi priuatim, tum Hebrais publicè pro-
 pitius & qua bona hæcenus dedit conseruet, & pro sua potentia ac benignitate
 augere etiam dignetur.

An. mudi 2493.
 Ante Christum
 natum 1471.

Deuter. 24.
 Egenis aliquid in a-
 gro relinquendum.

Deut. 25.
 Boves triturantes.
 Viatores à pomis
 maturis non ar-
 cendi.

Plagæ quadraginta.

Decimæ egenorum.

Primitiæ frugum.
 Deut. 26.

De vxoribus ducen-
 dis.

Ubi atas maturuerit uxores ducant virgines ingenuas ex honestis parenti-
 bus prognatas. qui autem non ducit virginem, ne sibi coniungat alteri marita-
 tam,

An. mudi 2493. Ante Christum natum 1471. Ancillas ingenui non ducant. Meretricis nuptiaz. *tam, neue priorem eius virum contristet. Ancillas ne ducant ingenui, ne adamas quidem decet enim cupiditatibus imperare, & ad retinendam dignitatem id magnoperè conducit. Neq; meretrici sit ius nuptiarum, cuius propter iniuriam suo corpori factam, nuptiale sacrum Deus non admittit. atq; hac ita obseruari valdè interest, ad hoc ut proles nascatur ingenua, & ad studium virtutis erecta, si non è turpi aut illiberali matrimonio sint prognati.*

Pœna mulieris pro virgine desponsatæ talis postea non inuenta. *Si quis aliquam pro virgine desponsam postea talem non inuenerit, in ius vocatam accuset, afferatq; argumenta qua habet: puella verò causam agat pater, aut frater, aut qui post hos genere videtur proximus. Et siquidem puella fuerit absoluta, degat in accusatoris coniugio, isq; nullum posthac dimittendi eam ius habeat, nisi talem ipsi causam præbuerit, qua contradictionem non recipiat. ceterum temeritatis & petulantia qua in fontem detulit, pœnas luat quadraginta*

Deut. 24.

una minus plagis acceptis, & quinquaginta siclos puella patri mûlta nomine numerare cogatur. Quod si viciata fuisse coarguatur, si quidem plebeia fuerit, eò quòd parum sollicitè pudicitiam usq; ad nuptiarum tempus seruauerit, lapidibus obruatur. quòd si ex sacerdotibus prognata fuerit, viuens exuratur. Si quis duarum uxorum maritus propter amorè, aut formam, aut aliam quamuis causam, alteri plus benevolentia honorisq; detulerit, alteri verò minus: si filius dilectæ iunior quàm ille ex altera natus, propterea quòd sua mater in maiore gratia patris fuisset, postulet ius primogenitura, ut duplicem facultatum paternarum partem iuxta meas leges auferat, non permittatur. iniquum enim est eum qui sit natu grandior propter matrem negligentius à patre habitam suo priuilegio fraudari. Qui virgini alteri desponsata stuprum obtulerit, si quidem persuasa ut se præberet, simulcum ea capitalis esto. fontes enim sunt ambo: hic quia puella persuasit ut liberali coniugio rem turpissimam anteponeret: hac verò quia lucro aut voluptati succubuit. quòd si solitariam alicubi nactus, vi oppresserit, solus det supplicium. Qui virginem nondum desponsatam constuprauerit, ipse ducat. quòd si pater puella nolit hanc ei nuptum tradere, quinquaginta siclos iniuria pretium numeret. Qui à coniuge quacunque de causa, ut sape hominibus usu venit, disungi postulat, scripto ei securitatem faciat, quòd eam nolit amplius repetere. sic enim habebit potestatem alterius coniugis querendi, alioqui diuortium non permittitur. Quòd si & alterum offenderit, aut post eius mortem prior maritus reducere eam voluerit, non licet ut ad eum redeat.

Deut. 21.

Primogenitus ius suum retineat.

Deut. 22. Stupri pœna.

Virgo constuprata.

Leuit. 25. Defuncti fratris vxor ducenda.

Cum capti coniugium.

Deut. 21.

Si cuius maritus nondum susceptis liberis defunctus fuerit, frater mariti eam ducito: & filium ex ea natum defuncti nomine vocatum, sortis heredem nutrito. nam hoc è Republica erit, dum nec familia deficiunt, & possessiones apud cognatos remanent. mulieri quoque leuior fit calamitas, cum prioris mariti coniunctissimo victura. quòd si frater nolit eam ducere, mulier senatum accedens testetur, quòd volentem eam in familia manere, & ex ipso liberos gignere, cum iniuria defuncti repulerit. Rogante verò senatu causam, siue magnam siue paruum afferat, huc tantum res euadet: uxor fratris soluto viri illius calceo, & consputa eius facie, merito hac illum pati dicet, qui fratris defuncti memoria iniuriam fecerit. atq; ita ille quidem è curia discedet, in omnem vitam notatus ignominia: mulier verò cui vult nubito. Si quis vel virginè vel maritatam captiuam abduxerit, eiq; legitime coniungi voluerit, non antè ius esto cubile eius tangere,

tangere, quam raso capite sumptoq; lugubri habitu cognatos & amicos in bello amissos deplorauerit, ut ita mœrore satiata tum demum ad nuptiale conuiuium ueniat. Bonum enim & iustum est, ut qui mulierem ex qua liberos gignat accipit, morem gerat eius affectibus, & non sua tantum voluptati indulgens illius desideria negligat. Elapsis autem luctus triginta diebus, tot enim sapienti ad deplorandos caros sufficiunt, tunc nuptijs dare operam liceat. Quod si satiata concupiscentia pro conjugē eam habere dedignatus fuerit, ne pro serua quidē eam tractare ius habeat: sed quocumque mulier abire maluerit, liberam hoc faciendi potestatem habeat. Quicumque è iunioribus parentes suos contempserint, & debitum honorem pra pudore aut contumacia reddere eis neglexerint, & insuper contumaces ac proterui in eos fuerint, hos primum uerbis parentes moneant. nam hos natura fecit idoneos indices, dicantq; non voluptatis causa in matrimonium se conuenisse, neque ut collatis in commune facultatibus opulentiores fierent: sed ut liberos acquirerent, qui se in senectute nutriant, & necessaria sibi suppeditent. Acceptos autem a Deo cum gratiarum actione ac gaudio, summa cura educauisse, nulli rei parcentes quæ ad eorum salutem & institutionem pertinere uisa sit. nunc quoque quando iuuentutis erratis ignoscendum est, satis sit quod officij haftenus oblitus es. proinde resipisce & cogita, quod etiam Deus huius parentibus offenditur, qui & ipse humani parens est generis, & ad se pertinere iniuriam existimat, quæ infertur hominibus cum quibus illi communis est appellatio. quin & lex talibus pœnam inclementer infligit, cuius absit ut tu facias periculum. His uerbis si arrogancia iuuenum emendata fuerit, per inscitiam commissis debetur uenia. hoc enim & ad legislatoris clementia laudem, & ad parentum felicitatem pertinet, si nec filium nec filiam legibus dare penas uideant. quod si hi sermones & præcepta nihil profecerint, sed contumacibus in parentes ausis pergat leges sibi infestas reddere, ab ipsis extra urbem sequente turba productus obruatur lapidibus, & per totum diem omnibus ad spectandum propositus, nocte demum sepeliatur. Similiter & qui quomodocumque legibus damnati dant supplicium. Quin & hostes sepeliantur, nec mortuus quisquam expers terra iaceat, ultra quam iustum est penas exsoluens. Mutuum dare ad usuram Hebraorum nemini liceat, neque cibum neque potum. non enim iustum est redditus captare ex fortunis tribulium, sed præstat opem ferre illorum necessitatibus, & ad lucrum imputare eorum gratiarum actionem, & Dei retributionem, quæ huiusmodi beneficentiam solet consequi. Qui uerò acceperint mutuo siue pecuniam, siue fructum aliquem aridum aut liquidum, ubi Deo fauente ex sententia fruges ipsorum prouenerint, alacres restituant eis qui mutuauerunt, quasi sua reponentes, & usuri denno si opus fuerit. Quod si non pudeat eos non reddere, non sunt è domibus auferenda pignora, nisi iussu iudicum: & pignus foris est expectandum. is uerò qui offerre debet, nihil contradicat ei qui cum legum auxilio ad se uenit. & si quidem non inops fuerit qui oppignorauerit, retineatur pignus donec reddatur mutuum. si autem pauper, restituat id creditor priusquam Sol occidat, maxime si uelamentum pignus fuerit: ut habeat iturus cubitum, quandoquidem Deus à natura erga pauperes est misericors. Molam & instrumentum quod ad hanc pertinet non esto ius pignus capere: ne carentibus his sideas cibum parandi facultas, ob inopiam grauius aliquid accadat. Plagium qui commiserit,

An. mundi 2493.
Ante Christum
natum 1471.

Luctus triginta die,

Deut. 21.
De liberorū dēpōsitiōe.

Hostes sepeliendi.

Deut. 23.
Mutuum dare ad usuram Hebraorum nemini licet.

Mutuum reddendū.
Deut. 24.
Pignus.

An. mudi 2493. Ante Christum natum 1471. Furtum. Hebraeus seruus anno septimo manumittendus. Inuenta bona. Deut. 22. Homicida lex. Venenum. Pœnatalionis. De boue cornu-pecta. Deut. 22. Puteus. Deut. 24.

mulctator capite: qui verò aurum aut argentum subtraxerit, duplum restituito. Qui in furto deprehensum, aut parietem perfodientem occiderit, impune esto. Pecudem qui furatus fuerit, quadruplo mulctator, excepto boue. pro hoc enim quintuplum numerandum est. Qui verò mulctam soluere non valet, in seruitutem vindicetur. Qui tribuli in seruitutem est venditus, sexennio seruiat, septimo anno manumittatur. Quòd si in herili domo prolem è conserua suscepit, & propter suos affectus seruire maluerit, anno iobileo, is est quinquagesimus, liber esto unà cum filiis & uxore. Si quis aurum aut argentum in via inuenierit, quarat eum qui perdidit, per præconem indicato loco in quo inuenit: reddatq; sciens non esse bonum ex alieno damno lucrum facere. Sic & de pecudibus in quas errantes in deserto inciderit, si ignoretur dominus, statim apud se reseruet, Deum testatus quòd aliena usurpare non cupiat. Fumentum per tempestatem in luto harena præterire non licet, sed subleuandum est non secus quam proprium. Viam ignorantibus monstrare oportet, non per ludibrium risum captando alienas utilitates impedire. Absenti & surdo nemo malè loquitur. Percussus in rixa absque ferro, confestim vindicetur: idem patiente eo qui percussit, quòd fecit. quòd si domum relatus complures dies egrotauerit, deinde moriatur, qui percussit à cæde insons esto. si autem reualuerit, & multa in agritudine insumpserit, percussor quicquid interim dum decubuit impensum est dissoluat, præterq; mercedem medici. Qui mulierem uterum gerentem calce percusserit, si quidem mulier abortiat, pecunia mulctetur à iudicibus, quòd corrupto foetu populum uno ciue diminuerit: & aliã præterea pecuniam det marito mulieris. quòd si illa moriatur, & ipse det pœnas capite: quandoquidem vitam pro vita reponi iustum est. Venenum neque lethale, neque aliàs noxium quisquam Israelitarum penes se habeat: quòd si habere deprehensus sit, morte mulctetur, & patiatur id quòd facturum erat illis aduersus quos venenum parauerat. Qui excacauerit quenquam, similia patiatur, priuatus quo priuauit alium, nisi is malit pecuniam accipere. nam ipsi lex permittit arbitrium estimandi suum casum, si nolit haberi seuerior. Bouem corruptam dominus iugulet. quòd si in area quenquam percussum interfecerit, ipse quidem obruatur saxo, indignus qui vel in cibum veniat. quòd si & dominus coarguatur nouisse ingenium eius, nec tamen cauisse, & ipse morte mulctetur, ut qui à boue necato mortis causa fuerit. Quòd si seruum aut ancillam bos interfecerit, ipse quidem lapidetur, dominus autem eius triginta siclos necati hero persoluat. Quòd si bos à boue alio ita percussus mortuus fuerit, vendantur tam mortuus quam qui percussit, & pretium utriusque inter se domini partiantur. Qui puteum aut lacum fodiunt, diligenter curent ut iniectis tabulis operiantur, non ut aquatio non sit libera, sed ut absit periculum ne quid incidat. quòd si in talem fossam non clausam pecus alicuius illapsum moriatur, pretium eius domino restitui debet. tecta quoque circumsepicienda sunt obicibus, qui non facile prolabi sinant ac decidere. Deposita tanquam rem sacram qui accepit, diligenter custodiat, & nemo eius commissorem fraudare sustineat, neque vir, neque mulier, etiam si nemine coarguente ingentem auri vim lucrifactor sit. in uniuersum enim danda est opera ut sua cuique conscientia sana sit, & huic testi approbari satis est quicquid laudem meretur apud homines. Præcipuus autem Dei respectus habendus est, quem nemo malus unquam potest fallere. quòd si absque dolo malo cui commissum est id perdidit,

perdidit, accedens ad septem illos iudices, iureiurando Deum testem faciat, quod nihil sine voluntate aut malicia sit perditum, nec usum se parte depositi, atque absolutus abeat. quod si vel minima commissorum parte usus post perdidit, ad exhibendum quod accepit, in solidum condemnatur. Idem ius esto de mercedibus que parantur labore corporis. Cauendum ne quis virum pauperem mercede sua defraudet. memor quod is vice agri et facultatum hoc a Deo sortitus sit, proinde non procrastinanda solutio, sed eadem die reddenda, cum constet Deum nolle ut operarius laboris sui fructu careat. Liberi ob parentum iniquitatem puniendi non sunt, nimirum propter suam virtutem digniores miseratione, quod est talibus nati sunt, quam odio propter illorum vicia. Neque patribus peccata filiorum sunt imputanda, qui contempta parentum disciplina multa sibi permittunt facere. Spadones abominare et auersare, qui virilitate et genitura se ipsi priuauerunt, quam nobis Deus ad incrementum et multiplicationem addidit. Procul arcendum est hoc genus, quod non modo posteritatem quantum in se est, sed multo ante propriam innocentiam ac puritatem perdidit. Satis enim constat quod effeminato primum animo etiam corpora habent muliebrisa. similiter abhorreere oportet quicquid inter portenta ducitur.

Castrare nec hominem licet, nec vllum aliud animal.

Haec pacis leges et instituta sunt, et Deus propicius inconcussam eam et imperaturbatam conseruabit. absit autem ut vllum tempus veniat quod hac innoet et in contrariam formam transferat. Quoniam autem necesse est homines vel sponte vel inuitos in turbelas ac pericula incidere, age etiam de his pauca precipiamus, ut scientes, quid opus facto sit, cum usus erit in promptu habeatis salutaria consilia, nec sitis hac parte imparati in ipso temporis articulo. Faxitque Deus ut terram quam nobis pro labore vestro ac virtute dedit, in pace et tranquillitate colentes possideatis, nec hostibus incurfantibus, nec domestica seditione turbante, qua abrogatis patrum legibus et institutis, in contrariam disciplinam vos inducat: utque in perpetua legum a Deo comprobatarum obseruatione permaneat. Bella vero vel duobus vel vestris posteris gerenda, extra fines Deus auertat. Caterum cum bellum instabit, caduceatores primum ad destinat os hostes sunt mittendi. decet enim ante arma verbis ad eos uti, docendo quod quamuis et copia vobis adsint numerosa, et equi, et arma, et super omnia Deus auxiliator propicius, mauultis tamen non cogi ad bellum, neque ex rebus illorum direptis ingrata lucra quarere. Et si quidem quod aequum est persuaderi sibi patiantur, praestat pacem inuiolatam seruare: quod si plus suis viribus tribuentes ius in armis reponant, exercitum contra eos educate, imperium Deo committentes, creato vno aliquo forti viro qui vicarius illi sit, et quasi promperator. multorum enim imperium non modo moram affert rebus strenue gerendis, sed non raro plus nocet quam prodest. Delectus autem habendus est

virorum tantum robore tam animi quam corporis praestantium: ignaui vero minime admiscendi, ne dum res armis geritur, in fugam auersi hostium conditionem potiore faciant. Immunes autem sint a militia, qui adificata non sua domonandum integrum annum illa sunt usi: tum qui plantata vinea nondum ex ea fructus perceperunt: et praeter hos qui desponsata uxore nondum eam domum duxerunt: ne harum rerum desiderio sibi parcetes, et seruantes se relictis voluptatibus, in gratiam uxorum parum fortiter rem gerant.

Castris

An. mūdiz 493.
Ante Christum
natum 1471.

Ibidem.

Ibidem.
Mercedi.
Liberi ob parentum
iniquitatem non puniendi.

Spadones.

Belli leges.

Deut. 20.
Caduceatores ablegandi.

In bellum qui mittendi.

An. mudi 2493.
Ante Christum
natum 1471.
Arbores frugiferae
non excidendae.

Deut. 22.
Chananaeorum gen-
tem extirpandam.

Deut. 30. 31. 32. 33. 34.

Mosis carmen & be-
nedictio.

Amalecitis plecten-
dos.

Deut. 27. 28.

Deut. 29.
Moses Hebraeos iu-
reiu-rando ad legum
custodiam astringit.

*Castris autem positis caute ne quid asperè ac crudeliter faciatis: & oppu-
gnaturi urbem si desit materies ad machinarum fabricam, ne deglabretis ter-
ram frugiferas arbores excidendo: sed parcite, non ignorantes in usum hominũ
ista creata, & si vox eis daretur ex postulatura vobiscum, quòd, cum ipsa belli
causa non fuerint, iniuste affligantur, mutatur a domicilium si liceat, & alio mi-
gratura. Victores in praelio facti, eos qui in aduersa acie steterunt cadite, cate-
ros tributarios futuros seruate, excepta Chananaeorum gente. Hi enim cum to-
tis familijs sunt delendi. Cauete autem, maxime in bello, ut neque mulier habi-
tu virili utatur, neque vir stola muliebri. Hac sunt instituta qua Moses reli-
quit. Leges verò antè quadragesimo anno cõscriptas tradidit, de quibus in alijs
commentarijs dicemus.*

*Sequentibus deinceps diebus, nam continenter conciones aduocabat, faustis
eos precationibus Deo commendauit, sicut contrà diris imprecationibus eos de-
uouit, qui neglectis legibus aduersus earũ præscriptum agerent, deinde carmen
hexametrum eis recitauit, quod scriptum reliquit in sacro volumine, continens
prædictionem futurorum, iuxta quam omnia facta sunt, atq; sunt, euentis nus-
quam non congruentibus. Hac volumina & Arcam Sacerdotibus tradidit, in
qua decem illa præcepta in duabus tabulis scripta reposuerat, & præter ea taber-
naculum populo etiam mandauit, ut occupata terra & fixis sedibus, non obliui-
sceretur iniuriæ ab Amalecitis acceptæ: sed expeditione in eos suscepta pœnas re-
posceret pro damnis in deserto sibi illatis. Captæ autem Chananaea, & plebe eius,
ut par est deleta, aram erigere iussit ad solem orientem obuersam, non procul à
Sicimis urbe inter duos montes, dextrum Gariz eum, sinistrum Gibalem: diui-
sasq; copias in sena tribus super duobus montibus cõsistere, & unã cum illis Le-
uitas ac Sacerdotes. & primum illos in Gariz eo precari omnia fausta leges Dei
& religionem seruantibus, & Moses constitutiones non violantibus, alteros ve-
rò acclamationibus hoc approbare: & rursus his precantibus illos acclamare.
deinde pari modo trãsgressoribus execrationes inferre, succinentes sibi inuicem,
ab alteris dicta comprobantes. & tam faustas ominationes quàm deuotiones in
litteras retulit, ut in perpetuum cuius eas discere liceat: qua tandem huic ara
inscripta sunt ex utroque latere, quã populus iussus est stare, & holocausto
offerre, & post eam diem nunquam alias victimas imponere: neque enim fas est
se. Hac sunt qua Moses præcepit, & qua Hebraeorum gens indefinenter obseruat.
Postridiè populo cum uxoribus & liberis in concionem collecto, ne mæcipijs qui-
dem exclusis, iureiu-rando eos ad legum custodiam astringit: utq; Dei volunta-
tem diligenter expendentes, neq; cognationis gratiam, neq; periculorum motũ,
neque ullam aliam causam tanti facerent, ut eam potiore legibus ducentes, ab
earum præscriptis discederent: sed siue consanguineorum vnus aliquis, siue urbs
quapiam, circa eas turbare aliquid, aut statum earum labefactare conetur, pri-
uatim & publicè illis periclitantibus auxilium ferrent. quam si vicissent, à fun-
damentis ut deserticem reuellerent, & ne solum quidem ipsius, si fieri possit, su-
peresse paterentur. sin verò id efficere non valerent, nec pœnas meritas exigere,
saltè testarentur se impietati aliena nõ consentire. hac populus ita fore iureiu-
rando firmavit. Post hac docebat eos quomodo sacrificia Deo gratiora fierent:
& quomodo expeditiones suscipienda, captato signo ex lapillis de quib. iam dixi-
mus. Sed & Iesus superstitè etiã tum & præsentè Mose vaticinatus est quicquid
pro*

pro salute populi gesturus erat, vel foris bello administrando, vel domi se-
 cundum legibus ad vivendi rationem recens institutam eos preparans, di-
 vinitus monitus se presagire aiebat, quod si patriam religionem violarent, cla-
 de non effugerent: nam & regionem ipsorum armis exterorum oppellendam,
 & urbem diruendam, & templum incendendum, & ipsos sub hasta victoris ve-
 dendos, fructuososq; gentibus qua afflictorum nulla miseratione tange-
 rentur: ac iam demum seram atque inutilem erratorum penitentiam actu-
 ros. Deum inquam ipsorum conditorem, & urbes suis civibus & templum po-
 pulo reddidit. Hac autem fere, ut non semel tantum amittant, sed sapius.
 Deinde Moyses hortatus Jesum ut in Chananaos exercitum duceret, as-
 futurumq; captivum Deum pollicitus, & populo omnia fausta ominatus. Quo-
 niam, inquit, ad patres nostros abeo, & Deus hanc mihi diem abitus presini-
 dit: gratias illi vivens adhuc & vobis presentibus ago pro cura ac providen-
 tia quam denebatur vestris hactenus habuit, non solum depellendis aduersis, sed
 commodis etiam largiter exhibendis: & quia laborem meum ac sollicitudinem
 dum vestrum statum in meliorem fortunam reducere conor, propicius sem-
 per adiuvit: imò verò ipse & exorsus est rem & absoluit, me ministro usus &
 vicario in obeundis qua ad vestram felicitatem pertinere visa sunt. Quapro-
 pter equum est, ut priusquam decedam, eius potentia, qui & in posterum vo-
 bis non deerit, dignas laudes rependam, meq; hoc debito exsoluam, vestraq;
 memoria commendem, quod hunc solum colere & venerari conuenit: & leges
 eius habere in pretio, ut qua omnibus reliquis donis iam acceptis, aut in po-
 steram à propicio conferendis, longè sint antepopenda. Grauis enim aduersa-
 rius est vel homo legislator, si constitutionibus suis autoritatem adimi sentiat.
 Dei verò indignationem absit ut experiamini. qua legibus ipsius contemptis
 excitari posset. Hac postrema verba Mose loquente, & singulis tribubus sua
 fata aperiente, uniuersa multitudo in lacrymas erupit, ut mulieres plangen-
 tes dolorem ob futuram ipsius mortem conceptum declararent. quin & pue-
 ri praemortuorum impotentia plorantes pra se ferebant, quod tanta esset viri vir-
 tus ac magnificentia, ut ne illam quidem atatem latere posset. Itaque certa-
 men quoddam erat inter minores & grandiores, utros maior haberet maesti-
 tia. alteri enim intelligentes quali orbarentur antistite, futuram suam conditio-
 nem lamentabantur. alteri hoc ipsum lugebant, quod priusquam eius virtu-
 tem satis degustassent, iam carendum eo, seq; destituendos videbant. Quantus
 autem fuerit populi ploratus & querimonia, coniecturam capere licet ex eo
 quod tum Propheta accidit. Quamuis enim persuasissimum semper habuit, nò
 esse instante morte dolendum, ut qua prater Dei voluntatem ac natura leges
 non veniat, viso tamen affectu populi, à lacrymis temperare non valuit: dum
 verò eo proficiscitur, ubi dispariturus erat, omnes cum fletu sequebantur.
 Tum Moyses his qui longius aberant manu mota significavit ut consiste-
 rent: propiores autem rogabat, ne excessum suum lacrymabilem facere perge-
 rent, cum fletu prosequendo. Illi verò & hanc extremam gratiam ei referendã
 existimantes, ut quemadmodum cupiebat seorsum secederet, continuerunt se
 inter se lacrymantes. Solus autem senatus eum deduxit, & pontifex Eleaza-
 rus, & imperator Iesus. Ut verò in monte Abari vocato constitit, qui celsus
 è regione Hierichuntis attollitur, & conscendentibus late Chananaa terra pro-

An. mudi 2493.
 Ante Christum
 natum 1471.

Iosua Moses hor-
 tatur.
 Deut. 31.

Deut. 33-34.

Hebraeorum ob Mo-
 sis obitum planctus.

Moses 120. ætatis
 anno ablatus.

An. mūdi 2493.
Ante Christum
natum 1471.

Adar Hebræis est
mensis duodecimus,
nobis Martius dicitur.

Moses imperator bo-
nus & vates.

speculum exhibet, senatum dimisit. Cumq; post mutuos complexus Eleazaro ac Jesu ultimum vale diceret, inter loquendum repentina nube circumdatus in vallem quandam est ablatu. In sacris autem voluminibus scripsit se mortuum, veritus ne propter excellentem eius virtutem à Deo raptum predicarent. Vita eius tempus uniuersum centum viginti annorum fuit, cuius tertiam partem in imperio exegit, uno mense minus. Mortuusq; est ultimo anni mense, die prima mensis qui à Macedonibus Dystrus dicitur, à nostris verò Adar: vir omnium quotquot unquam fuere prudentissimus, & qui consilia bona optimè nosset exsequi: ad hac eloquentia & in tractando populo gratia & dexteritate incòparabilis: affectus quoque ita semper in potestate habuit, ut omnino illis carere videretur, & nomina tantum eorum ex his qua in alijs hominibus conspiceret, cognita habere. Imperator idem cum primis bonus, vates verò qualis nemo alius, ut omnia eius verba vim oraculorum obtinerent. Quapropter triginta diebus eum luxit populus, cui nunquam quicquam tristius accidit, quàm tunc propheta mors. nec in prasens tantummodò sui desiderium reliquit, sed maximam apud omnes existimationem quotquot scripta eius euoluere contigit, dum eius virtutem ex illis aestimant. Atque hac sunt qua de Mo- sis exitu dicenda habuimus.

FLAVII IOSEPHI ANTI- QVITATVM IVDAICARVM LIBER QVINTVS:

SVMMA CAPITVM LIBRI V. ANTI QVITATVM IVDAI- CARVM.

- I. Quomodo Iesus Hebræorum Imperator debellatis ac cæsis Chananæis terram eorum forte diuiserit tribubus.
- II. Quomodo post mortem Imperatoris Israelitæ neglectis patrijs religionibus in extremas calamitates inciderint, & exorto ciuili bello ex vniuersis Beniamitis 300. tantum fuerint superstites.
- III. Quomodo propter impietatem in Assyriorum seruitutem à Deo populus Israelitarum sit traditus.
- IIII. Libertas per Cenizum tradita.
- V. Quomodo populus rursus à Moabitis sit subiugatus, & per Iodem è seruitute exemptus.
- VI. Quomodo sub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem sint repositi.
- VII. Quomodo Amalecitarum deuictis Israelitis regionem eorum per septem annos vastauerint.
- VIII. Quomodo Gedeon populum liberauerit.
- IX. Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella gesserint.
- X. De Samsonis fortitudine, & quanta mala Palæstinis fecerit.
- XI. Quomodo filij Sacerdotis Elis à Palæstinis in prælio cæsi fuerint.
- XII. Quomodo Elis audita filiorum cæde, & Arcæ amissione prouolutus de throno expirauerit.

Quomodo

CAP. I.

Quomodo Iesus Hebræorum Imperator debellatis ac cæcis Chananzis
terram eorum sorte diuiserit tribubus.

An. mudi 2494.
Ante Christum
natum 1470.

Dixit Moſen quemadmodum dixi ex hominibus ſubla-
tum, officiumq; memoria viri exhibitum, ſedato luctu,
Ieſus iubet copias ad expeditionem inſtrui: mittitq; explo-
ratores in Hierichuntem, quo mentem eorum & vires
cognoſceret: caſtra deinde mouet maturè Iordanem tra-
iecturus, mox conuocatis Rubelidis & Gadidis tribuum
principibus, atq; etiam Manafſetidis: nam & huic tri-
bui dimidiata Amoraam habitare permiſſum erat, qua
fuit Chanaan pars ſeptima: reuocauit eis in mentem quid Moſi fuiſſent
polliciti: rogauit, ut in eius gratiam qui ne vltimo quidem vite tempore pro-
ſpicere eis deſatigatus eſt, & propter communem utilitatem, alacriter præſta-
rent qua promiſerant. illis verò imperata haud grauatim facientibus, armatis
quingenta millibus, ab Abila ad Iordanem ſexaginta ſtadia caſtra promo-
uit: qua poſtquam metatus eſt, commodum ſpeculatores aderant, omnibus apud
Chananeos exploratis. ignoti enim à principio, totam illorum urbem per otium
conſiderauerunt, & mœnia qua parte magis aut minus erant munita, & porta-
rum quanam aſſultum minus ferre poſſint, & capi eſſent faciliores. nec quiſquam
obuiorum ſpectantibus ſingula fuit moleſtus, dum curioſitatem hoſpitiſ conſuetà
interpretantur, nec hoſtile adhuc quicquam ſuſpiciantur. ut verò ſub veſperam
ſeceſſerunt in quoddam diuerſorium non longè à mœnibus, in quod primum ſue-
rant deducti, iamq; cœna per acta de reditu conſultabant, indicatum eſt Regi cœ-
nanti, veniſſe ſpeculatum quosdam è caſtris Hebræorum, & nunc diuertentes
apud Rachaben hoc tantum curare quomodo latenter ſe ſubducant. Ille verò
conſeſtim mittit qui eos comprehendant, quaſtioni admouendos ut cauſam ad-
uentus ſui aperiant. quos ubi aduentare Rachabe cognouit, fortè enim lini ma-
nipulos ſiccabat in mœnibus, ſpeculatores hiſ contexit. miſſis autem à Rege dixit,
hoſpites quosdam ignotos paulo antè ſolis occaſum apud ſe cœnatos diſceſſiſſe, qui
ſi ſuſpecti eſſent Regi, quaſi detrimentum aliquod reipublica allaturi, paruo ne-
gocio poſſe ab inſequentibus de via retrahi. Tum illi decepti à muliere, qua ſerio
loqui putabant, ne perſcrutati quidem diuerſorium abierunt. & excurrentes
per vias quibus veriſimile erat eos diſcedere, & qua ad flumen ducebant, veſti-
gionullo inuento, fruſtra laborare deſtiterunt. Sedato autem tumultu Rachabe
deductos de mœnibus, & admonitos quanto ſuo periculo ſaluti eorum conſuluiſ-
ſet, ut qua in dolo deprehenſa pœnam capitis cum tota familia Regi erat datu-
ra, rogatoſq; ut occupata terra Chananaa memores beneficij gratiã ſibi repen-
derent pro accepta ſalute, iuſſit ut bono animo abirent: iureiurando prius de-
lato, quod expugnata vrbe, & aliis iuxta ipſorum decretum internecioni tra-
diti, mulieri ſalus manebit incolumis. hunc enim euentum ſibi Deum iam an-
tè ſignificaffe, illi & in præſens ei gratias agunt, & in futurum abundè relatu-
ros iureiurando confirmant, & hoc conſilium dant, ut cum præſenſerit urbem
expugnandam, contractis facultatibus & propinquis intra diuerſoriũ, veſtem
coccineam pro foribus expandat. imperatorem enim edicto inhibiturũ, ne quis
eam domum ladere audeat, quo data ſibi ſalutis gratiam recipiat. quòd ſi aliquis

Ieſus exploratores
mittit in Hierichun-
tem,

Tribui Ruben, Gad,
& Manafſis quid Mo-
ſi fuiſſent polliciti
Ieſus in mentem re-
uocat.
Num. 32.

Hierichuntem ſpe-
culatores explorant.

Rachab explorato-
res contigit.

An. mudi 2494.
Ante Christum
natum 1470.

Iosue 3.
Iesus Iordanem tra-
iicit cum copiis.

ex eius propinquis in pugna caderet, ipsius culpam fore non suam: neque se ad eius incolumitatem praestanda iureiurando teneri velle. His conditionibus discessum est, cum se fene de manibus demisissent: reuersaque ad suos rem totam ut erat acta narauerunt. Tum Iesus Pontifici Eleazaro cum senatu indicat quid exploratores Rachaba iurauerint: eorumque autoritate iusiurandum ratum est habitum. Imperatore autem sollicito de traiectu (amnis enim auctus aquis fluebat, et cum pontem non haberet, ne fabricari quidem hostis passurus videbatur, nec naues ulla praesto aderant) Deus se illis transitum procuraturum promisit, fluentis eius imminutis. Itaque Iesus postquam duos dies expectasset, copias omnes ad hunc modum in ulteriorem ripam traduxit. Sacerdotes cum Arca agmen precedebat, post eos ibant Leuitae portantes tabernaculum et vasa sacrificii destinata. Sequebatur deinde totum agmen in suas tribus distinctum, receptis in medium mulieribus ac pueris, quò tutiores essent ab impetu fluminis. Vt vero Sacerdotibus pri-

mis ingressis vadabile est visum, quòd et aqua decreuisset, et glareæ non amplius vi undarum volueretur, sed stabile solum exciperet vestigia, omnes iam impetum vadum transibant, tale redditum cernentes quale Deus promiserat. steteruntque in aluei medio Sacerdotes, donec transiret multitudo, et in tuto consisteret. quòd ubi factum est, et ipsi egressi fluuium, liberum ei solitum cursum reliquerunt: qui confestim auctus, ad pristinam aquarum molem rediit. Exercitus autem quinquaginta stadia progressus, ad decimum à Hierichunte stadium castrametatus est. Porro Iesus ara exstructa è lapidibus quos singuli tribuum principes ex alueo, propheta iubente, sustulerant, ut monumentum esset prodigiosè refrenati fluminis, sacrum in ea Deo fecit: et Pascha solennitas eo loci celebrata est, omnibus rebus iam affluentibus, quarum penuria hactenus laboratum fuerat. nam et segetes Chananaorum maturas tum demetebant, et alias pradas abigebant. eodem enim tempore et Manna eis defecerat, post annum, ex quo ea primum uti ceperant, quadragesimum. Cumque hac omnia secure et impunè Israelita facerent, nusquam occurrentibus Chananeis, sed intra menia praemetu se continentibus,

Iosue 4.5.
Iesus monumentum
extruit ad Iordanem.

Israelitæ Pascha celebrant, terræ frugibus fruuntur, & deficit Manna.
Iosue 6.

huius expugnare urbes eorum Iesus decreuit. Itaque prima die festivitatis, sacerdotibus Arcam gestantes, stipati armatorum custodia, accesserunt ad urbem septem cubitus claudendo, et ad virtutem suos adhortando circumambulabant mœnia senatu constante, nec aliud quicquam faciendo, quam quod inflarent cornua, retrorsim castra reuertebantur. Cumque per sex continuos dies idem fecissent, septima Iesus contractis in unum copijs, reliquo populo convocato, latum illis affert nuncium, urbem eadie sine labore capiendam, Deo hanc in potestate ipsorum tradente, et ruentibus sua sponte mœnibus, facile aditum aperiente. iussitque omnes occidi quotquot in manus malitiam devenirent, et neque lassitudine, neque miseratione, neque praeda cupidine a caedibus avocari, aut effugium ullum hostibus permittere: sed quicquid spiritum vitalem habet extinguere, nihil in praeda aut proprium emolumentum cessurum reservando: quicquid autem auri ac argenti repertum fuerit, in unum comportari voluit, ut primitiis ob rem feliciter gestam spolia de primis capta urbe Deo dedicarentur, solum autem Rachaben cum sua cognatione servari, propter iussurandum a exploratoribus acceptum. Hac locutus instructum exercitum ad mu-

An. mudi 2494
Ante Christum
natum 1470.
Iesus cum copijs ur-
bem circumambulat.

Iesus nemini prae-
ter Rachab parcere ius-
sisset.

ros admouet. urbem deinde rursum circumambulant, praecedentibus cum Arca sacerdotibus, et cornuum classico militem ad aggrediendum opus incitantibus. cumque septies lustrata paulisper constitissent, collapsa sunt mœnia, nec machinis admotis, nec ulla alia vi ab exercitu illata. Hebraei verò nullo negotio per ruinam irrupentes in Hierichuntem, omnes promiscue cadunt, inopinato mœnium casu consternatos, et subitaneo stupore ad pugnam inutiles: passimque caedentibus via sternebantur, nullum nec praesidium nec effugium incolis inuenientibus, ita ut ne feminis quidem parceretur ac pueris. repletaque trucidatis urbs, et postremo incensa rogam defunctis praeiuit, in agros quoque pari sentente incendio. Rachaben verò cum domesticis qui in diuersorium confugerant, exploratores periculo exemerunt: ac mox ad Iesum adducta, gratia sunt obseruatos speculatores acta, dicente se meritis illam praemijs remuneraturum. moxque agris donatam, in honore postea semper habuit.

Hierichuntis mœnia
sponte sua collapsa

Hiericho capta, ho-
mines trucidati, urbs
prostrata et incensa.

An. mūdi 2494 *bis qua incendio supererant, ferro diruit, diris execratus quisquis semel vastata*
 Ante Christum *tam instaurare aggrediretur: nimirum ut prima fundamenta iaciens orbaretur*
 natum 1470. *filio primogenito, & absoluto opere natu minimum è liberis amitteret. Nec*
irritam esse voluit Deus imprecationem, sicut suo loco dicitur. E direptione au-
tem ingens vis argenti ac auri, atq; etiam aris in unum aceruum est redacta,
nemine edictum non obseruante, aut sibi pradam ac lucrum inde quarente. Eas
manubias Jesus sacerdotibus in thesauros reponendas tradidit. Ac Hierichun-
tis quidem excidium in hunc modum se habuit. Achar autem quidam Zebe-
dia filius ex tribu Juda, nactus paludamentum regium totum ex auro contex-
tum, & massam auri trecentorum siclorum pondi, & iniquum ratus si nullum
periculi pretium ad se rediret, sed oblatum à fortuna lucrum Deo nihil tali-
bus rebus opus habenti offerret, intra tentorium in cauum profundum defodit,
putans sicut commilitones ita & Deum se posse fallere. Erant tum castra in loco
qui vocatur Galgala, voce libertatem significante. transgressi enim fluuium,
tandem se & ab Aegyptijs & ab arumnis in deserto exantlatis liberatos existi-
mabant. Paucis autem post diebus quam Hierichus est excisa, mittit Iesus tria
millia militum ad urbem Ainam supra Hierichuntem sitam: qui cum Ai-
natis pralio congressi, & in fugam versi, triginta sex è suis desiderauerūt. Huius
incommodi accepti nuncius postquam in castra peruenit, maiorem quam pro
casorum numero mœstitiam attulit: non tam propter amissos, tamen omnes vi-
ri fortes & honore digni fuerant, quam propter desperationem. Credentes enim
se iam ea regione potitos, & illasum exercitum habituros ut Deus promiserat,
nunc mirum in modum elatos hoc successu animos hostium videbant. Itaque
saccos induti per totam diem hoc habitu in luctu ac lacrymis perseuerabant:
nullaq; interim corporum curandorum ratione habita, totos se dolori dedide-
rant. Jesus autem videns exercitum sic affectum, & nihil lati amplius speran-
tem, cum fiducia Deum alloquitur: Nos, inquit, non nostra temeritate addu-
cti sumus, ut terram hanc armis subigere conaremur, sed Moses seruus tuus
ad hoc nos exciuit, cui multis attestantibus prodigijs pollicitus es, traditurum
te nobis hanc terram possidendam, & exercitum nostrum ope tua fretum semper
in conflictu aduersarijs fore superiorem. atq; harum promissionum euentum
non semel iam sumus experti. Nunc autem prater opinionem clade accepta,
& militibus aliquot desideratis, hoc casu territi, & de promissis tuis ac Moses
hesitantes, & a pralijs abstinemus, & post talia belli exordia nihilo feliciores
progressus sperare possumus. Tu ergo domine, potes enim, ser opem, & presentem
mœrorem victoriam largitus adime, desperationemq; in futurum attonitus ex-
ime. Talibus exorabat Deum Jesus, in faciem humi prolapsus. Responsum de-
inde accipit, surgetet & lustraret exercitum pollutum sacrilegio & violata
religione. hanc enim causam esse presentis calamitatis. inquisitione autem facta
& pœna à sacrilego exacta, Israëliitarum fore victoriam. hoc oraculum Jesus
populo indicat, & vocato Eleazaro pontifice, ac magistratibus sortem per sin-
gulas tribus mittebat. cumq; fors in Juda tribum cecidisset, rursus per cogna-
tiones eius mittebatur. & cum in Sacharia cognatione maleficium esset inuen-
tum, eam rursus viritum examinantes, Acharem deprehenderunt. qui vi-
dens non esse locum tergiuersandi contra diuinum iudicium, furtum fassus res
furtiuas in medium protulit: moxq; affectus supplicio, noctu ignominiosa sepul-
tura

Iof. 7. 8.
 Achar quædam ex
 præda contra Dei
 mandatum abscon-
 dit.

Galgal, libertas.
 Iof. 5.

Israélite ab Ainatis
 fusi fugatiq;.

Iosue ad Deum pre-
 catio.

Responsum diuinum
 ad Iosue preces.

Achar sorte depre-
 henditur & puni-
 tur.

intra aditus, quemadmodum solent damnati iudicio publico. Jesus autem lu- An. mundi 2494
 An. mundi 2494
 Ante Christum
 natam 1470.
 An. mundi 2494
 Ante Christum
 natam 1470.
 An. mundi 2494
 Ante Christum
 natam 1470.

amirruentibus simulata fuga procul eos ab oppido abstrahit, fusum hostem exci-
 stimantes, & quasi victoria iam parta insolescentes. postquam autem subito con-
 uersis copijs in faciem illis obstitit, & alijs qui in in insidijs latebant ex compo-
 sita signum datum est, coorti celeri cursu ad Ainam feruntur, & auersam eius
 portam occupant, plerisque civium e muris suorum ut tum putabant victoriam
 spectantibus: urbemq; ingressi sine discrimine cadem ingentem edunt. Interim
 alia parte Jesus obvios in fugam vertit: qui urbem petentes integram adhuc
 rati, ubi hac quoq; ab hoste capti & cum uxoribus ac liberis incensam animad-
 verterunt, per agros dispersati, cum sibi inuicem presidio non possent esse, alij alijs
 in locis sunt oppressi. Post hanc Ainatarum cladem magna multitudo puero-
 rum & mulierum atq; mancipiorum capta est, & suppellex sine numero: pecu-
 dum item greges non modici, & insuper signata pecunia multa: erat enim ea re-
 gio pradiues, atq; hac omnia Jesus inter milites partitus est in eis castris que ha-
 buit ad Galgala. Caterum Gabaonita qui non longè à Hierosolymis habitant,
 cornito Hierichuntiorum & Ainatarum casu, iamq; in se iturum hostem su-
 spicati, Iesum quidem precibus flectere non tentauerunt, frustra eas fore putan-
 tes apud eum qui internecium bellum cum Chananaeis gereret: sed maluerunt
 vicinos Cephertitas & Cathieremitas in societatem adsciscere, dicentes nec ipsos
 posse evadere periculum nisi mature prouiderent: quod si suum consilium sequan-
 tur, non deesse remedium. Quod ubi persuaserunt, mittunt legatos ad Iesum de
 federe, quos maxime credebant ad negocium conficiendum idoneos. Qui peri-
 culosum rati si se Chananeos faterentur, & multo tutius sinihil sibi cum illis
 commune dicerent, sed longè diuersas sedes habere: aiunt se fama viri excitos
 multorum dierum iter fecisse, & hoc esse verum ex habitu comprobabant. vestes
 enim quas viam ingressuri nouas induissent, longo itinere detritas. sumpserant
 enim

Ain expugnata atq;
 combusta.

Præda populò distri-
 buta.

II.
 Ios. 9.
 Gabaonitæ legatos
 mittunt ad Iesum.

Gabaonitarum ad
 Hebræos oratio

An. mūdi 2494
Ante Christum
natum 1470.

Iesus cum Gabaoni-
tis fœdus facit.

Gabaonitæ ministe-
rijs publicis depu-
tati,
Iof. 10.

Rex Hierosolymita-
rum in Gabaonitas
mouet.

Hierosolymitanos
fundit fugatq; Ie-
sus.

Quatuor Reges tri-
cidati.
Sol immotus confi-
sit.

Iof. 11.
Chananaeorum Re-
ges mouent in He-
bræos.

Chananaeorū ingens
exercitus.

enim tritas data opera, ut verisimilia dicere viderentur. Hoc habitu in concionem ingressi, dicunt se missos à Gabaonitis & vicinis urbibus. ut saluis patrijs institutis, in amicitiam eorum venirent. comperto enim quòd Deus gratuito munere Chananaeorum terram illis concessisset, gratulari se eis, & ius ciuitatis petere. his dictis & ostentatis vestibus in signum longi itineris, orabant ut in fœdus & amicitiam admitteretur. Iesus aut credens eorum verbis quòd Chananaei non essent, recipit eos in fidem & amicitiam: & Eleazarus pontifex cum senatu iurauit, habituros se eos pro amicis ac socijs, & nihil contra eos iniustum molituros, approbante id fœdus uniuerso populo. hoc astu voti compotes domum ad suos sunt reuersi. Iesus autem exercitu ducto in submontanum Chananaea tractum, cum audisset Gabaonitas non longè à Hierosolymis habitare, & esse Chananaeorum generis, euocatus eorum honoratoribus, fraudè eorum incusabat. illis verò excusantibus non alium se modum salutis querenda habuisse, & ideò ad dolum versos necessitate cogente, Eleazarum pontificem & senatum conuocat. cumq; decretum esset non violandam fidem iureiurando sancitam, sed publicis ministerijs deputandos, in hac conditione postea sunt habiti: atq; hoc pacto imminenti periculo se subtraxerunt. Caterum cum Rex Hierosolymitarum indignè ferret Gabaonitas ad Iesum defecisse, & quatuor proximarū gentium Reges ad bellum contra eos gerendum acciuisset, Gabaonita videntes se peti, & hostes castris circa quendam fontem non longè ab urbe positus, ad oppugnationem expediri, Iesum in auxilium aduocant. nam eò tum res deuenerat, ut ab his perniciem expectarent, in illis verò qui ad excidium Chananaeorum venerant, propter nouam amicitiam unicam spem salutis reponerent. Tum Iesus cum toto exercitu in succursum properans, die & nocte itinere factò, diluculo parantes oppugnationem adoritur: cumq; terga vertissent, per decliue fugientes est persecutus. Bethora is locus dicitur. Interfuisse huic pralio diuinum auxilium euidentibus prodigijs apparuit, cœlo tonante & crebris fulminum ictibus, grandine insuper maiore solito ruente. accessit & illud nunquam antea visum, quòd dies factus est longior, ne interuētū noctis victori hostis eriperetur. quo factum est ut Iesus Reges istos caperet in spelunca quadam latebras quarentes iuxta Macchida, de omnibusq; supplicium sumeret. creuisse autem eam diem ultra consuetum, extat relatum in sacra volumina qua in templo sunt asseruata. Debellatis in hunc modum regibus qui Gabaonitas inuaseraut, Iesus in Chananaea montana ducit exercitum: & magna in ea regione cade edita, pradaq; abacta, exercitum reducit in Galgala. cumq; latè per circumquaq; sitas regiones rumor de rebus Hebraeorum fortiter gestis spargeretur, deq; stupenda multitudine caesorum, excitati sunt in eos Reges Libani accole, & ipsi Chananaei generis: & quantum Chananaeorum campestris colit adscitis Palaestinis castra posuerunt ad urbem Galilæa Berotham, non longè à superiore Cadesa, qua etiam in Galilæorum agro sita est. erantq; omnes hæc copia, peditum trecenta millia, equitum decem millia, curruum viginti millia: qua tanta hostium multitudo adeò tam ipsum Iesum quàm ceteros Israëlitas terruit, ut præ metu minimum à desperatione abessent. Sed cum Deus exprobrasset eis formidinem, & quòd eius presidio se non sat tutos putarent, pollicitusq; victoriam, equos captiuos eneruari & currus incendi iussisset: concepta ex his promissis fiducia, ducit in hostem: quem die quinto adeptus pugnandi copiam facit, sitq; conflictus validus, & strages ma-

for, quam ut facile credi possit, est edita; in fuga quoq; plurimi ceciderunt; ut
 præter præces totus hostilis exercitus interierit. reges etiam ad unum omnes
 sunt capti: ad præcipuum est in victos; ut hominibus sublatis in equos ferrum ex-

An. mundi 2499
 Ante Christum
 natum 1465.
 Chananzorum Re-
 ges omnes ad unum
 cæsi.

ercentes, & currus exurere. Totam deinde regionem peruagatus est; nemi-
 neq; audente congregari, expugnabat oppida, & quotquot ad manus suas peruenirent
 interficiebat. Jamq; quinto huius belli anno exacto Chananzorum nemo su-
 pererat, nisi si qui in loca munitissima confugerant. Iesus autem castris è Galga-
 lis in montana translatis, sacrum tabernaculum in urbe Silunte fixit: quod is
 locus propter pulchritudinem visus sit idoneus in quo tantisper maneret, dum
 maior commoditas edificandi templi se præberet. Inde cum omni populo profe-
 ctus versus Sicima, altare, ita ut Moyses præceperat, statuit: & diuiso exerci-
 tu, in Garizo monte dimidium eius collocavit, & in Gibale alterum dimidi-
 um, in quo altare erat cum Leuitis ac sacerdotibus, ubi mactatis victimis, exe-
 crationibusq; peractis & in altari insculptis, in Siluntem sunt reuersi. Iesus
 autem iam senex, cum videret Chananzorum urbes penè inexpugnabiles, tum
 propter situm natura tutum, tum propter munitiones ad frustrandos hostium
 conatus arte additas: nam cognito Israëlitarum ex Ægypto exitu, & quod ad
 suum excidium properarent, toto illo tempore in munitis oppidis occupati
 fuerant: conuentu populi in Siluntem indicto concionem aduocat. cumq; fræ-
 quenti concursus factus esset, res hæcenus fortiter ac feliciter gestas recensuit,
 quales par erat Dei auspicijs à populo religiosissimo geri: Reges triginta & v-
 num ausos manus conserere deuictos, exercitusq; potentissimos prælio supe-
 ratos, & interuisione casos, ut ne reliqua quidem generis superessent. caterum
 quoniam ex urbibus alia capta essent, alia munitiores & ob hoc obstinatiores
 longa oppugnatione opus haberent, censuit eos qui ex regione ultra Iordanem
 sua in communem expeditionem profecti fuerat, & propter cognationem socios
 periculorum se adiunxerant, gratijs prius actis ad proprias sedes remittendos.
 deinde ex singulis tribubus singulos testata probitatis viros eligendos, qui regio-

Chananzorum re-
 gionem totam Io-
 sua deuastat.

Iosua in duas partes
 copias diuidit.

Hedio & Ruffinus
 Cap. 3:
 Ios. 12. 14. 18.

Iosua diuidendam re-
 gionem, & duas tri-
 bus cum dimidia re-
 mittendas hortatur.

Q nem

An. mudi 2499 *nem totam permensi bona fide & absq; dolo magnitudinem eius renunciarent. In*
 Ante Christum *eam sententiam itum est ab uniuerso populo: moxq; eos viros misit ad metien-*
 natum 1465. *dam terram adiunctis ad eos quibusdam geometria peritis, qui propter hanc sci-*
 Iosua ad metiendam *entiam errare ac falli non poterant: hisq; mandata dedit, ut estimationem a-*
 & diuidendam ter- *grorum iuxta bonitatem terra facerent. nam Chananae natura talis est, ut vi-*
 ram quosdam mit- *dere liceat campos magnos & frugum ac fructuum feracissimos, qui collati ad*
 tit. *aliam terram admodum uberes videri possent: quod si ydem ad Hierichuntin-*
num aut Hierosolymitanum agrum conferantur, iam non magni precij vide-
buntur: cum tamen hi agri parui sint & bona ex parte montani, sed quantum
ad fertilitatem attinet, nullis alijs secundi. hanc ob rem voluit iuxta estimatio-
nem potius quam iuxta mensuram sortitionem fieri, quod nonnunquam unum
iugerum pro mille alijs valeat. Decemviri autem huic negotio destinati perlu-
strata regione & estimatione terra peracta, septimo mense reuersi sunt ad eum
in Siluntem, ubi tum tabernaculi sedes erat. Tum Jesus assumpto Eleazaro
cum senatu ac tribuum principibus diuisit regionem nouem tribubus & Ma-
naassarum dimidia parti, cuiq; tribui pro eius magnitudine agrum admetiens.
cumq; ad sortes ventum esset, tribui Iuda obuinit tota superior Judaea pertin-
gens usq; Hierosolyma. latitudo vero eius Sodomiticum lacum attingebat in
hac sorte vrbes erant Ascalon & Gaza. Secundo loco Simeonis sortita est Idu-
ma a partem Aegypti & Arabia conterminam. Beniamita deinde regionem
sortiti sunt, qua a Jordane amne usq; mare protenditur. latitudo vero eius pa-
tet Hierosolyma inter & Bethela. angustissima autem hac fors fuit, propter agri
bonitatem. Hierosolyma enim & Hierichuntem acceperunt. Ephraimi autem
tribus terram a Jordane usq; Gadara in longum protensam sortita est, in la-
tum patentem a Bethelis usque magnum campum. Manassetidis item di-
midia pars agrum a Jordane usque Dora urbem, latitudine usque Bethsana,
qua nunc Scythopolis vocatur. Post hos Issacharis in longum patentem a flumi-
ne usq; Carmelum montem, latitudinis vero mons Itabyrius fuit terminus. Za-
bulonita usq; Genesaritem lacum terram Carmelo & mari contiguam sunt sor-
titi. Qua autem regio post Carmelum sita est conuallis ex re nomen habens tota
Aseritis cecit qua ad Sidonem est obuersa. In hac portione fuit vrbs Arce,
alio nomine Actipus. Qua vero ad orientem spectant usq; Damascum urbem,
& superior Galilaea Nephthalitis obtigit, usq; Libani montem & Jordanis fon-
tes qui ex hoc monte oriuntur, qua fines sunt Arces urbis versus septentriones
sita. Porro Danita adepti sunt quicquid conuallis ad occidentem solem vergit,
Azoto & Doris terminati. horum est Jamnia & Gitta, & totus ager qui ab
Acarone pertingit usq; montem a quo Iuda tribus initium fecit. Ad hunc mo-
dum sex gentium a filijs Chananaei denominatarum regionem Iesus diuisit, &
nouem cum dimidia tribubus habitandam dedit. Amoraam enim & ipsam ab
uno ex filijs eius dictam Moses iam ante duabus cum dimidia tribubus diui-
serat, ut supra diximus. Sidoniorum autem, Arucaorum, Amatheorum &
Aritheorum agri nihil ad hanc diuisionem pertinuerunt. Ceterum Iesus atate
iam defecta cum non valeret consilia sua per se exequi, & qui vicem eius gere-
bant, negligentius Rempublicam administrarent, praecepit unicuiq; tribui ut
ex sua sorte Chananaeorum reliquias tollerent. In hoc enim consistere & ipso-
rum securitatem, & disciplina ac religionis incolumitatem: idq; eos non ex-
Mosi

Iosua Chananaeorum
regionem nouē tri-
bubus & dimidia
Manassis diuidit.

10. 16. 17. 19.

Suprà lib. 4.
Cap. 7.
Num. 32.
Ios. 13.

Iosua unicuiq; tribui
vix sua sorte Cha-
nanaeorum reliquias
tolleret, praecipit.

Mosis tantum monitis, sed suomet experimento didicisse: deinde ut Leuitis triginta octo destinatas urbes redderent, iam enim decem in Amorraa trans flumen acceperant. ex his in tribus profugis receptacula sunt instituta. nihil enim magis erat cura, quam ut nusquam a Mosis præscriptis recederetur. ha fuerunt, in tribu Juda Hebron, in Ephraim Sicima, in Nephthalitide Cedesis, qua est in superiore Galilæa. post hac quod de prada reliquum erat diuisit: supererat enim permultum: unde non mediocris diuitiarum accessio. & publicè & priuatim facta est. tantum erat auri & vestimentorum ac reliqua suppellectilis: tantum etiam iumentorum ac pecudum, ut numero comprehendi non possent. Posthac aduocato in concionem exercitu, ad eos qui ex regione ultra Iordanem sita una militabant numero quinquaginta millia, in hanc sententiam locutus est. Quoniam Deus & pater qui est dominus Hebraorum generis, terram hanc & acquirere dedit, & in perpetuum mansuram nobis promisit: vosq; opem vestram indigentibus ex mandato Dei alacriter & impigrè prestistis, aquum est, cum iam nihil arduum supersit, missionem vobis dari, & promptitudine vestra non abuti: quandoquidem certi sumus, si in posterum sit opus, nihilo segnius operam vestram nobis paratam fore. Itaque gratias vobis agimus, quòd socij periculorum esse voluistis, rogamusq; ut in hac mutua beneuolentia perseueretis, memores amicorum, & quòd vos quoq; vestras possessiones nostris auxilijs parastis, sicut nos ad hanc felicitatem, Deo fauente & vobis adnitentibus, peruenimus, nec id sine vestra opera premio: quandoquidem ex hac militia ditati estis, multumq; prada, auri & argenti, referetis, & super omnia nostram beneuolentiam ad referendam vicem nunquam non promptam ac paratam. Nam & Mosis mandatis satisfacistis, non contempta autoritate mortui, & nihil vobis ad nostram gratiam promerendam reliquum fecistis. Latos igitur vos ad vestras possessiones dimittimus, hoc vnum rogatos, ut nullum terminum existimetis cognationem nostram dirimere, nèue propter flumen medium alios nos putetis quam Hebraeos. omnes enim Abrahæ stirps sumus, qui vel hanc vel illam ripam incolimus, vnus Deus tam nostros quam vestros maiores in hanc lucem protulit: cuius leges ac religio per Moysen instituta, diligenter obseruanda sunt. hoc enim pacto futurus est adiutor & propitijs: sicut contra, si in alienos ritus degenerauerimus, & ipse nos auersabitur. Hac locutus & singillatim primatibus populòque in commune dicto vale, ipse quidem eodem loco restitit, reliqua autem multitudo vniuersa cum lacrymis eos deducebat, & grè à se inuicem diuellabantur. Itaque traiecto fluuio Rubelis tribus & Gaddis & quotquot Manassitarum eos sunt secuti altare super ripam Jordanis erigunt, monumentum posteris & signum coniunctionis cum reliquis qui ultra Iordanem incolunt. Quo audito apud ceteros Israelitas, cum altare exstructum scirent, non etiam quo animo, putabant eos nouata religione alienorum numinum cultum velle introducere: & temerè hac suspitione violata religionis moti, arma corripuerant vindicaturi patrios ritus, & penas à violatoribus exacturi. existimabant enim non tam cognationis ac dignitatis eorum qui in hoc erant crimine, quam diuina voluntatis rationem habendam. atque ira irati ad expeditionem se accinxerunt. Iesus verò & pontifex Eleazar cum senatu cohibebant eos, dicentes verbis prius quam armis rem aggrediendam & scitandum qua mente id fecerint: & si forte malo animo fa-

Ap. mudi 2499
Ante Christum
natum 1465.

Oppida refugij.
Num. 35.
Deut. 4.
Ios. 20.
Prædæ diuisio.

Iosue ad eos, qui ex
regione ultra Iorda-
nem sita militabant,
oratio.

Hedio & Ruffinus
Cap. 4.
Ios. 22.

Israelitæ traiecto flu-
uio, altare super ripã
Jordanis erigunt.

Decem tribuum ad
reliquos Israelitas le-
gatio.

An. mūdi 2499
Ante Christum
natum 1465.

Phineæ ad Rubenitas
oratio.

Etum deprehensum sit, tum demum armis impetendos. mittunt igitur eo legatos,
Phineesem filium Eleazari & cum eo decem honoratos in populo, qui cogno-
scant quid sibi volentes altare in ripa construxissent. Ut vero traiecto flumine
& conuentu aduocato Phineeses in concione constitit: Caius, inquit, vestrum
delictum est quam ut verbis tantum castigari debeat. at tamen non culpa ma-
gnitudine moti repente ad arma conclamauimus ut pœnas sumeremus, sed re-
spectu cognationis, & ea spe quod fortasse admonitione ad sanitatem reduci pos-
sitis, legationem ad vos suscepimus, ut cognita causa extructi altaris, non teme-
rè armasse nos in vos videamur, si pijs rationibus adducti id fecistis: sin autem
in culpa sitis, iustam ultionem violata pietatis inferamus. Vix enim credere
potuimus, vos qui perspectam Dei sententiam habetis, & legum eius auditores
estis, disunctos à nobis & in vestram possessionem reuersos, quam Deo ferre ac-
ceptam debetis, cuius providentia vobis contigit, beneficiorum ipsius oblitos, &
relictis tabernaculo, Arca, & altari patrio, externos Deos complecti, ac Cha-
nanaorum impietati accedere. Sed venia dabitur, si resipiscatis, & non ad ma-
iorem insaniam prolabamini, ad domesticarum legum reuerentiam reducti.
Quòd si in malè cœptis obstinatè persistatis, non grauabimur ullum laborem pro
legum defensione suscipere, sed ad has simul & Dei honorem tuendum flumine
traiecto, pro Chananaeis habitos, non secus atq; illos exterminabimus. Cauete
enim putetis quia extra limitem nostrum estis, extra potestatem etiam Dei vos
euasisse. ubi ubi estis, omnia sunt illius, nec licet ius eius ac iudicium effugere.
Quòd si putatis locum vobis ad rectè sapiendum esse obstaculo, prestat nouam
agrorum diuisionem facere, & hanc regionem pecoribus compascuam relinque-
re. Satius est igitur ut resipiscatis, & a nouitatibus mutato proposito desistatis:
rogamusq; vos per salutem liberorum ac coniugum, & quicquid habetis charis-
simum, ne nobis belli suscipiendi necessitatem imponatis, contra quos minimè
volumus. In hac enim concione & consultatione situm est, utrum pace nostra
& vestris affectibus perpetuò frui malitis, à nobis persuasi, an vos & vestra
omnia belli periculis exponere.

Rubenitarum re-
sponso.

Postquam hac Phineeses dicere desit, qui concioni præerant, pro communis
causæ defensione hac attulerunt. Viri fratres, nos neq; à cognatione deficere vo-
lumus, neque in religione cuius nequaquã pœnitet, quicquam innoare. Unum
Deum nouimus Hebrais omnibus communem, & altare eius arcum quod est
ante tabernaculum, nec aliud vnquam nostras excipiet victimas. nam hoc quod
nunc ereximus, quodq; vestra suspitioni ansam præbuit, non ad Deum sacrifi-
cijs placandum extructum est, sed ut perpetuum argumentum exstet nostra
necessitudinis, nosq; patria religionis admoneat, non ut vos suspicamini, violan-
da religionis sit initium. & hanc fuisse nobis extruendi causam, Deus ipse testis
esto idoneus. quapropter meliorem posthac de nobis opinionem habetote, ab-
sitq; ut nos affines existimetis ei crimini, cui quisquis ex Abrabæ posteris se
obnoxium fecerit, & à patrijs moribus ac ritibus degenerauerit, absque capi-
tali pœna expiari non valeat. His auditis Phineeses, collaudataq; eorum con-
stantia, reuersus ad Iesum, rem totam apud populum exposuit, qui latus quòd
nec delectu opus esset nec civili sanguine, gratias egit Deo per sacrificia: moxq;
soluto conuentu, reuersis ad sua singulis, ipse apud Sicima elegit domicilium.

Iosue domicilium ad
Sicima.

Ios. 23. 24.

Anno autem post vigesimo iam decrepitis, accitis oppidatim honoratioribus,
& cum

Et cum senatu magistratibus, tum ex plebe quotquot erat commodum, ubi videret omnes adesse, primum Dei beneficia in memoriam illis reuocat plurima, per qua ex rebus afflictis in tantas opes tantamq[ue] gloriam peruenerant. hortatur deinde ut dent operam, ut Deum in posterum aque habeant propitium, cum sciat eius beneuolentiam non alijs retineri posse quam pietatis artibus. Suum enim fuisse, ut, priusquam decederet, illos officij commonefaceret. postremo rogauit ut hanc admonitionem boni consulerent, essentq[ue] eius perpetuo memores. post hanc concionem natura debitum exoluit, anno vita centesimo decimo: quorum quadraginta sub Mose magistro minister ipsius exegit, et post eius obitum viginti quinque Reipub. præsuit, vir incomparabili tum prudentia tum eloquentia, ad hac in re imperatoria fortis et impiger, nec minus in pace bonus et utilis, denique in quauis virtute eximius. Sepultus est in oppido Thamna tribus Ephraimitida: per idem tempus moritur et Eleazarus Pontifex, Phineesi hereditarium relinquens Sacerdotium. sepultura eius monumentum impositum extat in urbe Gabatha. Post horum obitum consultus Phineeses à populo de voluntate Dei, cuiusnam foret imperium in bello Chanaan, respondit, iubere Deum ut Iuda tribus ductu bellum gererent, qua mox assumpta Simeonide, his conditionibus rem aggressa est, ut sublatis è sua ditione hostium reliquijs, tum tributarijs, in alterius tribus extirpandis huius generis reliquijs vicem rependeret.

An. mudi 2525.
Ante Christum
natum 1439.
Iosu. 23. 24.
Iosua postrema ad
seniores & Magistra-
tus Hebræorum ad-
hortatio.

Iosua moritur.

Eleazarus moritur.

Iudic. 1.

CAP. II.

Quomodo post mortem Imperatoris Israelitæ neglectis patrijs religionibus in extremas calamitates inciderint, & exorto ciuili bello ex vniuersis Beniamitis 300. tantum fuerint superstites.

AT Chananai quorum res tum erant satis integra, cum magno exercitu apud Bezecam urbem eos expectabant, ductu loci Regis Adonibezeci. id nomen Bezecenorum dominum significat. adoni enim Hebraorum lingua dominus dicitur. Hi spem victoria reponebant in hoc, quod Iesus dux Israelitarum esset defunctus. aduersus hos quas dixi dua tribus egregie pugnaverunt: et casis decem millibus dum reliquos fugientes insequuntur Adonibezecum ceperunt. qui manibus ac pedibus truncatus, agnouit diuinam iustitiam. septuaginta et duos Reges antea hunc in modum à se multatos confessus. sic affectum detulerunt non longè à Hierosolymis, ubi fato functum terra mandauerunt. deinde circa oppida bellum circumferebant: quorum bona parte capta, Hierosolyma sunt adorti, et capta inferiore eius parte, omnes habitatores contrucidauerunt. at superior natura loci et munitionibus est defensa. quare oppugnatione in Hebronem transiit, urbemq[ue] vi capta, in oppidanos omnes scuitum est. apud hos in eam diem superstites erant quidam è gigantum genere, statura et specie ceteris mortalibus dispares, visu simul et auditu horribiles: quorum ossa adhuc ostenduntur, qualia vix credant qui non viderunt ipsi. Hoc oppidum Leuitis honoris gratia concessum est cum illis duobus cubitorum millibus: reliquum eius agrum Chalebo dono dederunt, iuxta mandatum Mosis. fuerat hic vnus è speculatoribus, quos Mosè in Chanaanam præsiserat. Habita est ratio Iethra quoque Madianita, olim Mosis socii, cuius posteris ager est attributus, quia relicta patria comites se adiunxerant, et in deserto arumnarum socij fuerant. expugnatis montanis oppidis, in campestris et maritima descendentes predicta dua tribus Ascalonem et

Medio & Rufinus
cap. 6. al. 2.

Chananæorum decem millia trucidantur & Adonibezec capitur.

Hierosolymæ pars capta eiusque habitatores interfecti.

Ios. 21.

Iethra Mosis socii posteris ager attributus.

An. mudi 2326. *Azorum de Chananaeis ceperunt. Euasit autem eos Gaza & Accaron, quod ante Christum natum 1438. Israelitae Chanagos non vno actu decerunt.* *in planicie sita & abundantes curribus, inuadentes se male multatos facile reiciebant. Atque ita haec duae tribus magnis opibus bello acquisitis domum se receperunt, & arma deposuerunt. Beniamita vero, in quorum sorte erat Hierosolyma, tributo imposito habitatoribus eius pacem dederunt: & in posterum alteri à cadibus alteri à periculis feriat, ad culturam agrorum utriusque se contulerunt. Beniamitarum exemplo mota reliqua tribus & ipsa idem fecerunt, & tributis contenti pacem Chananaeis dederunt. Ephraimi vero tribus cum assidendo Bethelis multo tempore ac labore impenso nihil proficeret, in coeptis tamen pertinaciter duravit. tandem comprehenso uno ciuim qui in urbem importabat necessaria, fide data & accepta, & iureiurando firmata, in tromissos clam ipsum cum familia seruaturos, proditione eius facti sunt voti compotes: casisque reliquis omnibus praeter hos quibus salus ex pacto debebatur, ipsi posthac urbis dominium habuerunt.*

Omissa deinde bello Israelitae omnes agricultura tantum operam dabant: atque ita pace longa emolliti, voluptati magis quam honestati studebant, disciplina ac legum diuinarum immemores. qua iniuria Deus commotus per uatem admonet eos non esse sua sententia hosti Chananaeo parcere, quam obrem fore ut aliquando per occasionem pro intempestiua clementia crudelitatem eis reponeret. at illis, tametsi territis oraculo, bellum tamen non libebat suscipere, tum quod multa è Chananaeo perciperent commoda, tum quod ob luxum ad laborem non essent idonei: deprauata iam reipublica forma, & autoritate optimatum inualida, dum nec senatus ut ante legitur, nec magistratus solennes creantur: dumque relicta cura status publici, omnes priuatis tantum lucris sunt dediti. In tanta licentia perturbatio grauis incidit, ex qua mox bellum civile exortum est, quod hanc causam habuit. Vir è plebe Leuitica, in Ephraimitarum ditione habitans, duxit uxorem natam in oppido Bethlemis, quod ad tribum Iuda attinet. hanc cum uehementer ob formam amaret, parum respondere in amore agrè ferebat. hinc orto dissidio, mulier continuas ex postulationes non ferens, relicto marito mense quarto ad parentes reuertitur. is coactus desiderio, & ipse venit ad soceros, quorum opera missis querelis cum uxore in gratiam reuertitur. eo loci quatuor dies exegit, comiter à puella parentibus habitus. quinta cum decreuisset domum repetere, post meridiem iter ingreditur. cunctanter enim parentes filiam dimiserunt, nec nisi meliore diei parte transacta. comes erat unus famulus, & mulier uehebatur a sina. cumque emensi triginta stadia non longè abessent à Hierosolymis, famulus dabat consilium ut aliquò diuenterent: ne, si nox iter facientes opprimeret, in aliquod incommodum inciderent, praesertim propinquis hostibus, cum serotina hora etiam amicorum loca suspecta facere soleat. marito non placuit alienigenarum uti hospitio, nam Chananaei tum urbem tenebant, malebatque progressus viginti stadia ad sui generis homines diuertere. in hoc consentientibus omnibus, peruenit in Gabam tribus Beniamitidis sero admodum, cumque in foro inueniret neminem qui se inuitaret ad hospitium, senex quidam è rure domum repetens, Ephraimita genere, sed Gaba habitans, casu repertum interrogat, quis nam sit, & cur crepusculo demum cenam è foro peteret. ille se Leuitam ait, & uxorem à parentibus domum reducere, & in Ephraimitarum ditione se habere domicilium. tum senex respectu cognationis ac tribus, & quod forte oblatum hospes visus est, ad se deducit hominem. Gabaeni vero quidam iuuenes qui mulier-

Ephraimita prodicione occupant Bethel.

Hedio & Ruffinus Cap. 6. al. 9. Israelitae bellum omitunt.

Judic. 19. Historia de uxore Leuitae

Triginta stadia quatuor millia Italica.

Duo millia Italica cum dimidio.

Faciunt detestandi Gabaenorum.

culam

culam in foro viderant, mirati eius formam, postquam ad senem illum diu-
tissime cognouerunt, contempta imbecillitate & solitudine, venerunt ad ianuam:
roganteq; senem ut abirent, & vim abstinerent ac iniuriam postulabant ut exhi-
bita hospita quæstus sua consuleret. cumq; ille contra diceret cognatam esse & Le-
uitam peccaturos eos grauiter si propter voluptatem leges violarent, iuue-
nemur a castitate mouerent ac deriderent, cadem minantes si obstare libidini eorū
pergeret, ait se filiam eis permittere, ut saluo hospitali iure cupiditatem
explerent, & quantum in se erat, tutos ab iniuria prestare quos exceperat.
illa vero permissa hospitam expetentibus, & hanc omnino accipere volenti-
bus, supplex orabat ne quid contra leges committerent. at illi furētes vi raptā
mulierem domum adducunt, cumq; ei per totam noctem ad satietatem illufif-
ferit, diluculo disperunt: qua ita misere affecta ad hospitium reuertitur: & pra-
nimio dolore in gremio secunda, non audens in mariti conspectum venire: quod hunc
indignissimè solaturum putaret, humi collapsa expirauit. Leuita ratus so-
pore oppressus, & nihil grauius suspicans, excitare conabatur, consolaturus
eo quod non sponte se ad stuprum prauisset, sed vi in alienas ades abrepta, ut
verò defunctam sensit, satis prudenter pro calamitatis magnitudine se gerens,
cadaver iumento impositum domum reportat: & membratim diuisum in par-
tes duodecim, ad singulas tribus misit, mandans perferentibus, ut indicarent
per tribus qui mulieri causa mortis fuerint, & de eorum violentia. Tum verò
illi, nunquam tali antè viso vel audito spectaculo, ad indignationem grauitè
commoti, & iusto furore perciti apud Siluam conuentum faciunt, & con-
gregati ante tabernaculum, Gabaenos hostiliter armis impetere decernūt. Hunc
impetum senatus cohibuit, suadens non ita temerè cognatis bellum inferendum,
priusquam verbis agerent de criminibus: quando ne in exteros quidem ob iniu-
riam acceptā armari leges permitūt, nisi legatis prius de satisfactione missis. re-
ctum igitur esse ad Gabaenos mittere qui fontes ad supplicium deposcant. qui si
dedantur, horum pœna contentos esse debere, sin contumaces fuerint bello
in eos vindicandum. Itaque mittuntur ad Gabaenos accusaturi eos iuuenes
qui vim pudicitia mulieris intulerāt, & postulaturi, ut pro violatis legib. mor-
te iustas penas dependerent. Gabaeni verò non dediderunt iuuenes, arbitrati si-
bi pudendum, si alienis imperatis metu belli parerent, cum multitudine ac vir-
tute nulli se cedere videri vellent: eratq; magnus apparatus totius tribus, cum
ceteri non defuturos se promitterent, si quis eos vi & armis aggredi vellet. Quæ
postquam Israelitis à Gabaenis renunciata sunt, iure iurādo sanciuunt, neminem
ex suis viro Beniamita filiam traditurum in coniugem: & acriore bello perse-
cuturos se eam tribum, quam maiores eorum Chananeos persecuti sint. Et con-
festim eduxerunt contra eos exercitum quadringentorum millium armatorū.
Beniamita verò habuerunt viginti quinque armatorum millia, & insuper sex-
centos ex eo numero fuere quingenti funditores peritissimi, qui laua manu ferie-
bant: itaque commisso apud Gabam pralio, egregie vicere Beniamita, casis
ex aduersa acie viginti duobus millibus. & fortasse plures cecidissent, nisi nox
pralium diremisset. atque ita Beniamita lati se intra mœnia receperunt, Israe-
lita verò in castra insperata clade attoniti. Sequēti die pralium instauratur, &
Beniamiti rursus uincitibus, decem octo millia cadunt ex parte Israelitarū,
quo factum est, ut castra metu desererent profectiq; Bethela, qua urbs nō longe
aberat.

An. mūdi 2526.
Ante Christum
natum 1438.

Leuita uxorem in
duodecim partes di-
scerptam ad singulas
tribus misit.
Iudic. 20.

Israelitæ mittunt ad
Gabaenos qui fontes
ad supplicium depo-
scant.

Israelitis Gabaeni fon-
tes non tradunt.

Israelitæ iure iurādo
sanciuunt, neminem ex
suis viro Beniamitæ
filiam traditurum in
coniugem, & qua-
dringentorū milliū
exercitum cōtra eos
educunt.

Israelitarum in acie
viginti duo millia ca-
dunt.

An. mūdi 2526. *aber at, postridiē ieiunio peractō supplicauerunt Deo per Phineesem pontificem ut ab ira desisteret, & contentus duabus cladibus victoriam & robur cōtra hostem cōcederet. Deus verō precibus eorū annuit, & per eundem vatem fauorem*

Ante Christum
natum 1438.
Israclitarum iterum
decem & octo millia
cadunt.

Israelitæ copiarum
partem in insidiis col-
locant, & vt impares
paulatim pedem referunt.

Beniamitarū viginti
quinque millia truci-
dantur, tantū sex-
centi incolumes eua-
dunt.

Gibeā & aliz Benia-
mitarum vrbes in-
censā.

Iabes in Gilead quæ
auxilium cōtra Beni-
amitas negauerat
destruitur.
Iudic. 21.

est pollicitus. Ergo diuisis bifariā copijs, dimidiam partem noctu circa urbem in insidijs collocant; reliqua in aciem producta cū Beniamitis manus conferunt, moxq; vt impares paulatim pedem referunt. eò magis Beniamita instant spontè cedentibus quò longius hostem ab vrbe abstraherent, ita vt etiam illi qui in vrbe propter atatem imbellem relictī fuerant, procurrerent quasi prada futuri socij. postquam autem satis longè à mœnibus discessum est, Hebras reuersi in pugnā signum dant insidiatoribus: qui mox cōorti cum clamore hostem à tergo inuadunt. Senferunt illi se deceptos, & cum consilium in ancipiti metu non suppetere, in conuallem quandam compulsi, circumdatis expeditioribus qui eminus pugnare assueuerant, telis ferarum in morem sunt confixi. Sexcenti tantū euaserunt incolumes: qui conglobati & factō cuneo ferociter per medios hostes eruperunt: & in montem quendam fuga delati natura loci se tutati sunt. reliquis omnes ceciderunt, numero circiter viginti quinque millia. Israclita verò Gabam incenderunt, & mulieres atque impuberes contrucidauerunt. pari modo & in alias Beniamitarum vrbes scuitum est: adeoq; indignatio iusta eos efferauerat, vt ad expugnandam etiam Iabesum Galaditidis urbem, qua auxilium cōtra Beniamitas negauerat, duodecim selecta millia mitterent. qui potiti vrbe occiderunt tam viros quàm mulieres & pueros, seruatis tantum quadringentis virginibus. Tantus erat dolor ac furor ob perpetratum in mulierem scelus, recentibus etiam cladibus exasperatus. qui postquam resedit, subsecuta est penitentia, dum vna se tribu diminutos reputant. & quamuis iustis armis oppressos censerent, vt qui contra leges diuinas peccauerant, ieiunium tamen indixerūt ob eorum exitium. Sexcentos quoque illos qui effugerant, missis legatis, reuocant. hi petram quandam, quæ Rhoa dicitur, in deserto occupauerant. Legati verò apud illos tam ipsorum quàm suam cladem conquesti, quod infectum esse non poterat, suaserunt a quo ferrent animo, & ad sui generis reliquos aggregarentur,

garentur, necne quantum in se esset, uniuersam tribum Beniamiticam irent perditum. Licere enim illis pace sua tribus totius agros recipere, & pradam insuper quantum possent abigere. At illi agnoscetes suam iniustitiam iusto Dei iudicio damnatam, reuersi sunt in sua tribus ditionem, parentes suorum horum tribus. Israelita perdidit eas in uxores quadringentas illas uirgines labiticas. de reliquis uero delibat. Unde illis uxores ad sufficiendam prolem parari possent, cum bellum turbando cautum esset, ne quis filiam in Beniamitica tribu elocaret, nec decerant qui negligendum id Sacramentum cõsulerent, quod ab illa tribu non a iudicio. Non ingrata rem Deo fore, si quomodo prouideatur, ne interea tribus pereat: & peritua non, quando necessario sunt, periculosa esse aduersus, sed cum ausu malicioso committuntur. Cum uero senatus suclamatorum iuramentum abominaretur, extitit quidam qui diceret habere, quomodo saluo iure iurando Beniamitis uxores possent contingere. Proferuntur uero id a senatu iussus, Singulis, inquit, annis nobis mos est apud Sibi iuramentum conuenire, in quo comitatu sequuntur & coniuges & filios, quos potuerint rapere, Beniamitis impune sit, uobis nec iubentibus, quod si patres earum agre tulerint, & uindictam possiderint, dicemus ipsos in culpa esse qui filias negligenter custodiuerint. & quod non oporteat ira in Beniamitas nimis indulgere, quia iam ante plus satis contra consanguineos fuit usi. In hanc sententiam concessum est, decretumq; ut liceat Beniamitis uxores rapto querere. Instante autem festo ducenti illi bini erimocante urbem insidiabantur aduentantibus uirginibus inter uineta & per alias latebras, illa uero nihil suspicantes lusitando secure iter faciebant. iuuenes autem coorti dispersas corripiebant: atq; hoc pacto quasitis nuptijs, agricultura insudantes, dederunt operam ut ad pristinam felicitatem aliquando redire possent. Quo factum est ut Beniamitarum tribus qua minimum ab interuisione absuit, prudenti hoc Israelitarum consilio seruaretur: moxq; magnis incrementis tam numero quam opibus est aucta. Hic finis fuit belli Beniamitici.

Nec felicio per idem tempus fuit Daniana tribus tali fortuna usa. Israelitis iam defueto armorum exercitio, & in colendis agris tantum occupatis, Chananaei in contemptum gentis collegerunt copias, non quod sibi timerent, sed ut, illata Hebrais aliqua memorabili clade, securius in posterum suas urbes habitarent: & conuisione facta, magnoq; numero peditum armato, adiunctis etiam curribus, Ascalonem & Accaronem in sorte Iude sitas in partes suas traxerunt, & alias plerasque campestres ciuitates: ita ut Danita in montana compellerentur, ne pedem quidem ubi ponerent in campestribus habentes, qui cum nec bello essent pares, nec pro numero satis agrorum haberent, miserunt ex suis quinque uiros in mediterranea, dispecturos num quem locum inuenirent deducenda colonia idoneum. illi a campo magno Sidonis iter unius diei progressi, non longe a Libano & minoris Iordania fontibus inuento agro bono ac fertili, rem suam renunciant, qui mox cum exercitu illo profecti considerunt urbem Dana, cognomine uni e Iacobi filijs, & a sua tribu denominatam. Israelitarum autem res in deterius prolabebantur, quod neque ad laborem se exercerent, neque pietatem colerent. luxatio enim respubliã statu, magna licentia pro suo quisque libito uiuebat, ut domestica Chananaeorum uicia iam totam gentem impune inundarent.

An. mudi 2526.
Ante Christum
natum 1438.
Israelite sexcentos
Beniamitas reuocãt.

Beniamite quadringentas uirgines labiticas ducunt.

Quando & quomodo iuramentum seruandum.

Beniamitis, ut uirgines rapiant, conceditur.

Hedio & Ruffianus cap. 7. al. 4. Iudic. 18. Daniana tribus a Chananaeis pressa.

Danica locum inhabitandum quaerunt.

Dana extra.

R Quomo-

An. mūdi 2526.
Ante Christum
natum 1438.

Quomodo propter impietatem in Assyriorum seruitutem à Deo populus Israelitarum sit traditus.

Iudic. 3.
Israelitæ à Chusarthe
oppressi.

HANC obrem irato Deo, felicitas populi multis laboribus acquisita, per luxum ac voluptatem breui disperijt. Bello enim à Chusarthe Rege Assyriorum petiti, & in acie multos amiserunt, & oppidatim infestati, aut vi aut deditioe in potestatem eius venerunt. Tributis deinde iniquioribus grauari, & alias varias iniurias ferre sunt coacti per annos octo, quibus exactis in hunc modum sunt libertati restituti.

CAP. IIII.

Libertas per Cenizum reddita.

Ibidem.
Cenizus, siue, vt sancta scriptura loquitur, ipsius filius Athniel octo annos regnat.

RAT in tribu Iuda Cenizus vir industrius & magnanimus, hic oraculo monitus ne pateretur Israelitas diutius tales miseria perferre, sed vt ad audendum pro libertate accenderetur, adscitis paucis quibusdam periculorum socijs, quos presentis status tadebat & mutatum cupiebant, primò presidium suis à Chusarthe impositum interficit: tantumq; primus successus valuit, vt indies crescente suorum numero, iam aperto Marte hosti pares viderentur. itaque congressi cum hoste vno pralio se in libertatem asserunt, reliqua fusi & fugati exercitus ultra Euphratem se recipiunt. Cenizus verò egregie nauata opera primum principatum à populo accepit, nomine Iudicis: in quo postquam annos quadraginta exegit, vita functus est.

CAP. V.

Quomodo populus rursus à Moabitis sit subiugatus, & per Iodem è seruitute exemptus.

Hedio & Ruffinus
cap. 8.
Iudic. 3.

Eglon Rex Moabitarum Israelitas subiugauit.

An. mūdi 2534.
Ante Christum
natum 1430.

Iodes siue Ehud in Eglonis familiaritatem sese insinuat.

DOST cuius mortem, vacante principatu, res Israelitarum rursus in penus ruerè cœperunt, idq; tanto magis, quòd nec Deo debitum honorem, nec legibus obedientiam exhiberent: qua res in causa fuit, vt Eglon Moabitarum Rex opportunos ad iniuriã ratus, bello adoriretur. exceperunt tamen eum aliquot prelijs, sed omnibus victi, ferocia posita, iugum acceperunt, tributarij facti. Rex viator, translato Hierichuntem domicilio, modis omnibus plebem vexauit, ita vt in summa miseria per annos XVIII. degerent. Deus autem calamitatibus eorum & supplicationibus flexus, à dura dominatione eos liberauit in hunc modum. Iodes filius Gera, tribus Beniamitica, iuuenis ad quoduis egregium facinus & animo & vtraq; manu ex æquo promptus habitabat ipse quoque apud Hierichuntem, is familiaritatem Eglonis se insinuauit, crebris muneribus hominem sibi concilians, & eo nomine amicis etiam Regijs gratus. accidit vt semel cum duobus famulis dona ferens, pugione prius subter sagum ad dextrum femur accinctus, ad Regem introgrederetur. erat autem astas & diei mediũ, quo remissius agebatur custodia, partim propter astum, partim satellibus occupatis circa prandium. iuuenis igitur oblati Egloni muneribus, qui tum in astiuo quodam cubiculo morabatur, confabulari cum eo cœpit, erant autem soli, quia Rex familiariter cū Iode collocuturus famulicium ablegauerat. sedebatq; in sella, & Iodes verebatur, ne fallente ictu, plagã non satis lethale inferret. iubet igitur eum

Iurgere

furgere, dicens habere se somnium, quod ex Dei mandato Regi sit indicandum. cumq; ille audiendi cupidus alacriter assurrexisset, Iodes inflicto in cor pugione, & relicto in vulnere, exiuit clausis prius foribus. Regij famuli interim quiescebant, dormire eum putantes. Iodes vero Hierichuntijs re clam indicata, aut ore se illis libertatis vindicanda praeiuit. illi vero libenter hac accipientes, & ipsi confestim arma corripiebant, & cornicines per totam eam regionem dimittebant. Sic enim illis multitudinē conuocari mos erat. Eglonis autē domesticos diu latuit quod acciderat, sed cum iā ad uespera sceret, veriti ne quid noui homini accidisset, ingressi sunt in cubiculū: cumq; mortuū inuenissent, habebāt inopes consilij: & priusquam satellitium conglobaretur, Israhelitarum turba superuenit. ex his pars in vestigio confodiuntur, pars alia, circiter millia decem, fuga Moabiticam regionem petunt. eos Israhelita, praecipuo Iordanis transitu, in fuga intercipientes, maxime circa ipsa vada, ita ut ne vnus quidem incolumis euaderet. Atq; ita Hebraei Moabitarum imperium excusserunt: Iode autem huius felicitatis auctoris honor consensu multitudinis est habitus, ut confestim princeps declaratus sit. eum principatum per annos octuaginta obtinuit, vir alioquin etiam laude dignissimus: post quem Sanagarus Anathi filius electus in imperium, vix toto vertente anno vitam finiit.

An. mūdi 2534.
Ante Christum
natum 1430.
Iodes Eglonem trucidat.

Moabita ab Israhelitis fusi fugatiq̄ue.

CAP. VI.

Quomodo Israhelita sub Chananzorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem sint repositi.

An. mūdi 2614.
Ante Christum
natum 1350.
Hedio & Ruffinus
Cap. 9.
Iudic. 4.

ISRAEELITAE vero, quos praeterita calamitates nihilo castigatiores reddiderant, in pristinam impietatem atque inobedientiam relapsi priusquam satis à Moabita seruitute respirassent, imperio Iabini Chananzorum Regis subiugati sunt. Is regiam habens apud Asorum, quae urbs sita est super Samachonitem lacum, peditum aiebat millia trecenta, equitum decem, praeterq; currus bellicos habebat ter mille. His copijs praefectus Sysares primus inter amicos regios, congressus cum Israhelitis in tantam desperationem res illorum adduxit, ut libenter incolumitatem tributaria seruitute paciscerentur, quam per viginti annos ferre sunt coacti, praenimia seruitute, caput non audentes attollere, etiam Deo sic volente, quò nimiam gentis contumaciam & ingratitude retunderet. Qui tandem resipiscentes, & agnita calamitatum causa, nimirum quò à legum contemptu proficiscerentur, Deboram quandam Prophetidem aduenit (nomen hoc apud Hebraeis significat) rogantes ut precibus Deum ad misericordiam flectat, ne ita patiatur eos à Chananaeis opprimi. Deus autem exoratus salutem illis annuit, imperatore designato Baraco, viro tribus Nephthalitidis: cuius nomen interpretatur fulgur. Debora autem accersito Baraco, iubet eum delectu habito, & conscripto decem millium virorum exercitu, in hostem ducere. Satis enim esse tot ad victoriam, quam Deus oraculo promiserit. Baraco vero negante se accipere imperium, nisi & illa unā secum administratura id esset, illa commotior, Tu, inquit, mulieri cedis honorem, quem Deus te habere voluit? ego vero non recuso. & conscriptis decem millibus, castra posuerunt ad montem Itabyriū. occurrit mox eodem Sysares, Rege suo sic iubente, & non longè ab hoste cum exercitu confedit. Baracum autem & Israhelitas multitudine hostiū terribitos, & in tutiora se recipere volentes, retinuit Debora, iussitq; eadem die praelio

Iabin Rex Chananzorum Israhelitas subiugat.

Sysares siue Siffara praefectus exercitus.

Debora Prophetissa.

Baracus contra hostes Imperator designatur.

Debora & Baracum in hostes mouent.

An. mudi 2614. *decernere. Victoriā enim penes ipsos fore, & Deum subsidium & opem allaturum. Itaq; commissa pugna vehemens imber mixtus grandine superuenit, quem ventus in aduersos Chananaorum vultus ingerens, & prospectum adimens, inutiles eorum iaculatores ac funditores reddidit: atque etiam scutati manibus rigentibus praefrigore gladios vix retinebant. Israelitas verò tempestas à tergo*

imminens non solū minus offendeat, sed alacriores etiā faciebat, manifestario Dei presentis ac fauentis signo accensos. itaq; rupta aduersa acie, turbatisq; ordinibus, ingentem hostium stragem ediderunt. atque ita pars telis Israeliticis cadebant, pars à suomet ipsorum equitatu ac curribus proterebantur. Sysares verò ut vidit suos terga vertere, desiliens à curru fuga delatus est ad quandā mulierem Cenetidem, nomine Ialen. qua latebras petentem excepit, & potum poscenti lac acidum exhibuit: quod ille cum auidius ingurgitasset, in somnum est solutus. quem Iale aggressa, ferreum clauum sopito per tempora adegit malleo, moxq; Baracianis superuenientibus solo affixum ostendit. atque ita mulier iuxta Debora presagium autor fuit victoria. Baracus autem ducens ad Asorum, Jabinum obuiam factum interfecit: & caso Rege, ac vrbe solo aquata, quadraginta annis imperium Israelitarum tenuit.

Iael Sisseram ferro clauo interfecit.

Baracus quadraginta annis Israelitarum impetium tenuit.

CAP. VII.

Quomodo Amalecitarū deuictis Israelitis regionem eorum per septem annos vastauerint.

An. mudi 2654. Ante Christum natum 1310.

Hedio & Ruffinus cap. 10. Iudic. 6.

Madianitarū Amalecitis socijs Israelitas magno praelio vincunt.

DEFUNCTIS autem Baraco & Debora eodem serè tempore, paulo post Madianita, socijs Amalecitis & Arabibus, expeditionem contra Israelitas fecerunt: & congregi aulos magno praelio vicerunt: vastatisq; frugibus pradam abegerunt. cumq; idem per continuos septem annos facerent, Israelitas in montana compulso campestri solo cedere coegerunt. qui, speluncis & subterraneis adificijs excavatis, quicquid hostium violentiam euadere poterat, intro receptum asseruabant. Nam Madianita per astatem facientes expeditionem, hyeme agros colere

colere Iſraëlitas permittebant, vt poſſent denuò labores eorum vaſtare. Itaq; in perpetua fame ac egeſtate viuebant, nec iam vllum ſupererat praſidium niſi in precibus ad Deum & ſupplicationibus.

An. mudi 2654.
Ante Chriſtum
natum 1310.

CAP. VIII.

Quomodo Gedeon populum liberauerit.

PER idem tempus Gedeon Jaſi filius, vnus ex primatibus tribus Manaſſetidis, manipulos frugum clam in torcular comportatos ſagellabat. non enim auſus eſt propter hoſtem propalam hoc in area facere. cumq; ſpectrum ei adoleſcentis ſpecie ſe obtuliſſet, & ſebicem ac Deo carum appellauifſet: reſpondens, Hoc, inquit, mea felicitatis argumentum eſt maximum, quòd torculari nunc vtor pro area. illo contra iubente vt bono eſſet animo, & de libertate vindicanda cogitaret, negabat ſcripoſſe. nam & tribum ſuam cuius alteri cedere numero, & ſe iuuenem eſſe & iam arduis negocijs imparem. Deus autem quicquid deeſſet ſe ſuppleturum pollicebatur, & victoriam Iſraëlitis daturum, modo ipſe imperium aſſumere non graualetur. Hanc rem Gedeon cum quibuſdam iuuenibus communicauit, qui libenter credentes oraculo, ſine mora effecerunt, vt praſtò eſſent decem millia militum, ad quiduis pro libertate audendum paratiſſima. Gedeo-

Ibid.
Gedeoni, vt Iſraëlitas
à Madianitis liberet,
Deus mandat.

ni autem Deus in ſomnis apparens, dixit homines tali eſſe ingenio, vt ſibi placentes nemini velint virtute cedere, & victoriam ſibi potius, quam Deo tribuant. numerum magnis copijs freti. vt igitur ſciant rem totam pendere ab ipſius auxilio, iuſſit vt circa meridiem, cum aſtus feruet maximè, exercitum ducat ad flumini, & quotquot procumbentes biberent, eos viros fortes crederet. quotquot autem trepidè ac tumultuarie potum ſumerent, ſic exiſtimaret, eos metu hoſtium hoc facere. quod poſteaquam ita, vt iuſſus eſt, fecit, trecenti inuenti ſunt cum perturbatione aquã ſumere, cauiſ manibus ori admoüendo. imperauitq; Deus, vt his aſſumptis hoſtem inuaderet. Gedeone verò ſolicito, quia mādatum acceperat à Deo, noctu illos adoriri, volens ei metum omnem eximere, iuſſit vt

Iud 7.
Gedeonem exiguas
copias Deus eligere
iubet.
Victoria Deo tribu-
enda.

R 3 aſſumpto

An. mūdi 2654. *assumpto uno milite, clam accederet ad Madianitarum tentoria. ab illis enim*
 Ante Christum *accepturum occasionem fiducia. vadit ille quò iussus est, uno tantum comitante*
 natum 1310. *famulo. cumq̄, ad quoddā tabernaculum adrepisset, offendit insomnes in eo mili-*
 Gedeon ad Madiani- *tes, & quendam commilitoni narrantem somnium, ita ut à Gedeone quoq̄, ex-*
 dit, & ab illis somnio *audiri posset, erat autem tale. Visus erat sibi videre massam, hordeaceam. pra-*
 confirmatur. *vilitate homini fastidiendā, per castra prouolui, & primò regis tētorium, mox*
caterorū omnium prosternere. qui respondit interit ū exercitus significari, ad-
dens unde hoc ita colligeret. inter omnes, inquit, fruges hordeum est sine contro-
uersia vilissimum: & inter omnes Asiaticas gentes non facile reperias vilio-
quā hodie sunt Isrælita, ut merito conferrī possint hordeo. hi nunc autore Ge-
deone contraxerunt copias, & res novas moliuntur. ergo quia dicis te vidisse il-
lam massam tentoria nostra subuertentē, vereor ne Deus Gedeoni triumphum
de nobis concedat. Gedeon autem audito hoc somnio plenus bona spe & fidu-
cia, edicit suis ut omnes in armis essent, edoctis de visione quam in castris hosti-
um audiuerat. fecerunt illi quod imperatum est, accensi hoc signo ad quidius la-
boris aut periculi subeundum. tum Gedeon circa quartam fermè vigiliam suos
in hostem ducit trifariam in tres cohortes diuisos. erant autem centenaria. gere-
bantq̄, singuli amphoras vacuas & in eis faces ardentes, ut clam possent hostem

Gedeon cum trecentis
 yiris pugnam
 adornat.

inuadere nihil tale expectantem: & in dextris cornu arietinum vice tuba. ho-
stium castra late patebant, eò quò camelorum magnum numerum haberent:
& cum iuxta gentilitates distributi tenderent, omnes tamen intra eundem am-
bitum continebantur. Hebrai verò à duce antè pramoniti, cum iam non longè
ab hoste abessent, dato inter se signo, cornibus sonantes, & confractis amphoris,
sublatoq̄, militari clamore, certi Deum adesse Gedeoni, cum facibus in castra
impetum faciunt. Qua arte, accedentibus diuinitus nocturnis terroribus, tan-
ta inter semisomnes consternatio exoritur, ut incomparabiliter plures mutuis
vulneribus quā hostili ferro caderent. quò diuersa lingua homines eadem ca-
stra haberent. semel enim pauore confusi, omnes obuios pro hostibus trucidab-
ant.

Madianitæ & confederati
 mutuis vulneribus cadunt.

hant. Tanta cadis est Gedeonis victoria rumor ubi ad ceteros Israëlitas pervenit, correptis armis fugientem hostem insequuntur: quem adepti circa loca torrentibus impedita harentem circumveniunt, et quotquot ad manus venire, occidunt, interque ceteros Reges etiam duos, Oribum et Zibum. Qui vero superfuere duces, cum reliquijs exercitus ferme decem et octo millia hominum quantum potuerunt, procul ab hoste castris locum ceperunt. Nec Gedeon defessus cum tota copijs, eo properat, et iterum congressus postremo hoc conflictu ad unum omnes trucidat, et reliquos duos duces capit, Zebim et Hezarbunim. hiis praelijs casa sunt Madianitarum et ceterorum Arabum, qui eis auxilio venerant, circiter centum viginti millia: prada etiam magna, auri, argenti, textilijs, camelorum et iumentorum Hebrai sunt potiti. Gedeon vero reversus in patriam suam Ephraim, supplicium sumpsit de Madianitarum regibus. Ceterum Ephraim tribus iniquo animo ferens Gedeonis bonam fortunam, bello eum potare decrevit, eo quod, inscijs ipsis, hostem esset aggressus. Gedeon vir in omni virtute summus, modeste respondit, se non suo arbitratu hostem absque illis aggressum, sed iussu divino. Victoriã tamen nihilo minus illorum esse, quam suam ipsorum qui malis assent: atque his verbis sedata eorum ira non minus profuit Hebrais quam rebus prospere gestis. obstitit enim ne civile bellum exoriretur. huius tamen superbia tribus hac pœnas dedit, sicut suo loco dicemus. porro Gedeon cum vellet imperium deponere, compulsus est id retinere per annos XL. dicendoque et litibus finiendis occupatus, populo ratum habente quicquid ille in causis controneris pronuntiaret. in senectã deinde mortuus, apud Ephraim in patria sepelitur.

An. mudi 2654.
Ante Christum
natum 1310.
Israëlitæ hostes insequuntur, et Reges duos Oribum et Zibum occidunt.
Iud. 8.

Gedeon duos Ductes Zebim & Hezarbunim capit.

Madianitarum & confœdatorum centum viginti millia trucidati.

Gedeon per annos 40. regnat.

CAP. IX.

Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella gesserint.

ABVIT autem filios legitimos quidem septuaginta, non ex uno matrimonio susceptos, nothum vero unum ex concubina Druma. cui nomē Abimelechus. is defuncto patre profectus Sicimam, unde mater fuit oriunda, adiutusque a maternis cognatis pecunia, cum videret malis artibus insignes et ad quodvis facinus promptos, unã cum eis ad paternas ades reversus, omnes fratres interemit, excepto uno Iothan. hic enim fuga incolumitatem quasiuit. Abimelechus autem, occupata semel tyrannide, omnia pro suo libitu, nihil iuxta legum præscripta gerere, omnibus iustitia defensoribus inuisus aequè ac infestus. Itaque dum quodam tempore publica in Sicimis festiuitas celebratur, ad quam plenus universa conuenerat, frater eius Iothanes, quem fuga seruatum diximus, confensu monte Gariz, eo qui Sicimis imminet, et sublata voce ut ab omnibus exaudiri posset, silentium ei populo præbente, rogauit ut pauca verba audire dignarentur. Cumque illi magis etiam silerent intenti, dixit, quod arbores olim huiusmodi voce vsa, in conuentu ad id habito rogauerunt ficum, ut imperium in eas acciperent. Recusante autem illa, quod contenta honore quem propter fructus suos percipiebat, non requireret alium: arbores non destiterunt principem querere: visumque est viti hunc honorem deferre. ea vero totidem verbis, quot ficus, recusauit et simili modo etiam olea. itum est deinde cum eisdem postulatis ad rubum, cuius lignum ad ignaria valet. Is respondit, Si serio me Regem poscitis, sub umbra

An. mudi 2694.
Ante Christum
natum 1270.
Hedio & Ruffinus
Cap. 11.
Iud. 9.

Abimelechus septuaginta nouem fratres interfecit.

Iothan apologeta Sicimitis in Gedeonem ingratiudinem obicit.

Arborum de Rege deligendo consilium.

An. mudi 2694
Ante Christum
natum 1270.

Abimelechum Sici-
mita expellunt.

Abimelechus in Sici-
mita mouet.

Gales ab Abimelechō
fugatus, à Sicimith
vrbe pellitur.

Sicima cepta ac folo
aequata.

Sicimith profugi in
petra comburuntur.

Abimelechus The-
bas capit.

umbra meae requiescite. sin autem insidias mihi struitis, egrediatur ignis ex me, et absumat vos. Hac, inquit Jothanes, non risus mouendi causa vobis fabulor, sed quia maximis beneficijs à Gedeone affecti, sustinetis Abimelechum, necatis fratribus, principatum usurpare, cuius ingenium nihil ab igne differt. Hac locutus recessit, et per triennium in latebris montium vixit, Abimelechi potentiam fugitans. Nec ita multo post, Sicimitha penitentia ducti eorum qua in filios Gedeonis patrauerat, Abimelechum ex vrbe et tota tribu expulerunt. Ille vero cogitabat quomodo ciuitatem aliqua clade afficeret. cumq; instaret vindemia non audebant colligere fructus, metuentes ne quid incommodi ab Abimelecho acciperent. Forte per eosdem dies contulerat se eò cum armatorum manus et cognatis quidam princeps nomine Gales. hunc exorauerunt Sicimitha, ut tantisper sui custodiam susciperet, dum vindemia peragitur: ceperuntq; secure fructus conuehere, et per sodalitia cenantes audebant aperte in Abimelechum conuicia iactare. et principis cognati dispositis circa urbem insidijs, multos ex Abimelechianis in eas praecipitatos interficiebant. Zebellus vero quidam è Sicimitharum primatibus, hospes Abimelechi, per nuncium ei significauit, quomodo Gales populum contra ipsum irritaret: hortatus etiam ut insidias ei ante urbem tenderet. se enim Galem illo adducturum: atq; ita fore facile ut inimico gratiam, qualem meretur, referat. quo facto curaturum se, ut eum populo reconciliet. cumq; Abimelechus locum insidijs aptum cepisset, et Gales cum Zebello in suburbanis negligentius ageret, conspectis repente armatis exclamat, Zebelle hostem video. illo respondente, umbras esse cauitium, iam propiores cernes, imò non umbra sunt, inquit, sed virorum cohors. ad hac Zebellus. Nonne tu Abimelecho ignauiam obycis? quin igitur ostendis qui vir sis, et armis hominem aggredieris? Gales vero turbatus excipit primum impetum: cumq; suos inferiores animaduerteret, amissis aliquot, ceteros intra mania recipit. Zebellus arrepta occasione, calumniatus eum quasi volens male pugnasset, effecit ut vrbe pelleretur. ceterum Abimelechus cognito quòd Sicimitha ad vindemia reliquum exituri essent, insidias circa urbem disponit: cumq; prodissent tertiam suorum partem occupare portas iubet ne cuiusbus reditus in urbem pateret. ceteri vero dispersos circumueniunt. Ita q; ubiq; plurima caedes patrabatur. et vrbe capta primo impetu ac solo aequata, saeq; in ruinis eius seminato, tum demum militem inde abduxit. atq; ita Sicimitha sunt deleti. Quotquot autem per regionem dispersati periculum euaserant, collecti denuò, petra quadam occupata, locum natura munitum muro insuper cingere volebant. Sed hoc consilium praeuenit Abimelechus, qui quamprimum id cognouit, exercitum eò adduxit. et arrepto fasce arido, iussisq; ceteris idem facere, breui petram strue lignorum circumdedit, subiectoq; igne, et fomentis ingestis flammam ingentem excisauit, ita ut nemo euaderet, sed una cum vxoribus et liberis absumerentur. numerus virorum fuit circiter mille quingentos, praeter imbellem turbam satis magnam. Tale fuit Sicimitharum exitium, dolendum sanè, nisi quòd meritas penas dederunt ingratitude erga virum optimè de se meritum. Abimelechus autem Israëlitis Sicimitharum interneccione perterritis, videbatur non fore presenti fortuna contentus, neq; prius conquieturus quam uniuersos perderet. mox enim exercitum ad Thebas duxit: et capto ex incurso oppido, circa turrim quandam restitit, quae quòd esset non mediocris, populo fuit receptaculum. hanc expugnaturus cum

propius

propius ianuam accessisset, mulier, fragmine mola demisso, caput subeuntis ferit ad quem ictum humi collapsus rogauit armigerum, ut eum occideret, ne mulieris manu perisse diceretur. quo facto fratribus debitas impietatis pœnas exsoluit, femulæ crudelitatis, qua in Sicimitas usus est: qua quidem clades iuxta Johannis presagium illis accidit. ceterum exercitus, duce mortuo, miles in suas quisque domos reuersus est. Israhelitarum deinde gubernacula Jairus Galadenus de tribu Manasetide suscepit, vir tum rebus ceteris tum numerosa prole felix. triginta enim filios habuit, equites egregios, & Galadena oppidorum principes. is cum viginti & duos annos in principatu vixisset, iam senex defunctus in Camone vrbe Galadena est sepultus. Res autem Hebraorum rursus in peiore statu erant, legibus auctoritatem suam non amplius obtinentibus. qua occasione arrepta Ammanita & Palestini cum valido exercitu regionem eorum ingressi omnia rapinis vastabant: & occupatis locis ultra Iordanem, traicere flumen & reliquam regionem inuadere parabant. Hebrai verò calamitatibus castigati supplices opem diuinam implorant: & victimis numen placare conati, rogabant ut transiret, aut certè moderatius exerceret. Deus autem iam propitius, auxilium eis non negauit. Igitur Ammanitis Galadenam cum exercitu ingressi, nicola eius regionis obuiam illis cum armis veniunt: sed imperatore carebant. Erat autem quidam Iaphthes, vir patris virtute celebris, qui proprios milites alebat. ad hunc missis nuntijs rogabant ut in auxilium veniret, promittentes se perpetuum copiarum imperium ei tradituros. ille non admisit preces, causatus quod nullam opem ei tulerint, dum à fratribus manifestam iniuriam pateretur. Cum enim non esset eadem matre natus, sed externa, quam pater amore captus in ades induxerat, contempta eius solitudine eiecerunt hominem. tunc autem in Galadena degebat, omnibus, quotquot ad se venirent, stipendia soluens. Tandem exoratus, & iureiurando accepto imperium copiarum penes se fore, militem suum cum eis coniunxit. Et cum maturè quicquid factò opus erat prouidisset, exercitu in vrbe Masphaca collocato, mittit legatos ad Regem Ammanitarum, expostulatum quod res alienas inuaderet. Qui missis alijs oratoribus respondit, ipsos potius iniquè agere, qui Egyptiorum fugitiui alienis bonis incubarent: postulabatq; ut de regione Amorea decederent, qua ad maiorum suorum ditionem pertineat. Contra Iaphthes negabat cum merito queri de adepta quondam Amorea, sed magis gratiam debere pro Ammanitide relicta. (potuisse enim Mosè & illam occupare.) Se verò agris nequaquam cessurum, quos annis iam trecentis Deo volente tenuissent, & potius litem hanc armis dirempturum. His dictis legatos dimisit. ipse votum fecit, si victoria potiretur, sacrificaturum se quicquid domum reuerso primum occurrisset. congressus deinde cum hoste vicit egregiè: fugientesq; persecutus est usque urbem Maniathen. & ingressus regionem Ammanitidem multas vrbes deleuit, prada militi concessa: finemq; seruituti imposuit, quam sua gens per annos decem & octo pertulerat, fortunatiores militia quam domi. redeunt enim obuiam facta est filia virgo, præter quam nullos alios liberos habuit. In gemuit pater, ictus dolore nimio: dein conquestus de importuno officio, indicauit victimam esse Deo destinatam. at illa non illibenter accepit, gratulatoriam se fore pro victoria patris & ciuium libertate hostiam. unum rogauit, ut sibi liceret inuentutem suam cum equalibus per bimestre

An. mudi 2694
Ante Christum
natum 1270.
Abimelechum mulier ferit, & armiger cum occidit

Hedio & Ruffinus
Cap. 12. al. 19.
Iud. 10.

An. mudi 2697
Ante Christum
natum 1267.
Thola 23. annos regnauit. Post cum la-
ir annos 22.

An. mudi 2719.
Ante Christum
natum 1245.
Israélite ab Ammanitis & Palestinis oppressi.

An. mudi 2742.
Ante Christum
natum 1222.
Iud. 11.

An. mudi 2760.
Ante Christum
natum 1204.
Iaphthes Dux Israhelitarum creatur.

Iaphthes legatos mittit ad Regem Ammanitarum.

Iaphthes votum facit.

Iaphthes Ammanitas fundit fugatq;.

An. mūdi 2760. *tempus deplorare, atque ita voto patrem solvere, quo impetrato, ad profinitum*
 Ante Christum *terminum pater mactatam holocaustoma obtulit, neque legitimum neque Deo*
 natum 1204. *gratum sacrum faciens, nec quicquam pensi habens quid fama de hoc facto*
 Iaphthes filiam ma- *dat.*

Ephraemi tribus mo-
 uet in Iaphthem.
 Iud. 12.

Ex tribu Ephraim
 circiter quadragin-
 ta duo millia caesi.

Iaphthes moritur.

Apfanes per septen-
 nium Iudex.
 Helon per decēnium
 Iudex.

An. mūdi 2773.
 Ante Christum
 natum 1191.

Abdon Iudex.
 An. mūdi 2783.
 Ante Christum
 natum 1181.

locutura esset. Petitus post hac bello ab Ephraemi tribu, quod sine illis in Am-
 manitas expeditionem fecisset, et nunc solus prada simul et gloria frueretur,
 primo excusauit, nec ignorasse eos quod consanguinei bello premerentur, nec au-
 xilium attulisse, quod vel non vocatos ferre decebat. Ultrò deinde accusauit,
 quod iniquè facerent, qui non ausi hostem aggredi, nunc contra cognatos feroci-
 rent. postremò minatus est, pœnas sibi Deo volente duros, si insanire pergeret. ut
 verò nihil se verbis proficere sensit, accito è Galadena exercitu venientes excepit:
 plurimisq; in cōslictu caesis, et postquam in fugam versi sunt, premisis qui vada
 Jordanis occuparent, intercluso effugio, circiter quadraginta duo millia homi-
 num peremit. ipse expletis sex principatus annis defunctus sepelitur in patria
 sua Sebei, quae sita est in regione Galadena. Huic in principatu successit Apfa-
 nes, natus è tribu Juda, ex Bethlemis oppido. huic liberi fuere sexaginta, mares
 triginta, totidem deterioris sexus, quos omnes superstites reliquit, has nuptas,
 illos vxoribus cura et opera sua coniunctos. cumq; nihil memorabile in princi-
 patu septenni gessisset, admodum senex diem obiit, in patria sua sepultus.
 Helon post hunc assumpsit principatum, tribu Zabulonita: quo per decennium
 functus, nec ipse quicquam gessit memoratu dignū. Qui deinde successit Abdon
 Elelis filius tribu Ephraemita, ex vrbe Pharathone, nihil prater numerosam
 prolem habet memorabile, alioqui per summam securitatem et pacem quae sub
 eo floruit, nulla data est ei rerum fortiter et gloriosè gerendarum occasio. filios
 habuit quadraginta, nepotes triginta: atq; egregijs equitibus septuaginta
 comitatus circumuectabatur, quos omnes superstites reliquit.

Mortuus est iam senex, et in Pharathone
 magnificè sepultus.

CAP. X.

De Samsonis fortitudine, & quantâ mala Palæstinis fecerit.

An. mûdi 2783.
Ante Christum
natum 1181.Iud. 13.
Israëlites à Palæstinis
superati.
Hedio & Ruffinus
Cap. 13. al. 10.

POST HUIUS mortem Palæstini superauerunt Iſraëlitas, & tributa ab eis exegerunt per annos quadraginta. ab ea miseria liberati sunt in hunc modum. Manoches quidam vir inter Danitas optimus; & patria sua sine controuersia princeps, uxorem habuit eximia pulchritudine suspiciendam supra omnes eius aetatis feminas: ex qua cum nihil liberorum susciperet; agrè ferens orbitationem in suburbanum suum, quod erat in campo magno, cum uxore ventitans crebris precibus sollicitabat Deum, ut daret sibi liberos. insaniebat autem in uocantem pro amore, eratq; vehementer zelotypus; cumque aliquando sola ageret mulier, spectrum se illius oculis obrulit Angelus Dei specie iuuenis pulcherrimi & magni, latum nuncium asserens, fore ut fauore Dei nascatur ei sibi pulcher & insigni robore: qui ubi ad virilem aetatem peruenisset, admittendam esse ab eo Palæstinorum insolentiam: iussitq; ne capillitium uideretur, utque, Deo sic volente, ab omni alio potu abstineret, solaque contentus. postremò addens à Deo se missum abijt. illa marito reuerso Angelus uerba indicat, mirè predicans iuuenis staturam & pulchritudinem, ita ut uir tali laudatione motus ad zelotypiam, non nihil de uxoris pudicitia male suspicari inciperet. qua uolens hunc mariti stultum mœrorem adimi, supplex Deum rogauit, ut iterum Angelum mittere dignaretur, quò ille à coniuge etiam posset conspici: & impetrata hac gratia, rursus in suburbanum uersantibus apparuit Angelus soli mulieri. illa rogat ut paulisper maneat, dum uirum adducat: quo permittente, cum Manoches mox ad eum reuertitur, quo uiso, netum quidem suspicari desit: rogauitq; ut sibi quoque eadem indicaret. illo respondente, satis esse quòd mulier sciat, iubet, quisnam esset, dicere: ut, nato filio, referre ei gratiam & munus aliquod donare possint. negauit ille sibi opus muneribus; nec enim horum causa de filio letum se attulisse nuncium. cumque iterum rogaretur ut saltem hospitalem tractationem admitteret, non annuit. tandem exoratus ut paulisper maneret dum aliquid affertur, cum mactasset hadum Manoches, coquendumq; uxori dedisset, paratis omnibus iussit deponi in petra & panes & carnes absque uasculis: quo facto uirga, quam gestabat, carnes attigit: confestimq; flamma emicante cum panibus absumpta sunt, & Angelus fumo tanquam vehiculo in cælum ascendere ab eis uisus est. Manoches autem sollicito ne quid periculi immineret ex aspectu numinis, uxor bono eum iubet esse animo; affirmans magno suo bono Deum se uidisse: cumq; concepisset, diligenter mandata retinuit. Nato deinde infanti, Samson est nomen inditum; quod robustum significat: qui mox egregia animi ac corporis indole præditus; promisso capillitio uictusq; sobrietate diuinum nescio quid præ se ferebat. Cumq; adoleuisset; comitatus parentes in Thammam urbem Palæstinorum conuentus tempore, implicitus amore puella indigena, rogauit suos parentes, ut id connubium procurarent. quibus excusantibus quòd diuersi esset generis, quodq; religio uetaret eiusmodi nuptias, uicini iuuenis pertinacia, effecitq; ut uirgo sibi desponderetur, crebro deinde sponsam interuisens, in itinere in leonem incidit; nec tamen eius occursum declinauit licet inermis, sed nudis manibus adortus belua fauces elisit, eiusq;

Samsonis natiuitate
Angelus nunciat.Manochi Angelus
iterum apparet.

Samson natus.

Iud. 14.

Samson Palæstinam
uirginem ducit.Samson Leonem nudis
manibus discerpit.

An. mūdi 2791.
Aate Christum
natum 1173.

eiusq; cadauer in dumetum via vicinum abiicit. aliquot post diebus eandem
viam ad puellam remetiens, offendit examen apum mellificare in leonis pectore,
Et sumpris inde tribus fauis, eos cum ceteris muneribus adamata obrulit. Ad
nuptias deinde celebrandas Thamnitas conuocat, qui quod vires eius habe-
rent suspectas, honoris specie triginta affectatores ex aequalium numero iue-
ni adhibent, iussos obseruare ne quid auderet. Conuiuiis deinde, vt fit, hilare-
scentibus, ait se questionem propositurum suis sodalibus, quam si intra sex dies
soluerent, cuiq; sindonem se daturum Et tunicam. qui tum quod sagaces vide-
ri cuperent, tum quod lucrum non fastidirent, iubent eum proponere. Ille, ex
voraci, inquit, cibis prodijt, Et ex immiti suauitas. in his explicandis cum ha-

Samson Thamnitis
anigma proponit,

fissent triduo, nec proficerent, puellam aggreduuntur minis simul Et precibus, vt
expiscata secretum e marito indicium sibi faceret, ille repulsis aliquandiu blan-
dicijs, cum rogandi finem non faceret, Et lacrymans gratam se illi negaret, tan-
dem nihil suspicans rem totam de leone aperit, Et vnde tres illos fauos nactus
fuerit. illa iuuenibus prodit omnia. ergo cum praesrita soluenda questionem di-
es adesset, ante solis occasum conuenientes, Neque leone, inquiunt, quicquam
occurrenti immitius, neq; melle gustanti suauius. Ibi Samson subiicit, neq; mu-
liere dolosus, quae vobis questionem nostram aperuit. Nihilominus illis persol-
uit quae promiserat, spoliatis quibusdam Ascalonitis, quos forte per viam inue-
nit obuios: sed iratus mulieri remisso nuncio rex suas sibi habere iussit ac gere-
re. at puella contempta vt vicissim illi moueret stomachum, nupsit eius sodali
qui priores nuptias conciliauerat. Hac contumelia commotus Samson, de-
creuit de tota gente poenas sumere: Et commodum maturis segetibus tempus
iam messis aderat, ergo coprehensis trecentis vulpibus, Et facibus ad caudas ea-
rum adnexis, per arua Palaestinarum omnes dimisit, quibus passim discurrenti-
bus totus frugum proventus momento fere temporis concrematus est. Quo co-
gnito gentis principes, Et quid Samsonem ad perpetrandum facinus mouerit,
missis in hoc Thamnam satellitibus, uxorem quodam eius cum cognatis, damni
dati

Samsonis vxor Thā-
nitis aperit anigma.

Samson Ascalonitis
aliquot trucidat,
eiusq; coniunx al-
teri nubet.

Iud. 15

Samson Palaestinarū
fruges comburit.

dati reos prius factos, viuos exusserunt publicè. Samson autem in Palaestinos late grassatus cadibus, ad habitandam Aetam se contulit. ea est petra bene firma in tribu Juda sita. At Palaestini totam tribum bello impetunt. quibus bellum deprecantibus, quòd nec Samsonis culpa essent affines, nec de solenni tributo quicquam diminuerent, responsum est non absoluendos ab hoc crimine nisi Samsonis deditioem facerent. Flli volentes hanc suspicionem à se amotam armatis tribus millibus ad petram veniunt: & ex postulant, quod suis facinoribus Palaestinos Hebrais infensos redderet, qui irritati facile possent toti genti magnam aliquà cladem rependere, dicentesq; in hoc se venisse, ut comprehensum illic dederent, postulabant ut consensu ipsius facere hoc sibi liceat. qui, in reuocato accepto nihil prater ea molituros, sed hosti tantum deditioem faciendam, descendens de petra in cognata gentis potestatem se permisit: & illi vincitū prius duobus fimbriis, Palaestinis tradendum ducebant. cumq; ventum esset ad locum, qui obscurus antè, nunc ex Samsonis facinore inclaruit, Maxilla nomen eius, nec procul abessent à castris hostium, procurrentibus obuiam Palaestinis. Et latitiam, re ex sententia gesta, clamore testantibus: Samson abruptis repente quinculis, arreptaq; maxilla asini qua fortè iacebat præ pedibus, in hostes irruit: qua feriens quotquot assequi potuit, circiter mille interfecit. ceteros metu terga dare compulsi. qua victoria plus satis elatus, &

An. mudi 2791:
Ante Christum
natum 1173.

Samson traditur Pa-
laestinis.

Samson asini maxil-
la mille viros intere-
fecit.

opu diuina inmemor, cum totum sibi tribueret, quòd maxilla tantum armatus fudisset ac fugasset hostiles copias, ingenti siti oborta, confessus nihili esse quam tassubet vires humanas, Deo victoriam acceptam retulit: supplexq; rogauit, ut, arrogantiã data venia, succurreret & periculo se eximeret. nec irrita fuere preces, sed copiosus fons subito è quadam petra prorupit. Loco maxilla nomen Samson imposuit, quòd in hodiernum usq; durat. Post hoc praelium iam Palaestinos contemnens venit Gazam, & in publico diuersorio egit. Quo audito Gazeorum magistratus, ne clam abire posset, stationes pro portis collocant. Samson vero qui insidias mature senserat, circa mediam noctem surgens, portas cum ipsis

Samson fontem im-
petrat precibus.
Iudic. 16.

An. mudi 2791.
Ante Christum
natum 1173.
Samfon Gaza portas
reuulsas aufert.

Dalale meretrix è
Samfoni causam tan-
ti roboris explicari
conatur, & ter delu-
ditur.

claustris ac uentibus cateroq; paratu reuulsas, & humeris impositas, in montem qui est supra Hebronem perlatis deposuit. paulo uero post à patrijs institutis desciscere & in peregrinos mores degenerare incepit, quod ei omnium malorum fuit principium. Cum enim meretricem quandam Palaistinam adamasset, nomine Dalalen, consuetudine eius delectabatur. Quamobrem qui apud Palaestinos rerum potiebantur accedunt eam, & magnis pollicitationibus inducunt, ut eliciat è Samfoni causam tanti roboris, propter quod inuictus haberetur ab hostibus. Assensit illa, & cum prima occasio data est, inter computationem & muliebres blanditias extollens eius res gestas, omni astu utebatur ut cognosceret, cur tantopere uirtute excelleret. Samson uero adhuc mentis compos eisdem artibus contra mulierem utens: si septenis, inquit, uiribus flexilibus reuinctus fuero, fiam nihilo aliis fortior. Tacuit illa, rem ita se habere putans, communicatoq; super hoc cū magistratib. consilio, inclusaq; in penitioris domus parte manu militum, benè potum ac sopitum accuratè, ut ab ipso didicerat, uinxit. deinde excitato indicat, adesse quosdam qui illum uellent aggredi; ille ruptis uirgeis uinculis ad resistendum se expedit. Mulier tunc frustrata paulo post alià op-

portunitatem nacta, grauibus querelis aggressa est uirum, quod amanti nō satis fidens, celaret eam id, quod maximè scire cuperet, ac si nesciat tacere, quicquid alios scire amasio suo non expedit: rursumq; simili figmento elusa est, cum septem funibus alligatum perditurum se uires diceret. experta enim hoc quoque nihil effecit: cumq; urgere non desisteret, tertio mulierem ludificatus est, dicens capillos suos oportere implecti licio, atque ita parari uincula. Ac ne hoc quidem uerum experta, postremo adhibitis omnibus artibus non prius rogandi finem fecit, quàm fatali iam necessitate instante, uictus importunitate Samson in gratiam muliercula suum ipse secretum prodidit. Deus, inquit, mei curam habet, & eius prouidentia natus hanc comam alo, cuius tonsuram ipse mihi interminatus est. nam in eo capillitio totas sibi uires consistere. Hoc cognito, nescienti comā derasit, & hoc pacto imbecillum factum inimicis prodidit, repugnare amplius nō ualentem.

Samson sui roboris
causam Dalale aperit,
Palaestini oculis
orbatum uinctumq;
abducunt,

valentem illi orbatum oculis & vincitum abduxerunt. Procedente deinde tempore cum iam capillus repullularet, cumq; solenne Palestinis adesset epulum, confidentibus optimatibus in quodam fano cuius tectum duabus columnis sustinebatur, accitus est & Samson, ut misero inter compotandum illuderent. qui hoc extremum malum existimans quod illusores vlcisci non quiret, iubet puerum, a quo manus ducebatur, ut ad illas columnas se acclinet, iam, ut tum simulabat, defatigatum: quibus admotus sic eas concussit, ut subuersa totius adificij ruinam

An. mudi 2811.
Ante Christum
natum 1153.

traherent, quatria millia hominum sunt oppressa, & inter ceteros ipse Samson. Hic finis viri fuit, exacto principatus anno vigesimo, admirandi ob incomparabilem animi simul ac corporis fortitudinem, qua in hostium perniciem vsq; ad extremum halitum vsus est. Nam quod a muliere deceptus est, humane infirmitati imputari conuenit, prona ad eiusmodi vicia. cetera dignus sempiterna memoria virtutis nomine, cognati vero eius cadauer in patriam reportatum, apud Sarasam oppidum monumento maiorum intulerunt.

Samson cum tribus
millibus Palaestino-
rum moritur.

Samson viginti an-
nos regnat.

CAP. XI.

Quomodo filij Sacerdotis Elis a Palaestinis in praelio caesi fuerint.

DOST Samsonis autem obitum praefuit Israelitis Elis Pontifex, in cuius principatu fames valida eam regionem inuasit. quam non ferens Abimelechus Bethlemorum cuius, quod oppidum est tribus Iuda, assumpta uxore Naami, & filijs comunib. Chellione & Mallone, in Moabiticam terram migravit. cumq; ibi prospera fortuna vteretur, filijs suis uxores dedit eius gentis faeminas, Chellioni Orpha, Ruthem Malloni. exacto autem decennio, Abimelechus cum filijs breui tempore alius post alium obiit. quo casu Naamis in maximum maerorem coniecta, desolata a charissimis quorum consuetudinem amor patriae pratulerat, mutato pro re consilio, reuerti ad sua decreuit. iam enim res patriae in meliori statu esse perceperat. Nurus autem eius non sustinebat ab ea diuelli, & velit nolit comitari eam volebant. at illa precata eis feliciter coniugium, quam in quo cum filijs suis

Ruth. 1.
Hedio & Ruffinus
cap. 14.
Eli Sacerdotis tempo-
re annonae caritas.
An. mudi 2811.
Ante Christum
natum 1153.

Naamis post mariti
& filiorum obitu cum
Ruth in patriam re-
dit.

An. mūdi 2811. *suis vixissent, & in reliquis rebus prosperitatem, & docens quòd in se nihil esset opus, rogabat, ut manerent, ne ve, relicta patria, in euentum incertum sequi miseram socrum cuperent. His monitis Orpha paruit: Ruthem verò nolentem manere, cuiusuis fortuna futuram sociam secum socrus abduxit. Qua postquam unà peruenerunt Bethlema, Bozus Abimelechi cognatus eas excepit hospitio. cumq; Naamis à ciuibus suo nomine appellaretur, iustus, inquit, vocaretis me Maram. Significat autem Hebraorum sermone Naamis felicitatem, Mara dolorem. Et cum esset messis tempus, Ruthe permissu socrus exibat ad spicilegium, ut cibos sibi pararent, casuq; in Bozi rus deuenit. qui cum paulò post superuenisset, conspicatus puellā, de ea villicum percontatur. is denarrauit omnia domino, qua paulo antè ex ipsa cognouerat. qui exosculatus in ea benouolentiā erga socrum, & affectum erga defunctum maritum, noluit spicilegio contentam esse, sed permisit ut sibipsi meteret quantum posset, ac sumeret: mandauitq; villico ne eam prohiberet, & ut unā cum messoribus prandium ac potum ei praberet. Ruthe verò acceptam ab eo polentam seruauit socrui, & vespere cum frugibus collectis simul attulit: sed & Naamis seruauerat ipsi quasdam partes ciborum, quos ei vicini contulerant. narrat deinde socrui, quid ei Bozus dixerit: auditq; ex ea, quòd cognatus esset, & propter pietatem forsā curam earū habiturus, exiit etiam sequentibus diebus ad spicilegium cum Bozi ancillis. post aliquot dies, iam hordei tritura peracta, venit Bozus in suum rus, & cubabat in area. hoc cognito cogitauit Naamis in rem ambarum fore si Ruthe cum eo cubaret: misitq; eò Ruthem dormituram ad pedes eius. qua nefas rata non parere socrui, fecit quod iussa est. ac primò non sensit hoc Bozus altum dormiens: sed circa mediam noctem experrectus, sentiensq; eam unā cubare, quasiit quanam esset. edidit illa nomen, & famulam se in eius potestate dixit. Tacuit ille tum, sed mane summo priusquam famuli ad opus surgerent, excitat à iussit hordei quantum ferre posset capere, & priusquam aliquis eam ibi dormisse videat, ad socrū redire. cauendos enim tales rumores, maxime si non de nihilo oriantur. Caterū meū, inquit, cōsiliū est hoc. rogabis eum qui tibi propinquior est quā ego, ante uxore opus habeat. quod si aiat, sequeris eum: sin minus, mea legitima coniux eris. Hac verba ubi renunciauit socrui, bonam spem habuerunt, Bozores earum cura futuras. circa meridiem verò reuersus ille in oppidum, senatum coire fecit: ac mox Ruthem & cognatum illum acciuit. Qui postquam venit: Abimelechi, inquit Bozus, & filiorum sortem possides. fassus est alter possidere se, idq; iure propinquitatis. Tum Bozus, ergo non ex parte tantum legum meminisse oportet, sed omnia iuxta prescriptum earum facere. ecce adest mulier, quam, si vis possessionem agrorum retinere, lex te ducere iubet. at ille Bozo & sortem & mulierem cessit, quandoquidem & ipse defunctorum esset cognatus. Sibi enim iam & uxorem esse & liberos. Id Bozus apud senatum contestatus, iussit mulierem accedere illum, & iuxta legem calceum ei detractum in faciem incutere, quo factò, Bozus duxit Ruthem, & anno elapso, natus est illis infans masculus. hunc Naamis nutricans Obodem de consilio mulierum nominauit, sibi in senectute constitutū inseruiurum. nam ea vox Hebrais inseruientem significat. ex Obede prognatus est Iesseus, ex hoc Dauid Rex, qui posteris suis regnum reliquit per viginti & unam aetates duraturum. Hac necesse habui de Ruthe narrare, volens Dei potentiam ostendere, cui facile est etiam vulgares homines ad amplissi-*

Ruth in Bethlechem proficiscitur.

Ruth 2.
Bozus Naami & Ruth amicus.

Ruth 3.
Ruth socrus suafu ad pedes Bozi cubat.

Ruth 4.
Bozus, Ruth cognatum, eam ut ducat, hortatur.

Bozus ex Ruth Obodem Dauidis auum genuit.

An. mūdi 2811.
Ante Christum natum 1153.

amplissi-

amplissimam dignitatem perducere, sicut perduxit Davidem ex mediocribus maioribus oriundum. Porro Hebraei per hoc tempus rebus suis iam labantibus, bellum Palaestinis inferunt ob causam talem. Eli Pontifici duo filij fuerunt, Ophnes & Phinees. hi contra omne ius & fas, omnia sibi licere volebant: nec contenti honorarijs muneribus, etiam à rapinis non abstinebant: mulierum insuper, religionis ergò confluentium ad sacrum locum, pudicitiam vel vi vel domus expugnabant, ita ut nihil à tyrannorum moribus differrent. hanc insolentiam iuuenum & pater ipse magnopere detestabatur, diuinam ultionem nunquam non expectans, & populus iniquissime ferebat. postquam autem illorum exitium Deus & patri & Samueli Propheta etiam tum puero pradixit, tum verò non aliter quàm defunctos filios lugebat. Sed priusquam de clade, in qua sunt absumpti, dicam, quadam de hoc Propheta narranda sunt. Helcanes Leuita vir ingenuus Ramatham urbem in sorte Ephraimitarum habitans duas uxores habuit, Annam & Phenannam: ex quarum posteriore liberos suscepit, nihilominus alteram quanquam sterilem diligens. is cum sacrificatum venisset in Siluntem, ubi tunc Dei tabernaculum fuisse diximus, & de epulo partes uxoris ac liberis distribueret, Anna videns alterius liberos cum matre confidentes, in lacrymas prorupit, admonita orbitatis & solitudinis. cumq; consolationem mariti non admitteret, abiit in tabernaculum supplicatura, votumq; factura, ablata sterilitate matrem factam primum filium se consecraturam, ad ministeria Dei non vulgari more educatū. In huiusmodi precibus longas moras protrahentem animaduertens Elis Pontifex, qui ante tabernaculū sedebat, tanquā parum sobriam iussit abire. qua cum respondisset, aquam se potare, sed mæstam quòd liberis careat, precibus à Deo sterilitatis remedium petere, bono animo eam esse iussit pollicitus habituram ex Dei munificentia filium. tum demum hilaris ad maritum reuersa, cibus antè praemærore fastiditis vsa est. in patriam deinde reuersa, breui uterum gerere cœpit. mox ubi pariendi tempus aduenit enixa filiū, Samueli nomen indidit, quasi dicas exoptatum à Deo. cumq; parentes gratias acturi Deo pro accepto filio, & sacrificaturi redissent, simulq; decimas ex more afferentes, mulier voti rea puerum Eli tradidit, Deo consecratū, Prophetamq; futurum. itaq; & comam alebat, & aqua tantum in potu utebatur, degebatq; circa fanum, cuius ministerijs educabatur. Helcana autem alij praterea filij ex Anna nati sunt, & filia tres. Porro Samuel exacto anno atatis duodecimo Propheta agere cœpit. Quadam enim nocte dormientem Deus nomine vocauit. tum illeratus à Pontifice se vocari, accurrit ad eum. Quo negante à se vocatum, Deus idem tertio fecit. Tum Elis rem perspicuens ait: Ego mi Samuel nunc quoque, ut ante, filii, sed Deus te vocat. quapropter praesto esse te responde. Itaq; rursum Deo vocante, rogauit quid iuberet, paratum se ad ministerium offerens. Tum Deus: quando, inquit, praesto es, audi imminere Israelitis cladem maiorem quàm credibile est, & filios Elis ambos vna die perituros, & Sacerdotium meum migraturū in familiam Eleazar. Elis enim pluris fecit suos filios quàm meum cultum, idq; ne cum ipsorum quidem cōmodo. hoc oraculum cum ab adiurato extorsisset Pontifex, alioqui se non cōtristaturo, certiore iam expectationem exitij filiorum habuit. Samuelis autem gloria magis ac magis crescebat, omnes eius pradictiones veras euentu approbante. Per idem tempus Palaestini suscepta expeditione contra Israelitas, castra metati sunt apud urbem Amphecam: & ne

An. mudi 2811,
Ante Christum
natum 1159,
1. Reg. 2.
Elis Pontificis filij
Ophnes & Phinees
nati.

Hedro & Ruffinus
cap. 15. al. 12.

Anna Helcanæ vxor
liberos à Deo petiit.

An. mudi 2818,
Ante Christum
natum 1146.

Samuelem Anna Hel
canæ cōiunx genuit.

1. Reg. 10.

Samueli Deus Elis &
filiorum poenam o-
stendit.

Hedro & Ruffinus
cap. 16.
1. Reg. 4.
Israelitarum Palaesti-
ni quatuor millia tru-
cidant.

An. mudi 2850.
Ante Christum
natum 1114.

Hebrei in aciem pro-
ferunt Arcam fœde-
ris.

Ophir & Phinees cū
triginta millibus ca-
dunt, & Arca in ho-
stium potestatem
deuenit.

mine ibi occurrente ulterius processerunt. tandem congressi pralio, Hebraorum circiter quatuor millia peremerunt, reliquis trepidè in castra compulsis. Quamobrem Hebrai periculum extremum instare putantes, mittunt ad pontificem atque senatum, qui postulent Arcam in aciem proferri, ut eius presentia freti hostem superent, ignari eum, qui sententiã semel aduersum eos tulerat fore ut vincerentur, maiorem esse quam Arcam, qua propter ipsum erat veneranda. Venit igitur Arca in exercitum, & cum ea Pontificis filij, accepto à patre mandato, si amissa Arca vivere sustineant, ne unquam in conspectũ sibi veniant. quorum Phinees iam sacerdotio fungebatur, patre propter senium honorem concedente. Vehementer autem Hebrais Arca animos addidit, victoriam in hac sitã existimantibus: contra hostes metuebant ne Arca Israelitis esset presidio. attamen utrorumq̃, expectationem euentus fefellit. Nam post conflictum sperata Hebrais victoria Palaestinis contigit: & quam cladem hi timuerant, eam Hebrai passi, cognouerunt frustra se in Arca fiduciam collocauisse. namq̃ primo impetu in fugam sunt auersi, in qua triginta hominum millia sunt amissa, inter quos Pontificis filij ceciderunt: & Arca quoq̃, in hostium potestatem deuenit.

CAP. XII.

Quomodo Elis audita filiorum cæde, & Arcæ amissione prouoluit de throno expirauit.

Ibidem.
Eli in Silo filiorũ cæ-
des & Arcæ amissio
significatur.

HANC cladem & Arcæ captiuitatem postquã in Silo in Beniamita quidam iuuenis agrè seruatus è pralio renunciauit, tota urbe repleta luctu, Elis Pontifex, qui ad alteram portam sublimis in sella sedebat, audito euulatu, suspicatus id quod res erat, noni aliquid mali suis accidisse, iuuenem accersit, cumq̃ audisset euentum pralij, tam militũ quàm filiorum cladem satis equo animo tulit, ut qui Deo prænunciante iam antè hac præsauerat. Solent enim longè grauius afficere quæ præter expectationem accidunt. Vt verò et iam Arcam in hostium potestatem factã cognouit, in sperato malo ictus, & doloris impatiens, prolapsus è throno exha-

+
flura Sen. in cor. 1.
ad Marc.

no exhalavit animam, vitæ anno nonagesimo octavo, principatus quadragesimo. Eadem die Phineesis quoque alterius è filijs vxor obiit, non valens superesse mariti infortunio. Peperit ea filium septimestrem quidem, vitalem tamen, cui ob acceptam ignominiam Ioachabes fuit nomen, quam ea vox apud Hebræos significat. Primus autem hic Elis ex Ithamarifamilia, qui fuit alter Aaronis filius, Pontificatum obtinuit. nam antè in Eleazari familia fuit hoc Sacerdotiũ, quod à patre per manus accipiebat. Ille enim Phineesi id tradidit, q̄ mox filius eius successor eius Abiezeres filio suo Boceia reliquit: ab hoc Ozis filius eius accepit: post quem Elis sacerdotio potitus est, de quo nũc loquimur: quod mãsit eius generi usque ad Solomonis tempora, quando ad Eleazari familiam rursus redijt.

An. mudi 2830.
Ante Christum
natum 1114.
Eli audita Arcæ amif-
sione expirat.
Phineis vxor Ioacha-
ben parit & mori-
rur.
Eli Pontificis Genea-
logia & progenies.

FLAVII IOSEPHI ANTI- QVITATVM IVDAICARVM LIBER SEXTVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI VI ANTIQUITATVM IVDAICARVM.

- I. Quomodo Palæstini peste & fame coacti Arcam Hebræis remiserint.
- II. Victoria Hebræorum ductu Samuelis.
- III. Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum administrationem filiis suis commiserit.
- III. Quod populus offensus Samuelis filiorum moribus, Regem sibi dari postulauerit.
- V. Saulus iubente Deo Rex declaratur.
- VI. Sauli victoria contra Ammanitã.
- VII. Palæstini Hebræis bello aggressi vincuntur.
- VIII. Victoria Sauli contra Amalecitas.
- IX. Samuel ad Dauidem Regiam potestatem transfert.
- X. Expeditio noua Palæstinorum contra Hebræos.
- XI. Singulare certamen Dauidis & Goliath, secutaque Palæstinorum clades.
- XII. Saulus Dauidis fortitudinem admiratus, filiam ei in matrimonium collocat.
- XIII. Quod Rex Dauidi necem sit molitus.
- XIII. Quomodo Dauid aliquoties infidias Regis agrè elapsus, bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuerit.
- XV. Hebræi à Palæstinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus Rex vnã cum filiis fortiter pugnans occubuit.

CAP. I.

Quomodo Palæstini peste & fame coacti Arcam foederis Hebræis remiserint.

PARTA de Hebræis victoria, sacraque Arca, quemadmodum diximus, capta, Palæstini cum cateris spolijs Azotum eam referunt, & in fano Dei sui Dagonis inter donaria collocant. Sequenti verò die manè venientes, ut adorarent Deum suum, inuenerunt eum è basi excidisse, & prorum prostratum ante Arcam: quod agrè ferentes, in pristinum locum eum reponunt. cumque, sapius illuc accedentes, semper prostratum & adorandum reperirent,

1. Reg. 5.
Hedio & Ruffinus
Cap. 1.
Arca sacra à Palæstinis in fano Dei sui Dagonis defertur.

stupor maximus ac perturbatio totum populum inuasit. postremo grauissima pestis Azotiorum urbem atque agrum adorta est. correpti enim dysenteria cruciabiliter

Azoti propter Arcam creptam horribiliter cruciantur.

An. mūdi 2851.
Ante Christum
natum 1113.
Mures Azotiorum
agrum vastant.

ciabiliter moriebantur, nonnulli interanea vitata morboq̄, corrosa euomebāt. Ager verò totus scatebat muribus, qui omnia vastantes, nec segetibus parcebant, nec cateris fructibus. His calamitatibus Azoty pressi, nec valētes amplius tolerare, intellexerunt Arcam in causa esse, & victoriam cum eiusmodi spolijs luctuosam sibi contigisse. miserunt igitur ad Ascalonitas, postulantes, ut Arcam in ipsorum urbem transferrent: qui non grauatim Azotiorum legationis arnuentes, cupide Arcam ad se receperunt, moxq̄, eisdem, quibus illi, malis labora-

uerunt. Cum Arca enim simul etiam calamitates sunt translata: itaq̄, hinc quoque ablegata est ad alios, sed ne apud illos quidem permanſura. agitati enim eisdem pestibus, ad vicinas vrbes eam transmittebant. atque in hunc modū quinque Palestinorum vrbes peruagata est Arca, veluti tributum per singulas pœnam violata religionis exigens. Quae defessa tot malis, & alijs exemplum facta ne Arcam reciperent talia hospitij premia referentem, nihil superesse videbant, quàm ut bono aliquo modo à se eam ablegarent: & cum cōuenissent quinque ciuitatum Principes, Gitta, Accaronis, Ascalonis, Gaza & Azoti, dispiciebant quid facto opus esset. Ac primum visum est remittendam esse Arcam ad suos, cuius captiuitatem Deus vlcisceretur, quum tot mala simul cum earegionem ingressa homines & agros vastare non desinant. Nec defuerunt qui huic sententia contradicerent, negantes hac imputanda captiua isti Arca: cuius si tanta vis esset, aut si omnino Deo cara fuisset: nunquam illam in diuersa religionis hominum manus deuenire permisisset: suadentesq̄, ut hos casus equo animo ferrent, & sic cogitarent, hac omnia non aliunde quàm à natura provenire quae & corporibus & terris & plantis & cateris potentia sua subditis per certas temporum vices huiusmodi mutationes ingenerare solet. Sed vicit sententia probata prudentia hominum, qui tunc aptiora ad propositum negotium censere videbantur. His neq̄, remitti Arcam placuit, neque retineri, sed pro quinque ciuitatibus quinque statuas aureas dedicari Deo in testimonium gratitudinis, quod eius fauore seruati essent ex ea peste quam humanis remedijs euadere fuerit impos-

1. Reg. 6.

De Arca sacra cōsultatio.

Deliberationis de Arca sacra conclusio.

impossibile: & totidem mures aureos addi illis similes qui agris vastitatem intulerunt. His omnibus in loculum inclusis & super Arcam impositis plaustrum ei nouum fabricari: vaccas deinde nuper enixas plastro subiungi, inclusis domo earum vitulis, ne sint impedimento matribus, & ut factuum desiderio magis properent ipsas verò deduci in truium Arcam vehentes, atque ibi relinqui ut quamcunque velint viam ineant. Et si quidem ad Hebraorum regionem se uerterint, ad eamq; perrexerint, credere Arcam fuisse calamitatum causam. sin alio deflexerint, retrahendas ex itinere, indubitato argumento nihil in hac inesse uirium. hoc consilium omnibus calculis est approbatum, quod mox opere sunt executi: & paratis qua diximus, productoque in truium plastro, ac ibi relicto, ipsi retrorsum discesserunt.

An. mudi 2851.
Ante Christum
natum 1113.

CAP. II.

Victoria Hebræorum ductu Samuelis.

VACCIS autem veram viam ingressis, & recta non aliter, quam si deducerentur, tendentibus, principes Palestinorum sequebantur, cupientes cognoscere quò peruenirent, & ubi plaustrum steterent. Vicus est quidam in tribu Juda, nomine Bethsana. huc postquam uenerunt vacca, tametsi pulchram planitiem ante se haberent, ulterius tamen non sunt progressa, sed ibi plaustrum statuerunt: ad quod spectaculum à vicanis mox cum gratulatione est concursum. Cum enim esset aestas, & fruges ex aruis comportarentur: ut uiderunt Arcam præ gaudio mittentes opus è manibus, ad plaustrum illud properabant. demptam deinde Arcam, & vas quod statuas illas ac mures continebat, in petra quadam qua in campo exstabat, deposuerunt: & accitis uictimis peractoq; sacrificio splendide epulati, plaustrum simul ac vaccas holocausto Deo fecerunt. quò uiso principes Palestinorum retrò ad suos sunt reuersi. Caterum indignatio Dei Bethsanitas inuasit, ex quibus septuaginta occidit, quòd, cum non essent sacerdotes, profanis manibus contrectare Arcam sint ausi. qua res letitiam vicanorum nouo luctu non nihil obscurauit, eò magis quòd suos non fatali morte, sed diuina ultione extinctos desiderabant. quamobrem indignos se ducentes qui hospitium Arca præberent, mittunt nuncios ad uniuersos Hebræos, qui certiores faciant de Arca à Palestinis reddita. illi re cognita transferunt eam in Cariathiarim, urbem vicinam Bethsanitis, atque ibi apud Aminadabum quendam Leuitam, opinione religionis ac iustitie celebrem, in adibus eius collocant, idoneum sacrario locum existimantes ubi uir iustus haberet domicilium. cura Arca commissa est eius filijs, quam per viginti annos cum summa laude gesserunt. tot enim annos in Cariathari mansit, quatuor solis mensibus apud Palestinos detenta. Cumq; populus toto hoc vicennio uotis & sacrificijs operam daret, magnamq; religionem & cultus diuini curam præ se ferret, propheta Samuel animaduersa eorum promptitudine, putans se natum occasionem adhortandi ad libertatem, & bona qua illam sequuntur, orationem & tempori accommodans & negotio, uerba in hanc ferme sententiam ad eos fecit: Viri Israelita, quandoquidem nec hostis infestus esse desinit, & Deus uestris precibus flexus propitius esse incipit, oportet non uotis tantum libertatem expetere, sed eò totis uiribus incumbere, ut uel nunc

Ibidem.

Arca sacra Bethsana
peruenit.

Gratulatio Bethsana-
mitarum super Ar-
ca sacra.

Ruffinus ponit Deū
percussisse de popu-
lo septuaginta viros;
& quinquaginta milia
plebis, ut est
1. Reg. 6.

1. Reg. 7.
Arca in Cariathiarim
transfertur.

Hedio & Ruffinus
Cap. 2.
Israelitarum peni-
tentia.

Samuelis ad Israeli-
tas oratio.

An. mūdi 2871. *tandem illa potiri contingat. Cauete ergo ne vestrismet moribus hac indigni reddamini, sed pro se quisq; colat iustitiam: expulsisq; omnibus vitijs ex animo, purgatas mentes ad Deum conuertite, & in eius veneratione constanter perseuerate. hac enim facientibus breui omnia bona venient, & in primis noua libertas & victoria de hostibus: qua neq; armis, neq; robore corporum, neq; copiarum multitudine consequi licet. non enim his rebus Deus premia proposuit, sed probitati ac iustitia: qui vestram expectationem non fallat, mihi credite. Hanc adhortationem alacris populis faustis acclamationibus excepit, promptum se offerens ad omnia quaecunq; Deus velit ac iubeat. Samuel autem edixit, ut conuenirent in oppidum Masphatim, qua vox conspicuum significat. ibi hausta aqua libauerunt Deo, & in dicto unius diei ieiunio, publice supplicatum est. Nec latuit Palestinos, Hebraeos circa Masphatim congregari, sed confestim cum magno exercitu affuere, sperantes se illos nec opinos posse opprimere. quapropter trepidi ad Samuelem concurrunt, consilium dubijs rebus petentes, nihil dissimulantes, non esse sibi satis vel viriū, vel animi ad consilgendū cum tam potente hoste, à quo toties victi discessissent: & libenter quieturos, si liceat, ne vltro sibi perniciē accersere videātur. cōuenisse se ad supplicationes & sacrificia, utq; sacramento ad militiā adigerentur: nunc imparatis & inermibus imminere hostem, ut nulla spes salutis supersit, ni Deus à propheta exoratus periclitantes in tutelam accipiat. Ille iubet eos securo animo esse, neq; enim auxilium Dei defore. & mactato agnolactante, rogat Deum ut in se sperantes protegat, & à vi Palestinatorum tutos faciat: neue patiatur iam iterum ab eodem hoste cladem accipere. hac victima egregie litatum est, & Deus praesens ac propitiuus in signem victoriam annuit. Sed priusquam totam flamma absumeret, nondum sacro peracto, hostis in conspectu aciem explicat, rem factam se habere putans, interceptis Judaeis imparatis ad pugnam, & tantum non inermibus, ut qui non in hoc in eum locum conuenerant. At longè aliter accepti sunt quàm crederent, etiam si quis prae dixisset. Primum enim terra, iubente Deo, sub pedibus eorum intremuit, & vacillante vestigio nutabant, nonnulli etiam in improvisos hiatus prolabebantur: deinde fulminibus crebris attoniti, & ignitis fulguribus oculos ac manus semiustulati, ut ne arma quidem retinere possent, in fuga spem totam ponebāt. cum subito Samuel in perturbatos irruit, cesisq; plurimis, reliquos usq; Corraeos (id loco nomen est) persequi non destitit. & fixo ibi sua victoriae fugaq; hostium termino, qui trophaei vice esset, appellauit eum Fortem, in signum donata à Deo contra hostem fortitudinis: qui post hanc cladem nunquam bellum instaurare est ausus, sed cohibente metu & accepti incommodi memoria intra fines suos se continuerunt: & inuersis rerum vicibus, eorum ferocia in partes victoris transit. Nec his contentus Samuel crebris expeditionibus & multis cadibus eos vastauit, donec omninò superbiam gentis perdomaret. agrum etiam quem praelio victis Judaeis abstulerant, quam latè inter Gittam & Accaronem patet, armis recepit. Reliqui verò Chananai pacem ex tempore cum Israëlitis habebant.*

An. mūdi 2871.
Ante Christum
natum 1093.
Samuelis ad saluta-
rem poenitentiam
adhortatio.

Ieiunium, preces &
supplicatio Israëli-
tium in Masphatim.

Quae hosti potissi-
mum in militia op-
ponenda.

Samuel populum
consolatur.

Sacrificium & preca-
tio Samuelis.

Victima caelesti flā-
ma absumta, auxilij
diuini indicium.

Horrendus in hostiū
acie terramotus.

Samuelis de hosti-
bus victoria.

Judeorum agrum
armis Samuel recu-
derat.

CAP. III.

Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum administrationem filijs suis commiserit.

An. mūdi 2871.
Ante Christum
natum 1093.

REVS autem populi compositis, & iuridicis conventibus per certas vrbes institutis, Samuel singulis annis bis eas obibat, & iura reddebat: multoq; tempore hanc præcipuam curam habuit, ut patrijs legibus Respub. administraretur. Deinde senio grauante, ut consuetis munijs sufficere non posset, filijs suis principatum & curam Reip. tradidit: quorum seniori Iohel, iuniori Abia, nomen erat: mandauitq; ut alter in Bethelis, alter in Barsabe ius diceret, partito populo, & sua cuiq; iudici parte attributa. In his manifestum exemplum exhibitum est, non semper patribus similes nasci filios, sed interdum ex malis bonos, sicut tunc contra ex bono mali prognati sunt. Relictis enim paternis institutis diuersissimam viam ingressi, munerib. corrupti iustitiam opprimebant, & in iudicando non tam veritatis quam lucri respectum habebant, solutiq; in luxum ac delicias, tum Dei voluntatem tum patris cõtemnebant, cui nihil magis erat cordi, quam ut in populo iustitia vigeret quam maximè.

Samuel leges, & iuridicos cõuentus per vrbes instituit.

Hedio & Ruffinus
Cap 3.
1. Reg. 8.

Samuel filijs suis, Iohel & Abiaz principatum & Reip. curam tradit.

Exemplum non semper patribus similes nasci filios.

CAP. IIII.

Quomodo populus offensus Samuelis filiorum moribus, Regem sibi dari postulauerit.

POPVLVS autem videns Rempub. cura & diligentia propheta optimè constitutam, labefactari per filiorum eius impotentiam, vehementer offensus ad patrem concursum fecit, qui tum habitabat in vrbe Ramatha: & commemoratis filiorum eius iniquitatibus, quodq; ipse iam senio debilis, more solito præesse administrationi rerū non posset, obnixè precabatur, ut Regem aliquem declararet, qui toti genti cum imperio præsit, & à Palaëstinis illata toties iniuriæ pœnas debitas exigat. Hac populi voluntas vehementer Samuelem contristauit, qui propter innatam iustitiam non amabat regiam potestatem ut nimiam. Valdè enim optimatum gubernatione delectabatur, non aliam ad felicitatem populi conducibiliorem existimans. adeoq; res hac hominem sollicitum habuit, ut nec cibum nec somnum præ cura caperet, sed per totam noctem se in lecto versaret, multa interim animo volutans. Sic affecto Deus se videndum præbuit, consolatus eum, ne postulata populi agrè ferat: dicens non tam ad ipsum pertinere hanc contumeliam, quam ad se, quem nolint sibi solum esse Regem: idq; moliri cœpisse iam inde, ex quo primùm ope sua ex Ægypto sunt educti. verum non multo post futurum est, inquit, ut eos consilij huius serò pœniteat, quando nec factum infectum esse poterit, & ipsi suam erga me aequè ac te ingratitude damnant. Nunc iubeote eis creare Regem, quem ego designaui: idq; prius quam facias, præmonebis quantum malorum sibi vltro adsciscant, protestaberisq; eos, te inuito, ad mutationem status in deterius properare. His auditis Samuel, manè conuocatis Iudæis, declaraturum se illis Regem promisit, addens velle se prius indicare, quæ erunt sub Regibus ferenda, & in quantis incommoditatibus erit viuendum. Scitote ergo primùm, quod à vobis abstrahent vestros liberos, & alios aurigas sibi facient, alios equites & satellites, & cursores, & tribunos ac centuriones: & alios item opifices, armorum suorum ac curruum, aliorumq; instrumentorum fabros: præterea villicos agrorum suorum & aratores,

Israëlitzæ Samueli filiorum iniquitates cõmemorant, eūq; ut Regem aliquem declararet, obnixè precantur.

Hedio & Ruffinus
Cap. 4.
Samuelem populi voluntas cõtristat.

Samuelem consolatur Deus.

Samuelem Deus Regem creare iubet.

Samuel Israëlitis incommoda sub Regibus ferenda indicat.

An. mūdi 2871. Ante Christum natum 1093. *res, & vinearum fossores: & nihil est quod non cogentur facere more mancipiorum qua pecunia paratur. Filias quoque vestras facient sibi unguentarias, & culinarias, & panificas: & ad alia ministeria cōpellent, qua ancilla necessario verberum formidine obeunt. possessiones etiam vestras vobis ablatas eunuchis suis & satellitibus donabunt, & pecorum greges unicuius è suis largientur, & ut compendio dicam, seruietis unà cum omnibus vestris Regi, non secus atque domestici eorum famuli. cumque hac omnia patiemini, veniet vobis in mentem huius mea predictionis, & penitentia tacti supplices Dei miserationem implorabitis, ut vos à Regibus liberet. verum ille non admittet eas preces, sed repulsos sine dare pœnas inconsulta temeritatis. His pramonitionibus multitudo erat surda, nec à proposito dimoueri poterat, contemptis omnibus qua Samuel in rem eorum afferebat: sed urgebat obstinate, ut missa futuri cura Regem crearet: quandoquidem nisi Regis ductu vindicare se de inimicis gentibus non valerent: nec esse absurdum, si, cum finitimi omnes regnentur, & ipsi eandem Reipub. formam accipiant. Samuel verò videns se predictionibus suis parum proficere, sed pertinaciter eos in sententia manere: Nunc, inquit, abite domum quisque suam, & cum tempus erit accersam vos, quam primum cognouero, quem vobis Regem Deus dare velit.*

Populus in proposito creandi Regem, pertinaciter perleuerat.

CAP. V.

Saulus iubente Deo Rex declaratur.

An. mūdi 2880. Ante Christum natum 1084. 1. Reg. 9.

Saulus asinas amissas querit.

RAT quidam ex tribu Beniamitide, vir benè natus & laudatis moribus, nomine Cis. huic erat filius, nomine Saulus, egregia statura tum specie, quibus respondebat & animus. Hic Cis cum eximias asinas, quibus præ ceteris iumentis delectabatur, à reliquo grege aberrantes amisisset, filium cum uno famulo ad eas quarendas misit. qui cum perlustrata sua tribu eas non inuenisset, ad alias venit: & cum nusquam comparerent, decreuit redire, ne patri sollicitudinis causa fieret. & dum non longè à Ramatha oppido iter faciunt, famulo admonente habitare ibi prophetam veridicum, eumque omnino consulendum esse: sic enim scituros quid actum esset de asinis: respondit, nihil se habere quod mercedem diuinationis daret. iam enim viaticum esse consumptum. & dicente famulo, superesse quadrantem sicli, eumque dari posse, nesciebant enim prophetam mercedes non accipere, itum est ad illum: inuentisque circa portam virginibus aquatum euntibus, interrogant ubinam sit propheta domicilium, qua indicatis adibus, iubent properare prius quam eat ad cœnam. præbere enim eum epulum, & nihil esse in mora, nisi ut ille primus accumbat. Samuel autem hac ipsa de causa conuiuas vocauerat. nam pridie cum per totam diem precatus esset Deum, ut certiores se redderet, quem creaturus esset Regem, in crastinum se id facturum pollicitus est: circa eandem enim horam missurum se Beniamitam quendam iuuenem, quam obrem sedebat in solario, expectans præfinitum tempus: quo peracto ad cœnam se conferebat. cumque Saulum offendisset, Deus inspirauit ei, hunc esse futurum principem. Saulus verò accedens eum, salutatum prius rogat ubi propheta habitat. hospitem enim se hoc ignorare. cumque ille respondisset, se eum esse, & ad cœnam duceret, dicens non asinas tantum quas quæreret saluas, sed omnium omnia bona in potestate eius fore: supra spem, inquit, meam sunt ista domine. neque enim ea est mea

Saul Samuelis domicilium ubi nam sit interrogat.

Samuel Deus quem creaturus esset Regem, certiores reddidit.

Samuelem Saulus accedit.

mea tribus qua Reges proferat, & familia mea humilior est alijs familijs, tu vero ludis me, & maiora quam pro mea conditione loqueris. Propheta autem deductum eum ad conuiuium accumbere fecit, & famulum supra alios vocatos. erant hi septuaginta numero. iussitq; ministris ut Saulo portionem regiam apponerent. cumq; iam hora dormiendi adesset, alij quidem surgentes domum quique suam reuertebantur. Saulus vero apud prophetam cum famulo pernoctauit. & cum primum dies illuxit, Samuel excitatum eum in viam deduxit. Postquam autem egressi sunt urbem, monuit, ut, famulo precedere iusso; ipse paulisper subsisteret. esse enim quod sine arbitris illi vellet dicere. tum Saulus famulum ablegat, & propheta deprompta lecytho caput iuuenis oleo perfundit, simulq; Regem salutatur. Deum ei honorem hunc ratum facere dicens pro tutela Hebraeorum, quorum iniurias, bello Palestinis illato, vlcisci debeat. hac ita fore hoc argumento

An. mudi 2880
Ante Christum
natum 1084.
Saulo Samuel Regiam dignitatem annunciat.
Samuel Saulum ad conuiuium deducit.

i. Reg. 10.
Saulum Samuel in Regem ungit.

cognoscere poteris. In hoc itinere offendes tres homines religionis ergo tendentes ad Bethela: quorum primum videbis ferre tres panes, secundum badum. hos tertius sequetur utrem vini baiulans. hi tibi comiter salutato dabunt panes duos; & accipies. inde venies ad Rachelis monumentum; ubi occurret tibi qui nunciet inuentas esse asinas. Inde progressus ad oppidum Gabatha, in cœtum prophetarum incidet: & correptus diuino spiritu, una cum illis prophetabis, ut quotquot hac viderint, attoniti miraculo dicant, unde hac felicitas Cisi filio? his signis visis certo scito Deum esse tecum: & saluta patrem tuum & cognatos. Venies autem Galgala, me accersente, ut pro his Deo pacificas hostias immolemus. His predictis dimisit iuuenem: & quicquid pradiatum est occurrit ei in hoc itinere. Postquam autem domum redijt, percontante cognato suo Abenaro, quem praeceteris diligebat, quomodo successisset peregrinatio, nihil illum celauit, ne hoc quidem quod apud prophetam fuisset; & ex eo cognouisset inuentas esse asinas. de re-
gno tantum tacuit, ne ea res vel credita inuidia, vel non credita vanitatis opinio-
nem ei contraheret. quauis enim & amicus esset & cognatus, tutius tamen ac con-
sultius arbitratus est silentium, reputans credo humana natura infirmitate, quod

Samuel Sauli in itinere euentura, ut ipsius verbis fide habeat, prædicit.

Saul reticet Regiam dignitatem.

An. mudi 2880 nemo cōstans in amore, sed etiamsi manifesto diuino suffragio felicitas cōtingat,
 Ante Christum tamen alios sibi præferri inique & inuide ferunt. Porro Samuel populū in oppi-
 natum 1084. dum Masphatim conuocat, & cū frequentes adesse videret, in hanc sententiā ab-
 in hominibus.

Samuelis Prophetae
 de Rege Saul ad po-
 pulum oratio.

loquitur. Hac iussit me dominus suo nomine ad vos perferre. Ego vos in liberta-
 tem vindicavi, primum Aegyptiorum seruos, deinde à vicinis Regibus toties
 victos ac subiugatos. pro quibus beneficijs hanc mihi gratiam reponitis, quòd
 abrogato mihi quantum in vobis est imperio, quasi nesciatis utilissimum esse
 homini à Deo regi, vnum è vestro numero digniorem existimatis, qui vobis
 præsit: qui subditis tanquam pecudibus pro sua libidine vtens, quidlibet in
 quemuis licere sibi volet. non enim fieri potest, vt homo erga hominem sic affe-
 ctus sit, quemadmodum ego erga à me ipso conditum. Eia quando plus apud vos
 potest temerarius animi impetus quam vel religio vel beneficiorum memo-
 ria, digeratur multitudo per tribus & familias, & fiat sortitio. Quo factò
 Beniamitica tribus sors exiit. dein familiarum nominibus in urnam coniectis,
 Metri familia sors obuinit, postremo cum viritum sortitio fieret, Saulo Cisi
 filio regnum sortitio obtigit. Iuuenis verò qui hoc præsciebat, abdiderat se, vide-
 ri volens inuitus ad regnum accedere. Tanta fuit pradius modestia simul &
 temperantia, vt cum pleriq; vel modica felicitate potiti vix sui præ laticia sint
 compotes, & omnibus se ob oculos ingerant: hic tot populorum Rex declaratus
 ac dominus, non modo non ostentaret se, verum etiam è subditorum conspectu
 subduceret, vt non absq; negotio posset inueniri. cumq; nusquã comparente Saulo
 omnes essent solliciti, hesitantes quidnam fieri oporteat, propheta precibus De-
 um appellat, vt latebras indicet, desideratumq; iuuenē exhibere dignetur. quod
 vbi impetratum est, mittit qui eum adducant: & postquam venit, in medio po-
 puli iuuenem statuit vniuersis conspicuum, vt qui humeris tenus supra omnes
 excelleret, & ipsa statura maiestatem regiam præ se ferret. Tum propheta:
 Hunc vobis Deus dat Regem. contemplamini quantum omnibus præminet, &
 quàm sit hoc honore dignus. Cumq; populus acclamasset, Viuat Rex: propheta
 conscriptis in libro omnibus qua illis sub regia dominatione erant euentura,
 recitauit

Per tribus & famili-
 as sortitio.

Saulus modestia & tē-
 perantia in regno suf-
 cipiendo.

Saulus è subditorum
 conspectu sese sub-
 ducit.

Saul procerâ statura.

Saul Rex à populo
 declaratur.

restituit ea populo Rege presente, & librum in tabernaculum Dei reposuit, ut esset apud posteros predictionis suæ monumentum. His ita perfectis, dimissoq; populo, ipse reuersus est Ramatha in patriam. Saulum vero in natali oppidum Gabatha videlicet cum multi boni viri comitabantur, ut nouo Regi debitum officium præstarent. Sed plures mali & factum hoc eorum vitia vertebant, & ipsi contempserunt, vel muneribus, vel obsequijs gratiam eius demereri conabantur.

An. mudi 2880
Ante Christum
natum 1084.

Saulum quidam comitantur, quidam vero contempnunt.

Mentis autem acceptum regnum elapso, exortum contra Naasen Ammanitarum Regem bellum apud omnes ex aquo auctoritatem illi parant. Hic enim duabus milibus a Jordane habitantibus infestus, postremo cum magno & fortis exercitus regionem ingressus, urbes eorum subiugare cepit: nec contentus libertatem in præsentibus abstulisse, ut omnem rebellandi materiam in futurum adimeret, tam vltro de ditionem ut subactis dextrum oculum eruebat: ut quoniam scutum sinistram negat, omnino inutiles bello fierent, hoc modo tractatis trans ammanitarum in Galadenam exercitum duxit: & castra metatus ad primam urbem, cui nomen est Jabes, oratores eodem misit, qui conditiones offerrent: ut in ditione facta dextris oculis orbentur ut alij: aut internecionem habentibus & oppidorum excidium expectent. eligerent ipsi utrum mallet, partem corporis particulam decidere, an in omnium facultatum simul & vite discrimen venire. Tunc ancipiti optione territi Galadeni, nec hostis responsum dare ausi sunt, nec pacatum: sed inducias septem dierum petierunt, ut missis ad consanguineos nuncijs postularent auxilium. & si impetratum fuerit, bellum gerant. sin minus promittebant se ditionem facturos quacumque conditione hosti liberet. Naases autem qui Galadenos contemnebat, non grauatim inducias dedit, permisisse undecumque supplicia implorare. qui euestigio per omnes Israelitarum urbes nuncios dimiserunt, significantes se minis Naasis in extremam desperationem adductos, sed quocumque illi venirent tantumdem metus quantum mæroris afferrebant, ut nemo se mouere auderet. caterum cum ad regiam quoque venissent, & ibi etiam populus sicut in alijs oppidis afficeretur, nil aliud quam mærens. Saulus rure domum reuertens, & animaduersa mæstitia populi, scitatus sat in salua res essent, & qua noua causa tristitia: ex nuncijs omnia cognouit. mox percitus diuino afflatu, ire eos iubet, & Jabesenis referre, se tertia die venturum auxilio, & ante solem exortum hostes profligaturum, ut exoriens Ammonitas fusos ac fugatos, miseros vero ciues periculo exemptos inspiciat. atque his mandatis, aliquot ex eis retinuit, quibus itineris ducibus uti decreuerat.

Hedio & Rufinus
Cap. 5.

1 Reg. 11.
Sauli contra Ammanitas bellum.

Naas Ammanitarum
Rex Galadenis iniustas conditiones pacis offert.

Galadenorum ad Israelitas legatio,

Saul Iabesinis auxilium promittit.

CAP. VI.

Sauli victoria contra Ammanitas.

OLENS autem pœna formidine populum ad Ammaniticum bellum excitare, quo celerius conueniret, bouum, qui forte ab opere veniebant, neruos succidit, idem passuros minatus qui postridie cum armis ad Jordanem non afforent, secuturi quocumque ipse ac propheta ducerent. Eo metu factum est, ut, cum omnes ad præsentiam tempus præsto essent, recensitis apud Balam oppidum copijs inuenirentur septingenta millia confluisse, absque tribu Juda: qua sola armauit LXX. millia. Transgressus deinde Jordanem & decem schœnorum spatium nocte una emensus, ante solis ortum, quo destinarat, peruenit: & diuiso trifariam exercitum, undiquaque hostem nihil tale expectantem aggreditur: & acriter pugnan-

Sauli ad bellum mandatum & serua adhortatio.
1. Reg. 12.

Decem Schœni 70. miliaria Italica constituunt.

An. mudi 2880. Ante Christum natum 1084. Saul Ammanitas & Naafen Regem occidit. Saul nomen suum apud omnes Hebræos inclutum reddit.

do, ingenti strage edita, inter ceteros Naafen Regem occidit. Hac victoria Sauli nomen apud omnes Hebræos inclutum reddidit, fama longè lateq; fortitudinem viri celebrante. Si qui enim erant qui prius eum contemnerent, tunc muta-

ta in diuersum opinione nullo non honore dignum predicabant. nam non contentus Jabesenos seruasse, in Ammanitarum regionem irruptione facta totam vastauit, & ditato ex prada exercitu, gloriosè domum reuersus est. Populus uerò nimio gaudio gestiens, placebat sibi quòd talem Regem esset nactus, & illis, qui inutilem fore dixerant, insultabat, rogans ubi nunc essent isti contemptores, & ad supplicium eos deposcens. & alia multa iactabat, ut solet multitudo, quoties in aliqua felicitate constituta contra autorum aduersarios iri-
tatur. Saulus interea studium quidem ac beneuolentiam eorum collaudabat, sed iureiurando affirmauit non passurum, ut quisquam è consanguinea multitudo tam festo die rapiatur ad supplicium. Per iniquum enim esse victoriam à Deo datam civili sanguine pollueri: sed magis decere ut positis odijs diem epulis ac hilaritate transigant. Post hæc, Sãuele monente opus esse alteris comitijs, per qua Saulo rata fiat regni possessio, conuentus fit apud oppidum Galgala. ibi rursum inspectante tota multitudo propheta unxit Saulu sacro oleo, atq; iterum Regem consalutari fecit. Ita factum est, ut mutato Reip. statu, regia dominatio introduceretur. Sub Mose enim & discipulo eius Jesu, qui tum exercitui cum imperio presuit, optimates rem administrabant. post cuius mortem octodecim annis populus sine summo magistratu uixit: deinde rursum ad pristinam regiminis formam redierunt, qui belligerendi scientia & fortitudine præcelleret, supremum iudicem constituendo. quam ob rem totum hoc tempus, quo talis status durauit, appellauerunt Iudicium. Samuel autem propheta, priusquam comitia dissoluerentur, sic est allocutus populum: Adiuuro uos per maximum Deum, qui uobis optimos illos fratres Mosè & Aaronem misit, & patres uestros ex Egypto eduxit, ut absq; pudore ac metu omnine affectu alio, liberè dicatis, num quid contra ius & æquum fecerim, vel proprij lucri cupiditates
vel in

Saul laudatur à populo.

Sauli contra aduersarios lenitas.

Saulum Samuel iterum ungit in Galgala.

Distinctio gubernationis in populo Israhelico.

Samuel innocentiam suam populo testatam facit.

vel in alterius cuiusquam gratiam. Coarguite me, si cuius vitulum aut ouem, aut aliud quid tale accepi: cum tamen huiusmodi munuscula, qua in quotidianum usum cedunt, ab ultrò dantibus sumere, vitio verti non soleat: aut si cuius iumenta ad meas necessitates usus sum. in his est similibus, si quem offendi, nunc Rege presentem dicite. Acclamatum est uno ore, nihil tale eum fecisse, sed sanctè est ipse principum gessisse: Tum ille, Gaudeo nullas esse vestras de me querelas, at ego habeo non modicè quod conquerar, si vera loqui licet: qua tamen iniuria magis ad Deum referam, quem certè hoc factò valde offendistis, quòd alium Regem populo vestro optulisset enim vos meminisse, quòd avus vester Iacobus, **LXX. folio.** huiusmodi vestri generis comitatus, fame coactus in Ægyptum devenit. Quòd ibi cum multa millia propagata esset eius progenies, eaq; grauius contumeliarum fœderibus ab Ægyptijs premeretur, inuocantibus vestris patribus, absque ullo Rege Deus tantam multitudinem eripuit, missus in hoc Ægypto est Aaronis fratris: qui vos in hanc terram induxerunt, quam nunc possidetis, et tam multa beneficia non semel prodidistis veram pietatem ac religionem. Ægyptum subingatos ab hostibus liberavit, dum eius ope vicistis primum Assycorum potentiam, deinde Ammanitarum ac Moabitaram, et postremo Palæstinos, atque hac omnia confecistis non Regum auspicijs, sed ductu Iepithæ et Godeonis. Quæ igitur dementia vos impulit, ut detrectantes imperium Dei, sub Rege esse malletis? Gessi tamen vobis morem, eo declarato, quem ipse elegit. Vt autem manifestè sciatis, Deum vobis inatum, nec ei placere in regnum versam vestram. Rem publicam, dabo evidens signum diuinitus. Qualem enim nunquam quisquam, estatis medio, vidit in hac regione tempestatem, talem nunc impetrabo à Deo, qua verbis meis fidem astruat. Vix ea factus erat, cum tanta vis tonitruum ac fulgurum et grandinis ingruit, ut attoniti, extremaque timentes faterentur se peccasse, et per inscitiam in hunc errorem prolapsos, rogarentque Prophetam, ut paterno affectu eos complexus, in gratiam Dei placati reponeret, et quemadmodum aliorum antea, huius quoque peccati veniam impetraret. pollicitus est illo rogaturum se pro eis Deum, et exoraturum: simulque consilium dedit, ut probi ac iusti esse perpetuò studerent, nec unquam obliuiscerentur, in quantas clades et calamitates, ob neglectum virtutis, incidissent: meminissent præterea prodigiorum Dei legumque per Mosem latarum, si caram haberent, vel suam ipsorum vel Regis incolumitatem. quòd si hæc negligerent, prædixit grauem ultionem tam ipsis, quam Regi non de fore. atque ita denuò confirmato in regno Saulo, conuentum missum fecit.

An. mudi 2880. Ante Christum natum 1084.

Samuel populo peccata & ingratitude nem exprobrat.

Sæua tempestas diuinitus Israelitis immissa.

Adhortatio ad considerationem auxilij & beneficij Dei Israelitis exhibitæ.

CAP. VII.

Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur.

NEx autem delectu habito, conscriptisque tribus millibus, duo milia sibi voluit esse satellitum, cum quibus ad habitandum Bethela se consulit: reliquos Ionatha filij satellites esse iussit, quem misit in Gabam. ille verò expugnauit castrum quoddam Palæstinorum non longè inde distans. Qui enim Gabam tenebant, perdomiti iuxta arma ademerunt, et occupatis opportunis locis præsidijs ea communerunt, et omni prorsus ferri usu eis interdixerunt. quamobrem si quando agricolis opus esset aliquo sacramento, puta vomere aut ligone, aut alio ad colendum agrum necessario, à Palæstinis instrumentum erat petendum. Vt verò audierunt

Hedio & Ruffinus cap. 6. 1. Regum 13. Saul tria millia sibi & Ionathæ filio satellites conscribit. Saul Palæstinorum castrum expugnat.

An. mudi 2880. expugnatum castrum, indignati & non ferendam cōtumeliam dictitantes, ar-
 Ante Christum mant contra Iudeos trecenta millia peditum, curruum triginta millia, equitum
 natum 1084. sex millia: & castra metati sunt ad oppidum Machmam. His cognitis Rex
 Palaestini in Israclitas signa mbuent. Saulus profectus est Galgala: & dimissis praconibus per totam ditionem, edicit,
 ut, qui saluam vult libertatem populi, contra Palaestinos arma capiat: dissimu-
 lans interim eorum potentiam, & negans tales esse, ut timeri debeant. sed ubi
 certò compertum est, maximum esse hostium numerum, metus omnes Sauli sub-
 ditos occupat: & pars in speluncas, ac loca subterranea se abdunt, plures verò ul-
 tra Iordanem fugiunt, qua regio à Gadis & Rubeli tribubus tenebatur. Saulus
 autem accersit Prophetam, ut de communi consilio res geratur. Ille renunciat,
 debere eum eodem loco manentem comparare victimas: se enim post septem dies
 venturū, ut, immolatis Sabbato victimis, cum hoste praelio decernatur. at ille
 exspectauit quidem quantum Prophetam iusserat, sed non per omnia fuit obe-
 diens. Cum enim cunctars Prophetam cerneret, & se paulatim à militibus de-
 feri, victimas ad altare obtulit. Cumq̄, nunciatum esset, Prophetam aduenta-
 re, honoris causa obuiam ei produjt. Ille malè factum dixit, quod, neglectis suis
 mandatis, se absente preces & sacrificia, qua Dei voluntate facienda erant pro
 populo, temerè occupasset. Saulo verò excusante, expectasse se ad statutum die-
 rum numerum: sed cum milites, audito hostem relicta Machma petere Galgala,
 metu se defererent, necessitate cogente, properasse ad sacrificium: Consultius, in-
 quit Prophetam, fecisses, si mihi paruisses, & praenimia festinatione Deum, cuius
 ego mentis interpret sum, non contempsisses. nam per obedientiam & tibi diutur-
 nitatem regni, & posteris successonem parare poteras. Ita Samuel offensus Re-
 gis factò domum est reuersus. Saulus autem cum sexcentis tantum militibus &
 Ionathas filio venit in urbem Gabaonem. horum maior pars non erat armis in-
 structa, quòd ea regio nec ferrum haberet, nec armorum fabros: quod cura Pa-
 laestinarum cautum fuisse diximus. hi diuiso trifaria exercitu, per totidem vias
 regionem Hebraorum ingressi omnia populabantur, spectante Saulo Rege cum
 filio, nec valente prohibere hostem, propter suorum paucitatem. Occupauerant
 enim collem quendam cum Pontifice Achia, qui fuit vnus ex Elis Pontificis
 posteris, & videntes suorum res impune agi & ferri, grauiter angebantur, quòd
 in se nihil esset praesidij. Filius verò Saulis cum armigero suo conspirat, ut clam
 ingressi castra hostium tumultum aliquem & trepidationem in eis excitarent:
 & famulo omnem operam in quemuis euentum pollicente, etiam si mori oport-
 eat, soli à colle descendentes versus hostium castra iter faciunt. ea sita erant in
 loco praeupto, qui tribus angulis in longum excurrerat, rupe circumquaq̄ cin-
 cta, ceu munimento contra insultus hostium. Quapropter negligentius custodie-
 bantur, quia propter naturam loci non solum ascendere, sed ne accedere quidem
 tutum videbatur. Ergo postquam eò accesserunt, Ionathas confortabat armige-
 rum ad hostem aggrediendū. Si nos, inquit, viderint, iusserintq̄ ascendere, omen
 victoria accipiendum est: quod si tacuerint, neque nos vocauerint, reuertamur.
 Cumq̄ propius ad hostilia castra accederent appetente iam die, Palaestini ubi
 hoc viderunt inter se dicebant: ex antris & cuniculis prorepunt Hebraei. deinde
 Ionathas cum armigero in clamabant, Venite huc daturi poenas audacia. Quam
 vocem Sauli filius cupide arripiens, ut indubitatum omen victoria, tunc qui-
 dem recessit è loco in quo conspecti fuerant. sed ex alia parte ad rupem acceden-
 tes

Israclitaz hostiū co-
 pijs terrentur.

Saul contra Dei man-
 datum & Samuelis
 volūtatē victimas
 ad altare offert.

Samuel Regem Saul
 accusat.

Hedio & Ruffinus
 Galgala,

Palaestini Hebrorū
 regionem populan-
 tur.

1. Reg. 14.
 Ionathas armigero
 clam hostium castra
 ingreditur.

rei propter scilicet incustoditam: magno labore difficultate loci superata euaserunt
 ab hostem aggressi, sopitos viginti ex his interfecerunt, & totum exercitum stu-
 pore ac confusione repleuerunt: ut abiectis armis in fugam se darent: plerique
 vero non uoluerunt inter se, quod ex multis gentibus conflatum essent, pro hostibus
 se inuicem inuadebant: & cum non putarent duos tantum Hebraeos in castra pe-
 netrasse, mutuo Marte cadebant. quidam metu uulnerum in precipitia aut ipsi
 ruebant, aut, ut sit in turba tumultuante, alij ab alijs protrudebantur. Cumque
 renunciatum esset Regi per speculatores tumultum esse in castris Palaestinarum,
 interrogauit Saul, num aliquis e suis abesset: & audito filium cum armigero
 abesse, iubet Pontificem sumpto Sacerdotali habitu de futuris uaticinari. Quo
 respondente uictoriam Deum & hostium cladem promittere: ducit militem in
 Palaestinos, & perturbatos adoritur, iam ante ipsos inter se depugnantes. quo au-
 dito, qui ante in speluncas & subterranea se abdiderant, & ipsi prorumpentes
 militibus Sauli se agglomerant. iamque ad decem millia creuerant, hostemque totam
 ea regione palantem insectabantur. ibi Rex siue nimio gaudio parum sui com-
 pos, quod difficile sit eximia felicitatem moderato animo ferre, siue per inscitiam,
 dignum quiddam reprehensione admisit. Volens enim meritas poenas a Palaesti-
 nis ad satietatem repetere, diris deuouit eum, quicumque intermissa cade, an-
 te noctem cibum caperet, nolens ante tenebras insequendi & cadendi finem fa-
 cere. Paulo post cum delati essent ad quandam syluam Ephremitica tribus re-
 fertam apibus, filius Sauli, qui non exaudiuerat patris imprecationes, easque
 consensu populi ratas habitas, fauum forte nactus expressum inde mel edebat: &
 monitus, quod pater, additis execrationibus, interdixisset, ne quisquam cibum
 ante solis occasum sumeret, edere quidem destitit: negauit tamen recte id a pa-
 tre factum. maiore enim uis & alacritate hostem persecuturos fuisse, si corpora
 cibo recurauissent, & longe plures affecuturos fuisse ac trucidaturos. Itaque ca-
 sis Palaestinarum multis millibus, sub uesperam demum eorum castra diripiunt:
 & inter cateram pradam, magna pecudum copia reperta, macerant, carni-
 busque nondum a cruore purgatis uescuntur: quod e vestigio Regi a scribis re-
 nunciatum est, uulgus militum in Deum peccare, & carnes etiam tum cruen-
 tas coquere ac edere. Tum Saulus iubet saxum grande in medium pronoluit:
 edicitque, ut super illud pecudes iugulent, neue carnes cum sanguine come-
 dant: quia factum hoc Deo displicet. cui edicto cum omnes parerent, statuit
 ibi altare, & impositis uictimis holocaustoma Deo incendit: idque altare omnium
 primum a Saulo exstructum est. cumque eadem nocte, priusquam vires & ani-
 mos resumerent, hostium reliquias uellet conficere, & miles haud grauatim im-
 perata faceret, magnam praeseferens alacritatem, accito Pontifice, iubet eum
 diuinam super hoc uoluntatem querere, an sibi reliquum hostilem exercitum dele-
 re permitteretur. Pontifice uero negante Deum responsum uelle reddere: non te-
 mere est, inquit Rex, hoc Dei silentium, qui antehac uultro solebat, quid factum esset
 opus consulere: sed oportet aliquod latens in nobis peccatum esse, quo offensus tacet.
 Sed tu roper eum ipsum, quod etiam si filius meus Ionathas peccatum id commisisset,
 ut Deum placem, capitis poenam ab eo exigam, non secus, quam si de quouis, ni-
 hil ad cognationem meam pertinente, supplicium sumendum sit: tum acclaman-
 te multitudine, ut hoc faciat, uniuersos confestim in unum locum statuit: & ipse cum
 filio seorsum stans, sorte deprehensurus quis in culpa sit. cumque fors Jonathan
 indicaret,

An. mundi 2880.
 Ante Christum
 natum 1084.
 Ionathas in Palaesti-
 norum exercitu quod-
 dam trucidat, reliqui
 se inuicem inuadunt
 & dant se in fugam.

Hedio & Ruffinus
 cap. 7.
 Saul tumultum esse
 in castris Palaestinarum
 certior factus, eos
 adoritur.

Sauli edictum quod
 Ionathas inficius uio-
 lat.

Carnibus cruentis
 Hebraei uescuntur.

Saul per fortes cau-
 sam irati Dei perqui-
 rit.

An. mūdiz 880. *indicaret, interrogat quid fecisset, et cuius peccati sibi esset conscius. tum ille, Ante Christum natum 1084. Saulus proprium filium mori paratum interficere conatur. Equidem pater, nihil aliud scio, nisi quod heri dum hostem persequor, edicti tui nescius de fauo degustavi. Saulus verò iurat se eum occisurum, pluris, quam genus aut naturam aut affectus, iusiurandum faciens. Ille ne presenti quidem periculo territus, magno ac generoso animo se praeiuit. Nihil, inquit, deprecor pater. Libenter enim hanc mortem fero, qua te religione soluat, dum prius tam magnificam victoriam videre contigit. maximum enim mihi fuerit solatium, Palaestinos insolentiam ab Hebraeis esse perdomitam. Hac iuuenis indole omnis multitudo ad dolorem et miserationem flexa est, iurantque non laturos se, ut occidatur Jonathas autor tam luculenta victoria. atque ita iuuenem irato patri eripiunt, et vota Deo faciunt, ut ipsum immunem a peccato faciat. Saulus victor domum reuertitur, caesis circiter sexaginta millibus hostium. Feliciter deinde regnavit, et contra finitimos Ammanitas et Moabitas, Palaestinosque et Idumaos ac Amalecitas, et Regem Oba multas res gessit prospere. Habuit autem liberos mares tres, Ionatham, Iesum, Melchisum. Filiae fuerunt ei Merob et Michaal. Copiarum imperium dedit patrueli Abenaro. Is Neri fuit filius. Nerus verò et Cis Sauli pater germani fuere Abelia filij. Abundabat autem et equitatu et curribus, et cum quocumque hoste congressus semper victor reuertebatur, ita ut Hebraeorum res ad felicem statum perduxerit, et potentiam eorum in tantum auxerit, ut omnibus finitimis essent formidabiles. ex iuuentutis verò numero robore ac specie praestantissimum quendam suum deligebat satellitium.*

Israelitae Ionathani-rato patri eripiunt.

Oba siue Soba.

Saul semper victor

CAP. VIII.

Victoria Sauli contra Amalecitas.

Hedio & Ruffinus cap. 8. 1. Reg. 15. Samuel Sauli ex Dei mandato cum Amalecitis bellum ut gerat commonefacit.

An. mūdi 2883. Ante Christum natum 1081.

Saul recensito milite in tribu Iuda triginta millia inuenit.

Saul Amalecitarum vrbes expugnat.

SAMUEL autem ad Saulum veniens, ait se ad illum missum à Deo, ut eum commonefaceret, electione Dei ceteris eum in regno praelatum, atque ideo par esse, ut ei morem gerat in omnibus: quandoquidem ipse praesit populis, Deus autem et Regibus et ceteris rebus omnibus. Hac igitur, inquit, sunt mandata Domini. Quoniam Amalecitas Hebraeos in deserto multis affecerunt iniurijs, dum egressi ex Aegypto in eam, quam nunc tenent regionem, proficiscuntur, oportet iusto bello in eos vindicare, et devictos internecione delere: sauireque in omnem sexum ac aetatem, et has illis pro iniurijs patribus olim illatis poenas rependere. ac ne iumentis quidem alijsque pecudibus parcere, aut inde quicquam praeda nomine usurpare, sed omnia Deo sacra esse, ut iuxta Moysis praeceptum Amalecitarum nomen è rerum natura deleatur. Pollicitus est Saulus facturum se omnia: et ratus obedientiam in hoc consistere, si non pareret tantum, sed etiam quam celerrime mandata exsequeretur, confestim omnes undique copias contrahit, et recensito apud Galgala milite, absque tribu Iuda circiter quadringenta millia comperit: quae tribus ex suo tantum delectu praebuit triginta millia. Saulus autem Amalecitarum terram cum exercitu irrumpens, pluribus locis insidias circa torrentem disposuit, ut non solum Marte aperto eos infestaret, sed ex improviso etiam per vias circumventos opprimeret. Postremo magno praelio in fugam versos non prius persequi destitit, quam ad unum omnes ferro tolleret. Quod opus posteaquam ita, ut diuinitus praedictum fuerat, successit, oppidatim bellum circumferre cepit: quorum aliquot machinis, alia cuniculis et operibus, nonnulla fame, siti, aliisque modis cum expugnasset, usque ad mulieres et pueros cadibus grassatus est, nec crudele

crudelle nec inhumanū hoc ratus: primum quod in hostem sauiret, deinde quod iussu Dei, cui non parere periculosum est. Cepit etiam Regem hostium Agagū, cuius magnitudinem ac pulchritudinem corporis miratus, seruare eum decreuit, idq; non ex Dei sententia, sed victus affectu proprio, inconcessam miserendi licentiam suo periculo sibi usurpans. Deus enim ita Amalecitas oderat, ut ne infantibus quidem parceret, quos natura ipsa miseratione ceteris digniores esse voluit. Saulus autem Regem ipsum hostium, & malorum omnium Hebrais autorem seruauit, pluris eius formam, quam Dei mandata faciens. Hoc eius peccatum imitatus est mox populus. & ipsi enim iumentis ac pecoribus pepercerunt, in pradam contra Dei mandatū abactis, pecunias etiam, ceterasq; opes diripuerunt, nihil perdentes nisi contemptibile. Itaque deuictis omnibus, a Pelusio, quæ urbs est in Aegypti finibus, usque ad rubrum mare, totam eam regionem Saulus vastauit, sola Sicimitarum gente intacta, qui in Madiana terra mediterraneo habitant. Hos ante belli principium admonuit per nuncios, ut secederent, ne res suas cum Amalecitarum rebus miscerent, ne ex eo bello & ad ipsos cladis aliquid perueniret. Studere enim se eorum incolumitati, propter cognationem qua illi cum Raguele Mosi socero intercedebat. Atque ita Saulus, ac si nihil esset pratermissum ex ijs qua Propheta iuxta Dei voluntatem de bello gerendo mandauerat, sed omnia fuissent ad unguem obseruata, latius victoria domum reuertitur. Deus autem offensus est, quod regi erat parcitum, & quod populus pecudes in pradam verterat, cum ipse neutrum permisisset. Iniquū enim erat, cuius ope victoria cōtigisset, eius mandata contemni, etiā si is mortalis aliquis rex fuisset. Admonens igitur ea de re Prophetam, ait se poenitere Saulum elegisse, qui non curet iussa sua exequi, sed malit, quicquid ipsi visum fuerit, facere. His auditis Samuel uehementer conturbatus, per totam noctem fufis precibus Deum Saulo conciliare conabatur. At ille quantumlibet à Propheta rogatus veniam Regi non annuit, quod non placeret peccata donari in gratiam deprecatoris: qua non aliunde magis nascantur, quam ex nimia eorum, in quos peccatur indulgentia: qui dum lenitatis gloriam aucupantur, imprudentes maiorem delinquendi ansam offerunt. Postquam igitur Deus preces Propheta non admisit, & satis apparuit flecti eum non posse, prima luce Samuel ad Regem, Galgalis tum agentem, proficiscitur. hunc quam primum Rex vidit, accurrens salutauit, dicens se gratias agere Deo pro victoria: omniaq; iuxta voluntatem eius esse peracta. Tum Samuel, qui sit igitur quod uoces iumentorum & pecudū in castris audio? Respondit Rex, populum hac ad sacrificia reseruasse, sed gentem Amalecitarum internecione iuxta mandatum deletam, nemine superstite. Solum se captiuum adducere eorum Regem, de quo ex Propheta consilio se decreturum. Ad hac Propheta respondit, Non sacrificij delectari Deum, sed uiris bonis ac iustis, hos autem esse, qui uoluntati & mandatis eius obsequuntur, nihilq; à se rectè fieri putāt, nisi quod iuxta eius præcepta fiat. Contemptum enim eius consistere, nō in non sacrificando, sed in nō obediendo: & qui non obediunt, unicūq; hoc & uerum sacrificium non offerunt, ab his Deum nec multas saginatas uictimas, nec donaria ex auro argenteæ fabricata uel postulare uel admittere: sed auersari hac ut malicia magis quam pietatis argumenta. Contra qui id solū meminerunt quod ab ipso iussum est, & mori mallent quam inde discedere, his delectari, ac ne uictimas quidem ab

Ante Christum
 An. mūdi 2883.
 natum 1081.
 Agagum Amalecitarum Regem Saul cap.
 pit, & cōtra Dei mandatum seruat.

Hebraei iumentis &
 pecoribus hostiū in
 pradam contra Dei
 mandatū abactis
 parcunt.

Hedio & Ruffinus
 cap. 9.

Deus propter inobedi-
 entiam Sauli offen-
 ditur.

Samuel Deum Saulo
 conciliare conatur.

Indulgentia nimia &
 lenitate mali in pro-
 positō confirmatur.

Saulum Samuel ob-
 iurgat.

Dei contemptus in
 quibus consistat.

Verum ac Deo pla-
 cens sacrificium.

An. mūdi 2883. Ante Christum natum 1081. Samuel Saulo iram Dei & regni amissionem denunciat, Saul se peccasse fateatur, ac veniam precatur, quæ tamen ei denegatur.

his requirere. quòd si etiam sacrificare aliquid libuerit, pauperem honorem gratius ab his accipere, quàm à quocunq; alio vel ditissimo. Tu igitur, inquit, scito te in iram Dei incurrisse: contempsisti enim & neglexisti mandata eius. Nam quibus oculis putas eum inspecturum sacrificium ex rebus perditioni destinatis, nisi fortè idem esse putas, perire, & immolari Deo. Quapropter expectabis amissionem regni & huius potestatis, qua elatus contra autorem tue felicitatis, mandata eius neglexisti. Saulus autem fassus est se peccasse & malè fecisse, quòd verbis Propheta non paruisset. metu tamen coactum se id fecisse, quòd non auderet militem prædæ cupiditate accensum cohibere. Sed da veniam, inquit, & propitius esto. Cauebo enim in posterum, ne in simile peccatum incidam. Rogabatq; ut maneret tantisper, dum pacificas hostias pro se offerret. Ille verò qui prouidebat Deum nulla slectendum victima, abire inceptit.

CAP. IX.

Samuel ad Dauidem regiam potestatem transfert.

Saulus Samuelè retinere volens, vestimentum eius scindit.

Saulus retinere eum volens iniecit manum in pallium: & quia Samuel properantius discedebat, scissura facta est in vestimento. cumq; Propheta dixisset, sic scindendum eius regnum, & peruenturum ad virum iustum & bonum (Deum enim in proposito manere, neq; similem esse homini natura mutabili) Saulus fatebatur Deum sibi merito inensum, sed factum insectum fieri non posse. Rogabatq; saltem hoc honoris sibi haberet, ut Deum simul in presentia populi adoraret. Fecit ei hanc gratiam Samuel, & unà cum illo adoratum iuit. Post hac adductus est ad eum Agagus Rex Amalecitarum, qui cum ó mortem amarā exclamasset, audiuit à Propheta: quemadmodum tu multis Hebræorum matribus casis earum filijs lamenta & luctum attulisti, ita equum est, ut ipse matris tue mœstitiam afferas. iussitq; eum ibidem in Galgalis interfici: ipse verò reuersus est Ramatham. Rex verò tum demum sentiens in qua mala, offenso Deo, peruenisset, ad Gaba regiam proficiscitur, quod nomen collem significat: nec post illam diem unquam in Propheta conspectum venit. Samueli verò vicem eius molestè ferenti, Deus hanc curam mittere iussit, & assumpto sacro oleo, Bethlema proficisci ad Iesseum Obedæ filium, & ex eius filijs eum ungere, quem ipse indicasset sibi regno dignum videri. Cumq; Propheta diceret vereri se, ne, si Saulus hoc senserit, vel per insidias vel etiam aperta vi perniciem sibi moliretur, iussus hac de re securus esse, ad dictum oppidum peruenit. Eo loci magno hominum concursu salutatus est, quarentibusq; aduentus causam, sacrificatum se venisse dixit. Peracto sacro Iesseum ad epulas unà cum filijs conuocat: visq; natu maximo eximia statura ac forma iuvene, conyiciebat inde hunc esse regnaturum. Sed hac parte non est assequutus Dei prouidentiam. Percontanti enim an hunc iuuenem ungere deberet, quem ipse admiratus dignum regno ducebat, responsum est, non eadem spectare Deum qua homines. Tu, inquit, visa iuuenis pulchritudine, iam satis dignum principatu existimas: apud me verò non eximia corporis forma premium est regnum, sed animi virtuti: & eum requiro qui hac sit perfectè excultus, pietateq; ac iustitia, obedientia & fortitudine animum exornatus. His auditis Propheta iubet Iesseum filios omnes ostendere: moxq; & alij quinque adfuerunt. horum nomina iuxta ætatis ordinem sunt hæc: Eliabus, Aminadabus, Samma, Nathanael, Rael, Asamus.

Hedio & Ruffinus cap. 10. Amalecitarū Rex Samuelis iussu interficitur. 1. Regum 16.

Samuelè Deus Bethlehem Dauidem in Regem vtungat, mittit.

Deus non corporis formā, sed animi virtutes spectat.

mus. His quoque visis, qui nihilo deteriores forma erant, Propheta rogat Deū, quisnam ex his eligendus esset. Et audito quod nullus, sciscitatur ex Iesseo, num quos praterea liberos habeat. Quo respondente, esse etiam unum nomine Dauidem, qui curam gerat gregum, Propheta iubet ut confestim vocetur: nō enim licitum esse absque illo sacrum epulum celebrari. qui postquam accitus à patre venit, adolescens colore flauus, et martium quiddam tuens, alioqui liberali specie: tum Propheta ad patrem versus submissa voce, hic est, inquit, quem regnare Deo visum est: et cum dicto accumbit, et proximum sibi adolescentem collocat, ac deinceps patrem cum reliquis filijs. Depromit deinde sacrum oleum, quo

An. mūdi 2883.
Ante Christum
natum 1081.
Iessei filij præstanti
corpore regno haud
præficiendi.

delibutum Dauidem in aurem admonet, Deum ita velle ut regnū in populum obtineat: precipitq, ut iustitiam colat, et operam det, ne unquam à mandatis Dei discedat. Hoc enim pacto et regnum eius fore diuturnum, et familiā uniuersam illustre nomen consequuturam. Palestinos quoque ab illo subigendos, et cum quibuscunque gentibus congressus fuerit, semper victorem rediturum, insignemq, inde gloriam tam sibi paraturum quam posteris relicturum. Post hac mandata Samuel domum proficiscitur, simulq, numen, deserto Saulo, ad Dauidem commigrat. quo factum est ut hic concepto diuino spiritu prophetare inciperet, Saulus verò in morbum demoniacū incideret, ita ut praefocari ac singulari videretur, nec aliam opem inuenirent medici, quam si quis peritus excantator adhiberetur. monueruntq, ubique inquirendum, qui quoties Rex à demone agitaretur, stans ad caput eius voce ac fidibus sacros hymnos caneret. Cumq, Rex sine mora quari talem mandasset, quidam ex astantibus ait se apud Bethlema vidisse filium Iessei, adolescentem liberali forma, et prater aliam honestam institutionem hymnos ad citharam canere doctum, ac ne militarium quidem exercitiorum rudem. Mittuntur ergo ad Iesseum abducturi Dauidem à gregibus: nunciantq, patri, Regem audita adolescentis tam forma quam virtute, cupere ipsum videre. Paruit Iesseus, simulq, munera per filium Regi misit. Cumq, venisset, confestim à Rege admodum lato in satellitium assumitur, in

Dauidem in Regem
Samuel vngit.

Numen deserto Saulo
ad Dauidem commigrat
qui prophetae incipit.

Dauidem Saulus in
Satellitium assumit.

An. mudi 2883. magno apud eum pretio habitus. Quoties enim à demone agitaretur, unicū erat in excantatione remediū: & solus Dauid hymnos ad Citharā accinens, Regem ad sanam mentem reducebat. Impetratum est igitur à Jesseo, ut filiū apud Regem degere pateretur, quandoquidem tantopere eius presentia delectabatur.

CAP. X.

Expeditio noua Palæstinorum contra Hebræos.

Hedio & Rufinus
cap. II.
1. Regum 17.
Alia Palæstinorum
contra Hebræos ex-
peditio.

Goliath vir prodigi-
osa statura inter
Palæstinos.

Goliath singulare cer-
tamen Hebræis de-
nunciat.

Saulus Dauidem re-
mittit patri.

Dauid cum Goliath
congruere cupit.

ALIVANTO autem post Palæstini conscripto numerofo exercitu bellum Israelitis inferunt, & castra inter Sochum & Azecum oppida metantur. nec Saulus cunctatus, ducto in hostem exercitu, effecit, ut prioribus castris relictis in munitiore quendam collem è regione Israelitarum Palæstini se conferrent, valle quadam inter utrosq; intercedente. In hanc è castris hostium descendit Gittaus Goliathus, vir prodigiosa statura: quatuor enim cubitos uno palmo superabat, vastos artus conuenienti armatura protectus. Thorax quinq; millia siclorum pendebat, huic moli respondebat & galea & ocrea. prae grandem etiam hastam non dextra gestabat, sed humero sustinebat, sexcentorum siclorum ferro cuspidatam. pone sequebatur armatorum phalanx. Hic cum inter utranque aciem constitisset, immani voce sublata: Quid opus est, inquit, Hebraei ancipitem martis aleam vos subire? Date mihi aduersarium, & duorum periculo decernatur, penes utrosq; futura sit victoria: ut quorum miles succubuerit, alterius partis iugum ex pacto suscipiant. praestat enim unum aliquem, quam totum exercitum, in periculum adducere. Hec locutus retro ad suos reuertitur. Sequenti die rursum procedens eisdem verbis est usus: atque ita per quadraginta dies provocare hostem praedictis conditionib; non destitit, stupente Saulo cum uniuerso exercitu qui prodibant quidem in aciem, sed à neutris initium pugnae fiebat. Ad hanc expeditionem profecturus Saulus Dauidem remisit patri, contentus tribus alijs eius filijs, qui tum signa regia sequebantur, isq; ad gregum curam intermissam se receperat. Sed dum bellum ducitur magis quam geritur, missus à patre venit in castra, visurus quo in statu res essent, & fratribus necessaria portaturus. Interim Goliathus ex more progreditur, & iam insolentior exprobrat, ne unum quidem esse inter Hebræos qui in singulare certamen descendere audeat. Fortè tum Dauid cum fratribus colloquebatur de patre & rebus domesticis, auditusq; barbari conuicijs grauius commotus, se paratum dixit ut hostem excipiat. At Eliabus maximus fratrum obiurgat hominem, per imperitiam rerum supra quam atatem eius deceat ferocientem, addens satius esse ut ad patrem ac greges quam primum reuertatur. reueritus est Dauid fratrem, nihilominus apud alios milites professus est sibi non deesse animum ad singularem pugnam, ita ut celesriter ad Regem de hoc sit perlatum. quare accitus & iussus quid vellet dicere, Non est, inquit, Rex cur abijciamus animos aut formidemus. Ego congressus cum hoste insolentiam eius compefcam, & elatum, ac ferocientem prosternam, & ex terribili deridendum reddam: tantoq; erit tua simul & tuorum illustrior gloria, quòd ab adolescente magis quam viro hostis deuictus videbitur. Saulo verò laudante generosum eius animum, nec tamen audente rem tantam tam tenera atati committere: Non est, inquit, quod dubites: nam hac Deo fretus polliceor, cuius fauorem iam non semel expertus sum. Quum enim paternos greges pascere, raptum agnum ex ore leonis recepi, ipsamq; feram in me im-
petum

pium vertentem cauda correptam, soloq; afflictam occidi: neque mitius tra-
 havi, vrsu greges innadentem: & hanc quoque beluam nihilo pluris facio, qui
 cum in Deum atque homines conuicia euomat, non patietur cœleste numen
 impune hoc illi auferre, sed meis eum manibus perdomabit. Effecit tam prom-
 ptâ audacia inuenis, ut Rex omnia fausta precatus ad pugnam eum mitteret,
 instructus prius thorace regio simulq; mense ac galea. Tum David, qui armis ge-
 standi non affueerat, grauari se his magis quam muniri sentiens: Tuus sit, in-
 qua; hic ornatus, qui gestare eum es idoneus: mihi famulo tuo permittite meo
 arbitrio pugnantem capessere. & cum dicto arma deponit, baculumq; tantum
 assumpsit. & coniectus in peram quinque lapidibus de glare torrentis, funda
 deperam abiecit in hostem properat. Hunc apparatus postquam vidit
 barbarus alio contempsit, ut per ludibrium percontaretur, num se canem
 pularet, qui armis ad canes arcendos aptis instructus ad pugnam prodiret.
 Imò canem villorem, respondit David. quo dicto commotus Goliathus, fan-
 da & infanda conuiciatus, minatus est se cadauer eius frustatim feris a-
 litibus pabulo sparsurum. Tum David, Tu me inuadis hasta tua confi-
 sus ac thorace & gladio: mihi verò pro armatura Deus est, qui te ac tuum
 exercitum postris manibus hodie deleturus est. auferam enim tuum caput,
 & reliquum truncum canibus tui similibus laniandum relinquam: & di-
 scent omnes quod Deus curam Hebraorum habet, eiusq; providentia vi-
 res nobis simul atque arma suggerit: sicut contra ubi eius fauor deest, nul-
 lus apparatus proficit. Interim Palestinus armis grauior quam ut pro-
 currere posset, magnis passibus in iuuenem ac inermem contemptim fere-
 batur.

An. mudi 2883.

Ante Christum
natum 1081.David agnū raptum
ex ore Leonis reci-
pit, ipsamq; feram
occidit.David vrsu truci-
dat.David armis, quibus
ad pugnam à Saulo
instructus erat, de-
positis, funda arma-
tus in hostem propo-
rat.David hostem accen-
dens, contemnitur.Davidis cum Goli-
tho ante cōgressum,
colloquium.

CAP. XI.

Singulare certamen Davidis & Goliath, secutaque Palæstinorum clades.

HIC David impigrè occurrit, occultum adiutorem Deum
 secum in certamen ducens: & promptum è pera in hoc selectum
 è torrente unum lapidem, funda rotatum tanta vi in aduer-
 sam hostis frontem infligit, ut ad cerebrum usque penetraue-
 rit: quo ictu sopitus Goliathus in faciem est prostratus. Ac-
 currit victor alacris, & quod ipse inermis esset, suo sibi gladio barbarum ob-
 truncat: tantumq; in eo momenti fuit, ut è vestigio Palæstini terga verterent.
 Videntes enim præstantissimum ex suis iacere, nullam amplius spem superesse ra-
 ti, turpi ac ignominiosa fuga periculo se eximere conabantur. Tum Saulus &
 vnusquisq; Hebraorum exercitus, sublato militari clamore, in trepidos irru-
 unt, & quot quot assequi poterant cadentes, usque ad Gitta fines ac portas As-
 calonia persequuntur. Cecideruntq; Palæstinorum triginta millia, & duplo
 plures sunt vulnerati. Saulus verò à persequendo reuersus castra hostium di-
 rigit ac incendit. Caput autem Goliathi David in suum tentorium reportauit,
 & gladium eius Deo consecrauit. Motus deinde inuidia Saulus cœpit clam
 Davidem odisse, hac potissimum occasione. Cum enim victor cum exercitu re-
 uerteretur, honoris causa obuiam venerunt ei mulierum ac puellarum cho-
 ri ad cymbala ac tympana canentes. Mulierum cantio fuit, Saulum mille-
 nos hostes prostrigasse: virginum item, Davidem decies millenos sustulisse.

Davidis victoria de
Goliatho.
Palæstini terga ver-
tunt.Palæstinorū trīginta
millia cæsa.i. Reg. 18.
Saulus clam odii
Davidem.

An. mūdi 2883. Ante Christum natum 1081. *Itaq; audiens decuplo potiores victoria partes adolescenti tribui, & ratus post tam gloriosum testimonium nihil ei superesse sperandum nisi regnum, suspectum eum habere cœpit: & parum tutum putans armatum circa se versari, ex satel-*

Saulus Dauidem ex facillite tribunū facie, ut sæpè hostibus obiectum aliquis casus è medio tolleret. *litetribunum fecit, non tàm illius honori quàm sua securitati consultum volens, ut sæpè hostibus obiectum aliquis casus è medio tolleret. David autem nufquam diuina ope destitutus, quocunq; mitteretur rem feliciter gerebat: ut ob eximiam fortitudinem non solum apud populum gratiosus fieret, sed etiam Sauli filia Dauidis amore capitur. Sauli filia virgo amore eius caperetur, ita ut ne patrem quidem latere id posset. Nactum enim se ampliorems insidiarum tendendarum occasionem putans, renunciantibus puella amorem, libenter se illam ei traditurum respondit, futuram periculorum & exitij causam. Promitto, inquit, filia coniugium, si sexcenta hostium capita afferat. Scio illum honoris avidum, & ex periculis gloriam petere non recusaturum, sed fortiter Palaestinos inuasurum: id quod mihi bonum erit & commodum. sic enim sine mea infamia sublatu securitatem nobis afferet. Mittit deinde domesticos qui Dauidis mentem pertentarent, quomodo erga puella coniugium sit affectus. Qui cum indicassent ei, quod ob gratiam qua cum apud Regem tum apud populum polleret, Saulus generum sibi eum destinasset: Vobis, inquit, fortassis mediocris res videtur generum regium fieri, mihi certè non item, qui conscius mihi sum quàm plebeijs ortus sim natalibus. Quo renunciato, Saulus ad domesticos, dicite, inquit, nihil memorari pecunias aut dona que sponsa offerat. hoc enim vendere fuerit filiam magis quàm elocare. Sed cupere generum, fortitudine alijsq; virtutibus præcellentem, quales in ipso iam comperi. poscere autem pro nuptijs filia non aurum aut argentum quod è paternis adibus afferat, sed cladem Palaestinarum, & sexcenta eius gentis virorum capita. Nam & mihi nullum aliud tali munere optabilius: & filia fuerit honorificum non vulgaria dona ista accipere, sed in matrimonium viri spectata ac testata fortitudinis conuenire. Quibus auditis David putans sincerè à Rege asinitatem suam expeti, nihil cunctatus neq; expendens negocij difficultatem, cum suo*

Saul Dauidi filiam coniugium promittit, si sexcenta Palaestinarum capita afferat.

David ut plurimum propitium numen experitur.

suo

suo sodalittio ad imperata exsequenda properat: Et hic quoque, ut in ceteris, proprium nomen expertus, rem ex sententia conficit. Casis enim plurimis hostium, sexcenta capita abscisa signum victoria ad Regem retulit, promissi eum admonens.

An. mudi 2883.
Ante Christum
natum 1081.

CAP. XII.

Saulus Davidis fortitudinem admiratus, filiam ei in matrimonium collocat.

SAULUS autem non valens tergiversari, quod turpe diceret vel mentiri, vel pretextu affinitatis insidias et perniciem permissa tam periculosa viro forti struxisse videri, collocat ei filiam nomine Melcham. Nec tamen hac necessitudo animi Regis immutavit. Videns enim favorem Davidis et apud Deum et apud populum augeri, parum tutum hoc existimavit vel regno suo vel viciis. Durum esset vel de alterutro periclitari, tollere hominem decrevit: cuius nec, Jonathan filium cum domesticorum fidsimis, ministros esse voluit. Quod miratus patris inconstantiam, quod non solum amare talem iuvenem desineret, sed mortem etiam eius expeteret, tum propria benevolentia, tum viri hominis motus, secretam patris voluntatem ei nunciat: simulque consultat, ut saluti suae mature fuga prospiciat, ne in sequentem diem usquam in propinquo appareat. Interim, inquit, ego patrem salutabo, et nactus occasionem de te mentionem injiciam, et cognita indignationis causa, refellere eam conabor. Nullam enim existere posse idoneam rationem, cur optime et de Republica et de Rege meritis opprimi debeat. Nam etiam si quid peccatum sit, oportere hoc pristinis eius meritis donari. post colloquium autem certiore te de patris animo faciam. Paruit huic consilio David, sequi quam primum est conspectu Regis subtraxit.

1. Reg. 19.
Saulus Davidi filiam
Melcham sive Mi-
chol collocat.

Hedio & Ruffinus
Cap. 12.

Saulus Davidem tol-
lere cogitat.

Jonathan Davidem
amat, patris volun-
tatem ei nunciat, si-
mulque consultat, ut
saluti suae fuga pro-
spiciat.

CAP. XIII.

Quod Rex Davidi necem sit molitus.

JONATHAS autem die sequenti patrem accedens, cum hilarum ac lubentem eum offendisset, cepit de Davide verba facere. Pater, inquit, qua nam in re vel magna vel parva laesus iubes interfici virum, qui tantum momentum ad salutem nostram attulit, nec minus ad cladem Palaestinarum: quisque a quadraginta dierum ignominia populum Hebraum vindicavit, solus provocato hosti opponere se ausus. idem postea relato praescripto capitum numero, honoris causa sororem meam in matrimonium accepit: quo magis lugubris fiat nobis eius mors, non solum ob virtutem, sed etiam ob necessitudinem. Iniuria enim hac ad filiam quoniam tuam pertinet, qua prius viduitatem quam coniugii fructus experietur. Haec igitur reputans sine te flecti ad mitiora, neque saevas in virum primum optime de familia nostra meritum, quando te demoniaco morbo misere vexatum, pristina sanitati restitutum servavit: deinde qui in perpetuos nostros hostes tam egregie vindicavit. Indecorum enim fuerit horum omnium oblivisci. His persuasus Saulus, iurat filio, post hac omnem iniuriam a Davide abstinere se velle. Vicit enim aequitas iram ac formidinem. Jonathan autem accito Davidi indicat molitum patrem iam nihil magis quam salutem ipsius cupere: rediitque in aulam patri reconciliat, ut solita officia circa eum, quemadmodum ante, obiret.

Jonathan patri praeclearas Davidis res gestas commemorat, orans ne tantopere in eiusmodi virum scruat.

Jonathan Davidi molitum patrem indicat.

Quo modo

An. mudi 2883.
Ante Christum
natum 1081.
Dauid Palæstinos
magna eorum edi-
ta strage vincit.

Quomodo Dauid aliquoties insidias Regis ægrè elapsus, bis tamen eum in potesta-
tem suam redactum interficere non sustinuerit.

DER idem tempus Palæstinis bellum redintegrantibus, Dauid cum exercitu contra illos mittitur: breuiq; victor, magna eorum strage edita, ad Regem reuertitur. At non ita exceptus est ab eo, ut sperabat, utq; post rem feliciter administratam excipi oportebat: sed successu mæstus, eius felicitatem periculosam sibi fore existimabat. Cumq; rursum intemperijs, ut antè ageretur, accitum in cubiculum, in quo decumbebat, spiculum manu tenens, iussit psalmos ac hymnos incantare: Et illo iussa exsequente, spiculum in eum iaculatus est. quod cum Dauid flexu corporis declinasset, domum refugit, ibiq; per totam eam diem mansit. No-

Saulus in Dauidem
spiculum iaculatur.

ctu verò misit Rex qui usq; manè ades eius seruarent, ne clam elaberetur, ut in iudicium euocatum capitali sententia damnet. Melcha autem eius uxor Et Regis filia, ubi patris voluntatem cognouit, accurrit ad maritum, quanto is in periculo esset, ipsaq; unâ cum eo renunciâns, quo sine uiuere nec uellet nec posset. Caue, inquit, ne te sol hic deprehendat, aut nunquam posthac te videbit. sed fuge dum per nocturnas tenebras licet, quas Deus ad tuam salutem longiores faciat. alioqui scito, quòd site pater inuenerit, sine mora est interfecturus. His dictis fure per fenestram demissum periculo exemit. deinde, parato lecto, tanquam agrotanti, stragulis iecur capræ recens exemptum subiecit: diluculoq; uenientibus, quos pater ad Dauidem miserat, ostendit lectum opertum, Et quod palpitatione iecoris stragula moueri uiderent, maritum agrum anhelare persuasit, addens totam noctem inquietam eum exegisse. Quod ubi renunciatum est Regi, ea nocte in aduersam ualeitudinem incidisse, iubet sic ut erat eum afferri. omnino enim illi moriendum esse. qui cum reuersi ac relecto cubili artem muliebrem tandem deprehendissent, rem totam ad Regem deferunt. Et cum pater expostularet quòd inimicum sibi eripuisset, excusationem uerisimilem commenta est. Ait illum mortem sibi, ni pareret ac adiutaret, comminatum: itaq; uenia se dignam qua

Michol Regis seruis,
Dauidem ægrotare,
persuadet.

Michol sese quod Da-
uidem eripuerit, ex-
cusat.

qua hoc non sponte fecerit, sed necessitate compulsa, debere enim illi cariorem esse vitam filia, quam inimici interitum, atque ita veniam consequitur. David autem fuga elapsus peruenit ad prophetam Samuelem in Ramatha: eique rem omnem, quo erga se animo Rex esset, indicat, et quam minimum abfuerit, quin spiculo ab eo traiectus fuerit: idque cum neque Regem vlla in re lassisset, neque in bello segniter aut improvide se gessisset, sed fauente Deo cuncta ex sententia consecisset. atque hoc ipsum esse quod Saulum ad inuidiam ac odium magis excitaret. Propheta vero, cognita Regis iniquitate, relicta Ramatha Dauidem ad quendam locum deducit, cui nomen Galbaath: ibique aliquandiu cum eo habitauit. Ut vero nunciatum est Regi Dauidem apud prophetam agere, mittit armatos qui eum comprehensum ad se pertrabant. Qui postquam ad Samuelem venerunt, offendunt eum in cœtu prophetarum: moxque eodem spiritu afflati, et ipsi prophetare ceperunt. Hoc audito Saulus alios eo mittit, Dauidem comprehensuros, quibus cum idem quod prioribus accidisset, rursus alios mittit. cumque tertij quoque prophetico spiritu carerentur: tandem ira impotens ipse eo properat. iamque non longe ab eo loco remotus, priusquam in conspectum Samuelis veniret, eius opera et ipse prophetam agere incepit. Cumque ad destinatum locum peruenisset, alienatus a mente, abitoque vestitu nudus per diem ac noctem in conspectu Dauidis et prophetam incipit. Paulo post ad Jonatham Dauid peruenit, multa de patris eius insidijs conquerens, quod se nihil tale meritum totis viribus opprimere cuperet. Ille vero rogabat, ne vel ipse hoc temere suspicaretur, vel alijs forte suggerentibus talia facile crederet: sed sibi soli fideret, cui compertum sit nihil mali patrem contra ipsum moliri, alioqui indicaturum eum sibi fuisse, cum absque ipsius consilio nihil agere soleat. Contra David iureiurando asseuerabat se vera dicere: obtestabaturque, ut mallet credere ac saluti amici prospicere, quam contemptis eius verbis tanquam vanis tum demum fidem habere, posteaquam extinctum vel viderit vel audiuerit. Nam patrem talia consilia ideo cum ipso non communicare, quod non ignoret mutuam beneuolentiam qua inter ipsos intercedat. Quare tristis quod iam persuasus esset, percontatus est, qua nam in re posset illi gratificari. Tum David: Scio, inquit, quod bene mihi velis, et gratificari cupias. Cras erit prima luna et solenne Regis conuiuium, cui me quoque adhibere solet. quare si ita videtur extra urbem in agro clam te prestolabor. tu vero cum requisierit me. dic profectum in patriam Bethlema, ut intersim festo quod mea tribus celebrat: idque permissu tuo factum. Quod si, ut mos est, de amicis, dixerit, feliciter profectus sit, scito illum nihil mali aduersum me in pectore coquere. Sin autem aliter responderit, hoc erit tibi iniqui in me animi argumentum. indicabisque mihi rem, ita ut presenti mea calamitate mutuaque nostra amicitia dignum est, quam fide in hoc data et accepta dominus cum seruo tuo voluisti inire. qua si me indignum aut erga parentem tuum iniurium censei, nihil expectatis eius iussis iam nunc me tuo gladio confodito. Hac ultima verba grauiter ferens Jonathas, facturum se postulata promissit, et si quid patrem male de ipso cogitare deprehenderit, indicaturum. et quo maiorem ei fidem faceret, educto sub diuum iureiurando confirmat, nihil se non tentaturum quod ad salutem ipsius pertineat. Deus, inquit, qui hanc vniuersitatem quam late vides, implet ac moderatur, quique priusquam eloquar mentem meam nouit, testis est o inimi inter nos fideris, quodque non prius patris voluntatem scrutari desistam,

Y quam

An. mudi 2883,
Ante Christum
natum 1081.
David Samueli Re-
gis erga sefe ani-
mum indicat.

Saul armatos qui Da-
uidem ad se pertra-
hant, mittit, qui pro-
phetare incipiunt,
tandem ipse quoque
eo properans, agere
Prophetam incipit.

1. Reg. 20.
David Ionathæ de
patris insidijs con-
queritur, Ionathas
autem parentem ex-
cufat.

David orat Ionathæ,
ut parentis erga se
animum explicari &
significare velit.

Jonathas amicitiam
cū Davide iureiu-
rando confirmat.

An. mudi 2833.
Ante Christum
natum 1081.

Jonathas Dauidi si-
gna Regis animum
declarantia consti-
tuit.

Saul Dauidis absen-
tiam sciscitatur, re-
spiceo Jonathas, Re-
gis animum cogno-
scere cupit.

Saul malignū in Da-
uidem animum pro-
dit.

Dauidē Ionathas ex-
cusans, à parente spi-
culo petitur.

Jonathas è conuiuio
profugit.

Jonathas & Dauid in
agro conueniunt.

quàm compertum habuero, ecquid latentis odij aduersum te conceperit: & quicquid deprehendero, siue amicum, siue infensum, confestim tibi significabo. Nouit Deus, quòd ipsam tibi perpetuò propitium precor, utq; semper tuas res prospere, quemadmodum & nunc facit, & posthac facturus est. & siue pater meus, siue ego tibi aduerser, tu tamen ope illius nunquam non victor euades. Tu uerò memor esto huius nostri affectus, & si me perire contingat, liberos meos serua, & mihi debitam gratiam in illos colloca. Post hoc iusiurandum Dauidem dimittit, iussum in certum agri locum secedere, in quo se exercere solebat. cognito enim patris animo, venturum se illuc unà cum puero. & si, inquit, emissis tribus ad scopum iaculis, collecta puerum referre iussero: iacere enim ante ipsum: scito nihil triste à patre timendum. quòd si contrarium me dicere audieris, patrem quoque contrario modo affectum existima. utcunque tamen ceciderit, ego dabo operam, ne quid tibi secus, quam uelimus, accidat. Tu cum latiora tempora uenerint, fac memor sis horum, & liberos meos commendatos habeto. His Jonathas promissionibus confirmatus Dauid ad constitutum locum proficiscitur. Sequenti uerò die qua fuit nouilunium, Rex de more castè ac purè ad cenam uenit. cumq; filius Jonathas dexter illi accumberet, alterumq; latus Abenares exercitus imperator clauderet, uidens Dauidis locum vacuum tacuit, suspicatus eum ideo abesse, quòd à congressu uxoris non esset purus. sed cum ne postridie quidem adesset, sciscitatus est ex filio, qua de causa neq; tunc neq; hesternæ die adfuisse, solennibus epulis Jessei filius. Respondit ille profectum in patriam ad solennem tribus eius festiuitatem, commeatu à se impetrato. Quin etiam me, inquit, ad hoc epulum inuitauit: & si tibi idem uidetur, ibo. nosti enim quanta beneuolentia hominem prosequar. Hic iam non amplius odium suum Saulus apud filium dissimulare potuit, & euidenter patuit quàm infesto esset in Dauidem animo. Jurgio enim adortus filium, desertorem eum patris ac hostem appellauit, sociumq; & adiutorem Dauidis. Nec pudere eum quòd nullo parentum respectu cum inimicis conspiraret, & non possit induci ut credat nunquam securè regnatos incolumi Dauid. simulq; iubet, ut hominem accersat, daturum debitum supplicium. cumq; filius querere uellet, ob quam culpam eum capite plectere uellet, non iam intra uerba iram continens proripuit se, & nactus alicunde spiculum impetum in filium fecit: perpetrassetq; impium facinus, ni intercursum amicorum fuisset cohibitus. atque ita manifestè malignum & infestum erga Dauidem animum apud filium prodidit, cum minimum absuerit, quin suis ipsum manibus propter illum perimeret. Actum quidem regius filius è conuiuio profugus, oblitus epularum, tum suum periculum, tum amici iam neci destinati uicem dolens, in mœrore noctem exegit: & prima luce ante urbem in agrum pratextu exercendi se; sed reuera, ut amico indicaret omnia, processit. peractisq; in iaculatione his qua promiserat, ablegatoq; in urbem comite puero, solitudinem nactus ad colloquium Dauidis properat. qui ut primum in conspectum est datus, procumbens ad eius pedes seruatorem suum salutauit. ille erectum à terra complectitur, atq; ita aequales duo in mutuis amplexibus haerentes iniquam sortem suam deplorabant, qua illis suauissimam consuetudinem inuideret, & inuitissimos à se inuicem distraheret, quòd illis morte nihil mitius uidebatur. ac uix tandem multis lamentis exsatiati. obtestatiq; se inuicem, ut mutua fidei perpetuo memi-

meminissent, digrediuntur. Inde David fugiens infestissimum Regem, in oppidum Nabam ad Achimelechum sacerdotem peruenit: qui solum neq. famulatio stipatum, neq. amicis comitatum aduenisse videns, motus admiratione tanta solitudinis causam percontatus est. tum ille secreta mandata a Rege se habere dixit, ad qua peragenda nullo comitatu opus esset. nam famulos in constituto loco sibi occurrere iussos. poposcit autem ab eo viaticum, sic enim & amici officium facturum, & ad prasens negocium opem collaturum, quo impetrato, armorum etiam aliquid petijt, aut hastam aut gladium. Forte autem aderat Sauls quidam seruus natione Syrus, nomine Doecus, regiarum mularum curantor. Pontifex verò negauit sibi esse quicquam armorum. esse tamen ibi Goliathi

An. mudi 2891.
Ante Christum
natum 1081.
Hedio & Ruffinus
Cap. 13.
1. Reg. 21.
David Nabam ad Achimelechum sacerdotem peruenit.

gladium, quem occiso Palestino Deo consecrauerat. Hoc accepto David extraditionem Hebraorum aufugit in Gittam Palestinorum, apud quam regnabat Achus. ubi agnitus à Regis ministris, & indicio ad Regem perlato, hunc esse Davidem qui tam multa Palestinorum millia neci dederit: veritus ne ab eo perimeretur, & periculum quod apud Saulum effugerat, apud hunc incideret, furorem ac rabiem simulat, ita ut ore spumam emitteret, & alia signa insanie pra se ferret, quibus morbo fidem apud Gittensium Regem astrueret. qui iratus famulis quòd mente captum hominem ad se adduxissent, iussit ut quamprimum eijceretur. Hoc pacto è Gitta cum euasisset, in tribum Juda peruenit, & agens in spelunca qua est in agro Adullama, misit ad fratres qui eos doceret, vbi ipse moraretur. at illi cum tota cognatione se ad eum contulerunt, nec non & alij multi aut rerum nouarum cupidi, aut Saulum timentes, ad eum ultro confluxerunt, operam suam ad omnem eius nutum offerentes. quorum numerum ad quadringentos creuit. quorum multitudine ac ope fretus, relicto eo loco, ad Moabitarum Regem proficiscitur, rogatq. hominem, ut parentes ipsius intraregni sui fines tantisper reciperet, dum res eorum in meliore statu collocarentur. Quo impetrato, & parentibus in magno honore apud Regem quamdiu illic manserunt habitis, ipse iussu propheta relicto deserto in tribum

David Goliath gladio accepto, in Gittâ Palestinorū ad Achum se confert.

David Regem Achum timentes, furorē & rabiem simulat. 1. Reg. 22.

David ad speluncam Adullamæ peruenit, vbi illius tota cognatio nec non & alij multi ad eum se conferunt.

David ad Moabitarum Regem proficiscens, parentes ei commendat.

An. mudi 2883.
Ante Christum
natum 1081.
Dauid ad Sarim op-
pidum peruenit.
Saul Dauidē timet.

Saufrad amicos, Du-
ces & tribules ora-
tio, in qua Dauidem
accusat.

Doecus Saulo, se Da-
uidem in Noba apud
Achimelechum vi-
diffe, significat.

Saufrad Achimelech
quod Dauidē armis
atq; comēatu instru-
xerit, exprobat.

Achimelechi proditi-
onis à Saulo infi-
mulati apologia.

Iniusta Achimelechi
cum tota familia
caedes.

Noba sacerdotū op-
pidum, habitatorib;
ad vnum occisis,
incenditur.

Sup. lib. 5. cap. 11.
1. Reg. 2. & 3.

*Juda se cum suis transtulit, apud Sarim oppidum se continens. Quod postquam ad Saulum delatum est, Dauidem cum armatorum manu esse conspectū, in non mediocrem metum ac perturbationem Regem coniecit. Sciens enim eius magnanimitatem ac fortitudinem, aliquid magnum molituram suspicabatur, quod rebus Regis aut periculum, aut certè difficultatis ac laboris plurimum afferret. conuocatisq; amicis & ducibus & vniuersis suis tribulibus ad regiam urbem Gabam, sedens in loco cui nomen Aruum, adstante honoratissimo quoq; & toto satellitio, sic eos est affatus. Viri contribules, scio vos meminisse quantis à me affecti sitis beneficijs, & agris locupletati, & honoribus ac praefecturis aucti. Rogo igitur num plura & maiora munera à Jessei filio expectetis. scio enim vos omnes in illū propensores, initio factō à Jonatha filio, qui & vobis huius sententia autor est. non enim me latent clandestina inter illum & Dauidem icta fœdera: neque quod consilio & opibus aduersariorum partes contra me adiuuat. Vos autem nihil hac cura tangit, sed quieti, quò res euasura sit, expectatis. Post hac Regis verba ceteris silentibus, solus Doecus Syrus mularum regiarum curator respondit se vidisse Dauidem in Noba oppido, quò cum ad Pontificem Achimelechum venisset, ab eo de euentu rerum oraculum accepisse, adiutumq; comēatu & gladio Goliathi armatum, quò volebat deductum esse. Accitus est mox cum tota cognatione Pontifex: cui Rex, Qua nostra iniuria provocatus excepisti Jessei filium, & Regis insidiatorem armis atque comēatu instruxisti? aut cur etiam de futuris oracula ei reddidisti? Non enim ignorabas, quòd propter odium, quo familiam meam prosequitur, hinc aufugerit. Pontifex autem nihil horum insiciatus, liberè fassus est hac se non tam Dauidi praestitisse quàm ipsi Regi. Excepi, inquit, non ut inimicum tuum, sed ut fidi-
simum ministrum & tribunum, & quod maius est, generum, ac propinqua necessitudine coniunctum. quis enim putaret eum, qui hoc honore à te dignatus sit, inimicum esse, ac non potius cum primis beneuolum? Consultus etiam de diuina voluntate, non nunc primum ei respondi, sed aliàs quoque saepenumero. Cumq; se diceret à te missum ad arduum negocium properare, non suspeditare qua requirebat, ad tuam magis quàm ad illius iniuriam pertinere iudicabam. Quare non est quod de me malè suspiceris, aut si quid noui nunc Dauidem moliri audiisti, ob exhibitam à me humanitatem, fauere me illi aduersum te cogites. in amicum enim ac generum & tribunum tuum collatum volui, quicquid officij in illum contuli. His verbis Saulus fidem habere noluit, quòd plus apud eum metus periculi valeret quàm excusatio quantumuis iusta. itaque circumdatum armatis cum tota familia iubet contrucidari. cumq; illis religio esset viros Deo sacros ferro violare, Doecum Syrum eam eadem perpetrare mandauit. qui assumptis ad hoc aliquot sui similibus facinorosis, Pontificem cum tota cognatione interfecit: quorum numerus erat trecenti octuaginta quinque. moxq; missi sunt à Rege Nobam sacerdotum oppidum, qui contrucidatis ad unum habitatoribus, nullo vel aetatis vel sexus respectu, postremo flammis eam deleuerunt: ex qua clade vnicus tantum Achimelechi filius, nomine Abiatharus, seruatus est: idq; totum iuxta oraculum Dei Eli Pontifici olim redditum contigit, quo predictum erat, propter filiorum iniquitatem eius posteritatem aliquando interituram. Rex autem Saulus tam sauo facinore perpetrato, stirpe Pōtificia interneccione deleta, neq; teneram*

atatem

atatem miseratus, neque grandaeuos reueritus, in superq̄ ciuitate quam patriam
 ac aliamnam Sacerdotum & Prophetarum singulari priuilegio Deus elegerat,
 Solo aequata, satis declarauit quam prauum sit hominum ingenium. Tantis per
 enimadum humiles sunt atque plebei, quia non audent, neque liberum est natu-
 ra obsequi, aequi ac boni viri esse videntur, mirumq̄ quoddam iustitiae studium
 praeseferunt, quin & pietatem interea colunt, Deumq̄ omnibus actionibus no-
 stris interesse, omnes denique cogitationes intueri persuasum habent. sed simul
 atque ad potentiam & imperium prouecti sunt, ex utrisque pristinis moribus, &
 tanquam in scena mutato habitu, nouaq̄ persona assumpta, in omnem auda-
 ciam & insolentiam diuinarumq̄, aequae ac humanarum rerum contemptum pro-
 labuntur. & cum ad superandam inuidiam maxime illis opus est pietate & iu-
 stitia, cumq̄ omnes eorum non actiones solum, verum etiam voluntates in con-
 spicuo sint omnibus propositae, tum maxime tanquam aut dissimulante Deo, aut
 & ipso potestate reuera formidante, in subditos debacchantur. & quicquid aut
 per inaniem miram, aut odium vel fauorem irrationabilem decernunt, id tum
 hominibus natum, tum Deo quoq̄, ipsi probatum esse existimant: futurorum ve-
 ro prorsus nullum nec respectum nec rationem habent. Quot quot enim in eorum
 gratiam plurimos labores exhauriunt, eos primum euehunt, deinde iam horro-
 ratos per inuidiam non solum dignitatibus priuant, sed per calumniam etiam se-
 pe opprimunt, non considerantes quam merito, tantumq̄ temerarijs delationi-
 bus absque ulla probatione fidem adhibentes: & sauiunt non in quos oportet,
 sed in quos ipsi sauire est facile. Hac ita esse manifestum exemplum in Saulo
 Cisi filio nobis est exhibitum, qui primus post sublatam optimatum admini-
 strationem ac iudicium supremum magistratum Rex Hebraorum creatus, pro-
 pter suspectum Abimelechum trescentos Sacerdotes & Prophetas interfecit: ce-
 sosq̄ excidio urbis obruit, & quantum in se fuit summi Dei sanum Sacerdoti-
 bus sacrisq̄ ministerijs orbauit, post tam numerosam eadem ne patriam quidem
 eorum & seminarium superesse passus. Abiatharus autem Achimelechi filius,
 qui solus generis sui superstes eadem Sacerdotum euaserat, ad Dauidem fuga
 delatus, familia cladem & patris interitum ei renunciauit. at ille iam ante se hoc
 praesagiuisse dicebat, cum illic Doecum videret facileq̄ suspicatum, calumniam
 Pontifici apud Regem struendam: agerrimeq̄, ferebat quod ipse tanti mali oc-
 casionem praeuisset, simulq̄, iussit, ut apud se maneret, quod nusquam tutiores
 latebras inuenire posset. Per idem tempus cum indicatum esset Dauidi Palaesti-
 nos in Cillanorum agrum irrupisse, eumq̄, quantum est populari, decreuit illos
 adoriri, consulto prius Propheta, an Deus victoriam annueret: confirmatusq̄,
 oraculo, & cum sua cohorte hostem aggressus magna caede repulit, pradaeq̄, ex
 hostico egit, & Cillanis praesidio fuit dum fruges ex arboribus conueherent. Rescivit
 hoc maturre Saulus, nam rei feliciter gesta fama contineri non potuit quin late
 propagata ad regias quoq̄ aures permaneret, non sine ipsius Dauidis laude. Quo
 nuncio latus Rex putauit se iam rem factam habere, audies inimicum se intra unius
 oppidum conclusisse, & diuinitus hanc occasionem opprimendi eius datam
 dicitur, dicit populo ut Cillam prope circumuentam tam diu premant obsi-
 dione, donec Dauidem in potestatem redactum interficiant. At ille oraculo admo-
 nitus, nisi maturre suis rebus consulere, fore ut Cillani eius deditioe ab ira Regis
 se redimant, relicta urbe in desertum sacum quadringentis armatis contulit, ibiq̄
 se redimant, relicta urbe in desertum sacum quadringentis armatis contulit, ibiq̄
 colle

Ante Christum
 An. mundi 2883.
 natum 1081.

Exemplum eius quod
 dicitur, honores mu-
 tant mores.

Abiathar manibus
 Sauli elapsus, Dauidi
 patris & Sacerdotum
 nunciat caedem.

Dauid Cillanos con-
 tra Palaestinos in-
 cursiones defendit.
 1. Regum 23.

Saulus Dauidem in
 cilla haerentem ob-
 fidere conatur.

Dauid oraculo mo-
 nitus fugit.

An. mudi 2883. collem quendam munitū infedit, nomine Engelain. Saulus autem cognito quòd Ante Christum natum 1081. David non amplius apud Cillam esset, expeditionem eam omisit. David verò ex deserto in Canam locum agri Zipheni se cum suis transtulit: quò etiam Ionathas Regis filius præsto fuit salutaturus amicū, & de futuris collocaturus. Hortabaturq; eum ut bene speraret, neve presentibus difficultatibus defatigatus cederet. omnino enim regnaturum eum, & uniuerso Hebraorum populo presuturum. Tales autem felicitates non solere ociosis contingere. Renouatisq; fœderibus, & sancita sub Deo teste in omnem vitam amicitia, additisq; diris execrationibus in eum qui prior à pactis recederet, illum eo loci reliquit, metu nonnihil ac solitudine leuatum: ipse verò domum suam repetijt. Zipheni verò gratiam Regis captantes, certiores eum faciunt, Davidem in agro suo morari: pollicebanturq; suam operam, ut in manus Regis traderetur. occupatis enim quibusdam faucibus, nullum reliquum illi fore effugium. Saulus verò hominibus collaudatis, gratiasq; actis quòd inimicum sibi indicassent, cumulatè se illis beneficium repositurum pollicitus, misit qui diligenter quærerent Davidem, omnesq; deserti latebras perscrutarentur: dicens se breui cum exercitu secuturum. Atq; ita Zipheni duces se Regi ad perquirendum eum & comprehendendum obtulerunt, studium suum erga ipsum non indicio tantum declaraturi, sed omnibus viribus conando, ut in potestatem redactum Regi traderent. Sed non habuit successum iniqua eorum cupiditas, quibus cum nullum periculum ex silentio immineret, per adulationem & auaritiam virum pium & præterius ad mortem quasitum, Regi se tradituros erant polliciti. David enim, cognita eorum malicia, simulq; Regis aduentu, relictis locorum angustijs in quibus tum versabatur, euasit ad magnam petram qua sita est in deserto Simonis. Nec Saulus destitit illum insequi. cognito enim inter eundem quòd superatis faucibus euasisset, ad alterum petra latus peruenit: futurumq; erat ut David circumuentus comprehenderetur, nisi Rex trepidis nuncijs reuocatus esset, qui Palestinos in ditionem eius hostiliter irrupisse adferebant. Satis enim iudicauit hos perpetuos ac germanos hostes vlscisci, agrisq; suis, quò minus vastarentur, opem asferre, quam studio capiendi inimici, regionem illis populandam proderet. atq; ita David præter omnium opinionem seruatus, ad fauces agri Engadeni se contulit. Saulo autem post reiectos Palestinos nunciatum est, Davidem intra fines Engadenorum morari: moxq; assumptis tribus armatorum milibus ex omni exercitu selectis, properè eos ad locum indicatum duxit. cumq; non longè abesset, offendit speluncam longo recessu opacam, & in penitiorè simulatè patentem, in qua tum forte David cum sua cohorte delitescibat: in eamq; solus ad requisita natura se insinuauit. Animaduersum est id continuo ab uno è Davidis comitibus, qui cum eum moneret tempus vlitionis offerre Deum, nec esse negligendam occasionem tot erumnas finiendi, abscisso infestissimi Regis capite, laciniam tantū Regij pallij præcidit: indignum ratus in proprium domitium scire, quem Deus ipse ad imperij fastigium electione sua prouexerat. nec enim par esse iniurijs certare cum eo, qui immeritum extinguere cuperet. Egresso deinde è spelunca Saulo, David quoque in apertum progressus Regem inclamat, & cum ad agnitam vocem se conuertisset, ex more prius adoratum sic alloquitur. Quàm iniquum est Rex, te calumniatoribus patulas aures præbentem, & vanissimis hominibus fidem adhibentem, de amicis spectatis suspicari, quos ex ipsorum factis potius iudicare oportebat.

Zipheni Saulum, Davidem in agro suo morari, certiores faciunt.

David cognito Regis aduentu fuga sibi co-sulit.

Saulus Davidem insequitur, eumq; circumuentū comprehendisset, nisi nuncijs reuocatus fuisset.

1. Regum 24. Saul Davidem in Engadenorū agro quaerit, speluncam in qua David cū sua cohorte delitescibat, ingreditur.

David laciniam Regij pallij præcidit.

David Regi Saulo, se sibi infanti inuidias struat exprobrat.

oportebat. verba enim vel falsa possunt esse vel vera: sed nullum apertius de animo quam ex factis argumentum potest colligi, quemadmodum nunc quoque iudicare potes, num temerè illis credideris, qui eius criminis me apud te reum faciunt, quod ne in mentem quidem unquã venit: & in tantum te exasperauerunt, ut nocte atq; die nihil magis quam de mea pernicie cogites. An non vides vanissimã esse tuã opinionem, qua persuasus es me familia vestra inimicum, tuãq; imprimis necis esse cupidum? Aut quibus oculis Deum putas immanitatem tuam aspicere, qui hominem ad cadem expetis, oblata vindicta tali occasione tibi parcentem, quam ipse nactus nunquam elabi è manibus suis? Nihil enim maiore negotio caput tibi pracidere poteram, quam hanc vestis laciniam. Simulq; pannum protulit, qui verbis fidem astrueret. Ego certè ne iusta quidem ultioni indulsi, & tu iniustas similitates contra me exercere non vereris. Sed horum Deus iudex erit, probabitq; vter nostrum equioribus moribus sit praditus. Tum Saulus demirans è quanto periculo esset seruatus, modestiaq; iuuenis attonitus, ingemuit: similemq; gemitum referente Dauide, Rex se iustius gemere passus est. Tu enim, inquit, multorum bonorum causa mihi fuisti, ego contra tibi multarum calamitatum autor. Et nunc quoq; declarasti te à priscorum

An. mudi 2883.
Ante Christum
natum 1081.

equitate non degenerem, qui inimicos in solitudine ad iniuriam expositos nacti, incolumes dimittere maluerunt. Itaq; hodie manifestè cerno regnum tibi à Deo repositum, & sub tuum imperium vniuersam Hebraorum gentem concessuram. quam obrem postulo ut iureiurando fidem mihi facias, te rerum potitũ obliuioni iniurias meas traditurum, & familiam meam saluam esse passurũ. pollicitus est id Dauid interposito iureiurando, atq; ita Regem in regnum remisit. In idem tempus mors Samuelis Prophetæ incidit, viri qui suo merito in maximo semper apud Hebræos preciosus fuerat: illustreq; virtutis ipsius ac suæ obseruantia populus testimonium edidit, dum defuncti exequias & sepulturam magnifico sumptu concelebrat: & postquam iustã exsoluit in Ramatha patria sepulto lactum in longum tempus prorogat, non quasi in publico mœrore, sed quasi ad unum

Saulus suam malitiã & Dauidis innocentiam agnoscit, eumq; rogat, vt ad regnum euectus ipsius familiam saluam esse pateretur.

Samuelis mors & sepultura.
1. Regum 25.

An. mūdi 2883. unum quemuis propriè hac orbitas pertineret. fuerat enim vir ad omnem iusti-
 Ante Christum tiam ac bonitatem à natura compositus, & ob has virtutes Deo longè acceptif-
 natum 1081. simus. Præfuit populo post Elis Pontificis obitum primum solus annis duodecim,

Nabali gregibus à
 Dauide parcutur.

Dauidis legatis pe-
 tentibus aliquid cō-
 meatus, durè respon-
 detur à Nabalo.

Dauid contra Naba-
 lum cū quadringen-
 tis armatis proficisci-
 tur.

Abigæa Nabali vxor
 muneribus Dauidem
 placat.

Nabalus, fatuus.

deinde Saulo regnate annis decem & octo. cuius extremi dies in hac vt dixi tem-
 pora inciderunt. In locis autem, in quibus tum Dauid versabatur, erat Ziphe-
 nus quidam in oppido Emma, vir locuples & multorum gregum dominus. ha-
 bebat enim in pascuis ouium tria millia, & capras mille: ab his Dauid omnem
 iniuriam abstinuit, grauitè interminatus suis ne vel cupiditate, vel egestate,
 vel latendi spe impulsus quidquam violarent, sed plures iustitiam facerent, & Dei
 voluntatem, cui nunquam placuerunt qui in alienas res manus auidas iniyce-
 rent. in hac disciplina suos continebat, putans se in hominem probum & sua be-
 neuolentia dignum hoc officium collocare. Nabalus verò (hoc erat viro nomen)
 homo erat agrestis & malis moribus præditus, sed honeste ac prudentis & elegā-
 tis mulieris maritus. Ad hunc Dauid pecora tondentem decem è suis misit sa-
 lutatum, qui illi in multos annos eam felicitatem ominarentur: simulq; rogarēt
 vt è facultatibus suis aliquid communicaret, cum è pastoribus intelligere possit,
 quod longo iam tempore in solitudine versati adeò nihil detrimenti attulerint
 gregibus, vt custodes eorum fuisse potius videri possint. Quicquid autem in Da-
 uidem contulerit, in hominem gratum ac memorem collaturum. Ad hac postu-
 lata homo suo more nimis durè dedit responsum. Percōtatus enim quis esset Da-
 uid, vt audiuit esse Iessei filium, Nunc, inquit, fugitiui relictis dominis insolenter
 ac superbe se gerunt. Quibus renunciatis Dauid in iram accensus, quadrin-
 gentis armatis assumptis, & ducentis ad custodiam impedimentorum relictis,
 (iam enim sexcentorum manum coegerat) contra Nabalum proficiscebatur,
 iuratus quòd ea nocte & familiam eius & opes omnes esset euersurus. Neque
 enim se tam agrè ferre, quòd homo ingratus officij nihil rependeret, quàm quòd
 vltro conuicijs se impeteret, nulla vnquam affectus iniuria. Interea quidam è
 seruis pastoribus ad heram suam, illius uxorem, venit nunciatus quòd Dauid à
 marito eius modicum quiddam postulans non solum nihil impetrauerit, sed con-
 uicijs etiam non ferendis sit appetitus, cum tamen in eam diem semper greges
 eius intactos prestitisset: eamq; insolentiam domini posse illi magnam aliquā ca-
 lamitatem adferre. Hoc audito Abigæa (id nomen mulieri fuit) oneratis mul-
 tis asinis, & varijs xenijs in sarcinas congestis, in scio marito & per temulentiam
 sopito, ad Dauidem properat: eiq; in vallis cuiusdam descensu contra Nabalum
 armatorum agmen ducenti sit obuiam. Quem postquam appropinquare vidit,
 de iumento desiliit, & prona in faciem adorabunda deprecata est ne verbis Na-
 bali moueretur, qui reuera esset id quod vocabatur. Nabalus enim Hebrao-
 rum lingua vocatur insipiens. Excusabatq; se neminem eorum vidisse, qui ad
 maritum missi fuerant. Quare obsecro, inquit, da veniam, & age gratias Deo,
 qui per me tibi obsistit, quo minus humano sanguine manus polluas. Si enim in-
 contaminatus à cade permanseris, ipse pro te pœnas ab his, qui te laferunt, exactu-
 rus est. Quod enim Nabalum manet infortunium, inimicorum tuorum con-
 tingat capitibus. Tu verò propitius hac mea munuscula admitte, & iram qua
 merito in maritum meum es commotus, in meam gratiam remitte. Decet enim
 clementia & humanitas eum, cui fata regnum destinauerunt. Ille verò muneribus acceptis, Profecto, inquit, Dei voluntate ad nos hodie venisti: alioqui crafti-
 nam

nam diem non videres iuravi enim me hac nocte domum vestram subuersurū, & neminem superstitem relicturum ex familia hominis ingrati, ac in me meosq; centum meliosi. nunc verò Deus tibi in mentem immisit, ut mature occurrens furorẽ meum delinires. Nabalus autem tamen si propter te veniam nunc consequitur, pœnam tamen non euadet, sed sui mores per aliam occasionem perdent hominem. Hac locutus mulierem dimisit. Ea domum reuersa offendit maritum cum equalibus compotantem, iamq; vino grauem, ideoq; tum nihil eorum quæ gesserat indicauit. sequenti verò die posteaquam sobrio rem totam exposuisset, in tantū mœrorem eum coniecit, ut toto corpore sideratus decima post die mortem obiret. Quod ubi Dauidi relatum est, meritas pœnas Deo persoluisse eum dixit. suapte enim malicia perditum, & ultioni subiectum, idq; incontaminatis eius manibus qui iniuriam acceperat. Atque hoc quoque exemplo didicit, neminem scelestum vindictam Dei posse euadere. nec humanas res à Deo neglectas ferri temere: sed bona bonis, & malis, quod illis dignum est, rependi. Moxq; missis ad uxorem eius nuncijs, acciuit eam in legitimum thorum coniugem sibi inducturus. quæ profata prius se indignam ut vel pedes eius contingeret, cum omni tamen suo paratu venit: & uxoris loco posthac habitæ est, hunc honorem ab eo consecuta tum propter modestiam bonosq; mores, tum propter eximiã formæ gratiam. Habuerat autem Dauid & antea coniugem, ex Abesaro oppido oriundam. Nam Melcham Sauli filiam prius Dauidi nuptam pater Liso Pheltra filio elocauit, in oppido Gethla habitanti. Nec ita multo post Ziphe- norum quidam renunciant Saulo, Dauidem rursus in eorum regione esse, & si velit adiutare, posse eum comprehendi. at ille cum tribus millibus militum eo proficiscitur: & superueniente nocte castra metatus est in quodam loco, cui nomen Sycella. Dauid autem cognito quòd Rex contra se cum armis veniret, speculatoribus missis iussit ut se certiores facerent, quonam usq; processisset: cumq; audisset eum esse apud Sycellam, noctu ignaris suis omnibus, duobus tantum comitatus, Abisao sororis suæ Saruia filio, & Abimelecho Chetthao, in castra hostium penetrat. Dormienteq; Saulo & circum eum satellitio, simulq; imperatore copiarum Abenero, in tentorium Regium insinuatus, neq; Regem agnito eius cubili ex spiculo interficere sustinuit, neque Abiseum accensum ad facinus permisit: sed cohibuit admonitum nefas esse Regem diuino suffragio creatum interire, quantumuis malum: eius enim esse in eum vindicare, qui regnum dedisset. utq; aliquod signum esset, quòd nactus potestatem Regis opprimendi non esset. ea usus, ablato spiculo & lecytho aquali, quæ iuxta cubile sita erant, nemine sentiente castra exiuit, intrepidè & quasi per ocium inter sopitos versatus, partim nocturnis tenebris partim audacia propria fretus. transgressusq; torrentem, & consensu montis vertice, unde facile poterat exaudiri, in clamatis Sauli militibus & Imperatore eorum Abenero è somno eos excitat. & cum Imperator nominatim appellatus scitaretur quisnam esset qui se vocaret, sic respondit, Dauid ego sum Jessai filius, à vobis profugus. Sed quò factum est, ut tu vir tantus & inter amicos Regios maxime honoratus, tam negligenter dormini corpus custodias, ut dormire malis quàm curam salutis eius gerere. Capitalem enim culpam admisistis, qui paulo antè quosdam è nostris clam in castra Regia subrepentes non sensistis. Vide igitur quonam deuenerit spiculum Regium, & aqua lecythus: & disce quantum flagitium sit commissum. Saulus au-

An. mudi 2883.
Ante Christum
natum 1081.
Dauid à proposito
Nabalum euertendi
deficit.

Nabal in tantū se cō-
icit mœrorem, ut to-
to corpore sideratus
mortem obiret.

Exemplū prouiden-
tiæ diuinæ, nullū sce-
lestum Dei vindictā
euadere.

Dauid Abigzam Na-
bali viduam ducit.

Saul Melcham prius
Dauidi nuptam aliq;
elocat.
2. Regum 26.
Zipheni rursus Da-
uidem in eorum esse
regione Saulo renū-
ciat.

Dauid cum duobus
in hostium castra pe-
ntrans Sauli spiculū
& lecythū aequalẽ
aufert.

Dauid Sauli Impera-
tori Abenero quòd
Regium spiculum &
aquæ lecythum au-
ferri passus sit expo-
brat.

An. mūdi 2883. *tem agnita Davidis voce, & cognito quòd adeptus eum à somno & custodum negligentia proditum, non tamen interfecit, cum idiure suo facere potuisset, gratias se illi habere pro salute concessa professus est. hortabaturq; ut bono esset animo, nihilq; mali in posterum timens, ad proprias ades reuerteretur. Comper- tum enim habere, non sibypsi salutem suam cariorem esse quàm Davidi. Se enim seruatorem suum, hominem spectata per multa officia beneuolentia, in exilium actum, & saepe in capitis discrimen adductum, amicorumq; consuetudine orbatum persequi non desistere. illum verò pro hostili infestatione salutem sibi repor- nere.*

David Saulo innocē-
tiam suam declarat.

1. Regum 27.

An. mūdi 2889.
Ante Christum
natum 1705.

David cū sexcentorū
manu & duab' vxoribus
in Palaestina ad
Anchum Gitta Regē
e conferr.
Saul contra Davidem
proficisci desistit.

David à Rege petit ut
agri partem ad incolē-
dū ei cum suis attribueret,
Rex Secellam ei donat.

David Saritas & Ama-
leccitas excursionib'
infestat, de manubijs
munera Regi mittit,
eique meridionalem
Iudaeorum Regionē
se incurfare perlua-
det.

Hedio & Rufinus
cap 14.

1. Regum 28.
Palaestini in Hebræos
bellū parant. Anchus
Davidem cū sexcen-
torum cohorte euo-
cat.

atque hoc modo Saulus iam iterum clementia Davidis incolumis è manibus emissus, retro in Regiam se recepit. Caterum David veritus ne si diutius in eis locis hareret tandem comprehenderetur, consultius putauit in Palaestina transire, & illic degere: quod cum ceteris quoque visum esset, unā cum sexcentorum manu ad Anchum se contulit Regem Gitta unius è quinque eius gentis ciuitatibus: ubi domicilio accepto à Rege cum duabus vxoribus Achima & Abigaa habitauit. Saulus autem cautior factus posthac destitit contra eum aut proficisci aut militem mittere, videns id sibi iam bis malè cessisse, minimumq; abuisse quin captando caperetur. Davidi autem non placuit in vrbe Gitta manere, sed petijt à Rege ut ad pristinam erga se hospitalitatem hoc quoque adijceret, & agri partem ad incolendum ei cum suis attribueret. Vereri enim se ne intra mœnia morando onerosus Gittensibus videatur. annuit eius precib. Rex, & vicum quendam nomine Secellam ei donauit, quam David postea regnum adeptus adeo dilexit, ut suam & posterorum priuatam possessionem in perpetuū esse voluerit: qua de re aliàs fusijs dicturi sumus. totum autem tempus quo David apud Secellam vixit, fuerunt menses quatuor, additis viginti diebus. ex eo loco clancularijs excursionibus Palestina gentis vicinos sibi Saritas & Amalecitas infestabat, magnas iumentorum & camelorum pradā abigens. mancipia enim non abstraherat, veritus ne horum indicio res ad Anchum Regem perferretur. De manubijs autem munera mittere ad Regem solebat. quo percontante unde eas pradā ageret, meridionalem Iudaeorum regionem campestem incurfare se respondens, Regi facile persuasit ut crederet quod verum esse vehementer cupiebat. sperabat enim Davidem si hostiliter gentem propriā tractasset, pracluso reditu semper posthac obnoxium se habiturum. Et parabatur tum bellum in Hebræos communi Palaestinarum decreto, indicto omnibus eius nominis socijs die ad conueniendum in Rengam, ubi collectum exercitum Anchus in hostem ducturus erat: & inter cetera auxilia Davidem cum sexcentorum cohorte euocauerat. quo promptè operam pollicente, & dicente adesse tempus referenda hospitalis gratia, Rex contra quò magis eum sibi deuinciret, promisit se eum rebenè gesta in summo apud se honore habiturum, & satellitio suo prapositurum.

CAP. XV.

Hebrzià Palæstinis magnò præliò vincuntur, in quo Saulus Rex
vnà cum filijs fortiter pugnans occubuit.

An. mudi 2890.
Ante Christum
natum 1074.

SAVLUS autem è regno suo diuinos omnes & ventriloquos ac
ariolos ceterosq; similis vanitatis homines eiecerat, solis Prophe-
tis retentis: cumq; audisset Palæstinos Sonnam vsq; urbem pro-
gressos castra ibi metatos, & ipse cum suis copijs illuc occurrit: &
iuxta montem quendam Gelboe dictum castra è regione hostium
posuit: ubi no mediocris trepidatio illum incesit, reputantem hostilem exercitum
viribus longè præcellere: qua de re sollicitus ad oraculum Dei confugit, euentum
prælii sciscitans. Deo autem silente, magis etiam territus, prorsus animù despon-
dit, præfagiens eladem imminere, posteaquam Deus præter solitum auxiliatri-
cem manu subtraheret: quari nihilominus imperat mulierculã quampiã ven-
triloquam, & manes elicere callentem, quò vel sic rerum euentum prænosceret.
nam ventriloquorù genus euocatis defunctorù animabus per eas futura scisci-
tantibus prædicunt. cumq; indicio cuiusdam familiaris sui comperisset esse talem
mulierculam in oppido Endoro, ignaris omnibus, mutato regio habitu, assump-
tisq; duobus fidißimis famulis, ad Endorum & mulierem fatidicam præfisci-
tur: rogatq; eam vt diuinet, educatq; ad superos animam viri, cuius ipse volue-
rit. illa autem repugnante & negante se edictum Regis contempturam, qui hoc
diuinacolorum genus à suo regno arceat: & obestante ne nulla iniuria laceßi-
tus insidias sibi strueret, quò deprehensa vetitas artes attrèctare ad supplicium
raperetur: iurauit neminem hoc resciturù, neq; se responsum cum alijs cõmuni-
caturum, sed fore eam extra omne periculù. Vt verò iureiurando persuasa est nõ
timere, iussit eam Samuelis animam excitare. qua cum nesciret quisnam fuisset
Samuel, ab inferis hunc euocat. quo in conspectum veniente, mulier specie viri
diuina & veneranda perterrita ac stupefacta, versa ad Regem, nonne, inquit, tu
es Saulus Rex? hoc enim ex Samuele didicerat. Quo annuente & rogante trepi-
dationis causam, ait se videre ascendentem virum diuina quadam specie prædi-
tum, percontante deinde qua effigie, quòue habitu esset ac atate, ait senem esse ve-
nerandum, habitu Sacerdotali amictum. Agnouit Rex Samuelem esse, & pro-
cidens adoratione salutauit. anima autem Samuelis interrogante quam ob cau-
sam se elici ac suis moueri sedibus iusserit, necessitate se huc adactù cõquestus est:
imminere enim grauem hostium exercitum, & se inopem esse consilijs destitutù à
Deo, neq; per vates, neque per somniorum visiones futura præsignare dignante.
quapropter ad eum se confugisse, cui res suas semper cura fuisse sit expertus. Sa-
muel verò adesse iam Regi extremù vitæ diem præuidens, superuacaneù respõdit
ex ipso futura scitari, cum à Deo destitutù se agnoscat. Audi tamen, inquit, in fa-
tu esse vt David assumptã regia dignitate bellum ex sententia cõficiat, te verò &
principatù & vitã simul amittere, eò quòd in bello, quòd cõtra Amalecitas gef-
fisti, obediens Deo nõ fueris, & qua tibi per me etiã tum diuum mãdauit, negle-
xeris. Scito igitur & exercitum tuum ab hoste profligandum, & te vnã cù filijs
in præliocadentem cras mecum futurù. His auditis Saulus obmutuit præ mæsti-
tia, & in humum collapsus est, siue ob subitanèam tristitiam viribus deficienti-
bus, siue ob inediam, quòd ea nocte ac præterita die corpus cibo recurare neglexis-
set. tandem cum agrè ad seipsum redisset, mulier urgebat eum vt cibù sumeret,

Saulus è regno ven-
triloquos ac ariolos
eicit.

Saulus Palæstinis cù
copijs aduentare au-
diens ad oraculù Dei
confugit.

Saulus Endorum ad
mulierem fatidicam
præfiscitur.

Saulus Pythonissam
Samuelis animã ex-
citare iubet.

Saulus Samueli de
necessitate sua con-
queritur, cumq; con-
sultat.

Samuelis anima San-
lb visa belli cum Pa-
læstinis euentù præ-
dicit.

Saulus ob subitanèam
tristitiam, viribus de-
ficientibus in humù
collabitur.

An. mūdi 2890
Ante Christum
natum 1074.
Pythoniſſa Saulū vt
menſa appoſita vires
refoueret adigit.

Exemplum comita-
tis ac liberalitatis in
Pythoniſſa.

Iosephus Regē Sau-
lum tanquam infi-
gnem & infractum
Heroem sese cū tota
familia periculo ob-
necientem, futuri pre-
fertim gnarum, lau-
dat.

hanc gratiam ab ipso repositens officij, quod per interdictas artes non sine suo periculo poscenti presterat, priusquam sciret hunc ipsum esse qui interdixit. pro quo beneficio hoc tantum reposcebat, ut mensa appoſita vires refoueret, quo ad exercitū redire valeret. resistantem verò & cibū omnem pro desperatione auersari pergentem, tantū non ad egiſt improbis precibus vt assentiretur. cumq; vnicum haberet vitulū domi à se educatum mulier quotidianis operis victū sibi parans, & nihil præterea possidens, hoc mactato carnes coctas ipsi & famulis appoſuit. Saulus verò eadem nocte in castra est reuersus. Mirari succurrit hoc loco mulieris huius comitatem ac liberalitatem, qua tametsi à Rege artem exercere vetita qua victum parare assueuerat, hominem nunquam antè visum, immemor totam alendi se rationem per hunc sibi ademptā, non auersata est vt hospitem & ignotū, sed comiserat & consolata ad fastiditū cibum sumendū adhortata est: & quod solum mulieri pauperi superfuit, promptè ac libenti animo appoſuit, nec gratiam pro beneficio rependens, nec officio fauorem Regis captans, quem iam iam moriturū præsciebat: cum tamen homines natura ita comparati simus, vt tum demum officiosos esse libeat, quando aut pro meritis gratia est rependenda, aut ipsi demereri quempiam cupimus, quem cumulatè aliquando beneficium repositurū speramus. Egregium igitur exemplar beneficentia nobis exhibuit, ostendens nihil esse potius quam in necessitate constitutos subleuare, nihil quod hominem magis deceat, nihil quod Deum aequè conciliet, & ad benefaciendū nobis prouocet. Et hæc de muliere illa dixisse sufficiat. Nunc aliā quandā admonitionem scriptis meis iuuat inserere, cum populis ac gentibus profuturā, tum præcipuè viris eximijs & ad gloriā natis incitamento futurā ad virtutem: quandoquidem hæc sola in sempiterna memoria sui cultores collocare valens, magnum calcar ad honesta studia tam Regibus gentium, quàm ciuitatum magistratibus debet subdere, vt contemptis periculis atq; etiam certa morte, nihil durū pro patria subire ac sustinere subterfugiat. Quod vt faciā opportunè Sauli Hebraeorum Regis illustre exemplum flagitat. Hic enim licet futuri gnarus, & de obitu suo præmonitus à Propheta, noluit tamen eum vitare, & ob vitā cupiditatem exercitum hosti prodere, atq; hoc modo Regiam maiestatem debonestare: sed cum liberis totaq; familia periculo se obijciens, pulchrum existimauit in prælio pro suo subditis imperio pugnando cadere, & filios in eiusdem laudis societatem assumere potius quàm superstites relinquere, incertum quales nam futuros. Sic enim existimauit, loco posteritatis perpetuam laudem & immortalē memoriā sibi futuram. Quamobrem hic mihi verè iustus & fortis ac prudens fuisse videtur, & si quis huic similis fuit aut futurus est, huic virtutis testimonium ab omnibus reddi æquum censeo. Nam illos qui cum certa victoria incolumitatisq; spe bellum aggrediuntur, posteaquam magnificum aliquid gesserint, non censeo meritò fortitudinis titulis insigniri ab historicis alijsq; scriptoribus. Sed quamuis & illis sua laus debeat, soli tamen generosi ac fortes periculorumq; contemptores iure dici possunt, qui Saulum emulantur. Quid enim magni est communem martis aleam subire, & inter spem ac metum fluctuando, si fortuna affulserit fauore eius uti? contra nihil latum sperantem, & præscium quod necesse sit in pugna cadere, intrepidè tamen & imperculso animo fatominanti occurrere, id verò generosi & verè fortis viri facinus ego censeo. Hæc est Sauli nostri laus, qui exemplo est omnibus verè gloria amatoribus, vt si ho-

nesti apud posteros nominis rationem habent, idem sibi, si quando usus veniat
 proponant: in primis autem Regibus, quibus propter fortuna sublimitatem a
 deo non licet esse ignavis, ut turpe sit etiam mediocritatem fortitudinis non ex-
 cedere. Possem quidem etiam plura in hoc argumento de Sauli generositate dice-
 re, verum ne videar immodicus, eò unde digressi sumus reuertar. Palestinis co-
 piis undique contrahentibus, delectuq; per singulas gentes ac regna & satrapias
 habito, nouissimus venit cum suo milite Rex Anchus, quem secutus est Da-
 uid cum sexcentorum cohorte, quem ubi viderunt Palestinorum duces, percon-
 tabantur Regem videntem venirent Hebrai, aut à quo vocati. Is respondit
 Dauidem iram domini sui Sauli fugientem, à se exceptum, nunc ut gratiam
 hospiti referat, utq; de Saulo vindictamumat, in auxilium venisse. at illis non
 probabatur, quòd veterem hostem in auxilium acciuisset: suadebantq; ut eum
 retrò remitteret, ne forte cladem aliquam ipsis afferat. facile enim habiturum
 occasionem reconciliandi se domino, si hostibus eius detrimentum aliquod attu-
 lerit. Quare prospiciendum esse in futurum, Dauidemq; cum sua cohorte ad a-
 gros à Rege illi assignatos remittendum. Hunc enim esse illum Dauidem virgi-
 nibus cantatum quòd plurima Palestinorum millia deleuisset. Visum est Regi
 quoq; Gitta rectè illos monere, moxq; accito Dauide, equidè, inquit, fidem tuam
 ac virtutem compertam habens sociu huius expeditionis te assumpsi, sed ceteris
 ducibus hoc non probatur. quare confestim agru, quem tibi donau, repete, nihil
 de voluntate nostra dubitans: & illic estq; presidio mea regioni, ne interim, dum
 cum exercitu absum, hostes aliqui eam per occasionem inuadant. hoc enim pacto
 non minus amici ac socij prastiteris officium. Paruit Dauid, & ad Sicellam se
 recepit. Sed interim dum Palestinorum castra sequeretur, Amalecitarum gens
 expugnata & incensa Sicella, pradaq; tam inde quàm ex vicinis Palestinorum
 agris abacta, in suam regionem reuertebatur. Dauid autem vicum suum va-
 statum inueniens, omnibusq; direptis utraq; etiam uxorem abductam, et pari
 modo commilitonum uxores ac liberos cum cetera prada abactos, doloris impa-
 tiens scidit vestimenta sua: & adeo huic calamitati succubuit, ut non prius flere
 ac lamentari suam & suorum vicè desineret, quàm lacryma eum deficerent. nec
 multum aberat quin ab iratis ob iacturã coniugum & liberorũ militibus saxis
 impeteretur, quòd in ipsum causam tanti mali reijcerent. Postquã autem à mœ-
 rore se recollegit, & animam ad Deum erexit, rogauit Põtificem Abiatharum,
 ut sumpto sacerdotali amictu Deum consuleret, & oraculu referret, num Deus
 concessurus sit affecuto Amalecitas uxores ac liberos recipere, pœnasq; de hoste
 sumere. Pontifice verò iubente persequi assumptis sexcentis armatis quantũ po-
 tuit per vestigia hostium properauit. cumq; ad torrentem quendam nomine Ba-
 selum peruenisset, incidit in quendam Ægyptium errantem, iamq; inopia & fa-
 me deficientem, qui toto triduo per desertum impastus oberrauerat. hunc cibo &
 potu prius refocillatũ, rogat cuius esset, & qua natione. is respondit se Ægyptium
 genere, à domino relictum in itinere, quòd propter languorem non posset agmen
 consequi eorum, qui vastata Sicella finitimisq; locis domum se recipiebant. Ita-
 que hoc ductore Dauid usus ad persequendos Amalecitas, affecutusq; eos in
 terram proiectos, & partim prandium sumentes, partim iam temulentos, &
 rebus ex prada quasitis se oblectantes, ex improviso irruens magnam eorum
 stragem edidit. Inermes enim & nihil tale expectantes, & epulis tantum

An. mudi 2890
Ante Christum
natum 1074.

1. Reg. 29.

Anchus secum Dau-
dem contra Hebræos
educit, qui à Palæsti-
norum Ducibus re-
probat.

Anchus Dauidem re-
mittit.

Amalecitarum gens
expugnata & incen-
sa Sicella, prædam
abeegerunt.

Dauid Deum consu-
lit, num ab Amaleci-
tis uxores ac liberos
recipere sit concessu-
rus.

Dauid Ægyptio ser-
uo ductore, Amale-
citas assequitur.
Dauid in Amalecitas
irruit, magnam eo-
rum stragem edit,
omnemq; prædam
recuperat.

An. mūdi 2890 ac computationibus intenti, facile ab armatis cōficiēbantur. alij enim instructis
 Ante Christum mensis accubantes, cruore appositos cibos inundabant, alij propinantes sibi in-
 natum 1074. uicem opprimebantur, nonnulli verò somno iam ac vino sopiti: & si qui se inte-
 rim armare potuerunt, non multo maiore negotio quàm ceteri cadebantur. du-
 rauit enim ea cades à prandio vsq; ad vesperam, ut ex omnibus Amalecitarum
 copijs egrè quadringenti celeritate camelorum ab internecone sint exempti. ce-
 terum prada omnis est recepta, uxoresq; tam ipsius Dauidis quàm commilito-
 num. Remetientes autem iter postquā ad eum locū peruenerunt, ubi ducentos
 minus expeditos ad custodiam impedimentorū reliquerāt, quadringenti illi no-
 lebant eos in prada partem admittere, quòd per ignauiam in persequendo hoste
 delassati fuissent, aiebantq; contentos esse oportere receptis uxoribus ac liberis.
 Hanc eorum uoluntatem iniquam Dauid pronunciauit. Par enim esse, ut ui-
 ctoria diuinitus concessa, receptisq; ex hoste spolijs, uniuersi milites ex aquo frue-
 rentur, maximè cum reliqui impedimenta interim asseruauerint. & ex eo pra-
 iudiciosos in posterum obtinuit, ut tantundem ex prada cederet ijs qui pugna
 interfuerunt, & ijs qui interim circa impedimentorum custodiam sunt uersati.
 Reuersus deinde Sycellam Dauid, per totam tribum Juda partes ex prada ad a-
 micos & familiares misit. atq; in hunc modum circa Sycellam & in persequen-
 dis Amalecitis res gesta est. Interea Palaestini acri pralio cum hoste congressi
 & superiores facti, plurimos ex aduersa acie sternunt. ibi Saulus & filij contra
 hostem egregie certantes, & hoc tantum agentes ne multi caderent, utq; honestis
 uulneribus confecti luctuosam hosti uictoriam relinquerēt, totam uim hostium
 in se conuerterunt: & circumuenti multitudine, magna circa se strage Palaesti-
 norum edita postremò & ipsi hostium telis sunt obruti. fuerunt autem Sauli filij,
 Jonathas, Aminadabus & Melchisus. post quorum casum uniuersus He-

Dauid custodes im-
 pedimentorum, ob-
 strepentibus pugna-
 socijs, in prædæ par-
 tem admittit.

1. Reg. 31.

Saulus cum filijs in
 Palaestinarū pugna,
 reliquo exercitu fu-
 so fugatoq; cadit.

brorum exercitus profligatur: dumq; nullo ordine trepidi fugiunt, instantibus
 à tergo barbaris ingens cades est perpetrata. Saulus quoq; stipatus suorum ca-
 terua fugiebat: in quem Palaestini immisis sagittarijs & iaculatoribus, omnes
 paucis

paucis exceptis confixerunt. ipse vero post multa fortia facinora edita, grauatius vulneribus, ut iam nec subsistere, nec sibi ipse manus inferre valeret, obsecrauit armigerum ut se ferro transfigeret, priusquam uiuus in hostium potestatem fieret. quod cum armiger ob maiestatis reuerentiam detrectaret, ipse admoto ad pectus proprii gladii mucrone in eum incubuit. Et cum deficientibus viribus traicere se non posset, circumspiciens iuuenem proximum rogat, quisnam esset: auditoque esse Amalecitam, orat ut se iuuaret efficere, quod ipse suis manibus non quiret. qui postquam eius optata exsecutus est, ademptis aureis armillis et corona insigni regio, quantum potuit festinus inde se proripuit. armiger autem regius inspecta Sauli nece, ipse quoque se iugulauit. pari modo et uniuersum eius satellitium una cum domino suo cecidit, circa montem qui nominatur Gelbos. Qua clade audita ab Hebraeis qui vallem ultra Jordanem sitam habitant, quique campestres urbes tenent, quod Saulus Rex cum filijs et exercitu in praelio cecidisset, relictis suis oppidis in munitissimas quasque urbes confugerunt: qua Palaestini deserta nacti, facile occupata ipsi posthac incoluerunt. Die vero qua praelium proximè consecuta est, dum casorum cadauera spoliant, inciderunt in Sauli filiorumque eius corpora, quibus exutis capita etiam praeciderunt: et dimissis in hoc per totam suam regionem certis hominibus, hostes cecidisse nunciauerunt: quorum arma in templo Astartes dedicauerunt, porro corpora eorum circa mœnia urbis Bethsana, qua nunc est Scythopolis, crucibus affixerunt. Quod posteaquam auditum est in Jabissa urbe regionis Galaditidis, truncata esse Sauli ac filiorum cadauera, rem indignam rati eos extremo exsequiarum honore fraudari, aliquam multi fortissimi et audacissimi egrediuntur, (alio enim hac urbs homines robustos ac feroces) factoque per totam noctem itinere, ad Bethsanam mœnia peruenientes, demptis Sauli et filiorum corporibus Jabissam ea deportauerunt, nemine hostium arcere eos aut aggredi propter virtutem ipsorum audente. Jabisseni autem populariter eos deploratos in celeberrimo agri sui loco sepeliuerunt, et indicto ob Regis et filiorum cadem luctu ac ieiunio dierum septem, in lamentis et planctu eos exegerunt. Hic finis fuit Sauli iuxta Samuelis vaticinium, propterea quod mandata Dei de bello contra Amalecitas gerendo non est exsecutus: et quia trucidato cum tota cognatione Achimelecho Pontifice, urbem quoque Pontificalem subuertit. Regnavitque uiuente Samuele annis decem et octo, et post mortem eius annis viginti: quo tempore exacto, eum quem diximus vita finem est sortitus.

An. mudi 2890
Ante Christum
natum 1074.

Saulus seipsum interficere molitur, eumque iuuenis Amalecita iuuat.

Hebraei vallem ultra Jordanem sitam habitantes, relictis suis oppidis in munitissimas urbes confugerunt.

Palaestini Sauli filiorumque corpora crucibus affigunt.

Ciues in Jabissa, Sauli & filiorum cadauera dempta sepehant.

Saulus regnavit annis 38.

FLAVI

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER SEPTIMVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI VII ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

- I. Dauid apud Hebronem vnus tribus Rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet.
- II. Ieobotho amicorum insidijs interfecto, vniuersum regnum ad Dauidem deuenit.
- III. Dauid in captis Hierosolymis Chananæos inde populariter eicit, urbemq; Iudæis victoribus inhabitandam tradit.
- IIII. Dauid Palæstinorum bello impetitus, apud Hierosolyma victoriam illustrem consequitur.
- V. Dauid subactis finitimis gentibus tributa illis imponit.
- VI. Damasceni à Dauide vincuntur.
- VII. Quomodo Dauid Mesopotamios deuicerit.
- VIII. Quomodo per intestinum familiæ dissidium, Dauid à filio regno pulsus fuerit.
- IX. Absolonij contra patrem profecti, cum exercitu interitus.
- X. Dauid isiam in regnum restituti status felix.
- XI. Dauid se viuentem Solomonem filium suum regnum auspiciari voluit.
- XII. Mors Dauidis, & quantum filio ad structuram templi reliquerit.

CAP. I.

Dauid apud Hebronem vnus tribus Rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet.

2. Reg. 1.
Amalecita Dauidi Regem Saulum cæsum nunciat, & eius cædis argumenta armillas aureas & insignæ regium affert.

Doc prælum in eum diem incidit, quo Dauid de Amalecitis victor Sycellam est reuersus. tertio autem post eius reditum die, elapsus è prælio Sauli interfecto, scissa veste, caputq; sparsus cinere, ad Dauidem peruenit: adoratoq; eo, interrogatus unde veniret, è conflictu Israhelitarum ait se venire. id fuisse illorum partibus infortunatum, casis multis Hebraorum millibus, & insuper Rege cum filijs post eam pugnam desiderato. atque se nunciare suis oculis visa, cum forte in fugientem cum suis Regem incidisset, quem à se rogatu ipsius, casum fatebatur, ne viuus in manus hostium deueniret: cum enim in gladium incubuisset, non potuisse se ipsum præ multitudine vulnerum interficere. eius deinde cædis argumenta certissima ostendebat, armillas aureas, & insignæ regium, quæ ipse mortuo detraxerat, ut Dauidi afferret. At ille tam certis indicijs credere coactus, scidit vestimentum, & in fletu ac lamento totam diem cum amicis exegit. accedebat ad mæroris cumulum Jonathan Sauli filius, fidißimus eius amicus, & salutis ipsius non semel auctor. Tanta autem fuit Dauidis virtus & erga Saulum benevolentia, ut quamuis sapius capitalibus eius insidijs appetitus, non solum ægerrimè tulerit eius interitum, verum etiam interfectorem illius affici supplicio iusserit. Prasatus enim quòd ipse sui accusator extiterit, Regis cadem professus, & per hoc Amalecita filium se declarauerit, duci hominem mandauit. præterea lamentationes & epitaphia in laudem Sauli & Jonathanæ composuit, quæ in hodiernum usq; diem leguntur. His extremis officijs honorato Rege, luctuq; finito, consuluit Deum per prophetam, quamnam ex urbibus Iudææ habitandam sibi concederet. cumq; responsum esset, Hebronem

Dauid Sauli & Jonathanæ necem deplorat.

Dauid Amalecitam Sauli interfectorem affici supplicio iubet.

2. Reg. 2.

bronem concedi, relicta Sicella eò cōmigravit, ambabus vxoribus illò adductis, An. mūdi 2891
 & coborte domestica: moxq; tota tribus ad eum locum confluens, Regem eum Ante Christum
 communi suffragio declarauit. Audito deinde quòd Saulum cum filijs Jabifeni natum 1073.

Dauid ex Dei iussu
 Hebronem commi-
 grans, à Iudæ tribu
 Rex declaratur.

in Galaditide regione sepelissent, misit illuc qui collaudato eorum facinore, gra-
 tiam illis referendam suo nomine pollicerentur, simulq; nunciarent, quòd Iuda
 tribus Regem se consalutasset. Interea Sauli copiarū prefectus Abenerus filius
 Neri vir strenuus & ad magnas res obeundas natus, quam primum cognouit
 cecidisse Regem & Jonatham, aliosq; duos eius filios, prope in castra delatus,
 reliquum ex omnibus filijs nomine Jebosthum periculo eripit, & superato unā
 cum illo Iordane, totius populi Regem eum constituit, excepta tribu Iuda: regi-
 amq; ei elegit apud locum qui Hebraicè Manalis dictus, interpretatur castrum.
 inde profectus est cum delectissimo milite ut praelio cum Iuda tribu decerneret,
 iratus quòd Dauidem Regē creauissent. Huic occurrit Ioabus Saruis Dauidis
 sororis filius, natus ex patre Suri, duos secum fratres, Abisaum & Asaelem,
 uniuersumq; Dauidis exercitum ducens: & cum circa quendam fonticulum apud
 urbem Gabao in eum incidisset, aciem ad praelium explicat, Cumq; Abenerus
 dixisset cupere se experiri utrius partis praestantiores milites essent, ex pacto
 utriusq; duodeni ad certamen sunt destinati. qui progressi inter utranq; aciem,
 emissis prius pilis, gladios stringunt: comprehensisq; aduersariorum capitibus,
 latera & ilia feriebant, donec mutuis vulneribus ad unum se conficerent. quo
 facto exercitus etiam conflixerunt, & post acre certamen, partes Abeneri suc-
 cubuerunt. Versos deinde in fugam Ioabus non destitit persequi, sed tergis eorum
 inherens hortabatur suos ut ne defatigarentur: idemq; etiam fratres eius facie-
 bant, praecipue iunior Asael ob eximiam pedum pernecitatem celebris, & non
 solum cum hominibus, sed cum equis etiam cursu contendere solitus. is tum A-
 benerum recta insequabatur, nec in sinistram nec in dextram deflectens. Con-
 uersus autem Abenerus, & impetum eius frustrari volens, primum unius mi-
 litis armatura cum eo depacisci voluit, ut persequi desineret. deinde rogabat,
 ne se in hanc necessitatem adduceret, ut illo interfecto in fratris eius conspe-

Dauid Jabifenos
 quod Saulum cum
 filijs sepelissent,
 collaudat.

Abenerus Neri filius
 Sauli filium Iebo-
 sthum populi Regē
 constituit.

Abenerus contra Iu-
 dae tribum copias e-
 ducit, cui Ioabus cū
 vniverfo Dauidis ex-
 ercitu occurrit.

Duodeni milites
 congregiuntur, qui
 ad vnum se confici-
 unt, & Abeneri par-
 tes succumbunt.

Asael Ioabi frater A-
 benerum insequitur.

Abenerus in fugam
 conuersus, Asael
 trucidat.

An. mūdi 2891. *Etum posthac venire non auderet. cumq̄ ille his verbis nihil moueretur, sed persequi pergeret, ita ut versa hasta fugiebat, imminente lethale vulnus infligit, ut in vestigio concideret. qui verò cum eo Abenerum insectabantur, postquam ad locum, in quo Afaeli iacebat, peruenerunt, obliti amplioris persecutionis circum cadauer constiterunt. Joabius autem & frater eius Abisaius, prater examine corpus cursu prouecti, incitatiq̄ ira extincti fratris, mira pernicitate ac alacritate vsque ad solis occasum persecuti sunt Abenerum, & vsque locum qui ab aqua ductu nomen accepit, hic in loco eminentiore consistit, Abenerum cum Beniamitis fugientem prospiciens. qui cum exclamasset, satis iam indignationi indultum, nec esse viros consanguineos improba insectatione cogendos omissa fuga in certamen redire: culpam enim penes fratrem eius Afaelem esse, quòd monitus ab insequendo desistere noluisset, & ideo ictus cecidisset: visus est non male admonere: moxq̄ Joabius, dato receptui signo, suos cohibuit: & in eo loco castris positus pernoctauit. Abenerus verò continuato per totam noctem itinere trans Jordanem in Jebosthi regiam se contulit. sequenti die Joabius recensitis casorum cadaueribus omnes sepultura dignatus est. ceciderant autem ex Abeneri exercitu trecenti sexaginta: ex Davidis nouendecim, praterq̄ Afael: cuius cadauer Bethlema reportatum fratres cum patrijs monumentis intulissent, ad Regem suum in Hebronem sunt reuersi. Hoc fuit inter Hebraos ciuiliis belli initium, quòd aliquandiu durauit, sed ita ut Davidis partes magis ac magis proficerent, contra eorum qui sub Sauli filij debebant imperio, indies deteriores fierent. Interea David sex filios è totidē uxoribus suscepit, quorum natu maximus è matre Achima natus, Ammon dictus est. Secundus ex uxore Abigaa Daniel. Tertius ex Machama filia Tholomai natus Regis Gesirorum, nomine Abesalon. Quartus Adonias ex uxore Angite susceptus. quintum verò & sextum Gerthesam & Galam nominauit. Porro post conflatum ciuile bellum, & crebros partium conflictus, praprium momentum fuit in Abenero, qui quòd esset vir prudens & ad popularem gratiam factus, multitudinem in officio continebat, ut longo tempore in fide Jebosthi permanerent. Deinde verò insimulatus apud eum quòd consuetudinem haberet cum concubina eius Respha filia Sibathi, & ea de causa obiurgatus, dolore & indignatione motus quasi non bona gratia sibi pro fideli studio redderetur: minatus est se regnum ad Dauidem translaturum, & declaraturum quòd Jebosthus non tam propria virtute aut prudentia regno trans Jordanem potiretur, quam ipsius bellicis artibus & eximia in eam diem fide. moxq̄ misit in Hebronem ad Dauidem qui suo nomine fœdus cum eo ferirent, hac conditione, ut inter praprios Regis amicos reciperetur, si populo ad defectionē à filio Sauli concitato, efficeret ut David ab vniuersis Hebrais Rex agnosceretur. Qui cum vehementer hoc nuncio latus conditionē accepisset, & quò magis ratum esset fœdus, postulasset ut Melcholen uxorem ad eum remitteret, quam magno suo periculo & annumeratis Saulo sexcentis Palestinorum capitibus emerat: ante omnia remisit eam abstractam à Pheltia coniugio, adiuuante etiam Jebostho. nam & huic David scripserat, equum esse uxorem sibi restitui. deinde conuocatis senioribus populi, & prapctis militia in eam sententiam locutus est apud eos, remoratum se quidem illos, quò minus, relicto Jebostho, ad Dauidem desciscerent: nunc autem libenter se hoc illis permissurum, quandoquidem certo comperisset hunc per Samuelem*

Joabius & Abisaius vsq; ad Solis occasum Abenerum persecuntur.

Joabius dato receptui signo suos cohibet.

In utroq; exercitu quot ceciderint.

2. Reg. 3. Ciuiliis belli inter Hebraos initium.

Sex filij Dauidi in Hebrone nati.

Abenerus multitudinem in officio continet, ut longo tempore in fide Jebosthi permanerent.

Abenerus ad Dauidem in Hebronem mittit legatos, qui suo nomine fœdus cum eo ferirent.

Dauid uxorem Melcholen ab Abenero postulat.

Abenerus apud seniores populi, prapctosq; militia, ut ad Dauidem desciscerent, loquitur.

mualem prophetam torius Hebraorum gentis Regem diuino iudicio designatum esse. eundemq; vatem praececinisse, quod huius ductu vindicandum sit in Palaestinos, nec alio Rege sub iugum Israëliitarum eos posse subigi. His auditis seniores & praefecti, certi iam in eorum sententiam Abenerum transisse, Dauidi in posterum aperte studuerunt. Supererat ut & Beniamita in hanc sententiam concederent, quod ex hac tribu esset Jebosthi satellitium. ad quos quum eadem verba fecisset, ac ne illos quidem reniti animaduertisset, cum viginti ferme comitibus ad Dauidem proficiscitur, ut praesens foedus inuitum confirmaret: tum quia quisq; in rebus suis sibi magis quam alijs fidei, tum quia volebat certiore facere, quid in causa eius cum senioribus & ducibus egisset, & quod ipsam quoq; Beniamiticam tribum in partes ipsius traduxisset. a quo comiter exceptus, & splendidis ac sumptuosis epulis per aliquot dies adhibitus, tandem petijt ut dimitteretur, traducturus ad eum exercitum, & quod promiserat re exhibiturus, & quasi in manu imperium gentis ei traditurus. Vix ad haec promissa exsequenda missus a Dauid Hebronem exiuerat, cum Ioab copiarum imperator peregre rediens illuc aduenit: cognitoq; quod Abenerus icto cum Dauid foedere paulo ante abisset regnum ei tradi curaturus: veritus ne is primum inter amicos locum obtineret, autor illi factus regij fastigij, & alioqui vir prudens in consilijs capiendis, & rerum momentis obseruandis: ipse vero deteriori conditione esse inciperet, & praefectura copiarum priuaretur, malum & iniquum consilium concipit. ac primum calumnijs eum aggressus, persuadere conatur Regi, ut caueat sibi, neq; fidem illius verbis adhibeat. Nihil enim illum non tentare quo regnum Sauli filio constabiliat: & nunc structis dolis aduenisse, & optatis potitum, cum certa spe insidijs circumueniendi Dauidis abire. Postquam autem frustra se verba fundere animaduertit, ac ne tantillum quidem Regem his moueri, mutato consilio facinus audax mente concipit, & certus hominem tollere, mittit confestim qui cursim per eius vestigia viam carperent, & assecuti eum Dauidis nomine reuocarent, quasi per obliuionem quiddam maxime ad rem pertinens illi significare omisisset. Abenerus autem postquam haec audiuit ex nuncijs in loco cui nomen Besira viginti stadijs ab Hebrone disito, nihil eorum qua euentura erant suspicatus ad urbem reuertitur. Cui obuiam factus ante mœnia Ioab, humanissime exceptum summam beneuolentiam praese ferens (ut saepe fit cum ad obtexendas insidias malum aliquod facinus molientes summam bonitatem simulant) seorsum a cetero comitatu seducit, quasi secretius aliquid cum eo colloqui vellet: atq; ita abductum in locum porta solitarium, uno tantum fratre Abisao praesente stricto ferro per illa traicit. Hunc exitum habuit vir egregius, insidijs a Ioabo interceptus, ut ipse videri volebat in ultionem fratris Asaelis, quae in proelio ad Hebronem commisso Abenerus pertinaciter se insequentem interemerat: re autem vera quod misere timeret, ne honore quem obtinebat priuaretur, Dauid imperium exercitus in Abenerum transferente. Hinc sane videre licet quam nihil non audeant homines ambitioni & auaritia dediti, dum nemini cedere volunt. Nam & dum cupitis potiri properant, non dubitant quoduis perpetrare facinus: & ne, quod semel nacti sunt, amittant, maiora etiam non reformidant: sic existimantes, leuius incommodum esse ad summum fastigium non peruenire, quam ab assuetis iam bonis excidere. ideoq; plus illis semper audacia superest, dum timent ne pristina felicitate priuentur. Sed de his satis est paucis admo-

An. mudi 2891.
 Ante Christum
 natum 1073.
 Seniores & Praefecti
 ab Abnero persuasi,
 Dauidi aperte stu-
 dent.

Beniamitæ in Abneri
 sententiâ concedunt,
 ipse ad Dauidem pro-
 ficiscitur, & hac dere
 certiore facit.

Abnerus à Dauid
 comiter exceptus,
 amicè dimittitur.

Ioabus praefecturae
 suae metuens, Abne-
 rum primū calumnijs,
 mox insidijs adori-
 tum, vita dolose
 priuat.

Homines ambitioni
 & auaritia dediti, ni-
 hil non audent.

An. mūdi 2899
Ante Christum
natum 1065.

Dauid cum toto populo Abenerum deflet ac luget, & solennibus funeralibus ei parentat.

Dauid famæ suæ cōsulit, nemine suspicante ipsius voluntate cæsum fuisse Abenerum.

nuisse. Porro Dauid, audita Abeneri nece, vehementer indoluit, sublataq; ad cælum dextera, magna voce protestatus est, quòd nec iubente se, nec conscio, cades ea fuerit commissa. ad hac diris imprecationibus autorē necis huius execratus, & familiam eius & facinoris socios praiudicio suo damnauit. Valde enim sollicitus erat, ne videretur hoc contra fœdus cum Abenero ictum fuisse admisum. edixitq; ut totus populus desleret ac lugeret virum, & solennibus funeralibus ei parentaret. scissis vestibus & saccos indutus: atq; hoc modo exequias frequentari voluit, quas & ipse unā cū honoratioribus ac prefectis deduxit, placentu & lacrymis satis indicans vel beneuolentiam erga viuum, vel mœrorem ob defunctum: quodq; prater ipsius voluntatē interemptus fuerit. quin & magnifice apud Hebronem sepultum, ac epitaphio à se composito honoratum, stans super monumentum primus deplorauit, suoq; exemplo ceteros ad idem faciendum prouocauit. adeoq; grauius Abeneri morte affectus est, ut nullis amicorum precibus ad gustandum ea die cibum adduci potuerit, sed iuratus ieiuniū vsq; ad solis occasum seruauerit. quod sanè non mediocrē ipsi gratiā apud multitudinem conciliauit. Nam quotquot erant Abeneri studiosi vehementer hunc defuncti extremum honorem & seruata ad ultimum fidem probauerunt, quòd omnia in eum contulisset quæ in amicos cōferri solent, & non ut inimicū aliquando neglecta & ignominiosa sepultura tradidisset: tum considerantes pro se quisq; egregiam Regis benignitatē, eadem sibi quoq; ab illo pollicebatur. atq; hoc modo optimè Dauid fama suā cōsuluit, nemine amplius suspicante ipsius voluntate cæsum fuisse Abenerum. quin & priusquam multitudo, quæ ad funus celebrandum conuenerat, digrederetur, docuit eos, quātm ipse in animo vulnus accepisset, quantumq; totus populus detrimentum, amisso viro in rebus bellicis tam cōsilio quàm manu prastantissimo. Sed Deus, inquit, qui uniuersa gubernat, necem huius inultam non sinet. Is mihi testis esto quòd in Joabum & Abisæum animaduertere non valeo, qui apud exercitum penè plus possunt quàm ego ipse. pœnam tamen diuinitus infligendam non effugient. Et Abenerus quidem in hunc modum vitam finiuit.

CAP. II.

Iebostho amicorum insidijs interfecto, vniuersum regnum ad Dauidem deuenit.

Hedio & Rufinus
Cap. 2.
2. Reg. 4.

IEBOSTHVS autem Sauli filius, morte eius audita, grauius hoc tulit, quòd priuatus esset viro consanguineo, qui precipuus autor ei fuerat, ut in paternum regnum succederet, mirumq; in modum ob hanc causam se afflictauit. Nec ipse diu superstes fuit, sed à filijs Hieremmonis Banaotha & Thanno per insidias est oppressus. Hi enim cum essent Beniamita genere, & inter precipuos optimates, existimantes, si Iebosthum interficerent, magna se munera à Dauide accepturos, & aut amplas prefecturas aut aliud quid honorificum apud eum per hoc factum se consecuturos, nacti solum Iebosthum in cubiculo meridianem, videntesq; nec satellitum quenquam adesse, nec iantricem vigilare, sed & ipsam partim lassitudine partim astu in somnum solutam, subintrogressi ad eum, dormientem interemerunt: precisq; capite, & per totam noctem ac diem itinere continuato, tanquam à lassis properantes ad eum, quem magno beneficio demeruissent, Hebronem peruenerunt: ostensq; Dauidi Iebosthi capite, commendabant ei suam operam ac beneuolentiam, quòd regni amulum de me-
dio

Iebosthicaput ad Dauidem defertur.

non sustulissent. Sed multum eos spes sua fefellit: neque enim pro eorum opinione
 illos excepit Rex. Sceleratissimi, inquit, & iam iam pœnas daturi, an nesciebatis
 quod à me opera premium Sauli interfecto retulerit, qui ad me coronam eius au-
 ram apportauerat? & ille quidem rogatus hoc ei prastiterat, ne ab hostibus ca-
 poreretur. Aut forte alium me iam factum credebatis, ut mutatis moribus dele-
 berer vris maleficis, & domini cadem tanquam beneficium oblatum comple-
 beret idq; occiso à vobis in suo lecto viro iusto, qui neminem unquam laesit, vos
 vero maxima etiam benevolentia summisq; honoribus prosecutus est. quapro-
 pter eadem opera, & illi pœnas violata fidei dabisis, & mihi iniqua de me opina-
 tionis, quem putastis de tali Jebosthi cade libenter auditurum. Neq; enim alio
 modo grauius existimationem meam ledere potuistis. Hac locutus iussit eos ex-
 quisitissimis tormentis excruciatos supplicio dedi: caputq; Jebosthi cum omni ho-
 pore funeratum in Abeneri monumentum intulit. His ita finitis vniuersi He-
 braorum proceres Hebronem ad Dauidem conuenerunt, cum tribunis ac pra-
 fectis, seq; & sua omnia illi dediderunt, commemoratis prius veteribus officijs
 qua in eum vivente etiam tum Saulo contulissent, & quod tribunum tunc Re-
 gum in summo honore habuissent. & quod diuino suffragio per Samuelem Pro-
 phetam Rex una cum suis filijs declaratus esset: eiq; soli destinatum esset, ut, per-
 domitis Palaestinis, Hebraorum rebus perpetuam salutem ac securitatem affer-
 ret. At ille collaudato eorum studio, hortatusq; ut in cœptis permanerent, fore
 enim ut nunquam eos pœniteat, conuiuio & omni comitate exceptos remisit ad
 populum in regiam adducendum. Conuenerunt itaque, ex tribu Iudæ armatorum
 sex millia octingenti, scuta & lanceas gestantes, qui hactenus Sauli filium secuti
 fuerant, & sine quibus hac tribus Dauidi regnum decreuerat. ex tribu Simeon-
 nis septem millia & centum eo amplius, ex tribu Leuitica quatuor millia septin-
 genti cum Principe suo Iodamo, cui his erat Pontifex Sadacus cum viginti duo-
 bus cognatis principibus, ex tribu Beniamitide armati quater mille. Hac enim
 tribus adhuc sustinebat credens aliquem ex genere Sauli regnaturum. Ex tribu
 Ephraimi viginti millia & octingenti, viri animis & viribus prestantes. Ex di-
 midia tribu Manassitide millia decem & octo. Ex tribu Isaschar ducenti fu-
 turorum prescū, & armatorum viginti millia. Ex tribu Zabulon armato-
 rum lectissimorum quinquaginta millia. Hac enim tribus sola vniuersa ad
 Dauidem confluit. hi omnes eadem armatura utebantur, qua tribus Gadi.
 Ex tribu Nephthalitide insigniores & ductores mille, scuto & hasta armati: quos
 sequebantur reliqui tribules eorum, multitudo penè innumerabilis. Ex tribu
 Danitide selectorum viginti septem millia, ex tribu Aseri quadraginta millia. ex
 duabus autē tribubus trans Iordanem habitantibus & reliquo tribus Manassi-
 tidis armatorum scuto & hasta galeaq; ac gladio viginti duo millia. Reliqua quo-
 que tribus gladijs utebantur. Ha fuerunt copia quæ in Hebronem ad Dauidem
 sunt collecta cum magno cōmeatu frumenti & vini caterorumq; ad victum com-
 modorum, omnesq; communi sententia regnum ei ratum ac firmum esse voluerunt.
 cumq; tria illic festa celebrassent epulisq; operati essent, Dauid cum omnibus
 his copijs Hierosolyma est profectus. Iebuski verò qui tum urbem incolebant,
 Chananaorum & ipsi generis, clausis ad eius aduentum portis, & in mœnibus
 quotquot erant ceci vel claudi, aut alioqui mutili in contemptum Regis collo-
 catis, dictitabant hos ad arcendum hostem sufficere, freti munitionum firmitate.

An. mudi 2899
 Ante Christum
 natum 1065.

Oratio Dauidis in Je-
 bosthi interfectores
 acerrima: pœnaq; il-
 lis irrogata.

2. Regum 5.
 Hebraorum proceres
 Hebronem ad Dau-
 idem cōueniunt eumq;
 Regem declarant.

Dauid Proceres &
 Praefectos comiter
 atque benignè exci-
 pit.

Armati ad Dauidem
 venientes.
 1. Paral. 12.

Hedio & Ruffinus
 Cap. 3.
 Oppugnatio Ierusa-
 lem à Dauide susci-
 pitur.

An. mudi 2899 *Quo ludibrio ad iram concitatus, oppugnationem aggreditur: et cum strenua militum opera uteretur, omnibus admittentibus ut unius urbis expugnatione ceteris si qui similiter pertinaces essent, metus incuteretur, vi inferiorem urbis partem occupat. Resistente autem sola arce, decrevit propositis honoribus ac premijs militem ad rem alacriter gerendam excitare: promisitq; ei, qui per subiectam vallem in arcem euasisset, totius exercitus imperium se commissurum. Et cum eo certatim omnes eniterentur, cupiditate summa praefectura accensi, Saruia filius Ioabus alios praeuenit, et conscensa arce, clamore sublato à Rege promissum copiarum imperium repoposcit.*

Ante Christum natum 1069. Dauid Hierosolymae partem inferiorē occupat.

Virtus militum Dauidis, Ioabi praefertim.

CAP. III.

Dauid vicaptis Hierosolymis Chananaeos inde populariter eiicit, urbemq; Iudaeis victoribus inhabitandam tradit.

Dauid Iebusaeos ex arce & Hierosolymis eiicit, & ciuitatē Dauidis appellat.

DIECTIS deinde ex arce Iebusaeis, et instauratis Hierosolymis, Rex ea ciuitatem Dauidis appellauit, ac per omne regni sui tempus domicilium inibi habuit. ceterum tempus, quo apud Hebronem solius tribus Iuda Rex fuit, septem anni fuerunt, et menses sex. postquam autem Hierosolymis regiam sibi optauit, in dies magis ac magis res ei ex voto succedebant, Deo providente ut ea urbs egregijs accessionibus quam celeberrima redderetur. Per idem tempus Iramus, legatione in hoc missa, in amicitiam ac societatem Dauidis est receptus: misitq; ei dono materiam cedrinam et architectos ac fabros, qui Regiam ei Hierosolymis exadificarent. Dauid autem superiorem urbis partem et arcem in ea conditam in unum corpus redegit, cingendumq; eisdem munitionibus Ioabo demandauit. Igitur primus Dauid, Iebusaeis inde eiectis, à se ciuitatem denominauit. Nam tempore Abrahami generis nostri autoris Solyma vocabatur. nec desunt qui affirmant etiam apud Homerum Solymorum nomine hanc urbem intelligendā. templum enim iuxta Hebraeorum linguam nominatum est hac voce, securitatem significante. Totum autem hoc tempus ex quo Iesus Hebraeorum aduersus Chananaeos Imperator, deuicta regionis agros suis diuisit, post quem Iraelita nunquam barbaros ex Hierosolymis eiicere valuerunt, usque ad hanc Dauidis expugnationem, anni fuerunt quingenti et quindecim. Nec praetermittendus est per silentium Orphonas vir inter Iebusaeos opulentus, cui in expugnatione Hierosolymorum parctum est à Rege, tum propter perpetuam eius erga Hebraeos beneuolentiam, tum quia priuato quodam officio demeritus est eum, ut paulo post magis opportuno loco indicabimus. Dauid deinde alias quoq; uxores duxit, et concubinas sibi adiunxit. filios etiam undecim suscepit, quorum nomina, Amnas, Ellus, Sebas, Nathan, Solomon, Iebar, Eliel, Phalna, Ennaphen, Ienas, Eliphals, et praeterea filiam Thamarā. Horū nouem ex legitimis coniugibus nati sunt, duo uero postremi è concubinis. Thamarā autem Abesalomi germana fuit.

Societas Dauidis & Irami.

Hierosolyma quondam Solyma uocata, cuius nominis & Homerus meminit.

Anni à Iosuae tempore usque ad hanc expugnationē fuerunt 515. Orphonas Iebusaeus ciuis Hierosol. amicus Dauidis. 2. Regum 24.

Dauidis liberi Hierosolymis suscepti.

CAP. IIII.

Dauid palæstinorum bello impetrus apud Hierosolyma uictoriam illustrem consequitur.

Hedio & Ruffinus cap. 4. Palæstini in Dauidem signa mouentes partim occiduntur, partim in fugā uertuntur.

DALESTINI autem cognito quod Hebraei Dauidem Regem creassent, collecto contra eos exercitu, et occupata conualle qua dicitur Gigantum non procul Hierosolymis sita, castra ibi posuerunt. Iudaeorum uero Rex nihil inconsulto Deo solitus agere, iussit Pontificem, quid tunc quoque de euentu belli polliceretur, pradicere.

predicere. à quo postquã lata omnia didicit, incunctanter & ipse exercitũ contra
 hostes eduxit: & cõmissõ pralio, ipse à tergo eos ex improviso adortus, partim oc-
 cidit, partim in fugã compulit. Nemo autẽ suspicetur modicũ aut ignauũ fuisse
 Palaſtinorũ exercitũ qui tum Hebræos inuaserat, coniecturã indefaciens, quod
 non magno negotio sit proſtigatus, nulla prius memorabili re gesta: sed sciat uni-
 uersam Syriam ac Phœnicen, consociatis armis, auxilium illis tulisse: qua cau-
 sa fuit ut toties victi, tam multis millibus desideratis, denuo bellum maioribus
 viribus redintegrarent: quandoquidem post presentem quoque cladem, tri-
 plicato exercitu, Davidis ditionem inuaserunt, & eodem quo prius loco castra
 metari sunt ausi. Rege verò iterum de euentu oraculum consulente, respondit
 Pontifex, in sylua qua sletus cognominata non longè ab hoste aberat, exercitum
 continendum, nec prius ad pugnã educendum quàm sylua, nullo perflante ven-
 to, suapte sponte agigaretur. quod ubi primum obseruatum est, & Deus maturè
 presentia sua signum dedit, nihil moratus ad paratam iam & indubitam vi-
 ctoriam est progressus. nam ne primum quidem impetum hostilis acies susti-
 nuit, sed mox, ut ad manus ventum est, terga vertit. nec segnius Hebræus in-
 stitit, fodiendõq; terga fugientium, & multos prosternendo, vsque Gezara quod
 oppidum in vtrorunq; consinio situm erat, victos est insecutus. itum est deinde ad
 castra expugnanda, ubi non magno labore ingenti prada potiti, Deos etiam eo-
 rum confractos diripuerunt. Et quia iam iterum contra hostem res feliciter ge-
 sta erat, visum est Regi de communi seniorum & optimatum ac tribunorum
 consilio omne sua tribus robur ex tota eorum ditione conuocare, & itidem sa-
 cerdotes ac leuitas, atq; ita profectos vnã ad oppidum Cariathiarim, Arcã Dei,
 ex eo loco, Hierosolyma transportare, omnemq; diuinum cultum cum sacrifi-
 cijs & ceremonijs à maioribus acceptis, in posterum in hac vrbe celebrari. Si
 enim sub Saulo sacra non fuissent neglecta, nunquam talem cladem populum
 accepturum fuisse. Conuentu igitur, sicut decretũ fuerat, habito, Rex ad transf-
 ferendã Arcam accedit: quã Sacerdotes ex adibus Aminadabi elatam, in plau-
 strumq; nouum impositam, subiunctis bobus, fratribus eius & liberis ducen-
 dam permiserunt. Præcedebat Rex & cum eo multitudo, sacros hymnos canen-
 tes & omne genus patriorum carminum, & ad variorum instrumentorũ mu-
 sicorũ pulsũ saltitantes, accedentibus & tubis & cymbalis, atq; ita Arcã Hie-
 rosolyma deducentes. postquam autem ventum est ad locum cui nomen Chido-
 nis area, manifesta nimirum ira Oza quidam exanimatus est. bobus enim exor-
 bitantibus plaustrum & Arca inclinata, Oza cum non esset sacerdos ausus ma-
 num sustentandi causa admoliri, in vestigio expirauit, & loco nomen reliquit,
 qui inde vsque hodiernum Oza percussio vocatur. Tum David territus & co-
 gitans se fortè idem passurũ quod Oza, si ad se in urbem Arcam reciperet, quã-
 doquidem ille manu tantum in eam extensa morte mulctatus sit, supersedit illã
 Hierosolyma inducere, diuertensq; paulum in villam hominis cuiusdam iusti
 nomine Obadami, genere Leuita, apud hunc eam deposuit. qua per tres inte-
 gros menses hoc hospitio vsa, rem Obadami familiarem auxit, eiusq; domum
 multis felicitatibus cumulauit. Rex autem cognito quod Leuita is ex paupere
 & humili repente, vsque ad inuidiam eorum qui incrementa eius viderent,
 felix existisset, nihil amplius mali veritus Arcam in urbem suã transtulit hac
 pompa, ut a sacerdotibus deportaretur, deducereturq; à septem choris a se in hoc
 institutis

An. mudi 2899
 Ante Christum
 natum 1065.
 Palaſtini ingenti ex-
 ercitu multis conſo-
 ciatis Hebræos inua-
 serant.

Palaſtinorum fuga,
 2. Regum 6.

Mandatum Davidis
 de transportanda Ar-
 ca.

Oza Dei Arca manu
 admouens in vesti-
 gio expirat.

David Arcam in eades
 Obadami Leuita de-
 ponit, cuius domus
 multis felicitatibus
 cumulatur.

Arca in urbem redus-
 cta, in tabernaculum
 reponitur.

An. mudi 2899.
Ante Christum
natum 1065.

Irridetnr David à
Michol.

2. Regum 7.
Dauid Deo templum
exadificare decernit.
An. mudi 2900
Ante Christum
natum 1064.

Dauidi Deus per Na-
thaneum, à Salomone
templum extruendum
nunciat.

Dauid Deo, pro pro-
missa per Nathaneum
felicitate, gratias a-
git.

Hedio & Rufinus
Cap. 5.
Dauid in Palaestinos
mouet, eisq; bonam
agrorum partem adi-
mit.
2. Regum 8.

instituta est ordinata, Rege ipso interim citharam pulsante ac plaudente, ita ut Michole uxor eius, Sauli prioris Regis filia, factum hoc improbare. quae ubi intra urbem illata est, reposuerunt eam in tabernaculum à Dauide in hunc usum erectum. In ea festiuitate sumptuose ac splendide sacrificatum est, et totus populus exceptus conuiuio, ut tam mulieribus quam uiris ac pueris in singulos distribueretur libum panis subcinerici, et laganum frixum, et frustum de uictima. atq; his epulis populo pasto, ipse domum reuertitur. Huic occurrens Michole uxor, filia Sauli, omnia precata est illi, quacunque Deus propitijs largiri solet: reprehendit tamen quod praeter decorum tantus Rex saltasset, ita ut in conspectu seruatorum suorum et ancillarum partes quasdam inter saltandum denudaret. at ille non pudere se huius facti respondit, quod sciret gratum esse Deo, qui eum et patri ipsius mulieris et alijs omnibus pratulisset: cantaturumq; se ei sapius ac saltaturum, nihil curantem quam indecorum hoc aut ipsi, aut ipsius ancillis videatur. Hac Michole ex Dauidis coniugio nullos filios peperit, sed ex alio marito, cui pater à priore abstractam tradidit, quinque liberos genuit, ut suo loco dicetur. Caterum Rex videns res suas quotidianis successibus per Dei fauorem proficere, peccare se putauit, quod cum ipse habitaret in alta regia cedarinis trabibus extructa, et omni exornata artificio, Arcam pateretur in tabernaculo iacere: itaque decreuit exadificare Deo templum, quemadmodum Moses praedixerat. communicatoq; super ea re consilio cum Nathane Propheta, cum is autor esset proposita exsequendi, pollicereturq; Deum opem ad hoc laturum, audior et iam struendi templi factus est. Sequenti uero nocte Deus Nathani per uisionem apparuit, iubens ut Dauidi nunciaret, gratiam quidem sibi esse eius uoluntatem, quod primus omnium de adificando templo cogitauerit: non tamen se permittere, ut is, qui multis bellis implicitus hostili sanguine manus polluerat, sacratissimum sanum construeret. Veruntamen postquam longam uitam Rex ad ultimam senectutem prouectus felici sine clauserit, extruendum esse templum à filio eius et successore, qui uocandus esset Solomon. cuius non aliter quam filij curam se habiturum pollicebatur, regnumq; per posteros eius continuaturum: quod si quid peccauerit, poenam non ultra morbos et terra sterilitatem processuram. His ex Propheta cognitis Dauid letus, quod iam sciret posteris suis imperium permansurum, et familiam suam fore illustrem ac celebrem, ad Arcam se contulit: prociensq; in faciem adorauit Deum, gratias agens pro omnibus beneficijs acceptis, quod se ex humili pastore ad tantum rerum fastigium tantamq; gloriam euexisset: proq; promissa posteris etiam suis felicitate, perpetuaq; prouidentia qua res Hebraorum augere atque ornare non desineret: atque ita, gratijs actis hymnoq; decantato, et tabernaculo digressus est.

CAP. V.

Dauid subactis finitimis gentibus tributa illis imponit.

NON multo deinde interiecto tempore expeditionem in Palaestinos decreuit, a legato omni ocio et segnicie, ut quemadmodum Deus praedixerat, deuictis hostibus pacatum regnum successoribus relinqueret. Et indicta die militibus ad conueniendum, iussisq; omnibus, ut quam instructissimi ad bellum essent, ubi satis omnia parata existimauit, profectus Hierosolymis in Palaestinam peruenit: hostibusq; magno pralio uictis, et bona agrorum parte multatis, hisq; agris Iudeorum

daorum terra contributis, in Moabitas bellum traduxit. eorum copias ita contulit, ut tertia tantum pars superesset, quam in deditioem accepit. His quoque annuo tributo imposito contra Adrazarum Arachi filium mouit, Sophenorū Regem: cum quo ad Euphratem congressus, viginti peditū millia, equites quinque mille occidit. currus etiam mille cepit, ex quibus, incensis reliquis, centum solos sibi reseruauit.

An. mūdi 2900
Ante Christum
natum 1064.
Maxima Moabitarū
strages.
Dauid Sophenorū
Regem vincit.

CAP. VI.

Damasceni à Dauide vincuntur.

NTERIM Adadus Damasci & Syrorum Rex auditò quòd David Adrazaro bellum intulisset, cum esset eius amicus ac socius, cum valido exercitu in auxilium eius properat, sperans se bellū ab eo depulsurum. cumq; & ipse non procul Euphrate cū Dauide cōslixisset, praelio victus magnā exercitus partem amisit. Desideratis enim ex eius acie viginti millibus, reliqui fugā salutē suā consulerunt. Huius Adadi etiam Nicolaus in quarto historiarum suarum libro, in hac verba meminit. Longo deinde post tempore indigenarum quidam nomine Adadus, ceteris potentior, Damasci & reliqua Syria prater Phœnicen regnum obtinuit. Hic bello inter eum & Dauidem Iudæorum Regem exorto, crebris praelijs cum eo conflictatus, in postremo quo apud Euphratem victus est, multis editis facinoribus Regem se & viriū & animi robore prastantissimum declarauit. Idem de posteris quoq; eius narrat, quòd quasi per manus alius ab alio regnum simul & nomen acceperint. Illo, inquit, defuncto, posterius eius decimam vsque generationem regnum obtinuerunt, quisque à suo patre cum imperio nomen accipiens, quemadmodum apud Ægyptios Ptolemæi, ex his potentissimus ordine tertius instaurato bello abolere volens ignominiam aui temporibus acceptam, expeditione contra Iudæos facta, Samariam vastauit. Nec à vero aberrauit hac parte. hic est enim ille Adadus, qui Achabo apud Iffraelitas regnante, Samariam inuasit, de quo suo loco dicturi sumus. Porro David peragrata cum victore exercitu Damascò & reliqua Syria, totam sub imperium redegit, dispositisq; opportunis in locis presidijs, & tributo imposito, domum est reuersus: & ceu trophæum aureas satellitum Adadi pharetras reliquamq; eorum armaturam Deo Hierosolymis consecrauit. has postea Susacus Ægyptiorum Rex, victo Roboam huius nepote, spoliata urbe cum multis alijs diuitijs exportauit. Sed hac, postquam ad ea tempora ventum fuerit, dicentur. Hebræorum autem Rex fauore numinis utens, & fortunam belli sequens, præcipuas Adrazari vrbes aggressus est. Bettaam & Machonem: easq; vi expugnatas diripuit. in his magna vis auri & argenti reperta est: & præter hac aris genus, quod auro preciosius est habitum: ex quo postea Solomon fecit magnum illud vas mare appellatum, & pulcherrima polubra, cum templū adornaret. Amathenorum autem Rex audita Adrazari clade, quodq; exercitum amisisset, timens sibi decreuit in fidem & amicitiam Dauidis vltro venire: misitq; ad eum Adoramum filium, qui victoriam de communi inimico ei suo nomine gratularetur, & in societatem atq; amicitiam recipi peteret, & munera offerret, anti- qui operis vasa aurea & argentea & area. David verò inita amicitia cū Theo (sic Amathenus vocabatur) & acceptis muneribus, filium eius pro vtriusq; dignitate tractatū dimisit. munera verò illa, cū alio auro ex manubijs captarum

Adadus Damasci &
Syrorum Rex à Da-
uide praelio vincitur.

Nicolaus Historio-
graphus Regis Adadi
cuiusque cum Dauide
belli meminit.

De alio Syriæ Regē,
qui Samariam vastauit.
3. Regum 20.

Dauid Syriæ subir-
gata tributum im-
ponit.
2. Regum 8.

Hierosolyma à Sufa-
co Ægyptiorū Regē
spoliata.
3. Regum 14.

Præda ex bello capta.
2. Regum 8.

Amathenorum Rex
Dauidis societatem
petit.

An. mudi 2900 *urbium redacto, autori victoria Deo dedicavit. qui non solum, quoties ipse*
 Ante Christum *Rex bellu administraret, rem prosperabat: verum etiã, misso in Idumaã Abe-*
 natum 1064. *so Ioabi summi copiarum ducis fratre, illius ductu Idumaos perdomari con-*
 David Idumaos, vt *cessit. Decem enim & octo ex illorum exercitu millia in acie ceciderunt: & oc-*
 viritum tributa per- *cupata prasidijs recens captare regione, Rex non ex agris tantum, sed viritum etiã*
 soluerent, cogit, *tributa exegit. Erat autem natura iustus, & in reddendo iure verum tantum*
 Distributio officio- *& æquum respiciebat. exercitui verò uniuerso Joabum prasecerat. à commen-*
 rum, *tarijs habuit Josaphatum Achilli filium. Designavit etiam ex Phineesi fami-*
 2. Regum 9. *lia Sadocum Pontificem cum Abiatharo, amicus enim ei erat. Scribam ve-*
 David num quis ex *rò Sisam constituit. Banaiam Ioiada filium satellitio suo praposuit: omnes Re-*
 Ionathæ genere su- *gis seniores filij inter patris satellites versabantur. His ita ordinatis succur-*
 perisset scitatur, *rit illi recordatio amici quondam Ionathæ, fœderisq; mutui, quod inter eos in-*
 Memphibosthus do- *tercesserat. nam inter ceteras omnes virtutes hanc quoque habuit, quòd egregie*
 natus paternis & au- *meminerat beneficiorum quæ unquam accepisset. Igitur scitatus est, num quis*
 tis bonis mensæ Da- *superesset ex amici genere, cui gratiã referre posset pro iucundissima olim cum*
 uidis adhibetur, *Ionathæ acta consuetudine. cumq; adductus esset ad eum quidã è libertis Sau-*
 David Sibæ Ionathæ *li, qui poterat superstites noscere, percontatus est, num posset aliquem indi-*
 facultates commen- *care ex Jonathæ genere vinum, cui pro beneficijs à veteri amico perceptis gra-*
 dat, eumq; omnes *tiam reponere quiret, quo respondente: superesse filium eius Memphibosthum,*
 redditus Hierosoly- *pedibus claudum: eo quòd nutrix, audita clade in qua pater eius & auus ce-*
 ma referre iubet. *ciderant, dum raptò puero trepidè fugit, prolapsum ex humeris laserat: dili-*
 Hedio & Rufinus *genter peruestigavit, ubinam & apud quos educaretur. quo comperto misit*
 cap. 6. *in Labatham oppidum ad Machirum (id altoris nomen fuit) qui eum ad-*
 2. Reg. 10. *ducerent. Memphibosthus verò postquam ad Regem peruenit, procidens in*
 Davidis legati ad Am- *faciem, adoravit illum. moxq; iussus est bono animo esse, & omnia, quæ cupe-*
 manitarum Regem *ret, de benignissimo Rege, sibi polliceri: & auitam domum cum pradjs ad il-*
 ob patris obitum cõ- *lam pertinentibus accepit: iussusq; est ad eandem cum Rege mensam accum-*
 folandi causã mis- *bere, & nulla die conuiuio non interesse. cumq; adolescens latus promissioni-*
 si contumeliosè tra- *bus & muneribus Regis, gratias agens, adorauisset, Rex accito Siba, ait se*
 ctantur. *adolescenti paternam domum cum omnibus auitis possessionibus donasse: ius-*
 sitq; eum, villicatione agrorum suscepta, omnes redditus Hierosolyma refer-
 re. Post hac singulis diebus eum mensæ adhibuit: & Sibam cum quindecim
 filijs & viginti seruis Memphibostho largitus est. his ita ordinatis, Siba
 adorato Rege, omnia se facturum pollicitus, discessit. Jonathæ verò filius
 posthac Hierosolymis habitavit, conuictor Regis, nec aliter quàm si ipsius filius
 esset tractatus, filium etiam ex se genitum, Michanum nominavit. atque
 hoc honore Ionathæ posteri à Rege fuere affecti. Ceterum cum per idem tem-
 pus Ammanitarum Rex Naasses, socius & amicus, defunctus esset, filiusq;
 in regnum paternum successisset, David per legatos officiosè eum consolatus
 est, hortatus vt æquo animo patris obitum ferret, eandemq; quam pater ex-
 pertus fuerat, amicitiam à se expectaret. Primores verò Ammanitarum,
 secus quàm de Dauide suspicari par erat, malitiosè hanc legationem missam in-
 terpretati sunt: concitaueruntq; Regem, dicentes Dauidem speculatores regio-
 nis & opum eius sub officij pretextu misisse. proinde cauendũ ab illis, & verbis eo-
 rum non credendum, ne fortè deceptus in aliquã immedicabilem cladem sese
 conijciat. At Rex Ammanitarum Naasses ab optimatibus contra rei veritatem
 persuasus

persuafus, cum iniuria legatos *Dauidis* reiecit. *Rasis* enim media ex parte eorū barbis, praeiſoq; dimidio veſtimentorum, factis non verbis animum ſuum declaravit. Quam rem *Dauid* indigniſimè tulit, nihil diſſimulans non neglecturum ſe iniuriam cum contumelia coniunctam, ſed bello vindicaturum in *Ammanitas*, & pœnas violata contra ius gentium legationis à Rege eorum exacturū. Quod poſteaquam perlatum eſt ad Regis barbari neceſſarios, & copiarum eius præfectos, conſcī ſibi violati fœderis, ac debitam pœnam metuentes, & ipſi ad bellum ſe parabant. & miſſis legatis ad *Syrum Meſopotamenorum Regem* cum mille talentis ſocietatem eius hac mercede impetrauerunt, adducto in ſuas partes & *Suba*. Hi Reges habebant peditem viginti millia. conduxerūt etiam Regem *Nicha* regionis, & quartum nomine *Iſtobum*, qui & ipſi viginti duo millia militum in armis habebant.

An. mūdi 2900
Ante Chriſtum
natum 1064.
Dauid *Ammanitarū*
iniuriā fert indigniſ-
ſimè, camq; vindi-
care cogitat.

Ammanitarū exterorū
ſocietate mercede im-
petrata, in *Dauidem*
copias parant.

CAP. VII.

Quomodo *Dauid* *Meſopotamios* deuicerit.

NON terruit tamen *Dauidem* *Ammanitarum* apparatus & inſita cum Regib. ſocietas, Deo fretū, & ſcientem quod bonā cauſam haberet, iuſtiſq; armis iniuriam ſibi illatam ulciſceretur. Itaq; *Ioabo* commiſſa belli adminiſtratione, cum lectiſſimo milite eum contra hoſtem miſit: qui mox ad primariam eius gentis urbem caſtra admouit. Hoſtibus verò urbem egreſſis, & duas ſeorſum acies explicantibus: alteram qua ex auxilijs conſtabat, in patenti campo: alteram verò qua *Ammanitarum* gentis erat, pro portis qua *Hebraeos* ſpectabant: *Ioabus* hoc animaduerſo & ipſe ad militares artes conſugit. & aſſumptis fortiſſimis militū, ipſe *Syro* alijsq; Regibus ſe oppoſuit. reliquis *Abiſeo* fratri traditis, iuſſit ut contra *Ammanitas* aciem dirigeret: admonito prius, ut ſi videret *Syros* ſibi proualere, adducto properè ſuo milite ſuccurreret. idem ſe facturum ſi ipſum *Am-*

Dauid *Ioabum* cum
lectiſſimo milite cō-
tra *Ammanitas* mit-
tit.

Ioabi & *Abiſei* acies.

manitas agrè ſuſtinere contingeret. cum his mandatis dimiſſo fratre, hortatusq; ut generoſe & alacriter rem gereret, daretq; operā ne quā ignominiam acciperet,

An. mudi 2910
Ante Christum
natum 1054.
Victoria Iobi.

Syri cum Ammani-
tis in Dauidem mo-
uent.

Dauid Syris occur-
rens, 47000. cum Sa-
beco eorū Imperato-
re cædit.

Mesopotamitz vltro
ad Dauidem deditio-
nem faciunt.

Rabatha obsidione
cingitur.
Hedio & Ruffinus
cap. 7.
2. Regum 11.

Dauidis adulterium.

ret, ipse Syros aggreditur. qui cum aliquātisper magna vi restitissent, multis suo-
rum cadentibus terga vertere sunt coacti. quo viso Ammonita territi, Abisam
cum suo milite aduentantem non expectauerunt, sed moti sociorum exemplo in-
tra mœnia refugerunt. atque ita Joabus, malè mulctatis hostibus, victorem
exercitum Hierosolyma reduxit. Nec tamen ea clades Ammanitarum effecit,
vt experti se impares in posterū quiescerent sed missis nuncijs ad Chalamam Sy-
rorum trāseuphratensium Regem, eius auxilia mercede cōduxerunt. Huius vi-
cem in exercitu gerebat Sabecus, qui cōstabat ex octuaginta peditum, equitum
verò decem millibus. Tum Hebræorum Rex intellecto quòd denuo tam magnas
copias Ammonita contra se parauissent, nolens amplius per legatos cum eis
bellum gerere, ipse cum vniuerso exercitu Jordanem transgressus illis occurrit:
Et cōmisso pralio victor euasit, casis peditum quadraginta, equitum verò septem
millibus. Sabecus quoq; hostium Imperator in eo pralio vulnus accepit à Rege,
ex quo postea curam non admittente mori eum contigit. Mesopotamita dein-
de cognito tam tristi pugna euentu, sine mora legatione ad Dauidem cum mu-
neribus missa, deditioem fecerunt. atque ita, appetente iam hyeme, Hierosoly-
ma est reuersus. Vere autem ineunte, Iobum ad bellum Ammaniticum misit.
Is longè lateq; vastatis hostium agris, compulsos eos in Rabatham gentis Me-
tropolim obsidione cinxit: quo tempore Dauid tametsi vir iustus ac pius Et
patriarum legum obseruator diligens, in graue tamen peccatum incidit. Cum
enim, vergente iam die, in solario Regia more solito deambulet, prospexit in

vicinis adibus mulierem frigida lauantem, insigni forma præcellentem, cui no-
men Bethsabe: victusq; eius pulchritudine, Et a concupita sibi temperare nõ va-
lens, accitam ad se complexus est. Paulo post mulier grauidam se sentiens, nun-
ciat Regi, vt dispiciat, quomodo factum hoc latere posset, alioqui publicis legi-
bus adulterij damnatã supplicium daturã. Rex itaq; accersitum ad se ex castris
Iobi armigerum maritum mulieris Vriam nomine, de exercitu, Et quomo-
do oppugnatio procedat, percontatur. quo referente omnia cedere ex sententia,
partes

Bethsabe Regi se gra-
uidam esse nunciat.

Dauid Vriam accer-
sit, eumq; vt profe-
ctus ad vxorem, ibi
pernoctaret, iubet,
quod tamen nõ facit.

partes ei de sua cœna obtulit, iussitq̄, ut profectus ad uxorem apud illam pernoctaret. at ille non ita fecit, sed inibi in regia & inter satellites Regis noctem eam exegit. quo cognito, Rex scitatus est ex eo, quamobrem tanto post tempore domum reuersus, ad uxorem non iuisset, idq̄, prater communem omnium hominum morem, quicumque peregrè ad suos redeunt. respondit ille non esse equum, ut interim, dum imperator suus & commilitones in hostili solo in castris humi cubitant, ipse in uxoris amplexibus se oblectet. hac locutum manere inibi ea quoque die iussit, sequenti ad vicarium suum ducem dimissurus. vocatus deinde ad cenam, & Rege de industria crebrioribus propinationibus inuitante ad ebrietatem usq̄, progressus, nihilo minus tum quoq̄, pro foribus regij cubiculi pernoctauit, nullo uxoris desiderio tactus. hanc ob rem indignatus Rex scripsit Joabo, ut in Vriam penam meritum animaduerneret: modumq̄, puniendi indicauit, ne manifestum fieret suo iussu hoc factum. iussit enim, ut, quâ plurimum periculi esset, hosti opponeretur. moxq̄, à socijs, quò facilius opprimi posset, destitueretur. his ita scriptis, & proprio sigillo obsignatis, epistolam Vria commisit ad Joabum perferendam: qui receptis literis, & cognita Regis voluntate, quem locum maxime ab hostibus infestari sciebat, in eo collocaturus Vriam, adiunctis illi lectissimis aliquot militibus, pollicitus est secum toto exercitu affore, si qua parte muri suffossa aditû intra urbem patefecissent: hortatus eum ut existimationi quam tum apud Regem, tum apud comilitones sibi parauerat, respondens, libenter potius quam grauatim iussa capeferet. cumq̄, Vrias magna alacritate demandatum munus suscepisset, manipulo illi adiungendo clam imperauit, ut cum primùm occurrentibus hostibus urgeri hominè viderent, deserto illo in tutum se reciperent. Itaq̄, cum Hebraei fecissent assultum ad mœnia, veriti Ammanita, ne ab illa parte hostis murum occuparet, fortissimus quisq̄, reclusa repente porta magno impetu erumpunt. quod ubi viderunt qui circa Vriam versabantur, memores Joabi mandatorum, vno agmine sese retrorsum receperunt. Solus Vrias quòd puderet contra quàm promiserat assignatum locum nò tueri, in seruentes sustinuit. ferroq̄, exceptos interemit non paucos, donec circumuentus cum aliquot alijs, quos ignaros consilij pudor idem in officio continuerat, non inultus occubuit. His ita gestis Ioabus Regi per nuncium significat, quòd non ferens obsidionis moras, oppugnatione adortus mœnia, amissis aliquam multis, infestare, in castra redire sit compulsus. mandaratum nuncio, si Regem hoc factum agrè ferre sentiret, ut de Vria quoq̄, morte renunciaret: id quod etiã euenit. Rex enim his cognitis malè factum aiebat, quòd aperta vi mœnia tentassent. oportuisse enim machinis ac cuniculis aditum moliri, maxime cum Abimelechus Gedeonis filius domesticum exemplum illis esse debuerit, qui Thebis turrim ut capere conatus, saxo ab anicula misso ictus turpiter vitam amisit vir alioqui fortissimus, quòd inconsultè difficilimum oppugnationis genus esset aggressus. Vtilissimum autem in re militari quid alijs benè aut secus cesserit considerando, cum simile periculum incidit, hac sequi, illa fugere. postquam autem indignabundo de Vria quoq̄, morte relatum est, irasci desit: iussitq̄, Joabo renunciari, vulgare esse id incommodum, nec à natura belli alienum, cuius hæc sint vicissitudines. debere tamen eum in posterum cautius rem administrare, & aggeribus ac machinis expugnatam urbem solo aquare, & habitatores eius ad unum neci dedere. Cum his mandatis nuncius ad Ioabum properè se recepit. caterum

An. mudi 2910.
Ante Christum
natum 1054.

Dauid Ioabo, vt in
Vriam animaduertat, scribit.

Ioabus iussu Regis
Vriam in hostes mittit.

Vrias cum quibusdã
assultum ad mœnia
faciès, à suis, vt mandatum illis erat, cum
Ammanitæ erumperent, deseritur.

Vrias cum aliquot
alijs occumbit, quòd
mox Regi per nuncium
significatur.

Dauidis ob cladem
acceptã indignatio.

Dauid Vriae necè audita, irasci desinit.

An. mūdi 2910.

Ante Christum

natum 1054.

Dauid Bethsabæ cō-
iugem sibi asciscit,
ex qua puer ei nasci-
tur.

2. Reg. 12.

Dauidem propria
sententia damna-
tum, grauius accu-
satus, poenasq; ei
denunciat Nathā.Dauid falsus pecca-
tum, à Deo veniam
consequitur.Dauid per septē di-
es, infantis ex Beth-
sabæ suscepti, vicem
dolenter ferens, ie-
iunat.Dauid puerū extin-
ctum sentiens, sur-
git, ac lotus cibum
capit.Dauid causam, cur
mortuo puero cibū
capiat, quorum ni-
hil puero adhuc æ-
grotante fecerat, in-
dicat,

Bethsabæ, audita mariti morte, per aliquot dies eum luxit: ubi vero à mœrore ac lacrymis destitit, sine mora eam Rex coniugem sibi asciscit: ex qua mox puer masculus ei natus est. Has nuptias Deus nequaquam aquis oculis inspexit, sed iratus Dauidi, cum propheta Nathan per visum nocturnum se obtulisset, Regem grauius incusauit. propheta vero qui esset vir festiuus ac prudens, reputans Reges, quoties suis affectibus rapiuntur, non magnum iuris respectum habere solere, comminatione numinis ad tempus dissimulata, maluit illum blanda oratione aggredi, in hunc modum sententiam eius exploraturus. Duo viri, inquit, eandem urbem incolebant: alterq; pradiues multorumq; armentorum et gregum dominus: alter vnus tantum ouicula possessor. eam vnà cum pueris suis domi quotidianis cibis alebat, non alio affectu quam si esset filia: cum vero hospes diuiti superuenisset, ille parcens suis pecoribus nullum in amici gratiam mactare voluit: sed abstracta per vim ouicula pauperis, iugulatam et apparam hospiti apposuit. His verbis Rex grauius commotus, scelestum hominem illum facinus hoc ausum pronunciauit, iustumq; esse ut quadruplum pro adempta ouicula restitueretur, et ipse insuper capite plectatur. Tum Nathan incurtanter subiecit, ipsum esse qui hac pœna dignus sit, suo iudicio nefarij sceleris damnatus. ac tum demum illi exposuit in quantam indignationem numinis incurrisset, cuius favore vniuersa gentis Hebraorum Rex constitutus, circumquaq; vicinarum etiam gentium earumq; multarum et magnarum dominium consecutus esset: non semel antea liberatus è Sauli manibus. nunc cum eiusdem benignitate aliquot legitimas uxores habeat, contempto omni humano simul atque diuino iure, alienam eum duxisse uxorem, marito ipsius interfecto et hosti prodito. Igitur affore diuinam ultionem, et ipsius quoq; mulieres ab vno è filijs per vim constupradas, et ipsum insidijs ab eodem appetendum, ut pro clam admissio peccato, in propatulo poenas persoluat. quin et puerum ex ea natum sine mora esse interiturum. territo autem per hanc denunciationem Rege, vehementerq; perturbato, et cum lacrymis fatente se peccasse in Deum: erat enim vir pius, et qui hoc vno excepto, in tota vita nihil admiserat: placatus Deus recepto in gratiam promisit, et regnum et vitam ei seruaturum se esse. post penitentiam enim non amplius se irasci. Atq; ita Nathan postquam futura Regi aperuisset, domum reuertitur. Porro infans ex uxore Vria natus Dauidi, immitente Deo, graui morbo corripitur, cuius vicem mœstissimus pater dolenter ferens per septem dies à familiaribus induci non potuit ut vllum cibum degustaret: sed atratus et sacco amictus, humi prostratus iacebat, et à Deo salutem pueri precabatur. Nimis enim eius matrem diligebat. Septima verò die mortuo puero, familiares non audebant hoc Regi indicare, veriti ne re cognita pertinacius etiam à cibo reliquaq; cura corporis abstineret desiderio defuncti infantis, cuius morbum tam impotenter tulisset. qui cum turbatam familiam sentiret, et aliquid mali celari, facile intellexit extinctum puerum: accitòq; vno è famulis, postquam veritatem comperit, cōfestim surrexit: lotus deinde sumptaq; veste cādida, ad Dei tabernaculum properauit. posthac iussis famulis ut cenam sibi apponerent prater omnem opinionem, admirationi fuit omnibus cognatis et domesticis, stupentibus quòd cum nihil horum, agrotante puero, fecisset, nunc post eius obitum omnia simul faceret: impetratq; prius licentia, causam sciscitabantur. Tum ille. Non intelligitis, inquit, quòd dum puer viueret, de salute eius sperans,

perans, nihil nõ faciebam quo Deum flecterem? nunc postquã is obiit, superuacuum sit inaniter mœrore confici. His auditis omnes sapientiam eius laudauerunt, nec ita multo post Bethsabe grauida, exactis legitimis natura mensibus, filium ei peperit, quem Nathanis monitu Solomonem nominauit. Interea Joabius Ammanitarum acri obsidione premebat, praecisis aqua ductibus, & comestibus interceptis, ita ut fame simul & siti laboraretur ab unico enim puteo spes eorum pendebat, ac ne hoc quidem ad satietatem utebantur, parca aquam dispensantes, ne forte in totum deficeret. Hac Joabius per literas Regi significauit, hortans ut ad excidium urbis ipse veniret, & hunc quoque titulum victorijs suis apponeret, qui collaudato ducis officio fideq;, assumpto secum exercitu ad deuastandam Rabatham proficiscitur: eamq; mox vi captam, militi diripiendam permisit. ipse verò ex praeda nactus est Ammanitarum Regis auream coronam talentum pendentem, & precioso sardonio in signem: quam postea capite gestare solitus est. nec non & alia multa ac magni precij praeda in ea urbe potius est. viros verò eius excruciatos prius ad unum interemit: neq; mitius alias Ammanitarum urbes tractauit, pari modo expugnatas. Post hanc victoriam domum reuerso graue quiddam accidit ex tali causa. Filiam habebat adhuc virginem, formosissimas quasque mulieres pulchritudine uicentem: Thamarum nomine, ex eadem, qua Abesalomus, genitrice natam. huius amore correptus Amnon filiorum Dauidis natu maximus, cum propter uirginitatem ipsius & asseruationem potiri ea non posset, adeo passione hac conflictabatur, ut non aliter quam ex morbo lentam tabem ac pallorem sibi contraheret. id malum deprehendit Ionathas quidam eius cognatus & amicus, uir prudens & magni consilij. uidens enim Amnonem à natua corporis habitudine indies magis ac magis deficere, accessit illum rogans ut causam sibi indicaret. Suspiciari enim se, amatoriam quandam esse hanc passionem. quo fatente sororem germanam sibi adamatam, consilium dat quomodo optatis potiri valeat. suasisit enim ut simulata egritudine, simul atq; pater uisendi causa illum accessisset, roget ut sororem ad se mittat, cuius ministerijs releuatus eo citius conualescere possit. Paruit Amnon, & cum nihil cunctatus decubisset, simulare morbum cepit. Deinceps pater officiosè inuisens percontaretur de ualetudine, petijt sororem ad se mitti. ea postquã iussu patris accita uenit, postulauit ut suis manibus colyphiam fricta adferret. Sic enim libentius se comesturũ. qua in conspectu fratris farina subacta, formatiq;, colyphijs ac frixis, iuueni obtulit. at ille nõ ea gustauit, sed famulis mandauit, ut quot quot pro foribus cubiculi obuersarentur, submouerent: dicens se absq; strepitu quiescere cupere. quo facto iussit sororem in intimum conclaue paratã cœnã inferre. quod cum puella fecisset, apprehensa suadere cepit, ut sui copiam faceret. At puella exclamat, Abstine vim frater abstine, nefas est te rem tam turpem perpetrare. Desine à tam flagitiosa concupiscentia, qua nihil prater dedecus & infamiam toti familiae nostrae adferre potest. aut si resistere ei non uales, à patre tibi hoc impetrandum est, nõ per vim extorquendum. at ille amore feruens non paruit, sed libidinis æstro percitus reluctantem per vim opprimit: atq; post oblatũ uitium, in contrariũ mox affectum uertitur, & exosam ac fastiditam conuicijs aggressus iubet ut euestigio se inde facessat. qua cum hanc iniuriam priore grauiorẽ diceret, quòd constupratam uel usq; notet illi manere nõ patiat, sed confestim extrudat clara adhuc luce, ut turpitudinis

An. mudi 2910.
Ante Christum
natum 1054.
Salomon Dauidi ex
Bethsabe natus.

Joabius per literas
Dauidem ad Raba-
tham excidii uocat.

Dauid Rabatham vi
captam, militi diripi-
endam permittit.

Hedio & Rufinus
Cap. 8.
2. Reg. 13.

Amnon Dauidis filius,
Thamarum Abesalomus
sororem deperiens, in morbum incidit.

An. mudi 2912.
Ante Christum
natum 1052.

Ionathas Amnoni
dat consilium, quomodo
optatis potiri valeat.

Amnon morbum simulans,
patrem sororem ad se
mitti petiit.

Amnon forori ut sui
copiam faceret, suadet.

Amnon sororem reluctantem
per vim opprimit, mox exosam
& fastiditam extrudit.

An. mudi 2912 *tudinis sua testibus occurrat: mandauit famulo ut eam eijceret. illa vero scissa*
 Ante Christum *talaritunica, qualibus tum regia puella ex more velabantur, & cinere caput*
 natum 1052. *sparsa, per mediam urbem discedebat, vim sibi illatam quiritando. in quam sic*

Abesalomus sorore
Thamaram solatur.

Abesalomus vindi-
ctæ opportunitatem
expectat.

Abesalomus patrem
ac fratres ad solenne
conuiuium inuitat,
& Amnonem vino
sepultum, trucidari
curat.

*ita sese affligeret. cumq; illa de stupro rem totam ei denarrasset, solatus eã hor-
tabatur ut a quo animo factum hoc ferret, nec ad iniuriam suam pertinere pu-
taret, cum à fratre sit vitata. quibus verbis placata puella vociferari ac quiri-
tari desit: & deinde aliquam multo tempore in cœlibatu apud Abesalomum fra-
trem perseuerauit. His cognitis Dauid pater vehementer indoluit, sed quia dili-
gebat Amnonem ut filiorum natu maximum, non sustinuit illi molestus esse. Por-
rò Abesalomus graue odium eius in pectore celabat, opportunitatē vindictæ ex-
pectans. iamq; alter annus abierat, ex quo pudicitia sororis eius illusum est: &
cum esset iturus in Belsephon, quod est oppidum tribus Ephraimitica, ad tonden-
dos suos greges, inuitauit patrem ac fratres ad solenne conuiuium. quo excusan-
te quòd nollet eum grauare, rogauit ut pace eius liceret filiis proficisci. quo impe-
trato suis iniunxit, ut quamprimum animaduertissent Amnonem temeto gra-
uatum, neminem veriti ad nutum suum illum trucidarent.*

CAP. VIII.

Quomodo per intestinum familiæ dissidium, Dauid à filio regno pulsus sit.

Dauidi omnes filios
ab Abesalomo casus
nunciatur.

*V*erò perpetratum est quod mandauerat, stupor & trepida-
tio fratres occupat: & sibi quisq; timens, correptis equis cursu ad
patrem ferebantur. Interim quidam praueniens, omnes ab Abe-
salomo casus nunciat. qui non aliter quam par erat amissis simul
tot filiis, idq; fratris scelere, graui dolore ictus, ne causam qui-
dem rogauit, neq; expectato nuncio in re propter facinoris magnitudinem incre-
dibili, totum se luctui tradens, conscissa veste humi prostratus iacebat, deplorans
non magis quos peremptos acceperat, quam ipsum interfectorem. Jonathas ve-
rò Samma fratris eius filius hortabatur, ut moderatius doleret, negans se de
morte caterorum credere: nec enim causam facti inuenire posse: de solo Amnone
dicens diligentius perquirendum. nam de hoc probabile esse, quòd memor iniuria
sororis frater in eum tale aliquid ausus sit. interea sonitus aduentantium equo-
rum, & quorundam eos præcurrentium, omnes in se conuertit. hi fuere filij Re-
gis, qui, relicto conuiuio, profugerant. ibi pater occurrit flens flentibus, ex inspe-
rato videns quos paulo ante extinctos acceperat. denuoq; gemitus ac lacryma
instaurantur: his fratrem, Rege filium sedè trucidatum deplorantibus. At
Abesalomus in Gesura ad maternum auum fugit, eius regionis dynastam, ibiq;
toto triennio permansit. Cum autem Dauidi animus esset Abesalomum ad se re-
uocare, non ad supplicium, sed ut eum apud se haberet: (iam enim ira resede-
rat) ultrò huc propensum Joabus imperator suis artibus impulit. mulierculam
enim quandam grandi natu subornat, qua lugubri cultu ad Regem accedens, a-
iebat inter duos suos filios ruri agentes rixam exortam adeò incruduisse, ut,
cum soli essent ac nemo adesset qui dirimeret, alter ab altero ictus exspirauerit:
rogabatq; hanc gratiam, ut quoniam cognati eius qui interfectus est alterum
ad cadem expeterent, saluti eius consuleret, ne reliqua spe sua senectutis orbare-
tur. neq; enim aliud remedium superesse, si nullum apud Regem inueniret. nam
nihil esse quod illos comperescere queat, præter maiestatis regia reuerentiam. Cumq;
Rex

Ionathas Dauidem
consolatur, mortem
cæterorum negans,
de solo Amnone di-
ligentius perquiren-
dum censet.

Dauidis filij ad pa-
trē, Abesalomus ve-
rò ad auum confu-
git.

2. Reg. 14.

Abesalon callidè per
mulierem à Ioabo
subornatam reuo-
catur Hierosolyma.

Rex postulat eius annuisset, hac verba subiicit: *Tua quidem benignitati Rex gratias ago, quod senectutē meam & tantum non orbitatem miseraris: sed quocertior sim de tua clementia, tuum ipsius filium prius in gratiam recipe, & indignationem contra eum deponere. alioqui quomodo possem de concessa hac mihi gratia non dubitare, cum ipse adhuc ob similem iniuriam filio infensus esse pergas. At cuius est prudentia, uno contra voluntatem amisso, ultrō necem alterius addere? Tetigit mox Regis animum suspitio, personam à Joabo esse subornatam: & cognito ex anicularum ita se habere, accersit Joabum, dicens eum affectum quod cupiebat, licereq; ut Abesalomum reducat. Non enim amplius se in eum stomachari, sed totam indignationem praterisse. At ille adorato Rege, & verbis eius libenter acceptis, euestigio Gesura properavit; & assumptum secum Abesalomum Hierosolyma reduxit. Rex vero audiens filium aduentare, misit qui ei denunciaret, ne ad ipsum accederet. nondum enim ita se affectum, ut reuersum videre statim sustineat. Ille ita ut iussus est deuotato patris conspectu, intra domesticos parietes cum suo famulatio se continebat. nec tamen aliquid eius pulchritudini decepsit, vel propter mœrorem, vel quod non ea tractatione vteretur, qua uti regium iuuenem par erat: sed tam forma quam statura quosuis in maximis delicijs degentes superabat. Tanta autem fuit eius casaries, ut intra octauum quemque mensem ad ducentos siclos, hoc est ad quinque pondos accresceret. Ad hunc modum privato cultu per biennium Hierosolymis habitauit: natiq; sunt ei filij tres & una filia formosissima, qua Solomonis filio Roboamo postea nupsit, & filium ei nomine Abiam peperit. Deinde misit ad Joabum rogans ut se penitus in paternam gratiam reducat, & impetret ut sibi liceat patrem inuisere & alloqui. quod quum Joabus facere cunctaretur, agrum eius vicinum per quosdam è suis incendio vastari iussit. Is quum re cognita ad Abesalomum venisset, ex postalanti, quo suo merito damnum ab eo accepisset, respondit se hoc stratagemate illum ad se elicere voluisse, quandoquidem mandata de conciliando sibi patre negligeret. quam ob rem, inquit, nunc te presentem obsecro, ut placatum mihi reddas genitorem, quandoquidem molestior est mihi reditus in patriam quam exilium fuerat, si ille in indignatione sit pertinax. Tum Joabus his verbis inductus, & vicem eius miseratus, deprecatus est Regem pro illo, & tam accuratè & feliciter eius causam egit, ut flexus ad pietatem confestim eum acciri iuberet. Qui cum supplex illi ad genua veniam peccati petens procidisset, sua manu erecto obliuionem omnium ante actorum est pollicitus. Porro Abesalomus in integram gratiam patris receptus breui magnum equitatum & multos currus sibi comparauit, & satellitium armatorum. & per singulos dies manè regiam frequentans, eos qui in illuc petentes causa cadebant, comiter appellabat: dictitansq; malos adesse patri consiliarios, aut etiam ipsum in ferenda sententia lapsum, popularem auram ita captabat. His artibus conciliatis sibi populi studijs, certus iam de eius fauore, quarto post reconciliationem anno orauit patrem, ut cum bona eius gratia Hebronem ad vota, qua in exilio conceperat, persoluenda abire sibi liceat: permissuq; eius profectus, mox undique plurimos ad se acciuit, ita ut cateruatim illo consuerent. Inter ceteros affuit etiam Dauidis consiliarius Achitophel Gelmonus, & ducenti Hierosolymita, non quidem conscij conspirationis, sed quasi ad sacrificium euocati: nec mora stratagemate succedente, Rex ab uniuersis*

An. mudi 2916
Ante Christum
natum 1048.

Abesalomus red-
ctus patris Dauidis
conspicuum deuota-
re iubetur.

Abesalomi Hieroso-
lymis nati liberi,
2. Reg. 13.

Joabus incendio a-
gri reuocatus, recon-
ciliat Abesalomum
patri.

An. mudi 2918.
Ante Christum
natum 1046.

Hedio & Ruffinus
Cap. 9.
Abesalomus patris
sui affectat regnum,
astutè fati & calli-
dè.

An. mudi 2920
Ante Christum
natum 1044.

An. mūdi 2920 *uerſis conſalutatur. Caterū Dauid audita ex inſperato filij tyrannide, im-*
 Ante Chriſtum *pia hominis audacia percuſſus, qui immemor condonata prioris noxa, multo*
 natum 1044. *ſceleratioꝛa conſilia cepiſſet, primum uſurpandi regni quod patri diuinitus*
 Abefalomus Rex ab *datum ſciret, deinde ipſius genitoris tollendi, decreuit ultra Jordanem in loca*
 vniuerſis ſalutatur. *tutiora ſe recipere: conuocatiſq; amicorum intimis, & collocutus cum eis de*
 Dauid Hieroſolymis *inſolentia filij, totum negocium iudici Deo committens, reliquit regia cuſto-*
 excedit. *diam decem pellicibus, & Hieroſolymis exceſſit, cum alia multitudine magna*
 Dauid fugiens, ſacer- *alacritate proſequentē, tum præcipuè ſexcentorum cohorte, qua etiam re-*
 dotes in vrbe mane- *gnante Saulo à latere fugitantis nuſquam diſceſſerat. Abiatharum uerò*
 re uult, ut per eos, *& Sadocum Pontifices & quicquid Leuitici generis aderat ſimul abire cu-*
 quid in ea agatur, co- *pientes, Arcamq; aſportare, bonis rationibus manere perſuaſit, dicens etiam*
 gnoſcat. *ſine Arca præſidio diuina ope è periculis ſe ſeruandum: ſimulq; mandauit ut*
 Etho fit Dauidi exi- *de omnibus qua inciderent per clancularios nuncios ſe certioreſ facerent.*
 lij comes, *fidelem enim operam in talibus negotijs præſtiterunt filij Pontificum, Sado-*
 Achitophel ad Abe- *chi Achimas & Abiathari Jonathas. Etho quoque Gittaus nullis Regis*
 ſalomū deſicit, cuius *monitis adduci potuit, ut maneret, quo magis illuſtris fuit eius erga Regem fi-*
 conſilia ne ſuccedat *des ac beneuolentia. Ascendenti autem per cliuum Oliueti montis, omnibus*
 Dau. d præcatur. *circa eum lacrymantibus renunciatum eſt etiam Achitophelē, mutatis ſtu-*
 Chuſim Dauid ut *dijs, in partes Abefalomi conceſſe: quo uix aliud triſtus ei in hac calamita-*
 Achitophelis conſi- *te accidit. quamobrem præcatus eſt Deum, ut Abefalomi animum ab Achi-*
 lijs ſe opponeret, *trophele alienaret. uerebatur enim ne eius conſilijs contra ſe ueretur, uiri pru-*
 obnixè præcatur. *dentiffimi & oculatiſſimi in diſpiciendo quid factò opus eſſet. Quumq; in uer-*
 2 Reg. 16. *ticem montis perueniſſet, reſpiciebat ciuitatem, & cum multis lacrymis non*
 Siba heri falſò accu- *aliter quam regno eiectus Deum præcabatur. ibi offendit uirum in amicitia*
 ſati opibus poſitur. *constantem, nomine Chuſim: hunc conſpicatus ſiſſo amiectū & caput cineri-*
 Semeis in Dauidem *bus opletum, & mutabilitatem rerum deplorantem, ſolatus eſt pro tempo-*
 inuiriæ. *re iuſſum æquo animo præſentem ſtatum ferre: ac poſtremò obnixè præca-*
 tus eſt, ut ſimulato Abefalomi partium ſtudio, diligenter ſecreta eius perſcru-
 taretur, & Achitophelis conſilijs ſemper ſe opponeret: ſic enim eum magis
 partibus proſuturum, quam ſi unà maneret. atque ita perſuaſus à Dauide, eo
 relicto Hieroſolyma ſe contulit: quò paulo poſt etiam Abefalomus peruenit.
 Interim Dauid paulum progreſſus obuiam habuit Sibam Memphiboſthi
 ſeruum, quem ipſe ad curam prædiorum amici filio donatorum miſerat, agen-
 tem præ ſe duos aſinos neceſſarijs ad uictum onuſtos. Is obtulit ei ut quic-
 quid uellet ſibi ac ſuis acciperet, ſimulq; rogatus ubi nam Memphiboſthum
 reliquiſſet, Hieroſolymis relicto reſpondit. Sperare enim eum, rebus turba-
 tis, fore ut ob Sauli meritorum memoriam ipſe ſuffragijs populi Rex creare-
 tur. quamobrem indignatus, omnia, qua prius domino eius conceſſerat, Si-
 ba eſt largitus: dicens hunc digniorem quam illum ut talibus poſſeſſionibus
 fruatur. Hac liberalitate Siba gauſus eſt. Dauidi uerò iuxta locum Bachoram
 ſuperuenit cognatus Sauli nomine Semeis, filius Gera, ſaxis eum ſimul & con-
 uicijs impetens: cumq; amici eum protegerent, magis etiam exaſperatus ad
 conuicia, ſanguinariū & multorum malorum cauſam appellabat, iubens ut
 impurus ac execrabilis regione excederet: gratiasq; agebat Deo, quòd per pro-
 prium filium pœnam peccatorum ab illo exigeret, & eorum qua olim in do-
 minum ſuum commiſerat. Hac tam ſæua petulantia concitatis omnibus ad in-
 digna-

dignationem, Abisao verò etiam interficere Semeim volente, Dauide eos cohibuit, negans addendam ad presentiam mala noui alicuius motus occasionem. Nichil, inquit, moror hunc rabidum canem, & Deo cedo, qui eum in nos immisit. Mirum verò si hac ab isto patimur, quando etiam filius pietatis est oblitus. Sed hac misericordi Deo cura erunt, cuius fauore tandem inimici nobis succumbent. His dictis continuabat iter, contempto Semei parte alia montis cursim cum conuicijs affectante. Delatus deinde ad Jordanem, suos ex itinere fatigatos ibi recolligebat ac reficiebat. Interim Abesalomo cum Achitophete consiliario Hierosolyma ingresso, concursu populi salutatis ad eos facto, inter ceteros etiam Dauidis amicus ad eos venit, & adorato nouo Rege, precatus est illi perpetuum hoc imperium. Rogatus deinde ab eo, quid ita cum haecenus inter principes ac fidissimos patris amicos esset habitus, nunc deserto illo ad se transfret: cordate respondit, non esse Dei voluntati & populi consensui repugnandum. Hos, inquit, tibi studentes, ego quoque merito sequor. à Deo enim regnum hoc accepisti, quòd si me in tuorum numerum recipere dignatus fueris, quam fidem & beneuolentiam patri tuo me prestitisse nosti, eandem tibi prestabo. Nemo enim presentem statum iniquè ferre debet, quando non in aliam familiam regnum translatum est, sed in eadem manet, filio succedente. His verbis iuueni omnem suspicionem exemit. Aduocato deinde Achitophete consultabatur quidnam esset agendum. Is suasisit ut cum paternis pellicibus congregaretur. Sic enim populum constantius in partibus perseueraturum, sublata reconciliationis spe: & promptè contra patrem militaturum. Nam haecenus non libenter eos inimicos se illi profiteri, veritos ne pax inter patrem & filium coeat. Paruit iuuenis, iussitq; famulis ut in regia tentorium sibi erigerent inspectante populo, in quod ingressus cum pellicibus patris concubuit. Idq; totum iuxta Nathanis propheta vaticinium euenit, quod Dauidi futurum. ut ab uno è filijs oppugnaretur, prädixerat.

An. mudi 2929
Ante Christum
natum 1044.
Dauid Semeim occidi vetat.

Chusim simulatè offert Abesalomo studium ac fidem suam.

Achitophel Abesalomo ut cum paternis pellicibus congregaretur, suadet.

CAP. IX.

Abesalomi contra patrem profecti cum exercitu interitus.

Hoc Achitophelis consilium exsequutus, iterum postulat quid de belliratione censeat. Respondit ille, oportere sibi attribui decem millia lectorum militum. Cum his se profectum interfectorum patrem, atque ita partibus suis incolumitatem, & ipsi securum imperium eadem opera, Dauide sublato, pariturum. Hac sententia delectatus, accersit Chusim Dauidis amicorum principem (sic enim eum ille vocabat) & exposito Achitophelis consilio, quid ipsi videretur quarebat. At ille intelligens quòd hoc modo Dauid in potestatem redactus facile occidi posset, contrariam sententiam attulit. Scis, inquit, Rex virtutem patris & eorum qui illum sequuntur, quòd in multis conflictibus semper victor euasit. Profectò veteranus bellator artibus contra nos utetur. & intellecto nostrorum aduentu, noctu vallem aliquam cum parte militum insidebit, aut post rupem aliquam delitescet. Deinde nostris exercitum eius inuadentibus paulatim illi pedem referent, expectantes occasionem dum Regi propiores facti totis viribus in pugnam redeant. interim ille ex improviso superueniens, suis animum addet, nostris verò metum ac consternationem afferet. Expende

2. Reg. 17.
Achitophelis consilio suadentis Dauidem bello profectum Chusim se opponit.

An. mūdi 2920
Ante Christum
natum 1044.
Chusi consiliū, quod
etiam, Achitophelis
reiccto, recipitur,

igitur meum quoque consilium sanè melius, & Achitophelis opinionem missam fac. ac potius edicto per totam Hebraorum regionem copias contra patrem collige: qua ubi in unum conuenerint, imperium earum tu ipse assume, neue alterius fidei committas. Facile enim illum deuinces, si in aperto campo assequaris, quòd ille paucos circa se habeat, tu uerò tam multa millia virorum, qui dari sibi occasionem cupiunt declarandi quàm sint tui nominis studiosi. quòd si pater intra mœnia cuiuspiam oppidi se concluserit, machinis ac cuniculis id expugnabimus. In huius sententiam itum est, Abesalomo autore consilio Achitophelis prelatam: sed hoc ipsum Deus effecit, ut Chusis consultor magis placeret. qui prope- rē ad Pontifices Sadocum & Abiatharum ueniens, suum & Achitophelis con- silium eis exposuit, quodque ipsius comprobatum sit: petijt deinde ut hæc Dauidi per nuncios significarent, adhortarenturque eum ut sine mora Jordanem tran- saret: ne forte filius, mutata sententia, persequatur eum, & priusquam in- tutum se recipiat, comprehendat. Pontifices autem iam ante curauerant, ut extra urbem laterent filij, renunciaturi Dauidi quid in urbe agatur. ad hos igitur fidam famulam miserunt, afferentem quid Abesalomo decretum sit: mandaruntque, ut, quantum possent, properarent Dauidi hæc indicaturi. qui euestigio cum patrum mandatis, ut pios ac fidos ministros decebat, nihil sibi ad summam celeritatem reliquum facientes, ad Dauidem properabant. Vix duo stadia promouerant, quum à quibusdam equitibus conspecti, apud Abesalo- mum deferuntur: qui mox ad capiendum eos misit. Senserunt hoc maturè Pontificum filij, & diuertentes à uia publica in propinquum vicum agri Hie- rosolymitani nomine Bocchuram se dederunt, ibique mulierem quandam ro- gauerunt ut se absconderet. ea mox demissis per funem in puteum, os eius uelleribus contexit: rogataque à superuenientibus persecutoribus num eos ui- disse, conspectos sibi non negauit. accepto enim à se potu statim abiuisse di- cebat: & si modo alacriter persequantur, fore, ut eos comprehendant. Illi diu frustra persequuti, retrò sunt reuersi. Mulier uerò, ubi hoc animaduertit, & non esse amplius periculum iuuenibus ne capiantur, per funem rursum extra- ctos cœptum iter continuare iussit. Illi quanta potuerunt festinatione ad Da- uidem peruenerunt, & omnes Abesalomi conatus illi renunciauerunt: qui suos confestim Jordanem transire edicit, quamuis nox esset, nihil cunctari passus. Porro Achitophel ubi suum alterius consilio posthabitum uidit, conscenso in- mento Gelmonem patriam petijt. Ibi conuocatis omnibus domesticis, exposuit eis qua Abesalomo consuluerat, addens quoniam non persuasisset, certo se breui periturum. Dauidem enim omnino superiorem hoc bello fore, & amif- sum regnum recepturum esse. Præstat igitur, inquit, magno animo, ut uirum ingenuum decet, è uita exire, quàm Dauidi ob filio nauatam contra eum ope- ram, excarnificandum se præbere. His dictis in penitissimas ades digressus, se ipse suspendit, atque ita Achitophelem, suoapte iudicio tali morti addictum, co- gnati eius laqueo demptum funerauerunt. Caterum Dauid, superato, ut di- ximus, Jordane, peruenit Castrum, pulcherrimam ac munitissimam eius tra- ctus. Ibi cum summa beneuolentia ab omnibus eius regionis optimatibus ex- ceptus est, partim præsentis hominis necessitate motis, partim reuerentia pri- stina felicitatis. Fuerunt autem hi Barzelaus Galadita, & Siphar Amma- nitidis dynastes, & Mabhirus Galaditidis regionis primas. Hi quicquid ad ui-

Sadocus & Abiatha-
rus filios ad Dauidē
mittunt.

Pontificum filij ad
Dauidem missi, in pu-
teum sese abscon-
dunt.

Dauid de Abesalomi
conatibus certior fa-
ctus, cum suis Jorda-
nem tranfit.

Achitophel, suo con-
silio expulso, laqueo,
sibi uitam finit.

Dauid Mahanaim
peruenit, ubi cum
summa reuerentia
ab optimatibus ex-
cipitur.

Etum

Etiam pertinebat, largiter Regi cum suis præbebant, ut nec lecti strati eis deessent, nec panis ac vinum, quin & carniū copia semper aderat, & quicquid vel ad alimoniam, vel ad lassitudinis refectiōem opus esset. Interim Abesalomus coactō grandi contra patrem exercitu, & traiecto Iordane amne, constitit non longē a Castro oppido Galaditidis, loco Ioabi præposito exercitui cognato eius Amasa prognatus enim erat patre Iotharsa, & matre Abigaa. hac vero & Saruia Ioabi mater, sorores erant Dauidis. Rex autem recensitis, qui circa se erant, comparatoq; numero circiter quatuor millium, decreuit non expectare dum Abesalomus prior ipsum aggrediatur, sed creatis tribunis, diuisoq; in tres partes exercitu, unam Ioabo imperatori attribuit, alteram fratri eius Abisao: tertiam tradidit Ethao, amico quidem & familiari, sed è Gitta oriundo. Ipsum autem volentem adesse in exercitu amici prohibuerunt, idq; prudentissima ratione. Si enim, eo præsentē, vincerentur, nihil spei reliquum fore. quod si una parte exercitus victi, cum cetera ad ipsum refugissent, reparandarum viriū facultatem non desore. alioquin etiam hostem suspicaturum, alium exercitum circa Regem esse. Placuit hoc consilium: itaque persuasus apud Castrum mansit. Sed dum amicos ad pugnam dimitteret, obtestabatur ut memores omnium acceptorum beneficiorum strenuam ac fidelem operam sibi nauarent: & ut post victoriam filio parcerent, ne occiso illo, aliquid mali in seipsum statueret. atque ita precatus illis victoriam, exercitum emisit. Caterum cum Joabus ex aduerso hostium aciem suam explicuisset in planicie syluam à tergo habente, Abesalomus quoque suos contra eduxit: & congressi acriterq; pugnantes multa utrinque præclara facinora edebant: his dummodo Dauid regnum recipiat, quiduis periculi magno animo contemnentibus: illis contra ne Abesalomus & hoc priuētur, & patri insuper audacia pœnas det, nihil nõ uel facere uel pati paratis. Isdem cum numero longē præstarent, ignominiosum ducebant tanto

An. mudi 2920
Ante Christum
natum 1044-
Hedio & Ruffinus
cap. 10.
2 Regum 18.
Abesalomus Iordane
nem traiecit.

Diuisio exercitus Dauidici.

Dauidem adesse volentem in exercitu amici prohibent.

Mandatum Dauidis de parcendo filio.

Prelium inter Abesalomum & Ioabum.

paucioribus Joabi militibus succumbere. Contra Regij ut tot millia profligarent omni ope conixi, tandem, ut erat dignum veteranis & rei militaris peritissimis, hostem

An. mudi 2920
Ante Christum
natum 1044.
Fuga & strages exer-
citus Abesalomii.

hostem terga vertere coegerunt. fugientes deinde per saltus & abrupta insequen-
do, alios captiuabant, alios trucidabant, ita, ut multo plures in fuga caderent,
quam in pralio. Interfecta sunt enim ea die ferme viginti millia. Plurimi autem
in Abesalomum ferebantur, insignem tam pulchritudine quam statura corpo-
ris. Is veritus ne viuus caperetur, conscensa mula Regia effuso cursu fugiebat.
Cumq; per agitationem ventilaretur capillitium, aspera arboris prominenti
ramo inopinatè implicitum iuuenem suspendit. Iumentum enim vehementi im-
petu ferebatur, non aliter quam sessorem gerens. at ille sublimis in ramo retine-
batur, ne hostem effugeret. Quod animaduersum quidam è militibus Dauidis
indicauit Joabo: eoq; quinquaginta siclos promittente, si illum cõfoderet, respon-
dit: Nec si duo millia daturus esses, facerem hoc domini mei filio, maxime cum
omnibus nobis audientibus parci iuueni sit precatus. At ille iussit ut indicaret
vbinam pendentem viderit, moxq; defixo in cor telo eum interemit. Armigeri
verò Ioabi circumstantes ab arbore eum detraxerunt, & proiectum in hiatum
profundum, ac obscurum congestis saxis obruerunt, ita ut tumuli forma exta-
ret. Deinde cum receptui cecinisset Ioabus suos à persequendo cohibuit, parcen-
dum civili sanguini ratus. Porro Abesalomus erexerat sibi in valle Regis co-
lumnam marmoream cum inscriptione, duobus stadijs à Hierosolymis distitam,
quam voluit vocari Manum Abesalomii dicens, quod, etiam si liberos eius pe-
rire contingat, in hac tamen nomen ipsius esset mansurum. Habuit enim tres
mares, & unam filiam Thamar, quemadmodum iam antè diximus: qua Da-
uidis nepoti Roboamo nupta, Abiam eius successorem peperit: sicut post loco suo
copiosius dicitur.

Ioabus Abesalomum
interemit.

Abesalomii columna
marmorea.

CAP. X.

Dauidis iam in regnum restituti status felix.

Chusis victoriæ nun-
ci ad Dauidem mis-
sus ab Achima ante
vertitur.

DEFUNCTO Abesalomo populus eius domum quisque suam di-
lapsus est. Achimas verò Sadoci Pontificis filius adito Joabo,
rogauit ut sibi permitteret ad Dauidem ire, nunciaturo lata
omnia, quodq; diuina ope ac providentia victoriam sit cõsequen-
tus. Negauit hoc Imperator, dicens non conuenire, ut antehac
afferre lata solitus, nunc de morte filij Regem certiozem faceret: iussitq; eum ibi
manere. sed vocato Chusis illi mandauit, ut omnia qua sciret ad Regem perfer-
ret. Achima verò denuo rogante, ut ipse mitteretur, victoriã tantum nuncia-
turus, non etiam Abesalomii mortem, passus est eum hoc facere. Is viã compen-
diosam ingressus soli sibi notam, Chusim anteuertit. Sedente autem Rege in por-
ta, & expectante aliquem de pralio nuncium, speculatorũ vnus conspecto Achima
currente, necdum valens eum agnoscere, ait ad Regem, videre se quempiam
accurrentem. Cumq; Rex bonum esse nuncium ominaretur: paulo post sequi il-
lum alterum quendam indicauit. Respondente Rege, hunc quoque bonum fore
nuncium, speculator iam propiorem Achimam noscens, Sadoci Pontificis filium
ait curriculo aduentare. Tum Dauid, profectò hunc bonum & optatũ nuncium
afferre de pralio. Vix hac verba finierat, dum Achimas Regem adoratum sa-
lutat: & scitante de pugna, latam victoriam annunciat. rogatus deinde quid fi-
lio factum sit, ait se versis in fugam hostibus confestim iter arripuisse, audisse ta-
men clamorem militum Abesalomum persequentium: nec prater ea quicquam
comperti habere, quod iubente Ioabo properè discedendum fuerit, ut victoriam
renun-

renunciaret. iamq; & Chusis aderat Regē adorās & victoriā annunciās. qui similiter de filio rogatus: Inimicis, inquit, tuis eueniat idem q; Abesalomo. Hac verba in causa fuerūt, ut nullā ex ea victoriā voluptatē nec Rex perciperet, nec milites. Ipse enim cōscensa editissima urbis parte deslebat filiū, plangēs petus, & capillitū lacerans, & modis omnib. sese afflicans, ac vociferās, Fili mi, utinam mihi tecum mortem oppetere contingeret. Cum enim esset natura suorum amantiſſimus, præ ceteris hunc maiore affectione proſequebatur. Exercitum autem & Ioabum, audito quod Rex filium ita lugeat, puduit triumphabundos in oppidum ingredi: sed demisso capite lacrymantes, non aliter quā clade accepta veniebant. Caterum quum Rex operto capite gemere desiderio filij perseueraret, Ioabus consolandi causa ad eum ingressus: Quid facis, inquit, o Rex? an nescis quod pacto tibi ipse calumniam struis, quasi amicos pro tua salute periculis se exponentes, atque adeo te ipsum & familiam tuam oderis: ames verò tibi infestissimos, & iustissima pœna absumptos desiderare non destinas? Nam si Abesalonus vicisset, & regnum suum constabilisset, nihil ex nobis omnibus reliquum fecisset: sed à te ac tuis liberis initio factò, ad unum miserabilem in modum perdidisset, non deslentibus nos inimicis, sed gaudentibus, & grauitè punientibus eos qui nostram vicem miserarentur. Te verò non pudet hac facere propter hominem inimicissimum, qui quum esset tuus filius, tantopere in te fuit impius? Desine igitur ab iniusto luctu, & da te in conspectum tuorum militum, & gratias illis age, quod sua virtute hanc victoriā nobis pepererunt: alioqui si quā cœpisti pergas, hodie regnum ac exercitum alteri tradam, efficiamq; ut iam grauius ac verius quā antè lugeas. Talibus verbis Ioabus Regi mœstitiam excussit, eumq; ad curam Reipublicæ adduxit. Sumpto enim habitu alio, quò gratior esset militi eius conspectus, pro foribus porta confedit, ita ut hoc audito uniuersus populus ad salutandum eum concurreret. Dum hac ita geruntur, qui ex Abesalomi exercitu cladi superfuerunt, domum reuersi nuncios oppidatim dimiserunt, admonentes quantum beneficiorum à Dauide accepissent, & quomodo post multa ac magna bella in libertatem ab eo vindicati fuissent: & quā iniquè hoc eiecto alteri regnum commississent. Itaque deberent eos, extincto quem elegerant, Dauidem rogare, ut omiſſa ira in gratiam populum suum recipiat, & quemadmodum antea curam Reipublicæ suscipiat. De hac re crebri nuncij veniebant ad Regem: uq; mox Sadoco & Abiatharo Pontificibus per literas mandauit, ut Principes tribus Iudæ compellent, turpe illis esse, alias tribus ante eos in regnum Dauidem reponere, maxime cum is tribulis sit ac consanguineus. pari modo Amasam Imperatorem eos alloqui iussit, qui fieret quod cum esset ipsius ex sorore nepos, exercitui non persuaderet, ut Dauidi regnum in manus reddat. Sperandam autem illi non solum veniam, quā iam contigisset, verum etiā uniuersarum copiarum præfecturam, quā Abesalonus ei concesserat. Pontifices verò tum Principes dicta tribus sunt alloquuti, tum Amasam ostentata Regis pollicitatione in partes ipsius traduxerunt. Ac primum contribules Dauidis incunctanter per legatos eum in regnum reuocant: quorum exemplo simul & Amasæ autoritate moti ceteri Israelitæ & ipsi idem faciunt. atque hæc legationes ad eum Hierosolymis excipiendum confluebant. Sed singulare Iudæ tribus officium extitit, quæ usque Iordanem amnem illi occurrit. eodem præsto fuit

An. mudi 2920
Ante Christum
natum 1044.

Dauid cognita filij
cadē à Chusi acriter
cumdeslet.

2. Regum 19.
Ioabus cum exercitu
lucens urbem ingre-
ditur.

Taxatus Dauid ob fi-
lij luctū excussit mœ-
stitia, prodit in publi-
cum.

Hedio & Rufinus
Cap. 11.
Israhelicum regnum
Dauidi iterum offer-
tur.

Dauid Amasæ veniā
& uniuersarū copia-
rum Præfecturā cō-
cedit.

An. mudi 2920
Ante Christum
natum 1044.
Iudæ tribus ad Ior-
danem vsque Dauidi
occurrit, & ponte flu-
minis ripas iungit.

Semeis veniã conse-
quitur.

Memphibosthus à
calumnijs Siba se pur-
gat.

Dauid Memphibo-
stho veniã & dimidiã
partis bonorum Sibe
donatorum restitu-
tionem promittit.

Berzelus Hierosoly-
ma, patre eò profi-
cisci nolente, cū Da-
uide contendit.

fuit Semeis filius Gera, sequentibus mille viris è tribu Beniamitica: necnon Siba
libertus Sauli comitatus quindecim filijs & seruis viginti. Hi unã cū tribu Iu-
da ponte ripas fluminis iunxerunt, ut Rex cum suis absque negotio transire pos-
set. Ut verò ad Iordanem peruenit, salutatus est à tribu Iuda: & Semeis in pon-
tem progressus, accidensq; ad Regis pedes, rogabat veniam commissorum, utq;
in sensus sibi esse desineret, ne ve recepta potestate in se primum animaduerteret:
reputaretq; id quoq; quòd erroris pœnitentia ductus, primus ipse reuertenti oc-
currisset. In hunc modum supplicanti ac misericordiam implorãti, Abisau Ioa-
bi frater, satini hoc, inquit, putas ad effugiendum supplicium, quòd maledico in
Regem diuinitus electum ore es commeritus? Tum Rex ad eum versus: Desi-
nite Saruia filij, ne ve nouas turbas ac seditiones excitare. Sic enim vos existima-
re volo, hanc esse mihi aditalem regni diem. quam ob rem iuro me omnibus
omnem pœnam remittere, qui quocunque modo in maiestatem meam peccau-
erunt, neq; in quenquam ea de causa animaduersurum esse. tu quoque Semei bo-
no animo esto, nihil de supplicio sollicitus. At ille adorato Rege, cepit eum praece-
dere. Post hac Memphibosthus Sauli nepos ei venit obuiam, sordidatus & pro-
missio ac neglecto capillitio. ex quo enim Rex profugerat, neque comam totondit,
neque vestem purgavit, calamitatem eius non secus quam propriam ferens: ad
hac suo procuratore apud Regem falso delatus fuerat. Is post salutatum & ado-
ratum Regem interrogatus ab eo, qua de causa non simul exisset, socius fuga fu-
turus: respondit Sibam esse in culpa. Hunc iussum parare ad profectionem neces-
saria, verba sua non aliter quam alicuius mancipij cõtempnisse. alioquin, inquit,
si pedibus integris fuisset, & ad profectionem his uti potuisset, nunquam abste-
relinqui passus fuisset. Nec contentus meam erga te domine pietatem impedis-
se, in super maliciosè ac mendaciter me detulit. Sed benè noui quòd tua pruden-
tia tales calumnias non admittat: quum sis iustus, & Deum ac veritatem, cui
tantopere studes, diligas. Cum enim in grauissimis periculis aui mei temporibus
versatus sis, liceretq; tibi de tota familia nostra eo nomine pœnas sumere, quæ tua
bonitas est ac modestia, omnes acceptas iniurias obliuioni tradidisti, recenti etiã
tum earum memoria summam potestatem assecutus. præterea in amicorum or-
dinem allectum, & mensæ tuæ quotidianæ conuiuam adhibitum, nihilo dete-
riore conditione quam unum quemuis è maximè necessarijs apud te esse volui-
sti. his auditis neque Memphibosthum punire libuit, neque an Siba calumniator
fuerit cognoscere. sed præfatus cuncta se eius bona Siba largitum, veniam
tamen illi & dimidiã partis restitutionem promissit. Tum Memphibosthus: Ha-
beat sibi totum Siba, mihi satis est te in tuum regnum restitutum esse. Berzelum
deinde Galaditam virum magnum ac bonum, cuius benignitate belli tempore
adiutus fuerat, deducentem se Iordanem vsque, Rex rogauit ut simul Hieroso-
lyma proficisceretur: pollicitus eum parentis loco se habiturum, nihilq; illi de fore
quo extrema eius ætati refouenda sit opus. at ille excusauit, rem domesticam con-
uictui regio præferens: dicens se iam octuagenarium non posse Regiã voluptati-
bus perfrui, iam de absoluendo extremo vitæ actu & sepultura sollicitum: rogansq;
ut sibi cum bona Regis gratia liceat suo more domi viuere: quandoquidem iam
per ætatem non amplius ullam è potu aut cibo voluptatem capiat, & aures
obturatas habeat ad sonos tiliarum caterorumq; instrumentorum quibus auli-
ci Regij se oblectare solent. Quo ita instanter rogante, Te, inquit, dimitto: hunc
verò

vero Achimanum filium mecum abire sinito. Omnium enim bonorum meo-
 rum particeps erit. Tum Berzellæus relicto filio, & adorato Rege, omniaq;
 facta illi precatu, domum est reuersus. Dauid autem Galgala peruenit, iam
 dimidium totius populi circa se habens, & Iudæ tribum integram. Eò vene-
 runt ad illum primores eius regionis, sequente magna hominum multitudine:
 incusabantq; Iudæ tribum, quod inscijs cateris ad Regem se contulisset, cui o-
 mnes simul unanimiter occurrere debuerint. Princeps verò tribus Iudæ ro-
 gabant, ut aequo animo ferrent, quod praudenti essent. Exhibitum enim hoc of-
 ficium propter cognationem, qua deuinctum sibi feruentioribus studijs profe-
 querentur. neque enim se hac de causa ulla munera accepisse, ut merito agrè
 ferre debeant, serius se ad illum peruenisse. Non tulerunt hoc dictum cate-
 rarum tribuum Principes, Demiramur, inquit, fratres, quòd Regem vobis
 propriè cognatum vindicatis, ac si non omnium nostrum cognatus sit habend-
 us, quem omnibus nobis ex aequo Deus praesse voluit: ergo cum totus populus
 undecim partes habeat, vos unicam, tantoq; potiores simus, præter æquum fe-
 cistis quod nobis nescientibus ad Regem venistis. In hac Principum alterca-
 tione exortus est vir quidam malus ac seditiosus, Sabæus filius Bochoria, tri-
 bus Beniamitidis: qui sublata voce in medio multitudinis exclamauit, Non
 est nobis pars apud Dauidem, nec hereditas apud Iessei filium, simulq; corni-
 cine iussu canere bellicum, omnes, relicto Dauide, illum sunt secuti, sola Iudæ
 tribu circa eum manente, à qua mox in regiam Hierosolymorum est deductus.
 Ubi concubinis, cum quibus filius Abesalomus congressus fuerat, in alias ades
 traductis, omnia benignè ut ante administrari iussit, ipse verò posthac non am-
 plius eis est usus. Amasam deinde exercitui præposuit, dignitate in hunc colla-
 ta, quæ prius Ioabi fuerat: iussitq; ut collectis quantis posset è tribu Iudæ co-
 pijs post triduum ad se veniret, ut eum, tradito exercitu, cum imperio contra
 Bochoria filium mitteret. Quo ad colligendum militem profecto, quum in ea
 re occupatior maturè non rediret: tertia die Rex Joabo dixit, non esse in rem
 publicam, dilationem Sabæo concedi: ne forte instructior factus plus damni
 det, plusq; exhibeat negocij, quàm modo Abesalomus exhibuisset. Non est,
 inquit, ulterius expectandum, sed cum his quæ nunc ad manum sunt, copijs,
 & sexcentorum cohorte, cum Abiseo fratre hostem persequere: & ubicunque
 illum adeptus fueris, da operam, ut prælio decernatur: & caue, ne occupatis
 munitis urbibus multorum nobis certaminum & laborum materiam præbeat.
 Ioabus nihil cunctatus paruit, & assumpto fratre ac cohorte, reliquisq; qui
 tum Hierosolymis aderant, militibus, contra Sabæum raptim exercitum du-
 cit. Cumq; Gabaonem, qui vicus quadraginta stadijs à Hierosolymis abest,
 peruenisset, obuiã ei factus est Amasa magnum exercitum adducens. Ibi Ioa-
 bus thorace munitus, accinctusq; gladio, accedente ad complectendum Ama-
 sa, de industria gladium sibi è vagina elabi passus est: eosq; mox à terra sub-
 lato, & altera manu barba Amasa ceu deosculandi prehensa, improviso ictu
 ventrem ei perfodit, hominemq; confecit, facinus sanè impium, quòd bonum
 & cognatum iuuenem immerentem propter emulationem summa præfectu-
 ra & regia gratia sustulit. Hac enim de causa iam ante Abeneri quoque ca-
 dem perpetraverat. Sed illud facinus propter honestum prætextum fraternæ ul-
 tionis dignius venia videbatur: in Amasa verò cade nihil tale habuit quod præ-
 tenderet.

An. mudi 2920
 Ante Christum
 natum 1044.

Tribus Iudæ, quòd
 inscijs Israelis Regè
 reducerit, accusatio
 & excusatio.

2. Regum 20.
 Sabæus homo fedi-
 tiosus auertit Israheli-
 tas à Dauide.

Dauidis concubinae à
 filio stuprate aliq;
 traducuntur.

Ioabus contra Sabæu
 paucis copijs, Amasa
 in colligendo exerci-
 tu cunctante, mitti-
 tur.

Ioabus Amasam in-
 gular.

An. mudi 2920 *tenderet. Caso autem imperatore pergebat ad Sabaeum debellandum, uno reli-*
 Ante Christum *cto apud cadauer. hunc iussit proclamare ad exercitum, Amasam iure casum me-*
 natum 1044. *ritas poenas dedisse: qui vero partes Regis fouerent, Ioabum & fratrem Abisai*
eius duces sequi debere, iacente vero in via corpore, & tota multitudine ad id
confluente, & ut fieri solet cum admiratione circumstante, custos translatum
illud in villam quandam longe a via remotam deposuit, & veste contextit: quo
facto omnes Ioabum sunt sequuti. Is quum per totam Israeliticam regionem
Sabaeum esset persequutus, indicio cuiusdam cognouit eum esse in munita qua-
dam urbe, nomine Abelmachea. qua obsessa & circumuallata, iubet militem
muros eius suffodere & euertere: valde enim irascebatur, quod portas ei clausif-
sent. mulier autem quadam honesta & prudens, videns patriam in extremo pe-
riculo, conscensis mœnibus Ioabum per milites ad colloquium euocat. qui post-
quam processit, Deus, inquit, Reges & Imperatores creat, ut deletis Hebrao-
rum hostibus in pace Israelitas contineant: tu vero nulla in re laesus, primariam
Israelitarum urbem expugnatum uenisti. Tum ille abominatus eius uerba,
& meliorem sibi mentem precatus, negauit se uel unum e plebe occisum cupe-
re, tantum abesse ut urbem tam egregiam excisam uelit: & si ad supplicium
dedatur Sabaeus Bochoria filius, Regi rebellis, omissa oppugnatione confestim
se inde exercitum abducturum. His auditis mulier, Ioabum rogat, ut pau-
lisper sustineat, pollicita illi caput hostis statim e mœnibus deiciendum: moxq;
ad ciues reuersa, Vultis, inquit, mali male perire cum liberis ac coniugibus
propter hominem malum & ignotum, eumq; pro Dauide, cuius tanta in uos
extant beneficia, regnare, & unam hanc urbem tam valido exercitui re-
sistere? Quibus uerbis persuasi, preciso capite Sabai, ad milites Ioabi hoc
deiciunt: confestimq; signo receptui dato dux obsidionem soluit: & Hiero-
solyma reuersus denuo uniuersis copijs Imperator praeficitur. Banaias quo-
que satellitibus & sexcentorum cohorti a Rege praepositur. Adoramus
quastor tributis recipiendis constituitur. Sabathes & Achilaus Commenta-
riensium sunt Principes. Susa scribis praepositus, Pontificatus quoque Sadoco
& Abiatharo mansit. hucusque loq;

Ioabus Sabaei in vr-
be Abelmachea cir-
cumuallat.

Mulier Ioabo urbem
quam iustius cõfer-
uaret cuersuro, op-
probrat.

Conditio obsidionis
soluendae à Ioabo
proposita.

Supplicium de Sabaeo
iunctum.

Officia à Dauide di-
tributa.

Hedio & Ruffinus
cap. 12.

2. Reg. 21.
Fames ob iuramentum
violatum, Israelitis
immissa.

Septem viri e Sauli
progenie ad suppli-
cium Gabaonitis tra-
duuntur.

Dauid in uite disci-
men uocatus ab Abi-
sao liberatur.

Post hac fame regionem premente, Rex supplex à Deo petijt, ut populum mi-
seratus causam atq; remediũ tanti mali ostendere dignaretur. Responsum est per
Prophetas, postulare Deũ, ut Gabaonita vindicetur, quos Saulus Rex deceptos
prater ius & fas interfecerat, & iusiurandum quod illis olim Iesus imperator &
senatus iurauit, violauerat. Quamobrem si Gabaonitis pro casis ciuibus pœ-
nas quas ipsi uoluerint exigere permittat Rex, fore ut placatus Deus populũ
e presenti calamitate eximat. quod posteaquam ex Prophetarum relatione
compertum est, accitis Gabaonitis percontatus est quid à se peterent: qui cum
septem e Sauli progenie deposcerent ad supplicium, Rex perquisitos eis tradidit,
Memphibostho tamen Jonatha filio parcens. his acceptis Gabaonita, ut libitum
est, in eos animaduenterunt: confestimq; pluente Deo terra posito squalore ad
pristinam fertilitatem redijt, populusq; copia rerum ut ante fruebatur. Ali-
quanto post Rex bello Palaestinos adortus, & pralio cum eis cõgressus, dum victos
auidius persequitur, ultra ceteros solus est longius prouectus. hunc iam lassu-
lum conspicit Acmon filius Araphi, unus e Gigantum sobole, indutus lorica
circulis consertam, & lanceam gerens trecentos siclos pendentem, accinctusq;
gladio:

gladio: & conuersus e fuga haud dubie confecisset Regem, ni Abisus Ioabii frater
 repente superueniens eum protexisset iam prostratum, & hostem trucidasset. An. mudi 2924
 Ante Christum
 quo Regis periculo grauitus commotus est exercitus, & duces iureiurando eum
 deuinxerunt, ne in posterum cum alijs interesset pralio, ne, si propter fortitudinē
 natum 1040.
 Dauidi, vt pralijs
 abstineat, suadetur.
 & audaciam humanum aliquid ei contingeret, populus ea felicitate, quā ex
 ipsius administratione percipiebat, orbaretur. Cumq; post hanc pugnam Pala-
 stini ad Gazaram urbem conuenissent, Rex quamprimum hoc cognouit, exer-
 citum contra eos confestim ire iussit. in hac expeditione egregiam laudem ob pre-
 clara facinora edita meruit Sobacchis Chettans, vnus e fortissimis Dauidis mi-
 litibus, complures enim qui se de gigantum genere iactabant, & viribus eximijs
 insolescebant, orco tradidit, praecipuus autor victoriae quam tum Hebraeus de ho-
 ste reportauit. Redintegratisq; bellum Palaestinis, & nouo exercitu in eos mis-
 so a Rege, optime se gessit Nephanus cognatus ipsius. singulari enim certamine
 cum fortissimo Palastinorum congressus, occiso illo effecit, vt reliqui terga ver-
 terent: multiq; hostium in ea pugna sunt desiderati. Nec ita multo post rursus
 castra metati sunt ad quoddam oppidum non procul Hebraeorū finibus: fuitq; in
 eo exercitu vir statura cubitorum sex: cui seni digiti erant in manib. ac pedibus. Ionathas.
 Huic ex Regis exercitu Ionathas Samae filius solus se opposuit, stratoq; aduersa-
 riorum maximum momentum ad victoriam attulit, & ipse fortissimi viri laudem
 retulit. nam & hic barbarus oriundum se a gigantibus iactabat. Hoc pralium
 cum gente fuit vltimum, non ausa postea se contra Israelitas mouere. Caterum
 Dauid perfunctus iam bellis ac periculis, & in altissima pace degens, vario ge-
 nere carminum odas & hymnos in honorem Dei composuit, partim trimetro
 versu, partim pentametro: instrumentisq; musicis comparatis docuit Leuitas ad
 Instrumenta Musica
 Dauidis.
 pulsandum eorum laudes Dei decantare, tam Sabbatis diebus, quā in ceteris festi-
 uitatibus. species autem instrumentorum haesuerunt: cinnyra decem chordis inten-
 ditur, & plectro pulsatur: nabla duodecim sonos continet, sed digitis carpitur:
 cumq; his aderant & cymbala aerea, benè magna atque lata: quod sanè de pra-
 dictorum instrumentorū natura, ne prorsus ignorentur, dixisse, sufficit. Porro
 Rex fortissimos viros circa se habuit, sed maximè insignes praclaris facinoribus
 2. Regum 22.
 Dauid Poeta.
 xxxviii, quorū quinq; tantum virtutem cōmemorabo, facili ex his de reliquis
 coniectura. tales enim erant hi qui possent vel regiones subigere, vel magnas gen-
 tes debellare. Primus Issamus filius Achemai, qui non semel in aciem hostium ir-
 ruens non prius a cade abstinit, quā nongentos occideret. Post hunc Eleazarus
 Eleasar.
 filius Dodeia, qui fuit cum Rege in Arasamo. hic in quodā pralio Israelitis mul-
 tudine hostium territis & in fugā versis, solus locum suum non deseruit: & con-
 gressus cum hostibus multos interfecit, adeo vt cruore gladius eius ad dextrā ad-
 glutinaretur: quo viso reuersi in praliū Israelita cedentem iam hostem urgendo
 admirandā ac celebratam victoriam retulerunt, Eleazar osternente, vulgo ve-
 ro milium prostratos spoliante. Tertius erat Ili filius Sebas. hic quoq; cum bello
 Sebas.
 Palaestino in loco qui Maxilla dicitur, acies ex aduerso constitissent, Hebraiq;
 rursum territi loco cederent, solus in aciei vicem hosti se opposuit: & non paucis
 letho datis, reliquos impressionem eius non sustinentes, & in fugam effusos inse-
 cutus est. Haec fuerunt facinora quae hi tres in pralijs ediderunt. Eo vero tempo-
 re, quo Rege Hierosolymis agente Palaestinorū exercitus usq; ad urbem accessit,
 & dum ille consulturus Deum de bello, arcem ascendit, in ea valle castra metati

An. mudi 2924
Ante Christum
natum 1040.

Heroes tres per ho-
stiu castra excurrut,
in Bethlehem aquam
hauriunt, & Dauidi
afferunt.

Abifaeus.
Banaias.

Banaias Aegyptium
hasta ex ipsius mani-
bus extorta confo-
dit.

Banaias Leonem ex
animat.

Hedio & Rufinus
Cap. 13.
2. Regum 24.

Dauid Ioabū ad per-
agendum censum iure
iubet.

Numerati populi
famma.

Dauid tribus malis
propositis pestem e-
ligit.

tus est, qua xx. stadiorum spatio usque Bethlema pertinet: dicente ad amicos: o quam bonam aquam habemus in patria mea, maxime in cisterna porta vicina: o si quis eam mihi afferret, id certe mallem quam multum argenti accipere: tres isti his auditis, euestigio excurrerunt, & cum per media hostium castra Bethlema peruenissent, hausta aqua per eandem viam ad Regem sunt reuersi, attonitis audacia tanta barbaris, nec ausis paucitatem eorum contemnere. eam aquam Rex bibere noluit, dicens, periculo sanguinis emptam, & ob hoc sibi non conuenire: sed Deo inde libauit, gratias agens, pro virorum incolumitate. Post hos erat Ioabi frater, Abifaeus, qui una die DC. hostes interemit. Quintus Banaias, genere Sacerdos, hic prouocatus a duobus fratribus, virtute inter Moabitas illustribus, utrumque confecit. Rursum ex prouocatione, cum mira statura Aegyptio certans, inermis cum armato, hasta ex ipsius manibus extorta hominem confodit: quo insignior fuit victoria, quod adhuc viuenti ademptis armis, prius eum spoliauit, mox proprijs armis occidit. Est & aliud eius facinus, quod iam dictis, quantum ad animositatem vel preferri potest, vel certe conferri. Quum enim ningeret, leo in quendam puteum illapsus est: cuius os quod angustum esset, videbat breui fore, ut id niuibus oppleretur: atque ita desperato exitu, & salute, rugire coepit. Banaias autem forte fortuna iter faciens, accurrit ad rugitum bestia: & quum descendisset in puteum, repugnantem ictu baculi quem gerebat exanimauit. nec deteriores virtute fuerunt reliqui triginta tres. Ceterum Dauid volens cognoscere quantus millium numerus recenseri posset in populo, oblitus praeceptorum Moysi, qui praedixerat, quoties censeretur populus in singula eius capita pendendum Deo semiscilum, iussit Ioabum imperatorem, ut iret ad censum peragendum. quo excusante nihil opus esse, nihil motus coegit sine mora ad imperata exequenda proficisci. Ioabus autem assumptis ad hoc negocium Principibus tribuum & scribis, obita tota Israelitarum regione, & cognito quanta esset populi multitudo, post nouem menses & viginti dies Hierosolyma reuersus ad Regem numerum ei populi reddidit, absque tribu Beniamitica: quam nondum ad censum vocauerat, sicut nec Leuiticam. Rex enim interim penituit, agnoscens in Deum se peccasse. Erat autem reliquorum Israelitarum numerus non genta millia, duntaxat eorum qui ad militiam essent idonei. In Iuda vero tribu quadringenta millia censebantur. Prophetis deinde referentibus ad Dauidem, quod Deum offendisset, supplex orare coepit, ut propitius redditus facti huius daret veniam. Qui exoratus Gadum Prophetam ad eum misit, tres optiones offerentem, ut ex his quam mallet eligeret, aut famem per septennium duraturam, aut bellum per tres menses iniquo Marte cum hoste gerendum, aut pestilentiam per triduum in Hebraeos sauituram. Illo vero harente ac turbato propter difficilem inter haec mala electionem, & Prophetam urgente ad celerem responsionem, ut Deo renunciare posset: Rex cogitans, quod si famem peteret, sui magis quam aliorum rationem habuisse videri posset, quandoquidem ipsi nihil periculi esset multum frumenti in horreis habenti, illis non item: quod si per tres menses ab hoste vinci elegisset, sic quoque sibi consuluisse, qui arcus & fortissimam circa se cohortem haberet: optauit malum regnantibus aequae ac regnatis commune, in quo omnibus par metus imminet: praefatus melius esse incidere in manus Dei, quam in manus hostium. Hac ita, ut audiuit Prophetam Deo renunciantem, pestilentia in Hebraeos ingruit, ita ut varijs modis absumerentur,

*perirentur, nec facile esset morbum cognoscere. mors enim una erat, sed pluri-
 mis & incompartis causis homines rapiebat. alius enim post alium efferebatur,
 & clanculum obrepens malum celeriter exitium afferebat. quidam enim repen-
 tum vehementi dolore, & amaro cruciatu, animam exhalabant. alij paulo
 lentiore vexati malo ne curationē quidem ferre poterant, sed inter officia medi-
 corum expirabant. alij subito tenebris ob oculos obortis, ceu profocati exanima-
 bantur. nonnulli interim dum aliquem domesticorum funerant, sepultura non-
 dum absoluta commoriebantur. quo factum est ut à matutina hora usque ad
 prandium hac peste septuaginta millia hominum sint absorpta. iamq; genius à
 Deo missus Hierosolyma petebat. eam quoque urbem simili malo afflicurus.
 Tum Rex saccum indutus & humi prostratus, supplex orabat Deum, ut pe-
 stem sedaret, & iam mortuus contentus de cetero quiesceret. inter has preces sub-
 latis oculis, cernens genium per aërem stricto gladio Hierosolyma petentem,
 exclamat ad Deum: se esse pastorem poena dignum, ceterum greges nihil comme-
 ruisse. Effunderet iram in se ac suam familiam, & innocenti populo parceret.
 Deus autem admissa supplicatione pestem repulit: missiq; ad eum Gado prophe-
 ta, mandavit ut confestim ascenderet in aream Oronna Jebusai, & exstructo
 altari, inibi sacrificaret: qui mandatum hoc non neglexit, sed mox ad destina-
 tum locum se contulit. Oronna verò circa trituram frugum occupatus, ut Re-
 gem unà cum omnibus filijs accedentem vidit, occurrens adoravit eum. Erat
 autem genere quidem Jebuseus, sed inter precipuos amicos Davidis: qua
 causa fuit ut capta urbe nihil illi molestum acciderit, quemadmodum superius
 diximus. Hoc percontante, quamobrem herus ad servum accederet, ait se
 velle aream eius emere, ut in ea Domino altare construeret, & sacra faceret. at
 ille & aream & aratra & boues in holocausto gratis largiri se dixit, preca-
 riq; ut Deus libens ac propitius hoc sacrificium admittat. Rex verò gratiam si-
 bi eius simplicitatem ac magnanimitatem professus, voluit ut precium accipe-
 ret. Iniquum enim esse de gratuitis offerre sacrificium. Oronna verò dicente, fa-
 cturum se quicquid Rex vellet, aream hanc de eo quinquaginta siclis emit: ex-
 structoq; ibi altari, sacrificia & holocausto super eo perfecit, & hostias paci-
 ficas obtulit. quo festo Deus placatus, propitius ut antè est redditus. Erat au-
 tem is locus in quem olim Abrahamus filium, ut holocausto faceret, adduxe-
 rat, & cum iam iam iugulandus esset puer, aries repente adstans altari apparue-
 rat: qui pueri vice fuit mactatus, ut iam antè scripsimus. David autem cum
 animaduertisset se exauditum, & gratum fuisse sacrificium, decrevit totum il-
 lum locum altare uniuersi populi appellare, & Deo templum ibi exadificare:
 quam eius vocem Deus in futurum ratam esse voluit. mox enim propheta ad
 eum misso, illic templum exstruendum pradixit à filio, quem regni successorem
 esset relicturus. Post hanc prophetiam iussit Rex numerari inquilinos, & in-
 uenta sunt eorum centum octuaginta millia. ex his constituit lapidarium octu-
 aginta millia: reliquos ad conuehentos lapides deputauit, ex quibus tria millia
 & quingentos operarijs praefecit. magnam quoque vim ferri ac aris ad horum
 operum usum congeffit: materiemq; cedrinam multam & praegrandem, Ty-
 riy & Sidoniy hanc suppeditantibus, à quibus huius copiam impetrauerat. di-
 cebatq; suis amicis, hac ideò se apparare, ut filio successuro materiam ad adi-
 ficandum relinqueret, & non tum demum eam comportare necesse habeat.*

An. mudi 2930
 Ante Christum
 natum 1034

Ingens Hebraeorum
 strages ob pestem à
 Deo immisam.

David pro innocen-
 te orat populo.

Mandatum de altari
 extruendo.

Oronna Jebuseus
 Sup. lib. 7. Cap. 3.
 Orphona dictus.

Oronna aream Da-
 uidi donat.

Precium pro area
 datur.

Locus altaris extru-
 e. Gen. 22.
 Sup. lib. 1. Cap. 13.

Hedio & Ruffinus
 Cap. 14.

Architecti templi
 extruendi.
 1. Par. 22.

David magnam vim
 ferri, aris & lignori
 comportat.

An. mūdi 2930 *adhuc per atatem rudis talium negociorum, sed omnibus in promptu sitis facile*
 Ante Christum *opus absoluat.*
 natum 1034

CAP. XI.

Dauid se uiuente Solomonem filium suum regnum auspicari voluit.

Exstructio templi Solomononi mandatur.

Dauid Solomonem vt Deum colat, hortatur.

Thesaurus ad tēpli structurā congestus.

Adiutores Salomonis in templo exedificando.

Mandatum de Arca, ceteraq; sacra suppellectile in templū reponenda.

Hedio & Ruffinus Cap 15. 3. Reg. 1. Dauid aliosus factus, Abisace cum recalc fecit.

Adonias affectat regnum.

An. mūdi 2931. Ante Christum natum 1033.

ACCITO deinde Solomoni filio mandauit, vt quamprimum regnum adeptus esset, templū Deo construeret, dicens se id voluisse quidē, sed oraculo prohibitū, quod propter crebra bella cruentus haberetur, pradiētumq; sibi id edificium à fatiis destinatum filiorum natu minimo, qui Solomon esset appellandus: quem non aliter quam filium patri, ipsi Deo cura futurum: atq; etiam totam Hebraorum regionem hoc Principe felicem fore, & inter cetera bona id quod omnium est potissimum, pacem habituram, utpote alienam non tantum ab externis bellis, verum etiam ab intestinis seditionibus. Ergo, inquit, quandoquidem à Deo designatus es Rex, antequam natus, da operam vt alioquin etiam dignus sis eius prouidentia, pietatem colens & iustitiam atq; fortitudinem, & precepta eius legesq; per Mosem traditas obseruans, & ab alijs eas violari non permittens: & insuper templum quod te regnante strui sibi voluit, cura vt sicut debes ei reddas, nihil deterritus operis magnitudine. omnia enim ante obitum parata tibi relinquam. Scito sanè auri quidem collecta decem millia, argenti verò talentorum centum millia. aris item ac ferri tantum congeSSI, quantum vix numero comprehendi possit: & ad hac lapidum & lignorū materiem copiosissimam. Habes praterea multa millia fabrorum lignariorum & cementariorum: & si quid his defuerit, tu supplebis. Quapropter hoc opere absoluto carus eris Deo, eumq; perpetuum protectorem habebis. Post hac adhortatus est principes populi, vt in ea structura filium adiutarent, & securi de omnibus aduersitatibus, cultui tantum diuino vacarent. percepturos enim pro hoc pacem & bonum ac legitimum Reipublica statum, qua premia pijs ac iustis Deus solet reddere. Postquam autem absolutum fuerit templum, iussit Arcam in eo reponi, ceteramq; sacram suppellectilem, cuius receptaculo iam pridem templum debuerat exstrui, nisi patres mandatum Dei neglexissent, qui praeceperat, vt quamprimum hostilem terram occupassent, templum illi exedificarent. Ha fuerunt Dauidis adhortationes, tam ad filium quam ad Principes. Pragrauante autem iam seni, & corpore per atatem frigescente, aliosus factus est, vt ne iniectis quidem multis stragulis calefieret: quumq; ex communi medicorum consilio decretum esset, vt letissima e formosis totius regionis virginibus cum Rege cubaret: hoc enim fore contra frigus remedium, fouente eum puella: inuenta est in vrbe vna femina omnium eius atatis pulcherrima, Abisace nomine, qua cum Rege cubitans, nihil aliud quam recalefaciebat eum: iam enim praesens senio ad veneras res elanguerat. sed de hac virgine paulo post incidet mentio. Ceterum quartus filius Dauidis, iuuenis pulcher & magnus, ex uxore Egistha ei natus, nomine Adonias, Abesalomo quod ambitionem attinet similis, de occupando regno cogitare coepit, & cum amicis egit, vt sibi Principatum deferrent: parauitq; sibi currus multos & equos, & quinquaginta viros stipatores: id quod pater videns, nec obiurgauit eum, nec compescuit, ac ne scitatus quidem est, quid sibi vellet talis apparatus. Adiutores autem habebat Adonias Joabum imperatorem & Pontificem Abiatharum. Soli autem conatibus eius resistebant, Pontifex Sadocus & propheta

pheta Nathan, & Banaias praefectus satellitum, & Semeis Davidis amicus, & manus fortissimorum. Porro Adonias paratis in suburbano epulis, ad fontem qui est in hortis regis, & inuitatis illuc omnibus fratribus excepto Solomone, assumpsit secum & imperatorem Joabum & Abiatharum & principes tribus Juda. Eos vero qui Pontificis & Nathanis propheta & Banaia satellitum praefecti partium erant, ad hoc conuiuium non vocauit. Hoc Solomonis matris Bethsabe propheta Nathan indicauit, Adoniam regnare insciente Dauide: suasiq; ut tam propria saluti, quam filij regno consulere: ingressaq; ad Dauidem sola diceret ei, quod ipse quidem iurasset post se regnaturum Solomonem, & interim Adonias regnum occupasset. Hac loquenti cum Rege se quoq; superuenienturum propheta pollicitus est, & verbis eius testem futurum. Paruit Bethsabe, & Regem adiit. Quo adorato impetrataq; dicendi copia, omnia sicut propheta submonuerat indicauit, exposuitq; ordine quemadmodum Adonias epulum adornauerit, & Abiatharum Pontificem Joabumq; principem exercitus vocauerit, & filios regis absque Solomone ac eius necessarijs amicis. addebat etiam totum populum suspensum expectare, quemnam esset successorem declaraturus: ut cogitet rogans, quod se defuncto mori necesse esset tam ipsam quam Solomonem filium. Adhuc ea loquente cubicularij nunciant Nathanem venisse ut Regem uiseret: statimq; admissus percontabatur, num hodie Regem declararet Adoniam, & principatum suum in illum transferat. Parato enim splendido conuiuium, uocatos ab eo filios eius omnes excepto Solomone, & praeter hos Joabum imperatorem: hos omnes suauiter epulantes cum plausu & alacritate, faustis acclamationibus perpetuum imperium nouo Regi ominari. Sed neque me, inquit, uocauit, neque Sadocum Pontificem aut Banaiam satellitum tuo praepositum. quare aequum est, ut ab omnibus sciatur, num hac gerantur ex tua sententia. His auditis Rex iubet acciri Bethsaben, excefferat enim cubiculo propheta ueniente. qua introgressa: Juro, inquit, tibi maximum Deum, regnaturum tuum filium ut iam ante iuravi, eumq; in solio meo sessurum, idq; hac ipsa die. Ad qua uerba cum mulier adorato Rege longam ei uitam esset precata, Sadocum accersit Pontificem, & Banaiam praefectum satellitum: quibus mox uenientibus iubet ut assumpto Nathane propheta & cohorte regia, impositoq; filio ipsius Solomone in mulam regiam, extra urbem illum deducerent ad fontem qui uocatur Gion: unctumq; sacro oleo Regem declararent. hoc autem munus Sadoci Pontifici, & Nathani propheta iniunxit: mandauitq; ut inuecto per mediam urbem praecedente tubicine prosequentium multitudo acclamaret, In aeternum Solomon Rex in solio regio sedeat: ut notum fiat uniuerso populo, Regem eum a patre declaratum. Solomoni uero praecepta imperandi dedit, ut iuste ac pie praesit tum Juda tribui, tum uniuerso Hebraorum populo. Post hac Banaias Deum Solomoni propitium fieri precatus, cum ceteris sine mora eum in regiam mulam imponit: & deductum extra urbem ad fontem, oleoq; unctum: rursum in eam cum faustis acclamationibus introducit, ut multos annos in hoc principatu feliciter exigat: moxq; a ductum in regiam in solio paterno collocant. quo facto populus totus ad conuiuia festiuitatemq; animum aduertit, choris & tibijs sese oblectans, ut praecentum instrumentorum terra simulac aer resonaret. Ut uero has uoces Adonias & eius conuiuia audire, uehementer sunt perturbati: & Joabus imperator negauit sibi placere uel sonitum

An. mudi 2931.
Ante Christum
natum 1033.

Bethsabe studium
Adoniae, sic suadente
Nathane, Dauidi
indicit.

Salomoni iuramenta
regnu promittitur,

Salomon in Regem
unctus, in folio patet
no collocatur.

An. mūdi 2931. *sonitum illum vel tubam. Cumq̄ nemo frueretur appositis, sed omnes cogitabundi accumberent, accurrit ad eos Pontificis Abiathari filius Jonathas: Et cum Adonias libenter visum iuuenem bonum nuncium ominatus esset, ordine illis rem totam de Solomone Et Regis voluntatem exposuit. quo audito proripiunt se omnes à conuiuio, Et suam quisq̄ domum diffugiunt. Adonias autem ueritus ne Rex factum eius iniquo animo ferret, supplex ad altare confugit, Et hoc apprehenso se tutabatur. quod ubi ad Solomonem est perlatum, quodq̄ rogaret fidem sibi dari de obliuione huius iniuria, Et securitate impunitatis: clementer simul ac prudenter prateriti quidem errati veniam ei concessit, sed premonito ut caueret in posterum: alioqui, si amplius aliquid nouare deprehenderetur, ipsum sibi causam exitij futurum. misit deinde qui illum ex asylo educerent. qui cum uenisset, nouumq̄ Regem adorasset: iussit eum domum suam abire nihil sollicitum, ac in reliquum curare ut vir bonus sit, quandoquidem hoc ipsi maxime expediat. Dauid autem uolens eum totius populi Regem declarare, conuocat principes Hierosolyma, unà cum sacerdotibus ac Leuitis. quibus recensitis inuenit eorum, qui trigesimum annum excederent, **XXVIII.** millia: ex quibus designauit curatores adificij templi ter mille supra viginti millia: indices uero populi Et scribas eorum sex millia: ianitorum uero domus Dei quatuor millia: tantundemq̄ eorum qui hymnos Deo canerent, Et instrumentis Musicis à Dauid ut diximus in hoc preparatis uterentur. Hos diuisit in cognationes, Et separatis à reliqua tribu sacerdotibus, viginti quatuor eorum cognationes inuenit: ex Eleazari familia sexdecim, ex Jthamari octo. Instituitque ut una cognatio ministraret Deo per dies octo, à sabbato usque sabbatum: atque ita sortitio facta est omnium cognationum in presentia Dauidis Et Sadoci ac Abiathari Pontificum Et omnium principum. Et cuius prima sors exijt, descripta est cognatio prima. Et post hanc secunda, deincepsq̄ usq̄ uigesimā quartam: qua quidem diuisio durat usque in hodiernum diem. Leuiticam quoq̄ tribum in partes viginti quatuor diuisit: Et sortitione facta Et illis quemadmodū sacerdotibus octoni ministerij dies obuenerunt. Præcipuus autem honos Mosi posteris est habitus. Constituit enim eos custodes thesaurorum Dei, Et donariorum qua Reges solent dedicare. instituitq̄ ut uniuersa Leuitarum tribus Et sacerdotes per suas quisque uices interdum noctuq̄ circa cultum diuini numinis uersarentur, sicut olim à Mose præscriptum fuerat. Post hæc totas copias in duodecim partes digessit, eisq̄ tribunos, centuriones Et præfectos assignauit. continebat quaq̄ pars millia viginti quatuor: uoluitq̄ ut singula singulis mensibus stationem agerēt circa regiam Solomonis, unà cum tribunis suis ac centurionibus: Et cuiq̄ suum ducem præfecit, uirum iustum Et spectata bonitatis, quin Et thesauris Et uicis Et agris, eorumq̄ cultoribus, Et armentis cum suis pastoribus præfectos attribuit, quos nominatim recensere necesse non habeo. Postquam autem omnia sicut diximus ordinauit, aduocatis in concionem magistratibus Hebraorum Et tribuum principibus, Et ducibus quos singulis exercitus sui partibus præposuerat, adhæc omnibus qui negocijs Et facultatibus regijs præerant, è suggestu celsiore in hunc modum multitudinem est alloquutus. Fratres Et populares, notum uobis esse uolo, quod cum decreuissem templum exstruere, multum auri eum in usum Et argenti centum millia talentorum comparauit. sed Deus ipse per prophetam Nathanem me uetuit, eo quod bellis qua pro libertate ue-*

stra

An. mūdi 2931.
Ante Christum
natum 1033.

Adonias ex conuiuio
se proripiens, ad al-
taris cornua confu-
git.

Dauid Leuitas nu-
merat, eorumq̄ offi-
cia distribuit.
1. Paral. 23.

Diuisio Sacerdotum
in 24. cognationes.
1. Paral. 24.

Leuitica tribus in
partes 24. diuiditur.

Theauri diuini cu-
stodes, Mosi poste-
ri.
1. Paral. 26.

Copie in partes duo-
decim congestæ.
1. Paral. 27.

Dauid Principibus
Tribuum conuoca-
tis Solomonem cõ-
mendat.
1. Paral. 28.

frageſſi, dextram hoſtili cruore contaminauerim: & filium meum regniq; ſuc-
 ceſſorem templum ſibi iuſſit exſtruire. Nunc igitur quandoquidem ſcitis quod
 etiam maiores noſtri Jacobi filij quum duodecim eſſent, Judas tamen conſenſu
 omnium principatum obtinuit, & mihi cum ſex fratres eſſent, poſthabitis illis
 Deum ad me regnum detuliſſe, neque eorum quenquam id factum inique tulif-
 ſe: ita ego quoque poſtulo, ut Solomone imperium conſecuto, ceteri mei filij nec
 contra illum nec inter ſe inuicem ſeditiones agitent, ſed ſcientes hunc diuinitus
 electum, libenter eius dominio ſint ſubiecti. Cum enim aequum ſit, ſi Deus ita ve-
 lit, vel externos ferre dominos, quanto magis gratulari & fauere decet fratri,
 non ſecus quam eiſdem honoris participes. Ego ſane nihil magis in votis habeo
 quam ut promiſſiones Dei deducantur ad effectum, & felicitas qua hanc regio-
 nem ſub Solomonis regno manet, quamprimum totam eam occupet, & in per-
 petuum in ea duret. Quod quidem dubio procul ita futurum eſt, & omnia re-
 cte euenient, ſi tu ſili mi pietatis & iuſticia, patriarumq; legum cuſtodem geras:
 alioquin ſi ha non ſeruentur, nihil niſi triſte eſt expectandum. Hoc ſermone fini-
 to inſpectantibus omnibus Solomoni templi deſcriptionem ac formam dedit, in
 qua fundamenta & cella tam inferiores quam superiores, earumq; numerus &
 quantitas ac capacitas deſignabatur: tum quo pondere quaq; vaſa tam aurea
 quam argentea fieri deberent preſcriuit, hortatusq; eſt eum ut ſummam dili-
 gentiam ad hoc opus adhiberet: ſimulq; principes & tribum Leuiticam, ut eum
 adiutarent, tum propter aetatem nondum ſat maturam, tum quia diuinitus &
 ad regnum eſſet electus, & ad templum adificandum. quam quidem fabricam
 nequaquam fore difficilem, preparata per ſe iam ante materia, multis auri ta-
 lentis, plurimis item argenti, & trabibus fabrorumq; ac cementariorum multi-
 tudine, & ſmaragdīs alijsq; omnis generis gemmis. Poſtremo nunc ſe in hunc u-
 ſum ex proprio ſiſco erogare alia tria millia talentorum auri puriſſimi, ad exor-
 nandum adytum & currum Dei cherubinos, quos oporteret ſupra Arcam
 ſtare eamq; protegere. Poſtquam autem David ſinem loquendi fecit, ſecuta eſt
 magna alacritas principum & ſacerdotum, & tribus Leuitica, de ſuo quoq; con-
 ferentium, & multa liberaliter ac magnifice pollicentium, obtulerunt enim ſe
 contributuros talentorum auri quinq; millia, & ſtateres decies mille, argenti
 vero c. millia, ferri quoq; talentorum multa millia. & ſicuti lapillus aliquis erat
 pretioſus, afferebat & tradebat in theſauros reponendum, quorum cura prepoſi-
 tus erat vnus e Moſis poſteris nomine Jalus. Eares magna voluptate affectit
 totum populum, & maxime David viſa principum & ſacerdotū reliquorumq;
 omnium promptitudine, elata voce Deum laudauit, patrem ac conditorem hu-
 ius vniuerſitatis appellans, fabricatoremq; rerum tam humanarum quam di-
 uinarum, & praſidem ac gubernatorem generis Hebraorum eorumq; felicitatis
 & regni ab ipſo ſibi commiſſi. Poſt hac precatus omni populo bona omnia, priua-
 timq; ſilio mentem bonam & iuſtam, omniq; virtute preſeditam: iuſſit ut populus
 quoq; Deo laudes perſolueret. Illi vero proſtrati humi Deum adorauerunt: ver-
 ſi deinde ad Dauidem, pro omnibus ei bonis, qua ipſo regnante perceperant, gra-
 tias egerunt. Sequenti vero die ſacrificia ſunt inſtaurata, mille vitulis, mille a-
 rietibus, mille agnis in holocaustoma oblatiſ: ad pacifica quoq; ſacrificia multis
 millibus victimarum maſtatis: & tota ea die Rex vnà cum omni populo feſtiui-
 tati operam dedit: Solomonq; denuò eſt inunctus & legitimus Rex declaratus:

An. mūdi 2931.
 Ante Chriſtum
 natum 1033.

Forma templi ex-
 tructi Solomoni
 datur.

Principes Iſraelitarū
 ingentem vim auri,
 argenti, aris & gem-
 marum ad templi
 ſtructuram confe-
 runt.

1. Paral. 29.

Sacrificia & feſtiui-
 tas in regni Solomo-
 nis confirmatione
 inſtituta.

Ee ſimulq;

An. mūdī 2931.
Ante Christum
natum 1033.

simulq̄, Sadocus Pontifex totius multitudinis designatus. Deducto deinde in regiam Solomone, & in folio paterno collocato, ex ea die in posterum obedient es ei fuerunt.

CAP. XII.

Mors Dauidis, & quantum filio ad structuram templi reliquerit.

Hedio & Ruffinus
Cap. 16.
3. Reg. 2.
Dauidis ad Solomone
nem postremum
alloquium.

PAVLO autem post Dauid accedente ad senium morbo videns iam instare sibi mortem, accito Solomone sic illum est affatus. Ego fili, fato vocante ad patres meos ab eo, & viam omnibus qui nunc sunt, quiue post erunt communem ingredior: quam remittiri non licebit, nec quid in hac vita geratur reuifere. Quapropter viuens adhuc & morti vicinus iterum atq; iterum te moneo qua & ante consului, ut iustus sis erga subditos, & pius erga Deum qui te hoc regno cohoneftauit: utq; custodias precepta eius & leges, quas nobis per Moſem demisit: & caue ne vel gratia vel assentatione aut cupiditate aliaue affectione ad neglectum earum deflectas. Nequaquam enim Dei fauorem poteris retinere, nisi seruatīs eius legibus, alioqui suam providentiam à te auertet. Quòd si talem te erga eum exhibueris, qualem decet, & qualem optamus, efficies ut regnum in familia nostra maneat, & nulla unquam alia domus prater nostram in Hebraos dominationem obtineat. Memento etiam iniquitatis Joabi, qui propter amulationem duos duces iustos ac bonos interemit, Abenerum Neri filium, & Amasam filium Jethranis. in eum tuo arbitratu animaduertes, quandoquidem hactenus pœnam euasit, quòd me ipso esset potentior. Commendo tibi etiam Berzellai Galadita filios, quos mea causa omni honore ac studio prosequeris, non conferens in eos beneficium, sed referens, pro officijs qua pater illorum in me exulem liberaliter congesit, & per qua nos sibi debitores effecit. praterca Gera filium Semeim Beniamitam, qui me pulsum multis affecit conuicijs quanda Castrum petebam, moxq; ad Jordanem occurrens fidem incolumitatis tunc à me impetrauit, nunc occasionem rationabilem naſtus punito. His mandatis filio de Republica & amicis, & eis quos punitos volebat, exspirauit, exactis septuaginta vita annis, postquam regnasset apud Hebronem tribui Juda imperitans annos septem & menses sex, Hierosolymis verò uniuersa regionis Rex annos triginta tres, vir optimus & omnibus virtutibus praditus, quas Regē tot gentium incolumitati prospicientem habere oportebat. Nam fortis erat ut nemo alius, & in certaminibus pro subiectorum tutela susceptis primus se periculis obyciebat, exemplo suo militem ad praclara facinora excitans, & non tanquam dominus pro imperio ad officium cogens. idem in consilijs prudentissimus, & egregie calens quid in praesens, quidue in futurum conduceret. adhac sobrius, mitis, benignus erga calamitosos, iustus, humanus, qua quidem praecipua sunt Regum virtutes. nec in tanta potestate unquam ab aequitate deflexit, nisi quod ad Vria uxorem attinet. Tantas praterca diuitias heredi reliquit, quantas nullus alius Rex vel Hebraorum vel aliarum gentium. Sepeliuit autem eum filius Solomon Hierosolymis magnificè, prater solennia illa in Regum funeribus, illatis etiam in monumentum eius maximis diuitijs, quarum magnitudinem facile sit coniectare ex hoc quod dicemus. Nam post annos mccc. Hyrcanus Pontifex oppugnatus ab Antiocho cognomine Pio, Demetrij filio, volens pecuniam ei dare ut ab-

Dauid Solomoni
Ioabū puniendum
mandat.

Berzellai filios Solomoni
Dauid cōmendat.

Semeis quomodo
puniendus.

Anni ætatis & regiminis,
item virtutes & diuitiæ Dauidis.

Sepultura Dauidis
spelandi in.

Hyrcanus ingentem
pecuniam summam
ex Dauidis sepulchro aufert.

ut abducto exercitu obsidionem solueret, nec valens aliunde sumere, aperta cella monumenti Dauidis, & prolatis inde tribus talentorum millibus, eorumque parte Antiocho numerata, oppugnationis periculo se exemit, sicut & alibi indicauimus. Ac rursum post multos annos elapsos Herodes Rex, alia cella aperta magnam pecuniam sustulit, ad loculos tamen qui Regum cineres continent neuter eorum peruenit. singulari enim arte ita erant sub terram conditi, ut ab ingredientibus monumentum inueniri nequirent. Sed de his haecenus dixisse sufficit.

An. mūdi 2931.
Ante Christum
natum 1033.
Herodes Dauidis se-
pulchrum spoliat.

FLAVII IOSEPHI ANTI- QVITATVM IVD AICARVM LIBER OCTAVVS,

SVMMA CAPITVM LIBRI VIII, ANTIQUITATVM IVD AICARVM.

- I. Quomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit,
- II. De sapientia Solomonis & prudentia & diuitijs, quodque primis Hierosolymis templum aedificauerit.
- III. Solomone defuncto populus a Roboamo eius filio deficiens, Hieroboamum decem tribuum Regem fecit.
- IIII. Sufacus Aegyptiorum Rex captis Hierosolymis, diuitias eius urbis in Aegyptum transportauit,
- V. Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades, & quod Basanes Hieroboami generis extirpator ipse regnum occupauerit.
- VI. Aethiopum irruptio in agrum Hierosolymitanum sub Asano, & exercitus eorum interitus,
- VII. Basanis stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius regnum obtinent.
- VIII. Adadus Damasci & Syriae Rex, bis contra Achabum ducto exercitu, profligatur,
- IX. De Iosaphato Rege Hierosolymorum.
- X. Achabus a Syris bello lacescens in proelio victus occiditur,

CAP. I.

Quomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit,

DAVIDE igitur & eius virtute, quantorumque bonorum sua genti autor fuerit, & quantis bellis feliciter gestis senio confectus decesserit, in proximo volumine docuimus. Caterum posteaquam Solomon eius filius, aetate etiam tum iuuenis, regnum adeptus ex sententia patris & decreto diuini numinis in solio consedit, populus quidem totus, ut nouis Regibus solet, faustis acclamationibus precatus est ei perpetuam rerum felicitatem, & post regnum bene administratum diuturnam senectutem. Adonias vero qui etiam uiuente patre occupare conatus est regnum, accessit ad Regis matrem, eamque blandè salutauit. Quae quarente, nunquid venisset quod opera sua opus haberet, omniaque benignè pollicente, orsus est dicere, ipsam quoque nosse, quod tam aetatis prerogatiua, quam populi consensu regnum sibi deberetur. sed quoniam Deo visum sit id transferre in filium eius Solomonem, se quoque libenter ferre illius dominationem, & contentum esse presenti conditione, rogauit deinde, ut apud fratrem pro se intercederet, eique persuaderet, ut bona eius pace liceat

3. Reg. 2.
Solomon post obitum Dauidis, Rex Israelis.

Adonias cum Abifate coniugium expectat.

Et 2 sibi

An. mudi 2931.
Ante Christum
natum 1033.

sibi ducere Abisacen cum patre cubare solitam. Esse enim adhuc virginem, quod pater praesensio congruere cum ea non valisset. Bethsabe vero promisit operam suam in hoc negotio, & de hoc coniugio bene eum sperare voluit, tum quod Rex ultro fratri gratificari cuperet, tum quod eò preces matris essent accessurae: atque ita plenum spe hominem dimisit: moxq; ipsa ad filium properavit, colloquutura de eo quod Adonia petenti promiserat. cui cum Rex occurrisset, complexuq; eam excepisset, deducta in cubiculum in quo tum erat regia sella, sedit, iussitq; alteram matri à dextris poni. Qua postquam consedit, Unam, inquit, gratiam fli petenti mihi annue, neque tuo renutu tristiore facias. Respondit ille, iuberet quisquid vellet, pium enim esse matri quidlibet concedere: nec oportuisse eam sic praesari, ac si negaturum suspicaretur, sed certam impetrandi spem habere. tum illa rogat, ut virginem Abisacen Adoniae fratri nuptum tradat. At Rex iratus dimisit matrem, dicens Adoniam maiora moliri, mirariq; se quod non eadem opera postulareret, ut regnum ei tanquam natu grandiori cederet, quando Abisaca coniugium expetat, habens amicos potentes, Joabum Imperatorem copiarum & Abiatharum Sacerdotem. Moxq; accito Banaia praefecto satellitum, mandavit ei ut Adoniam fratrem interficeret. Vocato deinde Abiatharo Sacerdote, Te, inquit, supplicio eximunt tum alij labores acti cum meo patre, tum illud praecipue quod una cum eo Arcam transtulisti. Hac autem poena tibi erit Adoniae partes sequuto, ut neque hic maneat, neque in conspectum meum venias: sed abi in patriam tuam, & illic ruri viue, atque ibi usque ad mortem dege, quandoquidem talia commisisti propter qua indignus es, ut honoribus fruaris. Ob hanc itaq; causam ablatu est Sacerdotalis honor à domo Ithamari, sicut Deus Eli praxiderat auo Abiathari, & translatus est in genus Phineesii ad Sadocum. Caterum eo tempore quo Pontificatus in Ithamari domo fuit, post Elim primum ex ea familia Pontificem, ex Phineesii gente priuatam vitam egerunt hi: filius Iosephi Pontificis Boccias, & huius Ioathamus, Ioathami vero Maraothus, & Maraothi Aropheus, Arophei Achitobus, cuius fuit Sadocus, qui primus Dauide regnante Pontifex est creatus. Porro Joabus imperator audita nece Adoniae, valde extimuit. eius enim amicitiam magis quam Regis coluerat, & ideo non immerito male suspicans ad altare confugit, impunitatem se inde quasiturum existimans, propter notam Regis erga Deum pietatem. Qui posteaquam de Ioabo renunciatum est, misit Banaiam, qui citaret eum ad suum tribunal causam dicturum. Ioabus autem negabat se sanum relicturum, sed ibi potius quam alias moriturum. Hoc eius responso per Banaiam accepto, Rex iussit, ut inibi caput eius ita ut vellet abscinderetur, & hanc poenam lueret pro duobus Imperatoribus, quos contra omne fas peremerat. Corpus vero sepeliri, ut peccata eius apud posteros manerent, ipse vero ac pater innocentes essent quod ad Ioabi mortem attinet. Banaias vero exsequutus mandatum, ipse in imperium copiarum ei successit. Post hac abrogato Abiatharo Pontificatu, Rex solum Sadocum id Sacerdotium obtinere voluit. Semei deinde imperavit, domo Hierosolymis exstructa inibi apud se manere, interdicto Cedronis torrentis transitu: aut si secus fecerit esse capite mulctandum. nec contentus interminatione, iureiurando hominem ad id mandatum seruandum adigit. Semeis vero professus sibi gratissimum hoc regium mandatum, & iuratus facturum se imperata, patria relicta Hierosolymis domi-

Adonias interficitur.

Abiatharus Sacerdoti
tali honore priuatur.

Genealogia Pontificis
Sadoci.

Joabus interficitur,
in cuius locum Banaias
furrogatur.

Sadocus loco Abiathari
Sacerdotii obtinet.
Semeis poena de
mors.

domicilium habuit. Triennio dein exacto, quum audisset duos fugitivos suos apud Gittam agere, retracturus eos illuc proficiscitur. Rex autem posteaquã intellexit eum unã cum illis reuersum, agrè tulit non prescriptum modo suum contemptim habitum, sed Sacramentũ etiam Dei violatum. Accitoq; mox, Nonne tu, inquit, iurasti te nunquam me derelicturum, neq; ex hac vrbe in aliam com-
meaturum? non euades pœnam periurij, vir pessime, sed lues etiam illa qua olim per petulantiam in patrem meum eiectum es debacchatus: ut scias quod nihil lucrentur nocentes etiam si non statim post peccatum puniantur, sed per omne tempus quo propter impunitatẽ securi sibi videntur, crescit illorum pœna quam iam dudum sunt promeriti. atque ita Semeim iussu Regis Banaia interfecit. Solomon autem sublati iam inimicis, regnoq; constabito, Pharaonis Egyptiorum Regis filiam duxit uxorem: instauratisq; Hierosolymorum mœnibus maioribus multo et munitioribus, in tranquillissima pace rempublicam deinde administrauit, nihil impeditus iuuenili atate, quo minus vel iustitiam coleret et leges custodiret, vel mandata, qua à patre morituro acceperat, exsequeretur: sed non secus ac si grandis natu esset, maturaq; iam prudentia, omnibus rebus diligentissimè prospiciebat.

An. mudi 2931.
Ante Christum
natum 1033.

Hedio & Ruffinus
cap. 2.
3. Regum 3.
Solomon Aegyptio-
rum Regis filiam du-
xit uxorem, regnũq;
constabili.

CAP. II.

De sapientia Solomonis & prudentia & diuitijs, quodq; primis Hierosolymis templum ædificauerit.

VISVM est autem ei Hebronem petere, et super altare aureum à Moise fabricatum sacrificare, mille victimarum holocaustatis caelesti numini oblati: qui honor Deo fuit acceptissimus. illa ipsa enim nocte, cum in somnis ei conspiciendum se prœbuisset, iussit eum postulare quicquid donorum pro hac pietate re-
pendi sibi cuperet. Solomon verò pulcherrimum quiddam ac maximum petijt, quod et Deus libentissimè largitur, et homini est utilissimum. Non enim aurum aut argentum aut alias id genus diuitias ut homo iuuenis petijt. nam hac sola vulgò hominũ videntur expetenda, hac sola diuina munificentia digna. Sed da mihi, inquit, domine mentem sanam, et intellectum bonum, ut his acceptis populũ hunc verè ac iustè iudicare valeã. Hac postulatione delectatus Deus, pollicitus est se etiam alia qua non petierat, additurum, diuitias et gloriam, sed ante omnia talem intellectum ac sapientiam, qualem antehac nemo habuerit vel regum vel priuatorum. adhac conseruaturum regnum in eius familia per multas atates, modo iustus esse pergat Deoq; per omnia parere, et paternis vestigijs incedere, præcipuas eius virtutes imitando. His diuinitus auditis Solomon è stratis se proripit, et adorato Deo Hierosolyma est reuersus: et mactatis ante tabernaculum plurimis victimis, epulum omnibus suis exhibuit. Per eosdem dies iudicium ad eum delatum est arduum, cuius exitum inuenire fuit difficile. Rem autem controuersam de qua lis erat, necessarium duxi indicare, ut qui hac legent difficultatem decernendi intelligant: et si quando tale quippiam incidere, ad exemplar solertia regia difficultatem disquirendi sibi comparent. Dux mulieres quæstus meretricij venerunt ad eum, quarum altera qua iniuriam pati videbatur, sic est exorsa. Ego, Rex, et mulier hac habitamus in eodẽ cubiculo. Accidit autem ut amba eadem die, eademq; hora infantes masculos pareremus. Post triduum ista iuxta cubantem suum infantem per somnũ oppressit,

Deus Solomonis in
fornis oblati, quod
maximè cuperet, cũ
postulare iubet.

Solomon sapientiã à
Deo petens tantũ, &
diuitias cõsequitur.

Dux mulieres sese
iniucẽ de infante per-
mutato accusant.

An. mudi 2931.
Ante Christum
natum 1033.

Et sublato è meo gremio infante meo, mortuum illum dormienti mihi in sinum imposuit. Illucescente die mammam prabere volens infanti, meum non inueni, sed istius mortuum vidi iuxta me iacentem: id quod certissimis indicijs depre-

hendi. Et quia repetens meum filium nihil profeci, ad tuum auxilium Domine confugi. nam quia propter solitudinē nemo est qui coarguat, pertinaciter, quod meum est, abnegat. Tum Rex interrogat alteram, ecquid habeat quod accusationi huius opponat. Illa negante se hoc fecisse, Et asseuerante suum esse superstitem infantem, alterius vero mortuum: nemineq; inueniente quid decerni posset, sed omnibus ut in re obscurissima cacutientibus, solus Rex tale quiddam excogitauit. Iussis afferri infantibus, tam viuo quam mortuo, vocat quendam è satellitibus, imperatq; ut stricto gladio, puerum utrumque secet in duas partes, quo utraque dimidium accipiat tam viui quam mortui. Hanc sententiam totus populus tacite damnabat ut puerilem, sed interim cum vera mater exclamasset, non ita faciendum, sed potius alteri addicendum infantem: sibi enim sat esse, si viuum videat, etiam si alienus existimetur: altera verò parata esset, ex alieno dolore crudelem voluptatem capere: animaduertens Rex has postremas voces non fingi, ei qua exclamauerat infantem adiudicauit, quòd hac reuera mater esset: alterius verò maliciā damnauit, quòd Et suum perdidisset, Et amica infantem perdere conaretur. Visum est hoc populo insigne argumentum Regia, prudentia simul Et patientia, Et ex illa die non secus quam diuina mente pradito obtemperabant. In tota autem sua ditione prefectos Et duces habuit hos: Toparchia Bethlemis, qua sortem Ephraim complectebatur, praeerat Vres. Ea verò in qua Dora sunt Et regio maritima, parebat Aminadabo Solomonis genero. Magnus campus erat sub Banaia filio Achili, cuius praefectura contributa erat, Et ea regio qua vsque ad Iordanem pertinet. Galaditicā Et Gulaniticam vsq; montem Libanum, vrbesq; in eis sexaginta magnas ac benè munitas Gabaris administrabat. Achinadabus Galilæa toti Sidonem vsque praeerat, habens Et ipse in matrimonio Solomonis filiam nomine Basimam. Maritimam

Solomon utrumque
puerū scitari mandat.

Ex sermone & gestu
mulierum matrem
infantis viui Solo-
mon agnoscit.

Praefecti & Duces So-
lomonis.
3. Regum 4.

nam vero qua est circa Arcem Banacates obtinebat: Saphates Itabyrium mon-
 tam & Carmelum totamq; inferiorem Galilaam. Subea Beniamitica ditio fuit
 commissa. Tabares regionem trans Iordanem sitam sub se habuit. & rursum
 his omnibus vnus praerat Princeps. Mirandum autem in modum per id tem-
 pus aucta sunt res Hebraorum, & tribus Iuda, populo ad agrorum colendorum
 studium conuerso. Pace enim potiti, & nullis bellicis tumultibus distracti, adhuc
 optatissima libertate auidè perfruentes, in hoc potissimum erant intenti, vt suas
 quisque facultates augetet & maioris pretij faceret. Erant praeterea Regi alij
 praefecti, qui Syrorum ceterorumq; barbarorum Euphratem inter & Aegyptū
 incolentium gubernabant regiones, tributa ex eis colligendo. Hi barbari conse-
 rebāt in quotidianos regia mense sumptus similia coros triginta, farina sexaginta,
 saginatos boues decem, & pasuales viginti, & saginatos agnos centum. praeter
 capturas venationum qua constabant cervis ac bubalis, praeterq; aues &
 pisces. Tansam etiam curruum multitudinem habebat, vt quadraginta mil-
 lia praeseptum numerarentur, in quibus equi iugales aiebantur. & absque his
 equitatus ei fuit duodecim millium, quorum media pars Hierosolymis circa
 Regem versabatur, reliqui verò sparsim per villas regias degebant. & qui
 Regijs impensis praerat, idem etiam equis necessaria suppeditabat, eò conue-
 hendo ubicunque Rex habitaret. Tanta autem fuit sapientia & prudentia
 quam Solomon diuinitus acceperat, vt omnes priscos superaret, atque etiam
 Aegyptios, qui omnium sapientissimi habentur, longè post se relinqueret. pra-
 cellebat etiam eos, qui per idem tempus, in maxima opinione sapientiae fuerunt
 apud Hebraeos, quorum nomina non tacebo. Fuerunt autem hi: Athanus, Ae-
 manus, Chalceus, Dodanus, filij Hemaonis. Composuit etiam libros odarum
 & carminum quinque supra mille, & parabolarum ac similitudinum libros,
 ter mille. cuiusbet enim speciei plantarum suam adhibuit parabolam, ab hysopo
 vsq; cedrū: idem fecit de pecoribus & ceteris terrestribus animantibus, natati-
 libusq; & qua per aërem feruntur. nullius enim horū naturā ignorauit, aut in-
 scrutatam reliquit: sed circa omnes Philosophatus est, & scientiam proprietatū
 earum summam praese tulit. quin & eam artem diuinitus consecutus est ad vir-
 titatem & medelam hominum, qua aduersus demones est efficax. Incantationes
 enim composuit, quibus morbi pelluntur: & coniurationum modos scriptos reli-
 quit, quibus cedentes demones ita fugantur, vt in posterum nunquā reuerti au-
 deant: atq; hoc sanationis genus nunc vsq; plurimum apud nostrates pollet. Vidi
 enim ex popularibus meis quendam Eleazarum, in praesentia Vespasiani & filio-
 rum & tribunorū reliquorumq; militū, multos arrepticios percurantem. Mo-
 dus vero curationis erat hic. Admoto naribus demoniaci anulo, sub cuius sigil-
 lo inclusa erat radice species à Solomone indicata, ad eius olfactum per na-
 sum extrahabatur demonium: & collapsō mox homine, adiurabat id, ne amplius
 rediret, Solomoni interim mentionem faciens, & incantationes ab illo inuen-
 tas recitans. Volens dein Eleazarus his qui aderant ostendere suae artis effica-
 ciam, non longè inde ponebat poculū aut polubrū aqua plenum, imperabatq; da-
 monio hominem exeunti vt his subuersis signū daret spectantibus quod reliquis-
 set hominem. quo factō nemini dubium erat quanta fuisset Solomoni scientia
 & sapientia: quam obrem libuit hoc quoq; narrare, vt omnibus nota sit eximia
 Regis huius natura, quamq; carus Deo fuerit, & in omni genere virtutū excel-
 lentis-

An. mūdi 2931.
 Ante Christum
 natum 1033.

Alma pax Israelitarū
 Solomoni tempore
 viget.

Sumptus quotidiani
 Solomonis,

Currus & equites So-
 lomonis.

Sapientia & pruden-
 tia Solomonis,

Solomon coniura-
 tionum modos, qui-
 bus Demones fugā-
 tur, conscripsit.

Iudæus Demones
 eicit.

An. mudi 2931. *lentiſſimus. Porro Tyrriorum Rex Iromus audito, quod Solomon patri in regnū*
 Ante Christum *ſucceſſiſſet, vehementer eſt gauſiſus: nam Davidis amicus fuerat: & per legatos*
 natum 1033. *ſalutato gratulatus eſt preſentem felicitatem, per quos Solomon ſcripſit ad eum*
 Iromi legati ad Solo- *in hunc ferme modum. Solomon Iromo Regi. Scito patrem meum cum voluiſ-*
 monem. *ſet adificare templum Deo, bellis aſſiduis impeditum, neque enim prius à ſubiu-*
 3. Regum 5. *gandis hoſtibus deſtitit, quàm omnes ſibi tributarios redderet. Ego verò gratias*
 Solomon ab Iromo *habeo Deo, pro pace, qua nunc fruimur, & preſenti ocio decreui, uti ad exſtruen-*
 fabros & operarios *dum caeſti numini domicilium, id enim à me fabricandum, iam antè patri meo*
 petit. *Deus pradixit: quamobrem rogo, ut aliquos unà cum meis mittas in montem*
Libanum ad materiam cadendam: quandoquidem hanc artem Sidonij melius
callent quàm noſtrates. mercedis autem quanta huiusmodi operarijs perſoluen-
da ſit, te arbitrum facio. Eam Epistolam Iromus libenter legit, Solomoniq; in
hunc modum reſcripſit. Rex Iromus Regi Solomoni. Gratia Deo, quod tibi pa-
ternum principatum tradidit, viro ſapienti & omni virtutum genere pradito.
Quare cum nihil mihi gratius accidere potuerit, voluntati tuae libens obſequar.
Excisus enim multis & magnis trabibus cedrinis atque cypariſſinis, per meos ad
mare deducendas curabo: eoſdemq; iubebo, ut compactis ratibus ad quemcunq;
volueris, tuae regionis locum eas appellant, unde poſt per tuos, Hieroſolyma de-
portentur. Tu verò hanc nobis gratiam repones, ut exportandi ad nos frumen-
ti poteſtatem facias, quo utpote inſulares maxime indigemus. Harum literarū
exemplaria hodie quoq; durant, tam in noſtris quàm Tyrriorū annalib. & ſi cui
libuerit hac certius cognoscere, impetrata à publicorum commentariorum con-
ſervatoribus viſendi copia, comperiet eorum ſcripta, conſonare cum his, qua à
nobis produntur. quod ideo admonui, ut qui hac legunt, ſciant nos nihil veris aſ-
ſingere, neque veriſimilia quadam & ad delectationem accommoda narrationi
noſtra interſerere, atque deinde poſtulare, ut lector nihil amplius diſquirendo fi-
dem nobis habeat: quandoquidem in hac cōmentatione à decoro diſcedere abſque
neſario ſcelere non licet. quapropter nō recuſamus quin ſcripta noſtra reſciantur,
nifi talia ſunt, ut eorum veritas validiſſimis argumentis approbari poſſit.
Ceterum Solomon Rex, acceptis Regis Tyrriorum literis, & facilitatem eius &
benevolentiam collaudavit, & inſuper quibus ipſum cupere intellexit, premijs
eum eſt remuneratus, frumenti annuos bis mille coros mittendo, & totidem olea
bados. badus autem capit ſextarios LXXII. parem quoque vini modum illi exhi-
buit. Et ab his inityjs amicitia Regum horum exorta, maioribusq; incrementis
aucta in tantum adolevit, ut in perpetuum firma durauerit. Solomon autem à
populo ſuo millia xxx. operariorum exegit, prudenter inter eos operas parti-
tus, quo minus labor ſentiretur. Decem enim millia iuſſit in Libano ſylvam per
menſem integrum cadere, ac deinde per duos alios domi interquieſcere, dum re-
liqua viginti millia ſuum opus abſoluunt, ita ut quarto demum menſe labor ad
primos illos decies mille rediret. His omnibus Adoramus eſt prepoſitus. Pre-
ter hos erāt in opere inquilini illi quos David eò deſtinauerat, conuectores ſaxo-
rum ceteraq; materia LXXM, & cementarij LXXXM. magiſtriq; horum ter mil-
le & cc. ijs mandatum fuerat, ut ſaxa prægrandia exciderent in uſum funda-
mentorum templi, eaq; in monte prius in quadrum dedolata, ita demum in ur-
bem conueherent: idq; non modo indigenis, ſed & miſſis ab Iromo opificibus erat
iniunctum. Exorſusq; eſt Solomon fabricam hanc, anno regni ſui quarto, ſe-
cundo

Iromus Solomoni li-
 gna ꝑmittit, corūq;
 vice fumentū petit.

Veritas Iosephi Hi-
 ſtoriz.

Solomon Iromo in-
 gentem frumēti, olei
 & vini numerū mit-
 tit

Ordo fabricarū ligna-
 riorum in Libano.

Ordo cementariorū
 & aliorum operario-
 rum.

Hedio & Rufinus
 Cap. 3.
 3. Regum 6.

cundo mense, (hunc Macedones artemisium vocant, Iar verò Hebrai) annis
 dec. duobus postquam Israelitæ ex Aegypto excesserant: mille & xx. annis post
 Abrahami ex Mesopotamena regione in Chananaeam migrationem: post di-
 luvium verò annis MCCCCXL. quòd si ab Adamo creato, usque templi adifica-
 tionem temporum ratio subducatur, comperientur anni MMMCII. Initium ve-
 ro fabricandi templi in annum undecimum regni Fromi incidit, apud Tyrum
 regnantis, qua condita est CCXL. annis antequam templum exstrueretur: Iecit
 igitur Rex in altissimam terra profunditatem fundamenta templi è saxis va-
 lidissimis, qua contra omnem temporum iniuriã resistere possent, ita ut cum con-
 tigua terra coalita solum ac firmamentum imponendis substructionibus pra-
 berent, & propter inconcussam soliditatem facile molem adificij cum paratu
 ornamentorum sumptuosissimo perferrent, non minorem admirationem habi-
 tura, quam qua superne ad amplitudinem, pulchritudinem & magnificentiam
 operis per artifices elaborata sunt. exstruxeruntq; illud usque lacunar ex albo
 lapide. Huius adificij altitudo fuit cubitorum sexaginta, & totidem longitudo,
 latitudo verò viginti. Super hoc autem erat aliud adificium pari mensura, ita
 ut tota altitudo templi centum viginti cubitis constaret. versum autem erat
 ad orientem. Et porticus in aditu eius erat viginti cubitorũ longitudinis, iuxta
 mensuram latitudinis templi, lata cubitos decem, surgens in altum cubitis cen-
 tum viginti. In circuitu deinde templi construxit triginta cellas, qua inter se
 constipata externæ parietes templi fulciebant. erantq; inter se peruia. & pa-
 tebant singula in longum viginti quinque cubitos, ac totidem in latum, & vi-
 ginti cubitis attollebantur. Super has alia series cellarum erat exstructa, su-
 per quam rursus alia, omnes inter se numero & amplitudine pares, ita ut
 coniuncta inferius adificium aquarent altitudine. Nam superius non
 erat circumadificatum. fuerunt autem omnia cedro contecta. Et cellæ quidem
 suum quaque tectum habebant, non proximo contiguum. reliquum ex longissi-
 mis trabibus erat confertum, ad utrunque latus pertingentibus, ita ut ipsi
 parietes hoc pacto confibulati firmiores redderentur. His trabibus subnexa
 erant laquearia politissima, calaturis & bracteis aureis ornata. Parietes
 etiam cedrinis tabulis auro illitis erant incrustati, ita ut omnia reniderent
 auro, & intrantium oculos fulgor undique occurrens perstringeret. Tota ve-
 rò structura ex lapidibus politissimis constabat, ita ad unguem inter se qua-
 drantibus, & commissuris oculos fallentibus, ut intuentibus nullum usquam
 mallei aut cuiuslibet fabrilis instrumenti vestigium appareret, sed connata
 potius omnia quam arte congesta viderentur. Porrò ascensum in superiorem
 templi partem sic commentus est Rex, ut cochleam in hunc usum crassitudini
 parietis includeret. Hac enim pars non habebat ab oriente magnam ianuam
 ut inferior, sed à lateribus inerant parua hostiola. nec parum ad firmitatem
 conferebant tabula cedrina se inuicem complectentes, & crassis catenis inter se
 constricta. Diviso deinde in duas partes fano, penetrabile eius viginti cubitorum
 nulli fecit accessibile, reliquum quadraginta cubitorum spatium in usum Sacer-
 dotum consecrauit: & in pariete adytum à reliquo corpore separante fores ap-
 posuit cedrinas, has quoque calatas & inauratas, eas pratexuit velis picturatis-
 simis, hyacintho, purpura, cocco, byssoq; splendidissima ac mollissima distinctis.
 Post hac in adyto viginti cubitos quaquaversum patente dedicauit duos che-
 rubinos

An. mudi 2933.
 Ante Christum
 natum 1031.
 Quando edificatio
 templi sit incepta.

Profunditas funda-
 mentorum templi.

Altitudo, longitudo
 & latitudo templi.

Porticus ante tem-
 plum.

Cellæ in circuitu tẽ-
 pli constructæ.

Trabes & parietes
 auro incrustati.

Cochlea.

Templum in partes
 duas diuisum.

Cherubini duo.

Ff rubinos

An. mūdi 2933. Ante Christum natum 1031. *rubinos ex auro solido, utrunq; quinq; cubitorum altitudine. uterq; duas alas habebat ad quinque cubitos protensas: quapropter non longo seiunctos interuallo statuit, ut una ala australem parietem attingerent, altera septentrionalem: reliqua dua sese contingentes in medio sitam Arcam protegerent. Ha cherubica effigies quam specie fuerint, nemo vel conyocere potest vel eloqui.*

Pauimentum etiam templi constrauit laminis aureis. Ianua demum fores altitudini parietis pro portione conuenientes addidit, latas cubitos viginti, & auro illitas. Atque, ut compendio dicam, nihil tam intus quam foris omisit, quod non inauraret. Oppansum est praterea aulaum & huic ianua, simile illi quod interior ianua habuit. Caterum porticus nihil tale habebat. Post hac Solomon accersuit Tyro ab Iromo artificem nomine Chiramum, filium mulieris Nephthalitidis, patre Tyrio ab Israelitis oriundo, operarium insignem in quauis materia, sed praecipue in auro & argento ac are. Huius opera usus est in omnibus qua artificiose in templo fieri voluit. Is fecit duas columnas areas crassitudine quatuor digitorum, altas decem & octo cubitos, quarum circumferentia duodecim cubitos complectebatur. his imposita erant capitella fusilia liliata proceritate quinque cubitorum: quibus circumdata erant retiacula area qua operiebant lilia, dependebantq; inde dua series malorum puniceorum ducentorum numero. Has columnas posuit in aditu vestibuli, alteram a dextris nominatam iachin, alteram a sinistris nominatam boz. Fecit etiam vas abeneum fusile semiorbis specie, quod propter capacitatem appellatum est mare. Erat enim labrum patens per dimetientem lineam in cubitos decem, crassitudine palmari, eius meditullium sustinebatur spira decies replicata, cuius dimetiens linea fuit cubitalis. Id labrum circumstabant duodecim iuueni ad tractus quatuor ventorum obuersi terni, quorum postica subsidebant, ut eis orbiculare illud vas incumberet, in medio sui depressius. Capiebat autem hoc mare congiorū tria millia. Fecit praterea labrorū decem bases areas quadrangulas. harum quaeque longitudine fuit cubitorū quinque, latitudine quatuor, altitudine trium. huius operis partes seorsim fabricata sic compingebatur. Quatuor erant columella per totidem angulos disposita quadrangula, quibus latera basium utrinque inferebantur. erant autem hac tripertita, & inter iuncturas calaturis distincta, alibi leonis effigie, tauri alibi aut aquila. Columella quoque eisdem calaturis erant ornata. Totum verò opus quatuor rotis suspendebatur, qua fusiles erant, habebantq; modiolos & radios, sesquicubitali inter utramque extremitatem interuallo. eratq; mirum videre rotarum circumferentias, quomodo lateribus basium coaptata cantis suis insistebant. Angulos autem supernè continebant fusiles humeruli manuum extensarum. his imposita erat spira, cui labrum inferebatur, ita ut manibus sustineri videretur: qua parte effigies leonum & aquilarum sic erant adaptata, ut connatas putares, interuenientibus inter eas palmarum arbusculis. Atque hac fuit decem basium structura. Deinde ex eodem are fecit decem labra rotunda concha specie, quorum quodq; capiebat congios quadraginta. erat enim altitudo quatuor cubitorum, & tantundem spatij patebat inter margines. Ea labra decem illis basibus imposuit, quas mechenoth sua lingua appellabant. horum quinque ad sinistrum latus templi septentrionale collocavit, totidem ad dextrum australe, ita ut orientem spectarent: quo loco etiam mare illud dedicauit. Omnibus deinde aqua repletis, mare quidem in eum usum assigna-

Pauimentum ianuae, omniaq; alia templi auro illita.

Solomon Tyro Chiramum artificem accersit.
3. Regum 7.

Columnae dua ingentes.

Vas abeneum mare appellatum.

Decem bases areae labrorum.

Decem labra rotunda.

Maris & decem labrorum usus.

assignavit, ut inde Sacerdotes templum ingredientes manus ac pedes abluerent, An. mudi 2933.
 ad altare ascensuri: labra autem ut eorum aqua purgarentur intestina ac pedes Ante Christum
 manuum ad holocausta destinatorum. Fabricavit etiã altare areum vi- natum 1031.
 ginti cubitorum longitudine, totidem latitudine, altitudine verò decem, in quo Altare & vasa ad illud
 holocausta incenderentur. Fecit item vasa eius ex are omnia, lebetes & a- pertinentia.
 mallas, renacula & harpagones & reliqua, auri fulgorem referentia. Mensas Mensa sacri panis.
 quoque multas dedicavit Rex, & in his unam magnam auream, in qua propo-
 nebantur sacri panes, reliqua non multo deteriores diuerso modo facte sustine-
 bant phialas & pateras, aureas vigesies mille, argentearum quadraginta millia.
 Candelabrorum item fecit decem millia, iuxta præceptum Moysi: ex quibus unum Candelabra,
 in templo dedicavit, ut interdum luceret iuxta legem: & mensam unam imposi-
 tos panes habentem, sitam ad septentrionale templi latus ex aduerso candelabri.
 id enim ad australe latus collocauerat. medium autem inter utrunque locum
 obtinebat altare illud aureum. Hæc omnia continebat anterior illa templi pars
 quadraginta cubitos longa, & velo disparata ab adyto. illo enim Arca erat in-
 ferenda. Cantharorum autem vinariorum octuaginta millia Rex comparavit, Canthari & phialæ.
 & phialarum aurearum millia decem, argentearum verò alterum tantum. Lan- Lances.
 cium item aurearum, ad offerendam in eis simillam maceratam ad altare, octua-
 ginta millia, duplum verò argentearum. Craterarum quoque in quibus simillam Crateres.
 oleo subigebant, sexaginta millia aurearum, & alterum tantum argentearum.
 Mensurarum verò quales Moysi hinc vocantur & assaron, aurearum erant vi- Mensura.
 ginti millia, & duplicatus numerus argentearum. Acerre quoque aureæ qui- Acerre.
 bus odoramenta in templum inferri solent, erant numero viginti millia: & alia
 quibus deferretur ignis à magno altari in paruum intra templum situm quin-
 quaginta millia. Paratæ erant & Sacerdotales vestes in usum Pontificum, an- Vestes Sacerdotales.
 numeratis talaribus & epomidibus atque logio cum suis gemmis in uniuersum
 mille. Corona verò in qua Moyses Dei nomen inscripsit, unica fuit, & usque in Corona.
 hodiernum permansit. Stolas autem Sacerdotales è bysso fieri curauit, cum de-
 ties mille zonis purpureis, & tubarum quales Moyses præscripsit ccc. Item Stola Leuitarum.
 alias stolas byssinas Leuitis hymnorum cantoribus, numero ducenta millia. In-
 strumentorum præterea musicorum, quæ nauia & cinnyra vocantur, in usum Naula & cinnyra.
 hymnodiarum ex electro confecit quadringenta millia. Quæ omnia Solomon ad
 honorem Dei magnificè parauit, nullis parcens sumptibus: sed omni liberalitate
 usus hæc in thesauris Dei condidit. Circumdedit deinde templo septem quoddam Septem circa tem-
 plum.
 trium cubitorum altitudine, quod nostra lingua gison vocamus, exclusurum pro-
 fanam multitudinem, & solos Sacerdotes admissurum. extra hoc septum erat fa-
 num, porticibus magnis ac latis cinctum, & portis altis patens: quarum singu-
 la singulos ventos spectabant, & foribus auratis claudebantur. in hoc fanum cui-
 libet è populo, puro modo ac casto & præscriptorum legis obseruanti, accessus pa-
 tebat. Dicitur autem non potest, ac vix etiam oculis credi, quàm mirandum fue-
 rit illud exterius fanum. vallibus enim expletis, tam profundis ut ad prospectum
 oculi caligarent, & aggesta ad quadringentos cubitos terra, eam vertici montis
 in quo templum exstructum est æquauit: atque hoc modo factum est ut area fa-
 ni cum solo templi æquaretur. hanc cinxit duplicibus porticibus, quas columna
 è nativo saxo sustentabant, & laquearia cedro expolita tegebant. Fores verò
 habebant omnes ex argento fabricatas. His tam magnis ac pulchris operibus & Hedio & Ruffinus
 cap. 4.
 3 Regum 8,

An. mudi 2941. Ante Christum natum 1023. *donarijs septennio perfectis, non ad opulentia modo, sed et celeritatis ostentationem: qua enim atatem integram hominis poscere videbantur, tam breui, si ad magnitudinem conferatur, tempore erant absoluta: Solomon Rex per literas iussit magistratus ac seniores Hebraorum totum populum Hierosolyma congregare, ad spectandum templum, et ad transferendam illuc arcam Deo sacram: denunciataque omnibus profectio Hierosolymitana, septimo demum mense conuenerunt, qui nostratibus est thuri, Macedonibus hyperberetans: inciditque in idem tempus scenopegia, festum apud Hebraeos sanctissimum et maximum. Tollentes igitur Arcam, et tabernaculum quod Moses construxerat, et omnia vasa ad ministerium sacrificiorum Dei parata, transportauerunt in templum: accesseruntque illo cum victimis tam Rex quam uniuersus populus ac Leuita, libaminibus et multo hostiarum sanguine viam perfundentes, et infinitam vim odoramentorum adolentes, ut circumquaque totus aer suauitate repletus etiam longe remotis sentiretur, constanti omnium opinione, aduentare Deum ad inhabitandum recens exstructum ac dedicatum sibi locum. nam neque hymnos canentibus, neque choreas ducentibus, lassitudo est oborta, dum ad templum peruenirent. atque in hunc modum Arca est translata. Quum vero iam in adytum inferri deberet, reliqua quidem multitudo abscessit, soli vero baiulantes Sacerdotes inter duos Cherubinos eam deposuerunt: qua effigies coniunctis alarum extremitatibus (sic enim artifex eas fecerat) Arcam velut sub umbella aut tholo protexerunt. continebat hac nihil aliud quam duas tabulas lapideas, qua decem precepta, Dei ore in monte Sina prodita, insculpta eis conseruabant. Candelabrum autem et mensam et Altare aureum statuerunt in templo ante adytum, eisdem locis in quibus in tabernaculo prius sita fuerant: ubi quotidianas hostias offerebant. Caterum Altare aureum pro foribus templi est positum, ut apertis illis in conspectu esset sacrificiorum magnificentia. reliquorum vero vasorum instrumentum omne in unum congestum, intra templum est repositum. Postquam autem, omnibus qua ad Arcam attinebant rite peractis, Sacerdotes sanctuarium exiuerunt, repente globus nebula, non asper, nec qualis hiberno tempore grauidus pluuia condensatur, sed diffusus ac temperatus in templum influxit: et primo Sacerdotum visum, ut vix se inuicem cernerent, obscurauit, deinde in omnibus eam cogitationem excitauit, quod Deus in templum descendens, praesens ac libens hoc domicilium sibi optaret. His talia voluentibus animo, Rex qui tum forte sedebat, assurrexit: verbisque et se et Deo dignis caeleste numen est allocutus. Tu quidem, inquit, sempiternam domum habes Domine, nec ignoramus te tibi ipsi hanc uniuersi molem condidisse, qua calo, aere, terra et mari constat: quam totam imples, nec tamen ab ea caperis. hoc vero templum ideo tuo nomini adornauimus, ut in hoc sacrificijs ac precibus in calum missis tibi propitio litaremus, certo persuasi, quod et haec ades, et nusquam interim abes. Quum enim omnia videas, audias omnia, nihil obstabit hac ades quod minus ubicunque te dignum est habites, a nemine alienus, et omnibus proximus, praecipue his, qui te desiderant, nocte dieque praesens ac propitius. His vocibus Deum precatus, vertit orationem ad populum, docens eos de potentia Dei simul et prouidentia. Hunc Dauidi suo patris futura, quae iam euenerint, quae euentura sint praedixisse: hunc ipsi nondum nato nomen imposuisse, quo vocandus esset: quodque paterni regni successor templum*

Solomonis templum mense Octobri consecratum.

Arca Dei in templum transportatur.

Sacerdotes Arcam Dei in qua decem precepta tabulae lapideae inscriptae asseruabantur, in suum locum deponunt.

Candelabrum, mensa et altare aureum.

Altare aureum.

Nebula in templo.

Precaatio Solomonis ad Deum Deus immensus.

Causa extructi templi.

Deus verax in promissis.

templum ei adificaturus esset, pronunciaſſe. ergo cum vaticinium magna ex parte
 uentum ſit comprobatum, debere eos Deo laudes offerre cum gratiarum actio-
 nis, & de promiſſionibus futura felicitatis nihil dubitare, quibus iam nunc fidem
 adſtrui conſpicerent. His affatus multitudinem Rex, ruruſum ad templum ver-
 tit oculos, & extenſa ad multitudinem dextera: Operibus quidem, inquit, im-
 poſſibile eſt hominibus gratiam Deo pro acceptis beneficijs reddere. Nullius e-
 nim rei diuinum numen indiget, nimirum maius quam cui tales retributiones
 conueniant. ſed hoc uno quo nos ceteris animantibus preſtantes uoluſti,
 laudare nos maiestatem tuam decet, & pro his quibus familiam meam atque
 Hebraorum populum dignatus es, neceſſe eſt gratias agere. Qua enim re magis
 uel parum propitijs placandus, uel in fauore eſt retinendus, quam uoce quam
 ex aere haurimus, & per hunc ruruſum ascendere nouimus? Quapropter gratias
 tibi ago, primum quod patrem meum ex obſcuro loco ad tantam gloriam eue-
 xiſti: deinde quod mihi ipſi in preſentem diem omnia quacunque promiſeras pra-
 ſtituſti: precorq; ut in poſterum largiaris qua Deus hominibus caris largiri po-
 teſt, & familiam noſtram in ſempiternum augeas, quemadmodum patri meo
 & uiuo & morituro es pollicitus, quod apud nos regnum ſit permanſurum, &
 per innumeras ſucceſſiones propagandum. Hac igitur nobis concede, ſimulq;
 meis omnibus uirtutem qua potiſſimum delectaris. Ad hac ſupplex oro, ut ali-
 quid de tuo ſpiritu ad hoc templum incolendum deducas, ut nobis appareat,
 in terris quoque te degere. Alioquin tibi paruum eſt domicilium uniuerſum
 hoc cæli conuexum, nedum hoc qualecunque templum. Tu tamen hoc ut pro-
 prium integrum ſeruato à ui hoſtium, oro, & tanquam poſſeſſionis tue cu-
 ram gerito. Et ſi quando populus in peccatum prolapſus, ob hoc te affligente aut
 ſterilitate terra, aut peſtilentia, ſimili ue malo mulctatus fuerit, qualibus in pi-
 etatis prauaricatores ſoles animaduertere: ac deinde affluens ad tuum tem-
 plum ſupplex confugerit, ſalutem uotis expetens: exaudi tanquam preſens, &
 miſeratus eos è calamitatibus eripe. Nec ſolis Hebrais errantibus hanc opem
 à te precor: ſed etiam ſi ab extremis orbis finibus aliqui uenerint, aut unde-
 cunque profeſti in hoc loco boni quippiam impetrare à te uoluerint, exoratus
 illis largire. Sic enim omnibus erit euidentis, quod & tu hanc adem apud nos ti-
 bi exſtrui uoluſti, & nos nec inhumani ſumus nec alienigenis iniqui, ſed liben-
 ter ferimus te communiter omnibus tum opitulatorem eſſe, tum bonarum re-
 rum omnium largitorem. Hac loquutus & pronus humi ſtratus, cum aliquam-
 diu adorauiffet, ſurrexit, hoſtiasq; ad altare adhibuit: quumq; id ſolidis uicti-
 mis repleuiffet, litatum Deo manifeſto argumento cognouit. Ignis enim ex
 aere emicans, omnibusq; inſpectantibus in altare delapſus, correptas uictimas
 abſumpſit: ad quod prodigium populus haud dubiam coniecturam fecit, in eo
 templo numen eſſe habitaturum, & præ gaudio procidens in ſolum, unanimi-
 ter adorauit. Rex autem ad laudes Dei uerſus, multitudinem ad idem horta-
 batur, quandoquidem ſigna uidiſſent eius beneuolentia: precandum admo-
 nens, ut perpetuo talem ſe exhibeat, & mentem eorum puram ab omni pec-
 cati labe cuſtodiat in iuſtitia & religione, quò poſſint præcepta per Moſem
 diuinitus tradita conſtanter obſeruare. Sic enim fore genus Hebraorum fe-
 liciſſimum omnium, & ceteris mortalibus longè beatius. Simulq; iubebat
 eos meminiffe, quod, quibus artibus paruiffent tanta bona, eiſdem & hac

An. mudi 2941
 Ante Chriſtum
 natum 1023.

Oratio Solomonis,
 qua primum Deo
 pro acceptis bene-
 ficijſ gratias agit,
 & ut in poſterum
 eum conſeruet,
 precatur.

Solomon Deum ut
 templum hoc tan-
 quam ſuum domi-
 cilium protegat, ſup-
 plex orat.

Exteri quoq; ut ex-
 audiantur in hoc lo-
 co precatur.

Solomonis uictimas
 ignis ex aere in altare
 delapſus, abſumit.
 2. Paral. 7.

Solomon populū ad
 laudes Dei, gratia-
 rum actionē & pre-
 ces hortatur.
 3. Reg. 8.

An. mudi 2941. Ante Christum natum 1023. *retenturi essent, & alia maiora atque cumulatiora quasituri. Neque enim aliter existimandum, quam iustitia ac pietatis merito hac illis contigisse. esse autem facilius parare qua desint, quam parata tueri, & cauere ne ullum detrimentum admittatur. His affatus multitudinem Rex concionem dimisit, sacris primùm factis tam pro se quam pro populo: mactauitq; vitulorum duodecim millia, agnorum centum & viginti millia, nam tum primùm templum victimarum cruore imbutum est, & omnes Hebraei cum liberis ac uxoribus epulo sunt excepti. Præterea scenopogia festum ante templum splendide ac magnifice Rex per quatuordecim dies celebravit cum uniuerso populo epulatus. Peractis autem his omnibus, & nullo pietatis officio prætermisso, dimissi sunt suam quisque domum, actis prius Regi gratijs, pro bene curata Republica, & protantis operibus absolutis, precati q; ut eis omnipotens Deus in longum tempus Solomone Rege frui concederet. Faciebant autem iter gaudentes ac gestentes hymnosq; sacros canentes, ita ut præ gaudio nullum uitæ tadum in reuertendo sentirent. Ceterùm illata in templum Arca, & spectaculo tam elegantis & ampli adificij publicè exhibito, festisq; diebus inter sacra & epulas exactis, cum iam singuli ad suas urbes essent reuersi, Rex in somnis est admonitus, gratum Deo fuisse eius sacrificium, & votæ exaudita esse. quodq; seruaturus esset suum templum, & semper inhabitaturus, donec ipsius posteri cum subiecto populo iustitiam colerent: in primisque ipsum si à paternis præceptis nusquam discederet, ad summum felicitatis fastigium euehendum, & genus eius per continuatas successiones ei regioni præfuturum, nec unquam è Juda tribu Regem desore. Quod si prodito & obliuioni tradito pietatis studio, ad externarum religionum ritus se transferret, radicatus eum excidendum: & neque generis ipsius reliquias mansuras, neque Israhelitas calamitatem euasuros: sed bellis & alijs innumeris cladibus afflictos, & è patrio solo extorres, peregrè apud exterarum gentes oberraturos. Templum verò quod tum recens exstructum esset, Dei permissione à barbaris direptum atque incensum iri, urbe insuper hostili manu diruta: ita ut ubique sparso earum calamitatum rumore, & multis ob earum magnitudinem egre credentibus, finitimi demiraturi sint, & interrogaturi, qua de causa Hebraei in tantam nunc indignationem incidissent, quàm antea eius ope ad maximas diuitias maximamq; gloriam essent euecti. Quibus reliquias gentis responsuras, quod propter peccata sua & patriarum legum prauaricationem hac omnia contigissent. Hac illi per somnium denunciata sacra litera continent. Absoluta autem templi fabrica, qua septennio ut dictum est durauit, regia structuram est aggressus, quam vix tertio decimo anno consummauit, neq; enim tantam curam huic operi, quantam adificando templo impendit. Sed illud quidem amplum licet, & plus quam credi possit celebre, cooperanti Deo intra iam dictum tempus perfectum est: regia verò tametsi multum magnificentia templi cederet, quod neque materia eius tanto antè preparata fuisset, & Regi non Deo strueretur domicilium, eo tardius ad finem est perducta. Et hac tamen pro dignitate fortunarum Regis ac gentis est exadificata. Opera precium autem fuerit totum eius ordinem ac dispositionem indicasse, ut ex eius descriptione totam amplitudinem lector colligere ac considerare possit. Basilica erat magna & pulchra, multis columnis suffulta, quam ad causas forenses agitandas, & lites decernendas condidit, capacem multitudinis, qua eo ius peteret, longam cubitos centum, latam quinquaginta,*

Solomonis in templi dedicationem sacrificia.

Scenopegiz festum.

Populum Rex dimittit.

3. Reg 9.

Solomoni Deus iterum apparet, eique bona quæq; si à paternis præceptis nusquam discederet, pollicetur.

Comminatio gratius Israhelitis à veræ pietatis tramite exorbitantibus proposita.

Hedio & Ruffinus Cap. 5. Solomonis regia tredecim annis abfoluitur.

Basilica.

data, aliam triginta hanc sexdecim columna quadrangula sustinebant, tectam
 supra Corinthiaco, additis parilibus postibus cum valuis calatis ad ornamen-
 tum locissimiles munimentum. In eius medio fuit ades alia, quadrata, lata tri-
 ginta cubitos, columnis validis suffulta: & in ea tribunal magnificum, ubi Rex
 iudicabat reddere. Huic adificio coniuncta erat domus in usum Regina facta,
 gradibus aule quò se negocijs peractis animi causa conferebant, omnes cedrinis ta-
 bulis conparata: partim saxo quadrato decemcubitali constructa, partim ita ut
 solent regie vel templa, incrustata precioso marmore quod è locis eo nomine cele-
 berrime apportatur. Et tribus quidem ordinibus aulais Babylonicis pratexeban-
 tur: quartus verò sculptorum admirabile artificium ostentabat, in quo efficta
 erant varia arborum ac plantarum species, frondibus & folijs tanta subtilita-
 te expressis ut argenti quodammodo viderentur. Reliquum verò quod supererat
 usq; ad lacunar, opere albario tectū, & discoloribus picturis erat variegatum.
 Prater hæc erant & alia cubicula ad voluptatem facta, & porticus ad orna-
 tum regia longissima, in quibus splendidissima triclinia referta auro, ut qua au-
 rea suppellectilis ad omne regij conuiuij ministerium erant instructissima. Diffi-
 cile est enumerare amplitudinē ac varietatem aularum, tam maiorum quam
 mediocrium, tum qua sub terra latebant, quæue in aërem elegantissime attolle-
 bantur. In summa totum adificium è marmore candido & cedro, & auro atq; ar-
 gento constabat: dispositis per parietes & laquearia varijs lapillis auro inclusis,
 quemadmodum & in ornatu templi factum fuerat. Quin & ex ebore factum
 erat prgrande solium calatum, specie tribunalis, quod sex gradibus ascendeba-
 tur, in quorum singulis in extremitatibus leonum effigies erat imposita, totidem
 alijs superne imminentibus. qua verò parte Rex insidebat, manuum effigies eum
 excipiebant: & qua reclinabatur, dimidiatus erat iuuenctus tergū suum respici-
 ens: totumq; tribunal auro coagmentatum erat. Hac opera Solomon viginti an-
 nis perfecit, conferente magnam auri vim, maiorem argenti Fromo Tyriorum
 Regis, & prater hæc cedri atque pinus materiem. Sed & ipse maximis donis Fromo
 munus est remuneratus, singulis annis frumentum ei mittens & vinum atq; ole-
 um, quibus maximè opus habebat, ut diximus, eo quod insulam incoletet. Pra-
 terea Galilea oppida numero viginti non procul à Tyro distita ei donauit: qua
 cum ille perlustrata satis considerasset, & non valde probasset, renunciari ius-
 sit Solomoni, sibi non esse opus eis oppidis. & ex eo terra Chabalon est appellata,
 voce Phœnicum lingua, id quod displicet significante. Quæstiones etiam ani-
 gmaticas Tyrius Rex ad Solomonem transmisit, rogans ut eas explicaret, &
 dubitationem sibi omnem eximeret. At ille callens huiusmodi rerum ac natura
 prudentissimus, nihil inexplicatum relinquebat: sed omnia ratione peruincens,
 & perscrutatus eorum intellectum, apertissimè declarabat. Meminit horum
 duorum Regum & Menander, qui è Phœnicum lingua annales Tyriorum
 in grecum sermonem est interpretatus, in hunc modum scribens. Defuncto A-
 bibato successit in regnum filius Fromus, qui vixit annos quinquaginta tres,
 & regnavit annos triginta quatuor. hic aggesit ad insulam agrum qui dici-
 tur amplu, & auream columnam in Jouis delubro dedicauit. idem materiem
 multam in monte Libano excidit ad contegenda templa, & demolitus anti-
 qua templa, Herculi & Astarta noua instaurauit: primusq; Herculi statuam
 erexit mensæ peritio. Deinde expeditione contra Eycæos suscepta, quod debita
 tributa

An. mudi 2941.
Ante Christum
natum 1023.

Tribunal.

Reginæ domus alia-
que aula.

Ornamēta Solome-
nis regie.

Cubicula ad volu-
ptatem facta aurea
suppellectili refer-
ta.
3. Reg. 10.

Solomonis solium
ex ebore factum

3. Reg. 5.
Gratitudo Solomo-
nis erga Fromū pro
acceptis beneficijs.

1. Reg. 9.

3. Reg. 5.
Solomon Tyrio Ré-
gi ænigmata quæ-
dam explicat.

Menander Historio-
graphus Solomonis
& Fromi meminit.

An. mūdi 2941.
Ante Christum
natum 1023.
Dius Iromi memi-
nit.

Dius de Solomou:

Solomon Hierosoly-
mis muros infrau-
rat, & turres erigit.

Hedio & Ruffinus
Cap 6.
Solomon vrbes ali-
quot condit.
Aforus, Magedo,
Gazara.

Betachora, Balecth.

Thadamora, siue
Palmira.

Aegyptiorum Reges
cur Pharaones dicti.

Ptolemei.

Cæsares.

Herodotus Aegy-
ptiorum Regū no-
mina non recenset.

tributa non persoluerent, subactis illis victor est domum reuersus. Huius tempo-
ribus erat Abdemonus adolescens, qui problemata à Solomone Hierosolymo-
rum Rege iniuncta dissoluebat. Meminit et Dius sic scribens. Abibalo de-
functo filius eius Iromus regnum excepit. Is orientalem urbis partem aggeribus
auxit, et eo pacto pomeria protulit templum quoque Jouis Olympij: quod antè
separatum erat, medio spatio repleto aggeribus cum urbe coniunxit, et aureis
donarijs ornauit. conscenso deinde Libano materiem ad structuram templorum
cecidit. Additque Solomonem Hierosolymorum Regem ad hunc Iromum ani-
gmata misisse, solutionem eorum postulantem: quod cum ille non valuisset, ma-
gna pecunia multatum esse. Deinde per Abdemonum quendam virum Tyrium
proposita explicuisse, et ipsum alia proposuisse: in quibus soluendis quum Solo-
mon haberet, maiorem etiam pecuniam eum illi remisisse. Et Dius quidem ita
scribit. Caterum Rex quum videret mœnia Hierosolymorum turribus et pro-
pugnaculis ad securitatem egere, nec ea dignitati urbis satis respondere, et mu-
ros instaurauit, et turres magnas in eis erexit.

Condidit etiam vrbes vel precipuis annumerandas, Aforum et Magedo-
nem, et tertiam Gazara Palestina urbem, quam Pharaos Rex Aegypti bel-
lo aggressus expugnauerat, occisisque ad unum habitatoribus diruerat, ac deinde
filia sua Solomoni nupta dono dederat. quam ob rem denuò Rex eam exadificauit,
quod esset natura munita, et ad bella rerumque nouitates opportuna. Nec procul
inde alias duas vrbes condidit, quarum altera Betachora, altera Balecth voca-
batur. necnon et alias ad secessus, voluptarios aptas ob aeris temperiem fru-
ctuumque ubertatem, et perennibus aquis irriguas. Ingressus deinde in desertum
quod est super Syriam, eiusque regionis potitus, urbem ibi maximam condidit,
duorum dierum itinere à superiore Syria distantem, ab Euphrate verò unius.
ad magnam autem Babylonem inde sex dierum via protendebatur. Quare au-
tem à reliquis culta Syria partibus hac urbs tam procul habitetur, causa est hac,
quod mediteranea per desertum petentibus, ibi demum fontes ac putei reperiun-
tur. Hac igitur urbe extracta, et mœnibus validissimis cincta, Thadamoram
eam appellauit, quo nomine etiam nunc à Syris vocatur. Graeci Palmiram no-
minant. Atque hac fuerunt per id tempus Solomonis opera. Nunc quoniam vi-
deo multos querere, qui factum sit ut omnes Aegyptiorum Reges à Mincio
illo qui Memphin condidit, quique multis annis auum nostrum Abrahamum
precessit, usque ad Solomonis tempora, per mille trecentos et amplius annos Pha-
raones dicti sint, à quodam Rege nomine desumpto: operae precium existimo eo-
rum ignorantia mederi, et manifestam huius appellationis causam reddere.
Pharaos Regem Aegyptijs sonat. Opinor autem ipsos à pueritia nominibus alijs
discretos, quam primum Reges creati fuerint, potestatis eius nomen patriæ lin-
guæ vernaculum assumere. Nam et Alexandrini Reges alijs prius nominibus
vocati post assumptum regnum vocati sunt Ptolemei à primo eius urbis Rege:
et Romanorum imperatores alioquin gentilia nomina habentes, Cæsares ap-
pellantur, principatus et honoris vocabulo, posthabito illo priore quod à paren-
tibus hereditarium in eos demanauit. Et hinc est, nisi fallor, quod Herodotus Ha-
licarnasensis cum cccxxx. Reges post Mincium Memphis conditorem dein-
ceps successisse dixerit, nomina eorum non recensuit, quia Pharaones vocati sint
omnes. Quum enim post hos mulier imperium arripuisset, nomen eius ponit
Nica-

Nicaulen, nimirum ea de causa, quòd cum soli mares huius appellationis essent capites, & non etiam femina, oportuit peculiare ipsius nomen dicere. Ego verò in nostra gentis commentarijs reperi, quòd post Solomonis socerum Pharaonis nemo Egyptiorum Regum amplius hoc nomine sit vocatus: & quòd post illum venerit ad Solomonē iam dicta mulier, qua tum Egypti simul ac Æthiopia regnum obtinebat. Sed de hac paulo post dicemus: nunc verò ideo hac memoravi, ut ostenderem nostros libros & Egyptiorum in multis cōsentire. Solomon autem Rex reliquias Chananaeorum qua Libanum montem vsq; ad urbem Amathē colebant, & imperium eius detrectabant, sub ditionem suam redactas tributa pendere coegit, & per singulos annos certum numerum seruorum & colonorum, qui per agros distribuerentur, exegit, Hebraorum enim nemo ad seruales operas adigebatur: nec erat equum, ut cum tam multas gentes Deus sub eorum imperium subdidisset, ex his potius quàm deiectis eiusmodi conditionis homines censerentur: sed omnes arma & currus atque equos & rem militarem tractare malebant. Chananaeis verò quos ad seruitutem abduxit, sexcentos praefectos praposuit, qui procuratores essent regij, & sua cuiq; opera atq; negotia prescriberent. Quin & classē Rex in Ægyptio sinu edificauit, in quodam loco ad mare rubrum, qui nominatur Asiongaber. Hac nunc Berenice vocatur, non procul ab Elana vrbe, qua regio tum in Hebraorum ditione censebatur. Et in hac quoque classe munificentia Fromi Regis amici fuit vsui. Viros enim gubernatores & nautica rei peritos ei misit quotquot voluit, qui nauigantes cum regij procuratoribus in regionem India, olim Sophiram, nunc Auream terram nominatam, aurū illi adferrent. hi collectis circiter quadringentis talentis retrò

An. mudi 2953.
Ante Christum
natum 1011.
Nicaule Aegypti &
Aethiopiae Regina
ad Solomonem
venit.
3. Reg. 10.

Solomon Chananaeorum reliquias tributa pendere cogit.
3. Reg. 10.

Hebraorum libertas, & Chananaeorum seruitus.

Solomonis classis

3. Reg. 10.

ad Regē sunt reuersi. Interim ad Ægypti Æthiopiae Regina, mulierem sapientia studiosam, & catexa quoq; egregiam, Solomonis virtutum ac sapientia fama delata, cupiditas eam incesit coram hominem visendi: sic enim fore ut experimento, non rumoribus crederet, qui saepenumero falsi eo quòd toti à fide renunciantium pendeant, paulo post euanescent: decreuitq; suscepta longinqua

Aegypti & Aethiopiae Regina ad Solomonem venit.

Gg peregrin-

An. mūdi 2953. peregrinatione illius sapientia perfrui, & de rebus arduis cum eo differere. Venit
 Ante Christum igitur Hierosolyma splendido & opulento paratu. Adducebat enim secum ca-
 natum 1011. melos onustos auro & varijs aromatibus lapillisq; preciosis. Rex vero honorifi-
 centissime exceptam, & in ceteris comiter ac liberaliter habuit, & propositiones
 illius pro sua prudentia facile explicans, opinione citius dissoluebat. At illa stupe-
 bat ad Regis sapientiam, tanto maiorem experta quam audierat: magisq;
 etiam admirabatur regiam tam elegantem ac magnificam, & tam belle dispo-
 situm adificiorum ordinem, quod hic quoque ingenium Regis contemplaretur.
 Sed nihil magis mirata est quam aulam, cui cognomen Saltus Libani, & quo-
 tidianos conuiuiorum sumptus tam dapsiles, apparatusq; ministerij. nam &
 cultu erant decentissimo, & perquam scite omnia administrabant. Nec minor
 fuit admiratio dum quotidiana sacrificia videret, quantaq; cura & religione
 sacerdotes ac Leuita circa ea versarentur. Hac quotidie contemplando vehe-
 menter admirabatur, id quod nec dissimulare potuit, sed apud Regem ingenue
 fassa est, quanto opere huiusmodi spectaculis afficeretur. Omnia, inquit, Rex,
 qua auditu percipiuntur cunctantius credere solemus: sed de tuis bonis, qua vel
 intra te sunt reposita, sapientia videlicet ac prudentia, vel tam amplum re-
 gnum tibi suppeditat, non vana fama ad nos perlatam est: sed quum esset vera,
 non respondisse tamen eam tua felicitati nunc presens video. Quamuis enim
 auribus persuadere conabatur, non potuit tamen res ita pro dignitate repre-
 sentare, sicut nunc oculis nostris subiiciuntur. de me quidem fatendum est, quod
 cum de fide eius hesitarem, ne forte aliquid affingeret, nunc longè maiora eis
 conspexi. Maesti tanta felicitate Hebraei, maesti amici ac familiares tui, qui-
 bus perpetuo sapientia tua frui datus est. Laudandus Deus qui regionem hanc &
 habitatores eius adeo dilexit, ut te Regem eis praefereret. Nec contenta verbis in-
 dicasse quanti Regem faceret, etiam muneribus suam erga illum obseruantiam
 testari voluit. Viginti enim auri talenta ei donauit, & aromatum vim magna
 aestimationis, lapillorumq; preciosissimorum. Aiunt etiam quod balsami plantam,
 cuius hodie quoq; ferax est nostra regio, illius Regina munificentia ferri acceptam
 oporteat. Nec minora fuere qua ipsa a Rege recepit, optione etiam illi permessa.
 nihil enim roganti negatum est: sed libentius quam illa peteret largiens, insignem
 pra se tulit liberalitatem. Atq; ita Aegyptiorum Regina datis simul & acceptis
 amplissimis muneribus in patrium solum reuertitur. Per idem tempus allatis
 ex Aurea, sicut vocant, terra geminis & lignis pineis, ex hac materie Rex fulcra
 templi ac regia fecit, eiusq; parte usus est ad instrumenta Musica, cinnyras &
 nabra, quibus Leuita diuinos hymnos solent accinere. nunquam enim antehac
 tam elegans apportata fuerat, sed nemo sic cogitet, qua nunc pinea ligna vocan-
 tur, quae ad illiciendos emptores hac appellatione mangonizant negotiatores,
 illis esse similia. illa enim aspectu ficulnam materiem referunt, nisi quod candi-
 diores sunt & fulgentiores: id quod admonere officij nostri duximus, ne quis per
 ignorantiam in his discernendis fallatur, quando quidem res Solomonis in huius ma-
 teriei mentionem nos induxerunt. Eadem classis attulit Regi auri talenta DCLXVI
 non annumerato quod priuatim negotiatores mercati sunt, nec eo quod topa-
 rtha & Reges Arabia dono illi miserunt. Ex eo fecit ducenta scuta fusilia singula
 sexcentos siclos pendetia, & trecentos clypeos, quorum singuli trecentas minas pen-
 derent: atq; hac omnia in aula Saltus Libani vocata reposuit. Sed & pocula ex
 auro

Solomon Reginae
 nigmata eū pruden-
 tia explicat.

Aethiopiae Regina
 Solomonis sapien-
 tiam stupet.

Aethiopiae Regina
 Solomonis pruden-
 tiam & sapientiam
 laudat.

Solomoni Regina
 splendida munera
 donat.

Solomon Reginae li-
 beralitatem remu-
 nerat.

Hedio & Ruffinus
 Cap. 7.
 Ligna pretiosa Solo-
 moni allata.

auro solido parauit, & è lapide precioso, in usum conuiuij singulari arte fabricata, reliquamq; omnem suppellectilem regiam ex auro fieri curauit. Nullum enim tum argento in commercijs erat precium. Multa enim nauigia Rex in mari, quod vocatur Tharsicū, habuit, qua ad remotas gentes merces varias deferre iussit, pro quibus exportatis aurū & argentum Regi referabant, multumq; eboris, & mancipia Æthiopica & simias. Ea nauigatio in ita ac reditu triennium integrum absuēbat. Fama etiam celeberrima per omnes circumquaq; regiones de Solomoni virtutibus ac sapientia diuagabatur: qua exciti pleriq; Reges, quo certiores de iam dictis fierent, visendi eius cupidine flagrabant, & exquisita munificentia studiosos eius se declarabant. Mittebantur vasa tam aurea quam argentea, & vestes purpurea, & omne genus aromata: equi præterea currusq;, & muli subuehendis sarcinis, qui vel robore vel pulchritudine Regi placituri videbantur; ut ad eum equorum ac curruum numerum, quem iam antè habuerat, ex donatijs quadringenti currus accederēt. Habuit enim prius currus mille, equorum viginti millia. hi quum pulcherrimi fuere, tum ad cursum exercitatissimi, ut collati ad ceteros omnes post se relinquerent. His decus addebant equites, soss iuuentutis, proceræ statura, promissoq; capillitio conspicui, & tunicas è sarraena purpura induti, adhuc ramentis auri capillum quotidie spargebant, ut ad solarium radiorum contactum fulgor à capitibus eorum reflecteretur. Hi armati & pharetris succincti regium currum stipabant, quo sublimis inuectus, & amictus veste candida, mane solebat urbem egredi. Aberat ab Hierosolymis duorū schœnorum spacio prædium nomine Hettan, hortis & inductis fontibus amœnum simul ac opulentum. in eum locum uectari delectabatur. Diuina autem quadam diligentia & prouidentia rebus in omnibus utebatur, & quum esset elegantiarum amator, ne viarum quidem curam prætermisit, sed & harum quotquot Hierosolyma regia sedem ducebant, silice constrauit, tum ut ultro citroq; commeatibus essent faciles, tum ad ostentandam hac quoque parte principatus sui magnificentiam. Distributisq; oppidatim curribus, & in singula certo numero ad alendum præfinito, circa se quidem paucos reseruauit: loca vero ubi alebantur, curruum oppida appellauit. Argenti etiam tantam copiam Hierosolymis esse fecit, quanta fuit saxorum: & cedros arbores antehac nunquam in Iudæa visas, in campis eius adeo multiplicauit, ut moros numero aquarent. Mandauit etiam negotiatoribus Ægyptiacis ut equos venales ad se adducerent, in singulas bigas sexcentarum argenti drachmarum precio constituto: quos deinde ad Syria Reges & transeuphratenses mittere solebat. Quumq; esset omnium Regum gloriosissimus & piissimus, & opibus ac prudentia omnes superasset, qui ante illum rem Hebraorum administrauerant, deterior factus est ante obitum: & à patrijs moribus desciscendo, indignum antè gestis rebus vitæ exitum habuit. Nam insaniens in mulieres, & in rebus ueneris immodicus, non contentus sua regionis mulieribus, multas externa originis duxit, Sidonias, Tyrias, Ammanitidas, Idumæas: atque ita contemptis semel Moysis institutis, qua non nisi gentis eiusdem coniuges permittebant, illarum deos colere cœpit, amori earum hoc tribuens. Atqui hanc ipsam rem legislator præcauere voluerat, ne per hanc occasionem peregrinis implicarentur ritibus, nèue relicto patrij numinis cultu, ad illarum regiones se transferrent. Sed hac Salomon contempsit, voluptate irrationali vi-

An. mūdi 2953.
Ante Christum
natum 1011.

Solomonis naues in
itinere triennium
absuēbant.

Solomoni plerique
Reges exquisita mu-
nera mittunt.

Munera Solomoni
allata, ciuūq; equi-
tatus.

Hettan.

Vix circa Hierosoly-
ma silice strætæ.

Oppida curruum.
Argenti, Solomoni
tempore, copia.

Equi Ægyptiaci.

3. Reg. 11.

Solomō exteras ma-
trimonio sibi iun-
gens, ab ijs seduci-
tur.

An. mūdi 2964
Ante Christum
natum 1000.

An. mūdi 2964
Ante Christum
natum 1000.

Etus : ductisq; uxoribus è principibus uirisq; illustribus prognatis septingentis numero, & concubinis trecentis, & in his Ægyptiorum Regis filia, adeò consuetudine earum est captus, ut ritus earum imitaretur, quo magis illis hoc argumento fidem amoris ac beneuolentia faceret. atate deinde prouectior, & mente iam paulatim senescente, magis etiam patria religionis oblitus cultum Dei sui neglexit, & mulierum exterarum ritibus assueuit: quamuis iam ante quoq; à prescripto legum discesserat, quando areas bouum effigies basi maris illius addiderat, sicut solio suo leonum post apposuit. Nam neq; illa fas erat facere. Cumq; domesticum haberet exemplum pulcherrimum parentis uirtutem, & gloriam quam propter pietatem ad posteros reliquerat, discedens ab eius imitatione, idq; bis in somnis monitus sequi paterna uestigia, mortem inglorius oppetijt. Venit itaq; ad illum propheta missus à Deo, dicens neque clam esse eius impietatem, neque diutius impunitam fore: uiuo tamen regnum non auferendum, quando patri eius diuinitus sit promissum non alium successorem futurum: sed post hunc defunctum, filium pœnas datarum: ita tamen ut non uniuersum regnum deficeret, sed decem solatribus seruo ipsius cederent, reliqua due penes nepotem Dauidis remanerent, idq; ipsius aui respectu, & urbis Hierosolymorum in qua Deus templum sibi elegisset. His auditis Solomon uehementer perurbatus indoluit, omni felicitate, qua hætenus suspiciebatur, in contrarium uergente. Nec multum temporis post hanc propheta denunciationem est elapsum, dum hostis ei, Deo sic uolente, exortus est, cui nomen Aderus, Regi infensus ob causam hanc. Idumeus fuit genere, & è regio stemmate. Cumq; Joabus copiarum Dauidis imperator Idumeam subigeret, omnibus eius gentis, qui per atatem arma ferre possent, interneccione intra semestre deletis, hic etiam tum adolescentulus ad Pharaonem Ægyptiorum Regem euasit. ab eo comiter exceptus, & domum & agros ex quorum redditibus uiueret, munificentia illius est consecutus: & postquam adoleuit tam carus ei factus est, ut Rex coniugis suæ sororem, nomine Taphinen, nuptum ei traderet: ex qua filius natus, cum Regis liberis est educatus. Porro accepto in Ægypto de Dauidis & Joabi morte nuncio adiuit, rogans ut sibi in patriam reuerti permitteret. Rege autem percontante quid illi deesset, quæue sua iniuria prouocatus relinquere amicum benè meritum cuperet, et se non semel id petiitum, impetrare tamen tunc nequaquam ualuit. Sed cum iam res Solomonis labare inciperent, Deo impietatem eius non amplius ferente, cuius nutu Pharaon difficilem se hætenus præbuerat, Aderus impetrato à suo Rege comæatu, in Idumeam reuertitur. & cum non posset gentem suam ad defectionem à Solomone percellere, eo quòd validis presidys impositis in officio contineretur, nec liceret impunè res nouas ibi moliri, profectus inde in Syriam se contulit. Vbi cum incidisset in quendam Razarum, qui descuerat à Sophena Rege Adrazaro, & eas terras cum latronum manu incursionibus populabatur, societatem cum homine iniit: cuius ope occupata ea parte Syria, Rex declaratus, Israëlitarum ditionem crebrò irrumpendo, uiuo adhuc Solomone rapinis omnia miscebat & cadibus. Et quasi parum esset Hebrais unus hostis externus, domi extitit qui Solomonem infestaret, Hieroboamus Nabatai filius, ueteri quodam oraculo ad res nouandas excitatus. Cum enim patre orbatus adolescens adhuc à matre educaretur, Solomon animaduersa generosa eius indole, præfecit eum fabrica murorum, quando Hierosolyma mœnibus cingebat.

Pœna Solomonis im-
mittenda, ob Deos
alienos receptos.

Aderus Solomoni
infensus.

Aderus in Ægyptū
profugit.

Aderus Pharaonem
ut sibi in patriam re-
uerti permittat, orat.

Aderus in Idumæam
reuertitur, inde in Sy-
riam se confert.

Razarus cum Adero
hostis Solomonis.

Hieroboamus Solo-
monem infestat.

cingebat. Eius operis curam tanta solertia gessit, ut Rex, comprobata hominis industria, premio dignum ducens, eum Iosephi tribui præsiceret. Ad quam dum Hierosolymis egressus iter faceret, obviam ei fit Propheta nomine Achia, Silunte oppido oriundus. Is salutatum eum de via paulum seduxit in rus quoddam diuertens, in quo tum nemo alius aderat: scissoq; in duodecim frustra pallio quo ipse amiciebatur, iussit Hieroboamum decem inde sumere, præsatus Deū hoc iubere. Ille, inquit, scisso imperio Solomonis, eius filio propter promissionem Dauidi factā tribum unam cum altera ei contigua daturus est: tibi verò decem propter Solomonis peccatum, qui mulieribus & dijs earum totum se deuouit. Quare sciens causam propter quam Deus ab illo est alienatus, iustitiam colito, & legum perpetuus custos ac conseruator esto, cum pietatis ac religionis premiū maximum tibi sit propositum, nimirum ut tantus euadas, quantum scis Dauidem prius fuisse. His Propheta verbis erectus ad spes magnas Hieroboamus, cum esset alioqui ambitioso & inquieto ingenio, quamprimum in suam prouinciam peruenit, non immemor præsagij Prophetici sollicitare populum cœpit, ut à Solomone deficeret, ipsiq; principatum deferret. Cuius conatibus & insidijs cognitis Solomon volebat eum comprehensum occidere. At ille ad Susacum Ægypti Regem profugus & præsens periculum euasit, & manendo illic vsque Solomonis obitum regno se Israelitico incolumem seruauit.

An. mūdi 2971.
Ante Christum
natum 993.
Achia Propheta Hieroboamū decem tribuum Regem futurū ostendit.

Hieroboamus in Ægyptū profugit, ubi vsque ad Solomonis obitum manet.

C A P. III.

Solomone defuncto, populus à Roboamo eius filio deficiens Hieroboamum decem tribuum Regem fecit.

SOLOMON autem iam admodum senex moritur, exactis regni annis octuaginta, vitæ verò nonaginta quatuor: sepeliturq; Hierosolymis, omnium Regum felicissimus & opulentissimus atque prudentissimus, excepto peccato, ad quod iam senescens à mulieribus est pertractus, de quo & consecutis mox Hebraorū calamitatibus satis dictum est. Caterum defuncto Solomone, & succedente in principatum eius filio Roboamo, quem è Noma Ammanitici generis muliere susceperat, mox quidam è proceribus in Ægyptum miserunt, qui Hieroboamum reuocarent, qui cum ad eos in urbem Sicima venisset, etiam Roboamus eodem peruenit. Placuit enim conuentu Israelitarum illic habito, regnum de populi consensu accipere. Accedunt itaq; illum principes populi unā cum Hieroboamo, rogantes ut aliquid de seruitio remitteret, & patre suo vellet esse mitior. Graui enim illius iugo se pressos fuisse. Sic enim firmiter ei fore imperium, si amari mallet quàm metui. Ille post triduum ad postulata responsurum se pollicitus, statim in suspicionem venit, quòd sine mora votis eorum non annuisset. Decere enim eius aetatem putabant, procliuem esse ad benè merendū. nonnihil tamen spei suberat, quòd non statim essent repulsam passi. Interim ille conuocatis paternis amicis consultabat, quale responsum populo dari oporteat, qui, quum benè ipsi cuperent, & populi naturam probe callerēt, suaserunt, ut comiter populum alloqueretur, & posito aliquantisper fastu regio, ad captandam multitudinis gratiam se accommodaret. hac enim arte captos facile illum amatuos, quòd natura ita comparatū sit, ut subiecti delectentur Regibus māsuetis, & de suo fastigio nonnihil se demittentibus. Ibi Deus sine dubio mentem ademit homini, cui tam utilis in omne tēpus sententia, certè ad præsens ambienti regnum necessaria,

Mors Solomonis.

Hedio & Ruffinus
Cap. 3.
al. 4.
3. Regum 12.
Populus à Roboamo
onerum mitigationem petit.

Seniorum consilium salutare.

An. mudi 2971.
Ante Christum
natum 993.
Iuniorum consilium,
quod Roboã, seniorum
spretum, sequitur.

Israëlitarum petitionis
sue repulsam passi à
Roboamo deficiunt:

Roboam apostatas
vi retracturus à pro-
posito abstinere iu-
betur.

Regia Ieroboami.

Vitularum Ieroboami
cur factarum.

Ieroboã idololatriæ
suasor.

non probabatur: sed accitis aequalibus suis iuuenibus, & exposito seniorum consilio, quid ipsis videretur, proferre iussit. Illi, quia nec per aetatem poterant, nec Deus sinebat, utiliora cernere, autores ei sunt sic ad populum respondendi: minimum digitum ipsius crassiorum esse quam patris lumbi fuerint: & si ab illo duriter habitos se putarent, durius etiam in posterum tractandos esse: & si ab illo scuticis cæsi fuissent, expectandum ut ab ipso scorpionibus flagellarentur. His delectatus Rex, & ratus decere maiestatem principatus tale responsum, postquam tertia die populus ad audiendum conuenit, omnibus expectatione suspensis, & existimantibus benignum aliquid sibi proponendum, omisso amicorum consilio, ex iuuenum sententia respondit, non sine Dei voluntate, ut Achia vaticinium suus euentus sequeretur. Facti enim velut ferro tam duris verbis, non secus ac si à minis ad rem iam esset peruentum, per indignationem uno ore exclamant, nihil sibi futurum amplius cum Davidis progenie, haberet ipse templum quod pater exstruxisset, manifeste defectionem præ se ferentes. Adeoque pertinax irasuit, ut Adoramum quæstorem regium, missum ad excusandum iuuenilis lingua petulantiam, placandosque concitati vulgi animos, ne auditum quidem lapidibus obruerint. Quo facto Roboamus ratus, id quoderat, se in famulo saxi impetum, veritusque ne conceptum semel odium in ipsius caput effunderetur, trepidè conscenso curru, quantum potuit, Hierosolyma properauit. Et Iuda quidem ac Beniamis tribus communibus suffragiis Regem eum eligunt: reliqua verò multitudo, ex illo die alienata à progenie Davidis, Hieroboamo imperium detulit. id Roboamus agrè ferens, conuentu duarum tribuum sibi subditarum indicto, & delectu CLXXX. millium habito, conaturus erat reliquas decem vi ad officium retrahere, nisi Deus per Prophetam intercessisset, admonens nefas esse civile bellum mouere, præsertim cum Deo volente populus ab eo defecisset. Nunc prius Hieroboami Israelitarum Regis gesta, ac tum demum res Roboami duarum tribuum Regis dicemus, serie narrationis ita postulante. Ergo Hieroboamus regia Sicimis constructa, inibi domicilium optauit: nec eo contentus, apud Phanelam urbem aliud adificauit. Nec multo post instante Scenopegia, cogitans secum, quòd si permitteret populo Hierosolymitanam profectionem, & festi illic celebrandi potestatem faceret, populus captus religione templi & ceremonijs, facile mutata voluntate, sequens relicto ad priorem regem accedere posset, idque non dominationi suæ tantum, verum etiam vitæ periculosum foret, statuit hoc modo rebus suis consulere. Duas vitulas ex auro fecit, & constructis totidem delubris, altero apud Bethela, altero apud Danam, quod oppidum situm est ad minoris Iordanis fontem, effigies illas utrobique consecrauit: & conuentu indicto decem tribuum, quibus ipse præerat, pro concione in hunc modum eas est allocutus. Viri populares, notum vobis existimo, quòd nullus locus Deo est vacuus, & quòd is nullo certo loco includitur: sed ubique nota exaudit, ubique cultores suos respicit. Quare non placet mihi, hoc tempore vos Hierosolyma urbem insensam longo itinere proficisci religionis ergo. Homo illud templum statuit, quemadmodum & ego duas aureas vitulas consecraui, alteram in Bethelis, alteram in Dana, ut pro locorum opportunitate ex propinquioribus oppidis ad eas confluentes, illic Deum ritè adoretis. Nec deerunt Sacerdotes ac Leuitæ ex vobis per me designati, ne quid Leuiticam tribum & Aaronis progeniem desideretis. Ergo quicumque ex vobis Sacerdotium ambit, vitulum & arietem Deo mactet, quo ritu ferunt

etiam

etiam primum sacerdotem Aaronem creatum esse. His verbis populum decepit, autor ei factus patrie religionis deserenda: qua causa fuit Hebrais omnium calamitatum, ut bello ab exteris gentibus devicti, postremo in captiuitatem abducerentur, sicut suo loco dicitur. Porro appetente iam septimi mensis festiuitate, volens et ipse apud Bethel eam celebrare, sicut à duabus tribubus Hierosolymis celebrabatur, ante vitulam altare posuit: moxque assumpta Pontificis persona, cum suis sacerdotibus ad illud ascendit. Cumque iam holocausta in conspectu totius populi pararet incendere, Deo mittente superuenit à Hierosolymis propheta, nomine Iadon. Is in mediam multitudinem progressus, audiente Rege ad altare sermonem vertit. Altare, altare, hac dicit dominus. Exorietur quidam de genere Dauidis, Josias nomine, is mactabit super te falsos sacerdotes illius temporis, et impostorum ad impietatem populum seducentium ossa super te incendet. Et ut nemini dubium sit predictionem hanc non esse vanam, prodigio confirmabitur. Rumpetur altare hoc, et adipēs victimarum in eo congesti in humum effundentur. His propheta verbis iritatus Rex, intendit in eum manum, iubens hominem comprehendi: moxque sideratum brachium dirigit, ut reducere manum non posset, torpente membro, haud secus quam si esset exanime. Altare quoque disruptum impositas victimas effudit, ita ut vates Dei praxerit. Ibi Rex videns hominem veridicum esse ac diuinum, rogauit eum, ut Deum exoraret, quò affecta dextera vigorem pristinum redderet. quod cum ita factum esset, latus recepta sanitate, rogabat prophetam ut cum eo prandere dignaretur. excusauit Iadon, negans se in ea vrbe panem aut vinum sumpturum. id enim sibi contra interdictum Dei non licere. vetitum etiam ne per eandem viam reuertatur qua venerat. Rex autem miratus viri continentiam, eo magis de se cepit esse sollicitus, ex his qua viderat et audierat, parum felicem rerum suarum exitum augurans. Erat in ea vrbe malus quidam Pseudopropheta, quem Hieroboamus in honore habebat, seductus ab illo omnia ad gratiam loquente. hic tum decumbebat, quòd esset senio languidus. cumque audisset à filijs de aduentu propheta à Hierosolymis et prodigijs per eum patris, et quòd Hieroboamus emortuam dextram ad illius preces sanam recepisset: veritus ne Rex de hospite melius quam de se opinaretur, mandauit filijs ut euestigio asinum stratum ad iter sibi expedirent. quibus impigre iussa exsecutis, conscenso iumento per vestigia propheta properabat. quem assecutus interquiescentem sub quercu patula et umbrosa, primo salutauit: deinde expostulauit cum eo quòd non ad se diuertisset, hospitalitate fruiturus. quo referente vetitum se à Deo, ne apud quenquam in ea vrbe cibum sumeret: certè apud me, inquit, licet sumere. nam ego quoque propheta sum eiusdem cuius tu cultor numinis. et nunc ipsius iussu venio, te ad nos adducturus, et prandio hospitali excepturus. Tum vates mentienti credens reuertitur. Adhuc autem illis prandentibus et familiari sermone se oblectantibus, Deus apparuit Iadoni, penam inobedientiae, penaque modum denuncians. Fore enim ut in itinere à leone discerpatur, nec in patrum monumentum inferatur. Hac autem Deo volente, contigisse opinor, quò minus apud Hieroboamum Iadonis verba fidem inuenirent, de mendacio suspecti. Nam redeunti Hierosolymam, leo factus obuiam, detractum de iumento necauit, nihil laeso asino. imò et illum et propheta cadauer seruabat accubans, donec viatores quidam rem visam pseudopropheta renunciauerunt. Tum ille filijs in hoc misit

An. mundi 2971.
Ante Christum
natum 993.
Neglectus cultus
vini omnium
rum causa.

3. Reg. 13.
Vaticinium contra
altare in Bethel.

Miraculo vaticinium
confirmatur.

Emortuae dexterae
sanitas restituitur.

Hecedia & Rufinus
Cap. 9.
Propheta ad Hieroboamum missus per mendacium reducitur.

Inobedientia prophetae
pena & sepultura.

An. mudi 2971.
Ante Christum
natum 993.

Iadonis Prophetiam
Ieroboamo Pseudo-
propheta offulcat.

Hedio & Rufinus
Cap. 10.
Roboami vrbes mu-
nita.
2. Paralip. 11.

Fij Israelite redeunt
ad Roboamum.

Roboami vxores &
liberi.

Regis ad exemplum
totus cõponitur or-
bis.

missis corpus eius in urbem reportauit, inibiq; magnifice sepelyt, monitis filijs vt se quoque post mortem in idem monumentum inferrent. Vera enim esse quæcunque ille præcecinisset, de vrbe illa & altari, & Sacerdotibus ac Pseudopphetis, ad se autem nullam post mortem iniuriam peuenturam, propter communem cum illo sepulturam confuso ostiũ discrimine. Post iusta funebria Propheta rediit, & iniuncta filijs mandata, cum esset vir malus & impius, Hieroboamum adit, & quid ita, inquit, istius fatuiturbatus es sermonibus? Illo verò de altari & sua ipsius manu referente, ac verè hominem Dei vatemq; optimum vocitante, cepit hanc eius opinionem maliciosè labefactare, & probabilibus rationibus rei veritatem offuscare. Aiebat enim præ lassitudine manum eius obtorpuisse, dum altari infert victimas, ac deinde post quietem pristinum vigorem recepisse. Altare etiam recentis tum structura, quòd tot ac tantarum victimarum molem non ferret, disruptum concidisse. Postremò vatis mortem indicat, à leone esse necatum: adeò nihil diuinum, nec in vita nec in verbis eius, fuisse. His dictis Regi persuasit, & mentem eius à Deo & iustis ac pijs operibus in totum auersam in extremam impietatem præcipitauit. In tantum enim posthac contra omne ius ac fas debacchatus est, vt nihil aliud quereret, quàm quomodo indies magis ac magis semetipse nouis sceleribus superaret. Sed hoc omisso, de Solomonis filio Roboamo iam dicendum. Is duarum tribuum regno potitus, vrbes munitas & magnas condidit, quarum nomina hæc: Bethleem, Etame, Thecos, Bethsur, Socho, Odolam, Ipa, Maresa, Zipha, Adoram, Lachis, Azeca, Saram, Elom, Hebron, omnes in tribu Iuda sita. Alias deinde equè magnas in Beniamitica sorte muniuit, singulisq; sua præsidia & præfectos imposuit, frumento, vino, oleo, caterisq; com meatibus abundè instructis. Scutorum etiam & lancearum tantum numerum fabricari curauit, quantus multis millibus sufficeret. Ad hunc Hierosolymis degentem è tota Israelitarum ditione confluxerunt Sacerdotes & Levitæ, & quotquot è reliqua plebe erant boni ac iusti, patrias suas relinquebant, vt Hierosolymis Deum colere liceret, offensi Hieroboami tyrannide, qui eos ad suarum vitularum adorationem vi adigere volebat. quo factũ est, vt Hieroboami regnum integro triennio talibus accessionibus cresceret. Qui cum ex priore matrimonio cognata cuiusdam mulieris tres liberos suscepisset, superduxit postea cognatam aliam, Machamè Themare Abesalomi filia progenitam, ex qua Abia pater factus est. & quamuis etiam ex alijs vxoribus liberos haberet, præ omnibus tamen amauit Macham. erant enim ei legitime vxores octodecim, concubina verò triginta: & ex his viginti octo filij, filia verò sexaginta. Abiam verò Macha filium successorem sibi designauit, eiusq; fidei thesauros suos & munitissimas quasque vrbes credidit. Sed, vt plerunque solent mortales fortuna blandiente corrumpi, Roboamo quoque idem accidit. Videns enim sui regni tanta incrementa, ad iniustas & impias actiones deflectit, factus cõtempitor vera religionis, ita vt etiam populum in imitationem sui pertraheret: quandoquidem ea est rerum humanarum natura, vt cum principum ac magistratum moribus etiam subditi deprauentur, quorum modestia ceu norma corrigi debebant, & pro virtutibus vitia eorum sequantur: alioquin nisi eadem qua Reges faciant, improbare facta illorum videntur: sicut sub Roboamo contigit, populo leges ac pietatem egregie contemnente, ne iustitia studijs Regem suum offenderet.

Susacus

CAP. IIII.

Sufacus Aegyptiorum Rex captis Hierosolymis, diuitias eius
urbis in Aegyptum transportauit.

An. mūdi 2975.
Ante Christum
natum 989.

HANC contumeliam Deus per Sufacum Aegyptiorum Regem
ultus est, cuius res gestas Herodotus per errorem Sefostri adscri-
bit. hic enim Sufacus quinto anno Roboami regni numerosissi-
mum exercitum contra illum adduxit: in quo fuisse ferunt cur-
rus MCC, equitum LXX, peditū CCCC: eius miles maximè ex
Afris constabat ac Aethiopicis. Irrumpens igitur in Hebraeorum regionem,
munitissimas Roboami vrbes sponte deditioem facientes in fidem suam recepit,
quibus praesidio firmatis, postremo Hierosolyma est aggressus. Roboamus verò
verò una cum suis à Sufaci exercitu obsessus, versus ad supplicationes exorare
Deum non potuit, ut victoriam annueret. Samaas quoque Propheta eos ter-
ruit, dicens Deum minari deserturum se illos, qui cultum ipsius priores deserue-
rant, quamobrem consternati, et videntes nullam salutis spem reliquā, omnes
confiteri coeperunt, iure se à Deo propter impietatem ac legū neglectum destitu-
tos. Deus autem videns eos sic affectos, et peccata sua confitentes, per Prophetā
denunciauit, nolle se eos perdere: subditurum tamen Aegyptijs, ut experiantur,
vtrum commodius sit, Deo seruire an homini. Sufacus autem Roboamo propter
metū dedente urbem, conditiones nō seruauit: sed depraedatus templū, thesauros
tum Deo sacros tum regio expilauit, exportata innumera auri atque argenti
multitudine, ac ne scrupulo quidem relicto. Detraxit etiam aurea scuta et cly-
peos, quos Solomon Rex fecerat: ac ne pharetras quidem aureas reliquit, quas
Dauid dedicauerat, à Sophena Rege acceptas: atq; ita cum opima praeda domū
est reuersus. Meminit autem huius expeditionis etiam Halicarnassensis Hero-
dotus, in nomine tantum errans, et quod, per uasis multis alijs gentibus, etiam
Palestinam Syriā subiugarit, hominibus, non expectata vi, deditioem facienti-
bus. Apparet autem satis, quod nostrā gentem dicere velit ab Aegyptio subactā.

Hic narrat

Aliās cap. 5.
Sufacus magnis co-
pijs Iudæam inua-
dit.

Hierosolyma ob-
fessa.

Samaas Propheta
Iudæorum impie-
tatem arguit.
2. Paral. 2.

Samaas populum
consolatur.
Hierosolyma & tem-
plum depraedatur.
3. Regum 14.

Herodotus de hac
expeditione quid
scripserit.

An. mūdi 2975.
Ante Christum
natum 989.

Roboamus pro scu-
tis & clypeis aureis
parem æreorum nu-
merum facit.

Roboamus moritur,
eiq̄ Abias in regno
succedit.

An. mūdi 2988.
Ante Christum
natum 976.

Hedio & Ruffinus
Cap. 17.
3. Regum 14.
Ieroboami impietas.

Ieroboami filio æ-
grotante, mater ad
Achiam Prophetam
mittitur.

Pœna Ieroboamo &
populo prædicta.

*narrat enim hunc columnas reliquisse apud eos, qui prius, quàm martem expe-
rarentur, deditiōē fecissent, in quibus pudenda muliebria insculpta fuerint. Ro-
boamus autem is fuit Rex noster, qui urbem, antequàm oppugnaretur, deditit.
Idem ait Æthiopus quoq̄, ab Ægyptijs circumcisiōē viriliū didicisse. Phœnicas
enim & Syros Palestinos fateri se hanc ab Ægyptijs accepisse. Constat autem,
quòd nulli alij circumcidantur in Palestina Syria præterquàm nos. Sed de his quisq̄
suo arbitrato sentiat. Post Susaci discessum Roboamus pro scutis & clypeis au-
reis parem æreorum numerum refecit, eaq̄, scutarijs & excubitorib. suis assigna-
uit: & sine vlla memorabili expeditione, aut præclaro facinore, quietus regni sui
tempora elabi passus est, metu cohibente, eo quòd perpetuum illi esset cum Hiero-
boamo dissidium. Vixit annos LVII, ex quibus decem & septem in principatu ex-
egit, vir arrogans ac inspiens, ut qui propter spretum paternorum amicorum
consilium tantam ditionem amisit. Sepultus est Hierosolymis in Regijs condi-
torijs. In regnum paternum Abias successit, octauum iam supra decimum an-
num Hieroboamo apud decem tribus regnum obtinente.*

*Et quoniam huius Regis exitum diximus, superest, ut quis Hieroboami finis
fuerit consequenter subnectamus. Is nullum neq̄ modum, neque finem impietatis
faciens, singulis diebus aras in excelsis lucis exstruebat, & sacrificos his è vulgo
assignabat. Hanc suam contumeliam, dignamq̄ tanta impietate pœnā, nō mul-
to post Deus in caput ipsius atque familia vertit. Cumq̄, filius eius Obimes illo
tempore egrotaret, iussit uxorem suam, mutato cultu, sumptuq̄, privato habi-
tu, ad Achiam Prophetam proficisci. esse enim hunc virum in prædicendis futu-
ris mariticum, à quo ipse olim regnum sibi deberi cognouisset. mandauitq̄, ut
quasi peregrina de filio percontaretur, essetne præsentem morbum euasurus. Il-
la, habitu mutato, ita ut à marito iussa fuerat, in Siluntem, ubi tum Achias
degebat, peruenit. Iamq̄, aduentante ad illius ades muliere, cacutienti præ senio
Deus apparuit, indicans & quòd Hieroboami uxor ad eum veniret, & quid
ad interrogata respondendum sit. Et cum iam pro foribus esset privatam hospi-
tem simulans, exclamat, Ingredere Hieroboami cōiux, quid te ipsam celas? Deū
certè latere non potes, qui me de aduentu tuo præmonuit, mandauitq̄, quid tecū
loqui debeam. Vade igitur ad maritum, & hac Dei verbis ei renuncia. Quoniā
te magnum è paruo & nihili reddidi, & abscisso à Davidis familia regno, tibi il-
lud dedi: tu contra immemor horum beneficiorum fusiles Deos, quàm me, cole-
re maluisti: ideò delebo te, & tuum genus, & cadauera vestra à canibus atq̄, ali-
tribus deuorabuntur. constituam enim Regem super populum meum, qui nemi-
nem è Hieroboami genere superstitem est relicturus. Nec populus erit expers vl-
tionis, sed excidet è terra bona hac, & in transeuphratenses regiones disperge-
tur, quia Regis impietatem est imitatus, & Deos ab illo factos adorat, relictis
meis ceremonijs. Tu verò mulier ad maritum propera, hac illi renunciatura.
Filiū enim mortuum reperies. nam te urbem ineunte, ille à vita exiturus est:
sepelieturq̄, desletus à toto populo, & publico luctu honoratus. Solus enim hic è
Hieroboami familia bonus exstitit. Hoc oraculo mulier territa se proripit, &
toto itinere futuram filij mortem iam tum deplorans plangensq̄, misera prope-
rat propter maritū, eadem opera filio fatum accelerans, quem non nisi mortuum
visura erat: reuersaq̄, domum, illum quidem, ita ut Propheta prædixerat, exa-
nimem reperit, Regi verò cuncta ordine renunciauit.*

Hiero-

CAP. V.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades, & quòd
Basanes Hieroboami generis extirpator, ipse
regnum occupauerit.

An. mudi 2988.
Ante Christum
natum 976.

AT Hieroboamus nihilis motus, magnis delectibus habitis, con-
tra Abiam filium Roboami, duarum tribuum Regem qui tum
patri successerat, duxit exercitum, propter aetatem eius non sa-
tis administrandis rebus maturè sperans se facilem victoriam
reportaturum. Ille verò, audito aduentu Hieroboami, haudqua-
quam est perterritus, sed supra aetatem, & supra quàm hostis sperauerat, impi-
grè collecto è duabus tribubus exercitu, occurrit Hieroboamo in quodam loco
qui appellatur mons Samaron, & prope illum castra metatus ad pralium se &
suos parabat. Habebat autem in castris quadringenta millia militum: Hiero-
boami copia duplo numerosiores fuere. Vt verò pugnandi studio acies instructa
ex aduerso consistere, Abias, occupato editiore quodam loco, manu mota silen-
tium ab hoste petijt. Quo impetrato, sic orsus est dicere. Quòd Dauidi atque
eius posteris regnum in multas aetates duraturum diuinitus sit concessum, ne ipsi
quidem ignoratis: quò magis miror cur, deserto meo patre, Hieroboamo eius ser-
uo adharere malueritis, & nunc ab illo contra nos stetis iusto Dei suffragio prin-
cipatum obtinentes, impugnaturi nos & reliqua regni parte depulsuri. maio-
rem enim eius partem Hieroboamus iam nunc iniusta vi occupat. Sed non diu
fructur sua tyrannide, dabit Deo pœnas perpetratorum scelerum, qui finem
imponet eius nefarijs facinoribus, quandoquidem ipse non vult imponere,
atque etiam vos ad omnem iniquitatem incitare non desinit. Hoc enim auctore
nulla iniuria prouocati à meo patre, tantum quia malis consilijs seductus, pa-
rum comiter vos allocutus est, irati deseruistis non tam illum quàm Deum
optimum maximum, legesq; eius omnium, quæ unquam fuere, sanctissimas. At-
qui equum erat veniam dedisse non solum verbi durioris homini iuueni & con-
cionandi non admodum perito, sed etiam si re aliquid per aetatem peccasset, vel
propter Solomonem patrem, & illius in hanc gentem beneficia. Par enim est pa-
rentum meritis posterorum errata condonari. Vos verò nullam eorum ratio-
nem habuistis, ac ne nunc quidem habetis, sed tam numerofo exercitu contra
nos venitis. qua quæso re freti? num aureis illis vitulis, & aris ac lucis celsiori-
bus, qua non religionis, sed impietatis vestra argumenta sunt? An fortè mul-
titudine, qua potiores estis, spem vobis facit victoria? At nihil pollet quantum-
libet innumera vis exercitus, pro iniustitia cõtra ius arma ferentis. In sola enim
pietate ac iustitia spes victoria sita est, qua profecto penes nos est, qui con-
stanter in seruandis legibus & veri numinis cultu perseueramus: quem non
manus artificis è materia fragili sculpsert, neque scelestus Rex commen-
tus est ad imponendum vulgo ignobili, sed qui conditor est omnium, & princi-
pium huius vniuersitatis simul & finis. Quamobrem nunc quoque suadeo, vt re-
sipsicatis, & secuti meliora consilia desinat, contra instituta patria bellum ge-
rere, per qua ad tantam felicitatem peruenistis. Dum in hanc sententiam Abias
verba facit ad Israeliticum populum, interim à Hieroboamo pars copiarum
occulte missa à tergo Abianorum conspicitur: qui circumuentos se videntes
non mediocriter sunt territi. Ibi Abias bono animo suos esse iubet, omnemq; si-

Abias Cap. 6.
Hieroboami contra A-
biam Iudæ Regem
expeditio.

Abias cõtra Hieroboamum exercitum colli-
git.

Abias ad Hebræos o-
ratio, qua dõtionem
& impietatem eis ex-
probat.

Abias victoria poti-
tuitur.

An. mūdi 2988. Ante Christum natum 976. *duciam in Dso ponere: illum certè nullis hominum insidijs circumueniri. Ad hanc Regis vocem redditus est militi animus: et inuocata ope numinis, ad Sacerdotum classica ingenti clamore sublato alacritatis indice in hostem irruunt.*

Nec defuit caeleste auxilium, quod hostiū vigorem retudit, Abianis longè præpollentibus. Tantam enim stragem ediderunt, quanta in nullis vel Græcorum vel barbarorum inuenitur commentarijs. Casis enim quingentis millibus memorabilem apud omnes posteros victoriam retulerunt: et vrbes eorum munitissimas vi captas diripuerunt, Bethelen cum sua ditione, itemq; Isanam et huiusconiunctam ditionem. Post eam cladem Hieroboami vires omnino fracta fuerunt, quamdiu Abia fuit superstes. Defunctus enim est, non multo post victoriam, exacto tertio principatus sui anno: sepultusq; est Hierosolymis in maiorum suorum conditorijs, relictis filijs viginti duobus, filiabus sexdecim, is liberorum numerus est mulieribus XIII. ei susceptus est. In regnum successit filius Asanus, matre Machaa genitus, quo regnante Israelitarum regio decenni pace potita est. Atque hac sunt, quae de rebus Abia sunt prodita. Mortuus est deinde etiā Hieroboamus Rex decem tribuum, cum regnasset annis viginti duobus, secundo iam anno regni Asanici exacto. Eius loco imperauit filius Nadabus, paterna malicia ac impietatis amulus, eoq; in principatu bienniū exegit. Quo tempore ducto exercitu ad Gabatho Palestinorum urbem, putabat se eam obsidione posse capere. Interim quidam e domesticis eius amicis Basanes Macheli filius insidijs interceptum occidit, et arrepto regno totam eius stirpem excidit: euenitq; iuxta Prophetæ vaticinium, ut qui ex Hieroboami cognatis in urbe trucidabantur à canibus laniati absumerentur: qui verò in agris, ab alitibus. Atq; in hunc modum Hieroboami familia debitas impietatis et scelerum penas exsoluit.

Mors Abia.

3. Reg. 51.

Asanus Rex Iudæ.

An. mūdi 2991.

Ante Christum

natum 973.

Hieroboami mors.

Nadabus rex Israel.

An. mūdi 2997.

Ante Christum

natum 972.

Excisio stirpis Nadabi.

Aliascap. 7.

An. mūdi 2939.

Ante Christum

natum 971.

Aethio-

CAP. VI.

Aethiopum irruptio in agrum Hierosolymitanum sub Asano,
& exercitus eorum interitus.

An. mudi 2993
Ante Christum
natum 971.

ASANVS autem Hierosolymorum Rex vir erat moribus honestissimis pradius, & cœlestis numinis obseruatissimus, quiq; nihil vel cogitaret vel faceret nisi pietati ac nature legibus consonum. is correxit quicquid erat in suo regno vitiosum, sublatis omnibus exoticis immundicijs. habuitq; in exercitu lectissimorum virorum scutorum ac hastatorum ex tribu Juda trecenta millia: ex tribu item Beniamitica scutorum & sagittariorum ducenta quinquaginta millia. *Cap. 12. al. 8. Afani pietas. 3. Reg. 16.*

Quo regni anno decimo Zarus Aethiopum Rex cum maximo exercitu contra eum venit, ducens peditum nongenta millia, equitum centum millia, adiunctis trecentis curribus. Huic progressu usq; Maresam, qua est urbs ditionis Juda, occurrit Asanus: & instructa contra eum acie, non procul ab urbe in quadam valle, cui nomen Saphatha, ut vidit ingentem Aethiopum multitudinem, exclamans Deum invocans, oransq; ut victoriam sibi contra tam multa hostium millia dignetur annuere. Venisse se ad dimicandum cum Zarao (sola illius) ope fretum, qui paucos plurium, & imbecilles fortium victores posset reddere. Hac precanti Deus victoria signum obtulit: quo viso Rex alacris cum hoste conflictis, caesisq; plurimis, reliquos terga vertentes usq; in agrum Gerarenum persequutus est. Versi deinde a cadibus ad rapinas Gerara capiunt ac diripiunt. idem & in castris hostium factum est: unde multum auri egestum est, pradaq; abacta camelorum, iumentorum, & greges pecorum. Tanta victoria diuinitus parta ditati omnes reuertuntur Hierosolyma: iamq; non longè aberant quum illis propheta Azarias sit obviam. is posteaquam agmen consistere iussit, orsus est dicere, hanc victoriam diuino favore eis contigisse propter seruatam iustitiam ac pietatem, & quia semper Dei voluntati obtemperauissent. Quod si ita, ut ceperant, pergerent, in posterum quoq; victorias de hoste & vitam fortunatam eiusdem favore illis expectandam: sin verò a religione descuerint, omnia contraria illos manere: sequuturumq; tale tempus, in quo neq; propheta verax in populo reperiat, neq; sacerdos iustitie cultor: tuncq; & urbes eorum subuertendas esse, & gentem per omnes terras dispergendam, errorumq; more vitam acturam nullis certis sedibus. Quapropter hortabatur ut dum tempus esset probitatis studerent, & diuinum favorem sibi ipsis non inuiderent. His auditis Rex unà cum populo gauisi sunt. dederuntq; operam & publicè & priuatim, ut religio sancta intacta maneret, dimissis a Rege per totam regionem, a quibus hoc negocium distingeretur curaretur. Nunc relictis in hoc statu Asani duarum tribuum Regis rebus, reuertor ad Basanem Israëliitarum Regem, qui, Nadabo Hieroboami filio caeso, regnum eius occupauerat. Hic in Tharse urbe electo domicilio viginti quatuor annis regnavit, sceleratior, magisq; impius quam vel Roboamus vel illius filius, afflictor populi, & aduersus Deum contumax. Quapropter misso ad eum Gimone propheta pradixit se totum ipsius genus excisurum, & eisdem quibus prius Hieroboamum, cladibus profligaturum: eò quod Rex a se constitutus ingratus fuisset, nulla in administrando regno pietatis aut iustitie ratione habitus, quibus virtutibus nulla vel utilior populo, vel Deo gratior: sed sceleratissimus.

Hedio & Rufinus
Cap. 12. al. 8.
Afani pietas.
3. Reg. 16.

Aethiopes arma contra Asanum capiunt.
2. Par. 14.

An. mudi 3000
Ante Christum
natum 964.

Asani victoria.

Azariae prophetae ad populum ahortatio.
2. Paral. 15.

Religio in Israëlitico populo renouata.

Basanis impietas.

3. Reg. 16.
Prophetia contra Basanem Regem.

An. mūdi 3000
Ante Christum
natum 964.

Hieroboami factus imitator, omnibus eius vitijs sese contaminasset. Cui quum similis esse voluerit, merito etiam similem exitum habiturum. At Basanes posteaquam cognouit imminentes pro scelere sibi ac suo generi calamitates, non hoc curauit, ut correctior in posterum & ante actorum pœnitens, placato numine, vitaret exitium: sed velut proposito premio, si strenuè pergeret, ac si per prophetam ampla spes proposita, non calamitas denunciata esset, seipso factus nequior, indies data opera scelus scelere cumulabat. Postremò cum exercitu aggressus est urbem non ignobilem Ramathonem, distantem quadraginta stadijs à Hierosolymis: quam captam muniebat, ut eam sedem belli faceret, unde sui milites excursionibus regnum Asani vastarent. Veritus autem eius conatum Asanus, & cogitans quàm multa damna sua regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre posset: misit ad Regem Damascenorum legatos cum pecunijs, ambiens eius societatem, & admonens quòd paterna inter ipsos intercederet amicitia. At ille & pecuniam libenter accepit, & societatem cum eo iniit, relictà Basanis amicitia: moxq; suos duces iubet cum exercitu in illius ditionem proficisci, & urbes hostiliter infestare: qui sine mora alias incenderunt, alias diripuerunt, videlicet Achionem, Danam, & Abelmaen. His auditis Iffraëlitarum Rex, ommissa munitione Ramathonis, ad suas res tuendas reuersus est. Asanus autem è conuecta ab illo materia duo firma oppida in eo loco condidit, quorum alteri nomen Gaba, alteri Masphe. Nec postea Basanes bellum instaurare valuit, fatali morte praeventus: sepultusq; est in Arsane oppido. In regnum successit filius Elanus. Hic post alterum regni annum perijt, per insidias casus à Zamare sui equitatus dimidia partis magistro. Epulantem enim apud Osam suum procuratorem immissa equitum turma facile oppressit, per absentiam tam prefectorum quàm militum, qui tum omnes in obsidione Gabathonis Palestinarum urbis occupati fuere.

Basanes Ramathonem captam munit.
An. mūdi 3006
Ante Christum
natum 958.
Asanus Damascenus in Basanem cōcitat.

An. mūdi 3010.
Ante Christum
natum 948.
Aliàs Cap. 9.
Mors Basanis, filij
item ei succedentis
cades.

CAP. VII.

Basanis stirpe sublata apud Iffraëlitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius regnum obtinent.

An. mūdi 3017.
Ante Christum
natum 947.
Extirpatio stirpis
Basanis.

DEINDE ex magistro equitum factus Rex, totam Basanis stirpem iuxta Gimonis vaticinium extinxit. Eodem enim modo eius familia radicitus interijt propter impietatem, quo Hieroboami progeniem internecione absumptam diximus. Interea qui Gabathonem obsidebat exercitus, audito Regis casu, & quòd Zamares occisi à se regnum inuasisset, & ipse Amarino imperatori suo regnum degnum detulit: qui soluta Gabathonis obsidione ad Tharsen regiam properat, eaq; expugnata vi potitur. Zamares videns urbem sine presidio, in intimam regiam se recepit, subiectoq; igne simul cum ea se quoq; concremauit, regni sui die septimo. Quo facto confestim populus in diuersa studia scissus est, alius Thamanum, alijs Amarinum regnare volentibus. Cuius factio quum tandem vicisset, occiso Thamano solus totius populi regnum obtinet. Trigesimo anno regni Asani regnavit Amarinus annis duodecim, sex Tharsæ, reliquos sex Ælcareone, qua à Grecis Samaria dicitur. Ipse Samaræum vocauit à Samaro, de quo montem emerat, in quo urbs sita est. Hic nihil à prioribus Regibus differabat, nisi quòd illis fuit sceleratior. Omnes enim hoc tantum agebant, ut populum quotidianis impietatibus à Deo abalienarent. Quapropter iratus Deus effecit, ut

Zamares seipsum
concremat.

Diuersa populi studia.

Amarinus Rex Iffraëlis.

alius

alium alium tolleret, & cum toto suo genere extirparentur. Hic Samaria diem suum obiit, succedente Achabo filio. Hinc certè videre licet quàm cura sint Deo res hominum, & quomodo bonos diligat, malos contra funditus eradicet. Isræ-
 litarum enim Reges propter impietatem brevi tempore alius ab alio cum totis familijs sublati sunt. Aſanus verò Hierosolymorum duarumq; tribuum Rex ob pietatem ac iustitiam feliciter Dei favore viuens, ad extremam peruenit senectam, & post unum & quadraginta regni annos, bona morte decessit. cui mox Josaphates successit filius, ex Abidam matre natus, omnium testimonio proauita pietatis ac fortitudinis amulus, quibus Davidem sanctissimum Regem retulit, quemadmodum paulo post dicitur.

Caterum Achabus Isrælitarum Rex habitauit Samaria, ubi viginti duobus annis regnum tenuit, nihil de priorum Regum institutis mutans, nisi si quid fortè deterius commentus est. Omnium enim impietates representauit ac scelera, sed Hieroboami præcipuè. nam & vaccas ab eo consecratas adorauit, & alias super hanc impietates addidit. Uxorem præterea duxit filiam Ithobali, Tyrriorum ac Sidoniorum Regis, cui nomē Jezabela: moxq; ab ea domesticos illius Deos colere didicit. Erat hac muliercula audax & temeraria, adeoq; impotentis insania, ut non verita sit templum Beli Deo Tyrriorum exadificare, & lucum omnis generis arborum plantare: cui etiam sacerdotes & falsos vates instituit. Quin & ipse Rex hoc genus hominum frequens circa se habere delectabatur, dementia & malitia omnes ante se Reges superans. Hunc propheta quidã Dei maximi è Thesbone Galaditica vrbe oriundus adiit, dicens eum prænunciare, quod nec pluuiam illis annis daturus sit, nec rorem, donec ipse vates non compareret. Additoq; iureiurando quò magis rem confirmaret, secessit ad tractum australem, ubi ad torrentem quendam degebat, unde potum haberet. Nam cibus ei quotidie per cornos afferebatur. qui postquam ob inopiam imbrium exaruit, iu-
 uente Deo profectus est Sareptam, quod oppidum Tyrum inter & Sidonem situm est. flic enim se mulierem viduam inuenturum præmonitus fuerat, qua alimenta suppeditaret. Jamq; non longè à porta aberat, quum videt mulierem operariam ligna colligentem: & significante Deo hanc fore eius altricem, salutatam prius rogauit, ut aquam potabilem afferret: abeuntemq; iam reuocans, & panem portare iussit. Iurauit illa, nihil sibi domi esse præter unicum farina pugillum & olei paululum: venisseq; se eò, ut, collectis lignis, sibi & filio panem coqueret, quem ubi comedisent, fame absumerentur, quandoquidem nihil superesset aliud. Tum propheta, Vade, inquit, bono animo, latiora sperans: & primum mihi paululum paratum affer. polliceor enim tibi nunquam in vase illo farinam defore, nec oleum in fidelia, donec Deus det pluuiam. Paruit mulier, & , quacunque propheta petierat, fecit: deincepsq; & sibi & filio & hospiti sat alimentorum habuit. neutrum enim horum defecit, quandiu durauit siccitas. Meminit autem huius inopia pluuiarum etiam Menander in gestis Ithobali Tyrriorum Regis sic scribens. Hoc regnante etiam pluuiarum defectus fuit, ab Hyperberetao mense vsque ad insequentis anni Hyperberetaum continuus, qui cum supplicationes indixisset, sequuta est magna vis tonitruum. Hic Botrym in Phœnice condidit, & Auzaten in Africa. His verbis dubio procul siccitatem factam sub Achabo, cuius tempore Ithobalus apud Tyrum regnauit, Menander in suos commentarios retulit. Mulier autem illa propheta hospes.

An. mudi 3021.
 Ante Christum
 natum 943.

Amarinus moritur,
 eiq; Achabus filius
 in regno succedit.

An. mudi 3028.
 Ante Christum
 natum 936.

Alias Cap. 19.
 Aſanus Rex moritur,
 cui Josaphates
 filius succedit.

An. mudi 3031.
 Ante Christum
 natum 933.

Hedio & Ruffinus
 Cap. 13.
 Impietas Achabi,

Iezabela.

3. Reg. 17.

Annonæ caritas Is-
 raelitis prædicta.

An. mudi 3037.
 Ante Christum
 natum 927.

Eliam coruus cibatur.

Sareptanæ viduæ, E-
 liam fuscipienti, ole-
 um & farina non de-
 fecit.

Menander de famo-
 tempore Eliæ.

An. mūdi 3037. Antechristum natum 927. *hospes, cum filius eius morbo praevalente exspirasset, eiulans et voces quas dolor exprimebat emittens, querebatur de aduentu hominis qui peccata eius detexisset, ideo mulctatam se filij morte dicitans. Ille consolabundus iubet eam sibi tradere filium, breui recepturam viuum: acceptumque, mox in proprium cubiculum detulit: quo deposito super suum lectulum, exclamauit ad Deum, non bonam hospitij gratiam altrici relata extincto ipsius puero: rogabatque, ut remisso spiritu vitam ei restitueret. Itaque Deo genitricem miserante, et propheta gratificante, ne videretur infortunium secum in hospitium intulisse, praeter omnem expectationem recepit puer spiritum. At illa gratias egit vati, dicens nunc demum se agnoscere diuinae mentis interpretem. Paulo deinde post Dei iussu ad Achabum proficiscitur, indicaturus ei venturam pluuiam. Erat tunc fames per totam regionem, et magna rerum ad victum necessariorum penuria, ut non solum hominibus panis deesset, verum etiam equis ceterisque iumentis terra negaret pabulum: tanta erat ubique siccitas. Rex igitur vocato dispensatore Obedia, cui iumentorum curam mandauerat, iussit ubique fontes et torrentes perquirere, sicubi inueniretur herba ad secandum iumentis pabulum. Cumque multum quaesitus propheta Elias nusquam compareret, iussit Obediam quoque se sequi. Partitis deinde itineribus, aliam Rex, aliam dispensator viam ingreditur. Erat autem vir pius, et quo tempore Jezabel Regina in prophetas seuebat cadibus, centum ex eis in cauernis subterraneis abdiderat, pane et aqua sustentandos. Huic a Rege digresso Elias occurrit, et ex percontatione agnitus a venerabundo salutatur. Mox propheta mandante ut aduentum suum Regi nunciet: quo, inquit, meo merito me mittis ad eum, qui te ubique gentium ad necem perquiri? Quis enim locus est, ad quem attracturos te non miserit? Nunc fieri potest, ut dum ego Regem adeo, te Dei spiritus, quo agitaris, alio rapiat: et Rex, te non reperto, frustratus in caput meum sauiat. Noli esse in meo periculo tam securus, quam scire possis quam sim studiosus tui simulum, qui centum Dei homines furori Iezabelis eripui, et nunc eis in latebris alimenta suggero. Propheta contra iubet ut nihil metuens Regem adeat, sacramento interposito se quoque eadem die in eius conspectum venturum. Quo indicio postquam Achabus Eliam adesse didicit, in occursum eius properat: et cum indignatione, Tunc es, inquit Hebraorum ille turbator? tu ne sterilitatis huius autor? At ille nihilo blandior, ipsum et eius familiam cum suis externis sacris causam malorum omnium asseuerat, inuectis peregrinis numinibus, et pro abrogato veri Dei cultu suppositis. Mox iubet ut eat, et totum populum in Carmelum montem ad se conuocet, simulque suos et uxoris vates, quorum numerum etiam non tacuit: praeterea lucorum prophetas quadringentos plus minus. Ut vero omnes acciti a Rege ad constitutum locum confluxerunt, Elias in medio consistit, et quousque, inquit, inter utrumque vacillabitis? Si enim Deum nostrum verum et solum creditis, hunc et mandata eius sequimini. quod si non huic, sed externis diuinos honores deberi existimatis, illos igitur recipite. Populo vero nihil ad hac respondente, Elias postulat, ut quo certiore argumento vel proprii vel alienorum probetur potentia, solus ipse Dei sui vates contra illorum trecentos contendat, accepto boue, et in lignorum struem imposito, sed nullo igne subdito: idem oportere et illos facere, atque ita inuocare suos Deos, ut ligna velint accendere. Hoc enim pacto veram Dei naturam dignosci posse. Quae sententia postquam placuit, iubet Elias prophetas illos,*

electo

Elias viduae filio vitam restituit.

3. Reg. 18.
Elias ad Achabum venturam pluuiam ei indicaturus, mittitur.

An. mūdi 3040
Antechristum natum 924.
Achabus Eliam querit.

Obedias centum Prophetas absconditos sustentat.

Obediam Elias Regi aduentum suum nunciare iubet.

Achabus Eliam impietatis accusat.

Elias populi superstitionem arguit.

decto boue, priores sacram rem facere, & sua nominatim inclamare numina. An. mudi 3040
Ante Christum
natum 924.
Cumq; suis precibus & inuocationibus nihil proficerent, ludens Elias altius eos iubet vocem attollere, si forte aut peregrè absint aut dormiant. Illis verò à manè usq; meridiem frustra inclamantibus, & more patrio cultris ac lanceolis sua corpora incidentibus, cum iam sua vices sacrificandi venissent, amotis sacrificiis illis fanaticis iussit vulgum propius obseruare, ne forte clam ignem admoueret: qui postquam accessit, acceptis duodecim lapidibus iuxta numerum tribuum Israëlicarum altare ex eis instaurauit, foditq; circum illud fossam benè profundam. & coaptata super altare strue lignorum victimaq; desuper imposita, quatuor hydrias fontana aqua plenas super altare iussit effundi, ita ut fossa quoq; repleretur aquis superfluentibus. Quibus peractis cœpit inuocare Deum, precariq; ut erranti iam diu populo ostendat suam potentiam: & ecce adhuc illo orante, ignis repente de cœlo in altare lapsus inspectante populo, tum victimam tum aquam omnem circumfusam absorbit, ita ut locus fieret aridus. Quo viso

Eliæ doctrina & officium miraculo confirmatur, victima igni cœlitus absumpta.

Israëlita prostrati in terram unum Deum adorant, hunc maximum & solum verum confitendo: ceteros nihil aliud esse quàm nomina vanis stultorum hominum opinionibus conficta: moxq; comprehensos eorum prophetas interficiunt, Beli sacerdotes interfecti.
Eliã sic iubente: qui & Regem abire ad prandium iussit, nec esse amplius sollicitum: breui enim visurum pluuiam. quo abeunte Elias verticem Carmeli conscendit, & cum humi desedisset, caput genibus applicuit, iussitq; famulum ascenso quodam scopulo ad mare prospicere, & indicare sicubi nubem excitari viderit. Paruit ille non semel ascenso scopulo, sed nihil se videre retulit. Tandem septimò reuersus ait se vidisse in aere nescio quid nigricans, humano vestigio non amplius. Quo audito Elias mittit eum mox ad Achabum, iubens ut Rex propere in urbem redeat, prius quàm profusus imber occupet. Qui postquam ad Jersaëlam urbem cœpit tendere, sine mora offuscato aere & inuoluto nubibus procella mixtus imber superuenit: & propheta correptus numine regum currum usque Jersaëlam Azari urbem currens prosequutus est. 3. Reg. 19.

Ii Achabi

An. mūdi 3040
Ante Christum
natum 924.
Iezabelam Elias fu-
git.

Cura Dei pro suis.

Eliam Deus in de-
serto alloquitur.

Icus Rex Israhelis.

Elifai vocatio.

Hedio & Rufinus
Cap 14. al. 11.
3 Reg. 21.

Historia Nabuthi ob
prædiū Achabo de-
negatum lapidati.

*Achabi uxor, audito prodigio per Eliā patrato, quodq̄ prophetas ipsius omnes interfecisset, misit ad eum nuncios, minando se illum occisuram, quemadmodum ipse prophetas occiderat. At Elias territus fugit in urbem Bersabe, qua est in extremis tribus Juda finibus, Idumæa contermina: relictoq̄ ibi famulo ipse in desertum abiit. Cumq̄ precatus esset mortem, quod non esset ceteris melior, ut illis absumptis ipse uita cupidus esse debeat, sub arbore quadam obdormiit: & excitatus à quodam, surgens inuenit aquam ac cibum appositum. & cum comedisset collectis ex hoc cibo uiribus ad Sinaum usq̄ montem peruenit, in quo Moses à Deo legem accepisse proditur: ubi nactus amplum quendam specum, ingressus habitare illic decreuit. Allapsa deinde ad aurem eius uoce incertum unde profecta, percontante quamobrem, relicta urbe, desertum coleret, ait se, occisis exter-
norum Deorum uatibus, persuasisse populo, quod unicus sit Deus qui ab omni-
bus coli debeat: & ob id factum ad supplicium se à Regina expeti. Mox eadem uoce iussus in crastinum sub diem prodire auditurus quid opus facto sit: sequenti luce è spelunca prodijt. Ibi & terra motus eius aures perculit, & oculis se candens ignis fulgor obtulit. sequutoque mox silentio, diuina uoce nihil terre-
ri presentibus iussus est. neminem enim inimicorum fore illius compotem. man-
datumq̄, mox ut domum reuersus declaret populi Regem seum Nemessai fi-
lium: apud Damascum uero Syrorum Azaëlem: & pro se prophetam Eli-
sæum constituat, ex Abela urbe oriundum. Impios enim pœnam duros, alios Ieu Regi, alios Azaeli. His auditis Elias in regionem Hebraorum reuer-
titur: & quum offendisset Saphati filium Elisæum arantem cum quibusdam alijs impellentibus iuga duodecim, accessit & ei pallium suum iniicit: qui e-
uestigio prophetare coepit, relictisq̄ bobus, sectator Elia factus est. Ro-
gauit tamen ut prius sibi liceret parentibus ualedicere, quo impetrato, il-
lum sequutus est, indiuiduus posthac minister ac comes. Et propheta qui-
dem huius res ita se habuerunt. Caterum Nabuthus quidam ciuis urbis Azari, quum prædium haberet regijs fundis contiguum, sæpè rogatus ab Achabo, ut ei quantolibet precio uenderet rus finitimum, adiungendum regio: aut si mallet unum aliquod è regijs pro eo sibi eligeret: negauit se id facturum. gratius enim sibi esse, è paternis agris fructus percipere. Rex non aliter quam si suam possessionem amisisset, quia non licebat alienam occupare, contrista-
tus, nec lauare uoluit, nec cibum sumere. Iezabela uero scitante, quid acci-
derit, ut nec balneum admittat, & cœnam aquè ac prandium fastidiat, quam rusticus sit Nabuthus ei denarrat. Usus se apud eum comi sermone, & in-
fra regiam maiestatem demisso, pro qua humanitate nihil nisi repulsam retu-
lisse. Mulier contra hortatur, ut magno sit animo, & mœrore misso ad con-
suetam corporis curam redeat: se daturam operam, ne Nabuthus hanc contu-
meliam impunè auferat. Moxq̄ literas Achabi nomine scriptas, mittit ad Is-
raelitarum præcipuos, hoc argumento: Iubebantur, indicto ieiunio, concio-
nem aduocare, & in ea primum locum Nabutho propter illustre genus attri-
buere. Deinde subornatis tribus uiris nihil non ausuris, horum testimonio con-
uictum eum blasphemia populo lapidandum obicere, atque hoc modo de me-
dio tollere. Id quod ita ut Regina scripserat factum est: & Nabuthus talite-
stimonio conuictus Deo ac Regi fecisse conuicium, à populo est saxi obrutus. Quod ubi Iezabela relatum est, Regem accedit, suadetq̄ ut sine suo sumptu*

uinetorum

metorum Nabuthi hereditatem capessat: & ille exiliens pro gaudio, ad visendam id pradium euestigio se confert. Deus autem iratus Eliam mittit, ut Regi in corure occurrat, rogetq; quid ita, occiso vero domino, eius pradij hereditatem iniuste sibi usurpet. Quem ubi ad se venientem vidit, turpe ratus obiurgari, prior fassus erratum, ad satisfaciendum ipsius arbitratus se obtulit. Tum vates pradicat, eo loco ubi Nabuthi cadauer à canibus absumptum est, fundendum & Regis & Regina sanguinem, & totum eorum genus delendum propter tam crudele scelus, quo ciuem contra ius per calumniam oppresserat. Tum demum Achabum eius facinoris pœnitentia subijt, & indutus saccum, nudisq; pedibus à cibo abstinuit, peccatum confitens, & Deum ita placare cupiens. Deus vero per prophetam denunciat, se quidem usque post eius obitum dilaturum vindictam, quandoquidem sceleris pœniteat: minas tamen vanas non fore, sed Achabi filium pro commissis pœnas daturum.

An. mudi 3040
Ante Christum
natum 924.
Elias Achabo & Izabelę vindictam diuinam pradicat.

Achabi pœnitentia.

CAP. VIII.

Adadus Damasci & Syrię Rex, bis contra Achabum ducto exercitu, profligatur.

DUM HEC circa Achabum geruntur, eodem tempore Adadi filius Syrorum & Damasci Rex, contractis è toto regno suo copijs, ascitisq; ultra Euphratem triginta duobus socijs Regibus, contra Achabum duxit. qui intelligens se imparem eius copijs à congressu quidem abstinuit, sed coactis ex agris in vrbes munitissimas omnibus, ipse mansit intra Samariam. Cincta enim erat mœnibus firmissimis, & alioquin videbatur expugnata difficilis. Syrus autem cum exercitu eò venit, & obsessam urbem oppugnare cœpit. missoq; caduceatore ad Achabum, petit ut sibi liceat legatos ad eum mittere, proposituros quidnam peteret: quo impetrato quum venissent legati, ita ut illis mandatũ erat, aiunt Achabi diuitias & liberos & uxores esse Adadi. quod si ipse quoq; fateatur, & permittat ei quicquid libuerit ex his sumere, abducto exercitu Regem obsidionem soluturum. Achabus vero iubet legatos Regi suo renunciare, & ipsum & suos omnes facultatesq; vniuersas in potestate illius fore. Post hanc legationem rursus aliam Syrus misit, postulans ut quandoquidem ipsius confessione omnia sua essent, admitteret crastina luce mittendos in hoc famulos, easq; liberum faceret regiam & amicorum ac cognatorum domos scrutari, & auferre quicquid in eis inuentum fuerit pulcherrimum. Reliqua quę illis non placuerint, sibi haberet. Achabus latus secunda legatione Syri, aduocata concione, dicit se libenter pro pace & ciuium incolumitate uxores ac liberos suos omnesq; facultates proprias fuisse traditurum. Hoc enim prima legatione Syrum petuisse. Nunc vero misisse eum famulos qui omnium ades scrutentur, & nihil in eis quod sit pulcherrimum relinquunt, nimirum belli ansam quarentem: ut quandoquidem sciat propter amorem ciuium paratum rebus suis non parcere, occasionem belli ex illorum rebus arripiat. facturum se tamen, quicquid ipsis visum fuerit. Reclamauit tota concio contemnendum esse cum suis mandatis insolentem barbarum, & bellum alacriter gerendum. Accitis igitur legatis hoc responsum referendum dedit, quod primis postulatis nunc quoq; consentiat securitatis ciuium gratia, posteriora non admittat. atq; ita eos dimisit. Hoc responso commotus ad iram Adadus, tertio legatos mittit cum minis: ferocem eum esse fiducia mœnium, se vero parem

3. Reg. 20.
Bellum Adadi contra Achabum.

Legatio Syri ad Achabum.

Responsum Syris legatis datum.

An. mūdi 3040
Ante Christum
natum 924.
Fiducia Adadii mi-
lit.

Israelitis Deus con-
tra Syros victoriam
pollicetur.

Victoria Achabii Sy-
ris reportata.

illis aggerem excitaturum, si vel pugillum terra singuli milites conferant: volens eum copiarum multitudine perterrefacere: Achabo verò respondente, inter armatos non verbis sed factis decernendum, legati reuersi cœnantium fortè cum triginta socijs Regibus responsa referunt. Ille euestigio mandat circumual- lari urbem & aggerem erigi, & nullam oppugnandi rationem pratermitti. In- terim Achabus cum omni populo minimum à desperatione aberat. Sed hunc ti- morem ei propheta quidam superueniens exemit, dicens Deum polliceri, datu- rum se victoriam de tam multis hostium millibus. Rogatus deinde per quos hac victoria continget: per filios, inquit, principum, sed te regente illorum imperi- tiam. Accitis igitur principum filijs, qui triginta duo erant supra ducentos, co- gnito quòd Syrus ad epulas & luxum se dedisset, patefactis repente portis emit- tit iuuenes. Id postquam ei per speculatorem est significatum, mittit quosdam eis obuiam cum his mandatis, ut siue pacati veniant siue pugnatum, vinctos ad se pertrahant. Interim Achabus etiam reliquum militem intra mœnia pa- ratum cum armis habuit. Filij verò principum congressi cum excubijs, multis occisis reliquos vsque ad castra persequuti sunt. Quod ubi succedere Israelita- rum Rex animaduertit, vniuersum reliquum exercitum emittit. At illi re- pentino impetu in Syros delati, facile eos profligant. nihil tale expectantes. quo factum est ut in ebrios & inermes impingerent, ita ut, relicta in castris arma- tura, fugerent, & Rex ipse praeleri equo vix euaserit. Achabus verò longo spatio Syros persequutus est, cadendo quotquot assequi datum est. Direptis de- inde opulentis castris, auro & argento refertis, captis etiam equis Adadi & cur- ribus, domum in urbem reuersus est. Caterum propheta monente ut in sequen- tem etiam annum paratus sit, & exercitum in promptu habeat, reuersurum enim Syrum iterum, Rex omni ope bellum apparat. Porro Adadus seruatus è

Secunda Adadi in Is-
raelitis expeditio &
strages.

clade cum reliquijs exercitus, aduocatis amicis consultabat, quomodo cum Isra- litis bellum gerere debeat. Illi suaserunt non esse posthac cum eis in montanis con- fligendum. Deum enim eorum in talibus locis pollere, & ideo se nunc ab eis victos.

illos. Sed si in campestribus committatur pralium, facile se superiores fore. Præterea consuluerunt, ut, dimissis Regibus quos secum in expeditionem duxerunt, copias eorum retineret, & satrapas illis præficeret, supplementumq; in sua ditione, tam equitum quam peditum, conscriberet. Placuit Regi consilium, deditq; operam, ut talis apparatus fieret. Mox ubi primum veris signum se protulit, exercitum in Hebraos duxit, & quum peruenisset prope oppidum Apheca, in magno campo castra posuit. Achabius verò cum suis copiis obviam illi progressus, castra cum castris contulit, quamuis numero militum longè inferior. Superueniente deinde Propheta, & victoriam pollicente, ut hostis contra, quam opinabatur, sentiret, Deum Israelitarum non minus potentem in campis, quam in montibus, per sex dies à neutris castris quicquam motum est. Septima verò, quum hostis pro castris aciem explicuisset, Achabius quoque suos ex aduerso instruxit. Nec mora collatis signis acriter utrinque pugnatum est, donec Syri non ferentes Hebraorum vim terga verterent. quibus impigre victoriam prosequentibus, confusum agmen trepidè fugientium equitum, peditum, curruum, à seipsis proculcatum obterebatur, non multis pro tanto numero in Aphecam amicam urbem euadentibus, qui & ipsi murorum ruina oppressi sunt circiter viginti septem millia: in pralio verò centum millia hostium ceciderunt. Adadus aliquot fideisimis famulis comitatus in quandam subterraneam cellam se abdidit. quibus clementiam Israelitici Regis prædicantibus, & spem venia facientibus, si consueto supplicii habitu ad eum mitterentur, permisi sunt hoc facere. Illi induti saccos, & restibus capita redimiti, qui tum priscus apud Syros supplicandi mos fuit, Achabum adeunt, & salutis tantum gratiam petere Adadam significant, de diticiis eius in perpetuum futurum. Tum ille gratulari se ei dixit, quòd è pugna euasisset, fratrisq; loco eum se habiturum pollicitus est. Famuli accepta Sacramenti fide nihil mali passurum, producunt è latebris hominem, & adducunt ad Achabum, qui tum sublimis curru vehebatur. Et quum adorasset, Achabius porrecta dextra in currum eum sustulit, exceptumq; osculo iussit esse bono animo, & nihil se indignum timere. Adadus, actis gratijs, quam longa sibi vita daretur, memorem se fore huius beneficii professus est, redditurumq; Israelitici iuris vrbes, quas maiores eius armis occupauerant: & facturum ei liberam potestatem commeandi Damascum, sicut pater ipsius idem ius Samaria habuerat. Fædere deinde icto, & iureiurando firmato, Adadus egregie donatus in suum regnum remissus est. Post talem Syrorum contra Israelitas expeditionis exitum Propheta quidam, nomine Mischeas, accessit ad quendam Israelitam, iussitq; eum ut vulnus sibi in caput infligeret, addens Deum ita velle. Qui quum parere nollet, daturum inobedientia pœnam prædixit, & leonis incursum periturum. Quòd quum ita euenisset, alterum Propheta adiit, idem imperans. A quo incunctanter ictus, & verticem saucius, obligato capite venit ad Regem, dicens se commisionem eius esse, & à tribuno captiuum quendam asseruandum accepisse: quò fuga elapso, periclitari se nunc, ne interficiatur ab eo qui illum tradiderat, quandoquidem hoc interminatus sit, si captiuus effugeret. Respondente verò Achabo merito id passurum, soluto capite agnoscendum se Mischeas præbuit. Hac autem arte usus est, quò maiorem vim verbis suis adderet. At enim Deum in Regem animaduersurum, quòd Adadam hominem impiu &

An. mudi 3041.
 Ante Christum
 natum 923.

Achabius in gratiam
 recepto Adado, fedus
 cum eo facit.

Achabius ob dimis-
 sum ab ipso Adadam
 taxatur.

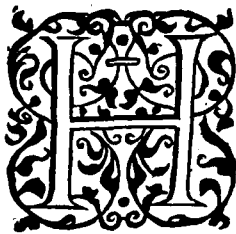
An. mūdi 3040
Ante Christum
natum 924.
Pramium piorum
doctorum.

contra diuinitatem contumeliosis dictis furentem elabi permisisset. Futurum enim ut ipse ab eo, cui pepercit, interficiatur, & populus eius ab exercitu. Rex libertate Propheta offensus, iubet eum in carcerem conijci, & vehementer ea predictione contristatus domum se recipit.

CAP. IX.

De Iosaphato Rege Hierosolymorum.

Pietas Iosaphatis
3. Paral. 17.

ACTENVS de Achabi rebus, nunc ad Iosaphatum Hierosolymorum Regem reuertor: qui aucto suo regno, & presidij per urbes ditionis suae dispositis, ne illas quidem sine presidio reliquit, quas Abias auus in sorte Ephraimitica de Hieroboamo decem tribuum Rege ceperat. Hic Rex perpetuo propitium & auxiliatorem Deum habuit, quod esset vir iustus ac pius, & per singulos dies dabat operam, ut aliquid gratum Deo faceret. Quo factum est, ut & ipsi à circumquaque vicinis Regibus multus honos haberetur, id quod misitandis ad eum muneribus declarauerunt, ut hinc quoque tam diuitia Regis quam fama non mediocre incrementum caperent. Anno autem regni sui tertio conuocatis Principibus & Sacerdotibus eius regionis, iussit eos obire uniuersam ditionem, & populum oppidatim leges Moysis earumque obseruantiam atque religionis cultum docere, quod adeo libenter ciues complexi sunt, ut certamen huius studij inter eos susceptum videri posset. Finitima quoque gentes constanter hunc Regem amabant, pacem inuiolatam cum eo seruantes. Palaestini etiam ordinaria tributa persoluebant, & Arabes annuos sexcentos triginta agnos, paremque hadorum numerum. Muniuit etiam magnas urbes ac validas, & exercitus armis bene instructos contra hostem aluit: ex tribu Juda scutatorum trecenta millia, quibus praerat Edraus, Joannes vero ducentis millibus. Idem dux habebat ex tribu Beniamitica sagittariorum peditum ducenta millia. Valius praeterea dux nomine Ochobatus ductabat centum octuaginta scutatorum millia, absque militibus, qui per oppidorum presidia fuere dispositi. Duxit deinde filio suo Foramo Achabi decem tribuum Regis filiam Gotholiam. Cumque libuisset ei Samariam inuisere, benignissime ab Achabo acceptus est, atque etiam militia qua suum Regem comitabatur, publice exhibitio frumento, vino & carnibus. rogatusque est ab Achabo, ut contra Syrorum Regem arma cum eo iungeret, ad recipiendam urbem Ramatham in Regione Galaditica, quam de ipsius Syri patre ceperat. Iosaphato vero auxilium pollicito, quod non minorem haberet exercitum, & Samariam accitis à Hierosolymis copijs, progressi extra mœnia duo Reges, & sedentes in suo quisque solio, stipendia militibus numerabant. Iosaphatus vero censebat, si qui Prophetae essent, accersendos, & consulendos de expeditione qua contra Syrum parabatur, an & illis videretur eo tempore suscipienda. Etenim Achabo amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex quo captum eum dimiserat usque in illam diem.

Pax tempore Iosaphati.

Iosaphati exercitus.

Iosaphati cum Achabo in Syros expeditione.

3. Regum 22.
An. mūdi 3047
Ante Christum
natum 917.

Achabus

CAP. X.

Achabus à Syris bello laceffit in proelio victus occiditur.

An. mūdi 3047
Ante Christum
natum 917.

ACHABVS verò accitis suis Prophetis numero quadringentis iussit eos ex Deo scitari, an daturus sit Regi bellū contra Adadū mouenti victoriam & urbis dominiū, propter quam bellum instaurare placuit. Prophetis verò bellum suadentibus: vincendū enim Syrum, & in potestatem venturū, quemadmodū antea: Iosaphato suboluit fucus ex eorum verbis, & quòd falsi vates essent: percontatusq; est Achabum, num quem alium prater à Prophetam habeat, vt certius etiam futura præsire valeant. Respondit ille, esse quidem & alium, sed sibi inuisum, quòd malum euentum predicat, foreq; vt ipse à Syrorum Rege occisus pereat: & ob eam causam in carcerem eum nunc esse inclusum, eum vocari Michæam femleæ filium. Iosaphato verò postulante eum produci, missus cubicularius Prophetam adduxit: qui inter eundem ei indicauerat, ceteros omnes Prophetas victoriam Regi predicere. Respondit vates, sibi non licere, contra quàm Deus moneat mentiri, sed dicturum se quicquid ex eo de Rege cognouerit. Vbi verò ad Regem peruenit, adiuratus, vt vera loqueretur: ait sibi Deum ostendisse Israelitas fugientes, & insequentibus Syris dispersos, non aliter quàm greges sublatis pastoribus. Hoc quoque significare Deum dicebat, quòd ceteris incolumibus redeuntibus, solus Achabus in pralio cadere debeat. Hæc loquuto Michæa, versus ad Iosaphatum Achabus, Nonne, inquit, modo tibi dixi quàm malè mihi velit iste. Michæa verò constanter asseuerante se nihil nisi iussu Dei predicere, illum verò spe victoria sollicitari à pseudopropheta ad bellum, in quo ipsi cadendum sit, Rex attentius cogitare cœpit. Interea Sedecias quidam vnus è pseudopropheta in medium progreditur, negans curandum quid Michæas garriat. nihil enim veri eum predicere. argumēto esse predictionem Elia, qui sine dubio melius quàm iste futura cerneret. illum enim pradixisse, apud Jezraelem in Nabuthi suburbano lambendum à canibus Regis sanguinem, quemadmodū lambuissent cruorem Nabuthi opera ipsius lapidati à populo. Perspicuum igitur esse istum mentiri qui longè præstantiori Propheta nō vereatur contrarium dicere, quòd periturus sit Rex ab hinc die tertia. sed mox fore euidētius etiam quàm verax sit aut afflatus diuino spiritu. Percussus, inquit, à me in faciem, arefaciat mihi dexteram, sicut Iadon fecit Hieroboamo, cum comprehendi eum Prophetam iussisset. Puto enim te audiuisse quod hoc ita factum sit. & cum dicto inflexit ei alapam. cumq; ei nihil mali propter hoc accideret, securus iam Achabus non amplius dubitauit copias contra Syrum ducere. vincebat enim, opinor, sati vis, plus fidei falsis quàm veris Prophetis astruens, & causas ad futurum euentum præstruens. Sedecias verò aptatis sibi ferreis cornibus, dicit Achabo, Deum significare ventilandam cornibus vniuersam Syriam. Michæa contra asseuerante breui fore vt Sedecias è cella in cellam fugiat latebras queritans ne luat pœnas vaniloquij, iratus Rex, iubet eum apud Achamonem magistratum urbis haberi in custodia, nec aliud quicquam prater panem & aquam ei præberi. Atque ita duo Reges versus Ramatham cum copijs profecti sunt. quo audito Rex Syria cum exercitu eis occurrens, non proculà Ramatha castra posuit. Conuentum autem erat inter Reges socios, vt Achabus priuato habitu versaretur in pralio, Hierosolymitanus ve-

Pseudoprophetae placentia prædicunt.

Michæa verus Propheta.

Hedio & Ruffinus
cap. 15.
3. Reg. 22.
aliàs 12.
Achabus & Iosaphatus in Syros mouent.

ro sumpto

An. mūdi 3040. ro sumpto Achabi cultu staret in acie, quo facilius Michaa vaticiniū eluderēt. Ante Christum natum 924. sed inuenit eum fatum et iā sine insignibus. Adadus enim mādaui per tribunos militi, vt neminem aliū occiderent, sed solū Regem Israelitarū. Syri verò primo

congressu videntes Iosaphatū stantem ante aciem, rati esse Achabu impetu facto eum circumuenerūt: sed postquā ē propinquo cognouerunt esse aliū, omnes se retro receperunt. à mane autem vsq; ad vesperā pugnantes & vincentes occidebāt neminem, sicut eis mandatū fuerat, solum Achabum ad necem quarendo, nec tamen inueniendo. tandem vnus ex Adadi famulis Amanus nomine, missa in incertum sagitta, Regem per thoracem in pulmonem sauciat. Achabus autem noluit hoc scire suum militem, ne terga verteret: sed aurigā iussit currū extra praelium euehere, quod graue ac lethale vulnus acceperit. Cumq; vehementer cruciaretur, perstitit tamē in curru vsq; ad solis occubitū, & tandem profluuio sanguinis viribus deficiens interijt. iamq; appetente nocte Syri se in castra recipiūt: & quamprimum per caduceatorem de Achabi morte cognitū est, solutis castris domum quisq; reuertitur. Cadauer Regis Samariā relatum, illic sepultura traditur. & cum currus regius cruore fœdatus ad Iezara fontem esset ablutus, veritatem Elia predictionis euentus comprobauit. Canes enim lambebant eius sanguinem: & meretrices posthac ex eo fonte aquabātur. Mortuus autem est apud Ramatham, iuxta Michaa vaticinium. Ergo quoniam vtriusq; Prophetæ predictionem euentus consecutus est, veneranda sunt illorum oracula, eisq; semper plus oportet tribuere, quàm eorum qui ad gratiā loquuntur sermonibus: nec aliter existimare quàm quòd nihil sit illis vtilius, quandoquidem per ea diuinitus monemur quid cauere debeat. Quin & ea reputatio hoc loco subit animū, quod insuperabilis sit fati necessitas, quæ et iam si præsciatur, præcauere tamen non potest: sed tam diu homines sibi vana spe blandiuntur, donec in illius casses incidāt. nam hoc quoque Achabo fatale fuerat, vt prænunciatis cladem non crederet, & à Prophetantibus ad gratiam deceptus in mortem rueret. cui in principatum Ochozias filius succedit.

Achabus in prælio vulneratus moritur.

Achabi cruorem canes iuxta Elia predictionem lambūt.

Prophetarum oracula veneranda

Fati necessitas insuperabilis.

257

FLAVII IOSEPHI ANTI- QVITATVM IVDAICARVM LIBER NONVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI IX. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

- I. Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat.
- II. Ioramus Hierosolymorum Rex principatum adeptus, fratres & paternos amicos interficit.
- III. Exercitus Iorami deletur ab hostibus, & filij perimuntur, vnico excepto, postremo Ioseph miseram morte tollitur.
- III. Damascenorum Rex Israelitarum Regem bello imperit.
- V. Ioramus a Ieu magistro equitum, cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanus Rex Ochozias.
- VI. Ieus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum vsque quartam generationem eius progenies.
- VII. Gotholia per summum nefas Hierosolymis regnum occupat, qua post sextum annum celsa Pontifex Ochozia filium Regem constituit.
- VIII. Asaelis Damascenorum Regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones.
- IX. Amasias Rex Hierosolymitanus exercitu contra Idumaeos & Amalecitas ducto victor exadit.
- X. Amasia victoria de Israelitis & Ioa Rege eorum reportata.
- XI. Quomodo Ozias vicinas gentes subegerit.
- XII. Rabe Damascenorum Rege Hierosolymitas bello vexante, Achazes eorum Rex coactus est Assyriorum Regem in Damascenos immittere.
- XIII. Assyriorum Rex vi expugnata Damasco, & occiso Rege, populū tradit in Mediā, alijs gentibus Damascum in coloniam deductis.
- XIII. Salmanasar capto Israelitarum Rege, & decem tribubus translatis in Mediam, Cuthaeos in eorum regionem migrare iubet.

CAP. I.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat.

An. mudi 3048.
Ante Christum
natum 916.

IOSAPHATO autem Regi post suppetias contra Adadum Achabo latas Hierosolyma reuertenti Prophetas Ieus occurrens, reprehendit eum, quod cum homine impio & scelerato arma coniunxisset. Deum enim indignè tulisse hanc societatem: seruasse tamen eum propter suam bonitatem, licet male, quod non debuerat, fecerit. Post eam admonitionem Rex supplicationibus & sacrificijs Deo conciliato, uniuersam suam ditionem perlustrauit,

4. Regum 3.
2. Paral. 19. 20.
Iosaphatū Ieus Prophetas, quod Achabo auxilium tulerat, reprehendit.

populum leges diuinitus per Mosem traditas, & cultum pietatis docendo: constituitque oppidatim magistratibus, hortatus est eos, ut solius iustitia respectu habitus populis dicerent, nec muneribus corrupti, nec magnatum aut diuitum captantes gratiam: omnibusque, quod aequum est redderent, scientes quod etiam occulta Deus inspiciat. Hac cum per singulas duarum tribuum urbes docuisset, Hierosolyma reuersus hic quoque iudices a Sacerdotum ac Leuitarum ordine & primatibus optauit, & hos prius monitos, ut iuste & accuratè iura populo redderent. Quod si grauiora controuersia deferrentur ad eos ex alijs cognatis urbibus, de horum negocijs maiore etiam diligentia decerni voluit: quod eam urbem maximè aequitatis seruantem esse deceat, in qua & templum simul habe-

Iosaphatus cultū verum renouat.

Iosaphatus magistratus & Iudices constituit.

Kk - retur

An. mudi 3048. *retur* & regia. eis summos magistratus ex amicorum numero preposuit, Amasiam Sacerdotem, & ex Iuda tribu Zabadiam. Per idem tempus Moabita

Ante Christum
natum 916.
Moabita & Ammanita Iosaphato bellum inferunt.

& Ammanita cum Arabum auxilijs bellum inferunt, & ad Engaddam urbem Asphaltita lacui vicinam castra metantur, trecentis stadijs à Hierosolymis distitam, cuius ager egregia palmeta fert & balsamum. Iosaphatus autem cum audisset hostes superato lacu in Regnum suum iam irrupisse, territus concionem advocat: & ad templum versus Deum inuocat, ut tantum vi-

Precatio Iosaphati in templo Hierosolymitano pro victoria obtinenda.

rium & roboris ei suggerat, quantum satis sit ad sumendam de hoste penam audacia. In hoc enim templum id exstructum à maioribus, ut quoties ab externo hoste immineat periculum, ibi populus coram numen presens inuocet, diuinaq; ope adiutus inuasores suos male mulctatos arceat, volentes qua semel diuina munificentia contigere, per vim ad se retrahere. Sic precatus est lacrymans, accedente eodem totius populi cum vxoribus & liberis supplicatione.

Iaziel Propheta populo victoriam pollicetur.

Ibi Iaziel quidam Propheta exortus è media concione exclamat, Deum preces exaudiuisse, & ipsum pugnaturum se polliceri pro sua religionis hominibus. Mox edicit ut in crastinum se parent, ituri obuiam hostibus, & occursuri eis Engaddam inter & Hierosolyma, ad quendam cliuum, cui nomen Sis, voce Hebrais significante eminentiam. Ibi non fore opus ut cum hoste confligant, sed pugnantem tantum pro se Deum quieti ipsi spectatores considerent. Post hoc oraculum Rex & totus populus prostrati in faciem gratias agendo adorabant Deum, & Leuita organis suis hymnos accinebant.

Arma quibus Iosaphatus victoriam parauit.

Diluculo verò progressus Rex in solitudinem subiectam oppido Thecua, admonuit multitudinem, credendum esse predictioni Prophetica, & non struendam quidem aciem, sed in primo agmine constituendos Sacerdotes cum tubis, & Leuitas cum cantoribus, agendasq; Deo gratias non aliter quam liberata iam ab hoste patria. Placuit omnibus Regis consilium, idq; mox etiam exsequuti sunt.

Ammanita & cõcederati seipfos inuicem trucidant.

Deus verò terrorem & consternationem immisit Ammanitis & eorum socijs, ita ut alij in alios ruentes hostiliter in se inuicem debaccharentur tanto furore, ut ne vnus quidem ex tot millibus reliquus fieret. Iosaphatus verò prospiciens in vallem in qua castra hostium fuerant, quum totam videret refertam cadaveribus, latus tam inopinato Dei auxilio, quòd sibi citra sudorem & sanguinem

Ammanitarum spolia.

victoria contigisset, permisit suo militi castra diripere, & spoliare cadauera: tantaq; fuit multitudo, ut agrè per integrum triduum omnia spolia legerent.

Laus & nomen Iosaphati apud quoscunq;.

Quarta verò die congregatus totus populus in quandam conuallam, potentiam & auxilium Dei debitis concelebrauit laudibus: à quo factò postea locus nomen inuenit, ut in perpetuum Conuallis laudationis appellatus sit. Inde reuersus cum exercitu Rex Hierosolyma, per aliquot dies in sacrificijs occupatus fuit ac epulis. Quin & in exter as gentes tam mirifica victoria fama perlata, eam Regi sanctitatis ac pietatis opinionem conciliauit, ut res eius sub diuini numinis tutela esse pro comperto crederent: mansitq; vsque extremum eius diem hac persuasio. Erat autem amicus & Achabi filio, qui tum Israelitis praerat: cum quo inuicem societate parandarum nauium, qua merces in Pontum peterent ac emporia Thracia, iacturam fecit haud minimam. Nauigia enim absumpta sunt naufragijs, quòd non bene regerentur pra magnitudine. Quo factum est, ut hac cura vacauerit in posterum. Atque haectenus de Iosaphato. Achabi verò filius Ocho-

Hedio & Ruffinus
Cap. 2.
Ochozias Achabi filius Rex Israelitarum.
4. Regum 1.

zias regnavit apud Israelitas & Regiam Samariam, vir pessimus, & virique parenti

parenti omnino similis, & Hieroboami primi Israelitarum seductoris amulus. Eius regni anno secundo Moabitarum Rex defecit, & tributa, qua patri eius solitus erat pendere amplius detrectauit. Accidit autem ut Ochozias de solario domus suae descendens per gradus prolaberetur, morboque ex hoc casu contracto, Accaronem ad Myiodia (id Deo nomen erat) oraculum scitaturus de incolumitate mitteret. Hebraorum vero Deus Elia Propheta mandauit, ut nuncijs ab eo missis occurrens percontaretur, an Israelita proprium Deum non haberent, quandoquidem Rex ad alienum mitteret de salute interrogaturos: iuberetque eos reuerti, & Regi dicere, eum non reualiturum. Quod quum Elias fecisset, nuncijs hinc auditis confestim ad Regem reuersi sunt. Quo demirante celeritatem rediit, & causam querente, aiunt sibi occurrisse virum quendam, & uelisse ulterius progredi: iussisseque renuntiarent suo Regi Israelitarum Dei nomine, quod morbus in pectus proficiet. Rege uero iubente, ut sibi figuram hominis illius designarent, dicebant hominem esse hispidum & cingulo coriaceo praecinctum. Qui cum intellexisset Eliam per haec descriptum a nuncijs, misit ad eum attrahendum centurionem cum quinquaginta militibus. Is repertum in montis vertice descendere iussit, & ad Regem venire. In hoc enim se missum, ut nisi sponte sua faciat, vi coactum eò pertrahat. Ille praefatus se prodigium editurum, quo uerus Propheta nosceretur, & igne ad suas preces calitus misso, ipsum una cum militibus conflagraturum, malum hoc eis imprecatus est: moxque candens turbo delatus centurionem & eius comitatum perdidit. quorum clade ad Regem perlata, iratus alium centurionem cum totidem militibus ad Eliam mittit: qui & ipse eum Propheta minatus uim esset, nisi uolens sequeretur, & hunc ad preces eius ignis absumpsit quemadmodum alterum. Quo cognito Rex misit tertium. Is quod esset cordatus & mansuetis moribus, postquam peruenit ad locum ubi tum erat Elias, & amice eum salutauit: Non ignoras, inquit, quod ut Regis mandato paream, inuitus ad te uenio, sicut & illi qui ante me uenerunt. Misertus igitur mei & horum militum uolens ac libens descende, nosque ad Regem sequere. Tum Elias delectatus uiri ciuilitate & modestis moribus, descendit ac secutus est. Perductus deinde ad Regem, afflatus numine: Hac, inquit, dicit Dominus: Quia me pro Deo non habuisti, quem de morbo tuo ueri nihil praedicere posse putasti, & ad eum, qui Accaronitis colitur, de ualetudine consulendum mittere maluisti, scito te moriturum. Nec multum exinde tempus elapsum, dum ita, ut Elias praedixit, decedens, quod liberis careret, Ioram fratri succedenti locum fecit, homini patrem cum alijs uitijs, tum maxime impietate reuerenti. Omisso enim sui Dei cultu, totum se externis religionibus dedit, uir alioqui non ignauus, & ad res gerendas satis industrius. Hoc regnante Elias ex hominibus exemptus est, nec in hodiernum usque mortalium quisquam scire potuit quisnam fuerit eius exitus. Discipulum reliquit Eliseum, sicut iam ante diximus. De hoc Elia & Enocho, qui fuit ante uniuersale diluuium, in sacris libris legimus quidem exemptos esse e consuetudine mortalium, mortuos tamen esse nemini unquam fuit cognitum. Caterum Ioramus accepto post fratrem regno, Moabitarum Regi Misa bellum inferre statuit, tributum nolenti reddere, quod Achabo patri antea soluebat, in tonsarum pecudum annua ducenta millia. Ergo postquam domi parauit exercitum, Iosaphatum quoque per nuncios sollicitauit, ut quandoquidem amicus esset paternus, auxilia mitteret paranti bellum

An. mudi 3048.

Ante Christum
natum 916.Ochozias grauius
prolapsus decumbit,
oraculum consulit,
& ab Elia reprehenditur.Forma & habitus
Eliae Prophetae.Ochozias milites, E-
liae attrahendi causa
missi ab igne consumuntur.

An. mudi 3049

Ante Christum
natum 915.Ochozias absque li-
beris decedens, Iora-
mo fratri succedenti
locum facit.Elias sicut Enochus
ex hominibus exem-
ptus.

Hedio & Rufinus

Cap. 3.

4. Reg. 3.

Elisaeus.

Ioramus à Moabita-
rum Rege auxilium
petit.

An. mudi 3049 *contra Moabitas, qui tum recens à suo regno defecerant. At ille non se solum*
 Ante Christum *venturum auxilio promisit, sed Idumaorum etiam Regem, sibi obnoxium, in*
 natum 915. *eam expeditionem pertracturū. Ioramus ubi renunciatū est ei de talibus auxi-*

lijs, venit Hierosolyma, & splendide ab eius loci Rege exceptus, cum de communi sententia visum esset per Idumæa deserti, quâ minimè hostis expectaret, iter facere, cum alijs duobus Regibus Hierosolymis profectus est, videlicet cum hospite, & cum Rege Idumaorum. & circuitu facto, die septima ducibus itineris aberrantibus, in tantam iumenta & milites aquarum penuriam inciderunt, ut omnibus tantum non desperantibus Ioramus doloris impatiens exclamaret ad Deum, quam sua culpa tres Reges sine pralio in Moabitarum Regis manus traderet? Iosaphatus contra, ut virum pium decebat, consolabatur eum: iussitq; perquiri numquis in exercitu Prophetas adesset, per quem, quid faciendum, Deus posset consuli: & indicante quodam famulo, vidisse se sibi Elia discipulum Elisæum Saphati filium, suâs Iosaphati tres Reges ad illum vadit: quumq; ad illius tabernaculum venissent, quod forte extra castra fixerat, rogabāt quid futurum esset de exercitu, præcipue Ioramus. At ille iussit ut absisteret, nec molestus esse pergeret, sed potius patris ac matris Prophetas consuleret, illos enim esse veridicos: Rex precibus urgebat, ut responsum daret, & periclitantes servaret. At ille iuravit se ei non fuisse responsurum, nisi hoc faceret in gratiam Iosaphati viri probi & pi. Accito deinde psalte quodam, sic enim vates postularat, eo psallente correptus diuino spiritu, iussit Reges in alveo torrentis multas fossas facere. nam absque vento & pluuia visuros alveum repletū aquis, ita ut militi & iumentis abunde potu suppetente, nullum amplius a siti periculum timeatur. Nec hoc solum, inquit, vobis à Deo continget, sed & copias hostium eius ope prosligabitis, & arbores exciditis, & regionem vastabitis, & fontes ac riuos obturabitis. Hac loquuto Prophetas, sequenti die prius quàm sol oriretur torrens magno impetu ferri cepit, auctus imbribus qui in Idumæa trium dierū itinere inde distantem demissi fuerant: ut & iumentis & militi largissima adesse

Aquarū in Hebræorum exercitu penuria.

Elisæum Reges consulerunt.

Elisæus pluuiam venturam & victoriam prædicit.

adisset potius copia. Rex autem Moabitarum ut audiuit tres Reges contra se aduentare, à deserto inuasuros, excita omni sua militia, iussit eos in sinibus occurrere, ne clam in ditionem suam impetum facerent, qui videntes ex oriente sale aquam in torrente (non procul enim à terra Moabitide aberat) colore sanguinea, quod eo tempore maximè aqua radijs ic̄ta rutilat, falso opinati sunt hostes, propter similitudinem in semetipsum arma vertisse, & eorum sanguinem per torrentem defluere. & cum hac persuasione Regem suum aduenientes, rogabant ut eos ad dissipanda hostilia castra permitteret. quo impetrato, ruentes velut ad paratam pradam, ad Hebraeorum castra perveniunt. Sed valde eos sua spes frustrata est. Coarctati ibi omnimodis in eos undiq; hostibus partim cæsi sunt, partim dispersi fugiendo agrum in terram suam evaserunt. Reges verò agros Moabitarum ingressi, dirutis oppidulis totam regionem pradis abactis exhausserunt, & rura eorum glareatorrens operierunt, & optimas quasq; arbores exciderunt, fontesq; aquarum obturaverunt, manibus ubiq; solo aquatis. Rex ipse compulsus in quandam urbem & obsessus, veritus ne expugnata illa caperetur, erumpere cum septingentis equis tentavit, qua parte negligentiores excubia visa sunt. quod ubi præter spem non successit, in urbem reuersus rem extrema necessitatis & desperationis aggreditur. seniore enim filium, qui regni successor destinatus fuerat, productum in mania, toto hostili exercitu inspectante, holocausto Deo sacrificat. Reges verò hoc viso tantam necessitatem miserati, & humanarum vicissitudinum memores, soluta obsidione, domum quisq; suam reuersi sunt. Josaphatus verò post hanc expeditionem pacatus quidè, sed non diu Hierosolymis superuixit, exacto vite anno sexagesimo, regni vigesimo quinto: sepultusq; est in ea urbemagnifice, quemadmodum Davidis imitatorum sepeliri decuit.

An. mudi 3049
Ante Christum
natum 915.

Mira hostium excar-
catio, per fluentis
vibrant facta.

Hebraeorum contra
Moabitas victoria.

Moabitarum Rex sa-
crificium proprium sa-
crificat.

Josaphati mora.

CAP. II.

Ioramus Hierosolymorum Rex principatum adeptus, fratres & paternos amicos interficit.

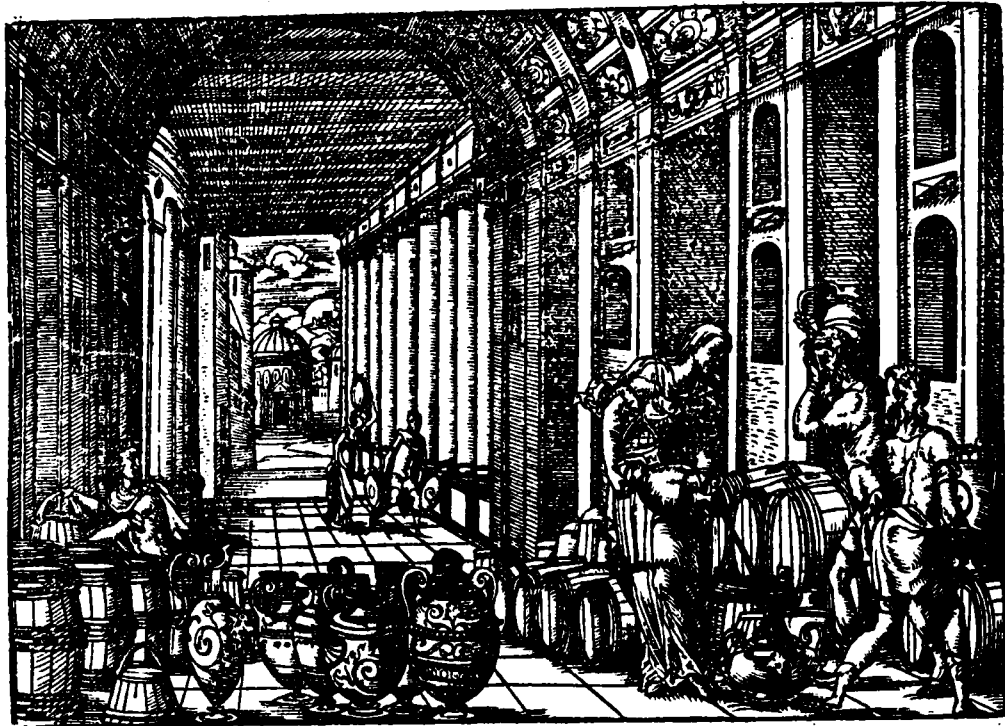
FILIIS, quos complures reliquit superstites, Ioramus natu-
maximus patris voluntate in regnum successit, cum Israëlitarum
Rege commune nomen habens, uxoris sua fratre, qui Achabi
fuit filius, & tum recens à Moabitico bello Samariam reuersus
Elisæum secum adduxerat. Eius propheta res memorabiles è sa-
cris libris huc transcriptas inserere nostra narrationi operæ precium duximus.
Obedia uxor, qui Achabi dispensator fuerat, tunc vidua Elisæum adiit, dicens
nec ipsum ignorare quod ea persecutione, qua Jezabela in prophetas sauebat,
maritus eius centum ex eo numero seruauerat: quos ut alere clam posset, mul-
tum aris alieni contraxerat. nunc illo defuncto, creditores & ipsam & liberos in
seruis utem velle rapere. quapropter orabat ut ob hoc mariti benefactum eius
misertus opem aliquam presentem afferret. Quo scitante ecquid domi haberet,
nihil se habere ait, præter olei paululum in fidelia. tum propheta iubet illam
ire, & acceptis commodato à vicinis vacuis vasis compluribus, foribusq; cubi-
culi clausis, in omnia oleum id indere. Deum enim repleturum omnia. Paruit
mulier, & repletis ad unum omnibus ad prophetam reuersa rem totam illi retu-
lit. Ille consuluit, ut, diuendito oleo, debitum creditoribus redderet. aliquan-
tum enim de olei precio superfore, quod ad liberorum alimenta valeat. atque
in hunc modum mulier à creditorum molestia liberata est. Idem Ioramum per

An. mudi 3050.
Ante Christum
natum 94.
Ioranus Josaphati
filius, Rex Hiero-
solymorum.

4. Reg 4.

Elisæus viduam, ut et
olei fidelia plurima
vasa adimpleat, iu-
bet.

An. mudi 3050. nuncios admonuit, ut locum quendam caueret, in quo à Syris occidere eum ve-
 Ante Christum lentibus insidia posita fuerant. Quo factum est, ut ille pramonitus venatum
 natum 914. non iret. Adadus autem frustratis insidijs indignatus est, ratus à suis detectas:
 Ioramum Elifæus vt Syrorum insidias ca-
 ueat, admonet.
 4. Reg. 6.

Elifæus Dothaim ho-
 stibus cingitur.

Angelus circa Elifæum
 prophetam.

Syros obsecratos E-
 lifæus in Samariam
 ducit, eoq; suadente,
 Ioramum liberaliter
 ac splendide eos tra-
 ctatos, remittit.

Et vocatis domesticis per conuicium proditores appellauit, minatus etiam mor-
 tem, eo quod rem solis creditam hostis per eos cognouerit. Quodam autem re-
 spondente, non recte eum facere quod proditoris amicos insimularet, et suspi-
 caretur ab ipsis detectos qui ad hostem intercipiendum missi fuerant: sed scire
 debere, quod Elifæus propheta nihil non indicet, prodaturque vel occultissima consi-
 lia: iussit eos per nuncios explorare, in quam urbem Elifæus habitet: renuncia-
 tumque est ei apud Dothaim hominem degere. Ac mox illuc aliquot equitum tur-
 mas misit cum curribus, qui Elifæum comprehenderent: qui noctu urbem cir-
 cumuentam circumquaque custodiebant. Diluculo autem minister propheta re
 cognita, quod hostes uellent eum capere, trepide accurrens hoc illi indicat. At ille
 famulum ponere metum, et bono animo esse hortatus est, et ipse interim securus
 et fidens diuino auxilio: rogauitque Deum, ut ad confirmandum famulum pra-
 sentem se et auxiliatorem ostenderet. Tum Deus exoratus speciem magni equi-
 tatus et currum circa Elifæum famulo uidendam exhibuit, ita ut animatus
 his suppetijs nec ipse quicquam timeret amplius. Post hac uates iterum Deum
 orauit, ut obscuraret oculos hostium, caligine immissa pra qua agnoscere ipsum
 nequeant. Et impetrato hoc quoque, dedit se in medium illorum, interrogans quem
 quererent. quibus respondentibus, Elifæum prophetam se querere, pollicitus est
 hunc se traditurum eis, si ad urbem, in qua ille esset, ipsum sequerentur. atque ita,
 ut qui et oculis et mente à Deo cecati fuerant, ducentem incunctanter secuti
 sunt. quos ubi Samariam perduxit, Ioramum Regem iussit portas claudere, et
 Syris suum militem circumdare: precibus deinde rursus ad Deum missis impe-
 trat, ut purgatis hostium oculis, caliginem illam tolleret. at illi recepta oculorum
 acie conclusos se animaduertunt in medijs hostibus. cumque attoniti et inopes con-
 silij haberent in tam prodigioso negocio, Rege quarente ex propheta, an iaculis
 eos

eos deberet configere, id quidem facere vetuit. solos enim bello superatos hostes occidi fas esse. at hos ne lesa quidem ipsius ditione, Dei voluntate & potentia ignaros omnium eò loci esse productos. consuluit igitur ut hospitali mensa refectos incolumes abire permetteret. Itaq; Joramus propheta monitis obsequens liberaliter ac splendide tractatos Syros ad Regem eorum Adadum remisit. Illi reuersa somnia, qua eis contigere, suo Regi renunciant: qui in tanto prodigio manifestam Dei potentiam admiratus, simulq; vatis diuinitatem, nihil posthac contra Israhelitarum Regem clam molitus est: sed decreuit aperto Marte rem gerere potentiorum se ratus & numerosioris exercitus dominum: comparatisq; ingentibus copiis, uniuersa contra eum educit. qui putans se impari si collatis signis res ferro gerenda sit, intra Samariam se continuit, fretus urbis munitionibus. Adadus uero cogitans, si non machinis, fame tamen eam se in potestatem redaturam, oppugnationem aggreditur. Tanta autem Joramus laborabat rerum inopia, ut propter nimiam indigentiam intra Samariam veniret octuaginta denarijs argenti caput asini, & quinq; denarijs Hebraei columbini stercoris sextarium vice condimenti emerent: nihilq; magis verebatur Rex, quam ne quis fame adactus & non ferens inopiam, urbem hostibus proderet. quam obrem per singulos dies ipse obibat mœnia & excubias, dispiciens ne quis in urbem clam admitteretur, & singulari diligentia huiusmodi occasiones adimens. Cumq; mulier quadam exclamasset, Misere domine: putans eam aliquid cibi petere, commotus ira male precatus est ei, negans sibi esse vel areas vel torcularia, unde ipsi impartire possit aliquid. illa uero dicente, nihil se eiusmodi petere, nec ob cibum molestam esse, sed ut litem inter se & aliam mulierem finiat: iubet quid rei sit exponere. Mulier ait, se cum amica quadam vicina pactam, ut quandoquidem nullum aliud adsit contra famem remediũ ingulatis infantibus (nam utriq; erat filiulus) unum atq; alterum diem cibo se alerent. Se prius suum occidisse, quo hesternæ die consumpto in communem alimoniam, alteram illam mulierem a pacto discedere, & suum abscondidisse filium. Percussus uehementi dolore Joramus vestem sibi conscidit, & exclamans hoc demum defuisse ad calamitatum summam, ira contra prophetam accenditur, tollendum dictitans qui in tantis malis nullum dignaretur à cœlesti numine impetrare subsidium: confestimq; mittit qui caput illi amputet. Et ille quidem ad eadem eius properabat, Elisæum uero Regis ira non latuit: sed domi sedens cum discipulis, Joramus, inquit, homicida filius misit qui caput mihi adimat. nunc aduentum eius obseruate, ut dum erit pro foribus opponatis vos, & obiectis foribus illum remoremini. mox enim Rex ipse aderit, mandati iam pœnitens. Illi ita ut iussi sunt, hominem uenientem excludunt: moxq; Joramus ad se reuersus & uertus ne cades acceleretur, quantum potuit ad Elisæum properat, interuentu suo cohibiturus missum à se hominem, & uatem periclitantem seruaturus. quò ut ventum est, incusare eum cepit, quòd in tantis calamitatibus se cum ciuibus despiceret, nec ullum à Deo peteret remedium. Tum propheta promittit in crastinum eadem hora qua tum Rex ad se uenerat, futuram magnam rerum ad victum necessarium abundantiam, ita ut publice in foro uno siclo ueniret satum simile, & uno aequè siclo duo sata bordei. His dictis Rex cum suo comitatu supra modum exhilaratus est, propter expertam toties predictionum fidem tum quoq; nihil addubitans, & presentem difficultatem spe futuri subleuans. amicus autem quidam regis, tertia copiarum eius

An. mudi 3050.
Ante Christum
natum 914.

Hedio & Ruffinus
Cap 4.

Samaria à Syris ob-
fessa.

Fames in Samaria
tanta, ut mulier mu-
lieri filium comede-
ret.

Joramus Elisæo mor-
tem minatur.
3. Reg. 7.

parti

An. mūdi 3055.
Ante Christum
natum 909.
4. Reg. 7.

parti prepositus, cui tum Rex fortè familiariter incumberebat, Non credibilia, inquit, polliceris mi vates; & sicut absurdum sit sperare similia ac hordei pluuiam, ita nec quod tu dicis, mihi sit verisimile. Tum propheta, Videbis ipse, ne dubita, sed videbis modò, non frueris etiam. Hac predictio effectum talem habuit. Nos erat apud Samaritas, ut lepra impurati extra mœnia degerent: & tum quoq; quatuor numero hac de causa extra portas habebant domicilium. Hi cum propter sauientem famem nihil ex urbe ciborum acciperent, & siue in urbem reditus daretur, siue domi se continerent, fame sibi pereundum certò intelligerent, decreuerunt se hostibus committere: ut siue eis parceretur, viuerent: siue sequi hostis mallet, certè leuius mortis genus incurrerèt. Hac sententia postquam comprobata est, noctu eunt ad castra hostium. Ea nocte Deus Syros exterruit, immisso in aures eorum sonitu quasi curruum & armatorum aduentantium, adeò ut, crescente magis ac magis suspitione, consternati è totis castris ad Regem suum concurrerent, dicentes adesse Reges à Joramo conductos, Regem Ægypti & Regem insularum. iam enim exaudiri eorum strepitum. Hac nuntiantibus Adadis credidit, quòd & ipsi aures inani sonitu pulsarentur ut ceteris: & per summam trepidationem omnes sine ordine ad fugam se expediunt, relictisq; intra castra & equis & iumentis & diuitijs maximis totam spem salutis in fugiendo collocant. Leprosi verò illi Samarita venientes in castra Syrorum in ipso valli aditu ingens silentium & magnam rerum copiam deprehendunt, progressiq; ulterius & ad unum quodpiam tentorium delati, postquam ne unum quidem adesse viderunt, refecti primùm cibo ac potu, veste & multo auro se onerant, eam pradam extra vallum elatam in quodam loco abdunt: mox alterum tentorium aggressi faciunt similiter ut prius: idq; quater fecerunt, nemine interrim conspecto. Unde facile coniectantes de abitu hostium, damnabant suam negligentiam, quòd non hac Joramo & ciuibus indicassent mox à principio. quapropter ad mœnia Samaria properant, & in clamatis custodibus discessum hostium eis significant. illi porro excubitoribus regijs idem renunciant. Rex cognito negotio amicorum & ducum consiliū aduocat. ait rem sibi suspectam, ne astu, simulato abitu, Syri sibi insidias struant, desperantes fame urbem expugnari posse: ut si ad diripienda castra, quasi fuga deserta procurrant, repentè coorti caesis direptoribus urbem etiam facile occupent. quare suam sententiam esse, ut diligenter eam contra insidias muniant, & cauti sint, neq; temerè credita fuga hostium procurrendo periculo se obijciant. Hoc consiliū quidam laudauit ut prudens: addiditq; sibi videri mittendos duos equites qui omnia Jordanem usq; explorent: qui si fortè intercipientur, cautiore fore ceteros, ne & ipsi temerè progressi circumueniantur: nec duorum equitum fore grauem iacturam, quos fortassis alioquin fames absumeret. id Regi placuit, & euestigio misit qui omnia dispicerent. illi renunciant nihil se per viam reperisse hostium, sed passim iacere arma iactata, & frumentum reliquasq; sarcinas, quo expeditiores fugerent. his auditis Rex multitudinem ad castrorum direptionem emittit. nec fuit vulgaris prada, sed auri & argenti plurimum, & varia iumentorum genera, præterea tantum inuenerunt frumenti atq; hordei numerum, quantum nec in somnis sperare poterāt, ut mox omnes præterita famis obliuio caperet. tanta enim fuit abundantia, ut duo sata hordei siclo emerentur, & eodem precio satum similia, iuxta Elisei vaticinium. satum autem continet modium Jtalicum & dimidium

Fuga hostiū ob terrorem à Deo immisissum.

Leprosi Samaritanis hostium castra deserta esse, significant.

Exploratores.

Castra hostium à Samaritanis diripiuntur.

Veritas oraculorum Dei.

militiam. solus autem hac copia nō est adiutus praefectus ille tertiae partis militiae. confusus enim ad portam à Rege, ut cohiberet proruentis multitudinis impetum, se inuicem conculcando obtereret, ipse hoc passus est: atq; ita interijt, quemadmodum Eliseus praedixerat, cum praenunciante annona abundantiam nallet dederere. Rex autem Syrorum Damascum reuersus incolomis, ubi cognouit diuinitus immissione terrore se unā cum exercitu in fugam coniectum, et vanum fuisse quod de aduentu hostium crediderant, ratus omnino aduersum se

An. mudi 3055, Ante Christum natum 909. Incredulitatis poena.

4. Reg. 1.

habere numen per animi agritudinem in morbum et iam corporis incidit. cumq; per idem tempus Eliseus Damascum inuiseret, hoc cognito fidiſſimum è familiaribus suis Azaclem honoris causa ei misit obuiam, non sine muneribus, scitaturum quisnam futurus esset morbi exitus, et num euasurus esset hoc periculum. Azael assumptis XL. camelis quicquid optimum ager Damascenus fert, et quicquid in regia fuit eximium, in eos imposuit: et obuiam factus Eliseo, reuerenter eum salutatur, dicens se ab Adado Rege missum, ut offerret ei munera, et de morbo consuleret, num quod leuamen sperare debeat. propheta nuncio nihil mali renunciare iusso, tantum moriturum Regem indicat. id famulus regius dolenter accepit. Eliseus verò flebat, et multis manabat lacrymis, prospiciens quanta mala passurus esset suus populus post Adadi obitum. Azaclem deinde rogante causam tristitia, fleo, inquit, quod me Israëliitarum misereat, tam multis a te afficiuntur cladibus. nam optimos ex eis interficies, et munitissimas eorum urbes incendes, et infantes ad saxa allides, et dissecabis pregnantes mulieres. Azaclem verò dicente, et unde mihi vires ut hac faciam, ait sibi diuinitus significatum, quod ipse regnaturus sit in Syria. Itaq; Azaclem reuersus ad suum dominum, melius eum habiturum nunciat: et sequenti die reti vuido in eum iniecto, praefocati à se regiam occupat, vir aliquin strenuus, et graciosus apud Syrorum ac Damascenorum multitudinem: quo factum est, ut usq; in praesens tempus, tam Adadis quam Azaclem eius successor diuinis apud Syros colantur honoribus, tum propter aliam beneficentiam, tum quia magnificè templis exstructis

Eliseus ab Adado aegrotante consultatur.

Vaticinium de Adadi morte, et regno Azaclemi tradendo.

An. mūdi 3057.
Ante Christum
natum 907.

Hedio & Ruffinus
Cap. 5.
4. Reg. 8.

Iorami impietas.

Idumaeorum apostasia.

Iorami scelera ab Elia per literas accusantur.

Damascenorum urbem ornatiorē reddiderint, eorum enim effigies quotidianis pompis honorant, & antiquitatem iactant, nescientes quod non admodum sint veteres, & nondū centum supra mille anni ab eorū aetate intercesserint. Ceterum Ioramus Israelitarū Rex audita morte Adadi, a continuis paucibus respiravit, latens tandem aliquando licere sibi in pace vivere. Alter verò Ioramus qui Hierosolymis imperitans eodem ut dixi nomine censebatur, mox ut principatum inijt, a cadibus fratrum & paternorum amicorum potestatem auspicatus, videbatur cum Israeliticis Regibus certamen suscepisse, ne inferior haberi posset, quantum ad impietatem attinet, nactus ad hoc magistrā idoneam Gotholiam uxorem: qua fuit Achabi filia, a qua externorum numinum cultum didicit. Et quamvis Deo certum esset servare qua Davidi promiserat, Ioramus tamen indies novis superstitionibus irritare eum, & populi religionem depravare non destitit. Accidit interim ut Idumaei ab eius imperio desicerent, casū Rege suo qui Josaphato haecenus paruerat, & nouo in eius solium imposito: quam iniuriam ulturus Ioramus cum equitatu, qui tum ad manum erat, & curribus in Idumaeam noctu irrupit: & exustis vicis finitimis, non est ausus ulterius progredi. nec tamen hac expeditione quicquam profecit, nisi quod plures defectiones secuta sunt, excutientibus eius iugum & illis qui Labinam regionem incolunt. Tantus autem fuit hominis furor, ut adigeret populum lucos in editis montibus sitos conscendere, & aliena numina colere. Cui sic insanienti & prorsus oblito instituti patrij, affertur ab Elia propheta epistola, vindictam Dei minitans, quod contempto patrum suorum exemplo, ad sectandam Israeliticorum impietatem se contulerit: nec hoc contentus etiam Iuda tribum & Hierosolymorum ciues impulerit, relicta patria religione, ad externos ritus desciscere, & effigies hominum colere, quemadmodum & Achabus sibi subditos compulerat. ad hac quod fratres & alios viros bonos ac iustos interfecisset. poena etiam qualis immineret in eisdem significabatur literis, hostilis manus qua in populum Regis & domesticam familiam desuivret, nec liberis parcens nec uxoribus. Ipsum quoque lento ventris proflauio vexatum, intestinis simul paulatim effluentibus, serò per hoc peccatum agnoscentem, miseram efflaturum animam. atque hoc fuit argumentum epistole, qua illi Elia nomine est reddita.

CAP. III.

Exercitus Iorami deletur ab hostibus, & filij perimuntur, vnico excepto, postremo ipse misera morte tollitur.

Arabum contra Ioramum expeditio.
2. Paral. 21.
An. mūdi 3060
Ante Christum
natum 904.

Mors Iorami.

NEc multo post exercitus Arabum qui versus Aethiopiā incolunt, cum alijs barbaris Iorami regnum inuadit, qui & regionem omnem, & ipsam regiam diripuit, iugulatis etiam uxoribus eius ac liberis. vnicus tantum fuit superstes, agrè elapsus è manibus hostium, Ochozias nomine. post hanc publicam calamitatem & ipse in morbum incidit, sicut ei iam antè pradiatum fuerat. id malum in ventrem eius ingruit, ut manifesto diuina ira indicio miserabiliter periret, videns quotidie per ventrem intestina desfluere. quin & populus insultauit eius cadaueri, facile inde coniectans quā inuisus Deo fuisset homo nefarius, nec eum regio funere dignatus est, nec paterno monumento intulit. Vixit annos quadraginta, regnavit octo. populus Hierosolymitanus Ochoziam in paternum solium imposuit.

Damascen-

CAP. IIII.

Damasceſenorum Rex Iſraelitarum Regem bello impetit.

ISRAELITARVM autem Rex Ioramus ſperans poſt Adadi mortem Ramatham Galaditicam urbem ſe poſſe recipere, magno prius facto apparatu exercitum ei adinquet. In ea oppugnatione ſagitta ictus à quodam Syro nõ lethaliter, in Azaram urbem ſe recepit curandi vulneris gratia, relicto in obſidione Ramatha toto exercitu, cui Ieum Amasiſis filium præfecerat, qui illam vi expugnatam recepit, erat autem ei propoſitum percurato vulnere Syros bello aggredi. Interim Eliſaus dato uno è diſcipulis ſuis ſacro oleo, miſit eum Ramatham, ut eo delibutum Ieum Regem appellaret, diceretq; ſe autoritate diuina Regem eum eligere, mandatis etiam quibuſdam alijs, iuſſit eum fugientis more iter facere, nemine abitu eius conſcio. Ille ubi ad deſtinatã urbem peruenit, offendit Ieum forte ſedentem medium inter duces exercitus, ita ut Eliſaus forte prædixerat: accedensq; ad illum, ait ſe cum eo velle colloqui. Et cum ſurgens ſecutus ipſum eſſet in conclauem, iuuenis de promptu oleum in caput eius effudit. Deus, inquit, te Regem elegit in perniciem Achabi generis, et ut ulciſcaris prophetarum eius ſanguinem, qui à Jezabelâ contra omnẽ fas occiſi ſunt: ut quemadmodum prius Hieroboami et filij ipſius Nabadi, ac mox Baſani familie propter impietatem interiire ſunãt, ita nunc nullum ſemen maneat reliquum ex Achabi genere. Atq; hæc locutus è conclaui ſe proripuit, nolens à quoquam conſpici. Ieus autem ſtatim in conſeſſum ducum redijt. Percontantibus autem illis, qua de cauſa veniſſet is iuuenis, et inſanum videri dicentibus rectè, inquit, coniecturam facitis. nam inſani verba locutus eſt illis verò magis etiam exponi ſibi quid eſſet orantibus, regnum populi ſibi à Deo delatum, ait illum dixiſſe. Hæc ubi prolocutus eſt, unusquiſq; ducum detraxit ſibi pallium, quibus congeſtis in ſpeciem ſolij, et ipſo ſuperimpoſito, tubis et cornibus iuſſerunt ſigna canere, Ieum nouum Regem conſalutantes ſauſtis acclamationibus. Ille decreuit cum exercitu Jezraelam urbem petere, ubi tum, ut iam diximus, Ioramus curabat vulnus quod in Ramathenſi oppugnatione acceperat. Veneratq; eò per officium cognationis etiam Hieroſolymorum Rex Ochozias, quod eſſet ſororis eius filius, ut quomodo ſe habeat vulnus inuiſeret. Quos ut Ieus repentino accèſſu opprimeret, edixit ut è ſuis militibus nemo Ioramo indicium faceret: hoc enim eximium fore argumentum quod bona fide regnum ſibi detulerint.

CAP. V.

Ioramus à Ieu magiſtro equitum, cum tota ſtirpe occiditur, & cum eo Hieroſolymitanus Rex Ochozias.

MILITES verò lati imperata faciunt, et omnes vias obſident, ne quis ad Ioramum, illis inſcijs, peruenire, et quid agatur renunciare valeat. Ieus interim ſtipatus equitum lectiſſimis, ad Jezraelam ſublimis curru properè vehitur. quo iam appropinquante, ſpeculator à Rege conſtitutus, ut venientes in urbe obſeruet, ubi vidit Ieum cum turmis aduehi, renunciavit Ioramo aduentare agmen equitum. ille euſtigiõ mittit quendam equitem qui occurrat et cognoscat quiſnam veniat. ad quos ubi accèſſit eques, rogat quid agatur in exercitu. Regem enim ſcire cupere. Ieus iubet illum nihil de hac re eſſe ſolicitum, et ut ſequatur ſe cum

An. mudi 3060
Ante Chriſtum
natum 904.
Hedio & Rufinus
Cap. 6:
Iorani expeditio in
Ramatham.

4. Reg. 9.

Ieus in Regem vngitur, Deus ſic mandauit.

An. mudi 3060
Ante Christum
natum 904.

Veritas oraculorum
diuinorum.

Ochozia Regis Hierosolymitani mors
& sepultura.

alijs. hoc speculator cum vidisset, renunciat Foramo equitem illum admixtum agmini iter facere cum illis, mox & alterum à Rege missum Ieus idem iubet facere. ut verò & hoc per speculatorem Foramus didicit, postremo ipse conscenso curru cum Ochozia Hierosolymorum Rege, quem ut cognatum inuisendi gratia illò venisse diximus, exiuit illi obuiam. nam lentè & composito agmine Ieus incedebat. Hunc Foramus in suburbano Nabuthi nactus, rogat sat in salua sint res in exercitu. à quo amarulento conuicio exceptus, & venefica meretricis filius appellatus, facile cogitās nihil sani eum habere in animo, flexis habenis cœpit fugere, dicens Ochozia, circumuentos se dolo ac insidijs. Ieus verò sagitta per cor trāsfixum de curru eum precipitat. mox Badaco tertia partis exercitus præfecto imperat, ut cadauer Iorami in Nabuthi agrum proyiciat, prophetiam Elia in mentem ei reuocans, qua patri huius Achabo prædixerat, fore ut aliquando ipse & eius familia in eo loco pereat. id enim se tum ex ore propheta audisse, cum post tergum Achabi in eodem curru sederet. id quod etiam ita, ut prædictum fuerat, euenit. Casò autem Foramo, Ochozias sua quoq; saluti metuens, currum in aliam viam deflexit, latere se Ieum existimans. At ille assecutus eum ad quendam cliuum, sagitta ictum sauciat. qui, relicto curru, equum properè conscendit, & continuatò cursu delatus est in Magedonem oppidum, ubi paulò post ex eo vulnere mortuus, relatusq; Hierosolyma, illic sepultus est, cum regnasset anno vno, patre suo longè sceleratior.

CAP. VI.

Ieus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum vsque quartam generationem eius progenies.

Exemplum vltionis
diuinæ in Iezabela
valde insignis.

4. Reg. 10.

IEUS verò veniente Jezraelam, Iezabela ornatu regio stans in turri o seruum egregium, inquit, qui dominum suum occidit. Ille suspiciens rogauit eam quam esset, iubens ad se descendere. tandem eunuchis ipsius imperat, ut eam de turri dent precipitem. qua inter cadendum cruentatis mœnibus, ubi solum attigit, ab equitibus conculcata & obrita perijt. posthac Ieus ingressus regiam cum amicis refecit se ab itinere, mandauitq; Jezabela famulis ut eam sepelirent in honorem generis, quòd nata esset è Regibus: qui nihil reliquum inuenerunt de cadauere, præter manus & faciem, consumptis cæteris à canibus. his auditis Ieus admiratus est Elia mentē diuinam, qui eam Reginam in hac ipsa vrbe malè perituram prædixerat. Et quia septuaginta liberi Achabi apud Samariam educabantur, binas eò literas Ieus, alteras ad eorū pedagogos, alteras ad vrbis magistratus, misit: in quibus hortabatur, ut quandoquidem arma, viri, & currus illis non deessent, creato ex eo numero Rege, qui per atatem maximè videri possit idoneus, in domini interfectores vindicent. Id faciebat, ut experiretur quomodo Samaritæ erga se animati essent. Magistratus autem & pedagogi, lectis literis, extimuerunt, & cogitantes se huic, qui duos maximos Reges oppresserat, esse impares, rescripserunt, ipsum esse dominum, se verò imperata eius paratos facere. Ille rursum rescripsit, ergo Achabi filiorum capita præcisa ad se mitterent. Tum magistratus accersitis adolescentum altoribus imperant, ut occisis illis, præcisa capita ad Ieum transmittant. illi nihil miserti iussa peregerunt, & congesta in vasis quibusdam plexilibus capita Jezraelam miserunt. Qua cum eo perlata essent, renunciatur cœnanti cum amicis Regi, adesse Achabi filiorum capita.

Achabi septuaginta
liberi Samariæ trucidati.

capita ille ante portam ex utroque via latere aceruos ex eis iussit construi: quo facto diluculo ad ea visenda progressus, vertit se ad populum, et siego, inquit, cum consuratis Dominum meum interfeci, istos omnes quis interfecit? Volebatque eis

An. mudi 5060
Ante Christum
natum 904.

persuasum, quicquid Achabi generi accidisset, non volente solum, sed prænunciante etiam Deo factum, qui hoc fore iam ante per Eliam vatem ostenderat. Deinde occisis quotquot etiam apud Israelitas ex ea cognatione inueniretur, Stirpis Achabi extinctio. versus Samariam iter ingressus est: Et cum incidisset in cognatos Ochoziam Regis Hierosolymorum, rogauit quonam tenderent: aiunt se venire salutatum Ioramum, & cum eo Regem suum Ochoziam. nesciebant enim utrumque ab eo necatum: ille hos quoque comprehensos iubet interfici, duos & quadraginta numero. Paulo post occurrit ei vir bonus & iustus, nomine Ionadabus, vetus amicus ipsius: qui post mutuam salutationem multis verbis predicauit eius facinora, quod ex sententia Dei fecerit omnia, dum impiam Achabi familiam extirpat radicatus. Ieus vero suasit ei, ut cōsensus curru, quo ipse vehebatur, simul intraret Samariam. Visurum enim quod nemini malo parceret, sed falsos vates ac Sacerdotes, qui, populo seducto, autores fuerint, relicta patria religione, externa sacra suscipiendi, ad unum omnes supplicio dederet. iucundissimum spectaculum fore viro bono, inspicere malos dantes meritas pœnas ante actorum scelerum. Paruit Regi Ionadabus, & eodem curru cum eo Samariam peruenit. At Ieus quantum cognatorum Achabi, diligenti inquisitione facta, inibi reperit, omnes ad mortem adexit. cumque cuperet neminem e falsis Prophetis & Sacerdotibus profanis euadere, dolo uniuersos circumuenit. Conuocato enim populo, ait se omnes Achabi religiones duplicare velle, idque ut ex sententia Sacerdotum ipsius & Prophetarum fiat, debere omnes eius ordinis ad se conuenire. Celebrandum enim solennibus victimis diem festum Bali: quo nomine Achabi Baalitarum mactatio. Deus vocabatur. ab ea festiuitate si quis Sacerdotum absuerit, capitalem fore dimissis deinde per omnem Israelitarum ditionem qui Sacerdotes ad statum diem Samariam deducerent, iussit omnibus vestes donari, eas cum accepissent,

An. mūdi 3060. *venit in adem ubi erant, Ionadabo etiam comitatus, et adhibuit qui scrutarentur, ne quis alienus admixtus sit: nolle se dicens ut sacris eorum alienus ac profanus ullus sese ingerat: illis vero negantibus quenquam talem adesse, et iam sacra sua parantibus aggredi, foris octuaginta viros e fidelissimis armat: quibus mandat, ut pseudoprophetas omnes interimant, et patrios ritus tam diu neglectos ulciscantur, interminatus quicumque aliquem eorum elabi permiserit, vicarium pro illo moriturum. Illi vero omnes ad unum necauerunt, et regia ipsa incensa urbem externis sacris profanatam purificauerunt. Iste Bal Tyrriorum Deus erat, quem Achabus in gratiam Ithobalis Tyrriorum ac Sidoniorum Regis soceri sui coluit, templo ei Samaria dedicato, et Prophetis cum reliquo cultu assignatis. huius sacris abrogatis Ieus, aureas tamen vacas Israelitis adorare permisit. Nec tamen ingrata Deo fuit eius in impios animaduersio, qui per Prophetam suum significauit, per quatuor generationes posteros eius apud Israelitas regnuros.*

Bal Tyrriorum Deus:

Ieu posteris Regnum promittitur.

CAP. VII.

Gotholia per summum nefas Hierosolymis regnum occupat, qua post sextum annum cæsa Pontifex Ochozia filium Regem constituit.

Hedio & Ruffinus
Cap. 7.
4 Regum n.
Gotholia omne feminen Regium tollit, vno solūmodo Ioaso, Ozochia filio seruato.

DUM Ieus homines nefarios in hunc modum persequitur, Gotholia Regis Achabi filia comperta filij morte et generis sui pernicie, decreuit etiam e Davidis familia neminem superstitem relinquere, ne quis huius sanguinis posthac Hierosolymis regnum obtineat: id quod, quantum in ipsa fuit, perfecit. Seruatus tamen est vnus Ochozia filius ad hunc ferme modum. Erat Ochozia germana soror, Iosabetha nomine, pontifici Ioado nupta. hac Regiam ingressa, cum inter casorū cadauera latentem nutricis opera anniculum puerum Ioasum deprehendisset, ablatum furtim domi in suo cubiculo abdidit, et solo marito conscio sex annis in templo clam aluit, quam diu Gotholia Hierosolymorum et duarum tribuum regnum tenuit. Septimo demum anno Ioadus cum quinque centurionibus coniurat, ut, communicatis operis, ademptum Gotholia regnum ad puerum transferant: dat aq, et accepta silentij fide spei pleni negocium hoc modo aggrediuntur. centuriones Ioado ad hoc facinus adsciti per agrata tota regione Sacerdotes ac Leuitas, et aliquot in suis tribubus potentiores Hierosolyma nomine Pontificis euocatos secum adducunt. ille habere se utile Reipublica consilium ait, aperturumq, eis, si id apud se continere velint. opus enim esse non silentio tantū, sed etiā auxilio. Cumq, Sacramentum ab eis accepisset, tuto se posse quicquid vellet dicere, producto puero Davidici generis quem alebat, Hic est, inquit, Rex vester, ex illa natus familia, quam scitis Deum pradixisse regnaturam in perpetuum. Itaque censeo tertiam vestrum partem custodiam eius in templo agere, tertiam item omnia templi loca opportuna occupare: eam vero qua superest, patentem portam, qua itur in regiam, seruare. reliqua vero multitudo in templo inermis sit, neque quenquam cum armis intrare sinite qui non sit Sacerdos. praterea certos e sacerdotibus ac Leuitis selectos mandauit satellitij more strictis gladijs Regem stipare, et si quis armatus in templum irrumperere ausit, incunctanter occidere, et posito omni metu seruandi tantum Regis curam gerere. illi approbato Pontificis consilio, rem statim aggrediuntur. Ioadus vero aperto armamentario, quod David in templo instruxerat, distribuit centurionibus et Sacerdotibus

Ioasus, Ioado Pontifice auxiliante, in Regem creatur.

ac Leuitis quantum ibi hastarū inuenit & pharetrarum, & si quod aliud
 armorum genus aderat. atq; ita armatos templo circumdedit cōsertis inuicem
 manibus, ut ab ingressu, quos interesse non oportebat, excluderent. adductoq; in
 templum puero, corona regia caput redimitum, & inunctum sacro oleo Regem
 pronūciat. populus quoq; gaudens simul & plaudens faustis acclamationibus
 vitam & victoriam nouo Regi congeminat. Tumultus hic & acclamationes
 præter spem ad aures Gotholia uenientes effecerunt, ut vehementer perturbato
 animo cum suo satellitio profugiret à regia. Venientem deinde in templum ipsam
 quidem sacerdotes admittūt, sed armatos eam sequentes arceunt. illi, qui ad
 hoc ipsum templo à Pontifice circumdati fuerant. Caterum Gotholia postquam
 puerum vidit in suggestu stantem, redimitumq; corona regia, discissa veste sua,
 magno clamore iubet interfici insidiatorem, & occupatorem tyrānidis. Ioadus
 ceterā accitis centurionibus iubet mulierem arripi, duciq; in torrentē cedronis,
 atq; illic penitus luere. neq; enim fas esse templū venefica supplicio pollui. mandauit
 etiā, si quis ei conetur ferre suppetias, & ipsum pariter interim. Illi igitur qui-
 bus hoc mandatum est, eductā extra portā mulorū Regis illic interficiunt. Ut
 verò conspiratio contra Gotholiam successit, Ioadus conuocato populo ac mili-
 tibus in templum, omnes Sacramento ad fidem Regis adegit, incolumitati ipsius
 tuenda, regnoq; augendo daturus operā. eodem iureiurando mox Regē astrinxit
 ad diuini numinis reuerentiā, & ad obseruationem legum quas Moses cælitus
 acceptas ad populum pertulit. post hæc ad eam Bali sacrā concurritur, quā Go-
 tholia cum marito Ioramo construxerat, in veri Dei contumeliā, & ad Achabi
 gratiam. eam populus à fundamentis diruit, & Mathanem qui tum sacerdotiū
 eius tenuit, trucidauit. Templi verò curam & custodiā Sacerdotibus ac Leui-
 tibus, iuxta Dauidis Regis institutum, Ioadus commisit, iussitq;, ut bis singulis die-
 bus solenne offerrent sacrificiū, & suffitum iuxta præscripta legis facerent. Dein-
 de quosdam e Leuitarum numero ianitores ad custodiam templi constituit, ne
 quis pollutus posset intrò subrepere. Hæc ubi ad hunc modum disposuit, cum cen-
 turionibus & ducibus, totoq; populo, ex templo Iosum in Regiā deduxit: cumq;
 collocato in folio denuo alacriter acclamatum esset, populus ad epulas conuersus
 festiuitatem per aliquot dies egit, omnibus scelestæ mulieris cadem libenter feren-
 tibus. Erat Iosus cum in Regnum adsciretur, annorum septem, matre natus
 Sabia, ex oppido Bersabe oriunda. fuit autem legum & diuini cultus obseruā-
 tissimus, toto tempore, quo Ioadus fuit superstes: duxitq; uxores duas postquam
 atate maturuit, conciliante coniugium eodem Pontifice: ex quibus utriusque
 sexus liberos suscepit. Atque hæcenus de Joaso quomodo elapsus ex insidijs Go-
 tholia, tandem regnum affecutus est.

An. mūdij 3067.
Ante Christum
natum 897.

Gotholiz pœna.

Rex & populus iura-
mento ad Dei cultū
adstringitur.

Restauratio cultus
diuini.

Ioasi, viuente Ioado,
pietas.
4. Regum 12.

CAP. VIII.

Afacelis Damascenorum Regis contra Israelitas, ac mox contra
Hierosolymitas expeditiones.

AFAEL autem Syrorum Rex bellum cum Israelitis & Ieo Rege eo-
 rum gerens regionis trans Iordanem sita orientales tractus va-
 stauit, qui à Rubenitis & Gaditis atque Manassitis colebantur:
 nec non Galaditicā & Bataneam, omnia rapinis miscens & in-
 cendijs, ac ne ab hominum quidem cade temperans quotquot in
 eius manus inciderent. Neque enim Ieus arcere eum à populationibus potuit,
 contemptor

Hedio & Ruffinus
cap. 8.
4. Regum 12. 13.
Bellū inter Afaclem
& Ieum.

An. mudi 3089
Ante Christum
natum 875.

Instauratio templi.

Ioasi, Ioado mortuo,
impietas, eiusq; per
Prophetam taxatio.
2. Paral. 28.

Zacharias lapidatur.

Templi spoliatio.

contemptor & ipse numinis religionumq; & legum à maioribus per manus ac-
ceptarum toto regni sui tempore, quod fuit annorum XXVII. quo exacto mor-
tuus apud Samariam est sepultus, Joaza filio successore principatus relicto.
Ioasum autem Hierosolymorum Regem instaurandi templi cupido subjicit: vo-
catorq; Pontifice. Ioado iussit eum per totam suam ditionem Levitas & Sacer-
dotes dimittere, qui in singula capita semiscium argenti exigerent in usum
eius instauracionis, eò quod sub Ioramo & Gotholia & eorum liberis tuendi
& faciendi templi cura penitus abiecta fuerat. Pontifex verò hoc non fecit,
sciens neminem libenter argentum erogaturum: sed anno regni vigesimo tertio
Rege incusante, quòd voluntati sua non obtemperasset, & iubente in futurum
templi reparacioni prospicere, tale quiddam ad colligendam pecuniam com-
mentus est, quòd non gravatim tulit populus. Arcam paravit ligneam, in
qua bene clausa unum tantum foramen supernè reliquit. eam cum in templo
iuxta altare deposuisset, iussit quemque pecunia quantum liberet per fora-
men immittere, in templi instauracionem conferenda. id populus tulit aquis-
simo animo, & multum auri atque argenti certatim contulit. Arcam verò
singulis diebus presente Rege exinaniebant scriba gazophylacij & Sacerdos
eius custos, numerataq; pecunia & recondita, rursus unde sustulerant re-
ponebant. & cum primum videretur collatum quantum sat esset, Pontifex
& Rex conduxerunt fabros & cementarios, & trabes magnas pulcherrima
materiei comparauerunt. instaurato deinde templo, quicquid ex collato au-
ro & argento superfuit, superfuit autem non parum, id totum in crateras, can-
tharos, pocula, & alia vasa insumptum est: insuperq; quotidianis sacrificijs
altare adolebatur. atque hac tantisper dum Ioadus vixit diligenter accurata
fuerunt. illo autem post annum ætatis centesimum & trigesimum defuncto, &
ob probitatem ac iustitiam insignem, tum quòd Davidici generis servator fuis-
set, in Regum monumenta illato, Rex Ioadus à pristina religionis cura facile desci-
vit: moxq; & primates populi ad eundem modum depravati sunt, ut nihil
apud eos potius haberetur quàm contemptus iuris ac iustitiæ. Deus verò indi-
gnatus propter hanc Regis & caterorum mutationem misit Prophetas qui con-
testarentur eos, & à presenti malitia compesterent. illi verò tam insano affectu
eam complectebantur, ut neque exemplis maiorum, qui propter contemptum le-
gum cum totis familijs perierant, neque Prophetarum comminationibus mo-
ti respicerent, & ad relicta honesta studia reverterentur. Quin & Zacha-
riam Pontificis Ioadi filium Rex in ipso templo saxis iussit obrui, oblitus patris
eius beneficiorum, tantum quia Propheta diuinitus constitutus, pro concione
populum & Regem adhortatus ad iustitiam, graves pœnas illis minatus est si
moniti parere contemnerent. Moriens tamen Zacharias testem & iudicem
Deum inuocavit, quòd pro bono consilio & patris sui beneficijs, à Ioad mortis
amarum premium sibi rependeretur. Nec diu debita Regi pœna dilata est.
Azælenim Syrorum Rex impressione in regnum eius facta, & Citta primum
direpta atq; eversa, mox ipsum Hierosolymis desidentem adortus est. Tum Ioad
conterritus omnes thesauros Dei priorumq; Regum exhausit, & cum eis detra-
cta templo donaria misit ad Syrum, tanti pacem redimens & securitatem, ne op-
pugnatus in extremum rerum suarum discrimen adduceretur, ille tam ingenti
pecunia corruptus, vim exercitus à regia urbe abstinuit. Ioad tamen gravi mor-
bo im-

*h*omplacitus, amicis Zacharia pœnas dedit, qui ne filius Pontificis maneret in-
ulius, per insidias eum sustulerunt. Sepultusq; est Hierosolymis, nec tamen pro-
pter impietatem dignus habitus qui Regis monumentis inferretur, cum vixis-
set annos quadraginta & septem.

An. mudi 3105.
Ante Christum
natum 859.
Ioasi sublatio.

CAP. IX.

Amasias Rex Hierosolymitanus exercitu contra Idumæos &
Amalecitas ducto victor euadit.

N Regnum successit ei filius Amasias. Anno autem Ioasi vi-
gesimo primo, apud Israelitas & Samariã leo successit filius Ioa-
zas, in quo principatu exegit annos xvii. patri nequaquam si-
milis, sed magis primis eius regni Regib. impys, qui palã omnem
contemptum caelestis numinis pra se tulerunt. Huius copias Rex
Syria tantopere attriuit, ut ex numerofo exercitu non plus quam decem millia
peditum, equites quingenti superessent: qua expeditione multas magnas vrbes
illi ademit, & hostium non mediocres strages edidit. Hæc autem Israelitis accide-
runt secundum Elisai vaticinium, quo tempore Azaeli etiam pradixit, quod
necato Domino Damasci ac Syria regnum esset occupaturus. In hac temporum
difficultate Ioaz, as ad preces & supplicationes confugit, orans Deũ, ut se è ma-
nibus Azaelis liberet, nec ab eo subigi patiatur. Deus autem, qui non solũ per-
petuam innocentiam, verum etiam respicientiam fauore complectitur, & cum
perdere possit, si velit, castigare mauult, exoratus eripuit eum è belli periculis: &
regio pacem naçta ad pristinum felicitatis statum breui redijt. Post obitum Ioa-
za Ioas filius regno Israelitarum apud Samariã potitur, trigesimo septimo an-
no regni Ioa, regnantis in tribu Iuda: nam & iste eodem quo Hierosolymitanus
nomine vocabatur: tenuitq; regnum annis xvi. Hic optimus vir erat, nihil pa-
terni ingenij referens: & cum Elisæus iam admodum senex in morbum incidis-
set, visendi causa eum adijt: quem animaduertens extremum spiritum ducere,
 flere cœpit & lamentari, patrem & clypeum appellitans: quod eo viuo armis cõ-
tra hostem opus non fuerit, sed ipsius predictionum beneficio semper inuicti eua-
serint. Nunc illum è vita discedere, se verò exarmatos Syris & alijs hostibus
objici, quamobrem adempto tali presidio, sibi quoque optabilius unã cum illo
hanc vitam relinquere. His querimonijs motus Elisæus, Regem consolatus af-
ferri arcum postulat, eumq; Regem iubet intendere: deinde iniecta in eum ma-
nu iubet iaculari. & cum emissis tribus telis destitisset, si, inquit, plura misisses,
poteras totum Syrorum regnum excindere. nunc quia tribus solis contentus
fuisi, totidem pralijs vinces Syros, & regionem, quam tuo patri ademerunt, re-
cipies. His auditis Rex abiit, & Propheta paulo post defunctus est, vir incly-
ta iustitia, & citra controuersiam Deo longè carissimus. multa enim & miran-
da diuina mentis argumenta exhibuit, quorum memoria apud Hebraos durat
clarissima. sepulchro etiam honoratus est magnifico, quale decuit hominem
numini diuino acceptissimum. Contigit autem aliquando, ut latrones occisi a
se viatoris cadauer in monumentum eius abderent, quod mox reuixit à conta-
ctu Propheta corporis. Atque hæc fuerunt & viui & defuncti vatis opera. Azae-
le autem Rege extincto, ad Adadum filium Syria regnum hereditario iure per-
uenit. Hunc Ioas Israelitarum Rex tribus pralijs victo omnem eam regionem
abstulit, quæ vrbes ac vicos de patre ipsius captos complexa est: quod & ipsum
Nm Elisæus

4. Regum 14.
Amasias Rex Hiero-
solymitanus.

Vires regni Israeli-
tici fractæ, & à Deo
restituta.

An. mudi 3089.
Ante Christum
natum 875.

Ioas Israelitarum &
Samarie Rex,
An. mudi 3103.
Ante Christum
natum 861.

Ioas Elisæus à se Sy-
ros ter vincēdos præ-
dicat.

Elisai mors, & cada-
ueris in ipsius monu-
mentum coniecti re-
suscitatio.

Triplex Ioas victoria.

An. mūdi 3106. *Elifaus iam ante prādixerat. postquam verò etiam Ioas fato functus est, Hiero-
Ante Christum boam eius filius excepit imperium.*
natum 858.

CAP. X.

Amasiaz victoria de Israelitis & Ioa Rege eorum reportata.

Hedio & Ruffinus
cap. 9.
Amasias Hierosoly-
morum Rex.
4. Regum 14.

Deut. 24.

Dimissio Israelitarū.
2. Paralip. 25.

Amasiaz de Idumzais
victoria.

Amasias à Propheta
propter Idololatriā
reprehenditur.

Amasiaz Hierosoly-
morum Regis in Ioa
Israelitarum Regem
expeditio.

SECUNDO autem anno Ioa Regis Israelitarum, regnum accepit Amasias Hierosolymis & in tribu Iuda, matre natus urbis Regia ciue, appellata Iudan. mirum autem in modum iustitiam colebat, tametsi aetate adhuc iuuenis. Regni administrationem exorsus à necis paterna vindicta, qui amicorū insidiis sublatu fuerat. eosq; omnes in potestatem redactos affecit supplicio, parcens tamen ipsorum liberis, iuxta leges à Mose prascriptas: qui iniquum censuit pro parentū culpis à liberis eorū penas repossere. Post hac delectu habito in tribu Iuda & Beniamitica, conscripto flore iuuentutis, utpote aetatis annorū plus minus viginti, centuriones his copijs idoneos attribuit. deinde misit ad Israelitarum Regem, qui viginti scutatorum millia conducerent stipendio talentorum argenti centū annumerato. decreuerat enim contra Amalecitarū & Idumeorū, atq; Gabilitarum gentes exercitū ducere. iamq; propediem moturus erat in eos, cum interueniens Propheta dimittere Israelitas consuluit. esse enim hoc hominum genus impium, & cladem certā imminere oraculo se monitū, si talibus Rex utatur auxilijs. alioqui, Deo fauente, vel modica manu deuinci posse hostiles exercitus. Rege autem agrè ferente, quia iam publicè stipendiū Israelitis numerauerat, hortatus est Propheta, ut Dei voluntatem sequeretur, quo propitio non defore pecuniam. illos itaq; dimisit, prafatus se donare illis quicquid mercedis nomine accepissent, & cū domesticis tantum copijs contra pradietas gentes profectus est. Quibus vno pralio victis, interfecit decem millia, & totidem millia captiuorū abducta in magnā petram qua imminet Arabia, eo loco per rupes precipitata necauit: atque ita victor cum opima prada domum redijt. Interea viginti illa Israelitarū mercenariorum millia, ignominiosam rati suā missionem, ac si pro inutili damnata esset eorum opera, impetum in eius regnū faciunt: & progressi vsq; Bethsemera, regionem populati sunt, abactō magno iumentorū numero, caesisq; tribus colonorum millibus. Amasias verò post victoriam factus insolens, autorem eius Deum cœpit habere contemptui, & pro eo venerari a sportata de Amalecitis numina. Quamobrē à Propheta conuentus est mirari se dicente, si hos Deos crederet, qui cultoribus suis nihil opis afferre valuerint, nec eos ab Hebraeorū vitutos praestiterint, sed tanquam ad se nō pertinentes cadi & captiuos trahi passi sint. quin & ipsos belli iure abductos inter reliquā captiuorum turbā Hierosolyma peruenisse. Rex his verbis ad irā percitus iussit illum hac de re esse quietū, minatus supplicium si negocijs alienis miscerē se pergeret. tum ille, se quidem quieturū dixit, Deum tamen vltorem huiusmodi nouit atibus non defore. Nec multò post Amasias felicitatē suā, cuius tamen autorem Deū non agnoscebat, non capiens, sed fastu inflatus, scripsit Ioa Regi Israelitarū, ut ipsius imperata faciat cū suo populo, sicut antehac idem populus maioribus eius Dauidi & Solomoni paruit: quòd si nolit vltro facere officiū, bello esse decernendū de imperij iuribus. Ad hoc Ioas in hac verba rescripsit. Rex Ioas Regi Amasia. Olim in eodem monte Libano cupressus erat & carduus. hic à cupresso filiam petiit filio suo dari coniugem. Interim bestia

bestia quadam superueniens cōculcauit carduum. Hoc exemplum te moneat, ne maiora quam par est appetas, neve propter recentem de Amalecitis victoriam elatus, & te & regnum tuum incerta committas alea. His lectis Amasias magis etiam ad bellum concitatus est, Deo, sicut fas est credere, instigante, ut tandem meritis impietatis pœnas exsolueret. Vbi vero in conspectum hostium venit, instructa utrinque acie, tantus repente pavor ac consternatio diuinitus milites eius inuasit, ut priusquam manus confererentur iam terga verterent: & alijs alijs defugientibus, desertus à suis Amasias in hostis potestatem veniret: qui mortem illi minatus est, nisi efficeret, ut Hierosolymita apertis portis se cum victore exercitu admitterent. ea necessitate & vitæ amore adactus, persuasit ciuibus ut hostem reciperent. At ille dirutis ad trecentorum cubitorum spacium manibus, curru per id interstitium triumphabundus inuectus est, captivum præ se agens Amasiam: & hoc modo factus urbis dominus, Dei thesauros abstulit, & quicquid auri vel argenti in Regia repertum est, totum asportavit: ac tum demum dimisso Rege reuersus est Samariam. Hac Hierosolymitis contigerunt anno regni Amasia decimoquarto. Appetitus tandem amicorum insidijs fugit in urbem Lacheis: nec tamen euasit, illuc quoque insecutis insidiatoribus, a quibus interfectus est. Corpus Hierosolyma relatum, & regia munificentia funeratum est. Tam miserum autem exitum habuit propter nouas religiones & pietatis contemptum, post exactum annum vitæ quinquagesimū, regni verò vicesimum nonum, Ozia filio regni successore.

An. mudi 3120.
Ante Christum
natum 844.

Amasias ab Israelita-
rū Rege captus: Hiero-
solyma diruta &
templum spoliatum.

Amasias exilio.

CAP. XI.

Quomodo Ozias vicinas gentes subegerit.

DECIMO QUINTO autem anno regni Amasia, Hieroboamus Ioa filius apud Israelitas regno potitus est, quod per annos quadraginta obtinuit in eadem, qua maiores eius, Samaria regia. Hic Rex cum esset vehementer impius, totusq; idolis deditus, nihil sibi non permittens, Israelitis etiam innumeras calamitates attulit. Ei Propheta Jonas prædixit, quod deuictis Syris ditionem suam esset ampliaturus, prolati eius terminis ad septentriones usque Amatthem urbem, ad meridiem verò usque asphaltitem lacum. his enim olim terminis Chanaanæ terra sinebatur, iuxta Jesei imperatoris definitionem. quo oraculo excitatus Hieroboamus, totos eos tractus ademptos Syris ad suum regnum addidit, nihil fallente Jona vaticinio. Sed quoniam pollicitus sum me bona fide res Hebraorum proditurum, non dissimulabo quid de hoc Propheta in sacris codicibus inuenerim. Jussus enim à Deo proficisci in regnum Nini, & illic predicare, quòd imperium illud periturum esset, non ausus est hoc facere: sed putans se posse Deum effugere, consensu apud Iopen nauigio petebat Tarsum Cilicia: exorta autem vehementi tempestate, ita, ut periculum esset, ne nauis mergeretur, gubernator & nauta, atque ipse etiam nauclerus vota pro incolumitate faciebant: Jonas verò solus aperto capite iacebat, nihil quemadmodum alij faciens. cumq; turbantibus procellis fluctus magis ac magis crescerent, suspicati aliquem è victoribus esse in causa, decreuerunt sortito querere quisnam ille sit. quo facto, fors Propheta obtigit. percontantibus quis nam esset, vel quid haberet negotij, ait se Hebraum esse, & Prophetam Dei maximi, consuluitq; ut ipsum in mare iacerent, si vellet præsens periculum euadere: se enim esse pro-

Hedio & Ruffinus
Cap. 11.
4. Regum 14.
Ampliatio regni Ier-
solicitici.

Jonas 1.
Jonas à Deo in Nini
regnum proficiscens
iussu nauigium con-
scendit, & in mare
præcipitatur.

An. mūdi 3130. pter quem tempestas seuiat. At illi primum quidem non audebant hoc facere, Ante Christum impiū facinus ducentes, hominem hospitem, qui vitā suā fidei concredidisset, in natum 834. tam manifestum exitium mittere. tandem, urgente periculo & nauim tantum

Jonas à Ceto deuoratus ac reuonitus Niniuitis prædicat. Ionaz 2 & 3.

4. Regum 14. 15. Ieroboami mors.

Ozias Rex Iudæ.

An. mūdi 3136. Ante Christum natum 828.

Ozias expeditio, & urbis per eundem restauratio. 2. Paral. 26.

An. mūdi 3150. Ante Christum natum 814.

Ozias diuitiæ & exercitus.

non mergente, partim Prophetæ autoritate, partim suo pte metu cōpulsī, in mare eum proyiciunt. Et tempestas quidem sedata est, Ionam autem fertur à Ceto deuoratum post triduum in Euxinum pontum reuomitum, uiuum & toto corpore illesum. ubi impetrata à Deo erratorum uenia, ad Nini urbem profectus est. & cum in loco unde exaudiri poterat cōstitisset, prædicauit quòd paulo post amissuri essent imperium Asia: & cum hoc dicto abiit. Hæc de eo sic retulimus, ut inuenimus in commentarijs. Hieroboamus autem, exactis feliciter in suo principatu XL. annis, mortuus apud Samariam sepelitur, Zacharia filio successore. Ozias item successit Amasia anno regni Hieroboami decimo quarto, & apud Hierosolyma duabus tribubus præfuit, natus matre Achia, ciue & ipsa Hierosolymitana. Hic erat natura bonus ac iustus, & magnanimus, prouidendisq; rebus solers & industrius. is, suscepta expeditione in Palestinos, pralio victor urbes eorum vi cepit, Gittam & Jamniam, & earum mœnia diruit. alia deinde expeditione duxit in Arabas Ægypto vicinos: & condita urbe ad mare rubrū, præsidium in ea posuit. post hæc Ammanitis subactis, tributoq; genti præfinito, & omnibus locis usque ad Ægypti terminos in potestatem suam redactis, in posterum ad curam urbis se contulit. quicquid enim mœnium vel uetustate labefactum erat, vel superiorum regum incuria, totum instaurauit: atque eam etiam partem, quam Israelitarum Rex, Amasia patre huius capto, diruerat, quando urbem victor ingressus est. his addidit non paucas turres centum quinquaginta cubitorum altitudinis: & arces aliquot in locis minus frequentatis ad tutelam disposuit: aqua ductus quoq; non paucos exstruxit. habuit etiam iumentorum aliarumq; pecudum infinitam penè multitudinem, quòd regio esset apta pascuis. cumq; admodū esset agricultura studiosus, terram varijs arborum caterarumq; plantarum generibus excoluit. habuit præterea selectorum militum trecenta septuaginta

Septuaginta millia, quibus praeerant centuriones ac tribuni viri generosi & in-
 mitorobore praeediti ad duo millia numero: edocuitque exercitum phalangis ordi-
 nem frueri in acie, & arma singulis distribuit, gladios, clypeos, & thoraces arcu-
 os, arcus etiam & fundas. praeterea machinas fecit multas ad expugnanda oppi-
 da, quibus vel saxa vel tela emitteret, harpagones quoque & alia instrumenta
 his similia. Dumque in his studiis & paratibus versatur, corruptus est arrogan-
 tia, & inflatus mortali potentia, immortalem illam ac sempiternam cepit non
 magni facere nec religionis nec pietatis admodum obseruans, ita ut ad paternam
 impietatem videretur procliuior, ad quam & ille prolapsus fuerat, quod fortu-
 na fauorem & perpetuos successus in rebus maximis moderate ferre nesciret.
 Et cum venisset solennis festi celebritas, sumpto sacerdotali habitu, ingressus
 templum ad circum altare Deo suffitum facturus astitit. Accurrit eum mox A-
 zarias Pontifex & quaginta sacerdotum globo stipatus, & Regem coepescuit, vocif-
 ferans ac negans hoc illi fas esse, sed solis sacerdotibus datum suffire, qui sint ex
 Aaronis genere. iubebatque ut exiret, & Deum talibus factis prouocare ad iram
 desineret. Tum Rex commotus mortem illis, ni quiescerent, minatus est: & ecce
 ibi terra vehementer concutitur, fissaque superne templo radius solis os Regis im-
 probum ferit, quod est stigium lepra contactum est. accessit huic & aliud prodigium,
 quod eodem terra motu ante urbem in loco, qui dicitur Eroge, dimidium montis
 ad occidentem vergentis reuulsus, & per quatuor stadia uolutum, obiectu de-
 mum orientalis montis constitit, obstructa via publica, & oppressis ruina hortis
 regis. Sacerdotes vero postquam in facie Regis lepram animaduertunt, diui-
 nitus inflatam ei plagam indicauerunt, & ut tanquam pollutus & impuratus
 urbe cederet, admonuerunt. at ille pudore calamitatis iam modestior, paruit, su-
 perbia cum impietate coniuncta tam miserabili poena mulctatus. & cum aliquan-
 diu priuatus extra urbem uixisset, filio Iothamo Rempub. administrante, me-
 more tandem confectus obiit anno atatis sexagesimo octauo, regni quinquagesimo
 secundo, sepultusque est in suis hortis in monumento solitario. Israhelitarum au-
 tem Rex Zacharias Hieroboami filius uix sexto regni mense exacto ab uno e
 suis purpuratis per dolum occiditur. Selesmus is fuit Jabezi filius, qui occupata
 vacua Zachariae caede regia, trigesima post die male partum regnum male per-
 didit. Manaemus enim dux exercitus, qui per id tempus apud Tharsam ur-
 bem erat, audito Zachariae casu, cum omnibus copiis prope reuenit Samariam,
 & praelio victum Selesmum interfecit: dein autoritate propria sumptis regni in-
 signibus, Tharsam cum exercitu victore profectus est. oppidani uero obsfirmatis
 portis noluerunt Regem admittere, at ille ut in defectores seuiens totum circum-
 quaque agrum vastauit, & postremo urbem quoque uice cepit: & quod esset Tharsensi-
 bus infensus, omnes ferro cofecit, ne tenera quidem atati parcens, & nihil sibi ad
 extremam crudelitatem reliquum faciens. qua enim ne in barboros quidem deu-
 ctos perpetrare fas fuerit, ea in sui generis homines sibi permisit. nec mitior fuit
 postea toto decennio quo Israhelitis praesuit. petitus deinde bello ab Assyriorum
 Rege Phullo, non ausus est cum eo in certamen descendere, sed pactus M. talentis
 argenti, mature se ab ea vexatione redemit. hanc summam Manaemo popu-
 lus contulit, exactis L. drachmis in singula capita. Nec multo post mortuus, Sa-
 maria sepultus est, Phaceia regni haerede relicto. is patri crudelitate persimilis,
 duobus tantum annis regnauit. quibus exactis in conuiuio cum amicis trucidatus.

An. mundi 3150.
 Ante Christum
 natum 814.

Ozias uocationem
 suam transgressus,
 punitur lepra, ob
 quam urbe cede-
 re cogitur.

An. mundi 3170.
 Ante Christum
 natum 794.

Cedes Zachariae Re-
 gis. 4. Reg. 15.

Manaemus Israhelis
 Rex.
 An. mundi 3174.
 Ante Christum
 natum 790.
 Tharsensium truci-
 datio.

Pax nummis redimi-
 tur.

An. mudi 3185. Ante Christum natum 779. Phaceias. Translatio Israelitarum. An. mudi 3187. Ante Christum natum 777. Pietas Iothami.

tus est insidijs Phaceia tribuni, qui Romelia fuit filius. obtinuit autem hic Phaceias principatum annis xx. dubium impius magis an iniustus. Huius tempore Teglabassar Assyriorum Rex Israelitas aggressus, subacta Galaditica regione, et quicquid trans Iordanem colitur, vicinaque Galilaea, et Cydida et Asora, colonos abstractos in suum regnum traduxit, de quo hoc loco haecenus. Porro Iothamus Ozia filius regnavit in tribu Iuda et Hierosolymorum regia, natus matre urbani generis nomine Ierasa. Huic Regi nulla virtus defuit, erga Deum pio, iusto erga homines, et Reipublica studioso. quicquid enim instauratione opus habebat, diligenter sartiendum curavit. in templo vestibulum refecit et porticus: mœnium partem labantem restituit, et additis magnis ac firmis turribus, communiuit. Ammanitas etiam praelio devictos tributum pendere coegit, annua talenta centum et tritici coros decies mille, et totidem hordei. In tantumque regnum auxit, ut tam domi felix esset, quam foris formidabilis. Hoc regnante propheta quidam extitit, Naumus nomine, qui de Assyriorum et Ninivensium subuersione hac verba vaticinatus est. Ecce Ninive piscina aquarum fluctuans, ita et populus eius omnis turbatus et fluctuans fugiet. dicentque, state, state, eripite aurum, eripite argentum. et nemo volet malent enim vitam servare quam facultates. occupabit enim eos graue dissidium, et lamentatio, et dissolutio membrorum, et facies eorum pro pauore fient lurida. Ubi erit posthac domicilium leonum, et mater catulorum leoninorum? Dicit tibi Ninive dominus: delebo te, nec posthac amplius leones ex te egressi mundo imperitabunt. et alia multa de Ninive in hanc sententiam prophetavit, qua nunc non est necesse repetere, alioquin molestus videri possem lectorem plus a quo onerans. Euenerunt autem omnia qua de Ninive praedicta sunt, post annum cxxv. Et de his quidem haecenus.

Hedio & Rufinus
Cap. 12.
Vancinium de ex-
cidio Ninivæ.
Nahum 23

CAP. XII.

Rase Damascenorum Rege Hierosolymitas bello vexante, Achazes eorum Rex coactus est Assyriorum Regem in Damascenos immittere.

Hedio & Rufinus
Cap. 13.
An. mudi 3204
Ante Christum
natum 760.
Achazæ impietas,

IOTHAMVS autem è viuis abiit etatis anno xli. cum regnasset annos sexdecim: quo in regijs conditorijs deposito, regnum ad Achazen eius filium hereditario iure peruenit. qui erga Deum impius omnium, et patriarum legum desertor, ad imitationem Israeliticorum Regum se contulit, aras Hierosolymis erigens, et in eis idolis sacrificans, quibus etiam proprium filium holocausto obtulit ritu Chananaorum, et his similia multa perpetravit. Hunc ita insipientem duo simul Reges, Rases Damascenorum et Phaceias Israelitarum, bello aggrediuntur (erant enim amici et socij) et compulsam Hierosolyma multum diuque frustra oppugnauerunt, quod urbs esset munita egregie. Interea Syria Rex ad mare rubrum Elam urbem occupat, et necatis eius habitatoribus Syrorum coloniam eò deduxit. Multis item arcibus expugnatis, et magno Iudaorum numero interfecto, cum exercitu ex manubijs ditato domum reuersus est. Hierosolymitanus autem Rex postquam cognouit Syros abiisse domum, putans se Israelitarum Rege non inferiorem viribus, eduxit contra eum copias: et cum irato Deo commisisset praelium, propter tot impia facinora victus est. centum enim et viginti millia tunc ceciderunt de Israelitarum exercitu. In eodem praelio Zacharias supremus dux Israelitarum cum Amia filio Achazæ congressus.

Filij oblatio.

Impietatis poena.
Esaie 7.
4. Reg. 16.

Strages exercitus
Iudæi.

su, superatum occidit, & pari modo Ericam pratorianorū prefectum adeptus meruit, & Escanam tribus Juda copiarum ducem viuum in potestatem suam redegit. magnum præterea captiuorum utriusq; sexus numerum e Beniamitica tribu abegerunt, & opima prada ditati reuersi sunt Samariam. Obelasma autem quidam, qui in ea urbe per id tempus propheta erat, occurrens illis ante mania, magna voce hanc victoriam non ipsorum virtute partam asseuerabat, sed quod Deus Regi Achaz e irasceret. incusabatq; eos quod non contenti præfenti felicitate, ausi sint homines ex tribu Iudæ ac Beniamitica consanguineos suos captiuos abducere: & suadebat ut hos illos domum remitterent. quod ni factant, Deum ab illis pœnas exacturum. post hanc admonitionem Israelita in concionem conuenientes, deliberabant quid factio opus esset. Exsurgens autem quidam magna inter suos autoritatis, Barachias nomine, cum alijs tribus, negabant se passuros, ut ciues sui captiuos in urbem introducerent, ne fortè omnes ex aquo diuina ultio perderet. satis esse præteritorum peccatorum, in qua propheta clamitent, etiamsi nulla noua accedat impietas. His auditis milites permiserunt illos, quicquid vellent, arbitratu suo agere. Tum prædicti viri assumptos captiuos exemerunt vinculis, & curatis eorum corporibus, adiutos viatico remiserunt domum incolumes. nihilo minus quatuor hi deduxerunt eos vsq; Hierichuntem & ulterius, cumq; non longè abessent à Hierosolymis, repetierunt Samariam.

An. mudi 3204
Ante Christum
natum 760.

4. Reg. 16.
Israelita Obelasma
dente ex tribu Iudæ
ac Beniamitica capti-
uos domum remit-
tunt.

CAP. XIII.

Assyriorum Rex vi expugnata Damasco, & occiso Rege, populum traducit in Mediam, alijs gentibus Damascum in coloniam deductis.

CHAZES autem Rex hac clade ab Israelitis affectus, missa ad Assyriorum Regem Tiglathalassarum legatione, auxilium ab eo petijt contra Israelitas & Damascenos atq; Syros, magnam pecuniam illi pollicens, in præfens etiam magnifica munera mittendo. Quam legationem postquam audiuit, ipse in auxilium Achaz e profectus est, & vastata Syria, expugnataq; Damasco, Rasem quoq; Regem occidit. Damascenos verò in superiorem Mediam populariter traduxit: & pro illis quasdam Assyriorum gentes in agrum Damascenum reposuit. Israelitarum deinde terram populatus, multos ex ea captiuos comprehendit. Post Syros in hunc modum tractatos, Rex Achaz es sublato quantum erat auri & argenti in regijs thesauris, atq; etiam in ipso templo, & donarijs quotquot erant pulcherrima, hac secum deferens venit Damascum, & sicut antè pactus fuerat, omnia Regi Assyriorum tradidit, actisq; pro beneficio gratijs, reuersus est Hierosolyma. Erat autem hic Rex tam stultus & incogitans, ut quamuis hostiliter cum Syris disideret, illorum tamen deos colere non desineret, sed in eorum ceremonijs, tanquam victoriã inde sibi pollicens, pietatem collocare pergeret. post cladem verò acceptam Assyriorum venerari cœpit numina, quidiu potius adoraturus quam verū & a maioribus acceptum Deū, cuius indignatione ut tum vinceretur factū est. In tantum aut religionis cōtemptum prolapsus est, ut spoliatum prius donarijs templum clauderet, ne illud solennibus sacrificijs honorare liceret. post has insanas impietates tandē moritur, cum vixisset annos triginta sex, & ex his regnasset sedecim, relicto hærede Ezechia filio. Quo tēpore etiam Phaceias Israelitarum regnum cum vita amisit, cæsus per insidias cuiusdam ex carioribus

An. mudi 3207.
Ante Christum
natum 757.

4. Reg. 16. 17.
Israelitarum transla-
tio.

Achaz es aurū & ar-
gentum templi, Da-
mascum Assyriorum
Regi defert.

Achaz es Syrorum
deos, templo Hiero-
solymorū clauso,
colit.

Achaz es mora.

An. mudi 3215.
Ante Christum
natum 749.
Osee impietas &
puna.
Hedio & Ruffinus
Cap. 14.
4. Reg. 17.
Ezechie Regis Iuda
pietas.

Ezechie legati ad I
raelitas Azymorum
festi celebrandi cau
sa missi occiduntur.
2. Par. 29. 30.

Verbum Dei nun
quam sine omni
fructu.

Victimæ Ezechie.

carioribus sibi aulicis, cui nomen Oseas. qui cum regnum scelere quasitum per
annos IX. obtineret, vir fuit pessimus, nihil pietatis Deo deferens. In hunc du
xit exercitum Assyriorum Rex Salmanasar, et quia Deum non habebat pro
pitiu, destitutus eius auxilio facile subiugavit, et præsinita tributa coegit pendere.
Quarto autem anno regni huius Osea Ezechias Hierosolymis regnum adeptus est,
Achaza ex Abia Hierosolymitana muliere filius. is erat ingenio bono et iusto
ac pio praditus. nam statim ab inito principatu nullam magis necessariam vel
utilem tam sibi quam subditis curam existimavit, quam religionis ac divini cul
tus. quam obrem aduocata populi et sacerdotum Levitarumque concione sic fer
tur ad eos verba fecisse. Ne ipsi quidem ignoratis quod propter peccata patris mei,
et non redditos Deo debitos honores, in multas et magnas calamitates incidistis,
quia per extremam dementiam passi estis vobis persuaderi, ut eos, quos ille Deos
putabat, coleretis. Ergo quandoquidem vestro malo didicistis, quam pernicio
sa res sit impietas, hortor, ut illa obliuioni tradita, purificetis vos a præteritis pol
lutionibus unâ cum sacerdotibus et Levitis, ac tum demum convenientes ape
riatis templum, et lustratum prius expurgatumque sacrificijs legitimis in pristinum
honorem et reuerentiam restituatis. hoc enim pacto placatum Deum et propi
tium habebimus. His Regis monitis accensi sacerdotes templum aperunt, et esse
ctis inde inquinamentis, adornatisque sacris vasis, victimas patrio ritu in altare
inferunt. Rex vero dimissis per totam ditionem suam nuncijs, populum Hiero
solyma ad Azymorum celebritatem conuocat multo iam tempore intermissam
propter impiam superiorum Regum incuriam. Quin et Israelitas per nuncios
hortatus est, ut, relictis consuetis superstitionibus, ad priscam illam pietatem
et veri Dei cultum redirent. Se enim illis permissurum, ut Hierosolyma veni
entes azymorum festum unâ cum suis ciuibus celebrent. Hæc autem se suadere
non ut suum negotium ageret, sed ipsorum utilitatis gratia, quos beatos fore si
huic consilio paruerint. Israelita vero audito quid legati a suo Rege afferrent, a
deò mentem non adhibuerunt, ut eos ludibrio habuerint, et prophetas quoque eodem
cohortantes, et præmonentes quanta calamitates instarent ni mature ad pietatem
redirent, respuerint: quos postremo comprehensos necauerunt. nec his facinoribus
contenti ad peiora etiam sunt prolapsi, ita ut non prius desisterent, quam ob ex
tremam impietatem Deus ultor in potestatem hostium eos tradidit, sicut suo loco
dicetur. Multi tamen è Manassitica tribu et Zabulonis atque Isascharis prophe
tarum monitis parentes ad pietatem sunt conuersi: atque hi omnes Hierosolyma ad
Ezechiam confluxerunt, ut Deum adorarent. Postquam autem ea multitudo con
uenit, Rex, ascenso templo, unâ cum principibus et populo, immolauit pro se tau
ros septem, et totidem arietes, paremque hircorum numerum. et cum primum ma
nus in capita victimarum imposuissent, tam Rex quam principes, sacerdotibus
mactandas reliquerunt. illi vero iugulabant, et solidas concremabant, Leuita
rum corona circumstante cum instrumentis Musicis, et diuinos hymnos canen
te, quemadmodum olim Dauid eos psallere docuerat. reliqui vero sacerdotes ac
cinebant buccinis. Interea populus et multitudo humi in faciem prostrati Deum
adorabant. post hæc sacrificauit boues septuaginta, arietes c. agnos c. c. populo
vero ad epulum largitus est boues DC. et reliqui pecoris tria millia. Cumque omnia
rite sacerdotes perfecissent, Rex latus epulabatur cum populo, agentes Deo gratias.
Instante vero azymorum festo, paschale sacrum facientes, alias deinceps victi
mas

mus mactabant per continuos dies septem. populo etiam prater eum numerum quem ipsi mactauerunt, taurorum duo millia, pecorum septem millia Rex de suo largitus est. hanc liberalitatem imitari principes mille tauros eis dederunt, et pecora mille quadringenta. nec ullum festum tam magnifice est celebratum à Solomonis temporibus in eum usq; diem. per acto festo urbem egressi totam regionem lustrauerunt, ipsa quoq; Hierosolyma ab omni idolorum spurcicie munda reddiderunt. Quotidiana deinde sacra iuxta legem Rex de suo fieri mandauit, et sacerdotibus ac Leuitis à populo decimas reddi cum primitiis fructuum, ut possent esse circa diuinum cultum assidui. Quo factum est ut populus omne genus fructuum conferret Leuitis et sacerdotibus: Rex verò horum apothecas et promptuaria condidit, unde singulis partes distribuerentur cum vxoribus et liberis. atq; in hunc modum pristinus cultus restitutus est. His ita constitutis Rex Palaestinis bellum intulit, et parta victoria omnes eorū vrbes à Gitta usq; Gazam sua ditioni adiecit. Interea Rex Assyriorum per oratorem ei denunciat, omnem eius regionem se subiungaturum, nisi tributa, qua prius pater ipsius, penderet. Ezeccias verò minas eius non magni fecit, fretus Deo suaq; pietate, ac propheta Esaia, per quem futura cognoscebat. et hæcenus de hoc Rege.

An. mudi 3218.
Ante Christum
natum 746.

Reformatio cultus
Dci.

An. mudi 3224.
Ante Christum
natum 740.

Palaestinos Ezeccias
vincit.

Ezeccias ab Assyrio-
rum Rege deficit.

CAP. XIII.

Salmanassar capto Israelitarum Rege, & decem tribubus translatis in Mediam, Cuthæos in eorum regionem migrare iubet.

ASSYRIORVM autem Rex Salmanassar comperto quod Israëli-
tarum Rex misisset clam legationem ad Soam Egyptiorum
Regem, inuitans eum ad societatem contra ipsum ineundam,
iratus duxit exercitum contra Samariam, anno Osee regni se-
ptimo, et non receptus ab eo. post tertium obsidionis annum ur-
bem vicepit. anno eiusdem Regis nono, Ezeccias verò Hierosolymorum Regis an-
no septimo: extinctoq; funditus Israëliitarum imperio, populum traduxit in
Mediam et Persidem, cum quo etiam Oseas Rex viuus captus est. Deinde
migrare iussa quadam Persica gente ex eo tractu qui ab amne Chutho denomi-
natur.

Hedio & Rufinus
Cap. 15.
4. Reg. 17.
Israëlitæ possessioni-
bus suis ciecti aliò,
traducuntur, regno
Chuthæis dato.

An. mūdi 3224.
Ante Christum
natum 740.

Tyriorum annales &
Menander de bello
Salmanafaris con-
tra Tyrios.

Indignatio Dei in
Idololatrias Chu-
thæos.

Chuthæi cultum Dei
amplexi, Iudæorum
amicos, rebus tātum
secundis se profi-
tentur.

natur, sedes ei designavit in agro Samaria, ceteraq; Israelitarū regione. Migraverunt igitur decem tribus Israelitarū ex suis sedibus post annos DCCCCXLVII. ex quo maiores eorum Egyptum egressi armis ea loca sua ditionis fecerunt: post principatum Iesu annis octingentis. post defectionem verò à Roboamo Davidis nepote ad Hieroboamum, de qua supra diximus annis CCXL. mensibus septem, diebus septem. atq; hic fuit finis Israelitarum, qui neq; legi subditi esse voluerunt, neq; prophetas audire, prænunciantes adesse pro foribus hanc calamitatem, ni ab impietate desisterent. omnium autem horum malorum initium fuit illa seditio, per quam à Roboamo defecerunt, seruo ipsius in locum eius Rege constituto: qui contemptis divinis legibus, & populo per suum exemplum ad eandem iniquitatem pertracto indignationem cælestis numinis eis conciliauit, & ipse quoq; meritis pœnas non effugit. Porro Assyriorum Rex cum armis totam Syriam & Phœnicen peragravit, & nomen eius in Tyriorum annalibus scriptum inuenitur. bellavit enim contra Tyrum regnante ibi Elulæo, attestante etiam Menandro, qui in suis chronicis, ex Tyriorum annalibus in Græcam linguam translatis sic scribit. Is deinde qui Elulæus nominabatur, regnavit annos triginta sex. hic deficientes Cittaos cum classe eò profectus sub imperium suum retraxit. contra quos misso exercitu Assyriorum Rex Phœnicen totam inuasit: facta deinde pace, cum copijs domum reuersus est. paulo post Sidon, Arce, Palatyrus cum multis alijs oppidis à Tyrijs ad Assyriorum Regem defecerunt: & cum soli Tyrijs facere eius imperata detrectarent, reuersus est contra eos cum sexaginta nauibus, quas Phœnices instruxerunt, impositis etiam octingentis remigibus. Quibus occurrentes Tyrijs cum duodecim nauibus, disiecta hostili classe, quingentos ex ea captiuos abduxerunt, quo facinore non mediocrem rei navalis gloriam sibi comparauerunt. Reuertens autem Rex Assyrius, custodes ad fluvium & aqua ductus disposuit, qui aquari Tyrios prohiberent: quod cum per cōtinuos quinq; annos fieret, coacti sunt effosis puteis inde se sustentare. Hac sunt que in Tyriorum annalib. de Salmanassare Assyrio scripta inueniuntur. Ceterum noui Samaria coloni Chuthæi, sic enim tūm appellabantur, quòd à Persidis regione Chutha & flumine Chutho essent traducti, cum quinq; gentium essent, totidem deos patrios secum attulerunt, quos ritu suo colentes Deum maximum ad indignationem irritauerunt. Exorta est enim saua pestilentia, à qua cum popularentur. nullam inuenientes opem oraculo admoniti sunt, ut Deum maximum colerent: nam hoc illis presentem salutem allaturum esse. missis igitur ad Regem Assyrium legatis petierunt, ut sacerdotes aliquot e captiuis Ifraëlitis ad eos remitteret. quo factò legem & Dei colendi rationem ab eis edocti, diligenter eum cœperunt colere: moxq; cessauit pestilentia: permanentq; nunc quoq; in ea religione, Chuthæi vocati Hebræis, Græcis verò Samaritæ. qui pro presenti semper conditione temporum mutabiles, quoties feliciter degere Iudæos viderint, cognatos se eorum appellant, utpote à Iosepho oriundos, & hac ratione sanguine illis coniunctos, quando verò in rebus aduersis eos aspiciunt, nihil ad se pertinere aiunt, nec illis quicquam deberi beneuolentia, cum ipsi ex longè remotis gentibus ad ea loca venerint, de quo aliàs dicetur opportunius.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

An. mūdi 321, Ante Christi natum 733.

LIBER DECIMVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI X. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

- I. Senacheribi Assyriorum Regis expeditio Hierosolymitana & Ezechiae Regis oppugnatio.
- II. Assyriorum exercitus vna nocte per pestem absumptio, & Regis eorum domum reuersi, à filiis insidiosè perpetrata cædes.
- III. Ezechiae post liberationem ab infestatione Assyriorum status felix atq; quietus, eiusq; relicto Manasse filio successore, ex hac vita decessio.
- IIII. Manasse à Chaldæorum ac Babyloniorum Rege victi captiuitas, eiusdemq; post aliquantum temporis in regnum reductio.
- V. De Iosia Rege historia.
- VI. Iosiae in prælio occisus, dum Nechaum Regem Aegypti, contra Babylonios per Iudæam exercitum ducere volentem, arcere regione conaretur.
- VII. Ioachimi in Nabuchodonosori Syriam inuadentis, amicitiam & societatem pertractio.
- VIII. Ioachimi Aegyptiorum rebus studentis cædes, eiusq; filij in regno successio.
- IX. Ioachimi, Babylonio sententiam mutante, obsessio, & spontè se dedentis in captiuitatem abductio.
- X. Sedecias Hierosolymorum Rex à Babylonio constitutus.
- XI. Iudæorum, Hierosolymis à Nabuchodonosoro captis, in Babyloniam traductio.
- XII. Successores Nabuchodonosori: Babylonicus imperij ad Persas per Cyrum translatio; status Iudæorum in Babylonia.

CAP. I.

Senacheribi Assyriorum Regis expeditio Hierosolymitana, & Ezechiae Regis oppugnatio.

SECHIE duarum tribuum Regis anno quarto decimo 4 Reg. 18.

Senacheribus Assyriorum Rex cum instructissimo exercitu eum aggressus est, omnesq; vrbes vi cepit quotquot Iudæꝝ clades.

sunt in Iuda tribu & Beniamitica. Iamq; ducturus erat Hierosolyma, cum ad illum venit legatio, imperata facturum & tributa soluturum promittens.

Senacheribus verò, auditis legatis, decreuit, omisso bello, postulata Regis admittere, & pollicitus est si argenti talenta trecenta,

auri triginta accepisset, pacatum se abiturum, iureiurando interposito quòd

ab omni iniuria temperaturus esset. His persuasus Ezechias exhaustis thesauris

mittit eam pecuniam, ratus, hoste remoto, posthac sine periculo se regnaturum.

Accepit Assyrius pecuniam, sed pacta non præstitit: nam profectus ipse cum

copijs contra Aegyptios & Aethiopes, Rapsacem ducem cum duobus alijs ad

continuandum Hierosolymitanum bellum reliquit. collegarum nomina erant

Tharata & Anacharis. ut verò, ad motum mœnibus exercitus, castra metati sunt,

per nuncium postulauerunt, ut Ezechias ad se prodiret in colloquium. ille, quòd

sibi metueret, prodire nolens, tres intimos amicos misit: Eliacimum procuratorem, & Somnaum & Ioachum à commentarijs. hi cum prodissent, ante duces

consisterunt. quos intuitus Rapsaces iussit Regi suo referre hac: quòd magnus

Rex Senacheribus scire vult, quo fretus dominum suum refugiat, & obedire non

N n 2 lens,

Senacheribi iuramentum & eius violatio.

Rapsaces conuocato Ezechia in colloquiũ, deditonem suadet.

An. mūdi 3231.
Ante Christum
natum 733.

4. Reg. 19.
Ezechie in aduersis ad
Deum refugium, &
per Esaiam in spem
melioris fortunæ e-
re 810.

Herodotus de Sena-
cheribo.

Hedio & Ruffinus
Cap. II.

lens exercitum in urbem non recipiat. an forte Ægyptijs, sperans ab illis posse exercitum regium deleri. id quidem si speret, dubio procul eum desipere, & similem esse homini qui fragili arundini innititur, qua non solum non sustinetur, sed lapsus etiam manum transfigitur. Scire autem eum oportere, quod non sine Dei voluntate facta sit hac expeditio, qui sicut ante de Israhelitis victoriam dedit, ita nunc quoque, Eze, etiam cum suis subditis Assyriorum armis velit succumbere. Hac Rapsace Hebraice dicente, cuius lingua peritus erat, Eliacimus timens ne multitudo his auditis pauore consterneretur, rogauit eum ut loqueretur Syriacè. Ille satis intelligens quid alter metueret, maiore etiã voce Hebraicè respondit: debere eos audire mandata Regis, & quod in rem ipsorum sit, deditioñe facere. Satis, inquit, scio quod vos & vester Rex populum vana spe seducentes, ut resistat suadetis. quod si quid audetis, & putatis vos posse exercitum nostrum à mœnibus repellere, promptus sum vos duobus equorum millibus instruere: vos datis totidem sessoribus vires vestras ostendite. sed non potestis dare quos non habetis. Quid igitur cunctamini, dedere vos validioribus, qui vos possunt vel inuitos vi capere? maximè cum spontanea deditio tuta sit: contra cum sit à coactis, periculo calamitatis non careat. Hac cum audissent ex duce tam legati quàm populus, ad Regem etiam perlata sunt. Ille percussus habitum regalem exiit, & saccum indutus humili specie, ut mos est patrius, in faciem procidens Deo supplicat, ut cum nulla alia spes adsit, opem & salutem afferat. Missis etiam ad Esaiam prophetam amicis aliquot & sacerdotibus, rogauit ut pro communi salute precibus Deum sollicitet ac sacrificijs, ut frangens nimias spes hostium, misereatur sui populi. Paruit Propheta, & monitus oraculo iussit Regem atque amicos bono esse animo, pradicens hostem sine pralio victum discessurum cum ignominia, & positurum feroces animos. Deum enim ei moliri perniciem. Ipsum quoque Senacheribum non succedente expeditione Ægyptiaca domum reuersum, ferro esse interiturum. Fortè autem acciderat, ut eodem tempore venirent ab eo litera ad Eze, etiam, in quibus stultum eum dicebat, quod putaret se posse seruitutem effugere eius qui tam multas gentes perdomuerit: minabaturque internectionem omnibus, nisi spontè, patefactis portis, exercitum intra Hierosolyma reciperent. Has lectas contempsit propter fiducia quam in Deo collocauerat, & epistolam complicatam in templo reposuit. Iteratis deinde supplicationibus quibus urbis salus Deo commendata est, Esaias exoratum esse retulit, nec esse ea tempestate oppugnationem metuendam ab Assyrio. Instare enim feliciora tempora, quibus securi possint agros suos in pace colere, & possessionum suarum curam habere, timentes neminem. Procedente autem tempore Assyriorum Rex frustrari suos conatus videns, infectis rebus, redijt ex causa tali. Multum temporis contriuit in apparanda oppugnatione Pelusii: iamque aggerem penè mœnibus aquauerat, & videbatur assultum propediem facturum, cum audiuit aduentare Tharsicem Regem Æthiopum, Ægyptios laturum suppetias, & per desertum copias ducere, ut improvisus adoriatur Assyrios. Territus igitur hoc rumore Senacheribus properè inde cum suis abiit. Herodotus autem hunc contra Vulcani sacerdotem, bellum gessisse dicit, nimirum quod idem & Rex esset & sacerdos. Oppugnans, inquit, Pelusium, hac de causa obsidionem soluit. Rex Ægyptius implorauit opem sui numinis: quod exoratum magnum Arabi incommodum attulit. nam & in hoc errat, quod pro Assyrio scribit Arabem. una, inquit, nocte

nocte murium vis tanta existit, ut hostium arcus & reliqua arma corroderent: quo factum est, ut exarmatus Rex à Pelusio suum exercitum abduceret. Berofus autem Chaldaicarum rerum scriptor Senacheribi Regis meminit: & quòd apud Assyrios regnauerit, totamq; Asiam atque Egyptum bello infestauerit, his verbis narrat.

An. mudi 3237.
Ante Christum
natum 733.

CAP. II.

Quòd Assyriorum exercitus vna nocte peste absumptus est, & quòd Rex eorum domum reuersus filiorum insidijs periit.

SENACHERIBVS autem ab Ægyptiaco bello reuertens offendit ibi exercitum, quem sub Rapsacis imperio reliquerat, peste diuinitus immissa deletum. prima nocte posteaquam urbem oppugnare cœperat, absumptis cum ducibus & tribunis CLXXXV. milibus militum. qua clade territus, & de reliquis copijs sollicitus, maximis itineribus in regnum suum contendit, ad regiã qua Ninus dicitur. Vbi paulo post per insidias sensorum è filijs suis, Adramelechi & Selennari, vitã amisit, occisus in ipso tẽplo Arasci, quem prapipuo cultu dignabatur. quibus ob parricidium à popularibus pulsus, & in Armeniam fugientibus, Assarachoddas minor filius in regnum successit. At que hic fuit huius expeditionis exitus.

Senacheribi in Dena
blasphemii pena.

Parricidas.

CAP. III.

Ezechas ab infestatione Assyriorum liberatus cum aliquandiu vixisset in pace, decedens Manassã filio regnum reliquit.

EZECIAS autem prater omnem opinionem liberatus periculo, vota pro incolumitate Deo persoluit, quandoquidem manifestũ erat huius solius ope hostem partim peste deletum, partim metu similis exitij ab oppugnatione urbis absterritum. Dumq; totus circa Dei cultum occupatur, paulo post in grauem morbum incidit, ita ut à medicis pro deplorato haberetur, nec amicis quidquã melius sperantibus, nec tam vitã periculum angebat Regem, quã quòd sine liberis decedente

Hedlo & Ruffinus
Cap. 3.

4. Regum 20.
Morbus Ezechie, & vitã
prorogandã, per
miraculũ confirmatio.

An. mūdi 3232
Ante Christum
natum 732.

dente generis successio in eo deficere videbatur, & regnum sine legitimo hārede futurum. hoc igitur mōre potissimum confectus, supplex cum lacrymis Deum rogavit, ut tantisper differretur vita terminus, donec procrearet sobolem, neue nondum factus pater eximeretur numero viventium. Misertus autem Deus, idq̄ eo libentius quod non sibi doleret regni voluptates adimi, sed successorem tantum germanum principatus quareret, misso ad eum Propheta Esaiā, iussit nunciari quod post triduum morbum evaderet: & supervivens annos quindecim, non nisi relicto hārede filio decederet. Hac cum Propheta ita, ut iussus erat, ad Regem perferret, ob magnitudinem morbi & inopinatum nuncium dubitans, prodigiosum aliquod signum ab Esaiā postulat, ut certo posset credere, missum illum ad se à Deo nuncium. quae enim supra spem & rationem esse videntur, eorum solet hoc pacto confirmari veritas. Et rogante Propheta quodnā signum exhiberi sibi postulet, volui ut, quando umbra in suo solarario iam ad decimam lineam processerat, per totidem lineas reverti eam faceret, Et cum Deus hoc dedisset Propheta precibus, viso, ita ut voluit, tam insigni prodigio, confestim recepta sanitate ad templum ascendit, & adorato Deo, vota persolvit. Circa eadem ferme tempora imperium Assyriorum per Medos dissolvi contigit, de quo dicemus alibi. Babyloniorum autem Rex Baladas, missis ad Ezechiā legatis cum muneribus, invitavit eum ad societatem & amicitiam. Ille exceptis legatis comiter, & conuiuio regali adhibitis thesauros etiam ostendit & apparatus armorum, & quicquid preciosum auro constabat ac gemmis: atque ita cum donis remisit ad Baladam. Aditus deinde ab Esaiā, rogatusq̄, quinam essent qui venerant: ait, è Babylone missos à Rege venisse: ostendisseq̄, se illis omnia, ut, visis divitijs, colligentes ex his ipsius potentiam, Regi suo renunciare possent certius. tum Propheta respondens, Scito, inquit, quod haec divitiae paulo post transferentur in Babyloniā, & posteri tui virilitate amissa eunuchi servient Regi Babylonio. Hac enim praedicit Dominus. Ezechiā contristatus hac praedictione, ait se quidem malle gentem suam in eam calamitatem non incidere, se quādo aliter visum sit Deo, precari ut saltem ipse possit in pace quod reliquum vitae exigere. Huius quoque Balada Babyloniorum Regis Berofus meminit. Caterum Propheta hic cum esset divinus & usque ad miraculum veridicus, certus se nihil à verò alienum dixisse, omnia sua vaticinia scripto tradita reliquit posteris, ut ex eventu certitudo eorum posset intelligi. nec hic solus id fecit, sed alij praeerea duodecim: & quicquid vel mali vel boni nobis evenit, totum illorum respondet oraculis. sed hos alias, singillatim percensebimus. Ezechiā porro cum quantum iam diximus supervixisset in pace, obiit post annum vitae quartum & quinquagesimum, regni verò nonum & vigesimum.

Assyriorum imperiū
dissolutum.

Babyloniorum Re-
gis ad Ezechiā legatio.

Captivitas Babylo-
nica ab Esaiā prædi-
cta.

Hedio & Ruffinus
Cap. 4.
Ezechiā mors.

CAP. IIII.

Manassēs à Chaldæorum ac Babyloniorum Rege captus post aliquantum temporis ab eo rursus in regnum suum restituitur.

4. Regum 21.
Manassēs impietas &
crudelitas.
An. mūdi 3247.
Ante Christum
natum 717.

HIVS successor Manassēs filius, ex matre Achiba Hierosolymitana civis natus, ommissis paternis studijs contrarium vitae institutum tenuit, nullam impietatem pratermittēs, sed per omnia iniquitates Israelitarum imitans, quos Deus propter peccata perdidit, ausus est etiam scelestus templum Dei profanare, atque adeo totam urbem & reliquam ditionem quā latè patuit. Exorsus enim à
Dei

Dei contemptu, in omnes quot quot erant in Hebrais iustos grassabatur cadibus, An. mudi 3247. Ante Christum natum 717.
 nea Prophetis quidem cruentas manus abstinens. nam & ex horum numero per singulos dies aliquē afficiebat supplicio, ut Hierosolyma inundarentur sanguinibus. His tam nefarijs facinoribus concitatus Deus ad iracundiam, mittebat unum post alium Prophetam ad Regem simul atq; populum, per quos easdem illis comminabatur calamitates, quas propter contemptum religionis fratres ipsorum Israelita aliquāto ante perpessi fuerant. At illi nolentes fidem habere illorum sermonibus, per quos moniti si paruissent imminetia mala vitare poterant, re tandem veritatem eorum experti sunt. Cum enim in eisdem perseverarent moribus, hostem illis Deus immisit Regem Chaldaorum & Babylonia. is misso in Iudam exercitu, regionem totam depopulatus, Manassem quoque dolo interceptum & abductū, perpetuo pœna habuit obnoxium. Tum demum miser malo suo doctus admissam culpam agnovit, & ut hostem humanum ac clementem experiretur, a Deo precibus petijt. Nec Deus se praeiuit inexorabilem, sed miserus exaudivit supplicem: quem post aliquantum temporis spatium Babyloniū domum remissum in pristinum principatum restituit. Hedio & Rufinus Cap. 5. Alias cap. 4. Manasses in Babylonia captus abductus. postquā respuit, recogno restituitur.
 Caterum clementia victoris postliminio reuersus Hierosolyma, dedit operam, si posset abolere priorū peccatorū etiā memoriā, mutatis moribus totus conuersus ad religionis studia. An. mudi 3288. Ante Christum natum 676.
 Nam & urbem lustravit, & templū cōsecrauit denuo: & in reliquum totus fuit in eo, ut gratitudinē Deo posset approbare, & quoad viueret eius retinere beneuolentiam. Idem facere populū quoq; docuit, memor in quale incidisset infortunium ob perperam administratam rempublicam. Adornato etiam altari, ex praescripto Moysis solennes obtulit super eo victimas. Restitutis in veterem statum religionis ritibus, ad munienda Hierosolyma curam transtulit, ita ut reparatis antiquis mœnibus noua illis circumdaret, & turres excitaret altissimas, suburbanasq; arces cum alijs necessarijs tum imprimis commeatibus munitet. Adeoq; in melius mutatus est, ut ex quo Deum colere cœpit, toto vita tempore predicatus sit beatissimus. Cumq; vixisset annos LXVII. in viuis esse desit, Manassæ mors.
 exactis in regno annis quinque & quinquaginta. Sepultus est in hortis proprijs: Amos Rex Iudæ impius.
 regnum excepit Amos filius, natus matre Emalsema, oriunda ex Iabate oppido. An. mudi 3302. Ante Christum natum 662.
 Hic imitatus iuuenilia sui patris opera, & a similibus non abstinens facinoribus, mature dedit pœnas, domi a suis oppressus familiaribus vix dum exacto anno vita quarto & vigesimo, regni vero secundo. In eius interfectores animaduertit populus, ipsum in paternum monumentum intulit, & regnum eius filio Iosia nominato tradidit, octo tum annorum puero. Iosias Rex Iudæ. An. mudi 3304. Ante Christum natum 660.

CAP. V.

De Iosia Rege historia.

HIVS mater fuit ex oppido Boscetha, Ieda nomine, ipse indole optima, & ad virtutem natus, Dauide Rege exemplari & regulari totius vita sibi proposito, quam primum enim duodecimū annum atatis attigit, egregium edidit pietatis ac iustitiae specimen. 4. Regum 22. Iosias verum Dei cultum restaurat. An. mudi 3307. Ante Christum natum 657.
 Autor enim fuit populo, ut, abiectis erroribus, & relicta de falso creditis Dyspersuasionē, conferrent se ad cultum patrij numinis. Et retractatis maiorum suorū institutis, quicquid peccatū esset corrigebat, tam prudenter adhibitis remedijs, quā si esset etate maturissima, qua verò decenter se habere inuenit, immota seruauit, & imitatus est. Hac autē faciebat tum per innatā sapientiā, tum

An. mūdi 3321.
Ante Christum
natum 643.

Idololatriæ à Iosia
extirpatio.

Censores.

Studium populi in
reparando templo.

Mosis libri sacri in
templo reperi.

Olda Prophetissa à
Iosia consulitur.

Vaticiniunde Iudeo-
rum poena.

4. Regum 23.
Viva pii principis
imago.

tum etiam seniorum mōnitis & consilijs. Sequendo enim legum ductum in ordi-
nanda republica & cultu diuini numinis aberrare non potuit, à quibus rece-
dentes priores aliquot Reges seipfos perdiderant. Itaque obeundo tam urbem
quàm regionem totam, lucos externis dijs dedicatos excidebat, & aras eorum
diruebat, & donaria, quæ eis à maioribus consecrata fuerant, per ludibrium de-
trahebat: atque ita populum à vana opinione ad verum Dei cultum conuer-
tit: & cōsuetà holocausta ceteraq; sacrificia super altare obtulit. Constituit
etiam certos magistratus & morum censores qui priuata quoq; negotia sic dis-
ponerent, ut in omnibus non minorem iustitia quàm vitæ ipsius rationem habe-
rent. dimissis deinde per totam suam ditionem nuncijs, iussit ut, quicumque vel-
lent, conferrent aurum & argentum in reparationem templi, idq; suo quisq; ar-
bitratu, ut nemo grauaretur: & allatis pecunijs curam sumptuum in templum
sartum tectum præstandum commisit Amasi præfecto urbis, & Saphani scriba,
Ioata commentariensi, & Pontifici Eliacia, qui, omisus moris & dilationibus,
adhibitis architectis, & suppeditatis omnibus rebus ad reparationem necessarijs,
incumbebant operi: atque ita instauratum est templum, & ipsum Regia pietatis
argumentum futurum. Anno deinde regni sui decimo octauo iussit Eliaciam
Pontificem pecunia, quæ instauratiōi superflua, in massas conflatas crateras in-
de & libatoria phialasq; ad ministeria templi conficere: præterea quicquid auri
argentiue in thesauris esset, id quoque prolatum in eosdem vsus conuertere: Pon-
tifex autem dum promit aurum, forte incidit in sacros libros Mosis in templo
repositos: eos prolatos dedit scriba Saphani qui cum eos perlegisset, Regem adiit,
& quæ imperasset omnia facta indicauit. præterea libros recens inuentos ei legit,
Qua lectione audita Rex, scidit sibi vestem, & conuocatis intimis aliquot ami-
cis, ipsoq; scriba, & Eliacia Pontifice, misit eos ad Prophetissam Oldam, ux-
orem Sallumi, viri clari ac nobilis, ut persuaderent ei Deum placare, & propitiū
genti suæ reddere. Timendum enim esse, ne propter neglectas à maioribus leges
Mosis graues casus imminerent, neue eiekti patrio solo in externis regionibus
destituti omnibus commodis miserè vitam finiant. Auditis Regijs mandatis
Prophetissa iubet ei renunciari, quod Deus semel contra eos sententiam tulerit,
quæ nullis supplicationibus irrita fieri possit: ut populus eijciatur proprijs sedi-
bus, & omnibus presentibus commodis propter non seruatas leges multetur:
quandoquidem, concesso ad resipiscendum tanto temporis spacio, ne Prophetarū
quidem hortatibus ad saniores mentem reuocari potuerit, debitas impieta-
tis penas prædicentium: & ideo decretum id mutari non posse, ut ipso euentu di-
scant esse Deum, & in Prophetarum eius prædictionibus nihil inesse mendacijs,
quibus certam suam voluntatem hominibus indicare solet. attamen propter bo-
nitatem Regis dilaturum Deum aliquantisper imminentem calamitatem: sed
ab eius obitu præfinita iam antè mala in populum immisurū. Hoc mulieris va-
ticipinium Regi renunciant, qui ad eam missi fuerant. ille circum omnia oppida
missis nuncijs, iussit Hierosolyma conuenire Sacerdotes ac Leuitas, & omnes
omnis ætatis homines. & cum congregati essent omnes, primum eis sacros libros
legit. deinde stans in editiori loco in medio populi, sacramento adegit vniuersos
ad cultum diuini numinis, & seruandas leges Mosaicæ: quod illi magno con-
sensu facturos se receperunt. moxq; sacra facientes & mactantes victimas Deū
precabantur ut propitijs adesse dignaretur. Postremo iussit Pontificem, si quod

in templo superesset à maioribus dicatū idolorum externorum vsui, vt in-
de iugeretur: & cum non pauca essent collecta, omnibus incensis cinerem eorum
dispersit. deniq; Sacerdotes idolorum à genere Aaronis alienos interfecit. His
apud Hierosolyma peractis exiit peregrè, & quicquid per totā regionem in ho-
norem externorum numinum à Hieroboamo dedicatum inuenit, deleuit fundi-
tus: & ossa pseudoprophetarū super altare, quod primus Hieroboamus exstruxe-
rat, combussit: sicut superius diximus, iam tum cū super eo Hieroboamus sacra
faceret, interuenisse Prophetā, & in presentia totius populi pronunciaffe, quod
vnus ex Dauidis progenie, nomine Iosias, hoc esset factururus: cuius predictionis
euentus post annos trecentos sexaginta vnum secutus est. Post hac inuisit & alios
Israe litas, qui captiuitatem & seruitutem Assyriorum euitauerant, eisq; persua-
sit, vt, omisis impijs actionibus, & religionibus externis, Deum maximum ritu
patrio colerent, eiq; soli adhererent. nec hoc cōtentus oppidatim ac vicatim per
domos scrutatus est, ne quid suspectum intus delitesceret. quadrigas etiam solis,
quas superiores Reges in vestibulo templi consecrauerant, & si quid aliud diui-
nis honoribus vulgus imperitus dignabatur, de medio sustulit. Caterum, lustra-
ta ad hunc modum regione vniuersa, populum Hierosolyma conuocauit ad cele-
brandum festum azymorum quod dicitur Pascha: deditq; populo ad epulum de
suo triginta hadorum & agnorum millia, & boum tria millia. principes quoque
Sacerdotum contulerunt Sacerdotibus ad idem festum agnorum duo millia &
sexcentos: & similiter Leuitis eorum primarij dederunt agnorum quinq; millia,
boues quingentos. cumq; tanta esset victimarum copia, immolabantur omnes
iuxta leges Moysi, Sacerdotibus ei cura praposis, & exemplo suo reliquo po-
pulo praecuntibus. Et quod à Samuelis Prophetæ temporibus in eam vsq; diem
nulla talis festiuitas celebrata fuerit, causa est, quia tum omnia iuxta praescripta
legum & antiquas consuetudines per agebant. Post hac Iosias cum pace, diuitijs
& gloria florisset, vitæ finem habuit huiusmodi.

An. mūdi 3321.
Ante Christum
natum 643.

Veritas oraculorum
diuinorum.
1. Reg 13.

Paschatis celebratio.

Hedio & Ruffinus
Cap. 6.
Alias cap. 5.

CAP. VI.

Iosia in praelio occisus, dum Nechaum Regem Aegypti, contra Babylonios per Iu-
dæam exercitum ducere volentem, arcere regione conaretur.

REX Aegypti Nechaos magnis delectibus habitis copias ad Eu-
phratem duxit contra Medos & Babylonios, qui Assyriorum
imperium euerterant, volens sibi Asia regnum querere. cumq;
processisset vsq; Menden oppidum ditionis Iosia, opposuit se ei, ve-
tans per sui iuris regionem iter contra Medos facere. tum Ne-
chaos caduceatore misso, ait. se non illum petere bello, sed ad Euphratem propera-
re. non esse sibi imponendā necessitatē prater propositum cum Ebstante dimicā-
di. Iosias autem verbis Aegyptij nihil mouebatur, sed perseuerabat in ea senten-
tia, vt per suam ditionem volenti ducere transitum pernegaret. fato opinor ad
hanc arrogantiam urgente hominem, vt occasionem aduersus eum inueniret.
Dum enim aciem instruens curru ab vno cornu ad alterum vehitur, Aegyptius
quidam sagitta icto bellādi studium exemit. saucius enim & cruciatum non fe-
rens, inisso exercitu desletere, Hierosolyma reuertitur: vbi ex eo vulnere est mor-
tuus. Sepultus est magnifico funere in monumentis paternis, cum vixisset annos
triginta nouem, regnasset triginta vnum. Luxit eum populus multis diebus la-
mentis & tristitia mortem eius prosequens. Hieremias etiā epicedium ei scripsit

An. mūdi 3334.
Ante Christum
natum 630.
Via per Iudæam ex-
ercitui Aegyptio clau-
sa vi aperitur.
4. Regum 23.

Mors Iosia.

Epicedium à Ieremia
Iosia scriptum.

O o lugubri

An. mudi 3334.
Ante Christum
natum 630.

2. Paral. 25.
Hieremias captiuitatem
Babylonicā præ
dicit
Jeremias quando vi-
crit.

Ioazus Rex Iudz.
4. Regum 23.
2. Paral. 36.

Hedio & Ruffinus
Cap. 7.
Alias cap. 6.

Eliacimus Ioacimus
nominatus, Iudæ rex.
An. mudi 3335.
Ante Christum
natum 629.

lugubri carmine, quod nunc quoque ex stare videmus. hic Prophetæ & instantem urbi captiuitatem Babyloniæ, & nostri etiam seculi clades prædictas mandauit literis. Nec solus ille hæc vaticinatus est multitudini, sed & Prophetæ Hiczeiel, qui primus duos libros hoc argumento scriptos reliquit. erant autem hi duo Sacerdotalis generis. quorum Hieremias vixit Hierosolymis, ab anno decimo tertio regni Iosia usque dum templum una cum urbe est dirutum: cuius suo loco mentionem faciemus. Porro mortuo, quemadmodum diximus, Iosia, regnum suscepit filius eius Ioazus, anno ætatis vigesimo tertio, regiam habens Hierosolymis. Hic matre natus Ametala, impijs & impuris fuit moribus. Hunc Egyptiorum Rex à bello reuertens accersitum ad se in urbem Syria Samathã uinxit, & fratri eius seniori, eodem patre nato, Eliacimo nomine regnum tradidit, Ioacimi nomine prius illi indito. regioni uero eius centum argenti talentorum tributum imposuit, & unius talenti auri. atque ita Ioacimo tributario facto, Ioazum secum in Egyptum abduxit, ubi mortuus est, cum regnasset menses tres, dies decem. Mater autem Ioacimi uocata est Zabuda, nata ex oppido Abuma. hic quoque malicioso fuit ingenio, nec erga Deum pius, nec mitis erga homines.

CAP. VII.

Ioachimi in Nabuchodonosori Syriam inuadentis, amicitiam
& societatem pertractio.

Nabuchodonosorus
Babyloniz Rex con-
tra Aegyptum.
An. mudi 3336.
Ante Christum
natum 625.

ANNO autem quarto, ex quo is regnare incepit, quidam Nabuchodonosorus apud Babylonem regno potitus cum instructissimo exercitu Carchabesam ad Euphratem sitam petijt, bellum inferens Agyptio Necho, qui tum toti Syria dominabatur. at ille cognito Babylonij conatu, non contempsit hostem, sed cum ualidis & numerosis copijs ad Euphratem ei se opposuit, & collatis signis cum eo congressus, amissis multis millibus, coactus est cedere, Babylonius autem superato Euphrate, totã Syriã Pelusium usque subegit, Iudæa sola excepta. Quarto deinde regni Nabuchodonosori anno, Ioacimi uero octauo, Babylonij Iudæis bellum inferunt magnis uiribus, dira minantes nisi tributa pendant quemadmodum reliqui Syria habitatores. At ille, timore suadente, pacem mercatus pecunijs, integro triennio imperata tributa persoluit. Inductus deinde ad uanas spes rumortibus expeditionis Agyptiorum contra Babylonios, & negato tributo, expectatione sua frustratus est. nam Agyptij bellum instaurare non ausi sunt: id quod Prophetæ Hieremias quotidianis monitis prædicere nõ destitit, frustra eos in Agyptiorum presidio spem ponere. Imminere enim urbi certam subuersionem à Babylonijs, & Ioacimo Regi captiuitatem. Sed hæc uaticinia quod nemo eis moueretur, nemini proderant. Etenim tam uulgus quam proceres contemptim hæc audiebant, & irati male ominanti, Prophetam apud Regem accusabant, deponentes eum ad supplicium. Delata demum re ad Regium senatum, maxima pars ut improvida calculis suis eum damnauit. pauci uero quidã sapientiores è Regia Prophetã dimiserunt, autoresque fuerunt etiã alijs ne in eum sauire pergeret. Adducebantque rationem, nõ hunc solum mala urbi prædicere, sed & Michaam antea talia prædixisse, & multos alios, quorum nemo à sui temporis Regibus aliquid esset passus, sed omnes ut Dei uates habiti sint in precio. atque hoc pacto lenitis animis diuersa sentientium effecerunt ut reuocatis suffragijs Prophetæ eximeretur supplicio: qui conscriptis omnibus suis Prophetijs, ieiunanti populo & in templo

Nabuchodonosoro
Ioacimus tributa per
soluit.

4. Regum 24.
An. mudi 3343.
Ante Christum
natum 621.
Hedio & Ruffinus
cap. 8.
Ioacimus à Babylonia
Rege defecit.

An. mudi 3345.
Ante Christum
natum 619.
Hieremias Hierosolymorum
subuersionem prædicit.
Jerem. 22.

Hieremias accusatio
& absolutio.

Hieremias liber ex-
tus.
Jerem. 36.

templum congregato, nono mense quinti anni regni Ioacimi legit eum librum, continentem quid templo & urbi eiusque populo deberet accidere. His auditis principes ei librum adimunt, simulque iubent tam ipsum quam eius scribā Baruchū e medio secedere, ut omnes lateat ubi sint: librum verò ad Regem pertulerunt. qui presentibus amicis iussit scribam librum sumere & legere. quo lecto iratus conscidit eum, & iniectum in ignem exussit: iussitque Hieremiam & Baruchum ad se adduci daturos supplicium. sed illiam se ira eius subduxerant.

An. mudi 3345.
Ante Christum
natum 619.

CAP. VIII.

Nabuchodonosorus Ioacimum rursus Aegyptiorum rebus studentem interficit, & Ioacimum eius filium pro eo Regem constituit.

NON multò post venientem cum exercitu Babylonium Regem excipit in urbe, territus Propheta predictionibus, quòd enim ab eo sibi non timeret, neque exclusit, nec ad bellum se paravit. At ille receptus non servavit fidē, sed florem iuventutis Hierosolymitana una cum ipso Rege interfecit: quem etiam in sepultū extra mœnia iussit projici: & pro eo Ioacimum filium Regem urbis & regionis constituit. eorum verò qui in aliqua dignitate fuerunt, in captiuitatem abduxit Babylonem tria millia, in quibus fuit etiā tumpuer Hiezeiel. Hic finis fuit Ioacimi Regis, qui vixit annos xxxvi. regnavit xi. Successor autem eius Ioacimus, natus matre Hierosolymitana nomine Nofta, regnavit menses tres, dies decem.

Nabuchodonosori
recepti in urbem se-
uitia.
4. Regum 24.
2. Paral. 36.

Ioachimus siue Iecha-
uia Rex iuda.
An. mudi 3346.
Ante Christum
natum 618.

CAP. IX.

Ioachimi, Babylonio sententiam mutante, obsessio, & spontè sedentis in captiuitatem abductio.

BABYLONIVM autem Regem statim dedisse regnum Ioacimo penituit. Verebatur enim ne memor patris per iniuriam occisi, regionem ad defectionem perpelleret. Misso igitur exercitu Hierosolymis eum obsedit. qui cum esset natura bonus & iustus, non sustinuit periclitantem propter se urbem despiciere: sed matrem & cognatos missis à Rege ducibus tradidit obsides, iuncto in hoc cum eis fœdere, quòd nec urbi mali aliquid inferrent nec civibus. Sed tum quoque, ne per integrū quidem annum fides servata est, Babylonio Rege violante eam, & mandante per literas suis ducibus, ut omnem iuventutem captivam ex urbe abducerent, & quicquid inesset artificum, & vinctos ad se adducerent. fueruntque hi omnes decem millia numero, & amplius octingenti triginta duo, & in his Ioacimus cum amicis ac matre, qui à Rege in custodia sunt habiti.

Hedio & Ruffinus
Cap. 9.
4. Regum 25.
Nabuchodonosorus
fœditragus.

CAP. X.

Sedecias Hierosolymorum Rex à Babylonio constitutus.

Ro Ioacimo autem Sedeciam eius patrum Regem constituit, iureiurando astrictum quòd nihil in ea regione esset novaturus, nec iuuaturus Aegyptios. is erat annorum viginti & unius cum principatum acciperet, natus eadem matre qua frater Joacimus, sed iusti ac decori negligens, ut qui aequales quoque circa se haberet impios. quin & totus populus in eandem solutus est licentiā. Quamobrem sapenúmero Hieremias Propheta illum adiit, obtestans ut, omisis impietatibus, iustitia curā gereret: neue aut ducibus mentem adhiberet, quòd essent mali plerique, aut falsis Prophetis crederet, eum decipientibus, & pollicentibus non op-

Sedecias Rex Iudæ
ab aulicis & falsis p-
phetis seductus Hie-
remiam non audit.

An. mūdi 3354.
Ante Christum
natum 610.

Iezeciel templi va-
stationem prædicat.

Sedecias ad Aegy-
ptios deficit.

Hedio & Ruffinus
Cap. 10.
Aegypti Rex auxilia-
ritus Iudæis prælio
vincitur.

Sedecias à Pseudopro-
phetis seductus.
An. mūdi 3354.
Ante Christum
natum 610.
Vaticinium de capti-
uitate Babylonica, &
inde liberatione.
Ierem. 25. 29. 37.

Hierosolyma ob-
fessa.
4. Regum 25.
Ierem. 39. & 52.

Fames & pestilentia.

Ieremias suadet de-
ditionem.

pugnaturum amplius urbem Babylonium, vincendumque bello petatum ab Ægyptijs, hac enim non verè dici, nec euentura esse unquam. Sedecias verò tantisper, dum audiebat Prophetã, agnoscebat eum vera dicere, & in rem suã esse, si illi fidem adhibeat: sed per amicos rursus deprauabatur, & abducebatur à Prophetæ consilijs in diuersum quocumque, vellent. Sed & apud Babylonem Hiezeciel eodem tempore vastationem templi prædicebat, eamque prædictionem etiam Hierosolyma transmisit. quibus vaticinijs Sedecias hac potissimum de causa noluit credere. In ceteris enim omnibus inter se concinebant, quod & urbs vi caperetur, & Sedecias ipse captiuus abduceretur. in hoc verò discrepare videbatur Hiezeciel, quod negaret Sedeciã visurum Babylonem, cum Hieremias asseueraret omnino futurum, ut captiuum eum Babylonius Rex secum abduceret. quare cum hic diuersa dicere eos videret, ne illa quidem vera putabat in quibus consentirent: etiamsi euentus omnia vera fuisse comprobauit, sicut aliàs opportunius dicitur. Igitur cum per octo annos socius Babyloniorum fuisset, violato fœdere ad Ægyptios deficit, sperans, si cum illis vires coniungeret Babylonium necessario succumbere. Quo cognito Babylonius exercitum contra eum duxit: vastataque regione, & occupatis arcibus, ad ipsa Hierosolyma oppugnanda accessit. Ægyptius autem audito, in quibus angustijs esset Sedecias socius, assumpto valido exercitu Iudaam petiit, volens obsidionem soluere. At Babylonius, intermissa obsidione, obuiam illi profectus, uno prælio victum tota Syria expulit. Mox verò ut obsidio soluta est, Pseudopropheta Sedeciam deceperunt, vanum iactantes quod à Babylonijs Regi eiusque subditis instaret belli periculum, quod tunc transferendi essent à suis sedibus in Babyloniã. immò etiã captiuos redituros esse cum omnibus vasibus, quibus Rex templum spoliauerat. At Hieremias, adito Rege, omnia vera & his contraria prænunciat, dicens eos Regem decipere, nihilque commodi sperandum ab Ægyptijs: sed, victis illis, Babylonium copias ad Hierosolyma reducturum, & quotquot oppugnationi ac fami superfuerint, captiuos abducenturum: direptisque omnium facultatibus, & exhaustis templi diuitijs, in urbem simul & templum ferro ac flammis seuiturum, nullo sacri aut profani discrimine. Et seruiemus, inquit, ei posterisque eius per annos LXX. à qua seruitute Persæ & Medi nos eripient extincto Babyloniorum imperio, quorum ope dimissi & huc reuersi templum adificabimus denuò, & Hierosolyma restituemus. Hac dicens Hieremias plerisque persuadebat: principes verò & impij velut furiosum cõtemnebant. Cumque aliquando libuisset ei natale solum Anathoth reuifere, quod à Hierosolymis xx. stadiis est distitum, quidam è magistratibus in itinere forte obuius comprehensum detinuit, calumnians quod ad Babylonios vellet transfugere. Prophetæ contra negauit eum verum crimen asferre, sed ire se in patriã. at ille nihil eius verbis motus, duxit eum ad magistratus in iudiciũ, à quibus diu tortus & excruciatu seruebatur ad supplicium, & aliquãto tempore coactus est viuere in his afflictionibus. Anno autẽ nono regni Sedecia, decima die mensis decimi, Babylonius Rex iterum exercitum admouit Hierosolymis: & continuata per xviii. mensis obsidione, modis omnibus expugnare urbem conatus est. præter externam autem oppugnationem duobus grauibus malis intus impugnabatur ciuitas. fame simul & pestilentia vehementer grassantibus. Interim Hieremias in carcere non quiescebat, sed clamabat ad multitudinem, apertis portis recipiendum Babylonium: nam hoc factò seruandos esse unã cum totis familijs, alioquin

alioquin sine remedio perituros. addebat manentibus in vrbe aut hostili ferro aut fame pereundū. qui verò ad hostem perfugerint, mortē euasuros. At Principes ne malis quidē preſſi audire volebāt, sed irati, ad Regē omnia deferebant, incusabantq; prophetā vt furentē, & frangentē sibi animos, & obnunciandis calamitatibus omnē pōpuli prōptitudinem & alacritatem eneruantem. illos enim paratos pugnare pro patria, hunc verò minari tristia, & dicere expugnatā vr-
bem omnino subuertendā esse. Rex verò suo pte quidē ingenio nō exacerbabatur: sed ne in principum inuidiā tali tempore incurreret voluntati eorū resistēs, permisit eis, vt de propheta, quicquid liberet, facerēt: quo impetrato cōfestim carcerem petentes, exemptū inde in quendā cœnosum puteum per funē demiserunt, vt ibi profocatus moreretur. ille verò vsq; collum mersus ibi manebat. interim quidam ē seruis Regis carioribus, genere Ethiops, renunciat domino quid propheta acciderit, dicens non rectē Principes statuisse & amicos, q; vatem in cœnum demiserint, & grauiorem quā qua in vinculis erat expectanda, mortem homini excogitauerint. His auditis Rex pœnitentia prioris consilij, quod Principibus prophetā in potestatem tradiderat, iubet Ethiopem triginta socios ē suo famulatio sibi assumere, funesq; capere & quicquid ad viri incolumitatem opus sit, & quantum potest properē ē puteo Hieremiā extrahere. tum Ethiops, assumptis, quemadmodum iussus erat, socijs, extractū ē cœno permisit abire liberum. Accitus deinde clā ad Regem, interrogatus est ecquod posset diuinitus afferre ad rem presentem remedium. ille habere se ait, sed neminem crediturum sibi, aut preceptis suis obtemperaturū. Sed omnes, inquit amici tui quasi maleficiū cupiunt me perdere. & vbi nunc sunt impostores illi qui negabant Babylonium amplius rediturum? Quamobrem vereor apud te veritatē promere, ne fortē in vitam meam sauias. Sed cum Rex iureiurando cōfirmasset, nec se illum interfecturū, nec amicos id facere passurum, fretus accepta fide, consuluit vt urbē Babylonij dederet. ita enim, se internuncio, iubere Deum, si modo velit incolumis esse, & imminens periculum euadere, & cauere ne vrbs solo æquetur, templumq; tradatur incendio: ni faciat, ipsum fore omnium malorū causam tam sibi ac sua familia, quām vniuerso populo. Tum Rex, se quidem cupere facere, qua vates in rem cōmunem cōsuleret, sed timere amicos qui iam ad Babylonios transfugerant, ne ab illis accusatus apud Regem traderetur supplicio. at propheta addebat illi animum, vanum eum timorem esse dicitans. nihil enim mali passurum, si ciuitatem dederet, ac ne uxores quidem eius & liberos: mansurum etiam templum incolume. Hac locutum Hieremiam Rex dimisit: iussum nemini ciuium communicatum inter ipsos consilium prodere, ac ne Principibus quidem indicare, si cognito collocutos se esse, percontarentur cur nam esset à Rege accersitus: sed pratexendum quòd uenerit rogatum, ne posthac amplius haberetur in uinculis. id quod factum est à propheta: volebant enim scire, quanam de causa accessisset ad Sedeciam.

An. mūdi 3354.
Ante Christum
natum 610.

Piorum doctorū in
hac vita fortuna.

Sedecias à Hieremia
petitum consilium,
Principum metu ne-
gligit.

CAP. XI.

Iudzorum, Hierosolymis à Nabuchodonosoro captis, in Babyloniam traductio.

INTEREA Babylonius pergebat in oppugnandis acriter Hierosolymis, extructis aggeribus & erectis turribus, ē quibus arcebat propugnatores stantes in mœnibus. multos enim aggeres circumquaq; excitauerat, vrbs muro altitudine pares. Nec segni-
ter interim defendebatur vrbs, ciuibus nec fami nec pesti suc-

Hierosolyma per decem & octo menses obfessa, tandem capiuntur.

An. mūdi 3354. *cumbentibus, sed obduratis animis omnia mala perferentibus. ac ne machinis*
 AnteChristum *quidem hostium territi, alias contrā machinas excogitabant, ut inter se utriq;*
 natum 610. *non viribus solum certarent, verum etiam artibus, dum illi his potissimum spe-*
rant se urbem posse capere, hi salutem suam in eo putant consistere, si non cessens
novis commentis illorū conatus ludificari. atq; id certamen duravit per menses
decē & octo, donec tandē succubuerē, partim inedia vincti, partim supernē è tur-
 An. mūdi 3356. *ribus telorū multitudine oppressi. Capta est autē urbs undecimo anno regni Sede-*
 AnteChristum *cia, quarti mensis die nona: ceperuntq; eam duces Babyloniorum, quibus Nabu-*
 natum 608. *chodonosorus oppugnationem commiserat, dum ipse apud Reblatha degeret.*
quod si quis requirat eorum ducum etiam nomina, sunt hæc: Nergelear, Are-
mantus, Emegar, Nabosaris, Echarampsaris. Urbe autem capta circa me-

Sedecias noctu fuga
 sibi consulens, à Ba-
 bylonijs capitur.

diam noctem, & ducibus ac reliquis hostibus in templum ingressis, Sedecias Rex
ubi hoc sensit, assumptis uxoribus, liberis, ducibus & amicis, fugam arripuit per
fauces quasdam angustas in desertum. quod cum Babylonij cognouissent transfu-
garum indicio, sub auroram aggressi sunt eos persequi, & assecuti eos non pro-
cul à Hierichunte circumvenerunt. Amici verò & duces fuga comites visis è
propinquo hostibus, relicto Sedecia dispersati sunt, quā quemq; tulit spes effugij.
Ipsē penē desertus, cum uxoribus ac liberis & paucis amicis in hostium potesta-
tem devenit, & mox ad Regem perductus est. Quem postquam in conspectu ha-
buit Nabuchodonosorus, impium & scdisfragum vocare cœpit, promissionum
immemorem, quòd Regi servare illam regionem esset pollicitus, exprobrabat
etiam ingratitude, quòd, cum à se accepisset regnum Joacimo fratri debi-
tum, accepta potestate abusus esset in autorem beneficij. Sed magnus est, inquit,
 Excœcatio Sedecia:
 filiorumq; cædet,
Deus qui te propter mores tuos pessimos in manus meas tradidit. His verbis
cum Sedeciā increpisset, euestigio iussit ipso & alijs captivis inspectantibus filios
eius & amicos trucidari. Deinde ipsum excacavit, Babylonem secum abducen-
dum. Atq; ita utriusque propheta prædictiones, tam Hieremie quàm Hiezeci-
elis, quamvis ab illo contempta, euentu, non vana fuisse comprobata sunt. quòd
 captus

captus adducetur ad Babyloniam, & coram cum eo loquetur, & oculis suis faciem eius videbit, Hieremias prädixit. quod verò cecatus primò cū Babylonem perductus esset, videre tamen non potuit, Hiez. ecclis fuerat vaticinium. Quae quidē ignorantibus satis declarare possunt Dei naturā, quā varia sit & multimoda, omnia tempestiuè disponens, & futura praesignificans: sicut humana inficitia & incredulitatis insigne exemplū hic eminet, per quam non licuit eis futuram calamitatē euitare, ut ne cauerent quidem fatum ineluctabile. Atq; hic fuit Dauidici generis Regum exitus, qui vnus & viginti regnauerūt deinceps: idq; temporis spaciū quingentos & quindecim annos continet, & menses insuper sex cum diebus decem: annumeratis viginti annis primi Regis Sauli, qui fuit tribus alterius. Caterū Babylonius post victoriam Nabuzardanem ducem misit Hierosolyma cum mādatis, ut templum spoliatū incenderet, regia quoq; similiter cremata urbē à fundamentis dirueret, populū in Babyloniā traduceret. Qui cum eoperuenisset vndecimo Sedecia regni anno, è templo vasa omnia tam aurea quā argentea sustulit, & labrū quoq; illud grande quod Solomō dedicauerat. praterea columnas illas aereas cū suis capitulis, & mensas aureas atq; candelabra. His sublati templū incendit mensis quinti die prima, anno regni Sedecia vndecimo, regni verò Nabuchodonosori xviii. deinde & regiam incendit, & urbem diruit. Incensum est autē templum annis ex quo exstructū fuerat elapsis cccclxx. mensibus sex & diebus decē additis. exactis à transmigratione ex Aegypto annis mlxii. mensibus sex, dies decem. A diluuiō vsq; ad templi deuastationem intercesserunt anni mdccccl. menses sex, dies decem. Ab Adamo item condito, vsq; ad hunc templi casum tria millia annorū elapsa sunt, & insuper dxiii. menses sex, dies decem. Tantus censetur annorum numerus, quo temporis spacio quidē quando gestum sit, suo quaq; ordine explicauimus. Dirutis Hierosolymis & populo migrare iusso, dux regius captiuos fecit hos: Pontificem Saream, & qui post hunc secundum inter sacerdotes locum tenebat, Sephemam: tres praefectos custodia templi, eunuchum primarium Regis cubicularium, cum septem alijs regis amicis. praterea scribam regium, & alios Principes viros sexaginta. quos omnes vnā cum spolijs templi perduxit ad Regem suum agentem tunc Reblathis, quae est Syriaciuitas. Rex verò Pontificem & Principes in ea urbe iussit capite plecti, reliquam captiuorum multitudinem & in his Sedeciam ipse Babylonem perduxit. Josadocum etiam Pontificem vinctum secum duxit, Saream Pontificis filium, quem modo Reblathis affectum supplicio diximus. Nunc quoniam Regium genus & eorū successionem ordine recensuimus, conueniens duxi etiam Pontificum enumerare nomina, qui Regum tempore per continuatas successiones summū administrauerunt sacerdotium. Ergo primus omnium in templo recens à Solomone exstructo Pontifex fuit Sadocus, cui filius Achimas successit. post Achimam Azarias, & post hunc Ioramus. post Ioramum Isus, & deinceps Axioramus, Phideas, Sudeas, Iulus, Iothamus, Vrias, Nerias, Odeas, Saldumus, Elcias, Sareas, Josadocus qui captiuus Babyloniē pertractus est. hi omnes quasi per manus traditum sacerdotium filij parentum successores acceperunt, continuata generis serie. Caterū Rex Babylonem reuersus, Sedeciam in carcerem vsq; ad mortē eius detinuit, mortuum tamen regia funeris pompa elatum sepelijt. vasa quibus Hierosolymitanum templum spoliauerat, suis consecrauit numinibus. populo in Babylonia sedes attribuit. Pontificem è vinculis exemi.

An. mūdi 3356.
Ante Christum
natum 608.

Dauidici generis
Reges, quot & quādiu
regnauerint.

Templum, regia, &
vrbs spoliata, incen-
sa & diruta.

Captiuitas Babylo-
nica.

Pontifices Hieroso-
lymitani.

Sedeciae mors.

Nabu-

An. mūdi 3356.
 Ante Christum
 natum 608.
 Hedio & Ruffinus
 Cap. 16.
 Godolia transfuga-
 rum dux.
 Hieremias à Babylo-
 nio duce exemptus
 è carcere magni preci-
 j muneribus affici-
 tur.

Baruchus è carcere
 dimissus.

Iudæi vndiq; collecti
 ad Godoliam Mas-
 phathā veniunt.

Godolie cades, &
 plebis Masphathēis
 abductio.

*Nabuzardanes autem dux qui populum captivum abduxerat, transfugas
 & pauperes illic reliquit, duce illis prapósito nomine Godolia, Aicami hominis
 nobilis filio, viro aquo & bono. His imperavit, ut pro agris quos ad culturam
 acceperant, certum tributum Regi penderent. Propheta quoq; Hieremia è car-
 cere exempto suavit ut iret secum Babylonem: iussum enim se à Rege, ut ei ne-
 cessaria omnia prabeat. Quod si sequi nolit, diceret ubinam habitare cuperet,
 ut de hoc Regem per literas certiore possit reddere. Propheta verò neq; ducem
 sequi voluit, neque alio ad habitandum ire, contentus habitare in ruinis patrie,
 & eius miseras reliquias colere. At dux voluntate eius cognita, Godolia quem ibi
 relinquebat commendavit hominem, mandans ne quid ei deesse pateretur, dona-
 toq; vate magni precij muneribus, ipse quoque domum profectus est. Hieremias
 autem domicilium elegit apud oppidum Masphatham, impetrata prius à Na-
 buzardane gratia, ut secus è carcere dimitteretur etiam Baruchus Neri filius,
 insigni familia natus, & in patria lingua egregie doctus. Nabuzardanes itaq;
 his peractis Babylonem reuertitur. Fli autem qui obsidionis Hierosolymitana
 tempore diffugerant, posteaquam Babylonios recessisse audierunt, vndiq; colle-
 cti venerunt ad Godoliam Masphathā. Eorum principes erant, Joannes carea
 filius, & Jezanias & Sareas, & nonnulli alij: praterq; hos Ismael quidam ortus
 regio genere, vir alioquin malus & dolosissimus, qui tempore obsidionis profuge-
 rat ad Bahalem Regem Ammanitarum, & apud eum per id tempus moratus
 fuerat. His igitur ad se venientibus Godolias suavit ut ibi manerent, nihil ti-
 mentes à Babylonijs. posse enim eos impunè regionem colere. interpositoq; iureiu-
 rando paratum fore suum auxiliū si quis molestaretur, consuluit ut unusquisq;
 habitaret in quo vellet oppido, dicens missurum se unā aliquot è suis, & datu-
 rum operam ut diruta instaurentur & habitentur denuò. illos verò debere, do-
 nec tempestivum est, curare ne frumentum & vinum ac oleum desit in futuram
 hyemem quo sustententur. hac locutus permisit queng; arbitrato suo quem libe-
 ret locum incolere. Quae fama postquam ad circumvicinas Iudæa gentes perue-
 nit, quòd profugos ad se venientes Godolias magna humanitate exciperet, & a-
 gros eis colendos assignaret, imposito certo tributo quod penderetur Babylonio,
 vndiq; concursus est ad eum, & ceperunt regionem colere. Joannes autem cum
 alijs principibus videntes regionem coli multum amauerunt Godoliam propter
 bonitatem eius & humanitatem: admonueruntq; eum quòd Bahales Amma-
 nitarum Rex idè misisset Ismaelem, ut ipsum clam dolo interficeret, & prin-
 cipatum inter Israëlitas occuparet, cum sit è genere regio: securum autem fore
 ab insidijs, si eis permittat Ismaelem clam occidere. Vereri enim se, ne, si ipse insi-
 dijs praoccupatus fuerit, reliquia Israëlitarum in totum pereant. ille verò re-
 spondit se non dissimulaturum tales insidias aduersum hominem affectum à se
 beneficio. non enim esse verisimile, eum, qui in tanta inopia necessitate nihil mali
 fecerit, nunc contra omne fas erga benefactorem tam ingratum esse, ut cui cir-
 cumuento insidijs non posset sine scelere non succurrere, eum sua manu interi-
 mere conetur. Attamen etiamsi vera essent quae deferrent, emori esse satius,
 quam hominem qui salutem sua fidei commississet, opprimere. Itaq; Joannes cum
 ceteris frustra hoc conatus persuadere abijt. post dies inde triginta venit ad Go-
 doliam in Masphatha Ismael comitatus amicis decem: ubi inter hospitales e-
 pulas dum se comiter poculis inuitant, hospitem mero grauem & somnolentum
 aduertens,*

adertens, cum decem illis socijs adortus interfecit, nec difficile fuit ceteros con-
 unis similiter affectos confodere: quib. necatis adiuvante nocturno tempore per
 totum oppidum grassati sunt promiscuis cadib. tam in Iudaeos quã in Babylonios
 milites securos & passim dormientes. sequenti vero die venerunt cum munerib.
 ex agris ad Godoliam circiter octuaginta: omnium insciji qua acciderant. quos
 videns Ismaël intro vocavit ad Godoliam, & introgressos clauso palatio truci-
 davit, cadaver aq. eorum in puteum quendam, ne essent conspicua, demersit. Soli
 autem ex eo numero servati sunt, qui rogaverunt ne se prius occideret, quã ei
 quaedam occultata in agris traderent, suppellectilem & vestes atq. frumentum.
 quib. promissis motus, aliquot ex eis pepercit. plebem verò Masphathensem cum
 mulierib. & pueris abduxit: & in his etiam Sedecia filias, quas Nabuzardanés
 apud Godoliã reliquerat. His perpetratis ad Ammanitarum Regem profectus
 est. Ioannes autem cum ceteris ducib. audita Masphathensiu clade, & morte Go-
 dolia, indignissime tulerunt, & assumptis suis quisq. militibus, Ismaëlem hostiliter
 persecuti sunt, eumq. apud fontē Hebronensem deprehenderunt. quib. visis capti-
 vi Ismaëlis lati, rati, id quod erat, auxiliũ sibi venire, omnes ad Ioannem transi-
 verunt. Ismaël autem cum octo tantum comitib. ad Ammanitarum Regem per-
 fugit. Ceterum Ioannes assumptis quos Ismaëli eripuerat, cum eunuchis, et muli-
 eribus atq. pueris peruenit in locũ qui Mandra dicitur, ibiq. ea die manserunt.
 Volverunt inde proficisci in Ægyptum, timentes Babylonios, ne irati propter ca-
 dem praefecti in ea regione à se constituti, in illos seuirent. prius tamen consulen-
 dum Hieremiam rati, accedentes eum rogaverunt, ut hasitantib. oraculum ex-
 pediret, quidnam faciendum sit, iurati facturos se quicquid ille iusserit. cumq.
 propheta operam suam esset pollicitus, decima demum die Deus apparens iussit
 ut Ioanni et ceteris ducib. diceret: si manserint in ea regione, auxilio futurum &
 prouisurum ne quid incommodi à Babylonijs, quos timebant, accipiant. Sin in
 Ægyptum mallēt iter facere, curã eorum relicturũ, insensumq. tali calamitate
 affecturum eos, quali paulo ante fratres eorum castigatos esse viderint. Hac di-
 uinitus monenti propheta noluerunt credere, quòd ex Dei sententia iuberet eos
 manere: sed putauerunt eum falso verbis suis Deũ pratexere, re aut vera loqui
 in gratiã Baruchi discipuli, ne possint Babyloniõrum irã effugere. Contempto igitur
 Dei cõsilio quod per prophetã dederat, Ioannes & reliqua multitudo in Æ-
 gyptum abiit, abducto simul & Barucho & Hieremia. Quò postquã peruentum
 est, Deus significavit propheta fore ut Babyloniõs exercitũ ducat in Ægyptum:
 iussitq. predicere populo, qd capietur Ægyptus, & ibi partim interficientur, par-
 tim captivi Babyloniã abducentur, id quod etiã factum est. quinto enim post ex-
 cidũ Hierosolymitanũ anno, qui fuit regni ipsius Nabuchodonosori vigesimus
 tertius, cum magnis copijs inuasit Cælen Syriã. qua subacta bellum gessit contra
 Ammanitas & Moabitas, & his quoq. perdomitis Ægyptũ hostiliter est ingres-
 sus: occisoq. qui tunc regnabat, & alio Rege cõstituto, repertos ibi Iudaeos rursus
 captivos Babyloniã abduxit. Hac fuit fortuna Hebraorũ, ut accepimus, bis ultra
 Euphratẽ traductorum. nam per Assyros decem trib. è Samaria sunt abducti, re-
 gnante Osea, deinde reliqua dua per Nabuchodonosorũ Chaldeorum & Baby-
 loniorum Regem captis Hierosolymis. Sed Salmanassar in vacuas Israëlitarum
 sedes deduxit gentẽ Chuthaorum, qui prius in intima Perside et Media fuerant,
 Samaritã deinde vocati à regione in quam demigraverunt. Rex vero Babyloni-
 nis

An. mudi 3356.
 Ante Christum
 statum 608.

Clades Ismaelis à Io-
 anne accepta.

Oraculum à Ioanne
 petitur, quod tamen
 negligitur.
 Ierem. 42. 43.

Vaticinium de exer-
 citu à Babylónico du-
 cendo, & reliquijs Iu-
 daeorum in captivi-
 tatem abduccendis.

An. mudi 3361.
 Ante Christum
 natum 603.

An. mūdi 3361.
 Ante Christum
 natum 603.
 Iudæa per septua-
 ginta annos deserta.
 2. Par. 36.
 Ierem. 25. & 29.
 Hedio & Ruffinus
 Cap. 12.
 Dan. 1.
 Danielis & sociorum
 eius in Chaldaica
 disciplina instituta
 & profectus.

nus pro abductis duab. tribubus nullam gentē in eam regionem reposuit: quo fa-
 ctum est ut Iudæa cum Hierosolymis ac templo per septuaginta annos deserta
 maneret. tempus autem totum quod inter decē tribuum captiuitatē & duarum
 reliquarum transmigratiōē intercessit, anni fuerunt centum triginta, & menses
 sex, dies decem. Caterum Nabuchodonosorus selectis nobilissimis Iudæorum pu-
 eris, & Sedecia Regis cognatis, qui & flore atatis & decore forma fuerē cōspicui,
 pedagogos eorū cura assignauit, ex selectis quibusdā ex eo numero, quem admodum
 solitus est facere & aliarum gentium deuictarum formosis adolescentibus: pra-
 bebatq; eis de sua mensa victum, & Chaldaorum disciplinis instituēdos curabat
 ac literis, in quibus sanē profecerunt plurimum. in his erant quatuor de Sedecia
 genere, admodum pulchri & egregio pradiiti ingenio, quorum nomina, Daniel,
 Ananias, Misael, Azarias. his Babylonius mutauit nomina, & pro Daniele
 Balthasarem, pro Anania Sedrachē, pro Misaele Misachem, pro Azaria Ab-
 denago appellari iussit: eosq; ob egregiam indolem & nō mediocrem eruditionem
 uehementer caros habuit. Cumq; visum fuisset Danieli cū cognatis uictitare du-
 rius, & à regia mensa abstinere edulij, atq; adeo ab animatis omnib. accesserunt
 Aschanē eunuchum qui cura eorum erat prapositus, rogantes ut qua mitteban-
 tur à Rege in suos usus cōuerteret, ipsis legumina tantū & palmulas in alimen-
 ta praberet, et si quid aliud praterea uellet inanime. se enim, alijs fastiditis, talem
 victum appetere. Ille uerò ait se gratificari eis cupere, sed uereri ne hoc Rex de-
 prehendat extenuatis ipsorum corporib. & immutata specie, quòd necesse sit ut
 habitudo & color rationi uictus respondeat: idq; magis fore conspicuum ex col-
 latione aliorū qui alātur delicatius: atq; ita propter eos adduci se posse in capitis
 periculum. Itaq; nacti Aschanē non admodum difficilem, persuadent ut saltē per
 decem dies hoc eis permittat experiendi gratia: quòd si corpora eorū nihilo dete-
 rius inde habuerint, in eodem uictu perseuerare, qui cōpertus sit innoxius: sin au-
 tem detrimentum aliquod inde acceperint, minus speciosifacili quàm alij, ad pri-
 stinam diatā eos reduceret. ut uerò apparuit non solum non ladi eos talib. sed ha-
 bitiores pra alijs & maiores inde fieri, ut cū eis non essent conferendi qui cibis ue-
 scebantur regijs, sed Daniel cum socijs potius delicatā uitam agere uideretur, ex
 eo tempore, securè Aschanes partes qua de regia mensa mittebatur pueris, sibi re-
 tinebat, & illis apponebat quasiā diximus. Illi uerò ut potè puros iā habentes ani-
 mos & ad percipiendas disciplinas idoneos, atq; etiā firmiora ad laborē corpora,
 quòd neq; illi laderentur aut grauarentur uarietate deliciarum, neq; hac simili
 de causa emollirentur, facile omnem perdidicerunt doctrinam tam Hebraicam
 quàm Chaldaicam: sed precipuè Daniel peritus talium artium, coniectandis
 quoq; somniorum significationibus studuit, uisiones etiam diuinas uidere soli-
 tus. Exacto autem biennio post Ægypti populationem Nabuchodonosorus cum
 uidisset mirandam uisionem, cuius etiam euentum Deus ei in somnis indica-
 uerat, mox ut è stratis surrexit eius oblitus est. accersitis igitur Chaldais, &
 Magis ac uatibus, ait se somnium uidisse, & quoniam oblitus sit quale fuerit,
 uelle ut & somnium sibi indicent & eius significationē. Illis autem respondentibus
 hoc supra humanas vires esse, atq; si exponeret eis uisionem somnij, pollicen-
 tibus interpretationem, minatus est mortem nisi somniū etiam indicarent: &
 cum negarent se id posse, necari omnes imperat. Tum Daniel audito quòd omnes
 sapientes iussisset occidi, & inter hos se quoq; cum suis cognatis esse in periculo,
 adijt

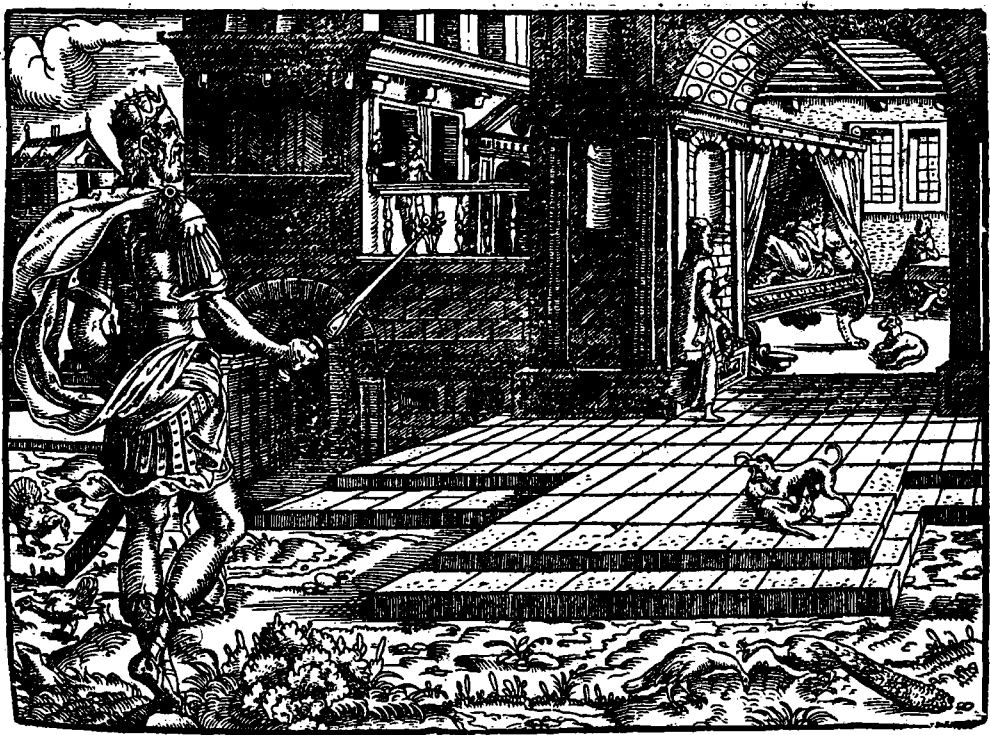
Dan. 2.
 Nabuchodonosorus
 uisionis oblatē, obli-
 tus, Magos ac uates
 accersit, eisq; mor-
 tem, ni indicarent,
 minatur.

adijt Ariochus regij prefectum satellitij: rogavitq; causam cur ita Rex statuisset in omnes sapientes & Magos atq; Chaldaeos animaduertere: & cognito quod cum oblitus esset somnij, iussissetq; eos id sibi indicare, nec illi potuissent, ad iram commotus sit, impetrauit ut prefectus unius noctis dilationem magis a Rege peteret. spern enim sibi esse, Deum ea ipsa nocte exoratum indicaturum esse id somnium, qua Danielis postulat a cum per Ariochum Regi essent renunciata, iussit eadem Magorum differri, tantisper dum huius promissi fidem experiretur. puer vero cum socijs, digressus in suum cubiculum, per totam noctem supplex Deum precibus sollicitauit, ut rem sibi aperiret, & Magos cum quibus & ipsi periclitarentur, ab ira Regis eriperet, manifestata sibi visione quam Rex praterita nocte visam elabi e memoria passus sit. Deus autem & periclitantes miseratus, & Danielis sapientia delectatus, tam somnium qua eius interpretatione ei notam reddidit, ut hanc per eum Rex cognosceret. Ille hac reuelatione latus, surgens fratribus eam indicat, iam desperantibus vitam, & tantum de morte cogitantibus: hortaturq; ut tranquillo sint animo, & de vita melius sperare non dubitent. Cū quibus actis Deo gratijs quod a vitam eorum esset miseratus, Ariochum adit initio diei rogans ut se ad Regem ducat, indicaturum ei somnium quod proxima ante hanc nocte viderat. Ad quē ingressus primum deprecatus est eam opinionē, quasi ipse Chaldaeis & Magis esset sapientior, quod nemine illorum valente inuenire somnium, ipse id esset indicaturus. non enim sua peritia, vel quod intellectu alios precellat, id fieri: sed Deus, inquit, nos de vita periclitantes miseratus est: rogan-

An. mudi 3363.
Ante Christum
natum 601.

Danieli somnium
eiusq; interpreta-
tio reuelatur.

Daniel Regi somniū
& interpretationem
exponit.

tij, mihi pro mea populariumq; vita, & somnium & eius significatione aperuit. neq; enim tam me sollicitum habuit ea tristitia, quod a te indigni vita effemus iudicati, quam metus de existimatione tua gloria, cum tot viros bonos & honestos necari iuberes, idq; iniuria, quod non esset humana sapientia cōprehensibile quod mandabas, solo Deo valēte prestare quod cuperes. Ergo cum hac te cura teneret, quis nam post te potiturus esset orbis imperio, dormienti tibi Deus volens omnes regnaturas ostendere, tale immisit somnium: videbaris tibi videre statuā gran-

Somniū Nabuchodonosori, de quatuor Monarchijs mundi.

An. mūdi 3363.
AnteChristum
natum 601.

dem stantem, cuius caput erat aureum, humeri ac brachia argentea, venter & femora aerea, crura ac pedes ferrei. deinde saxum vidisti abruptum à mote in statuam illam incidere, & hanc deiectam contere, ut nulla eius pars maneret integra, sed aurum, argentū, as & ferrum abiret in minutiorē farina puluerem: eumq; ingruente venti vi disflatum in terras diuersissimas. Saxū verò illud tam magnum accepisse incrementū, ut quantum est terrarum sua mole opprimeret. Et hoc quidem est quod vidisti somnium, quod in hunc modū interpretari oportet. Aureum illud caput te significat, & alios Reges ante te Babylonios. duae verò manus & humeri duo portendunt, quòd à duobus Regibus vestrū imperium delebitur. illorum quoq; imperiū aliud ab occidente veniens tollet è medio, amictus armis aereis: Huius quoq; vires debellabuntur ab alio ferro simili, cui propter naturā ferri nihil poterit resistere, quòd ea sit auro, argēto ac aere validior. adiecit & de saxo interpretationē Daniel, sed mihi hoc narrare non libuit, cuius propositum est praterita, non etiā futura, scribere. quòd si quis veritatis avidus non desistit inquirere, futurorū quoq; obscuros euentus cupiens discere, det operam ut Danielis librū perlegat, qui habetur inter sacras literas. Porrò Nabuchodonosorus his auditis, agnosces suum somnium, attonitus est Danielis indole, & proci-dens in faciem, eum non aliter quàm Deum adorauit, diuinis iuuenem dignatus honoribus. Nec hoc contentus imposito ei Dei sui nomine, vniuersa ditioni suae praepositum esse voluit, cum eoq; simul eius consanguineos: qui ob hoc inuidiosi facti, in periculum inciderunt, offenso Rege propter causam talem. Rex fabrefacta aurea statua, alta sexaginta, lata sex cubitos, in campo magno Babylonis eam statuit: quàm dedicaturus conuocauit ex omni sua ditione Principes: eisq; mandauit, ut quamprimum tuba dari signum audierint, procidentes in faciem adorent statuam. quod qui non fecerit, pœnam proposuit, ut coniciatur in

Daniel cum socijs ad
honores euectus.

Mandatum regium
de statua adoranda,
Daniel. 3.

An. mūdi 3364.
AnteChristum
natum 600.

Danielis cognati sta-
tuam adorare nolentes,
in ignem coniecti,
diuina providentia seruantur.

ardentis fornacis incendium. Cum igitur omnes audito tuba signo adorarent eam statuam, Danielis cognati negauerunt se hoc facturos, quòd nolent patrias leges transgredi. moxq; delati, & in ignem coniecti diuina seruati sunt pro-
uidentia,

uidencia, & præter omnium opinionem euaserunt mortis periculum. Ignis enim eos non attingit, sed quasi sentiens iniuste in fornacem coniectos, pepercit, & non exeruit vim suam in iuuenes, Deo inuicta flammis faciente horum corpora: quæ quidem res magis etiam eos Regi commendauit, quod probos & Deo caros esse animaduerteret: quo factum est, ut semper in maximo apud eum honore haberentur. Nam multo deinde post, rursus aliud dormiens Rex, vidit in somnium, quod priuatus regno vitam acturus esset inter bestias, & post exactum eo modo septennium denuo restituendus esset in pristinum imperium. quo viso rursus conuocatis Magis percontatus est quid significet. Eius intellectum nemo alius inuenire & Regi indicare potuit, solus Daniel quid portenderet coniectura affectus est: & qualem hic prædixit, talis etiam euentus affuit. nam cum in solitudine tempus prædictum exegisset, nemine septennio toto audente inuadere dominium exorato Deo rursus in regnum suum restitutus est. Nemo autem mihi vitio debet vertere, quod hac, ita ut in antiquis libris inuenio, scriptis meis infero. Talibus enim criminatōribus dudum occurrī in initijs huius historia, palam profitens me tantum Hebraicorum voluminum in Græcam linguam interpretem: & quæ illic continentur bona fide relaturum me promisi, nec addentem quicquā de meo, nec auferentem etiā. Ceterum Nabuchodonosorus cum regnasset annos XLIII. vitam finijt, vir industrius & prioribus Regibus longè fortunatior. Meminit eius & Berofus in tertio rerum Chaldaicarum libro his verbis. Pater autem Nabuchodonosorus, audito quod Satrapa quem Ægypto & caue Syria Phœniciaq; præfecerat, à se defecisset, cum non posset amplius ferre labores militia, tradita iuniori Nabuchodonosoro copiarū parte, iussit hunc contra illum proficisci. qui collatis signis cum defectore congressus, & ipsum deuicit, & regiones eius ad suum imperium retraxit. Interea pater Nabuchodonosorus apud Babylonem morbo absumptus est, cum regnasset annos XXI. Nabuchodonosorus verò non multo post patris morte cognita, & constitutis Ægypti ac reliquarum regionum negocijs, demandataq; amicis cura captiuorum Iudeorum, Syrorum, Phœnicum & Ægyptiorum traducendorum in Babyloniā cum exercitu & impedimentis, ipse cum paucis per desertum Babylonem properauit. Et cum assumpsisset regni administrationem, quæ interim penes Chaldaeos fuerat, & ab eorum primo seruata erat in eius reditū, factus est totius paterni imperij dominus. ac primum omnium captiuos recens adductos per opportuna Babylonia loca in colonias distribuit: deinde spolijs bello partis Belitemplum & alia quadam magnificè exornauit. auxit etiam & reparauit antiqua urbis adificia, munito & fluminis alueo, ita ne hostes eò possent uti ad ciuitatis incommodum. Tres quoq; murorum ambitus intra urbem exstruxit, & totidem foris circumdedit, omnes è coctilibus laterculis. cumq; memorabilibus operibus ciuitatem munisset, & portas in templorum modum ornasset, paternæ Regia contiguam exstruxit aliam Regiam, cuius substructiones & reliquā magnificentiā forte superuacaneum esset dicere: unum silere nō possum, quod tam amplum & superbum adificium intra quindecim dies absolutum est. In hac Regia moles saxæas formicibus suspendit, montium speciem referentes, supernè congestas varijs arborum generibus, atque ita celebratos illos pensiles hortos absoluit, eo quod uxor educata in Media concupisset quandam patriæ suæ similitudinem. Horum hortorum etiam Megasthenes in quarto rerum Indicarum

An. mūdi 3369.
Ante Christum
natum 595.

Daniel. 4.
Somnium & eius
applicatio.

Mors Nabuchodo-
nosori.
An. mūdi 3387.
Ante Christum
natum 587.
Berofus de Nabutho
donosoro.
Hedio & Ruffinus
Cap. 13.

Megasthenes de Na-
buchodonosoro.

An. mūdi 3381. *volumine meminit, ubi ostendere conatur quòd hic Rex virtute & rerum gestarum magnitudine Herculem longè à tergo reliquerit: subiugasse enim eum & urbem Africa primariam, & bonam partem Hispania. Sed & Diocles in secundorū Persicarum libro eius Regis mentionem facit, & Philostratus tam in Phœnicum quàm in Indorum historijs, quòd hic Rex per tredecim annos Tyrum oppugnauerit, regnante apud eam urbem Ithobale. Atque hac sunt qua de hoc Rege apud historicos inuenio.*

Diocles.
Philostratus.

CAP. XII.

Succēsores Nabuchodonosori: Babylonicī imperij ad Persas per Cyrum
translatio: status Iudæorum in Babylonia.

ÆT E R V M post Nabuchodonosori obitum Abilamarodachus eius filius regnum suscepit, qui mox Hierosolymorum Regem Iechoniam è vinculis dimisit, & inter necessarios amicos habuit, multis muneribus donatum, & apud Babylonem Regia sua prefectum. Pater enim eius fidem non seruauerat Iechonia, qui se cum uxoribus & liberis totaq; cognatione sponte tradiderat, respectu solius patriæ, quam nolebat per vim expugnatam dirui, sicut antè diximus. Abilamarodacho post decimum octauum regni sui annum defuncto Niglifar filius successit, cumq; regnasset annos quadraginta vitam cum morte mutauit. continuata deinde successione ad Labosardachum filium regnum peruenit: apud quem cum nouem tantum mensibus haussset, post mortem eius transit ad Balthasarem, qui Babylonijs Naboandel nominatur. Huic bellum intulerunt Cyrus Persarum Rex & Darius Medorum, à quibus dum intra Babylonem oppugnatur, mirabilis quadam & prodigiosa visio ei contigit. Discumbebat cœnans in ampla quadam aula, magno apparatu vasorum argenteorum qua Regia mensa adhiberi solent, accumbentibus etiam concubinis & purpuratorum precipuis. Deinde cum ita collibuisse, iubet è suo templo afferri vasa Dei, qua spoliatis Hierosolymis Nabuchodonosor in usum suum veritus vertere, in Dei sui templo reposuerat. Ipse verò iam mero calens ausus est ex eis potare, verba interim contumeliosa in Deum proferens: & ecce ibi videt manum è pariete prominentem, & in eo syllabas quasdam scribentem. qua visione territus conuocauit Magos & Chaldaeos, & totum hoc genus quod apud Barbaros prodigiorum & somniorum interpretationem profitetur, postulans vt sibi enarrent id quod erat scriptum. Magis autem negantibus se eius intellectum inuenire, Rex ob rei nouitatem mestus ac sollicitus, praconis voce per totam suam ditionem publicauit: quicumque mentem earum literarum interpretari posset, daturum se ei torquem aureum, & purpurea vestis usum, quali Chaldaorum Reges vtuntur, atque insuper tertiam regni sui partem. Post hoc praconium maior etiam fit Magorum concursus, certatim sensum literarum scrutantibus, nihil tamen proficientibus. Videns autem tristem hac de causa Regem eius auia, solari eum cœpit, dicens esse quendam captiuum Iudæum per Nabuchodonosorum vastatis Hierosolymis adductum, virum sapientem, qui possit obscura & soli Deo nota perquirere. hunc Nabuchodonosoro, quod quarebat, interpretatum, cum id eo tempore posset alius nemo. rogabatq; vt accito illo percontaretur quid sibi velint haec litera, vt coarguta ceterorum inscitia, etiã si triste sit, prodigium id intelligatur. His auditis Balthasar

Abilamarodachus
Iechoniam è vinculis
dimittit.
4. Regum 25.
Ierem. 52.
An. mūdi 3382.
Ante Christum
natum 582.

Niglifar.

Labosardochus.

Balthasar siue Naboandel
Babyloniæ
Rex.
An. mūdi 3421.
Ante Christum
natum 543.
Dan. 5.

Balthasar manum è
pariete prominentem
& syllabas quasdam
scribentem videt.
An. mūdi 3425.
Ante Christum
natum 539.

Daniel Regi scripturam
interpretatur.

sar accersit Danielem: & prefatus se rescivisse de eius sapientia, deq; spiritu divi-
 no quem habeat, & quod solus sit idoneus interpretandis qua aliorum cognitio-
 nem effugiunt, rogavit ut sibi enarret quid scriptura illa significet, pollicens ope-
 rapremium usum vestis purpuree atque auree, & ditionis suae partem
 tertiam, ut sapientia eius insignita talibus honoribus, illustris fiat apud omnes
 qui honoris causam sciscitando cognoverint. Daniel autem recusatis muneri-
bus, quod his divinitus concessa sapientia corrumpi nequeat, sed indigentes gra-
tis juvare parata sit, ait scripturam hanc vitae finem ei predicere: eo quod ne
 proavi quidem calamitate, quam ille incurrit ob contemptum numinis, doctus
 sit pietatem colere, & nihil moliri quod sit supra naturam hominis. Nabucho-
 donosorum enim ob impietatem damnatum ad victum ferinum, post multas
 preces miserante Deo restitutum ad hominum conversationem & pristinum im-
 perium, ac deinde per totam vitam agnovisse & laudasse Dei virtutem & pro-
 videntiam: hunc vero oblitum domestici exempli, voces impias iactasse in Deum,
 & potasse e sacris vasibus una cum suis pellicibus. Ob hac iratum Deum per has
 literas denunciare qualem sit habiturus vitae exitum. Sic enim interpretanda
 singula. Mane, hoc est numerus, significat dinumeratum esse iam dierum tuae
 vitae ac regni numerum, & per breve tempus superesse. Thecel, quod est pondus,
 appensum a Deo regni tui tempus iam ad finem vergere. Phares, quod est
 fragmen, fracturum Deum tuum regnum, & partes eius in Medos ac Persas
 distribendas. Hac interpretatione accepta Rex non poterat non vehementer
 tristari, attamen Danieli suam munificentiam non subtraxit tanquam malorum
 praenuncius, sed dona qua pollicitus est exhibuit, sic cogitans, quod non bona audie-
 rit, sui facti culpam esse, non Prophetam: immo illum boni viri officio functum esse,
 qui sic interpretatus sit ut erat eventurum, tametsi parum latus eventus seque-
 retur. Non multum autem abiit temporis, dum & ipse & urbs in Cyri Perfarum
 Regis potestatem devenit. Sub Balthasare enim capta est Babylon, anno regni eius
 decimo septimo. Hic finis fertur posteriorum Nabuchodonosori. Darius autem
 cum extingueret Babyloniorum imperium, adiutus a Cyro suo cognato, annum
 agebat sexagesimum secundum, qui fuit Astyagis filius, apud Graecos alio voca-
 tus nomine. Hic etiam Danielem Prophetam assumptum secum duxit in Mediam,
 eumque in maximo honore apud se habuit. erat enim unus e tribus summis satra-
 pis, qui sub se habebant alios CCCLX. satrapas. tot enim a Dario primum instituti
 sunt. Itaque cum tam carus & honoratus apud Regem esset, ut qui ei tanquam di-
 vino libenter de quovis negotio consulenti pareret, non effugit caterorum invidi-
 dia, quemadmodum fieri solet inter eos, qui aliquem sibi a Rege praeferrere non pa-
 tiuntur a quo animo. cumque amuli occasionem calumniae contra eum quaererent,
 nullam unquam eis praeiit. cum enim esset contemptor pecuniarum & omnium
 munerum, turpe sibi ducens etiam pro beneficio licitam gratiam recipere, nullam
 accusandi ansam inuenire poterant. nec tamen destiterunt quaerere quomodo ho-
 nore deiectione medio tollerent. & cum animadvertissent Danielem quotidie ter
 Deo supplicare precibus, commenti sunt occasionem qua eum possent perdere:
 aditoque Darioremunciant ei, visum esse satrapis eius & principibus, per trigin-
 ta dies populo dari intermissionem: quibus, nec ab ipso, nec a quoquam hominum
 aut Deorum quicquam precari liceat: & si quis contra hoc commune decretum
 faxit, eum infoveam leonum conijci. Rex vero non perspicuus eorum maliciam,
 quod

Ap. mundi 3428.
 Ante Christum
 natum 539.

Danieli Rex dona
 promissa exhibet.

Babylon a Cyro Per-
 farum Rege capta.

Invidiam vis & natu-
 ra.

Honor Danielis.
 Hedio & Rufianus
 cap. 14.
 Daniel, 6.

An. mūdi 3425.
Ante Christum
natum 539.

quod Daniel hoc commento peteretur, ait sibi placere hoc decretum: pollicitusq;
se id confirmaturum, edictum proposuit in publicum quo satraparum decretū
promulgabatur. Id cum omnes prae metu seruare conarentur, magnū fuit ubiq;
silentium. Daniel verò nihil hac curabat, sed more solito stans in conspectu o-
mnium, adorabat Deum suum, & deprecabatur. Tum satrapa naeti occasio-
nem quam dudum captauerant, Regem adeunt properè, Danielemq; accusant,
quod contempto edicto solus ex omnibus Deos precari ausus sit, id non ob pietatē,
sed ob hoc ipsum, quod obseruari se sciret ab amulis. Et cum Regem ob ni-
miam erga Danielem beneuolentiam etiam mandati sui contemptori facile ve-
niam daturum crederent, hoc ipso magis accensi ad inuidiam, inflexibiles ad cle-
mentiam postulauerunt, ut iuxta latam legem coniceretur in leonū foueam.

Daniel in leonum
foueam conicitur.

Darius autem sperans ope diuina eripiendum à bestijs, hortatus est eum, ut pra-
sentem casum aquo ferret animo: & postquam eò coniectus est, cum obsignasset
lapidem, qui ori fouea incumbere vice hostij, domum reuersus est: totamq; eam
noctem cibo & somno exegit de amici salute sollicitus. diluculo autem surgens ad
foueam se cōtulit: & inuento illaso signaculo quo lapidem obsignauerat, per aper-
tam fenestram supernè Danielem inclamauit, querens, an adhuc saluus sit. Ad
quam uocem, cum ille responderet illasum se & incolumem, iussit eum è fouea be-
stiarum extrahi. inimici verò eius, uidentes ei nihil mali accidisse, noluerūt hoc
Dei providentia tribuere, sed causam referentes in leonum saturitatem, ausi sunt
etiam apud Regem hoc asserere. at ille offensus eorum malitia, iussit multū car-
nium obici leonibus, & illis iam saturitatis inimicos Danielis in foueam conii-
ci, ut appareat, si propter saturitatem eos non attingant, ac tum demum euiden-
tissimum fuit uatem ope diuina esse seruatum. nam nemini ex eis pepercerunt,
sed non secus ac si fuissent famelici, & alimentis caruissent, sine mora eos dila-
nauerunt. ac ut ferarum rabiem non uexatio famis que iam eis exem-
pta fuerat, sed obiectorum malicia. Deo sic uolente, ut ne bruta quidem eam im-
punitam sinerent. Cum igitur ad hunc modum uatis insidiatores perissent, Da-
rius Rex per totum suum imperium nuncios dimisit qui Danielis Deum pra-
dicarent, hunc esse solum uerum & omnipotentem Deum asseuerando. ipsum
deinde uatem in maiore etiam quam ante honore habuit, primum inter amicos
locum ei tribuens. qui cum ab omnibus Deo carus existimaretur, & propter
hanc de se opinionem esset illustrissimus, adificauit apud Ecbatana Media tur-
rim, opus pulcherrimum & singulari admiratione dignum, quod in hodiernum
usque durat, & spectantibus recentissima structura uidetur, ac si ea ipsa die qua
spectatur esset absolutum. tantam nouitatis speciem & tam integram pulchritu-
dinem habet, nihil omnino à tam longo tempore lasam, prater aliorum adificio-
rum consuetudinem, qua aequae atque homines uetustatis iniuriam sentiunt, nec
firmitatem solum, sed etiā decorem sensim deperdunt. Mos autem durat usque
in praesens tempus, ut in ea turri sepeliantur Medorum Reges & Persarū atq; Par-
thorū: eiusq; custodia Sacerdoti Iudaici generis hodie quoq; conceditur. Quod
autem in hoc uiro praecipua dignum est admiratione, silentio non prateribimus.

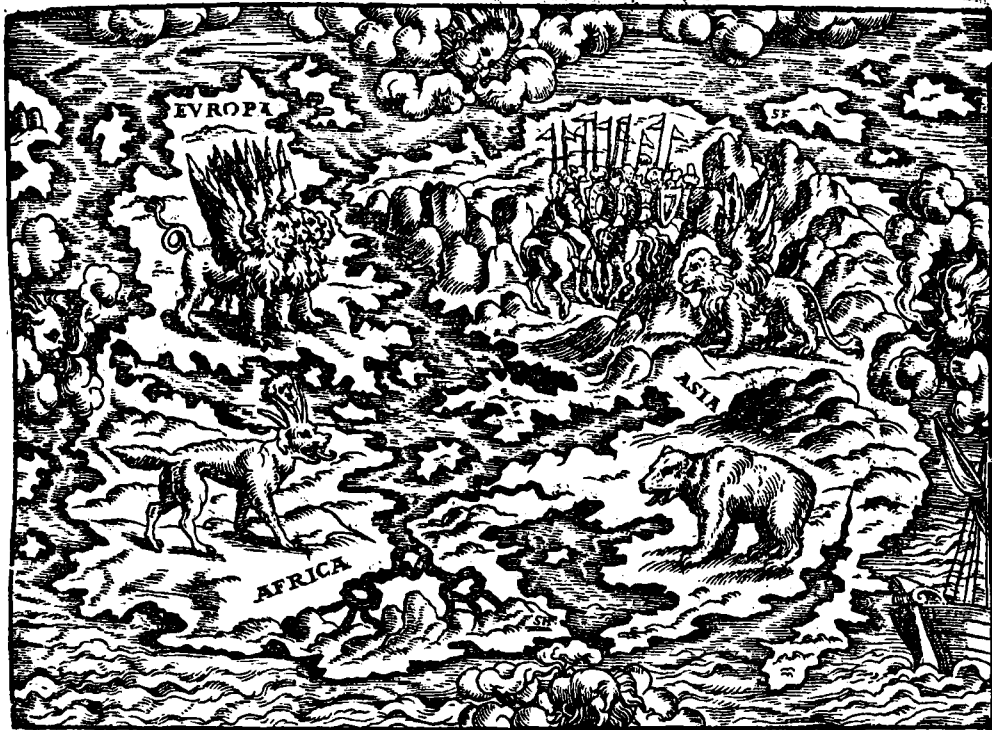
Danielis inimici à
leonib' dilaniati.

Danielis uaticinia.

Omnis enim eximia felicitas, ut Propheta excellentissimo ei contigit, & uiuen-
ti tam apud Reges quam apud populum gratioso, & post obitum sempiternam
memoriam consecuto. libri enim eius quos conscriptos reliquit, etiam nunc apud
nos leguntur, qui nobis certā fidem faciunt, quod Deus cum eo colloquia miscue-
rit.

rit. non solum enim futura pradixit quemadmodum alij Propheta, verum-
etiam tempus quo euentura essent prafinijt. Et cum alij Propheta calamitates
pradicerent, ideoq; malam gratiam apud Reges Et multitudinem vulgarem
mirent, hic bonarum rerum vates fuit, vt propter faustam ominationem qui-
dem benevolentiam omnium sibi conciliaret, propter euentuum verò certitudi-
nem fidem sibi apud vniuersum mortalium genus compararet. Exstat enim in

An. mūdi 3425.
Ante Christum
natum 539.

eius scriptis vnde maximè illius Prophetia certitudo potest colligi. ait enim se
apud Susa primariam Persidis urbem cum sodalibus prodisse in campum, Et ibi
terramotu repentino exorto, diffugientibus metu amicis solum esse derelictum,
seipsum quoq; consternatum in faciem Et manus procidicisse. ibi accessisse quen-
dam excitantem se Et iubentem, vt surgeret ac videret, qua post multa secula
euentura essent suis ciuibus. surgenti deinde ostensum esse arietem magnum, ena-
ta habentem multa cornua, Et in his vltimum ceteris celsius. versis deinde ad
occidentem oculis, vidisse se hircum delatum per aërem concurrisse cum ariete,
Et bis cornibus ictum prostrauisse humi Et conculcasse pedibus. deinde vidisse
enatum è fronte hirci cornu maximū, quo defracto erupisse pro eo quatuor alia,
obuersa in ventos singulos. Et ex his etiam aliud minus exortum scripsit, quod
postquam esset adultum, Deus qui hac ostendebat, dixit gesturum bellum cōtra
gentem ipsius, Et urbem vi expugnaturum, Et ceremonias templi conturbatu-
rum. sacrificiaq; vetituum per dies MCCXCVI. hac est visio quam in campo
apud Susa se vidisse scripsit: eamq; Deum sic interpretatum esse. Arietem si-
gnificare Persarum Et Medorum regna, cornua verò futuros in his Reges,
Et horum vltimū designari per cornu vltimum. hunc enim fore diuitijs Et glo-
ria prastantissimum. Per hircum verò indicari, fore aliquem è Græcorum Re-
gibus, qui cum Persa bis congressus eum pralio superet; totumq; eius imperium
occupet. Per cornu verò illud magnum ex hirci fronte exstans primum Regem
significari, Et per aliorum quatuor pro illo pullulationem, Et ad quatuor ter-
ra tractus singulorum versionem, successuros ostendi, post primi Regis mortem,
Et regni

Danielis visio de a-
riete & hirco, p quos
Medorum & Persarū
Regnum præfigura-
tum fuit.
Daniel. 8.

An. mudi 3425.
Ante Christum
natum 539.

Danielis de Romano-
rum imperio prædi-
ctiones.
Dan. 9.

Epicureorum error
coarguitur.

Et regni inter eos partitionem. hos neque filios eius, neque alioqui ad cognationem ipsius pertinentes, multis annis per orbem habitatum regnatos: ex hisq; exoriturum quendam Regem, qui bellum gerat cum gente Iudaorum et legibus, et formam instituta iuxta has reipublica auferat: spoliatoq; templo victimas in id induci per triennium prohibeat. qua quidem calamitas genti nostra sub Antiocho Epiphane accidit, ita ut futurum Daniel ante multos annos scripserat. Eodem autem modo scripsit et de Romanorum imperio, et quantam vastitatem illaturi essent nostris hominibus. Hec omnia diuinitus sibi demonstrata scripto tradidit, et posteris legenda reliquit, ut videntes euentum non discrepare a predictionibus, Daniele marentur ob tam insignem honorem illi a Deo habitum: simulq; Epicureorum error coarguatur, qui prudentiam e vita eijciunt, et Deo regimen rerum nolunt permittere, nec credunt vniuersitatem a beata illa et immortalis essentia vel conseruari vel gubernari, sed sine rectore et curatore mundum suo pte impetu ferri asseuerant. qui si ita ut illi autumant careret preside, quemadmodum naues sine gubernatoribus videmus procellis et fluctibus obrui, currusq; aurigis destitutos everti ac confringi, ita et ipse perderetur immoderato impetu. Quamobrem dum Danielis vaticinia considero, non possum non damnare istorum inscitiam, qui Deo negant cura esse res mortalium. qui enim fieri potuit, ut Prophetijs eius responderet euentus, si temere in mundo gererentur omnia? Verum ego hac, ita ut inueni in literas retuli, quod si quis mauult diuersam opinionem sequi, id per me quidem erit illi integrum.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER VNDECIMVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI XI. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

- I. Cyrus Persarum Rex Iudæos Babylone dimissos pristinas sedes permittit repetere, collata eis in ædificationem templi pecunia.
- II. Regij Duces & Satrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent.
- III. Cambyses Iudæos ab ædificando templo omninò abstinere iubet.
- IIII. Darius Hystaspis filius templum Iudæis ædificat.
- V. Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia.
- VI. Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuerit, quin tota Iudæorum gens Aman dolo extingueretur.
- VII. Bagoses, penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium, multis iniurijs Iudæos afficit.
- VIII. Quanta Alexander Macedonum Rex in Iudæos beneficia contulerit.

Cyrus

CAP. I.

Cyrus Persarum Rex Iudæos Babylone dimissos pristinas sedes permittit re-
petere, collata eis in ædificationem templi pecunia.

An. mudi 3426.
Ante Christum
natum 538.

DRIMO autem anno regni Cyri, qui fuit transmigratio-
nis nostra Babylonica septuagesimus, miseratus est Deus
captiuitatem et calamitatem arumnosi illius populi: et
sicut illis per Hieremiam Prophetam ante dirutam ur-
bem prädixerat, quod postquam seruerint Nabuchodo-
nosoro eiusque posteris per annos septuaginta, rursus eos re-
stituturus esset in patriam, et adificatio templo redituri
essent ad felicitatem pristinam, ita eis omnia præstitit. Ex-
citato enim ad id Cyri animo, effecit ut ille in hunc modum per uniuersam Asiam
scriberet: Hæc dicit Cyrus Rex: Quoniam me Deus maximus orbis Regem con-
stituit, hunc illum esse credo, quem Israelitarum adorat populus. Is enim meum
nomen per suos Prophetas prædixit, et quod templum eius adificaturus sim Hie-
rosolymis in terra Iudæa. Hoc autem Cyrus cognouit ex lectione libri, qui Esaiæ
Prophetias continet, ducentis et decem annis ante ipsius aetatem cõscriptas. Hic
enim secretum hoc Deum sibi indicasse dixit, quod uellet Cyrum, quem multa-
rum ac magnarum gentium Regem declaraturus esset, remittere populũ suum
in terram Iudæam, et templum suum adificare denuo. Hæc Esaias prædixit cen-
tum quadraginta annis antequam templum deuasatum est. Quibus lectis Rex
admiratus uatis diuinitatem correptus est cupidine exsequendi quæ scripta le-
gerat: conuocatisque clarioribus apud Babylonem Iudæis, ait se illis permittere, ut
proficiscantur in patriam, urbemque Hierosolyma et Dei templum adificent de-
nuo. Nam et ipsum Deum futurum illis auxilio, et se scripturum uicinis Ju-
dæa ducibus ac satrapis, ut conferant eis aurum et argentum ad templi fabri-
cam, et uictimas ad sacrificia. Hoc mandato à Cyro accepto, duarum tribuum
principes, Iudæ et Beniamitica, simulque Leuita et Sacerdotes, properè Hieroso-
lyma se conferunt: multi enim maluerunt manere apud Babylonem, non susti-
nentes possessiones suas relinquere. Quò cum peruenissent, omnes amici Regis
fuerunt eis auxilio, conferebantque ad templi structuram alij aurum, argentum
alij, nonnulli pecudum et equorum multitudinem: soluentesque, uota quibus da-
mnati fuerant, offerebant solennes uictimas, quasi urbem denuo cõderent, et pri-
stinum patrij ritus usum reciperent. Nam et uasa quibus olim templum spo-
liauerat Nabuchodonosorus, per Cyrum tunc è Babylone remissa fuerant. ea
Mithridati ararij Regis præfecto tradita sunt perferenda ad Abassarem, af-
seruanda apud eum dum templum adificaretur: cui mandatũ est, ut quàm pri-
mum id absolutum esset, mox ea Sacerdotibus et magistratibus populi redderet
in templum restituenta. quin et Epistolam ad Syriæ satrapas in hæc uerba scri-
psit. Rex Cyrus Sysina et Sarabasana S. Iudæis qui regionem meam habitant per-
missi, ut quicumque uellent in propriam patriam reuersi urbem denuo cõderent,
et templum Dei Hierosolymis adificarent eodem quo prius loco. missi autem eò
etiam ararij mei præfectum Mithridatem, et Zorobabilem principem Iu-
dæorum, ut fundamentis iactis templum superstruant altitudine cubitorũ LX.
et totidem latitudine, faciantque tres ordines è lapide polito, et unum ligneum è
materie quam fert ea regio: similiter et altare super quo sacrificent Deo: quos

Babylonicæ captiui-
tatis post septuagin-
ta annos finis.
1. Esai. 1.
3. Esai. 2.

Cyri Persarum Regis
edictum.

Esaiæ cap. 44. 45. de
Cyro uaticinium.

Cyri Iudæis reditũ
in patriam, urbis et
templi ædificationem
permittit.

Templi uasa è Baby-
lone Hierosolyma
remissa.

Cyri ad Syriæ Satra-
pas mandatum.

An. mūdi 3426.
Ante Christum
natum 538.

sumptus omnes de meo volo fieri. Vasa quoque qua Nabuchodonosorus Rex de templo prædatus est, mitto per Mithridatem ararij præfectū & Zorobabelem Iudæorum Principem, ut ea perferant Hierosolyma, & in templum Dei restituant: quorū numerus est hic: psycteres aurei quinquaginta, argentei cccc. thericlea pocula aurea quinquaginta, argentea cccc. situla aurea quinquaginta, argentea d. libatoria aurea xxx. argentea ccc. phiala aurea xxx. argentea mmcccc. præterea vasa alia magna mille. Cōcedo etiam eis eosdem redditus quos maiores eorum soliti sunt accipere, in precium pecudum, & vini & olei drachmas ducenta quinque millia quingentas, & in similitam artabas duo millia quingentas, atque hac à Samaria tributis præberi volo. immolabuntq; Sacerdotes has victimas iuxta Mosis legem Hierosolymis, & inter sacra precabuntur Deum pro salute Regis eiusq; generis, ut regnum Persarum incolume maneat. Qui verò per inobedientiam hac mandata nostra irrita habuerint, eos in crucem agi volo, & facultates ipsorum fisco nostro attribui. Atque hoc fuit Epistola argumentum. Numerus autem eorum, qui è captiuitate cōuenerant Hierosolyma xlii. millia fuere, & insuper cccclxii.

Iudæorum è captiuitate Hierosolyma pfectorum numerus.

CAP. II.

Regij duces & satrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent.

Hedio & Ruffinus
cap. 2.
1. Efd. 4.
Samaritæ ab ædificatione templi Iudæos prohibent.

Hic dum templi fundamenta iaciunt, & in hoc adificando tot sunt, circumfinitimæ gentes, præcipuè Chuthai, quibus olim è Perside ac Mediâ traductis Salmanasar Assyriorum Rex in Samaria Israelitis inde sublatis nonas sedes dederat, rogabant satrapas & eos quibus commendata erat hac adificatio, ut Iudæos impedirent, quò minus urbem ac templum instaurare valeant. Illi verò pecunijs etiam corrupti vendiderunt Cuthais suam circa demandatum officium cessationem & negligentiam, Cyro nesciente, utpote distracto in alia negocia, qui demum Massageticò bello periit. Cambyse deinde in paternum principatum succedente, ex Syria & Phœnice Ammanitarumq; & Moabitarum ac Samaritarum regionibus redditur ei talis Epistola. Domine, serui tui, Rathymus commentariensis, & Semelius scriba, & magistratus Phœnicæ ac Syria. Cognoscere te oportet Rex, quòd Iudæi qui Babylonem traducti fuerant, in regionem nostram venerunt, & ciuitatem ob defectionem merito deletam restituerunt, forumq; rerum venalium: reparant etiam mœnia & templum exstruunt. quòd si ita pergere sinantur, scito eos nec tributa persoluturos amplius, nec imperata facturos. opposcentes enim se ipsis Regibus imperare potius quàm seruire conabuntur. Quando igitur iam seruet templi adificatio, visum est nostri officij non dissimulare hoc negocium, & admonere ut inspicias maiorum tuorum commentarios, inuenturus in eis Iudæos Regum desertores & hostes, urbemq; ipsorum ob hoc crimen desolatam ac dirutam. quin hoc quoq; admonendus es, quòd si hac urbs incolatur denuo, mœniumq; ambitum absoluat, intercludetur tibi via in Phœnicen & Cauam Syriam.

Aliàs cap. 3.
Samaritarum & aliorum ad Cambysem scripta de templi ædificatione auertenda.
An. mūdi 3435.
Ante Christum natum 529.

Cambyses

CAP. III.

Cambyfes Iudæos ab ædificando templo omninò prohibet.

CAMBYSES autem lecta epistola, cum esset alioquin etiam natus ad maliciam, grauitèr commotus rescripsit hoc modo. Rex Cambyfes Rathimo commentariensi, & Belfemo, & Semelio scriba, & reliquis Samaria ac Phœnices habitatoribus hac dicit. Lectis quas misistis literis, iussi inspicere maiorum meorum commentarios ubi inuentum est urbem istam semper inimicam fuisse Regibus, habitatoresq; eius seditiosos perpetuò studuisse concitandis bellis & rerum nouitatibus. quodq; Reges habuerint potentes ac violentos, qui continuis tributorum exactionibus Phœnicen & cauam Syriam vexauerint. Ego igitur iubeo non permissi Iudæos urbem denuò condere, ne per hanc occasionem crescat eorum malicia, qua concitati hæctenus rebelles fuerunt Regibus. His literis perlectis Rathymus & scriba Semelius cum collegis euestigio conscensis equis properarunt Hierosolyma ducentes secum magnam hominum multitudinem, prohibueruntq; Iudæos ne urbem & templum ædificare pergerent. Itaq; dilatatum est id opus per annos IX. usq; in secundum annum regni Darij Persarum Regis. Cambyfes enim cum per sexenniū regnasset, subacta interim Ægypto, reuertens ab ea expeditione apud Damascū est mortuus. Sublatis deinde Magis qui post eius obitum regnum per integrum annum occupauerant, septem illa Persarum familia Hytaspis filium Darium communibus suffragijs Regem declarauerunt.

CAP. IIII.

Darius Hytaspis filius templum Iudæis ædificat.

Darius adhuc priuatus uouerat Deo si regnum adipisceretur, quicquid sacrorum uasorum apud Babylonem esset, remissurum se in templum Hierosolyma: & sorte fortuna per illud tempus uenerat ad eum à Hierosolymis Zorobabel, qui captiuorū Iudæorum dux declaratus fuerat. nam erat uetus Regis amicus. quamobrem inter satellites cum alijs duobus assumptus, speratum honorè consecutus est. Primo autem sui regni anno Darius splendido ac magnifico apparatu excepit tam domesticos suos, quam Medorum ac Persarum satrapas, prouinciarumq; presides ab Indis usq; ad Æthiopas, & præfectos copijs per CXXVII. satrapias. Cumq; ad satietatē epulati, discessissent cubitum ad suū quisq; diuersorium, Darius post breuem in lecto quietem à somno relictus, nec ualens redormiscere, cœpit fabulari cum tribus satellitibus: & qui proponendam à se questionem uerius ac prudentius soluerit, ei præmiū fore promisit usum purpuree & aurei poculi in cubatu quorū, ac uetatione usurū instrumento aureo, & tiara byssina ac torquæ aureo: & in cōfessu habiturū locum Regi proximum, annumeratū inter gentiles regiones. post hæc promissa quarit ex primo num uinū maximè polleat, ex secundo num Reges, ex tertio num mulieres, an fortè ueritas magis quam hæc omnia. his ad inquirendū propositis siluit. Manè uerò accersuit megistanas & satrapas ac toparchas, residensq; ubi solebat iura reddere, iubet satellitū illorū quenq; coram toto cœtu respondere ad questionem sibi propositam, quid ipsi uideatur uerius. Tum primus eorū sic exorsus est uini predicare potentiā. Viri illustrissimi, equidem uino potētia palmā tribuere haud dubito, dū eius uirtū hinc coniecturā capio. Animaduerto enim quod quorumuis potentia mentē subuertit, & uel Regis

An. mūdi 3435.
Ante Christum
natum 529.
Cambyfis rescriptū
in quo Iudæos ab ædificando templo deterrēt.

Hedio & Ruffinus
Cap. 3.
Alias Cap. 4.
Darius Hytaspis filius Rex Persarum.
An. mūdi 3443.
Ante Christum
natum 521.

1. Efd. 5. 6.
Darius se sacra uasa Hierosolyma remissurum uouet.

Zorobabel.

Darius tribus satellitibus tres questiones proponit.
3. Efd. 3.

Primus uini potentiam prædicat.

An. mūdi 3443.
Ante Christum
natum 521.

animum sic afficit, ut non secus quam puer aliquis parentibus orbis curatoris egeat: seruum quoque sua conditionis oblitum ad dicendi libertatem concitat, et pauperi addit animos diuitis. mutat enim et regenerat animas quas subingreditur. nam et calamitosorum extinguit tristitiam, et aere alieno atque usuris oppressos facit aliquantisper videri sibi omnium ditissimos, ut obliti sui nihil sonent humile, sed talenta crepent, et alia fortunatorum verba magnifica. praeterea tam ducum quam Regum illis sensum ac metum eximit, et omnem amicorum ac familiarium memoriam. armat enim homines vel aduersus carissimos, eosque facit videri alienissimos. cumque edormito temeto per noctem sobrii fuerint redditi, surgunt omnino insciji qua eis per ebrietatem patrata sunt. quo fit, ut his argumentis persuasus vinum ducam rem omnium longe potissimam simul et violentissimam. Postquam primus prolata sua de vino sententia dicendi finem fecit, tum secundus cepit extollere potestatem regiam, huius vires assue-rans esse maximas omnium qua intellectu ac potentia praeclata sunt. id conatus est probare his rationibus. Omnium rerum penes homines esse imperium qui et terras et maria ad quoscunque usus seruire sibi adigunt. at ipsis hominibus Reges imperitare, eisque quidlibet pro suo mandare arbitrio. proinde qui in fortissimum animalium habent dominium, eorum vim ac virtutem merito existimandam insuperabilem. Quid? quod dum ad bella et pericula subditos mittunt, omnes eorum imperata obsequenter faciunt, siue dum per eos obijciuntur hostibus, siue dum coguntur cum moenibus ac turribus, atque adeo cum montibus, ipsaque rerum natura bellum gerere, ipsorum iussu parati vel occidi vel occidere, dum ne videantur a regis mandatis usquam digredi. parata deinde victoria, belli commoda uniuersa ad Regem redeunt. iam vero qui alieni a militia, dant agris colendis operam, post longos labores et sudores comportatis fructibus Regi tributa persolunt: et quicquid ille iusserit, hoc necessario sine mora perficitur. Interim ille expletus omnibus delicijs et voluptatibus dormit in cubiculo, excubantibus ante fores satellitibus, et ceu vinculis metu nusquam discedentibus. nemo enim audet dormiente illo relicto abire ad curanda propria negocia, sed unam hanc curam putans necessariam, in hac una est assiduus. Et qui fieri potest, ut non is sit omnium potentissimus, cui tanta hominum multitudo paret per omnia? His peroratis successit tertius Zorobabel, dicturus de mulieribus et veritate, quarum vis quanta sit quamque prepolleat ceteris rebus omnibus, sic dicere aggressus est. Confessum est et vinum pollere plurimum, et Regem cui omnes obtemperant, maior tamen est potentia mulierum. nam et Rex per mulierem in lucem hanc productus est, et eos qui vites colendo vinum nobis afferunt, mulieres et educant et pariunt: et nihil est omnino quod non illis acceptum ferendum sit. nam et vestimenta nobis texuntur harum opera, et rei domestica cura his est concredita: nec ullo pacto possumus carere faeminis. sed licet argento multo abundemus et auro, preciosisque rebus alijs, simul atque mulierem formosam conspexerimus, neglectis illis omnibus inhiamus in visa pulchritudinem, et libenter ei bonis cedimus, modo adamata forma frui liceat. Relinquimus etiam parentes ac patriam, et vel amicissimorum saepenumero propter mulieres obliuiscimur: ac ne commori quidem cum illis refugimus. addam et aliud argumentum earum potentia non minimum. quicquid terra marique longo labore questum est, nonne totum hoc mulieribus committimus? Ipsum etiam Regem tantarum re-

Secundus potestatem
regiam extollit.
3. Esdr. 4.

Zorobabel tertius Sa-
telles mulierum Sa-
telles mulierum vim
prepolleat primū
ostendens, mox veri-
tati ut infractae pal-
mam attribuit.

rum dominum vidi aliquando ab Apame Rapsacis Themafini filia, concubina sua cadi alapis, nec hoc tantum ferre, sed ut sibi detractum diadema capiti illa suo imponeret, ridentem cum ridete. Et irata illa merentem, et adulatorie se ad affectus illius attemperando humiliter satisfaciens. si quid eam offensam animaduertet. Interim dum satrapamirabundi alij in aliorum vultus inter se mutuo conijciunt oculos, Zorobabel ad veritatis laudes fecit transitum. Dixi, inquit, et declaravi quantum mulieres polleant, veruntamen nec haec nec Rex veritati ullo modo conferendus est. Nam cum terra sit maxima, caelum item immensa altitudinis, et sol celeritatis ineffabilis, cumque haec Dei voluntas gubernet ac moueat, qui Deus iustus est et verax, consequitur ut veritas sit rerum omnium longe potentissima, contra quam iniustitia nihil omnino valeat. praeterea reliqua omnia quantumuis polleere videantur, mortalia sunt et celeres habent exitus, veritas vero immortalis est atque sempiterna. Quin et ea quae ab illa percipimus nec mortalia sunt, nec iniuria temporum aut fortuna reciprocis vicibus obnoxia, sed iusta et legitima, secretaque ab omni labe iniustitia. his dictis Zorobabel sermone finem imposuit. Acclamante vero auditorio quod dixisset optimè, et quod sola veritas vim omnis senij vel mutationis expertem habeat, iussit eum Rex postulare aliquid ex his quae illi paulo ante ultrò fuerat pollicitus. Libenter enim se concessurum, ut viro sapienti, et qui prudentia vincat ceteros. quare posthac, inquit, assessor meus eris, receptus inter cognatas mihi necessitudines. His auditis admonuit eum voti, quo se obligauerat, si adipisceretur potestatem regiam: id autem erat, denuò condere Hierosolyma, et ibi Dei templum instaurare, ac deinde sacra vasa olim per Nabuchodonosorum inde sublatam, et Babylonem perlatam, restituere. Haec est, inquit, mea postulatio, quam nunc mihi permittis, sapientem me virum iudicans. Tum Rex latus assurgens excepit eum osculo, moxque scripsit toparchis et satrapis, iubens eos deducere Zorobabelem, eosque qui una profecturi erant ad instituendam et absoluenam templi fabricam. Mandauit etiam per literas Phoenices ac Syria magistratibus ut materiam cedrinam in Libano excisam deportarent Hierosolyma, et instaurantem eam urbem adiutarent: in quibus literis hoc quoque adscriptum erat, iubere et velle Regem liberos esse omnes Iudeos quotquot ex captiuitate Hierosolyma postliminio redierint et procuratores suos ac satrapas vetuit quicquam in regios usus à Iudeis exigere: et quantumcunque agrorum occupare valeant, permisit eos immunes à tributis colere. Idumais etiam et Samaritanis atque Syria caua habitatoribus imperauit, ut agros qui aliquando Iudeorum iuris fuissent antiquis possessoribus redderent, atque insuper quinquaginta talenta in fabricam templi conferrent. ipsis autem iuxta patrias leges sacra facere permisit, et quae in hunc usum essent necessaria, sacrasque vestes in quibus Pontifex et ceteri sacerdotes rem diuinam faciunt, de suo praeberi voluit, necnon etiam organa quibus Leuitae sacros hymnos accinunt. et custodibus urbis atque templi certas terra portiones assignari iussit, ac in singulos annos pro alimentis certam pecuniã. denique de remittendis sacris vasis, deque Iudeorum restitutione, confirmauit omnia quae prius Cyrus decreuerat. Zorobabel autem hanc gratiam à Rege consecutus, quamprimùm egressus est regiam, suspiciens in caelum, gratias egit Deo, quod coram Rege inter concertatores visus sit sapientior, confitens totum hoc diuini esse beneficij: peractaque gratiarum actione precatus ut et in posterum propitius esse pergeret, Babylonem profectus est, letum popula-

An. mudi 3443.
Ante Christum
natum 521.

Zorobabel ex oratione sua laudem et munera praecleara consequitur.

Darius admonitus voti, templi restorationem mandat.

Ruffinus Cap. 4.
Darii Regis scriptum & mandatum de libertate, possessionibus, templo & sacrificijs Iudeorum.
1. Efd. 6.

Euangelium Iudaeis allatum.

An. mūdi 3443. Ante Christum natum 521. popularibus suis nuncium afferens. Quo audito primum gratias egerunt Deo pro reddita sibi patria: deinde ad epulas & compotationes versi, per huiusmodi hilaritates continuos septem dies exegerunt, ob receptam patriā ceu natalitiam festiuitatem denuò celebrantes. deinde duces Hierosolymitana profectiois ex sua queng tribu elegerunt, comparatis & iumentis qua uxores ac liberos ueherent: deducuntibusq, quos Darius ad hoc ipsum miserat, genialiter uiam emetiebantur hilares, personantibus omnia tibijs, & cymbalis perstreptibus, prosequente per lusum ac laticiam & reliqua Iudaorum multitudine. nam certus numerus è singulis cognationibus selectus proficiscebatur: quas nominatim percensere non libet, ne interrupta narrationis serie lectori tadium afferam. hoc tantum dicam compendio, fuisse pubertatem egressorum quater mille millia & sexcenta viginti octo millia, duntaxat ex tribu Juda & Beniamitica. Leuitarum enim sequebantur quatuor millia & septuaginta. promiscua uerò multitudinis puerorum ac mulierū numerus erat quadraginta millia DCCXLII. praeterea Leuitici generis cantores aderant CXXVIII. ianitores CX. sacri serui CCCXXII. ad hac qui dicebant se Israëlitas, nec tamen poterant approbare genus suum, sexcenti quinquaginta duo. reiecti sunt etiam ex ordine & honore sacerdotali quotquot duxerant uxores, quarum genus nec ipsi indicare poterant, nec in Leuiticis & sacerdotalis genealogijs inueniebatur. erant autem numero DXXV. Sequebatur etiam seruitiorum multitudo septem millium CCCXXXVII. cantores etiam & cantatrices CCXLV. camelis CCCCXXXV. iumenta DXXV. Dux autem multitudinis quam modo recensui, fuit Salathielis filius Zorobabel, ex tribu Juda & stirpe Dauidis natus, & cum eo Iesus Iosedeci Pontificis filius, & Mardocheus ac Serebaus: hi duo tribulium suffragijs ad ducatum electi, qui etiam contulerunt in sumptus huius profectiois minas auri centum, argenti uerò quinquies mille. atq, in hunc modum sacerdotes ac Leuita & pars quadam populi Iudaorum qui tum apud Babylonem erat, ad habitanda Hierosolyma sunt deducti. reliqua uerò multitudo paulisper discedentes profecuta, domos quisq, suas redijt. Septimo autem mense postquam Babylonem exiuerant, Iesus Pontifex & Zorobabel Princeps dimissis circum oppida nuncijs è tota regione populum Hierosolyma conuocauerunt, cupide ad mandatum eorum conuenientem: & adificauerunt altare in quo prius fuerat loco, ad offerenda Deo sacrificia iuxta leges per Mosem traditas. Quae dum faciunt, non aquis oculis aspiciabantur à finitimis gentibus, quibus exosi erant omnibus. Celebrauerunt autem etiam Scenopegiam per idem tempus, iuxta legislatoris praescripta, & post hac oblationes & quotidiana sacrificia, uictimasq, sabbatorum atq, omnium sanctarum festiuitatum. tum qui uota uouerant, reddebant ea sacrificantes à nouilunio mensis septimi. Deinde templi adificationem sunt aggressi, expendentes multas pecunias in camentarios & fabros, & multum alimentorum in cibos eorum qui conuehebant materiem. Hoc enim Sidonij facile ac libenter faciebant, trabes cedrinās de Libano deferentes, quibus mox in rates compactis, in Ioppensem portum eas perducebāt, ita ut primum à Cyro, & tum iterū à Dario iussu fuerant. Hac fiebant anno à reditu Iudaorū secundo, mense secundo, quando iactis templi fundamentis prima die Decemb. caeperunt superstruere: praposueruntq, operi curando Leuitarum quotquot uigesimalium annum attigerant, & Iesum cum filijs ac fratribus, & Zolimielem Juda fratrem, Amiadabi filium, eiusq,

Iudaei è Babylone Hierosolyma proficiscuntur.

3. Efd. 5.

Numerus Iudaorum & Babylone proficiscuntur.

1. Efd. 2.

Zorobabel Dux & Iosua Pontifex.

Iesus Pontifex & Zorobabel Princeps altare adificant.

1. Efd. 3.

Scenopegia.

Templum adificari ceptum.

eiusq; filios: quibus summa cura & diligentia commissum negocium tractantibus, celerius opinione crescebat templi adificium. Id ubi factum est, accedentes sacerdotes ornati suo cum tubis, & Leuita Asaphiq; progenies, canebant ja-

An. mudi 3443.
Ante Christum
natum 201.

ros hymnos, in Dei laudem à Davide quondam institutos. Sacerdotes autem & Leuita cognationumq; Principes atate prouectiores, qui & illud prius templum videre meminerant magnum & opulentum, & hoc recens pro presentium fortunarum tenuitate deterius fieri animaduertebant, reputantes quantum ab illa prisca felicitate abesset, oborta inde mœstitia temperare à lacrymis non poterant: vulgus autem contentum erat presenti templo, ut quod nulla priorum temporum comparatione seipsum cruciabat, nec ullum detrimentum factum quibat animaduertere. contra seniorum ac sacerdotum multo deteriore conditione res suas esse existimantium gemitus, vix concentu tubarum obscurari poterat. Samaritæ autem inimici auditis tubis, & latantium atq; dolentium promiscuis vociferationibus, accurrerunt volentes causam discere: & cognito quòd Iudæi è captiuitate Babylonica post liminio reuersi templum instaurarent, adeunt Zorobabelem ac Jesum Principesq; cognationum, postulantes ut eos admitterent ad templum communi sumptu adificandū. Nam se quoq; aiebant eundem Deum colere, & eius gloriari nomine, religionisq; eius studiosos fuisse, iam inde ab illo tempore quo Salmanassar Assyriorum Rex è Chuthia & Media gentem eam in loca illa transtulerat. Ad qua postulat a illi de communi sententia responderunt, ad simul adificandum admitti eos non posse, cum & prius Cyrus & nunc Darius ipsos adificare iusserint: licere tamen eis ibi adorare. idq; facere vetari eorum neminem, ac nec aliarum quidem gentium quenquam, cum omnibus hominibus eo venientibus templum ad adorandum pateat. His auditis Chuthæi, sic enim nos Samaritæ appellamus, indignè tulerunt: & instigauerunt Syria gentes, ut Satapras rogarent quem admodum sub Cyro primum, ac mox sub Cambyse, ut templi adificationem impedirent, Iudæorumq; conatus & diligentem circa hoc opus operam quoadliceret de industria remorarentur. Per idem tempus ascen-

Samaritæ templi adificationem promouere volentes, reijciuntur.

Samaritæ templi adificationem impedire cogitant.

An. mūdi 3443. Ante Christum natum 521. Legati Syriae, templi & urbis muniendae causam quaerentes, ad Iudaeos missi. 1. Efd. 5.

dit Hierosolyma Sisines Syria ac Phoenices praefectus, & Sarabazanes cum quibusdam alijs, rogaueruntque Iudaeorum Principes, cuius permissu templum sic aedificarent, ut arx potius quam sanum existimari possit: & cur tam firmis mœnibus & porticibus urbem cinxissent. Responderunt Zorobabel & Iesus, seruos se esse Dei maximi, cui templum hoc exstructum à quodam eius gentis Rege fortunatissimo & in omni virtute excellentissimo per multas aetates incolume steterit. Deinde ob maiorum suorum impietatem per Nabuchodonosorum Babyloniorum & Chaldaeorum Regem expugnata & deleta urbe, temploque spoliato ac incenso, & populo in captiuitatem Babylonicam abducto, Cyrum qui Persidis & Babylonia regno potitus sit, regio diplomate mandasse templi instaurationem, & donaria vasaque per Nabuchodonosorum sublata tradidisse Zorobabeli & Mithridati arary sui praefecto, ut ea deportarent Hierosolyma, rursusque in templum instauratum reponerent. eiusdem enim Regis mandato Abassarum missum ad eam urbem, ut daret operam, ut id templum primo quoque tempore absolueretur. eum acceptis regis literis confestim venisse & fundamenta iecisse. atque ex eo tempore nunquam inimicas gentes inturbare aedificationem atque impedire destitisse. Quare si illis ita videretur, scriberent Dario, ut inspectis regis commentarijs manifestum fiat vera ipsos omnia dicere. His auditis Sisines & alij cum eo, noluerunt aedificationem inhibere inconsulto Dario, sed confestim ei de hac re scripserunt. Iudaeis enim sollicitis & metuentibus ne Regem peniteat iussisse reparari Hierosolyma, duo prophetae qui tum erant in populo, Aggeus & Zacharias, bono animo eos esse iubebant, nec à Persis quicquam timere: quandoquidem ipsi compertam haberent super hac re Dei voluntatem: quibus credens populus assiduus erat in opere, nulla die id intermittens. Cumque Samaritae Dario scripsissent, accusantes Iudaeos quod urbem muniant, templumque arci quam fano similis exstruant: asseuerantes non esse hoc in re Regis, & ostendentes Cambysis epistolam, per quam eam aedificationem impediuerat & velerat, ratus non esse rebus suis tutam aut utilem: postquam etiam Sisines & collegarum de eodem negotio literas accepit, iussit regios commentarios super hac re consuli: & inuentus est apud Ecbatana castrum Media liber, in quo haec scripta continebantur: Anno primo regni sui Cyrus Rex decreuit, ut templum Dei cum altari Hierosolymis aedificaretur altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine. quod haberet ordines è lapidibus politis tres, & ligneum unum è materie quam fert ea regio: & sumptus in hoc ex arario Regis praberentur. Sed & vasa templi quae Nabuchodonosorus sustulerat, reddantur & reportentur Hierosolyma. Utque cura eius negotij sit penes Abassarem Syria ac Phoenices praefectum eiusque collegas, qui abstinerent quidem ipsi ab eis locis, seruos vero Dei Iudaeos & eorum Principes sinerent templum struere: ipsi vero adiutarent eos in hoc opere de tributis sua prouincia, & ad sacrificia quoque suppeditarent, tauros, arietes, agnos, hados, similam, oleum, vinum, & cetera quae sacerdotes postulauerint, qui deprecaturi sint Deum pro salute Regis atque Persarum. Quicumque autem contra mandatum hoc facere ausus fuerit, is ut comprehensus in crucem agatur, & facultates eius fisco addicantur. inibi etiam addita erat execratio, ut quicumque eius templi aedificationem vetare voluerit, Deum eum feriat, atque hoc modo iniquitatem eius cohibeat. Hac cum Darius in Cyri commentarijs inuenisset, rescripsit Sisini & collegis eius hoc modo. Rex Darius Sisini

Aggeus & Zacharias prophetae.

Samaritae templi & urbis restorationem impedire conantes, magis promouent.

Cyri de Iudaeis eorumque templo decretam.

An. mūdi 3450. Ante Christum natum 514.

1. Efd. 6.

Sisini

Sisini magistro equitum & Sarabazani ceterisque magistratibus S. Mitto ad vos exemplar epistola Cyri, quam in ipsius commentarijs inueni: volog, ut omnia fiant, quemadmodum in ea continentur. Valet e. Ergo cognita ex his literis voluntate Regis, Sisines & reliqui decreuerunt eam per omnia sequi. itaque suscepta cura sacra fabrica, adiuuabant Iudeos magistratusque illorum & Principes & magnis omnium studijs proficiebat templi edificatio iuxta mandata Cyri & Darij prophetaribus interim Aggeo & Zacharia: absolutumque est intra septennium. Anno autem regni Darij nono, vigesima tertia die mensis undecimi, qui nostris dicitur Adar, Macedonibus distrus, sacerdotes ac Leuita cum reliqua Israëliitarum multitudine obtulerunt sacrificia pro renouata post captiuitatem pristina felicitate proque recepto nouo templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos cccc. hircos xii. pro peccatis totidem tribuum: constitueruntque Leuita iuxta Mosis leges ex ordine suo ianitores per singulas portas, adificauerant enim Iudei porticus quoque quibus templum circumquaque includebatur. Instante deinde azymorum festo, mense primo, qui Macedonibus est Xanthicus, nobis vero Nisan, confluit totus populus ex oppidis in urbem: celebraueruntque id festum casti ac puri una cum coniugibus ac liberis ritu patrio, & victimam paschalem immolantes decima quarta luna epulati sunt per continuos dies septem, nullis sumptibus parcentes, holocaustomata etiam offerentes, & agentes gratias Deo, qui eos tandem antiqua patria & eius legibus ac ritibus restituerit, deflexo ad benignitatem ac clementiam Regis Persici animo. atque ita summa liberalitate in re diuina usi incoluerunt Hierosolyma, instituta ea Reipub. forma qua per optimates administratur. penes Pontifices enim fuit summa autoritas, donec Asamonaeorum gens mutato rerum statu regnum obtinuit. ante captiuitatem enim iam inde a Sauli & Dauidis temporibus, egerunt sub Regibus per annos DXXXII. menses sex, dies decem. & ante hos aequè monarcha res administrauerunt appellati Iudices, qui Reipub. status plus quam quingentis annis durauit post Mosis & Jesu imperium. Hoc igitur modo se habebant Iudaei in patriam restituti sub Cyro & Dario Regibus. Samaritae autem, insensa gens & inuida, multis molestiis eos afficiebant, freti opibus, & affectantes cognati Persarum videri, quod inde essent oriundi. nam quae iussi erant, ex tributis in sacrificia conferre grauebantur, magistris equitum interim coniuuentibus: & quacumque in re vel per se, vel per alios poterant nostram gentem ledere, nullam occasionem praetermittabant. Visum est itaque senatui populoque Hierosolymitano legationem ad Regem Darium mittere, & Samaritae accusare: cuius legationis caput fuit Zorobabel, assumptis alijs quatuor collegis. Ceterum Rex cognitis criminibus quae per legatos Samaritae obijciebantur, dedit eis literis perferendas ad magistris equitum eius prouincia, & ad Senatum Samaritanum, in quibus haec continebantur. Rex Darius Tangara & Sambaba magistris equitum apud Samariam, & Sadraca ac Bobeloni reliquisque eorum conseruis. Zorobabel, Ananias, & Mardochaeus Iudaorum legati accusauerunt vos, quod molesti fueritis templum adificanti, quodque non praebeat impensas in sacrificia, quas me iubete praebere illis debueratis. Volo igitur ut lecta hac epistola praebeat is eis ex regio arario in qua tributa Samaria seruantur, quicquid sacrificiorum usus postulat, ut non desinentes quotidie sacrificare tam pro me, quam pro Persarum gente Deum deprecentur.

An. mudi 3450.
Ante Christum
natum 514.
Darij ad Syriae praefectos epistola.

Templi aedificatio
absoluta.

Templum 23. Martij
scu vt est i. Efd. 6.
Martij 3. dedicatum.

Pascha celebratur.

Reipub. forma Hierosolymis instituta.

Samaritae Iudaeis infensi.

Iudaeorum ad Darium legatio.

An. mudi 3464
Ante Christum
natum 500.

Mandatum de sumptibus ad structuram templi praebendis.

Xerxis Darij filij in Iudzorum gentem beneficia.

An. mūdi 3464
Ante Christum
natum 500.
Hedio & Ruffinus
Cap. 5.
i. Efd. 7.
Xerxes Rex Persiz.

Esdra legis peritus.

An. mūdi 3506.
Ante Christum
natum 458.
Xerxes Iudzis fa-
cet.

DE FUNCTO autem Dario successit Xerxes filius, sicut regni ita
et pietatis paterna haeres. nihil enim ex patris institutis circa di-
uinum cultum mutauit, et Iudaos summa beneuolentia prose-
cutus est. Hoc regnante Pontifex erat Joacimus Jesu filius: a-
pud Babylonem uero degentium Iudaorum primarius sacerdos
erat Esdras, uir iustus, et de quo optimus rumor fuit apud populum. is cum esset
legum Moisaicarum peritissimus, in Regis amicitiam peruenit. et cum decre-
uisset proficisci Hierosolyma, secumque aliquos e Babyloniis Iudaeis ducere, pe-
tuit a Rege commendatitias ad Syria satrapas literas, quas et impetrauit hoc
modo scriptas. Rex Regum Xerxes Esdra sacerdoti. et lectori legis Dei S. De-
cretum est a me, et septem meis Consiliariis, ut quicumque in regno meo de Is-
raëlitis et sacerdotibus eorum ac Leuitis uoluerit tecum Hierosolyma petere,
per meam benignitatem hoc ei liceat facere, et inuisere Iudaam iuxta Dei le-
gem: utque Israelitarum Deo dona perferatis, quae ego et amici uouimus. pra-
terea facio tibi potestatem auferendi omne aurum et argentum quantumcunq;
populus tuus per totam Babyloniā degens offerre uoluerit, quo emantur
uictima super altare Dei uestri immolanda: et fabricandi ex auro ac argen-
to uasa quacunque tu et fratres tui uolueritis. Sacra quoque uasa quae tibi
dantur, Deo tuo dedicabis: et si quid aliud in hunc usum opus fuerit, pro tua
prudencia fieri curabis, et de nostro fisco eos sumptus facies. quin et praefectis
ararij apud Syriam et Phoenicem te commendauit, scribens eis ut quicquid Es-
dras sacerdos et lector legis Dei petierit, sine mora dent. Et ut Deus propi-
tius sit mihi et meis liberis, uolo usque centum coros tritici Deo secundum le-
gem dari. Uobis quoque magistratibus praecipio, ut a nemine sacerdotum, Le-
uitarum, sacrorum cantorum, ianitorum, sacrorum seruorum, quicquam exi-
gatis, neue ulla onera eis imponatis. Tu uero Esdra iuxta concessam tibi diuini-
tus sapientiam constitue iudices, qui per Syriam ac Phoenicem iura reddant po-
pulo tuam legem scienti: quin et nescientes doce liberè, ut quisquis legem Dei
uel legem regiam uolauerit, mulctetur pecuniis, aut etiam damnetur capite,
utpote qui non per ignorantiam, sed per contumaciam peccauerit. Vale. His li-
teris acceptis Esdras gaudens adorauit Deum, et gratias egit, illi benignitatem
regiam acceptam referendam, et illum maxime dignum cui gratia agantur
existimans. Aduocata deinde Iudaorum concione qui apud Babylonem dege-
bant, et perlecta epistola, ipsam quidem retinuit: exemplar uero eius in Me-
diam ad omnes suae gentis homines transmisit. qui cognita Regis erga Deum pie-
tate, et erga Esdras beneuolentia, omnes uehementer sunt latati: multi uero
ex eis assumptis suis facultatibus Babylonem uenerunt, cupientes reuerti Hiero-
solyma. reliqua Israelitarum multitudo assuetum iam domicilium noluit relin-
quere. quapropter duae tantum tribus per Asiam et Europam sub Romano de-
gunt imperio: decem autem tribus nunc quoque ultra Euphratem sunt, infinita
hominum millia, quae uix est numero comprehendere. Caterum ad Esdras magna
multitudo conuenit tam sacerdotum et Leuitarum, quam ianitorum sacrorumque
uel cantorum uel ministrorum. Ille uero omnes qui ex captiuitate in patriam reuerti
uolebant ad Euphratem congregauit: ubi peracto triduo ieiunio, uotisque pro
incolu-

Esdra Iudzorum qui a-
pud Babylonem de-
gunt, conuocat.

incolumitate & felici itinere conceptis, (recusauerat enim deductores equites, dicens Deo salutem suorum cura futurā) iter ingressi die duodecima primi mensis anno regni Xerxis septimo, peruenierunt Hierosolyma eiusdem anni mense quinto. & continuo Sacerdotibus gazophylacij custodibus Esdras sacram pecuniam tradidit, argenti talenta sexcenta quinquaginta. vasa argentea talentorum centum, vasa aurea talentorum viginti, vasa area auro meliora pondo talentorum XII. Hac enim erant dona Regis eiusq; amicorum, & Israelitarum Babylone manentium. quo facto obtulit Deo secundum legem holocaustomata, tauros XII. pro communi salute populi, arietes & agnos LXXII. hircos pro peccatis XII. procuratoribus etiam Regijs, & praefectis Phoenices ac Syria scriptas à Rege reddidit epistolas: qui cum eis non parere non possent, omni honore gentem nostram prosecuti sunt, & in omnibus necessitatibus eis fuerunt auxilio. Et consilium quidem huius migrationis ab Esdra profectum est, (successum autem felicem Deus addidit, ut equidem reor, viri huius virtutem ac pietatem respiciens. Aliquanto deinde post comperit quorundam indicio, quod quidā è vulgo Sacerdotum & Levitarum parum seruauerint instituta & leges patrias, & ductis alienigenis vxoribus ordinem Sacerdotalem confuderint: rogatusq; ab eis ut ferret auxilium legibus, ne Deus propter paucos iratus omnes denuo communi clade feriat. scidit vestem praetristitia, vellens capillos & barbam, & humi se prosternens, eo quod primores populi deprehensi essent in tali crimine: & cogitans non esse audituros, si iuberet eos vxores cum liberis eijcere, nolebat se à terra attollere. Itaque concurrerunt ad eum quotquot erant bona mentis, & vnà stebant addentes se socios eius tristitia. Esdras autem sublati ad calum manibus, Me quidem, inquit, pudet ad calum oculos attollere, dum cogito quod populus ne maiorum quidem suorum cladibus admonitus à peccando abstinere: tu tamen clementissime Deus nostri misertus seminarium aliquod & reliquias superstites conserua, quas Hierosolyma in antiquam patriam reducere dignatus es: & da veniā praesentis errati, mortem quidem commeritis, veruntamen in tua bonitate sperantibus. Dum ita pius Sacerdos lacrymatur cum eo cœtu qui ad eum conuenerat mixtus ex viris & mulieribus atq; pueris, accessit eò quidā primarius Hierosolymita nomine Achonius, confitens se peccasse qui alienigenas vxores duxerint: suasiq; ei ut omnes adiuraret, ut vxores cum nata ex illis prole abijcerent: & si quis lege parere nollet in eū animaduerteret, qui secutus viri consiliū, exegit super hac re iusiurandū à principibus Levitarū & sacerdotū & tribuū Israelitarū. quo facto exiuit templo & cōtulit se in domicilium Ioānis & Elia sibi. ibiq; totam eam diem ieiunus praemœrore exegit. Proposito deinde edicto ut omnes captiuitate reuersi intra biduum aut triduum Hierosolyma cōuenerent, & quisquis per contemptum nō adfuerit intra praescriptum tempus, ut excommunicetur, bonaq; eius sacro arario addicantur, intra triduum cōuenerunt utriusq; tribus homines, vigesima die noni mensis, quē Hebraei thebethum, Macedones Apellam nominant. cumq; confedisent in superiore parte templi, praesentibus etiam senioribus, & frigus propter anni tempus esset molestum, surgens Esdras accusauit eos, qui contra leges duxissent vxores alienigenas. nunc si velint rem Deo gratam & sibi metipsis utilem facere, ablegandas esse vxores eiusmodi. acclamatum est facturos id omnes a quo animo, sed esse earū non paruum numerum, & tempus esse hibernum, nec posse rem eam intra vnā aut alteram

Rr 3 diem

An. mūdi 3506.
Ante Christum
natum 458.
Esdras Hierosolyma
profectus, vasa aliq;
preciosa gazophyla-
cij custodibus tradit.

Precatio Esdrae pro
Leuitis qui duxerāt
exteris.
1. Esd. 9.

Mandatum de dimittendis
exteris.
1. Esd. 10.

1. Esd. 10.

An. mudi 3506.
Ante Christum
natum 458.

diem perfici. itaque opus esse ut negotium hoc differatur aliquantisper, & tum demum principes aliquot qui sint alieni ab hac culpa, cum selectis undecunq; senioribus inquisitionem faciant eorum qui contra legis prescriptum uxores duxerint. consenserunt omnes in eam sententiam, & prima die mensis decimi cepta inquisitione, qua duravit usque primam diem mensis sequentis, inuenerunt multos tam ex Iesu Pontificis cognatione quam ex ceteris Sacerdotibus ac Leuitis & alijs Israelitis, qui & uxores & natos ex eis liberos sine mora abiecerunt, pluris facientes legum obseruantiam, quam naturales affectus quantumuis violentos: moxq; ad placandum Deum arietes immolauerunt. quorum nomina recensere est necesse. atq; ita Esdras hoc erratum circa connubia correxit, & malam in hoc consuetudinem emendauit, ut in posterum hac reformatio stabilis ac firma permaneat. Septimo autem mense dum scenopegia festum celebratur, & ferme totus populus conuenit, accedentes ad patentem templi partem qua orientalem portam spectat, rogauerunt Esdras, ut eis legem Moysis legeret: quod & fecit, stans in medio multitudinis, a mane usque meridiem. ex qua lectione non solum in presens & futurum discebant quid esset iustum, sed etiam prateritorum memoriam retractantes lacrymabantur, sic cogitantes, quod nullas calamitates fuissent perpepsi, si prescripta legum diligenter obseruassent. Esdras autem videns eos ad hunc modum affectos, iussit ut domum abirent: esse enim festum, nec licere ea die flere. quin potius hortabatur, ut ad epulas versi, ita ut festo die decet, hilariter agerent: & hac ante actorum poenitentia in futurum se munirent, ne in similes casus incurrerent. at illi sequentes eius monita ceperunt reuera festum agere, quod cum per octo dies fecissent, digressi sunt in proprias patrias, magnam gratiam Esdra habentes ob reformatam rempublicam: quo factum est, ut post comparatam sibi apud populum egregiam gloriam senex uita defunctus apud Hierosolyma sit magnifice sepultus. Quo tempore cum etiam Ioacimus Pontifex esset mortuus, filius eius Eliasimus in Sacerdotium ei successit. Ceterum quidam ex captiuis Iudais, pincerna Regis Xerxis, Neemias nomine, deambulans ante primariam Persarum urbem Susa, cum hospites quosdam post longum iter exactum in urbem aduentantes Hebraice inter se confabulari animaduertisset, accedens ad eos, rogabat, vndenam venirent. & audito quod e Iudaea, rursum scitatus est quomodo se haberet ille populus, & caput eorum Hierosolyma. Quibus male se habere dicentibus, quod eius moenia diruta essent, & circumuicina genes multa mala Iudais inferrent, die nocteq; agros excursionibus ac rapinis populantes, & multos ex ea regione atque adeo ex urbe ipsa captiuos abducentes, ita ut passim per vias reperiantur cadauera: fleuit Neemias motus popularium suorum miseris: & sublati oculis ad caelum, Quousque, inquit, patieris Domine gentem nostram tantis malis opprimi, ut simus praeda omnium? cunctante vero illo apud portam, & ob hac lamentante, accedens quidam nunciavit ei, Regem iam accubitum ire. ille confestim ita ut erat non abluta facie ad ministerij sui functionem properat, Rex vero post coenam iam hilarior, videns Neemiam subtristem, rogabat quid esset in causa. tum ille Deum prius precatus, ut suade gratiam verbis suis adderet, Qui possum, inquit, Rex alium vultum sumere, aut mterorem e corde ponere, quando audio patria mea Hierosolymorum, in qua exstant sepulchra maiorum meorum ac monumenta, & portas incensas esse & disiecta moenia? Sed oro hanc unam gratiam mihi concede,

Prælectio legis Mo-
saicæ.
2. Esd. 1.

2. Esd. 1.

Neemias, concessa po-
testate, populū ad re-
stituenda moenia &
templum hortatur.
2. Esd. 2.

permit-

permittite mihi, ut profectus illò muros eius exstruã, & quod deest ad fabricam templi suppleam. At Rex petitioni eius annuit, simulq; literas ad satrapas commendatitias, ut & honorem ei haberent, & praberent quicquid cuperet. quare desine, inquit, tritari, & posthac libens nobis ministra. Ibi Neemias adorato Deo, actisq; Regi protam ampla pollicitatione gratijs, absterfo à vultu omni mœrore, frontem exporrexerat pralitia. Sequenti verò die accitus, accepit literas Regias, quas Sadao Syria, Phœnices, ac Samaria prefecto redderet: in quibus mandabatur de honore Neemia habendo, & de prabendis ei quibus ad adificandum opus sit. cum igitur Babylonem venisset, & multos à popularibus vltro se adiungentes comites assumpsisset, tandem peruenit Hierosolyma, anno regni Xerxis vigesimo quinto: & ostensas prius suis literas Sadao magistro equitum collegisq; eius reddidit. conuocato deinde Hierosolyma vniuerso populo, stans in medio templi sic eos est allocutus. Viri Iudæi scitis quòd Deus Opt. Max. memor maiorum nostrorum Abrahami Isaaci & Iacobi eorumq; pietatis, qua illos quondã, eadem nos quoq; prouidentia dignatur: & ecce illius fauore nunc apud Regem obtinui, ut mihi permitteret mœnia vestra restituere, & quod superest ad absoluendum templum perficere. Quamobrem nunc ita faciendum censeo, ut quoniam non ignoratis quam insensas habeamus gentes vicinas, & quòd cognita vestra in adificando diligentia nihil non molientur quo vestros conatus quantum in se erit impediunt, primum forti animo sitis, & omnem fiduciam collocetis in Deo qui facile resistet illorum importunis inimicitijs: deinde nec die nec noctu operis structuram intermittatis, sed omni cura id opus continuetis, quandoquidem nunc maxime tempestiuum est hoc facere. Hac locutus continuo iussit magistratus dimetiri mœnia, & operas partiri in populum, attributo certo modo in singulos vicos & oppida: pollicitusq; se quoque cum domesticis velle adiutare impigrè, concionem dimisit. Iudæi verò eius autoritate permoti ad opus se expediebant: qua appellatio tum primum illis & regioni est indita, quando è Babylonia sunt reuersi, quia Iudæa tribus iam olim ea loca occupauerat. Eius rei fama vbi ad Ammanitas ac Moabitas Samaritasq; & Syria Caua incolas per lata est, iniquissimè tulerunt, nec vnquam cessauerunt insidiari & conatus ipsorum impedire: interceptisq; multis Iudæis, tentauerunt ipsum Neemiam per conducticios sicarios tollere. crebros etiam terrores eis incutiebant, rumores spargentes, quasi magni diuersarum gentium exercitus eos essent inuasuri, ita ut parum abfuerit quin hoc metu ab incepto opere desisterent. Neemiam verò nihil horum ab instituto deterrere potuit, sed stipatus aliquot satellibus intrepidus pergebat, præ nimio studio nullum laborem sentiens. eam autem salutis propria curam non ideo habuit, quòd mortem timeret, sed quia certo sciebat se extincto ciues suos non reparaturos mœnia. iussitq; in posterum adificatores accinctos opus facere, & camentarius quidem non sine gladio erat, similiterq; qui materiã ei suggererat: scuta verò non longè inde in promptu esse voluit, & tubicines interuallo quingentorum passuum, ut sicubi se hostes aperuissent, signa canerent, ut populus arreptis armis resisteret, nè ve inermis ab hoste posset opprimi. ipse verò noctu circumquaq; urbem obibat, nunquam defessus aut opere aut duritia victus & excubijs, nec cibo nec somno vtens, nisi quantum postularet necessitas: atq; ad hunc modum perdurauit duobus annis & tribus mensibus. tantum enim temporis elapsum est donec absoluerentur mœnia, vigesimo octauo regni Xer-

An. mudi 3519.
Ante Christum
natum 445.

1. 2. 3. 4. 5.

Ardens studium in
reparandis mœnibus.

Hierosolymorũ mœ-
nia absoluta.

xix

An. mūdi 3527. *xis* anno, mense nono. Permunita deinde vrbe Neemias & populus Deo sacrificauerunt, & octo dies in epulis transegerunt. qua res ubi Syria gentibus est audita, graues indignationes in eis commouit. Neemias autem videns non satis magnam in vrbe populi frequentiam, persuasit circumquaq; vicinis Sacerdotibus & Leuitis, ut migrarent in urbem inibi habitaturi, exstructis eis de suo domicilijs: & agricolarū plebem decimas in urbem conferre iussit, ut esset vnde Sacerdotes ac Leuita viuerent, nec auocarētur à diuino cultu ac ceremonijs: quod quidem illi perlibenter fecerunt: & hoc pacto factum est, ut vrbs magis frequentaretur in posterum. Post hac & alia multa honesta & laude digna opera Neemias iam senex defunctus est, vir ad virtutem & iustitiam natus, & in popularēs suos beneficentissimus, relicto sempiterno sui momento in Hierosolymitanis mœnibus. atq; hac sunt qua Xerxe regnante gesta sunt.

Cura pro Sacerdotibus.
2 Etd. 10.

Mors Neemiaz.

CAP. VI.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit, quin tota Iudæorum gens Amanis dolo extingueretur.

Hedio & Rufinus
Cap. 6.
Esth. 1.
Asuerus Rex Persarum vasten ad conuiuū venire nolentem reuociat.

Eo mortuo regnum ad filium eius Cyrum, quem Graci Artaxerxen nominant, peruenit, quo apud Persas regnante in maximum periculum genus Iudæorum adductum est, ne cum vxoribus ac liberis deleretur, ob causam quam paulo post referemus. prius enim quadam de ipso Rege dicenda sunt, qui factum sit ut vxorem duceret Iudæam feminam ex Regio genere natam, quam etiam nostra gentis seruatricem fuisse ferunt. Artaxerxes enim post susceptum imperiū, & constitutos ab India vsque Æthiopiam CXXVII. satrapas, anno regni tertio amicos & duces gentium Susis accepit epulo sumptuosissimo, ut decebat Regem opulentum magnificos centum octuaginta dierum apparatus ostentantem: cui plurimæ gentes, & earum legati, per continuos septem dies interfuerunt. id erat instructum in hunc modum. Tabernaculum fixit suffultum aureis & argenteis columnellis, prætextum telis linteis & purpureis, multorum millium capax. in eo ministrabatur aureis & gemmeis poculis, ad delectationem simul & miraculum factis. Mandauit etiam ministris, ne quem more Persarum ad bibendum cogèrent, sed arbitrato suo quæquæ appositis frui sinerent. dimissis etiam per totam ditionem nuncijs edixit, ut feriatī ab operibus festum pro incolumitate regni diebus aliquot agerent. Regina quoque Vaste pari modo mulierum in Regia celebravit conuiuium: quam Rex ostendere conuiujs cupiens ad se accersuit, pulchritudine omnes mulieres superantem. illa verò volens Persarum leges seruare, qua vxores vetant ab alijs præter domesticos conspici, non iuit ad Regem: & cum non semel ad eam eunuchos ea de causa misisset, nihilominus in negando fuit peruicax. qua obstinatione mulieris offensus Rex, dimisso conuiuio septem viros illos, penes quos apud Persas legum est interpretatio, cōuocat: & apud eos vxorem contumacia ream peragit, quod toties vocata ab ipso in conuiuium, ne semel quidem paruisset, subetq; quid sit iuris, proferre sententiam. Quorum vnus Muchaus cum pro sententia diceret, non ipsi soli factam iniuriam, verum etiā Persis omnibus, quibus periculum instet ne despecti ab vxoribus inhonestam vitam degant in posterum: quando nulla posthac maritorum futura sit reuerentia, dum cetera exemplum à Regina superbia sumunt, nihil verita contra omnipotentem Regem contumaciter agere: suaderetq; tam contumacem erga ipsum multari

An. mūdi 3443.
Ante Christum natum 521.

An. mūdi 3445.
Ante Christum natum 519.

multari grauissimè, idq̄ decretum per omnes gentes promulgari: visum est repudiari Vasten & honorem transferri in aliam mulierem. Rex verò qui vehementer eam amabat, nec disiungi ab ea ferebat, nec tamen retinere propter legem poterat, mœrens quòd voluntati suæ non liceret satisfacere. Quæ in anxietate videntes eum amici, consulunt, ut inutilem mulieris amorem ex animo eijciat, & facta per totum orbem formosarum virginum perquisitione, quam alijs pratulerit optet sibi coniugem. noua enim inducta prioris aboleri posse desiderium, & eius recenti consuetudine amorem paulatim distractum in totum posse euanescere. Probauit Rex consilium, moxq̄ mandauit certis hominibus, ut forma celebres virgines ex toto Regno selectas ad eum adducerent. id mandatũ illis diligenter exsequentibus, inuenta est Babylone Esther puella utroque parente orbata, quæ apud patrum Mardocheũ educabatur. is erat tribus Beniamitica, vnus ex Iudæorum primatibus. hac puella præ cæteris omnibus excellabat pulchritudine, & gratijs vultus in se oculos cõuertebat. itaq̄ vni eunuchorum cõmendata, tractata est apud eum delicatissimè, odoramentis atq̄ unguentis preciosissimis, quibus principes fœmina corpus curare solent, quotidie delibuta. atque hac tractatione per sex menses vsa sunt quadringenta numero virgines. quando verò satis iam curatas existimabat, & Regis lecto tempestiuas, vnã singulis diebus mittebat ad eum, qui post complexus eam ad eundem eunuchum remittebat. Perducta verò Esthere delectatus eius consuetudine, & amore correptus, legitimam coniugem eam sibi adiunxit, nuptiasq̄ celebrauit anno regni sui septimo, mense duodecimo, qui Ader dicitur: dimisitq̄ quos angaros vocat, per omnes gentes nuptiale festum eis indicens. Ipse verò Persas & Medos & primates aliarum gentium accepit conuiuio nuptiali per mensem integrũ: & ingressa Regiam uxori diadema imposuit: atque ita cum ea conuixit, nunquam interrogata quo nam esset nata genere. patruus verò eius & ipse Babylone Susa migravit, ibiq̄ degens obuersabatur quotidie circa Regiam, sciscitans de puella quomodo se habeat. diligebat enim eam haud secus quam propriam filium. Rex autem legem tulit, ut nemo è domesticis, inuocatus eum accederet, tantisper dum sederet in Regio solio: adhibitis in hoc etiam licitoribus cum securibus, ut si quis cõtrã faceret, plecteretur capite. Rex interim virgã tenebat auream, quam quoties aliquem ex inuocatis venientibus seruare vellet, porrigebat ad eum: isq̄ virga contactu eximebatur periculo. & de his quidem hætenus dixisse sufficit. Aliquanto deinde post cum Bagathous & Theodestes eunuchi conspirassent contra Regem, Barnabazus alterius seruus genere Iudæus, deprehensas insidias patruo Regina indicat. at Mardocheus per ipsam Regi insidiatores prodidit. Rex verò territus, veritatem per questiones inuenit: & illis in crucem suffixis, Mardocheo tunc quidem pro salute sua quam ei debebat præmij nihil persoluit, tantum nomen eius in commentarios suos referri iussit & annotari, ipsum verò versari in Regia, receptũ inter amicos Regis necessarios. In eam Regiam quoties Aman filius Amadathis genere Amalecita ad Regem veniebat, adorabant eum omnes tam Persæ quàm exteri, idq̄ ipsius Artaxerxis iussu. Mardocheo verò propter patriam institutionem non adorante hominẽ, ille cum hoc obseruasset, percontatus est cuius esset, & audito esse Iudæum, iratus exclamauit, rem indignam, cum ingenui Persæ adorarent eum, seruum istum dedignari idem facere: volensq̄ pœnas de Mardocheo sumere, parum pu-

An. mudi 3445.
Ante Christum
natum 519.

Esther puella fit Regina.
Esth. 2.

An. mudi 3449
Ante Christum
natum 515.

Mardocheus patruus
Esther Babylone Susa
migrat.

Regis Persarũ mandatum
ut nemo è domesticis
inuocatus eum accederet.
Esth. 4.

Mardocheus insidiatores
Regi prodidit,
Esth. 2.

Aman ab omnibus,
exceptis Iudæis, adoratur.
Esth. 3.

An. mudi 3454.
Ante Christum
natum 510.

Extirpatio Iudæorū
Amani concessa.

*t*aut ipsū ad supplicium deponere, nisi gentem eius uniuersam perderet, quod
esset natura Iudæis infestus: quandoquidem Amalecitarū gens, ex qua ipse erat,
à Iudæis victoribus extincta fuerat. Igitur adito Rege orsus est accusationem,
esse gentem quandam malam, sparsam per uniuersum ipsius regnum, insociabi-
lem, abhorrentem à cæteris hominibus, diuersis ceremonijs & legibus utentem,
inensam & moribus & studijs reliquorum populorum & totius mortalium
generis. Hanc gentem, inquit, si vis subditis tuis gratum facere, extirpabis
funditus, nemine vel captiuo, vel seruo superstite relicto. & nequid inde tuis
tributis decedat, de meis bonis promitto tibi quadraginta talentorum argenti
millia, libenter tanta pecunia cariturus, modo regnum tuum repurgetur ab
ista hominum colluue. Hac Amane poscente, Rex & argentum illud ei se
remittere dixit, & homines eos concedere, ut de illis ipse arbitrato suo statu-
ret. Aman autem voto potitus, confestim edictum nomine Regis, per omnes na-
tiones euulgat, in hanc sententiam. Rex magnus Artaxerxes CXXVII. satrapis
qui Indiam inter & Æthiopiam prouincijs præsumt, hæc scribit. Consecutus im-
perium tot gentiū, & orbis, quam latè volui, dominio potitus, cum nihil super-
bum aut sauum in subditos admitterem, sed mansueto ac miti moderarer eos re-
gimine, & pacem in primis ac iuris tutelam procurarem, cogitavi quomodo hæc
bona possent eis manere perpetua. Admonitus igitur ab amico propter pruden-
tiam & iustitiam mihi semper præ cæteris honorato, & ob egregiam fidem secun-
dum post me locum obtinente Amane, esse permixtam hominum generi gentem
inimicam, & suis quibusdam legibus utentem à cæteris diuersis, inobedientem
Regibus, & deprauatam moribus ac ritibus, nec monarchiam, nec negocia no-
stra probantem, volo ac edico, ut hos ab Amane mihi parentis loco habito indi-
catis cum vxoribus & liberis perdati, nemini eorū parcentes, neq; miseratio-
ni plus quam nostro edicto tribuentes: idq; fieri iubeo decima tertia die duodeci-
mi mensis presentis anni: ut una die deletis in totū nostris hostibus, in posterum
pace ac securitate frui nobis liceat. Hoc edicto oppidatim per totā regionē spar-
so, omnes ad Iudæorum internecionem in diem præscriptū sese expediebāt, idemq;
studium erat & Susis in vrbe Regia. Rex interim & Aman conuiujs vacabāt &
compotationibus, perturbata ciuitate & futuri expectatione suspēsa. At Mar-
docheus re cognita, scissis vestibus, opertus sacco & sparsus cinere ferebatur per
urbem iniquum facinus clamitans, maximam gentem internecioni esse addi-
ctam: & vociferando talia usq; regium palatium delatus, ibi demum constitit.
non enim fas erat illum tali habitu in eam ingredi. Nec alius erat Iudæorū ha-
bitus aut affectio in cæteris urbibus, quacunque Regia litera perlata fuerant,
omnibus ob denunciata sibi cladem lugentibus & lamentantibus. Ut verò Re-
gina nunciatum est, Mardocheum in tam miserabili habitu stare pro foribus
palatij, perturbata hoc rumore misit qui ei vestimenta mutarent. Qui cum id
recusaret facere, quod nondū cessasset causa propter quam eum habitū sumpse-
rat, vocatum ad se eunuchum Achratheum, qui tum fortè aderat, misit ad eum,
scitatum quid mali accidisset homini, ut talem cultum sumeret, ac ne ipsa quidem
rogante vellet deponere. ibi Mardocheus omnem causam eunuchō exponit ordi-
ne, & quod edictum Regium per uniuersam ditionem esset diuulgatum, & quan-
tam vim pecunia pollicitus sit Aman, ut internecionem eius gentis à Rege redi-
meret. ad hæc exemplar edicti Susis propositi ad Reginam perferendum ei tradidit,
adiectis

Iudæorum ob decre-
tum Regium iudicis.
Esth. 4.

adictis mandatis, ut supplex Regem adiret super hoc negocio, nec grauaretur pro incolumitate sua gentis ad tempus infra dignitatem sese demittere, & deprecari eius periculum. Amanem enim, cuius secunda sit post Regem dignitas, incitare eum crebris contra Iudaeos accusationibus. Hoc cognito Regina rursus *Mardocho* nunciat, nec vocatam se à Rege, & capitale esse inuocatū ad eum irrumperere, nisi ipse incolumitatem donare volens virgam auream protenderet. his enim solis impunè esse, quibus hoc forte contingeret. Quibus ille auditis rursus per eundem eunuchum orat eadem, dicens non oportere eam respectum habere salutis propriae, sed potius uniuersi generis, si enim hoc nunc facere negligat, Deum quidem omnino laturum suis auxilium, ipsam verò cum sua familia daturam penas eis quos tunc contemneret. Tum *Esther* non mutato nuncio iubet patrum *Susis* concionem Iudaeorum aduocare, & pro Regina salute triduanū ieiunium indicere: se quoque idem facturam pollicita cum ancillis domesticis, ac tum demum vel contra legem adituram Regem, & mortem etiam libenter perlaturā si ita usus veniat. Paruit ille Regina & indicto suis publico ieiunio, ipse quoque supplex Deum precatus est, ne populum suum deleri permetteret, sed quemadmodum antea saepe saluti eorum prospexisset, & indulisset peccatorum veniam, tum quoque eos à denunciato liberaret periculo. non enim sua culpa se venisse in discrimen infamis supplicij, sed ideo scire Amanem ira percitū, quod soli Deo debitum adorationis honorem à se non tulerit, & propter diuinarū legum reuerentiam integrè seruatam, uniuerso generi moliri perniciem. Similes erant preces totius populi, rogantis Deum, ut eorum saluti prospiciat, & totum genus Israeliticum imminente cladi eximat, quam videbantur sibi habere pra oculis. Regina quoque supplicabat more patrio humi in faciem prostrata, & amictu vestitu lugubri, per triduum abdicato cibo & potu & omnibus delicijs: rogabatque, ut miseratus daret ei apud Regem, quali maxime opus esset, facundiā, &

An. mudi 3454.
Ante Christum
natum 510.

Ieiunium & supplica
tiones ad Deum, pro
salute sui populi.

maiolem quam unquam antea formagratiā, ut modo utroque permotus Rex ad clementiam, & in ipsam fieret indulgentior, & popularibus suis in extremo

An. mūdi 3454.
Ante Christum
natum 510.
Esth. 5.

Esther Regem p̄ lū-
dæis intercessura ac-
cedit.

Amanis in Mardo-
chaum odium.
Esth. 3.

Mos in Rege lau-
dandus.
Esth. 6.

periculo constitutis patrocinantem aquis oculis aspiciat: ut q̄ in Rege odium ini-
micorum ingeneret, omniumq̄ imminentium in eorum perniciem, ni ipse auer-
tat infortunium. His precibus sollicitata per triduum diuina miseratione, denuo
mutat habitū: & sumpto cultu qui Reginā deceat, cum duabus pedissequis, qua-
rum altera sustinebat innixā leniter, altera à tergo sinuosam & fluentem in ter-
ram vestem summis atollebat digitis, ad Regem venit, rubore genas suffusa, &
maiestate mixtā venustatem præferens, nec omnino à metu libera. Quem ubi
conspexit sublimem in solio, insignemq̄ cultu distincto auro & gemmis ac unio-
nibus, horror quidam eam repente subijt: & forte toruus eam ac subirato vultu
inspexerat: moxq̄ attonita fluentibus membris in sustinentem ad latus totam se
resecit. Rex autem non dubium quin voluntate Dei mutatus extimuit, & solici-
tus nequid grauius coniugi accideret, è solio se proripuit: blandeq̄ in vlnas exce-
ptam refouebat suauī alloquio, iubens bono animo esse, securā quod inuocata ve-
nerit. Legem enim illā latam esse in subditos, ipsi verò, ut regni socia, licere omnia.
Hac locutus sceptrum in manum eius inseruit, & ceruicem eius virga permul-
cens aurea, à legis metu omninò fecit liberam. Illa hoc pacto refocillata, Domine,
inquit, eloqui non possum, quid mihi repente acciderit. ut enim te conspexi tanta
maiestate verendum, cōtinuò refugiens interius defecit me animus. & cum hac
verba agrè languida & exili voce protulisset, magis etiam sollicitus solari eam
cœpit prolixius, paratum se quiduis gratificari pollicens, vel si dimidium regni
sibi deposceret. Esther autem hoc tantum rogauit, ut ad cœnam sibi paratā con-
uiuia cum Amane amico veniret. Quod cum annuisset, amboq̄ venissent, in-
ter pocula uxorem iubet dicere quidnam peteret. nihil enim non impetratu-
rā, etiamsi regni partem cuperet: illa in crastinum differre se petitionem dixit,
si modo liberet ei redire cum Amane ad conuiuium. id verò libenter annuente
Rege, Aman admodum latus abiit, quòd solus tali honore dignatus sit, ut cum
Rege vocaretur à Regina ad conuiuium, quod nemini alteri contigerat, & cum
obiter in Palatio videret Mardochaum excanduit, quòd nullus ab eo sibi ho-
nor exhiberetur: reuersusq̄ domum, aduocata uxore Zazā & amicorum co-
horte, apud eos denarrauit honorem, in quo esset tam apud Regem quàm apud
Reginam. nam cum ea die solus cum Rege apud eam cœnasset, in crastinum quo-
que se vocatum esse. vnum sibi esse permolestum, quòd Mardochaum Iudæum
videret in palatio. cumq̄ Zazā diceret, oportere eum trabem quinquaginta
cubitorum parare, & mane petita à Rege potestate, Mardochaum in eam cru-
cem tollere: comprobata ea sententia iussit familiares curare, ut eiusmodi trabs
erigeretur in suo Palatio, parata ad Mardochei supplicium: id quod etiā mox
factum est. Deus autem irrisit Amanis spem improbam, cui sciebat euenturum
longè aliud. Nam ea ipsa nocte somnum Regi ademit: qui nolens vigilia tem-
pus perdere: sed malens in aliquod regni negocium id impendere, iussit scribam
allatis commentarijs res tam à se quàm à maioribus gestas legere. quo legente,
intellexit quendam ob rem egregie gestam donatum amplis possessionibus in Re-
gione cuius nomen erat adscriptū: alium ob fidem munera accepisse precij maxi-
mi. tandem ventum est ad eum locum, qui continebat Bagathoi & Theodestis
eunuchorum coniurationem, Mardochei detectam indicio. quo lecto cum scriba
ad aliud deinceps transfiret, inhibuit eum Rex, percontatus an non sit adscriptū
redditum ei aliquod premium. illo verò negante quicquam tale scriptum, iussit

su eum desinere, & quota noctis hora esset scitatus est ab eo cuius hoc erat officium: & audito quod esset iam diluculum, mandavit, ut viderent quis nam amicum adesset pro Palatij foribus, sibiq; renunciarent. forte autem Aman aderat, qui solito citius venerat, rogaturus Mardochai supplicium. famulis vero renunciantibus Amanem esse pro foribus, iussit eum intro vocari. cui ingressus cum sciam, inquit, amicum te mihi praecunctis beneuolum, rogo da mihi consilium, quomodo possim pro mea magnificentia honorare quendam mihi admodum rarum hominem. Tum Aman cogitans quancunq; sententiam protulisset, in rem suam fore, quod ipse praeceteris Regi carus esset: indicauit ei quod putabat optimum his verbis. Si vis hominem, quem tibi ais dilectum, cumulare insigni gloria, fac ut equo vehatur vestitus sicut tu, & aureo torque ornatus, & vnus aliquis ex intimis tuis amicis praconis specie praecedat, clamans per totam urbem, quod sic honorabitur quem Rex honorare voluerit. Id consuluit Aman, putans hunc honorem non alij deberi quam sibi. Rex vero latus, Ergo, inquit, vade, & sumpto equo, veste ac torque, Mardochaum Iudaeum quare, & sic ornatum equo insidentem ipse praecede, agens praconem interim. nam tu amicus es intimus, & consilium quod dedisti exsequeris optime. debetur enim honor hic meae vita conseruatori. His prater omnem spem auditis vix fuit compos animi, & cum non haberet quid aliud faceret, exiuit cum equo, purpura & torque aureo: inuentumq; ante aulam Mardochaum sacco amictum, iussit, eo deposito, induere purpuram. Qui veritatem rei nesciens, sed illudi sibi putans, Scelestissime, inquit, adeone calamitati nostra insultas? Persuasus tandem quod Rex hoc ei primum pro accepta salute redderet, proq; detectis eunuchorum insidijs, induit purpuram, qua rex ipse vti est solitus: & ornatus torque, conscensq; equo urbem obequitabat, praecedente Amane & clamante: sic honorabitur, quem Rex honorare voluerit. Perlustrata deinde urbe, Mardocheus ad Regem ingreditur. Aman vero praepudore domum se contulit, & cum fletu uxori ac amicis qua contigerant narrauit. Responderunt illi, ademptam ei iam omnem occasionem vindicandi in Mardochaum, quandoquidem illi manifeste Deus sit propitius. Hac illis adhuc colloquentibus, venerunt Estheris eunuchi, Amanem sine mora ad caenam vocaturi: quorum vnus Sabuchadas, visa cruce defixa in ipsius adibus, qua parata erat Mardocheo, scitatusq; e quodam famulo in quem usum parata sit: ut cognouit quod Regina patruo, quem Aman volebat a Rege ad supplicium deprecere, tunc quidem siluit. Caterum postquam Rex cum Amane suauiter epulis acceptus, iussit Reginam indicare quidnam eum sibi largiri cuperet, accepturam quicquid petierit: cepit deplorare periculum sui populi, dicens se ad interitum cum tota sua gente deditam, & ideo nunc ea de re verba facere. Neque enim se negocia eius interpellaturam fuisse, si in amaram seruitutem vendi eos iussisset, quod mediocrem hanc calamitatem duceret: nunc vero orare, ut se ab imminente clade eripiat. Querente autem Rege, quisnam hoc moliretur, iam aperte accusando in Amanem inuecta est, dicens hunc, quod pessime erga eos affectus esset, autorem talis consilij. Tum Rex turbatus recepit se in hortos e conuiuio: & Aman paratum sibi iam intelligens infortunium, cepit apud Reginam erratum suum agnoscere, & precari veniam: simulq; in lectum eius procubuit. Interim superueniens Rex, & hoc viso magis etiam commotus, Scelestissime, inquit, etiam vim

An. mudi 3454.
 Ante Christum
 natum 510.

Honos Mardocheo
 oblatu.

Esth. 7.

Aman, odio & consilij eius in Iudaeos in conuiuio patefactis, suspenditur.

An. mūdi 3454.
Ante Christum
natum 510.

Esth. 8.
Amonis facultates
Mardocheo datur.

Regiæ literæ pro lu-
dæorum incolumi-
tate.

uxori mea inferre vis? Amane autem ad hanc vocem exterrito, & ne hiscere quidem valente, ibi verò Sabuchades eunuchus accedens accusabat Amanem, quod in adibus eius inuenisset crucem Mardochoao paratam. id enim sibi comperitum ex ipsius famulo, cum ad inuitandum eum venisset. esseq; eam crucem altam quinquaginta cubitos. Quo audito Rex, decreuit non alio ipsum afficere supplicio, quam quod in Mardochoeum excogitauerat: iussitq; ut confestim in eam crucem sublatus necaretur. Subit hic mihi admirari diuinam potentiam, iustitiamq; ac sapientiam vel ex hoc factò colligere, qui non solum Amanem merito supplicio tradidit, verum etiam pœnam in alterum excogitatam, in caput inuentoris illo inscio conuertit. Atq; ita Aman immodicè amicitia Regis vsus perijt, & eius facultates eius Regina donatae sunt. Mardocheus autem à Rege accitus, qui iam cognatum esse coniugis ex ipsa didicerat, anulum accepit ab eo, qui prius Amani fuerat concreditus. Regina verò possessiones Amanis ei largita est. rogauit deinde Regē, ut Judæis presentem de vita merū adimeret, docens eum de Amanis Amadathis filij literis, sparsis quā latè pateret imperium. neq; enim se posse viuere, nisi & patria salua & suis popularibus. Rex autem pollicitus est nihil ipsa inuita se mandaturum, neq; voluntati eius vlla in re contradicturn. Permisit etiam ut ipsius nomine quicquid vellet de Judæis scriberet, & Regio sigillo obsignatas literas per omnes prouincias dimitteret. confirmatas enim Regio signaculo, auctoritatem habituras apud omnes qui eas legerint, & contradicturnum eis neminem. Accitis igitur scribis Regijs, iussit eos pro Judæis scribere ad magistratus omnium gentium, quae sita sunt Indiā inter & Æthiopiā sub cētum xxvii. satrapis: quarum literarū exemplum hoc fuit. Rex magnus Artaxerxes magistratibus nostris fidelibus Salutem. Multi elati magnitudine honoris & beneficiorum quae ex nimia conferentium bonitate percipiunt, non solum erga inferiores exercent superbiam, verum etiam contra ipsos autores beneficij non verentur insolescere, quantū in se est tollentes omnem omnino gratitudinem quae vsquam est inter homines, & corrupti inopinata felicitate, abutuntur ea contra illos per quos eam adepti sunt, nec Deum quidem timentes, cuius numen putant se posse fallere. Ex his quidam propter amicitiam praepositi cum potestate administradis publicis negocijs, priuatis indulgent odijs: & decipientes eos quos penes summum est imperium, falsis criminibus ac calumnijs efficiunt, ut indignentur innoxijs, atq; ita miseros adducunt in salutis periculum: id quod non è priscis exemplis aut fama auditis vobis potest esse perspicuum, sed ex facinore quod sub nostris admissum est oculis: ut posthac non oporteat mentem adhibere qualibuscunq; criminibus vel potius calumnijs, sed de cognitis causis iudicare: et, si quidem peccatum sit, seuerè animaduertere: sin contra, absolueret: & rebus non verbis credere. Namq; Aman filius Amadathis genere Amalecita externi, non Persici sanguinis hospitij iure primum receptus deinde per nostram bonitatem in tanto honore habitus, ut patris appellatione eum dignaremur, & adorari iuberemus, atq; secundum post nos locum obtinere, felicitatem suam ferre non potuit, neque sobria mente magnitudinem honoris metiri: sed regno meo struxit insidias, & eo cui vitam & imperium debeo, benefactore ac seruatore Mardochoao priuare me voluit, simulq; vita ac regni sociā Esthere, malis artibus petitis ad interitum. Sic enim orbato mihi hominibus amicissimis, imperium postremo voluit adimere. Ego verò quoniam à scelesto homi-

homine destinatos neci Iudaeos non malos esse compertum habeo, sed optimis institutis viuere, ac Deum colere eum qui est maioribus meis est mihi largitus est et seruat hoc imperium, non solum absoluo eos à pœna quæ prioribus continetur literis, per Amanem ad vos transmissis, quibus mentem adhibere non debetis: verum etiam volo ut eos omni honore prosequamini. nam cum qui his perniciem molitus est, cum tota familia pro portis Susorum in cruce suffixi, omnipotente Deo iustissimas pœnas à scelesto exigente. Jubeoq; ut transcriptis in plurima exempla et per totam nostram ditionem vulgaris his literis, Iudaeos sinatis suis legibus in pace viuere: eisq; sitis auxilio ut possint pœnas sumere de illis, qui eorum aduersis temporibus iniurias eis facere ausi sunt: idq; decima tertia die mensis duodecimi qui est Adar: quando quidem Deus eam diem pro interneciua salutarem esse voluit: qua quidem felix sit ijs qui nobis bene cupiunt, et monumentum ultionis de insidiarum machinatoribus. Notum sanè volo esse omnibus et urbibus et gentibus, quod quacumq; aliquid ex his, quæ nunc mandamus, per inobedientiam facere neglexerit, ferro et igni vastabitur. atq; hæc litera proponantur per uniuersam nostram ditionem, et accingant se utiq; in præscriptam diem, ut se de inimicis suis vindicent. Cum his literis continuo veredarum per omnes vias dimissi sunt. Mardocheum verò cultu regio coronaq; aurea et torque ornatum è palatio prodeuntem ut vidère Iudaei, felicitatè eam sibi quoq; communem interpretati sunt. Ingens præterea gaudium, quasi noua salutis luce oborta, dum per singulas vrbes proponuntur regie literæ, Iudaeos omnes, quot quot vel oppida vel agros habitarent, occupauit: ita ut multi aliarum gentium, metu eorum circumcidentes verenda, securitatem sibi hoc pacto quarerent. nam ad decimam tertiam diem mensis duodecimi, qui Hebrais Adar, Macedonibus Dystrus dicitur, perlata regie litera animabant Iudaeos, ut qua die ipsis imminebat exitium, ea in inimicos impunè sauirent. quo factum est, ut procuratores, magistratus, satrapæ, tyranni, Reges in precio Iudaeos haberent, omnibus modestiam indente metu ex Mardocheo. post diuulgatas enim ubiq; regias literas, etiam apud Susa interfecerunt Iudaei ex inimicis suis circiter D. homines: et cum Rex coniungi indicaret casorum intra mœnia numerum, nam incompertum esse, quantus sit in alijs ciuitatibus: rogaretq; ecquid amplius vellet, potituram enim cupitis: rogauit illa ut permitteret Iudæis sequenti quoq; die in reliquias inimicorum ad eundem modum desuare, et decem Amanis filios in crucem agere: et id quoq; Iudæis concessum est, Rege nolente Estheri in vllare contradicere. At illi rursus cateruatim decima quarta Dystri discurrentes, occiderunt fermè trecentos ex aduersarijs, ne minimum quidem attingendo ex eorum facultatibus: per alia verò oppida eodem Iudaeorum incursum perierunt LXXV. millia eorum qui pro inimicis sunt habiti: quæ cades decima tertia die patrata est, sequentem verò festis attribuerunt epulis. apud Susa quoq; quartam decimam sequentis mensis per festos cætus celebrauerunt: unde hodie quoque per totum orbem Iudæis hi dies festi sunt, et partes de conuiujs sibi mittunt inuicem. Scripsitq; Mardocheus omnibus sub Artaxerxis dominio degentibus Iudæis, ut uniuersi hos dies festos agerent, et posteritati quoque traderent, ut sempiternum id festum ad perpetuam rei memoriam maneat. Equum nanque esse, ut cum per eos dies dolis Amanis in salutis discrimen adducti sint, tam sua liberationis, quam de inimicis vindictæ memoriam celebrent, et pro tanto beneficio Deo agant gratias.

Quam-

An. mudi 3454.
Ante Christum
natum 510.

Eth. 9.

Iudæi vlciscuntur
inimicos suos.

Phurza festa.

An. mūdi 3454. Ante Christum natum 510. Mardochei autoritas. *Quamobrem ea festa per eos dies observant, Phruram vocantes, quasi conservatoria. Caterum Mardocheus illustri loco apud Regem fuit, vir prepotens, Regi administrationis, Regina verò etiam vite socius: quorum opera Iudeorum res floruerunt supra quam vel sperare poterant. Atque hac ferè sunt quae sub eo Rege genti nostra euenere memorabilia.*

CAP. VII.

Bagoses, penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium, multis iniurijs Iudæos afficit.

Hedio & Ruffinus Cap. 7. An. mūdi 3560. Ante Christum natum 404.

DOST Eliasibi autem Pontificis obitum, sacerdotium eius Judas filius iure suscepit hereditario: et huic quoque defuncto successit Joannes filius, qui in causa fuit, ut Bagoses Artaxerxis copiarum imperator templum pollueret. idem dux etiam tributa Iudæis imposuit, ut priusquam quotidianas hostias offerrent, in singulos annos ex publico quinquaginta drachmas penderent: idque ita ob hanc causam accidit. Erat Ioanni frater Iesus, huic quod amicus esset Bagoses, Pontificatum se daturum est pollicitus. hac fiducia Iesus cum liberius cum fratre in templo altercassetur, re usque rixam progressa, tantam bilem mouit fratri ut ab eo per iram interficeretur. quae quidem impietas fuit longè maxima, praesertim in homine sacerdote: et quod grauius est, nullum tale impietatis exemplum exstat vel apud Græcos vel apud barbaros. Deus certè hanc iniuriam non dissimulauit, sed et populus hac de causa libertatem amisit, et templum pollutum est à Persis. Nam Bagoses dux cognito quod Pontifex proprium fratrem in templo interemisset, superueniens Iudæis iratus clamitabat, *Ausi estis scelesti in vestro templo cadem perpetrare? et cum conatus templum ingredi arceretur: quid, inquit, an me putatis impuriorem quam cadauer quod iacet in templo? et his dictis ingressus est: atque hac occasione per septennium eius cadis poenas à Iudæis exegit. Mortuo deinde Ioanne, Pontificatum accepit filius eius Iaddus. huic quoque frater fuit Manasses nomine: cui Sanaballetes missus in Samariam à Dario Rege ultimo satrapa, Chuthaus genere, unde et Samaritis origo est, sciens insignem esse urbem Hierosolyma, Regesque eius multa negocia tam Assyrijs quam Syris exhibuisse, libenter nuptum dedit filiam Nicaso, ratus connubium hoc ceu vadem futura cum Iudæorum gente amicitia.*

Fratricidij à Ioanne Pontifice perpetrati taxatio & vltio. An. mūdi 3584. Ante Christum natum 380.

An. mūdi 3599. Ante Christum natum 365.

Iaddus Pontifex: cuius frater Manasses, Sanaballetis filiam uxorem ducit.

An. mūdi 3608. Ante Christum natum 556.

CAP. VIII.

Quanta Alexander Macedonum Rex in Iudæos beneficia contulerit.

Alexander post obitum Philippi Macedonum Rex. An. mūdi 3629. Ante Christum natum 335.

DER idem tempus Philippus Macedonum Rex apud Aegæas oppidum à Pausania Cerastra filio ex Orestarum gente insidijs interceptus periit. Eius filius Alexander paternum regnum adeptus, traiecto Helleponto, congressus ad Granicum flumen cum Darij ducibus vicit egregie: subacta deinde Lydia et Ionia, ductoque per Cariam exercitu inuasit in Pamphylia, sicut alibi dictum est. Hierosolymorum autem seniores agrè ferentes Iaddi Pontificis fratrem, et quodammodo collegam duxisse externi generis foeminam tumultuabantur, rati gradum factum ad antiquandas patrias leges de connubijs, atque ita fore, ut paulatim

paulatim misceantur profanis gentibus. nam & prioris captiuitatis & malorum qua secuta sunt causam fuisse, quod quidam contra legem peccantes duxissent uxores non sui generis. postulabant igitur ut Manasses aut dimitteret uxorem, aut non amplius ad altare accederet. Et cum Pontifex quoque ab altari eum arceret, profectus Manasses ad Sanaballetem socerum, se quidem amare dixit filiam eius Nicaso, nolle tamen propter eam priuari sacerdotio, qui honor & gentilitius sit ipsi, & apud Iudaeos semper in maxima existimatione fuerit. Ad hac cum Sanaballetes respondisset, se illi non sacerdotium tantum seruaturum, sed & Pontificatum paraturum, & totius sua prouincia Principem eum facturum, modo filiam suam uxorem retineat: adificaturumque templum Hierosolymitano simile in monte Garizin, qui imminet Samaria reliquis montibus celsior: idque polliceretur ex consensu Regis Darij se facturum: elatus tali spe Manasses mansit apud socerum, putans se Pontificatum dante Rege consecuturum. Jam enim Sanaballetes erat senior. Cumque multi sacerdotes & Israëlitae intricati essent eiusmodi coniugijs, non leuiter turbabatur Hierosolymorum Respublica. omnes enim hi defecerunt ad Manassem, Sanaballetes praeibente eis & pecuniam & agros ad colendum & domicilia, ac modis omnibus adiutante ambitionem generi. Quo tempore Darius audito, quod Alexander traiecisset Hellespontum, & praelio victis ad Granicum suis satapris, ulterius procederet, contractis tam pedestribus quam equestribus copijs, decreuit Macedonibus occurrere, priusquam totam Asiam sibi subicerent. Itaque ultra Euphratem traducto exercitu, & superato Tauro monte Cilicia, statuit in ea prouincia hostem excipere praelio. Sanaballetes autem latus descensu Darij, aiebat se mox praestitutum Manassi pollicita, quamprimum Rex reuerteretur post victoriam, persuasum enim erat non ipsi tantum, sed & omnibus Asiaticis, ne primum quidem congressum expectaturos Macedonas, tanto inferiores numero: sed longe alius fuit euentus quam ipsorum opinio. Rex enim, collatis cum Macedonibus signis, victus est, & magna exercitus parte amissa, matre etiam & uxore cum liberis in hostium potestatem redactis, fugit in Persidem. Alexander vero in Syriam veniens cepit Damascum, & occupata Sidone, Tyrum quoque oppugnabat: scriptisque ad Iudaeorum Pontificem literis petebat auxilium, & ut forum rerum venalium praeberet exercitui: & ut, qua prius Dario conferre sit solitus, nunc det Macedonibus, praelata eorum amicitia, fore enim ut illum non poeniteat, cumque Pontifex nuncijs respondisset, sacramento se obligatum Dario, ne arma contra eum sumeret, idque ratum fore quandiu ille vixerit: iratus Alexander Tyri quidem oppugnationem non omisit, qua breui potiturus videbatur: minatus est tamen hac capta mox se ducturum contra Pontificem, ut omnes discant, cui iusiurandum seruari oporteat. quare non parcens labori tandem Tyrum expugnauit, & constitutis in ea rebus Gazam profectus, in ea Babemesem Persici praesidij praefectum obsedit. Interea Sanaballetes ratus iam adesse tempus, a Dario defecit: & assumptis octo millibus de sua prouincia, in Alexandri castra se contulit. cumque offendisset eum Tyri oppugnationem aggredientem, & suam prouinciam eius fidei commisit, & hunc pro Dario dominum libenter agnouit, a quo obuijs manibus exceptus, liberè iam quid vellet elocutus, ait se generum habere Manassem, Iudaeorum Pontificis fratrem: eum sequi multos illius gentis homines, & velle in sua prouincia templum exstruere. idque fore in rem ipsius

An. mudi 3630.
Ante Christum
natum 335.
Manasses sacerdotiū,
ob exteram, uicini-
neat, forinam: ab eo
remouēdus, spe ma-
ioris boni negligit.

An. mudi 3630.
Ante Christum
natum 334.

Apostasia sacerdotū.

Hedio & Rullius
Cap. 8.

Victoria Alexandria
Dario reportata.

Manasses voti fit
compos.

Et Regis,

An. mūdi 3630.
Ante Christum
natum 334.

Alexander Hieroso-
lyma obsidere vo-
lens, Pontificem ob-
uiam euntem hono-
rificè excipit, ob visi-
onem eodem habi-
tu autè oblatam.

Regis, si diuidatur Iudaorum potentia: ne fortè de communi sententia rebellantes multum negocij Regibus facebant, quemadmodum soliti sunt Assyrijs imperantibus. quod ubi impetratum est, omni ope adnitens templum adificauit, et Manassem eius sacerdotem constituit, amplissimum hunc honorem filia sua posteris relicturum se existimans. Septem autem mensibus in Tyri oppugnatione, et in Gaza duobus absumptis, Sanaballetes fato functus est: Alexander verò expugnata Gaza Hierosolyma properè petijt. Iadus verò Pontifex postquam hoc audiuit, sollicitus habebat inops consilij, nec inueniens quomodo Regem deberet excipere, iratum eo quòd antea neglexisset imperata eius facere. Ergo indictis populo supplicationibus, et immolatis Deo victimis, ad opem eius confugit, illi publicam salutem commendans. Proxima deinde post sacrificium nocte, in somnis ei Deus apparuit, iubens ut bono esset animo, et coronata urbe portas aperiret: utq; populus in albis vestibus prodiret obviam, ipse verò cum reliquis sacerdotibus solenni cultu sui ordinis, securi de Dei providentia. Experrectus autem è somnis latus ciuibus hoc oraculum indicat, et paratis omnibus ut in somnis pramonitus fuerat, Regis aduentum prestolabatur: et cum renunciatum esset eum iam non procul ab urbe adesse, progressus est cum sacerdotibus et urbana multitudine pompa quadam noua et venerabili usque ad locum qui dicitur Sapha, qua vox speculam significat: quod ibi et urbs et templum in prospectu sit. Et cum Phœnices ac Chaldaei sperarent sibi licere quicquid iratus Rex posset permittere, direptionem urbis, et Pontificis exquisitum supplicium, planè contrarium euenit. Alexander enim ut vidit è longinquo candidatum populum, et sacerdotes ante agmen in amictu byssino, Pontificemq; in stola hyacinthina auro distincta, tiaram in capite gestantem cum prefixa aurea lamina insculpta Dei nomine: solus ad eum accedens nomen illud adorauit, et salutauit Pontificem. Iudæis autem omnibus uno ore Alexandrum consalutantibus, et in orbem cingentibus, Syria Reges et reliqui obstupuerunt, vix credentes Regem mentis compotem: solus Parmenio propius accedens rogauit familiariter, quid ita cum ipse adoraretur ab omnibus, nunc adoraret Iudaorum Pontificem. At ille non hunc se adorasse respondit, sed Deo cuius Pontifex esset, honorem eum exhibuisse. hunc enim, inquit, vidi et antea hoc ipso habitu, cum adhuc essem in Dio Macedonia, qui me deliberantem quomodo Asiam possem subigere, hortatus est forti esse animo, et sine mora exercitum traicere. nam suo ductu potiturum me Persarum imperio. Quapropter quia nunc primum talem habitum vidi, agnoscens hunc et visionis memor qua me ad hanc expeditionem impulit, puto me non sine numine in Darium exercitum ducere, et breui fore victoria compotem: et sublato Persarum imperio, cessura mihi omnia ex sententia. Hæc locutus ad Parmenionem, et comiter complexus Pontificem, deducens sacerdotibus in urbem peruenit. et ascendens in templum immolauit Deo ex sacerdotis præscripto, ac Pontifici quoque suum honorem exhibuit. Ostensq; sibi Danielis libro, in quo Græcum quendam Persas debellaturum significat, hunc ipsum se esse interpretatus, latus dimisit multitudinem. Sequenti verò die vocatis eis iussit ut quicquid vellent peterent. Pontifice autem petente ut patrijs legibus viuere sibi liceat, utq; septimo quoq; anno concederetur eis tributorum immunitas, concessit omnia. Rogantibus deinde ut eos quoq; Iudæos,

Alexander in templo
Hierosol. sacrificans,
vaticinio de ipso
Danielis ostenso,
maximam Iudæis
libertate concedit.

qui

qui Babyloniam ac Mediam colerent, sineret uti institutis proprijs, hic etiam postularis eorum satisfacturum se est pollicitus. Et cum fecisset eis potestatem, si qui uellent saluis suis ritibus sequi eius militiam, multi in eam expeditionem dederunt nomina. Atque his apud Hierosolyma actis, mouit inde in alias propinquas urbes exercitum. cumq; ab omnibus amicè exciperetur, Samarita (horum tunc caput erat Sicima sita ad montem Garizin, & habitata à desertoribus gentis Iudaica) uidentes quòd Alexander Iudaos tractaret tam magnificè, decreuerunt se quoque Iudaos profiteri. Sunt enim Samarita hoc ingenio ut & antè diximus, in rebus Iudaeorum afflictis, negant se cognatos, ueritatem tunc dicendo: cum uerò affulgere eis fortunam uiderint, confestim in societatem irruunt, attinere ad se affirmando, & à Iosepho eiusq; filijs Manasse & Ephraimo seriem generis sui deducendo. Igitur splendido paratu & magnam alacritatem pra se ferentes Regi occurrunt penè in Hierosolymitano agro: collaudatisq; ab Alexandro omnibus, Sicimita eum aduunt, assumptis secum militibus quos Sanaballetes miserat: rogantes ut inuisat ipsorum urbem, & illud quoque templum praesentia sua honoret. ille pollicitus est hoc in reditu se facturum. cumq; postularent ut septimi anni tributum sibi remitteretur, nam ne se quidem in eo seminare: quasi uis quinam essent qui hoc rogarent. illis uerò dicentibus, Hebraeos quidem se esse, sed Sicimitas uocari à Sidonijs: iterum quasi uis an Iudaei essent. Negantibus illis, equidem, inquit, Iudaeis id concessi. Reuersus tamen & re diligentius cognita, faciam quod aequum uidebitur. atque hoc pacto Sicimitas dimisit. Sanaballetis autem milites iussit ut se in Aegyptum sequantur: ibi enim se agros eis diuisurum: id quod paulo post fecit in Thebaide, iussis ei regioni esse praesidio. Post obitum autem Alexandri, imperium quidem eius inter successores est diuisum: templum uero in Garizin monte situm, mansit incolume: & si quis apud Hierosolymitas aut illiciti cibi sumpti, aut uiolati sabbati, aut similis criminis reus ageretur, ad Sicimas confugiebat, calumniam se passum dictitans, eodem uerò tempore etiam Iaddus Pontifex obierat, Onia filio successore: atq; in eo statu res Hierosolymitana tunc fuere.

An. mudi 3630.
Ante Christum
natum 334.

Samaritæ rebus secundis Iudaeorum amici.

An. mudi 3632.
Ante Christum
natum 332.

Templum in monte Garizin.

Onias Iaddi filius Pontifex Hierosolymis.
An. mudi 3635.
Ante Christum
natum 329.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER DVODECIMVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI XII ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

- I. Ptolemæus Lagi dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Aegyptum traduxit.
- II. Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam verrit, & multis eius gentis captiuis dimissis, donaria multa Deo in templo eius dedicat.
- III. Quomodo honor à Regibus Asiæ Iudæorum genti habitus, & in ciuitatibus ab illis conditis, ius ciuium ei concessum fuerit.
- IIII. Iosephus Tobix filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo Regi factus.
- V. Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Pontifice Iudæorum.
- VI. Iudæi seditionibus agitati, Antiochi opem inuocant.
- VII. Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolyma exercitu, occupatoq; eius vrbs dominio, templum etiam spoliauerit.
- VIII. Antiocho verante Iudæos vti patrijs legibus, solus Assamonæi filius Matthias Regem contempsit, profligatis etiam eius ducibus.
- IX. Matthiæ defuncto Iudas filius succedit.
- X. Apollonius Antiochi Dux in Iudæa prælio victus occiditur.
- XI. Lysix & Gorgix contra Iudæos expeditiones & clades.
- XII. Quomodo diuisis copijs, Simō Tyrios & Ptolemaidæses, Iudas Ammanitas superarit.
- XIII. Antiochi Epiphanis apud Persas interitus.
- XIIII. Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obsidet.
- XV. Antiochus omiſsa oppugnatione, cum Iuda foedus facit & amicitiam.
- XVI. Bachides Demetrii Dux cum exercitu contra Iudæos missus, infecto negotio ad suum Regem reuertitur.
- XVII. Nicanor post Bachidem dux contra Iudam missus, vnà cum vniuerso exercitu inter-
necione perijt.
- XVIII. Bachidis denuò missi contra Iudæam victoria.
- XIX. Quomodo Iudas prælio victus occubuerit.

CAP. I.

Ptolemæus Lagi dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Aegyptum traduxit.

*A*LEXANDER Macedonum Rex in suam potestatem redacto Persarum imperio, & constitutis, ut iam dictum est, Iudæorum rebus, vitam finijt. Imperio vero in multos successores distracto, Antigonus Asiam occupat, Seleucus Babylonem cum vicinis gentibus, Lysimachus Hellepontum, Macedoniam Casander, Ptolemæus Lagi Aegyptum. Qui dum seditionibus agitantur, & de imperio contendunt, durante longo bello & vrbes multæ afflicte sunt, & habitatores earum plurimi per diuersa præliorum certamina desiderati sunt: id quod tota Syria tum passa est sub Ptolemæo Lagi, quem præter meritum Soterem appellabant. Is & Hierosolyma occupauit, dolo tamē circumuenta. Ingressus enim urbem sabbato velut sacrorum gratia, Iudæis nec arcentibus quod nihil hostile suspicarentur, & alioquin eum diem in ocio & quiete agentibus, sine difficultate potitus dominio, acerbè eam & inclementer tractauit. Attestatur nobis Agatharchides Cnidius, qui successo-

Mors Alexandri, &
bella inter successores
orta.

Hierosolymis dolo
captis, Iudæi in Aeg-
yptum abducuntur.

successorum Alexandri res gestas conscripsit, superstitionem nobis exprobrans, quòd propter eam libertatem amiserimus. Sic enim scribit. Est gens qua Iudæorum dicitur, urbem incolens magnam & bene munitam, nomine Hierosolyma. hanc passi sunt in Ptolemai potestatem peruenire: & dum propter superstitionem grauantur arma sumere, grauem dominum receperunt. Et Agatharchides quidem de nostris hominibus hac prodidit. Caterum Ptolemæus multos captiuos ex montano Iudæa tractu & Hierosolymorum vicinia, Samariaq; & Gariz in monte in Ægyptum traductos iussit sedes ibi figere: & cum Hierosolymitas pertinacissimè iurisiurandi fidem seruare compertum haberet ex responso quod Alexandri legatis post Darij cladem dederant, multa ex eis presidia disposuit per arces: & cum eis apud Alexandriam ius ciuitatis pari cum Macedonibus conditione dedisset, sacramento omnes deuinxit, seruaturus fidem posteris eius qui tam multa ipsis crediderat. Non pauci præterea reliquorum Iudæorum sponte in Ægyptum migrauerunt, partim libertate terra allecti, partim Ptolemai erga suam gentem liberalitate. Seditiones tamen continua fuerunt inter eorum posteros & Samaritas instituta patria peruicaciter retinentes: pugnantq; inter se iugiter, dum Hierosolymitani suum templum sacrosanctum esse affirmant, & victimas à Iudæis non aliò mittendas: Samaritæ contra in montem Gariz in eas mitti debere contendunt.

An. mudi 3643.
Ante Christum
natum 321.

Seditio inter Iudæos
& Samaritas de tem-
plo.

CAP. II.

Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis dimissis, donaria multa Deo in templo eius dedicat.

ASSUMPTO post huc Philadelphus Ægypti regno, quod per annos undequadragesima tenuit, & legem transferri in Græcā linguam curauit, & Hierosolymitas in Ægypto seruientes liberos dimisit, numero centum viginti millia: idq; ex huiusmodi causa. Demetrius Phalereus Regiarū bibliothecarum præfectus dabat operam, ut si fieri posset omnes totius orbis libros colligeret, coemens quotquot ubicunq; audisset cognitu dignos, aut cupiditati Regis gratos, cuius præcipuum erat in congerendis codicibus studium. hic rogatus aliquando à Rege quàm multa millia iam comparasset, ait se iam habere circiter ducenta millia, sed breui habiturum quingenta millia: præterea compertum sibi certis indicijs multos esse apud Iudæos, qui leges eorum scriptas contineant, dignos cognitu & bibliotheca Regia: esseq; scriptos ipsorum lingua & literis, & exhibituros negocium his qui velint eos in Græcum sermonem vertere. Videri quidem quandam cum Syrorū lingua & charactere similitudinem, habere tamen multa peculiaria. Nihil igitur vetare, quin & illa ex Hebræo traducta, cum non desint sumptus, in bibliothecam suam referat. Tum Rex collaudato Demetrii circa conquirendos libros studio, scribit Iudæorum Pontifici, ut curet hoc negocium ex sententia sua confici. Interea quidam Aristæus ex intimis Regis amicis, & ob modestiam admodum carus, cum iam dudum animum haberet rogare eum, ut Iudæos in suo regno libertati restitueret: ratus adesse iam optimam occasionem supplicandi, primum cum præfectis satellitum Sosibio Tarentino & Andrea consilium hoc communicat, multum obtestatus, ut preces suas apud Regem quantum possunt adiutent: & postquam intellexit ipsis quoque rem cordi esse, adito Rege sic eum allocutus est. Quia non decet nos Rēx verum dissimulare,

An. mudi 3680.
Ante Christum
natum 284.

Hedio & Ruffinus
cap. 2.
Bibliotheca Ptole-
mæi Philadelphi.

An. mūdi 3684.
Ante Christum
natum 280.

sed ingenue proloqui: cum hoc agamus ut Iudaorum leges non transcribantur tantum, verum etiam vertantur, quoniam honesto prae-textu id facere possumus, dum tam multi huius hominum generis in regno tuo seruiunt? Quos certe non alienum fuerit à tua bonitate ac magnificèntia, liberare à praesenti miseria: quādoquidem is qui tuum gubernat imperium, earum legum autor noscitur, quantum mihi sanè de eare inquirenti peruestigari potuit. Conditorem enim huius vniuersitatis eundem quem illi nos quoque colimus, Iouem nominantes, nimirū quod iuuat vitam omnium. Quapropter vel Deum reueritus, quem illi eximio praeceteris mortalibus cultu venerantur, redde eis patriam, ut in natali solo liceat eis vitam exigere. Nec est quod suspiceris Rex, me vel genere vel tribu eis propinquum has preces offerre in illorum gratiam atque commodum: sed quum omnium hominum idem Deus sit opifex, et sciam illi placere beneficentiam, ideo tibi nunc supplico. Ibi Rex libenti ac hilari vultu illum aspiciens, et quot tandem putas millia, quibus opus sit hoc beneficio? Tum Andreas, qui et ipse aderat, dixit esse circiter centum viginti millia. Ad hac Rex, Paruane igitur tibi Aristae videtur hac quam poscis liberalitas? Sosibio verò et ceteris praesentibus, dignum esse ipsius magnificèntia dicentibus, pro accepto regno hanc Deo reponere gratiam: laetus hoc eorum consensu iussit, ut quando militi stipendium numerauerint, pro singulis captiuis, qui apud eos sint drachmas centum viginti annumerent, atque hoc suum decretum publico edicto propositurum se est pollicitus, quò tam Aristae petitio quam Dei voluntas fiat confirmatior. In eo comprehendebantur non hi solum quos pater aut eius exercitus abduxerat, sed illi quoque qui vel antè vel post in seruitutem abstracti fuerant. et cum eam vindictā libertatis dicerent plusquam quadringenta talenta poscere, ne hac quidem impendere grauatus est. Eius edicti exemplar, quò illustrior fiat Regis magnanimitas, libet hoc loco adscribere. Quicumque ex militia patris nostri Syriam ac Phoenicem incurserunt, et subacta Iudaea mancipia inde in Regionem nostrā eiusque vrbes abducta diuendiderunt, atque etiam quicumque vel antè vel post diuenditi sunt, hos omnes liberos volo fieri: proque singulis mancipijs centum viginti drachmas recipere, milites quidem unā cum cetero stipendio, reliquos verò à mensarijs Regijs. Censeo enim hos praeter patris mei voluntatem et praeter omnem aequitatem in captiuitate abductos militū licetia, qui vastata Iudaea sui cōmodi causa in Aegyptū abstraxerunt hanc multitudinē. Quapropter iustitia respectu et commiseratione eorum qui à potentiorib. per vim opprimuntur, iubeo Iudaos omnes qui seruitutem seruiunt dimitti liberos, iam dicta summa heris eorum pro libertate reddita, et absque dolo malo huic nostro mandato satisfieri. Volo autem hoc edictum proponi per triduum ex quo allatum fuerit, et interim heros profiteri huiusmodi mancipiorum numerū: id enim et mihi ipsi profuturum existimo. Eum verò qui parere noluerit, cuius deferre liceat, multandum facultatibus qua fisco nostro debent cedere. Hoc edictum cum primū oblatum esset Regi, nec tamen disertè cautum esset illis quoque qui vel antè vel post capti fuerant, liberaliter et illis indultum est eadem Regis beneficentia: iussitque ut ex collectis iam tributis distribueretur pecunia in militem, et in mensarios Regios. Quo factò, intra septem dies peractum est quicquid Rex iusserat, impensis in redemptionem quadringentis sexaginta talentis: quia domini exigebat et pro infantibus illas centum viginti drachmas, quasi Regis edictum etiam hos complecte-

Aegypti Regis de Iudaorum libertate ab Aristaeo impetratum edictum.

complecteretur, ubi adscriptum erat pro singulis mancipiorum capitibus eam summam numerandam. Hac ubi ex sententia Regis magnifice sunt peracta, iussit Demetrium euulgare decretum de transscribendis Iudaorum codicibus, nihil enim temere fiebat à Regibus, sed omnia diligenter prameditata: quapropter & suggestionis exemplar & epistolarum in commentarios relatum est, & multitudo missorum donariorum, & quod à quoque factum est, ut primo aspectu pateat ex ipsis operibus tam autorum quam artificum praestantia. Suggestionis sane exemplar fuit tale. Regi magno Demetrius. Quia mandasti Rex, ut quod deest tua bibliotheca suppleamus, & libros qui haecenus nostram inquisitionem effugerunt perquiramus, nihil mihi ad summam circa hoc negocium diligentiam reliquum faciens, scire te velim inter eos, quos adhuc desideramus esse Iudaorum legis codices. Hebraicis enim characteribus & vernacula ipsorum lingua scripti cum sint, intelligi à nobis non possunt. sunt etiam negligentius quam par est habiti, eo quod nondum eis Regia providentia contigit, necesse est autem, ut & hos habeas diligenter accuratos. Sapientiorem enim & sinceriolem legislationem continent, utpote diuinitus proditam. Et haec est causa, ut Hecataeus Abderita refert, cur nullus vel Poeta vel historicus mentionem eius legis faciat, aut virorum qui iuxta eius praescriptum res suas administraverunt: quod sacrosancta sit, & profano ore tractari non debeat. Itaque si dem tibi videbitur Rex, scribes Iudaorum Pontifici, ut mittat senos ex singulis tribubus seniores, legum earum peritissimos, ex quorum interpretatione apertum ac consonum sensum eorum librorum accipientes, dignum aliquid tuo desiderio colligamus. Ad hanc igitur suggestionem, iussit Rex suos, ut ad Eleazarum Iudaorum Pontificem, de hac re scriberent, simulque per easdem literas certiore facerent de Iudaea per Aegyptum pristina libertati redditis. praeterea ad faciendos crateres & phialas ac libatoria, misit auri talenta quinquaginta, & gemmarum copiosam multitudinem: iussitque custodes Arcarum, in quibus gemmae servabantur, liberam artificibus electionem permittere. mandavit etiam pecunia pro sacrificijs & reliquis templi usibus, centum talenta erogari. Dicam autem & opera & eorum ornatum, ubi primum exposuero exemplar epistolae scriptae ad Eleazarum Pontificem, qui hoc Sacerdotij fastigium hoc modo consecutus est. Onia Pontifice defuncto, filius ei Simon successit, iustus cognominatus, quod & Deum pie coleret, & ciues summa prosequeretur benevolentia. Quo mortuo, superstite unico filio parvulo, frater eius Eleazarus, de quo nunc est mentio, Pontificatum assumpsit: cui Ptolemaeus hoc modo scripsit. Rex Ptolemaeus Eleazaro Pontifici salutem. Multis Iudaeis in regno meo degentibus, quos Persae dum rerum potirentur, captivos eò pertraxerant, pater meus eos in precio habuit, aliorum opera in militia usus amplis stipendijs conductorum, alijs etiam castellorum custodia per Aegyptum assignata, ut essent terrori indigenis. Ego vero postquam principatum adeptus sum, cum in ceteros benignitate sum usus, tum maxime in tuos ciues: quorum supra centum millia in libertatem vindicavi, restituti de meo precijs eorum possessoribus. ex his per atatem idoneos allegi in militiam: nonnullos quorum fides id mereri videbatur, inter aulicos meos accensui, ratus nullum gratius me Deo posse offerre donarium, pro ea providentia qua me dignatus est rebus proficere. Ergo ut & his & reliquis per totum orbem Iudaeis gratum faciam, visum est mihi legem vestram in Graecam linguam

An. mudi 3684.
Ante Christum
natum 280.

Demetrii ad Ptolemaeum de Bibliotheca adhortatio.

Regis erga Iudaeorum liberalitas.

Epistola Ptolemaei, in qua à Pontifice Eleazaro Bibliorum petit interpretet.

An. mūdi 3684.
Ante Christum
natum 280.

Responsio Eleazari
ad Ptolem. literas.

linguam vertere, & ita versam in bibliothecam meam reponere. Benè igitur facies, si idoneorum delectu per tribus habito, ex unaquaque sex viros bonos iam seniores ad nos miseris, qui per aetatem legum periti, possint prestare bonos interpretes. Spero enim, si hoc ex sententia successerit, maximam gloriam nos inde acquisituros. Mitto autem qui tecum de hac re agant, Andream praefectum satellitum, & Aristaum, mihi carissimos: per quos etiam primitias donariorum templi & victimarum misimus, talenta argenti centum. Rescribes autem quicquid volueris, factururus nobis rem gratissimam. Hac Epistola accepta, Eleazarus rescripsit quàm potuit honorificentissimè. Pontifex Eleazarus Regi Ptolemao salutem. Si vales cum Regina Arsinoe communibusq; liberis, nostra quoque res se habent optimè: Acceptis tuis literis, gauisi sumus, plurimum ob egregiam tuam voluntatem: aduocataq; concione eas legimus, testes pietatis, qua colis Deum maximum, ostendimus etiam phialas quas misisti aureas viginti, argenteas triginta, & crateras quinque, & mensam dedicandam, centumq; illa talenta, qua in victimas & alios templi usus attulerunt Andreas & Aristaus, amici tui carissimi, viri boni ac docti, tuaq; amicitia dignissimi. quare scito nos tibi gratificaturos, etiam si quid prater ingenium nostrum facere oporteat. prouocati enim beneficijs in ciues nostros collatis nō debemus segnes esse ad referendam gratiam. Quamobrem continuo pro te, sororeq; tua, & liberis & amicis, hostias obtulimus, & populus vota fecit profelici rerum tuarum successu, & propacato regni tui statu: utq; hac legis versio, tam felix tibi sit, quàm cupis maxime. Delegimus etiam senos per tribus presbyteros, quos ad te cum lege misimus. tuae autem pietatis erit ac iustitia, ut transcripta lege ad nos eam tuto remittas unā cum eius deportatoribus. benè vale. Hac sunt qua rescripsit Pontifex. superuacaneum autē visum est apponere LXX. seniorum nomina, qui cum lege ab Eleazaro misi sunt, licet adscripta fuerint in epistola. donariorum tamen, qua Rex Deo misit, ornatum & magnificentiam, silentio praterire nō possum, ut omnibus nota fiat eius Regis erga Deum pietas ac liberalitas. abundè enim sumptus suppeditans, & praesentia sua exstimulans artifices, opera eorum assidue visendo, nullam eis segnitia aut negligentia relinquebat occasionem: qua nunc recensbo singula, non quòd historia contextus hoc admodum postulet, sed quòd digna sit qua pradicetur Regis liberalitas: primumq; mensam conabor describere. Cupiens enim longè maiorem facere, mādauit explorari eius, quatum Hierosolymis erat, magnitudinem, quanta esset, & an maior posset fieri: & comperta eius mensura, quodq; maior etiam esse posset: ait se eius vel quincuplam magnitudinem redditurum, ni vereretur, ne per hoc ad quotidiana ministeria minus posthac esset utilis. Cupere enim se ea donaria non solum ad ostentationem, sed ad usum etiam esse accommoda: itaque volens declarare se non auri penuria vel parsimonia parem priorifacere: quod non erat integrum addere magnitudini, id compensauit varietate ornatus & operis pulchritudine. Cum enim esset ingeniosus in contemplandis rerum naturis, & in excogitandis nouis & inusitatis operibus, pro sua sapientia praescribebat artificibus, exigens ne quid à praescriptis formulis discederēt. ac primum constituto mensa modo in longitudinem cubitorum duorum & semis, in latitudinem unius, altitudine sesquicubitali, totum opus ex auro facientes, lorica ei palmum latam circundederunt: cuius cyma versatiles sculpturam habebant resticulatam indistincta imitatione per tria latera. cum enim essent triangula,

Descriptio donorum à
Ptolemao Rege tem-
plo Hierosolymita-
no missorum.

Mensa aurea.

per

per singulos angulos eadem erant figurationes, ut conuersa non alia, sed eadem specie oculis occurrerent. lorica verò pars interior ad mensam vergens egregias sculpturas habebat: sed exterior eius facies longè pulchriores, videlicet, quòd ha-
 tota essent conspicua. quin & cyma illa facile & citò vertebantur, & quemuis è
 tribus angulis pari mensura oculis subijciebant. resticulis autem illis sculptilibus
 inserta erant gemmae preciosae paribus interuallis distantes, fibulis aureis per fo-
 ramina comprehensa. exterior autem lorica facies gemmis pulchris ouali specie
 distinguebatur, intercurrente densa sculptura virgarum qua per circuitum
 mensa voluebantur. huic subiecta erat corona per circuitum, omne genus fru-
 ctuum representans, dependentibus racemis, & spicis emergentibus, & malis
 punicis intersertis: qua omnia constabant è lapillis etiam colorem natium fru-
 ctuum referentibus, & auro circum totam mensam reuinctis. Sub hac corona rur-
 sum alia series ouorum priori similis cù virgatis peraque sculpturis visebatur:
 ut ex utraq; parte spectaretur eadem operum varietas ac elegantia, etiam in
 lorica & cymarum ordine, ac ne inuersis quidem mensa lateribus vlla sentiretur
 diuersitas, sed idem artificium usq; imos pedes pertenderet. subdita enim lamina
 aurea quatuor digitos lata per transversam mensa latitudinem, in eam pedes
 eius inseruerunt, quos fibulis ac clausuris astrinxerunt mensa iuxta lorica, ut his
 insistentes quaque verteretur, eandem specie ostenderet. In mensa autem sculptus
 erat Meander, magni precij gemmis per medium tanquam stellis variegatus,
 carbunculo & smaragdo suavissimè radiantibus, alijsq; generibus qua ubiq; gra-
 ta sunt propter precium. Prater Meandrum verò resticulati quidam nexus cir-
 cumquaq; discurrebant, Rhombo circa mediū similes, in quo crySTALLUS & succinum
 per interstitia paria coniunctim cum magna gratia spectabatur. pedum autem ca-
 pitella liliorum similitudinem referebant, folijs sub mensa se reflectentibus, cum
 germen alioquin rectum videretur. basis autem facta erat è carbunculo palmum
 lata crepidinis specie, qua verò pedes innitebantur, octo digitorum latitudine;
 erantq; sculpti singuli pedes opere subtilissimo, hederis & palmitibus una cum
 racemis per eos discurrentibus, indiscreta verorum similitudine. tanta enim erat
 artis subtilitas, ut perflante vento agitata, natura non artis opus viderentur.
 constabatq; totum opus trimembri compositione, sed tanto artificio, ut commis-
 sura nec oculis nec cogitatione deprehendi possent. crassitudo autem mensa erat
 semicubitalis. Tanta fuit in hoc dono Regis magnificentia, opulentia materia,
 artis pulchritudo ac varietas ad natura imitationem expressa: quandoquidem
 hoc erat eius studium, ut si non magnitudine hac priorem illam mensam supera-
 ret, certè nouitate commenti & ornamentorum splendore magis esset conspicien-
 da. Cratera autem aurea fuerunt duae, squamata, à basi usque praecincturam,
 spiras habentes varijs gemmis distinctas: deinde Meandrum cubitali altitu-
 dine ex omnigenis gemmis compositum: & super eum virgatam sculpturam, &
 deinceps usque labrum plexile quiddam reti simile, crebra Rhomborum specie
 interueniente. addebant gratia, inserta gemmae & scutula, quatuor digitorum am-
 plitudine. Labrum verò crateris in orbem ornatum erat lilij & floribus, atque
 implexis inter se palmitibus vuasferentibus. & ornatus quidem utriusque erat
 hic, amplitudo verò qua amphoram caperet. argentea verò quavis specula splen-
 dore vincebant, certius etiam reddentes inspectantium effigies. His addidit Rex
 triginta phialas, in quibus quicquid spatij gemmis erat vacuum, frödis hede-

An. mudi 3684.
 Ante Christum
 natum 280.

Crateræ aureæ duæ.

Crateræ argenteæ.

Triginta phialæ.

An. mudi 3684.
Ante Christum
natum 280.

Ptolemæi sumptus
& diligentia in tem-
pli donationem col-
lata.

Interpretes 70. Ale-
xandriam venientes,
honorificè excipiun-
tur.

Conuiuium Iudæo-
rum apud Ptolemæum,
& eorundem ante ci-
bium preces.

ra & pampinis sculptilibus adumbrabatur. atque hac omnia non solū artificum ingenijs ornabantur vsque ad miraculum, sed quadam etiam Regis circa hac ambitione diligentius accurabantur: qui non satis putans, quòd sine parsimonia sumptus praberet, relictis etiam serijs negocijs saepe adibat officinas & inuisabat artificum opera, id quod magis etiam accendebat eorum diligentiam. videntes enim quòd cordi sit ei hoc negocium, maiore attentione versabantur in opere, atque hac sunt donaria ab hoc Rege ad Hierosolymitanum templum transmissa. Quibus consecratis Pontifex Eleazarus, & honorificè tractatis qui attulerāt, non sine muneribus ad Regem eos remisit. Hi postquam Alexandriam sunt reuersi, Rex cognito eorum simul & septuaginta seniorum aduentu, confestim legatos Andream & Aristaum acciuit: ab eorūq; & epistolam Pontificis recepit, & multa præterea sciscitando didicit. Et cum vehementer cuperet congregari cum septuaginta senioribus, qui Hierosolymis ad interpretandam legem venerant, quicumque priuatorum negotiorum causa expetebant eius colloquium, præter morem suum dimitti iussit. hos enim quinto quoque die solebat admittere, sicut legatos semel in mense. tunc verò illis dimissis ab Eleazaro missos expectabat. ut verò senes illi venerunt cum muneribus à Pontifice missis, & cum membranis qua legem aureis literis inscriptam continebant, primum de libris eos rogauit. ut verò ex inuolucris depromptos obtulerunt, multum diuq; miratus membrana subtilitatem, & commissuras qua ita latebant ut visu discerni non possent, gratias se illis habere dixit qui venerint, & maiores etiam ei qui miserit, sed longè maximas Deo cuius leges attulerint. cumq; seniores eorumq; comites vno ore omnia fausta Regi acclamassent, præ nimia letitia lacrymas non continuit, qua quidem mæroris insignia etiam magnum gaudium consequi natura voluit. iussisq; libros accipere, quorum hoc erat officium, tum demum viros salutauit, præfatus æquum fuisse, ut prius de ea re, propter quam acciti fuerant percontatus, deinde illos quoque compellaret. diem quidem aduentus eorū tam gratum sibi confessus est, ut quoad viueret per singulos annos redeuntem eius memoriam colere se velle promitteret. forte enim eadem erat qua Antigonum nauali prælio vicerat. voluitq; ut conuiuia sibi essent, & diuersoria mandauit eis assignari sub ipsa arce pulcherrima. Nicanor autem qui excipiendis hospitibus præerat, Dorotheum eos curare solitum iussit parare cuique ad victum pertinentia. Sic enim Rex disposuerat, ut ex eis ciuitatibus qua in ratione victus aliquid peculiare habent venientibus, more ipsorum omnia pararentur, ut tractati more consueti suauius viuerent, & nulla in hoc nouitate offenderentur. quod honoris his quoq; exhibitum est, Dorotheo hac cura commissa, quòd is callebat morem quo solerent viuere. quamobrem omnia per se administrauit qua ad illos accipiendos facerent. Ac primum duos accubitus strauit Rege ita iubente, qui volebat dimidiā eorū partem ad dextrā suam discumbere, reliquā verò post ipsum ordine, nihil omittens ad honorem eorum pertinens. postquam autem discubitu est, iussit Dorotheum illis ministrare, sicut solet hospitibus ad se à Iudæa venientibus. quapropter præconibus & sacrificulis alijsq; id genus quorum est à suis precatiunculis auspicari conuiuium locus hic nō fuit: sed unum ex conuiuarum numero Sacerdotem Elisaum nomine precatatione mensam consecrare ipse Rex iussit: qui stans in medio precatatus est omnia fausta Regi simul atq; subditis: applausumq; & acclamatum est ab omnibus libenti ac hilari animo,

quo

quò factò fruebantur appòsitis. cumq; Rex siluisset quantum satis visum est, cœ-
 pit philosophari, proponens singulis quæstionem aliquam de natura subtili dis-
 quisitione dignam. illis verò disertè ad quidlibet respondentibus, delectatus eo-
 rum consuetudine per duodecim dies instaurauit conuiuium. Si quis autem cu-
 pit cognoscere quæstiones agitatæ in eo conuiuio, legat Aristai librum quem hoc
 argumento conscripsit. Quos sermones cum non solum Rex admiratus esset, sed
 Menedemus etiam philosophus fateretur omnia gubernare prouidentia, eoq;
 facilius tueri hanc sententiam, finis est huic quæstioni impositus. Rex verò iam
 tum se uberem ex eorum aduentu fructum percepisse fassus est, per quos didicif-
 set quomodo regnum administrare oporteat: iussitq; datis prius in singulos ter-
 nis talentis, deduci eos in diuersorium. Quarto deinde die Demetrius assumptis
 eis transiit aggerem illum septem stadiorum, et pontem qui insulam continen-
 ti adiungit: et progressus ad septentrionale litus, assignauit eis ibi domum remo-
 tam à strepitu, et contemplationi rerum idoneam: rogauitq; ut quandoquidem
 ad opus iam ita instructi sint, ut nihil desiderent amplius, ordiantur interpreta-
 tionem feliciter. illi verò non parcentes labori quàm poterant accuratissimè in-
 terpretabantur, usque horam nonam assidentes operi; reliquum deinde tempo-
 ris curando corpori dabant, præter aliam copiam etiam de Regi paratis cibus
 partes afferente Dorotheo, ita ut mandatum ei fuerat, mane autem Regiam in-
 gressi, salutato Rege in eundem locum ad institutum negociū se refererent: quod
 marinis aquis ablutis manibus prius mundati aggrediebantur. Versione au-
 tem legis intra septuaginta duos dies absoluta, Demetrius aduocatis omnibus
 Iudæis in locum ubi uersa fuerat, presentibus etiam interpretibus, perlegit co-
 dicem. tunc uero et seniorum interpretationem approbavit, et Demetrium
 ipsum collaudauit, cuius suggestionis occasione maxima bona percepisset: roga-
 uitq; ut etiam optimatibus eorum copia legendi fieret. Deinde et Sacerdos
 et seniores interpretum et magistratus populi postulauerunt, quandoquidem
 feliciter absoluta esset hac interpretatio, ut rata permaneat, nihilq; ex ea muta-
 ri liceat. quæ sententia, cum omnibus placuisset, iusserunt ut prius, si quis aliquid
 deprehenderet, uel superesse legi uel deesse, diligentius inspectum et indicatum
 corrigeret, quando consultum esset, ut res semel approbata rata esset in perpe-
 tuum. Quamobrem Rex multum gauisus est, uidens hanc quoque suam volun-
 tatem in publicum celsisse commodum: sed maiorem etiam percepit voluptatem
 dum sibi lex legeretur, non sine admiratione legislatoris sapientia: cœpitq; de ea
 re conferre cum Demetrio, rogans quid factum sit, ut tam admirandam legum,
 nec historicus ullus, nec Poeta mentionem fecerit. Tum Demetrius respondit,
 neminem ausum eam attingere, quam constaret diuinam esse, et omni uenera-
 tione dignissimam: et punitos esse quosdam a cœlesti numine, qui illam temere
 attrectare nõ sint ueriti: Theopompum enim uolentem inde quadam suis scriptis
 inserere, mente motum fuisse diebus xxx. et per interualla insania precibus Deum
 placasse, facile coniciunt quæ morbi causa fuerit, atq; etiã in somnis admonitum
 hac ideo pati, quod fuisset circa res diuinas curiosior, easq; uoluisset proferre
 profanis hominibus. quare cum à cœpto destitisset, sanam mentem ei fuisse reddi-
 tam. Theodectæ etiam Poeta, cum in quadam tragœdia uellet aliquid è sacris
 libris admiscere, oculos glaucomate suffusos caligasse: et cum erratum agnouis-
 set, exorato Deo redditam aciem. acceptos deinde à Demetrio libros Rex cum
 adorasset,

An. mudi 3684.
 Ante Christum
 natum 280.

Translatio Bibliorū
 in Græcam linguam.

Vltio diuina in Eth-
 nicos sacra Biblia tra-
 santes.

An. mudi 3684.
Ante Christum
natum 280.

Dona interpretibus
dimissis data, & Elea-
zaro missa.

adorasset, asseruari iussit diligenter, ut incorrupti manerent: rogauitque interpretes ut crebro e Iudaea venientes ipsum inuiserent. id enim eis non minus commo- dum fore quam honorificum. Nunc enim aequum esse ut remittantur: sed si ultro ad eum venerint, consecuturos quicquid vel ipsorum sapientia dignum sit, vel re- gia munificentia. Tunc quoque remissi sunt donati ternis vestibus optimis, & bi- nis auri talentis, singulisque unius talenti calicibus, & toris discubitorijs. praeterea Pontifici per eosdem misit decem lectos cum argenteis pedibus cum competenti apparatu, & calicem talentorum triginta: ad hac decem vestes purpureas, & co- ronam insignem, & telas byssinas centum, praeterea phialas & trullas & libato- ria, & crateras duas Deo dicandas. rogauitque eum per literas, ut si quis ex his viris vellet ad ipsum venire, permitteret, quandoquidem plurimi faceret cum doctis consuetudinem, & diuitias libenter in eiusmodi insumeret. Atque haec sunt in Iudaorum honorem a Philadelpho exhibitae.

CAP. III.

Quomodo honor a Regibus Asiae Iudaorum genti habitus, & in ciuitatibus ab illis conditis, ius ciuium ei concessum fuerit.

Hedio & Rufinus
Cap. 3.
Immunitates Iudaeis
a Seleuco Nicanore
Syriae Rege concessae.

ED & ab Asia Regibus honorati sunt, propter nauatam in militia bonam ac fidelem operam. Namque Seleucus cognomen- to Nicanor in conditis a se per Asiam & inferiorem Syriam urbibus, in ipsa denique metropoli Antiochia, ius ciuitatis eis dedit, voluitque pari ibi cum Macedonibus ac Graecis conditio- ne degere, quo iure nunc quoque viuunt inter eos homines. Argumento est, quia Iudaeis externo oleo nolentibus uti, certa pecunia pro eo a Gymnasiarchis pen- ditur: quem morem cum Antiochensis populus proximo bello abrogare vel- let, non permisit Mutianus qui tum Syriae prouincia praerat. Deinde im- perante Vespasiano & Tito eius filio, Alexandrini & Antiochenses rogantes adimi Iudaeis ius ciuium, impetrare id non potuerunt, manifesto Romanorum aequitatis & magnanimitatis indicio, sed praecipue ipsorum principum: qui cum eo bello multos labores pertulissent, & infensi essent pertinaciter rebellantibus, ni- hil tamen de iure ipsorum diminutum voluerunt: idque nec ira propria, nec duo- bus maximis populis contra eos licere passi sunt, maiorem rationem habentes veterum gentis meritorum quam praesentis offensionis, aut gratiae quam hoc fa- cto apud hos populos inire poterant: dicentes eos qui contra rem Romanam ar- ma tulerant iam satis suppliciorum exsoluisse: eos vero qui nihil peccassent non esse aequum spoliari suis priuilegijs & iuribus. Marcum quoque Agrippam similiter affectum erga Iudaeos fuisse proditur. Ionibus enim contra hos seduiose commotis, & rogantibus Agrippam, ut ciuitatis quam eis dederat Antio- chus Seleuci nepos, quem Graeci Deum cognominant, soli essent participes: & postulantibus ut siquidem eiusdem generis haberi velint Iudaei, eosdem quoque Deos colerent: cum res ad iudicium cognitionem deuenisset vicerunt causam Iu- dai: obtinueruntque ut sibi liceret suis moribus viuere, patrocinio Nicolai Da- masceni adiuti. Agrippa enim pronunciauit, nihil sibi licere innouare circa hoc negocium. quasi quis volet exactius cognoscere, legat historiarum Nicolai li- bros tertium & quartum supra centesimum vigesimum. Sed Agrippa sententiam mirari non debemus: neque enim tum gens nostra cum Romanis bellum gesserat: Vespasiani vero & Titi magnanimitatem merito miretur, qui post tanta belli

Ius ciuitatis Antio-
chiae, Iudaeis confer-
uatum.

Marcus Agrippa.

certamina

certamina nihil immoderate in nos statuerunt. Nunc unde digressus sum reuertar. Antiocho Magno in Asia regnante in continua vexatione tam Judaea fuit quam Cœlesyria: quod eo bellum gerente cum Philopatore Ptolemao, huiusq; filio qui Epiphanes cognominatus est, siue vinceret, siue vinceretur, male mulctarentur, non aliter quam navis fluctibus utrinq; oppugnata, inter prosperam & aduersam Antiochi fortunam iactata. Tandem victor Antiochus Judæam sua ditioni adiecit. Defuncto verò Philopatore filius eius magnum exercitum duce Scopamisit in Cœlesyriam: qui & multas eius urbes & nostram gentem vi in potestatem eius retraxit. Aliquanto autem post Antiochus ad fontes Jordanis cum Scopâ pœlio congressus sit superior: cumq; recepisset occupatas à Scopâ urbes Cœlesyria simul & Samaria, Judæi quoq; ultro deditioem fecerunt: receptumq; intra mœnia eius exercitum & elephantos liberaliter aluerunt: & oppugnantibus presidium in arce à Scopâ relictum impigre auxilium tulerunt. Quamobrem Antiochus æquum ducens aliquam Judæis pro studio suarum partium referre gratiam, scripsit ad amicos suos & duces literas, testes beneficiorum quæ in ipsum contulerant, in quibus etiam significabat quomodo remunerari eos decreuerit. earum exemplar subiiciam, citato prius Polybij Megalopolita testimonio, ex libro historiarum eius sexto decimo. Scopas, inquit, copiarum Ptolemai dux ad mediterranea verso impetu per hylæmem Iudæorum gentem subegit. ac paulo post in eodem libro narrat, quomodo victo Scopâ Antiochus Batanaam, Samariam, Gadara, & Abila recepit: moxq; Iudæi qui Hierosolyma & celebre eius loci templum accolunt, ad eum defecerunt: de quo cum multa essent dicenda, ait se id in aliud tempus differre. & hac quidem Polybius. nos autem narrationem continuabimus, inserta hic prius Antiochi epistola. Rex Antiochus Ptolemao salutem. Quoniam Judæi mox ut regionem eorum sumus ingressi, studium erga nos suum declarauerunt, & in urbem suam venientes splendide exceperunt senatu obuiam progresso, exercituiq; nostro & elephantis copiose victum prabuerunt, & cum eo simul presidium Egyptiorum in arce expugnauerunt: visum est nobis gratiam aliquam eis reponere, & urbem eorum refouere varijs calamitatibus affectam, & in pristinam frequentiam restituere, reuocatis in eam, qui nunc dispersi sunt, habitatoribus. ac primum decreuimus pietatis ergo praberem eis in precium pecudum mactandarum, vini, olei, thuris, argenteorum viginti millia, & ad simillam secundum prouincialem legem tritici medimnos mille quadringentos sexaginta, & salis medimnos trecentos septuaginta quinque. voloq; ut hæc eis prabeantur ita ut mandauimus: & quod deest templo absoluat, siue porticus siue quid aliud adificare opus fuerit. lignorum autem materies comportetur tam ex ipsa Judæa, quam ex alijs gentibus & ex Libano, immunis à vectigalibus: qua immunitas & alijs rebus conceditur ad apparatus atque ornatum templi pertinentibus. Permittitur etiam eis ut omnes viuant iuxta leges patrias: & remittitur senatoribus, sacerdotibus, scribis templi atque cantoribus tributum quod penditur pro capite, & aurum coronarium, & si quod est tributum aliud. Et ut eò citius urbs frequentetur habitatoribus, concedo omnibus qui nunc eam habitant, quiue ante hyperberetæum mensẽ eò se habitatum contulerint, immunitatẽ omnium tributorum usque in triennium, remittimusq; eis in posterum tertiam partem tributorum, in præteritorum damnorum

An. mudi 3684.
Ante Christum
natum 280.
Antiochus Magnus
Rex Asiæ & Syriæ
Iudæos vexat.
An. mudi 3742.
Ante Christum
natum 222.

Ptolemæus Epiphanes
Rex Aegypti, in
Syriæ Reges mouet.
An. mudi 3760.
Ante Christum
natum 204.

Polybij Megalopolita
de Scopâ copiarum
Ptolemæi ducẽ.

Antiochi ad Ptolemæum
de Iudæorum
libertate epistola.

An. mudi 3760. *rum compensationem. Et quotquot ex urbe abrepti seruiunt, & ipsos & natos*
 Ante Christum *eorum volumus esse liberos, ac bona quoque eis restitui iubemus. Vale. Nec con-*
 natum 204. *tentus hanc epistolam scripsisse, edictum etiam in honore templi per totum suum*
 Antiochi Magni in *regnum proposuit tale: Nemini alienigena liceat intra septa templi ingredi*
 honorem templi *contra voluntatem Iudeorum, sed solis hoc facere fas sit, qui iuxta prescriptum*
 edictum. *legis patria purificati prius fuerint. Nemo etiam in urbem carnes equinas aut*
mulinas inferat, nec asini siue feri siue domestici, nec panthera, aut vulpis, aut
leporis, aut cuiusuis omnino ex his animalibus, quae Iudaeis vetitum est attingere.
ac neque pelles eorum inferre liceat, aut aliquid ex his in urbe alere: sed tantum
solitas more maiorum mactare victimas, quibus Deus litari sibi vult, qui vero
aliquid contra edictum hoc fecerit, trium millium drachmarum argenti mul-
ctam luat sacerdotibus. Idem Rex amplum pietatis ac fidei nobis praeuit testi-
monium, quo tempore quosdam per Phrygiam ac Lydiam nouis rebus studere
comperit. Zeuxidem enim amicum praecipuum, in superioribus satrapis du-
ctantem exercitum, iussit quosdam e nostratibus apud Babylonem degentibus
in Phrygiam mittere, scribens in hunc modum. Rex Antiochus Zeuxidi patri
salutem. Si vales, bene est, ego quoque valeo. Quia quosdam in Phrygia & Lydia
res nouas moliri audio, videtur hoc negotium curam meam deposcere. Quapro-
pter consultis de hac re amicis, placuit mihi, ex his Iudaeis qui Babyloniam ac
Mesopotamiam incolunt duo millia familiarum cum tota suppellectili eò tra-
ducere, & locis opportunis per praesidia disponere. Persuasum enim habeo illos fo-
re nostrarum rerum custodes beneuolos: tum quia caeleste numen pie colunt, tum
quia fides eorum & promptum obsequium etiam maiorum nostrorum compro-
batur testimonijs. Volo igitur ut eos, licet difficile videatur, traducas, pollicitus
libertatem viuendi proprijs legibus, perductis deinde ad iam dicta loca, tum ad
adificandas domos assignabis areas, tum agros ad colendum aruis & vinetis ido-
neos: immunitatemque dabis in decennium, ne quid pendere cogantur ex annuis
terra prouentibus, & donec ipsorum agri fruges protulerint, demensum frumen-
tum accipiant in seruorum alimoniam: ac reliquis quoque tribuatur quantum
satis est, ut benigne a nobis habiti alacriores sint in nostris negotijs. Cura autem
ne quis molestus sit ei populo. Vale. Atque haecenus de Antiochi magni erga Ju-
daeos beneuolentia dixisse sufficiat. Post hac amicitia Ptolemaeo coniunctus est
& sedere, data in matrimonium Cleopatra filia, & concessa dotis nomine Ce-
lesyria, una cum Phoenice, Iudaeaque, & Samaria: diuisisque inter utrumque Regem
uectigalibus, optimates sua quisque patria exactionem eorum redimebant, & col-
lecta qua imperata esset pecunia, conferebant eam in regium ararium. Per ea
tempora Samaritae rebus secundis elati saepe Iudaeos infestabant agros vastando,
& abducendo in captiuitatem homines, maxime sub Onia Pontifice. Post obi-
tum enim Eleazari Manasses eius patruus Pontificatum assumpsit, quo de-
functo Onias successit in sacerdotium, Simonis Justi filius, quem Simonem Ele-
azari fratrem fuisse diximus. Is Onias pusillanimis erat & auarus: qua causa
fuit ut tributum, quod pro populo maiores eius de suo solebant Regi pendere, ta-
lent a argenti viginti non soluendo, ad iram commouerit Ptolemaum Euerge-
tem patrem Philopatoris. Qui misso Hierosolyma legato incusabat Oniam,
quod tributum non redderet: minabaturque, ni faceret regionem eius militi-
bis suis se diuisurum, & nouas colonias eò deducturum. quod audientes Iudaei
perterriti

Antiochi ad Zeuxi-
 dem epistola, in qua
 honorificam Iudaeo-
 rum mentionem
 facit.

An. mudi 3764.
 Ante Christum
 natum 200.
 Antiochus & Ptole-
 maeus amicitiam &
 foedus faciunt.

Samaritae Iudaeos
 infestant.
 An. mudi 3770.
 Ante Christum
 natum 194.

Hecio & Rufinus
 Cap. 4.
 Onias Pontifex Ae-
 gypti, Regem non
 soluendo tributum,
 ad iram commouet.

perterriti sunt, licet Onias perfricta fronte hac contemneret, nihil curans praeter pecuniam.

An. mudi 3770.
Ante Christum
natum 194.

CAP. IIII.

Iosephus Tobiae filius imminentem Iudaeis calamitatem depellit,
amicus Ptolemaeo Regi factus.

IOSEPHVS autem quidam aetate iuuenis, sed honestate, prudentia, iustitia inter Hierosolymitas celebris, Tobia patre natus est, sorore Onia Pontificis, cum indicio matris cognouisset de aduentu legati, forte enim in Phichola natali vico aberat, veniens in urbem, inuectus est in Oniam, qui non curaret securitatem publicam, sed modo pecunijs parcat, conijceret in periculum populum, a quo et Republica administrationem et Pontificalem honorem acceperat. Quod si tanto amore pecunia teneretur, ut propter eam sustineat, et patriam et ciues in discrimen adduci, iret saltem ad Regem, et precibus obtineret ab eo vel totam vel partem aliquam eius pecunia. Onia vero dicente neque principatum se morari, et Pontificatum etiam, modo liceat, libenter se depositurum: neque iturum ad Regem, quum nihil curet hoc negocium: rogauit Iosephus num ipsi permitteret legationem publicam suscipere. Quo annuente ascendit in templum, et aduocata concione, hortatus est eos ne terreantur Onia sui auunculi negligentia, sed missa maestitia, meliorem securitatis spem conciperent. Se ipsum enim iturum legatum ad Regem, et causam eorum bona fide acturum, persuasurumque ei quod irascatur immerito. Quibus auditis plebs gratias egit iuueni. Ipse vero egressus ex templo legatum regium excepit hospitio, et donatum preciosis muneribus, lauteque per aliquot dies acceptum, premisit ad Regem, dicens se quoque mox secuturum. Iam enim magis etiam quam ante accensus erat ad eam profectio-nem, quia legatus hortatus fuerat, ut in Aegyptum veniret, operamque suam obtulerat: effecturum enim se, ut quicquid opus haberet, a Rege impetraret facile. Vehementer enim captus est liberalibus honestissimi iuuenis moribus. Caterum reuersus in Aegyptum, denarrauit Regi Onia ingratitude, multum interim predicata Iosephi bonitate: quem breui venturum aiebat, et patrocinatorum populo, cuius curam propter Pontificis segnitiam susceperit. Tantis denique iuuenem assidue ornabat laudibus, ut et Rex et Regina Cleopatra erga absentem adhuc affecti essent optime. At Iosephus missis in Samariam qui ab amicis pecuniam mutuo sumerent, satis iam instructus ad profectio-nem iumentis, vestibus et poculis, impensis in hac viginti drachmarum millibus, peruenit Alexandriam. Fortefortuna ita accidit, ut illo ipso tempore ad Regem venirent omnes Syriae ac Phoenices urbium Principes ad emenda vectigalia, qua singulis annis Rex vendebat oppidanorum potentioribus. hi videntes Iosephum in itinere, deridebant eius tenuitatem et inopiam. qui cum apud Alexandriam audisset, Memphi Ptolemaum esse, profectus est illi obuiam. Sedente autem Rege in curru una cum Regina et Athenione amico (is erat qui legatus Hierosolymis hospitio Iosephi usus fuerat) conspicatus eum Athenio mox Regi notum reddidit, dicens hunc esse illum iuuenem, cuius bonitatem ac liberalitatem Hierosolymis reuersus tantopere predicauerat. Tum Ptolemaus et prior eum salutauit, et currum iussit conscendere. quo facto Oniam accusare coepit. At Iosephus, Danda est, inquit, senectuti venia. Scis enim quod senes et pueri

Taxatio Pontificis ob
offensum ab eo Re-
gem.

Legatus regius ho-
norifice exceptus, Io-
sephi liberalitatem
apud suos predicat.

Iosephus Ptolemaeo
obuiam profectus,
honorifice excipi-
tur.

An. mūdi 3770.
Ante Christum
natum 194.

Vectigalia Cœlesy-
ria Iosepho addi-
cuntur.

Ascalonitæ & Scy-
thopolitæ ob tribu-
tum non solum
puniti.

Iosephi dicitur &
liberi.

Hircani ortus &
indoles.

Et pueri eundem habent animum. Nos autem iuuenes officio nostro non deerimus, ut nihil de nobis merito possis conqueri. Ex hoc primo colloquio Rex degustata iuuenis ciuilitate, adeo cœpit eum amare, ut iuberet eum diuersari in regia, et quotidie sua mensa adhiberet. quod cum primates Syrorum viderent apud Alexandriam, indignè ferebant. Cumq; dies auctoris venisset qua ad dicenda erant vectigalia, licitabantur ea nobiles sua quisq; patria: et cum octo millia talentorum colligerentur è vectigalibus Cœlesyria Phœnicesq; et Iudæa ac Samaria, accedens Iosephus culpabat illos licitatores, tanquam de composito tam paruum Regi precium promitterent. Se enim paratum duplum numerare, relictis Regi damnatorum confiscationibus, qua prius publicanis solebant accedere. Rege verò libenter hæc audiente, et ut amplificatori reddituum suorum addicturum se promittente, rogante tamen equos fideiussores haberet, festinè respondit, daturum se homines probos et honestos, quibus non grauaetur credere. Quos ut proferret postulatus: Te, inquit, Rex dabo, tuamq; coniugem, ut alter alteri pro me fideiubeat. Tum Rex arridens permisit eum absq; fideiussione habere vectigalia: id quod valde molestum fuit his qui posthabiti fuerant, non sine pudore in patriam reuertentibus. Iosephus autem acceptis à Rege duobus militum millibus, quos ideo petierat, ut posset contumaces in urbibus vi cogere, et mutuatus Alexandria ab amicis regis quingenta talenta, profectus est in Syriam. Et cum venisset Ascalonem, tributumq; a ciuibus exigeret, et non solum nihil acciperet, sed conuiuijs etiam appeteretur: comprehensos circiter viginti eorum primates affecit supplicio: et reductis ex eorum facultatibus mille talentis, Regi eam pecuniam transmisit, indicans quidnam egerit. Ptolemæus autem miratus eius prudentiam, et approbato quod egerat, permisit ei quicquid vellet facere. Hoc audito Syri exemplo recenti castigata in Ascalonitis inobedientia territi, patentibus portis Iosephum excipientes tributa soluebant. Cumq; etiam Scythopolitæ per contumaciam detrectarent imperata more solito tributa dependere, horum quoq; necatis primatibus, facultates damnatorum ad Regem misit: comparatisq; multis pecunijs, et multa lucratus ex redemptione vectigalium, his opibus ad constabiliendam presentem potentiam usus est, prudenter existimans optimum esse iam partam felicitatem tueri ex ipsius redditibus. multa namq; munera Regi atq; Regina in manum mittebat, multa etiam horum amicis et omnibus in aula potentibus, benevolentiam eorum hoc pacto sibi concilians. Usus est autem ea prosperitate per annos xxii. ex una uxore procreatis septem filijs. suscepto etiam uno ex fratris Solymij filia, nomine Hircano: quam hac occasione duxit coniugem. Cum aliquando venisset Alexandriam cum fratre, ducente secum filiam nubilem, ut eam ibi alicui nobili Iudæo nuptum traderet: cœnans cum Rege, ingressam in conuiuium formosam saltatriculam admauit, soliq; fratri hoc indicauit, rogans ut quandoquidem lege vetaretur, habere rem cum fœmina alienigena, subseruiret ei, ut clam ea potiri posset. Frater verò libenter operam suam pollicitus, ornatam filiam suam noctu ad eum adduxit, et in lectum eius collocauit: atque ita parum sobrius, per errorem cum fratris filia congressus est: et cum hoc sapius fecisset, magis etiam in amorem accensus, conquestus apud fratrem, quod periculum esset ne non posset excutere amorem saltatricula, quam fortè Rex nollet ei cedere. Tum Solymius ait non esse opus ut hac dere sit anxius, licere enim ei frui amata muliere, atque etiam uxorem

uxorem eam ducere: fassus quòd maluerit filia fieri iniuriam, quàm fratrem tale dedecus in se admittere. Iosephus collaudata tam fraterna beneuolentia, uxorem duxit eius filiam: ex eaq; genuit quem diximus Hyrcanum filium. Is cum annos natus tredecim adolescens adhuc generosam & prudentem pre se ferret indolem, fratrum in se concitauit odia, quòd eos in omnibus uideretur antecellere. Iosephus enim uolens cognoscere quisnam ex his ad uirtutem esset idoneus maxime, unumquemq; misit ad eos qui tum professione disciplinarum erant celebres: illi uerò propter segnicie & laborum impatientiam indocti domum reuersi sunt. Deinde minimum natus Hyrcanum cum trecentis iugis bouum misit itinere septem dierum in solitudinem, ut illic sementem faceret: sed prius subtractis clam loribus quibus arator boues ad iugum solet astringere. Quo postquam peruentum est, cum non haberet lora, contempto bubulcorum consilio, suadentium aliquem ad patrem mittere qui adferret: nolensq; interim expectando eorum reditum tempus perdere, commentus est quiddam ueterano duce magis dignum quàm id etatis homine. Mactatis enim decem iugis carnes quidem in operarios distribuit: sectis autem tergoribus, & loribus inde factis, iuga hoc modo bobus aptauit: & hoc modo arata terra quam pater profcindi iusserat, sementeq; facta, domum redijt. Pater autem reuersum exosculatus ob prudentiam & acumen ingenij, & quòd excogitata auderet aggredi, ut solùm germanum filium, magis etiam posthac amauit, indignè ferentibus reliquis fratribus. Interea uenit quidam nunciatus quòd Regi Ptolemao natus sit filius: uersiq; omnes Syria magnates cum subditis ad laticiam, natalem pueri celebrabant, ac deinde Alexandriam gratulatum sunt profecti magno apparatu, Iosepho ob atatem iam grauantem domi, manere coacto. pertentauit tamen filiorum animos, num quis ex his uellet eam profectionem suscipere: & recusantibus ceteris, quòd se negarent scire mores aulicos, quomodo uersandum sit cum Regibus, suadentibusq; ut Hyrcanum fratrem mitteret: libenter hoc audito, statim eum aduocat: rogatq; ecquid liberet, aut idoneum se putaret, qui ad Regem salutatum accederet. qui cum promptè eam profectionem susciperet, & modica pecunia sibi opus fore, diceret: uelle enim se frugaliter uiuere, ut decem drachmarum millia sufficiant: admodum latatus est filij prudentia. Deinde pater cum aliquandiu siluisset, suasit patri ne domo quicquam munerum Regi mitteret: sed ut ad procuratorem suum Alexandrinum scriberet, ut pecuniam ipsi praberet ad emendum Regi id quod inueniret pulcherrimum & preciosissimum. Ille uerò ratus decem fortasse talenta impensurum in munera, & comprobato filij consilio, scripsit procuratori Arioni, qui omnem ipsius pecuniam tractabat Alexandria, talentorum circiter tria millia. Iosephus enim pecunias in Syria collectas, solebat eò mittere, & quoties prastitutum tempus ueniret tributa Regi adnumerandi, Arionem hoc iubebat facere. Ad hunc igitur acceptis à patre literis, Alexandriam proficiscitur: moxq; fratres ad omnes regiones amicos scripserunt, ut eum aliquo modo perderent. Ut uerò exacto itinere, Arioni epistolam reddidit, rogatus quot nam talenta uellet accipere, putabat enim decem petiturum aut non multò amplius: ut respondit mille sibi opus esse, iratus procurator, obiurgauit eum acriter, quòd uellet ea per luxum perdere: monebatq; ut sequeretur exemplum patris, qui eam pecuniam laboribus & temperantia parauerat. Se enim non plus quàm decem prabiturum, & ea non in alium

An. mudi 3770.
Ante Christum
natum 194.

Iosephus Hyrcanum
filium ad Ptolemæum
Regem mittit.

Insidiæ Hyrcano
clam structæ.
An. mudi 3780.
Ante Christum
natum 184.

An. mūdi 3780.
Ante Christū
natum 184.

Apologia Hyrcani-
pud Regem accusati.

Hyrcani facitæ.

Hyrcanus expisca-
tus quid alij sint
donaturi, plus re-
liquis omnibus do-
nat, ob quod alio
honorifico afficitur
munere.

usum quādam ut mercaretur Regi munera. Ibi puer iratus Arionem coniecit in vincula. Procuratoris autem uxore Regina hoc renunciante, & rogante ut puerum compesceret: graciosus enim apud Cleopatram Arion fuerat: ex Regina hoc Rex didicit. ac mox per quendam missum ad Hyrcanum mirari se nunciat, cur ad se à patre missus, non modò in conspectum non venerit, sed procuratorem etiam patris sui vinceret, iubebatq; ut veniret, ac causam eius facti diceret. Ille contra Regi nunciari iubet, legem esse Judæis ne quis gustaret de sacrificio, priusquam adito templo mactasset victimas: eaq; ratione nec ipsum hactenus Regem salutasse, expectantem dona qua offerret Regi de parentis suo bene merito. Servum autem iure se punisse, qui mandata eius contemneret. Nihil enim differre inter maiorem & minorem dominum. Nisi enim tales dent pœnas meritas, expectandum mox ipsi Regi ut contemnatur à subditis. His auditis Rex risit, miratus tam magnum in puero animum. Arion autem postquam hoc cognovit, nihil sperans à Rege præsidiij, datis adolescenti mille talentis, liberauit se à vinculis. Elapsis deinde tribus diebus, salutaturus Reges accessit: à quibus libenti animo exceptus, & mensa communi est adhibitus, in parentis sui gratiam. moxq; clam aditis negotiatoribus emit ab eis centum pueros formosissimos & literarum peritissimos, talento singulos, & totidem puellas eodem precio. tum vocatus ad conuiuium regium cum Principibus, infimo loco iussus est accumbere, propter aetatem posthabitus ab his quorum hoc erat officium. reliquis autem conuiuii ossa partium absumptæ carne ante Hyrcanum congerentibus, Tryphon quidam quo plurimum in conuiuijs Rex delectabatur propter scommata & facetias hominis, rogatus à conuiuijs ad Regem se vertit: & Viden, inquit, domine, quantum ossium ante Hyrcanum iaceat. Hinc igitur collige, quod & pater eius totam Syriam ita spoliat, quemadmodum hic ossa nudauit carnibus. Rege verò ad hoc dictum arridente, & rogante Hyrcanum, unde illa ossium congeries. Nihil mirum, inquit, domine. canum enim est ossa unà cum carnibus absumere, sicut isti faciunt: vultu commonstrans reliquos, ante quos nihil erat ossium. Homines autem comesis carnibus solent abycere ossa, quod & ego homo cum sim, nunc facio. Ibi Rex miratus urbanitatem, iussit omnes conuiuias huic dicto plaudere. Sequenti verò die aditis Regis amicis & aulicis potentioribus, ipsos quidem salutauit: ex famulis autem eorum expiscatus est, quidnam oblaturi essent Regi in festo natalitio. Illis referentibus hunc daturum talenta duodecim, alium rursus aliud pro suis quenque opibus: simulauit se dolere, quod non haberet unde tantundem largiri valeat, nec ultra talenta quinque numero. idq; mox famuli renunciauere dominis. Illis autem gaudentibus, quasi offensurus esset Regem Iosephus propter exilitatem muneris, ubi dies statutus aduenit, alij quidem & hi munificentissimi obtulerunt talenta non plus quam viginti. Hyrcanus autem emptos à se centum pueros totidemq; puellas adduxit, iussos singulos talentum offerre, hos quidem Regi, has verò Cleopatra. Omnibus verò admirantibus tam profusam & insperatam munificentiam, atque ipsis etiam Regibus, amicos quoque Regis & ministros multorum talentorum donis honorauit, ne quid sibi ab illis nasceretur periculi. ad hos enim fratres scripserant, ut quocumque modo Hyrcanum tollerent. Rex autem delectatus iuuenis munificentia, iussit eum donum quodcumq; vellet petere. At ille nihil aliud petijt, quam ut se Rex patri ac fratribus commendaret per literas.

Itaq;

Itaq; honorificentissimè tractatum, & donatum regia, scriptis quoq; ad patrem & fratres & omnes suos duces atq; procuratores commendaticijs literis, dimisit liberaliter. Fratres autem cum cognouissent tantum honoris ei habitum à Regibus, & honoratiorem multo reuerti quàm fuerit antea, decreuerunt obuiam proficisci & de medio illum tollere, ne patre quidem inscio, fratus enim obfusam in munera tam immensam pecuniam, non erat de salute eius sollicitus. eam tamen iram metu Regis dissimulare coactus est. Sed fratribus adortis eum in itinere, fortiter congressus & alios non paucos ex eorum comitatu occidit, & duos quoque fratres inter ceteros: reliqui verò fuga euaserunt ad patrem Hierosolyma. Veniens autem ad urbem cum exciperetur à nemine, territus secessit trans Jordanem fluum, & illic vitam egit tributa colligens à barbaris: quo tempore in Asia regnum obtinebat Seleucus, cognomine Soter, magni Antiochi filius. Obijt deinde Hyrcani pater Josephus, vir bonus & magnanimus, qui Iudeis pauperibus tum & inopibus splendidioris vita occasionem prauit, per duos & viginti annos prepositus exigendis Syria ac Phœnices & Samaria vectigalibus: & eodem ferè tempore patruus quoque eius Onias, relicto successore honoris Simone filio. Cui deinde vita perfuncto Onias filius successit, ad quem Lacedæmoniorum Rex Arius legationem misit cum literis, quarum hoc exemplar exstat.

An. mudi 3780.
Ante Christum
natum 184.

Hyrcanus à fratribus
in itinere circumuen-
tus, strenuè sese de-
fendit, quosdam etiã
è medio tollit.

Mors Iosephi.

Onias & post eum Si-
mon filius Pontifex
Hedio & Rufinus
Cap. 5.

CAP. V.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Pontifice Iudæorum.

REX Lacedæmoniorum Arius Onia salutem. Incidimus in quandam scripturam antiquam, in qua inuenimus cognationem intercessisse inter nostras origines, & nostrum quoque genus non esse alienum à posteris Abrahamæ. Equum igitur est ut cum fratres nostri sitis, petatis à nobis quacunque libuerit. Idem nos quoque faciemus, & res vestras tanquam nostras existimabimus, nostras item vobiscum communes habituri. Demoteles est qui has vobis reddit literas, in pagina quadrangula scriptas, & obsignatas aquila sigillo, draconem tenentis vnguis. Et epistola quidem hac continebat. Josepho autem mortuo, populus seditionibus agitatus est propter eius filios, dum maiores fratres Hyrcano bellum inferunt natu minimo. plerique enim fauebant senioribus, & in his Simon Pontifex propter cognationem. Hyrcanus autem Hierosolyma quidem noluit repetere, sed ultra Jordanem habitans, assiduam bellum gerebat cum Arabibus, multos eorum interficiens, alios in captiuitatem abstrahens. Edificauit etiam castrum munitissimum, è marmore candido exstructis usque tectum eius parietibus, habentibus insculptas diuersorum animalium effigies enormi magnitudine: idq; edificium fossa profunda & aquis plena circumdedit, & oppositi montis prominentem petram perforans, speluncas in ea fecit multorum stadiorum longitudine. aulas etiam in eo castro fecit aptas conuiujs, diatascq; aalias & cubicula: salientium etiam aquarum eò tantam induxit copiam, ut loco voluptatem simul & ornamentum adderent. Speluncarum verò ora non amplius aperuit quàm ut unum caperent: idq; de industria factum est securitatis ac tutela gratia, si quando fortè oppugnaretur à fratribus. Edificauit etiam atria magna amplitudinis, eaq; hortis spaciosis ornavit, & locum hoc patet instructum & absolutum vocauit Tyrum, qui est in sinibus Arabia & Iudææ

Lacedæmoniorum
Regis ad Iudæorum
Pontificem epistola.
1. Maccab. 12.

Seditio in populo
mortuo Iosepho.

Hyrcanus assiduam
cum Arabibus bellum
gerit.

Hyrcanus munitum
castrum edificat.

An. mūdi 3780. *trans Jordanem sita, non procul regione Essebonitide: praefuitq; illi tractui per septennium, toto tempore quo Seleucus regnavit in Syria: post cuius obitum Antiochus eius frater in regnum successit, qui cognominatus est Epiphanes. Moritur etiam Ptolemaus & ipse eodem cognomento Epiphanes dictus, superstibus duobus filijs impuberibus: quorum grandiori Philometor cognomen inditum, minori verò Physcon. Hyrcanus autem videns prapotentem Antiochum, & veritus ne in potestatem eius redactus poenas daret eorum qua contra Arabes ausus fuerat, ipse sibi manus intulit: possessionem verò eius uniuersam occupavit Antiochus.*

CAP. VI.

Iudæi seditionibus agitati Antiochi opem inuocant.

Hedio & Rufinus
Cap. 6.1. Mac. 1.
Iesus ab Antiocho
Ephiphane in Pontificem electus.
Iesus sacerdotio priuatur, in cuius locū
Onias Menelaus dictus, surrogatur.Iason & Menelaus
seditionem concitant.Apostata à religione
Iudaica.Antiochus Aegyptō
cedere cogitur.Historia de Antiocho
Epiphane.

I S DEFUNCTO per idem tempus Onia Pontifice, fratri eius Iesu id sacerdotium contulit, quod filius superstes etiam tum esset paruulus, de quo suo loco dicitur. Hic Iesus priuatus est eo sacerdotio per Regis indignationem: moxq; in Oniam fratrum minimum Pontificatus translatus est. Simoni enim hi tres fuerunt filij, ad quos omnes Pontificatus peruenit, ut indicauimus. Caterum Iesus Iasonem se vocari maluit, sicut alter frater pro Onia Menelaus dictus est. Concitata autem per fratrem contra nouum Pontificē Menelaum seditione, & populo in partes scisso, Tobia filij steterūt à Menelai partibus: maior autem populi pars factionem Iasonis sequebatur. quorum vim non sustinentes Menelaus & Tobia filij secesserunt ad Antiochum, dicentes se velle relictis patrijs institutis ac legib. religionem Regis & Gracanicos ritus assumere: rogaueruntq; eum ut sibi praputia, ut nudi quoq; non essent Gracis dissimiles: et contemptis omnib. patrijs ritibus, imitabantur mores exterarum gentium. Antiochus autem domi usus fortuna prospera, expeditionem Aegyptiam tentare statuit captus eius regionis cupidine, & contempta Ptolemai filiorum atate, rebus administrandis nondum idonea. Profectus igitur cum magno exercitu Pelusium, astu circumuento Philometore Aegyptum occupat, & redacta prius in potestatem Memphis locisq; circumuicinis, ad Alexandriam duxit, & urbem & Regem subiugaturus. Sed omnes eius conatus unica Romanorum denunciatione repressi sunt, ita ut iam occupata relinqueret, sicut & aliàs diximus. Nunc prolixius narrabimus de hoc Rege, quomodo Iudæam ac templum occupauerit, quod in prioribus commētarijs breuiter tantum perstrinximus, ut necesse sit idem altius repetere.

CAP. VII.

Quemadmodum Antiochus, ducto Hierosolyma exercitu, occupatoq; eius vrbis dominio, templum etiam spoliauerit.

Antiochus vrbe Hierosol. occupata, templum spoliatur.
An. mūdi 3796.
AnteChristum natum 168.

R EVERSUS ab Aegypto, quam metu Romanorum reliquerat Rex Antiochus ab Hierosolymitarum urbem mouit exercitum: & ingressus eam centesimo quadragesimo tertio anno, ex quo primum ad Seleuci familiam Syria regnum deuenerat, sine ullo negotio dominus eius factus est, admissus apertis portis per sua factionis homines. quam dominationem crudeliter exercuit, necatis permultis, qui diuersarum erant partium: direptisq; pecunijs & asportatis Antiochiam.

Ea

Ea clades accidit anno secundo post urbem captam, regni eius familia centesimo quadragesimo quinto, vigesima quinta eius mensis, qui chasleus nostris dicitur, Macedonibus appellatus, Olympiade centesima quinquagesima tertia, quando ne his quidem est parcitum, qui quasi pacatè venienti portas aperuerat, quo maiore licentia grassatum est in templi diuitias: quæ cum essent maximi precij, visa sunt satis amplum violati fœderis premium. Spoliato igitur templo & ablati vasis sacri ministerij, & inter cetera candelabris aureis, altari aureo, mensaq; propositionis quam vocant, ac ne aulais quidem relictis quæ è cocco ac bysso constabant, euacuatis etiam thesauris reconditis ita ut nihil omnino relinqueret, coniecit Iudæos in luctum maximum. nam & quotidiana sacra iuxta legis præscriptum vetuit eos facere: direptaq; tota urbe, habitatores partim necauit, partim captiuos unâ cum liberis & vxoribus abduxit, vsque ad decem millium numerum. Incendit etiam adificiorum eius quicquid erat pulcerrimū, & demolitus mœnia, in inferiore urbe arcem condidit. erat enim editiore loco sita, ipsi templo imminens. quapropter benè prius firmata mœnibus ac turribus Macedonicum præsidium imposuit. admixti tamen erant ex impijs Iudæis scelestissimi, à quibus plurimum vexata fuit ciuitas. In templo quoq; ara posita porcos mactauit, sacrificium à Iudæorum religione alienissimum: & cogebat omnes, abrogato veri Dei cultu, ipsius venerari numina: & oppidatim exstructis templis atque altaribus, porcinas in eis quotidie iugulare victimas. Comminatus est etiam grauem pœnam, si quis liberos circumcideret, constitutis qui mandata exigerent, atque etiam vi ad ea seruanda detrectantes cogent. Et maxima quidem Iudæorum pars vel sponte vel metu supplicij parebat edictis Regijs. qui verò probatiores erant & generosa indolis, maiorem rationem habuerunt moris patrij, quam pœnæ intentata sibi per aduersarios. quamobrem quotidie necabantur excruciatii tormentis crudelissimis. Flagris enim caesi & lacerati corpora, viui adhuc & spirantes suffigebantur crucibus. Vxores autem eorum, & circumcisos liberos strangulabant, iuxta mandatum Regium, & suspendebant à crucifixorum parentum ceruicibus. abolebatur etiam ubique repertum esset sacrum volumen aliquod, & ipsi apud quos inuentum esset mali malè peribant. Samaritæ autem videntes in tali calamitate constitutos Iudæos, non amplius profitebantur se cognatos eorum, neque Garizitanum templum esse Dei maximi, nihil absorum facientes à suo ingenio, de quo antè diximus: sed dicentes se Mædorum & Persarum colonos, ut re vera sunt, miserunt legationem ad Antiochum, cum epistola scripta in hunc modum: Regi Antiocho Deo illustri suggestio à Sidonijs in Sicimis habitantibus. Maiores nostri compulsii crebris suæ regionis pestilentijs, & inducti veteri quadam superstitione, morem fecerunt obseruandi eam festiuitatem quæ apud Iudæos vocatur Sabbatum: & exstructo in Garizino monte templo innominati numinis, immolauerunt in eo solennes victimas. Nunc autem ex quotibi visum est in Iudæos, ut eorum malicia dignum est, animaduertere, qui exsequuntur mandata Regia, existimantes nos hac propter eorum cognationem facere, volunt nos in comunem cum illis causam inuoluere, cum simus ab origine Sidonij, quemadmodū extat relatū in nostris annalibus. Rogamus igitur te seruatorem ac beneficū, ut mandes Apollonio nostro præsidi, & Nicanori procuratori regio, ne quid posthac nobis molesti sint quasi hærentibus in eodem cum Iudæis crimine

An. mūdi 3796.
Ante Christum
natum 168.

An. mūdi 3798.
Ante Christum
natum 166.

Antiochus abrogato
Dei cultu, summa
cum tyrānide falsū
illis obtrudit, arci in
hoc, præsidio impo-
sito.

Hedio & Ruffianus
Cap. 7.

Biblia Satan abolere
conatur.

Ingenium Samarita-
rum ob quod meri-
tò Iudæis exosi.

An. mūdi 3799.
Ante Christum
natum 165.

An. mudi 3799.
Ante Christum
natum 165.

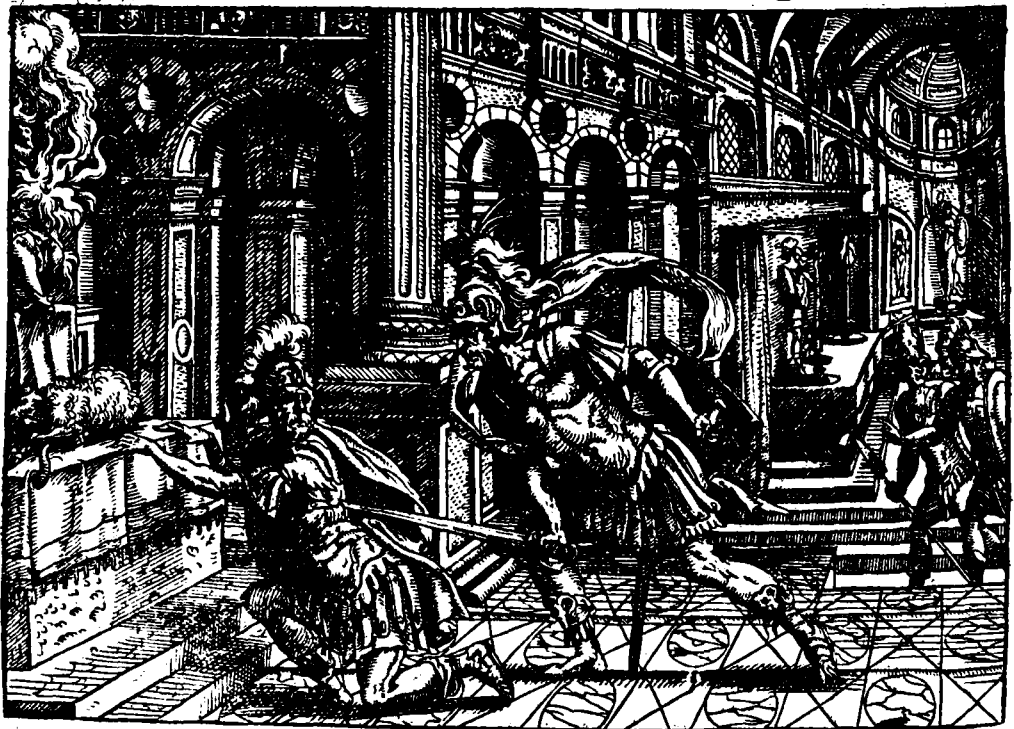
à quibus tam diuersi sumus moribus, quam origine: utq; templum quod hæte-
nus nullius Dei titulum habuit, posthac uocetur Iouis Græcanici. hoc enim pa-
cto erimus à molestijs liberi: & securius intendentes priuatis negotijs, maiorati-
bi poterimus tributa soluere. Post hanc Samaritarum supplicationem Rex &
ipsam & talem epistolam remisit. Rex Antiochus Nicanori. Sidonij qui sunt apud
Sicima miserunt ad nos suggestionem quam his literis adiunximus. Quoniam
igitur nobis & amicorū consilio satis approbauerunt, qui in hoc missi sunt, quod
alieni sint à Iudeorū criminibus, & placet illis iuxta Græcorum instituta uiue-
re, absoluius eos quantum ad hanc causam & eorum templum attinet, quod
posthac appelletur Iouis Græcanici. Eadem autem & Apollonio magistratui scri-
psimus, anno quadragesimo sexto, mensis Hecatombaonis undecima.

CAP. VIII.

Antiocho vetante Iudæos uti patrijs legibus solus Assamonæi filius Mat-
thias Regem contempsit, profligatis etiam eius ducibus.

Matthiæ & eius filio-
rum pietas, & zelus.

EODEM tempore habitabat in Modim uico Iudæa quidam Mat-
thias nomine, filius Ioannis, qui fuit Simeonis ex Assamona ge-
niti, Sacerdos ex uice Ioaribi, Hierosolymita genere: erantq; ei
filij quinque, Ioannes qui & Gaddis cognominabatur, Simon qui
& Matthes, Iudas qui & Maccabaus, Eleazarus qui & Au-
ran, Ionathas qui & Apphus uocabatur. Is Matthias sæpenumero questus est
apud filios de tam afflictio rerum statu, disreptione urbis, depraedatione templi,
ceterisq; calamitatibus: aiebatq; præstare mori eos pro patrijs legibus quam sic
inglorie uiuere. Cumq; uenissent in eum uicum in hoc à Rege constituti ut Ju-
dæos ad mandata eius cogerent: & postularent, ut Matthias ceteris autoritate
potior, ad exemplum aliorum primus profana sacra faceret, ostentantes à Rege
premia: negauit se hoc facturum, etiam si omnes gentes Antiochi imperata face-
rent: ac ne liberis quidem ipsis persuaderi, ut patriam religionem deserant. Ut

verò silente eo Iudæus quidam in mediū progressus cepit immolare iuxta man-
datum Regium, non amplius ferens indignitatem rei, irruit in eum cum suis fi-
lijs

*lijs armatus gladijs: nec solum eum trucidauit, sed etiam Apellem Regium
 ducem cum suis militibus, qui volebant plebem eam cogere: dirutaq; ara ex-
 clamanit: Si cui est cordi religionis incolumitas, me sequatur. Et cum dicto co-
 mitantibus filijs in desertum se contulit, relictis in vico facultatibus. Id imita-
 tata plebs reliqua, & ipsi cum familijs in idem desertum profugerunt, ibiq;
 victitabant in specubus. Quo audito duces Regij, presidio Hierosolymitana ar-
 cis assumpto, Iudeos in desertum persecuti sunt. quos assecuti, primum verbis
 persuadere conati sunt, ut ab incepto desisterent, & admittentes rectius consiliū,
 non imponerent sibi necessitatem sauiendi hostiliter: & cum nihil proficerent
 apud obstinatos, aggressi sunt eos die Sabbati, & ita ut erant in speluncis exus-
 serunt, non repugnantes, ac ne aditus quidem speluncarum obturantes. Etenim
 propter religionem diei repugnare nolebant, ac ne in aduersitatibus quidem
 violare honorem Sabbati, quando lex iubet feriari ab omni opere. Itaque pe-
 rierunt cum vxoribus & liberis suffocati in speluncis circiter mille: multi etiā
 elapsi adiunxerunt se Matthia, eumq; principem sibi elegerunt. At ille do-
 cuit eos, pugnandum etiam Sabbatis, aut si ita pergant ipsos sibi futuros exi-
 tio, hostibus eam occasionem obseruantibus, & non nisi Sabbato illos aggredien-
 tibus. atque ita fore, ut vel sine certamine omnes facile opprimantur. Hac locu-
 tus persuasit eis: & in hodiernum vsque mos hic permanet, ut, si ita necessitas
 postulet, pugnent etiam Sabbatis. Collecta igitur circa se non contemnenda
 manu, & altaria diruit, & prolapsos in impietatem quotquot adipisci potuit
 trucidauit. consuebant enim ad eum quos ante metus per circumuicinas gen-
 tes sparserat. pueros etiam iussit circumcidere, qui hactenus vetitifuerant, ex-
 pulsus qui ad hoc, ut vetarent, constituti erant ab Antiocho. Exacto autem an-
 no post principatum morbo correptus conuocatis ad se liberis: Equidem, in-
 quit, filij, iam fatalem viam ingredior, interim commendo vobis meum pro-
 positum, & rogo, ne per ignauiam cessetis id exsequi: sed potius memores pater-
 na voluntatis seruate ritus patrios, & rempublicam tantum non collapsam re-
 stituite: neque illis accedite, qui aut sponte aut vi eam prodiderunt hostibus.
 Prestate vos mihi germanos filios, contemptaq; omni vi ac necessitate, para-
 ti sitis pro legum tutela vel mortem oppetere, si ita res postulet, cogitantes
 quod Deus vos tales non despiciet, sed delectatus vestra virtute in pristinam
 patrijs moribus viuendi libertatem restituet. corpora quidem habemus mortua,
 & fatali necessitati obnoxia, sed praeclarè gestorum memoria vice immor-
 talitatis esse poterit, cuius amatores vos aspirare volo ad gloriam, adeo ut non
 grauemini vel immori egregijs facinoribus. Prima autem cura sit concordia,
 & quibus quisque praeclit artibus, his utatur reliquis concedentibus: Simo-
 nemq; fratrem excimia prudentia virum parentis loco habete obtemperantes
 eius consilijs: Maccabæum autem propter fortitudinem exercitui pra-
 ficite. Hic enim ulciscetur suae gentis iniurias repulsis hostibus. Ad
 hoc autem negocium adhibete, quotquot vsquam
 sunt iusti ac pij, & hoc pacto vires ve-
 stras augebitis.*

An. mudi 3799.
Ante Christum
natum 156.

Apostata à Matthia
transfigitur.
Matthias cum filijs
aliisque nonnullis in
desertum se confert.

Iudæi sabbato oppri-
muntur, qua clade
Matthias fit cautiior.

Matthias Idolorum
cultum extirpat.

Hedio & Rufinus
Cap. 8.
Matthias filios ad pie-
tatem, fortitudinem,
& concordia adhor-
tatur.

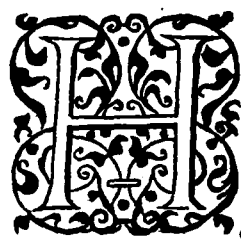
Matthia

An. mudi 3799.
Ante Christum
natum 165.

Matthiæ defuncto Iudas filius succedit.

1 Mac. 3.
Matthiæ mors.

Iudas Maccabæus ad-
ministracioni rerum
præficitur.

Hec locutus filijs, precatusq; Deum adesse illorum conatibus, et populo pristinum viuendi morem restituere, non multo post moritur, et in Modim sepelitur: et post exhibitum ei publici luctus honorem, Iudas filius cognomine Maccabæus administracioni rerum præficitur, anno CXLVI. qui adiutus impigre à fratribus, eiecto hoste, et impijs tribulibus necatis, totam eam terram lustrauit à prateritis piaculis.

CAP. X.

Apollonius Antiochi Dux in Iudæa prælio victus occiditur.

Hedio & Ruffinus
Cap. 9.
Iudas Maccabæus A-
polloniū prælio vin-
cit.

Seron Cælesyriæ Præ-
fectus in Iudam mo-
uens ab eo fugatur.

His auditis Apollonius præfectus Samaria raptim cõtra Iudam duxit exercitum. Nec in Iuda mora fuit, sed obuiam ei factus prælio victum cum alijs multis interficit, gladio etiam eius potius velut opimo spolio. plurimis etiam hostium vulneratis et castris eorum direptis, ditatus prada redijt. Seron autem Cælesyria præfectus cognito quod Iudas multis undique ad eum cõfluentibus magnas circa se copias habeat, et ad consfigendum cum hoste idoneas, decreuit contra eum ducere, sui putans officij animaduertere in rebelles, et cõtumaces erga mandata regia. Contractis igitur quibus præerat militibus, adiunctis etiam Iudæorum perfugis, et impijs, progressus usque Bethora vicum Iudæa, castra eo loco metatus est. Iudas autem occurrens ei pugnandi animo, ubi vidit milites suos parum alacres partim propter hostium multitudinem, partim quia ipsi ieiunauerant: hortando addebat illis animos, affirmans non in numero militis sitam victoriam, sed in pietate erga Deum et fiducia: idq; compertum plurimis maiorum suorum exemplis, qui iusta arma pro legibus suis et liberis ferentes multa saepe hostium millia prosligauerint. Inuictum enim robur esse innocentia. His dictis persuasit, ut non detrectarent prælium: et collatis cum Serone signis, fudit ac fugauit Syrorum exercitum. Prostrato enim duce omnes in fuga spem salutis posuerunt: quos persequutus usque ad campum occidit ex eis octingentos: reliqui euaserunt in regionem maritimam.

CAP. XL.

Lysiæ & Gorgiæ contra Iudæos expeditiones & clades.

Antiochus in Iudæa
irrumperè parat.

Antiochus Lysiæ re-
rũ administracione:
prouincias & filium
committens in Persi-
dem proficiscitur.

Aditis his Rex Antiochus vehementer iratus omnes undique copias contraxit, conducto etiã mercenario ex Gracia milite, parans primo vere in Iudæam irrumperè. Cumq; numerato stipendio videret thesauros suos exhaustos deficere: nam neque tributa omnia reddebantur propter crebras rebelliones gentium, et ipse vir magnanimus ac munificus non erat contentus ea qua tum aderat pecunia: decreuit adita prius Perside regionis eius tributa exigere. Commis- sa igitur rerum administracione Lysiæ, amico probata fidei, et prouincijs Asia qua Egyptum inter et Euphratem sita sunt cura eius creditis, relicta ei copia- rum quoque et elephantorum parte, iussit ut Antiochum filium diligenter edu- caret usque in suum reditum: eidemq; mandauit, ut subacta Iudæa, et habita- toribus eius sub hasta diuenditis, deleret Hierosolyma, ac totam gentem extin- gueret.

gueret. His mandatis profectus est in Persidem CXLVII. anno, et traiecto An. mudi 3800.
 Euphrate ascendit ad superiores Satrapias. Lysias autem delectis ad hoc ne- Ante Christum
 gotium eximijis ducibus ex amicis Regijs, Ptolemao Dorymenis filio, et Gor- natum 164.
 gia et Nicanore, attributisq; eis peditum quadraginta millibus, equitum septem Hedio & Rufinus
 millibus, in Iudæam misit eum exercitum, qui usq; Emauntem urbem progressi, cap. 10.
 in campestribus eius castrametati sunt: ubi conuenerunt ad eos auxilia Syro- Ptolemæus Doryme-
 rum, et ex alijs vicinis regionibus, nec non magnus perfugarum Iudæorum nu- nus filius, Gorgias &
 merus. aderant etiam in eis castris negotiatores non pauci empturi mancipia, Nicanor in Iudæam
 et instructi compedibus paratis in hoc ut vincirent captiuos numerata pro eis mouent.
 pecunia. Iudas autem animaduersa hostium multitudine, hortatus est suos mili-
 tes, ut forti essent animo, et in Deo collocarent omnem fiduciam, decretis sup-
 plicationibus, quibus more patrio in magnis periculis induti saccos solent orare
 veniam, ut Deus ad miserationem flexus vires contra hostem eis adderet. Di-
 stributis deinde more antiquo gentis in tribunos ac centuriones ordinibus, et ab-
 legatis nouis maritis, quiue agros recens sibi comparauerant, ne distracti tali-
 bus cupiditatibus pugnarent segnius, verbis etiam aggressus est hortari suos ad
 rem gerendam strenue. Nullum socij tempus nobis dabitur ad virtutem et pe- Iudæ ad milites ora-
 riculorum cōtemptum opportunius. nunc enim fortiter certantibus paratū est tio.
 libertatis premium, quam suapte natura desiderabilem hoc magis nos optare
 decet, quod absque hac ne religionem quidem tueri poterimus. Sic igitur existi-
 mate, in hac pugna situm esse, utrum pristinam felicitatem recipiatis, hoc est vi-
 tam iuxta patrias leges recte institutam: an per summam ignominiam etiā re-
 liquia nostri generis intereant, nisi fortes viros praestiteritis: et cum hac cogita-
 tione inite pralium. Cum igitur tam ignauios quam fortes mors certa maneat,
 gloria vero sempiterna propugnatores pietatis, legū, libertatis, patriæ, eos ani-
 mos concipite, qui vobis in crastina pugna possint esse vsui, vel ad victoriam,
 vel certe ad gloriam. His Iudas suos hortatus dum cogitat de futuro pralio, 1. Mac. 4.
 certo indice comperit Gorgiam missum cum mille equitibus, peditum quinque
 millibus, ut ductu perfugarum noctu se inopinum inuaderet: decreuitq; et ipse
 eadem nocte in hostium castra impetum facere, maxime quod ab futura esset bo-
 na pars illorum exercitus. itaq; confestim sumpta cæna, relictisq; in castris mul-
 tis ignibus, tota nocte iter fecit ad Emaunti propinqua castra hostium. Interim
 Gorgias nemine in castris Iudæorum inuento, ratus eos metu cessisse et occulta-
 ri alicubi in montibus, statuit ubinam essent querere. Iudas autem sub diluculū
 peruenit ad castra hostium, ducens tria virorum millia non satis instructa ar-
 mis propter inopiam: vidensq; hostem armatum egregie, et castra ex arte dis-
 posita, hortatus primum suos, ut non dubitarent, vel nudis, si ita opus sit, corpori-
 bus in pugnam ruere: quandoquidem Deus delectetur tali fortitudine, eamq;
 suo presidio contra armatos fulciat: iubet signa canere. Ex improviso deinde Iudas Lysie exerciti
 adortus, nihil minus expectantes ita terruit, ut cæsis quotquot ausi sunt resiste- vincit,
 re, ceteros persequeretur usque Gadara, et usq; campos Idumææ et Azoti et
 Iamnia. Ceciderunt autem ex eis circiter tria millia. Victor Iudas suos à prada
 cohibuit, Gorgiam adhuc superesse dictitans: quo profligato per ocium deinde posse
 eos ditari exspolijs. Adhuc autem eo loquente, ostenderunt se Gorgiani è quo-
 dam loco edito: unde prospicientes suorum cladem, et castra capta ac fuman-
 tia, animaduertentesq; Iudam se expectantem instructa acie, non ausi manus
 Ty conferere,

An. mūdi 3801. *conferere, trepidè se retro in tutum receperūt. Iudas verò sine certamine victor,*
 Ante Christum *tum demum permisit suos ad pradam discurrere: ditatusq; cum suis reperto plu-*
 natum 163. *rimum auro & argento, hyacinthoq; & purpura incolumem reduxit exercitum,*
 Iudas ingenti præda *laudans Deum autorem eius victoria, qua haud exiguum momentū ad futurā*
 potitur. *libertatem eis attulit. Lysias autem sequenti anno ad abolendam ignominia no-*
 Lysias iterū in Iudam *uum exercitum paravit: contractisq; lectissimorū militum sexaginta millibus,*
 mouet, & quinque *& adiunctis quinq; millibus equitū, Iudæam ingressus montana eius ascendit, &*
 millia militum amittit. *ad Bethsuram vicum castra posuit. Huic Iudas occurrit cum decem millibus: &*
 Hierosolymitanum *cum videret hostem longè præstare numero, votis pro victoria factis Deo fretus*
 templum iustratum. *primā aciem aggreditur tanto impetu, ut ex eis quinq; millia sterneret: quo fa-*
cto reliquis tantum terrorem incussit, ut Lysias animaduertens eis certò statu-
tum, aut mori, aut in libertatem se asserere, veritus magis desperationem eorum
quàm vires, copias Antiochiā reduceret: ubi mercenarios conducens, & maio-
res vires colligens, parabat se, ut ad primā opportunitatem bello Iudeos repe-
ret. Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Iudas persuasit suis, ut quando-
quidem tam multas victorias Deus concesserat, ascenderent Hierosolyma, &
lustrato templo mactarent solennes victimas: ibi cum inuenisset templum deser-
tum, & portas eius incensas, & in atrijs virgulta enata propter solitudinem, la-
mentari cum suis cœpit ob tantam deformitatem. destinata deinde copiarū par-
te ad arcis oppugnationem, ipse interim repurgare templum aggressus est: quod
postquā accuratè factū est, intulit in illud vasa noua, candelabrum, mensam & al-
tare incensorum ex auro fabrefacta omnia. addidit & vela foribus oppandi soli-
ta, ac postremo fores quoq; apposuit. Diruto etiā holocaustorum altari quod pro-
fanatū fuerat, nouum ex collaticijs saxis impolitis construxit. Vigesima autem
& quinta mensis chaslei, quem apellam Macedones nominant, accenderunt lu-
mina in candelabris, & suffitum fecerunt in altari, & panes supra mensam pro-
posuerunt: & in nouo altari holocaustomata immolauerunt: idq; accidit eadem
die qua ante triennium sacra eorum profanata fuerant. integro enim triennio
desertum fuit templum post factā ab Antiocho profanationem. ea enim incidit
in annū CXLV, & diem Apellai, mensis XXV, in Olympiadem CLIII: renouatū est
autem eadem die CXLVIII anno, Olympiade CLIII. pradixerat autem eā deso-
lutionem Propheta Daniel ante annos CCCCVIII, disertè dicens à Macedonibus
profanandū. Celebravit autem Iudas recepti templi festiuitatem per dies octo
sacrificans, in quibus nullum honestæ voluptatis genus omissum est, sed populo
quidem sumptuosum ac splendidum epulum est exhibitum, in Dei verò laudem
hymnis & canticis personabant omnia. Tanta verò latitia ob reductos ritus pa-
trios & priscā religionem occupauit gentis eius animos, maximè quod ea felici-
tas ex insperato obtigerat, ut lex lata sit ad posteros, qua iuberet quotannis hoc
festum reparati cum ceremonijs templi per octo dies celebrari: & ex eo tempore
mos hic apud nostros obtinuit: vocamusq; hanc festiuitatem luminum, opinor
ideo quod ex insperato nobis illuxerit tanta felicitas. Circumdatis deinde urbi
mœnibus, & exstructis in eis firmis turribus custodias ad arcendum hostem in-
posuit: muniuitq; Bethsuram oppidum, ut eo tanquam arce uti posset contra co-
natu hostium. Quibus operibus perfectis, vicina gentes molestè ferentes Iu-
deorum vires resuscitari, per insidias adoriendo multos oppresserunt: cum qui-
buz Iudas assidue bellum gerens conabatur eorum incursationes comperere:
 quo

Templum integro
triennio desertum.

Dan. 12.

Festiuitas templi re-
cepti instituta.

Hedio & Rufinus
Cap. 11.

1. Mac. 5.
Iudas assidue cum fi-
nitimis gentibus bel-
lum gerit.

quo tempore etiam Acrabatenam inuadens multos Idumaeos Esau posteros interfecit & depraedatus est: & principis eorum Baanis filiorum castella, unde Iudaeos infestabant, vi capta caesis propugnatoribus incendit. Quibus perdomitis in Ammanitas arma transtulit, quorum numerosam manum Timotheus ducebat, & his quoque deuictis, Iazorum eorum urbem expugnauit: abductisq; in captiuitatem uxoribus eorum ac liberis, direptam prius incendit, atque ita domum victor reuersus est. Sed quam primum vicina gentes sensere eius abitu, contractis copijs in Galaditica regione finitimos Iudaeos adorti sunt. at illi refugientes in castrum Dathema, significabant Iudae per nuncios & literas, quod oppugnandi essent à Timotheo, rogantes ut se huic periculo eriperet: & interim dum legit has literas superuenerunt Galilaorum nuncijs, querentes se infestari à Ptolemaide, Tyro, Sidone, & alijs finitimis populis.

An. mudi 3801.
Ante Christum
natum 163.

Hedio & Rufinus
Cap. 12.

CAP. XII.

Quomodo diuisis copijs, Simon Tyrios & Ptolemaidenses,
Iudas Ammanitas superarit.

IUDAS igitur prospiciens utrorumq; necessitatibus, Simonem fratrem cum tribus selectorum millibus mittit auxilio Iudaeis habitantibus Galilaam: ipse assumpto Ionatha altero fratre cum octo militum millibus in Galaditicam proficiscitur: quod supererat virium Iudae praesidio reliquit sub Iosepho Zachariae filio, & Azaria ducibus, quibus mandauit, ut abstinerent à pugna, tantisper dum ipse ad eos reuerteret. Simon igitur postquam in Galilaam venit cōgressus cum hoste coegit eum terga uertere: & fugientem persecutus usq; portas Ptolemaidis, occidit circiter tria millia: quibus spoliatis, receptos captiuos cū tota suppellectile in Iudaeam transtulit. Interea Iudas cum fratre Jonatha trium dierum iter emensi, accepti sunt à Nabathais pacifice: quorū indicio cōpererunt, quod multi ex ipsorum fratribus in extremo essent periculo, obfessi ab hoste in castellis & oppidis Galaditicis: monitiq; ut properè illis succurrerent, per desertum illuc festinauerunt. In eo itinere Barasam oppidum oppugnare adorti, vi cepērūt: caesisq; ad unum puberibus tecta, igni subiecto, concremauerūt. Cumq; interim nox appeteret, nihilominus Iudas iter continuauit usque castellum in quo Iudaeos obfideri acceperat. quò cum mane peruenisset, offendit hostem iam scalas & machinas admouere mœnibus: iussoq; tubicine canere, & cohortatus suos, ut bonam ac fidelem operam prestarent periclitantibus fratribus, diuisis trifariam copijs oppugnatores à tergo aggreditur. Timothei uerò milites cognito Maccabaum adesse, cuius uirtutem & felicitatem iam ante suo periculo didicerant, sine mora coeperunt fugere: ex quibus ad octo millia cecidere, Iudaeis acriter insequentibus. Inde ad Adallen barbarorum urbem flexo itinere, eaq; expugnata mares neci tradidit, adificia incendio sunt consumpta. Eodem impetu & Chaspoma & Bosora cum alijs Galaditicae regionis oppidis euersa sunt. Aliquanto post Timotheus contractis numerosis copijs, & inter ceteros auxiliares conducta manus Arabum, trans torrentem castra posuit contra oppidum Rafam. ibi hortatus est suos milites, ut strenuè pugnarent, arcerentq; Iudaeos à torrentis transitu. in hoc enim sitam uictoriam, Iudaeis futuris superioribus si transire potuerint. Iudas autem audito, quòd Timotheus paratus esset ad pralium, properè contra

Iudas copias inter fratres diuidit.

Simon hostib' in Galilaea uictis Iudaeos captiuos liberat.

Iudas & Ionathas Iudaeis in oppidis Galaditicis suppetias ferunt.

Barasa oppugnata & concremata.

Iudas obfessis Iudaeis in auxilium venit.

Timothei milites uicti.

Malle expugnata.

Chaspoma & Bosora.

Timotheus iterū copias cōtrahit, & à Iudae uincitur.

An. mñdi 3801.
Ante Christum
natum 163.

Iudæi è regione Ga-
laditica in Iudæa tra-
ducti.

Ephron oppidū ex-
pugnatum.

Mira Maccabæi victo-
ria, vbi post multos
conflictus, ne vnus
quidem è Iudæis de-
sideratus est.

Iosephus & Azarias
à Gorgia victi, ad duo
millia militum amit-
tunt.

Chebron & Marissa
expugnata.

*cum duxit exercitum: traiectoq; torrente adortus hostes, partim resistentes pro-
stravit, partim in fugam compulit, armis etiam passim abiectis. horum nonnul-
li celeritate pedum salutem consecuti sunt, quidam verò in fanum quod Carnaim
dicunt refugientes, tutos se ibi fore sperauerunt. At Judas & oppidum id oc-
cupauit, & incenso templo hostium alios flammis, alios ferro perdidit. His rebus
feliciter gestis, & contractis è tota regione Galaditica Iudæis, vnà cum uxoribus
& liberis ac facultatibus in Iudæam eos traducebat. In eo itinere cum venisset
ad Ephronem oppidum, per quod necessario transeundum erat, nisi retrorsum
reuertere mallet, misit ad oppidanos rogans, ut patessacerent sibi transitum. nam
obstructis portis viam interruperant. quod cum ab Ephronitis impetrare non
posset, cohortatus suos, corona oppugnauit mœnia: & diem ac noctem ibi remo-
ratus vi cepit oppidum: occisisq; omnibus viribus per incensi cineres traduxit
exercitum. tantus autem erat occisorum numerus, ut in transeundo calcanda
essent cadauera. Traiecto deinde Iordane in magnum campum veniunt, quâ si-
ta est Bethsana, Græcis dicta Scythopolis. inde in Iudæam reditum est hilariter,
canente hymnos & victorale carmen multitudine: votiuasq; hostias macta-
runt pro incolumitate exercitus: quandoquidem post tot conflictus, ne vnus
quidem è Iudæis desideratus est. Interea Iosephus Zacharia filius & Azarias
duces, qui, profecto Simone in Galileam contra Ptolemaidenses, Juda verò &
Jonatha fratre in Galaditicam, presidio Iudæa relictis fuerant: volentes & ipsi
aliquo memorabili facinore parare sibi gloriam, ad Samariam venerunt. Vbi
armis excepti à Gorgia eius loci praside, amiserunt ad duo millia militum: nec
prius destiterunt fugere quam in Iudæa finibus. hac autem clades merito illis ac-
cidit, ob contemptum Iudæa mandatum, qui interdixerat ne se absente manus cū
hoste conferrent: nam hoc quoque Iudæa providentiam commendat, quòd intel-
lexit non impunè fore si à mandatis discesserint. Iudas autem & fratres eius con-
tinuabant bellum contra Idumæos, urgentes eos vndiq; expugnataq; Chebrone
munitiones eius diruerunt, & turres cremauerunt suppositis ignibus: peruasta-
tisq; agris hostium, euerterunt etiam Marissam oppidum. inde Azotum de-
lati eodem impetu, expugnata ea quoque ac direpta, omnes ditati prada reuersi
sunt in Iudæam victores & incolumes.*

CAP. XIII.

Antiochi Epiphani apud Persas interitus.

Hedio & Ruffinus
Cap. 13.
1. Mac. 6.

Antioch⁹ Dianæ tem-
plum spoliare volēs,
Eiymaida mouet, &
turpiter inde se Baby-
lonem recipit.

*ODEM tempore Antiochus Rex superiores sui regni provin-
cias obeundo, audiuit esse in Perside urbem pradiuitem Eiymai-
da nomine, & in ea templum Dianæ opulentum, refertum omne
renus donarijs: scuta etiã ac thoraces ibi asseruari, quondam reli-
tos ab Alexandro Philippi filio, Rege Macedonũ. Motus igitur
hac fama, admoto exercitu expugnare conatus est. His verò qui inerant nec ad-
uentu eius nec oppugnatione territis, sed fortiter resistentibus, spe sua frustratus
est. non contenti enim repulisse illum à mœnibus, recedentem etiã persecuti sunt,
ita ut plurimis desideratis fugientis more Babylonem se reciperet. Quã cladem
cum agrè ferret, nouus in super accessit nuncius de profligatis, quos ad Iudaicum
bellum reliquerat, ducibus, deq; Iudæorum in dies crescente potentia. Accedente
igitur alia super aliam cura, impar sollicitudini morbum sibi contraxit: quo
magis ac magis inualecente, intelligens adesse fatale tempus, amicos conuo-
cat:*

Antiochus Epipha-
nes curis implicatus,
morbum contrahit,
& moritur.

An. mñdi 3802.
Ante Christum
natum 162.

cat: eisq; eſt vim morbi eſt cauſam indicat: nimirum quod pœnas ob afflictam Judæorum gentem lueret, atque ob ſpoliatum ſacrilegio templum, eſt contem- tum cœleſtis numinis. atq; his dictis exhalauit animam. Quamobrem demiror Polybium Megalopolitanum, qui, vir alioqui probus, ait hunc Antiochum pe- riſſe, quod conatus ſit Diana templi theſauros ac donaria diripere. voluiſſe enim tantum, ac non etiam perſeciſſe ſacrilegium, non videtur res digna ſupplicio. quod ſi hac cauſa Polybio digna videtur cur Antiochas debet capite pœnas perſoluere, multo veriſimilius eſt ob exhaustum ſacrilegijs Hieroſolymitanum templum acceleratum eſſe eius interitum. Si quis tamen magis probat Polybii ſententiam, cum eo nunc non libet contendere.

An. mudi 3802.
Ante Chriſtum
natum 162.

Polybius Megalopo-
litanus de cauſa mor-
tis Antiochi

CAP. XIII.

Antiochus Eupator proſtigato Judæorum exercitu Iudam in templo obſidet,

Q UÆTÈRVM Antiochus priuſquam extremum ſuum diem obiret, accitum ad ſe unum ex purpuratis ſuis amicis Philip- pum gubernatorem regni conſtituit: traditoq; ei diademate re- gnaq; ſtola eſt anulo, iuſſit hac Antiocho filio ſuo perlata reddere, multum obreſtans vt educationis curam haberet, eſt regnum ei ſeruaret uſq; dum per atatem ipſe adminiſtrationi fieret idoneus. Deſunctus eſt autem Antiochus anno centeſimo quadrageſimo nono. Lyſias autẽ poſteaquam populo indicauit Regis obitum, filium eius Antiochum ſub ſua tutela tum poſi- tum Regem conſtituit, impoſito illi Eupatoris cognomine. Interea qui Hieroſo- lymitana arcis præſidium tenebant Macedones cum Judæorum perſugis, mul- ta Judæis iuferebant incommoda. Excurrentes enim in eos qui ſacrorum cauſa templum adibant, conſiciebant eos non magno negotio, quod arx ipſi templo eſſet ſupra verticem. Quamobrem Judas neceſſe habuit, oppugnare id præſidium, aduocatis ad id totius populi viribus. Annus autem is agebatur centeſimus quinquageſimus, ex quo primum ad Seleucum imperium earum regionum per- uenerat. Fabricatis igitur machinis eſt exſtructis aggeribus, totus incumbabat huic operi. multi tamen perſugarum noctu elapſi, adiunctis ſibi ſimilibus impijs, uenerunt ad Antiochum, poſtulantes ne ſe in extremum periculum a ſuis tribu- libus redactos deſpiceret: maxime cum patris ipſius autoritatem ſecuti in eam neceſſitatem adducti ſint, dum in ſuis patris ritus quàm regia mandata con- temnere. Nunc uero periculum eſſe ne Judas arcem cum præſidio ui capiat, niſi ipſe mature ſuis opem afferat. His auditis Antiochus puer iratus eſt, accerſiſſiq; amicis eſt ducibus, iuſſit eos mercenarium parare militem, eſt per totam ſuam ditionem delectus habere: ita ut breui conſectus ſit exercitus peditum circiter centum millium, equitum uero uiginti milia, atque inſuper duo eſt triginta elephantum. Cum his copijs egreſſus eſt Antiochia, commiſſa Lyſia admi- niſtratione uniuerſi exercitus: eſt progreſſus uſque Idumeam, inde aſcendit ad p- pidum Bethſura, bene munitum eſt expugnatum non facile. Bethſuranis autem fortiter reſiſtentibus, eſt admotas machinas per excuſiones igne concremanti- bus, multum temporis contritum eſt in hoc obſidio. Iudas autem cognito Re- gis aduentu, omiſſa oppugnatione Regi cum copijs ubiàm proſectus caſtra poſuit circa fauces quaſdam dictas Bethzacharia, diſſitas ab hoſte ſeptua- ginta ſtadijs. At Rex relictis Bethſuris, exercitum duxit ad eas fauces ubi Iudas

Antiochus Philippus
regni gubernatorem
conſtituit, eiq; Anti-
ochum filium tra-
dit.

Hedio & Rufinus
Cap 14.

Lyſias Antiochi fi-
lium Regem conſti-
tuit, eiq; Eupatoris
cognomen imponit.
Macedones in arce
Hieroſoly. multa Iu-
dæis incommoda in-
ferunt.

Iudas Maccabeus ar-
cem oppugnat.

An. mudi 3803.
Ante Chriſtum
natum 161.

Perſuge Iudæi in ar-
ce ab Antiocho aux-
ilium perunt.

Antiochus Eupator
cum copijs in Iudæam
proſicitur.

Bethſura obſiſſa.

Iudas cum copijs ad
Bethzacharia Regi
ubiàm proſicitur.

An. mūdi 3803.
Ante Christum
natum 161.
Antiochi & Iudæ
pugna.

castra metauerat: & quamprimum dies illuxit, aciem ceu pugnaturus iussit ire compositam. Cumq; non posset elephantos explicare per aciei latitudinem propter locorum angustias, iussit ut unus post alium incederet, attributis, qui stiparent singulos, mille peditibus & equitibus quingentis. Beluis autem impositæ erant celsa propugnacula instructa sagittarijs. reliquum autem exercitum ab utroq; latere iussit montes ascendere, præpositis ex amicorum cohorte ducibus. atq; ita sublato militari clamore hostem aggreditur, micans aureis & areis clypeis, ita ut fulgore eorum coruscarent omnia. clamore autem reboabat quicquid erat in circuitu montium. nec tamen Judas tali aspectu est territus, sed excepto fortiter impetu hostium, circiter DC. ex eis occidit, qui primi ad manus venerant. Caterum Eleazarus eius frater, quem Auranem vocabant, conspicatus excellentem elephantum ornatum phaleris regijs, & ratus in eo Regem inuehi, vasto animo in eum fecit impetum. & occisis multis priusquam ad eum penetraret, cæteris verò metu cedentibus, succedens sub eius ventrem confodit beluam, & ipse simul pondere eius illabentis oppressus est: atq; ita non tamen inultus interijt generosè inter acervos hostilium cadauerum. Iudas autem animaduertens hostem tanto superiorem numero, Hierosolyma se recepit, volens arcem iterum oppugnatione aggredi. Antiochus verò parte exercitus missa ad oppugnanda Bethsura, cum reliquo venit Hierosolyma. Bethsurita territi apparatu regio, maximè cum commeatus eos deficeret, deditioem fecerunt, pacti prius ut hostis à se iniuriam omnem absteineat: quod quidem à Rege non nisi salute tenus seruatum est: alioqui nudis eiectis oppidanis, suorum præsidium ibi constituit. Sed apud Hierosolyma per multum tempus eum tenuit templi obsidio, quod fortiter à Iudæis defensum est. nullam enim eis Rex tentauit machinam, quam non illi contrarijs machinationibus eluderent. tantum laborabatur victus penuria, quòd fructus veteres absumpserant, & annus inciderat septimus, per quem fructus non colliguntur, quòd eum cessare ab agricultura lex nostra iubeat, nec permittat tum vel arare terram vel serere. quo factum est ut multi se clam subducerent propter inopiam, ut penes paucos templi tutela remanserit. Caterum Rex & Lysias imperator cognito, quòd Philippus usurpato sibi regno aduentaret è Perside, decreuerunt soluta obsidione illi occurrere, celantes tamen quantum fieri poterat id cõsiliam, tam militem quàm duces reliquos. Quapropter dissimulato aduentu Philippi, iussit Rex Lysiam ut alloqueretur duces & milites, dicens oppugnationem eam non esse modici temporis, quòd locus esset munitissimus, & commeatus eos iam deficerent, & auocarent multa regni negocia qua opus esset Regem componere. Itaque prestare fœdus & amicitiam cum hac gente facere, & sinere eos uti patrijs legibus, quibus priuari se non sustinentes rebellauerāt, atq; ita redituros esse in suam quemq; patriā. Quæ sententia per Lysiam apud exercitum exposita, communi omnium suffragio comprobata est.

CAP. XV.

Antiochus omiſſa oppugnatione, cum Iuda fœdus facit & amicitiam.

Antiochus cum Iuda
fœdus facit.

TVM Rex misſo caduceatore pacem Iuda ac cæteris obſeſſis denun-
ciat, libertatemq; viuendi proprijs legibus. Illi verò libenter hac
audientes, accepta in hoc fide & iureiurando interpoſito, exiue-
runt è templo. At Antiochus cum ingreſſus vidiffet locum egre-
griè munitum, violato ſacramento iuſſit ſuum exercitum, ut
ſolo

solo aquaret murum quo templum septum fuerat: & hoc facto reuersus est Antiochiam, ducens secum Oniam Pontificem, qui Menelaus dicebatur alio nomine. Lysias enim Regi consuluit ut eum interficeret: si vellet Iudaeos quiescere, & ipse liber esse ab eorum molestationibus. hunc enim esse malorum omnium autorem & principium, qui persuasisset eius patri, ut Iudaeos ab institutis patrijs deficere cogeret. Rex igitur Menelaum missum in Beroeam Syria necauit, post exactum in Pontificatu decennium, hominem malum & impium, qui ut sibi Principatum adstrueret, totam gentem a religione deficere compulit. ei successit in Pontificatum Alcimus, Iacimus alio dictus nomine. Ceterum Antiochus cum offendisset Philippum iam occupasse tyrannidem, bello victum, & in potestatem suam redactum affectit supplicio. Filius autem Pontificis Onias, quem diximus orbatum patre adhuc puerum, videns quod Rex interfecto ipsius patruo sacerdotium Alcimo dedisset nihil pertinenti ad cognationem Pontificum, Lysia suadente ut transferret eum honorem in aliam familiam, fugit ad Aegypti Regem Ptolemaum: apud quem & uxorem eius Cleopatram in precio habitus, impetrauit ab eis locum in praefectura Heliopolitana, in quo templum Hierosolymitano simile exstrueret, de quo alias dicemus tempestiuus.

An. mudi 3803.
Ante Christum natum 161.
Antiochus murum quo templum septum erat, solo aequat.
Onias Pontifex, qui & Menelaus, a Rege abducitur.

Alcimus siue Iacimus Pontifex.
An. mudi 3804
Ante Christum natum 160.
Philippus ab Antiocho supplicio affectus.
Onias Pontificis filius in Aegypto templum Hierosolymitano simile extruit.

CAP. XVI.

Bacchides Demetrii Dux cum exercitu contra Iudaeos missus, infecto negotio ad suum Regem reuertitur.

ODEM tempore Demetrius Seleuci filius a Roma profugus Tripolim occupat in Syria: assumptoque diademate, & contractis quotquot potuit militibus mercenarijs regnum inuadit: cumque certatim ad eum populi deficerent excipientes eum obuijs manibus, etiam Antiochum Regem & Lysiam comprehensos viuos ad eum perduxerunt: qui mox iussu Demetrii necati sunt, post exactum regni Antiochi annum alterum, sicut & in alijs commentarijs diximus. Ad nouum Regem confluerunt multi Iudaeorum ob impietatem profugi, & cum eis Alcimus Pontifex: accusabantque totam gentem, praecipue Iudam cum fratribus, quod post interfectos omnes amicos & fautores Regis, se quoque eiecissent e patria, metu coactos solum vertere: postulabantque ut ex amicis quempiam eò mitteret, qui cognosceret quanta per Iudam patrata fuerint. at ille iratus mittit eò Bacchidem amicum Regis Antiochi Epiphanis, virum strenuum cui tum Mesopotamia praefectura credita fuerat: & commendato illi Alcimo, traditoque exercitu, iubet ut Iudam & eum sequentes interneccione deleat. Ille profectus Antiochia cum his copijs, postquam peruenit in Iudam, misit ad Iudam & fratres inuitans eos ad pacem & amicitiam. Volebat enim dolo eum circumuenire. Sed ille noluit ei se credere, quod videret adesse exercitum, quem putabat adductum bellipotius quam pacis gratia. Quidam tamen e populo credentes his qua Bacchides per praconem denunciauerat, & nihil sibi timentes ab Alcimo propter communem patriam, adeos se contulerunt. & a cepto ab utroque iureiurando, nihil mali passuros nec se nec eiusdem factionis homines, eorum fidei se commiserunt. Bacchides autem non seruata fide sexaginta interfectis ex eo numero, ceteros cautiore iam factos deterruit, quo minus ad eum accederent. itaque amoto exercitu a Hierosolymis postquam peruenit ad vicum Bethzetho, comprehendit multos perfugas

Hedio & Ruffinus Cap. 15. 1. Mac. 7.
Demetrius Tripolim aliasque Syriae vrbes occupat, & Antiochum & Lysiam necat.

Alcimus Pontifex cum profugis Iudae apud Demetrium accusat.

Bacchidi Demetrius Alcimum commendat, eique ut Iudam interneccione deleat, mandat.

Bacchides multos sibi credentes interfecit.

An. mūdi 3804. Ante Christum natum 160. Bacchides magnam tyrannidem in Bethzecho exercet. Alcimus popularem auram sibi concilians, eos qui sunt Iudæ partium occidit.

per fugas & quosdam è populo, & occisis omnibus iussit eius regionis homines parere Alcimo, ad cuius presidium relicta sub eo parte exercitus, Antiochiam ad Regem Demetrium reuersus est. Alcimus autem volens Principatum sibi constabilire, & intelligens ad hanc rem opus esse popularium beneuolentia, commiter ac blandè appellabat omnes, & loquendo singulis ad gratiam, breui numerosam manum adiunxit ad priorem quam antè habuerat. horum plerique erant impij & profugi, quorum opera & ministerijs vtendo regionem obibat, occidens eos qui erant Iudæ partium, quotquot in suam potestatem redigere poterat. at Judas animaduertens tantoperè creuisse illius potentiam, & multos probos ac pios homines extinctos eius violentia, ipse quoque obibat regionem, interficiens quotquot in manus eius venirent è studiosis Alcimi. Qui videns se viribus imparem, quò posset diutius resistere, decreuit confugere ad auxilium & opes Regis Demetrii. Profectus igitur Antiochiam sollicitabat contra Judam illius animum, accusans quòd plurimas ab eo passus esset iniurias, plures etiam passurus, nisi mature missò illuc exercitu, vir audax & facinorosus pœnas debitas lueret.

Judas Alcimi potentie resistit

Alcimus Iudæ apud Demetrium accusat.

CAP. XVII.

Nicanor post Bacchidem dux contra Iudam missus, vnà cum vniuerso exercitu internecone perijt.

Hedio & Ruffinus Cap. 16.

1. Mac. 7. Demetrius Nicanorem contra Iudam mittit.

Nicanor hostem dissimulans, dolo Iudam intercipere conatur.

Nicanor populo nisi Iudam sibi traderet, se templum euersurum minatur.

DEMETRIUS verò ne suis quidem rebus tutum existimans si ita Iudæ vires auferri sineret, Nicanorem mittit, amicorum carissimum simul & fidissimum: qui etiam Roma fugienti comes fuerat: attributoque quantum satis contra Iudam putabat exercitu, iussit nemini parcendo cum ea gente bellum gerere. Is profectus Hierosolyma, & primùm dissimulans hostem, decreuit specie pacificatoris dolo Iudam intercipere. aiebat enim nihil esse causa cur belli subire deberent aleam paratum se illi cauere iureiurando sanctissimo, si quid fortè periculi metuat. In hoc enim tantum se venisse cum amicorum comitatu, vt mentem sui Regis ei notam faceret, quam propensus sit in fauorem Iudæi generis. hac legatione persuasi fratres, nihil amplius hostile suspicati, data vicissim & accepta fide exceperunt eum hospitaliter cum toto exercitu. Cumque post primam salutationem colloqueretur cum Iudæ familiariter, signum quoddam suis dedit vt eum comprehenderent. Ille mature intellectis insidijs properè ad suos refugit: & detecto iam dolo ad apertam vim uterque se vertit. Commisso deinde praelio propè vicum Capharsalamam, inferior inde discedens Iudæ in Hierosolymitanam arcem compulsus est. Reuertenti deinde prater templum Nicanori sacerdotes facti sunt obuiam, ostentantes victimas, quas se dicebant oblaturus Deo pro salute Regis Demetrii. at Nicanor ne à conuicijs quidem in Deum temperans, minatus est nisi populus Iudæ sibi traderet, breui se reuersurum, & in templum ipsum seuiturum, ita vt ad solum vsque id diruat. atque cum his minis reliquit Hierosolyma. at sacerdotes tali denunciatione mœsti, cum lacrymis Deo supplicauerunt, vt sacratam sibi eadem vnà cum suis cultoribus tutaretur ab hostium iniuria. Nicanor verò egressus Hierosolyma castris locum optauit apud vicum Bethoron, vbi se cum eo coniunxit alia manus recens tum è Syria veniens. Iudæ quoque castra posuit ad alium vicum nomine Adaso, triginta modo stadijs distantem ab hostibus, habens circa se non plus mille militum. hos cohortatus

tatus ne terreatur hostium multitudine, neue cogitent cum quàm multis decernerent, sed quales ipsi & pro qualibus premijs contenderent, iussit forti animo hostem aggredi & pugnam capessere. itaque edito acri certamine, multi ceciderunt ex hostibus, & iuter ceteros Nicanor & ducis & militis strenui perfunctus officio. quo iacente, ne cetera quidem acies substitit amplius, sed amisso duce verterunt terga, arma iactantes, quo expeditius fugerent. Iudas verò impigrè cum suis persequens sauebat cadibus: & tuba significabat vicinis oppidis & vicis victoriam: moxq; undique armati prosilientes profligatis inconditè ruentibus occurrebant infestis gladijs, ita ut ne vnus quidem incolumis euaserit ex nouem millibus: tot enim in vniuersum fuerant. Ea victoria contigit decima tertia die mensis Adar, ut nostri nominant, qui Macedonibus dystrus dicitur: eaq; die festiuitatem nostri per singulos annos renouant ob rei prosperè gesta memoriam. Post eam victoriam aliquantisper quieuit Iudaorum gens à continuis conflictationibus, pacis ocio perfruens, donec iterum in eadem reuoluta est discrimina. Alcimo autem Pontifici volenti demoliri veterem adyti parietem, sanctorum vatum adificium, morbus diuinitus inflictus est, per quem repente voce priuatus in terram procidit, & cruciatus non paucis diebus miserè perijt, post exactum in Sacerdotio quadriennium: quo defuncto Pontificatum populus communibus suffragijs Iuda tradidit. Qui quoniam multa audierat de Romana potentia, quod deuictis Gallis & Hispanis ac Carthaginensibus Graciam quoque subegerint, & Reges Persecum, Philippum, magnamq; Antiochum perdomuerint, decreuit conciliare sibi eorum amicitiam. Missis igitur in hoc Romam duobus ex amicorum numero, Eupolemo Ioannis & Iasone Eleazari filio, rogauit, ut in societatem reciperetur & amicitia, & ut Demetrio scriberent, ne posthac Iudaos bello lacefferet. Hanc legationem senatus admisit, & auditis eorum postulatis amicitiam annuit. moxq; Senatusconsultum de ea re factum in scriptum areis tabulis relatum est in Capitolium: cuius exemplar in Iudaam missum est. erat autem Senatusconsultum de societate & amicitia Iudaorum huiusmodi. Ne cui Romana ditionis cum Iudæis bellum gerere liceat, neq; præbere hostibus eorum triticum, aut naues, aut pecuniã. utq; si quis Iudaos inuadat Romani succurrant pro viribus: & vicissim si quis Romanos bello impetat, Iudæi contra eum sint auxilio. Quòd si Iudæi velint in hoc fœdere addi aliquid aut detrahi, id oportere fieri de communi populi Romani sententia: idq; ita demum ratum fore. Scriptum est hoc Senatusconsultum per Eupolemum Ioannis filium, & Iasonem Eleazari, sub Pontifice Iuda, & duce Simone fratre ipsius. Atq; hoc fuit primum inter Romanos & Iudaos fœdus societatis ac amicitia.

An. mudi 3804.
Ante Christum
natum 160.

Nicanorem & copias
Iudas in fugam ver-
tit.

Adar, Martius.

Alcimus Pontifex
mortuus.

Hedio & Ruffinus
Cap. 17.
1. Mac. 8.
Iudas fœdus facit cū
Romanis.

Senatusconsultum Ro-
manorum, de socie-
tate & amicitia Iu-
daorum.

CAP. XVIII.

Bacchidis denuò missi contra Iudæam victoria.

DEMETRIVS autem accepto nuncio cladis Nicanoris & exercitus, rursus Bacchidem in Iudaam misit cum alijs copijs: qui ex Antiochia profectus in Iudaam, ad Arbela oppidum Galilææ castra posuit: & expugnatis illic speluncis ad quas magnus hominum numerus confugerat, properabat inde Hierosolyma. & cognito quòd Iudas in Berzetho vico suum contineret militem, raptim contra eum duxit peditum viginti, equitum verò duo millia, cum Iudas non plus haberet

Hedio & Ruffinus
Cap. 18.
1. Mac. 9.
Bacchidem Demetrii
cum copijs in Iudæã
mittit.

Bacchides cum vi-
ginti duob. millibus
militum Iudæ occur-
rit.

Zz haberet

An. mūdi 3804.
Ante Christum
natum 160.

Judas paucis mili-
tibus numerosum
exercitum aggre-
di conatur.

haberet quàm mille milites. ex his quidam territi multitudine Bacchidis mili-
tum desertis castris diffugerunt, ita ut octingenti tantum reliqui fuerint. Judas
autem quamuis imminente iam hoste destitueretur milite, tamen quia non erat
unde delectum in supplementum faceret maxime in tali temporis angustia,
decreuit cum octingentis illis Bacchidem aggredi, & cohortatus ut generose
subirent pericula, iussit eos prodire in aciem. quibus consulentibus, ut tunc
se intutum reciperet, cum sit tanto inferior & numero & viribus. ac mox ma-
ioribus copijs hostem inuaderet: Absit, inquit, ut me terga obuertentem hostibus
sol aspiciat. nam etiamsi mori nunc oporteat, nunquam tot res haecenus egre-
gie gestas, tantamq; virtute partam gloriam ignominiosa fuga maculaturus
sum. Atque ita suorum reliquias cohortatus persuasit, ut intrepide expecta-
rent conflictum hostium.

CAP. XIX.

Quomodo Judas praelio victus occubuerit.

Bacchides aciem in-
struit, & cum Iuda si-
gna confert.

INTEREA Bacchides productis extra castra copijs instruebat
aciem, equitū alas hinc & inde in utroq; cornu collocās, in fronte
leuem armaturam & sagittarios, & post hos robur phalangis
Macedonica: ipse in dextro cornu locum sibi optauit. Sic instru-
cta acie postquam venit in conspectum hostium, iussit signa ca-
nere, & militem cum clamore eos inuadere. Idem & Judas fecit collatisq; signis
certatū est utrinq; acriter: donec vergente iam sole Judas animaduertens Bac-
chidem cum robore militum pugnam in dextro cornu ciere, cum audacissima

Judas hostium Pha-
langem perrumpit,
quosdam trucidat,
ipse circumuentus
vulneratur & in-
terficitur.

manu iuuenum in eum irruit. Perruptaq; phalange penetravit in mediam
aciem: & impulsis in fugam aduersariis persecutus est eos usq; montem qui Az-
dicitur. id conspicati qui sinistrum cornu tenebant, à tergo adorti Iudam cir-
cumueniunt. qui videns nullum superesse effugium urgentibus circumquaq; ho-
stibus, in vestigio cum suis constitit: & casis hostium plurimis lassitudine magis
quàm vulneribus confectus cecidit non inultus, ad priora praclara facinora
extremo

extremo hoc mortis decore addito. quo prostrato non habentes amplius quem sequerentur milites orbatit anto imperatore, tum demum in fugam effusi sunt. Simon autem & Ionathas fratres inducijs factis recepto Iudæ cadauere, delatum in Modim vicum magnifico funere intulerunt monumento patrio, & publico luctu per aliquam multos dies honorauerunt eius memoriam. Hic finis fuit Iudæ viri generosissimi & bellicosissimi, qui memor mandatorum Matthiæ patris, nullum unquam pro libertate popularium defugit aut laborem aut periculum. quapropter merito virtutis sempiternam post se reliquit gloriam, liberata è Macedonum seruitute patria, & per triennium ante obitum administrato Pontificali sacerdotio.

An. mudi 3804
Ante Christum
natum 160.

Iudas in Modim
sepultus.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XIII.

SVMMA CAPITVM LIBRI XIII, ANTIQUITATVM IVDAICARVM.

- I. Ionathas defuncto fratri suo Iudæ in principatu succedit.
- II. Ionathas fessum bello Bacchidem compellit inito cum Iudæis foedere exercitum abducere.
- III. Alexander filius Antiochi Epiphaniis Regem Demetrium bello aggreditur.
- IIII. Demetrius missa legatione ad Ionathan multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit.
- V. Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus & delato Pontificatu Ionathan in partes suas traducit.
- VI. De templo Dei ab Oniæ ædificato.
- VII. Quòd Alexander post mortem Demetrii Ionatham in summo honore habuit.
- VIII. Demetrius Demetrii filius deuicto Alexandro & occupato regno, in foedus & amicitiam Ionatham recepit.
- IX. Tryphon Apamenus post deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum asserit, recepto in amicitia Ionatha.
- X. Demetrio à Parthis capto Tryphon foedus violat, & Ionatha dolo capto atq; interfecto Simoni eius fratri bellum infert.
- XI. Quòd Simoni Iudæorum gens & Pontificatum simul & copiarum imperium detulit.
- XII. Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho cui Pius cognomen erat, foedere.
- XIII. Bello inter Antiochum & Simonem orto Cendebæus dux regius è terra profligatur.
- XIIII. Quod Simon à genero suo Ptolemæo in conuiuio per dolum occisus est.
- XV. Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus Hyrcanus principatu potitus est.
- XVI. Quod Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, placatus 3000 talentis foedus cum eo iniit.
- XVII. Hyrcani expeditio in Syriam.
- XVIII. Quòd Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens victus aufugit.
- XIX. Aristobulus primus sibi Diadema imponit.
- XX. Alexandri Iudæorum Regis res gesta.
- XXI. Ptolemæi Lathurj de Alexandro victoria.
- XXII. Demetrius Eucærus Alexandrum prælio victum superat.
- XXIII. Antiochi Dionysi in Iudæam expeditio.
- XXIIII. Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum succedit.

An. mūdi 3805.
Ante Christum
natum 159.

Iudæi à profugis &
penuria copæ Mace-
donicæ factioni Iefc
adiungunt.

Bacchides Iudæ fau-
tores interficit.

Ionathas Iudæ fratri
communibus Iudæ-
orum suffragijs suc-
cedit.

Bacchides Ionathan
tollere conatur.

Bacchides copias cõ-
tra Ionathan ducit.

Ioannes Iudæ frater
ad Amarae filijs in-
terfectus.

Bacchides Ionathan
Sabbato aggredi-
tur, & duo millia
militum amittit.

U^{TEM} AD MODUM libertatem à Macedonibus oppres-
sam populus Iudæorū denuò receperit, & quo pacto dux
& propugnator eorum Judas post multæ exhausta cer-
tamina postremo pralio fuerit occisus, in precedenti libro
satis declarauimus. Post eius obitū quotquot Iudæorum
à pietate descuerant, resumptis animis infestabant reli-
quos populares: ita ut accedente etiam fame, qua tum
fortè regionem eam totam occupauerat, multi non seren-
tes geminatum infortunium, hinc à penuria, inde ab aduersarijs ingruens, co-
acti sint adiungere se factioni Macedonica. Bacchides autem conuocatis ad se
Iudæorum desertoribus, qui religioni patriæ profanos ritus pratulerant, his ad-
ministrationem regionis commisit: qui comprehensis Iudæ amicis & fautoribus,
Bacchidi eos tradiderunt. & is tortos primùm cruciatosq; ad libitum, postremo
omnes ad unum enecabat. In hac tanta calamitate constituti Iudæi, quantam
post captiuitatem Babylonicam nunquam experti fuerant, quotquot erant re-
liqui ex Iudæ socijs, ueriti gentis interitū adiuerunt Ionathan eius fratrem: ro-
gabantq; ut germani amulus fieret, qui ad extremum halitum libertatem pro-
pugnans præclaris conatibus sit immortalis: nec sineret totā gentem sine præside
venire in extremum salutis periculū. Tum Ionathas paratum se uel ad mortem
obtulit pro tutela populi, & uisus dignus qui Iudæ fratri suo succederet, commu-
nibus Iudæorum suffragijs administranda militia præfectus est. Quo comperto
Bacchides ueritus ne Ionathas quoque multum negotiorum exhibeat Regi &
Macedonibus, quemadmodum antè Judas fecerat, decreuit eum dolo tollere:
sed hoc eius propositum nec ipsum nec Simonem fratrem latuit. quamobrem
maturè moniti assumpta sociorum manu in desertum urbi vicinum celeri-
ter refugerunt: & cum uenissent ad aquam quæ dicitur lacus Asphar, ibi mo-
rabantur. Porro Bacchides sentiens eos timere & in desertis illis latitare duxit
contra eos omnes suas copias, & positis ultra Iordanem castris confluentem
illuc militem recipiebat. Ionathas autem cognito illius aduentu, misit fratrem
suum Joannem Gaddim ad Nabatheos Arabas, ut apud eos impedimen-
ta deponeret, donec armis cum Bacchide decerneret. erant enim amici. sed
in itinere inuaserunt eum Medabenses Amarae filij. direptisq; impedimen-
tis & quicquid secum deferebat, comprehensum interfecerunt cum omnibus
socijs: cuius facinoris paulo post pœnas dederunt eius fratribus, sicut suo loco
dicitur. Bacchides autem cognito quòd Ionathas castra haberet in Iordanis
palustribus, sabbato illum aggressus est ratus non repugnaturum propter reli-
gionem diei. at ille cohortatus socios, & ostenso periculo quod, nisi uiri essent, non
possent euadere, clausi à tergo amne, à fronte hostibus: uotisq; Deo factis pro vi-
ctoria, impigrè hostem aggreditur, & prostratis non paucis, uidens ipsum Bac-
chidem in se ruere, ferire eum conatus est. sed cum ille cautè ictum declinasset,
Ionathas cum socijs desilientes commiserunt se flumini, & in oppositam ripam
enatarunt, hostibus non ausis traicere, sed ad Hierosolymitanā arcē reuertenti-
bus, desideratis ex eorum numero ferme duobus millibus. post eum confictum
Macedo communiuit aliquot oppida, Hierichuntem, Emmauntem, Berheron,
Bethellam,

Bethellam, Thamnatam, Pharathonem, Tochoam, Gazara, additis mœnibus
 & turribus, ut impositis in eas presidys, res Iudaorum inde infestaret excursio-
 nibus: sed nihil eque, ut Hierosolymitanam arcem munijt, in qua acceptos à Iu-
 daorum primatibus filios obsides inclusit, ut ibi custodirentur. Eodem tempore
 nunciatum est Jonathæ & Simoni fratribus, quòd Amarae filij celebraturi
 essent nuptias, & adducturi sponsam ab oppido Gabatha, filiam illustris cuiusdã
 inter Arabas: eamq; puellam traducendam cum pompa sumptuosa & splendida.
 Fratres autem existimantes opportunissimum ad vindictam tempus sibi obla-
 tum, & facile ulturos se iniuriam fratri illatam, versus Medabam properave-
 runt, & insidijs in monte collocatis expectabant eorum transitum. Ut verò in
 conspectum venit sponsus cum virgine & amicorum comitatu, ut fieri solet in
 nuptijs, coorti ex insidijs omnes ad unum interfecerunt, & cum ornamentis cæ-
 teraq; prædareuersi sunt voti compotes, & egregie vlti germani interitum de
 Amarae filijs. ceciderunt enim hi non soli, sed cum vxoribus, liberis & amicis,
 usque ad quadringentorum numerum. Atque ita Simon cum Ionathæ in palu-
 stria Jordanis reuersi, illic commorabantur. Bacchides autem per totam Iudaã
 presidys dispositis, ad Regem suum reuersus est: quo tempore per integrum bien-
 nium status rerum Iudaicarum fuit pacatior. Transfuga autem & vulgus im-
 piorum hominum, videntes Jonatham & eius factionem secure versari in Ju-
 daea, propter tranquillitatem temporum, per nuncios sollicitauerunt Demetriũ,
 ut Bacchide misso Ionatham in potestatem suam redigeret. fore enim hoc perfa-
 cile, & unica nocte posse omnes eius milites insperato incursum opprimi. qui ubi
 iussu Regis in Iudaam peruenit, ad omnes eius regionis amicos suos & auxiliares
 scripsit, darent operam, ut comprehenderetur Ionathas. Cumq; omnium insi-
 dijs appeteretur, nec tamen quicquam proficerent: cautus enim erat, ut qui
 dolum præsenferat: iratus Macedo transfugis, putansq; se & Regem ab eis
 haberi ludibrio, interfecit ex eis L. præcipuos, Ionathas autem cum fratre & suo-
 rum manu metu secessit in vicum Bethalagam, qui in deserto situs est: eumq;
 muniuit mœnibus & turribus, ut tutum haberet receptaculum. quo audito
 Bacchides cum totis suis copijs, adiunctisq; Iudaorum suæ factionis auxilijs cõ-
 tra eum profectus est: & aggressus oppugnare munitiones, per aliquot dies in eo
 conatu perstitit. at ille nihil territus restitit acriter: relictosq; ad oppidi tutelam
 Simone fratre clam egressus, & collectis in vicina regione suæ factionis homi-
 nibus, noctu in Bacchidis castra irruit, & multis trucidatis effecit, ut fra-
 ter aduentum suum cognosceret. quamprimum enim tumultum sensit in castris
 hostium, eruptione facta incendit eorũ machinas, cade etiam non mediocri edi-
 ta. Bacchides verò videns se à fronte ac tergo inuasum ab hostibus, re inopina-
 ta consternatus ob insperatum obsidionis exitum, vix fuit compos animi. totam
 autem indignationem effudit in transfugas, ut impostores, quorum ope-
 ramissus à Rege fuerat, unum cogitans quomodo ex dignitate
 sua & Regis obsidioni sine imposito, exercitum sine
 ignominia posset reducere.

An. mudi 3808.
 Ante Christum
 natum 156.
 Hierosolymitana arx
 munita

Ionathas & Simon in
 Amarae filiis Ioanis
 fratris mortem vici-
 scuntur.

Demetrius sollicitan-
 tibus transfugis Bac-
 chidem cum copijs
 contra Ionathã nut-
 tit.

Bacchides iratus trãf-
 fugis dum Ionathæ
 potestas ipsi non da-
 tur, quinquaginta ex
 eis interficit.

Ionathas cum fratre
 in Bethalaga obses-
 sus.

Iudas oppidũ egres-
 sus, noctu in Bachi-
 dis castra irruit.

Bacchides indignatio-
 nem in transfugas ef-
 fundit, & quomodo
 exercitum sine igno-
 minia posset reduce-
 recogitat.

An. mudi 3808.
Ante Christum
natum 156.

Ionathas fessum bello Bacchidem compellit inito cum Iudais
foedere exercitum abducere.

1 Mac. 9.
Bacchides cum Iona-
tha foedus facit.

Ionathas apud Mach-
mam degit, patriæq;
defectores punit.

QUA eius voluntate cognita Ionathas, misit ad eum nuncios, petens societatem & amicitiam inter se & eum fieri, captiuis utrinque redditis. Id Bacchides ratus sibi honorificum, & oblatam occasionem qua posset non inglorius obsidionem solvere, amicitiam cum Ionatha inijt, iureiurando interposito, neutrum arma moturum in alterum: redditisq; & receptis captiuis, Antiochiam ad suum Regem reuersus est: nec unquam posthac Iudaam cum exercitu repetijt. Ionathas verò hanc securitatem nactus, & degens apud Machmam oppidum, administrationi rerum & iuri populis reddendo operam impendit, & seuerè animaduertens in religionis patriæ desertores, repurgabat suam gentem ab huiusmodi contagionibus.

CAP. III.

Alexander filius Antiochi Epiphanis Regem Demetrium bello aggreditur.

Hedio & Ruffinus
Cap. II.
Alexander Antiochi
Epiphanis filius in Sy-
riam veniens, Ptole-
maidem occupat.

An. mudi 3813.
Ante Christum
natum 151.

Demetrius in Alexan-
driam mouet.

NON autem sexagesimo supra centesimum Alexander Antiochi Epiphanis filius veniens in Syriam Ptolemaidem occupauit, proditione militum, qui eam tenebant presidio, moresq; Demetrii oderant, ut parum comis & superbi admodum. Inclusus enim in Regium quoddam castellum munitum quatuor turribus, non procul situm ab Antiochia, neminem admittebat: & omnia reipublica cura degebat in ocio per segniciem, unde grauiora etiam odia contra eum exorta sunt, sicut alibi a nobis dictum est. Audito igitur quòd Alexander occupasset Ptolemaidem, cum omnibus copijs contra eum profectus est.

CAP. IIII.

Demetrius, missa legatione ad Ionatham, multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit.

1 Mac. 10.

Macedonici milites
relictis praesidijs An-
tiochiã sese recipiunt.

MISIT etiam legatos ad Ionatham, inuitans eum ad societatem & amicitiam. praueniens Alexandrũ cupiens, ne forte ille prior impetraret illius auxiliũ, idq; eo facilius, quòd odia inter se & Ionatham intercesserant: cui mandabat, ut haberet delectum militum, & arma pararet, reciperetq; Iudæorũ obsides, quos Bacchides in Hierosolymitanam arcem incluserat. Talis conditio cum offerretur à Demetrio, Ionathas venit Hierosolyma, & legit Regias literas, audiente tam populo quam arcis presidio. quibus lectis impij & transfuga, qui in arce erant, vehementer sunt territi, quòd Rex Ionathæ & exercitum colligere permetteret, & obsides recipere: quos suis quemq; parentibus restituit. Atque ita Ionathas Hierosolymis habitabat, suo arbitratu multa in ea urbe reparans. nam & mœnia eius iussit saxo quadrato exstrui, quo firmiora essent cõtra assultus hostium. Quod ubi senserunt, qui dispersi erant per praesidia, omnes, relictis illis, receperunt se Antiochiam, exceptis solis qui Bethsura tenebant & arcem Hierosolymis. nam horum maxima pars constabat ex Iudæis vera religionis desertoribus, & ideo praemetu non sustinuerunt praesidia relinquere.

Alexan-

CAP. V.

Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus & delato Pontificatu Ionatham in partes suas traducit.

An. mñdi 3813.
Ante Christum
natum 151.

ALEXANDER autem cognito quid Demetrius Ionatha promiserit, nec ignorans viri fortitudinem, & quomodo se gesserit contra Macedonas, tum qualiter vexatus sit à Demetrio eiusq; duce Bacchide, apud amicos dictitabat, non posse se eo tempore commodiorem socium inuenire quàm Ionatham, qui & virtute sit eximia, & peculiare odij causas contra Demetriũ habeat, quod, datis vicissim & acceptis cladibus, exacerbatũ fuerat. Itaq; si idem ipsis videatur, adesse occasionem inuitandi hominem ad amicitiam. cumq; id purpuratis quoque suis probari animaduertet, scripsit talem epistolam. Rex Alexander, Ionathæ fratri salutem. Quia iam dudum audiuius de fide tua, simul & fortitudine, mittimus ad te, qui de societate agant, & amicitia: & nostro suffragio hodie te Pontificem Iudæorũ constituimus, & in amicorum nostrorum numerum ascribimus. mitto etiam tibi munera, stolam purpuream & coronã auream, & rogo, ut sic honoratus à nobis, non cedas nobis mutua beneuolentia. His literis acceptis Ionathas Pontificiam stolam induit, in ipso scenopægia festo, post quadriennũ exactum à Iudæa fratris obitu, cum vacasset interim Sacerdotium: moxq; contraxit exercitum, & fabricauit magnũ armorum numerum. Demetrius verò hoc cognito multum doluit, damnans suã cunctationem, quòd nõ praueniens amulum eblanditus sit Ionathæ fœdera, sed elabi sibi hanc occasionem, & ab Alexandro arripit passus sit. Scripsit tamen etiam ipse Pontifici & populo in hanc sententiam. Rex Demetrius, Ionathæ & Iudæorum genti salutem. Quoniam seruastis nostra fœdera, & sollicitantibus vos inimicis nostris non accessistis, equidem laudo vestrã fidem, hortorq; ut cõstantes sitis in ea, dignã percepturi à nobis gratiam. Remittam enim vobis maximam tributorum partem: & iam nunc remitto qua pendebatis, tam mihi quàm his qui me præcesserunt Regibus: in superq; salis precium & aurum coronariũ. & tertias seminis dimidiãq; partem fructus arborei solitã mihi cedere, ab hodierno in posterũ vobis remitto: simulq; quod in singula capita pendebatur ab his qui Iudæam incolunt, & tres attributas ei toparchias, Samariã, Galilaam & Peraam, vobis concedo in perpetuum. Et Hierosolymitanã urbem sacram esse volo, & ius asyli habere, immunemq; esse cũ suis finibus à tributis atq; decimis. Arcem etiã eius permitto Pontifici vestro Ionathæ, ut quos ipse fidos & amicos probauerit, in presidio eius constituat. Eos quoq; Iudæos, qui iure belli capti, seruitutem in nostra ditione seruiunt, in pristinã libertatem restituo, ac ne iumenta quidem ad angarias adigi permitto. Sabbatis item & festis solennibus, & tribus diebus ea præcedentibus immunitatem concedo. Eodem modo Iudæos, qui in mea ditione habitant, liberos & sine molestia degere volo: & quicumque ex eis mecum militare voluerint permitto, duntaxat vsque triginta millium numerum: idq; ea conditione stipendiorum, qua ceteros meos milites. Habebo etiam eos in presidijs & in meo satellitio, & principes eorum in aulicorum meorum numero. Permitto etiam, ut patrijs utãtur legibus, & ipsi & tres attributa eis præfectura: utq; Põtifici cura sit, ne quis Iudæus aliud templum præter Hierosolymitanum religionis ergò adeat. Præterea do in singulos annos ex meis rationibus in sumptus sacrificiorum quindecim millia siclorũ argenti

Hedio & Ruffinus
Cap. 8.
Alexander Ionatham
in suas partes gradu-
cere conatur Pontifi-
catũ deferendo.

Ionathas Põtifex ex-
ercitum colligit.

Demetrius se, pmif-
fis in amicitiam Iona-
thæ insinuare cona-
tur.

An. mūdi 3813.
Ante Christum
natum 151.

argenti, & quod pecunia superfuerit vestrum esse iubeo. & decem illa drachmarum millia, qua de templo accipiebant Reges, sacerdotibus atque ministris templi remitto, ad quos ea pertinere compertum mihi est. Quicumque etiam confu-

gerint in templum Hierosolymitanum, fanumq; contiguum, siue ob debitam Regi pecuniam, siue alia de causa, immunes sint ab omni vexatione, tam ipsi quam eorum facultates. Permitto etiam, ut reparetur templum, & operum sumptus de meis pecunijs fieri iubeo: sicut & mœnia & turres altas aequè de meo volo adificari. tum si que sunt loca per Iudaam apta ad struendas arces, imponendaq; praesidia, & hac meo sumptu muniantur. Atque ha fuerunt litera ac pollicitationes Demetrii. Alexander autem Rex magnis copijs contractis tam è mercenario milita, quam eo qui in Syria defecerat à Demetrio, omnes in hostem duxit, collatisq; signis sinistrum cornu Demetrii oppositam sibi aciem terga coëgit verte- re: harentesq; diu fugientiu vestigijs etiam castra eoru diripuerunt. at dextru cornu, in quo Rex ipse pugnabat, compulsus est loco cedere: & reliquis effuse fugientibus, Demetrius fortiter decertans alios hostium occidit, alios non sustinentes ipsius impetum persequens, abreptus est in cœnum quoddam profundum & transitu difficile: ubi prolapsus equo, omni effugio destitutus, ab accurrentibus oppressus est. Circumdatum enim corona confixerunt iaculis. at ille etiam pedes generose repugnabat, donec crebris vulneribus confectus succubuit. Hic fuit finis Demetrii post exactum regni annum undecimum, sicut in alijs commentarijs iam ante demonstrauius.

Alexandri cum Demetrio pugna & victoria.

CAP. VI.

De templo Dei ab Onia ædificato.

Hedio & Ruffinus
Cap. 4.
Onias, Pōtificis Onig
filius, in Aegypto tē-
plum ædificare mol-
litur.

An. mūdi 3814.
Ante Christum
natum 150.

*N*IAS autem Pontificis Onia filius, qui profugus Alexandria degebat apud Ptolemaum Philometorem, ut iam antè diximus, videns Iudaam vastatam à Macedonibus, eorumq; Regibus, & sibi æternam memoriam parare volens, decreuit à Rege Ptolemao & Regina Cleopatra per literas petere, ut sibi liceat in Aegypto instar illius Hierosolymitani templi adificare, & in eo Levitas & Sacerdotes

cerdotes ex suo genere constituere. Hoc autem consilium cepit fretus maxime Propheta Esaiâ vaticinio, qui ante DC. amplius annos prænuñciarat fore omnino, ut templum aliquando Deo maximo adificaretur in Ægypto, idq̄ hominis Judæi opera. Hoc igitur oraculo excitatus scribit Ptolemao & Cleopatra talem epistolam: Dum in bello strenuam vobis operam nauans cum Deo varias regiones obirem, animaduerti apud Cœlesyriam & Phœnicen & Leontopolim, quæ est in præfectura Heliopolitana, alijsq̄ in locis Iudæos præter decorum habere templa, & ideo malè inter eos conuenire: quod & Ægyptijs usu venit, propter multitudinem templorum & diuersitatem religionum. Et quia locum idoneum inueni apud castrum quod agrestis Bubastis dicitur, plenum varia materia sacrisq̄ animalibus, rogo, ut mihi permittatis templum, quod illic est nulli sacratum numini iamq̄ collapsum, repurgare, & aliud loco eius Deo maximo exstruere ad Hierosolymitani illius similitudinè, pari etiam modo & mensura, pro salute tua & Regina, atque liberorum vestrorum: ut Iudæi qui Ægyptum incolunt illuc conuenientes, quo magis alunt mutuam concordiam, eo accommodatiores fiant tuis vsibus. Nam & Esaiâs vates prædixit, quod erit Domino Deo sacrarium in Ægypto, & alia multa de eo loco cecinit. His Onia literis acceptis Rex, & soror eius, ac coniux Cleopatra, declarauerunt suam pietatem, per epistolam, quam ei rescripserunt. Nam peccatum hoc, & prauaricationem legis à se in Onia caput reiecerunt, Sic enim rescriptum habet. Rex Ptolemaus & Regina Cleopatra Onia gaudium. Legimus tuas literas, in quibus postulas, ut tibi permittamus, illud apud Leontopolim præfectura Heliopolitana collapsum templum repurgare, quod vocatur agrestis Bubastis: quod sanè miramur, si poterit acceptu esse Deo, templum statutum in impuro loco, & pleno animalibus. Sed quoniã ais, Prophetam Esaiâam iam olim hoc prædixisse, permittimus tibi hoc, quatenus potest salua legis obseruatione fieri, ne videamur per hoc peccare in Dominum. Onias igitur impetrato loco exstruxit ibi templum & altare Deo ad Hierosolymitani similitudinem, sed minus & nõ per aequè opulentu. Mensuram vero eius & vasa, nunc non libet repetere, commemorata iam ante in septimo belli & captiuitatis Iudæica volumine. Nec defuerunt Onia similes ipsius Leuitæ ac Sacerdotes, qui illic diuinum cultum frequentarent & instaurarent ceremonias. Sed de hoc templo hæctenus. Apud Alexandriam vero inter Iudæos & Samaritas, qui sub Alexandro magno Garizitani templi religionem induxerunt, seditio est exorta de sacris ipsorum, ita ut res ad Regis cognitionem perueniret: dum Iudæi contendunt, iuxta Mosis præscripta Hierosolymitanum templum esse legitimum, Samaritæ verò Garizitanum: prouocatumq̄ est ad Regem & amicorū eius confessum, ut ab his causa audiretur, & utrius partis causidici succumberet, morte multarentur. patrocinebatur Samaritis Sabbaus cum Theodosio, Hierosolymitanis Iudæis Andronicus Messalami filius. iuraueruntq̄ per Deum & Regem, quod ex lege probationes allaturi essent, & rogauerunt Regem, ut necaret eum, qui iusurandum nõ seruasse deprehenderetur. Itaq̄ Rex multis amicis in consilium adhibitis, confedit causam auditurus. Iudæi verò, qui Alexandriam habitabant, valdè erant solliciti, pro tuentibus iura Hierosolymitani templi, agrè ferentes autoritatem antiquissimi & nobilissimi in orbe templi vocari in discrimen. Sed cum Sabbaus & Theodosius concessissent Andronico, ut prior diceret, orsus ex lege approbare eius sanctitatem

An. mudi 3804.
Ante Christum
natum 164.

Templum, cõcedente
Ptolemao, in Ægypto
ædificatur.

De bello Iudæico.
lib. 7. cap. 37.

Seditio inter Iudæos
& Samaritas sacrorū
causa exorta.

An. mūdi 3874. *Et religionem, ostendensq; per continuas Pontificum successiones Sacerdotij usq; in sua tempora propagationem, et ab omnibus Asia Regibus maiestatem eius loci honoratam donarijs: Garizitani vero, ac si omnino nullum esset unquam ab his habitam rationem: his et talibus rationibus persuasit Regi, ut decerneret Hierosolymitanum esse ex sententia Moysis conditum, Sabbam vero et Theodosium addiceret supplicia. Atque hac sunt quae Alexandrinis Iudaeis acciderunt Ptolemai Philometoris tempore.*

CAP. VII.

Quod Alexander post mortem Demetrii Ionatham in summo honore habuit.

Hedio & Rufinus
Cap. 5.
1 Mach. 11.
Alexander Rex Syriæ
Cleopatram Ptolemaei
Philometoris filiam
ducit.

Et sic autem in pugna Demetrio sicut superius dictum est, Alexander assumpto Syria principatu scribit Ptolemaeo Philometori, filiam eius nuptum sibi dari deposcens, equum esse dicens, ut se affinitate dignetur post receptum fauente Deo paternum imperium, et Demetrium bello deuictum. Ptolemaeus vero libenter eius postulatis admissis, rescripsit et gratulari se ei de recepto regno paterno, et filiam collocaturum in matrimonium: iussitq; ut sibi Ptolemaidem occurreret, adducturo illo filiam, et ibi celebraturo eius nuptias. subsecutus deinde literas, ad constitutum locum peruenit cum Cleopatra filia, et reperto ibi Alexandro eam coniunxit, addita in dotem auri et argenti summa, quanta tam potentem Regem decuit. Ad has nuptias uocatus est per literas ab Alexandro et Ionathas Pontifex, et cum venisset ad Reges, ampliusq; muneribus utrunq; donasset, ab utroq; in magno honore habitus est. nam Alexander mutare eum vestem coegit, et purpuratum assidere sibi pro tribunali: mandauitq; suis ducibus, ut in medium urbis eo producto, praconis voce edicerent, nemini licere accusationem contra hominem instituire, aut vlla in re exhibere ei negocium. quo facto cum manifestum esset, quanti Rex eum faceret, aduersarij qui ad accusandum parati venerant, subdixerunt se, veriti ne ipsis potius mali aliquid accideret. Tanta autem beneuolentia Rex hic Ionatham persecutus est, ut ei primum locum in amicorum suorum numero assignauerit.

CAP. VIII.

Demetrius Demetrii filius deuicto Alexandro & occupato regno, in foedus & amicitiam Ionatham recepit.

Hedio & Rufinus
Cap. 6.
Demetrius, Demetrii
filius ex Creta in Ciliciam
traiecit, Syriamq;
occupare conatur.

An. mūdi 3818. *Ante Christum natum 146. Vir armis fidens. Nunc autem centesimo sexagesimo quinto, Demetrius, Demetrii filius, acceptis multis mercenarijs militibus a Laesthene Cretensi, soluens ab ea insula traiecit in Ciliciam: cuius rei nuncio Alexander vehementer est territus: moxq; e Phoenice properauit Antiochia, ut res eius ante Demetrii aduentum in tuto constiteret, interim Caesaria Apollonio Dano duce praeposito. Is profectus cum exercitu lamniam, misit ad Ionatham Pontificem nuncium, rem indignam, dicens eum solum pro suo arbitrio viuere, non subiectum Regis imperio: et sibi ipsi esse opprobrium, quod eum sub imperium non redigat. Ne igitur, inquit, in montibus desidens, putes te posse aliquid: sed si confidis tuis viribus, in campum descende, ut ferro decernamus, uter nostrum sit virtute praestantior. Ne sis tamen inscius, quod e singulis urbibus fortissimi tecum militant, assueti semper tuos maiores vincere quamobrem prouoco te in eum locum, ubi armis non saxis pugnandum est et in quo*

quo nullum praesto est victis refugium. His verbis irritatus Ionathas, delictis decem millibus militum, una cum Simone fratre profectus est Hierosolymis: & cum peruenisset Ioppen, extra urbem castra metatus est, exclusus à Ioppensibus, qui intus habebant Apollonij praesidium. Ionatha autem oppugnationem instituente, veriti oppidani ne per vim caperentur, portas ei aperiunt. Apollonius verò postquam accepit Ioppen occupatam à Ionatha, assumptis tribus equitibus, octo peditum millibus Azotum se contulit: & inde profectus lento gradu iter faciebat. Cumq; venisset Ioppen, paulum retrocedens traxit Jonatham in planiciem fretus equitatu, & in eo victoria spem collocans. Jonathas verò progressus insequabatur, Azotum versus, Apollonium: qui ubi hostem conspexit deuenisse in plana, reuersus est, ut praelium committeret, cumq; mille equites in insidijs positi fuissent in quodam torrente, ut se Iudais à tergo obijcerent, Jonathas qui hoc maturè sensit non est territus: sed instructa in laterculi formâ acie, hortatus est suos, ut utrinque pugnarent in hostem, à tergo & à fronte ad orientem resistendo. cumq; praelium protraheretur usque vesperam, data parte exercitus Simoni patri, iussit hunc cum hostium phalange configere. ipse verò suis mandauit, ut obiectis scutis exciperent tela immissa ab equitibus. qui cum hoc fecissent, exhausti sunt telis equites, nec tamen quenquam laeserunt. non enim penetrabant ad corpora, sed obiectu scutorum ceu testudine, densitate eorum facile repellabantur, & cadebant irrita. Vbi verò iaculando à mane usque post meridiem lassatum hostem animaduertit Simon, phalangem aggreditur, & usus egregia suorum opera hostem coegit fugere. quo viso equites, ne ipsi quidem locum suum tenuerunt: sed fessi diutina iaculatione, & videntes nihil amplius spei situm in peditibus, nullo ordine confusi fugiebant, dissipati per totam planiciem. Ionathas autem victos Azotum usq; persequens, multis caesis reliquos desperata salute in templum Dagonis, quod est in ea urbe, cõpulit. qua capta eodem impetu, & ipsam & circumuicinos vicos incendit. ac ne Dagonis quidem religione deterritus, & sanum ipsius & quotquot eò confugerant concremauit. fuitq; numerus tam eorum qui exusti sunt, quam qui ceciderunt in praelio, octo millia hominum. Deuictò igitur hoc exercitu, ab Azoto profectus ad Ascalonem admouit copias. & cum extra urbem castra posuisset, prodierunt ad eum Ascalonita cum hospitalibus muneribus. quibus acceptis, & collaudata eorum voluntate, reuersus est illinc Hierosolyma, multâ secum ducens pradam, quam abegit deuictis hostibus. Caterum Alexander audito quòd victus esset dux eius Apollonius, simulabat se latum, quãdoquidem ille prater animi sui sententiam aggressus esset Ionathã, amicum & socium: & misit ei virtutis ergò fibulam aureã, quod gestamen solis cognatis Regis concedebatur, & Accaronis toparchiã ei possidendã in perpetuum addixit. Per idem tempus Ptolemaus Philometor cum navalibus, & terrestribus copijs venit in Syriam, Alexandro genero laturus auxilium, alacriter excipientibus ipsius iussu ciuitatibus usque Azotum, ubi obtundebatur querimonij deplorantium Dagonis templi incendium: accusabantq; populariter Ionatham autorem eius iniuria, qui & agros eorum vastasset ferro ac flammis, & plurimos ciuium dedisset exitio, Ptolemao penè dissimulanter audiente eorum querimonias. Ionathas verò apud Ioppen ei occurrit, exceptus & muneribus & omni honoris genere. deinde cum usq; Eleutherum fluum Regem deduxisset, reuersus est Hierosolyma. postquam autem Ptolemaidem peruenit, mini-

An. mudi 3818.
Ante Christum
natum 146.

Apollonius cum Ionatha praelium committit, & ab eo fugatur.

Ionathas victos Azotum usq; persequens Dagonis sanum concremat, octo millia hominum in eo exurens.

Alexander dona Ionathaz mittit.

Hedio & Ruffinus Cap. 7.
Ptolemaus Philometor, Alexandro genero laturus auxilium in Syriam venit.

Ionathas Ptolemao occurrit, & ab eo honorificè excipitur.

An. mūdi 3818.
Ante Christum
natum 146.

Ptolemæo à genero
inlidia: structz. qua
etiã de causa filia ab
eo abstracta Deme-
trio promittitur.

Ptolemæus Asia re-
gnum sibi oblatū De-
metrio tradendum
suadet.

Alexandri victi in A-
rabiam fuga, & cædes.

Mors Ptolemæi.

mum abfuit quin oppressus sit Ptolemæus, Alexandri insidijs per Ammonium eius amicum appetitus. quibus detectis scripsit Alexandro, deposcens Ammonium ad supplicium, quod meritum aiebat, propter structas sibi insidias. quicum non dederetur, intellexit ipsum Alexandrum earum fuisse autorem, & cœpit eum magno odio prosequi. Antiochenos autem iam antea propter eundem Ammonium insensos habebat, à quo plurimis affecti fuerāt incommodis. Non tamen effugit pœnam Ammonius, turpiter, ut mulier, casus, dum amictu fœmineo quarit latebras, quemadmodum in alio diximus commentario. Ptolemæus autem affinitatis Alexandri pœnitens, & lati aduersus Demetrium auxiliij, abstracta à marito filia confestim ad Demetrium mittit legatos de societate & amicitia, his conditionibus, ut data ipsi in matrimonium filia, in paternū regnum eum restitueret. At ille & amicitiam eius & oblatam coniugem perlibenter amplexus est. vnus etiam reliquus erat labor Ptolemæo, ut Antiochenis persuaderet Demetrium recipere, alienatis ab eo propter iniurias à patre eius acceptas. perfecit tamen hoc quoque. nam propter Ammonium habentes exosum & Alexandrum, facile impulsī sunt, ut eum ex vrbe eijcerent. Atque ita elapsus ex Antiochia venit in Ciliciam: Ptolemæus verò urbem ingressus & à ciuibus Rex consalutatus est, & ab exercitu, coactus duo sibi imponere diademata, alterum Asia, Egypti verò alterum. Sed cum esset natura iustus & nimia potentia minimè cupidus, ad hac prudens, & qui nollet Romanis inuidiosus fieri, aduocata Antiochenis concione, persuasit eis, ut Demetrium reciperent. pollicitus eum maiorem rationem habiturum recentis eorum beneficij, quàm odiorum qua illis cum patre eius intercesserant. Se quoque affirmavit monstratorem eis fore vitæ rectè instituendæ & administrandæ Reipub. nec passurum quicquam tentare quod non deceat. nam quod ad dominationem attingeat, contentum se esse Egypti imperio. atque ita perducti sunt in eam sententiam Antiocheni, ut Demetrium reciperent. Caterum cum Alexander ducens validum exercitum à Cilicia inuasisset Syriam & Antiochenum agrum vastaret rapinis atque incendijs, occurrit ei Ptolemæus vnà cum genero suo Demetrio: iam enim confectæ erant nuptiæ: & victus Alexander compulsus est fugere in Arabiam. Fortè accidit in eo pralio, ut equus Ptolemæi consternatus barritu elephanti cum excuteret, prostratumq; aggressi hostes vulneribus in caput inflictis in periculum extremum adducerent, ni ereptus esset interuentu satellitum. at tamen per integrum quatrimum sopitis sensibus, nec loqui potuit, nec loquentes intelligere. Alexandri verò caput Zabelus Arabum dynasta recisum misit ad Ptolemæum, qui die quinta demum respirans à vulneribus, & ad se reuersus iucundissimo sibi rumore simul & spectaculo capitis ac mortis Alexandri paruit animum & oculos. nec ita multo post exsatiatus gaudio percepto ex inimici interitu, & ipse vitam finit. Alexander autem cognominatus Veles, per quinquennium regnum obtinuit, sicut aliàs indicauimus. Demetrius autem cognomine Nicanor, regno potitus cum esset prauo ingenio male mulctabat Ptolemæi milites, oblitus & auxiliij & affinitatis, qua per Cleopatra nuptias recens intercesserat. Illi verò perosi hominis ingratitude receperunt se Alexandria elephantis tamen in eius potestate relictis. Interim Ionathas pontifex coactis è totaludæa copijs, aggressus est oppugnare arcem Hierosolymis & Macedonicum presidium, cum desertoribus religionis qui eò confugerant. Hi primum contemebat

conatus

conatus Ionatha, quod satis fiderent loci munitionibus: tandem nocte aliquot scelerati elapsi peruenierunt ad Demetrium, arcis oppugnationem nunciantes. Qui iratus mouit exercitum ex Antiochia contra Ionatham: cumq; peruenisset usque Ptolemaidem, acciuit eum ad se per literas. Ille non intermissa oppugnatione, cum senioribus populi & sacerdotibus aurum, argentum, vestem, aliaq; xenia deferens venit ad Demetrium, & hac munificentia mitigauit Regis animum: tractatusq; honorifice, confirmatus est in Pontificatu, quemadmodum & à superioribus Regibus. Accusatoribus autem eius transfugis fidem non habuit: verum etiam rogatus ut pro Iudaea uniuersa tribusq; attributis ei toparchijs, Samaria, Ioppe, & Galilaea, CCC. tantum talenta penderentur; concessit per diploma tale. Rex Demetrius Ionatha fratri & Iudaorum genti gaudium. Exemplum epistola quam scripsimus Lastheni parenti nostro, misimus ad vos ut sciretis: Rex Demetrius Lastheni patri gaudium. Genti Iudaorum amicis nostris & iura umicitia seruantibus, decreui beneuolentia gratiam referre. quapropter tres prefecturas, Apherimam, Lyddam, Ramatham cum suis finibus, Samaritis ademptas ad Iudaeam attribuo: & remitto quicquid solebant ante me Reges accipere à sacrificantibus Hierosolymis, aliaq; tributa pro fructu terra atq; arborum: praterea salinarum vectigal & aurum coronarium: neque quicquam horum exigetur in posterum. Cura igitur ut huius scripti exemplar mittatur ad Ionatham, & dedicetur in illustri aliquo loco templi sanctissimi. Haectenus diploma. Porro Demetrius videns ditionem suam pacatam, & nihil timendum periculi, dimisit exercitum, & stipendia militum minuit, solis exteris mercedem soluens, quos secum è Creta alijsq; insulis collectos adduxerat. quamobrem odium sibi concitauit apud proprium militem, cui ipse nihil numerabat, solito ab alijs ante eum Regibus etiam pacis tempore stipendium accipere, ut hoc pacto alacriores fierent ad subeunda, quoties opus esset, pericula.

An. mudi 3820.
Ante Christum
natum 144.

Ionathas Demetrii
muneribus placat.

Demetrii ad Lasthe-
nem diploma, in quo
Iudaeis immunitates
promittit.

Demetrius militum
odium concitat, sti-
pendium pacis tem-
pore minuendo.

CAP. IX.

Tryphon Apamenus post deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum afferit, recepto in amicitiam Ionatha.

AM alienationem militum à Demetrio animaduertens quidam ex Alexandri ducibus genere Apamenus, Diodotus cognomine Tryphon, venit ad Malchum Arabem, qui educabat Alexandri filium Antiochum: & cum indicasset ei quam infensi essent Demetrio milites, suasisit ut sibi Antiochum traderet. effecturum enim se, ut is receptus potiretur paterno imperio. At ille primum difficilem se praebebat, quod non satis ei fideret: tandem Tryphon euicit assiduis precibus. Interea Ionathas Pontifex volens tollere Hierosolymitanae arcis praesidium, & impios transfugas, reliquosq; qui arces tenebant in ea regione, legatione cum muneribus missa ad Demetrium, rogabat eum ut praesidia de Iudaea castellis eijceret. Qui non hac tantum in re, sed maiora etiam gratificaturum se ei pollicitus est, quam primum leuatus esset praesenti bello, per cuius negocia non liceret nunc id facere. postulabat etiam ut prouire amicitiae mitteret auxilia, quandoquidem sui milites ad hostem descenderent: moxq; tria millia delectorum militum Ionathas ad Regem misit. Caterum Antiochenses exosum habentes Demetrium, tam propter ipsius quam propter paternas iniurias, cupiebant eum per

Hedio & Ruffinus
Cap. 8.
1. Mac. 11.
Diodorus cognomi-
ne Tryphon Apame-
nus à Malcho Arabe
Antiochum Alexan-
dri filium petiit.

Ionathas legatione
cū muneribus mis-
sa ad Demetrium,
ut praesidia de Iu-
dæa castellis eijce-
ret, rogat.

An. mūdi 3820.
Ante Christum
natum 144.
Rebellio Antiochen-
sum: & vitio cam
subsecuta.

occasionem aggredi: videntesq; auxilium ei venisse à Jonatha, & considerantes breui augendas eius vires nisi mature praeuenirent, correptis armis circumstiterunt regiam velut expugnaturi, & intercepto exitu conabantur illum in potestatem suam redigere. Qui videns populum armatum hostiliter se impetere, assumpto mercenario milite & Judais auxiliariis, confligit cum Antiochenis, & superatus numero compulsus est cedere. Tum Judai receperunt se in tetum regia, & è superiore locomisilibus feriebant populum: quod cum tuto facerent propter loci eminentiam, facile repulerunt eum à propinquis adibus: & mox iniecto in eas igne, incendium totam urbem peruagatum est, propter densitatem adificiorum, quae tota ferè constabant è materia lignea. Antiochenes verò non valentes adibus flagrantibus succurrere, in fugam se verterunt. Tum Judai de vno tecto in aliud transilientes, miris modis eos insectabantur. Rex autem animaduertens Antiochenos occupatos in eripiendis liberis & uxoribus, & ideo intermisisse praeliū, per diuersos angiportus eos aggressus, multis occisis reliquos coegit abiectis armis deditioem facere: & concessa audacia venia, seditionem compescuit, donatosq; Iudaeos prada quam ex direptionibus parauerant, & collaudatos quasi autores eius victoria, remisit ad Ionatham non sine praclaro virtutis eorum testimonio. postea tamen ingratus apparuit, & non seruauit pollicita, bellum etiam minatus, nisi redderet tributa omnia quae Iudaeorum gens solita est prioribus Regibus pendere. Fecissetq; etiam ni impeditus esset à Tryphone, coactus apparatus contra Ionatham factum in illum potius vertere. reuersus enim ex Arabia in Syriam cum Antiocho etiam tum adolescente, diadema eius capiti imposuit: & deficientibus ad se omnibus militibus qui fraudati stipendijs fuerant, aperto bello Demetrium adortus est: & vno praelio factus superior, tum elephantos, tum Antiochenam urbem illi ademit compulso in Ciliciam cedere. Tum Antiochus adolescens missis literis & legatis ad Ionatham, socium & amicum eum nominat, & Pontificatū ei confirmat, concessis & quatuor praefecturis, quae Iudaeorū regioni attributa fuerant. ad hac aurea vasa & pocula vestemq; purpuream & ius vtendi misit ei, nec non fibulam auream, cooptato inter amicos primarios. Simonem etiam eius fratrem militibus, quantum eorum esset Tyrum inter & Aegyptum, preposuit. Ionathas verò latus tot collatis in se per Antiochum beneficijs atq; honoribus, & ipse suos legatos ad eum simul & Tryphonem misit, amicum se & socium professus, gesturumq; vna bellum contra communem hostem Demetrium, multa de eius ingratitude questus, quod pro beneficio iniuriam sibi reposuisset. cum igitur permissum esset ei ab Antiocho, collectis etiam è Syria & Phœnice militibus bellum contra Demetrii duces gerere, confestim profectus est ad vicinas vrbes & oppida: à quibus honorificè exceptus, nullis tamen adiutus est militibus. & cum Ascalonem venisset: hic quoq; ab oppidanis cum muneribus ei occursum est: quos & ipsos hortatus est, quemadmodum alias vrbes Cœlesyria vt à Demetrio deficerent ad Antiochum, & pro acceptis iniurijs pœnas ab eo repeterent. esse enim multas causas, cur ad hoc consentire debeant. quibus persuasis vt polliceretur auxilia, ad Gazeos peruenit, vt hos quoq; conciliaret Antiocho. hos prater spem inuenit portas sibi clausisse, nolentes deserto Demetrio parti aduersa se coniungere. quare Ionathas iritatus est vt & agros vastaret, & urbem conaretur vi capere: relictisq; ad eius obsidionem parte exercitus, cum reliqua manu in vicis sauebat incendijs.

Demetrio Antiochia
adimitur.

Ionathas ob accepta
beneficia operā su-
am Tryphoni con-
tra Demetrium of-
fert, & præbet.

dij. Tum Gazai videntes presentem calamitatem ab hoste, nec ullum interim auxilium à Demetrio, et spem quoque incertam propter locorum distantiam, satius existimauerunt illo omisso necessitati suae consulere: et missis ad Ionatham nuncijs recepti sunt in societatem atque amicitiam. Aliquando enim homines non nisi suo malo docti intelligunt quid sit utile, cum deberent sapere ante acceptum incommodum, et vltro potius quam coacti imperata facere. Ionathas vero acceptis obsidibus, et missis Hierosolyma, digressus inde, totam regionem usque Damascum obibat. cumque Demetrii validus exercitus accessisset ad urbem Cedasam, quae propinqua est Tyrriorum agro et regioni Galilae, vellentque Ionatham abstrahere à Syria laturum opem Galilaeis sua ditionis hominibus, occurrit eo prope, Simone fratre ad Iudaea presidium relicto. Is collectis quotquot poterat eius regionis militibus, Bethsuram oppugnabat, locum totius Iudae munitissimum, et infessum à Demetriana factionis hominibus, ut iam antè diximus. qui cum aggeribus simul ac machinis vehemèter infestarentur, veriti ne occupato per vim loco ad unum necarentur, per nuncium rogabant Simonem, ut sibi liceret relicta ipsi Bethsura, incolumibus decedere et proficisci ad Demetrium. ille vero data eis in hac ut postulabant fide, pro Macedonico suum ibi collocavit presidium. Interim Ionathas in Galilaea motis à stagno Genesara castris quae primum posuerat, in campum Asor progressus est, nescius hostem esse in eo. Demetriani vero qui ante unum diem aduentum eius praesenserant, collocatis prius in monte insidijs, ipsi in campo ei se opposuerunt. Quos conspicatus Ionathas paratos ad praelium, et ipse suos pro tempore ad certamen instruit. Sed cum à tergo se insidiatores Iudaeis ostendissent, veriti ne intercepti in medio contrucidarentur, in fugam se dederunt, ita ut penè omnes Ionatham desererent in periculo. Soli duces Matthias Apsalomi et Iudas Chapsai cum quinquaginta virorum fortium manu permanserunt: qui à desperatione sumptae audacia tanto impetu aduersam hostium frontem impulerunt, ut territi ceu furentibus cederent. Tum vero illi qui Ionatham destituerant, videntes fluctuantem et inclinam hostium aciem, reuersi in praelium iam in apertam fugam versos persequabantur, donec ad Cedasa ventum est, ubi intra castra compulsi sunt. Ionathas autem egregia victoria potitus, recepit se Hierosolyma. Et cum omnia sibi ex sententia Dei fauore videret cedere, misit Romam legatos de renouanda amicitia, quibus dedit mandata, ut in reuertendo obiter inuiserent Lacedaemonios, eosque cognationis admonerent atque foederis. qui postquam Romam venerunt, expositis ad Senatum postulatis Ionathae Pontificis, quod cuperet renouari foedera, et impetratis quae volebant omnibus, acceptisque literis commendaticijs ad Reges Europa et Asia, quo tutius possent iter facere, in reditu peruenierunt etiam ad Lacedaemonios, et obtulerunt eis literas à Ionatha Pontifice, quarum exemplum erat hoc. Ionathas Pontifex gentis Iudaorum et senatus ac populus Iudaorum, ephoris Lacedaemoniorum senatuique et populo fratribus suis Salutem. Si valetis, et res vestra tam publicè quam priuatim prosperè cedunt, gaudemus: valemus enim nos quoque. Superioribus temporibus perlata ad Oniam Pontificem nostrum, ab Ario Rege vestro missa per Demotelem epistola, de cognatione nostra, cuius exemplar subiunximus, et literas eas cupide accepimus, et Demoteli atque Ario omnem exhibuimus beneuolentiam, quamuis iam ante hoc non ignoraremus, nimirum docti è sacris nostris scripturis. Quod verò non prius

An. mudi 3820.
Ante Christum
natum 144.

Simon Ionathae fra-
ter Bethsuram occu-
pat.

Ionathas fugat De-
metrij milites.

Ionathas renouat a-
micitiam cum Ro-
manis & Lacedaemo-
nijs.
An. mudi 3821.
Ante Christum
natum 143.

An. mudi 3821.
Ante Christum
natum 143.

Tres Iudaeorum se-
ctae.

Pharisaei.

Esseni.

Sadducaei.

De bello Iudaico
lib. 2. Cap. 12.
Demetrii duces ite-
rum in Ionatham mo-
uent: nihil sibi suc-
cessurum videntes
noctu discedunt.

Ionathas in Arabia
proficitur, & Na-
bataeos vastat.

Simon Ionathae fra-
ter Ioppen occupat.

Ionathas & Iudas
Hierosolyma & ar-
cem reficiunt.

prius vos cognatos agnouerimus, ideo factum est, ne videremur vobis captan-
da amicitia occasionem praeripere. Interim toto eo tempore ex quo renouata est
nostra necessitudo, in sacris solennitatibus rem diuinam facientes, etiam pro ve-
stra salute ac victoria vota nuucupauimus. Et cum multis circumquaq; bellis
vexaremur propter vicinorum immoderatas cupidines, tamen nec vos nec a-
lios amicos sollicitandos duximus. Nunc vero peracto bello, misimus ad Ro-
manos Numenium Antimachi & Antipatrum Jasonis, viros senatores & ho-
noratos: quibus etiam ad vos dedimus literas, ut renouent mutuam nostram
amicitiam. Bene igitur facietis si vos quoq; nobis scripseritis, & significaueri-
tis si qua in re vobis opera nostra possit esse vsui, ad omnia obsequia promptos nos
habaturi. Itaq; Lacedaemonij & legatos comiter acceperunt, & decretum publi-
cum de amicitia atq; societate eis tradiderunt. Hoc tempore tres Iudaeorum se-
ctae erant, quae de rebus humanis inter se dissentiebant: una Pharisaeorum dicta,
altera Sadducaeorum, tertia Essenorum. Horum Pharisaei, quadam, at non omnia
fato tribuunt, quadam vero in sua potestate esse aiunt, ut vel fiant vel non fi-
ant. Esseni vero omnia in fati potestate esse affirmant, nec quicquam hominibus
praeter fati decretum accidere. At Sadducaei fatum omnino negant, & e rebus
tollunt, dicentes nihil fataliter euenire hominibus: & omnia in nostra ipsorum
potestate esse, ut tam felicitatis nobis ipsi autores simus, quam infortunij si dete-
riora consilia secuti fuerimus. Sed de his diligentius tractauimus in secundo de
Iudaico bello volumine. Porro Demetrii duces volentes accepta cladis abolere
ignominiam, maioribus copijs reparatis duxerunt contra Ionatham, qui, com-
perto eorum aduentu prope in Amathensem agrum occurrit. nolebat enim
eos sine impedimento Iudaeam inuadere. cumq; ad quinquaginta stadia prope
hostem castra posuisset, misit qui res hostium & munitiones perspecularentur.
qui cum explorassent omnia, & quosdam captiuos noctu adduxissent, indicantes
quod ex improviso hostis vellet eos aggredi, mature omnia communijs, dispositis
etiam extra castra excubijs, & in armis retinens per totam noctem exercitum
iussu parato esse animo, etiam si noctu pugnare opus sit, nequid eos hostium
conatus fallerent. Demetrii vero duces ut sensere Ionatham praemonitum hare-
bant inopes consilij, hoc ipso turbati, quod viderent nihil sibi successurum absq;
insidijs, nec aperto Marte pares se Ionathae futuros ducerent. Deceuerunt igitur
abire, & relictis multis per tota castra ignibus, quod magis hostem falleret, noctu
discesserunt. At Ionathas mane castra adortus, postquam deprehendit inania,
cepit fugientes persequi, sed frustra. Iam enim transgressi fluiuium Eleutherum
in tuta loca se receperant. Flexo igitur in Arabiam itinere, & Nabataeis va-
statis, abactaq; praeda & captiuis abductis, Damascum veniens illic omnia ven-
didit. Per idem tempus & frater eius Simon obeundo totam Iudaeam & Palasti-
nam usq; Acalonem, opportuna loca firmabat praesidijs, atq; ita communita
regione armis & adificijs, Ioppen contedit: eiq; occupata validum imposuit pra-
sidium, quod intellexerat Ioppenses velle Demetrio dedere suum oppidum. His igitur
ad hunc modum dispositis Ionathas & Simon reuersi sunt Hierosolyma. Ibi
Pontifex aduocata in templum concione populi, suasisit ut reficerent urbis mœnia,
& murum quo templum septum fuerat rursum reficerent, turribusq; altis ad-
ditis munitiorem redderent. utq; alium murum excitarent inter arcem & vr-
bem, atq; hoc pacto excluderent eos qui arcem custodiebant, & ad commeatuum
penuriam

penuriam eos adducerent. præterea ut arces hinc inde per regionem dispositas, additis nouis munitionibus firmiores etiam ac tutiores facerent. Qua sententia comprobata suffragijs populi, ipse assumpta sibi munienda urbis cura, Simoni ut idem in cæteris Judæa locis curaret, dedit negocium. Cæterum Demetrius traiecto flumine peruenit in Mesopotamiam, volens hanc & Babylonem simul occupare, ut potitus superioribus satrapijs, sedem belli ibi constitueret. vocabatur enim per crebras legationes ab eorum locorum Græcis atque Macedonibus, pollicentibus deditioem si veniret, atque etiam contra Parthorum Regem Arsacem auxilia. Qua spe accensus properauit ad illos, cogitans si res aduersus Parthos cessissent prosperè, facile se deinde exturbaturum Tryphonem è regno Syria, ut verò magna alacritate exceptus est ab eius regionis hominibus, collecto valido exercitu, bellum Arsaci intulit, & superatus pralio amissoq; exercitu, ipse viuis in potestatem hostium venit, sicut aliàs narrauimus.

An. mudi 382.
Ante Christum
natum 143.

Demetrius in Arsa-
cem Parthorum Re-
gem moue prælio-
que superatus, ca-
pitur.

CAP. X.

Demetrio à Parthis capto Tryphon foedus violat, & Ionatha dolo capto atq; interfecto Simoni eius fratri bellum infert.

TRYPHON autem cognita calamitate Demetrii, non amplius fiduserat Antiocho, sed cogitabat quonam pacto, eo sublato, regnum posset ipse inuadere & occupare; nec aliud magis videbatur obstare eius cupiditati, quam Jonathas amicus Antiocho. Itaque decreuit illum prius è medio tollere, atque ita demum adolescentem aggredi. quamobrem ad Bethsan profectus, qua Græcis nominatur Scythopolis, inuenit ibi Jonatham cum quadraginta millibus lectissimorum militum, paratum obsistere si quis vim inferre conaretur. Videns igitur hominem non imparatū ad certamen, muneribus & comitate conatus est ei imponere, iussis suis ducibus ut imperata Jonatha facerent, quò magis fidem benevolentia ficta astrueret, & omnem illi suspicionem eximeret, atque ita incautum opprimeret facilius. postremò suasisit ut dimitteret exercitum, cessante bello, & pacatis rebus omnibus rogabat tamen ut, retenta circa se modica manu, comitaretur eum Ptolemaidem, & acciperet in tutelam suam ciuitatem eam arcesq; finitimas, dicens se in hoc venisse, ut has ei traderet. Ionathas verò nihil mali suspicatus, credensq; verè & beneuolo animo Tryphonem hac consulere, dimisit exercitum, exceptis tribus millibus. ex his duo in Galilæa reliquit, mille verò secum duxit, Tryphonem profectus Ptolemaidem. Oppidanis verò urbem confestim, ita, ut premoniti fuerant, claudentibus, viuis captus est, militibus eius ad unum contrucidatis. moxq; missa est in Galilæam pars exercitus, ut & illa duo millia nec opina per dolum opprimeret. Sed quia rumor de Ionatha capto aduentum eorum prauenerat, arreptis armis maturè inde euaserunt.

Hedio & Ruffinus
Cap. 9.
1. Mac. 12. 13.
Tryphon regnum
Antiochi ad se trans-
ferre cupiens, Iona-
thæ conatib. eius
se opposituri, infidi-
tur, & per dolum po-
nitur.

An. mudi 382.
Ante Christum
natum 142.

Nam Tryphonis milites non ausi experiri vim, quòd intelligerent paratos pro tuenda vita extremum adire periculum, infectare unde venerant retrò reuersi sunt.

An. mūdi 3822.
Ante Christum
natum 142.

Quod Simoni Iudzorum gens & Pontificatum simul & co-
piarum imperium detulit.

1. Mach. 13.
Ionathæ desiderium
omnes Hierosoly-
mis capit.

Iudæam finitimæ
geres, sicut & Try-
phon inuadunt.

Simon Ionathæ fra-
ter cōuocato in tem-
plū populo, se patri-
- fratrum vestigia
sequiturum pol-
licetur.

An. mūdi 3823.
Ante Christum
natum 141.

Simon Iudæ ac Io-
nathæ fratribus
succedit.

Simon Ionathæ Ab-
salomi filium, Iop-
pen, ut habitatores
inde eijceret, mittit.

Tryphon fraudulen-
ter spem fratris redi-
mendi, propositis con-
ditionibus, facit Si-
moni.

HIEROSOLYMIS autem postquam auditum est de Ionathæ ca-
ptiuitate, & comitatus eius interitu, ingens dolor cepit omnes
& tanti viri desiderium, quod non sine causa timerent, ne desti-
tuti eius prudentia simul & fortitudine, infestarentur à finiti-
mis: qui in eam diem metu Ionathæ cohibiti, tum videbantur
velut dato signo coorituri, & adducturi Iudzorum gentem in extremum salu-
tis periculum. nec eos sefellit sua expectatio. quamprimum enim auditum est
necatum esse Ionatham, undiq; excitatum est in eos bellum, tanquam non ha-
bentes amplius cuius ductu militare possent, & rem gnauiter gerere, quin & ipse
Tryphon collecto exercitu, in animo habebat Iudæam inuadere. Simon autem
videns Hierosolymitanos metu nouorum motuum attonitos, & volens eis con-
tra Tryphonis conatus addere animum, conuocato in templum populo, sic exor-
sus est ad eos verba facere. Non ignoratis viri tribules, quam gnauiter ac in-
trepidè ego & pater ac fratres pro libertate mortis periculis nos exposuerimus:
quibus domesticis exemplis excitatus, cum non nouum sit in nostra familia legi-
bus patrijs & religioni propugnanda vitam impendere, nullo terrore adigi po-
terò, ut vitam gloria præferam. Quapropter cum non desit vobis dux paratus
pro vobis quiduis quantumuis magnum vel pati vel facere, sequimini alacriter
quocunque duxero. neque enim ego melior sum meis fratribus ut vita parcere
debeam: neque ita degener, ut quod illis semper visum est longè pulcherrimum,
scilicet pro religione atque legibus vitam profundere, ipse per ignauiam subter-
fugiam: quin potius certum est germanum me illorum fratrem egregijs appro-
bare facinoribus. Confido enim in Deo, quod pœnas ab hostibus exigere dabi-
tur, vosq; unâ cum vxoribus & liberis ab eorum iniurijs eripere, & in super-
templi sanctimoniam tutam præstare ab illorum impia violentia. Video enim
profanas gentes non ob aliud in vos cooriri, nisi quod existimant destitutos du-
cis providentia. His Simonis verbis accensa multitudo, recepit animos & fidu-
ciam, & posita formidine ausa est meliores spes concipere: ita ut uno ore totus
populus acclamauerit, placere Simonem imperium accipere, & in locum fortis-
simorum fratrum Iudæ ac Ionathæ succedere. nunquam enim se detrectaturos
iussa illius. Itaque collectis mox omnibus quotquot ex suis ad militiam essent ido-
nei, aggressus est urbem mœnibus cingere, communireq; celsis & validis turri-
bus. quo opere perfectò, misit Ioppen unum ex amicis Ionatham Absalomi fi-
lium, iussum habitatores eius populariter inde eijcere, veritus ne urbem Try-
phoni traderent. ipse interim mansit Hierosolymis ad urbis custodiam. Try-
phon autem Ptolemaide profectus cum magno exercitu, venit in Iudæam, du-
cens secum vinctum Ionatham. ei Simon occurrit cum suis copijs iuxta oppidum
Addida, situm in monte cui Iudzorum campi subiecti sunt: Tryphon verò co-
gnito quod Simon Iudzorum Princeps sit constitutus, misit ad eum nuncios,
& hunc dolo circumuenire cupiens: mandabatq; ut si vellet dimitti fratrem
Ionatham, centum argenti talenta persolueret, & cum eis duos Ionathæ filios
mitteret ad se obsides futuros, quod ille dimissus non alienaturus sit Iudæam à
Regis imperio. nunc enim cum tantisper seruari in vinculis, dum debitam Regi
pecuniam.

pecuniam redderet. At Simonem technae eius non latuerunt: sed intelligens quod
 et pecuniā perditurus esset, nec fratrem liberaturus, quin et filios eius insuper
 hosti dediturus, tamen timens criminationem suorum, ne negatis pecunijs et fi-
 lijs videretur fuisse fratri causa interitus, aduocato in concionem exercitu po-
 stulata Tryphonis ad eos retulit, admonitis prius quod subessent insidia. prestabi-
 lius tamen esse et pecunias et filios mittere, quam contemptis Tryphonis condi-
 tionibus suspicionem incurrere, quasi fratrem seruare noluerit: atque ita placuit
 et Jonatha pueros mitti et pecuniam. quibus acceptis Tryphon non seruauit
 fidem, nec dimisit Ionatham, sed cum exercitu peragrabat regionem, volens per
 Idumaam ascendere Hierosolyma, peruenitque usque Dora Idumaea oppidum. At
 Simon eum perpetuo consectabatur, castra castris illius opponens. interim qui in
 arce erant urgentibus Tryphonem ut properè sibi commeatus mitteret, iussit
 paratum esse equitatum, quasi eadem nocte venturus Hierosolyma. sed quia per
 eam noctem multa nix delapsa viam opertam difficilem maxime equis reddide-
 rat, irritum factum est eius propositum, et motis inde castris in Caelesyriam re-
 diit properè: obiterque in Galaditica regione interfecto et sepulto Ionatha, ipse
 Antiochiam se contulit. Simon autem à Basca oppido fratris ossa in Modim
 et paternum sepulchrum transtulit, publico luctu honorati: ubi amplissimum
 monumentum exstruxit patri simul et fratribus suis è marmore polito et
 candido. excitato enim in latè conspicuam celsitudinem, porticus circum-
 dedit et columnas singulas è singulis lapidibus, opus admiratione dignissimum.
 ad hac pyramides septem parentibus et fratribus cuique unam erexit, mira
 tam magnitudine quam pulchritudine, qua durant usque ad nostra tempora. tanta
 fuit Simonis cura, ut Ionathas caterique domestici quam magnificentissimo sepul-
 chro essent conditi: qui defunctus est exacto Pontificatus simul et imperij anno
 quarto. Cuius successor Simon constitutus suffragio populi, primo sui principa-
 tus anno suis immunitatem tributorum peperit, qua haectenus Macedoni-
 bus erant soliti pendere: idque accidit post annum centesimum septuagesimum
 ex quo Seleucus Nicanor Syria regno potitus est. Tanto autem in honore apud
 populum fuit Simon, ut tam in priuatis instrumentis quam in scripturis pu-
 blicis adicerent, actum esse anno primo Simonis Iudaorum ethnarcha optime
 de gente sua meriti. nam huius principatu res eorum magnis accessionibus au-
 ctæ sunt, et multas de finitimis hostibus retulere victorias. Deuastauit enim
 Gazaram et Ioppen et Iamnam, expugnatæque Hierosolymorum arce solo
 eam aquauit, ne posthac esse posset hostibus receptaculum, neue inde urbi aliquod
 inferretur incommodum. quo facto visum est ei operæ precium, simons quoque,
 in quo sita fuerat, complanaretur, ut solum templum emineret: effecitque id
 commemoratis pro concione malis qua à praesidiarijs in eam diem Iudæi passi
 fuerant, quaque etiam in posterum ferre cogentur, si externus aliquis prin-
 ceptus ei loco imponeret praesidium. adeoque permotus est eius exhortatione popu-
 lus, ut non intermisso per triennium neque die neque noctu opere, tandem ad
 planiciem eum locum indefesso labore per vices sibi succedentes redege-
 rint, atque ita nihil reliquerint quod obstaret, quo minus
 templum omnibus in urbe locis esset
 longè celsius.

An. mudi 38:
 Ante Christum
 natum 141.

Ionathas à Trypho
 ne interficitur.

Monumentum Io-
 nathæ.

Immunitas à tributis
 Iudæis parata.

Autoritas Simonis.

Simon Hierosoly-
 morum arcem ex-
 pugnat.
 An. mudi 3824.
 Ante Christum
 natum 140.

An. mūdi 3824.
Ante Christum
natum 140.

Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho cui Pius cognomen erat, fœdere.

Hedio & Ruffinus
Cap. 10.

1. Mac. 15.
Tryphon Alexandro
necato, imperio po-
titur.

NON multò autem post quàm Demetrius captus est, Alexandri filius cognomine Deus à Tryphone est necatus, anno quarto postquam eius tutelam susceperat: sparsòq; rumore, quòd inter exercendum se esset extinctus, per intimos amicos sollicitavit milites magnis pollicitationibus ut sibi regnum deferrent, captum à Parthis Demetrium dictitans, Antiochum verò fratrem si potiretur imperio, ultorem fore defectionis qua fratrem eius deseruerint. illi adducti in spem maximam, quasi ditandi hoc principe, imperium ei continuo deferunt. Tum verò adeptus iam concupitam potestatem, non amplius dissimulare prauum ingenium valuit, quòd priuatus tegere conatus est, quòd magis animos hominum sibi conciliaret, quamprimùm enim Rex declaratus est, absque persona Tryphonem agere cœpit, id quòd aduersariorum partibus non mediocriter profuit. Milites enim pertasi eius mores defecerunt ad Cleopatram uxorem Demetrii, qua tum in Seleuciam cum liberis se incluserat. Et cum Demetrii frater Antiochus cognomine Soter oberraret, nec ab ulla urbe reciperetur metu Tryphonis, misit ad eum Cleopatra, coniugium suum & regnum ei offerens. fecit autem hoc partim amicorum suasu, partim quòd timeret, ne quidam Seleucenses urbem Tryphoni traderent. quò postquam venit Antiochus affluente ad eum quotidie multitudine, & crescentibus viribus, bellum Tryphoni intulit: quem pralio victum eiecit è superiore Syria, & usque Phœnicen persequens, compulsus in Doram castrum munitissimum obsidione cinxit. Misit etiam legatos ad Simonem Iudaorum Pontificem, qui de amicitia & societate agerent. qui & postulata eius libenter admisit, & mox misso comœatu ac pecunijs ad oppugnantes Doram milites, Antiochum ita demeruit, ut inter intimos amicos ab eo reciperetur. at Tryphon elapsus è Dora, cum persugisset Apamiam, urbe vi capta, interfectus est, triennio post quàm regno potitus fuerat.

Tryphon ad regnum
euectus concupitam
potestatem, quam pri-
uatus tegere cona-
tus fuerat, ostendit.

Tryphonis milites ei
infesti, ad Cleopa-
tram Demetrii vxo-
rem deficiunt, quæ
Antiocho Sotere
coniugium & reg-
num offert.

Hedio & Ruffinus
Cap. 11.
Antiochus Trypho-
nem eiectum Syria,
in Dora obsidione
cingit.
An. mūdi 3827.
Ante Christum
natum 137.

Tryphonis cædes.

CAP. XIII.

Bello inter Antiochum & Simonem orto Cendebeus dux
regius è terra profligatur.

Hedio & Ruffinus
Cap. 12.

Simon cū filijs Cen-
debeum regionem ex-
pellit.

ÆTERVM Antiochus ob innatam auaritiam beneficiorum immemor, traditis amico Cendebeo copijs, misit eum, ut, vastata Iudæa, Simonem in potestatem redigeret. qui audita eius iniquitate, quamuis iam senior, tamen indignitate rei permotus, iuueniliter hosti cum exercitu fit obuiam: premisisq; cum fortissimo quoque filijs, ipse cum reliquis copijs subsequēbatur diuerso itinere: positusq; compluribus locis inter angustias insidijs, nusquam non rem gessit ex sententia: & in omnibus congressibus factus superior, reliquum vita in pace exegit, cum & ipse renouasset cum Romanis amicitiam.

Quòd

C A P. XIII.

Quòd Simon à genero suo Ptolemæo in conuiuio per dolum occisus est.

An. mudi 3830
Ante Christum
natum 134.

S per octo annos Iudæis præfuit, postremo in conuiuio casus, insidijs generi sui Ptolemæi: qui uxore etiam eius & duobus filijs comprehensus ac coniectis in vincula, misit quosdã, ut tertium quoq; Ioannem, cui & Hyrcano fuit nomen, interficerent. adolescens autem hoc præsentiens mature in urbem refugit, fretus favore multitudinis conciliato per paterna beneficia, simulq; odio quo Ptolemæus prosequeretur populus. Is enim volentem eum ingredi per portam aliam fortiter repulit, eo quòd iam Hyrcanum receperat.

Hedio & Ruffinus
Cap. 13.
1 Mach. 16.
Nulla fides, pietas
ne in loco quidem

C A P. XV.

Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus Hyrcanus principatu potitus est.

LLE igitur recepit se in quandam arcem supra Hierichuntã sitam, qua Dagon dicitur. Hyrcanus verò, accepto paterno Pontificatu, & sacris operatus, cum litatum esset, eduxit contra Ptolemæum exercitum: & oppugnando locum cetera quidem erat superior, vincebatur autem sola pietate erga matrem & erga germanos misericordia. hos enim Ptolemæus productos in mœnia flagris cadebat in loco omnibus conspicuo, minitans se precipitaturũ eos, nisi frater ab oppugnando desisteret. at ille putans quantum de oppugnatione remitteret, tantũ se gratificari suis carissimis, statim in primo conatu elanguescebat. Mater tamen ad eum manus tendens supplicabat, ne molliretur affectibus, sed potius indignitate rei motus daret operam, ut redactum in potestatem inimicum afficeret pœna, & ulcisceretur homines sibi natura coniunctissimos, gratum enim sibi fore inter tormenta emori, modo nefarius homo scelerum suorum supplicium lueret. Hyrcanus verò talibus verbis accendebatur ad assultum maiore impetu faciendũ, sed quamprimum verberari & lacerari matrem videbat, refrigescere statim oppugnationis feruor, & vincebatur filius maternis affectibus. cumq; hoc pacto traheretur diutius obsidio, superuenit annus ille quo solenne est Iudæis cessare ab operibus, recurrente anno septimo. atque ita liberatus à bello Ptolemæus occisis Hyrcani matre ac fratribus, fugit ad Zenonem cognomine Cotylam, qui tum apud Philadelphenses inuaserat tyrannidem.

An. mudi 3837.
Ante Christum
natum 133.
Hedio & Ruffinus
Cap. 14.
1 Mach. 16.
Ptolemæus oppugna-
tus ab Hyrcano, icies
plurimũ cogitãt
naturalem valere, ma-
trem & germanos,
quos captos tenebat,
in muris, ni ab oppu-
gnatione desistat, præ-
cipitandos locat.

Historiarum Bibliæ
cum finis.

C A P. XVI.

Quòd Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, placatus 300. talentis foedus cum eo iniit.

ANTIOCHVS autem memor incommodorum, qua à Simone acceperat, Iudæã aggressus est, ex quo regnare cœperat anno quarto, principatus verò Hyrcani primo, sexagesima secunda supra centesimã olympiade: vastatisq; agris Hyrcanũ in urbem ipsam compellit. eam septenis castris cum cinxisset, primum nihil proficiebat, propter firmitatẽ mœniũ & virtutem propugnantium, accedente etiã aquarum penuria, cui tandem sub occasum Pleiadis delati imbres fuerunt remedio. postremo ad septentrionalem muri partem, qua planior erat aditus, excitatis centũ turribus qua surgebant usq; tertiam contignationem, impositisq; in eas

Hedio & Ruffinus
Cap. 15.
Antiochus Hyrcanũ
ia urbem compellit.

Pleiades, septem & el-
iz.

An. mūdi 3831.
Ante Christum
natum 133.

Infirmior turba ciui-
tate eiecitur.

Antiochus Scenope-
gia gratia septē die-
rum inducias Iudaeis
concedit.

Hyrchanus cū Antio-
cho soluta obfidiōne
foedus facit.

Hyrchanus ingentem
pecuniae vim ex Da-
uidis monumento re-
fert.

Nicolaus Damascen-
us.

Antiochus in confi-
ctu cum Parthis in-
teremptus.

An. mūdi 3838.
Ante Christum
natum 126.

cobortibus, quotidie tentabat mœnia: duplici q̄, fossa longa simul & lata cinctis Iudaeis praeclusit omnem exitum. illi contra crebro excurstantes, si forte negligentius custodiri castra offenderent, afficiebant hostem clade aliqua: quod si paratos ad resistendum inuenirent, recipiebant se in tutiora facile. Hyrcanus autem postquam cognouit sibi obesse suorum multitudinem, quod inutiliter absumerentur ad victum necessaria, secretam infirmiore turbam eiecit extra mœnia, solis retentis qui ob vigorem aetatis ad pugnam erant idonei. Antiochus autem exclusos vetabat progredi, ita, ut miserabiliter oberrantes mœnibus conficerentur inedia. sed cum superuenisset festum scenopegia, miseratone suorum rursus in urbem recepti sunt. Rex etiam rogatus, ut gratia festi inducias septem dierum concederet, religione motus impetrari eas passus est: nec hoc contentus victimas misit magnifice, tauros auratis cornibus, & potula tam aurea quam argentea referta omne genus aromatibus: & exercitui praeiuit epulum, longè diuersus ab Antiocho Epiphane, qui capta urbe porcos super altari mactauerat, & iure carniū illarum templum asperferat, violatis Iudaorum legibus simul & ceremonijs: unde acerbissima exorta sunt eius gentis contra eum odia. at hic Antiochus propter religionem Pius cognominatus est ab omnibus. Hyrcanus verò cognita eius aequitate & pietate delectatus, legatos ad eum misit, rogantes, ut liceat sibi patrijs viuere legibus. tum Rex repulsis qui suadebant interuentione delendae gentem insociabilem & discretam instituta a reliquis omnibus, & approbata Iudaorum pietate, imperauit, ut obsessi arma sibi traderent, & vectigalia Ioppae ceterarumq̄ extra Iudaam urbium concederent, & insuper praesidium reciperent, promittens pacem eis se daturum his conditionibus. Assenserunt illi ad omnia excepto praesidio, quod vitarent exterorum consuetudinem: quod ne reciperent, maluerunt Regi dare obsides, & D. talenta insuper: quorum trecenta mox representata sunt, & inter obsides fuit etiā ipsius Hyrcani frater: deiectaq̄ mox lorica qua imposita erat mœnibus, soluta est obsidio. Ceterum Hyrcanus apertum monumento Davidis, qui olim Regum omnium fuerat ditissimus, tria millia talentorum inde protulit: quibus pecunijs fretus primus omnium cepit externum militem alere: & inito cum Rege foedere, exceptum in urbem cum exercitu tractauit liberalissimè: quin & profectum in expeditionem Parthicam secutus est unā cum auxilijs. Testis est nobis Nicolaus Damascenus, sic scribens: Antiochus erecto tropaeo ad Lycum fluum, ubi Indatē Parthorum ducem profligauerat, hesit ibi per biduum ad preces Hyrcani Iudaei, quod in id tempus forte quadam Iudaorum festiuitas incurreret, per quam non licebat eis iter facere. Et verum est, quod ille scripsit: nam pentecoste instabat post Sabbatum, quo tempore nostris iter facere nefas habetur. Deinde cū Arsace Partho Antiochus signa contulit, quo praelio victus & vitam simul amisit & exercitum. Syrorum autem regnum frater eius recepit Demetrius, dimissus ab Arsace quo tempore Parthorum regionem inuaserat Antiochus, sicut iam ante in alijs commentarijs diximus.

CAP. XVII.

Hyrchanus expeditio in Syriam.

Hedio & Rufinus
Cap. 16.
Hyrchanus multas Sy-
riæ urbes capit, & tem-
plum in monte Gari-
zim desolatur.

ÆTERVM Hyrcanus, audita morte Antiochi confestim ad urbes Syria duxit exercitum, ratus id quod erat, inuenturum se eas vacuas propugnatoribus. Nec dabā igitur non sine labore sexto demum men-
se vi

se vi cepit: deinde Samegam cum vicinis oppidis, & insuper Sicima atque Garizim cum gente Chuthaorum, qua accolebat templum instar Hierosolymitani exstructum permissu Alexandri à Sanaballet e duce in gratiã generi ipsius Manassa, qui fuerat frater Iaddi pontificis, ut & antè dictum est. incidit autè huius templi desolatio post annum CC. Hyrcanus verò etiam Iudumaa vrbes cepit, Adora & Marissam, subiugatisq; omnibus Idumais edixit, ut circumciderentur, nisi mallent è proprijs pelli sedibus. at illi amore patria admisērūt & circumcisionem, & reliquam iuxta Iudaicos ritus viuendi formulam: atq; ex eo primū tempore inter Iudaos censerī cœpti sunt. Caterum Hyrcanus pontifex renouaturus cum Romanis amicitiam, misit legatos ad Senatum: ubi recitatis eius literis amicitia impetrata est his conditionibus. Fanius M. F. Pr. indixit Senatū in campum VIII. Id. Februarias, presente L. Manlio L. F. Mentina, & C. Sempronio C. F. Falerna, propter eas res, quas legati retulerunt, Simon Dosithei, Apollonius Alexandri, Diodorus Iasonis, viri honesti ac probi, missi à populo Iudaorum: qui etiam egerunt de amicitia & societate, qua eis intercedit cum pop. Rom. & de negotijs publicis, ut Ioppe & portus, Gazaraq; & fontes atq; vrbes reliqua per Antiochum ablata prater Senatus decretum, restituantur hac omnia, neve militibus Regijs liceat per regionem ipsorum, aut subditorū iter facere. & ut eo bello per Antiochum attentata prater decretum Senatus fiant irrita: utq; legati à Senatu missi, curent reddi, quicquid Antiochus abstulerat, & precium agrorum aestiment, qui eo bello deuastati sunt. & ut litera cōmendaticia legatis dentur ad Reges & liberos populos, quò tutius possint reuerti in patriam. Quibus de rebus visum est Senatui renouare societatem & amicitia cum viris bonis, & missis à bono atq; amico populo. De literis autè scribendis resposum est, cura futurū senatui quam primum ab alijs negotijs vacauerit, & daturū operā ne vlla posthac eis inferatur iniuria, mandatūq; est pratori Fanio, ut ex publica pecunia legatis numeraret viaticum, quò commodius se referre possent in patriam. atq; ita publico sumptu Legatos Prator domum remisit, cum cōmendaticijs ad eos, per quorum loca erant transituri. Et Hyrcani quidem pontificis rerū status hic fuit. Demetrius autem Rex, cupiens bellū Hyrcano inferre, opportunitatem non habuit, inuisus ex aquo tam Syris quam suis militibus, propter mores improbos, ita ut miserint ad Ptolemaū Phylconem, rogantes, ut aliquem ex Seleuci genere eis daret, quē possent Regem sibi constituere. cumq; is misisset Alexandrum Zebinam, commisso pralio Demetrius vincitur, & refugiens è pugna ad Cleopatram uxorem in Ptolemaidem exclusus est ab ea: delatusq; inde Tyrum ab inimicis capitur, & diu miserè vexatus tandem interficitur. Alexander autē Regnum adeptus fœdus ferijt cum Hyrcano pontifice, deinde petitus bello ab Antiocho Grypho, Demetrii filio, in pralio casus, occubuit. At Antiochus regnū Syria consecutus, nō ausus est expeditionē contra Iudaos suscipere, audito quòd frater ipsius germanus, eodem nomine dictus Antiochus, copias contra se apud Cyzicum colligeret. Quapropter nihil in Iudaos mouens, decreuit parare se contra fratris aduentum, cognominati Cyziceni, eo quòd in illa vrbe educatus sit. patre autem genitus erat Antiocho Sotere, qui à Parthis occisus est. acciderat enim ut Cleopatra duobus fratribus alteri post alterū nuberet, sicut aliàs diximus. Porro Antiochus Cyzicenus ubi peruenit in Syriam, multis annis cum fratre cōsistatus est, Hyrcano interim per totū illud tempus agente in pace cōtinua.

An. mūdi 3840.
Ante Christum
natum 124.

Idumæi ab Hyrcano
subiugati circumci-
sionem & ritus Iu-
daicos admittunt.

Hyrcanus amicitiam
cū Romanis renouat.

An. mūdi 3844.
Ante Christum
natum 120.

Demetrius ab Alex-
andro victus, trucidat-
ur.

Hedio & Ruffinus
Cap. 17.
Alexander in confi-
ctu cum Antiocho
Grypho casus.

An. mūdi 3852.
Ante Christum
natum 112.

An. mūdi 3852. Antiochi cadem defecerat à Macedonibus: iamq; nec ut subditus, nec ut amicus ullam illis ferebat opem amplius: sed maximis successibus res eius aucta sunt Alexandri Zebina tempore, & maioribus etiam regnātibus his duobus fratribus. bellum enim quo se atterebant mutuò, occasionem Hyrcano prabuit, ut secure frueretur Iudae prouentibus, & ingentem pecuniarū vim inde congereret. Et Cyziceno vastante fratris regionem, nō dissimulauit & ipse quid moliretur: vidensq; Antiocho nihil esse ab Aegypto praesidi, sed tam ipsum quam eius fratrem multas clades accipere ex continuis inter se certaminibus, utrunq; facile despexit.

CAP. XVIII.

Quòd Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens victus aufugit.

An. mūdi 3854. Antiochus Samaritis, ab Aristobulo caeditur & fugatur.

Antiochus auxiliatus Samaritis, ab Aristobulo caeditur & fugatur.

Epicrates pecunia corruptus, Scythopolim Iudaeis prodidit.

Hyrcanus Samaritiam capit.

Hyrcano in templo per vocem, filiorum de Antiocho victoria nunciatur.

Chelcias & Ananias Cleopatracopis duces praepositi.

VA PROPTER duxit exercitum ad Samariā urbem munitissimam, qua quòd nunc Sebaste vocetur ab Herode condita, cum erit opportunum dicemus. hanc adortus oppugnabat nullis parcens laboribus, infensus ei propter iniurias illatas Marissenis, colonis Iudaorum & socijs, sed Syria Regi subditis. Cum itaq; urbem fossa & duplici muro cinxisset per LXXX. stadia, obsidioni praefecit filios Antigoni & Aristobulum: quibus urgentibus & fame premente eò necessitatis adducti sunt Samaritae, ut coacti vesci cibus insuetis homini, postremò Antiochi Cyziceni opem implorauerint. qui cum venisset properè, victus est ab Aristobuli militibus: & insequentibus eum fratribus usque Scythopolim, agrè euasit. at illi reuersi contra Samaritas rursus eos compellunt intra mœnia, & cogunt iterum ab eodem Antiocho auxilium petere. Is accitis à Ptolemao Lathuro circiter sex armatorum millibus, quos ille inuita matre & tantum non imperio per eam deturbatus miserat, primum vagabatur per ditionem Hyrcani latrocinabundus cum Aegyptijs, non audens quidem aperto Marte decernere quod esset impar viribus, existimans tamen se vastandis agris effecturum, ut Hyrcanus obsidionem Samariae solueret. Sed postquam multos è suis amisit exceptos hostium insidijs, profectus est inde Tripolim, Callimandro & Epicrati ducibus demandato bello Iudaico. ex his Callimander audacius quam prudentius cum hoste congressus, profligatis suis & ipse inter alios cecidit. Epicrates autem pecunia corruptus, Scythopolim & alia quadam oppida manifestè Iudaeis prodidit: nec quicquam Samaritis obsessis profuit. atque ita Hyrcanus integrò anno in oppugnatione exacto, non contentus urbem capere, etiam solo eam aquauit, inductis illò torrentibus: quorum eluuie ita cuncta fœdat a sunt, ut ne vestigium quidem superesset eius oppidi. Incredibile autem quiddam narratur de Hyrcano Pontifice dignatum eum esse diuino colloquio. Fertur enim quòd illa ipsa die qua eius filij conseruerunt cum Cyziceno praelium, Pontifex ipse solus in templo odoramenta adolens vocem audierit, nunciantem filiorum recentem de Antiocho victoriam: idq; mox progressus renunciauit multitudini, & paulo post certius comprobatum est eius oraculum. Et Hyrcani quidem res gesta sic se habuerunt. Accidit autem hoc tempore, ut non Hierosolymis solū, sed & apud Alexandriam reliquamq; Aegyptum & Cyprum fortuna aspiraret Iudaorum successibus. Cleopatra enim Regina à filio Ptolemao Lathuro dissidens, copijs suis duces praeposuit Chelciam & Ananiam filios Onia, qui templum in Heliopolitana praefectura adificauerat Hierosolymitano simile, ut alias diximus. ex horū sententia

tentia Regina gerebat omnia, sicut & Strabo Cappadox testatur his verbis: Ple-
 rig, enim qui prius nobiscum venerunt in Cyprum, qui ve post à Cleopatra illo
 missi sunt, confestim deficiebant ad Ptolemaum. soli vero ex Onia factione Iudaei
 constantiter manserunt in officio, eo quod ciues eorum Chelcias & Ananias apud
 Reginam essent in precio. Hac Strabo. Hyrcano autem apud Iudaeos felicitas in-
 vidiam peperit, sed praecipue Pharisaorum secta male ei volebat, de qua supra men-
 tionem fecimus. tanta autem eorum autoritas est apud populum, ut etiam si Re-
 gi obloquantur aut Pontifici, fidem tamen eis vulgus habeat. Horum discipulus
 & Hyrcanus fuerat, in primis carus huic hominum generi. quos cum aliquando
 vocasset ad conuiuium, & accepisset comiter, postquam animaduertit eos exhi-
 laratos, sic illos affatus est: Scire eos suam voluntatem, quod nihil magis cuperet
 quam iustus esse, & omnia iuxta Dei placita facere, quemadmodum & ipsi doceant.
 attamen si quid in ipso desiderarent, & aliqua in re à iusticia praescriptis aber-
 rantem deprehenderent, officij illorum esse, ut admonitione corrigant. cum vero
 omnes eius virtutem comprobarent, vehementer gaudisus est eorum testimonio. tan-
 dem unus è conuiuis Eleazarus, vir malus & seditiosus, Quandoquidem, inquit,
 ais te cupere audire veritatem, si vis esse iustus, abdica te pontificatu, & conten-
 tus esto principatu populi. Illo vero causam rogante, cur ita hoc postulareret: Quia
 inquit, audiuius ita à natu grandioribus, matrem tuam captiuam fuisse regnante
 Antiocho Epiphane. Falsus autem erat is rumor, & ideo grauius his verbis
 Hyrcanus offensus est, nec minus Pharisei ceteri. Tum Ionathas quidam è Sad-
 ducaorum secta, qua est Phariseis contraria, praecipuus Hyrcani amicus, dicebat
 de communi Pharisaorum sententia conuictatum Eleazarum: quod si dubium
 videatur, manifestum fore interrogatis illis, qua poena hominem dignum censeant.
 Quod postquam Hyrcanus rogauit, dicens ex pronunciata ab illis sententia se co-
 gniturum, an ex eorum consensu factum sit sibi conuictum, & illi satis putarunt, si
 vinculis castigaretur & verberibus, quod iniquum videretur capite hominem
 plecti ob maledicentiam, & alioqui hoc genus clemens sit in animaduersionibus:
 vehementer exacerbatus est, quasi iam compertum haberet eos esse autores oppro-
 brata sibi generis infamiae. Nec destitit Ionathas furenti calcar addere, in tantum,
 ut, desertis Phariseis, ad Sadducaos descideret, & abrogatis illorum constitutionib.
 earum obseruatores poenis afficeret: atque hinc factum est, ut & ipse & eius filij parum
 gratiosi apud vulgum fuerint: quemadmodum alias opportunius dicitur. Nunc
 enim indicandum est, quod multas constitutionum à maioribus per manus acceptas
 Pharisei tradiderint populo, qua non sunt scripta inter leges Moisaicas: & ideo
 Sadducaei his auctoritate abrogant, dicentes oportere eas tantum seruari, qua scripto
 continentur. atque hinc magna inter utrosque exorta est controuersia, dum ditiores
 stant à Sadducaorum partibus, Pharisei vero cetera multitudinis nituntur fauo-
 ribus. Sed de his duabus sectis & Essenorum tertia satis docuimus in secundo de
 Iudaico bello volumine. Hyrcanus autem seditione sedata, & post hanc exacta
 vita feliciter, elapsis quoque uno & triginta annis eius imperij moritur, relictis quin-
 que filijs superstitis, tribus maximis à Deo habitus dignus honoribus, princi-
 patu gentis Iudaeorum, & Pontificatu & Prophetia. fruebatur enim diuinis
 colloquijs. unde tantam naetus est futurorum praesentiam, ut pradixerit duos
 maiores natum è suis liberis, non diu fore paterni principatus compotes: quorum
 exitum operaprecium est cognoscere, quo magis patris eluceat diuinitio.

An. mundi 3854.
 Ante Christum
 natum 110.
 Strabo Cappadox de
 Iudaeorum fide.

Hyrcanus & Phari-
 sei hostes.

Eleazarus Phariseus
 Hyrcano matris ca-
 ptiuitatem exprimat.

Ionathas Sadduceus
 Hyrcanum contra
 Phariseos inflammat.

Hyrcanus à Phariseis
 ad Sadducos descit.

Constitutiones Pha-
 risaicae.

Hyrcanus moritur.
 An. mundi 3861.
 Ante Christum
 natum 103.

Vaticinium Hyrcani,
 de filijs.

Aristobulus primus sibi Diademam imponit.

An. mudi 3862.
Ante Christum
natum 102.

Hedio & Ruffinus

Cap. 8.

Aristobulus Hyrcani
filius, post captiuita-
tem Babylonicā dia-
dema sibi primus im-
ponit.Aristobulus Antigo-
num in regnū socie-
tatem admittit, cete-
ros in vincula coniu-
cit, & matrem fame
necat.Aristobulus Antigo-
num fratrem interfi-
cit.

DE FUNCTO ENIM eorum patre Aristobulus, natu maximus vo-
lens principatum in regni formam vertere, diadema sibi primus
imposuit, post CCCCLXXXI annos, & menses tres, ex quo de capti-
uitate Babylonica liberatus populus ad pristinas sedes postlimi-
nio reuersus est. cumq; fratrem suum secundum Antigonū ama-
ret, in societatem dominationis eum assumpsit, ceteros verò in vinculis habuit.
matrem etiā coniecit in carcerem, principatus emulam, (nam illam Hyrcanus
dominam rerum reliquerat) atq; eo crudelitatis processit, ut fame necaret in
vinculis, post matrem verò interfecit fratrem quoq; quem pra alijs diligere vi-
debatur, & in regni societatem admiserat, alienatus ab eo per calumnias, quas
primo quidem reiecit, partim quòd eum diligeret, partim quòd per inuidiā con-
fictas putaret. Sed cum aliquando Antigonus magnificè reuerteretur è bello, quo

Antigonus apud Ari-
stobulum falso accu-
satus.

tempore populus solenne scenopegia festum celebrat, accidit ut Aristobulus agro-
tans decumberet, frater verò interfuturus sacris splendidissimè ornatus in tem-
plum ascenderet cum armatorum comitatu, potissimū pro salute Regis vota fa-
cturus. Tum hi quibus studiū erat excitare inter fratres discordiā, nacti occasio-
nem è rebus prosperè gestis Antigoni & pompa quā adornauerat, venerunt ad
Regem, & omnia exaggerauerunt, dicentes hac iam esse supra privati hominis
conditionem, & affectati regni manifesta indicia: aiebantq; venturū breui cum
valida armatorū manu ad occidendū Regem, quòd stultū existimet cū regno so-
lum potiri liceat, cōmunicato honore contentū esse. Aristobulus autem quamuis
nō omninò his crederet, tamen prospiciens quomodo posset & suspicionem vita-
re, & securitati suae consulere, collocauit satellites in loco quodam obscuro & sub-
terraneo, (decumbebat autem in turri qua post, mutato nomine, Antonia di-
cta est) mādauitq; ut siquidem sine armis frater veniret, nemo eum attingeret:
quòd si armatus aduenteret, ut trucidaretur, premisit tamen ad eū qui rogaret
ut inermis

ut inermis veniat. At Regina, & reliqui insidiatores, persuaserunt nuncio, ut contraria diceret, audisse fratrem, quod armaturam eximiam sibi comparasset, cupereque ita armatum contemplari. Antigonus vero nihil mali suspicans, & fretus fratris benevolentia, ita, ut erat cum tota armatura venit ad Aristobulum, contemplandum se praebiturus. cumque peruenisset ad turrinam Stratonis, qua valde obscurus erat transitus, a satellibus interfectus est. Huius autem casus facile ostendit, quantum possint liuor & calumnia, & quam sint efficaces ad subvertendam etiam naturalem benevolentiam. Sed illud maxime admiratu dignum est, quod Judas quidam, cuius praedictiones nunquam fefellerunt, vaticinatus est. Is cum videret Antigonum accedentem ad templum, apud discipulos, qui eum ob hanc scientiam affectabantur exclamauit, poenitere se iam vitae, quandoquidem eius vanitatem coarguet incolumis Antigonus, quem ea die apud Stratonis turrinam moriturum praedixerat: quoniam locus ille abesset DC. stadiis, & diei pars maior exacta esset: atque ita periculum esse, ne mentiatur suum oraculum. Ad hunc modum sollicito nunciatur Antigonum casum ad cellam subterraneam turris, qua & ipsa Stratonis vocabatur, sicut & illa maritima, qua post Caesarea nominata est, qua ambiguitas vatem perturbauerat. Aristobolum autem continuo cepit fraterna necis poenitentia: qua res morbum eius aggrauauit, dum factum suum continenter detestaretur, ita, ut postremo, crescentibus doloribus, sanguinem vomeret. eum quidam ministris efferens, diuina opinor, ita volente providentia, prolapsus in eo ipso loco effudit, qui Antigoni cadis cruenta habebat vestigia. quo facto ingens eorum, qui viderant, clamor exoritur, quasi data opera puer illic effudisset sanguinem, ita ut clamoris causam sciscitaretur Aristobulus. omnibus autem dicere tergiversantibus, tanto magis contendebat cognoscere, quod natura ita comparatum sit, ut suspecta nobis sint, qua dissimulantur silentio. tandem ubi minis ac terroribus expressit, ut faterentur veritatem, conscientia grauiter ictus animam plurimas effudit lacrymas: & gemitum ex imo pectore ducens, Ergo non latet Deum, inquit, meum impium ac sceleratum facinus, quando tam cito repositur ad poenas cognati sanguinis? o corpus impudens quousque retinebis animam, quam materni simul ac fraterni manes flagitant? cur non semel eam reddis, ne sic per partes opus sit libare meum sanguinem, atque ita parentare oppressis per nefas & paricidium? vix ea fatus erat cum exhalauit animam, uno tantum anno in regno exacto, cognominatus Philellen, id est Gracorum amator, post auctam multis beneficijs patriam, illato bello Iturae, magnaque eius parte attributa ad Iudaeae limites, cuius habitatores comminatione exilij coegit circumcissionem ceterosque Iudaicos ritus admittere. Alioqui natura equus erat & modestus, ut attestatur Strabo ex autoritate Timagenis, sic dicens: Hic vir equus fuit & Iudaeis multis in rebus commodus. nam & ditionem eorum auxit, & partem Ituraorum eis attribuit, deuinctam circumcissionis foedere.

CAP. XX.

Alexandri Iudaeorum Regis res gesta.

OST Aristobuli obitum Salome eius uxor, quam Graci Alexandram nominant, solutis eius fratribus, quos ipse, ut diximus, vinxerat: Iannaum, qui & Alexander est, Regem constituit, etate ceteros praecedentem atque modestia: cui accidit, ut mox natus exortus patri factus sit, nec unquam, dum ille viueret, in eius conspectum

Ccc - 2 admissus.

An. mundi 3862.
Ante Christum
natum 102.
Aristobuli coniunx
versuta, Antigonum
dolo trucidari curat.

Vis calumniae.

Iudas Effusus vates.

Stratonis turris, &
maritima Caesarea
nominata.
Aristobuli fraticida
poena.

Conscientiae labes.

Aristobulus Iturae
habitatores circum-
cisionem ceterosque
Iudaicos ritus a
tere cogit.

Strabo ex Timagene
de Aristobulo.

An. mundi 3863.
Ante Christum
natum 101.

Hedio & Ruffinus
Cap. 19.
Salome, Alexandra
cognominata, Aristo-
buli uxor, Alexandri
Iannaum Regem co-
stituit.

An. mūdi 3863. *admissus eius odij causam ferunt hanc. Cum aliquando in somnis ei Deus apparuisset, rogavit de successore, sollicitus de Aristobulo & Antigono, quos pra caeteris diligebat fratrib. Sed cum Deus huius effigiem designasset, contristatus quod is in omnes fortunas esset successurus, in Galilaea educari eum voluit. Sed oraculo fidem eventus approbavit. Potitus enim hic regno post defunctum Aristobulum, alterum fratrum insidiantem sibi interfecit: alterum contentum priuata & ociosa vita in honore habuit. Constitutis deinde rebus imperij, prout sibi visum est conducere, ad Ptolemaidem duxit exercitum: & cum prosperè pugnasset victos intra mœnia compulit, eosq; obsessos oppugnare adortus est. Sola enim è maritimis*

Alexander alterū fratrum interfecit, alterū in honore habet.

Alexander ad Ptolemaidem exercitum ducit, eamque oppugnat.

An. mūdi 3864. Ante Christum natum 100.

Zoilus Stratonis turris & Doræ tyrannus.

Ptolemæus Lathuræ Rex Aegypti à matre Cleopatra è regno eiectus Ptolemaidensibus auxilio venit.

Ptolemais & Gaza expugnanda supererant, & præter has Zoilus, qui tyrannidem apud Stratonis turrim & Doræ occupauerat. Sed cum Antiochus Philometor & frater eius Antiochus Cyzicenus mutuis cladibus suas vires attererent, nihil presidij ab eis expectandum erat Ptolemaidensibus, verum Zoilus tyrannus cum ijs, quos alebat, militibus eorum quoq; dominationi propter discordiã regum inhians, non nihil opis attulit. Nam Reges negligere videbatur illorum periculum, athletis similes, quos, cum defessi sint certamine, pudet tamen aduersario manus dare, sed per interualla se ad instaurandum certamen refouent. Supererat vna spes ab Aegypti Regibus, & Ptolemao Lathuro, qui à matre Cleopatra è regno eiectus Cyprum obtinebat. ad hunc igitur missis legatis, orabat, ut auxilio veniens ex Alexandri manibus periclitantes eriperet. qui cum ei spem fecissent quod delatus in Syriã habiturus esset Gazaos & Ptolemaidenses in suis partibus, simulq; Zoilum & Sidonios multosq; adiuturos, elatus promissis nauigationem parabat. Interim Demanetus, qui plurimum apud suos ciues auctoritate pollebat, persuasit Ptolemaidensibus, ut mutarent sententiam, conducibilius dicens, incertam cum Iudæis belli aleam subire, quam in certissimam seruitutem, accito Domino, se dedere, & insuper non præsens solum bellum sustinere, sed maius etiam ab Aegypto imminens. Cleopatram enim non permissurã Ptolemaum vires sibi parare è vicinia, sed contra eos venturam cum valido exercitu. dare enim Reginam operam, ut illum etiam è Cypro eiciat. futurum autem, ut, si Ptolemaum sua spes frustretur, ipse in Cyprum retrorsum fugiat, miseris vero ciues, in extremo deserantur periculo. Igitur Ptolemaus cognita in itinere Ptolemaidensium mutatione, nihilominus cursum cõtinuauit, & cum appulisset ad Sycaminum, eo loci copias exposuit, quæ cõstabant connumeratis peditibus simul & equitibus, circiter triginta millibus. His adductis ad Ptolemaidem, & castris ibi positis, cum neq; legatos eius admittere, neq; verba audire vellent, in magnã cõiectus est sollicitudinem. Postquã verò Zoilus ad eum & Gazaui venerunt, petentes auxilium cõtra Iudæos & Alexandrum agros ipsorum vastantem, obsidio quidẽ urbis metu Ptolemai soluta est. Cæterum reducto domum exercitu Alexander cœpit astu agere, clam Cleopatram contra Ptolemaum vocãs, apertè verò amicum eius & socium se simulãs, quin & cccc. argentit talenta daturum se pollicitus est, si ille vicissim in gratiã ipsius Zoilum tyrannum tolleret, & agros eius Iudæis attribueret. Tunc igitur Ptolemaus libenter Alexandri amicitiam admittens, Zoilum capit: deinde verò cõperto quod ille clã ad matrẽ ipsius Cleopatram nuncios mitteret, dissoluto cum eo fœdere, profectus est oppugnatum Ptolemaidem, quæ portas ei clauserat. Vbi relictis ad continuandã oppugnationem ducibus cũ parte exercitus, ipse cum reliquis copijs ad vastandam

Zoilus & Gazaui à Ptolemao cõtra Iudæos auxilium petunt.

Alexander Ptolemao vt zoilũ tolleret persuadet.

Zoilus captus.

Ptolemais à Ptolemao obsessa.

ac domandam Iudæam se contulit. At Alexander postquam intellexit eius propositum, & ipse ex sua ditione collegit circiter quinquaginta millia, vel ut quidam scriptores malunt LXXX. millia, & cum his hosti iuit obviam. Ptolemaeus vero ex improviso adortus sabbato Asochim Galilææ oppidum vi cepit, & circiter decem captiuorum millia, præter aliam multam prædam abduxit.

An. mudi 3864
Ante Christum
natum 100.
Ptolemaeus Asochim
Galilææ oppidum vi
cepit.

CAP. XXI.

Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria.

DEINDE aggressus est Sephorim non longè inde distantem, multis desideratis, abiit conflicturus cum Alexandro: cui occurrit ad Iordanem fluuium, iuxta Asophon, qui non multum distans est à flumine: & castra ex aduerso hostium metatus est. habebat autem Alexander in prima acie pugnare solitos octies mille quos hecatontachos appellabat, gestantes aratos clypeos. sed & Ptolemæi prima acies æquè aratis scutis utebatur. Et cetera quidem inferiores sibi visis cunctantiores erant ad prælium: confirmabat autem eos non parum Philostephanus aciei struenda artifex, iubens transire fluuium supra quem castra habebant. nec Alexandro transitum eorum impedire placuit, rato faciliorem sibi fore victoriam, si hostis à tergo haberet fluuium, & è pugna non posset refugere. & primum quidem aquo Marte certabatur, multis utrinque cadentibus. deinde cum iam Alexandri milites superiores fieri inciperent, Philostephanus cum parte suorum maturè cedentibus opem intulit, cumque inclinato Iudæorum cornu nullus ferret suppetias, destituti ope proximorum fecerunt fuga initium, ceterosque exemplo suo traxerunt. contra Ptolemæi milites acriter instando Iudæos fugientes cedebant, & tandem profligatos eosque insecuti sunt interficiendo donec lassatis manibus ferrum quoque hebesceret. Ferunt triginta millia cecidisse in eo prælio: Timagenes autem quinquaginta millia in suis scriptis retulit: ceteros partim captos, partim fuga seruatos incolumes. Ptolemaeus vero cum post victoriam longè lateque excurrisset, serò tandem in quosdam Iudæorum vicos se recepit: quos ubi vidit refertos pueris & mulieribus, mandauit militi, ut promiscuè iugulatos & in frustra concisos, in lebetes feruentes membratim conicerent, ut, qui effugerant è prælio, hostem crederent humanis vesci visceribus, & eò maior terror incuteretur reliquis: & huius crudelitatis tam Strabo quam Nicolaus meminit. Idem etiam Ptolemæidem vi expugnauerunt, sicut alias indicauimus. Porro Cleopatra videns augeri filij potentiam, subiecta Gazæorum urbe, & Iudæorum regione impunè peruastata, non permittendum duxit ut ille magis cresceret, maxime cum circa Egypti portas obuersaretur, & immineret eius imperio. quapropter continuo tam nauales quam terrestres exciuit copias, quarum supremum regimen penes Chelciam & Ananiam Iudæos esse voluit: bonam etiam diuitiarum suarum partem cum nepotibus & testamento apud Coum insulam deposuit. Iussuque Alexandro filio cum magna classe in Phœnicem appellere, & deficientibus ad se eius regionis incolis, peruenit Ptolemæidem: unde exclusa oppugnationem eius urbis instituit. Tum Ptolemaeus, relicta Syria, properauit in Egyptum, sperans ex improviso occupaturum se presidij vacuum, sed opinione sua frustratus est. Per idem tempus alterum è Cleopatra ducibus Chelciam mori contigit, dum circa Cœlesyriam Ptolemaum persequitur. At Cleopatra auditis filij conatibus, & quòd ei tentanti Egyptum non ex sententia successerat,

Ptolemaeus Sephorim aggreditur.

Expugnata

Clades Alexandri.

Ptolemaeus ut maiorem terrorem Iudæis incutiat, humanas carnes coquere iubet.

Ptolemæis vi expugnata.
Cleopatra contra filium exercitum parat.

Ptolemæis à Cleopatra obiecta & expugnata.

An. mūdi 3864. AnteChristum natum 100. Ptolemæus eiectus ex Aegypto. missa eò parte exercitus omnino eum ex ea regione expulit. atq; ita rursus ex Aegypto eiectus, apud Gazam exegit eam hyemem. Interim Cleopatra Ptolemaidem, simul cum praesidiarijs expugnat. Quò cum venisset Alexander cum muneribus, & ita exceptus tractaretur, ut dignum erat hominem afflictum à Ptolemao, nec aliud habentem refugium: cumq; quidam amicorum Regina suaderent, ut illam quoq; regionem occuparet, nec sineret tantam bonorum Judaorum multitudinem unius viri parere nutibus: Ananias contrarium consulti, iniquum facinus dicitans, si hominem in societatem receptum suis facultatibus exueret, praesertim suum cognatum. Sic enim fore ut illata huic iniuria, omnes ubiq; gentium Judaeos à se alienaret. His rationibus Anania Regina inducta, abstinuit ab Alexandro iniuriam, & fœdus cum eo renouavit apud Cœlesyria urbem Scythopolim. Tum verò liberatus metu periculi quod à Ptolemao hactenus impendere visum est, expeditionem suscepit in Cœlesyriam, ubi Gadaram post decem mensium obsidionem cepit: & paulo post potitus est Amathunte, quod est castrum omnium qua ad Jordanem sita sunt munitissimum, ubi Theodoros Zenonis filius res suas charissimas deposuerat. qui ex inopinato Judaeos aggressus, interfectis ex eis decem millibus, impedimenta Alexandri diripuit. Nec tamen hac clade Rex absterretus est quò minus in maritimo tractu Raphiam bello aggredere & Anthedonem, cui postea Herodes Rex mutavit nomen in Agrippiadem, quam & ipsam armis in potestatem suam redegit. & cum animadvertisset Ptolemaum Gaza relicta in Cyprum recessisse, & matrem eius Cleopatram in Aegyptum, insensus Gazæis, quòd acciuisissent illum contra se in auxilium, & urbem eorū oppugnauit, & agrum depopulatus est. interim Apollodorus eorum dux noctu cum duobus millibus conductitorum militum, & decem millibus qua ex oppidanis armauerat, erupit in castra Judaeorum: & quandiu nocturna erat pugna, superiores erant Gazæi, hostibus aduentum Ptolemaei suspicantibus. sed quamprimum dies illuxit, & rei veritas apparuit, Judaei se conglomerarunt. & impetu facto in oppidanos circiter mille ex eis interfecerunt. Attamen ne sic quidem, quamuis grauante inopia, voluerunt cedere, parati quiduis potius perferre quàm ab hoste subigi: & addebat illis animum Aretas Rex Arabum, auxiliij spem ostentans. Sed priusquam ille veniret, Apollodoro perempto, ciuitas capta est. Nam Lysimachus ipsius frater inuidens ei quòd tam gratosus esset apud populum, occiso eo collegit manum militum, atq; ita urbem Alexandro tradidit. qui primo pacatus introgressus est, deinde immissa in oppidanos militem permissa seuendi licentia, ac passim Gazæi trucidabantur. nec tamen illi moriebantur inulti, sed repugnantes inuasoribus non pauciores Judaeos interimebant. alij verò desolatas prius ades incendebant, ne hostis prada potiri posset. quidam etiam suis met manibus uxores ac liberos contrucidabant, ne in captiuitatem abstraherentur. Senatores autem numero in Apollinis cõsugerant: forte enim senatus habebatur, cum hostis introrsus est. Alexander verò etiã his iugulatis, & diruta insuper urbe reuersus est Hierosolyma, anno post quàm castra ad Gazam admouerat. Eodem tempore etiam Antiochus Gryphus occisus est Heracleonis insidijs, anno aetatis suae quinto & quadragesimo, regni verò nono supra vigesimum. cui succedens Seleucus filius bellum gessit cum Antiocho patruo, cui Cyziceno fuit cognomen, quem deinde in pralio captum neci tradidit. Nec ita multo post Cyziceni filius Antiochus

Alexander fœdus cum Cleopatra renouat.

An. mūdi 3865. AnteChristum natum 99.

Gadaram Alexander capit.

Gaza oppugnata.

An. mūdi 3873. AnteChristum natum 91.

Apollodorus ex Gaza noctu in Iudaeorum castra erupit.

Aretas Rex Arabum Gazæis auxiliij spem ostendat.

Lysimachus Apollodotum fratrem occidit, & Gazam Alexandro tradit.

Antiochus Gryphus occisus. Seleucus Gryphi filius, cum Antiocho Cyziceno bellum gerit.

echus cognomento Eusebes peruenit Aradum, & , imposito sibi diademate, Seleuco bellum intulit, quem vno pralio victum è tota Syria expulit. at ille fuga delatus in Ciliciam, postquam à Mopseatis receptus est. cœpit ab eis tributa exigere: qui non ferentes, exactiorem. vna cum regia & ipsum & amicos concremauerunt. Regnante verò apud Syros Antiocho Cyziceni filio, Antiochus Seleuci frater bello eum aggreditur, & victus vitam simul amisit, atq; exercitum: post quem frater eius Philippus assumpto diademate regnavit in parte Syria. Interim Ptolemaus Lathurus quartum eius fratrem Eucarum cognomine accitum à Gnido, Regem apud Damascum constituit. His duobus fratribus strenuè resistens Antiochus, breui extinctus est. vocatus enim in auxilium Laodices Galadenorum Regina cum Parthis bellum gerentis, fortiter in pralio dimicans occubuit, quo factò Syria regnum remansit penes duos fratres, Philippum atq; Demetrium, sicut alias narratum est. Porro in Alexandrum domi seditio coorta est, cum per scenopegia celebritatem in parantem sacrificare coniecta sunt citrea: nam hos festo nostris morem esse palmeos & citreos thyrsos gestare indicauimus. quin & conuiuijs impetitus est populariter, exprobrantibus captiuitatem, & indignum qui sacris operetur iactantibus. quibus iniurijs exacerbatus occidit eorum circiter sex millia: & exstructo circa fanum & altare septo ligneo pertingente vsq; ea loca ad qua solis sacerdotibus patet aditus, hoc pacto arcebat à se vim multitudinis. Sed & mercenarios milites alebat Pisidas & Cilicas. nam Syris insensus, non utebatur eorum opera. Deuictis deinde Arabibus, tributa Moabitibus & Galaditis imperauit, & Amathuntem diruit, non audente Theodoro manus conferere. Congressus etiam cum Arabum Rege Obedas, & pertractus in insidias, cum camelorum multitudine protusus esset in fauces asperas & accessu difficiles iuxta Gadara vicum Galaditidis, agrè euasit ipse incolumis: delatusq; fuga Hierosolyma, super acceptam cladem per sex annos à sua gente bello vexatus, non minus quam quinquaginta millia Iudeorum occidit. & cum eos hortaretur ad reconciliationem, adhuc magis accendit eorum odia: dum roganti, quid se vellent facere, ore vno responsum est, vt se ipsum interficiat: moxq; miserunt ad Demetrium Eucarum qui ab illo auxilia peterent.

An. mudi 3874.
Ante Christum
natum 90.
Antiochus Eusebes
Seleucum fugat.

Antiochus Seleuci fra-
ter Antiochum Cy-
ziceni filium bello
aggreditur.

Demetrius Eucarus
à Ptolemao Lathu-
ro Damasci Rex con-
stitutus.

In Alexandrum ci-
tra coniecta.

An. mudi 3878.
Ante Christum
natum 86.

Amathus diruta.

Obedas Rex Ara-
bium.

Hedio & Rufinus
Cap. 20.

CAP. XXII.

Demetrius Eucarus Alexandrum pralio victum superat.

ILLE veniens cum exercitu, coniunxit se cum eis qui se acciue- rant, & circa Sicima castra posuit. Alexander verò cum mercenariorum sex millibus & ducentis insuper, Iudeorumq; sua factionis viginti millibus illi occurrit. habebat autem ille equitum tria millia, peditum verò quadraginta. Itaque multa vtrinq; tentata sunt, dum hic mercenarios utpote Græcos ad defectionem sollicitat: ille verò stans cū Demetrio Iudeos. Sed quia neuter his artibus quicquam proficiebat, postquā visum est armis decernere, victoria fuit penes Demetrium: in quo pralio miles Alexandri conductitius ad vñu casus est, nauata prius fortis ac fideli opera. Sed & ex Demetrianis multi desiderati sunt. Caterum postquam Alexander ad montes perfugit, miserati eius fortunā confluxerunt ad eum circiter sex millia, quorū metu Demetrius retrò abiit. Post hac Iudæi proprijs viribus bellum gesserunt aduersus Alexandrū, sed semper victi multos amittebant è suorum

An. mudi 3884.
Ante Christum
natum 80.
Demetrius Eucarus
contra Alexandrum
proficiscitur.

Alexander cum De-
metrio armis decer-
nit, cunctosq; con-
ductitios milites a-
mittit.

Ad Alexandrum sex
millia hominum con-
fluxerunt.

An. mudi 3884. è suorum numero. tandem potentissimos eorum compulsos in Bethoma oppugnauit, & capto oppido redactos in potestatem abduxit Hierosolyma, ubi facinus commisit longè immanissimum. epulans enim cum pallacis excelsiore loco unde

Ante Christum
natum 80.
Alexander à Iudæis
bello potitus, poten-
tissimos eorum in
Bethoma oppu-
guat.

Alexander ad 800. cru-
cibus suffigi, & in co-
rundem conspectu
uxores ac liberos
trucidari iubet.

prospectus patebat, ad DCCC. iussit suffigi crucibus: & in conspectu adhuc viuentium iugulauit uxores eorum & liberos, pœnas exigens pro acceptis iniurijs, qua tamen inhumaniores fuerunt, licet sæpè ab inimicis afflictus in extremum vitæ & regni periculum adductus fuerit, dum non contenti proprijs eum impugnare viribus, externa etiam auxilia conciuunt: & postremò in eam necessitatem eum compellunt, ut qua loca in Moabitica & Galaditica regione subegerat restitueret Arabibus, ne & ipsi arma sua aduersus eum cum inimicis coniungerent: præter alia qua in eius contumeliam gesta sunt innumera. Iniqua tamen

Alexander Thracidæ
cognomen apud Iu-
dæos inuenit.

Judæorum octo mil-
lia dum Alexander
viuit, in exilio de-
gunt.

Demetrius Philippū
fratrem in Bercæ op-
pugnat.

fuit talis animaduersio, ita ut propter hanc crudelitatem Thracidæ cognomen apud Iudæos inuenit. Caterum aduersariorum exercitus ad octo millium numerum noctu in tutum euaserunt, & toto tempore quo vixit Alexander, egerunt in exilio: atq; ita demum liberatus à tumultibus securè administrauit regnum in posterum. Demetrius autem relicta Iudæa profectus Bercæ, Philippum fratrem suum oppugnauit in ea, habens secum decem millia peditum & mille equites. Straton verò Bercæ tyrannus & Philippi socius Zizum Principem Arabum exciuit & Mithridatem Sinarem præfectum Parthorum, qui postquam venerunt cum magno exercitu Demetrii castra oppugnauerunt, & tam siti quàm missilium telorum multitudinem deditioem cum suis facere cogerunt: abductaq; ex ea regione præda maxima, Demetrium captiuum ad Mithridatem Parthorum Regem miserunt. Antiochenses verò quotquot in castris inuenti sunt, gratis dimissos redire Antiochiam passi sunt. Parthus verò

Demetrio in Parthia
morbo absumpto
Philippus totius Sy-
riæ regno potitur.

Rex Demetrium apud se in omni honore habuit, donec ibi morbo absumptus est. at Philippus post hanc pugnam statim profectus Antiochiam: totius Syria regno potitus est.

CAP. XXIII.

Antiochi Dionysii in Iudæam expeditio.

DE IND *Antiochus cognomine Dionysus, frater ipsius Damascum principatum ambiens, peruenit, et ibi rerum potitus Rex factus est, qui cum exercitum duxisset contra Arabas, Philippus eius frater, hoc audito, Damascum aduolat: et cum opera Mileſii arcis præfecti urbe Damascenorum potitus esset, per ingratiitudinem non remunerauit eum, quod vellet videri terrore urbem, et proditione cepisse. quapropter suspectus ei redditus, rursus Damascum amisit. progressum enim in circum animi gratia Mileſius exclusit, et urbem seruauit Antiocho. at ille auditis de Philippo rumoribus confestim redijt ex Arabia: moxq; duxit in Iudæam exercitum octo millium peditum, et equitum octingentorum. Cuius inuasionem Alexander metuens, fossam profundam duxit à Caparsabe qua nunc Antipatris dicitur, usq; ad Joppensemare, qua solum patebat accessus: excitatoq; muro et per interualla castellis ligneis per CL. stadia, præstolobatur Antiochum. at ille omnibus his incensis traduxit hac exercitum in Arabiam. et cum Arabs primum cessisset, deinde cum decem equitum millibus apparuisset, occurrens ei Antiochus praliatus est acriter. iamq; de victoria certus occisus est, dum alterum suorum cornu laborans vult in integrum restituere: post cuius casum exercitus refugit in vicum Cana, ubi maxima eius pars fame absumpta est. Post hunc Cælesyria regnum Aretas adipiscitur, vocatus ad imperium à Damascenis propter odium quo persequabantur Ptolemaum Mennaum. Is quoq; in Iudæam profectus cum exercitu, deuicto Alexandro apud Adida, certis conditionibus reduxit suos unde venerat. Alexander verò ad Dion oppidum admoto milite, eoq; vi capto, ad Essam inde duxit, ubi erant Zenonis res preciosissima: et primum triplici muro eum locum circumdedit, dein expugnato oppido ad Gaulanam duxit et Seleuciam: et subactis his quoq; redijt in suam potestatem vallem qua Antiochi dicitur, et castellum Gamala. Obiectisq; multis criminibus Demetrio locorum eorum domino, principatu suo illum exiit: et tertio demum huius expeditionis anno domum reduxit exercitum, magna alacritate Iudæis eum ob res prosperè gestas excipientibus. Per hac tempora iam et Syrorum et Idumaorum et Phœnicum urbes tenebant Iudæi, ad mare Stratonis turrin, Apolloniam, Joppen, Jamniam, Azotum, Gazam, Anthedona, Raphiam, Rhinocuram. in mediterraneis per Idumæam regionē Adora et Marisam, totamq; Samariam et montes Carmelum ac Jtabyrium. ad hac Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala: et Moabiticæ urbes, Efebonem, Medabam, Lembam, Oronas, Telithonē, Zaram, Aulonem cilicium, Pellam. hanc ultimam diruerunt, quod incolæ recusarent Iudæicos ritus recipere. possidebant et alia Syria non obscura oppida que imperio suo nouiter adiecerat. Post hac Alexander ex temulentia morbo contracto, et triennio integro quartana laborans, nec tamen abstinens à castrensibus officijs, tandem exhaustis viribus fato concessit in Gerasenorum finibus obsidens Ragaba castellum quod ultra Jordanē situm est. Quem videns Regina iam morti vicinum, et nullam salutis spem præ se ferentem, flens et seipsam plangens, suam simul et liberorum desolationē lamentabatur. Cui me, inquit, et hos filios relinquis, alieno indigentes auxilio? præcipuè cum non ignores, quàm insensus sis tibi totus populus.*

An. mudi 3884.
Ante Christum
natum 80.
Hedio & Ruffinus
Cap. 21.
Antiochus Rex Damascenorum.

Antiochus regno à fratre exiit.

Caparsaba Antipatris dicta.

Antiochi mors, & fames exercitui immissa.

Aretas Rex Cælesyriæ.

Urbes aliquot ab Alexandro captæ.

Iudæi Syrorum, Idumæorum & Phœnicum urbes teneant.

Pella diruta.

Alexandri morbus.

An. mudi 3887.
Ante Christum
natum 77.

An. mūdi 3890 *pulus. Tam ille consuluit ei ut suis monitis pareat, si velit secure cū filijs regnum*
 AnteChristum *obtinere. primum ut apud milites celet suā mortem, tantisper dum castellum illud*
 natum 74. *capiat. deinde postquam vitrix magnifice Hierosolyma reuersa fuerit, Phari-*
 Alexander coniugi *sais nonnihil licentia permittat. hos enim pro habitō sibi honore laudaturos eam,*
 quomodo secure re- *gnare possit, ostendit.*
 An. mūdi 3890 *Et commendaturos apud populum. posse enim plurimum apud Iudaeos, siue exo-*
 AnteChristum *sum aliquem cupiant ledere, siue amicum iuuare. Valde enim his fidem habere*
 natum 74. *vulgus, etiamsi per inuidiam de quopiam malè loquantur. nec se ob aliam cau-*
 Phariseorum in po- *pulo licentia.*
 Alexandri mors. *sam incurrisse totius gentis odium, quā quia hoc genus offenderit. Ergo, inquit,*
ubi Hierosolyma perueneris, accersis eorū primoribus, ostende illis meū cor-
pus, Et verbis quā proximè veritatem simulatis permittite ut eo utatur arbi-
tratu suo, siue in sepulto Et proiecto cadaueri velint illudere propter antiquas
iniurias. siue alio quolibet modo in id sauire: Et pollicere nihil te nisi ex illorū sen-
sentia gesturam in administrando imperio. his verbis si apud eos usa fueris, Et
mibi magnificentior quā à te sepultura continget, contentis illis permissa pote-
state, Et in secure dominaberis. post hac monita uxori data moritur, anno regni
sui XXVII. vita verò undequinquagesimo.

CAP. XXIII.

Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum succedit.

Funus Alexandri.

ALEXANDRA verò capto castello iuxta mariti monita Phari-
 saeos allocuta est, Et omnia illorum arbitrij faciens, quae ad cada-
 uer vel ad regnum pertinerent, ex insensis beneuolos eos sibi red-
 didit. tum illi progressi ad plebem concionabantur, res gestas Ale-
 xandri celebrantes, Et Regem iustum se amisisse conquerentes,
 populum ad eum luctum ac mæstitiam prouocauerunt, ut nullum antehac Re-
 gem funerauerint sumptuosius. Caterum Alexander duos quidem reliquit
 filios, Hyrcanum Et Aristobulum, regni tamen administrationem Alexan-
 dra testamento reliquit. è filijs autem Hyrcanus erat rebus administrandis pa-
 rum idoneus, Et amator ocij: minor verò natu Aristobulus audax Et industrius.
 sed mulier gratiosa erat apud populum, eò quòd semper visa sit agrè tulisse ea
 quae maritus prater officium faceret. illius consilio Pontificatus Hyrcano obue-
 nit, non tam atatis prerogatiua, quā propter innatam segnitiam: alioqui ex
 Pharisaeorum sententia permissu Regina gerebantur omnia: quibus etiam plebs
 parere iussa est: Et si quid constitutionum Hyrcanus socer abrogauerat, quas
 Pharisaei iuxta maiorum traditiones induxerant, id totum sancitum est denuò.
 Nomen igitur regni erat penes Reginam, penes Pharisaeos verò administra-
 tio. nam hi Et exulibus reditum, Et vinculis solutionē procurabant. quadam ta-
 men etiam per se providebat mulier, Et magnū mercede cōductorum militū ale-
 bat numerū, viresq; suas ita augebat, ut terrori esset circūvicinis tyrannis, et ob-
 sides ab eis acciperet. Et quod ad reliqua attinet, quieta erat eius ditio, soli Pha-
 risaei turbas excitabant, incitantes Reginā, ut necaret illos qui Alexandro auto-
 tores fuerunt sumendi de DCCC simul viris supplicij: moxq; unū ex his iugulant
 Diogenem, deinde alium post alium, donec potentiores conuenientes in regi-
 am, Et cum his Aristobulus pra se ferens non placere sibi quae fierent, Et si occasio
 daretur, non permissurus tantam licentiam matri, commemorabant ei quan-
 tis rebus gestis Et quantis exhaustis periculis fidem suam domino approbaue-
 rint, quodq; hac de causa magnis premijs eos dignatus sit: rogabantq; eam ne
 omnino

Hedio & Ruffinus
 Cap. 22.
 Alexandri filij Hyrcanus & Aristobulus.

Hyrcanus Pontifex.

Pharisaei administra-
 tionis regiae confortes,
 auidi sunt sanguinis.

Aristobulus eiusque
 affectu Pharisaeorum
 tyrannidem accusant.

omninò in contrarium spes suas verteret. nunc enim qui periculum ab hostibus euasissent, domi ab inimicis mactari more pecudum, nemine opem ferente. aiebantq; siquidem contenti sint iam occisis aduersarij, propter innatum affectum quo dominos prosequantur, patienter se laturos hanc calamitatem. quod si illi scire pergerent, petebant sibi dari discedendi veniam. neque enim nisi ipsius Regina permissu quasituros sibi incolumitatem, alioqui laturos ut ibidem in ipsa interficiantur regia. Sed turpe esse tum sibi tum Regina, si illa dissimulante a mariti inimicis vexentur. Nihil enim libentius auditurum Aretam Arabem & reliquos tyrannos, quam si ipsa se priuaret talibus viris, quorum illis olim vel nomen auditum terrori fuerit. quod si ne hoc quidem velit concedere, & malit indulgere Pharisaorum cupiditatibus, saltem per castella se distribueret. se enim quandoquidem fortuna ita persequatur Alexandri familiares, contentos esse in humili statu vita reliquum exigere. Hac & alia multa cum dicerent, & ad miserationem tam casorum quam periclitantium manes Alexandri inuocarent, omnibus circumstantibus commota sunt lacryma: sed maxime Aristobulus mentem suam declarabat, multis verbis matrem corripuens. Verum illi sibi ipsi causa fuerunt horum malorum, qui scemina ambitione imperandi prater equum commiserunt regni habenas, quasi verò deessent posteri. Tum illa inops melioris consilij, custodiam castellorum eis credidit, exceptis Hircania, Alexandrio & Macharunte, in quibus res sibi charissimas recondiderat. Nec multo post Aristobulum filium cum exercitu misit versus Damasum, contra Ptolemaum Mennaum, qui grauis erat urbi vicinus. Sed ille nulla re memorabili gesta domum redijt. Per idem tempus nunciatum est Tigranem Armeniorum Regem cum D. militum millibus inuasisse Syriam, & breui in Iudæam esse venturum. ea fama non immeritò Reginam & totam gentem terruit: miseruntq; ad eum legatos cum magni precij muneribus, obsidentem tunc Ptolemaidem. Regina enim Selene, alias Cleopatra dicta, imperabat in Syria, & incolis eius autor erat, ut Tigranem excluderent. Ibi inuentum Regem legati rogauerunt, ut bene sibi de Regina sua deq; tota gente Iudæorum polliceretur. Ille verò collaudatos quod è longinquo venissent ad exhibendum sibi officium, iussit omnia bona sperare. Capta verò Ptolemaidem nunciatur Tigrani, Lucullum, dum persequitur Mithridatem, illum quidem non assecutum qui iam in Iberiam euaserat, sed Armeniam ingressum vastare eam regionem: quo cognito ille statim domum reuersus est. Post hac cum Regina in morbum difficilem incidisset, & visum est Aristobulo iam adesse tempus aggrediendi negocium, noctu egressus uno comitante famulo contulit se ad ea castella, quibus paterni amici erant prepositi. Iam dudum enim molestè ferens qua mater gerebat, tum verò longè magis timebat ne illa mortua totum suum genus veniret in potestatem Pharisaorum: & videbat quàm ineptus erat administrationi frater, ad quem spectabat successio. Conscia verò fuit eius conatus sola uxor, quam domi reliquit cum liberis, ac primum venit Agaba, ubi Galestes erat unus è potentibus, à quo perlibenter exceptus est. Sequenti verò luce Regina sensit Aristobuli absentiam: nec tamen statim suspicata est illum ad res nouandas esse profectum. Verum posteaquam venerunt nuncij alij super alios, quod iam hoc iam illud castellum occupasset: nam uno incipiente statim reliqua omnia in eius potestatem se dediderunt: tum demum in magna consternatione fuit, & ipsa Regina & uni-

An. mudi 389
Ante Christum
natum 74.

Alexandra Iudæa
stellorum custodian
credit.
Aristobulus Dama
scum contra Ptole
maum misit.

Tigranes Syriam in
uadens, audito Lu
culli persequentis
Mithridatē aduen
tu domum redit.

An. mudi 3893.
Ante Christum
natum 71.

An. mudi 3894
Ante Christum
natum 70.

Morbus Alexandræ,
& Aristobuli cona
tus.

An. mudi 3897.
Ante Christum
natum 67.

An. mūdi 3897.
Ante Christum
natum 67.

Aristobulus multa
castella occupat, &
magnus fit ad eum
concurfus.

Hyrchanus & senio-
res, Reginam con-
ueniunt, & Aristo-
bulum accusant.

Mors Alexandri.

An. mūdi 3890
Ante Christum
natum 65.

Alexandri familia
regiam infortu-
nitatem incurrit.

uerfa gens. sciebant enim non multum abesse Aristobulum, quin sibi usurparet gentis imperium: & vehementer timebant ne pœnas exigeret ab illis qui in ipsius familiares debacchati fuerant. placuit igitur ut uxor eius cum liberis custodiretur in castello quod templo erat appositum. ad Aristobulum autem magnus fiebat confluxus, ut iam nec strepitus deesset nec ornatus regius. nam intra quindecim ferme dies occupauit castella viginti duo. in quibus habens receptaculum, colligebat exercitum à monte Libano & Trachonitide & à tyrannis. homines enim semper pluribus se agglomerantes libenter obtemperabāt, sperantes etiam non nihil utilitatis se percepturos ex eo quem ipsi ex insperato res nouas molientem euexissent ad dignitatis regia fastigium. Iudaorum autem seniores & Hyrcanus Reginam conueniunt, & rogabant ut presentibus rebus aliquod expediret consilium. Aristobulum enim iam penè totam dominationem ad se traxisse, occupatis tot locorum opportunitatibus. se autem non decere, etiamsi maxime ipsa agrotet, ea superstitè consultare absque illius conscientia. periculum autem iam esse penè pro foribus. at illa iubebat eos facere quicquid putarent Republicæ conducere: habere eos magnam facultatem, vires gentis integras, milites, & in arario multam pecuniam. sibi enim iam non admodum cura esse rerum administrationem, nimirum deficiente corpusculo. his dictis non multo post extremum halitum reddidit, exacto anno regni nono, vitæ tertio supra septuagesimum, mulier supra sexum suum egregia, ut qua mirum in modum honorum & imperandi cupida operibus declarauit suam industriam, quasi exprobrans uiris inscitiam, qui parum feliciter administrant Republicas. semper enim presentibus magis quam futuris intenta, & omnia posthabendo moderata gubernationi, neque ab honestate neque à iustitia deduci voluit. Familia tamen eius in tale incurrit infortunium, ut potentiam quam sibi multis sudoribus & periculis parauerat, propter huius non muliebres cupiditates paulo post amisit: quia & cum inimicis familia sua sensisse videtur, & Rempublicam orbasse praesidiis: quin & post obitum eius ex reliquijs mala ipsius administrationis multa turbela originem duxerunt in domo regia. at tamen quandiu rebus praesuit, gentem in pace continuit. atque hic fuit rerum Alexandra Regina exitus.

FLAVII

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XIII.

SVMMA CAPITVM LIBRI XIII. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

- I. Post contentionem de regno inter fratres conuentum est vt Aristobulus regnaret, Hyrcanus priuatam vitam degeret.
- II. Antipatrigenus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis parauerit, & fuga Hyrcani ad Aretam Regem Arabum.
- III. Aristobulus prælio victus compellitur Hierosolyma.
- IIII. Hyrcani & Aristobuli legationes, à Scauro petentes auxilium.
- V. Quomodo Aristobulus & Hyrcanus apud Pompeium de regno disceptauerint.
- VI. Quo stratagemate Pompeius castella occupauerit.
- VII. Hierosolymitani portas Romanis claudunt.
- VIII. Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat.
- IX. Scaurus bello aggressus Aretam, foedus Antipatri suasu cum eo ferijt.
- X. Alexander à Gabinio victus, in quodam castello oppugnatur.
- XI. Aristobulus Romæ vinculis elapsus, rursus in Iudæa captus, à Gabinio Romam remittitur.
- XII. Crassi contra Parthos ducentis per Iudæam iter & sacrilegium.
- XIII. Pompeij in Epirum, & Scipionis aduentus in Syriam.
- XIIII. Cæsaris in Aegyptum expeditio, & quàm fideli Iudæorum opera adiutus sit.
- XV. Antipatri res gestæ & cum Cæsare amicitia.
- XVI. Cæsaris literæ & Senatus consulta de Iudæorum amicitia.
- XVII. Antipater ex filijs suis Herodi Galilææ, Phasaelo Hierosolymorum regimen committit, & quod Sex: Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddidit.
- XVIII. Cassius afflictis Iudæis in super octingenta talenta ab eis exigit.
- XIX. Malichus per insidias Antipatrum veneno tollit.
- XX. Herodes iussu Cassij Malichum dolo interficit.
- XXI. Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repentem, Herodes profigatum, è Iudæa pellit.
- XXII. Herodes in Bithynia occurrens Antonio pecunijs eum sibi conciliat, quo factum est, vt ille accusatores eius non admiserit.
- XXIII. Antonius in Syriam prouinciã veniens, Herodem cum Phasaelo tetrarchas constituit.
- XXIIII. Parthi Antigonum Aristobuli filium in regnum reducant.
- XXV. Parthi Hyrcanum & Phasaelum captiuos abducunt.
- XXVI. Herodes Romæ à Senatu Iudææ Rex declaratur.
- XXVII. Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduersus Antiochum.
- XXVIII. Antigonus à Sosio & Herode opprimitur.

CAP. I.

Post contentionem de regno inter fratres conuentum est, vt Aristobulus regnaret, Hyrcanus priuatam vitam degeret.

DE Alexandra Regina rebus & obitu, in præcedenti volumine diximus, nunc qua deinceps cōsecuta sunt, dicturi sumus, nihil magis studentes, quàm ne quid vel per ignorantiam, vel per obliuionem prætermittamus. Nam qui historiam & rerum propter antiquitatem obscurarum expositionem scribere se profitentur, debent quidem non negligere orationis cultum, & elegantem compositionem, tum quicquid lectioni gratiam conciliat & adiungit tadium: sed præcipua cura impendenda est veritatis studio, ne suam fidem

Ddd 3 sequentes

An. mudi 3899.
Ante Christum
natum 65.
Aristobulus & Hyrcanus
de regno cōcedunt.

sequentes fallant, & inducant in errorem aliquem. Cum igitur pontificatum accepisset Hyrcanus, anno tertio septima & septuagesima supra ceterima Olympiadis, Q. Hortensio, Q. Metello Cretico Cos. statim bellum ei Aristobulus intulit: & commisso ad Hierichuntem pralio, multi ex eius militibus ad fratrem transfugerunt. quo facto Hyrcanus in arcem confugit, in quam custodiendi filij & uxor Aristobuli à matre eius depositi fuerant, ut ante diximus. reliqui etiã eius factionis homines cum victoris metu intra septum fani se recepissent, breui deditioem fecerunt. Cœptum est deinde agi inter fratres de pacis cōditionibus, in quibus obtinuit Aristobulus, ut regnaret, & fratrem sineret in ocio frui qua illi obuenerant facultatibus, & priuatam vitam agere. Hoc fœdus ictum est in ipso templo, & data acceptaq; fide, iunctisq; dexteris sancitum: & post mutuos complexus in conspectu populi factos digressi sunt, alter in regiam, alter priuatus in aedes Aristobuli.

Aristobuli cum Hyrcano fœdus.

CAP. II.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis parauerit, & fuga Hyrcani ad Aretam Regem Arabum.

Medio & Rufinus
Cap. II.
Antipater Idumæus
amicus Hyrcani.

Antipater Iudæus, ut
refert Nicolaus Damas-
cenus.

Antipater primum
Antipas dictus.

Antipater Iudæorum
potentiores in Aristo-
bulum concitat.

ANTIPATER autem quidam Hyrcani Idumæus, nomine Antipater, vir pecuniosus, natura factiosus & industrius, insensus erat Aristobulo eo, quod ipse studeret Hyrcani partibus: quamuis Nicolaus Damascenus huius genus deducat à primatibus Iudæorum, qui in Iudæam uenerunt è Babylonia. Sed hoc dicit in gratiam Herodis eius filij, quem fortuna ad Iudæorum regnum euexit, sicut suo loco dicitur. Hic igitur Antipater primum vocabatur Antipas, eodem quo pater ipsius nomine: quem ab Alexandro Rege & eius uxore, constitutum ducem totius Iudææ ferunt amicitias Arabum, & Gazæorum, & Ascalonitarum coluisse, multisq; eos sibi conciliasse muneribus. Itaque iunior Antipater suspectam habens Aristobuli potentiam, & timens eum propter mutuam similitudinem, clancularijs obtreccionibus effecit, ut contra illum potentiores Iudæorum conspirarent, iniquum esse dictitans sinere Aristobulum incubare usurpato per iniuriam imperio, ex quo eiecisset fratrem natu maiorem, eumq; à tatis prerogatiua spoliasset. eiisdem uerbis etiam Hyrcanum obtundebat assidue, addens ne vitam quidem illi esse in tuto, nisi maturâ fuga saluti sua prospiceret. amicos enim Aristobuli nunquam non consultare, quomodo eo sublato de medio, dominationem alteri constabiliant. His sermonibus Hyrcanus nolebat credere, quod esset natura bonus, & calumnias non libenter admitteret: qua quidem animi lenitas & quietis amor parauit ei opinionem ignauia. at Aristobulus planè contrario fuit ingenio, industrius simul & magnanimus. cum igitur Antipater uideret Hyrcanum nihil moueri suis monitis, non destitit tamen quotidie nouas de fratre criminationes fingere, quasi insidiaretur uita illius. tandem urgēdo agrè obtinuit, ut assentiret fugere ad Aretam Regem Arabum, suum quoque pollicitus auxiliū: idq; eo facilius impetrauit, quod Iudæa confinis sit Arabia. præmittitur itaque Antipater ad Regem, accepturus ab eo fidem, quod inimicis non dediturus esset suum supplicem: quod ubi ille interposita fide promissit, Antipater ad Hyrcanum reuersus est Hierosolyma: & non multo post assumpto eo noctu urbem egressus, magnis itineribus peruenit in urbem qua Petra dicitur, apud quã erat

erat Areta Regia: & quod esset Regi amicissimus, rogabat eum, ut Hyrcanum in Iudam restitueret: & instando quotidie dandoq; munera tandem persuasit. Hyrcanus quoque pollicitus est, si ope eius reductus regnum reciperet, redditurum se ei regionem cum duodecim oppidis, qua pater ipsius Alexander de Arabibus ceperat, erant autem haec. Medaba, Naballo, Liuias, Tharabasa, Agabla, Athone, Zoara, Orona, Marissa, Rydda, Lusa, Oryba.

An. mudi 3900
Ante Christum
natum 64.
Hedio & Ruffianus
Cap. 3.

CAP. III.

Aristobulus praelio victus compellitur Hierosolyma.

TALIBVS promissis permotus Aretas expeditionem suscepit contra Aristobulum, ducens quinquaginta millia pedestris simul & equestris exercitus: moxq; vicit praelio. post eam victoriam multis ad Hyrcanum transfugientibus, desolatus Aristobulus confugit Hierosolyma. Arabs autem adducto secum toto exercitu, oppugnabat eum in templo adiuuante Hyrcanum etiam populo, solis Sacerdotibus non deserentibus Aristobulum. sed Aretas ad motis tam Iudaorum quam Arabum exercitibus acriter oppugnationi instabat. Dum hac ita geruntur instante Azymorum festo quod Pascha vocamus, optimates Iudaorum relicta sua regione fugerunt in Aegyptum. Quidam autem Onias, vir iustus, & Deo carus, qui aliquando siccitatis tempore impetrauerat p̄s precibus pluuiã, tunc in latebras se absdidit, ciuile bellum presentiens. hunc in castra adductum Iudaei rogabant, ut quemadmodũ olim sterilitati attulerat remedium, ita tunc deuoueret diris Aristobulum & quotquot eius factionem sequebantur. id cum diu recusans cogeretur à turba, stans in medio eorum sic precatus est. Deus vniuersi huius mundi Rex, quoniã & hi, qui mecum stant, tuus sunt populus, & qui oppugnantur, tui Sacerdotes sunt. precor, ut neq; hos contra illos, neq; illos cõtra

Aretas contra Aristobulum expeditionem suscipit, eumq; Hierosolyma coniugere cogit.

Aristobulum in templo Arabs oppugnat.

Iudaei in Aegyptum fugiunt.

Onias nõ acquiescens petitioni Iudaeorum lapidatur.

hos orantes exaudias. Post hac vota circumsteterunt eum quidã ex Iudaeis, v. . .
perditi, & obruerunt lapidibus. quam crudelitatem Deus vltus est continuo, ca-
disq; Onia pœnas exegit hunc in modum. Dum Aristobulus oppugnatur cum
Sacer-

An. mūdi 3900
Ante Christum
natum 64.

Sacerdotibus superuenit Pascha, in quo festo nobis mos est, multis Deum hono-
rare sacrificijs. quibus, quia carebant obfessi, rogauerunt suos tribules, ut acce-
pta quantam postularent pecunia victimarum copiam sibi facerent. illis vero
pactis mille drachmas in singula capita, & representari sibi iubentibus, Aristobu-
lus & Sacerdotes libenter id fecerunt, & per funem è muro demiserunt pre-
cium. at illi accepta pecunia, non reddiderunt victimas: sed eò progressi sunt im-
pietatis, ut non seruat a fide hominibus, Deum etiam fraudarent debitis hono-
ribus. Sacerdotes autem, quibus per pactorum speciem illusum fuit, orauerunt
Deum, ut pœnas de tribulibus suis sumeret: nec dilata est vindicta: sed procella
vehemens immissa fecit per totam eam regionem magnā vastationem fructuum,
ita ut tritici modius veniret drachmis quindecim.

Violatio fidei, & vltio
cam subsecuta.

C A P. IIII.

Hyr cani & Aristobuli legationes à Scauro petentes auxilium.

Hedio & Rufinus
Cap. 4.
Legati Hyrcani & A-
ristobuli ad Scaurū.

NTEREA Pompeius Scaurum misit in Syriam, ipse in Arme-
nia distentus bello quod adhuc gerebat contra Tigranem. ille ve-
rò ubi Damascum venit, recens captam à Metello & Lollio,
properauit in Iudæam continuato itinere. huic legati facti sunt
obuiam, tam ab Hyrcano quàm ab Aristobulo, utriq; petentes
societatem & auxilium. & cum Aristobulus polliceretur cccc. talenta, nec
pauciora Hyrcanus, Scaurus Aristobuli promissa pratulit. is enim liberalis erat
& abundans pecunijs, & rogabat officium prestari facilius. alter verò pauper
erat ac tenax, & cum maiora quàm frater impetrare cuperet, tamen non satis
bona fide polliceri videbatur. Nam difficilius erat expugnare urbem, adeò mu-
nitam & validā, quàm profugos repellere & Nabathæorū turbā, præsertim
non valde ad id bellum gerendum animatam. Ob has igitur causas accepta ab
hoc pecunia obsidionem soluit, denunciāns Aretā, ut recederet, ni pareat decla-
randus hostis Ro. po. Et Scaurus quidem Damascum reuersus est: Aristobulus
verò cum magno exercitu contra Aretam & Hyrcanū profectus est: & cōgres-
sus cum eis apud locum quem Papyronem nominant, prælio vicit casis circiter
septem millibus hostium, inter quos etiam Caphalio frater Antipatri cecidit.

Dona Scauro data.

Aristobulus contra
Aretam & Hyrcanū
proficiscitur.

C A P. V.

Quomodo Aristobulus & Hyrcanus apud Pompeium de
regno disceptauerunt.

Pompeius in Syriam
venit, eiq; Aristobu-
lus in signe donum
mittit.

NON multo autem post, cum Pompeius Damascum venisset, &
obiret Cælesyriam: præsto fuerunt ei legati ex vniuersa Syria &
Ægypto atque Iudæa. misit enim ad eum in signe donum Aristobu-
lus, vitem auream D. talentorum. meminit autem huius mu-
neris etiam Strabo Cappadox his verbis: Venit & ex Ægypto
legatio, cum corona facta ex aureorum quatuor millibus: & ex Iudæa siue vitis,
siue hortus, quod opus *Τετραλίον* id est delectamentum vocabatur. hoc donum vidi-
mus etiam nos Roma dedicatum in Jouis Capitolini templo, cum inscriptione
Alexandri Regis Iudæorum: estimabaturq; quingentis talentis. fertur autem
missum à dynasta Iudæorum Aristobulo. Paulo post iterum venerunt ad eum
legati, Antipater pro Hyrcano, Nicodemus pro Aristobulo: qui etiam accusa-
bat eos, qui acceperant pecuniam, primum Gabinus, deinde Scaurus, ille ccc.
hic quadringenta talenta, hos quoque inimicos ei faciens. qui cum iussisset eis
ad se

Antipater Hyrcani,
Nicodemus Aristobu-
li legati ad Pompeiū.
Hedio & Rufinus
Cap. 5.

ad se disceptatorem venire, in eunte vere copijs ex hybernis reuocatis in Damascenum agrum profectus est: obiterq; arcem in Apamia diruit, quam Antiochus Syriacus munierat: & Ptolemai Mennai ditionem cōsiderauit, viri noxij non minus quam fuerat Dionysius Tripolitanus qui securi percussus est, affinitate etiam ei consunctus. mille tamen talentis iste redemit se à supplicio, qua Pompeius erogauit in stipendia militum. excidit etiã castellum Lysiada, cuius tyrannus erat Silas Iudæus. trāsiens deinde per Heliopolim & Chalcidem, superatq; medio monte in Cœlesyriam veniens, à Pella Damascum se contulit. ibi & Iudæos audiuit & eorum principes, qui inter se dissidebant Hyrcanus & Aristobulus, sicut gens ipsa ab utroq; aiebant enim se nolle esse sub Regibus, quod patrium institutum habeant, ut sui Dei pareant sacerdotibus. hos autem duos esse quidem è Sacerdotum genere, sed velle principatum gentis in aliam formam traducere, ut eam in seruitutem subigant. Hyrcanus autē querebatur, quod cū maior natus esset, priuaretur prerogatiua ab Aristobulo: & minimã portionem regionis sibi relictam, cetera à fratre usurpata per vim omnia. hunc etiam & terra incursare finitimos, & in mari habere piratarum receptacula. nec enim impulsurã fuisse gentem ad defectionem, nisi turbarum concitator esset, atq; natus ad violentiam. Attestabanturq; illi hac dicenti plus quam mille ex Iudæorum optimatibus, quos Antipater ad hoc induxerat. Alter contra excidisse eum è principatu aiebat ob propriam ignauia, quod natura ad nihil esset minus idoneus quam ad obeunda negocia, & ideo venisse eum in publicum contemptum apud sua gentis homines. Se verò necessario principatum assumpsisse, metuentem ne is migraret in aliam familiam. appellatione verò uti, qua & pater ipsius Alexander usus sit. & in testimonium citabat quosdam iuuenes fastuosos, exosos omnibus propter purpureas vestes, capillitij curam, & phaleras ornamentaq; cetera: qui hoc cultu tanquam ad pompam, & non ad iudicium venerant. Pompeius verò his cognitis, & improbata Aristobuli violentia dimisit eos placide: promittens se venturum in eorum ditionem quàm primum inspexisset res Nabathæorum. interim iussit eos quietos esse, comiter habens Aristobulum, ne is alienatus intercluderet ei transitus. nec tamen ullam apud eum iniuit gratiam. non expectatis enim Pompeij promissis profectus est ad oppidum Delium, & inde in Iudæam se contulit.

An. mudi 3902.
Ante Christum
natum 62.
Arx in Apamia di-
ruta.
Ptolemæus Mennæus
pecunia multatus.

Aristobulus & Hyrcanus à Iudæis apud Pompeium accusati.

Aristobuli corã Pompeio apologia.

Hedio & Ruffinus
Cap. 6.

CAP. VI.

Quo stratagemate Pompeius castella occupauerit.

Ua re offensus Pompeius, assumpto exercitu quem in Nabathæos parauerat, & excitis à Damasco ceteraq; Syria copijs auxiliariis, alijsq; Romanis legionibus qua ductum eius sequebatur, contra Aristobulum mouit. Ut verò praterita Pella & Scythopoli peruenit Coreas, ubi Iudæa mediterranea versus est initium, inuenit elegantem arcem in montis vertice sitam Alexandrium. eò quia refugisse Aristobulum intellexerat, accersuit illum ad se per nuncios. ille verò multis suadentibus, ut caueret bellum à Romanis, descendit: & cum de iure principatus cum fratre disceptasset, permissu Pompeij rursus in arcem se recepit. idq; iterum & tertio fecit, simul spe regni Pompeio obsecundans, & omnia eius imperata se facturum simulans, simul redeundo in arcem se muniens, & apparatus bellicos faciens, metu ne ad Hyrcanum transferretur dominium. Iubente

Pompeius in Aristobulum mouet.

Aristobulus ex arce ad Pompeium descendit.

Ecc autem

An. mudi 3903. autem Pompeio, ut traderet sibi castella, & praefectis de ea re propria manu scriberet, non tradituris alioquin: paruit quidem, sed egré ferens secessit Hierosolyma quasi ad certum bellum se preparaturus. nec multo post Pompeio ducenti contra eum exercitum in itinere venit nuncius e Ponte, Mithridatem a filio suo Pharnace occisum esse significans.

CAP. VII.

Hierosolymitani portas Romanis claudunt.

P cum prima castra habuisset apud Hierichuntem, ubi palmetae sunt praestantissima, & opobalsamum provenit inter unguenta precipuum, incisus acuto scrupo fruticibus succi in modum scattens, mane sequenti movit inde versus Hierosolyma. Tum vero Aristobulus ante actorem poenitens obviam ei venit: & oblati pecunijs etiam intra Hierosolyma eum admittens, rogabat ut omisso bello quicquid vellet pacatè ageret. Pompeius vero data petenti venia, mittit Gabinium cum militibus in urbem ad accipiendam pecuniam: qui tamen re infecta redijt, exclusus & vacuis manibus, militibus Aristobuli pactum irritum facientibus. Ea res vehementer Pompeio movit stomachum, & additis Aristobulo custodibus ipse ad urbem properat, caetera quidem probe munitam, tantum a septentrionali latere iniurijs expositam. Circuit enim ea parte vallis lata & profunda templum ambiens, quod muro valido e saxo structo cingitur.

Gabinio pecuniam Pompeio ab Aristobulo promissam exactuò portæ clauditur.

Hedio & Rufinus Cap. 8. Pompeius Hierosolyma oppugnat.

CAP. VIII.

Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat.

N T V S autem erat dissidium, urbanis quid opus esset factò non consentientibus. nam quidam censebant urbem Pompeio dendam: Aristobuli vero factio excludi eum iubebat & bellum parari, eo quòd illum haberet in vinculis. hi praevenientes altero templum occupant, & preciso ponte qui in urbem ferebat, ad bellum se expediunt. at illi intromisso exercitu tradiderunt Pompeio urbem & regiam. ille Pisoni legato suo misso eo cum parte exercitus & vrbis & regia commisit custodiam: ipse vicinas templo domos aliaq, propinqua adificia muniebat. & primum conditiones pacis eis obtulit: quas cum non admitterent, omnia qua circum erant oppugnationi paravit, Hyrcano alacriter suppeditante quicquid usus posceret. Pompeius vero a Septentrionali templi latere, quod maxime erat oppugnationi obnoxium, admovit milites. erant autem hac quoque parte turres altae, & fossa manu facta, praeter profundam vallem qua templum cingebat. nam etiam versus urbem abrupta erant omnia, sublatò ponte, qua parte Pompeius erat. cum suo contubernio. erigebantq, quotidie magno labore aggerem Romani, cadentes circumqua, arbores, quod opus ubi perfectum est, egré completa fossa propter immensam altitudinem, ad motis machinis a Tyro aduectis quatiebat templum saxi missilibus. sed nisi patrius nobis mos esset per ocium septimum queng, diem exigere, nò potuissent absoluere aggerem vetatibus aduersarijs. prohibere enim vim inferentes lex permittit, sed opus facientem, hostem impedire nos non sinit. quod ubi animadverterunt Romani, Sabbatis neq, eminus inessebant telis Iudaos, neq, manus cum eis conferebant: tantum erigebant aggerem & turres, machinasq, admovebant, ut eis postridie aduersus nos uti possent. Facile est autem vel hinc discere, quanta pietate Deum colamus, & quam obseruantes legum

Hierosolyma Pompeio partim tradita, partim obiecta.

Pompeius templum oppugnare parat.

simus,

simus, quãdoquidem oppugnationis terror nihil obfuit, quominus solennia peragerentur sacrificia, bis per singulos dies mane & circa nonam horam super altari immolantibus nostris Sacerdotibus, ac ne in extremo quidem discrimine sacra intermittentibus. etenim capto templo tertio demum mense, die ieiunij, CLXXIX. Olympiade, C. Antonio, M. Tullio Cicerone Coss. hostis quidem irrumpeus iugulabat omnes obuios: illi verò nihilominus sacris operabatur, neq; metu mortis, neque iam casorum multitudine absterri, passuri quicquid liberet victori potius quam deserturi altaria, aut aliquid omissuri prescriptum patrijs legibus. quod autem hac non fabula sit in pietatis laudem conficta, sed rei veritas, attestantur omnes qui res à Pompeio gestas conscripserunt, & in his Strabo ac Nicolaus, Romanaq; conditor historia T. Liuius. Nam concussa turri maxima crebris arietis ictibus, collapsaq; & secum ruinam trabente muri proximi, certatim infuderunt se hostium agmina. sed primus euasit per ruinas Cornelius Faustus Sylle filius, sequente cohorte militum. mox alia parte Furius centurio cum suis manipularibus: & inter utrunque Fabius & ipse centurio cum manu suorum valida. Omnia autem erant plena cadibus, & Iudaeorum alij à Romanis confossi cadebant, alij mutuis vulneribus nonnulli per abrupta semet ipsos iactabant, aut subiectis in ades ignibus concremabantur, non sustinentes spectare quae patrabantur ab hostibus. ceciderunt è Iudaeis duodecim millia, Romanorum per pauci desiderati sunt. Captus est Absalomus, patruus simul & socer Aristobuli. Lasa etiam est non mediocriter templi religio, humanis antehac nec vestigijs penetrati nec oculis. Introgressus est enim in illud Pompeius, & unà cum eo non pauci alij, & inspexerunt quae nefas est videre, nisi solis. Sacerdotibus. cumq; intus essent ex auro mensa & candelabrum & pocula, & odoramentorum magna copia, praeterea in thesauris sacra pecunia circiter talentorū duo millia, nihil horum pra pietate attigit, sed hic quoque sui similis fuit, & nihil commisit indignum ceteris virtutibus. Sequenti verò die iussis purgare templum aditus, & instauratis legitimis sacrificijs pontificatum Hyrcano reddidit, tum propter alia ipsius officia, tum quia tota regione habitantibus Iudaeis autor fuit, ne arma pro Aristobulo sumerent. deinde belli concitatores securi percussit: Faustog; & alijs qui primum conscenderunt, digna premia persoluit. Et Hierosolyma quidem Pop. Rom. fecit stipendiaria, urbes verò quas eorum ciues sibi subiugauerant in Coelesyria, ademptas illis iussit proprio parere praesidi: & totam gentem prius elatam rebus prosperis, contraxit intra veteres terminos. Gadara deinde paulo antè diruta instaurauit in gratiam liberti sui Gadarensis Demetrii. reliquas verò, Hippon, Scythopolim, Pellam, Dion, Samariam, Marissam, Azotum, Iamnam, Arethusam suis restituit habitatoribus: easq; in mediterraneis, praeter varijs bellis dirutas. Maritimas verò Gazan, Joppen, Dora, Stratonis turrim, quae ab Herode magnificè condita, & portubus atque templis exornata, Casarea mutato nomine appellata est: has omnes Pompeius liberare esse iussas provincia contribuit. Quorum omnium malorum causa fuere Hierosolymitanis Hyrcanus & Aristobulus inter se dissidentes inuicem. nam tum primum libertatem amisimus subiecti Romanorum imperio: & regionem de Syris bello captam reddere ipsis coacti sumus: & insuper plus quam decem millia talentorum breui tempore à nobis Romani exegerunt: & regnum quo prius pontificale genus honestabatur, ad plebeios translatum est homines. Sed de

An. mudi 3903.
Ante Christum
natum 61.

Iudaei solennia sacrificia expeditionis tempore peragunt.
Templum captum.

E Iudaeis duodecim millia cadunt.

Pompeius templum ingressus nihil attigit
Alias cap. 9.

Pompeius Hyrcano Pontificatum reddit.

Hierosolyma Ro. po. stipendiaria.

Gadara instaurata.

Vrbes Iudaeis ademptae.

An. mudi 3903.
Ante Christum
natum 61.
Scaurus Cœlesyriae
Præfectus.

*his suo loco dicemus. Caterum Pompeius Cœlesyria usq; ad Euphratem amnem
& Egypti terminos Scauro tradita cum duabus Romanis legionibus, ipse in Ci-
liciam abiit Romam properans; abduxitq; secum Aristobulum vinctum cum
duabus filiabus & totidem filiis.*

CAP. IX.

Scaurus bello aggressus Aretam, foedus Antipatri
suasum cum eo ferijt.

Hedio & Rufinus
Cap. 9.

*S*CAURO autem ad Arabia Petram profecto cum exercitu, &
quia difficilis ad eam aditus esset, circumvicinos agros popu-
lante, militibusq; fame laborantibus, Antipater iussu Hyrcani
frumentum ex Iudæa & alia necessaria eis præbebat: mis-
susq; ad Aretam legatus à Scauro, eo quod hospes esset, persua-
sit etiam illi pecunia numerata vastationem agrorum redimere sponsor factus
pro trecentis talentis. atq; his conditionibus hoc bellum finitum est, non minus è
Scauri quam ex Aretæ sententia.

CAP. X.

Alexander à Gabinio victus, in quodam castello oppugnatur.

An. mudi 3904
Ante Christum
natum 60.
Hedio & Rufinus
Cap. 10.
Anas 11.

*L*IQVANTO autem post Alexandro Aristobuli filio Iudæam
incurSIONIBUS vexante, imperator Gabinus è Roma venit in
Syriam. is & alia multa memoratu digna gessit, & contra Ale-
xandrum expeditionem suscepit, Hyrcano iam non valente ei
resistere, & de muris Hierosolymorum reficiendis cogitate, quos
Pompeius detecerat. sed ab hoc conatu per Romanos cohibitus est. At Alexan-
der peruagando regionem multos Iudæos armauit: collectisq; prope decem ar-
matorum millibus, & mille quingentis equitibus, munitionibus firmauit Ale-
xandrium castellum, iuxta Coreas situm, & Macharuntem in finibus Ara-
bum. contra eum venit Gabinus, præmisso M. Antonio cum alijs ducibus. atq;
ita Romani coniuncti cum Iudæis in officio manentibus, quorum duces erant Pi-
tholaus & Malichus, assumptis etiam Antipatri auxilijs, occurrerunt Alexan-
dro, sequente cum reliquo exercitu Gabinio. tum ille recepit se propius Hieroso-
lyma, ubi conferto prælio Romani occiderunt hostiũ circiter tria millia: nec pau-
ciores capti sunt. tum Gabinus veniens ad Alexandrium, inuitabat conclusos
ad pacem, veniam præteritorum pollicendo. & cum multi hostium extra castel-
lum stationem haberent, Romani eos adorti sunt, ubi multis casis egregiam ope-
ram nauauit M. Antonius. Itaq; Gabinus relicta ad oppugnationem parte ex-
ercitus, ipse reliquam Iudæam perlustrabat: & quot quot inueniebat vrbes diru-
tas, adificari iubebat. atq; hoc pacto instaurate sunt, Samaria, Azotus, Scythopop-
olis, Anthedon, Raphia, Dora, Marissa, Gaza, & alia non pauca: idq; man-
dante Gabinio, quarũ posthac habitatio tuta permãsit, cum antè longo tempore
deserte fuissent. His ita per regionem dispositis, reuertitur ad Alexandriũ: & cũ
intenderetur oppugnatio, per legatos veniam petijt Alexander, offerens castella
Hyrcaniæ & Macharuntem, & postremo Alexandrium: qua Gabinus diruit.
Cumq; Alexandri mater ad eũ venisset, qua Romanis fauebat, marito eius & reli-
quis liberis Romæ asseruatis, impetrauit ab eo quicquid petijt. moxq; dispositis
eius rebus, deduxit Hyrcanũ Hierosolyma, curaturũ templũ & suũ Sacerdotiũ.
deinde cõstitutis quinq; iuridicis cõuentibus, in totidem æquales partes totã pro-
uinciam

Castella muniuntur.

Gabinus aliquot yr-
bes dirutas, in Iudæa
redificari iubet.

Hedio & Rufinus
Cap. 11.
Alas 12.
Alexandrium & alia
castella diruta.
Alexandri mater.

Quinq; conuentus
iuridici in Iudæa.

vinciã distribuit: ita ut alij iurapeterent Hierosolyma, alij Gadara, Amathun-
tem alij: quarti verò Hierichuntem, quinti Saphoram, quod est Galilæa oppi-
dum: sicq̃ liberati dominis sub optimatum gubernatione debebant.

An. mūdi 3904
Ante Christum
natum 60*

CAP. XI.

Aristobulus Romæ vinculis elapsus, rursus in Iudæa captus à
Gabinio Romam remittitur.

AETERVM cum Aristobulus Roma profugus reuersus esset in
Judaam, & conaretur Alexandrium recens dirutum denuò
munire, Gabinus misit eò milites ducibus Sisenna, Antonio, &
Seruilio, qui eum locum occupari nõ sinerent, & darent operam
ut ipsum comprehenderent. nam multi Iudeorum ad eum pro-
pter nominis celebritatem confluebant, nouarũ rerum auidi: siquidem & Pitho-
laus Hierosolymorum præfectus cum mille armatis ad eum transfugit. alioqui in
eo confluxu multi fuere non satis armis instructi. Aristobulus verò volens occu-
pare Macharuntẽ, tales dimisit ut inutiles ad moliendum aliquid, assumptisq̃
tantum armatorũ octo millibus, illuc contendit. quos affecuti Romani vicerunt
egregiè. quãuis enim repugnantes aliquantisper impressione facta coegerunt ter-
ga vertere, occisis eorũ circiter quinq̃ millib. reliqui verò dissipati, ut quisq̃ po-
tuit salutẽ sibi quasuerunt. Aristobulus tamen plus mille secũ trahens perfugit
Macharuntẽ: muniebatq̃ id castrũ, & quãuis rebus afflictis, benè sperare nõ de-
stitit. Sed nõ ultra biduum sustinere potuit oppugnationẽ, et multis acceptis vul-
neribus captiuus cum Antigono filio, qui ei fugæ comes fuerat, ad Gabinium ad-
ductus est. atq̃ ita reslãte fortuna rursus remissus Romã in vinculis est habitus,
postquã regno & Pontificatu potitus est annis tribus cum dimidio, vir in ea di-
gnitate magnificus & magnanimus. Liberos tamen eius dimisit senatus, cum ex
Gabinij literis cognouisset, promissum hoc eorum matri, dum castella traderet:
qui mox in Judaam reuersi sunt. Porro Gabinio paranti expeditionem in Par-
thos, & iam Euphratem traicenti, mutata sententia visum est Ptolemaum in
Ægyptum reducere, sicut alias indicatũ est. In hac quoq̃ expeditione ab Anti-
patro adiutus est frumento, armis & pecunijs: & illius consilio Iudæi qui Pelusi-
um accolunt, ceu custodes Ægypti aditus, in societatem pertracti sunt. Caterum
reuersus ex Ægypto deprehendit Syriam labore disidijs & tumultibus. Aristo-
buli enim filius Alexander, denuò inuasit per vim Principatu multos Iudæo-
rum ad defectionem impulit: collectoq̃ magno exercitu regionem obeundo, inter-
ficiebat Romanos quotquot adipisci potuit, reliquos in montem Gariz, im-
compulsos obsedit. Gabinus verò hoc in statu Syriam offendens, Antipatrum
propter notam viri prudentiam præmittit ad tumultuatores, si fortè posset ad
sanio rem mentem reductis persuadere, ut meliora sequantur consilia: quod il-
le sedulo fecit, & multos reduxit ad officium. Alexandro verò potiri non po-
tuit. is enim habens secum triginta Iudeorum millia, ausus est occurrere Ga-
binio, & collatis signis decernere ad montem Itabyrium: quo pralio desiderata
sunt ex acie Iudæica decem millia. Tum victor constitutus Hierosolymitanis re-
bus ex Antipatri sententia, contra Nabathæos profectus, hos quoque prosti-
gat vno pralio. nobiles etiam Parthos Mithridatem & Orsanem ad se pro-
fugos remisit, sparsa rumore quod aufugissent in patriam: tantisq̃ rebus gestis
Romam reuertens Crasso prouinciam tradidit. De his autem Pompey &

Hedio & Ruffinus
Cap. 12.
Alias 13.
Aristobulus Roma
reuerfus Alexandriũ
denuò munire cona-
tur.

Aristobulus à Ro-
manis vincitur in
prelio.

Aristobul' captiuus
cum Antigono filio
Romam remittitur.

Aristobuli liberi di-
missi.

Antipater Gabinium
Ptolemaum in Æ-
gyptũ reducentem
adiuuat.

Alexander Aristo-
buli filius Principatum
inuadit.

Alexander à Gabinio
victus.

Nabathæi profligati.

Mithridates, Or-
sanes.

An. mūdi 3911. *Gabinij contra Iudaos expeditionibus scribit Nicolaus Damascenus & Strabo Cappadox, nihil ab altero discrepans.*
Ante Christum natum 53.

CAP. XII.

Crassi contra Parthos ducentis per Iudæam iter, & sacrilegium.

Hedio & Ruffinus
Cap. 13. al. 14.
Marcus Crassus in
Parthos mouet, pecuniam Hierosolymis ex templo auferit.

An. mūdi 3911.
Ante Christum natum 53.

Crassus iuramenti
dati violator.

Templi Hierosolymitani diuitiæ vnde.

Strabo Cappadox.

RASSVS autem expeditionem contra Parthos parans in Iudæam peruenit, & pecuniam sacram quam Pompeius non attigerat, duo millia talentorum abstulit, totoq; reliquo auro, cuius summa accedebat ad octo talentorum millia templum spoliauit. Tulit etiam trabem ex auro solidam, trecentas minas pendentem. Mina autem apud nos constat duabus libris cum dimidia. Hanc trabem ei tradidit sacerdos sacri thesauri custos Eleazarus, non pro malicia: nam erat vir bonus & iustus: sed cum concreditam haberet aulaorum templi custodiam, ex hac trabe pendentium, quorum admiranda pulchritudo erat & apparatus preciosissimus: videretq; Crassum totum esse in colligendo auro, timens omnibus templi ornamentis, trabem hanc redemptionem pro omnibus ei dedit: cum prius eum iureiurando obstrinxisset, nihil aliud loco moturum, contentum eo quod ipse traderet, aestimatum plurimis aureorum millibus. Hæc trabs inserta erat trabi caua lignea, quod ceteris omnibus ignotum solus sciebat Eleazarus: Crassus tamen & hanc pro reliquo templi auro accepit, & mox violato iureiurando totum quantum intus erat egeffit. Nec est mirandum tantas diuitias in nostro templo fuisse, cuius Deum cum omnes ubiq; terrarum Iudæi venerentur accollant, tam ex Europa quam ex Asia longo tempore huc eas contulerant. Nec ad uactationem conficta est prædicta summa, nec caret testibus: sed cum alij multum Strabo Cappadox attestatur nobis his verbis: Mithridates autem misit in Coum insulam qui afferrent sibi inde pecuniam quam Cleopatra Regina ibi deposuerat, & Iudæorum octingenta talenta. Nobis autem nulla est publica pecunia, præter hanc Deo sacram: & satis apparet quod hanc Iudæi ex Asia in Coum deportauerunt metu belli Mithridatici. Non est enim verisimile eos qui Iudæam habitabant, habentes urbem adeo munitam & templum, pecunias in Coum misisse. Sed nec Alexandrinos Iudæos hoc fecisse est credibile, quibus nihil erat à Mithridate periculi. Idem Strabo alibi testatur Syllam quo tempore in Graciam traiecit gesturus bellum contra Mithridatem & Lucullum, misisse Cyrenem agitatam seditionibus gentis nostræ, quæ orbem terrarum repleuerit sic enim scribit. quatuor erant genera in Cyrenensium urbe, ciues, agricola, inquilini, & quarti Iudæi. hoc iam in omnes urbes subrepsit, nec est facile inuenire locum in urbe habitabili, quem recepta semel non obtineat. nam & Ægyptus & Cyrene, utpote eisdem solita parere dominis, aliæq; multa regiones horum ritus admiserunt: aluntq; congregationes Iudæorum maximas, tempore colitas, & utentes institutis domesticis. Per Ægyptum sanè etiam colonia sunt eius gentis, absq; eo quod Alexandrina urbis magna pars eis assignata est. habet etiam proprium magistratum qui suæ gentis res administret, & controuersias ex iure dirimat, & contractus atq; pacta rata habeat, non aliter quam fit in absoluta Republica. Inualuit itaq; hæc gens in Ægypto eò quod antiquitus originem inde habeat, & facile migretur eò propter vicinitatem. In Cyrenaicam verò regionem inde transit ut conterminam, quemadmodum etiam Iudæa est, vel potius partem olim regni Ægyptij. Hæc Strabo. Ceterum Crassus rebus arbitratu

tratu suo compositis, Parthorum ditionem inuasit: ubi cum omnibus copijs perit: sicut alias narratum est. Cassius autem in Syriam fugiens occupata ea resistebat Parthis, propter recentem victoriam excursantibus: & cum venisset Tyrum, inuisit etiam Iudaeam. Vbi Taricheas primo impetu cepit, & ferme xxx. millia captiuorum abduxit. Pitholaum quoque qui Aristobuli partes fovebat interfecit hortante Antipatro, qui plurimum apud eum poterat, & maximam inter Idumaeos auctoritatem habuit. apud quos duxit uxorem illustri inter Arabas loco natam, Cypron nomine, ex qua quatuor ei nati sunt filii, Phasaelus & Herodes qui postea regnavit, & Iosephus atque Pheroras, & filia Salome. Hic Antipater etiam alios dynastas hospitio sibi coniunxit & amicitia, sed maxime Arabem, apud quem & liberos deposuit, dum bellum contra Aristobulum gereret. At Cassius reparatis copijs ad Euphratem se contulit, ibique Parthis se opposuit, quemadmodum & ab alijs scriptoribus est memoria proditum.

An. mudi 3911.
Ante Christum
natum 55.
Crassus in Parthia
perit.
Cassius Parthis ref.
sit.

Antipatri vxor &
filij.

An. mudi 3917.
Ante Christum
natum 47.

CAP. XIII.

Pompeij fuga in Epitum, & Scipionis aduentus in Syriam.

ALIVANTO autem post Caesar occupata Roma, & Pompeio una cum senatu ultra mare Ionium fugato, solutum vinculis Aristobulum decreuit in Syriam mittere, additis ei duabus legionibus, quo facilius ordinaret provinciam. sed is breui frustratus est sua spe quam ex accepta à Caesare potestate conceperat, à Pompeianis veneno sublatus, & à Caesarianis funeratus. Corpus autem eius diu melle curatum iacuit, donec Antonius id in Iudaeam remissum mandauit reponi in Regum conditorijs. Scipio verò iussu Pompeii securi percussit Alexandrum Aristobuli filium, eo quod aliquando contra Romanos rebellauerat. & hic quidem apud Antiochiam affectus est supplicio. fratres verò eius ad se recepit Ptolemaeus Mennaeus dynasta Chalcidis quae sita est in monte Lybano. nam misso Philippione filio Ascalonem ad uxorem Aristobuli, iussit eam cum eo mittere ad se Antigonum filium & filias, quarum alterius Alexandra amore captus Philippio duxit eam coniugem. deinde verò occiso prius eo Ptolemaeus ipse duxit Alexandram, & germanorum eius curam habere non destitit.

Hedio & Ruffinus
Cap. 14. al. 15.

Aristobulus vinculis solutus, veneno tollitur.

Hedio & Ruffinus
Cap. 15. al. 16.
Caedes filij Aristobuli.

CAP. XIII.

Caesaris in Aegyptum expeditio, & quam fideli Iudaeorum, opera adiutus sit.

POST Pompeij autem obitum & victoriam Caesaris, bellum ei gerenti in Aegypto multis in rebus usus fuit Antipater Iudaeorum gubernator, idque mandato Hyrcani. Mithridate enim Pergameno adducente auxilia, nec valente transire per Pelusium, & circa Ascalonem harente, Antipater ei se adiunxit cum armatis Iudaeorum tribus millibus, egitque cum Arabum primatibus ut & ipsi venirent auxilio: eiusque potissimum opera è tota Syria auxilia contracta sunt. nam certatim opem tulerunt Caesari Iamblichus dynasta & Ptolemaeus eius filius, & Tholomaus Sobemi filius Libanum montem incolens, & urbes penè uniuersae. Mithridates verò motus è Syria castris peruenit Pelusium, & non receptus ab eius loci hominibus urbem oppugnauit. Vbi precipuam operam nauauit Antipater, primusque deiecta quadam muri parte aditum. Cateris irrupentibus in urbem

Hedio & Ruffinus
Cap. 16. al. 17.
Antipater Caesari ex
Syria milites cōscribit.

Antipater Mithridati in capiendo Pelusio operam nauat.

An. mudi 3917. in urbem aperuit. & Pelussum quidem sic captum est. Antipatrum autem & Ante Christum natum 47. Iudaei Aegyptij in Oniz regione ab Antipatro Caesari confociati. Memphitis in Aegypto.

in urbem aperuit. & Pelussum quidem sic captum est. Antipatrum autem & Mithridatem properantes ad Caesarem transitu arcebant Iudaei Aegyptij, qui regionem qua Onia dicitur incolunt. Hos Antipater ut tribules in partes suas traduxit, maximè cum ostendisset Hyrcani Pontificis literas, in quibus rogabantur, ut amicos se praeberent Caesari, eumq; com meatibus iuarent & rebus exercitui necessarijs. Qui moti auctoritate Antipatri ac Pontificis libenter praeuerunt. quod ubi audiuerunt qui Memphim accolunt, & ipsi Mithridatem accersuerunt, & ille eò profectus hos quoq; adiunxit suis partibus.

CAP. XV.

Antipatri res gestae, & cum Caesare amicitia.

Constitutus Aegyptiorum & Mithridatis ad Delta.

DOSTOQUAM autem ventum est ad Delta quod vocant, conflavit cum hoste circa locum qui castra Iudeorum dicitur. Curabat autem dextrum cornu Mithridates, sinistrum Antipater. In ea pugna Mithridatis cornu inclinatum est, videbaturq; cladem accepturum, nisi maturè praefer fluminis ripam accurrens cum suis Antipater, qui iam aduersarios prostrigauerat, exemptis socijs periculo, Aegyptios iam vincentes coegisset terga vertere: qui adeo fugientibus institit, ut castra quoq; hostium caperet: aduocato etiã in praeda partem Mithridate, quem insectando hostem longè à tergo reliquerat. Is ex suis octingentos de-

Aliàs Cap. 18. Mithridates Antipatrum apud Caesarem laudat.

Hyrcanum Caesari in Pontificatu confirmat, Antipatrum ciuitate Romana donat.

siderauit, Antipater non plus quinquaginta. Mithridates verò de his Caesarem per literas certiore reddidit, ingenuè fassus Antipatrum & salutis sibi causam fuisse & victoria: ita ut Caesar & tunc eum collaudauerit, & postea toto eo bello in rebus periculosissimis eius forti opera usus sit: in quibus certaminibus etiam vulnera accepit. Quamobrem finito tandem bello classe deuectus in Syriam Caesar magnos honores contulit, tam in Hyrcanum quem confirmauit in Pontificatu, tam in Antipatrum quem ciuitate Romana & immunitate donauit. Nonnulli verò aiunt Hyrcanum ipsum huic expeditioni interfuisse, & in Aegyptum venisse. Attestatur mihi Strabo Cappadox, ex auctoritate Asiny sic scribens:

scribens: Postquam Mithridates in Ægyptum inuasit, & cum eo Hyrcanus Judaorum Pontifex. Idem Strabo alibi ex autoritate Hypsicratis sic scribit: Mithridatem primo solum venisse. accitum deinde ab eo Ascalonem gubernatorem Judææ Antipatrum tria millia militum ei adiunxisse, & eiusdem hortatuceteros dynastas socia arma contulisse, in hisq; Hyrcanum Pontificem. Hac Strabo. Eodem tempore etiam Antigonus Aristobuli filius ad Casarem veniens, questus est de patris infortunio, quod propter ipsum veneno extinctus esset Aristobulus, & frater suus a Scipione securi percussus. rogabatq; ut sui miseretur. paterno principatu eiectione. Præterea Hyrcanum accusabat & Antipatrum, quod per vim principatum gentis gererent, nec abstinere ab ipsius iniurijs. Antipater verò causam suam egit diluens obiecta crimina: Antigonumq; seditionis & novarum rerum studiosum esse coarguit. commemorabat etiam quantum proximo bello laborasset pro Casare, ipsum verborum suorum testem adducens. Aristobulum autem merito Romam victum pertractum, perpetuum hostem & inimicum populi Romani. Fratrem verò huius convictum latrocinij debitas pœnas Scipioni dedisse, & non per iniuriam oppressum. Tum Casar oratione Antipatri motus Hyrcanum Pontificem declaravit, Antipatro dynastiam quamcunque ipse optaret obtulit, & procuratorem insuper Judææ declaravit.

An. mudi 3919.
Ante Christum
natum 45.
Strabo.
Afinius.
Hypsicrates.

Antigonus Aristobu
li filius apud Casarem
Hyrcanum & An
tipatrum accusat.

Antipater obiecta
crimina diluit.

Antipater Judææ
Procurator decla
ratus.

CAP. XVI.

Cæsaris literæ & Senatusconsulta de Iudæorum amicitia.

HYRCANO verò etiam patria mœnia restituere permisit, roganti hanc gratiam. iacebant enim usq; ad id tempus, ex quo à Pompeio fuerant diruta. deditq; hac de re in urbem literas ad consules, ut decretum hoc scriberetur in Capitolio: cuius senatusconsulti exemplum sic habet. L. Valerius L. F. Pr. retulit ad senatum. Idibus Decembribus in aede Concordiæ, præsentibus L. Coponio L. F. & C. Pappiano Quirino, de his quæ Alexander Jasonis, Numenius Antiochi, Alexander Dorothei, legati Iudæorum viri optimi & socij nostri petierunt, renouantes veterem erga populum Rom. benevolentiam: qui phialam & clypeum ex auro argumetum societatis attulerunt, æstimationis aureorum quinquaginta millium. & literas petierunt ad liberas ciuitates ac Reges, ut per regiones eorum atq; portus secure possint iter facere. Placuit igitur senatui eos in amicitiam & societatem recipere, & omnia quæ petierunt concedere, et allatum clypeum accipere. Hac acta sunt Hyrcani Pontificatus & principatus anno nono, mense panemio. Quin & ab Atheniensibus honor habitus est Hyrcano, quasitis beneficiis: miseruntq; ad eum decretum scriptum in hanc sententiam. Sub Iudice & sacerdote Dionysio Asclepiadis, Panemi mensis luna vigesima, oblatum est ducibus decretum Atheniensium, Agathocle principe: de quo Eucles Menandri Alimusius scriba retulit Munychionis undecima, concilio Iudicum facto in theatro: suffragia collegit Dorotheus summus sacerdos & assessores ex populo. Dionysius Dionysiu dixit: Quoniam Hyrcanus Alexandri Pontifex Iudæorum ac ethnarcha perpetua tam publice quam priuatim ciues nostros benevolentia prosequitur, nullam bene merendi occasionem prætermittens: & quotquot Atheniensium vel propter legationes, vel propter priuata negotia illuc deueniunt, acceptos comiter, deducendos etiam curat in reditu, idq; multorum constat testimoniis:

Hedio & Ruffinus
Cap. 17. al. 18.

Hyrcanus Hierosoly
mis Casare permit
tente, mœnia resti
tuit.

Senatus consultum
Romanorum de re
nouando federe
cum Iudæis.

An. mudi 3917.
Ante Christum
natum 53.
Ab Atheniensibus
honor Hyrcano ha
bitus.

Fff visum

An. mūdi 3911.
Ante Christum
natum 53.

visum est nunc Theodosio Theodori referente, & populum de huius viri virtute commonefaciente, quam propensus sit ad bene merendum de nostris civibus, honorare hunc virum virtutis ergo corona aurea iuxta legem, ponere ei effigiem auream in templo Demi & Charitum: & praconis voce promulgari eam coronam in theatro Liberalibus dum nova tragedia aguntur, & Panathenais & Eleusinijs, & in gymnicijs certaminibus: curaque esse nostris ducibus, ut dum ille in amicitia nostra perseverat, ut quicquid in honorem eius & gratiam pro favore & meritis excogitauerimus, exsequantur sedulo: quò perspicua sit omnibus populi nostri erga bonos viros gratitudo ac benevolentia, & huiusmodi honoribus plures ad bene merendum de nobis inuitentur. Eligi etiam legatos idoneos ex omni Atheniensium numero qui ad illum decretum hoc perferant, hortenturque ut acceptis his honoribus certet nobiscum beneficijs. & haecenus de collatis à populo Romano & Atheniensi in Hyrcanum honoribus.

Hedio & Rufinus

Cap. 18.

Cæsar è Syria proficiscitur.

Antipater in Iudæa novarum rerum cupidus compescit.

Porrò Cæsar ordinatis rebus Syria cum classe profectus est. Antipater autem deducto Cæsare in Syriam reuersus ante omnia disiecta per Pompeium mœnia restituit, & obeundo provinciam novarum rerum cupidus compescit, tum minis agens tum consilijs. Fore enim ut si Hyrcano contenti sint Principe, feliciter degant fruendo suis quisque possessionibus: sin novas sibi spes polliceantur, & lucra ex rebus turbatis captent, se quidem pro Præside habituros dominum, Hyrcanum verò pro Rege tyrannum, tum Romanos atque Cæsarem acerbos hostes pro Principibus. Hos enim nequaquam laturos mutari aliquid ex his qua ipsi constituerint. atque his monitis ille regionem totam composuit.

CAP. XVII.

Antipater ex filijs suis Herodi Galilææ, Phasaelo Hierosolymorum regimen committit, & quòd Sex. Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddidit.

Aliàs Cap. 20.
Antipater Phasaelo Hierosolymorum, Herodi Galilææ regimen committit.
An. mūdi 3922.
Ante Christum natum 42.

ÆTERVM cum Hyrcanum stupidum ac segnem animaduerteteret, Phasaelum è liberis suis natum maximum Hierosolymis & circumuicina regioni ducem constituit, Herodi secundo Galilæam curandam commisit, etiam tum admodum adolescenti, nec excedenti annum quintumdecimum. quod tamen illi nihil obfuit, sed quia fuit generoso ingenio praditus, confestim occasione inuenit quomodo posset virtutem suam ostendere. Comprehensum enim Ezeciam primum latronem, & caterorum ducem Syria fines incursare ac pradare solitum, affecit supplicio cum multis latrocinij socijs: quod eius factum magnam ei apud Syros conciliauit gratiam, nihil magis cupientes quam repurgari tandem regionem à prædonibus. Decantabant igitur eum hoc nomine per vicos & oppida, ut autorem pacis & fruendi secure possessionibus. Quin & Sex. Cæsari per hoc factum innotuit: cognato magni Cæsaris & tum administranti Syriam. quapropter etiam Phasaelus excitatus est ad emulationem fraternæ gloria, nolens virtutis laude haberi inferior: nihilque magis studuit, quam gratiofus esse apud Hierosolymitanum populum, omnia negocia publica per se obeundo, & in eis cum magna gratia versando, nec abutendo potestate ad cuiusquam iniuriam. quo factum est, ut Antipater haud secus quam si Rex esset à tota gente

Ezechiâ primum latronem cum socijs Herodes supplicio afficit.

Sex. Cæsar administrator Syriæ.

Phasaeli Reipublicæ forma.

gente coleretur, & in tali haberetur honore, qualis non dedeceret dominū. Nec tamen rebus tam secundis more caterorum hominum deprauatus est, quò minus Hyrcano fidem seruaret atq; amicitiam. Caterum optimates Iudeorum videntes eum cum filijs tantopere crescere, tam favore gentis, quàm Hyrcani pecunijs & percipiendis ex Iudaea redivis, malignè erga eum affecti erant. iam enim amicitiam contraxerat cum Romanis imperatoribus, & persuaso Hyrcano ut pecuniam eis mitteret, ipse huius muneris sibi usurpauit gratiam. Misit enim tanquam de proprio, & non quasi ab Hyrcano acceptam. Hac Hyrcanus audiens adeò nihil curabat, ut gaudere etiam factò videretur. Sed maxime terrebat Iudeorum primates violentum ac audax Herodis ingenium & tyrānidis cupidum, aduenteq; Hyrcanum apertè iam incusabant Antipatrum. Quousq; tandem dissimulabis qua geruntur quotidie? an non vides Antipatrum cum filijs succinctos principatus opib. tibi verò prater inane regni nomen nihil fieri reliquum? Sed caue ista nescias, neue te securum putes, incolumitatis tua atq; regni iuxta negligens. neque enim procuratores tuos amplius agunt: noli falli hac opinione: sed iam ex professo dominationem exercent. nam Herodes & etiam cum plerisque alijs interfecit, contemptis nostris legibus, qua hominem quantumuis scelestum non sinunt affici supplicio, nisi prius damnatum ex sententia iudicum. iste verò hoc ausus est, prius quàm à te potestati hanc acciperet. Tandem Hyrcanus his auditis motus est. accenderunt autem eius iram matres etiam eorum quos Herodes necauerat. nā ha per singulos dies in templo non desinebant precibus suis tum Regem tum populum obtundere, rogantes ut Herodes coram confessu Iudicum facti sui rationem cogere tur reddere. Per motus igitur his hominem ad iudicium & dicendam causam euocat. at ille praesto fuit praemonitus tamen à patre, ut nō priuati more, sed cum comitatu ad se tuendum idoneo veniret. Ergo ordinatis Galilae rebus, quemadmodum existimabat sibi conducere, mediocrè sed tamè sufficientem sibi manum adiunxit in itinere, ne vel Hyrcanum terreret si plures adduceret, vel ipse sine tutela subiret iudicij periculum. Quin et Sex. Caesar praeses Syria scripsit ad Hyrcanum ut eum absolueret, minis, si contra fecisset, additis. Quod quidem facile ab illo impetratum est, ne qua tristiore iudicum sententia feriretur, quandoquidè amabat eum nō secus atq; filium. Cumq; constitisset antè iudicium unà cum suis, omnes sunt attoniti, nec quisquam eorum qui absentem accusauerant, ausus est hiscere: sed haerebant inopes consilij. Tum vnus quispiam Sameas nomine, vir iustus, & ob hoc inuictus terroribus, assurgens sic exorsus est: Equidè iudices, tuq; Rex, nec ipse vnquā viden quēquā qui ad causam apud nos dicendā vocatus ad hunc modum cōparuerit, nec vos puto posse proferre huiusmodi quempiam: sed quisquis haecenus apud hunc confessum iudicandum se praeiuit, humilis venit & habitu timentis periculum, ac captantis misericordiam, atratus & promisso capillitio. at bonus iste Herodes cadis reus & tam graui obnoxius crimini, adstat hic purpuratus & crine bello composito, cum armatis stipatoribus: ut si capitalem iuxta leges sententiam in eum tulerimus, nobis maletatis ipse euadat illata vi legibus. Verum isti non succenseo quòd maiorem incolumitatis suae quàm legum rationem habeat, sed vobis magis & Regi qui hanc ei concessistis licentiam. Scitote tamen potentem esse Deum, & quod iste quem nunc in Hyrcani gratiam legibus eripitis, & vos aliquando & Regem ipsum puniet. Nec vanus fuit vates. nam Herodes

An. mudi 3927.
Ante Christum
natum 42.
Antipater et si in
magno honore habitus,
Hyrcano tamen fi-
dem seruat atque
amicitiam.
Antipater Hyrcani
pecunijs Romanos
sibi deuictos, Iu-
daeos verò iniustos
reddidit.

Antipatrum & He-
rodem apud Hyrcanum
Iudei accusant.

Herodes in Ius voca-
tus cum comitatu
comparat.

Sext. Caesar ad Hyrcanum
ut Herodem absolueret, scribit.

Sameas è Iudicibus vnus,
Hyrcano reliquisq; Iudicibus
cedè ab Herode imminenti
prædicit, cuius rei veritatem
postea euentus comprobauit.

An. mūdi 3922. *regnum adeptus omnes illos Iudices & Regem quoq; sustulit, excepto uno Sa-*
AnteChristum mea, hunc enim in honore habuit propter iustitiam, & quia post obsessa urbe ab
natum 42. Sameam Herodes in honore habet.

Herodes ab Hyrcano
admonitus fuga sibi
consult, & in iudicio
amplius non com-
paret.

Alias Cap. 21.
Sex. Cæsari Herodes
pecuniam numerat,
Cælesyriæ præfectus
Hierosolyma inua-
dit, sed Antigoni pa-
tris, & Phasaeli fra-
tris hortatu obfidio-
nem soluit.

Hedio & Rufinus
Cap 19.
Hyrcani ad Cæsarem
legati
Iudæis à Romanis,
Asiæ & Europæ Re-
gibus magnus ho-
nos habitus.

Iul. Cæsar. apud A-
lexand. inscriptione
columnæ aere, quod
Iudæi Alexandrinæ
ciuitatis ius habeat,
attestatur.
Senatusconsulta &
decreta Iulij Cæsa-
ris de honoribus,
priuilegijs, præemi-
nentijs, libertatibus,
& immunitatibus
Iudæorum.

Herode ac Sasio, admittendi Herodem autor fuit populo, negans propter pecca-
ta eos posse dominationem illius effugere: sicut suo loco dicitur. Porro Hyrcanus
animaduertens Iudices propensiores ad damnandum Herodem, rem in sequen-
tem diem distulit, & clam eum admonuit, ut fuga sibi consulere. non enim esse
remedium aliud. atq; ita ille secessit Damascum, quasi Regem fugiens: cumq;
conuenisset Sex. Casarem, & res suas in tuto collocasset, palam præ se tulit quod
non esset compariturus si denuò citaretur ad Iudices. Illi verò indignabantur, &
conabantur Hyrcanum docere, quòd in ipsius perniciem hac omnia tenderent:
qui non ignorabat quidem eos vera monere, sed nihil expedire poterat per igna-
niam & amentiam. Caterum cum Sex. Casar accepta pecunia Herodem præfe-
cisset Cælesyria, vehementer timuit ne ille contra se duceret. nec eum sua fefellit
opinio. Iratus enim quòd iussus sit causam dicere, veniebat cum exercitu: sed pa-
tris ac fratris occursum & precibus cohibitus est quòd minus inuaderet Hierosoly-
ma, placantium eum & rogantium, ut terruisse contentus, re ipsa laderet nemi-
nem, nè ue ulterius aduersus autorem suæ dignitatis procederet. Debere etiam
eum non tam meminisse quòd citatus sit, quam quòd absolutus etiã, & gratiam
habere quòd nihil triste passus abierit incolumis. Cogitãdum quoq; quam peri-
culosa sit belli alea, & quòd Deus arbitrato suo his vel illis annuat victoriam:
atq; eo minus tum eam esse sperandã, quando non solum contra Regem suum & al-
tozem bellum moueat, verum etiã bene meritum, ipse nulla affectus iniuria. nam si
quid illi nunc obijciat, nõ ipsius esse culpã sed consultorũ non honorũ, qui et opini-
onem crudelitatis concilient. Paruit his monitis Herodes, ratus sufficere sibi ad
futuras spes quòd potentiã genti declarauerit. atq; eo tũ in statu res fuerunt Iu-
daica. Caterum Casar Romã reuersus expeditionem parabat in Africã contra
Scipionem & Catonem. tum Hyrcanus per legatos eum rogauit, ut confirmaret
cæptam societatem & amicitiam. Nunc videtur mihi operæ precium per censere
omnes honores genti nostræ à Romanis imperatoribus habitos, & inita cum eis
fœdera, ut uniuersis notum sit, quòd tam ab Europa quàm ab Asia Regibus ob-
seruati fuerimus propter fidem ac fortitudinem. Quoniam autem multi nos
odio habentes non credunt de nobis Persicarum vel Macedonicarum rerum
scriptoribus, quòd ea monumenta non ita peruulgata sint, apud nostrates serua-
ta & alios quosdam barbaros, certè Romanorum decretis contradicere non po-
terunt. nam hæc & publicè dedicata sunt in urbibus, atq; etiam in Capitolio, &
columnis insculpta sunt aereis. Quin & Iul. Cæsar apud Alexandriã attestatus
est Iudæis inscriptione columna aere, quòd Alexandrina ciuitatis ius habeant.
quare his argumentis usus sum. apponam etiam senatusconsulta & decreta
Iulij Cæsaris, quæ ad Hyrcanum & nostram gentem attinent. C. Iulius Cæsar imp.
& Pont. max. dictator iterũ. Sidoniorum magistratibus, senatui & populo sa-
lutem. Si valetis benè est, ego quidem & exercitus valemus. Mitto vobis exem-
plum tabula, qua ad Hyrcanum Alexandri filium, Iudæorum ethmarcham ac
Pontificem attinet, ut in publicis vestris monumentis reponatur, inscriptũ gra-
cis & latinis literis in aere tabula. Est aut hoc. Iulius Cæsar imp. iterum & Pont.
max. de consilij sententia decreui. Quoniam Hyrcanus Alexandri filius Iu-
daus & nunc & præteritis temporibus tam pacè quàm bello bonam ac fidelem
operam

operam in nostris negotijs prestavit, sicut ei multi imperatores attestati sunt, & An. mudi 3922.
 in proximo Alexandrino bello in auxilium venit cum M. D. militibus, & ad Mi- Ante Christum
 thridatem à me missus virtute cessit nemini: has ob causas Hyrcanum filium natum 42.
 Alexandri & eius liberos et hñarchas Iudaorum esse iubeo, & pontificatum Ju-
 daorū perpetuo retinere more patrio, esseq; ipsum & filios eius nostros socios, &
 re in amicorū nostrorum recipi numerū. Iura quoq; omnia pontificalia habere
 ipsum & filios decerno. & si qua controuersia exorta fuerit de Iudaica discipli-
 na, iudicium penes ipsum esse. ad hac nec hyberna militi debere, nec pecunias ab
 eo exigi. C. Caesaris consulis, placita, concessa, decreta, sic habent: ut filij principa-
 tum gentis Iudaorum, & donata sibi loca possideant: ut pontifex ipse ac ethnar-
 cha Iudaorum iniuriam passis adsit: utq; ad Hyrcanum Alexandri filiū Iudeo-
 rum pontificem mittantur legati acturi de societate & amicitia. dedicariq;
 aream tabulam hac continentem in Capitolio, & apud Tyrum, Sidonem, Asca-
 lonem, in templis, inscriptam Romanis atq; Græcis literis: utq; hoc decretum
 apud omnes omnium urbū quæstores ac magistratus publicetur, quò pro ami-
 cis habeantur, & legatis eorum hospitia præbeantur, & decreta hac ad omnia
 loca mittantur. C. Caesar, imperator, dictator, consul, honoris, virtutis, & beni-
 gnitatis causa, concessit in commodum S. P. Q. Romani, Hyrcanum Alexandri
 filium, eiusq; filios Pontifices ac Sacerdotes esse Hierosolymorum totiusq; gen-
 tis, iure quo & maiores eorum hoc Sacerdotium gesserunt. C. Caesar quantum
 Coss. decreuit habere & munire Hierosolymorum urbem, & gubernare eam
 Hyrcanum filium Alexandri pontificem Iudaorum ac ethnarcham secundum
 suam voluntatem, et ut Iudæis secundo locationis anno de redditibus eorum
 subducant, immunesq; sint ab angarijs & vectigalibus. C. Caesar imp. iterum,
 statuit ut singulis annis tributa pendant Hierosolymitani pro sua ciuitate,
 Ioppe excepta, absque anno septimo, quem Sabbaticum nominant, quoniam in
 eo, neq; fructus arborum colligunt, neq; seminant: utq; in Sidone secundo quoque
 anno tributum reddant quartam partem satorum: & ad hac Hyrcano eiusq;
 filijs decimas persoluant, sicut hætenus eorum maioribus. Utq; nullus vel præ-
 ses, vel dux, vel legatus in finibus Iudaorum auxilia colligat: neve militibus li-
 ceat pecunias ab his exigere, vel hybernorum vel quocunque alio nomine: sed
 sint immunes ab omnibus molestationibus. Quæcunque etiam postea paraue-
 runt vel emerunt, his omnibus fruantur. Ioppen præterea quam ab initio ha-
 buerunt Iudæi, dum in populi Romani amicitiam reciperentur, placere ipsorum
 esse quemadmodum antea. Tributa quoque eius oppidi habere Hyrcanum
 Alexandri filium cum suis filijs, tam ab eius agri aratoribus, quam vecti-
 galium portus nomine, & eorum qua Sidonem exportantur, annua modio-
 rum **XXMDC LXXV.** excepto anno septimo, quem vocant Sabbaticum, in
 quo neque arant, neque de arboribus fructus colligunt. Vicos item quos in
 Magno campo Hyrcanus & sui maiores ante eum possederunt, placet Sena-
 tui eundem Hyrcanum & Iudæos etiam nunc habere, iure quo & antea ha-
 buerunt. Manere etiam iura qua ab initio inter Iudæos & eorum pontifices
 fuerant, & quæcunque beneficia à S. P. Q. R. concessa. Præterea eodem iure li-
 cere illis uti & in Lydda. Loca etiam, agros, habitationes, quas pro amicitia
 Reges Syria ac Phœnices per donationem populi Romani possederant, placere se-
 natui, ut Hyrcanus Iudaorum ethnarha habeat. esseq; ius Hyrcano eiusq; filijs,

An. mūdi 3922.
Ante Christum
natum 42.

Et legatis ab eo missis ludos, et gladiatores spectandi inter senatores sedentibus. Vtque quotiescunque postulauerint à Dictatore aut Magistro equitum in Senatum introducantur, et responsum eis omnibus intra decem dies reddatur, si quid à senatu decretum fuerit. C. Caesar Imp. III. Cos. V. perpetuus dictator, huiusmodi verba fecit de iure Hyrcani Alexandri filij Pontificis Iudaorum ac ethnarcha. Quandoquidem mei antecessores imperatores testimonium redderunt Hyrcano Iudaorum pontifici Iudaisque, tam in prouincijs quam apud S. P. Q. R. et hoc nomine S. P. Q. R. ei gratias egit, æquum est nos quoque horum meminisse, et dare operam, ut Hyrcano ac Iudaorum genti filiisque Hyrcani à S. P. Q. R. pro suo erga nos fauore gratia referatur. C. Iul. Cos. Patrianorum magistratibus S. P. Q. R. Accesserunt me in Delo Iudaei et quidam de colonijs Iudaorum, presentibus etiam vestris legatis, et indicauerunt mihi decretum, quo vetatis eos uti patrijs sacrificijs et ritibus. mihi verò non placet talia decreta aduersus amicos nostros et socios fieri, vetarique eos viuere suis moribus, et conferre pecunias in epulas ac sacrificia, quandoquidem nec Roma hac facere vetantur. Nam C. Caesar Cos. in edicto quo interdixit in urbe sodalitia, hos solos neque pecunias conferre, neque conuiuia parare vetuit. Ego quoque cum alia sodalitia interdixerim, hos solos sino iuxta patrios mores ac leges conuenire. Quapropter æquum est etiam vos, si quod decretum fecistis contra amicos nostros et socios, id abrogare propter eorum virtutem et erga nos beneuolentiam. Post mortem autem Caesaris M. Antonius, P. Dolabella Cos. aduocato senatu et introductis Hyrcani legatis, retulerunt de eorum postulatis, et amicitiam cum eis renouauerunt, et quicquid petierunt senatusconsulto eis decretum est. Dolabella etiam acceptis ab Hyrcano literis scripsit per uniuersam Asiam, et prima eius prouincia ciuitati Ephesiorum, in hunc modum. Dolabella Imperator Ephesiorum magistratibus S. P. Q. S. Alexander filius Theodori, legatus Hyrcani pontificis ac ethnarcha Iudaorum mihi retulit de ciuibus suis quod militare non possint, eo quod neque armagestare, neque iter facere eis fas sit diebus Sabbatis, neque vitum more patrio possent sibi querere. Quamobrem ego quoque quemadmodum alij ante me imperatores immunes eos volo à militia, permittoque, ut patrijs utatur moribus, conuenientes sacrorum causa, sicut leges eorum postulant, et conferentes in offerenda templo sacrificia. voloque, ut hac ipsa scribatis per urbes prouincia singulas. Atque Dolabella Hyrcano per literas roganti gratificatus est. L. autem Lentulus Cos. pro sententia dixit: Iudaeos ciues Romanos templa Iudaica habentes et facientes, Ephesi pro tribunali religionis ergo esse immunes à militia pronunciani duodecimo calendas octobris. Multa itaque exstant et alia huiusmodi senatusconsulta et imperatorum decreta ad Hyrcanum et gentem nostram aliasque urbes, et rescripta de iure nostro ad prouinciarum praesides, de quibus propter hac, qua hoc loco inseruimus, credere facile est his, qui nostra scripta candidè lecturi sunt. Quando enim tam manifesta argumenta exhibuimus nostra cum populo Romano amicitia, ostensis aereis columnis et tabulis in Capitolio nunc usque durantibus, duraturisque in posterum, omnia hic apponere superuacaneum ac molestum duximus, existimantes neminem fore tam difficilem, ut de re tot decretis comprobata dubitet, ac non potius ex his etiam de ceteris cõiecturam faciat nos vera dicere. Satis ergo iam declarata sit qua per ea tempora nobis cum populo Romano intercessit amicitia et societas. Incidit autem

Hyrcani legatos M. Antonius & P. Dolabella in Senatum introducunt.

Dolabella Ephesiorum ciuitati scribit.

L. Lentulus Consul pro Iudaeis sententiam dicit.

Conclusio Iosephi de Decretis.

tem eisdem temporibus tumultus in Syria ex causa huiusmodi. Cecilius Bassus vnus e Pompeianis per insidias interfecto Sex. Casare ipse occupauit prouinciam cū legionibus. Quo facto magnū bellū exortū est circa Apamiam, Casarianis du-
 cibus contra eum venientibus cum equestribus ac pedestribus copijs: ad quos et Antipater misit auxilia cum filijs, memor beneficiorum acceptorum à Casare, ideoq; repetendas pœnas ab eius interfectore iustū existimans. Id bellū dum tra-
 hitur, Marcus venit Sexti successor, et interim Casar ab his qui cum Cassio et Bruto coniurauerant in Senatu occiditur, exactis in principatu suo tribus an-
 nis cum dimidio, sicut et ab alijs scriptoribus memoria proditum est.

An. mūdi 3922.
 Ante Christum
 natum 42.
 Cecilius Bassus Sex.
 Casarem interficit.

Marcus Sexti succes-
 sor in Syria.
 Casar à Cassio &
 Bruto occisus.

CAP. XVIII.

Cassius afflictis Iudæis in super octingenta talenta ab eis exigit.

BELLO deinde civili post cadem Casaris exorto, consularibus alijs aliò discurrentibus ad parandos exercitus, Cassius in Sy-
 riam venit, occupaturus eum, qui circa Apamiam erat, exerci-
 tum: solutaq; obsidione tam Marcum quam Bassum in suas par-
 tes pertraxit: obeundoq; ciuitates comparabat arma et milites,
 tributa etiam exigendo grauias. sed maximè Iudæam affixit, plus quàm septin-
 gentis argenti talentis imperatis. Tum Antipater res ubiq; turbatas videns, par-
 tem eius pecunia duobus filijs exigendā committit, partem Malicho sibi parum
 amico, partem quibusdam alijs: et primus Herodes ex Galilæa quantum impe-
 ratum erat asserens, maximam apud Cassium gratiam inijt. prudens enim illi
 videbatur consiliū, iam tum Romanorum alieno sumptu captare beneuolen-
 tiam. Sub alijs autem procuratoribus ipsæ ciuitates venum dabantur unà cum
 suis habitatoribus: quarum quatuor erant præcipue, Gophna, Emaus, Lydda,
 Thamna. nam earū plebes Cassius hasta subiecit. adeò autem exacerbatum erat,
 ut etiam Malichum interfecturus fuerit, nisi Hyrcanus per Antipatrum cen-
 tum talentis de suo missis, furorem eius lenisset. At ille post Cassij discessum maxi-
 mè insidiatus est Antipatro, per huius mortem Hyrcani dominationi securita-
 tem se paraturum existimans. nec tamen latuerunt Antipatrum eius consilia.
 nam cum hoc sensisset ultra Iordanem profectus copias colligebat tum ex indige-
 nis, tum ex Arabibus. Verum Malichus vir callidus inficiabatur insidias, de-
 ierans apud Antipatrum et filios, quòd, Phasaelo Hierosolymorum præsidium
 tenente, Herode verò habente armorum custodiam, ne in mentem quidem sibi
 vnquam tale aliquid uenerit. et videns non succedere quod proposuerat, recon-
 ciliatus est Antipatro, Marco Syria presidente. qui postquam intellexit res no-
 uas in Iudæa molitum Malichum, minimum absuit quin eum interficeret,
 quem tamen Antipatri precibus donauit incolumem.

Hedio & Rufinus
 Cap. 20.
 Cassius in Syriam ve-
 nit, & plus quàm se-
 ptingenta argenti ta-
 lenta à Iudæis exigit.

Herodes Cassium ex
 Galilææ pecunia sibi
 deuincit.

Malichus Antipatro
 insidiatur, deierat &
 eidem reconciliatur.

An. mūdi 2923.
 Ante Christum
 natum 41.

CAP. XIX.

Malichus per insidias Antipatrum veneno tollit.

SED Antipater imprudens seruauit Malichum, ut se perderet. nam Cassius et Marcus coacto exercitu Herodem totius Cœle-
 syria ducem fecerunt, attributis ei naualibus, equestribus, et pe-
 destribus copijs, regnum etiam polliciti post finitum bellum quod
 tum gerebant contra Antonium et iuniorem Casarem. Ma-
 lichus vero tum maximè timens Antipatrum, decreuit e medio tollere corru-
 ptoq; pincerna Hyrcani, apud quem ambo epulabantur, veneno necauit homi-
 nem,

Cassius & Marc⁹ He-
 rodem Cœlesyria
 ducem faciunt.

Malichus Antipatru
 veneno necari procu-
 rat.

An. mūdi 3923.
Ante Christum
natum 41.

nem, & assumpta armatorum manu suscepit ciuitatis gubernacula. Caterum postquam Herodi ac Phasaelo innotuerunt structa in parentem insidia, indignantibus illis Malichus strenue pernegauit omnia. atque hic fuit finis Antipatri, viri iusti ac pijs, & patria amantiissimi. Ex filijs autem alter Herodes confestim volebat patris mortem ulcisci, & cum exercitu aggredi Malichum: sed Phasaelo grandiori magis placuit dolo circumuenire hominem, ne videtur ciuile bellum incipere. itaque accepta Malichi satisfactione simulauit se credere, non esse illum paterna necis conscium: seq̄, vertit ad excolendum monumentum quod patri struxerat. Interim Herodes veniens Samariam, eamq̄, nimis afflictam offendens, refouere eam cepit, & iura reddendo controuersias ciuium dirimere. non multo autem post instante Hierosolymis festo, & ipse venit in urbem cum militibus: quem Malichus metuens Hyrcano suasit ne eum intrare permitteret: id quod Hyrcanus fecit, pratexens nefas esse sanctis populi ceremonijs profaniam turbam superinducere. at Herodes contempta obnunciatione noctu urbem ingressus est, & Malichum vehementer perterruit. at ille solitarum artium non immemor palam lacrymabundus conquerebatur de Antipatri tanquam amici interitu, clam uero parabat sibi satellitium. quare visum est Herodis amicis simulationem hanc non coarguere, sed ad uitandam suspicionem vicissim comiter tractare Malichum.

CAP. XX.

Herodes iussu Cassij Malichum dolo interficit.

ATTAMEN Cassio de patris obitu significauit per literis: & ille qui non ignorabat mores Malichi, rescripsit ut ulcisceretur parentis iniuriam: clam etiam mandauit tribunis apud Tyrū agentibus, ut adessent Herodis iustis conatibus. Cumq̄, capta à Cassio Laodicia, simul ad eum iter facerent afferentes coronas & pecuniam, Herodes expectabat daturum esse illic pœnas Malichum. at ille circa Tyrum Phœnices suspitione concepta, maiora moliri cogitauit: & quia filius eius obses in ea urbe seruabatur, decreuit eam ingredi, & furtim illum in Iudeam abducere: & occupato contra Antonium Cassio, gente ad defectionem concitata, sibipsi principatum eius acquirere. Sed consilijs eius fortuna aspirare noluit, & Herodes homo callidus intellecto eius proposito, pramisso famulo quasi ad parandā cenam, quia comites omnes inuitauerat, re autem uera ad tribunos, iussit eos Malicho cum pugionibus occurrere. illi uero egressi, & nacti eum prope urbem in littore, confoderunt hominem. quo facto Hyrcanus adeo est attonitus, ut obmutuerit. tandem egrè ad se reuersus percontabatur Herodem, quid hoc rei esset, & quis interfecisset Malichum. & audito factum esse iussu Cassij, laudauit facinus. malum enim virum fuisse, & insidiatorem patria. atque ita Malichus pro oppresso Antipatro pœnam persoluit debitam. Porro Cassio profecto è Syria, apud Iudeam tumultus exoritur. Felix enim relictus cum militibus Hierosolymis, in Phasaelum fecit impetum, & populus arma corripuit. Herodes uero ad Fabium profectus est Damasci præsidentem, & uolens fratri succurrere, morbo prepeditus est: donec Phasaelus per se superato Felice, in turrim primum compulsus, incolunitatem deinde pactum abire passus est. quamobrem mox cum Hyrcano expostulauit grauiter, quòd post accepta à se multa beneficia, inimicis

An. mūdi 3924.
Ante Christum
natum 40.
Felix Hierosolymis
Phasaelum adoritur,
à quo tamen supera-
tur.

inimicis suis fauorem impenderet. nam frater Malichi tunc nō pauca castella occupauerat, & inter cetera Masadam longè munitissimum. Vt igitur conualuit Herodes contra hunc profectus, receptis omnibus castellis pactum incolumitatem dimisit.

An. mudi 3924.
Ante Christum
natum 40.

CAP. XXI.

Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repentem, Herodes profligatum, è Iudæa pellit.

RISTOBVLI autem filium Antigonum, qui conciliato sibi pecunijs Fabio exercitum comparauerat, Ptolemaus Mennæus adoptat propter affinitatem. hunc etiam Marion adiuuabat, apud Tyrios ope Cassij tyrannidem adeptus, per Syriam quoque tyrannidem exercens, dispositis in ea presidijs, atque etiã in Galilæa conterrina occupatis tribus arcibus. Sed has omnes Herodes illò profectus recepit, & presidarios Tyrios clementer dimisit, donatis ex his nonnullis propter beneuolentiam qua ciuitatem eorum prosequēbatur. His peractis occurrat Antigono, eumq; pralio superat, & vix extremos Iudææ fines ingressum inde profligat. Quamobrem reuertentem Hierosolyma coronistam Hyrcanus honorauit quàm populus. Iam enim gener per sponsonem ascitus erat in Hyrcani familiã, quò libentius eius tutelam suscepit, ducturus Alexandri Aristobulo geniti filiam, Hyrcani verò ex filia neptem, ex qua postea pater factus est filiorum trium & duarum filiarum. Duxerat autem etiam antè uxorem è suis popularibus Dorem nomine, ex qua suscepit Antipatrum filiorum natu maximum.

Antigonū Aristobuli
filiū Ptolemæ Mennæus adoptat.

Herodes Antigonum
ex Iudæa expellit.

Herodes Mariam
Hyrcani ex filia neptem ducit.

Doris, Herodis vxor.

CAP. XXII.

Herodes in Bithynia occurrens Antonio pecunijs eum sibi conciliat, quo factum est, vt ille accusatores eius non admiserit.

ÆTERVM Cassio apud Philippos ab Antonio & Casare deuenito, Casar inde in Gallias, Antonius in Asiam, proficiscitur. qui ubi peruenit in Bithyniam, omnium gentium legationes habuit obuiam. Aderant & Iudæorum primates, Phasaelum & Herodem accusaturi: quasi in speciem solum regnaret Hyrcanus, re autem vera tota potestas esset penes hos fratres. Herodem verò Antonius in magno honore habuit, qui ad obiecta diluenda venerat, quo factum est, vt ne ad colloquium quidem aduersarios eius admiserit. id enim data pecunia Herodes impetrauerat. Progresso autem Ephesum praesto fuit legatio missa Hyrcani pontificis & gentis nostræ publico nomine, afferens coronam aureã, & rogans, vt quos Iudæos Cassius præter belli ius captiuos abduxerat, scriptis per prouincias literis in libertatem vindicaret: & agros per Cassiū ademptos genti restitueret. Quorū postulata Antonius aqua existimans, confestim scripsit Hyrcano & Iudæis, simulq; ad Tyrios misit decretum hanc sententiam continens. M. Antonius Imp. Hyrcano pontifici ac ethnarchæ Iudæorum salutem. Si valetis bene est, ego & exercitus valemus. Lysimachus Pausania, Iosephus Mennai, Alexander Theodori, legati apud Ephesum me conuenientes, eandem quam prius Roma legationem mihi exposuerunt, & noua hac tuo ac gentis nomine diligenter perfuncti sunt, declarantes quanta nos prosequaris beneuolentia. quare cognitam non tam ex verbis quàm operibus vestram amicitiam, & mores compositos ac pios, non complecti non possum. Ergo quoniam totam Asiam aduersarij nostri ac

Pecunia corruptus
iudex.

Hyrcani & Iudæorū
legatio Antonio coronam auream offerens, vt Iudæos à Cassio captos in libertatem vindicaret, rogat.

Antoniū Hyrcano de Cassij & Bruti rebus & morte scribit.

Ggg populi

An. mudi 3924. *populi Rom. incurſauerunt, nec ſacratibus locis, nec ciuitatibus parcentes, neque*
Ante Chriſtum *iurandum praſtitum ſeruantes: nos non tam priuatum noſtrum negotium*
natum 40. *agentes, quam ſuſcepta deſenſione Reipub. in diuini ſimul ac humani iuris vio-*
latores vindicauimus. Eorum enim facinus ſol ipſe auerſatus videtur, & in-
uitis oculis ſpectaſſe perpetratum ſcelus in Caſarem. Sed poſtquam impios eo-
rum conatus exceperit Macedonia, renouantes in eis locis priſcam gigantum
audaciam, & agitatam furoribus maleſcientiam quam circa Philippos exer-
cuerunt, occupatis opportunis locis & uſque ad mare montium vallo permuni-
tis, ut per unicam ceu portam pateret aditus, dijs ipſis eorum iniuſta molimina
damnantibus vicimus. & Brutus compulſus intra mœnia Philippenſium, ob-
ſeſſusq; à nobis, addidit ſe Caſſio ſocium exitij. qui poſtquam meritas pœnas dede-
runt, pace nos in poſterum fruituros ſperamus, & Aſiam conquieturam à bel-
lorum tumultibus. Iam enim noſtra opera vniuerſum Aſia corpus velut è graui
morbo recolligere ſe incipit. Cum igitur etiam de te cum tua gente augendo or-
nandoq; cogitem, cura mihi erit, quicquid in rem veſtram fuerit. edictum etiam
oppidatim propoſui, ut quotquot vel liberi, vel ſerui ſub haſta à C. Caſſio Caf-
ſianis ſue venundati ſunt, liberè dimittantur. Voloq; ut qua mea & Dolo-
bella benignitate vobis conceſſa ſunt, ea perpetuorata ſint. Tyrios quoque iu-
beo, ut iniuriam à vobis abſtineant, & quicquid de Iudaorum finibus occu-
pant, id totum reſtituant. Coronam autem quam miſiſti accepimus. M. An-
tonius Imp. Tyriorum magiſtratibus S. P. Q. S. Renunciatum eſt mihi Epheſi
ab Hyrcani pontificis ac ethnarcha legatis, agros ipſorum ditionis vos occupaf-
ſe, idq; factum quo tempore noſtri aduerſarij tenuerunt eam prouinciam. Quo-
nam igitur pro imperio bello ſuſcepto, iuſtitia pietatiq; proſpicientes vindica-
uimus in ingratos ac perfidos, volo etiam vobis pacem eſſe cum noſtris ſocijs:
& quicquid ab aduerſarijs noſtris accepiftis, habere vos non permittimus, ſed
iubemus vos prioribus dominis reddere. nemo enim eorum neque prouinciam
à Senatu accepit neque exercitum, ſed qua per vim corripuerunt, largiti ſunt
miniſtris ſuae violentia. quando igitur illi meritas pœnas dederunt, æquum cen-
ſemus, ut ſocij noſtri ea qua antè habuerunt, nemine vetante retineant: vosq;
ſi quos Hyrcani Iudaorum ethnarcha agros, poſtquam C. Caſſius bellum illicitum
in noſtra prouincia mouit, occupatiſtis, eos reddatis: nè ve ullã vim interpo-
natis, quo minus ad priſtinos dominos redeãt. quòd ſi aliquid iuris in eos praten-
ditiſtis, quàm primum ad ea loca venero integrum vobis erit ius veſtrum repe-
re, id quod etiam ſocijs noſtris per aquè integrum ſeruabimus. M. Antonius
Imp. Tyriorum magiſtratibus S. P. Q. S. Edictum meum ad vos miſi, quod
volo curetis referri in publicas tabulas literis Græcis & Latinis: & in loco
aliquo conſpicio proponi, ut legi poſſit ab omnibus. M. Antonius Impera-
tor ac triumuir dixit: Quoniam C. Caſſius hoc perturbato rerum ſtatu alie-
nam prouinciam & militem praſidiarium inuaſit, & ſociorum noſtrorum ſa-
cultates diripuit, & vaſtauit Iudaorum gentem amicam popu. Roma. inſolen-
tia eius armis noſtris perdomita, iudicijs atque edictis qua ille perpetravit corri-
gimus, ut ablata reſtituantur noſtris ſocijs. & ſiue corpora Iudaorum, ſiue bona
diuendita ſint, illa in libertatem, hac ad priſtinos reuertantur dominos. Qui ve-
rò contra edictum hoc noſtrum fecerit, pœnas daturus eſt: & qui inobedientia
conuicti fuerint, in eos pro rei dignitate animaduertere curabimus. Eodem ſerè
exemplo

M. Antonius Tyrio-
 rum Magiſtratibus
 ſcribit, & vt Hyrcano
 ac Iudæis regionem,
 bona, & libertatè ad-
 emptam reſtituerent
 iubet, ſaluſ tamen
 ſaluandis.

exemplo Sidonijs, Antiochensibus, & Aradijs scripsit: visumq; est hoc loco etiam hac inferere, argumento futura quanta providentia nos dignatus sit Romanus populus.

An. mudi 3924.
Ante Christum
natum 40.

CAP. XXIII.

Antonius in Syriam prouinciam veniens, Herodem cum Phasaelo tetrarchas constituit.

DOST hac autem in Syriam aduentante Antonio, Cleopatra in Cilicia facta illi obuiam, amoribus suis eum implicuit: quo tempore rursus centum à Iudaorum gente potentissimi venerunt ad eum, ut accusarent Herodem unà cum suis, electo ad hoc eloquentissimo quoque è suo numero. Iuuenum autem causam defendendam Messala suscepit, assistente sibi etiã Hyrcano, qui iam socer factus fuerat. Antonius verò audita utraq; parte apud Daphnen, sciscitatus, est ex Hyrcano, utra pars melius administraret rempublicam. Qui cum respondisset Herodem in hoc praestantior em esse, Antonius qui iam antè familiariter diligebat iuuenes propter paternum hospitium, quo tempore cum Gabinio agens patris eorum contraxerat amicitiam, hos ambos tetrarchas constituit, & Iudaorum eis committit gubernacula. Literas quoque in hoc scripsit, & ex eorum aduersarijs quindecim coniecit in vincula, occisurus etiã nisi intercessisset Herodis deprecatio: quamuis ne sic quidem cessauerunt à legatione reuersi. Sed rursus mille venerunt Tyrum, Antonium ibi praestolaturi, qui magna pecunia iam corruptus à fratribus, imperauit eius loci magistratus, ut in Iudaorum legatos nouatores rerum animaduerteret, & Herodi adiutor esset ad principatum parandum. Herodes verò ante urbem diuersantes in littore accedens, hortatus est eos, ut se subducerent: nam & Hyrcanus cum eis aderat: admonens quantum instaret periculum, si contendere pergerent: quod illi contempserunt. moxq; erumpentes in eos Iudaei cum indigenis partim trucidauerunt eos, partim sauciauerunt: reliqui verò domum refugientes posthac quieuerunt. Populo verò clamoribus agente contra Herodem, commotus ad iram Antonius iussit quos vinxerat interfici. Altero deinde anno Syriam occupauerunt Pacorus Regis filius & Barzapharnes Parthorum satrapa: quo tempore Ptolemaeus Mennai defunctus est. cuius in principatu successor filius Lysanias amicus factus est Antigono Aristobuli filio, conciliante satrapa qui multum apud eum poterat.

Hedio & Ruffinus
Cap. 21.
Cleopatra in Ciliciã
ad Antonium venit.
Herodes à centum Iu-
dæis apud Antonium
accusatus.

Antonius Phasaelum
& Herodem Tetra-
chas constituit.

Mille Iudæi Herodẽ
accusaturi Tyru con-
ueniunt, qui partim
trucidantur, partim
vulnerantur & fugan-
tur.

An. mudi 3925.
Ante Christum
natum 39.

CAP. XXIII.

Parthi Antigoni Aristobuli filium in regnum reducunt.

DEINDE mille talenta & quingentas mulieres Antigonus daturum se Parthis pollicitus est, si ab Hyrcano in illum regnum transferrent, & Herodem unà cum suis interficerent. qua tamen non dedit, sed Parthi nihilominus asserturi regnum Antigono, duxerunt versus Iudæam exercitum, Pacorus per maritima, satrapa per mediterranea. Pacorum excluserunt Tyri, sed Sidonij ac Ptolemaidenses intromiserunt. Ille aliam equitum in Iudæam speculatum promissit, iussam etiam adiutare Antigoni. eos ducebat pincerna Regius, & ipse Pacorus nomine. Adiungentibus autem se Antigono Iudæis Carmelum montem incolentibus, & paratis cum eo in hosticum inuadere, ille spem concepit posse se horum opera partem quandam regionis in potestatem redigere, qua Drymæ vocabatur:

Hedio & Ruffinus
Cap. 22.
Antigonus Parthis,
si ab Hyrcano in illũ
regnum trãsserrent,
pecuniã pollicetur.

Pacorus equites An-
tigono in Iudæã mit-
tit.

Iudæi Carmelũ mon-
tem incolentes, Anti-
gono sese adiungunt.

An. mūdi 3925.
Ante Christum
natum 39.
Pugna Hierosolymis
inter Antigonom &
Herodem.

Pentecoste.

Herodes cum hosti-
bus pugnat in subur-
bio.

Pacorus Parthorum
duca urbem ingressus
Phasaelo ut legatus
iret ad Barzaphar-
nem suadet.

Parthi Hyrcano &
Phasaelo insidias
struunt.

Et quibusdam eis occurrentibus persuaserunt usque Hierosolyma. Vbi adiungentibus se aliis iam multum aucti numero, aggressi sunt oppugnare regiam. moxque ferentibus opem his qui fratrum partes sequebantur, et pugna in foro conferta, repulerunt hostem iuvenes: eoque in templum compulsio, miserunt armatos quosdam in propinquas ades, ut eis essent presidio. in quos coortus populus, destitutos auxilio cum ipsis concremauit adibus. quam iniuriam paulo post Herodes ultius est, aduersarios adortus praelio, et multis interfectis ex illorum numero. Cumque quotidiana velitationes inter eos fierent, hostes expectabant conuenturas e tota regione turbas ad Pentecosten, quam vocant festiuitatem. Quae dies postquam illuxit, multa hominum millia circa templum congregata sunt, tam armatorum quam inermium: qui et templum et urbem occupauerunt, excepta regia. hanc enim Herodes seruabat cum paucis militibus. eius murum Phasaelus custodiebat: Herodes vero cum suorum cohortibus erupit in hostem agentem in suburbio: et egregia pugna edita coegit multa millia terga uertere, fugientia partim in urbem, partim in templum, partim etiam intra vallum quoddam in propinquo positum. in ea pugna et Phasaelus adiuuit nonnihil. Pacorus autem Parthorum dux cum paucis equitibus, rogante Antigono, in urbem ingressus est, pretextu quidem quasi seditionis compescenda gratia, sed re vera principatum illi astruere cupiens. quin postquam a Phasaelo occurrente exceptus est hospitio, suasisit ei, ut legatus iret ad Barzapharnem, insidias hoc pacto instruens. ille nihil suspicatus paruit, non probante hoc factum Herode propter barbarorum perfidiam, hortanteque, ut potius Pacorum et alios ad se uenientes opprimeret. Itaque profecti sunt in eam legationem Hyrcanus atque Phasaelus: et Pacorus relictis apud Herodem ducentis equitibus, ac decem liberis quos vocant, legatos deduxit. Ut vero in Galilaam ventum est, armati eis occurrunt, qui illis oppidis praerant: et Barzapharnes primum alacriter eos excipit donatque muneribus: deinde struere insidias incipit. Phasaelus vero cum suo comitatu deductus est in propinquum iuxta mare diuersorium. Vbi audito quod Antigonus mille talenta et quingentas mulieres Parthis esset pollicitus, suspectos iam habuerunt barbaros. quidam etiam nunciauit, noctu illis parari insidias, et clam adhiberi custodiam. Et certe cepissent eos, nisi expectassent donec relictis Hierosolymis Parthi Herodem caperent, ne his sublati ille praesentiens effugeret. id quod verum esse mox apparuit, conspectis custodibus. quare non defuerunt qui hortarentur Phasaelum, ut nihil amplius expectans conscenso equo se inde proriperet, praecipue Osilius, qui id secretum cognouerat e Saramalla Syrorum tunc ditissimo, et naues ad fugam offerebat. nam non longe mare aberat. at ille Hyrcanum et fratrem Herodem nolebat in periculo relinquere: sed accedens Barzapharnem negabat eum recte facere, qui agitaret eiusmodi consilia. Si enim pecunijs opus habeat, plures accepturum a se quam ab Antigono: et alioquin turpe esse legatos suam fidem secutos in fontes interficere. At barbarus hac audiens, deiebat non esse vera, et inani- bus eum turbari suspicionibus: moxque ad Pacorum abiit.

Parthi

Parthi Hyrcanum & Phasaelum captiuos abducunt.

Ubi profecto statim Parthorum quidam iniecerunt vincula Hyrcano & Phasaëlo, multum detestanti eorum periurium. ad Herodem autem missus eunuchus mandatum habebat, ut productum extra muros comprehenderet. Phasaëlus verò miserat nuncios. qui indicarent Parthorum perfidiam, quos quoniam hostes intercepterant, Herodes re cognita Pacorum adiit & Parthorum potentissimos, quasi aliorum dominos. qui cum scirent omnia, dolose dissimulabant: aiebantque oportere eum cum ipsis progressum extra regiam occurrere literarum latoribus: nondum enim eos esse comprehensos ab aduersarijs, sed aduentare significaturos quam benè Phasaëlo successerit. id Herodes non credidit, ut qui ex alijs de fratre capto audierat. quam eius suspicionem augebat Hyrcani filia, cuius filia ipsi desponsa erat: huius monitis, licet alijs contemnentibus libenter parebat, utpote mulieris cordatissima. Interim dum Parthi quid faciendum sit consultant, quòd non placeret apertè tantum virum aggredi, & rem in sequentem diem differunt. Herodes animaduersa eorum trepidatione, & magis etiam permotus nuncio de intercepto à Parthis fratre, utcunq; negarent alijs, appetente vespera decreuit ad fugam uti hac opportunitate temporis, neque diutius inter hostes cunctari in rebus tam dubijs. Assumpto igitur armatorum quos circa se habebat subsidio, & impositis iniumenta mulieribus, matre & sorore, & sponsa sua Alexandri filia nepte Aristobuli, matreque sponsa Hyrcani filia, & fratre natu minimo, famulitioque ac reliqua turba comitum, properabat versus Iudumam inscijs hostibus: ex quibus nemo erat tam ferreus, qui non tali rerum facie commotus fuisset ad misericordiam, feminis infantulos suos trahentibus, & cum lacrymis ac eiulatu relinquentibus patriam, & vinctos amicos, nec de se meliora sperantibus. Verùm Herodes obdurato contra sauientem fortunam petore, & ipse presenti erat animo, & comites inter eundem singillatim accedens hortabatur ne mœrori succumberent. hunc enim fuga officere, in qua sola salutis spes sit reposita. quibus verbis accensi, conabantur calamitati resistere. interim minimum absuit quin ipse sibi manus inferret, euerso vehiculo & matre adducta in mortis periculum: adeò & casus hic eum terruit, & metus ne inter has moras superueniret hostis insequens. iamque gladium strinxerat volens se percutere, cum interuentu proximorum est prohibitus, obstantium ne suos inimicorum iniurijs relinqueret. neque enim esse viri fortis, se vno in libertatem asserto amicos contemnere, partim igitur vi, partim pudore coactus desistere ab incepto facinore, refota matre, & pro tempore adhibitis remedijs, pergebat institutum cursum petens castellum Massadam quam maximis compendijs. in quo itinere non semel impugnatu à Parthis persecutoribus, semper victor discessit. Imò ne Iudæi quidem eo fugiente quieuerunt, sed sexagesimo ab urbe stadio illum aggressi in pugnam pertraxerunt. quibus victis & profligatis, quasi non ex necessitate, sed multo antè preparatus confluxisset, in eo loco ubi Iudæos vicit, postquam regno potitus est regiam condidit cum primis memorabilem, adiuncto etiam oppido, quod Herodium vocari voluit. Postea verò quam ad Resam vicum Iudumæ peruenit, occurrit ei frater Iosephus: ubi consultatum est inter eos quid facto opus esset, cum

An. mudi 3925.
Ante Christum
natum 39.
Hyrcanus & Phasaelus à Parthis capti.

Parthi Herodē que-
que comprehendere
cogitant, ipse verò re
cognita, ipsorum ma-
nibus effugio.

Herodes suos in fu-
ga consolatur.

Herodes vehiculo, in
quo mater erat, euer-
so sibi ipsi violentas
manus inferre cogi-
tat.

Herodes Massadam
petens, in itinere à
Parthis impugna-
tur.

An. mudi 3925. *tantam turbam secum traherent, etiam absq; milite conductio, Massada vero, ad quod castellum decretum erat confugere, tantam multitudinem non caperet. Maiorem igitur partem dimisit, numero supra nouem millia, iussis alijs alias per Idumeam salutem sibi quarere, additoq; viatico: expeditioribus autem quibusq; & suis intimis necessitudinibus assumptis in castellum ingressus est: depositisq; ibi cum suo comitatu mulieribus, quorum omnium numerus ad octingentos pertingebat. quod ibi & frumentum & aqua & reliqua omnia necessaria suppeterent, ipse properauit ad petram Arabia. Caterum ubi dies illuxit, reliqua quidem omnia Hierosolymitanorum bona direpta sunt per Parthos una cum ipsa regia, sola Hyrcani pecunia, circiter trecenta talenta, intacta remansit. Herodis etiam facultatum magna pars euasit, praesertim quas ille mature prouidens in Idumeam deportandas curauerat. Nec contenti Parthi urbis direptione, egressi agrum quoq; late populati sunt, & Marisam urbem opulentam euerterunt atq; ita Antigonus in Iudaeam a Rege Parthorum reductus, Hyrcanum & Phasaelum uinctos accepit. Vehementer autem tristatus est quod mulieres effugissent, quas Parthis tradere constituerat, & una cum pecunia daturum se promiserat. Veritus deinde ne populi fauore Hyrcanus in regnum restitueretur, qui a Parthis asseruabatur, amputauit ei auriculas, hoc agens ne illo propter hoc uitium ad recipiendum Pontificatum esset idoneus, quando lex hunc honorem non concedit nisi ei qui integro sit corpore. Sed maxime miranda est Phasaeli generositas, qui ubi se neci destinatum cognouit, non tam mortem indigne ferens, quam miserabile ac turpe ducens inimici arbitratu cadere, cum manus sibi inferre non posset propter uincula, alliso ad saxum capite uitam abruptit, quod illi tum in tali necessitate constituto, visum est honestissimum, adempta inimico potestate sauiendi in se pro libidine. Fertur autem quod sauciato vehementer capite, Antigonus submissis Medicis, pro remedio uenenum in uulnus indiderit, ante tamen quam exhalaret animam, audito ex quadam muliercula quod Herodes frater hostem euasisset, valde tranquillo animo mortem tulit, ultorem suae necis post se relinquens, qui possit ab inimicis poenas exigere. At Herodes non fractus malorum se circumstantium magnitudine, expediebat consilium ad moliendas res arduas. ad Arabum enim Regem Malchum, multis fuit beneficijs iam ante obligatum profisciscitur, cum maxime opus haberet, mutuum operam postulaturus, & accepturus pecuniam uel munere uel fauore ab homine sibi obnoxio. nondum enim certior factus de fratris interitu, dabat operam ut eum quamprimum ab hoste redimeret, uel trecenta talenta paratus expendere. qua de causa etiam Phasaeli filium septennem secum ducebat, oppignoraturus eum apud Arabes. Sed cum occurrissent ei missi a Malcho qui denuntiarent ut finibus eius regni excederet, sic Parthis iubentibus (praecebat autem hoc suasu optimatum suorum ne debitam pecuniam redderet, utq; ille fraudaretur rebus quas Antipater penes eos deposuerat) respondit se non uenisse ut molestus esset cuiquam, sed ut colloqueretur cum Rege de rebus necessarijs. deinde cum consultus uideretur discedere, valde moleste abiit Aegyptum versus iter ingressus. & tunc quidem in quoddam templum diuertit, ubi multos ex comitatu reliquerat. Sequenti uero die cum uenisset Rhinocura, ibi cognouit de fratris obitu. Malchus autem poenitentia motus, & cursim insecutus Herodem, nihil profecit iam enim ille procul aberat versus Pelusium properans. quò postquam peruenit,*

Parthi Hierosolymitanorum bona diripiunt, & Marisam urbem euerunt.

Antigonus a Parthis in Iudaeam reductus, Hyrcano, ne in regnum restitueretur, auriculas amputat.

Phasaelus alliso ad saxum capite uitam abruptit.

Phasaelo Antigonus pro remedio uenenum mittit.

Herodes ad Malchum Arabum Regem pecuniam accepturus, profisciscitur.

Herodes regno excedere iussus, in Aegyptum abiit, dehinc in mari diu iactatus, tandem Romam peruenit, ubi Antonio quae ipsi contigerant, recenset.

peruenit, non recipientibus eum nautis qui nauigaturi erant Alexandriam, magistratus eius loci conuenit, à quibus ob pristina fortuna reuerentiam honorifice in eam urbem deductus, à Cleopatra detinebatur. qua tamen efficere non potuit ne Romam properaret, licet hyberno tempore, & parum tranquillis, ut nunciabatur, rebus Italia. Soluens igitur inde versus Pamphyliam, & cum graui tempestate conflictatus, agrè in Rhodum euasit, iactura etiam sarcinarum facta. Vbi duo ex amicorum cohorte ei præstò fuerunt, Sappinas & Ptolemaus. Et cum inuenisset eam ciuitatem grauiter afflictam bello quod contra Cassium gestum est, ne presenti quidem inopia cohiberi potuit, quò minus vel supra vires eam resoueret: instructaq; triremi & cum amicis conscensa, in Italiam Brundisium appulit. Inde Romam profectus, ante omnes Antonio denarravit ea qua sibi in Iudæa contigerant: & quòd frater Phasaelus à Parthis captus occisus sit, & Hyrcanus apud eosdem captiuus detineatur. quodq; Antigonum Regem constituisset, pollicitum eis mille talenta, & quingentas mulieres, quas ex ipsius familia seligere destinauerat. & quòd eas noctu absportasset non sine labore, & agrè manus hostium euasisset. & post hæc omnia familiam in extremo periculo relictam oppugnari, ipso per medias tempestates contemptis omnibus difficultatibus properante ad unicum subsidium quod in illo haberet repositum.

An. mudi 3925.
Ante Christum
natum 39.

CAP. XXVI.

Herodes Romæ à Senatu Iudææ Rex declaratur.

ANTONIUM verò mitata Herodis fortuna cõmiseratio subiit, reputantem quòd etiam ab illo fastigio deuoluantur homines, non mediocriter mouente eum cum paterni hospitij memoria, tum pecunia quam Herodes pollicebatur, si eius ope Rex fieret, quemadmodum ante potestatem tetrarcha consecutus fuerat. sed præcipue huc impellebat odium Antigoni, quem quòd pro turbulento haberet ac Romanis infestissimo, ad iuuandum Herodem erat propensior. Cæsar quoque partim propter Antipatri militiam in Ægypto cum patre ipsius toleratam, & hospitij ius ac reliquam beneuolentiam, partim ut Antonio gratificaretur, quem valde studiosum Herodis sciebat, ad dignitatem ipsius tuendam & conatus promouendos erat paratissimus, conuocatoq; senatu Messala ac deinde Atratinus, commendarunt productum Herodem, tam patris quam ipsius beneficia & studium Romani nominis commemorantes: simulq; accusauerunt & hostem declarauerunt Antigonum, non solum ob vetera crimina, verum etiam quòd contemptis Romanis à Parthis accepisset imperium. quibus rebus cum senatus esset offensus, tum Antonius eum docuit quòd etiam ad Parthicum bellum plurimum conduceret regnare Herodem: idq; mox omnium suffragijs approbatum est. Quo insignius fuit Antonij erga illum studium, non solum quia præter ipsius spem regnum ei parauit: nunquam enim putabat Romanos hoc sibi concessuros, solitos hunc honorem regio seruare generi: & ideo coniugis sua fratri id petiturus erat Alexandro nepoti ex patre Aristobuli, ex matre Hyrcani: sed etiam quia intra septem dies irrisperata felicitate ornatum dimisit ex Italia. Hunc adolescentem postea Herodes interfecit, ut suo loco indicabimus. Caterum dimisso senatu, Antonius & Cæsar medium habentes Herodem exiuerunt, consulibus cæterisq; magistratibus deducentibus, ascenderuntq; in Capitolium, sacra ibi facturi

Hedio & Ruffinus
Cap. 23. al. 25.
Herodem Antonius
amore, Antigonum
verò odio prosequitur.

Cæsar Augustus Herodis studiosus.

Herodes Romæ in senatum intromissus, Rex declaratur.

Herodes Alexandro, coniugis, suæ fratri regnum petiturus ipsemet eo potitur.

Antonius & Cæsar cum Herode in Capitolium ascendunt.

An. mūdi 3925. Antechristum natum 39. facturi & senatusconsulta deposituri: & novus Rex primo regni sui die convi-
nio acceptus est ab Antonio. atque hoc pacto ille regium fastigium adeptus est

CLXXXIII. Olympiade, C. Domitio Caluino iterum, C. Asinio Pollione Coss.

Herodis familia ab Antigono in Masada oppugnata.

An. mūdi 3926 Antechristum natum 38.

Toto autem eius absentia tempore Antigonus familiam eius oppugnabat in Ma-
sada, abundantem quidem cetero commeatu, sed laborantem aquarum inopia,

ita ut hac de causa Iosephus frater cum ducentis familiaribus ad Arabas inde
fugere decreuerit. Audierat enim Calchum iam pœnitere, quod parum offi-
ciosus in Herodem fuisset. id consilium mutavit imbre noctu de cælo dimisso. ci-
sternis enim aqua repletis, non amplius fuga opus habuit: sed haud secus quam
diuina ope hac difficultate leuati magno animo excurrerant, & conserentes ma-
nus cum Antigonianis, modò aperte modò clam multos trucidabant. Interea

Ventidius prætextu quasi Iosepho laturus auxilium, sed reuera ut pecuniâ extorqueret Antigono, in Iudæam venit.

Ventidius Romanorum dux, missus ut Parthos è Syria pelleret, post illorum ab-
cessum in Iudæam venit, eo prætextu, quasi Iosepho laturus auxilium: sed reue-
ra hoc consilio, ut pecuniâ extorqueret ab Antigono. Positis igitur castris pro-
pè Hierosolyma, satis magnam pecuniâ vim exegit ab eo. Quo factò ipse quidem
cum maiore copiarum parte recessit: ne tamen fraus deprehenderetur, Silonem
cum quadam militum parte ibi reliquit: quem & ipsum placandum habuit An-
tigonus ne quid interim molestus esset, dum Parthi ut ipse sperabat, succur-
rerent.

CAP. XXVII.

Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduersus Antigonum.

Hedio & Rufinus Cap. 24. al. 26 Herodes ex Italia domum reuersus contra Antigonum copias ducit.

INTERIM Herodes ex Italia reuersus Ptolemaidem, collectis
non mediocribus copijs tum ex cōductitio tum ex sua gentis mi-
lite, properabat per Galilæam contra Antigonum, adiutus à Si-
lone ac Ventidio, ad quos Gellius ab Antonio missus fuerat cum
mandatis ut Herodem in suum regnum deducerent, quamuis
Ventidius tum fortè destinabatur componendis ciuitatum tumultibus, quos ir-
ruptio Parthorum excitauerat. Silo verò in Iudæa erat, sed pecuniâ corruptus
ab Antigono. Attamen Herodis ulterius procedentis copia augebantur indies,
& tota Galilæa paucis exceptis stabat ab eius partibus. ducenti autem ei versus
versus Masadam, quòd necesse esset seruare cognationem in eo castello obfes-
sam, impedimento fuit Joppe: quam occupatam ab hoste opus erat primum
capere, ne quam hostilem munitionem à tergo relinqueret petiturus Hie-
rosolyma. qua occasione arrepta Silo mouit exercitum: quem cum Iudæi perse-
querentur, Herodes cum modica manu eis occurrit, & Iudæis profligatis Silo-
nem agrè repugnantem seruauit. Capta deinde Joppe properauit Masadam ad
liberandos obsidione domesticos. Ex indigenis autem alij propter paternam ami-
citiâ illi se adiungebant, alij propter ipsius gloriâ, nonnulli quòd amborum de-
uincti essent beneficijs: sed maxima pars ob spes quas de confirmato iam rege con-
ceperant. Augebatur autem valde exercitus, cui Antigonus in transitu locis
opportunis struebat insidias, & tamen nihil aut parum hostem ladebat his arti-
bus. nam Herodes receptis è Masada domesticis, & capto Ressa castello, pete-
bat Hierosolyma. sequentibus Silonis militibus, & multis Hierosolymitanis eius po-
tentia perterritis. Cumq; ad occidentalem orbis tractum castra posuisset, qui
hac parte dispositi erant custodes sagittis eum impetebant & missilibus, demde
quibusdam cateruatim excurrentibus, & stationes hostium infestantibus, He-
rodes

Herodes Ioppè oppugnat & capit.

Multi Herodi sese adiungunt.

Herodes Ressa capto & è Masada domesticis receptis, Hierosolyma petit.

rodes caduceatorem clarigare iussit circa mœnia, se bono publico venisse, & ad salutem vrbis, ne apertorum quidem inimicorum retaliaturum iniurias, sed etiam inimicissimorū in se peccata obliuioni traditurū. ad hac Antigonus ita respondēbat, verso sermone ad Silonē ac Rom. milites, iniquū eos facere qui Herodi regnū astruant, homini privato & Idumæo, hoc est, semijudæo, cum id more gentis debeat successioni generis. nam si offensi, quod ipse à Parthis regnum accepisset, idē velint hoc auferre, non deesse multos ex regio genere, qui legitime possint id accipere, nihil de pop. Rom. male meriti, & sacerdotes insuper, quos iniquum sit priuari debitis honoribus. ad hunc modum ambobus inter se contendentibus, & vsq; conuicia prorumpentibus, Antigonus permisit suis ut arcerent hostes à mœnibus: qui cum strenuē iacularentur è turribus, facile eos fugauerunt. Tum verò Silonem largitione corruptum esse patuit. subornatis enim aliquot militibus è suis familiaribus, qui clamoribus largiores commeatus & pecuniam in alimenta flagitarent, abduciq; se in hyberna ad commodiora loca postularent, vastis circa urbem omnibus, quod Antigoniani amoliti essent vitæ necessaria: turbati cœpit exercitus & parare abitum. contra Herodes rogabat Silonis tam duces quàm milites ne se desererent, missum tum à Casare & Antonio, tum à senatu reliquo: sibi cura futurum ne quid exercitus desideret, atq; etiā ut abunde adsint quæcunq; requirerent. post quas preces continuo dimissis suis per agros, nullam Siloni discedendi ansam reliquam fecit: maior enim quàm quisquā speraret rerum necessariarum allata est copia: familiaribus etiam suis apud Samariam agentibus imperauit, ut frumentum, vinum, oleum, pecora, & reliqua necessaria Hierichuntem comportarent, ut & in posterum inde suggeri possent militibus. Ea res non sefellit Antigonus, sed continuo dimisit per agros qui per insidias frumentatores interciperent, qui sicut iussi sunt comparata circa Hierichuntem armatorum multitudine, in se suisq; montibus, intenti obseruabant eos qui commeatus conueherent. Nec Herodes interim segnis erat: sed assumptis x. cohortibus, quarum v. è Romanis totidem è Iudæis constabant, adiunctisq; mixti generis conductitijs & equitatu modico, Hierichuntem petijt: offendensq; urbem relictam ab habitatoribus, & d. ex his admontium vertices confugisse cum familijs, hos quidem captos dimisit. Romani verò inuadentes urbem diripuerunt, repertis intra ades omne genus rebus preciosissimis. Rex igitur relicto in ea presidio reuersus est, & Rom. exercitum hybernatum in recens deditas regiones dimisit, Idumæam, Galilaam, & Samariam. Antigonus quoque pro largitione obtinuit à Silone ut partem Rom. exercitus intra Lyddam acciperet, captans Antonij gratiam. atque ita Romani degebant in magna rerum copia, ab armis tantisper vacantes. Herodi verò otiari non libuit, sed misso in Idumæam Iosepho fratre cum m. peditibus & cccc. equitibus, ipse in Samariam profectus, & deposita ibi matre cognatisq; alijs quos è Masada eduxerat, in Galilaam duxit, expugnaturus quadam loca ab Antigono in seffa presidijs. cumq; Sephorim cælo nungente peruenisset, Antigonianis inde refugientibus, magnam naſtus est rerum necessariarum copiam. Inde in latrones quosdam speluncarum recessus habitantes equitum alam immisit, cum peditum tribus cohortibus, ut eos cohiberet à maleficijs. aberant autem non longè à vico qui Arbela dicitur. quadragesimo deinde die ipse venit cum toto exercitu, & magna audacia hoste occurrente, in sinistro aciei cornu laborari cœptum est,

H h b donec

An. mūdi 3926
Ante Christum
natum 38.Herodes circa Hiero-
solythorum mœnia,
se bono publico & ad
salutem vrbis venif-
se, clarigare iubet.Antigonus Herodi,
quod non ex stirpe
Regia prognatus,
sed semiludæus sit,
exprobrat.Herodis copias ho-
stes à mœnibus ar-
cent.Silo quosdā qui Hi-
erofolytha disceden-
di ansam arripere,
subornat.Herodes cibaria ex-
ercitui procurat.Antigonus quosdam
qui Herodianos fru-
mentatores per insi-
dias interciperent,
mittit.Hierichuntem ab ha-
bitatoribus relictam
Romani diripiunt,
inque ea Herodes
presidiū reliquit.Romanus exercitus
hybernatum dimif-
sus.Herodes fratrem Io-
sephum in Idumæā
mittit, ipse copias in
Galilæam ducit, vr-
bemq; Sephorim ca-
pit.An. mūdi 3927.
Ante Christum
natum 37.

Latrones.

An. mudi 3927. donec ipse armatorum manu stipatus succurrit, & hostes iam vincentes coegit
 Ante Christum terga vertere, suos vero fugientes gradum sistere. nec hoc contentus profliga-
 natum 37. tos & palantes usq; Jordanem persecutus est. atq; ita uniuersam Galileam in
 Herodes in Galilea partes suastraduxit, prater eos qui erant in speluncarum receptaculis. nume-
 cum hostib; pugnat, eos vincit, ac uniuersam Galileam in suas partes traducit. ratisq; viritum CL. drachmis, & pro portione centurionibus, suos in hyberna di-
 misit. Interea Silo ad eum venit cum suis ducibus, qui apud Antigonum in hy-

Antigonus Roma-
 num exercitum a-
 lere recusat:

bernis fuerant, illo nolente eos post unum mensem exactum amplius alere. nam
 & ad circumuicinos miserat, qui iuberent eos sublatis omnibus rebus ad vi-
 ctum necessarijs in montes refugere, ut Romani pra inopia fame perirent. at
 Herodes Pherora fratrum minimo comitatu curam commisit, iusso instau-
 rare Alexandrium. Ille vero breui & militibus magnam necessarium rerum
 abundantiam prauit, & castellum illud prius desertum denuo condidit. Eodem
 tempore Antonius morabatur Athenis. In Syria vero Ventidius Silonem ac-
 cerrens contra Parthos, iussit primum Herodi nauare operam, deinde ad pro-
 prium bellum excire prouinciales auxiliarios. At ille Silone ad eum misso, ipse
 contra latrones in speluncis degentes duxit militem. Erant autem ha spelunca
 sita in praruptis montibus, angustis tramitibus accessibiles, & acutis cincta ru-
 pibus. in harum cauernis illi cum totis habitabant familijs. Rex autem arcas
 in hunc usum compactas de vertice montis per machinas demittebat catenis
 ferreis: eo quod nec inferne propter asperitatem montis ascendere daretur, nec
 supernè contra eos derepere. ha arca completa erat militibus hastas falcatas
 gestantibus, ad attrahendos repugnantes & deturbandos per praeceps. hacta-
 men arcarum demissio periculosa erat propter immensam altitudinem: & in
 speluncis non deerant victui necessaria. ut vero demissa sunt arca ad earum
 ostia, & nemo pra metu audebat progredi, quidam scutatus accinctus gladio,
 manu utraque apprehensa catena qua arca sustinebatur, demisit se intra fan-
 ces mora impatiens, illis exire cunctantibus: & ad quandam cauernam acce-
 dens, primum iaculis multos intus confecit: deinde resistere conatos falcata
 hasta

Ventidius Silonem
 contra Parthos ac-
 cersit.

Hedio & Rufinus

Cap. 25.

Herodes contra la-
 trones in speluncis
 degentes militem
 ducit.

Herodes milites in
 arcis de vertice mon-
 tis demittit.

hastâ attractos dâbat in præcep, deinde penitus reconditos inuadens iugulauit multos, ac tum demum in arcam se recepit. ceteros uerò euulatum audientes pa- uor corripuit, & salutis desperatio. eos tamen conatus impediuit nox interueni-

An. mudi 3927.
Ante Christum
natum 37.

ens, multiq; Rege per præconem pollicente ueniam, deditioem fecerunt. Sequen- ti uerò luce eodem uisi sunt oppugnationis genere, magis etiam ex arcis exeundo & pugnando in foribus, & subiecto igne antra incendendo. inerat enim intus multamateries. Senex autem quidam deprehensus intus cum uxore ac septem filijs, rogatus ab eis ut se fugere hostem permitteret, stans ante hostium, primum quenque exeuntem iugulabat, donec ad unum omnes confecit, & uxorem ulti- mam. deinde præcipitatis cadaueribus, postremò seipsum superiecit, mortem ser- uuituti præferens. primò tamen in obscuritatem Herodis multa iecit conuicia, li- cet Rex è specula quadam dextram porrigeret, & polliceretur ueniam. Spe- lunca igitur omnes hoc modo expugnata sunt. Rex autem Ptolemao præposito ei regioni, in Samariam profectus est cum sexcentis equitibus & tribus millibus peditum, ut armis cum Antigono rem decerneret. Sed Ptolemao sua præfectura non benè cessit: nam inuasus ab his qui & antè Galilaam turbauerant, interfe- ctus est. quo factò receperunt se in paludes & loca inaccessibleia, totum eum tra- ctum rapinis infestantes & excursionibus. Herodes autem reuersus pœnas ab eis exegit atrocinijs: & ex defectoribus alios mox interfecit, alios refugientes in loca munita expugnatos supplicio tradidit, & arces ipsas diruit: atque ita sublatis rerum nouarum autoribus, ciuitates centum talentis mulctauit. Interea caso in pugna Pacaro, & Parthis profligatis Ventidius Herodi in auxilium mittit Macheram cum duabus legionibus & mille equitibus, iubente hoc Antonio. Ille uocatus ab Antigono, & pecunijs corruptus, inuito Herode ad eum se con- tulit, tanquam inspecturus eius negotia. At Antigonus suspectum habens eius aduentum non admisit hominem, sed per funditores glandibus impetum ar- cuit, satis declarans suum animum. ille tum demum Herodem benè monuisse, & e obtemperantem errasse intelligens, in Emauntem urbem se recepit: & in eo tinere quotquot Iudæorum ad manus ei uenerunt, interfecit, nullo amici aut

Senex quidam ux- rem suâ cum septem liberis iugulat, po- stremò seipsum quoq; præcipitat.

Herodes à defecto- ribus in Samariam pro- ficiscitur.

Herodes à defecto- ribus in Galilæa pœ- nas exidit.

Ventidius caso in pu- gna Pacaro Parthos profligat.

Machera multos Iudæos interfecit.

An. mudi 3927.
Ante Christum
natum 37.

Herodes Antonium
adire Macharam ac-
cusaturus cogitat,
eidem reconciliatur
& Iosephum fratrem
attribuit.

Herodes ad Antoniū
Samosatam oppu-
gnantem properat,
in itinere multos
barbaros trucidat.

Herodes ab Antonio
& exercitu honorifi-
cè exceptus.

Sosio Antiochus
Prouinciam cum
exercitu tradit,
ipseq; in Aegyptū
proficiscitur.

An. mudi 3928
Ante Christum
natum 36.

Iosephus Herodis
frater ab Antonio
caesus.

Galilaei ab Herode
deficiunt.
Githam Machara
munit.
Herodes ex Daphne
Antiochiae suburbio
in Galilaeam profi-
ciscitur.

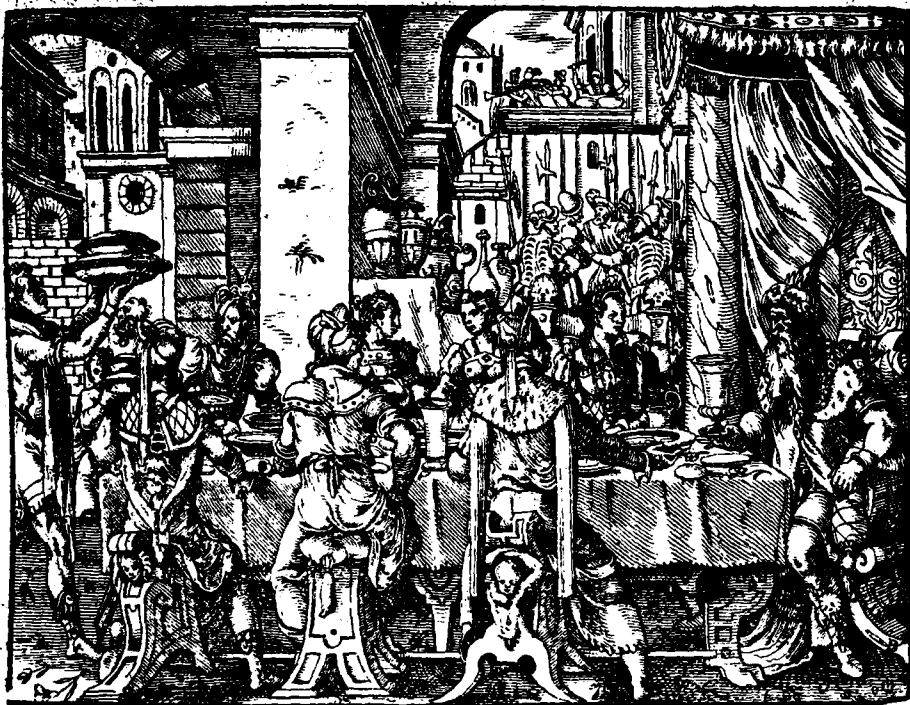
hostis discrimine, iratus ob ea qua sibi acciderāt. quo facto Rex exacerbatus pe-
tebat Samariam. nam decreuerat ea de causa adire Antonium, alijs sibi opus di-
ctitans, quā his qui se magis quā hostem laderent. alioqui sufficere vel se-
ipsum ad opprimendum Antigonom. Machara verò consecutus eum rogabat
ut maneret: aut si certum esset pergere, saltem Iosephum fratrem sibi attribue-
ret, gerenti bellum contra Antigonom. Itaque reconciliatus Machara mul-
tum roganti, relicto ibi Iosepho cum exercitu, praecepit ei ne rem totam in discrimen adduceret, neue cum Machara contenderet. Ipse verò properauit ad An-
tonium oppugnantem Samosatam sitam ad Euphratem fluum, ducens au-
xiliares tam pedites quā equites. postquam autem peruenit Antiochiam, re-
pertis ibi multis collectis qui cupientes adire Antonium, non audebant se com-
mittere itineri propter obsidentes vias barbaros & sauietes cadibus. bono ani-
mo esse iussis ducem se praeiuit. statione autem altera procul à Samosata insidia-
batur barbarorum turma conuenientibus ad Antonium: ubi qua exitus erat
in campestria occultauerant se non pauci equites, non moturi se loco donec via-
torum agmen perueniret in planiciem. Cumq; iam primi pertransiissent, Hero-
des qui praesidio erat extremo agmini, inuaditur ferme à quingentis equitibus.
qui cum primos sibi occurrentes in fugam vertissent, Rex cum suis stipatori-
bus magno impetu in eos illatus hostem repulit, & excitatis suorum animis pu-
gnam redintegrauit, reuertentibus qui paulo antè fugerant, ita ut ubique ca-
derentur barbari. Rex autem sauire ferro non destitit, nec nisi receptis iumen-
tis qua non pauca gerebant sarcinas, simulq; mancipijs, ceptum iter prosecutus
est. Et cum plures alij in propinquo campis saltu insidiantes in illos coortentur,
hos quoque cum valida suorum manu aggressus in fugam compulit: multisq; ex
eorum numero caesis securum sequentibus se iter praestitit. illi verò seruatorem
eum & protectorem suum appellabant. Postquam autem propè Samosatā ven-
tum est, exercitum instructum & ornatum ei honoris causa misit obuiam An-
tonius, propter adducta auxilia, & quia profligatos ab eo barbaros audierat:
multumque gauisus eius aduentu, & cognitis qua obiter gesserat, collaudata
viri virtute, complexus est eum, & salutauit comiter, in summoq; honore ha-
buit, ut Regem recens à se declaratum. Antiocho autem paulo post id castrum
dedente, & hoc pacto finito bello, Sosio prouinciam Antonius cum exercitu tra-
didit: commendatoq; ei Herodis negotio, in Aegyptum ipse profectus est. Tum
Sosius duas legiones cum Rege praemisit in Iudaeam, ipse cum reliquo exercitu se-
quebatur. Interim absente fratre Iosephus in Iudaea perierat hoc modo. Im-
memor mandatorum fratris qua illi Antonium aditurus dederat, assumptis &
à Machara quinq; cohortibus versus Hierichuntem profectus ad demetendas
eius agri fruges, in montibus castris locum cepit: & quia Rom. cohortes consta-
bant è tyronibus non admodū rei militaris peritis, quod pleriq; è Syria delecti es-
sent, circumuentus ab hoste inter locorum difficultates, amisso exercitu & ipse
fortiter pugnans occubuit. sex enim cohortes desideratae sunt. Antigonus verò
potitus cadaueribus, Iosepho praecidit caput, L. talentis à Pherora fratre re-
dimendum. quo facto Galilaei à suis praefectis deficientes, factionem Herodis
in lacum demersam necauerunt: & apud Iudaeam multa nouata sunt. Macha-
ra autem Githam castellum munit. Regi verò apud Daphnen Antiochiae
suburbium fratris casus renunciatus est, iam antè tale aliquid expectanti
propter

propter quadam insomnia, quibus non obscure de fratris morte pramonitus fuerat. Accelerato igitur itinere postquam ad Libanum montem peruenit, assumptis octingentis eius loci hominibus, ducens etiam unam Romanam legionem, Ptolemaidem petiit: unde noctu profectus cum exercitu, per Galilaeam progrediebatur. cum occurrentes hostes, pralio victi compulsi sunt in castellis unde exierant pridie: quod primo mane oppugnare adortus, vi repentina tempestatis coactus est, in secessu, inde exercitum in proximos vicos abducere. Superueniente autem ab Antonio legione altera, qui castellum tenebant territi noctu id deseruerunt. Rex quoque properavit Hierichuntem, volens vlcisci fratris interitum. quo postquam venit, honoratissimum quemque adhibuit ad conuiuium: peractaque cena dimissis conuiuis recepit se in cubiculum. Hic videre licuit res Regis à Deo non negligi. Triclinium enim illud in quo cenatum fuerat, iam vacuum sine cuiusquam noxa concidit: quo factum est, ut omnes Herodem Deo carum crederent, ut qui miraculose seruatus videretur è tanto periculo. Sequen-

An. mudi 3928.
Ante Christum
natum 36.

Herodes cum Galilaeis
pugnat, eosque victos
in castellum compellit.

Triclinium in quo He-
rodes cum conuiuis
cenatus fuerat, va-
cuum sine cuiusque
noxa concidit.

ti verò die cum hostium sex millia ad pugnam descendissent à montium verticibus, Romanos terruerunt: eorumque velites procurfando iaculis et saxis feriebant regios, adeo ut ipsi quoque Regi quidam vulnus in latus inflixerit. Porro Antigonus misit Samariam ducem quendam nomine Pappum, volens videri ita abundare copiis, ut foris quoque posset bellum gerere. Sed ille Machara se opposuit. Herodes verò occupatis quinque oppidis, praesidiariorum circiter MM. in eis interfecit, et incensis oppidis contra Pappum reuersus est, qui castra habebat ad vicum Ifanas nomine: et confluentibus ad se multis à Hierichunte ac Iudaea, ubi animaduertit hostem pra audacia venire ad pugnam, collatis cum eo signis vicit egregie, et accensus vlciscendi fratris cupidine, sauiendo instabat in vicum fugientibus. Repletis autem adibus milite, et quibusdam in tecta confugientibus, his superatis et tectis dirutis vidit omnia referta et costipata militibus. hos igitur saxis supernè impetentes aceruatim consciebant: nec fuit toto hoc bello spectaculum miserabilius, quam videre innumera cadauera cumulata intra Hhb 3 parietes.

Herodes ab hostibus
vulneratur.

Antigonus Pappum
ducem Samariam mit-
tit.

Herodes quinque op-
pida occupat, cum Pap-
po pugnat, eumque in
vicum Ifanas compellit.

Pugna in adibus.

An. mudi 3929. *parietes. Et hoc facinus maxime fregit hostium audaciam, ita ut non amplius sperarent aliquid latius. Videre enim erat eos agminatim diffugere, Et nisi repente valida tempestas interuenisset, Regij victores petissent confestim Hierosolyma, Et bello finem imposuissent. Iam enim Antigonus de fuga dispiciebat, cogitans urbem deserere. At Rex iam vespere iussis parare cœnam militibus, ipse pugna lassatus in quoddam cubiculum lauatum abiit: ubi maximè discrimen adiit, quod tamen euasit Dei providentia. Cum enim esset nudus, Et unius tantum pueri ministerio lauaret, intus in eisdem adibus latebant quidam hostium armati, quos metus eò compulerat. dumq; ille se abluit, primus prodiens stricto gladio per fores se proripit, deinde alter Et tertius, armati similiter, adeo attoniti ut illaso Rege contenti essent sibipsis fuga salutem quarere. Sequenti verò die praeviso Pappi inter reliquos occisi capite, misit illud Pherora in ultionem fratris: nam is eum sua manu interfecerat. Post hac ubi tempestas desauit, moto inde exercitu venit Hierosolyma, Et castra prope urbem metatus est, anno tertio postquam Roma declaratus Rex fuerat: quibus mox propius admotis quàm maxime oppugnationi obnoxia putabat mœnia. ante templū fixit tentoria, volens sic ea quemadmodū olim Pompeius aggredi. Et tribus aggeribus ei loco circumdatis, turresexerit adiutus operarum multitudine: Et casa circumquaque materie, praepositisq; huic operi viris idoneis, durante etiam tum obsidione Samariam ad nuptias profectus est, ducturus filiam Alexandri, neptem Aristobuli, quam ei desponsam fuisse iam diximus.*

CAP. XXVIII.

Antigonus à Sosio & Herode opprimitur.

Herodes in cubiculo solus multis armatis stipatus illæsus cecidit.

Herodes Pappi caput Phæroræ fratri mitit.

Herodes Hierosolyma oppugnat.

Herodes ducturus Alexandri filiam Samariam proficiscitur.

DERACTIS verò nuptijs venit per Phœnicen Sosius, praemissisq; per mediterranea copijs, mox Et ipse affuit habens secum multos tam pedites quàm equites. venit etiam Rex à Samaria, ad veterem exercitum non mediocrem accessionem adducens. erant enim circiter xxx. millia. omnes autem confluebant ad Hierosolymorum mœnia, Et assidebant septentrionali urbis lateri, ad undecim legiones peditem, Et sex equitum millia, prater auxiliares Syrorum copias. Praerant autem duo cum imperio, Sosius ab Antonio missus in auxilium, Et Herodes pro seipso bellum gerens, ut deiecto Antigono hoste pop. Rom. ipse pro eo ex senatusconsulto regnum acciperet. Intus autem certatim resistebant Iudaei ex tota ea regione collecti Et conclusi intra mœnia, templū domini iactantes, Et fausta populo omniantes, non deserturum Deum suos in periculo: direptisq; extra urbem tam hominum quàm equorum alimentis, per clancularia etiam latrocinia difficultatem annonae augebant obsessores. Cui rei Herodes ita prospexit, ut contra latrocinantes opportuna loca praoccuparet insidijs, Et commeatus additis praesidijs etiam è longinquo conueheret, ut breui necessaria victui abundarent in exercitu. ad hac operarū frequentia facile absoluti sunt tres illi aggeres. estas enim erat, Et opus feruebat, nulla interturbatum aeris intemperie. machinis etiam murum quatiebant, Et nihil intentatum relinquebant. at obsessi intrepide repugnabant, conatus eorum eludentes varijs artibus. excurrentes enim crebro, modo incepta, modo iam perfecta opera incendebant: Et conserentes pugnam cum Romanis nihilo erant inferiores audacia, peritia tantum rei militaris cedebat. tum pro disiecto machinis muro intus recentem exstruebant, Et cuniculis obuios agebant

Herodes annonae prospicit.

Iudaei obsessi intrepide repugnant.

bant alios cuniculos, ut nonnunquam sub terra manus consererent. utentesq; desperatione pro fortitudine ad extremum perdurabant, idq; obsesi a tam numerofo exercitu, ipsi fame simul laborantes & inopia. nam in Sabbaticum annum inciderat oppugnatio. Tandem euaserunt in mœnia primum lectissimi viginti milites, deinde Sosy centurio. captus est enim primus murus die quadragesima, secundus vero quinta decima: & quadam porticus circa templum exusta sunt, quas Herodes Antigonom incendisse calumniabatur, volens in eum concitare inuidiam populi. Capta vero exteriori templi parte & ima vrbe, Iudæi ad interiora templi & superiorem urbem refugerunt: timentesq; ne a Romanis impedirentur mactare Deo quotidianas victimas, per legatos petierunt, ut has tantum sinerentur introducere. Rex vero annuit, sperans remissa tandem obstinatione cessuros. Vt vero spem suam frustratam vidit, pertina-

An. mudi 3929.
Ante Christum
natum 35.

Templi pars exterior
& ima vrbs capta:
Iudæi ad interiora
templi, & superiorem
urbem refugerunt

citer pro Antigoni regno contendentes, totis viribus adortus urbem expugnauit: moxq; omnia repleta sunt cadibus, Romanis longa oppugnatione exacerbatis, Herodianis Iudæis conantibus aduersam factionem extirpare funditus: eratq; continua cades per angiportus & domos, ne religione quidem templi tuente supplices non atati ulli parcebatur, non sexui, ne imbelli quidem: & quamuis obstante Rege & precibus intercedente, nemo tamen temperabat a manibus: sed veluti furore perciti sauebant nullo atatis discrimine. Antigonus quoque neq; veteris neq; recentis sue fortuna, ratione satis habita descendit e turri, Sosioq; ad genua procidit. & ille nihil miseratus mutatam eius fortunam, insultauit homini Antigonom appellans, non tamen incustoditum reliquit tanquam feminam, sed vincto custodes addidit. Caterum Herodes deuictis hostibus, non minus negotij habuit in compescendis alienigenarum auxilijs, ruebat enim multitudo conductitiorum ad visendum non fanum solum, sed intimum etiam adytum. Rex vero alios precibus, alios minis, nonnullos & armis reprimebat, molestiorem clade victoriam existimans, si quid eorum que videri fas non est, veniret in conspectum profana multitudinis. Prohibebat etiam rapinas

Hierosolyma expugnata.

Antigonus Sosio sese dedit.

Herodes in cōpescendis alienigenarū auxilijs multum negocij habet.

Direptio vrbs impedita.

An. mudi 3929. *rapinas per urbem fieri, idem Sositum rogans, solitudinisne se Regem Romanis manu facturi essent, exhausta urbe rapinis simul ac cadibus: exiguumque dicens sibi videri tanta civium cadis precium, etiam si totius orbis dominium contingeret. Illo vero referente pro expugnatione urbis direptionem merito permitti militi, promisit se de suo mercedem numeraturum singulis. atque ita redempta ciuitate ab ulteriore vexatione, promissa persoluit. Liberaliter enim militibus, et proportionem ducibus, Sosis vero etiam regia dedit munera, ita ut omnes bene nummati discederent. Ea clades Hierosolymorum incidit in consulatum M. Agrippa et Canidij Galli, CLXXXV Olympiade, mense tertio, feriis quibus solenne sit ieiunium, tanquam recurrente in idem temporis momentum illata Iudais a Pompeio calamitate. Nam et ab illo eadem die urbs capta fuerat ante annos viginti septem. Sosis autem consecrata Deo corona aurea profectus est Hierosolymis, Antigonum vincitum ducens ad Antonium. Herodes autem veritus ne asseruatus Antigonus, et Romam perductus ab Antonio, apud Senatum iure secum contenderet, docens se regio natum sanguine, Herodem vero plebeium, et quod si ipse propter offensum Roma populi indignus esset qui regnet, certe filius eius in fontibus regnum debeatur: hac inquam timens multis pecuniis induxit Antonium, ut Antigonum tolleret. quo facto tum demum Herodes metu liberatus est. atque ita Assamoni principatus desit post annum centesimum vigesimum sextum: quia domus illustris fuit et celebrata propter continuum in ea gente honorem Sacerdotij, facinoraeque maiorum egregia, quibus propugnauerunt Iudaeorum rempublicam. Verum hac familia intestinis seditionibus agitata amisit imperium. Administratio autem rerum peruenit ad Herodem Antipatri filium, plebeio natum genere et subiecto Regibus. Atque hunc Assamonaorum exitum a maioribus traditum accepimus.*

Quando Hierosolyma expugnata.

Herodes multis pecunijs Antonium ut Antigonum tolleret, inducit. Assamoni Principatus & Pontificatus finis.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XV.

SVMMA CAPITVM LIBRI XV.

ANTIQUITATVM IVDAICARVM.

- I. Expugnatis a Sosis & Herode Hierosolymis, Antigonus ab Antonio securi percussus, Herodes vero praecipuum quemque ex amicorum eius cohorte interimit.
- II. Quomodo Hyrcanus a Parthis dimissus ad Herodem reuersus est.
- III. Herodes Aristobulum coniugis suae Mariamnes fratrem Pontificem declaratum non multo post necandum curauit.
- III. Cleopatra Iudaeorum & Arabum regnis inhians, partem eorum ab Antonio impetrare conatur.
- V. Cleopatrae Reginae in Iudaeam aduentus.
- VI. Herodes bellum Aetiae infert, quo tempore Antonius a Caesare Actiaco praelio victus est.
- VII. De terrae motu, qui Iudaeam concussit.
- VIII. Herodis concio ad exercitum.
- IX. Herodes ad Caesarem profecturus necessario Hyrcanum interficit.
- X. Quomodo Herodes regnum etiam a Caesare obtinuit.
- XI. Herodes Mariamnes calumnijs oppressam interficit.
- XII. De fame quae in Iudaeam terram incubuit.
- XIII. Caesarea conditur.
- XIII. Herodes nouum templum Hierosolymis aedificat.

Expugna-

CAP. I.

Expugnatis à Sosio & Herode Hierosolymis, Antigonus ab Antonio securi percutitur; Herodes verò præcipuum quemq; ex amicorum eius cohorte interimit.

An. mudi 3930.
Ante Christum
natum 34.

HIEROSOLYMO RVM expugnationem Sosij ductu atq; Herodis, & captiuitatem Antigoni, superiore volumine diximus: nunc qua deinceps consecuta sunt dicemus. Postquam tota Iudæa potitus est Herodes, quantum urbana plebis etiam nondum regnum adepti fauerat, eos vicissim promouebat: aduersa autem factionis homines quotidianis absuuebat suppliciis. in præcipuo honore apud eum erat Pollio Pharisæus, & Sameas huius discipulus. dum enim obsiderentur Hierosolyma hi consulebant ciuibus, ut Herodem in urbem reciperent, eamq; ob rem gratiam illis habuit. Pollio verò hic olim, captis reo Herode, Hyrcano caterisque iudicibus prædixit opprobrians, quòd absolutus eorum sententijs ab omnibus illis pœnas exiget, quam prædictionem procedente tempore Deus euentu comprobauit. Tunc verò captis Hierosolymis, omnem regiam suppellectilem in unum congescit: à diuitibus quoq; ablata & collecta magna vi auri ac argenti, totum id Antonio eiusq; amicis donauit. Interfecit etiam quadraginta quinque primates ex factione Antigoni, appositis ad portas custodibus, qui etiam cadauera scrutabantur, ne quis eorum efferretur pro mortuo. Et quicquid auri aut argenti inueniebatur, id totum ad Regem referebatur. nec ullus finis malorum aderat. nam bona eorū auaritia domini egentis absuuebat: & agri inculti manebant propter tempus anni Sabbatici, quo nobis non est fas serere. Caterum Antonius, accepto Antigono, volebat eum uinctum seruare ad triumphum: sed ubi audiuit gentem ad res nouas spectare, & odio Herodis fauere Antigono, magis placuit apud Antiochiam eum securi percutere. vix enim Iudæi contineri poterant in officio. Testis est Strabo sic scribens. Antonius Antigonom Iudæum perductum Antiochiam securi subiecit: Romanorumq; primus affecit Regem hoc supplicio, ratus non aliter posse adduci Iudæos, ut Herodem pro illo Regem constitutum admitterent. nam ne tormentis quidem adigi poterant, ut appellatione Regis eum dignarentur: tanta apud eos fuit prioris Regis existimatio. quare visum est ignominiosa morte obscurare eius memoriam, & lenire publicum Herodis odium. Hac Strabo.

Herodes fautores promouet, inimicos tollit.

Pharisæi in honore habiti.

Pollio Herodis tyrannidem prædicit.

Cædes factionis Antigonianæ.

Antigonus securi percutitur. Strabo de Antigono.

Hedio & Ruffinus Cap. 2. Hyrcanus cognito qd Herodes regnum affecutus sit, ad eum reuertitur.

Hyrcanus autem Pontifex captiuus apud Parthos cognito quòd Herodes regnum affecutus sit, reuersus est ad eum, in hunc modum dimissus. Barzapharnes & Pacorus Parthorum duces, Hyrcanum qui primo pontifex, deinde Rex fuit, & fratrem Herodis Phasaelum, captiuos abduxerant: quorum Phasaelus non ferens captiuitatis dedecus, & turpi uitæ honestam mortem præferens seipse interfecit, sicut supra diximus.

CAP. II.

Quomodo Hyrcanus à Parthis dimissus ad Herodem reuersus est.

HYRCANVM autem ad se perductum Phraates Parthorum Rex propter claritatem generis comiter habuit: & vinculis solutum permisit Babylone degere, ubi magna erat Iudæorum frequentia. hi non aliter quàm pontifici ac Regi Hyrcano honorem habebant, nec hi solum, sed quantum Iudæorum ultra Euphratem

Hyrcano Babylone à Iudæis ingens honor habetur.

lii habitat:

An. mudi 5930. *habitat: ita ut non admodum presentis fortuna poeniteret hominem. Sed postquam*
 Ante Christum *rescivit Herodem ad Regiam dignitatem euectum, ad novas se spes transtulit,*
 natum 34. *natura suorum amans, et gratiam ab eis expectans, quod aliquando de capite*
 Hyrcanus patrie a- *periclitantem seruasset in iudicio. Cœpit igitur de profectioe consultare cum Iu-*
 mans gratiam ab He- *dais, officij causa inuisere illum solitis: qui tamen, ut maneret, ei suadebant, com-*
 rodc expectat. *memorantes obsequia sua et honores quos exhiberent non aliter quam vel Regi*
vel pontifici: imò ne in patria quidem talem dignitatem eum obtinere posse, pro-
pter corpus mutilatum ab Antigono. nec Reges solere meminisse accepti in pri-
uata vita beneficij, quandoquidem mores cum fortuna sint mutabiles. nec ta-
men his monitis Hyrcano potuerunt eximere patria desiderium. Herodes quoq;
ei scripsit, rogaret Phraatem et eius regni Iudaos, ne sibi inuiderent communem
cum genero futuram potestatem. nunc enim adesse tempus referenda suo quon-
dam et altori et seruatori gratia: simulq; etiam ad ipsum Phraatem lega-
tum misit Saramallam cum multis muneribus, eblanditurum ne obstaret cu-
ipienti referre gratiam homini de se optimè merito. Nec tamen re vera hoc
agebat: sed quia ipse grauis esset princeps, cauens mutationis occasiones, quere-
bat Hyrcanum in potestatem suam redigere, aut etiam omnino tollere: id quod
postea fecit. Tunc autem dimissum à Partho, et ab illis Iudæis honorificè adiu-
tum viatico cum excepisset, in summo honore habuit: primumq; in conuenti-
bus locum ei tribuendo, et in cõuiujs semper honoratiorem cedendo, patremq;
appellitando, lætabat hominem, quò minus suspicaretur insidias. quin et alijs
artibus procurabat quicquid putaret sibi ad stabilendum principatum con-
ducibile, unde tamen domestica seditionis enata est occasio. Cauens enim ne
quis illustrium crearetur pontifex, accito Babylone non obscuri generis Sacer-
dote Ananelo, huic summum Sacerdotium dedit. Mox igitur Alexandra non
tulit hanc contumeliam, Hyrcani filia, uxor Alexandri Aristobuli Regis filij, ex
quo liberos habebat, alterum formosissimum, nomine Aristobulum, alteram
Mariammen Herodis coniugem, insigni pulchritudine fœminam. Hac ini-
quissimè ferebat contemptum filium, quòd eo superstite aliunde uocatus pon-
tificatum usurparet. Scribit igitur Cleopatra per quendam fidicinem, ut pon-
tificatum filio suo petat ab Antonio. Sed Antonio rem negligente, amicus
eius Gellius ob quadam negocia in Iudæam profectus, ut uidit Aristobulum
delectatus est eius forma, admiratus staturam adolescentis simul et pulchritu-
dinem, nec minus Mariammen Regiam coniugem, felicemq; prole Alexan-
dram prædicans: cum qua colloquutus persuasit, ut depictas amborum effi-
gies ad Antonium mitteret. fore enim ut his conspectis ille nihil non à se impe-
trari patiatur. his uerbis excitata mulier eas effigies ad illum transmisit. Gel-
lius quoque rem exaggerabat, affirmans eos sibi uisos non mortali, sed planè di-
uino natos genere, uolens Antonium in amores pellicere. qui indecorum sibi ra-
tus puellam Herodi nuptam accersere, atque etiam Cleopatra suspiciones ui-
rans, scripsit, ut aliquo honesto prætextu filium ad se mitteret, addens nisi mole-
stum uideatur. Quæ postquam relata sunt Herodi, non putauit tutum Aristo-
bulum in ipso flore ætatis, uidelicet decimum sextum agentem annu, ad hac ge-
nerè nobilissimum mittere ad Antonium, primum Romanorum nemini cedem-
tem, deinde procliuem ad libidines, et huiusmodi voluptates undecunq; ueniam-
tem impune propter potentiã. Rescripsit igitur, si uel pedem è regno suo moueat
adolescens,

Saramalla Herodis
legatus ad Phraatem
Parthorum Regem.

Hyrcanum Herodes
in summo honore
habet.

Ananelo Herodes
dat summum sacer-
dotium.

Alexandra per Cleo-
patram filio Pontifi-
catum ab Antonio
petit.

Antonius ab Herode
Aristobulum petit.

Causæ non missi
Aristobuli.

adolescens fore ut cuncta compleantur bellicis tumultibus, Iudæis nouationem rerum sub alio Rege sperantibus. hoc pacto cum satis fecisset Antonio, decreuit non omnino adolescentem & Alexandram spernere, uxore etiam Mariamne assiduis precibus obtundente, ut fratri debitum pontificatum redderet, dicentem ipsi quoque id fore commodum, adempta per honorem adolescenti peregrinandi facultate. Advocato igitur amicorum concilio, multis verbis in Alexandram inuectus est: eam & clam regno suo insidiatam, & per Cleopatram id agere ut ope Antonij à se regimen transferatur in puerum. idque tanto iniustius eam moliri, quod & filiam suam interim honore parto priuare conetur, & regnum perturbatione reipublica alijs parare, quod ipse quasisset multis sudoribus ac periculis se tamen præteritorum libenter obliuisci, nec desinere pietatem erga eam ceterasque necessitudines colere: & nunc eius filio pontificatum reddere, cui Ananelus hæctenus propter ætatem immaturam prælatus sit. Hac postquam elocutus est verbis meditati quò magis fucum faseret mulieribus & amicorum consistorio, Alexandra vix sui compos, tum præ gaudio, tum quòd se suspectam intelligeret, cæpit cum lacrymis pro se verba facere, fassa se pro Sacerdotio nihil non tentasse indignitatis & contemptus impatientia: regnum autem negas se vel ambisse unquam, vel etiam si ultro offerretur, admissuram fuisse. Satis honoris sibi videri quòd filium cum ipso regnare videat, satisque ita consultum securitati totius familia. Victam igitur beneficiorum magnitudine accipere se honorem filij, futuramque post hac Regi obsequentiissimam: veniamque præteritorum petere si quid fiducia generis & necessitudinis propter indignitatem rei egisset immodestius. Post hoc colloquium ad reconciliationis fidem datis vicissim dexteris discesserunt, omni, ut tum videbatur, suspitione sublata.

An. mudi 3930.
Ante Christum
natum 34.

Herodes in Alexan-
dram, ut etiam regno
suo insidiatam inue-
hitur.

Alexandra sese excu-
sat, & Herodi recon-
ciliatur, dum Ponti-
ficatum filio præmittit.

CAP. III.

Herodes Aristobulum coniugis suæ Mariamnes fratrem pontificem declaratum non multò post necandum curauit.

TVM Rex confestim Pontificatum abrogat Ananelo, viro peregrini generis, utpote nato ex Iudæis olim ultra Euphratem traductis per Assyrios, ut antè diximus. Multa enim millia huius gentis Babyloniam incolunt, unde & hic erat, à pontificibus alioquin oriundus, & Herodi iam dudum notus familiariter. Eum adeptus regnum cum autoritate sua pontificem fecisset, ipse postea deposuit quò familiam suam componeret perturbatam, propter neglectas leges patrias. alioquin honor hic semel assumptus solet esse perpetuus. primus Antiochus Epiphanes eam legem violauit, pro Jesu subrogato in hoc Sacerdotium fratre ipsius Onia. Secundo Aristobulus ab Hyrcano fratre in eum honore in se transfudit. Tertius Herodes Aristobolum adolescentem viuo adhuc pontifici successorem dedit. atque ita tum visus est discordia domestica attulisse remedium. nec tamen ut decebat post reconciliationem vacauit suspitionibus, veritus Alexandram ne in posterum quidem quieturam, si daretur rerum nouandarum occasio. Iussit igitur eam continere se intra regiam, & nihil pro potestate agere. ad hac obseruabatur assidue, ita ut nihil Regem lateret, ne eorum quidem quæ ad quotidianam viuendi rationem attinent: quæ omnia exasperabant eam, & incitabant ad odium. plena enim muliebri superbia suspectam se obseruari indignissime ferebat, malens quiduis potius pati, quam amissa licentia, honoris specie in

Hedio & Ruffinus
Cap. 3.
Ananelo Herodes
Pontificatum ab-
rogat.

Pontificatus tribus ab-
rogatus.

Alexandra Herodi
suspecta obserua-
tur.

An. mudi 3931. *servitute et timore vitam degere. misit igitur ad Cleopatram literas, praesentem rerum suarum statum deplorans, et rogans, ut opem aliquam sibi offerat.*
 Ante Christum natum 33. *Illa iussit eam una cum filio clam in Aegyptum ad se confugere. quod consilium placuit, moxque tale quiddam comminiscitur. Paratis duabus sandapilis in has se et filium inclusit, iussis famulis conscijs, ut noctu has efferrent. erat autem mare petendum, ubi paratum stabat navigium quod eos in Aegyptum deveheret. haec apud Sabbionem amicum mulieris Aesopus ipsius servus effutiivit, putans eum non inscium eius consilij. quo cognito Sabbion, qui haecenus inimicus Herodis erat, suspectus quasi socius insidiarum, quibus Antipater veneno sublatus est, arripuit occasionem concilianda sibi per hoc indicium regia benevolentia: et ad eum insidias Alexandria detulit. at ille passus eam tentare negotium, in ipsa fuga deprehensam retraxit. Veniam tamen erroris dedit, non ausus ei mali quicquam facere. Verebatur enim non cessaturam Cleopatram, odij tali ansa praebita, quare simulata magnanimitate, volebat per clementiam videri indulgentior. statuit tamen modis omnibus adolescentem tollere. sed interponenda erat mora, quo magis laterent insidiae. Jamque instabat Scenopegia, festum apud nos cum primis celebre, cuius solennitatis dies decreuerat cum reliquo populo per hilaritatem exigere. at tamen hinc quoque data est occasio per invidiam, quo magis acceleraret, quod semel statuerat. Postquam enim adolescens annum tum egressus decimum septimum, sacris iuxta legem operaturus ad altare ascendit ornatu pontificali, ceremoniasque decenter tractabat ipse eximia forma et statura quam pro aetate procerior, tota facie generis dignitate praese ferens, convertit in se multitudinis oculos simul et studia, reputantis secum etiam aui Aristobuli memoria digna facinora. Victi igitur affectu paulatim se aperiebant, confusi nimio gaudio, nec continentes faustas voces ac coprecationes, licentius quam sub tali Rege decebat proferentes debitam familiae beneficiorum tum memoriam tum gratiam. Hac omnia perpulerunt Herodem, ut, quod de adolescente decreuerat, perficeret. Itaque peracta festiuitate dum apud Alexandram accipitur conuiuio, comitate pertracto in opportunum locum adolescente, ostendebat se paratum in eius gratiam iuueniliter colludere: cumque loci eius natura esset aestuosior, cito defessi relicto lusu, magnis piscinis qua ibi circa aulam erant, imminentes frigus captabant meridiano tempore. ac primum spectabant natantes quosdam et socijs et famulis: deinde postquam provocante Herode adolescens quoque eis semiscuit, amicorum quibus hoc datum erat negotium, deprimentes eum natantem, et quasi per lulum ac petulantiam mergentes non prius destiterunt quam omnino aqua praefocatus sit. Hic fuit Aristobuli exitus anno aetatis decimo octavo, pontificatus primo, qui mox ad Ananetum redijt. hic casus ubi mulieribus renunciatus est, versa repente rerum facie lamentatio exoritur supra cadauer iuuenis et luctus inconsolabilis: totamque urbem rumore sparsomaior occupat, nulla non domo calamitatem deslente tanquam propriam. sed praecipuus fuit dolor Alexandria, quam et si dolus non sefellit, perpeti tamen metum maioris mali necesse habuit: et saepe ad inferendam sibi manum pronior, impetum tamen hunc animi represit si forte superesse posset extincto per summum nefas filio, et retenta diutius vita nullam significationem dare quod data opera necatum sensisset, donec aliquando se offerret ultionis facultas. quapropter dissimulanter hoc tulit, nullam suspicionem praese ferens. At Herodes modis omnibus curabat*

Aristobulo Herodes infidiatur.

Aristobulus Herodis ductu submergitur, & ad Ananelu Pontificatus redit.

Luctus ob mortem Aristobuli.

curabat fidem facere, se in scio casum hunc contigisse, non luctum solum fingens sed & lacrymas & mœstitiã verã similimã. ac fortasse verã etiã miserat-ionis nonnihil sentiebat ad conspectum extincti in ipso flore ætatis ac pulcritudinis, tãmet si mortem eius plurimum ad securitatẽ suã existimaret conducere: sed potissimum hoc agebat ut alienus videretur ab hoc crimine. Ceterum quod ad magnificentissimum funeris apparatus attinet, nihil sibi ad summã liberalitatẽ fecit reliquum, tam in exornando conditorio, quã in congerendis eò aromatibus & alijs rebus preciosissimis, quò maius miseris mulieribus hoc pacto offerret solatium.

An. mudi 3932.
Ante Christum
natum 32.
Animus Herodis hy-
pocritus.

CAP. IIII.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians, partem eorum ab Antonio impetrare conatur.

ALEXANDRA tamen nullo modo emoliri potuit, sed indies ma-
gis ac magis exacerbante mœstitiã, per luctum accendebatur ad
vindictã desiderium. Per literas igitur insidias Herodis Cleopa-
tra indicat, simulq; filij sui miserabilem interitum. Illa verò
iam dudum adiuvandi eam cupida, & tum etiã miserata mu-
lieris infortunium, non secus quã proprium curavit hoc negocium: nec un-
quam destitit incitare Antonium ad ulciscendam necem iuuenis: indignum fa-
cinus dicitur, Herodem ope eius alieni iuris regno potitum, in legitimã Re-
gum stirpem tam insolenter debacchari. His permotus Antonius postquam
Laodiceam pervenit, accersivit ad se Herodem, dicturum causam de obiecto ne-
cis Aristobuli crimine, factũ enim improbabat, si quidẽ ipse Herodes autor eius
fuisset. At ille nec causa suã satis fidens, & Cleopatrã odia metuens, indesinen-
ter Antonium contra se irritantis, decrevit quidem parere: neq; enim aliter fa-
cere poterat: sed commissa regni cura Josepho patruo, clam ei mandavit, ut si
Antonius in se gravius aliquid statuisset, confestim Mariam interfice-
ret. sic enim se affectum erga uxorem, ut etiã si post ipsius mortem aliquem
potiri contingat illius pulchritudine, ad suã id iniuriã pertinere existimet.
aiebatq; totum hoc negociũ exhiberi sibi propter eius scẽminã formã, in quam
ille iam pridem fama cognitam accensus sit. atq; his mandatis, non admodum la-
ta sperans de rerum suarum exitu, proficiscitur ad Antonium. Porro Josephus
creditum sibi regni regimen administrans, & sapissimẽ Mariam conveni-
ens, partim propter negocia, partim honoris causa, dum crebra mentio fit coniu-
galis amoris quo eam Herodes prosequeretur: irridentibus hanc eius assevera-
tionem mulieribus, præsertim Alexandra, ille nimio studio approbandi eius affe-
ctum Regis eò prouectus est, ut mandatum illud proderet, ratus id certissimum
amoris argumentum, quòd neq; sine ea vivere sustineret, neq; vel morte ipsa ab
ea disjungi. quã Josephi verba mulieres non tam ut indubitatum Herodis amo-
ris signum interpretate sunt, quã exhorruerunt illius tyrannicum animum,
si vel mortuus sciret in earum capitã. Interea per civitatem rumor ab inimicis
Regis sparsus est, excruciatum eum ab Antonio neci traditum: qui cum reli-
quam regiam turbavit, tum mulieres maximẽ. Alexãdra verò etiã Iosephum
hortata est, ut assumens eas ad signa legionis Romane confugeret, quã tum ad
regni custodiã circa urbem tendebat sub tribuno Iulio. sic enim primum si quid
turbari in aulã incideret, ipsas in tuto fore propter Romanorũ benevolentiam.

Alexandra Cleopa-
trẽ Herodis insidias,
& filij miserabilem
interitum, indicat.

Herodes ad Antoni-
um profecturus Iose-
pho, cui regnum
interim commenda-
rat, coniugis necem
mandat.

Rumor vanus de He-
rodus morte sparsus.

An. mūdi 3932.
Ante Christum
natum 32.

Antonium Herodes
muneribus placat, &
amicis res suas sal-
uas esse scribit.

Iosephus & Mariam-
me apud Herodem
accusantur.

Mariamme apud He-
rodem sese excusat,
eiq; reconciliatur.

Iosephum Herodes
interfici, & Alexan-
dram in carcerem
conijci iubet.

Hedio & Rufinus
Cap. 4.

Cleopatra Regina
alieni appetens.

*Deinde sperandum esse consequuturam quiduis Mariammen si in Antonij
conspēctum venerit, atq; etiam regnum recepturam & quicquid debetur regio
generi. Tenente adhuc ea consultatione litera ab Herode supervenerunt rumori
contraria. quamprimum enim venit ad Antonium, muneribus eum placavit,
qua in hoc Hierosolymis attulerat: & crebris colloquijs indignationem viri le-
nuit, ut minus posthac ponderis apud eum haberet Cleopatra instigatio. negabat
enim Antonius oportere Regem facti sui rationem reddere, alioqui ne Regem
quidem futurum. sed dato illi semel honore, etiam liberam potestatem permit-
tendam esse. idq; ipsum etiam Cleopatra aiebat conducibile, si non multum se
miseret alienis imperijs. Hac significabant Herodis litera, reliquumq; honorem
quo se dignaretur Antonius, ad confessum adhibens & ad quotidiana conuiuia,
idq; non cessante a criminationibus Cleopatra: qua capta eius regionis cupidine,
quò regnum id sibi usurparet, omnibus modis querebat illum perdere. Sed quia
iustum se praberet Antonius, nihil posthac expectandum grauius, venturumq;
breui constabilito tam regno quam amicitia. nec relictam Cleopatra cupiditati
ullam spem, quando Antonius pro eius postulatis Cœlesyriam ei concessisset, hac
conditione, ne posthac Judæam peteret, & ut molesta esse desineret. His literis
redditis voluntas confugiendi ad Romanos evanuit. non tamen latuit id consti-
lium, sed quamprimum deducto aliquantisper Antonio contra Parthos eunte
Herodes in Judæam reuersus est, statim soror Salome & eius mater indicave-
runt quid Alexandra cum suis voluerit. nec hoc contenta Salome etiam mari-
tum suum criminata est, Mariammes consuetudinem obiuiciens. hoc autem fe-
cit propter similitatem veterem, quòd Regina elati animi fœmina inter mulie-
bres contentiones exprobraret ei obscuritatem generis. Porro Herodes qui sem-
per ardentem amavit Mariammen coniugem, statim perturbatus est, non fe-
rens zelotypia stimulos agrè tamen se continens ne à recta ratione transuersum,
raperetur insanis affectibus, seorsim Mariammen percunctatus est, ecquid
haberet cum Iosepho commercii. illa verò pernegante factum cum deierationi-
bus, & quicquid insons fœmina posset in defensionem adducente, Rex paulatim
assentiendo placari se sinebat victus amore uxorio, ita ut postremo veniam pe-
teret, quòd temerè fidem habuisset rumoribus: agebatq; ei gratias pro seruata
pudicitia. suum vicissim amorem commemorans tandem ut mos est amantium
prorumpentibus lacrymis ruunt in complexus mutuos. cum tamen nondum
uxori amoris sui fidem faceret, tantoq; magis conaretur id efficere: tum illa,
Non est, inquit, amanti mandare si quid ipsi humanitus accidat, uxorem in-
noxiam addi fati comitem. Hoc verbo Rex velut ictus pra dolore confestim
eam è complexu dimisit: vociferabaturq; capillos sibi lacerans, tenere se manife-
stò deprehensam constupratam à Iosepho coniugem. nunquam enim proditu-
rum fuisse data sibi priuatim ac secreto mandata, nisi obstricta mutuum fide per
stupri consuetudinem. atque ita parum absuit quin eam interficeret. Sed amore
victus, licet agrè, cohibuit se tamen. Veruntamen Iosephum ne in conspectum
quidem admissum iussit interimi, & Alexandram ut malorum omnium cau-
sam, vincetam coniecit in custodiam.*

*Interea turbabantur res Syria, Cleopatra non desinente in omnes incitare
Antonium, quem hortabatur ut auferens cuiq; suam dynastiam, ipsi contribue-
ret: multumq; apud eum poterat irretitum suis amoribus. cumq; natura esset
alieni*

alieni appetens, nihil sibi putabat illicitum. primò fratrem, cui debebatur regni successio, veneno sustulit, agentem annum quintumdecimum. deinde Arsinoe sororem suam Ephesi in templo Diana supplicem interfecit per Antonium. Pecuniarum etiam ubicunq; spes affulgeret, neq; templum neq; sepulchrum, neq; asylum ullum unquam violare dubitavit, modo ad illam redirent spolia questita vel sacrilegio: miscebatq; sacra, profana, fas nefas, ut augetur lucris vel iniquissimis, ad summam nihil satis erat mulieri sumptuosa & voluptatibus dedita, cuius cupiditates vix totius orbis expleri possent opibus. quamobrem & Antonium continuo sollicitabat, ut alijs ablata ipsi largiretur: & ingressa cum illo Syriam, statim cogitavit quomodo eam possessionem suam faceret. Nam Lysaniam Ptolemai filium interfecit, causata eum studere rebus Parthicis. flagitabat etiam ab Antonio Judæam simul & Arabiam sibi dari, ademptas suis Regibus. Verum ille erat quidem adeo deditus ei mulieri, ut non illecebris solum, sed etiam veneficij eius captus videretur: puduit tamen eum tam insignis iniustitia, ne videretur ad procacis scemina nutum, libenter peccare etiam in rebus maximis, ne igitur vel pernegando eam contristaret, vel imperata illius omnia faciens videretur mortalium omnium nequissimus, partes de utriusque regione ablatas ei largitus est: adhuc vrbes quotquot sunt intra fluvium Eleutherum usque Ægyptum, prater Tyrum & Sidonem, quas iam inde a maiorum aetate sciebat liberas, quamvis has quoque illa multis precibus impetrare conata fuerat.

An. mudi 3932.
Ante Christum
natum 32.
Cleopatra fratrem
& sororem interfecit.

Lysaniam Cleopatra interfecit.

Cleopatra Antonius partes de Iudæa & Arabia ablatas largitur.

CAP. V.

Cleopatraz Reginz in Iudæam aduentus.

HÆc affecuta Cleopatra, & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum usque Euphratem profecta, reuertitur: obiterq; adita Apamia & Damasco, etiam Judæam ei libuit inuisere: ubi excepta ab Herode, concessam sibi Arabia partem & Hierichuntini agri redditus ei locavit. Is & balsamum fert, quod unguentorum longè preciosissimum ibi tantum provenit, & eximiarum palmarum vim maximam per hac negocia contracta maiore cum Rege familiaritate concubitum eius appetijt, mulier natura intemperans & dedita libidini, ac fortè etiam amore tacta non nihil: quamvis verisimile sit per stuprum questitam occasionem struendis insidijs. Sed illa amorem pratexebat. Herodes autem iam antè ei parùm amicis, quod nosset infestam ex aquo omnibus: tum verò etiam abhorrens tam prostratam impudentiam, & reiecturus si petulantius pergeret, renuit. deinde cum amicis consultavit, num habens eam in sua potestate deberet occidere. sic enim multis molestijs leuari posse eos quibus vel hætenus infensa fuerit, vel in posterum futura sit. quin & ipsi Antonio id fore utile, quandoquidem nec illi fida futura sit, si in quam temporum difficultatè delapsus opera eius opus habeat. Huc procliuiorem cohibuerunt amici, indignum censentes, hominem in magnis versantem negocijs, in manifestum se periculum conijcere, & obsecrantes ne quid ageret temerè. Non enim hoc laturum Antonium, quantumvis ei hoc approbetur utile. quin hoc ipso augendum eius desiderium, quod per vim atq; insidias amisisse eam videbitur. nec superesse vel mediocrem excusationem, quando mulier sit omnium eius aetatis longè honoratissima, & si quid utilitatis ex eius nece possit existere, coniunctum sit cum Antonij iniuria. unde facile apparere

Cleopatra ad Antonium peruenit, quod Arabia partè & Hierichuntini agri redditus ei locat.

Mulier intemperans & libidini dedita.

Cleopatraz Herodes interficere conatur, quod eius amici avertunt.

quam

An. mudi 3932.
Ante Christum
natum 32.

Cleopatram Anto-
nius versus Aegyptu
deducit.

An. mudi 3933.
Ante Christum
natum 31.
Antonius Armeniae
regno potitur.

Hedio & Ruffinus
Cap. 5.

quam magna est immedicabilia mala exoritura sint in regno et familia Regis ipsius, cum nihil vetet recusata illius illicita postulatione, res pro presenti statu recte disponere. his deterrentes, et periculum probabilibus rationibus ostendentes, cohibuerunt eum a tanto facinore. Ille placata muneribus Regina, versus Aegyptum eam deduxit. Caterum Antonius subiugata Armenia Artabazem Tigranis filium cum filiis suis satrapis vincitum in Aegyptum misit, munus Cleopatrae, et quicquid preciosum de eo regno ceperat. Regno autem Armenia positus est Artaxias filiorum illius natu maximus, qui in eo tumultu effugerat: cui post Archelaus et Nero Caesar per vim a se pulso iuniorum ipsius fratrem successorem dederunt. Quod autem attinet ad tributa regionum quas Regina ab Antonio dono acceperat, Herodes ea iuste reddebat, parum tutum putans praebere Cleopatra occasionem malevolentiae.

Arabs vero postquam eorum exactio ad Herodem spectare cepit, aliquandiu soluebat ei ducenta talenta annua: deinde malignior factus, et ad dandum segnior vix partes quasdam reddebat, ac ne eas quidem integras.

CAP. VI.

Herodes bellum Aetiae infert, quo tempore Antonius a Caesare Actiaco praelio victus est.

Herodes Antonio
contra Augustum
auxilia pollicetur.
An. mudi 3934.
Ante Christum
natum 30.

Herodes ad bellum
Arabicum incitatur.

Pugnae & victoriae
Herodis.

Cleopatrae dux fuit
Herodem.

UAM eius iniquitatem et iuris contemptum non ferens Herodes illaturus erat bellum, ni remoratus esset Romanorum contentionibus. cum enim expectaretur pugna Actiaca, qua in CLXXXVII. Olympiadem incidit, Caesar de imperii summa decertaturus erat cum Antonio. Herodes vero multorum iam annorum possessor regionis pacata et referta pascuis ac pecoribus, nouis quoque abundans redditibus et opibus, delectus habendo magno apparatu expediebat auxilium Antonio. Sed ille hanc operam ei remisit, negans sibi opus esse. verum quia tam ex ipso quam ex Cleopatra audierat de Arabis perfidia, iussit in illum bellum vertere. nam et Regina hoc in rem suam fore existimabat, si alter ab altero mutuis attererentur cladibus. Igitur Antonio iussu reuersus Herodes domum continuit exercitum, cum quo mox inuasit Arabiam equitatu simul et pedestribus copiis instructissimus, Diospolim petens quo occursum erant Arabes. non enim eos latuit hac expeditio. Post acerrimum igitur conflictum penes Iudaeos fuit victoria. Post hac rursus magnus Arabum exercitus confluit ad Cana, qui locus est in Coele Syria: quod praesentens Herodes duxit contra eos maximam exercitus sui partem. cumque vellet munitis vallo castris per occasionem deinde praelium committere, imperanti hac reclamabat multitudo, mitteret moras et confestim in Arabas duceret. Faciebat autem eis animos, tum quod pulchre instructam aciem habere se crederent, tum recens memoria prioris pugnae in qua egregie vicerant. cum igitur ardor eorum vix cohiberi posse videretur, decreuit Rex uti alacritate militum, et professus se non cessurum illis virtute, armatus ante agmen ibat in hostem, subsequente instructa acie. qua res attonitos reddidit Arabas paulisper enim repugnare cognati, ut viderunt non posse ferri eorum audaciam, maiore ex parte in fugam versi sunt. actumque de eis fuisset, ni Athenio Herodem inuasisset eiusque exercitum. Hic Cleopatra duxerat in ea regione: et quia Herodem oderat, non imparatus pugnae euentum expectabat, quieturus si Arabes vincerent. Ubi vero vinci eos animaduertit, cum collectitia

lectitia manu indigenarum fessos iam, & victoriam suam putantes ex improviso adortus magnam stragem edebat. Nam Judai viribus in professos hostes absumptis, tum vero etiam ob victoriam dissolutiones, facile hosti cedebant, multaq; vulnera accipiebant in locis asperis & inaequalibus, quorum peritiores erant aduersarij. His igitur vehementer laborantibus Arabes resumptis animis reuersi in praelium trucidabant iam fugientes. Nec una erat exitij facies, pauciq; in castra euaserunt. Rex vero videns eos viribus impares, citato equo profectus est ad euocandos qui illis succurrerent. nec tamen licet festinus, affuit in tempore, sed Judaeorum castra capta sunt. Arabibus autem non mediocri felicitas ex insperato contigit, dum & victoria potiuntur, à qua plurimum aberant, & hostium validum exercitum opprimunt. Ex illo tempore Herodes latrocinij cepit agere & excursionibus in Arabiam, castra ponendo in montibus: & cauebat quidem totum exercitum praelio committere, sed interim non mediocriter proficiebat suos labori assuefaciens, & continuis exercitijs preparans ad abolendam tandem ignominiam.

An. mudi 3934
Ante Christum
natum 39.

Arabes in praelium
reuerfi, fugientes
trucidant, & castra
capiunt.

CAP. VII.

De terræ motu, qui Iudæam concussit.

Uo tempore dum maximè apud Actium Antonius conflictatur cum Casare, septimo regni Herodis anno, Judæa terra quali nunquam antè motu concussa, magnam per totam eam regionem iacturam fecit pecudum: quin & hominum oppressa sunt ruinis adsum circiter decem millia. militaris tamen multitudo nihil detrimenti accepit, utpote sub diuo agitans. Hac clades in maius etiam aucta rumoribus, quos nuncij gentilium odiorum non ignari dabant auribus Arabum, immane quantum extulit hostium animos, quasi subuersis Judaeorum urbibus, & extinctis hominibus, nulli iam superessent aduersarij. legatos itaque gentis, qui rebus afflictis pacem petaturi venerant, comprehensos necauerunt, moxq; magna alacritate properauerunt ad hostilem exercitum. at illi non ausi aduentum eorum praestolari, utpote deiecti animis ob calamitatem, Rempublicam negligere, nec multum à desperatione abesse videbantur. quos ita affectos Rex excitabat, duces eorum appellando, & quantum in se erat corando animum illis addere. cumq; generosiores quosdam in meliorem spem restituisset, tum demum ausus est etiam exercitum alloqui, quem prius viderat in recentibus cladibus nullam orationem admittere. eos igitur his verbis consolatus simul & cohortatus est.

An. mudi 3935.
Ante Christum
natum 29.
Hedio & Rufinus
Cap. 6.
Terræ motus in Iudæa, qui circiter decem millia hominum opprimir.

Arabes Iudaeorum
legatos necant.

Iudæos propter
dammum passum
mactos, Herodes
consolatur.

CAP. VIII.

Herodis concio ad exercitum.

Non ignoramus viri fortissimi, multa hoc tempore nostros conatus remorata infortunia, quibus quantumuis audaces perterriti nil mirum fuerit. Sed quoniam bellum est pro foribus, & qua hæctenus acciderunt, talia sunt, ut vestra virtute possint corrigi, cohortandi mihi estis, & monedi quo pacto retinere possis pristinum robur animi, ac primum de bello verba faciam, declaraboq; nos iniustissimis de causis gerere, coactos inimicorum iniurijs: id quod vel precipue debet acuere vestram fortitudinē. deinde ostendam, nec hac, qua nos contristant, esse tam grauiam quam videntur, & magnā nobis superesse spem victoriae. ac pri-

Herodes consolatur
& cohortatur milites.

An. mudi 3935.
Ante Christum
natum 29.
Causa belli contra
Arabes.

mum de eo differam quod prius proposui, vosq; ipsos testes eorum qua dicturus sum faciam. Nostis enim ipsi Arabum iniustitiam, & quam sint erga alios quoque omnes perfidi, nimirum genus hominum impium ac barbarum: sed nos precipue semper infestauerunt, ob avaritiam & inuidiam perpetuis iniurijs nos laceffentes. Et tamen ne alia beneficia nostra in eam gentem collata commemorem, quis eos imminente Cleopatra de libertate periclitantes eripuit nisi nos? Mea enim cum Antonio coniunctio, & illius erga me benevolentia in causa fuit ne quid isti grauius paterentur, dum ille cauet comittere quod & nobis suspectum esse posset: deinde postquam precibus illa euicit ut de utraq; regione portiones quaedam ei deciderentur, in his quoq; dispensandis non cessauit mea industria: & datis de meo magnis muneribus, securitatem ambobus acquisiui meo unius sumptu, dum ducenta talenta expendo, & pro alijs ducentis fidei iubeo, pro redditibus eius ipsius terra quam isti olim nostram occupant, at qui equum erat nos Iudaeos & a tributis immunes esse, nec cuiquam ullum agrorum partem decidere. certe in Arabum gratiam, qui nobis salutem suam debent, indignum erat quicquam expendere. Sed multo iniquius est, eos qui negare non possunt suam libertatem nostrum esse beneficium, & eam ob rem gratias nobis egerunt, fraudare nos debitis, praesertim amicos & pacis tempore: quando quidem fides etiam hosti seruanda, multo magis inter amicos locum habeat necesse est. at non inter tales quales isti sunt, qui nihil honestum putant nisi cum lucro coniunctum, & iniuriam impunitam esse debere qua lucri gratia committitur. Dubium ne igitur est, nostri officij esse iniustos iusto bello persequi, quod Deus ipse fieri uult, iubetq; nos semper ulcisci vim & iniuriam, maxime in bello non solum iusto, verum etiam necessario? quod enim confessione omnium tam graecorum quam barbarorum est crudelissimum, hoc celsis nostris legatis perpetrauerunt. Nam & Graeci caduceatores sacros atq; inuiolabiles esse uolunt, & nostri honestissima, sanctissimaq; legis praecepta per angelos, hoc est, nuncios a Deo acceperunt. hoc enim nomen & Deum in hominum noticiam adducere, & hostes hostibus conciliare potest. Quid igitur magis nefarium, quam legatos de iure agentes interficere? aut qua illis post hoc facinus expectanda vel in bello prosperitas, vel in reliqua uita felicitas? ego sane non uideo. Dixerit forte aliquis: ius quidem & fas penes nos est, sed penes illos vires & maiores copia. verum ista haec oratio indigna est nostris hominibus. cum quibus enim iustitia est, cum illis etiam Deus. ubi autem Deus est, ibi nec multitudo nec fortitudo deesse potest. Sed age etiam per se vires nostras expendamus. Prima pugna vicimus, in secunda primo congressu eos profligauimus non ferentes nostram impressionem. victores deinde nos Athenio non indicto bello sed ex insidijs aggressus est. verum hac fortitudo eorum dicenda est, an insidia potius & secunda iniquitas? Cur igitur nobis minus sit animi, quibus oportebat esse plus spei? aut cur nobis timendi sint, qui quoties absque dolo certandum est semper succumbunt, quando uero vincere uidentur per iniustitiam hoc faciunt? Quid quod etiam si fortes quis eos existimet, hoc ipso magis ad uirtutem excitari debet? non est enim generosi laus infirmissimum quemque aggredi, sed posse etiam fortes deuincere. Quod si quem domestica clades terrent, & terramotus proximus, primum cogitet hoc ipsum esse quod Arabas decipit, putantes grauiorem quam re uera fuit: deinde non decere ut illis audacia, nobis timiditatis, eadem causa sit. Illi enim nunc audent non quod alicuius boni sibi sint conscij; sed quia nos afflictos credunt

Legati inuiolabiles.

Cam quib. Iustitia,
cum illis etiam Deus
est.

credunt calamitatibus. ubi autem nos viderint occurrere, collabatur eorum fiducia, & nobis hoc ipso crescent animi, quod iam cum non ita ferocientibus pugnabimus. nam neque admodum afflictus sumus, neque, ut quidam putant, irato Deo nobis hoc accidit, sed casus hi sunt fortuiti. Quod si Dei voluntate hoc factum est, mirum non eiusdem voluntate cessavit calamitas, & hac castigatione contentus est. Quod vero praesens bellum ei probetur ut iustum, ipse euidenter declaravit. Nonnullis enim per totam regionem terramotu oppressis, vestrum qui armagestatis nemini quicquam mali contigit, sed omnis estis incolumes, manifesto diuinae voluntatis indicio, quod si populariter militassetis una cum liberis & uxoribus, neminem vestrum desideraretis. Hac cogitantes, & quod maius est, habere vos Deum protectorem omni tempore, persequimini iusto bello gentem impiam, nec amicitia iura, nec foederum fidem seruantem, in occidendis legatis fortem, cum virtute res gerenda est, semper fugacem. His verbis Iudaorum animi non mediocriter accensi sunt ad praelium. Herodes autem sacris de more peractis, prope duxit eos ultra Jordanem contra Arabas: metatusque castra non procul hostibus, decreuit castellum inter utrosque situm occupare: commodum sibi id ratus, siue pugnandum esset, siue castra in tutiorem locum transferenda. cumque idem esset Arabum quoque consilium, circa eum locum certamen contractum est. ac primum telis velitati eminus, deinde manus conseruit, utrinque nonnullis cadentibus, donec Arabes victi discesserunt. Ea pugna Iudaeis tantum momentum ad bene sperandum fuit, ut quia hostes certamen detrectabant, ausi sint vallum eorum diuellere ipsa castra expugnaturi. atque ita coacti processerunt non satis bene structa acie, ne tantillum quidem alacritatis aut spei ad pugnam afferentes: conseruerunt tamen manus vel quia plures numero, vel quia necesse erat lacefferent hosti resistere. post diutinum igitur conflictum non paucis utrinque cassis, tandem Arabes in fugam versi sunt. Tanta autem strages impulsis semel edebatur, ut non solum hostium gladijs conficerentur, sed praecipue fugientis incondita multitudinis alij proculcarentur, alij suis ipsorum telis se induerent. itaque quingenta millia desiderata sunt. caetera turba refugit quidem intra castra, sed nulla certa salutis spe, non tam commeatus quam aqua penuria. Porro Iudaei quia non potuerunt una cum fugientibus irrumpere, obsidione eos cinxerunt, & auxilijs aditus, & fugam obsejssis intercludendo. In hac rerum difficultate Arabes legatos ad Herodem miserunt, primum pacem petentes, deinde quia sitis urgebat, praesenti necessitati remedium. At ille non legatos, non pecuniam pro captiuis, nihil denique aquum admittebat, enixè cupiens facinorum in suos patratorem poenas ab eis exigere. Itaque coacti siti inter alia mala pragrauante, progressi prabuerunt se vinciendos & incaptiuitatem abigendos, ita ut intra quintam diem capti sint ad quatuor millia. Sexta vero omnes reliqui decruerunt prodire, & hostem aggredi, vel certam cladem malentes, quam ita paulatim ignominiosè opprimi. Quae sententia postquam placuit, eruperunt e castris, sed parum idonei ad praelium, fractis tam viribus, quam animis, propter extremum infortunium mortem in lucro reputantes. Quare primo conflictu circiter septem millia ceciderunt: domitaque per hanc cladem gentis ferocia, in Herodis, quem suo malo bellatorem egregium experti sunt, clientellam se dederunt.

An. mudi 3935.
Ante Christum
natum 29.

Arabes ab Herode
duci.

Arabes siti compulsi,
ab Herode pacem
petunt.

An. mudi 3935.
Ante Christum
natum 29.

Hedio & Ruffinus
Cap. 7.
Herodes Antonio
deuicto subtristis.

Herodes ad Caesarem profecturus necessario Hyrcanum interficit.

Ua felicitate ille multum elatus domum reuertitur, aucta ob rem bene gestam existimatione. Sed dum maximè res suas constabilisse videtur, summū discrimen adiit, Antonio apud Actum deuicto armis Caesaris. Tum enim actum de se putauit, non ipse solus, sed & amici eius omnes & inimici. nemo enim credebat impune ei fore tantam Antonij amicitiam. quo factum est ut amici quidem nihil dissimularent desperationem, inimici verò condolere se fingentes, clam gauderent, pollicentes sibi in futurum meliorem statum Reipublica. Ibi Herodes videns prater Hyrcanum neminem superesse regij generis, statuit eum è medio tollere: siue euasurus esset periculum, tutius ratus neminem extare digniorem imperio: siue opprimendus esset à Caesare, successionem illi inuidens. Hac secum volutanti, ab ipsius Hyrcani familia prabita est occasio. qui quòd esset miti ingenio toto vita sua tempore nullis se admiscuit negocijs, omnia fortuna permit- tens, & quamcunq; illa conditionem attulisset, ea bene contentus. Verum Alexandra ambitiosa femina, & mutationis spem modeste ferre nesciens, sollicita- uit patrem ne ulterius ferret Herodem afflictorem sua familia, sed potius sibi quoque caueret, seq; sperata fortuna seruaret. consuluit deinde ut Malcho Arabiam ditione tenenti scriberet, peteretq; ab eo tutelam & hospitium. Si enim contingat Herodem male mulctari ab offenso Caesare, dubio procul ad ipsum rediturum imperium, propter nobilitatem generis & fauorem populi. Talia sua- dentem Hyrcanus primorepulis: deinde victus importunitate mulieris, inter- diu noctuq; eandem cantilenam de futurorum spe, deq; Herodis insidijs occinen- tis, ad Arabem literas dat amico cuidam Dositheo: in quibus scriptum erat, ut equites mitteret, qui eum ad Asphaltidem lacum deducerent. Distat is à Hiero- solymitanis finibus per trecenta stadia. Haec litera ideo Dositheo potissimum cre- dita sunt, quòd & Hyrcani cliens erat & filia: & exosum ei Herodem non una de causa videbatur verisimile. nam Iosephi ab eo necati cognatus erat, & ali- quanto ante fratres eius apud Tyrum inter alios ab Antonio interfecti fue- rant. nihilo tamen magis ob hac Hyrcano fides seruata est. Pluris enim ille faci- ens presentis Regis gratiam, ostendit ei epistolam. qui actis primum gratijs, unum etiam ab eo postulauit ministerium: ut complicata epistola & obsignata Malicho eam redderet, & responsum ab illo reciperet. multum enim sua refer- re, si etiam illius mentem intelligat. Quod ubi Dositheus sedulo exsecutus est, Arabs rescripsit, paratum se & ipsum & familiam recipere, atque etiam omnes illius factionis Iudeos: missurumq; instructam manum qua eos tuto de- ducere valeat, & voluntati eius obsecuturum per omnia. Postquam autem etiam hanc epistolam Herodes accepit, accito Hyrcano, rogauit eum, ecquid ha- beret cum Malicho foederis. quo insciantes, prolatis in consistorio literis, occidit eum imperauit. Atq; haec ita in ipsius Herodis commentarijs scripta habentur: nam ab alijs traduntur aliter, videlicet non ob hoc crimen, sed quasi Regi insidi- atum, necatum esse. Scribunt enim sic. In quodam conuiuio dissimulata suspi- cione quasiuissse ex Hyrcano, num quas literas à Malicho accepisset, respondisse illum, accepisse quidem, sed nihil prater officiosam salutationem continentes. Alterum amplius interrogasse, num quod etiam munus accepisset, cumq; respondisset,

Hyrcanum Herodes
& medio tollere sta-
tuit.

Alexandra Hyrcanum
patrem sollicitat, &
vt à Malcho tutelam
peteret, monct.

Trecenta stadia, no-
uem milliaria Ger-
manica.

Hyrcanum Herodes
occidi imperat.

respondisset, nihil præter quatuor iumenta quibus vectaretur: Regem traxisse hoc in crimen corruptela ac proditiõis, moxq; hominem duci iussisse. In fontem autem perisse argumentum afferunt mitissimum ipsius ingenium, ut qui ne iuuenis quidem unquam ullam temeritatis aut audacia significationem dederit, ac ne tum quidem cum ipse principatu potiretur: sed tum quoque pleraq; omnia ex Antipatri administrauerit sententia. Tunc vero iam octuagesimum annum excefferat, sciebatq; opes Herodis in tuto esse: Euphrate etiam traiectq; relictisq; qui trans eum amnem in summo honore habuerant, in patriam postliminio redijt, ut sub illius potestate viueret, quò minus verisimile est eum molitum facinus a sua natura alienissimum, confictaq; videntur hæc ab Herode omnia. Hic finis fuit Hyrcani post variam fortunam, qua tota vita circumactus est: nam viuente etiam tum matre Alexandra pontifex Iudæorum creatus, per nouem annos eum honorem obtinuit: cui defuncta cum in regnum successisset, elapsis tribus mensibus ab Aristobula fratre pulsus est, ac deinde Pompeij ope restitutus. receptisq; omnibus honoribus quadraginta annos in eis exegit. deinde iterum ab Antigono pulsus, & mutilato corpore, captiuus apud Parthos vixit. unde aliquanto post domum reuersus, quamuis multa sibi de Herode polliceretur, nihil tamen eorum consecutus est post tantam fortuna varietatē: & quod omnium est maxime miserabile, ut modo diximus, in extrema senectute indigno sine absumptus est. Fuit enim æqui amantissimus & perpetua modestia, imperiumq; maxima ex parte per alios administrabat, amore otij, & imperitia sibi conscius. Antipater certè atque Herodes huius bonitate ad tantas opes prouecti sunt: pro quibus meritis contra ius ac fas occisus est. Cæterum Herodes, Hyrcano sublato, ad Cæsarem properans, & nihil boni de se sperans propter amicitiam Antonij, suspectam habebat Alexandram, ne vsa hac temporis opportunitate ad defectionem concitaret populum, & intestinis seditionibus regnum perturbaret. quare mandata regni cura Pherora suo fratri, & matrem Cypran, & sororem, totam denique cognationem in Masada deposuit: iussitq; fratrem, si quid sibi accidisset durius, habenas regni retinere. Mariammen vero uxorem, quia propter simultatem cum matre eius & sorore degere non poterat, in Alexandrio cum Alexandra matre collocauit, commissa questori suo Iosepho & Sohermo Iurato castelli custodia, viris & antè semper fidelissimis, & tunc honoris causa his mulieribus Regijs adhibitis. Verum his quoq; mandatum dederat, ut si quid quod nollet accidisse sibi cognoscerent, confestim ambas interficerent, regnumq; pro viribus liberis eius ac Pherora fratri conseruarent.

Hyrcani vita.

Herodis ad Cæsarem propositis mandata.

CAP. X.

Quomodo Herodes regnum etiam à Cæsare obtinuit.

His mandatis properauit Rhodum, ut illic Cæsari occurreret. Quò postquam appulit, posito tantum diademate, de cætero paratu regionih nil mutauit: admissusq; ad colloquium, tum maxime ostendit animi sui magnitudinem, neq; ad supplicationes (ut in tali fortuna mos est) versus, neque preces adhibens quasi rogando veniam, sed facti sui rationem reddens intrepidè. Fatebatur enim apud Cæsarem & amicitiam sibi intercessisse maximam cum Antonio, & totis viribus se conatum, ut penes illum esset rerum imperium: non armis quidem

Herodes ad Cæsarem venit, eique beneficia in Antonium collata prædicat, similia in eum collaturus, si in amicitiam eum reciperet.

An. mūdi 3935.
Ante Christum
natum 29.

coniunctis quòd tum distineretur bello Arabico, sed misso ad illum frumento simul atq; pecunijs. nec tamen se hac parte sibi ipsi satisfacisse. professum enim amicum pro bene de se merito non opus solum, sed caput etiam & salutem debere obiectare periculis. Id quia non licuerit, certè hanc laudem suam esse, quòd ne post Actiacam quidem cladem illum deseruerit, neque fortuna iam aperte mutata ad novas spes se transtulerit. quo tempore si non auxilio, at consilio à se adiutum hominem, commonstrando quo uno modo seruari posset, nec omnino in ordinem redigi, videlicet si Cleopatram interficeret. hoc enim maturè perpetrato, licebat illi in eius opes succedere, atque ita faciliores à te pacis conditiones impetrare. ille verò per incogitantiam còsiliū meum aspernatus est: atque hoc pacto tibi magis quàm sibi consuluit. Nunc igitur si odio Antonij meum quoque studium damnas, non negauerim ea quæ feci, neque vereor ingenuè fateri quanto illum amore persecutus sim. quod si, amoto personarum respectu, hoc tantum in disquisitionem vocas, qualis sim amicus & quàm memor beneficiorum, licet tibi quoque hoc experiri. mutato enim nomine nihilominus manebit amicitia, & laudem suam merebitur. His verbis cum magnam generositatem præ se ferret, non mediocriter allexit Casarem, virum liberalem ac magnificum: ut occasione dicenda causa paulatim insinuar et se in illius amicitiam. Quare diademate restituto hortatus eum, ut non minus suam quàm quondam Antonij amicitiam coleret, in summo honore habuit, addens scripsisse Capidium, quantum apud monarchas favore Herodis adiutus sit. Ergo ubi præter spem acceptum se vidit Casari, & ope eius denuò confirmatum in regno, senatusconsulto quoq; per illum impetrato, deduxit eum in Ægyptum, donatum plurimis muneribus, quibus etiam amicos eius sibi conciliauit, & animi declarauit magnitudinem. Conatus est etiam Alexandro Antonij amico impetrare veniam, quod tamen non potuit, quia Caesar animaduersurum se in illum iurauerat. Reuersus deinde in Iudæam auctus honore ac potestate, omnes qui contrà expectauerant attonitos reddidit, quasi Dei benignitate semper illustrior è periculis euaderet. Mox igitur parauit se ad excipiendum redeuntem ex Ægypto Casarem. qui postquã venit, omni regia magnificentia eum accepit apud Ptolemaidem: exercitui quoque omnem hospitalitatem exhibuit, & rerum ad victum accommodandarum copiam. quo factum est, ut in intimam familiaritatem reciperetur, unã obequitare solitus dum traducuntur copia, tractansq; tum ipsum tum amicos ministerio virorum cl. ditissimo & sumptuosissimo cultu insignium. quin & squalida ac in aquosa loca transeuntibus nihil deesse passus est, non vinum, non aquam, quæ miles tum magis etiam delectabatur. Ipsum quidem Casarem talentis DCCC. donauit: adeoq; satisfactum est omnibus, ut luculentius etiam quàm pro eius regni facultatibus tractatos se faterentur. quo magis amicitia promptaq; ad bene merendum voluntatis fidem fecit, & vsus opportunitate temporis egregiam opinionem magnanimitatis sibi parauit. rursumq; ab Ægypto redeuntes alios Romanorum primates tot officijs persecutus est, ut nemini mortalium hac parte cederet.

Herodius & Rufinus
Cap. 8.
Cæsar Herodis Prin-
cipatum confirmat.

Herodes Casarē plu-
rimis muneribus do-
narum in Ægyptum
deducit.

Herodes Casarem &
exercitum honorifi-
cè excipit.

Casarem Hyrcanū
800 talentis donat.

Hero-

CAP. XI.

Herodes Mariammen calumnijs oppressam interficit.

An. mudi 3935.
Ante Christum
natum 29.

ED cum primum in regnum reuersus est, perturbatam familiam inuenit, insensamq; sibi uxorem Mariammen & socrum Alexandram. rata enim, id quod non immerito suspicabantur, non securitatis causa se in id castellum conclusas, sed quasi in carcerem, ita, ut nec suis, nec alienis bonis frui possent, agerrime ferebant. Mariamme quoq; maritum simulare amorem credebat, quod id ei bonum esset atq; commodum. sed nihil molestius ferebat, quam quod ne illo quidem defuncto spes relinquebatur ipsam fore superstitem: nec unquam excidebant mandata olim Iosepho data, ita ut omnibus modis demereri conaretur custodes, praecipue Sohemum, non ignara incolumitatem suam sitam in eius manibus. ille vero principio fidus erat, non discedens ab Herodis praescripto: deinde munusculis ac blanditijs muliebribus paulatim mollitus est: postremo effudit omnia mandata Regia, praesertim quod non speraret eum cum eadem potestate reuersurum. eam ob rem sic existimabat, nec ab illo sibi esse periculum, & a mulieribus paratam gratiam, praesentem dignitatem, & in posterum facile retenturis. Quod si Herodem rebus ex sententia confectis redire contingeret, nihil eum nisi uxoris arbitrati acturum, sciebat enim quam impotenter eam Rex amaret. His ille de causis a mandatis discessit. Mariamme vero iniquissimo animo tulit noua sibi semper alia ex alijs ab Herode nasci pericula: vota q; faciebat, ne ille unquam saluus reuerteretur, cogitans vitam sibi cum eo fore intolerabilem: id quod postea nec dissimulauit, aperte passa quid se vreret. Ille enim cum praeter spem magna ornatus fortuna appulisset, prima, ut par erat, uxori latum de hac re attulit nuncium: eamq; solam pra alijs uxoribus ob amorem ac incundissimam consuetudinem salutauit & complexus est. Mulier vero narrante eo suos successus, susq; deq; ferre videbatur, nec bellè suum affectum occultabat: sed ut erat ingenius minimeq; fucatis moribus, ad illius bladas appellationes ingemiscebat: narrationeq; eius contristari magis quam gaudere videbatur: ut iam Herodes non tam suspicionibus quam manifestis signis turbaretur. angebatur enim videns inexpectatam & apertam uxoris auersationem: qua molestiam pra amore ferre non valens, nec in ira, nec in reconciliatione perdurare poterat, & sibi ipse non constans iam hoc iam illo affectu distrahebatur. adeo animus inter amorem & odium ambigebat, ut cum saepe cuperet punire mulieris superbiam, intercedente amore vetaretur. Nihil autem magis timebat quam ne sumpto de ea supplicio, se ipsum hoc pacto grauius laderet ob defuncta desiderium. Talibus curis astutem & sic erga Mariammen affectum, ut videre soror eius & mater, opportunitissimum tempus se naetas putauerunt: moxq; assiduis calumnijs concitabant hominem accendentes eius odium ac Zelotypiam: quas ille nec reijciebat, nec tamen libebat credere, & sauire in dilectam coniugem. peius tamen indies erga eam afficiebatur, magisq; ac magis exasperabatur, dum nec illa curas suas occultat, & ipse amorem vertit in odium. Ac fortasse iam tum sauius in eam aliquid statuisset, ni commodum nunciatum esset, extinctis Antonio & Cleopatra, Caesarem Aegyptopotiri: cui obuiam properans familiam sic ut erat reliquit. Discedenti Mariamme commendauit Sohemum, plurimum ei se debere propter habitam sui curam proficiens, & cuiusdam Iudaeae partis ei dominium impetrauit.

Mariamme & Alexandra Herodi insensae.

Sohemus mandata Regia effudit.

Herodes a Mariamme uxore non blande exceptus.

Herodes inexpectatam & apertam uxoris auersationem videns, contristatur.

Herodis mater ac soror Mariammen calumnijs infestantur.

Antonius & Cleopatra extincti. Caesar Aegyptopotitur.

Sohemus ab Herode beneficijs ornatus.

Caterum

An. mudi 3935.
Ante Christum
natum 29.
Medio & Ruffinus
Cap. 9.
Cæsar Herodis ditio-
nem ampliore red-
dit.

Mariamme morosa
fœmina.

Ceterum Herodes in Ægypto cum Cæsare congressus, liberius iam cum illo egit amicitia fretus, & magnis ab eo beneficijs ornatus est. quadringentorum enim Gallorum Cleopatra satellitium ei donavit, & regionis partem reddidit, quam illa prius occupauerat. attribuit etiam eius regno Gadara, Hippon, & Samariam, & in maritimis Gazam, Anthedonem, Joppen, Stratonisq; turrim: qua illi non mediocris fuit ad Regium splendorem accessio. Deducto deinde usque Antiochiam Cæsare in regnum reuersus sensit fortunã quã foris propitiã, tam domi aduersã, maximè quod ad coniugium attinet, qua parte sibi antè videbatur felicissimus. Flagrabat enim legitimo coniugis Mariammes amore quã qui ardentissimè, ne illis quidem exceptis, de quibus à scriptoribus proditur. ea fœmina catera pudica & inuiolata fides, innatam habebat muliebrem quandam morositatem, improbius illudens obnoxij mariti patientia, ita ut non habita Regia potentia ratione, non rarò contumeliosus eum tractaret: quam tamen ille dissimulante & moderatè ferebat, licet solitam apertè & sorori eius & matri exprobrare humilitatem generis. qua causa fuit implacabilis inter eas mulieres odij, atque etiam calumniarum quoties daretur occasio: eaq; suspitiones paulatim crescentes durauerunt integrum annum post Herodis à Cæsare reditum. tandem diu premediatum odium in hunc modum erupit. cum meridiano tempore quietis causa in cubiculum se Rex contulisset, pro coniugali affectu Mariammen accersijt. hac autem introgressa quidem est, sed unã cubare noluit, rogantem contemnens, & insuper patris ac fratris sui necem opprobrians. quo indignè ferente, & vix ab inferendis mulieri manibus temperante, postquam ex strepitu commotiorem eum sensit soror, submittit iam dudũ subornatum pincernam, qui indicaret sollicitatum se à Mariamme, ut ei operam commodaret in propinando Regi amatorio poculo: & si amplius sciscitaretur quale nam id esset, diceret pharmacũ penes ipsam esse, a se requisitũ tantum ministerium. quòd si Rex mentione amatorij nihil moueretur, tum & ipse sileret. nihil enim illi fore periculi. hac pradoctum illo ipso temporis articulo intronmittit ad eum alloquendum. atque is composito vultu ingreditur, & quasi rem valde seriam afferens, ait se largitione à Mariamme sollicitatum, ut armatorium Regi misceret. quo audito cum ille perturbaretur, ait pharmacum quoddam sibi oblatam, cuius ipse vim ignoret: ideoq; id renunciare, quod hoc & Regi & sibi tutius existimet. ad hac verba Herodes, iam antè satis cõmotus, cum magis etiam exasperatus esset, eunuchum Mariammes fidsissimum tormentis examinauit, sciens quòd sine illo nihil nec magnum nec paruum tentatum sit. qui cruciatus non ferens ad interrogata quidem nihil respondit, hoc tantum prodidit, offensam esse mulierem propter ea qua Sohemus indicauerat. adhuc eo loquente exclamat Rex, Sohemum & sibi antehac & regno fidsissimum non fuisse hac proditurum, nisi aliquid commercij secretioris inter ipsos intercessisset. moxq; Sohemum comprehensum imperat interfici, uxorem verò causam suam iubet agere aduocato intimorum amicorum consilio, accusationem accuratam exorsus, & confictum veneficij crimen intentans. erat autem verbis immodicus, & iratior quã decorum iudicij postulat: quo factum est, ut, cum eum ita velle viderent, omnium qui aderant suffragijs damnata sit. qua sententia prolata, visum tamen est tam ipsi quã alijs quibusdam presentibus, non esse eius supplicij præcipitandum, sed includendam in aliquem regia carcerem. at Salome cum sua factione

Sohemus, ppter Mariammem Herodi suspectus interficitur.

Mariamme ab Herode accusata, omnium suffragijs damnata in carcerem conijcitur.

factione modis omnibus dedit operam, ut mulier sine mora necaretur: quo tanto facilius Regem perpulerunt, quod dicerent timendum esse aliquem motum in populo, si sciretur vitam asseruari in carcere, atque ita Mariamne ducta est ad supplicium. Id conspicata Alexandra, et intelligens similem exitum sibi expectandum ab Herode, ommissa pristina ferocia valde indecore mutata est. Volens enim ostendere se non esse consciam eius criminis, cepit filia conuicium facere omnibus audientibus sceleratissimam et ingratiorem erga virum clamitans, dignamque tali exitio qua causa sit tam immane facinus, non enim pro merito tractatum maritum amantiissimum. Hac illa turpiter fingente, et inuolutura ut videbatur capillos misera, etiam alij merito damnabant ineptam eius simulationem, sed in nemine hoc magis apparuit, quam in ipsa qua dusebatur ad interitum, nam neque verbo ullo eam dignata est, neque vel tantillum intemperijs eius perturbata, excelsio animo improbare se illius turpem dementiam vultu significabat, ipsa intrepida specie, ac ne colore quidem metu mortis mutato ibat, generosam indolem extremo quoque suo tempore preferens. Ad hunc modum perijt mulier et temperans, et magnanima, sed non satis modesta, et paulo contentiosior. Caterum forma venustate, et comitate cum maiestate coniuncta dici non potest quantum omnes aetatis sua feminas superauerit, qua potissima causa fuit quod minus iucunde cum Rege vitam degeret. Obsequijs enim ob amorem ab eo culta, et nihil molestum expectans, licentiosius a quo se gerebat, moleste etiam ferebat suorum casus, idque apud ipsum quoque fatebatur. Tandem effecit, ut exosa esset Regis et matri, et sorori, atque etiam illi ipsi, a quo solo nihil timebat. Ea perempta impotentiore etiam flagrare cepit Rex, iam ante miserum affectus, sicut diximus, neque enim vulgari coniugum more amabat, sed cum pene ad insaniam usque indulgeret huic cupidini, ne licentioribus quidem uxoris moribus effici potuit, ne indies magis ac magis eam diligeret. Tum vero maxime sibi visus est irato Deo necasse Mariamnen, saepe inuocabat eius nomen, saepe etiam indecore lamentabatur, excogitabat autem oblectamenta quacunquē poterat, apparandis conuiujs ac comotationibus, nihil tamen proficiebat: quare et regni curam reliquit, adeoque dolori succubuit, ut saepe ministros iuberet vocare Mariamnen, quasi illa adhuc viueret. Sic affecto superuenit pestilentia, qua et plebis et purpuratorum maiorem partem abstulit, omnibus irato Deo hanc immisissam interpretantibus propter iniustum Regina supplicium, ita aucta Regis agritudine postremo in solitudines se abdidit pratextu venationis, ubi afflictans se intra paucos dies grauem morbum contraxit. Is erat inflammatio et dolor cervicis, mente etiam mota nonnihil, nec remedia quicquam proderat, sed cum exacerbare potius malum viderentur, res minimum a desperatione absuit, itaque medici partim propter morbi contumaciam, partim quia in tanta difficultate non erat libera diata electio, permittebant ei quicquid appetere, in incertum euentum salutem fortuna committentes: Quo sic apud Samariam, nunc Sebasten, decumbente, Alexandra habitans tum Hierosolymis recognita conata est urbis arces in suam potestatem redigere, alteram templo contiguam, alteram in ipsa urbe sitam, nam qui has obtinent, totam gentem habent obnoxiam: quia nec sine his sacrificia quotidiana possunt peragi, neque Iudaei sine sacrificijs degere, quibus vita citius contemnatur quam religio, praefectos igitur tentat, ut sibi et genitis ex Herode ac filia pueris eas traderent,

An. mundi 3936.
 Ante Christum
 natum 28.
 Mariamne Salomae
 instinctu ad suppli-
 cium ducitur.
 Alexandra indecore
 se filiae criminis non
 conuicium vult ostē-
 dere.

Herodes propter uir-
 ris necem multum af-
 fectus.

Pestilentia Hieroso-
 lymis grassatur.

Herodes grauem mor-
 bum contrahit.

Alexandra, Herode
 absente, urbis arces
 in suam potestatem
 redigere conatur.

An. mūdi 3936. *ne forte illo defuncto occuparentur ab alijs. quod si contingat eum sanitatem recipere, interim à nemine tutius eas seruari quàm à domesticis. Hac sollicitatio non est aquis auribus accepta, sed cum essent alioquin etiā fidi, tum eo magis manebant in officio, quod & Alexandrā oderant, nec fas putabant desperare de salute principis. amici enim erant veteres, vnus etiā nepos Regis, Achiabus nomine. quare cōtinuò per nuncios de Alexandra significauerūt. ille sine mora eam iussit interfici: superatoq; tandem morbo affectis & corporis viribus & animi sic efferatus est, vt quauis ex causa ad sciendū esset propensissimus. quamobrē ne ab intimis quidem amicis sanguinarias manus abstinuit, Costobaro videlicet, Lysimacho, Antipatro cognomine Gadia, & Dositheo, occasione arrepta huiusmodi. Erat Costobarus vnus inter primates Idumeorū, penes cuius maiores olim fuerat sacerdotiū Coze numinis, quod tum religiosè ab ea gente colebatur, priusquàm sub Hyrcani principatu Iudaicos ritus acciperet. hunc Herodes quamprimū regnū adeptus est, Idumæ ac Gaze preposuit, data in matrimoniu Salome sua sorore, cuius maritum Iosephum ipse interfecerat, vt iam dictum est. ea felicitate prater spem oblatā inflatus ille paulatim ad tantam insolentiam progressus est, vt Regis imperata detrectaret, indignū ratus Idumæos seruire hominibus quorum sacra & religionem acceperāt: misitq; legationem ad Cleopatram, docens Idumæam semper maioribus eius Regina paruisse, proinde nunc quoque impetrandam esse regionem ab Antonio. Se enim paratū illi potius obsequi. Hac autem moliebatur, non quòd Cleopatram mallet habere dominam, sed vt accisis Herodis opibus, eo facilius ipse Idumæorum dominationem inuaderet. nam spem ei faciebat tam generis claritas, quàm pecuniarum copia, quibus parandis ille nunquam non intentus ne à turpibus quidem lucris abstinebat, nimirū nihil mediocre volutans in animo. Sed Cleopatra frustra tentato precibus Antonio, nihil impetrare potuit: & Herodes re cognita interfecturus erat hominem, nisi intercessissent pro eo tam mater quàm soror: ita tamen eum donauit illarum precibus, vt nunquā posthac illi fideret. orto deinde inter coniuges dissidio, Salome libellū repudiij marito mittit, prater legitimū morem patriæ. Lex enim nostra solis maritis hoc ius permittit, mulieribus autem ne dimissis quidem fas est nubere, nisi prioris viri permisso. Verū illa magis ex propria licentia quàm communi iure fecit diuortiu, & ad fratrem se conferens, ait se pratulisse fraternā benevolentia coniugali fœderi. conspirasse enim eum ad res nouas molendas cum Lysimacho, Antipatro, & Dositheo: suisq; rebus fidem astruebat per Baba liberos, quos ille iam per XII. annos seruasset incolumes. erat autem hoc verum, & tum prater omnem opinionē à Rege auditū vehementer eius animum perculit. Quod enim ad Baba liberos attinet, decreuerat eos aliquando tollere, aduersatos semper suis conatibus, sed procedente tempore per obliuionem hoc omiserat. causa verò odiorum hæc fuit. Regnante Antigono dum Herodes obsideret Hierosolyma, in tantis rerum difficultatibus maior populi pars fessa propensa erat ad accipiendum Herodem intra mœnia: sed obsistebant Baba liberi pollentes autoritate ac opibus & fidi Antigono, quod putarent eum Regem magis esse è republica. Tandem capta vrbe per Herodem, Costobarus destinatus ad obseruandos vrbis exitus, ne quis aduersa factionis elaberetur, sciens magnam esse Baba filiorum apud vulgus autoritatem, & cogitans illos mutato rerum statu magnum momentum afferre posse suis conatibus, subtractos clam in suis agris habuit.*

Ac

Herodis consiliarij
Alexandri institutu
ei per nuncios signi-
ficat.
Alexandra interfecta.

Costobarus, cui He-
rodes in matrimo-
nium Salomen for-
titer in dederat, Idumæ
principatu inuadit.

Costobarus interfec-
t. hunc seruatus.

Costobarus, Lysima-
chus, Antipater & Do-
sitheus apud Herodē
acculati.

Babe liberi à Costo-
baro seruati.

Ac tunc quidem licet suspectus Herodem periurio sefellit, negans se quicquam scire quò illi deuenerint. Rege deinde per edicta primum promittente indici, & modis omnibus eos perquirente, ne tum quidem fateri voluit. Veritus enim non impunè sibi hoc fore post primam negationem, pergebat eos occultare, iam necessitate etiam non modo beneuolentia. Hoc postquam sororis indicio Rex comperit, missis quibusdam ad loca latebrarum, & illos interfecit, & quotquot in eodem habebant crimine: ut nihil iam reliquum esset ex Hyrcanicogatione, sed sublati omnibus, quorum excellebat dignitas, arbitrato suo posset quicquid vellet agere, nemine amplius resistente. Quo factum est, ut magis ac magis discederet à patrijs ritibus, & peregrinis studijs veterum instituta corrumpere inuiolabilia: quorum tempore permagna facta est honorum morum in deterius inclinatio, labante disciplina, qua antehac populus solebat cōtineri in officio. Ac primum athletica certamina quinto quoque anno in honorem Caesaris instituit, theatro Hierosolymis exstructo: deinde in campo amphitheatrum, utrumque sumptuoso opere conspicuum, sed alienum à Iudaicis moribus, apud quos nullus est horum usus, nulla spectaculorum ostentatio. Ille tamen celebritatem hanc nobilissimam esse voluit, denunciata circumuicinis atq; etiã longinquis gentibus: propositisq; premijs magnis undiq; athletarũ caterorumq; certatorũ cōkursus factus est, confluxeruntq; exercitatisimi quiq; in hoc genere euocabantur enim magnis premijs non hi tantum qui gymnicijs certaminibus dant operam, sed musici etiã prestantes, & qui vocantur thymelici: nec nõ quadrigarij ac trigarij, & qui singulis equis celetiz ontes cursum peragunt: magna contentione Regis, ne quid desideraretur, quod vsquam in hoc genere sit spectabile. Theatru ipsum per circuitum titulis erat ornatum Caesaris, & tropæis deuictarum ab illo gentium, auro atque argento collucentibus. quod verò ad instrumentum & apparatus attinet, non vestes preciosissimæ, non gemmararitate insignes deerant in his spectaculis: conquisitis etiam feris plurimis, leonibus caterisq; vel robore spectandis, vel aliquo natura miraculo. hæc modo inter se, modo cum damnatis hominibus mittebantur: quæ peregrinis quidem spectatoribus plurimũ admirationis simul atq; delectationis afferebant, indigenis verò prorsus ad dissolutionem patriæ disciplina tendere videbantur. nihil enim magis impium existimabant, quàm ex spectandis hominibus cum bestijs comparatis voluptatẽ crudelẽ captare homines: absurdum equè peregrinis artibus mutare instituta domesticæ. Sed nihil tam molestum fuit quàm tropæa: quæ cum putarent armis contactas imagines, quarum usus interdictus est nostris legibus, indignissimè eas ferebant. à quibus cum eos sic abhorrere Herodes animaduerteret, per vim nihil agere voluit, sed blandis alloquijs conabatur hanc superstitionem eximere. nihil tamen mouebatur, sed credentes eum grauius peccare, uno ore exclamant: etiam si reliqua omnia ferre oporteat, non laturos se intra urbem hominũ imagines: sic tropæa vocabant: hoc enim nefas esse. Herodes verò videns eos turbatos, & sine satisfactione non facile cessuros, accitis ad se precipuis ex illo numero, & in theatrum adductis, rogabat eos, ostensis tropæis, quidnam hoc esse putarẽt. cumq; reclamassent, hominum esse imagines, iubet detrahi ornatum appositiciũ, & ostendit nudos stipites. quo facto in risum vertit indignatio concepta ex suspitione imaginum. atq; ita sedato multitudinis tumultu, pleriq; iam mutati a quo animo ferebant omnia. quidam tamen ne sic quidem destiterunt externos mores

An. mudi 3936.
Ante Christum
natum 28.
Babæ liberi aliq; ac
cufati ab Herode in
perfecti.

Hedio & Ruffinus
Cap. 10.
Herodes plurima pe-
regina instituta in-
troducitur.
An. mudi 3939.
Ante Christum
natum 25.
Theatrum & Athle-
tica certamina, atq;
spectacula ab Hero-
de instituta.

Herodes ex specta-
lis non magna gratia
reportat.

Tropæa armis con-
tactas imagines Iu-
dæi putant.

An. mūdi 3939.
Ante Christum
natum 25.

Decem viri contra
Herodem coniurant.

Herodes coniuratio-
nem expiscatur.

Decem coniurati ne-
cati, delator eorū in-
terfectus frustratim
concius est.

Herodes Hierosoly-
mis duas arces mu-
nit.

Antonia.
Samaria vel Sebaste.

Stratonis turris siue
Cæsarea.

Gabala.
Esthmonitis.
Herodes ad seditio-
sos compescendos in
arces præsidia collo-
cat.

An. mūdi 3942.
Ante Christum
natum 22.

abominari, veriti ne ex hac mutatione sequeretur magnum aliquod reipub. in-
commodum: putaueruntque sui officij labanti disciplina publica vel capitis pericu-
lo succurrere, nec pati Herodem quicquam contra receptos mores inducere, &
pro Rege hostem agere. ex his decem ciues coniurauerunt contempto periculo, si-
casque vestibus texerunt: & in his vnus cacus, ob indignitatem eorum qua audie-
rat non tam paratus ad agendum aliquid, quam ad patiendū si quid assertori-
bus patrij moris accideret, cuius exemplo non mediocriter confirmati sunt cete-
ri. Hi communicatis consilijs in theatrum vadunt, sperantes nec ipsum Regem
improvisum impetum suum euasurum, aut certe multos ex aulicis eius stipato-
ribus opprimendos: & vel hoc sibi fore mortis solatium, si illum violata religio-
nis ergo in populi inuidiā adducerent. Et illi quidem quasi duces se ceteris pra-
bentes hac facere statuerant. quidā verò ex his quos Herodes ad perscrutanda
& indicanda talia disposuerat, rem totam expiscatus, Regi theatrum ingressuro
aperit. is non ignarus quantū odiorum sibi quotidie cōcitaret, recipit se in Regiā,
& nominatim coniuratos accersit: qui comprehensi in ipso facinore, & scientes
nullum esse effugium, decreuerūt presentem necessitatem ferre forti animo. nihil
enim insciati interrito vultu siccas protulerunt, profitentes se rectè ac piè coniu-
rasse, non propter priuatos affectus, aut sui cōmodi gratia, sed pro disciplina pu-
blica, quam nemo bonus violare ne morte quidem sibi intentata sustineat. hac il-
li cum magna confidentia pro se attulissent, à Regis abducti per omnes crucia-
tus necati sunt. nec multò post delator eorum inuisus omnibus à quibusdam in-
terfectus frustratim cōcisus est, & obiectus canibus, idque multis inspectantibus:
nemo tamen hoc factum prodidit, donec post longas ac molestas Herodis inqui-
sitiones à conscijs quibusdā mulierculis per tormenta expressa est confessio. tum
verò autores eius facinoris cum totis familijs plectebantur, plebe nihilominus
interrita, & parata leges defendere, ni maiore cohiberetur potentia. quod ani-
maduertens Rex omni ope obuiam iuit eorum conatibus, ne forte hac rerum no-
uitate ad apertam defectionem adducerentur. cum igitur duas arces munitas in
urbe haberet, vnā in qua ipse erat Regia, alterā verò iuxta templum An-
toniam à se communitam, visum est tertiam quoque munire Samariam, mutato
nomine Sebaste, qua foris totam gentem contineret in officio. abest à Hierosoly-
mis itinere vnius diei, ad urbanos etiam tumultus compescendos opportuna.
Aliam etiam toti genti ceu arcem imposuit, olim Stratonis turrim dictam: ipse
Cæsaream appellari maluit. In magno etiam quem vocant campo sorte lectis
equitibus castellum condidit, & in Galilea Gabalam, Esthmonitim in Perea.
His arcibus ad tutelam regni per totam regionem opportunè dispositis, adempta
est vulgo leuissimis quibusque causis mobili tumultuādi materia, parato ad quos-
cunque clancularios conatus remedio, dum in propinquo semper sunt qui vel
præcaueant, vel recens ortos compescant. In primis autem Samariam cincturus
mœnibus dedit operam, ut tam è milite auxiliari, quam è finitimis gentibus plu-
rimos in eius ciuitatis corpus congregaret, partim propter templum quod ibi
dedicare statuerat, partim quò illustriorem eam faceret, sed maxime quia præ-
textu magnificentiae securitatem rebus suis hoc pacto procurabat. Vrbi, abroga-
to veteri, nouum nomen Sebastes imposuit, agrosque eius natura feraces habitato-
ribus diuisit, ut mox ab initys essent locupletes: firmissimum deinde murum cir-
cūdedit, natura etiam loci accliuoris adiutus, & præter veterem ambitum
tantum

tantum spacij complexus, ut nulli celebrium urbium cederet. erat enim viginti stadiorum circuitus. in eius medietate sanum sesquistadij amplitudine esse voluit, modis omnibus ornatissimum, in quo templum exstruxit cum quouis alio pulchritudine & magnitudine conferendū, reliquas etiam urbis partes procedente tempore magis ac magis excolere studuit, securitatem captans ex firmitate loci quo pro arce uti voluit, pulchritudine vero loci sua liberalitatis ac magnificentia monumentum relicturus ad posteros.

An. mūdi 3942
Ante Christum
natum 22.

CAP. XII.

De fame quæ in Iudæam terram incubuit.

HODEM anno qui fuit regni Herodis decimustertius, maxima calamitates in eam regionem ingruerunt, siue ea fuit vindicta irati numinis, siue ita ferebant statura temporum vicissitudines. Primum siccitas diuturna obtinuit, inde insecuta est sterilitas, ne illis quidem fructibus prouenientibus quos sponte sua terra solet edere. Postea per inopiam mutata victus ratione, morbi iam inualuerunt & pestilentia, succedentibus alijs post alias calamitatibus. Nam hoc ipsum pestem exacerbabat, quod egroti in tanta penuria nec curam sibi conuenientem nec alimentum congruum habere poterant: & quotidie multis morientibus, etiam superstites per desperationem curam suorum relinquebant, non profuturam in tantis rerum difficultatibus. itaq; absumptis veteribus frugibus, & nullis in earum vicem subnascentibus, nihil spei reliquum erat, malo præter opinionem indies crescente, dum non vno anno etiam semina ipsa pereunt, terra non reddente debitum. quapropter necessitas multa ad presentem usum excogitare cogebat: ac ne Herodi quidem ample facultates suppetebant, dum fraudatur agrorum redditibus, absumpta in adificationem urbium vetere pecunia: adeoq; omnia varijs malis vastabantur, ut vix esset cui succurri posset. ad hæc accedebat populare in Regem odium, quod ferè soleat calamitatum culpa in eos reijci, penes quos est regimen Reipub. Cogitabat tamen aliquam medelam afferre tam difficili tempore, sed modū vix expediebat, quod nec finitimi res ad victū necessarias venderent, eadem pressa inopia, nec pecuniarum tantum superesset, quantum posset omnibus sufficere. attamen videns opus esse ut omnes ad ferendam opem consilia conferrent, quicquid erat in regia suppellectilis tam aurea quam argentea, id totum concidit, nec laudatorum artificū parcens operibus, nec vasis ad usum necessarijs, inde cōfectam pecuniam mittebat in Ægyptum, quam tum Petronius obtinebat pro Casare. Is licet obrutus multitudine ob talem necessitatem ad se confugientium, tamen quia priuatim amicus erat Herodi, & seruos cupiebat eius subditos, pro alijs eis concessit frumenti exportationem, tam in emendo quam in euehendo adiuuans, ita ut maximum momentum ad gentis salutem in eo fuerit. Porro Herodes aduecto frumento, & approbata a populo sua diligentia, non solum mutauit auersorum à se animos, verum etiam eximiam laudem beneficentia & providentia retulit. Nam primum his qui sibijpsis frumentum quarere non poterant, diuisit omnibus accuratissime dispensans. Deinde quia multi erant qui propter senium vel aliam debilitatem cibos parare non valebant, his quoque prouidit adhibitjs pistoribus, ut in promptu alimenta haberent. Quin & aduersus hyemis asperitatem prouidit, ne qui periclitarentur inopia vestium absumptis pecoribus, & lanis alijsq; tegmentis deficientibus.

Herod. & Rufinus
Cap. II. alias. 10.

Siccitas diuturna &
sterilitas in Iudæa.

Annonæ caritas &
bbs quoq; inducit.

Herodes ex aurea &
argentea suppelle-
ctile pecuniam con-
ficiens, frumentum
pro ea comparat.

Herodes aduectum
frumentum populo
distribuit.

An. mūdi 3942
Ante Christum
natum 22.

entibus. Ubi verò etiam huic necessitati prospectum est, propinquis quoque Syro-
rum urbibus sollicitudinem impendit, distributis ad sementem faciendam frugi-
bus, quod sanè & ipsi fuit commodum, terra mox uberem referente gratiam, ut
omnibus alimenta suppeterent. & quam primum segetes messi, matura facta
sunt ad L. hominum quos ipse aluerat dimisit per agros: atque ita res penè perdi-
tas restituit sua diligentia, non mediocriter subleuatis etià finitimis qui eisdem
laborabant difficultatibus. nemo enim eius opem implorauit, quem nò pro ipsius
dignitate adiuuerit: sed & castella & urbes, & ex plebe qui grauabantur nume-
rosiore familia, ad illum confugientes necessitati inueniebant remedium: ita ut
reuocatis ad rationem qua in externos tantum insumpserat, reperta sint fru-
menti cororum decem millia. corus autem capit decem medimnos Atticos. in-
tra regni verò sui promœria LXXX. millia cororum expensa sunt, quæ quidem
eius cura & tam opportunè collata gratia tatum apud Iudeos valuit omnium
sermone celebrata, ut positis odijs quicquid hæctenus vel administrando regno,
vel transgrediēdis patrijs ritibus peccauerat libenter obliuisceretur, benè com-
pensatum putantes eius liberalitate, qua vsi sunt hoc difficilimo tempore. nec
minor vel gratia vel gloria parta est apud externos, ut per hæc mala non medio-
criter nomen Regis illustratum sit, & quantum damni domi acceptum est, tan-
tum foris ad celebritatem nominis accreuerit. Cum enim in alienis necessitati-
tatibus tantam ostendisset magnanimitatem, omnes non qualis antè fuisset re-
putabant, sed qualem tum recens experti fuerint. Eodem tempore & auxilia
misit Casari, quingentos selectos è suo satellitio, quos Aelius Gallus duxit in ex-
peditionem Arabicam, eorumque sæpè forti opera vsus est. Rebus igitur in pri-
stinam felicitatem restitutis, regiã in superiori urbis parte adificauit, exstructis
adibus amplissimis, exornatisque auro & marmoribus & subsellijs, ut magnum
virorum numerum possent capere: domibus etiam pro cuiusque dignitate appella-
tione indita, ut una diceretur Casaris, Agrippa altera. Coniugem deinde du-
xit amore correptus, ne distraberetur vagis voluptatibus. occasio autem noua-
rum nuptiarum fuit hæc. Erat inter Hierosolymitanos ciues Simon Boethi Ale-
xandrini filius, sacerdos cum primis nobilis, habebatque filiam omnium eius at-
tis pulcherrimam: cuius forma cum vulgi sermonibus celebraretur, primum
fama illius Herodes permotus est. deinde conspecta amore captus, noluit uti sua
potentia, ne tyrannicè videretur agere, maluitque in legitimum thorum puellam
introducere. Cumque Simon nec affinitate tali, nec tamen contemptu dignus vi-
deretur, quò cupiditati suæ satisfaceret, id quod æquius visum est elegit, ut vi-
delicet honoris accessione eum ornaret. mox igitur Jesu Phabetis filio Pontifica-
tum abrogat, & successorem ei dat Simonem, atque ita affinitatem cum illo con-
trahit. Peractis deinde nuptijs nouum castellum condit, quo loco Iudeos olim
profligauit, dum pelleretur armis Antigoni. distat autem à Hierosolymis cir-
citer LX. stadijs, natura firmum, & ad excolendum idoneum. collis enim est leni-
ter accliuus, attollens se in manufactam altitudinem, habens mamma specie cir-
cumferentiam: estque distinctus teretibus turribus, ascensu arduo, qui per CC. gra-
dus lapideos scanditur. intus autem diuersoria sunt regia, magnis impensis stru-
cta, tam ad firmitatem, quam ad pulchritudinem: & in pede collis habitationes
spectatu dignissimæ, tum propter alia, tum propter aquæ ductus egregios, magno
sumptu è longinquo per ductos. circumiacens planicies adificijs referta est ad in-
sta urbis

Iudei Herodi pro-
pter beneficia fa-
uent.

Cæsari Herodes qui-
ngentos ex suo satel-
litio mittit.

Regia Hierosolymis
adificata.

Herodius & Rufinus
Cap. 12.

Herodes, Iesu à Pon-
tificatu remoto, Si-
monem cuius etiam
filius duxit, subrogat.

Ita urbis magnitudinem, cui collis ille vice arcis imminet. Ita omnibus ordinatis ex sententia, nullos amplius in regno suo motus timuit, duobus potissimum modis subditos in officio continens: timore suppliciorum quam nemini remittebat, & liberalitate qua providebat publicis necessitatibus: communiebatque se accuratissimè, quasi incolumitas sua pertineret etiam ad Rempublicam. Civitatibus se comem & humanum præbebat, dynastas per occasionem colebat, ad conciliandam sibi eorum gratiam munificentissimus, quod innatam haberet magnanimitatem regiam. Ita factum est, ut cum apud omnes esset graciosus, magnis rerum suarum incrementis augetur. Hac tamen ambitio studiumque demerendi Cæsarem cum Romanis potentioribus causa fuit ut multum à patrijs institutis decederet, & leges diuinas violaret, dum in honorem eorum urbes condit & templa exstruit, licet non in solo Iudaico. hoc enim illi nequaquam laturi erant, quòd nefas sit nostris statuas ac effigies more Græcorum colere. quapropter extra eorum regionem tales urbes collocabat, excusans se Iudæis, quòd non spontè, sed potentiorum iussu hac faceret: & interim Cæsarem Romanosque tantomagis sibi deuinciens, quòd in eorum honorem à patrijs consuetudinibus sustineret discedere. Sed præcipuus scopus erat utilitas propria, & studium memoriae propaganda ad posteros, ita ut in condendis & exornandis urbibus nullis sumptibus parceret.

An. mudi 3942
Ante Christum
natum 22.

Herodes accuratam
diligentiam & sum-
ptus non exiguos in
structuras confert.

CAP. XIII.

Cæsarea conditur.

Hæc cum animaduertisset in maritimis locum condenda urbi opportunissimum, cui pridem Stratonis turris nomen fuerat, & formam eius magnificè descripsit, & adificijs marmoreis totam exornauit accuratissimè, tam regijs palatijs quam priuatorum ciuium adibus. & quod fuit omnium operosissimum, portum à tempestatibus tutum addidit, magnitudine Piræo parem, stationibus instructum & diuersorijs, admirandam structuram, eò quòd propter loci naturam omnis materia tanta fabrica aliunde magno sumptu conuehenda fuerit. Sita est hæc urbs in Phœnice, quæ in Ægyptum præternavigatur, Dora inter & Ioppen, littorales urbeculas, non satis portuosas quòd Africo sint opposita. hic enim procellosis flatibus arenas in littus prouoluens, nullam stationem quietam esse patitur, ita ut plerunque naues mercibus onusta in salo ancoras iacere necesse habeant. Hanc locorum incommoditatem correcturus circulum portus circumduxit, quantum putaret magnæ classis recipienda sufficere: & in viginti vlnarum profundum prægrandia saxa demisit, quorum pleraque pedum quinquaginta longitudinis, latitudinis verò octodecim, altitudine nouempedali fuerunt, quadam etiam maiora, minora alia. Hac moles in mare iacta brachium ducentos pedes longum efficit, cuius spatij dimidium oppositum est frangendis fluctibus, inde procymatione Græcè dictum: reliquum sustinebat murum lapideum distinctum turribus, quarum maxima & pulcherrima nomen Drusus à Druso Cæsaris priuigno immaturo fato defuncto. Inerant & crebri fornices, nautarum diuersoria. Exscensus deinde lato ambitu totum portum cingebat, locus ad inambulandum animi causa iucundissimus. Os autem portus patet versus septentrionem ventorū serenissimū. crepido verò totius ambitus, à sinistra quidem portum intrantibus turris est lato margini insistens ad firmiter resistendū fluctibus à dextra

Stratonis turris aliàs
Cæsarea dicta, ab
Herode ædificata.

Piræus Atheniensis
portus.

Dora & Ioppen non
portuosæ.

Cæsareæ portus.

An. mudi 3942
Ante Christum
natum 22.

Theatrum & amphitheatrum.

Herodes Alexandrū
& Aristobulum Ro-
mam ad Cæsarem
mittit.

Cæsar Trachoniti-
tidis, Batanae, & Au-
ranitidis ditionem
Herodi donat.

Zenodorus ex rapto
viuit.

Herodes latrones
coercet.

Hedio & Ruffinus
Cap. 13.
Agrippam Asiam
missus,
Gadarenes Herodem
accusatos, Agrip-
pa vinctos ad Re-
gem mittit.
Auranitidis ditio à
Zenodoro Arabibus
elocata & à Cæsare
Herodi donata est
causa belli.

à dextra autem dua columna lapidea coniuncta turri ex aduerso sita pares celsitudine. Circum portum ades continuata serie marmore politissimo exstructa sunt, exstante in medio tumulo, in quo templum Cæsaris à longè conspicuum adnauigantibus, & in eo statua, Roma altera, altera Cæsaris, unde nomen Casarea, urbi tam materia quam artificio structura conspicua, cloacis etiam subterraneis non minus miranda: qua paribus distantes interstitijs in mare exeunt, una transuersa dirimente, ut imbrium & purgamentorum proluuies facilius in mare deferantur, & marini aestus, quoties accedunt subintrare possint, & totam urbem subluere. Exstruxit etiam theatrum è saxo, & à meridionali portus laterè amphitheatrum capacissimum, unde late prospectus patet in maria. Atq; hæc omnia duodecim annorum spacio sunt absoluta, Rege nec labori parcente nec sumptibus. Hac iam altera urbe post Sebasten condita, decreuit Romam mittere filios Alexandrū & Aristobulum, ut saluarent Cæsarem: eratq; eis paratum hospitium apud Pollionem Herodis studiosissimum, licebat tamen etiam Cæsaris uti hospitio. Excepit enim adolescentes summa humanitate fecitq; Herodi potestatem, ut arbitrati suo è filijs quemcunq; vellet heredem regni designaret, aucta prius noua accessione Trachonitidis, Batanae, & Auranitidis, tali de causa. Zenodorus quidam conduxerat ditionem Lysania, nec contentus his prouentibus in Trachone fouebat latrocinia, inde quoq; captans cõpendium. incola enim locorum eorum libenter rapto viuunt, assueti prædas ex Damasceenis agere. eos Zenodorus adeò non vetebat, ut lucrorum etiam esset particeps. ab his malè vexati propinquorum agrorum coloni, Varum prouincia præsidem querelis obtundebant, postulantes ut Zenodori iniurias per literas significaret Cæsari. Ille rescripsit expugnanda esse latronum receptacula, & regionem eam ditioni Herodis contribuendam: sic enim fore ut eius prouidentia caueretur in posterū, ne Trachonita vicinis vllas exhiberent molestias. alioquin difficile erat eos compescere iam assuetos his artibus victum quarere: ut qui nec oppida haberent nec agros, sed in speluncas ac cuniculos more ferarum refugia habebant autem paratam aqua & cibariorum copiam, ut externa vi petiti possent satis diu bellum in latebris trahere. Specus enim illi aditus habent angustos, nec nisi unum post alium hominem admittentes, sed intus sunt amplissimi & supra quam credas capaces, plano solo desuper tecti. nam totus is locus constat petra aspera & non facile meabili, nisi aliquo ducente per semitas: qua non per directum feruntur, sed multis meandris flexuose sunt. incola quoties propinquos populari non datur, ipsi inter se exercent latrocinia, nihil sibi non permittentes. Eam regionem postquam Herodes accepit à Cæsare, adhibitis ducibus ad eos penetrans maleficia coercuit, & circumuicinis securitatem peperit. Zenodorus autem partim inuidia, partim dolore ademptæ possessionis permotus, Romam ad accusandum Herodem profectus est: nihil tamen efficere potuit.

Interea in Asiam Agrippa mittitur, administraturus transmarinas prouincias pro Cæsare. eum, quod esset amicissimus, Herodes apud Mytilenen cum salutasset, in Iudæam reuersus est. Caterum Gadarenes quidam Agrippam aduertunt, Herodem accusaturi, quos ille ne auditos quidem ad Regem vinctos remisit. Arabes etiam iam dudum infensi Herodi, tum aperire cœperunt inimicitias, idq; de causa, ut tum videbatur satis probabili. Zenodorus enim desperatis rebus suis, Auranitidem ditionis suæ partem illis elocauerat l. talentis annuis:
quam

quam quia donatio Caesaris complectebatur, non patiebantur auferri, modo excursionibus ac vi eam sibi vindicantes, modo contententes de iure possessionis apud iudices. pelliciebant etiam ad se egenos milites, qui miserorum more meliora sperant ex rerum nouitatibus. Hac cum mature Herodes cognouisset, maluit tamen bonis rationibus occurrere quam hostiliter, ne daret occasionem nouis motibus. Decimo septimo demum eius regni anno Caesar venit in Syriam: moxque Gadarensium plurimi ceperunt clamare in Herodem, grauem eum dictitantes actyrannicum, instigati huc potissimum Zenodori criminationibus: qui interposito iureiurando pollicitus erat, non prius se destitutum quam quouis modo efficeret, ut illi à dominatione regia liberati attribuerentur ad prouinciam Caesaris. ab hoc persuasi clamitabant, idque aliquanto audacius, quia ne illos quidem pœnas dedisse videbant, quos Rex deditos ab Agrippa acceperat. erat enim si quis alius, erga suos inexorabilis, ab alienis vero acceptas iniurias libenter contemnebat ac remittebat. Cum igitur de vi et rapinis eius, violatisque ac dirutis templis quererentur, Herodes quidem nihil territus paratus erat causam suam dicere: Caesar vero comiter illum tractabat, nihilo alienatior propter tumultuantem multitudinem. Et prima quidem die qua congressi sunt, facta est horum mentio, deinde vero interruptum est hoc negotium. Gadarenses enim videntes quorsum Caesar et amici eius tenderent, et certis coniecturis timentes ne dederentur Herodi, sequenti nocte alij se iugulauerunt, alij precipitauerunt tormentorum metu: quidam etiam in flumen se iacentes necauerunt: atque ita cum seipsi pradamnare viderentur, sine mora Caesar Herodem absoluit. accessit huic et alia non mediocris felicitas. Zenodorus enim prae cordijs ruptis sanguine multo per secessum profluente apud Antiochiam Syria periit. Caesar vero et huius portionem, sanè non contemnendam, donauit Herodi: qua sita Galileam inter et Trachonem, complectitur Ulatiam, Paneadem, et agros finitimos. adiunxit eum deinde rectoribus Syria, mandauitque, ut omnia ex eius sententia fierent. Denique eo tum felicitatis prouectus est Herodes, ut cum in toto, quam late patet, Romano imperio duo essent omnium potentissimi Caesar et Agrippa, Caesar post Agrippam nemini maiorem quam illi honorem haberet, Agrippa item post Casarem nemini. qua mutua beneuolentia fretus Pherora suo fratri tetrarchiam impetrauit, de suo regno decisis centum talentorum retribus, ut etiam si quid fatale sibi accideret, in tuto essent res illius, neque subiceretur Herodis filiorum imperio. Deducto inde ad mare Casare in regnum reuersus, in terra Zenodori elegantissimum ei templum construxit è marmore candido, prope Panium quod vocant. id spelunca est in monte amœnissima, ei que subiecta in immensum hians terra deuexitas, plena aquis stagnantibus. ei mons valde magnus imminet. sub spelunca autem scatent fontes Fordanis fluminis. hunc locum alioquin etiam celebrem ornauit templo exstructo in honorem Caesaris. Tunc etiam tertiam tributorum partem remisit regni sui subditis, praetextu quidem ut post sterilitatem se reficerent, re autem vera ut placaret eorum animos, offensos talibus Regis operibus, qua videbantur plane ad religionis et bonorum morum perniciem tendere, ut omnium iactabatur sermonibus. cui rei et aliud ille remedium attulit, occasiones turbularum auferens, et iubens sua quenque agere negotia, vetitis per urbem conuenticulis et frequentioribus conuiujs, appositisque etiam speculatoribus, et grauissimis

An. mudi 3942
Ante Christum
natum 22.

Caesar in Syriam venit, apud Gadarenses Herodem accusant, qui seipsum iugulant.

An. mudi 3946
Ante Christum
natum 18.

Zenodorus miserè perit.

Vlathia, Pancas aliaque regiones Herodi donatae.

Herodes à Casare & Agrippa, in magno honore habitus.

Pherora Herodis fratri Caesar tetrarchiam concedit.

Herodes prope Panium templum edificat.

Herodes tertiam tributorum partem remittit.

X m m pœnis

An. mudi 3946
Ante Christum
natum 18.

Herodes p̄pulum
Sacramento ob-
stringit.

Pharisæis, propter
Pollionē & Sama-
am Herodes Sacra-
mentum remittit.

Essæi Pythagoricis
non ab similes.

Manahemus regnū
futurum prædicat.

Herodes Manahemū
de imperij diurni-
tate rogat, & Essenos
propter eum in præ-
cio habet.

Hædico & Ruffinus
Cap. 14. al. 11.
Herodes Dei tem-
plum denuo cōstru-
ere animo concipit.

penis qui contra facerent propositis. nam multi clam & propalam abduceban-
tur in castellum Hyrcaniam, ibiq; dabant supplicium: & dispositi erant tam in
urbe quam per itinera qui obseruarent conuenientes cuiuscunq; rei gratia. adeo
enim hanc curam non negligebat, ut sæpe ipse plebeio cultu noctu misceret se
vulgo, & experiretur quid de se sentiret populus: & quocunq; pertinaciter im-
probarent eius studia, in omnes inclementer animaduertebat: reliquam verò
multitudinem sacramento obstringebat, iusurandum exigens quòd non disces-
suri essent à fide & officio. atq; ita maior pars metu cedebat & obsecundabat: qui
verò liberius stomachabantur & cogi se indignabantur, eos quocunq; pacto po-
terat tollebat de medio. Requisiuit etiam iusurandum à Pollionis Pharisæi Sa-
meaq; sectatoribus plerisq;: quòd cum non impetrasset, non tamen in eos ut in ca-
teros tales sauijt, Pollionis reuerentia. remisit etiam hanc necessitatem his qui
Essæi apud nos vocantur, genus hominum Pythagoreis Græcorum non absimile,
de quibus alibi narraui prolixius. nunc prætereundum non videtur, nec alienum
à proposita historia, cur religiosam de his opinionem Rex habuerit. Erat qui-
dam Essenus Manahemus nomine, cum aliàs vita honesta & probata homi-
num testimonio, tum verò diuinitus etiam concessum habens donum fatidici
spiritus: hic conspicatus Herodem etiam tum cum cæteris pueris ludum literari-
um frequentantem, Regem Judæorum salutauit. ille putans se aut rideri, aut
non satis notum esse homini, correxit eius verba, unum de plebe se profitens.
Tum Manahemus subridens, & blando plausu posteriora eius permulcens ve-
rius quàm feriens, imò regnabis, inquit, & feliciter dominaberis: sic enim Deus
vult: & memor esto Manahemi verborum, qua te fortuna mutabilis admonen-
t. Nihil enim te magis cogitare decet, quàm de iustitia & pietate, & equita-
te erga ciues subditos. sed scio te hoc non facturum futuri præsciis. eris enim tam
diuini quàm humani iuris immemor, licet alioqui fortunatissimus, & sempi-
terna dignus gloria. Nec tamen Deum latebis, qui te extremo vita tempore
gravi castigatione reprehensurus est. Hac verba non magni fecit Herodes, qui
tum nihil tale sperabat: prosperis deinde successibus ad regnum & tantam felici-
tatem elatus, cum maxime vigeret Manahemum accersitum rogat de diu-
urnitate imperij. Ille nihil certi respondit, sed scitante Rege num decem annos
duraturum sit, & viginti inquit, & triginta: atque ita indeterminatum fata-
lem finem reliquit. Herodes verò vel hoc contentus Manahemum data
dextera dimisit, & ex eo semper Essenos in precio habuit. Hac tametsi fi-
dem excedere videntur, visum est tamen lectori indicare, quòd multi sint in
eo genere quibus ob morum probitatem diuinitas aperire dignatur sua decreta
& consilia.

CAP. XIII.

Herodes nouum templum Hierosolymis ædificat.

DECIMO OCTAuo autem sui regni anno Herodes post tot præ-
clara facinora, post absoluta tot admiranda opera, eximium a-
liud concepit animo, Dei templum denuo construere, ampliore
ambitu & huic conueniente celsitudine, ratus, id quod res erat,
id fore omnium celeberrimum etiam ad posteritatis sempiter-
nam memoriam. Cæterum veritus ne populum difficultate deterritum minus
ad hoc obsequentem haberet, aduocata concione sic eum allocutus est: Non ha-
beo

beo necesse, viri tribules, ut vel gesta vel opera mea commemorem, qua, ex quo regnare cœpi, plus vobis utilitatis et securitatis, quam mihi ornamenti et laudis attulerunt, scitis enim ipsi quod in maximis vestris difficultatibus nulla privati commodi ratione vobis prospexi: et qua opera hæcenus Deo iuvante absolui, vobis potissimum seruiunt, per qua factum est ut res Iudaica nunc magis quam unquam antea floreat. quare, ut dicere cœpi, non opus est singulatim percensere, vel urbes vel alia adificia quibus tum Iudaam ipsam, tum alias huic contributas regiones excoluimus: sed illud potius vobis nunc proponam, quod maxime vel ad regionis cultum vel ad regionis ornatum attinet. Templo huic, quod postliminio reuersi à captiuitate Babylonica patres nostri instaurauerunt, desunt ad priscam altitudinem LX cubita. tanto enim celsius erat vetus illud Solomonis adificium. nec hoc culpa maiorum nostrorum accidit, per quos non stetit quin par illi pristina structura surgeret: sed hanc mensuram præscripserunt Cyrus et Darius Hystaspis filius: sub quorum imperio quia illi tum vixerunt, sicut postea Macedonum, non potuerunt assequi primum illud pietatis archetypum. Nunc quoniam Deo volente ego rerum potior, cui otium, pecunia prompta, magni redditus suppetunt, et quod maximum est, Romanorum orbis dominorum amicitia, dabo operam ut quod maiores sub alieno nutu viuentes non satis accurauerunt suppleam, et quicquid deest ad honorem Dei, memor acceptorum beneficiorum, gratè ac piè persoluam. Hac tam inopinata oratione omnium animi sunt attoniti, quod supra spem polliceri videretur: et angebantur magna solitudine, ne fortè demolitus vetus adificium, nouum non posset absoluerè. quare periculosum videbatur consilium, et conatus perdifficilis. Quod ubi animaduertit Rex, iussit eos bono animo esse mansurum enim vetus templum integrum, nec demoliendum tantisper dum omnis materia comparetur, qua sit ad futuram fabricam necessaria. neque eos fefellit. Nulle enim plaustra parauit qua lapides conueherent: et ex omni artificum copia peritissimos selegit ad decem millia, et insuper mille sacerdotes stolis sacerdotalibus suo sumptu vestitos, partim camentaria, partim lignaria fabrica non imperitos: hosq; omnes adhibuit operi, materia iam ante conuecta. Sublatis deinde veteribus fundamentis, et nouis repositis, desuper templum exstruebat, longitudine centum cubitorum, altitudine totidem et viginti amplius. qui viginti cubiti aliquanto post sidentibus fundamentis decesserunt, eosque de nouo addere decreuerunt nostri Neronis temporibus. Constabat autem structura è lapidibus candidis firmissimis, magnitudine viginti quinque cubitorum in longum, octo in altum, latitudine verò cubitorum duodecim. habebatq; basilica similitudinem, hinc et inde humilius, media sui parte excelsum, à multis stadijs conspicuum, maxime ex aduerso habitantibus aut aduentantibus. Ianua verò penè ipsi templo par, et superliminare auleis variegatis ornabatur, floribus purpureis distinctis, et habentibus columnas intextas, sub quarum capitibus vitis expandebatur aurea dependentibus botryonibus, mirandum sanè opus tam manus quam materiae precio. Cinxit etiam totum templum amplissimis porticibus, qua responderent reliqua magnificentia, et priores illas pulchritudine vincerent. harum dua validis muris fulciebantur, opere vel in primis memorabili. Tumulus erat petricosus, arduus à vertice sensim versus orientalem urbem latus resupinus. huius verticem primus

An. mudi 3947.
Ante Christum
natum 17.
Herodes populo se
templum extructu-
rum, exponit.

Iudæi veritis ne Herodes demolitus vetus adificium nouum absoluerè non posset, Herodes vetus illud mansurum, donec ad nouam materia comparetur, promittit.

Materia ad fabricam templi necessaria. Templum ab Herode quomodo exstruam.

An. mudi 3947
Ante Christum
natum 17.

Solomon Rex noster instinctu Dei muro circumdedit. Radices quoque eius alio muro cinxit, cui versus austrum subiecta est vallis profunda. hic murus constat saxis grandibus plumbo inter se vinctis, complectens interius spatium & in profundum descendens, ut miranda sit magnitudo & altitudo structura forma quadrangulari. Saxorum enim magnitudo à fronte est conspicua, interiora ferro vineta iuncturas continent contra omnium temporum iniurias firmissimas. Hoc opus postquam equatum est vertici, cavitas qua intererat murum inter & tumulum expleta est, ut complanatis omnibus fieret area, & circumquadriporticus quatuor stadiorum circuitu, singulis lateribus inter duos angulos per stadia singula patentibus. interius deinde ipsum verticem ambit alius murus lapideus: cuius orientale latus quàm longum est duplicem habet porticum, spectantem ianuam templi siti in meditullio. Eam porticum priores Reges adornauerant. Circù templum affixa erant spolia barbarica, qua omnia Herodes denuò dedicauit, additis etiam recentibus Arabicis. In septentrionalis lateris angulo arx erat firma & benè munita, opus Asamonaorum quingentis sacerdotium simul & principatum tenuerunt, & turrim id vocauerunt, repositoriũ stolæ Pontificiæ, qua non promebatur, nisi Pontifice sacris operaturo. hanc Herodes in eo loco asseruauit, post cuius obitum in Romanorum potestate fuit, usq; Tiberij Caesaris tempora. Eius principatu Vitellius Syriae praeses à Hierosolymitis honorificentissimo hospitio receptus, quò gratiã eis referret, à Casare impetrauit, ut iuxta sua postulata ipsi haberent sacra stola custodiam: fueruntq; Iudaei eius custodes usq; Agrippa Regis obitum. post quem Cassius Longinus praeses Syriae, & Cuspius Fadus Iudaeæ procurator, iusserunt eos denuò stolam in Antoniam deponere, dictitantes debere eam in Romanorum potestate esse, quemadmodum & antea. Nisi sunt hac de causa legati ad Claudium Casarem, deprecaturi talem necessitatem: ubi inuenerunt iuniorem Agrippam, cui petenti concessa est stola custodia, scriptis de hac re ad Vitellium literis. Olim autem fuerat sub sigillo Pontificis & praefectorum gazophylacio, qui pridie solennis festiuitatis adibant arcis & praesidij Romani praefectum & recognito prius sigillo stolam accipiebant: ac mox per acto festo, reportatam in eundem locum, & in conspectu arcis praefecti obsignatã deponebant: quod quidem hoc loco propter toties variatum morem admonere visum est. Sed tum Herodes hanc quoq; turrim munitiorem reddidit ad tutelam templi, & in memoriam amici sui Romanorum imperatoris Antonij vocauit Antoniam. Occidentalis autem porticus quatuor portas habebat: harum ab una transitus erat in regiam per vallem in medio interiectam: duo ferebant in suburbia, postrema in urbem, gradibus multis usque imam vallem dispositis, & inde alijs sursum per accliuè tendentibus. Vrbs enim sita erat è regione templi, theatri specie, toto australi tractu in profundam vallem desinens. Quartum autem latus meridianum etiam ipsum habebat portam ab utroq; angulo aequè distantem, & triplicem porticum basilicam longitudine ab orientali valle ad occidentalem pertinentem. Nec enim ulterius poterat. Ibi spectaculum erat, si vllum aliud sub sole, memorabile. Nam quum vallis in immensum dehisceret, ita ut caligarent despicientium oculi, desuper exstructa erat praeterea porticus: cuius tecto conscenso si quis utramq; altitudinem coniunctam contempleretur, absque vertigine id non poterat, visu deficiente ob nimiam profunditatem, priusquam ad unum pertingeret. In eis porticibus

Stolæ Pontificiæ repositorium.

Stola Pontificia in cuius potestate fuerat.

Antonia, turris.

Porticus praeterea super vallem exstructa.

porticibus stabant paribus interuallis quatuor columnarum ordines, quorum quartus intertextum habebat lapideum parietem. Crassitudo autem cuiusque columna, quantum possent tres homines consertis inter se complecti brachijs: longitudo viginti septem pedum, subiecta spirâ duplici. Numerus uniuersarum fuit centum sexaginta duo, capitellis sculptis opere Corinthio pulchris usque ad miraculum. His quaternis ordinibus fiunt per interualla ternæ porticus, ita, ut in uno quoque latere duæ pariles, triginta pedum latitudinis, plus quinquaginta altitudinis, stadij longitudine, claudant inter se mediam, cuius latitudo sesquialtera, altitudo uero duplicata. tanto superabat utramque. Earum lacunaria lignea, sculpturata figuris varijs. Media uero conuexitas altius surgebat, excitato super epistylia pariete lapideo, politissimo, columnis insertis distincto, mirabili artificio commissuris oculos fallentibus. Atque hoc modo se habebat primus ambitus. Interius uero non longo interstitio secundus, paucis gradibus scansilis, septimum habebat lapideum, cum inscriptione quæ uetaret transgredi alienigenam, sub interminatione pœna capitis. hoc interius septimum tam austrino quam septentrionali latere patebat ternis ianuis æquidistantibus, ab oriente uero una magna, per quam intrarent casti una cum uxoribus. Interiora autem fani mulieribus nefas erat ingredi. Tertium uero spatium intimum, solis sacerdotibus accessibile. In eo templum erat et ante illud altare, in quo hostias immolare Deo soliti. Herodes autem interiora à quibus profani lege arcebantur non ausus ingredi, per Sacerdotes curabat fabricam intimarum porticuum: absolutoque octo annis reliquo adificio, tandem etiam templum ipsum eorundem Sacerdotum opera sesquianno perfecit. Quo factò ingens gaudium exortum est in populo, omnibus gratias agentibus Deo pro tam celeriter finito opere, et Regi pro accurato tam alacriter negotio fausta ominantibus, et instaurationem templi magna festiuitate concelebrantibus. Ibi Rex trecentos boues Deo mactauit, et alij pro suis quisque facultatibus tantum uictimarum, quantum uix comprehendi possit numero, fallente ueram estimationem earum multitudine. Incidit enim in hanc celebritatem absoluta templi fabrica etiam natalis regni, quem Herodes anniuersaria hilaritate solitus est colere, ut hoc pacto conduplicaretur læticia publica. Caterum Rex inter alia templi opera etiam cryptam fecit subterraneam, ab Antonia ferentem ad orientalem portam templi, cui turrim etiam imposuit, in eum usum, ut occulte illuc posset ascendere, si quid per tumultum contra Regem uellet nouare populus. Fertur toto tempore quo templum struebatur nunquam interdium pluuisse, noctu tantum imbribus descendentibus ne interrumpere-tur adificatio: eaque fama quasi per manus tradita ad nos peruenit à maioribus. nec est veri absimile, si quis diuinam providentiam respiciat. Et de templo instaurato hætenus.

An. mudi 3955.
Ante Christum
natum 9.

Interior septim quod
Iudeis modo ingre-
di concessum erat.

Templum dedicati.

Crypta subterranea
ab Antonia.

Templi edificatio dum
durat interdium num-
quam pluuit.

Am m 3 FLA-

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XVI.

SVMMA CAPITVM LIBRI XVI. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

- I. Alexander & Aristobulus ad patrem reuersi, Salomes ac Pheroræ calumnijs appetuntur.
- II. Herodes dat Alexandro & Aristobulo coniuges.
- III. Herodes ad Agrippam nauigat.
- IIII. Ionici Iudæi gentiles apud Agrippam accusant, conatos sibi adimere Priuilegia per Romanos concessa.
- V. Herodes in Iudæam reuertitur.
- VI. Domesticum dissidium inter Herodem & filios.
- VII. Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat.
- VIII. Alexandri defensio, & cum patre reconciliatio.
- IX. Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat.
- X. Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio.
- XI. Herodes opus habens pecunia, sepulchrum Dauidis subijt.
- XII. Archelaus Cappadocum Rex Alexandrum patri reconciliat.
- XIII. Trachonitarum defectio.
- XIIII. Expeditio Herodis in Arabiam.
- XV. Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem.
- XVI. Euryclis calumniæ contra Herodis filios.
- XVII. Herodis filij damnantur apud Berytum in concilio.

CAP. I.

Alexander & Aristobulus ad patrem reuersi, Salomes ac Pheroræ calumnijs appetuntur.

An. mudi 3955.
Ante Christum
natum 9.

Hedio & Ruffinus
Cap. 1.
Herodes nouā legem
sancit, vt perfossores
parietum in seruitu-
tem extra regni ter-
minos vedere liceat.

NTER ceteras reipublica curas ad se pertinere existi-
mans Rex etiam priuatas iniurias, tam in urbe quam
in agris compescere, nouam legem tulit prioribus dissimi-
lem, quam ipse sancijt, vt perfossores parietum liceret
vendere in seruitutem extra regni terminos: quod vide-
batur non tam ad pœnam maleficorum tendere, quam
ad dissolutionem patriarum consuetudinum. Seruire
enim apud exteros & diuersam viuendi rationem ha-
bentes, & cogi ad faciendum quicquid illis imperare libuerit, religionem magis
ladebat, quam ipsos conuictos sceleris. Qua de re satis cautum erat in pristinis
legum sanctionibus: videlicet furem quadruplum reddere: quod si non sit sol-
uendo, vendi, non tamen exteris, nec in seruitutem perpetuam, sed vindicandū
in libertatem anno septimo. Quamobrem sic vulgo interpretabantur, nouam
illam legem iniquam pœnam statuere, & tyrannicum quiddam magis quam
Regium sapere, nō sine contemptu inueterati iam moris publici: traducebaturq;
hoc nomine Rex omnium criminationibus inuidiosissimis. Per idem tempus na-
uigauit in Italiam, salutatum Cæsarem, & ad inuisendos Roma suos liberos. Ibi
Cæsar humanissime tractat o filios reducendos domum reddidit, satis iam instru-
ctos disciplinis liberalibus. Qui postquam reuersi sunt in patriam, statim excepti
sunt magnis studijs multitudinis, quod essent conspicui tum statura tum multis
orna-

Pœna furti, iuxta le-
gem Moſis.
Exod. 1. 22.

Deut. 12. 15.

Herodes in Italiā na-
uigat, & liberos suos
Roma domum redu-
cit.

ornamentis animi, & modis omnibus Regium quiddam præ se ferrent ipsa specie. Moverunt hæc ad inuidiam Salomen sororem Regis, ceterosq; quorum calumnijs Mariam oppreſſa fuerat, metuentes ſua potentia, quum viderent non deſore vltiores materni interitus. Hinc igitur occasione arrepta, illos quoque calumnijs appetunt, dictitant eſe parum incundam eis eſſe patris conſuetudinem, memoria ſupplicij de genitrice ſumpti, quaſi auerſantibus pollutum materno ſanguine. Videbant enim calumniatores eſſe cauſam odij, & hæc vna via expugnare ſe poſſe & abolere paternam beneuolentiam. Nec hæc ad ipſum Regem perſerebant, contenti in vulgum tales rumores ſpargere, quibus tandem ad illum perlatiſ facile diuinabant exoriturum tantum odium, vt ne naturalibus quidem vinceretur affectibus.

An. mūdi 3956.
Ante Chriſtum
natum 8.

Salome & alię Hero-
dis filios calumnijs
appetunt, eoſque pa-
renti inſenſos red-
dunt.

CAP. II.

Herodes dat Alexandro & Ariſtobulo coniuges.

ED tum nondum frigeſcente paterna pietate Rex nihil mali ſuſpicans in eo quo par erat honore illos habuit, & quod iam eſſent adulti, uxores eis coniunxit, Ariſtobulo Salomes filiã Bernicen, Alexandro Archelai Cappadocũ Regis filiam Glaphyrã.

Bernicen Salomet fi-
liam Ariſtobulo, Gla-
phyrã Archelai Cap-
padocum Regis filiã
Alexandro Herodes
uxores coniungit.

Post hæc audito quod Marcus Agrippa ex Italia rediſſet in Aſiam, proſectus illo inuitauit eum in regnum ſuum, vt venire dignaretur ad amicum & hoſpitem: quo impetrato nihil prætermiſit quod illi voluptatem afferre poſſe crederet, excipiens eum in recens conditis urbibus, & oſtendens adificia, ad hæc omne genus deliciarum & magnificentie tam ipſi quam amicis exhibens, apud Sebaſten & Caſarienſem portũ, & in exſtructis à ſe arcibus, Alexandro, Herodio, Hyrcania. In urbem quoque Hieroſolymitanam eum perduxit, occurrentibus populariter omnibus amictu & cultu feſtiuo cum fauſtis acclamationibus. Agrippa autem Deo hecatombe immolata populo epulum præbuit: & quamuis libenter ibi diutius fuiſſet commoratus, appetente tamen hyeme tempeſtatum metu maturius abnauigauit in Ioniam, vnã cum amicis maximis honoratus muneribus.

Hedio & Rufinus
Cap. 2.
Marcus Agrippa ab
Herode in regno cir-
cumuectus.

Agrippa Hieroſoly-
mis Hecatomben im-
molat.

CAP. III.

Herodes ad Agrippam nauigat.

EX autem exacta domi hyeme, inſtante vere rurſum ad illũ pro-
perauit, audito quod cum exercitu Boſporam peteret: factaq;
prater Rhodum ac Coum nauigatione, Leſbum petiit, ratus ſe
ibi eum inuenturum. Sed repulſus aduerſis Borea flatibus, ali-
quot diebus apud Chium hæſit: vbi & priuatim multos ſaluta-
tum venientes Regis honorauit muneribus: & quum animaduertiſſet por-
ticum urbis dirutam bello Mithridatico iacentem adhuc quod propter ino-
piam reparari non poſſet ad priſtinam pulchritudinem & amplitudinem,
tantum pecuniarum contulit in eius fabricam, quantum abunde ad abſoluen-
dam ſufficeret, hortatus vt quamprimum veterem ornatum urbi redderent.
Mutato deinde vento primum Mitylenen, deinde Byzantium allatus, vt
audiuit Agrippam iam ultra Cyaneos ſcopulos prouectum, quanta potuit
contentione ſecutus, apud Sinopen Ponticã urbem eum offendiit, ex inſperato vi-
ſus cũ claſſe appellere: fuitq; gratiſſimus eius aduentus, & ſingulari affectu ſe in-
uicem complexi ſunt: quod euidentem eſſet argumentum fidei & amicitie, Regem
inter-

Herodes in itinere ad
Agrippã Chium per-
uenit, eiq; ingentem
pecuniam vim ad por-
ticum urbis reparan-
dam, confert.

Agrippam Herodes
apud Sinopen Ponti-
cam urbem offendiit,
& ab eo honorificẽ
excipitur.

An. mudi 3956. intermissis proprijs negocijs praeſto factum Agrippa opportunissimo tempore. Ante Christum natum 8. Quamobrem indiuisus ei habebat Herodes in exercitu, laborum socius, & consiliorum particeps. Nec minus aderat quum remittendus esset animus, solus adhibitus ex aquo & in difficilibus propter beneuolentiam, & in incundis honoris gratia. Confectis deinde Ponticis negocijs, quorum causa illuc Agrippa uenerat, placuit non reuerti nauigio: sed per Paphlagoniam, Cappadociam ac maiorem Phrygiam terrestri itinere peruenerunt Ephesum: & inde rursum Samum traiecerunt nauibus. Toto autem eo itinere fere per singulas ciuitates in multis Herodi gratificatus est, ad eius preces multorum subueniens necessitatibus. Solitus est enim non solum pecunia largiter adiuuare petentes, & magnos sumptus facere in hospites: uerum etiam si cui mediatore opus erat apud Agrippam, per neminem alium facilius uoti compos factus est. Cumq; etiam ipse magnanimus esset ac facilis ad concedendum ea qua neminem laderent, non leue erat momentum & in Rege, incitante uel sponte currentem ad beneficentiam. Primum enim iratum Iliensibus reconciliauit, & pro Chijs debitam Caesaris procuratoribus pecuniam persoluit, immunitate impetrata: & alijs item, quacumq; in re singulis opus esset, affuit.

CAP. IIII.

Ionici Iudaei gentiles apud Agrippam accusant, conatos sibi adimere priuilegia per Romanos concessa.

Ionici Iudaei apud Agrippam de indigenarum iniurijs conqueruntur.

POSTquam autem uentum est in Ioniam, praesto fuit magna multitudo Iudaorum, eius regionis urbes incolentium: qui nacti opportunitatem questi sunt de indigenarum iniurijs, quod nec legibus suis eos uiuere sinerent, & festis diebus traherent ad tribunalia, & sacram pecuniam Hierosolyma mittere uerent, adigerentq; se ad expeditiones & munia publica conuertendamq; in eos sumptus sacram pecuniam, contra concessa per Romanos priuilegia. Has querelas, ut Agrippa audiret, Herodes dedit operam, addito eis uno ex amicorum cohorte Nicolao, qui causam eorum ageret: qui coram Agrippa, assidentibus Romanorum honoratioribus, & Regibus aliquot ac dynastis, in hunc modum pro eis uerba fecit. Omnibus quidem qui aliquam iniuriam patiuntur, Agrippa praestantissime, confugiendi ad potestatem maiorum opem incumbit necessitas: nobis uero etiam impetrandi qua petimus adest fiducia. Neque enim aliud postulamus, quam quod iam ante uestra beneficentia concessum est: quodq; hi nobis adimere conantur, qui aequè ac nos uestro subiecti sunt imperio. At qui si magnum est uestrum beneficium, digni sumus qui id retineamus, hoc ipso quod nos dignos eo indicastis. sin paruum, turpe fuerit ne parua quidem uos posse concedere. Quamobrem satis apparet nobis illatam iniuriam ad uos quoq; pertinere, quorum isti & iudicia contemnere non uerentur, & gratiam irritam reddere. Quod si ipsos aliquis interroget, malint ne uita carere, an patriis institutis, pompis, sacrificiis, festiuitatibus, quibus honores Deorum suorum concelebrant: sat scio quiduis potius passuros quam diuelli à patriis ritibus. Nam & bella pro religionibus uindicandis saepenumero suscipiuntur, & huius qua per uos fruimur tranquillitatis ac felicitatis hoc maximum habetur praeuium, quod cuique licet suo more uiuere & pietatem colere. Quod igitur ipsi nullo pacto sustinuerint, hoc alijs inferre conantur: quasi uerò non perinde sit, uel tuam uel alienam pietatem impedire

Nicolaus coram Agrippa pro Iudaeis uerba facit.

impedire ac ladere. Quin & aliud consideremus. Estne vlla gens aut ciuitas aut populus, qui non summam suae felicitatis in vestro principatu & Romana potentia collocet? estne qui vestram gratiam velit esse irritam? Nemo sane, qui modo sapiat. Nemo enim est, cuius id vel priuatim vel publice non referat. At qui isti dum vestra nobis beneficia conantur auferre, ne sibi quidem ipsis vllum ius saluum relinquunt, eorum qua vestra benignitas concessit, qua tamen sunt inestimabilia. Quale enim vel illud est, quod quum multa aliae gentes Regibus pareant, hi sub tutela Romanorum principum in libertate felicissimam vitam exigunt? Nostra autem res, etiam si nemo sit molestus, nullam tamen merentur inuidiam. Catera enim communium cum reliquis vestris subditis felicitate fruente, nihil nobis eximium poscimus, nisi ut liceat patriam pietatem colere: quod nec per se ipsum est inuidendum, & permittentibus etiam conducibile. Nam Deus & cultores suos semper amat, & eos qui talem cultum non prohibent. Quid enim est in nostris ritibus quo quisquam merito offendi debeat? imo quid non coniunctum cum omni pietate ac iustitia? Neque enim celamus praecipua vitae qua sequimur, aut studia qua exercemus: sed septimo quoque die ab omnibus alijs negotijs vacantes, per discendis legibus operam damus, iudicantes hanc disciplinam plurimum conferre corrigendis moribus. Hi ritus nostri quum per se quoque in disquisitionem vocati nihil habeant reprehensibile, nunc vetustate etiam, contra quam multi opinantur, consecrati sunt: ut non possit non esse religio, tot seculis sancita deserere. Haec sunt iniuria quas isti nobis per vim inferunt, Deo dicatam pecuniam per sacrilegium diripientes, immunibus tributa imponentes, festis diebus ad lites & negotia profana pertrahentes, nulla necessitate exigente, sed tantum in religionis nostra contumeliam, quam ipsi sciunt immerito se iniustis atque illicitis odijs prosequi. Vestrum enim imperium omnibus ex aequo consulens, & benevolentiam mutuum subditorum alit, & obsistit odijs. Has iniurias, Agrippa praestantissime, rogamus, ut a nobis prohibeas, utque in posterum quoque detur nostris viuere moribus, quemadmodum antea, nec aduersarijs plus in nos liceat, quam nobis in illos. Id enim non solum iustum est, sed concessum etiam vestra clementia: & exstant de hac re multa senatusconsulta in Capitolio aereis tabulis consecrata, qua hodie quoque leguntur, dubio procul propter expertam nostram fidem atque benevolentiam, & alioqui sacrosancta etiam si nullum nostrum praecessisset meritum: quando quidem non solis nobis, sed ferme omnibus mortalibus, adeo nihil de pristinis beneficijs detrahitis, ut ea potius indies praeter omnem spem reddatis cumulatiores: qua quidem omnia percensere praesentis temporis angustia non patitur. Sed ne vanè iactare videamur nostra officia, omisis praeteritis satis testari potest vel Rex noster qui tibi asidet. quod enim ille benevolentia aut officij genus familia vestra non exhibuit? ubi fides eius desiderata est? quid non in honorem vestrum excogitauit? ad quam necessitatem non primus praesto affuit? Quid igitur prohibet nos quoque nonnihil gratiae pro huius meritis accipere? Nec praetereunda est patris huius Antipatri fortitudo, qui bello quod Caesar in Aegypto gessit tum MM. militum auxiliariorum affuit: in quo ita se gessit, ut tam terrestribus quam naualibus praelijs nulli virtute cederet. nec libet commemorare quantum tunc rebus eius momentum attulerit, qualibus ac quantis ab eo muneribus auctus sit: cum potius a principio adducere debuerim literas quas ea de re imperator scripsit senatui, quibus a

N n n

pop.

An. mudi 3956.
Ante Christum
natum 8.

An. mudi 3936. pop. Roma. honores & ius ciuitatis impetrauit Antipatro. poterat enim hoc so-
 Ante Christum lum argumentum sufficere ad declarandum non immerito nos dignatos tanta
 natum 81 gratia, & à te confirmationem eius petere: à quo vel nouam sperare debuimus,
 & uidentes tantam tibi cum Rege nostro amicitiam intercedere: quandoquidem
 & à Iudaam habitantibus renunciatum est nobis, quantum uictimarum obtu-
 leris Deo, quibus ue uotis illum honoraueris: utq; populum epulo exceperis, &
 mutuis hospitalitatis officijs delectatus sis: qua quidem omnia debent argumen-
 ta haberi amicitia Iudeorum gentis & tan ti Romanorum principis, confirma-
 ta coram ipsis Herodis penatibus. Per hac te obtestamur in ipsius Regis presen-
 tia, nihil aliud quam, ut qua ipsi concessistis Iudeorum generi, aliorum frau-
 de intercipi non patiamini. His Nicolai uerbis nemo Gracorum se oppo-
 suit: quia non de iure contendebatur apud iudices, sed supplicatio tantum of-
 ferebatur iniuriam deprecans. Nec illi inficiabantur, sed hoc solum facto pra-
 texebant, quod onerosi sibi essent inquilini Iudai. At illi & ingenuos ciues se
 Agrippa Iudeorum approbauerunt, & sine cuiusquam iniuria patrijs legibus uiuere. Quamob-
 iam immunitatem confir-
 mac. rem Agrippa intellecto quod vim paterentur, sic respondit: se non solum pro-
 pter Herodem amicum illis gratificari paratum, sed etiam quia aequum postu-
 lare uideantur. quare etiam si plura petissent, concessurum se fuisse quicquid
 saluis populi Roma. commodis concedi posset: nunc quia id tantum postulent,
 ut qua prius concessa sint rata maneant, confirmaturum se populi Romani be-
 neficium, & daturum operam ne quis illis molestus sit amplius, iuxta institu-
 ta patria uiuentibus. Hac locutus dimisit conuentum. Tum Herodes assur-
 gens ei gratias egit omnium nomine. Deinde post mutuos complexus uale di-
 cto à Lesbo digressi sunt.

CAP. V.

Herodes in Iudæam reuertitur.

Aliàs cap. 8.
 Herodes Hierosoly-
 ma redit, multitudi-
 nem in concione ad-
 uocat, rationem eis
 suæ peregrinationis
 exponit, ac quartam
 tributorum partem
 remittit.

REX igitur paucis post diebus secunda nauigatione usus Casa-
 ream appulit, & inde Hierosolyma petijt: ibi aduocata in con-
 cionem tam urbana multitudine, quam reliquis Iudais qui tum
 fortè aderant, rationem eis suæ peregrinationis exposuit, & im-
 petratam immunitatem Iudais per Asiam degentibus. Comme-
 morauit deinde quantum felicitatis eis suus principatus attulisset, dum ipse ni-
 hil magis curaret, quam ne quid deesset subditis: & quò magis eos exhilararet,
 professus est quartam tributorum partem se remittere. Illi uerò simul oratione
 simul munificentia Regis deliniti, cum maxima laticia discesserunt, omnia fau-
 sta Regi comprecati.

CAP. VI.

Domesticum dissidium inter Herodem & filios.

Hedio & Rufinus
 Cap 3.
 Aliàs cap. 7.
 Salome hæreditario
 odio Mariam filios
 prosequitur.

Alexander & Aristo-
 bul' à Salome ac Phe-
 rora ad conuicia ille-
 sti, apud Herodem
 traducuntur.

INTERIM domesticum dissidium indies augebatur, Salome tan-
 quam hæreditario odio adolentes prosequente, atq; ex prateri-
 to facinore quo matrem eorum oppresserat, audaciam assumen-
 te, & hoc agente, ne quis superesset qui posset uisceri mortem im-
 merita. Nec deerat occasio, quod adolentes non optimè erga
 patrè affecti uiderentur, partim memoria materni interitus, partim dominandi
 cupidine. Rursum igitur uetera mala renouabatur, his in Salomen ac Pherorã
 conuicia iactantibus, illis uicissim odia & insidias cõtra adolentes exercitibus: &
 cum

cum esset odium mutuum, non erat tamen simile: dum hi vel propter genus & mores ingenuos, vel propter ætatis imperitiam procaci lingua iram non dissimulant: illi contra maleuolè ac astutè calumnijs viam præstruunt, prouocantes adolescentum ferociam, quam mox erant apud patrem eorum in suspicionem vocaturi: voluntatem vindicandi maternam necem vel propria manu non deesse illis hoc argumento colligentes, quòd nec puderet eos talis matris, & iniuste interfectam contenderent. Jamq; fabula erant totius ciuitatis, cunctis simplicitatem adolescentum miserantibus, nec cessante Salome occasiones verisimilis criminacionis ex ipsis sumere: qui impatienter ferentes matris mortem, & iuueniliter contentiosi, non illius modo vicem, sed suam quoque sortem miserabantur, quòd necesse haberent cum infelicis parentis interfectores vitam degere, & se quodammodo contaminare illorum contubernio. atque huic dissidio magnum incrementum absentia Regis addidit. Qui postquam reuersus est, & concionem illam apud populum habuit, mox tum à Pherora tum à Salome est monitus, imminere magnum periculum ab adolescentibus, palam iactantibus non impunè laturos qui matrem interfecissent. his affinxerunt, Archelaum Cappadocem eis spem facere, quòd ope illius peruenturi sint ad Casarem, & patrem accusaturi. quibus auditis Herodes turbatus est, tanto magis quòd eadem & ab alijs renunciabantur: & per hac anteaكتور admonebatur, quòd propter domesticorum disidia nec amicis nec dilectissima coniuge diu frui potuerit: futuraq; ex præteritis colligens, & maiorem aliquam calamitatem secuturam timens, planè confusus erat animo. Reuera enim quemadmodum foris supra spem fortuna utebatur propitia, sic domi præter opinionem omnia malè cedebant: ut merito ambigendum sit, possitne pensari tanta felicitate externa eius calamitas domestica, an satius esset carere ex æquo utraque, & intra priuatam fortunam consistere. Dum talibus curis intra se fluctuat, visum est alium filium, qui etiam tum priuatus erat, accersere, comprimendisq; adolescentum ferocibus animis illum opponere, & honoribus euehere: is dicebatur Antipater: non quòd vellet, sicut postea victus affectu nimio fecit, omnia in illum conferre, sed ratus se filios Mariamnes hoc pacto castigatiores redditurum, & minuendam eorum arrogantiam, si viderent non esse necesse, ut sibi solis seruetur tanti regni successio. quapropter hunc quasi succedaneum in domum induxit, putans se iam prospexisse adolescentibus, ut posito fastu tractabiliore se patri prabeant. sed longè aliter euenit. nam & illi factum hoc iniuriam suam interpretabantur: & Antipater tali erat ingenio, ut præter spem nactus ampliorem libertatem, in hoc omni ope incumberet, ne fratribus primo loco apud patrem cederet, & alienatum iam ab illis per calumnias, & propensum ad hoc, ut (quod iste vehementer cupiebat) infensior etiã indies fieret. Quamobrem nihil aliud cogitabat, hoc tamen cauens, ne ipse videretur fratrum delator, sed per alios consiliorum socios rem ageret, qui neque suspecti essent Regi, & fidem etiam propter amicitiam verbis suis possent abstruere. Iam enim complures ad hunc noua spe inflatum colendum se contulerant, & Herodem fucata specie beneuolentia captabant: cumq; per multas easq; inter se fidas personas hac ageretur fabula, adolescentes magis etiam quàm ante occasionem illis præbebant. nam & lacryma sæpè eis prorumpabant, non ferentibus iniurias ac contumelias, & matrem interdum inuocabant, patremq; iam apertè ut parum æquum amicis incusabant. quæ omnia maliciosè ab Antipatri coniuratis

An. mudi 3956.
Ante Christum
natum 8.

Hedio & Rufinus
Cap. 4.
Alias 8.
Pherora ac Salome
Alexandrum & Ari-
stobulum apud He-
rodem accusant.

Herodes fortis bona,
domi vero aduerfa
fortuna vitur.

Herodes Antipatrum
ad minuendam filio-
rum arrogantiam ho-
noribus euehit.

Antipater Herodem
fratribus magis in-
fensum reddit.

An. mudi 3956. *observabantur, moxq; affingentes etiam nonnihil Herodi renunciabant, foven-
tes domesticum dissidium. Rex enim agrè hac ferens, & volens humiliare Ma-
natum 8. riammes filios, maioribus semper Antipatrum augebat honoribus: cuius preci-
Herodes Antipatri matrem in Regiã inducit, cumq; Cæsari commendat.*
*bis postremo victus, matrem eius in regiam induxit. Cæsari etiam sæpe pro eo
scribens, privatim hunc diligentius commendabat: & cum nauigaret ad salu-
tandum Agrippam, post decennalem administrationem Asia decessurum, solum
ex filijs Antipatrum secum duxit: quem ei cum multis muneribus tradidit Ro-
mam ducendum, & recipiendum in Cæsaris amicitia: ut iam viderentur omnia
per hunc agi, protrusis a principatu adolescentibus.*

CAP. VII.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem
adductos ad Cæsarem accusat.

Antipater Romæ il-
lustris factus.

Antipater præfens ca-
lumnijs, & absens per
litteras Herodem in
filios exacerbat.

Herodes Romam nau-
igat, & Cæsarem A-
quileiam vsq; perfe-
quitur.

Herodes apud Cæsa-
rem filios accusat.

A peregrination non mediocriter Antipatro profuit ad honorem
& primatum inter regios liberos. Illustris enim factus est Roma,
paternis literis commendatus amicis omnibus. Vnum moleste fe-
rebat, quòd non poterat fratres continuis vexare calumnijs, &
verebatur ne patris animus mutatus, aequiorem se præberet er-
ga Iuliam filios. Hac assidue cogitans non desistebat à proposito: & absens
quoq; per literas exacerbabat patrem in eos, quasi de incolumitate ipsius solici-
tus, sed reuera ad speratam regni successionem malis artibus viam sibi pramu-
niens: donec ad tantam iram Herodem perduxit, ut inimicus esset adolescenti-
bus. Sed cum repugnaret huic affectui, timeretq; ne quid per iram ageret teme-
rè, decrevit Romam nauigare, & ibi filios accusare apud Cæsarem, ne propter
indignationem videretur parum pius erga filios. quò postquam peruenit, non in-
uentum ibi Cæsarem Aquileiã vsq; persecutus est: & cum venisset in colloquiũ,
rogassetq; ut de infortunio suo vellet cognoscere, adductos coràm filios accusa-
uit insolentia tentatiq; venescij, conquerens eò processisse illorum odia, ut per
immane facinus paterno regno potiri cuperent: cum sibi per Cæsarem libera
potestas permissa sit relinquendi eum successorem qui in pietate erga patrem sit
constantior. illos verò etiamsi principatus non accedat, contentos esse patris
exitio, idq; etiam cum sua vita periculo quarere: tam immane ac scelestum
odium inueteratum esse in eorum animis. Eam calamitatem diu toleratã nunc
demum se cogi aperire Cæsari, & aures eius talibus inquinare sermonibus. &
quo tandem suo merito? quãve iniuria? aut quomodo eos æquum putare, ut
quem ipse principatum longo tempore per multa pericula quasisset, eius non si-
nant esse dominum, nec liberam potestatem permittant relinquendi eius cui-
cunque per pietatem hunc honorem promerito, ut ad hoc premium spectanti-
bus maior fiat de pietatis officijs contentio: maximè cum saluo natura iure ne
fas quidem sit illis cogitare tale aliquid. neminem enim posse affectare paren-
tis regnum, nisi qui eiusdem optet interitum, quando quidem viuo non detur
succedere. Se quidem nihil passum illis deesse eorum quæ Regijs liberis ab aman-
tissimo patre præstari conueniat, non ornamenta, non ministerium, non delicias,
coniugia quoque procurasse illustrissima, alteri suæ sororis, alteri Alexan-
dro Archelai Regis filia collocata: & quod maximum sit, ne post talia quidem
ausa, patria se potestate in eos usum, sed ad communem benefactorem Cæsarem
adduxisse, & decedentẽ ex iure vel patris violati vel Regis per insidias appetiti.

ex aquo

ex aquo se cum eis apud talem arbitrum disceptare. rogare tamen ne impunè sit illis tantum facinus, nèue ipse cogatur in perpetuo metu vitam degere: quando ne illis quidem expediat post tam nefarios conatus solem inspicere, & impunitatem auferre post proculcata pietatis ac humanitatis iura omnia. Hac crimina postquam Herodes magna uehementia filijs obiecit coram Cesare, adolescentes, qui ne loquente quidem illo continere lacrymas poterant, tum verò perorata causa toti in fletus effusi sunt, nullius quidem tanta impietatis sibi conscij, grauem tamen accusatorem patrem sustinentes: quòd neq; decorum esset contra eum liberè dicere, neque tutum causam suam deserere. Quamobrem habebant accipites lacrymis ac gemitibus miserationem sibi quarentes, & hoc ipso solliciti, ne viderentur perturbante conscicntia, defensionem sui expedire non posse, cum potius iuuenili imperitia & consternatione impedirentur: quod tamen Cesaris prudentiam non latuit, adeoq; omnium quotquot aderant mouebant misericordiam, ut ne pater quidem accusator inmotus hoc affectu perdurare potuerit.

Aliàs Cap. 9.
Alexander & Aristobulus omnes lacrymis etiam parentem accusatorem ad misericordiam commouent.

CAP. VIII.

Alexandri defensio, & cum patre reconciliatio.

Um iuuenes ubi obseruauerunt & illum iam flecti & Cesarem, ceterosq; partim condolentes sibi, partim etiam non temperantes à lacrymis, alter illorum Alexander versa ad ipsum Patrem oratione, sic aggressus est obiecta diluere. Pater, quam beneuolo erga nos sis animo, satis declarat hoc ipsum iudicium. Si enim aliquid triste de nobis statuisses, nunquam ad omnium seruatorem nos adduxisses. poteras enim vel pro regia, vel pro patria potestate in fontes animaduertere. ceterum adducere nos Romam, & hunc testem ac arbitrum facere, seruare uolentis argumentum est. nemo enim ad fana ac templa adducit quem velit perdere. quod sanè causam nostram aggrauat, qui quidem ipsi nos indignos uita censemus, si sustinenda sit læsa erga talem parentem pietatis opinio. quanto enim satius mori innoxios, quàm tanti sceleris suspectos uiuere? Quare si ueritati satis patrocinari poterimus, felices nos uel tuo iudicio, uel euaso discrimine: quod si uincit calumnia, superuacaneum fuerit nos solem hunc cernere. quid enim hoc non amota suspitione profuerit? Videtur quidem in nostram atatem affectati regni crimen competere, & probabilius hoc facit infelicis matris calamitas. Sed uide obsecro an non idem crimen in quemuis nostri similem torqueri possit? Nihil enim prohibet quicumque Rex habeat liberos defunctæ matri superstites, eos in suspitionem uocare, quasi patri struant insidias. Sed suspicio non sufficit in impietatis crimine. age proferat, qui potest, argumentum tentati facinoris, quod aliquam fidem calumnia ualeat astruere. Potest ne quisquam indicare uenenum paratum, aut coniurationem cum equalibus, aut corruptos precio famulos, aut scriptas contra te literas? cum tamen horum singula interdum de nihilo fingat calumnia. Grauis enim res est disidens inter se regia: & spes Principatus, quem tu ais pietatis pramium, sæpè ad nefarios conatus praua ingenia perpulit. Nos certè nullius facinoris conuinci possumus. calumnias autem refellere apud obturatas aures qui possumus? Sed liberius quasdam uoces iecimus. At non in te pater, quod nefas esset, sed in eos qui quicquid audiunt effutiunt. Matrem aliquis nostrum desleuit? at non quia mortua

Alexander suo & fratris nomine parentis accusatione diluit.

An. mūdi 3956 *Ante Christum natum 8.* *sit, sed quia etiam post mortem, à quibus minimè debuit, malè audiat. Principatum affectamus quem pariter obtinet. Quid ita? Si nobis honores regij contigerunt, sicut re vera contigerunt, an non conatus noster est superuacuus? Sin minus, certè sperare licet. An te interfecto ab his expectari posset successio, quos post tam atrox facinus nec terra latura sint nec maria? Quid subditorum pietas, & totius gentis religio, tulisset scilicet parricidas scelere parto regno possiri, & sanctissimum à te instauratum templum ingredi? Quid, si ceteros contemneremus, posset ne quisq; intersector tuus pœnam euadere incolumi Casare? Non tam impios genuisti neq; tam stultos, sed infortunatiores fortè quam suis etiam rebus est conducibile. Quod si neq; quod accuses habes, neq; quicquam deprehendisti, quid tibi potest tanta impietatis fidem facere? Quia mater perijt. Sed illius fatum cautiore nos potius quàm iritatiores debuit reddere. Potueramus plura pro nobis afferre, sed quid opus est excusare qua nunquam facta sunt? Quare ab omnium domino Casare, & nūc nostro arbitro, hoc tantum petimus, ut si reuera de nobis suspiciones potes ponere mi pater, viuamus quantumuis infelices. quid enim miserius quàm temerè in simulari criminis grauisissimi? Sin à nobis timere tibi pergis, tua pietate salua, nostram et sententia damnemur. nec enim vsq; adeo cara nobis est vita, ut eam cum autoris molestia retinere velimus. His verbis & Casar ne antè quidem ad credendum calumnia facilis, magis etiam flexus est, quod intentis in Herodem oculis ipsum quoq; permoueri animaduerteret: & quotquot presentes aderant sollicitudo cepit de iuuenibus, non sine Regis inuidia apud omnes aulicos. nam absurditas calumnia, iuuenumq; in ipso flore etatis periclitantium miseratio, ad ferendam opem concitabat animos omnium: sed multo magis postquam tam cordatè Alexander accusationi patris respondit, manentibus reis in eodem habitu, & praemœstitia humentes oculos in terram demittentibus. Tandem alluxit spes nonnihil, ut videretur Rex ipse excusationis egere, qui sine ullis certis argumentis tam temerè criminationem aggressus sit. Postremo Casar aliquantisper deliberabundus, hoc ipso iuuenes alioqui infontes peccasse pronunciauit, quod non tales se parenti prestitissent; ut nulla posset in eos harere suspicio. Herodem autè rogauit ut suspicari desineret, ac reconciliaretur filijs. Per iniquum enim esse habere eum fidem talibus calumnijs: & posse illos in posterum mederi offensis prioribus, & redintegrare mutuum amorem pristinum, si ad abolendas suspiciones veteres, vtrinq; diligentius coleretur pietas. Post hanc admonitionem iuuenibus innuit. Quibus iam preces patribus pater has non expectans prior flentes unum post alium completitur, compatientibus omnibus, qui aderant tam ingenuis quàm famulis. Tum igitur post actas Casari gratias unà discesserunt, & cum eis Antipater simulans se gratulari reuersis in gratiam. Sequentibus deinde diebus Herodes ccc. talentis Casarem donauit, munera edentem Roma, & congiarium diuidentem populo. Casar vicissim ei donauit dimidium reddituum è metallis Cyprijs, & reliquum dimidium procuratori eius commisit: alijsq; hospitibus officijs honorato, liberam potestatem permisit eligendi successorem quemcunq; è filijs, aut si mallet distribuendi regni in singulos. quod cum ille iam pararet facere, negauit se commissurum quin ille quamdiu viueret tam regnum haberet in potestate quàm filios. His ita peractis Rex rursus Iudaam repetit. Quo absente Trachonite, non parua ditionis pars, ab eo defecerant, sed opera ducum quos in regno relinquerat*

Iuuenum miseratio omnium animos concitat.

Cesar in hoc iuuenes peccasse pronunciat, quod se à suspicione immunes non seruauerint, ac parentem ut filijs reconcilietur, hortatur.

Herodes filijs reconciliatus.

Antipater se reuersis in gratiam, gratulari simulat. Herodes 300. talentis Casarem donat.

Cesar Herodi dimidium reddituum è Cyprijs metallis donat.

Rebelle domantur.

reliquerat perdomiti, rursus coacti sunt imperata facere. Caterum Herodes & filij nauigantes cum appulissent Eleusam oppidum Cilicia, quod Sebaste mutato nomine dicitur, offendunt ibi Archelaum Regem Cappadocum. Is excepto Rege perhumaniter, multum gauisus est obreconciliatos filios, & quod Alexander eius gener egregie refellisset obiecta crimina: datisq; vicissim regis muneribus digressi sunt. Post hac Herodes in Iudaeam reuersus aduocata in templum concione quid ea in peregrinatione egisset exposuit: denarratq; humanitate Caesaris, & alijs rebus quas illos quoq; scire voluit, extremam orationem vertit ad filios: aulicosq; & cateram multitudinem ad concordiam adhortatus est, pronuncians filios post se regnaturos, primum Antipatrum, deinde ex Mariam me natos Alexandrum & Aristobulum. Interim debere omnes se unum respicere, & pro Rege habere atq; domino, non obstante senectute qua ad regendum propter longam experientiam magis est idonea, praesertim non deficientibus alijs facultatibus, quibus & subditi in officio continentur & liberi. milites quoque cum suis ducibus si se unum respiciant, felicem vitam acturos absque ullis perturbationibus. His peroratis demisit concionem, quibusdam recte visus dixisse, quibusdam secius. iniecta enim amulatione inter filios, res omnino spectare ad aliquam mutationem videbantur.

CAP. IX.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Caesarem celebrat.

PER idem tempus perfecta est Caesarea, decimo anno postquam aedificari coepa est, regni vero anno octauo supra vigesimum, Olympiade CXCII. in eius dedicatione magna fuit celebritas, & apparatus facti sunt sumptuosissimi. exciti enim sunt ad certamen artifices Musici, & athletae gymnycorum certaminum. ad hac gladiatorum ac ferarum comparatus magnus numerus, & quicquid huius ge-

Hedio & Ruffinus
Cap. 5. alias Cap. 10.
Caesarea perfecta.
An. mundi 3957.
Ante Christum
natum 7.

neris in precio est tam Roma quam apud gentes ceteras. Consecratum est autem hoc quoq; certamen Caesari, instaurandum per singula quinquennia. Hunc omnem apparatus Rex suo sumptu magna ambitione undecunq; curauit conuehi

Quinquennale certamen.

multa

An. mūdi 3957. *multa in hoc conferente etiam uxore Caesaris Julia, & mittente permulta preciosa ex Italia, ut omnibus computatis sumptus ad D. talenta accederet. Congregata ingenti multitudine spectaculorum gratia, legationes qua à diuersis populis mittebantur ob accepta beneficia, omnes exceptit diuersorij & mensis & continuis hilaritatibus, dum hominum frequentia spectaculis se totos dies oblectat, noctu uero conuiujs & ostentatione magnificentia, cum insigni laude magnanimitatis regia. in omnibus enim studebat ut posteriora quaq; maiorem admirationem sui facerent: ferturq; ipsum sapè Cæsarem & Agrippam dixisse, quòd maior quam pro presenti ditione esset Herodis magnanimitas, qui dignus uideretur totius Syria atq; Aegypti imperio. Post hanc celebritatem & festos dies aliud oppidum extruxit in campo qui dicitur Capharsaba, electo ad hoc agro aquoso & plantis idoneo, amne circumfluente ipsum oppidum, & luco circumdante pulcherrimarum arborum. hanc à suo patre Antipatro denominauit Antipatrida. deinde castellum matrè suam nomine referens supra Hierichuntem condidit, cui Cypron uocabulum imposuit, communito egregie & instructo amœnis domicilijs. nec fraterni affectus oblitus memoria illius dedicauit adificia pulcherrima, primum turrim Pharo non minorem in ipsa urbe, in defuncti monumentum Phasaëlum uocatum, propugnaculum urbis munitissimum. deinde eiusdem nominis oppidum circa uallem Hierichuntinam condidit, qua itur ad septentrionalia: quo factum est ut circumqua; situs ager antea penè desertus diligentius coleretur ab habitatoribus, phasaëliticus inde appellatus. Quin & reliquam eius beneficentiam enarrare perdifficile fuerit, quanta contulit in urbes tam Syria quam Gracia, & ubicunq; illum peregrinari contigit. plurimas enim adiuuit, aut exstructis publicis operibus, aut sicuti incepta pendebant propter inopiam, pecunijs in absolutionem eorum erogatis. Inter hac praecipua sunt quòd Rhodys Pythium templum suo sumptu exadificauit, & ad compingendas naues multa argenti talenta prauit. Nicopolitanis urbem ad Actium à Casare conditam habitantibus maiorem partem publicorum operum suis perfecit impendijs. Antiochensibus urbem Syria maximam habitantibus, secante mediam eius longitudinem platea, hanc ipsam utroq; latere ornauit porticibus, & uiam eius subdiualem lapide polito strauit, non tam ad ornamentum urbis quam ad incolarum commoda. Ludos etiam Olympios non satis respondentes sua celebritati propter inopiam, adiuuit attributis annuis redditibus, quo splendidius sacrificia fierent, & alia qua ad decorandum tam frequentem conuentum pertinent: pro qua munificentia perpetuus agonotheta declaratus est. Hic alius quispiam miretur in uno homine tantam diuersitatem ingenij. Si enim spectemus eius liberalitatem ac beneficentiam qua erga omnes usus est, non possumus non dicere eum natura beneficentissimum. ediuerso si iniurias eius & seuitiam in subditos atq; etiam coniunctissimos consideremus, fateri cogemur hominem fuisse durum, inexorabilem, & ab omni alieni modestia. atq; ita pugnantes inter se uoluntates habuisse uidebitur. Ego uero aliter credo, & utrunq; ab una causa profectum existimo. Eo enim quòd honoris esset cupidissimus, & totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, sicuti spes esset aut in praesens laudis, aut in posterum memoria: quare quòd esset supra facultates sumptuosus, cogebatur molestus esse subditis. nam cum in alios erogaret plurimum pecunia, necesse erat eam aliquando malè quarere. Deinde sciens se ob*

An. mūdi 3957.
Ante Christum
natum 7.

Cæsar & Agrippa He-
rodus magnanimita-
tem celebrant.

Antipatris extructa.

Cypron conditum.

Phasaëlus turris &
oppidum.

Pythium templum
ab Herode extru-
ctum.

Olympij ludi.

Herodes cur in exte-
ros liberalis, in suos
seuus fuerit.

eas iniurias inuisum subiectis, eas offensas lenire videbat difficile. neq; enim poterat nisi vellet reditus minuere. itaq; abutebatur suorum odio in suum commodum. nam si quis illorum non per omnia seruitutem toleraret, aut videretur velle dominationem eius excutere, in tales impotenter sauebat non aliter quam in hostes, nullo cognatorum aut amicorum discrimine, quod solus vellet honorari ab omnib. Quam autem honoris cupidus fuerit colligere licet ex his ipsis honoribus quos ille Cesari & Agrippa ceterisque eius amicis exhibuit. volebat enim exemplo esse suis, ut quemadmodum ipse praestantiores coleret, sic etiam coleretur ab omnibus. & hoc pacto satis declarabat cuius rei natura esset appetentissimus. Sed Iudæis per leges patrias non licet hoc modo potentiores colere, quos necesse est maiorem rationem iusti & aequi habere quam officiorum talium: quibus satis incommodum erat quod non possent statuis & templis demereri Regis gratiam, & similibus adulationibus explere insanam cupiditatem gloriosi hominis. Atq; hac mihi causa videtur cur Herodes erga familiares & consiliorum participes iniquior, erga externos & alienos tanto beneficentior fuerit.

Herodes honoris cupidus.

An. mudi 3957
Ante Christum
natum 7.

CAP. X.

Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio.

ASIATICI autem & Cyrenenses Iudæi multum affligebantur ab earum regionum ciuitatibus, qui cum a priscis Regibus accepissent ius ciuitatis ex aequo cum ceteris, tunc multas iniurias a Græcis patiebantur, quasi exportarent pecunias, & essent noxijs reliquis ciuibus. Cumq; Græci nec finem nec modum iniuriarum facerent, coacti sunt per legatos de eis apud Cæsarem conqueri. is rescripsit ad prouincias, placere ut Iudæis seruetur æquale ius cum alijs. cuius rescripta exemplar subijsimus, quod testatius fiat quomodo erga nos affecti fuerint imperatores veteres. Cæsar Aug. Pont. Max. Trib. potestatis ita censet. Quoniam Iudæorum gens semper fida & grata fuit Po. Rom. non nunc tantum, sed superiori etiam tempore, præcipue patri meo Imp. Cæsari, sub Hyrcano Pontifice: placet mihi de communi iurati senatus sententia, Iudæos uti proprijs ritibus ac legibus, sicut utebantur tempore Hyrcani Pont. Dei Max. & fanis eorum ius asyli manere: licereq; eis votiuam pecuniam per certos homines mittere Hierosolyma: neque cogi ad præstanda vadimonia sabbatis, aut pridie sabbatorum post horam nonam in parasceue. Quod si quis deprehendatur furari sacros libros aut sacram pecuniam ex locis eorum religiosis, hunc teneri sacrilegum, & bona eius addici arario Rom. pop. Suggestionem etiam eorum oblatam mihi per C. Marcium Censorinum, pro ea pietate qua omnes homines complector, iubeo cum hoc decreto dedicari in illustri loco, quem uniuersa Asia meo nomini consecrauit apud Argyram. quod si quis contra decretum ausus fuerit, non mediocri pœna mulletabitur. Inscriptum est columna in templo Cæsaris. Cæsar Norbano Flacco S. Iudæis ubicunque gentium degentibus sacram pecuniam ex veteri instituto Hierosolyma mittere nemine prohibente liceat. Hac Cæsar. Agrippa quoque pro Iudæis scripsit in hunc modum. Agrippa Ephesiorum magistratibus, senatui, & populo S. Pecunia sacra qua Hierosolyma mitti solet more patrio, procurationem ac tutelam penes Iudæos esse volo in Asia: & si quis sacram Iudæorum pecuniam furatus ad asyla confugerit, eum inde abstractum dedi ad pœnam Iudæis quo iure abstrahuntur sacrilegi. Syllano

Hedio & Rufinus
Cap. 6. al. 11.
Iudæi Asiatici & Cyrenenses afflicti, legatis ad Cæsarem mittis, immunitatem consequuntur.

Agrippa Ephesiorum magistratibus pro Iudæis scribit.

Syllano.

Ooo

etiam

An. mūdi 3957, etiam magistratui scripsit, ne Judai sabbatis cogantur ad praestanda vadimonia. *M. Agrippa Cyrenaeorum magistratibus & senatui S. Judaei Cyrenenses, pro quibus iam Augustus scripsit Flavio Lybia praesidi, alijsq; eius provincia magistratibus, non esse vetandos mittere ex more sacra pecuniam Hierosolyma: conquesti sunt nunc apud me, vexari se improborum quorundam sycophantiarum, & vetari hoc facere praetextu quorundam tributorum qua tamen non debentur. Hos ego suo iuri suisq; moribus relinqui iubeo. & si qua in urbe pecunia sacra intercepta est, eam per delectos ad hoc idoneos Judaeis restitui. C. Norbanus Flaccus procos. Sardinianorum magistratibus S. Caesar mihi scripsit, iubere se neminem Judaeorum vetari iuxta patrium morem collectas pecunias Hierosolyma mittere. quare ego quoque vobis scribo de hac re, ne vos lateat tam mea voluntas quam Caesaris. Nec aliter Julius Antonius procos. scripsit: Ephesiorum magistratibus senatui ac pop. S. Asiam habitantes Judaei Febr. Jdibus reddenti mihi ius apud Ephesum indicauerunt, Caesarem Aug. & Agrippam concessisse sibi uti patrijs legibus & moribus, primitiasq; suo quemque arbitrato pietatis ergo conferre, deportandas absque impedimento ad templum Dei maximi: rogaueruntq; ut ab illis concessa meo consensu rata habeam. Quare scire vos volo, me quoque iuxta Caesaris & Agrippa decreta permittere, ut quicquid volunt iuxta patrium morem nemine prohibente faciant. Hac decreta in hoc apposuimus, ut, quoniam scripta nostra in Graecorum manus peruentura sunt, ostenderem eis iam inde à maiorum aetate hunc honorem nobis habitum, ne prohiberemur per potestates publicas uti patrijs moribus, imò illorum consensu religione concessa Deum coleremus. qua quidem eò crebrius inculco, ut flectam gentes exterarum, & odium nostri, cuius nullam rationem habent idoneam, eorum animis eximam. nam moribus nulla gens eisdem utitur perpetuo, sed oppidatim ferè in his fit mutatio. Iustitia verò omnibus hominibus ex aequo competit, res utilissima tam Graecis quam barbaris, cuius maxima in nostris legibus habetur ratio, nosq; omnibus, modo eis inuiolatas seruemus, caros ac amicos potest reddere. quam ob rem rogatos omnes volumus, ut non tam nos ob diuersum vitæ genus horreant, quam complectantur ob virtutis studia. Hac enim communis est omnibus, & sine hac non potest humana vita consistere. Nunc ad historiae contextum redeo.*

CAP. XI.

Herodes opus habens pecunia, sepulcrum Davidis subijt.

HERODES multum pecuniarum domi forisq; profundens, audito quod Hyrcanus qui ante eum regnavit, recluso Davidis sepulcro tria millia talentorum argenti extulisset, superesseq; multo plura qua possint quantumvis magnis sumptibus sufficere, multo tempore animum habuit idem aggredi. Tunc verò noctu apertum sepulcrum ingreditur, cum prius accuratè cauisset ne hoc resciret populus, assumptis tantum amicorum fidsimis. Depositæ tamen pecunias non invenit sicut Hyrcanus, sed mundi preciosi & aureorum ornamentorum vim magnam inde sustulit. his inuitatus ad diligentius scrutandum, interius processit, usq; ad conditoria corporum Solomonis ac Davidis: ubi duos satellites amisit, erumpente (ut fertur) ex adytis flamma contra progressos temerè. quo casu terribitus exiit, & tactus religione ad expiandū se in aditu sepulcri monumentum è candido

Herodius & Rufinus
Cap. 7. al. Cap. 12.
Auriferae famae.

Herodes duos satellites in Davidis monumento amittit.

candido marmore condidit sumptuosissimis impendys. eius operis & Nicolaus illius temporis scriptor meminit, sed non item de descensu Regis, prater decorum: id factum existimans: idq; more suo fecit. Viui enim Regis hac auribus dedit, captans gratiam, & ea tantū attingens quæ ad gloriam illius pertinere visa sunt. quin & multa eius aperte iniusta facinora aut alia specie affecta fucavit, aut, quantum potuit, occultare studuit: quandoquidē etiam crudelitati in Mariam- men ac filios speciosam causam adstruere conatur, illam impudicitia, hos insidiarum patri paratarum insimulans: & hoc toto opere facit perpetuo, quæ rectè ac iuste Rex gessit nimis extollens laudib. cōtraria verò diligenter excusans. Sed illi ob quam dixi causam danda venia, non tam ad posteritatis cognitionem, quam ad gratificandū suo Regi scriberit. Nos verò qui & generis propinquitate Asamaeos Reges contingimus, & sacerdotij honore fungimur, turpe ducentes mendacium, incorruptè res gestas exponimus, salua reuerētia posterorū Regis illius, qui etiam nūc rerum potiūtntur, maiorē tamen veritatis rationē habentes cum ipso quoq; venia. Caterum Herodis domus post violatum sepulcrum cōspit labi in deterius: siue diris vlttricib. in eam partē incumbentib. quæ iam antè male habebat: siue forte fortuna talis calamitas incidit in ea tempora, ut merito videri possit impietatis premiū. Dissidium enim erat in aula bello civili simile, & odia mutua concertantia calumnijs. Sed inter omnes eminebat Antipatri contra fratres artificiosa machinatio, qui per alios inuoluens illos falsis criminatio- nibus, ipse patrocinium eorū sæpè simulabat, ut approbata sua benevolentia facilius iuuenes clam posset opprimere: atq; talib. versutys circūueniebat patrem, ut putaret hunc solum incolumitatis suæ curā gerere. quapropter etiā Ptolema- um procuratorē suū Rex Antipatro cōmendauit, & cū matre eius omnia com- municauit consilia, adeo ut nihil non horū arbitrati gereret, & insensum eum redderent his quos exosos Regi esse ipso intererat. Mariāmes verò filij rem in- dies ferebant agrius, propter nobilitatē indignantes suo loco se dimoueri ac dete- riorib. cedere, & tantum nō in ordinē redigi. Quin et uxores ipso eisdē labo- rabant passionib. quarum altera Alexādri nupta Archelai filia Glaphyra odio mutuo prosequatur Salomē, tum propter mariti amorē, tum quod insolentius se erga filiā eius gereret. ea nupta erat Aristobulo, quā illa sibi honore equari fe- rebat muliebriter. atq; hac altera contentione accedente, ne Pheroras quidē Re- gis frater alienus erat à discordia. habebat enim priuatam causam suspicionis & odij. Inciderat in amorem ancilla propria tam insanum, ut oblatā sibi à Rege in coniugium filiam fastidiret, contentus ancilla complexib. Id agerrimè tulit He- rodes, videns germanum affectum à se tot beneficijs, & penè regni socium, non respondere pietate mutua, & infortunatum se fratrem existimans: & cum non valeret Pheroram ad aequiorē mentē reducere, puellam collocauit cum Phasaeli filio. procedente deinde tempore ratus iam deseruisse fratris cupidines, conque- stus de repulsa, alterius conditionē ei detulit, quæ Cypros nomine dicta est. Tum Ptolemæus Pherora consulit, ne pergat fratrem contemnere, & ab amore tur- pi resipiscat, propter quē stultum sit priuare se Regis amicitia, & in eius vicem odium ac tranquillitatis iacturā incurrere. Ille intelligēs hoc sibi utile, quia antè calumnijs appetitus veniā à Rege cōsecutus fuerat, mulierē iam filij matrē ex se factā ablegat: & Regi pollicetur ducturum se filiā eius alterā: condixitq; diē tri- gesimum ad celebrādas nuptias, iureiurādo interposito nihil sibi post hac cum ab-

An. mūdi 3957.
Ante Christum
natum 7.
Notatur Nicolaus
Historiographus.

Iosephus ex Pontifi-
cali Asamaeorum
genere

Dissidium in dome
Herodis.

Antipatri contra fra-
tres artificiosa ma-
chinatio.

Rixæ muliebres.

Pheroras Herodis fi-
lias in cōiugium ob-
latas fastidit.

An. mūdi 3957.
Ante Christum
natum 7.

legata fore commercij. elapso autem praefinito tempore in tantum amori succubuit, ut non staret pollicitis, & rursus reuolueretur ad pristinam mulieris consuetudinem. Ibi tum Herodes non amplius potuit iram tegere, sed saepe iaciebat voces quasdam, signa alienati à fratre animi: nec deerant multi qui per occasionem hunc eius affectum fouerent calumnijs. Jamque nec dies abibat ulla nec hora, quin aliquid ei nouarum turbarum accideret, commissis inter se necessitudinibus quas natura volebat esse carissimas. Nam & Salome infensa Mariammes filijs ne filiam quidem nuptam Aristobulo adolescentum alteri sinebat frui caritate mutua, pelliciens ad effutienda & prodenda secreta coniugum colloquia: & si quid, ut assolet, offensuscularum incideret, exacerbans multis suspicionibus. quo factum est ut secreta eorum expiscaretur omnia, & puella quoque iuuenem exosum redderet. illa uero in matris gratiam saepe narrabat, quod illi, quoties soli essent, crebram mentionem Mariammes facerent, & odiose de patre loquerentur: minarenturque si Principatus ipsis contingeret, reliquarum Regis uxorum filios scribas se facturos in oppidulis. ad hoc enim conducibilem illis fore literaturam, cui tum darent operam. uxores etiam regias, si quando uiderent matris ornamenta usurpare, pro praesentibus delicijs uelut se cilicys, inclusas ubi ne solem quidem liceat aspicere. Hac mox Salome Regi renunciabat: quae ille tametsi permolestè ferret, emendare tamen malebat quam punire. maximè autè exasperabatur suspicionibus. & indies se ipso peior, omnibus omnium rumoribus credebat. attamen tunc obiurgatione filios castigasse contentus, & illorum responsione placatus aliquantisper quieuit. Sed mox malum recruidit. Pheroras enim Alexandrum conuenit maritum, ut diximus, Glaphyra Archelai filia: aitque se audisse ex Salome, Herodem ardentè amare Glaphyrā, nec posse hunc affectum excutere. hoc audito iuuenis zelotypus uehemèter excauidit: & quicquid honoris ac comitatus Herodes mulieri exhibebat in gratiam filij, quod quidem ferè quotidianum erat, in peiorem partem interpretabatur, suspitione concepta ex his quae audierat. neque diutius potuit eam indignationem concoquere, sed adito patre cum lacrymis ei sermonem Pherora aperit. quam obrem ille magis adhuc turbatus est, non ferens insimulari se falso tam turpis criminis, multa querens de suorum malicia, à quibus pro beneficijs talem reportaret gratiam. Moxque accersitum Pheroram adortus iurgio, pessime, inquit, omnium mortalium, eone ingratitudinis prolapsus es, ut talia de nobis uel dicas uel cogites? nonne deprehendo tuum propositum, quod non conuicio tenuis hac dixisti filio, sed ut insidias & ueneficia hoc pacto in caput meum strueres? Quis enim, nisi bono aliquo genio ductus ut iste, filius pateret patrem suspectum impune ferre talem iniuriam? Utrum tibi uideris sermonem in animum, an in dextram eius gladium inseruisse, quo parentem conficeret? aut quid tibi uoluisti, cum & ipsum & fratrem oderis, in me tantum calumniando simulans beneuolentiam, & ea dicens quae salua pietate ne cogitari quidem poterant. apage te hinc post tam peruersum erga fratrem bene meritum animum. Et tu quidem quoad uixeris tua conscientia frui: ego uero dabo operam ut sim tuis melior, neque dignas poenas exigens, & maioribus quam digni sint beneficijs eos prosequens. Sic destamachante Rege Pheroras cum in manifesto crimine deprehensus teneretur, Salomes ait hoc esse commentum, & ab ea prima hos sermones profectos esse. Quo audito illa (nam forte aderat) composito ad uerborum fidem uultu exclamat, non esse haec

Salome filiam ad effutienda & prodenda secreta coniugum colloquia pellicit.

Pheroras Herodem, dum illum ardentè amare Glaphyrā dicit, uehemèter commouet.

Salome se purgat.

sua

sua, & omnes hoc unum agere, ut eam inuisam Regi faciant, & de medio tollant Herodis amantissimam, & praecautem ipsius pericula. nunc verò etiam maioribus se appeti insidijs. solam enim autorem fuisse fratri, ut, abiecta qua se oblectabat muliercula, filia Regis duceret, & hanc esse causam odij. hac illa loquente, simulq; capillos sibi vellente, & pectus plangente, species quidem negantis erat verisimilis, sed mala mens dissimulabatur gestu fictitio. Pheroras autem mediis tenebatur, ne prae textum quidem ullum sui facti inueniens, cum non insciaretur se dixisse, & audisse eadem persuadere non posset. ea perturbatio non sine altercatione duravit aliquandiu. tandem Rex pertasus & fratrem & sororem ablegavit: collaudataq; filij temperantia, & quod hos sermones ad se detulisset, admodum serò ad turam corporis se contulit. Post hanc contentionem male audiebat Salome, quod videretur autor huius calumniae: & uxores Regia male ei volebant, quod scirent morosam & variabilem, & pro tempore nunc inimicam nunc beneuolam. Semper igitur aliquid contra eam Herodi occinebant, arrepta occasione ex casu quodam fortuito. Erat Arabum Rex Obodas, homo segnis & ocio deditus: negocia verò eius administrabat Syllus vir callidus, atq; florens & corporis specie. hic cum propter quadam negocia ad Herodem venisset, contemptus una cenantem Salomen animu ad eam adhibuit: compertoq; esse viduam, venit cum ea in colloquium. illa qua deterius quam ante tractabatur à fratre, & non nihil tacta forma iuuenis, non abhorrebat à nuptijs: & cum per eos dies frequentarentur conuiuia, existebant multa non mediocria signa quod consensus & mutuus amor inter eos intercederet. Hac uxores Regi non sine derisione referebant. Herodes autem hoc non contentus sciscitabatur ex Pherora, & iubebat eum inter cenam obseruare, quomodo erga se inuicem affecti sint. ille renunciauit quod nutibus & mutuis aspectibus satis indicarent quò tenderent. Post hac Arabs iam suspectus abiit. elapsis deinde duobus aut tribus mensibus hanc ipsam ob causam reuersus, & collocutus de hac re cum Herode, postulauit, ut Salomen sibi collocaret. fore enim ei hanc affinitatem utilem propter Arabum commercia, quorum principatu & deberi sibi, & iam magna ex parte contigisse. De quo cum ille ad sororem retulisset, percontando an ei nubere sit animus, mulier facile assensum praeiuit. postulantibus deinde ut Syllus accenseretur in Iudaorum religionem, & tum demum uxorem duceret, alioqui non esse licitum: ille facere hoc non sustinuit, lapidandum se dicens à popularibus si faceret: atq; ita re infecta discessit. ex eo tempore Pheroras Salomen insimulauit intemperantiae, ac magis etiam uxores Regia, dicentes eam consueuisse cum Arabe. Et puellam, quam fratri desponsatam ille domestica muliercula illecebris victus recusauit ducere, Herodes in sororis gratiam collocaturus Salomes filio nato è Costabaro mutauit sententiam persuasus à Pherora, negante adolescentem amaturum talem socerum propter patris sui cadem, & equius censente, ut ipsius filius eam ducat, successurus in tetrarchia dominium: quod ubi is persuasit, impetrauit prioris offensa veniam. Mutatis igitur sponsalibus puella data est nuptum adolescentulo, addita c. talentorum dote. Nec interim cessabant turba domestica, imò augebantur etiam, à turpibus initijs progressa usq; ad calamitates tristissimas. Erant in delicijs Herodi propter formam eunuchi tres, unus à poculis, alter ab epulis, tertius cubicularius, quorum opera etiam in serijs regni negocijs uti est solitus: bos quidam ad Regem detulit corruptos esse ab Alexandro filio accepta magna

An. mudi 3957.
Ante Christum
natum 7.

Effectus calumnia-
rum.

Syllus Arabs Salo-
men in vxore petens
repulsam patitur.

Herodes filiam Phe-
rorae filio dat coniu-
gem

Odiu filij in patrem
proditur.

An mudi 3957.
Ante Christum
natum 7.

vi pecunia: & quæstionibus examinati ecquid cum illo habuissent consuetudinis, rem facti sunt: præterea nullius tentati cõtra patrem facinoris se esse conscios. ad motis deinde acrioribus tormentis, victi necessitate, ministris magis magisq; in gratiam Antipatri sauentibus, aiunt Alexandrum innatum contra parentem odium alere: hortatumq; eos ut Herodem desererent iam inutilem, facientemq; fucum atati, & senium dissimulantem tincto capillitio. quin potius ipsi adhiberent animum, potituro vel inuito patre regno debito, expectarentq; breui dignitatem primariam. iam enim non tantum generis prerogatiuam sibi suffragari, sed instructa etiam ad inuadendam dominationem omnia. staturos pro se multos duces militum, multos amicos Regios, paratos quiduis vel agere vel pati in ipsius gratiam. His auditis Herodem totum ira & timor occupat, quod filij verba & contumeliosa viderentur, & minacia: utroq; igitur exacerbatus verebatur, nequid grauius cõtra se constatum esset, quam ut eodem temporis momento posset cauere & occurrere. quamobrem non ausus palam inquirere, per dimissos clancularios exploratores rem gerebat, omnes suspectos iuxta habens atque inuisos, & in suspicionibus etiam de immeritis securitatem suã collocans: quarum adeo nullus erat finis, ut quò quisque ei coniunctior esset, eo magis timeretur, ut tanto ad nocendum potentior. Ceteros cum quibus ei nulla intercedebat familiaritas, vel nominari a delatore sat erat, moxq; ad suam securitatem pertinere putabat illorum interitus. Postremo etiam domestici anxij de incolumitate propria in seipsos versi sunt, tutissimos rati, qui alios prauenirent calumnijs, certissimumq; hoc ad salutem remedium: qui mox voti compotes hoc ipso aliorum in se conciebant inuidiam, videbanturq; merito retaliandi, & sic accipiendi, ut ipsi tractassent alios. Iamq; etiam priuatas similtates hoc modo exercebant, moxq; deprehensi eadem patiebantur, occasione contra inimicos vtentes pro laqueo, quo paulo post ipsi comprehendebantur. Rex enim velox erat ad pœnitentiam, eo quod multos conuictos tolleret: quod tamen non in hoc proderat ne similia posthac faceret, sed contentus erat delatores eorum pari multasse supplicio. Tantum erat tunc in aula Regia perturbationum ac formidinum. Multis etiam intimis amicis denunciauit, ne vel in conspectum suum uerent, vel intra limina palatij, maximè his qui fiducia meritorum hæctenus ei reuerendis fuerant. Andromacho enim & Gemello veteribus amicis, & qui plurimum Regem tam legationibus quam consilijs iuuerant, filiosq; eius instituerant, & maiorem ceteris habebant fiduciam, amicitia renunciauit: alteri quia Demetrio eius filio Alexander utebatur familiariter: Gemello verò quod ipsum sciret fauere iuueni. nam & inter educatores eius ac eruditores fuerat, & Romana peregrinationis comes hæserat. Nec dubium est quin grauius aliquid in eos libenter statuisset, ni obstaret virorum claritas: quare contentus est tum ablegatis ademisse auctoritatem, ut posita proborum hominum reuerentia debaccharetur licentius. Horum porro omnium malorum fax erat Antipater, qui ex quo primum tempore patrem animaduertit formidinibus obnoxium, consiliorum ei socium se adiungens accendebat hominis seuitiam: & tunc videbatur egregiè fungi officio, si daret operam, ut quicumque reniti possent tollerentur de medio. Tunc igitur pulso Andromacho & reliquis amicis liberioribus, primum Rex quot quot putabat Alexandro fidos examinauit tormentis, num cuius tentati contra se facinoris essent conscij. illi verò immoriebantur cruciatibus, quod nihil

Herodes quibusais
calumnijs fidem ad-
hibens multos iuu-
re interficit.

Hedio & Rufinus
Cap 8.
Herodes Androma-
cho & Gemello ami-
citiã renunciauit.

Antipater omnium
malorum fax.

Propter Alexandrum
multi tormentis exa-
minantur.

nihil haberent dicere. atque hoc acrius incumbebatur quaestionibus, quod praeter opinionem nullum deprehendi posset ne cogitatum quidem maleficium. Et Antipater callidus artifex interpretabatur tortos a veritate malle quam a fide erga dominos & amicos discedere, urgebaturque, ut secreta perquirerentur apprehensis pluribus. Tandem unus e multis tormenta non ferens, ait se non semel audisse iuuenem dicere, quoties laudaretur a proceritate statura, aut sagittandi peritia, ceterisque virtutibus eximijs, hac a natura ornamenta sibi magis concessa quam beneficia. patrem enim pra invidia his offendi omnibus. quapropter quando simul in ambulent contrahi se de industria & submitti, ne appareat procerior, & in venatorijs iaculationibus illo praesente destinata non ferire, quod norit genitoris ingenium non ferentis laudari filium. Hac verba dum expenduntur intermissis tormentis adiecit, conspirasse eum cum fratre Aristobulo, ut in venatione patri insidias strueret, quibus si ille esset oppressus, tum regnum postulaturus Romam perfugeret. Inuenta sunt etiam iuuenis litera ad fratrem scripta, conquerentis de patre, non recte factum, quod Antipatro addidisset agros, ex quibus ad eum redirent 300 talenta annua. Tum vero Herodes probabili, ut ipsi videbatur, argumento confirmatus in suspitione, Alexandro comprehenso iubet injici vincula: & rursus incipit scire, quamuis ne ipse quidem auditis satis crederet. neque enim excogitare poterat, cur deberet ab illis per insidias appeti: & querela illa pueriles contentiones videbantur, nec verisimile post manifestum parricidium voluisse eos Romam petere. quamobrem volens maius aliquod impietatis argumentum inuenire, sollicitusque cauens, ne videretur filium temere damnasse ad vincula, & quaestioni subiiciens honoratiores Alexandri amicos, non paucos eorum nihil tale confessos interfecit. Cumque tota Regia tumultu, terrore, ac tormentis perstreperet, iuuenis quidam in tali necessitate constitutus dixit Alexandrum Romam ad amicos literas misisse, rogantem, ut curarent se accersiri a Caesare, indicaturum de quibusdam contra illum conspirationibus, quando pater societati Romanorum praeulerit Mithridatis Parthorum Regis amicitiam, addidit habere eum venenum, quod apud Ascalonem paratum sit. His auditis Herodes credit, consolantibus eum in calamitate adulatoribus, quod non temere quidquam faceret. venenum tamen summa cura quaesitum nusquam inuentum est. Ceterum Alexander oppressus malis adeo non cessit, neque inficiatus est, ut patrem exasperaret amplius: siue volens pudefacere facilitatem eius ad credendum calumnijs: siue ut, si forte crederet, inuolueret eum cum tota Regia magnis calamitatibus. Quatuor enim libellos a se conscriptos ei misit, negans opus esse tormentis pluribus. fructas enim insidias, participesque eorum esse Pheroram & amicorum fidelissimos: Quin & Salomen obrepentem noctu cum inuito se esse congressam, omnesque eo tendere, ut, illo sublato, optatam assequerentur licentiam. eiusdem conspirationis arguebatur & Ptolemaeus & Sapinnius, praecunctis Regi fidelissimi. nec aliter quam rabie quadam occupati in se inuicem efferabantur homines pridem amicissimi, non defensione, non coargutione expectata tantisper dum veritas pateret, indicium praeveniens supplicio. alij vinciebantur, alij necabantur, alij nihil latius expectantes moras ipsas quam representationem malorum agrius ferebant. ingensque mæror ac torpor fœdabat pristinam felicitatem Regia. Ne Herodem quidem ipsum vita in tali perturbatione non tedere poterat, cui, quod nemini se aude-
ret credere, pro tormento erat futuri exitus expectatio: saepeque illi obuersabatur
irruens

An. mudi 3957.
Ante Christum
natum 7.

Alexandri in vincula
coniecti amici qua-
estioni subiiciuntur.

Alexandrum quidam
quod Romam contra
parentem ad amicos,
literas miserit, accu-
sat.

Alexander indicatus
etiam socijs facinoris
perpetrandi, fatetur
insidias patri stru-
ctas.

Herodes in aula ca-
lumnijs & caedibus re-
fertur vitæ suæ egredere.

An. mudi 3957. irruens gladio stricto filius, noctes atque dies nihil aliud volutanti, ut iam minimum abesset ab infania.

Ante Christum
natum 7.

CAP. XII.

Archelaus Cappadocum Rex Alexandrum patri reconciliat.

Hedio & Rufinus
Cap. 9.
Alias 13.
Archelaus Cappadocum Rex, Herodem indignationem in generum simulat, eumque ad paternos affectus reducit.

DUM ita Herodes animo angitur, Archelaus Cappadocum Rex de filia eius iuvene genero sollicitus, tum amici quoque vicem miserans inuoluti tam perplexis et turbatis negocijs, officij sui putauit protectionem ad eum suscipere. Quem ubi sicut audierat affectum inuenit, importunam rem putauit si obiurgaret ac temeritatis et nimia credulitatis argueret fore enim ut ille ex aduerso contendens et excusare se studens exacerbaretur amplius. Quapropter aliam rationem commentus est qua res affectas componeret, indignatione versa in iuuenem, asserens Regem nihil prater aquitatem, sed omnia recte fecisse: se quoque dirempturum illud coniugium, ac ne filia quidem parsurum, si sceleris conscia non fecisset indicium. Tum Herodes ubi prater opinionem vidit hominem pro se laeso tam grauitate excandescere, asperitate remissa, et factum suum iusta aestimatione volens expendere, paulatim ad paternos affectus redijt. Jamque utroque flexo ad misericordiam, quoties aliquis obiecta à iuvene crimina refelleret, ad iram commouebatur Rex: postquam verò Archelaum quoque accusationem aggredi vidit, lacrymis affectum prodens, rogabat illum ne nimium indulgeret ira, neve propter iuuenis erratum coniugium dirimeret. Tum Cappadox nactus eum iam mitiorem, cepit crimina transferre in amicos, qui deprauarent hominem iuuenem et rudem omnis malicia, precipue fratrem Regis urgens suspicionibus. Nam cum et Pheroras in Herodis indignationem incurrisset, intelligens reconciliatorem neminem Archelao magis idoneum, atratus illum adiit, alia quoque desperantis de salute signa praserens, qui non despexit preces supplicis, negans tamen sibi facile tam cito flectere offensum Regis animum. Satis esse, ut ipse à fratre veniam peteret, prius confessus se fuisse causam horum omnium, eam confessionem profore multum ad leniendam iracundiam, ac tum demum se quoque opportunius deprecatores accessurum paruit ille consilio, quod utriusque cessit feliciter. Nam et iuuenis prater opinionem exemptus est criminationibus, et Pheroram Archelaus reposuit in fratris gratiam: ipse quoque in tanta maxima gratia apud Regem in tam difficili ipsius tempore, latus in Cappadociam profectus est. nam et cum muneribus dimissus est preciosissimis, et facile primum inter amicos locum obtinuit. Conuenit etiam inter eos, ut Herodes Romam peteret, quandoquidem de hoc negocio Casari scripserat: feceruntque simul iter usque Antiochiam, ibi praesidem Syria Titum reconciliauit Archelao, atque ita in Iudaeam reuersus est.

Archelaus Alexandri crimina in amicos, precipue verò in Pheroram transfert.

Pheroras Herodi se causam perturbationum fuisse ingenue fatetur, & fratri Alexandro reconciliatur.

Herodes cum Archelao Antiochiam usque iter facit.

CAP. XIII.

Trachonitarum defectio.

An. mudi 3958.
Ante Christum
natum 6.

Arabici belli cause.
Trachonitis Herodi donatur à Casare,
Alias cap. 14.

LLE vero dum Romam profectus interim à regno abest, bellum Arabicum ex hac causa exortum est. Incola Trachonis, quam regionem Zenodoro ademptam Casar Herodi attribuerat, vetiti exercere latrocinia, cogebantur in studijs agricultura mitius degere. hoc vita genus nec ipsos delectabat, neque terra respondebat laboribus. tamen à principio cohercente Rege abstinebant iniuriam ab accolis,

lis, non sine laude Herodis diligentia. Sed quando Rex nauigauit in Italiam Alexandrum accusaturus & commendaturus Antipatrum Casari, Trachonitæ sparsorum de eius interitu defecerunt reuersi ad pristina latrocinia. tunc tamen absente Rege à ducibus eius sunt perdomiti. ceterum XL. ex his latronum principes captorum exemplo territi, relicto patrio solo fugerunt in Arabiam, recipiente eos Syllæo propter non impetratū Salomes coniugium. à quo cum militum quendam locum accepissent habitandum, excursionibus non Iudæam tantum infestabant, sed totam Cœlesyriam, abigebantq; prædas in sua receptacula, Syllæo præbente impunitatem & securitatem maleficijs. Herodes autem reuersus à Romana peregrinatione, comperit multa damna illata suis à latronibus. cumq; non posset eos in potestatem suam redigere, quòd essent sub tutela Arabum, nec tamen iniuriam acceptam concoqueret, perlustrata Trachone interfecit illorum domesticos. quo factò illi irritatiores, maxime quòd legem haberent qua iuberet domesticorum cadem inultam non sinere, contempto periculo totam Herodis ditionem agendo & ferendo perpetuis vexabant incursionibus. Tum Rex ad Præsides à Casare missos Saturninum & Volumnium rem detulit, latrones deposcens ad supplicium. illi hoc audito maiore manu se communitate, perturbare omnia repentinis insultibus, agros simul & vicus populari, iugulare quotquot in manus eorum inciderent, ut bello quàm latrocinio res esset similior. iam enim usque ad mille accreuerant. Quare Herodes & latrones sibi dedi postulabat, & mutuum creditum repetebat exacto iam prestituto tempore, sexaginta illa talenta quæ Oboda per Syllæum commodauerat. Syllæus quoque qui detruso à regimine Oboda ipse administrabat omnia, inficiabatur eos latrones esse in Arabia, & pecuniam differebat reddere, de qua disceptabatur apud Saturninum & Volumnium Syria præsides. Tandem illis autoribus conuenit, ut intra triginta dierum spatium & debitum redderetur, & ex utroque regno restituerentur perfuga. Sed apud Herodem prorsus nemo Arabum inuentus, vel ob maleficium, vel quacunque de causa profugus: verum Arabes conuicti sunt latrones ad se recipere.

An. mudi 3958.
Ante Christum
natum 6.
Rebelle Arabes à
ducibus Herodis per-
domantur.
Latrones capti &
puniti.

Alia cap. 15.

Herodes ab Arabibus
latrones sibi dedi po-
stulabat, & mutuū cre-
ditum repetit.

Saturninus & Volu-
mnium Syria Præsi-
des Herodi Arabes
reconciliant.

CAP. XIII.

Expeditio Herodis in Arabiam.

QUÆTERVM postquam aduenit prestitutus terminus, Syllæus nolens stare conuentis Romam profectus est: Herodes vero exsequabatur restitutionem pecuniarum ac latronum, Saturnino & Volumnio permittentibus ei contumaces armis persequi: collectoq; exercitu inuasit Arabiam, septem mansiones emensus tri-duo. cumq; peruenisset ad castellum, in quo se latrones continebant, primo impetu id cepit, ipsamq; munitionem nomine Raptam diruit, nullo alio damno dato regionis incolis. Et cum in auxilium eorum procurrisset dux Arabum Nacebus, commissum est pralium, in quo pauci ex Herodianis, Arabum vero xxv. cum ipso duce ceciderunt: reliqui in fugam compulsi sunt. Hoc modo latrones vltus Idumæorum tria millia in Trachonem deduxit, ut coercerent ibi latrocinia: & ad duces Romanos agentes in Phœnicia dedit literas, quibus eos certiores fecit, quòd in contumaces tantum Arabas concesso ab eis iure vsus sit, nihilq; egerit præterea: idq; ipsorum inquisitione postea verum compertum est.

Herodes Saturnino
& Volumnio permit-
tentibus cum exerci-
tu Arabiam inuasit,
& Raptam castellum
diruit.

Nacebus cum viginti
quinque Arabū ex-
sus.

Herodes Idumæorū
tria millia in Tracho-
nem deducit.

Ppp

Syllæus

An: mudi 3958.
Ante Christum
natum 6:

Hedio & Rufinus
Cap. 10.
Alfas Cap. 16.
Syllæus Herodem
apud Cæsarem ac-
cusat.

ED aliter Romam properatis nuncijs Syllæo relatū est, suo more exaggerantibus omnia. is iam antè insinuatū in noticiam Cæsaris, fortè tum circa palatium obuersans, his auditis cōfestim mutata veste atratus eum adiit, denarrans ut bello afflictā sit Arabia, totumq; regnum euersum ab Herode ingresso cum exercitu. ad hac lacrymans querebatur cecidisse duo millia & quingentos Arabū primates, & in his amicum ac cognatum suum Nacebum, direptasq; magnas opes apud Raptam repositas. atq; hac facta per contemptum Oboda, qui nec copias paratas habuerit, nec ducē, se absente, idoneū. Hac dicente Syllæo, addenteq; quòd nec ipse hanc profectiōem suscepturus erat, ni crederet Cæsari curā esse pacem publicam omnium, neq; se domi prasente, Herodes nisi suo malo eā pacem violaturus. Cæsar hac querela cōmotus percontatus est ex Herodis amicis, qui tum aderāt, & ex suorum quibusdam recens reuersis è Syria, hoc tantum, an Herodes ullum exercitum extra Regni sui fines eduxerit: Id cum illi fateri necesse haberent, nec Cæsar causam expeditionis audire dignaretur, magis etiam iratus Herodi scripsit minaciter, se hæctenus illo usum tanquam amico, post hac habiturum eum pro subdito. Syllæus quoque ea de re scripsit ad Arabas. His literis illi elati neque latrones qui effugerant voluerunt dedere, neq; acceptam mutuo pecuniam persolvere, q; pro pascuis qua conduxerant, quicquam numerare, freti eo quòd Rex offensisset Cæsarem. Quin & Trachonita hac occasione usi insurrexerunt in Idumæorum custodiam, & iuncti Arabicis latronibus qui illorum regionem diripiebant, non tam suis lucris quam vindicta studentes miris modis in eos sauebant. Hac omnia Herodes ferebat, offenso Cæsare minus iam habens vel fiducia vel audacia. legatos enim eius ad agendam Regis sui causam missos primū ne admisit quidem: iterum venientes dimisit infecto negotio. Quamobrem vehementer anxio metam augebat Syllæus, Roma prasens credulo Cæsari quiduis persuadens, & iam maioribus rebus inhians. Defuncto enim Oboda in Arabum regnum successit Aneas, dictus Aretas mutato nomine. hunc ille per calumnias pellerè conabatur, & sibi principatum usurpare, multam pecuniam paritū in aulicos, multa etiam Cæsari daturum se pollicitus: quem iratum sciebat. Areta quòd se inconsulto ausus esset regni habenas suscipere. Tandem & ille literas cum muneribus misit ad Cæsarem, & in his multorum talentorum coronā auream in his literis accusabat Syllæum, quòd nequissimus seruus veneno sustulisset Obodam, quo etiā viuo inuasisset rerum administrationem, uxores Arabum adulterans, & conflato are alieno viam sibi ad occupandum principatum muniens. Cæsar autem ne hos quidem legatos audire dignatus, aspernatuq; eorum munera, infecta re illos abire passus est. Interim Iudæorum res ac Arabum indies se habebant deterius, turbatis omnibus, & componente nemine, nam Regum alter nondum principatum suum constabilierat, & proinde suos coercere non poterat. Herodes autem veritus ne, si se defenderet, eo magis irritaret Cæsarem, cogebatur perferre omnes iniurias. Postremò nullum finem urgentibus malis inueniens, decreuit denuò Romam legatos mittere, si quid æquius per amicos impetrare posset à Cæsare. in eam legationem Nicolaus Damascenus profectus est.

Arabes & Trachonita, scientes Herodi Cæsarem iratum, illi insultant.

Cæsar ab Herode offensus.

Oboda defuncto Aeneas in Arabū regnū successit.

Cæsar Arabum legatos non audit.

Nicolaus Damascenus ab Herode ad Cæsarem missus.

Euryclytis

DE eodem tempore dissidium cum filiis domesticum multo magis exacerbatum est. quamuis enim etiam ante nunquam prorsus ⁱⁿ suspicionem, malo pernicioso Regibus, tunc tamen id maxime ob talentis causam inualuit. Eurycles quidam Lacedæmonius, vir domini nobilis, sed ingenio pessimo, adulator et delicijs perditus, sed utrunque vicium egregie dissimulans, usus Herodis hospitio, datis muneribus et maioribus acceptis, ad gratiam cum eo conuersatus effecit, ut reciperetur inter amicos precipuos. is diuersabatur apud Antipatrum, Alexandro quoque propter crebros congressus familiaris. aiebat enim sibi cum Archelao Cappadoce amicitiam intercedere, et ideo simulabat se Glaphyram obsequijs colere. cumque videretur omnibus ex aquo deditus, obseruabat quacunquē vel dicerentur vel fierent, undecunquē captans gratificandi per calumnias materiam. denique adeo se blandis colloquijs insinuauit unicuique, ut illi soli fidus videretur, ceteros ita tractare, pro ut amico esset commodum. his artibus ita sibi deuinxit Alexandrum, ut iuuenis putaret ei soli tuto se posse querelas suas concredere. aperiebat igitur ei dolorem suum quod pater esset à se alienator, casumque matris narrabat: et quod Antipater precepta fratribus dignitate solus posset omnia. Hac diutius ferenda non esse, patre iam talibus imbuto odijs, ut cum ipsis nec conuiuia nec colloquia communicare sustineat. Hac ille, dolorem suum in sinum amici, ut tum videbatur, deponens. at ille omnia referebat Antipatro, negans ad se hac pertinere, tacere tamen non posse ob periculi magnitudinem, et consultum ei uelle, ut caueret ab Alexandri insidijs. non enim eum dissimulare animum, sed ipsis uerbis praeferre cupiditatem parricidij. Post hoc beneuolentia pignus maxima ab Antipatro accipiebat munera, et ad ultimum ab eo persuasus est, ut ad Herodem referret de hoc negotio. Rex narranti de Alexandri odio facilem aurem praeiuit, et eo deductus est uerborum ambagibus, ut implacabilem iram in filium conciperet: id quod sine mora declarauit. Eurycli enim quinquaginta talenta donauit: quibus ille acceptis ad Archelaum se contulit, et multum Alexandrum pradicans, operam etiam suam commemorauit quam utilis ei fuerit ad conciliandam patris gratiam: et ab eo quoque accepta pecunia, prius quam deprehenderetur hominis malicia discessit. Reuersus deinde in patriam, cum ibi quoque similibus artibus uteretur, Lacedæmone pulsus est in exilium. Porro Iudæorum Rex non iam ut ante contentus aurem praeberet criminatoribus Alexandri et Aristobuli, proprio seruebat odio, etiam nemine accusante obseruans singula et sciscitans, et permittens omnibus quicquid uellent contra eos dicere. et inter cetera Euaratum Coum communicasse cum Alexandro consilia. videbaturque, nullos sermones audire libentius. Oblatum est deinde iuuenibus maius infortunium, calumnijs nunquam cessantibus, et omnibus certatim aliquid mali de eis ad Regem deferentibus, scilicet incolumitatis eius studio. Erant Herodi duo satellites, lucundus et Tyrannus, grati illi propter robur ac proceritatem corporum. hi propter quandam offensam pulsi à Regia, et inter equites Alexandri stipatores recepti, quod essent exercitatisimi honorabantur pecunijs alijsque muneribus. Mox igitur Rex de his etiam suspicionem concepta, tormenta eis admouit. ergo post toleratos diu cruciatus, tandem aiunt se sollicitatos ab Alexandro,

An. mudi 3960.
Ante Christi m
natum 4.

Redio & Ruffinus
Cap. 21.
Alias cap. 17.

Eurycles Lacedæmo-
nius in Herodis uni-
cuique insinuat.

Eurycles apud Alexan-
dram sese insinuat.

Eurycles Alexandri
dicta & facta obser-
uans Antipatro & He-
rodi exponit.

Eurycles astutia ab
Archelao pecuniam
extorquet.

Herodes Alexandri &
Aristobuli crimina-
toribus aurem præ-
bet.

Iucundus & Tyrannus
se sollicitatos ab Ale-
xandro, ut inter uen-
dum Herodem in-
terficerent, fatentur.

An. mudi 3960.
Ante Christum
natum 4.

Alexander ad Præ-
fectum arcis Alexandrij,
vt se reciperet, scri-
bit.

Diophantus scriba
aliorum characteres
imitatur.

Alexander & Aristo-
bulus in carcere con-
iecti.

Aristobulus amitam
suã ac socrũ monet.

Alexander Herodi q̃
ad Archelaum disce-
dere decreuerit, fate-
tur.

Mela, Archelai Cap-
padocum Regis filia.

Glaphyra, Alexandri
coniunx, num para-
tas Herodi insidias
ignorasset, interroga-
tur.

vt inter venandum Herodem feras persequentem interficerent facile enim con-
fingi posse, precipitatum ab equo susmet telis transfixum esse. nam & antè penè
simile quiddam ei acciderat. Simulq̃ indicauerunt aurum defossum in equorum
stabilo, & præfectum venatorum arguebant, quod eis præbuisset lanceas regias,
& arma, ipso iubente, Alexandri famulis. Post hos præfectus arcis Alexandri
corruptus similiter examinatus est: huic obiectum est quod eos intra castellũ re-
ciperet, pollicitusq̃ eis esset pecuniam regiam ibi reconditam. Sed illo pernegante
filius eius accedens, vera esse dixit omnia: protulitq̃ referentes manum Alexan-
dri literas in hanc sententiam. Quamprimum Deo fauente perfecimus qua
decreuimus, ad vos veniemus. curate igitur, vt quemadmodum estis polliciti,
nos in castellum recipiatis. His literis visis Herodes posthac pro indubitato ha-
buit, paratas sibi à filijs insidias. Alexander autem dicebat Diophantum scri-
bam imitatum suum characterem, esseq̃ Antipatri malicia excogitatam illam
schedulam. Diophantus enim habebatur magnus talium artifex, & post in si-
milibus deprehensus dedit supplicium. eos vero qui torti sunt Rex apud Hieri-
chuntem produxit ad populum, vt accusarent filios, ubi saxis sunt obruti. cumq̃
vulgus concitum simili pœna Alexandrum cum fratre vellet afficere, Herodes
per Ptolemaum & Pheroram eos cohibuit: & iuuenes in carcere asseruandos
tradidit. eò nemo admittebatur, adhibitis qui explorarent eorum dicta & facta
omnia. iamq̃ pro condemnatis habebantur, tum aliorum opinione, tum sua. eo-
rum alter Aristobulus præ anxietate etiam amitam suã ac socrũ ad miseratio-
nem presentis calamitatis, eiusq̃ autoris odium inuitans, An non tibi quoq̃, in-
quit, periculum imminet delata, quòd spe nuptiarum Syllaum de omnibus qua
hic sunt per literas significes. qua verba mulier statim fratri retulit. ille nõ am-
plius se continens vinciri eos iubet, & seorsum quengq̃ quid contra patrem mol-
ti sint scripto prodere. hoc iussi facere, scripserunt, insidias quidem nec parasse
se, nec cogitasse: sed conatos fugere, quod non possent amplius ad hunc modum
suspecti & solliciti viuere. Eodem tempore cum venisset è Cappadocia ab
Archelao legatus Mela vnus è dynastarum illius numero, volens Herodes
declarare eius malevolentiam, acciuit ad se Alexandrum è vinculis: & rursum
interrogauit de fuga, quoniam & quomodo decreuissent discedere, ad Arche-
laum, ille respondit, pollicitum quòd inde Romam nos mitteret. Caterum contra
parentem nihil durius aut parumpietati conueniens se machinatos esse, neque
quicquam veritatis inesse confictis aduersariorum criminationibus. cupiuisset
etiam vt Tyrannus cum socijs examinaretur cautius: sed illis approperatam
mortem per Antipatrũ, qui admixtis suis vulgum in eos concitauerit. His dictis
Rex iussit & ipsum & Melam duci ad Glaphyram Archelai filiam, vt interro-
garetur num ignorasset paratas Herodi insidias. quò vt ventũ est, continuo mu-
lier vincitum cõspicata maritũ, caput sibi plangens, & præ miseratione attonita
clarè ingemuit: iuueni quoq̃, manantibus lacrymis, qui aderant miserabili hoc
spectaculo turbati, diu nihil mandatorũ poterant vel dicere vel facere. Tandem
Ptolemao, cui commissus erat iuuenis, iubente dicere, num & vxor fuerit consi-
ly conscia: qui potuit, inquit, non esse, carior mihi vita, & parens liberorum com-
munium? ad hac illa exclamauit, nullius mali se esse consciam. quod si id aliquid
ad salutem eius conferat, paratam se mentiri vel in suã perniciem, & nihil omni-
no negaturam. Tum Alexander, impium quidem sicut suspicantur quos mini-
me oportet

mè oportuit, nihil nec ego cogitavi, nec tu es conscia: sed quod ad Archelaum abire, & inde Romam, decreuimus. Hoc & illa fatente, Herodes ratus conuictum à se Archelaum maleuolentia, dedit Olympo & Volumnio literas, iussit ut inter nauigandum appellerent ad Eleusam oppidum Cilicia, & Archelao scripta de his redderent: & post expostulationem quod filijs conatum fuisset particeps, Romam inde nauigare pergerent. & si inuenerint à Nicolao placatum Casarem, redderent ei literas, & argumenta qua ad conuincendos iuuenes scripta mittebantur. Igitur Archelaus pro se attulit, uoluisse quidem excipere iuuenes, quod & ipsis & patri eorum putaret utile, ne quid ob suspiciones & dissidia durius in eos statueret: non tamen missurum fuisse ad Casarem, nec confirmaturum eos in maleuolentia. Romam autem delati inuenerunt iam Herodi reconciliatum Casarem, eiq; literas reddiderunt. Nam Nicolai legatio ad hunc modum se habuit: quamprimum Romam uenit & in palatium, prater ea mandata qua habebat, Syllaum accusandum suscepit. animaduertit enim dissidere inter se Arabas, quorum aliquot eius omnia facinora indicauerunt, & hoc autore necatos plerosque cognatos Oboda manifestè coarguerunt ex ipsius literis interceptis per aduersarios.

Qua fortuita occasione Nicolaus uti non neglexit, studens Herodem reducere in gratiam Casaris. Sciebat enim si defensionem Regis ordiretur, difficilem se habiturum iudicem: quod si accusaret Syllaum, non de fore occasionem pro suo Rege satisfaciendi. contestata igitur lite, & prestituta ad agendum die, Nicolaus a sistentibus sibi Areta legatis acriter accusauit Syllaum interfectorem asseuerans domini ac Regis sui multorumq; Arabum, pecuniam etiam mutuatam ad perturbandam quietem publicam, matronasq; arguens corrupisse tam Rome quam in Arabia. addidit his grauissimum crimen, circumuentum mendacijs eius Casarem, quem nihil ueri de gestis ab Herode docuerit. ad hunc accusationis locum postquam uentum est, Casar interlocutus iussit eum, omisis ceteris, hoc tantum de Herode dicere, an non exercitum in Arabiam duxerit, neque duo millia & quingentos illic interfecerit, neque captiuis abductis regionem depradatus sit. Ad hac Nicolaus, de his se uel maxime ait docere posse, nihil horum aut certè minimam partem ita se habere, quemadmodum ab illo relata sint, neque ullam mereri indignationem. His prater opinionem auditis cum Casar attentius auscultaret, ille primum indicauit ei de D. talentis mutuo sumptis, deq; syngrapha in qua ascriptum erat, licere post elapsum prestitutum tempus pignora ex uniuersa regione capere: deinde non expeditionem hostilem hanc fuisse, sed executionem iuris & repetitionem debiti. idq; non properè actum quanquam permittente syngrapha, sed appellatis prius de hac re Saturnino & Volumnio Syriae presidibus: postremo apud Berytum in horum presentia Sylla per Casaris fortunam iurato, omnino intra triginta dies exhibiturum se & pecuniam, & Herodis perfugas. & cum horum nihil Syllaus prestisset, aditos rursus presidēs Herodi permisisse pignora capere, atque ita demum illum profectum in Arabiam. hoc est, inquit, illud bellum quod aduersarij tam tragicè exaggerauerunt. quod tamen qui potest bellum uocari, permissu presidum & ex pacto illatum post periurio uiolatos tum alios deos, tum in primis nomen Casaris? restat de captiuis iam dicere. Latrones Trachonita XL. primum, mox plures, fugientes

An. mudi 3960
Ante Christum
natum 4.

Archelaus, Herodi
se excusat.

Herodes Casari
reconciliatus.

Hedio & Rufinus
Cap. 12. al. 18.

Nicolaus Syllaum
accusat, & Herodem
excusat.

Expositio belli Arabici,
& pecuniae mutuo acceptae.

Trachonita latrones.

An. mudi 3961.
Ante Christum
natum 3.
Trachonitæ latro-
nes.

Herodem metæ supplicij, receptaculum sibi fecerunt. Arabiam hos Syllaus fouit
 & aluit in omnium hominum iniuriam, agrosq; eis dedit, & pradarum fuit par-
 ticeps: quos tamen ipsos eodem iure iurando tenebatur restituere cum mutuati-
 cia pecunia ad prescriptum terminum. nec potest ostendere quenquam prater
 hos captum in Arabia: immo ex his ipsis aliquot euaserunt. Nunc confutata
 etiam de captiuis inuidiosa sycophantia, audi Casar mendacissimum sigmentum
 quod ad prouocandam iram tuam commentus est. Affirmo enim quod cum
 Arabum manus nos inuasisset, & unus atq; alter è nostris cecidisset, tum de-
 mum Herodes repugnare coactus Nacebum & cum eo xxv. non amplius occi-
 dit, quorum singulis centuplicatis iste bis mille & quingentos cecidisse retulit.
 His motus Casar, vultu irato ad Syllaum versus, rogauit quot Arabes ea pugna
 desiderati sint. Hesitante illo, & erratum in numero fatente, lecta sunt syngra-
 pharum conditiones & rescripta presidum, literaq; urbium continentis quere-
 las de latrocinijs. Ad vltimum eò res deuenit, vt Casar damnato capitis Syllao,
 Herodem in gratiam receperit: & pœnitens quod calumnijs permotus durius
 scripsisset, hoc quoq; Syllao opprobauerit, illius mendacijs impulsus se discessisse
 ab officijs amicitia. In summa, remisit eum in prouinciam, vt postquam satisfac-
 cisset creditoribus, daret supplicium. Caterum Areta indignari pergebat, quod
 regiam dignitatem ac potestatem vsurparet, priusquam à se acciperet: vole-
 batq; Arabiam quoq; Herodi tradere: sed hoc consilium mutauerunt reddita
 ipsius litera. Olympus enim & Volumnus cognito placatum esse Casarem, mox
 ita vt mandatum erat obtulerunt ei literas, continentis argumenta quibus fi-
 lios impietatis conuicerat: quibus lectis visum est non onerare in super alio regno
 senem & infortunatum circa filios: admissisq; legatis Arata, & hæctenus obiur-
 gatis, quod Rex eorum temerariè Principatum sumpsisset, non expectata sua
 sententia, admisit munera & regnum ei autoritate sua confirmauit. Post hæc
 Herodi iam reconciliatus scribit, dolere se vicem eius qui tales haberet filios, de-
 bereq; eum, si quid contra pietatem ausi sint, vt in parricidas animaduertere. se
 enim liberam ei potestatem permittere: quod si tantum fugam meditati sint,
 ipsum quoq; salua pietate oportere leni castigatione contentum esse. Quare suum
 consilium esse, vt indicto cōsistorio apud Berytum Romanorum domicilium, &
 adhibitis presidibus cum Rege Cappadocum Archelao, amicisq; ceteris & viris
 illustribus, de communi sententia quid statuendum sit dispiciat. atque hoc fuit
 argumentum epistola Cesaris.

Syllaus capitis da-
mnatus.

Herodi Augustus A-
rabiam quoque vult
tradere, quod confi-
lium ipsius literæ
redditz mutant.

Aretas ad Arabum
Regem legatus.

Hedio & Ruffinus
Cap. 13. aliàs 19.

Cesar Augustus He-
rodi in parricidas a-
nimaduertere libe-
ram potestatem per-
mittit.

CAP. XVII.

Herodis filij damnantur apud Berytum in concilio.

Ua accepta Herodes supra modum gauisus est, tum quod rediisset
 in gratiam, tum propter concessam sibi statuendi de filijs pote-
 statem liberam: & nescio quo pacto accidit, vt qui prius in secun-
 da fortuna durus quidem pater fuerat, non tamen temerarius
 aut præceps ad filiorum interitum: nunc rebus suis in melius mu-
 tatus, & recepta pristina fiducia, nouo more laxauerit habenas odijs. Ergo con-
 uocat per nuncios quotquot visum est Casari, vno Archelao excepto, vel quod
 hominem oderat, vel quod vereretur ne obsisteret suo proposito. & postquam
 Berytum conuenerunt cum presides, tum ceteri exciti è diuersis urbibus, filios
 quidem, quos adducere in concilium noluit, in Platane vico Sidoniorum deti-
 nuit,

Herodes quotquot
visum est Casari, vno
Archelao excepto,
conuocat.

nuit, non longè ab urbe: ut posset eos si vocarentur sistere. ipse verò solus introgressus, coram confesso CL. virorum, usus est accusatione non tam propter infortunium & necessitatem miserabili, quam patri parum decora. Vehemens enim erat, & in coarguendo crimine hasitans, non satis se explicabat, multaq; furoris ac feritatis praeferbat indicia. nec probationes exhibebat cognitoribus, sed advocatos sibi eos adiungebat indecorè pater contra filios, literasq; ab ipsis scriptas legebat: in quibus nihil insidiarum aut impietatis inerat, sed tantum de ineunda fuga consilium, & conuicia signa offensus animi. ad qua postquam ille peruenit vociferabatur quasi in confessis insidijs: remq; exaggerabat deierans mori se malle quam audire talia. Postremo dicens sibi & à natura & à Cesare potestatem in eos datam, addidit etiam patriam legem ita iubere: ut si cui accusato parentes manus imponant capiti, necesse habeant circumstantes saxis eum ferire, atq; in hunc modum interficere. quod cum sibi promptum sit in patria & suo regno facere, tamen expectare se illorum quoq; calculos. Venire se tamen ad eos non tam ut iudicent filios in manifestissimâ culpa deprehensos, quam ut per occasionem indignationi iustae parentis suum addant suffragium, & exemplum edant ad posteros, non oportere tales insidias negligi. Hac locuto Rege, & iuuenibus ne ad dicendam quidem causam adductis, qui erant in consilio videntes rem eò deuenisse ut nulla sit spes reconciliationis & gratia, potestatem eius confirmauerunt. Et primus Saturninus vir consularis, multisq; defunctus honoribus, protulit sententiam moderatam circumstantijs: damnare se quidem Herodis filios, non tamen censere interficiendos, quòd & ipse filios habeat, & Herodem praeteritis infortunijs hoc maximum nolit adycere. Post illum ipsius tres filij, qui legati patris erant, eandem sententiam tulerunt. Contra Volumnius capite plectendos pronunciat, qui tam impij erga parentem fuerint: quem deinceps maior pars secuta est, ut omnino viderentur addicti ad supplicium. Moxq; inde Herodes Tyrum eos secum duxit: quò cum Nicolaus appulisset à Roma veniens, Rex prius expositis qua apud Berytum acta fuerant, percontatus est quid Roma amici sentirent de eius filijs. Ille respondit videri consilia iuuenum impia, conyiciendosq; vincidos in carcerem: deinde pensitato diligentius negotio, si ita videatur, occidendos, ne putetur plus ira quam rationi tribuere: sin contrarium placeat, absolvendos, ne aliquid committatur immedicabile. eam esse Romae plerorumq; amicorum sententiam. Tum Rex diu multumq; tacitus secum cogitauit, & illum secum navigare iussit. Postquam autem Casaream ventum est, mox omnes fuerunt de filijs solliciti, euentum expectantes. valde enim metuebant ne propter inueteratum dissidium immineret eis exitium. cumq; dolerent eorum vicem, tamen nec loqui temerè, nec audire dictum aliquod liberius vacabat periculo: sed in sinu misericordiâ celantes, taciti dolorem dissimulabant. Unus omnium vetus Regis miles nomine Tiro, filium habens Alexandri aequalem & amicum, quicquid alij quieti occultabât, ipse liberè eloquebatur, & saepe exclamare cogebatur in turba, perisse veritatē & iustitiâ in rebus humanis, & pro his regnare cum mendacijs maliciam: eoq; tantam caliginem inductam negocijs, ut ne grauissima quidem errata sua homines animaduertent. hac loquendi libertas quamuis non abesset à periculo, omnes tamen mouebat quòd non sine ratione fortiter se gereret tali tempore: libenterq; hac audiebant singuli, & cum sibi cauerent silentio, eius tamen non improbabant licentiâ. nam tanti mali

expectatio

An. mudi 3961.
Ante Christum
natum 3.
Herodes filios ac-
cusat.

Deut. 12. 21.

Saturninus eiusque
filij moderatam sen-
tentiam proferunt.

Volumnius & alij
Herodis filios ca-
pite plectendos es-
se, pronunciant.

Nicolaum Herodes
quid Romae amici
sentirent de eius fi-
lij interogat.

An. mūdi 3961. *expectatio potuisset à quouis commiserationis voces exprimere. Ille verò etiam ad Regem magna libertate se ingerens, postulavit solus cum solo colloqui: quod ubi concessum est. Non possum, inquit, ó Rex diutius ferre hanc anxietatem animi, qua me cogit audaces voces & mihi periculosas promere, sed tibi, si velis, vtilis. Ubi nunc est tua mens? ubi animus ille semper hæctenus quantumvis arduis par negocijs? quanam hac est tanta amicorum ac cognatorum penuria? neque enim tibi hos cognatos aut amicos existimo, qui tantum scelus sustinent in quondam felici regia. quid tu? quid agatur non dispicies? occidesne duos iuvenes è Regina uxore susceptos, & in omni virtute eximios, te ipsum hac atate commissurus uni filio alenti spes improbas, & cognatis quos ipse toties iudicasti dignos supplicio? An non animadvertit tacitum vulgus simul & tuum errorem damnare, & miserari calamitatem iuuenum? ad hæc tum militaris turba, tum ipsi duces illis compatiuntur, & execrantur autores huius infortunij. Hæc primo sat æquis auribus accipiebat Rex, admonitus tam suæ calamitatis, quam domesticorum perfidia. Sed illo immodestè ac militariter instante, & per simplicitatem non habente rationem temporis, turbatior iam & opprobriationem hæc magis quam admonitionem amicam existimans, sciscitatus quinam essent illi agrè ferètes duces aut milites, nominatim indicatos omnes cum ipso Tirone victos iussit seruari in carcere. Huius facti occasione Trypho quidam tonsor Regis accedens eum ait se non semel à Tirone sollicitatum, ut inter curandum guttur ei nouacula præcideret, ostentata spe magnorum munerum, & primi loci inter Alexandri amicos. Hæc locutum iubet corripi: moxq; tortus est & tonsor & Tiro cum filio. qui videns patrem seuisimè tractatum obstinatè cruciatus perferre, nec tamen superesse ullam spem salutis ex crudelitate Regis coniciens, ait se indicaturam veritatem, si tormenta sibi ac parenti remitterentur: acceptaq; in hoc fide, dicebat conuenisse inter eos ut Tiro sua manu Regem interficeret. patere enim ei aditum soli ad solum, atq; ita perpetrato facinore libenter quiduis passurum in Alexandri gratiam. His dictis patrem exemit cruciatus, incertum veritate expressa an ut se ac genitorem hoc pacto à diuturniore vexatione redimeret. Herodes autem eiecta ex pectore omni, si qua prius inerat, dubitatione de filiorum supplicio, nec ullum relinquens locum respicientia, properavit exsequi suum propositum: & productis in concionem trecentis ductoribus militum unà cum Tirone ac filio, tonsoreq; indice, omnes accusavit apud populum. in quos multitudo quicquid ad manum veniret cõiciens, ad unum eos interfecit. Alexander autem & Aristobulus ducti Sebasten, ibi iussu patris sunt strangulati: & corpora eorum in Alexandrium recondita sunt, ubi maternus eorum avus & plerique ex progenitorum serie siti sunt. Et fortasse alicui mirum non videbitur, coalitum tanto tempore odium adeò excreuisse, ut modum excedens ipsam naturam vicerit. Illud meritò dubitari possit, in adolescentibus ne ea culpa conferenda, qui patrem longo tempore exasperatum tandem in odium coniecerint immedicabile: an in ipsius duriciem, & cupiditatem tam gloria quam dominationis immodicam, qui nullum ferret socium, malens omnia suo arbitrato facere: an potius in fortunam, cuius potentia nullis humanis rationibus resistere licet, ne sapientissimis quidem. Unde persuasum habemus eam omnes humanas actiones præsanxisse, ut necessario consequantur: eamq; vim fatum vocamus, quòd nihil sit quod illa non efficiat. sed hunc sermonem ut arduum*

Tiro à Regis tonsore & proprio filio, se Regi insidias struxisse, accusatus.

Aliàs Cap. 20.

Tiro cum trecentis ductoribus militum apud populum accusatus, interficitur.

Alexander & Aristobulus Sebastè strangulati, in Alexandrium sepeliuntur.

Causæ harum calamitarum.

Fatum & providentia diuina.

diuum leuiter attigisse sufficiet, qui & nostris studijs nonnihil tribuit, & uarietatis actionum causas examinat: qua quidem contemplatio iam olim inclusa est legis nostra uoluminibus. Caterum ex duabus reliquis causis quod ad filios

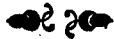
An. mudi 3961.
Ante Christum
natum 3.

attinet, accusare quis posset eorum iuuenilem arrogantiam, & fastum regium, quod nimium tribuerint patris calumniatoribus, & in acta eius ac vitam patrum equi inquisitores fuerint, maliciosè suspicaces, & lingua temperare nescij, ac per hoc geminas ansas praebentes suis obseruatoribus, & ad ineundam Regis gratiam delatoribus. Patris autem planè pudendus error est & inexcusabilis, quod neque insidiarum structurarum conuictos, neque ullis huius conatus argumentis deprehensis, permisit sibi ex se genitos interficere, egregio corpore iuuenes, nec apud suos solum gratiosos, non in uenationibus segnes, non in militariibus exercitijs contemnendos, aut ciuilibus facundia studijs. horum enim omnium non erant rudes, praesertim Alexander natu grandior. Satis erat, etiam si damnare libuisset, aut uinculis eos cohibere, aut procul à regno ablegare, cum securum faceret Romana potentia, sub cuius tutela positus ne apertam quidem uim, adeò non insidias extimescere debuerat. nunc tam citò eos occidere in impotentis affectus gratiam, quid aliud est quàm argumentum impie licentiae? maxime cum esset ea aetate, in quam excusatio ignorantia uel imperitia non competit. neque enim mora & dilatio facit eum excusatiorem. Cinus enim peccatun erat, attonitum nouo aliquo casu, irritatum esse ad atrocius facinus, post longas uerò cunctationes & deliberationes, postremo tale quippiam aggredi & perpetrare, sanguinarij animi est & obstinati in deterius: qualem sibi esse etiam postea declarauit, nec reliquis parcens qui antè uidebantur charissimi, qui tamen miserabiles erant, quòd merito perirent, tamen sauitiam arguebant similem, nec ab illorum temperantem sibi cadibus. qua de re dicturi sumus in sequentibus.

Alexander & Aristobulus in quib. peccauerint.

Herodis error pudendus & inexcusabilis.

An. mudi 3961.
Ante Christum
natum 3.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XVII.

SVMMA CAPITVM LIBRI XVII. ANTIQTATVM IVDAICARVM.

- I. De Antipatri Herodis filij malicia.
- II. De Zamari Iudæo Babylonico.
- III. Antipatri contra Herodem insidiarum.
- IIII. Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.
- V. Pheroræ obitus.
- VI. Pheroræ vxor accusatur veneficij, & Herodes cognoscit Antipatri insidias.
- VII. Antipater capitis damnatus in vincula conijcitur.
- VIII. Herodis morbus & Iudæorum seditio.
- IX. Antipatri exitium.
- X. Herodis mors, testamentum & funeratio.
- XI. Populus seditioem mouet contra Archelaum.
- XII. Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius puniit.
- XIII. Cæsar Herodis testamentum confirmat.
- XIIII. De Pseudalexandro.
- XV. Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.

CAP. I.

De Antipatri Herodis filij malicia.

ANTIPATER autem sublatis fratribus agitatis diris, gradu iam ad extremam contra patrem impietatem facto, nondum improba spei satisfacerebat & in futurum auida. Liberatus enim amulorum metu qui possent in principatus societatem venire, in aliam maiorem difficultatem parandi sibi regni incidit, videlicet odiū quo populariter inuisus erat omnibus. huc accedebat quod illum magis etiam haberet sollicitū, alienati militum animi à quibus pendeat Regū securitas, si quādo gens ipsa videretur nouarum rerū cupida, qua mala suamet culpa sibi germanis oppressis conciliauit. & tamen haud aliter quā Rex cum patre administrabat res Iudæorum, credente se Herode eius fidei, & id factum quo supplicium merebatur, interpretante argumentum benevolentia, quasi saluti Regis consulens illos prodidisset, non morem gerens odio, quo tam illos quā patrem prosequeretur: quandoquidem & illos propter patrem oderat totus infensus furij: dabatq; operam, ut nulli essent qui insidias eius detegerent, aut ad quos quos Herodes aperta vi petitus refugere, sed tum longè magis stimulabatur cæptos conatus persequi. Nam eo defuncto proponebat sibi certum imperiū: quod si diutius vitam protraheret, periculum videbat, ne proditis aliquo modo suis technis patrem haberet insensissimum. Ideo nullis parcebat sumptibus in demerendis paternis amicis hominum odia beneficijs volens obruere, præcipue quotquot Roma erant magnificentissimis muneribus sibi concilians, & ante omnes Saturninum qui tum Syria præerat. Spes etiam erat fratrem ipsius corrumpi posse donorum magnitudine: pariterq; Regis sororem, nuptam viro inter amicos Regis primario. erat enim callidissimus ad deuinciendos per benevolentia speciem hominum animos, & dissimulanda

Herodius & Rufinus
Cap. I.
Antipater fratribus
sublatis populo &
militibus inuisus.

Antipater cum patre
res Iudæorum
administrat.

Antipater parentis
vltimū diem optat.

Antipater in demerendis
paternis amicis,
nullis sumptibus
parcit.

disimulandi odij summus artifex. Non tamen fallebat amitam, qua iam ante. *Antipater post Aristobuli mortem ei iungendam curauerat. Nam alteram mariti matris filius Callas uxorem duxerat. sed nec affinitas hac effecit, quò minus cognosceretur eius malicia, sicut nec prior illa consanguinitas extinguere meritum odium potuit. Salomen autem adamatò Syllæo cupientem nubere, Herodes compulit ad Alexæ coniugium, adiuuante Julia, & ne recusaret persuadente, ne aperte inimica fratri fieret, iurato ni consensum praberet alienaturum se ab ea beneuolentiam, quare illa paruit auctoritati uxoris Casarsæ, alioquin etiam utile danti consilium. Per idem tempus remissa est ad patrem Cappadocum Regis Archelai filia, quondam uxor Alexandri, reddita etiam dote ex fisco regio, ne quid ea de causa exoriretur controuersia. Ipse autem filiorum liberos educabat magna diligentia. Alexander enim è Glaphyra duos mares susceperat, Aristobulus è Bernice Salomes filia tres, & duas fœminas. Eos aliquando presentibus amicis commendans, & filiorum deplorans infortunium, Deum precatus est ne quid simile contingeret eorum liberis: sed potius uirtutibus cum ætate aucti, gratiam sibi nutritionis reponerent. desponsauit etiam futuras adultis uxores, maiori ex Alexandri filijs Pherora filiam: Aristobuli uero filio filiam Antipatri: & eiusdem filiam itidem Antipatri filio. alteram autem filiam, Herodi suo filio, nato ex filia Pontificis. mos enim nobis est patrius, plures simul uxores habere. Hac connubia Rex procurauit miseratione pupillorum, per affinitatem Antipatrum ad caritatem eorum inuitans. Sed ille eundem erga pueros animum obtinuit, quem erga parentes ipsorum habuerat: sollicitus etiam Regis circa eos cura, ne fortè adulti officerent suæ potentia, Archelao quoque Rege adiutante nepotulos, & Pherora tetrarcha accipiente pupillarum alteram filio suo coniugem. Eodem incitabatur propter studia populi, miserantis orbatos parentibus, & ipsum autorem eius calamitatis odio prosequentis, & parati aliquando per occasionem detegere eius erga fratres maleuolentiam. quapropter machinabatur de hoc negotio decreta patris irrita facere, agrè laturus sideberet eos habere potestatis participes: flexitq; Herodem precibus, ut ipsi filiam Aristobuli ducere permitteret, & filio suo Pherora filiam. itaque præter eius sententiam mutata sunt pacta connubialia. Rex autem eodem tempore nouem uxores habebat. una erat Antipatri mater, altera summi Pontificis filia, ex qua puer natus est patrem nomine referens. erant inter has & fratris filia, & consobrina, sed steriles. præterea Samaritis una, & ex ea liberi Antipas & Archelaus, & Olympias filia, quam postea duxit Regis fratruelis Josephus. Archelaus autem & Antipas Roma apud priuatum quendam amicum educabantur. ex Cleopatra etiam Hierosolymitana Herodem genuit & Philippum, qui & ipse Roma educabatur: ex Pallade autem Phasælum: ex Phædra item & Elpide filias habuit Roxanam & Salomen. Maiores autem natu filias, Alexandri ex eadem matre sorores, quarum coniugium Pheroras contempserat, alteram Antipatro sororis suæ filio collocauit, alteram Phasælo fratris sui filio. atque hac fuit Herodis progenies.*

An. mudi 3961.
Ante Christum
natum 3.
Antipater amitam
fallere non potest.

Salomè Herodes ad
Alexæ coniugium
compellit.

Glaphyra quondam
uxor Alexandri Ar-
chelao Cappadocũ
Regi remissa.

Hedio & Ruffinus
Cap. 2.
Herodes filiorum li-
beros educat.

Archelaus fratrum
liberos odit.

Antipater precibus
Herodem ut pacta
cõnubialia muten-
tur, flecit.

Herodis nouè uxo-
res.

An. mudi 3961.
Ante Christum
natum 3.

Herodes in Trachonitarum regione castellum condidit, eiq; Zamarin Iudæum Babylonicum præficat.

VOLENS deinde à Trachonitis tuta esse omnia, vicum Judæis magnitudine urbis decrevit in eius regionis medio condere, qui et suis esset præsidio, et unde hostes facilius ex propinquo posset invadere. Cumq; intellexisset forte fortuna vicum Judæum à Babylonia cum quingentis equitibus sagittarijs et centum ferme cognatis Euphrate trajecto circa Antiochiam qua sita est ad Daphnen degere, ubi à Saturnino Præside Valatham castellum ad habitandum acceperat, accersivit eum unà cū suis, pollicitus ei agros in præfectura Batanaea, qua Trachonitidi confinis est, ut ibi opponeretur infestatoribus: omnium etiam tributorum ac vectigalium immunitatem promisit tam agris quàm hominibus. His conditionibus allectus Babylonius venit, acceptoq; agro castella ibi condidit, et vicum nomine Bathyram. eratq; hic vir pro obice contra Trachonitas indigenis, simulq; Judæis à Babylone Hierosolyma religionis ergo petentibus, quò tutiores essent à latrocinijs: multiq; undiq; ad eum confluerunt Judæi observatores legis patriæ: et facta est ea regio valde populosa propter immunitatem qua illis mansit Herode incolumi. Philippus deinde qui successit, pauca et non diu ab eis exegit. porro magnus Agrippa et eodem nomine filius, licet multis gravatos exactionibus, libertate tamen frui permiserunt: quibus succedentes Romani et ipsi gravibus tributis eos opprimunt, sed salva libertate: de quo alias suo tempore dicemus prolixius. Zamaris autem Babylonius qui hanc regionem possidendam accepit ab Herode, exacta cum virtute vita moritur egregijs liberis superstibus, et in his Jacimo equite insignis fortitudinis, qui cum ala Babylonia Reges stipare est solitus, is in extrema senectute decedens, filium reliquit Philippum, virum manu promptum, et virtuti, si quis alius, deditum, regi q; Agrippa ob hac gratum et amicissimum: qui ab eo uniuersis suis copijs exercendis ac duccandis est præpositus.

Jacimus & Philippus
Zamaris filij.

CAP. III.

Antipatri contra Herodem insidiæ.

Herodius & Rufinus
Cap. 3.

QUÆREREM in eo rerum Herodis statu quem diximus, omnia pendebant ab Antipatro, postquam semel prospiciendi suis commodis potestatem accepit à patre, bene sperante de fide ipsius ac benevolentia: qua tamen potestate ille audacius abutebatur, callidè tegens suam maliciam, et in omnibus facile fidem à patre impetrans: eratq; omnibus formidabilis ob versutiam magis etiam quàm ob potentiam. Sed præcipuè Pheroras illum colebat, et ab eo vicissim colebatur, circumuentus à mulieribus Antipatro fauentibus. obnoxius enim erat Pheroras et uxori et socrui et sorori, quamvis exosas eas haberet propter iniurias illatas filiabus suis virginibus. attamen ferenda erant, et absq; illis nihil facere poterat, res eius peruestigantibus, et mutuo se inuicè adiutantibus. quibus etiam Antipater erat deditissimus, tum per se, tum per matrè: nam hæc quatuor mulieres consentiebant in omnibus. Sed Pherora cum Antipatro propter leues quasdam res non satis conueniebat, diuellite eos Regis sorore: quæ iam dudum explorabat omnia, sciens eos in Regis tantum perniciem conspirare, et parata eius rei indicium facere. qui ut cognouerunt mutuam suam amicitiam suspectam hoc nomine

Pheroras à mulieribus deceptus.

nomine Regi \& inuisam, hoc contra excogitauerunt, ut non congregarentur in propatulo, fictisq; conuicijs simularent dissidium, maxime presente Herode, aut alio quopiam qui ei renunciaturus id videretur: clam autem alerent \& confirmarent mutuam beneuolentiam: atq; ita etiam fecerunt. Hoc autem Salomen non latuit, nec cum primo excogitatum est, nec postea cum cepit fieri, omnia enim peruestigabat, moxq; ad fratrem affingens aliquid deferebat, videlicet occulta eorū conuenticula \& clancularias consultationes, mirum ni euasura in ipsius perniciem, si mature sibi non prospiceret. In aliorum enim conspectu dissidentes \& iactantes inter se conuicia, celare amicitiam: deinde quando soli sint consentire, dubio procul conspirantes in eos quibus occultam velint esse suam amicitiam. Hac illa \& peruestigabat diligenter, \& ad fratrem mox deferebat, iam \& per se non nihil intelligentem, sed cohibent em se adhuc, quod suspectum haberet etiā sororis procliue ad calumnias ingenium. Erat enim quadā Iudaorū secta exactiorem patrie legis cognitionem sibi vindicans, quibus tanquā Deo, ut videri volebant caris, abdictum erat hoc mulierum sodalitiū. Hi Pharisei vocātur genus hominum astutum, arrogans, \& interdum Regibus quoq; infestum, ut eos etiam aperte impugnare non vereatur. nam cum tota gens Iudaorum fidem suam iureiurando obligasset Regi \& Cesari, hi solum non iurauerunt: excedentes sex millium numerum: quibus hoc nomine a Rege multatis, Pherora vxor pro eis multam persoluit. cui reponentes gratiam, quoniam credebantur futura pascire ex Dei colloquijs, pradicebant, decretum esse Deo regnum ablatū ab Herode \& eius progenie, transferre in ipsam \& maritum Pheroram ac communes liberos. Sed hoc quoq; Regi per Salomen innotuit, \& quod aulicorū quosdam sollicitarent muneribus atq; corrumpere. qua in culpa Pharisaeorū aliquot deprehensos interfecit, praecipuos autores huius consilij, cumq; his Bagoam eunuchum, \& suas delicias Carum, praestantissima forma gratia sibi commendatum: \& praeter hos quoscunq; e domestica familia cum Pharisaeis conspirasse ipsorum iudicio compererat. Nam Bagoas in eam spem sublatus erat, quasi parens \& benefactor appellandus Regis, quem destinarent vaticinia. prosperè enim cessura nouo Regi omnia, constabiliendo successione prolis legitima. Herodes porro conuictis Pharisaeis ac supplicio traditis amicorum consilium aduocat, \& apud eos Pherora vxoris accusationem instituit, quod ipsius impulsu frater conditionem Regiarum virginum spreuerit: id crimen ad suam etiam iniuriam pertinere affirmans, quod mulier ruptis legibus natura inter fratres serat dissidia quibuscunque valeat, tam verbis, quam operibus. multam quoque contumacibus a se impositam illius persolutam esse impendijs, \& in summa consciam esse totius recentis conspirationis. Rectè igitur facturum Pheroram, si non expectatis fratris precibus spontè talem mulierem ableget, fratres inter se committentem mutuis odijs: quandoquidem ei, aut huius vxoris iactura facienda sit, aut fraterna coniunctionis ac beneuolentiae, nec nisi illa reiecta mansurum sit integrum germanitatis vinculiū. Pheroras autem quāuis vehementi Regis oratione grauaretur, tamen aiebat se \& fraterna pietatis iura persanctè culturum, \& a coniugali caritate haudquaquā discessurum: emorig; se malle, quā sine dilecta vxore viuere. Tum Herodes, licet graui se iniuria existimaret affici, irasci tamen fratri distulit, cōtentus Antipatro \& eius matri interdixisse Pherora cōsuetudine, \& vetuisse mulierū regiarū cōuēticula. illi facturos se iussa Regis polliciti,

An. mūdi 3961.
Ante Christum
natum 3.

Salome Herodi mulierum aliorumq; consilia aperit.

Pharisei astuti & arrogantes.

Pharisei Regi nō iurant, propterea multati Pherorae vxor, p eis multam persoluit, ob quod beneficium regnum pollicentur.

Bagoas, Carus & alij ab Herode necati.

Hedio & Rufinus
Cap. 4.
Herodes Pherorae vxorem accusat, eumq; vtiliā ablegari iubet.

Pheroras vxorem dimittere recusat.

Herodes Antipatro Pherorae consuetudine, & mulierum conuenticulis interdicat.

An. mudi 3961.
Ante Christum
natum 3:

per latentes quoties dabatur comessationes conueniebant, præcipuè Pheroras
& Antipater. quin rumor erat Pherora uxorem cum Antipatro quoq; stupri
habere consuetudinem, conciliante matre ipsius Antipatri.

CAP. IIII.

Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.

Antipatrum Herodes
ad Cæsarem mittit.

Syllæum Antipater Ro-
mæ apud Cæsarem
accusat.

Aretas Syllæum, quod
Fabatum aliosq; in-
terfecit, accusat.

Insidiator vitæ Regi-
deprehenditur.

QUAPROPTER suspectum habens patrem, & veritus ne ulterius
serpendo eius odia ad se quoque peruenirent, scribit amicis Roma
degentibus rogans admoneant Herodem per literas, ut quàm pri-
mum se ad Cæsarem mitteret. Quo factò Antipatrum Herodes
misit cum preciosissimis muneribus & testamento, in quo ipsum
Antipatrum Regem declarabat, aut si ille prior vita decederet, Herodem natum
sibi è filia summi pontificis. eodem tempore etiam Syllaus Arabs Romam profectus
est, non factis imperatis Cæsaris: quem Antipater eorundem criminum reum
egit apud ipsum Cæsarem, quorum Nicolaus antea. accedebat & alter accusa-
tor Aretas, multorum honoratorum cades apud Petram se inuito patratas obi-
ciens, maximè Sobemi hominis in omni virtute præstantissimi. quin & Cæsaris
seruum Fabatum ab illo interfectum fuisse ob talem quandam causam. Erat in
satellitio Herodis Corinthus, cui fidei Rex plurimum tribuere solitus est. Hunc
Syllaus pecunijs corruptum eò perduxit, ut ei Regis sui cadem sit pollicitus. hoc
ubi Fabatus ex ipso Syllao cognouit, Regi mox indicauit: qui è Corintho confes-
sionem extorsit cogitati facinoris, diligenter ex eo perscrutatus omnia: simulq;
duos Arabas ab eodem satellite insimulatos comprehendit, alterum virum princi-
pem, alterum Syllai amicum primum, qui & ipsi tormentis admoti confessi sunt
ideo se venisse, ut Corinthum urgerent crebris adhortationibus ad perpetrandum
facinus, atq; adiuuarent etiam in opere, si ita factò opus sit. quos omnes Saturni-
nus apud se delatos Romam iudicandos amplius & puniendos transmisit.

CAP. V.

Pheroræ obitus.

Iuramentum sanctè
seruatum.

Pheroras ægotas ab
Herode uisitatatur,
mortuus sepelitur.

PHERORAM autem obstinatè permanentem in amore coniugis
Herodes in ipsius tetrarchiam ablegat: quod ille fecit libenter,
addito iureiurando nunquam se rediturum, nisi Herodis morte
cognita: adeò ut paulo post, decumbente Rege, vocatus ad acci-
pienda quadam secretiora mandata tanquam à morituro, pro-
pter sacramenti religionem recusaret. Nec tamen ille in hoc fratrem est imita-
tus, aut de pristino affectu quicquam remisit: sed cum Pheroras in morbum in-
cidisset, vel inuocatus ad uisendum eum venit: quo morbo postquam absumptus
est, corpus eius translatum Hierosolyma sepelijt, & publico luctu honorauit. Ea
res Antipatro quamuis Romam profecto malorum fuit initium, Deo tan-
dem reposcente ab eo pœnas fratricidij. Id totum ordine sum
narraturus ad exemplum humano generi, quod mo-
neat habendam esse virtutis ratio-
nem in omnibus.

Pherora

CAP. VI.

Pheroræ vxor accusatur veneficij, & Herodes cognoscit
Antipatri infidias.

An. mudi 3961.
Ante Christum
natum 3.

DHERORA mortuo Taphnita duo è libertis eius carissimi Hero-
dem adeunt, rogantes ne inultâ pateretur fratris mortem, utq;
inquireret in miserum eius & iniustum interitum. Quo atten-
tius aurem simul ac fidem præbente illorum sermonibus, aiunt
eum apud uxorem cœnasse ea die qua morbi fuit initium, vene-
numq; oblatum ei mixtum nouo cuidam cibi generi, quod gustatum perniciem
attulerit homini, id venenum allatū ab Arabissa quadam muliercula, nomine
quidem amatorii, re autem vera Pherora lethiferū, sunt enim Arabū mulieres
venefica maxima. hac autem qua tum insimulabatur, dicebatur amica Syllæ
familiarissima. ad eam comparandi veneni causa profecta fuerāt vxoris Phero-
ra mater & soror, & cum illa reuersa sunt pridie quam ille cœnam lethiferā su-
meret. His auditis Rex ad iram concitatus torsit ancillas earū & quasdā etiam
ingenuas: & cū nulla quicquā fateretur, aut detegeret, postrema quadā dolore
victa nihil aliud protulit, quàm quod imprecata est Antipatri matri cruciatus
similes, quandoquidem ipsa causa esset presentium tormentorum omnibus. Hac
vox ad diligentiorē inquisitionem Herodem permouit, ita ut extorqueret ea-
rum secreta omnia, comestationesq; illas & occulta conuenticula, tum sermones
patris cum Antipatro priuatim habitos, prolatos inter Pherora mulierculas: ne
id quidem reticente, centum talenta se accepisse ab eo, ut abstineret Pherora col-
loquijs. Addebant ancilla quanto patrem prosequeretur odio, utq; se penumero
apud matrem de eius longauitate quereretur, dum interim etiam ipse cōsenesce-
ret, ut non multū se iuuare posset tam serâ successio: ad hac simul nutrirī multos
fratres ac fratrum filios, ut ne sperare quidem tutò liceat: quandoquidem iam
nunc, si fatale quid sibi accideret, fratri destinata sit successio, non filio: addere his
solutū accusationem sauitia, nō temperantis, nec a filijs: cuius metu Romam sibi
discedendum esset, Pherora verò in suam tetrarchiam. Hæc quia probè congrue-
bant, cum illis qua ex sorore antea Rex audierat, exempta est omnis dubitatio:
deprehensamq; in tam maliciosis conatibus Doridem matrem Antipatri, spo-
liatam multorum talentorum ornamentis eiecit è Regia: & mulieribus ex domo
Pherora propter hoc indicium factus est placatior. Sed nihil magis eius contra
filium indignationem commouit quàm Samarita Antipater, Antipatri filij pro-
curator, qui in tormētis inter cetera de eo confessus est, quòd lethale venenū Phe-
roræ tradidisset, quo, se absente ac per hoc minimè suspecto, patrem tolleret, id
venenum allatum ex Ægypto per Antiphilū unum ex amicis Antipatri, mis-
sum inde à Theudione auunculo ipsius Antipatri, fratre Doridis: haberiq; apud
Pherora uxorem, à marito ad afferuandum acceptum. De quo rogata per Re-
gem mulier, habere se falsa est: & mox quasi ad afferendum id properans, de te-
cto seipsam deiecit, nec tamē lethalis fuit casus, quia fortè in pedes cecidit, ex quo
postquam se recollegit, Rege pollicito incolumitatem & ipsi & familia, si to-
tam rei veritatem promeret, contra extremos cruciatus minato si quid per ob-
stinationem celare pergeret, iurauit se omnia dicturam ita ut acta sint: & ut
multorum tum fuit opinio, nihil omninò mentita est. Venenum id, inquit, ex
Ægypto attulerat Antiphilus, paratum ibi opera fratris sui, professione medici.

Theudio

Hedio & Ruffinus
Cap. 5.
Pheroræ liberti vxor-
tem veneficij accu-
sant.

Herodes Antipatri &
mulierum secreta o-
mnia extorquet.

Doridem Antipatri
matrem Herodis cij-
cit è Regia.

Antipater Samarita
Herodi Antipatrum,
filium venenum pa-
tri paratum habere
exponit.

Pheroræ vxor vene-
num se habere fate-
tur, & seipsam de te-
cto deiecit.

An. mūdi 3961.
Ante Christum
natum 3.

Theudio deinde in domum nostram intulit, & ego seruavi acceptum à meo Pherora, sed ab Antipatro tuo in tuam perniciem comparatum. Postquam igitur maritus in morbum incidit, & tu officiose ad visendum eum & curandum venisti, motus ille & ad pietatem flexus tua beneuolentia, me accita, ó uxor inquit, circumuenit me Antipater, dum pestiferis consilijs & veneficis ministerijs suum patrem meum fratrem appetit. Nunc igitur quandoquidem in germano nihil pietati, qua haectenus erga me usus est, uideo decedere, & mihi instare uita terminum, age ne fratricidali animo manes maiorum contaminem, me inspectante uenenum illud exure. tum se sine mora prolatum, iuxta uiri mandatum concremasse, paululo seruato, ut si post mariti mortem Rex eam tractare uellet durius, posset ei necessitati occurrere. Hac elocuta uenenum quoq; uná cum pyxide in medium protulit. Post hac alter Antiphili frater & communis eorum mater per tormenta idem fateri coacti sunt, pyxidem etiam agnoscendo. Accusabatur autem etiam pontificis filia Regis uxor, quasi secretorum horum omnium particeps, sed conscientiam dissimulans. quapropter & ipsam Rex abiicit, & filium eius e testamento deleuit, ubi successor destinatus fuerat. Socero quoq; Simoni Boethi filio sacerdotio priuato surrogauit Matthiam Theophili filium Hierosolymitani genere. Interim Roma uenit Bathyllus libertus Antipatri, & subiectus questionibus fassus est attulisse se uenenum, quod daret patroni sui matri & Pherora, ut si prius illud parum fuisset efficax, hoc posteriore Herodem aggredierentur. Simulq; uenerunt ad Regem ab amicis Roma degentibus litera, instinctu Antipatri scripta, in quibus Archelaus & Philippus accusabantur, quod crebro crimen patris refricarent de cade Alexandri ac Aristobuli, miserarenturq; fatum germanorum innocentium. iam enim & ipsi reuocabantur in patriam, non ob aliud quam ut euocati fratrum interitus accessio fierent. hac autem amici in Antipatri gratiam faciebant, magnis ab eo corrupti mercedibus: qui etiam per se patri scripsit de adolescentibus, quasi eos excusans, & uerba eorum atati imputans. Ipse interim decertabat contra Sylleum, & primatū colebat amicitias, comparatis varijs ornamentis ducentorum talentorum precio. Mirum autem est, quòd, cum per septem menses ante eius reditum tam multa contra eum in Iudaea mota sint, nihil eorū ad eius notitiam perlatum sit. In causa erat partim diligens itinerum obseruatio & uiarum custodia, partim populare hominum in Antipatrum odium. nemo enim erat qui suo periculo illius incolumitatem uellet quarere.

Mariammen Herodes abiicit, filii eius è testamento delet, socero Simoni Boethi filio sacerdotio priuato Matthiam Theophili filii surrogat.

Archelaus & Philippus instinctu Antipatri accusantur.

CAP. VII.

Antipater capitis damnatus in uincula conijcitur.

An. mūdi 3962.
Ante Christum
natum 2.

Hedio & Ruffinus
Cap. 6.
Herodes Antipatro
amicas literas, ut eū
Roma domum re-
trahat, scribit.

ÆTERVM Herodes ad Antipatri literas, quibus significarat rebus ex sententia peractis breui se rediturum in patriam, dissimulata ira insidiosè rescripsit, properaret, ne quid sibi per eius absentiam quod nollet accideret. Simulq; modicè de matre eius questus est, pollicendo remissurum se querelas post aduentum illius: modisq; omnibus magnam caritatem praeferebat, ueritus ne ille suspicione aliqua tactus differret ad se reditum, & moras Roma trahens regno insidias strueret, & in se moliretur aliquid. Has literas in itinere accepit in Cilicia: eas uerò qua Pherora mortem nunciabant prius iam Tarenti acceperat tristi animo, non tam quòd Pheroram amaret, quam quòd ille morte prauentus pollicita de pa-

de patre veneno tollendo non præstitit. Iam ad Celenderim oppidum Cilicia peruenerat, cum dubitare cepit de reditu, vehementer contristatus matris ignorantia: & amicorum quoque variabant sententia, alijs euentum alicubi expectare, alijs sine mora domum nauigare consulentibus. facile enim dissoluturum criminationes omnium, quandoquidem nunc quoque non aliunde quam ex illius absentia aduersarijs audacia viresque ad calumniandum creuissent. Ab his persuasus nauigare pergit, appellitque ad portum Sebastum, quem Herodes magno sumptu constructum sic appellauit in honorem Caesaris. Iamque manifestum erat incidisse Antipatrum in infortunium, nemine salutante aut accedente hominem, quem prius votis & faustis acclamationibus discedentem prosecuti fuerant: tunc vero contrarijs votis licebat eum deuouere diris fraterni sanguinis vlttricibus. Forte per idem tempus Hierosolymis erat Quintilius Varus, successor Saturnino missus in Syriam, tunc vero ab Herode in consiliu de rebus agendis adhibitus. Quibus una sedentibus superuenit Antipater omnium inscius, & ita ut erat purpuratus in Regiam ingressus est. quo mox admissio, amicorum comitatus per ianitores exclusus est. Id primum mentem eius perculit, iam sentientem quò deuenisset: quando etiam pater accedentem à complexu repulit, perpetratum fratricidium & cogitatum patricidium opprobrians, & Varum cognitorem ac iudicem in crastinum denuncians. Ille tam inopinato malo velut ictus abiit attonitus: moxque obuias inuenit matrem & uxorem: hac erat Antigoni filia, qui ante Herodem Iudæorum Rex fuerat. ab eis edoctus de omnibus, parabat se, ut in iudicio subsisteret. Sequenti deinde luce presidente Varo ac Rege, adhibitisque in confessum utriusque amicis, acciti sunt etiam cognati Regis & Salome, tum illi qui secreta consilia prolaturi erant, quique tormentis examinati fuerant: nouissimeque serui matris Antipatri capti paulo antequam ipse rediret in patriam. apud hos deprehensa fuerant litera, quarum hac erat summa: ne reuertetur, quando in patris notitiam peruenerint consilia omnia, unicumque ei refugium superesse Casarem, & si caueat, ne in patris manus deueniat. Tum Antipater procumbens patri ad genua supplex orabat, ne de causa sua prius decerneret quam cognosceret, sed defensionem rem integram seruaret: Rex vero postquam iussit eum in medium sisti, deplorauit infelicitatem suam in procreandis talibus liberis, quodque senecta ætate incidisset in Antipatrum: enumerauit deinde curas educationis & institutionis, quamque benigne suggessisset illi ex opibus quantum ipse cuperet: quibus rebus omnibus nihil se profecisse quò minus capitalibus appetere tur insidijs, ut regnum quod iure & patris voluntate contingere poterat, ante tempus in impietatis premium cederet. Mirarique se Antipatrum quàm nam spe elatus in tantam peruenisset audaciam. Successorem enim principatus iam scripto testamento designatum fuisse: uiuenti quoque sibi ex aquo participem dignitatis, splendoris, potestatis. Habuisse quinquagena talenta redditus annui: Romam proficiscentem instructum fuisse ccc. talentorum viatico. Obijciebat deinde fratrum accusationem, quorum siue fontium idem accusator atque imitator siue innoxiorum circumuentor ac patricida fuerit. Se enim nec comperisse de eis quicquam nisi hoc indice, nec in eos statuisset, nisi ex huius sententia. eam nunc per ipsum irritam quodammodo fieri, qui quasi hæres in patricidium illis succederet. Hac dicenti lacryma oborta orationem cum abruptissent, rogauit Nicolaum Damascenum amicitia & domestica consuetudine coniunctissimum, & pulchre eius

An. mudi 3962.
Ante Christum
natum 2.
Celenderis in Cilicia.

Sebastum portum Herodes in honore Caesaris ædificat.

Antipater domum reuersus à nemine excipitur.

Quintilius Varus Syriæ Præfectus.

Herodes Quintilio Varo iudice filium in ius vocat.

Antipater ab Herode accusatus.

An. m. lxxi. 3962.
Ante Christum
natum 2.
Antipater parentis
accusationē diluit.

negocij gnarum, ut prosequeretur qua attinerent ad examinatos cōscios, et ad
conuincendum filiū. Sed ille praeueniens, causamq; suā exorsus dicere, hac ipsa ex-
empla paterna beneuolentia pro se adducebat, nimirum pietatis sua meritis red-
dita. Se enim et prospexisse solerter quid facto opus esset, et sicubi res operā suam
postulasset, confecta dedisse omnia: nec aequum esse, ut qui patrem eripuerit ab
aliorum insidijs, ipse nunc eiusdem reus agatur criminis, et testata iam dudum
pietatis nouam apud homines rerum imperitos maculā contrahat. Quam enim
sibi fuisse causam sceleris, cum successionem designatus Rex haberet magis quam
speraret, et nemine vetante bonorum esset particeps? neq; enim probabile esse,
affectatum cum periculo quodiam pro virtute contigerat, et ob incertam spem
contemptam certam infamiam, maximè cum is conatus fratribus non suc-
cesserit, quorum ipse et delator fuisset, et conuictorum de impietate punitor
etiam. nec se poenitere gestorum, qua argumento sint quam incorruptè parentem
diligat. Qua verò in vrbe per se acta sint, testem esse Casarem, cui non secus ac
numisui nemo possit imponere: extareq; eius de hoc literas, quas per iniquum sit
inimicorum et improborum hominum posthaberi calumnijs, quibus nihil ma-
gis sit cordi, quam regiam familiam inter se committere, nactis comminiscendi
ocium per suam absentiam, quod se presente nunquam habere potuerint. Sub fi-
nem dicendi fidem abrogabat questionibus, per quas necessitas exprimeretur lo-
quendi ad torquentis gratiam, et postremo se quoque torquendum offerebat ni-
hil deprecans. His cum non nihil moueretur concilium, miserabiliter lacryman-
te Antipatro et sibi met conuerberante faciem, ut vel inimicos subiret misera-
tio, Herodesq; ipse quantumuis dissimulās fieret mitior: Nicolaus ut rogatus
fuerat accusationē à Rege cœptā prosequens, exaggerabat singula, proferebatq;
testimonia, et indicia criminis collecta ex questionibus subiectorum confessionibus.
ad hac extollebat Regis de eo merita in educandis ac instituendis filijs, pro quibus
tam malam reportaret gratiam. Nec tamen aequè mirandam fuisse priorum
temerariam stultitiā, qui rudi etate corrupti à malis consiliarijs naturales affe-
ctus pietatis aboleuissent, ambitione principatus magis quam opū cupidine. Sed
Antipatri stupendā esse tam sceleratam audaciam, qui seuior nocentissimis be-
stijs, à benefactoribus tamen iniuriam abstinentibus, nihil mollitus sit tanta pa-
rentis indulgentia, ne fratrum quidem calamitate deterritus, quò minus crude-
litate eorum emulato fieret. At qui tu ipse, inquit, o Antipater index fuisti ten-
tati per illos facinoris, te inquirente coarguti sunt, tu in conuictos animaduerti-
sti. nec improbamus quòd eos iusta indignatione prosecutus sis, imò miramur te
imitatum eorum intemperantiam: et facile colligimus illa quoque te non ad se-
curitatem patris, sed ad fratrum fecisse perniciem, ut detestando eorū maliciam,
pietatis erga cōmunem parentem opinionem tibi quareres, et deinde ipse in eum
seuire posses impunitus, quod tandem facere aggressus es. Dum enim fratres for-
tes addicis supplicio, et parcis eorū socijs, omnib. facis perspicuum bene conuen-
re tibi cum eis, quorum posthac uti possis in opprimendo patre opera. itaq; dupli-
cem voluptatem cepisti tuis dignam moribus: alteram palam quasi re bene gesta
gloriabundus sublati fratribus: alteram clam maiore facinore per occultas insi-
dias conando patrē subuertere, cuius modo vindex videri volueras. Si enim ve-
rè detestatus esses illorum maliciā, nunquā imitandam tibi proposuisses. Nimi-
rum hoc agebas istis artibus, ut dignioribus sublati nullos haberes successionis
amulos.

Nicolaus Damascen.
accusationem à Rege
cœptā proficitur.

amulos, & tum demum fratricidio necem patris adderes, ut in occulto manerent insidia, quibus oppugnasti germanorum capita, & non solum ipse meritum supplicium effugeres, verum etiam miserum parentem pœna tua vicarium supponeres, inaudito ad hoc cui patricidio, & qualis nullum exemplum extat in omni hominum memoria. non enim qualicumque patri insidiatus es, sed amantissimo simul & indulgentissimo, iam Regia potestatis particeps, iam successor designatus, tum presenti fruendi voluptate ante tempus permissa, tum in futurum spe testamento patris confirmata. Tu verò cupiditatibus tuis modum non ex illius bonitate, sed ex tua malitia statuebas, non contentus societate patris indulgentissimi, nisi illi quoque suam partem praeiperes: & cuius te servatorem verbis praeferabas, eum re vera quarebas perdere, non ipse tantum scelestus, sed matri quoque inurens eiusdem notam sceleris, & fratrum disturbans benevolentiam, dissidysq; miscens omnia: & post hac ausus es patrem vocare bestiam, ipse venenatissimus quibusque bestijs nocentior, proprio veneno abutens in coniunctissimos optimeq; de te meritos, muniensq; te custodibus ac varijs tam virorum quam mulierum technis contra unum senem, quasi non tua sola scelestamens satis esset ad explendum odium. Et nunc post tortos tua causa viros & mulieres, seruos & ingenuos, post aperta coniuratorum indicia, audes veritati contradicere: & qui dudum patrem sperasti è rebus humanis tollere, nunc quantum in te est conaris legem quoque contra tui similes scriptam abolere, simulq; Vari aequitatem, omnemq; quantæ est in rerum natura, iustitiam. an ideo mentitos dices tormentis examinatos, ut fidem abroges patris tui servatoribus? tibi scilicet in tormentis plus credendum est. Non liberabis Regem Vare à cognatorum iniurijs? non dabis neci hanc pessimam bestiam, pietatem erga genitorem simulantem in fratrum perniciem, ac deinde ut solus regnet deprehensum in struendis illi capitalibus insidijs? Scis patricidium non privatum esse crimen, sed publicam vitæ ac natura iniuriam, quod cogitatum etiam non minus quam perpetratum contaminet: imò quod qui non punit, & ipse in naturam parentem est iniurius. Post hac matris eius quadam adiecit, quæ illa garrulitate muliebri effutierat: consultos vates de regno, & sacris exitialibus impetitur Regis caput: tum libidinosas & ebriosas Antipatri volutationes cum Pherora mulieribus: quæq; ad testimonia pertinerent per tormenta elicitæ, multa & varia, partim premeditata, partim repentina necessitate expressa, atq; hoc ipso certiora. Homines enim quicquid antea metu Antipatri silentio texerant, post versam eius fortunam videntes accusationibus inimicorum obnoxiam, odia in eum sua exsaturabant. Attamen non ita aliorum odijs gravabatur, ut proprijs sceleribus, hostili in patrem animo, disturbata fratrum concordia, commissis inter se domesticis omnibus: ut qui nunquam nec odia iusta exercebat, nec amicitia fidem coleret, nisi quatenus sibi videretur commodum. idq; cum iam dudum à multis esset observatum, quo quisq; erat aequitatis amantior, eo grauior illi fuit aduersarius: & quamprimum tulo licuit, magnis vociferationibus reum urgebant, quicquid scirent certatim proidentes: cumq; variorum criminum proferrentur indicia, nihil tamen fingi apparebat, quod neq; ad Regis gratiam loquerentur, neq; periculi metu silentio quicquam tegerent, sed damnarent omnes scelestos conatus Antipatri, eumq; non tam ob patris securitatem, quam suomet ipsius merito de medio tollendum censerent & tradendum supplicio. nec hi soli qui interrogabantur eum accusabant, verum etiam

An. m. d. c. lxxvi.
 Ante Christum
 natum 2.

Patricidium publica
 vitæ ac naturæ iniuria.

Antipater à cunctis
 accusatur.

An. m. ccc. lxxvi. 3962. *spontanei delatores plerique aderant: ita ut licet callidissimus esset mendaciorum artifex et frontis perfrictissima, tamen ne hiscere quidem contra valeret. Postquam autem Nicolaus accusare eum et convincere destitit, tum Varus potestatem ei dicendi pro se fecit, si quid haberet quo declararet suam innocentiam. Se enim nihil magis optare, et idem patrem quoque eius optare scire, quam ne ille in ullo obiecto deprehenderetur crimine. At ille pronus in faciem et supplicandus humi iacens, Deum conscientia sua inspectorem obtestabatur, ut evidenti aliquo signo probaret alienum se ab omni culpa, nec quicquam unquam molitum in patris perniciem. Is enim est mos malorum omnium, ut quoties nefarium aliquod facinus aggrediuntur, nihil non sibi permittant, nullo respectu divini numinis: cum autem suis sceleribus inciderunt in periculum, tum demum illis in mentem venit Deus, per cuius invocationem et testimonium volunt eripi, fingentes se cuncta illius arbitrio permittere. Id quod tum quoque Antipatro usu evenit: qui cum ante omnia sic gessisset quasi nullum numen interesset rebus mortalium, imminente ultione destitutus iuris presidii, ad divinam confugiebat potentiam, se in hoc diivinitus servatum assuerans, ut pro incolumitate patris excubias ageret. Tum Varus cum crebris interrogationibus nihil eliceret, illo Deum tantum invocante, videns alioqui nullum fore finem, iubet proferri venenum in medium, ut quam nam vi praditum sit experimento posset colligere: quod mox allatum, et ad bibendum datum cuidam damnato capitis, sine mora necavit hominem. quo facto surgens abiit a concilio, et sequenti die Antiochiam profectus est, ubi plurimum solebat degere, quod illic esset Syrorum regia. Herodes vero confestum vinxit solum, omnibus ignorantibus quamnam fuissent eius cum Varo ante discessum colloquia. coniectura tamen erat cuncta Regem facere ex illius sententia. coniecto deinde in carcerem, Romam Cesari de eo significavit per literas, missis etiam qui coram eloquerentur mandata, docerentque quam scelerata sit hominis malicia. Per eosdem porro dies intercepta sunt Antiphili ad Antipatrum ex Aegypto missa litera: quibus solutis hac in eis scripta Rex ipse comperit. Nisi ad te Acmes literas, etiam cum vita mea periculo. scis enim quod si deprehenderer, infestas mihi duas potentes familias redderem. Tu dabis opera, ut rem geras feliciter. Atque hoc fuit argumentum huius epistola: Rex autem diligenter requisivit etiam alteram. ea tamen nusquam comparebat, et servus Antiphili negabat se attulisse ullam praeterea. et cum diutius haberent, unus ex amicis Regis animadversa quadam futura in interiore serui tunica (nam duabus erat indutus) suspicatus est in ea plica celatas literas: nec eum sua sefellit opinio: depromptaque est inde epistola hac ferè continens. Acme Antipatro. Scripsi patri tuo, quales iussisti literas: et adieci confectum exemplar epistola quasi a Salome ad dominam meam missa: qua lecta scio, quod poenas ab ea, tanquam ab insidiatrice exiget. Ea vero quam a Salome scriptam videri volebant, Antipatri commentum erat supposito Salomes nomine, ipsius arbitratus et commodo scripta, sed Acmes ministerio. Eadem et Regi scripsit in hanc sententiam. Acme Regi Herodi. Cum mihi sit cura, ne quid te lateat ad salutem tuam pertinens, inuenta Salomes epistolam, contra te scriptam, ad meam dominam, non sine periculo transcripsi, et ad te misi: in qua postulabat, ut sibi liceret Syllae nubere. hanc tu lacerabis, ne quando propter eam vita discrimen adeam. Sed hoc commentum prodebat quae ad ipsum Antipatrum scripserat, significans se voluntati eius obsecutam et literas ad Herodem*

An. m. ccc. lxxvi. 3962.
Ante Christum
natum 2.

Varus Antipatro dicendi pro se potestatem facie

Antipater innocentiam suam precibus ad Deum testatam facere conatur.

Venenum capitis damnato ad bibendum datum sine mora eum necavit.

Hedio & Rufinus Cap. 7. Antipater in carcere coniectus.

Herodes legatos ad Caesarem mittit.

Antiphili literas ad Antipatrum.

Acme literas ad Antipatrum.

Acme literas ad Herodem.

rodem misisse & insertum his exemplar fictitiarum Salomes literarum ad suam dominam, qua insidias Herodi tenderent. Erat autem hac Acme Judæa genere, agens in ancillatu Julia uxoris Casaris, operamq; hanc Antipatro magna pecunia vendiderat, qua contra amitam simul & patrem uteretur. Caterum Herodes cognita hinc filij malicia, minimum absuit quin illum euestigio tolleret, ut concitatore turbarum omnium, qui non solum suam & sororis salutem in periculum adduxisset, sed disciplinam etiam corrupisset, domus Casaris. eodem incitabat eum & Salome, pectus plangens & mori non recusans, si ullum extaret violata à se fidei argumentum idoneum. Rex autem accersito filio iubet illum cum fiducia promere, si quid haberet quod pro se afferre posset: qui cum ad hæc ne hiscere quidem valeret, rogatus ut quando medius teneretur deprehensus in maleficio, saltem socios sceleris proderet, omnem culpam conferebat in Antiphilum, alium præterea nominabat neminem. ibi Herodes vehementi dolore animi saucius cogitavit eum Romam mittere, ut apud Casaris tribunal patricidij causam diceret. Deinde veritus ne amicorum ope eriperetur periculo, ipsum quidem in vinculis ut ante retinuit: legatos autem & literas accusatrices misit ad Casarem, simul indicans adiutum eum Acmes opera, epistolarum quoq; adiunctis exemplaribus.

An. mudi 3962.
Ante Christum
natum 2.

Herodes odio in
filium flagrat.

Antipater omnē in
Antiphilum culpam
confert.

CAP. VIII.

Herodis morbus, & Iudæorum seditio.

NTEREA dum legati instructi mandatis ac literis Romam properant, Rex morbo correptus testamentum condidit, successione regni relinquens natorum minimo, exasperatus in Archelaum & Philippum calumnijs Antipatri: Casariq; legavit mille talenta, & uxori Julia liberisq; eius & amicis atq; libertis talenta quingenta. Suis quoq; filijs distribuit pecunias & agros ac reditus, similiter etiam nepotibus. Salomes etiam ratio est habita, quam propter perpetuam & inconcussam benevolentiam ditavit egregie. Desperata deinde salute, quod iam ad septuagesimum ætatis annum accederet, mirum in modum effertus est, ira impatiens & amarulentus in rebus omnibus. in causa erat opinio contemptus, quodq; existimaret gentem latari suis infortunijs: quam opinionem confirmavit quorundam apud populum gratiosorum seditio, mota ex causa tali. Judas Sariphæi filius & Matthias Margalothi doctissimi erant Iudæorum, & interpretes patriæ legis præstantissimi, ob idq; cari populo quod iuventutem disciplinis instituerent. totis enim diebus eis dabant operam quotquot cupiebant in virtute proficere. Hi postquam cognouerunt morbum Regis esse incurabilem, concitauerunt iuventutem, ut sublatis operibus qua Rex præter patriam consuetudinem fecerat, propugnatores pietatis se ostenderent, debitum inde expectantes premium. Nam hanc esse Regi causam cum calamitatum domesticarum, tum postremo præsentis morbi, videlicet, quod contemptis legibus multa novare ausus sit. nam hac parte multis in rebus pietatem Regis hi doctores desiderabant. Inter cetera supra maiorem portam templi dedicauerat donum preciosum, aquilam auream magni ponderis, cum lex nostros homines vetet imagines statuere, aut consecrare animantium effigies. quam obrem doctores hi auctores erant suis discipulis, ut aquilam illam detraberent. Et si enim res videatur non carere periculo, tamen etiam iucunde vita

Medio & Rufinus
Cap. 8.
Herodes morbo correptus testamentum condidit, ac regni successione filijs, nepotibus ac amicis relinquit.

An. mudi 3963
A nato Christo.

Herodes in se ipso impatiens, & amarulentus.

Judas Sariphæi filius & Matthias Margalothi iuuentutē, vt opera quæ Rex præter patriæ consuetudinem fecerat, tollerent, concitavit.

Aquila aurea super maiore templi portam.

R r 3

preponen-

An. mūdi 3963
 A nato Christi
 sto I.
 Contemptus mor-
 tis.

praponendum esse honestum obitum, si contemnatur propter tuendas leges patrias, quandoquidem sempiterna fama nullo seculo passura sit gloriam eorum intermori. Et alioquin ignavos iuxta ac fortes eundem manere interitum: proinde recte facturos virtutis cultores, si ex communi necessitate honorem sibi decerperent, et cum hoc solatio è presenti vita discederent. Magnam enim levamen esse honestis conatibus immori, et periculi non contemnendum premium laudem transmissam ad nepotes ac posteros, cuius in partem tota cognatio tam viri quam femina veniant, quo quid esse possit optabilius? Hac exhortatione accensis iuuenibus rumor superuenit extinctum Regem nuncians, et propensos iam ad facinus perpulit. itaque claro meridie ascendentes detractam aquilam conciderunt securibus, inspectante congregata in templum multitudo. Quod ut renunciatum cognovit dux regius, maiorem aliquam conspirationem metuens, occurrit eò cum valida suorum manu cohibiturus demolitores aquila: et irruens in vulgum rudem et imparatum ac conglobatum temere, facile reliquis diectis et cedentibus circiter XL iuvenes resistere ausos comprehendit, cumque his autores facinoris Judam et Matthiam turpe putantes cedere: omnesque ad Regem perduxit. Quo rogante quo freti ausi sint sacratam imaginem demere, aiunt se et deliberasse id multo antea, et deliberatum exsecutos, ut fortes viros decuit. Nam et honori diuino, inquit, succurrimus, et legem cuius discipulus sumus vindicauimus. Nec est quod mireris, si tuis decretis leges praponimus, quas nobis Moses autore et doctore Deo pertulit: nec recusamus mortem ac supplicium quodcumque nobis intuleris, conscij nos non ob maleficium sed pietatis causa hac perpeti. Hac illi non minorem animo quam verbis praeferentes fortitudinem, aequè tum ad constanter patiendum alacres, atque antè ad fortiter agendum fuerant. Eos Rex victos misit Hierichuntem: moxque accitis Iudeorum primoribus in concionem eorum lectica ob imbecillitatem delatus, cepit commemorare labores suos exhaustos pro Repub. tum instauratum templum impendijs ingentibus, quale opus per CXXV. annos nemo Asamonaorum Regum ad honorem Dei valuisset perficere. nec exstructum id tantum à se, verum etiam ornatum votiuus muneribus ac donarijs tali templo dignissimis. ob hac facta sperasse se vel post obitum sempiternam et memoriam et gloriam. nunc prob nefas viuo etiam ac superstiti pro beneficijs reponi iniuriam: et medio die inspectante multitudine sua dona sacrata violari ac detrahi: quae iniuria licet in ipsum intentata, re tamen vera ad Deum magis pertineat, cuius sacra compilata sint. Tum honoratiores quique veriti crudelitatem eius, ne forte efferatus in se quoque grauius animaduerteret, negauerunt hac facta ex ipsorum sententia, viderique sibi, admissam esse rem dignam supplicio. Ille in ceteros mitior, Matthiam Pontifici ademit sacerdotium, quasi non alieno ab hoc consilio, eiusque successorem dedit fratrem uxoris suae Jozarum. Huius Matthiae Pontificatu accidit etiam alium Pontificem ad unam diem substitui, qua Iudaei populariter ieiunium celebrant. Nam Matthias ea nocte qua praecebat diem ieiunij, visus est sibi per somnum cum uxore congreddi: et cum ob hoc ad rem diuinam faciendam non esset idoneus, Iosephus Ellemi filius adiutor vicarius propter cognationem ei datus est. Ceterum Herodes post multatum Matthiam sacerdotio, alterum Matthiam seditionis autorem eiusque socios viuos exussit: in quam noctem etiam defectus lune incidit. Regi verò morbus factus est grauior, per-

Aquilam aurea detractam, iuuenes securibus concidunt.

Judas & Matthias cum 40. iuuenibus ad Regem perducti oantes sese excusant, eosque victos Rex Hierichuntem mittit.

Herodes Iudeorum Primores conuocat, eisque facinus hoc commemorat.

Matthiae sacerdotium adimitur, in cuius locum Iozarus rogatur.

Iosephus Ellemi per unum diem Pontifex. Judas Sariphei & Matthias Margalothi exusti. Defectus lunae. Hedio & Rufinus Cap. 9.

nam

nam impietatis exigente numine. lento enim calore torrebatur, qui non tam externo tactu deprehenderetur, quam intus popularetur viscera. aderat & vehementis voracitas, cui necesse esset continuo cibos suggerere: simulq; vexabatur intestinorum exulceratione & colicis passionibus: pedes tuebant phlegmate humido & pellucido, similiterq; inguina: ipsa quoq; verenda putrefacta scatebant vermiculis, accedente fæda nec minus molesta tentigine, non sine fætoe grauissimo. super hac omnia nervorum contractione laborabat & difficultate anhelitus. Quamobrem constans erat inter viros diuinos & fatidicos opinio, Regem læsatot modis pietatis Deo pœnas expendere. Qui tamen si grauius affligeretur, quam ut videretur posse morbo perferendo sufficere, tamen euasurum se sperabat, accersendis medicis intentus & medicamentis conquirendis undiq; profectus etiam ultra Jordanem fluuium, calidis aquis se fouebat apud Calliroen, quæ præter vim medicam potu quoq; iucunda sunt. Hæ aqua in lacum bituminis feracem effluunt. ibi de medicorum consilio immixtus fouendus in refertum oleo folium, visus est illis iam agere animam. quare exorta comploratione familiarium excitatus & ad se reuersus, nullamq; amplius salutis spem superesse intelligens, donatium militibus quinquagenas drachmas iussit distribui: magna deinde liberalitate vsus induces atq; amicos, rursus Hierichuntem reuersus est: ubi atra bile pragrauante eò immanitatis prolapsus est, ut facinus animo conciperet longè atrocissimum. Nam cum è tota ditione nobiliores Iudæorum ad eum conuenissent, euocati minaci edicto pœnâ capitis intentante non parentibus, insensus ex aquo sue fontibus seu innoxys, vniuersos conclusit in Circo: accita deinde Salome sorore maritib; eius. Alexa, ait instare sibi terminum vita, succumbenti tantis doloribus: quod quidem ferendum esse, quando iuxta communem mortalium sortem accidat. illud permolestum esse, si cendum sit extremo honore luctus qui debeat Regibus. non enim ignotam sibi

An. mudi 3963
A nato Christo 1.
Herodis morbus horrendus.

Aquæ calidæ apud Calliroen quæ in lacum bituminis feracem effluunt.

Herodes donatium militibus distribui iubet.

Herodes nobiliores Iudæorum post obitum suum trucidari mandat.

esse Iudæorum mentem, quod optatam suam mortem lætis accepturi sint animis, quandoquidem vel à viuente etiam tum non abstinuissent contumelias. sed illorum esse officij, leuamen aliquod præsentis huius doloris decernere,
nam

An. mudi 3963. *nam si assensum consilio suo prabeant, fore suum funus longè quàm aliorum Regum honoratius, & manibus suis gratius, omnibus per totam ditionem non fictè lugentibus. Ergo quamprimum viderint se exhalasse animam, debere eos clausam circo nobilium multitudinem cingere militibus, ignorantibus etiam tum suum obitum, non prius vulgandum quàm mandatum executi sint, iubere deinde ut circumuentos una omnes iaculis configerent. Quibus hoc modo casus duplicem se eis habiturum gratiam, vel quòd mandatorum fuerint memores, vel quòd obitum suum publico luctu honorauerint. Hac ille cum lacrymis lamentabundus cognatos per mutuam fidem ac benevolentiam perq̃ omnia sacra obtestabatur, ne se extremo hoc honore fraudatum vellent, eis contra pollicentibus duros se operam ut cuncta iuxta ipsius mandatum fierent. Hic sanè etiam si quis prateritam eius in cognatos sauitiam tribuere vellet pro incolumitate & securitate sollicitudini, ex hac certè nouissima eius voluntate deprehendere potest quàm inhumano animo praditus fuerit: quandoquidem iam iam è vita discessurus, curabat ut ex singulis familijs uno aliquo sublato, totam gentem in luctum & carissimorum desiderium conijceret, nec lesus à quoquam eorum nec valens eis quicquam obijcere: cum hi quibus vllum est virtutis studium, etiam inimicis tali suo tempore odia remittere soleant.*

CAP. IX.

Antipatri exitium.

Herodi à Roma literæ veniunt, quæ Acmen à Cæsare occisam, & Herodi liberam potestatem Antipatri puniendi relictam esse, ostendunt.

DUM hac mandata cognatis dat, superuenerunt à Roma literæ à legatis missis ad Cæsarem: quarum summa erat, Acmen ab irato Cæsare occisam esse, propter locatam Antipatro operam: ipsumq̃, Antipatrum relinqui arbitrio & Regis & patris: suo in exilium vellent eum pellere, siue capite plectere. His auditis Herodes paululum recreatus est voluptate nuncij pœna Acmes, & permisse sibi potestatis liberè statuendi de filio: mox repetitus graui dolore, cibi tamen avidus, malum simul & cultellum poposcit. Solebat enim & antea per se repurgatum paulatim incidendo comedere. tunc vero circumspiciebat, ferire seipsum cupiens: perpetrassetq̃, facinus, ni Achiabus nepos ictum praueniens, clamore sublato cohibuisset eius dexteram: moxq̃, de nouo luctus cum trepidatione ac tumultu occupauit palatium, quasi Regis iam agente animã. quem strepitum ubi persensit Antipater, ratus patrem verè vitam finisse, spem concepit fore, ut solutus vinculis sine difficultate regnum acciperet. cœpitq̃, cum custode carceris de missione agere, multa & in presens & in futurum post acquisitam potestatem pollicens. ille verò adeò non paruit, ut mox conatus eius Regi renunciaret, utq̃, sollicitatus ab eo sit ostentato premio. Tum Herodes qui iam ante malè affectus erat erga filium, postquam audiuit custodem carceris, exclamans præ indignatione, & caput sibimet verberans, quamuis morti proximus erexit se in cubitum, iussitq̃, unum è satellitio sine mora eum occidere, & corpus obscuro funere condi in castello Hyrcanio.

Herodes malum simul & cultellum poposcit sibi ipsi manus violentas inferre cogitat, Achiabus nepos verò ictum præuenit.

Aliàs Cap. 9. Antipater patre vitam finisse ratus, cum carceris custode de missione agit, quod dum Herodes audit, sine mora eum occidere, & in Hyrcanio castello condi iubet.

CAP. X.

Herodis mors testamentum & funeratio.

Herodio & Rufinus Cap. 10. Herodis testamentum mutatum.

DEINDE mutata voluntate mutauit etiam testamentum. Antipatrum enim quem prioribus tabulis regni successorem destinauerat, Galilæam simul ac Perea tetrarcham constituit. regnum verò Archelao largitus, Trachon-

Trachoniticam, Gauloniticam, Bataneam, & Paneada regiones tetrarchia nomine assignavit Philippo filio, germano fratri Archelai. Jamniam autem, Azotum & Phasaelida Saloma sorori suae attribuit, & argenti signati quingenta millia. habita est & caterorum cognatorum ratio, abundeque prospectum singulis leganda pecunia & redditibus annuis. Casari quoque legavit argenti signati centies centena millia, praeterque vasa tam aurea quam argentea, magnumque vestis preciosa numerum. Julia autem Caesaris uxori, & quibusdam amicis quingentes centena millia. His ita ordinatis quinta die postquam Antipatrum filium occidit, vita defunctus est, post detrusum regno Antigonom anno trigesimo quarto, ex quo autem à Romanis Rex declaratus est, anno trigesimo septimo, vir in omnes ex aquo servus, ira servus, iuris dominus: fortuna autem propitia usus, si quis alius ex privatis enim natus regnum assecutus est, & innumere circumdatus periculis semper evasit feliciter, vixitque longissimo tempore. quantum autem ad domesticos & filios attinet, hic quoque felix fuit sua sententia, oppressis inimicis & aduersarijs, sed infelicissimis meo iudicio. Caterum Salome & Alexas priusquam Regis mors innotesceret, in circo clausos domum suam quaque dimiserunt, dicentes ipsum ita iubere, ut in agros digressi curarent suamet ipsorum negocia: atque hoc pacto magno beneficio uniuersam gentem sibi deuinxerunt. Iudicata deinde Regis morte, congregataque in Hierichuntinum amphitheatrum omni militia primum legerunt literas eius scriptas ad milites, in quibus gratias eis agebat pro fide ac beneuolentia, rogabatque ut eandem seruariet & Archelao filio, quem regni successorem sibi substitueret. Deinde Ptolemaeus, cui anulus Regis signatorius creditus fuerat, testamentum perlegit, quod non aliis ratum habendum esset, quam accedente consensu Caesaris: moxque acclamatum est Regi Archelao, & milites cateruatim una cum suis ducibus pollicebantur eandem quam patri haecenus praestitissent fidem atque operam, latis ominationibus Deum illi fautorem comprecantes. Post hac funus parabatur Regi, Archelao curante ut exsequia patri fierent quam splendidissima, & omnem ornatum proferente ut in pompa comitaretur mortuum. Ferebatur autem in lectica aurea, distincta varijs gemmis preciosis, & instrata purpura: corpus quoque amictum erat purpura, imposito capiti diademate, & desuper corona aurea, sceproque in manu dextera lecticam stipabant filij & cognatorum numerus. Hos sequebantur milites distributi per nationum genera: primum satellites, deinde Thraces, post hos Germani, & deinceps Galli, omnes instructi velut ad praelium: reliqua deinde exercitus multitudo armata sub suis ducibus ac centurionibus. hos sequebantur quingenti famuli, ferentes aromata. ea pompa processit Herodium usque, per octo stadia, ubi quemadmodum ante mandauerat sepultus est. Et Herodes quidem sic defunctus est. Archelaus autem per septem dies iuxta patriam legem luctu parentis celebrato, & in fine luctus funebri epulo multitudini prabito, in templum ascendit: & quacumque transiret excipiebatur gratulationibus ac faustis acclamationibus. Tum consensu suggesto sublimis in aureo solio residens, accipiebat letus gratulatrices voces fauoris indices, & ipse vicissim omni comitate respondebat multitudini, agebatque grates quod obliui patris sui duricia, nihilo deterius erga ipsum affecti essent, pollicebaturque parè pro eorum studijs gratiam: adhuc tamen abstinere se à Regis nomine, quod ab autoritate & assensu Caesaris pendeat, penes quem sit testamenti à patre scripti confirmatio.

An. mudi 3963
A nato Christo 1.

Cæsari & Iuliz Cæsaris uxori ab Herode legatum.

Herodes moritur.

Herodes variâ fortuna usus.

Salome & Alexas in circo clausos suos domum dimittant.

Hedio & Ruffinus Cap. 11.
Herodis ad milites gratiarum actio, & testamentum lectum.

Archelao Regi acclamatur.
Alijs Cap. 12.

Herodis cadaver magna pompa Herodium defertur.

Germani & Galli sub Herode stipendia ferunt.

Archelaus epulum multitudini prabet.

An. mūdi 3963
 A nato Chri-
 sto 1.
 Archelaus si à Cæsa-
 re in imperio con-
 stabilius esset, curæ
 sibi fore ut beneuo-
 lentia omnium vi-
 deatur dignissimus
 pollicetur.

quamobrem ne ab exercitu quidem apud Hierichuntē, ultro offerente ambitio-
 sum diadematis honorē se accipere voluiss̄, cum nondum constaret de legitimi
 collatoris animo. ceterum quā primū constabiltus esset in imperio, cura sibi
 fore ut beneuolētia omnium videatur dignissimus: daturumq; operā ut per omnia
 patre suo sit illis commodior. Illi vero, sicut vulgus solet, rati primis diebus ape-
 riri mentem huiusmodi potestates ineuntū, quo mansuetius & officiosus eos al-
 loquebatur Archelaus, eō maioribus eum ferebant laudibus, poscebantq; sibi ab
 illo beneficia: quidam ut leuius annuum tributum penderēt: alij solutos dimitti
 quos Herodes non paucos vixerat, & in his plerosq; diu in carcere detinuerat:
 nonnulli veEtigalium immunitatē, quibus grauabatur forū rerum venalium,
 magnis flagitabant vociferationibus. Horum nihil ille negabat, hoc agens, ut
 conciliaret sibi multitudinis animos, non leue in eo momentum rerum suarum
 situm existimans. postremo re diuina peracta conuiuium cum amicis inijt.

CAP. XI.

Populus seditionem mouet contra Archelaum.

Hedio & Ruffinus
 Cap. 12. al. 13.
 Matthiam seditionis
 & socios quos He-
 rodes affecerat sup-
 plicio desent: Hero-
 di caros in vindictā
 ab Archelao depo-
 scunt, & Pontifici sa-
 cerdotium abrogari
 postulant.

An. mūdi 3964
 A nato Chri-
 sto 2.

NTEREA Iudeorum quidam nouarum rerum cupidi per con-
 uenticula deslebant Matthiam & socios quos Herodes affece-
 rat supplicio. Hi quoniam metu coerciti non ausi fuerant luctu
 honorare aquila aurea violatores recens neci traditos, tūc cum
 clamoribus & eiulatu in defunctum Regem iactabāt conuicia,
 quasi in mortuorum solatium: congregatiq; in vnum, in vindictam eorum ab
 Archelao deposcebant ad pœnā quosdam ex his qui cari Herodi fuerant, & ante
 omnia postulabant sacerdotium abrogari creato ab illo Pontifici, & subrogari
 hoc honore digniorem alium. Archelaus autem licet importunitatem eorum in-
 dignē ferret, compescere tamen placidē conabatur, quod pararet profectionem
 ad Cæsarem, ut sententiam Cæsaris cognosceret. Itaq; misso ad eos magistro mi-
 litum, per eum hortatus est, ut omisso vindictæ studio, considerarent legibus pœ-
 nas dedisse quorum molestē ferrent interitum: ad hac postulata eorum non care-
 re iniuria, & tempus hoc alia consilia poscere, opusq; esse cōcordia, donec ad ipsos
 reuenteretur confirmatus Rex assensu Cæsaris. tum demum dispiciendum super
 his rebus, & statuendum de communi sententia: interim quiescerent, ne seditio-
 nis crimen incurrerent. Hec mandata exponenti reclamatum est strenuē, peri-
 culum intentantibus quicunq; conaretur verbis eos ad saniolem mentem redu-
 cere: quod plus sua voluntati tribuerent, quā auctoritati presidentium: & in-
 dignum ducerent si amicorum, quos viuo Herode amiserant, ne mortuo quidem
 illo impetraretur ultio. adeo enim concitati erant, ut id tantum ius & fas puta-
 rent, quod ipsis voluptatem allaturum videbatur, ne sui quidem periculi me-
 mores, dum inimicos ladere cupiunt: & cum multi ad eos à Rege mitterentur,
 qui partim ipsius nomine, partim ex sua persona verbis sedarent turbidos, nemi-
 nem audire sustinebant, sed ad maiorem iram accendebantur, ausuri aliquid si
 maior accessisset numerus. Cumq; festum instaret, quo patrium Judais est ve-
 sci non fermentatis panibus (Pascha vocant, monumentum veteris ex Egy-
 pto effugij, quo summa alacritate maiorem solito populus maēt at victimarum
 numerum, & infinita turba, nonnulliq; etiā extra regionis terminos habitantes
 confluunt religionis gratia) seditiosi deploratores legis doctorū Iuda ac Matthia
 conglobati in templo permanebant, non deficiente victu, quem illos non pudebat
 mendicatio

Seditio in Paschatis
 festo.

mendicato querere. Tum Archelaus veritus ne ad grauius aliquid eorum insolentia procederet, mittit tribunum cum cohorte qui compefcerent homines, priusquam cetera turba huius furoris inficeretur contagio. Et si quorum emineret inconcienda seditione ferocia, illos ut ad se adducerent. In hos turbatores illi clamoribus et hortatibus plebem exasperauerunt, et ferientes saxis plerosque occiderunt: tribunus cum paucis effugerunt sauci, quo perpetrato rursum sacris operati sunt. Archelaus porro de rerum summa periclitari sibi visus est, ni plebis impetum illum retunderet. itaque totum exercitum in eos immittit, simulque equites, qui et aduenas prohiberent occupantibus templum succurrere, et quotquot ex eis peditum vim euassissent, iam in tuto se existimantes ferro exciperent. ab his equitibus ad tria millia virorum caesa sunt, reliqui fuga se in proximos montes receperunt. Archelaus autem per praconem edixit, ut omnes in sua discederent. illi metu grauioris mali festiuitate relicta abierunt, quamuis audaces et sine disciplina homines. Tum Archelaus ad mare descendit una cum matre sua, ducens secum Nicolaum et Ptolemaum multosque ex amicis alios, et familia et regno commissis Philippi fratris sui fidei. Simul etiam profecta est Salome Herodis soror, ducens secum suam progeniem. alij quoque, ex cognatis sequebantur multi, quasi collaboraturi pro paranda regia dignitate Archelao, re autem vera obnixuri ei potius, et praecipue perpetratum in templo facinus incusaturi. Cum hoc comitatu eunti occurrit apud Casaream Sabinus procurator Caesaris in Syria, in Iudaeam properans ad asseruandam Herodis pecuniam, quem Varus commodum interueniens retinuit: aderat enim ab Archelao accersitus per Ptolemaum. ita ille in praesidiis gratiam neque arces occupauit in Iudaea, neque thesauros obsignauit regios, omnia relinquens in potestate Archelai, tantisper donec Caesar de his aliquid statueret: et haec pollicitus mansit Casarea. Sed postquam alter Romam nauigaui, alter versus Antiochiam profectus est, ipse Hierosolyma petijt, et occupauit regiam. accitis deinde praefectis arcium et regis procuratoribus, rationes reposcebat ab eis, et arces sibi committi postulabat. Praefecti tamen non discesserunt a mandatis Archelai, sed omnia seruabant in ipsius aduentum integra, praetextentes ea se seruare Casari. Eodem tempore etiam Antipas Herodis filius Romam nauigat, parandi sibi regni spe, ad quam excitatus erat per Salomen, quasi Archelao praferendus, eo quod prioribus testamenti tabulis successor regni destinatus fuerit, quae validiores deberent esse quam illa scripta posterius. Ducebat autem secum matrem suam, et fratrem Nicolai Ptolemaum, inter amicos olim Herodis praecipuum, et tunc suis fauentem partibus: sed maxime illum ad affectandum regnum mouit frenans orator, vir eloquens, et diu versatus in regis negocijs. quapropter suadentibus quibusdam, ut fratri cederet natu grandiori, et heredi regni scripto in testamenti paterni tabulis, noluit parere huic consilio. qui postquam Romam peruenit, omnes cognati ad eum defecerunt, non tam ipsius amore quam Archelai odio, libertatem maxime cupientes, et degere sub Romano praeside: quod si parum succederet, commodiorem sperantes Antipam quam Archelaum, studebant illius partibus. quin et Sabinus scripsit Casari literas, in quibus accusabatur Archelaus. at ille per Ptolemaum Casari libellum obtulit, continentem ius suum et testamentum patris, simulque rationes pecuniarum Herodis obsignatas cum ipso anulo, atque ita euentum expectabat. qui perlectis his omnibus. Variisque ac Sabini literis, tum quantum pecuniarum esset ac annuo-

An. mundi 3964
A nato Christo 2.

Tria millia Iudaeorum caesa.

Archelaus Romam proficiscitur, multaque eidem obnixuri eum comitantur.

Hedio & Ruffinus Cap. 13. al. 14. Sabinus Herodis pecuniam & regiam occupaturus Hierosolyma peruenit.

Antipas Herodis filius parandi sibi regni spe Romam nauigat.

An. mūdi 3964
 A nato Chri-
 sto 2.

Antipater Salomes
 filius apud Augu-
 stum Cæsarem Ar-
 chelaum accusat.

ram redituum, præterea qua Antipas sibi regnum vindicans scripserat, ami-
 cos in consilium aduocat, & in his Caium Agrippa & Iulia filia sua filium, iam
 à se adoptatum, primum ei locū in consistorio tribuens: moxq; potestatem facit
 dicere volentibus de præsentis negotio. Ibi tum primus exoritur Antipater Sa-
 lomes filius, vir facundissimus & insensissimus Archelao, dicens eum per ludi-
 brium nunc de regno agere, cuius potestatem iam dudum inuasisset, non expectato
 assensu Cæsaris, dum festo die tam multos interimeret: qui etiamsi essent hanc
 pœnam promeriti, eius tamen exigenda ius seruandum fuisse potestati legitima,
 non ipsi usurpandum, siue Regi cum iniuria Cæsaris, cuius contempsisset suffragi-
 um, siue priuato, quod esset peius etiam. quare immerito nunc eum ab ipso hunc
 sperare calculum, quem iam quantum in se fuit, ferendi eius iure priuauerit. Ad
 hac obijciebat ei mutatos autoritate propria quosdam duces militia: quodq; se-
 disset in regio solio, & tanquam Rex ad quasdam causas determinasset, annu-
 issetq; postulatis populi, deniq; nihil non fecisset quod per Cæsarem confirmatus
 posset facere. ab illo quoq; dimissos, aiebat, eos, qui in circo inclusi fuerant: mul-
 taq; afferebat alia, partim vera, partim verisimilia propter iuuenilem ambitio-
 nem hominis recens euecti ad tantum potestatis fastigium. præterea neglectum
 patris luctum, & commestationes in sequenti mox post eius obitū nocte celebra-
 tas: qua indignitate motum ad seditionem populum, videntem pro tantis bene-
 ficis mortuo patri talem ab eo referri gratiam, ut interdum tanquam personatus
 lacrymas fingeret, per singulas autem noctes delicijs frueretur regijs. qui cum
 tam prauo ingenio sit præditus, nihilo gratiorem fore erga Cæsarem, si ab eo re-
 gnum acceperit, quam hæctenus fuisset erga parentem amantissimum. Cantu
 enim se oblectare & choreis tanquam in morte inimici non patris, haudqua-
 quam abesse ab immani scelere. nunc venire ad Cæsarem ut annutu eius re-
 gnum accipiat, cum iam antè non aliter se gessisset, quam si constabilis Rex fu-
 isset autoritate ipsius. maxime autem exaggerabatur in sacro loco perpetrata
 cades impia, idq; die festo, quando tam hospites quam indigena victimarum mo-
 re mactati sint, & fanum refertum cadaueribus, non ab externo quoquam, sed
 ab eo qui legitimam Regis appellationem prætexeret, quo facilius tyrannicum suum
 ingenium expleret exercendis passim in omnes iniurijs. Quare ne per somnum
 quidem unquam patrem, dum sanus esset, de hoc sibi post obitum substituendo
 Principe cogitasse, ut cuius mores haberet cognitos: immò in potioribus tabulis
 eius aduersarium successorem destinatum Antipam. hunc enim à patre ad re-
 gnum vocatū non animo ante corpus præmortuo, sed integris etiam tum & ra-
 tionis & corporis viribus. Immo etiamsi iam tum tale de Archelao fuisset patris
 iudiciū, quale in posteriorib. tabulis, ipsum tamē iam satis declarasse qualis nam
 Rex futurus sit, qui autoritatem Cæsaris in confirmando regno contempserit,
 & priuatus adhuc ciues in templo iugulare non dubitauerit. His dictis Anti-
 pater, & ad faciendam verbis suis fidem plurimis ex ipsius cognatione testibus
 adhibitis, finem orationi imposuit. Tum Nicolaus contra afferebat pro Arche-
 lao cadem illam circa commissam ipsorum improbitati imputandam, qui non
 prius à tumultuando destiterint, quam ille coactus sit eos vi compefcere: hoc
 magis culpabiles, quòd non solum maliciam suam exercuissent, verum alijs
 etiam necessitatem fecissent audendi tale facinus. Insolentia enim eorum in spe-
 ciem quidem infestatum Archelaum, sed reuera contumaciam hanc ad ipsius
 Cæsaris

Archelaum Nicola-
 us excusat.

Cæsaris pertinuisse iniuriam. missos enim ab eo qui tumultuantes sedarent, facto ab ipsis impetu contra ius & fas necatos, nulla festi reuerentia: quibus atrocitati non pudere Antipatrum, sine aequitatis respectu, dum modo odio, quo prosequatur Archelaum, morem gereret. eorum igitur esse culpam, qui priores iniuria non abstinnerint, & aliorum arma ad defensionem sumpta in se proruerint. Cætera quoque, de quibus Archelaum accusauerant, in eos ipsos accusatores referebat, dicens, nihil horum, nisi ex illorum sententia gestum, nec ea tam iniusta esse, quam ipsi videri velint, dum per hoc aliquid Archelao noceat. Tantam illis inesse cupidinem ladendi cognatum hominem cum de patre bene meritum, tum ipsos omnibus semper persecutum officijs. Testamentum certè à Rege mentis compote esse scriptum, & posteriores semper potiores esse tabulas, has verò tanto magis, quòd Cæsari rerum domino auctoritatem confirmandi relinquunt. Nec Cæsarem iniquitatem istorum imitaturum, qui cum maximis ab Herode viuo affecti sint beneficijs, nunc extremam eius voluntatem violare conentur: quin potius viri amici ac socij, & omnia fidei suæ permittentis, testamentum ratum habiturum. multum enim interesse debere inter horum maliciam, & Cæsaris virtutem atque fidem toti orbi cognitam. quapropter non iudicaturum parum sana mentis decretum eius, qui probo filio successionem reliquerit, & insuper ad ipsius fidem confugerit: quandoquidem verisimile non sit in deligendo successore errasse, qui tam prudenter sententia Cæsaris subiecisset omnia. In hunc modum Nicolaus quoque dicendi finem fecit. Tum Cæsar Archelaum ad genua sibi accidentem erexit humanissimè, dignum esse regno pronuncians: pra se ferens nihil se facturum, nisi testamento praescriptum & Archelao ipsi commodum: vidensq; hac promissione confirmatum in spe iuuenem, nihil tum amplius super ea statuit: & dimisso concilio, solus secum dispiciebat, vni ne regnum ratum faceret, an commune sineret Herodis generi, praesertim cum omnes eius ope indigeant.

An. mudi 3964. Ante Christum natum 2.

Cæsar Archelaum regno dignum pronunciat.

Hedio & Ruffinus Cap. 14.

CAP. XII.

Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius punijt.

ED priusquam quicquam certi de hac re determinatum sit, Marthace Archelai mater morbo vitam finiit, & à Varo Syria præside venerunt literæ defectionem Iudæorum significantes. Nam discessum inde Archelai secuti sunt magni in ea gente tumultus: ad quos compescendos cum Varus venisset, autoribus eius motus affectis supplicio, & maxima ex parte seditione compressa, reuertens Antiochiam legionem unam reliquit Hierosolymis, ut Iudæis nouandarum rerum facultatem præriperet. nec tamen quicquam hac ratione profecit: quamprimum enim Varus abiit, Sabinus Cæsaris procurator ibi subsistens vexabat Iudæos, fretus relictis illic copijs, & parem se iam putans populo. nam armatis multis satellitibus, contra Iudæos his utebatur, molestans eos & ad defectionem irritans: ut qui & arces occupare conaretur, & violentas pecuniæ Regia scrutationes faceret, privati lucri & præda cupidine. Igitur instante pentecoste, sicut nos vocamus celebritatem quandam patriam, confluxerunt undique multa millia non solum religionis gratia, verum etiã indignè ferentes Sabini intemperias, nec tantum ex Iudæa grauius offensa, sed è Galilæa quoq; ac Idumæa, tum

Marthace Archelai mater moritur.

Varus seditiones Hierosolymis cõpescit.

Aliàs cap. 15.

Sabini, auaritia Hierosolymis ingentem seditionem in festo Pentecostes concitat.

à Hie.

An. mudi 3964.
A nato Christo 2.

à Hierichunte & trans Jordanem sitis oppidis, omnes cupientes pœnas à Sabino expetere. partitiq; trifariam hoc modo castra faciunt: pars una circum occupat, reliquarum duarum altera templum à septentrionali & orientali regione circumfudet: ob occidentali altera, quâ sita erat domus Regia. Ita inclusos undiq; Romanos oppugnare etiam parabant. Tum Sabinus territus audacia hominum, quibus decretum esset, aut mori, aut vincere, statim ad Varum misit literas, hortans ut properet, relictamq; legionem presentis periculo eripiat, alioqui breui contrucidandam. ipse cõscensa castelli turre celsissima, qua in honorem Herodis fratris à Parthis extincti Phasaelus appellabatur, manu Romanis innuebat, ut in Iudæos eruptionem facerent: & cum ne amicis quidem se auderet committere, postulabat, ut alij propter eius auariciam mortis periculo se obijcerent, qui postquam progredi ausi sunt, conflictus fuit acerrimus. & quamuis strenuè milites rem gererent, non tamen frangebantur Iudæorum animi, licet multis cadentibus: sed circumducta suorum parte ascenderunt porticus qua erant in extremo templi ambitu: unde in aduersarios pugnantes vel manu mittebant, vel fundis intorquebant lapides, non tantum adiutores suorum, sed spectatores etiã totius prælij. quin & sagittarij è superiore loco impetebant expositos ictibus, nec valentes contra missilibus ad se pertingere, eoq; facilius vincebant. atque hac pugna conditio diu durauit. deinde Romani indignitate rei moti, ignem clam subiiciunt porticibus: qui multis accendentibus & fomenta aggerentibus breui ad tectum emicuit: eius materies quod esset pice ac cera ob inaurationem peruncta, facile correpta est incendio, quo lacunaria illa preciosa & magnifica absumpta sunt, & quotquot illuc ascenderant improviso perierunt exitio. pars enim cum tecto ruente unâ precipitata sunt, pars à circumstantibus telis confixi: nonnulli desperatione salutis & vi mali attoniti, aut in flammis sese dederunt, aut suismet gladijs confecti sunt. quod si aliqui refugientes quâ ascenderant in tutum se recipere volebant, hos omnes Romani contrucidauerunt, quod inermibus nihil prodesset ferocia, ita, ut ne vnus quidem ex his qui tectum ascenderant incolumis euaderet. Tum Romani quâ se incendium remisit alij ab alijs protrusi, penetrauerunt ad sacra pecunia conditorium, cuius bona pars furto militum disperijt, ad Sabinum autem pro palam quadringenta talenta ex ea prada relata sunt. Iudæi verò duplici calamitate affecti sunt, desideratis in ea pugna carorum amicorum plurimis, & insuper spoliato sacrario. factò tamen globo è pugnacissimis circumdederunt Regiam, incensuros se eam & omnes intus occisuros minitantes, nisi quamprimum discederent: quod si mox abirent, impunitatem Sabino unâ cum suis pollicentes: pro quibus etiam aulicorum maxima pars stabat. Rufus quoq; & Gratus, qui sub se habebant tria millia bellicosissimorum & strenuissimorum virorum ex Herodis exercitu, in partes Romanorum se transtulerunt: simulq; equitatus qui Ruso duci parebat, non mediocris sanè ad rem Romanam accessio. Interim Iudæi nihilo segnius instabant oppugnationi, muros suffodientes cuniculis, & aduersarios hortantes, ut abirent, ne ve diutius vindicantibus se in libertatem à maioribus acceptam obsisterent. At Sabinus libenter quidem inde abduxisset milites, sed fidem promissis habere non poterat, propter ea quæ perpetrauerat, nimiam etiam equitatem hostium suspectam habebat, & expectabat à Varo subsidium. In hoc rerum statu etiam alibi per Iudæam diuersis in locis innumeri tumultus exoriebantur, ut quemq; aut lucri, aut vindictæ concitabat

Iudæorum cum Romanis acerrimus conflictus circa templi.

Iudæi permulti in lacunarijs percunt.

Sacra pecunie bona pars militum furto disperit.

Regia ab Iudæis obfessa.

Rufus & Gratus Herodis exercitus præfetti in Romanorum partes se transferunt.

Fedus & Ruffinus Cap. 15. Tumultus in Iudæa varij.

concitabat cupiditas. Duo enim virorum millia, qui aliquando sub Herode meruerant, tunc verò dimissi domi agebant, in unum collecti bello impetebant regios, resistentes sibi ductu nepotis Herodis Achiabi: qui nusquã equo loco eos sustinere ausus, ut veteranos & bellandi peritissimos, tuebatur se & sua quãtũ poterat asperitatibus accessu difficilibus. Quin & Iudas Ezechie latronũ ductoris olim per Herodem magno labore expugnati filius, apud Sephorim urbem Galilæe collecta circa se hominum desperatorum manu incurabat Regis ditionem: & potitus eius armamentario, armatisq; inde suis ad unum omnibus pecuniam quoq; Regiã in illis locis occupavit: iamq; formidandus accolis spoliabat in quocunque incideret, aspirans ad regnum, affectansq; hoc fastigium non bonis artibus quarum imperitus erat, sed nocendi licentia. Dum ita ubiq; turbatur, etiã Simon Herodis Regis servus, vir alioqui & forma & statura & robore egregius in primis habitus, ausus est diadema sumere: stipatusq; numerosis copijs, & Rex consalutatus ab insana multitudine, placebat sibi præ quovis alio, auspiciatus potestatem diripienda ac incendenda Hierichuntina Regia: passimq; crematis alijs Regis palatijs, & prada concessa sua factionis hominibus, maiora etiam ausurus videbatur, ni maturè occursum fuisset. nam Gratus regionum militũ dux, tum Romanorum partes fouens, suas copias contra Simonem duxit: ubi post acerrimum conflictum transamnani homines incompoti, & ferociter magis quàm peritè pugnantes deleti sunt: ipsum Simonem per angustas quasdam fauces fugientem Gratus assecutus obtruncavit. Apud Amatha quoque Jordani flumini apposita palatium Regium incensum est à quadam hominum colluie, qualis & circa Simonem fuerat. Tantus tum furor per totam gentem grassabatur, eò quòd proprium Regem non haberet, qui multitudinem bonis rationibus contineret in officio: qui verò externi ad castigandos seditiosos venerant, malum potius exacerbarent, graues superbia simul & auaritia. Quandoquidem & Athronges, vir nec maioribus claris prognatus, nec virtute aut opibus subnixus, sed pastor hætenus obscurissimus, vasto tantum corpore & manuum robore insignis, attentavit dignitatem Regiam, paratus anima periculo depacisci nocendi licentiam. huic erant quatuor fratres, & ipsi grandi statura & manu prompti ad quoduis arduum facinus, instrumentum, ut ipsis videbatur, idoneum ad occupandam tyrannidem, quòd eorum quisque ductaret cohortem militum. magna enim ad eos turba confluxerat, quam in fratres quasi legatos distributã obire iubebat prælia: ipse diademate ornatus consultabat de rebus agendis, quarum penes se seruabat arbitrium: duravitq; diu potestas huius, & non inanis Regis appellatio, dum quicquid collibuisse exsequitur, maxime in Romanos cadibus fauens & milites Regios, utrisque ex equo insensus: his propter licentiam qua sub Herode usi fuerant, Romanis propter recentem iniuriam. Id odium indies magis exasperabatur, imminebantq; ubique omnibus, vel lucri cupidine, vel in consuetudinem iam versa occidendi libidine. Circa Emauntem etiam Romanam cohortem frumenta & arma in exercitum portantem insidijs exceperunt: ductoremq; eius Arium centurionem cum quadraginta fortissimis peditibus telis confixerunt: reliquos nihilo meliora iam expectãtes superueniens cum Regio milite Gratus seruavit, relictis casorũ cadaueribus. In hunc modũ longo tempore prælia per occasionem conferentes, & Romanos non leuibus affecerunt incommodis, & suam gentem maioribus etiam inuoluerunt calami-

An. mudi 3965.

A nato Christo 3.

Duo millia Herodis militum bello regios impetunt.

Iudas Ezechie latronũ ductoris filius.

Simon Herodis feruus.

Grati cum Simone conflictus.

Simon obtruncatur.

Iudæi in seditionibus quasi furiosi.

Athronges vir corpore & manuum robore insignis dignitatem regiam attentat.

An. mudi 3965. calamitatibus. tandem et ipsi capti sunt, unus à Grato pugna victus, alter à Ptolemao. maximo natu deinde in Archelai potestatem redacto, ultimus qui supererat fratris casu territus, et nullam videns salutis spem reliquam, quod eius copia exhausta essent vel morbo vel continuis laboribus, accepta fide et iurando ipse quoque Archelao se dedit. sed id aliquanto post factum est. Tunc verò Judaea plena erat atrocitatis, et, ut quisque, seditiosorum coeetus conue- rat, passim Reges creabantur in Reipublica perniciem, quod minima eius mali pars rediret ad Romanos: ipsi verò inter se diuturnis consistarentur cadibus. Caterum Varus cognito ex Sabini literis periculo, timens tertiam legionem, assum- ptis duabus reliquis, (nam tres in uniuersum erant in Syria) et quatuor tur- mis equitum, auxiliisque Regum ac tetrarcharum properabat in Iudaeam ut ob- sessis succurreret, iussis qui prae mittebantur conuenire Ptolemaidem. Berytio- rum etiam urbem praetereundo, mille quingentos auxiliares ab eis accepit. A- retas quoque Petraeus, amicus Romanis factus propter Herodis inimicitias non paruam manum misit tam peditum quam equitum. postquam autem apud Pto- lemaida in unum conuenit totus exercitus, partem eius filio et amicorum uni tradidit ducendam contra Galilaeos eius urbis agro finitimos. qui regionem eo- rum ingressus, profligatis quotquot ausi sunt cum armis occurrere, Sephorim cepit: et venditis sub hasta incolis, urbem absumpsit incendio. Ipse Varus ver- sus Samariam progressus cum exercitu, à ciuitate quidem abstinuit, quam scie- bat immunem à seditiosorum contagio: castra autem posuit in quodam vico, qui erat Ptolemai possessio, Arus nomine. eum Arabes incenderunt, propter Herodem amicis quoque eius infensi. inde progressi Sampho alium vicum idem Arabes diripiunt, moxque incendunt quamuis munitissimum. quin toto illo itinere nihil eos effugit, omnia miscentes flammis ac cadibus. Nam et Emmaus cremata est Vari iussu, in vindictam caesorum ibi militum, deserta tamen ab ha- bitatoribus. Inde cum appropinquarent Hierosolymis, Iudaei qui legionem ab ea parte obsidebant, ad primum uenientis exercitus conspectum territi dissi- perunt, oppugnatione, quam inspectabant, relicta. Hierosolymitani autem Iudaei gra- uiter à Varo increpiti, excusationem afferebant, populum quidem propter fe- stum confluisse, bellum verò non ex sua sententia sed ex conuenarum audacia susceptum: et se adeò non oppugnasse Romanos, ut potius unam cum illis oppugnati fuerint. et iam ante obuiam ei processerant, Iosephus Herodis Regis nepos, Gra- tusque ac Rufus cum suis militibus, et Romani qui obsidionem tulerant. Sabinus enim in eius conspectum non venit, sed subducens se clam ex urbe, ad mare pro- fectus est. Tum Varus dimissa per totam regionem parte exercitus, perquirebat defectionis autores: et indicio repertos, alios ut fontes punijt, nonnullos dimisit incolumes: actique sunt in cruces ea de causa circiter duo millia. Post hac ablegato exercitu cuius non erat usus amplius, qui contra eius voluntatem lucri studio multa maleficia patrauerat, ipse audito decem millia Iudaeorum in unum con- fluxisse, properauit ut eos deprehenderet. illi non ausi manus conferere, defectionem fecerunt arbitrato Achibi. Varus autem data seditiosorum vulgo defe- ctionis uenia, duces eorum misit ad Caesarem. Ille ceteris ignouit, in solos aliquot Regis Herodis necessarios animaduertit, quod nec cognationis nec iusticiare- spectu à nefarijs armis abstinerint. Itaque Varus rebus compositis, et relicta Hierosolymis eadem legione in praesidio, reuersus est Antiochiam. Archelao autem

Hedio & Rufinus
C. 2. 16.
Varus Sabino suc-
currit.

Sephoriscapta eiusque
incolae sub hasta ven-
diti.

Arus ab Arabibus in-
census.

Sampho & Emmaus
cremata.

Varus Hierosolyma
peruenit, ac legionem
obsidem liberat.

In defectionis auto-
res animaduertitur.

autem Romæ aliud negocium exhibitum est tali de causa. Venit eò Vari permis-
 su Judaorum legatio, postulans, ut eis liceat suis legibus viuere: erantq; legati
 quinquaginta, quibus aderant Iudaorum urbem incolentium plus quam octo
 millia. cumq; Cæsar conuocasset in adem Apollinis magno sumptu à se exstructâ
 conciliū amicorum & primariorū ciuium, venerunt eò & legati, prosequente
 Iudaorum turba, & Archelaus cum amicorū comitatu. cognati autem Regis,
 neq; ab Archelao stabant propter ipsius odium, & tamen legatis suffragari gra-
 uabantur, quòd puderet eos corâ Cæsare aduersari homini tam propinqua con-
 iuncto necessitudine. Aderat & Philippus è Syria Vari hortatu ueniens, ea po-
 tissimum de causa, ut fr atris aduocatum ageret, cui Varus benè cupiebat: de-
 inde nonnihil sperans, si impetrarent Iudæi potestatem viuendi suis legibus, fore
 ut, diuiso in Herodis progeniem regno, ad ipsum quoq; rediret pars aliqua. Da-
 ta igitur Iudaorum legatis dicendi copia, postulantes non esse ulterius sub Regi-
 bus, ab accusanda Herodis iniquitate orsi sunt. Regem illum fuisse nomine te-
 nus, alioquin omnibus omnium tyrannorum artibus usum ad subiectæ gentis
 perniciem, nec his contentum quasdam nouas ex suo commentum esse ingenio.
 Nec opus esse commemorari quàm multis vitam ademisset, cum longè deterior
 fuerit conditio superstitiū, quos nò modo perpetua truculentia & asperitate ter-
 ruerit, sed bonis etiam eorum rapaces manus non abstinuerit. itaq; vicinas ur-
 bes ab exteris habitatas illum ornamentis excoluisse, quò magis in suo regno sitas
 exhauriret exactiõibus: adegisseq; gentem suam ad extremam paupertatem,
 quam cum primis florentem acceperit, dum nobiles ex causis parum probabili-
 bus damnatos capitis insuper bonis spoliat, aut facta viuendi gratia, nudat eos
 possessionibus. deinde cum annua tributa imposta sint per singulos, seorsum ta-
 men placandam fuisse auiditatem amicorum eius & aulicorum, atq; etiam ser-
 uorum, qui huiusmodi exigendis præessent, ut hoc pacto iniuriosam vexationem
 redimerent. Silentio enim prætereundas constuprationes virginum, & per con-
 tumeliam ereptam matronis pudicitiam: quandoquidem hac patientibus maxi-
 mum sit solatium, si à quàm paucissimis sciatur suum dedecus. in summa non
 aliter præfuisse Herodem, quàm si sauisima bestia in eos commissum fuisset im-
 perium. Itaque cum multis olim ea gens oppressa sit cladibus, nullum tamen
 exstare in rerum monumentis exemplum, cum quo conferri possit præsens per
 Herodem illata calamitas. Quapropter meritò ab eis Archelaum promptis
 studijs Regem consalutatam, quòd ita putarent fieri non posse, quin quicumque
 tandem Herodi succederet, moderatius multò tractaret subditos: & in eius gra-
 tiam patrem honoratum luctu publico, libenter gratificaturis & in cæteris ad
 conciliandam sibi eius beneuolentiam. At illum, quasi timeret ne non videre-
 tur germana parentis sui soboles, sine dilatione declarasse popularibus quid de se
 sentiendum sit, idq; priusquam confirmatus esset in potentia, cum totum nego-
 cium etiam tum penderet ex arbitrio Cæsaris: editūq; mox subditis futura vir-
 tutis ac modestiæ & equitatis specimen, dum tria millia sua tribus ciuium Deo
 in ipso templo pro uictimis ingulat. An non igitur omnes iustissimo illum prose-
 qui odio, qui post tam crudele facinus, adhuc seditionis reos se conetur perage-
 re, & ius regni sibi vindicet? Postremò summa postulatorum hac fuit, ut muta-
 ta reipub. forma, posthac sine Regibus agerent, & contributi prouinciæ Syria,
 Romanis paterent potestatibus. Sic enim fore perspicuum, utrum seditionibus

An. mūdi 3966.
 A nato Chri-
 sto 4.
 Hedio & Ruffinus
 Cap. 17.
 Alias cap. 16.
 Iudæorum Legatio
 Romæ.
 Archelaus & Iudæo-
 rum Legati corâ Cæ-
 sare comparent.

Philippus Herodis
 filius.

Iudæorū Legati He-
 rodis & Archelai ac-
 culant iniquitatem.

An. mudi 3966.
A nato Chri-
sto 4:
Nicolaus Herodem
& Archelaum execu-
fat.

delectentur & rerum nouationibus, an obedire sciant praesidibus legitimis. His peroratis a legatis Iudaorum, Nicolaus utriq; patrocinatus est, dicens Herodem quidem, quoad vixerit, nunquam fuisse accusatum, nec esse aequum eos qui, si iustam uiuentis accusationem attulissent, castigationem eius sperare poterat, nunc defuncti manes criminibus lacessere. Qua vero obijciantur Archelao, ipsorum imputanda esse violenta contumacia: qui cum affectassent res concessas legibus, & pacatores ferro ac saxis aggressi essent, nunc vitio verterent eisdem rationibus se esse cohibitos. Versa deinde in accusatores criminatione, aiebat eos libenter agitari seditionibus, quod nesciant parere legibus, esseq; gentem omnium peruicacissimam. Hac Nicolaus.

CAP. XIII.

Caesar Herodis testamentum confirmat.

Archelaum Caesar eth-
narcham constituit,
regniq; dimidium in
duos Herodis filios
Philippum & Anti-
pam partitur.

ESAR vero his auditis, dimisit concilium. Paucis deinde post diebus Archelaum non Regem declarat, sed, dimidia parte ditionis qua Herodis fuerat ei concessa, ethnarcham eum constituit, regnum quoque pollicitus, quamprimum ille se tali honore dignum redderet. Alterum dimidium partitus est in alios duos Herodis filios, Philippum, & Antipam eum qui cum Archelao de toto regno contenderat. Huic transamnana regio cessit cum Galilaea, & cc. talenta annua. Batanaa vero cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quadam Zenodori (ut vocant) domus obtigit Philippo, & centum talenta annui redditus, Archelao vero Iudaea & Idumaea praterq; has Samaria, cui ex autoritate Caesaris tributorum quarta pars remissa est, eo quod cateris tumultuantibus soli quieti manserant in officio. in eius ditione comprehendebantur vrbes, Stratonis turris, Sebaste, Joppe, Hierosolyma. nam Gazam, Gadera & Hippon graecanici instituti vrbes Caesar ob id separatas a regni terminis Syria contribuit. DC. autem talenta quotannis redibant e sua ditione ad Archelaum. atque hoc fuit Herodis filiorum patrimonium. Salome autem prater legatas a fratre vrbes Jamniam, Azotum & Phasaelida, argentiq; signati quingenta millia, Caesar largitus est in Ascalone palatium: percipiebatq; ex subiectis sibi locis sexaginta talenta annua, habitans in ditione Archelai. reddita sunt etiam cateris Regis cognatis legata, ita ut testamento cauerat. Dua deinde eius filia virgines prater relictas sibi a patre, accepere ex Caesaris munificentia ducena quinquagena signati argenti millia, & elocata sunt Pherora filijs. imò totum etiam Regis legatum mille quingentorum talentorum aestimatione cessit ipsius filijs, paucis aliquot vasis sibi retentis, non tam ob precium caris, quam ob amici memoriam.

Salome.

Herodis duae filiae
virgines Pherora
filijs elocatae.

CAP. XIII.

De Pseudalexandro.

Medio & Ruffinus
Cap. 18.
Alias cap. 17.
Pseudalexander.

Is ita ordinatis per Casarem, iuuenis quidam Iudaus genere, educatus Sidone apud quendam Romani ciuis libertum, adoptauit semetipsum in Herodis familiam, per occasionem similitudinis, qua referebat Alexandri ab illo extincti effigiem, attestantibus omnium quotquot utrunq; viderant oculis: atque hac via grassari cepit ad Regium fastigium: itaque ascito tribuli quodam fraudis socio, qui totius Regia reru gnarus, aliquin etiam astutus erat, & natus ad excitandas

das turbas egregias, illius institutione fingebat se Alexandrum illud Herodis filium, morti subtractum cuiusdam beneficio, cui demandatū sit eius interficiendi negocium. suppositis enim necis ipsorum vicarijs, & se ereptum & fratrem Aristobulum. His nugis inflatus, alijs quoq; non desinebat fucum facere: cumq; Cretam appulisset, quot quot Iudæorum venerunt in eius colloquium, omnibus rem persuasit, & auctus ab eis pecunia, traiecit in Melum insulam: ubi magnā pecunia vim quasuit pretextu Regia prosapia. Et iam sperans recepturum se paternum principatum, remuneraturumq; beneficos, Romā properat suis hospitibus deducentibus. cumq; ad nauigasset Puteolos, ibi quoq; a deceptis Iudæis simili favore exceptus est, concurrentibus tanquam ad Regem, qui Herodi vel hospitij iure coniuncti, vel aliquo erant obstricti beneficio. in causa fuit hominum natura rumorum auida, præsertim conciliante forma similitudine. nam etiam illis qui valde familiares Alexandro fuerant, persuasum erat hunc ipsum esse, non alium, idq; alijs non dubitabant asseuerare iureiurando interposito. Quod postquam Romam perlatum est, vniuersa Iudæorum illic agentium multitudo profecta est obviam, tam insperatam salutem ad Dei referentes gratiam, & publico applausu propter maternum genus excipientes hominem lectica gestatum per vias. nihil enim ei ad Regium cultum deerat, suppeditantibus sumptum hospitibus: affluenteq; certatim multitudine, acclamabatur faustis ominationibus, ut fieri solet in re præter spem incolumi. Id ubi allatum est ad Casarem, nolebat fidem habere nuncio, quod sciret Herodem non facile potuisse decipi in re tam seria: nonnihil tamen spe motus, Celadum unum è suis libertis familiariter olim versatum cum adolescentibus illo mittit, iussum ut Alexandrum in conspectum suum adduceret: quod ille fecit, nihilo in dignoscendo alijs sagacior. Non tamen imponi potuit Casari, quod non tanta esset similitudo, ut etiam prudenter considerantes falleret. Pseudalexander enim & manus habebat duratas opere, & corporis illa gratia carebat, qua solet benè natis & educatis cōtingere, quod ipse non vixisset in tantis delicijs. Postquam igitur animaduertit cōspirasse in mendacia præceptorem atque discipulum, & ex composito loquentibus adesse fiduciam, percontabatur quid factum esset simul erepto Aristobulo, aut cur nam ille non venisset, ut unā cum fratre ius tam præclaris natalibus debitum reposceret. Responsum est in Cypro eum mansisse, metu periculorum, quibus mare nauigantes expositi sunt: ut si quid ipsis contigisset durius non omnino Mariammes genus intercideret, sed superesset saltem Aristobulus. Hac illo asseuerante, simulq; concinente autore huius fabule, Casar seducto adolescente: Tibi, inquit, si nō me quoque coneris fallere, merces erit impunitas, quod ad tuam salutem attinet: nunc age dicito quisnam sis, & quis te ad hac audenda impulerit. neq; enim istius ætatis est tam insidiosa malicia. Ibi ille, cum non posset aliud, totum commentum indicat, quibus modis, & à quo sit compositum. Casar autem Pseudalexandrum, ut pollicita seruariet, in remigum ordinem allegit, quod esset valido corpore: doctorem verò eius affecit supplicio. cæterum Melijs abundè magna multa fuit, qua in fictitium Alexandrum frustra impenderant: atq; ita acceptum Pseudalexandri temerarium turpis consecutus est exitus.

An. mūdi 3966.
A nato Christo 4.

Pseudalexander Romam peruenit.

Pseudalexander Casari imponere nō potest.

Pseudalexandri Casar remigū ordinem allegit.

Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.

An. mudi 3973.
A nato Christo II.

Hedio & Rufinus
Cap. 19.
Alias Cap. 18.
Pontificatus Ioazaro
abrogatus transfer-
tur in Eleazarum, ab
hoc in Iesum Saz.

Archelaus condita.

Archelaus in exilium
missus.Archelai visionem
Simon vir Essæus in-
terpretatur.

Glaphytæ somnium.

Æ T E R V M Archelaus iam ethnarcha in Iudæam reuersus, Ioazaro Boethi filio pontificatum abrogat, in simulato quod seditiosis consenserit: eamq; dignitatem in Eleazarum illius fratrem collocat. apud Hierichuntem deinde regiam magnificè reficit, aquarū quibus Neara vicus inundabatur, dimidio deriuato in palmetum recens à se in subiecto campo consitum. nouum etiā vicum conditum à se denominauit Archelaida: & contempto more patrio, Glaphyram Archelai Regis filiam, olim Alexandri fratris sui coniugem, & liberorum ex illo susceptorum matrem, duxit: quamuis Iudæi lege vetentur fratrum uxores ducere. Nec Eleazarus diu sacerdotio potitus est, subrogato in uiuentis locum Iesu Sia filio. Decimo autem principatus Archelai anno primates tam Iudæorum quam Samaritarum non ferentes eius tyrannidem, detulerunt eum ad Casarem, maxime cum scirent eum contra ipsius mandatum fecisse, à quo iussus fuerat ex aquo ac bono præesse subditis. Hoc audito Casar ira commotus accersit procuratorem eius Roma agentem, & ipsum Archelaum nomine: nec dignatus quicquam scribere, Vade, inquit, & quamprimum illum ad nos adducito. qui accelerata nauigatione in Iudæam delatus, reperit eum cum amicis in conuiuio: indicataq; voluntate Casaris, ad profectiorem hortatus est. Mox ubi venit, Casar auditus eius accusatoribus & ipsius defensione, misit eum Viennam in exilium, qua est vrbs Gallia, multatum prius omni pecunia. Sed priusquam Romam euocatus est, amicis tale narrauit somnium. Visus est sibi videre decem spicas maturas tritico plenas à bobus absumi: experrectusq; non contemnendam visionem ratus, coniectores diuinos super ea consuluit. quibus dissentientibus cum variaret interpretatio, Simon vir Essæus præfatus veniā, ait hanc visionem Archelao significare mutationem in deterius. boues enim significare miseriam, quod in perpetuis laboribus degat hoc animal. prætere a rerum mutationem, quia terra horum opera versata nec locum eundem retineat nec faciem. ceterum decem illas spicas totidem annorum præfinire numerum. eas enim redire annuis vicibus, iamq; instare Archelao dominationis terminum. Sic ille hoc somnium interpretatus est: post cuius visionem, quinta die venit in Iudæam procurator Archelaus, ad euocandum illum missus à Casare. Simile quiddam & Glaphyra eius uxori accidit, Archelai Regis filia. hac, ut iam diximus, virgo nupsit Alexandro Herodis filio, fratri huius Archelai: quo à patre occiso, iterū nupsit Iuba Regi Mauritania. hoc quoq; defuncto viduam apud patrem agentem in Cappadocia duxit Archelaus, repudiata Mariamme priore coniuge. tanto ardebat amore Glaphyra. huic degenti cum Archelao tale somnium obuersatum est. Visa sibi est Alexandrum venientem complexu excipere præ gaudio. Illum vero ex postulantem dicere, Confirmasti Glaphyra vulgare illud dictum, non esse fidendum mulieribus, qua virgo mihi consuncta matrimonio, & communium liberorum parens, oblita nostri amoris capta es secundarum nuptiarum desiderio. ac ne ea quidem contumelia contenta, ausa es cum tertio cubare sponso, turpiter & impudenter ingressa meam familiam, & nupta Archelao, fratrem meū habere maritum sustinens. At ego non obliuiscar veteris tuae beneuolentiæ, teq; liberabo ab hoc opprobrio, mihiq; te meam vindicabo. hoc somnium cum illa expo-

exposuisset apud quasdam familiares sibi mulieres, post paucos dies vita functa est. quod ego ideo hic referendum putavi, quod sermo sit mihi de illis Regibus: & alioqui res magni exempli videtur, certissimum immortalitatis animorum & diuina providentia argumentum continens. Cui verò hac videntur incredibilia, fruatur opinione sua, & alijs non obstrepat qui talibus excitantur ad virtutis studia. Caterum ditione Archelai contributa Syria, missus est illo à Cæsare vir consularis Quirinius, qui censum ageret per Syriam, & ipsius Archelai domum venderet.

An. m. fidi 3973.
A nato Christo
sto 11.

Quirinius Syriam
censor.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDÆICARVM LIBER XVIII

SVMMA CAPITVM LIBRI XVIII.

ANTIQUITATVM IVDÆICARVM.

- I. Quirinius ad censendam Syriam & Iudæam mittitur à Cæsare, & procurator eiusdem Cæsaris in Iudæam venit Coponius: & quomodo Iudas Galilæus res novas molitus est.
- II. Quæ & quot sectæ apud Iudæos fuerint.
- III. Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæsaris conditæ.
- III. Iudæorum contra Pontium Pilatum seditio.
- V. Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato.
- VI. Vitellij aduentus, Hierosolyma, & quomodo à Tiberio mandata acceperit, ut impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet.
- VII. Herodis bellum quo ab Areta superatus est.
- VIII. Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accusatus vinctus sit, utq; post excessum Tiberij à Caio eius successore solutus sit.
- IX. Quomodo Herodes tetrarcha in exilium missus est.
- X. Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio.
- XI. Caius in Syriam mittit Petronium iussu Iudæis bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statum.
- XII. Quo in statu res Iudæorum apud Babylonem fuerint, & de Asinæo ac Anilæo fratribus.

CAP. I.

Quirinius ad censendam Syriam & Iudæam mittitur à Cæsare, & procurator eiusdem Cæsaris in Iudæam venit Coponius: & quomodo Iudas Galilæus res novas molitus est.

INTEREA Quirinius senator Romanus per omnes honorum gradus ad consulatum usq; prouectus, & in primis clarus, à Cæsare mittitur in Syriam ut iura populis redderet: facultatesq; censeret omnium: & cum eo venit Coponius, præfectus turma equitum, penes quem esset totius Judææ rerum administratio. Quin & ipse Quirinius in Judæam venit iam attributam provinciam Syria, ut percenseret facultates eius regionis civium, &

Hedio & Ruffinus
Cap. 1.
Quirinius in Syriam
à Cæsare ut iura po-
pulis redderet, mit-
titur.
Coponius Præfectus
Syriæ.

Archelai pecunias in potestatem suam redigeret. Illi verò tamen si primum agere ferrent mentionem descriptionis, nõ sunt tamen reluctati pertinaciter, parendo autoritati Pontificis Joazar, qui Boethi fuit filius, atq; ita illius suasu sine controuersa census peractus est. Exstitit tamen post quidam Judæus Gaulanites, ortus ex oppido Gamala, qui adiuncto sibi Pharisæo Sadduco, sollicitabat ad

Census populi Iu-
dææ.

Alijs Cap. 2.

An. mūdi 3973.
A nato Chri-
sto 11.

Cædes: latrocinia:
feditio & fames in
Iudæa.

Templum Hieroso-
lymis incensum.

Iudas & Sadducus
quartæ sectæ auto-
res.

defectionem populos censum nihil aliud quam manifestam seruitutis profes-
sionem esse dictitans, & uniuersam gentem ad tuendam libertatē adhortans. Fore
enim ut re bene gesta fortunis suis fruantur felicititer, & confirmati in earū pos-
sessione laudem quoq; sibi parent fortitudinis: nec sperandum auxilium cælestis
numinis, nisi ipsi quoq; rebus suis consulant. Accipiebantur hac pronis vulgi au-
ribus, ita ut accenderentur ad audendum aliquid. atq; ita dici vix potest, quan-
tum hi viri totam gentem cōturbauerint, dum omnia miscerent cadibus & latro-
cinijs, promiscuisq; nullo amicorum aut inimicorum respectu predationibus, &
insignium virorum cadibus: prætenu quidem propugnanda libertatis publica,
sed reuera priuatorum lucrorum studio. Itaq; conscientibus se mutuo ciuibus,
& furiosissima contentione certantibus, ne externus quidem hostis cessabat inte-
rim. ac ne extrema quidem fames fortē superueniens potuit eos compescere
quò minus scirent expugnandis oppidis, & fundendo civili sanguine, donec po-
stremò malum eò progressum est, ut hostilis flamma Dei templum inuaderet.
Adeo periculosum est patrios ritus labefactare & conuellere. Siquidem Iudas
& Sadducus omnium harum calamitatum autores fuere, dum super tres pristi-
nas sectas nouam quartam inducunt, & nouitatum cupidos affatim ad se con-
trahunt: id quod non in præsens tantum turbauit Rempublicam, sed futura-
rum etiam cladum fuit seminarium. Quamobrem conueniens videtur pau-
cis de eorum placitis disserere, propter quæ tot mala gentem nostram inun-
dauerunt.

CAP. II.

Quæ & quot sectæ apud Iudæos fuerint.

Hædio & Rufinus
Cap. 11. aliàs Cap. 5.
Tres Iudæorum se-
ctæ, de quibus lib. 2.
de bello Iudaico.
Cap. 12.

Phariseorum do-
gma.

U DEI patria sapientia studiosi iam inde à multis retrò secu-
lis in tres sectas erant diuisi, Essenorum, Sadducaorum, & eo-
rum qua Phariseorum vocata est. De his licet non nihil in se-
cundo Iudæici belli volumine à nobis dictum sit, tamen nunc
quoq; paucis dicere non abs re fuerit. Ergo Phariseorum victus
simplex est, nullis mollitus delicijs: & quicquid his ratio dictauit, id sequuntur
peruicaciter. maiores natu venerantur, nec audent eis responsare monentibus
aut obloqui. Fato quacunq; geruntur tribuunt, nec tamen homini voluntatis af-
sensum adimunt, hoc temperamento Deum uti dicentes, ut cum omnia fiant ex
ipsius consilio, in homine tamen sit voluntas accedendi ad virtutem aut vitium.
Animas credunt esse immortales, & sub terris earum iudicia fieri: tum premia
cuiq; contingere ex virtutis aut malicia merito: & has perpetuis damnari car-
ceribus, illis facilem esse ad vitam reditum. per hæc placita magnam sibi autori-
tatem parauerunt apud populum, & quicquid ad solennes preces ac cul-
tum diuinum attinet, iuxta horum interpretationem ac præscriptum solet fieri.
Tantum habent à ciuitatibus sapientia, temperantia & vite honestioris testi-
monium. At Sadducaorum opinio cum corpore extinguit simul & animas: nec
aliud quicquam præter legem seruandum existimant. nam de sapientia cum
præceptoribus disceptare ad virtutem reputant. huius sectæ pauci sunt, sed ferè
dignitate præcipui. ex horum tamen sententia vix quicquam agitur. nam quo-
ties magistratus licet inuiti suscipiunt, Phariseorum decretis assentiunt, nisi face-
rent non ferendi à plebeiorum multitudine. Essenorum verò placitum uniuersi-
tatis regimen citra exceptionem Deo asserit, immortalitatem animis: nec aliud
quicquam

Sadducaorum opi-
nio.

Essenorum placitum.

quicquam aquè ac iustitiam omni contentione expetendum existimat. ad templum autem donaria mittentes sacra ibi non faciunt, quòd sanctioribus utantur ceremonijs: quapropter exclusi à communi fano seorsum sacrificant: moribus alioqui sunt probatissimis, agris colendis in totum dediti. Miranda etiam est eorum iustitia, qua omnes Græcos & Barbaros longe superant, multis iam seculis triti in eius continuis studijs. Facultates in commune possident, nec aliquis diues magis utitur suis bonis, quàm quiuis nihil possidens. Atq; hoc instituto viuunt virorum supra quatuor millia, nec uxores habentiũ nec seruos, quòd alterum ad iniuriam communis natura pertinere censeant, alterum tranquillitati vitæ parum commodum. quare per se ipsi viuentes inuicem sibi ministrant. Quæstores creant viros probos ex sacerdotum numero, qui ex agrorum redditibus & frugum prouentu cibos eis conficiant. In summa eandem ferè viuendi rationem sequuntur, quàm hi qui apud Dacos plisti nominantur. Quarta autem studium sapientiæ sectantium via primus autor fuit Judas Galilaus. hi cetera cum Phariseis consentiunt, nisi quòd constantissimo libertatis amore flagrant, credentes solum Deum dominum habendum ac Principem, & facilius vel exquisitissima pœnarum genera laturi unà cum cognatis suis ac carissimis, quàm mortalem aliquem appellaturi dominum. quod quia multis sæpè spectatum scio, plura de hoc non libet dicere. non enim vereor ne fidem non inueniant mea verba, imò illud potius, ne tam insignem patientiam & doloris contemptum parum assequantur. qua quidem animositas plurimum in gente nostra creuit accensa acerbissimis Gessij Flori iniurijs, quibus postremo effectum ut desicerent à Rom. pop. Et de Iudaorum sectis hac sufficerent.

An. mudi 3973.
A nato Christo 11.

Essenorum vita & mores.

Plisti apud Dæcos.
Iudas Galileus quartæ sectæ autor.

Gessij Flori iniuriæ.

CAP. III.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæsaris conditæ.

VIRINIVS autem venditis & confiscatis Archelai facultatibus, per actòq; censu, qui incidit in annum trigesimum septimum post victum à Casare in Actiaca pugna Antonium, cum mota esset contra Ioazarum Pontificem plebis seditio, priuauit eum hac dignitate, & Ananum Sethi filium substituit. Herodes verò & Philippus sua quisq; tetrarchia res ordinauit & composuit: quorum Herodes Sephori cincta mœnibus, fecit eam totius Galilææ caput & defensaculum. aliud deinde oppidum quod tunc Betaramphtha dicebatur, communitũ, nomine mutato Iuliada ab uxore imperatoris appellauit. Philippus quoq; Paneada sitam ad Iordanis fontes, instruxit adificijs, indito Casarea nomine. Vico etiam Bethsaida in ripa lacus Genesarethini vrbes speciem addidit, frequentato incolis & aucto opibus, quem Iulia Cæsaris filia cognominem esse voluit. Ceterum Coponio, quem cum Quirinio missum diximus, Iudaam administrante huiusmodi quiddam accidit. In festo azymorum quod Pascha vocamus, mos est sacerdotibus post mediam noctem aperire templi ianuas. tunc igitur quamprimum aperta sunt, Samaritani quidam clam ingressi Hierosolyma, sparserunt ossa humana per porticus & per totum templum: quo factum est ut posthac sacerdotes solito diligentiores custodias agerent. Paulo post Coponius Romanam reuertitur, successore accepto M. Ambiuio: cuius tempore Salome Herodis Regis uxor vitæ decedens Iulia Iamniam cum sua toparchia reliquit, & sitam in campo Phasaëlidem, Archelaidemq; plurimis palmetis consistam, quorum

Hedio & Ruffinus
Cap. 3.

Ananus Sethi filius,
in Ioazari Pontificis
locum surrogatus.
Alia Cap. 6.
Sephoris Galilææ
caput.
Betaramphtha Iulias
appellata.
Pancas.

Bethsaida.

Ossa humana per
templum sparsa.
An. mudi 3974
A nato Christo 12.

Hedio & Ruffinus
Cap. 4.
M. Ambiuus Syria
Præfectus.
Salome mortua.

An. mūdi 3975 *quorum fructus est praestantissimus. Huic successit Annii Rufus, quo praeside*
 A nato Chri- *Cesar fato functus est, qui secundus fuit Romanorum Imperator, praesuitq;*
 sto 13. *Reipublica annos quinquaginta septem, sex mensibus amplius & diebus duobus:*
 Anni Rufus Iudæe *in quo numero quatuordecim sunt anni, quibus Antonius ei fuit imperij socius*
 Praefes. *& particeps. Vixit autem annos septuaginta septem. Ei Tiberius Nero privi-*
 An. mūdi 3977. *gnus successit, Julia filius, Romanorum imperator tertius: a quo quintus Juda-*
 A nato Chri- *orum praesides missus est in Anni Rufi locum Valerius Gratus. Hic adempto*
 sto 15. *Anano sacerdotio Ismaëlem Fabi filium iussit esse Pontificem: quo paulo post*
 Caesar Augustus fa- *deiecto, in Eleazarum Anani Pontificis filium eum honorem transtulit. Elapso*
 to functus. *deinde anno & hunc redegit in ordinem, & Simoni Camithi filio Pontificatum*
 An. mūdi 3978 *tribuit. hic quoq; anno in hac dignitate exacto, iussus est eam cedere Iosepho qui*
 A nato Chri- *cognominabatur Caiaphas. His ita gestis Gratus Romam repetit, in Iudaea ex-*
 sto 16. *actis annis undecim: cui deinde Pontius Pilatus successor missus est. Herodes*
 Claudius Tiberius *porro tetrarcha receptus in amicitiam Tiberij, de ipsius nomine urbem a se con-*
 Nero Romanorum *ditam vocavit Tiberiada, electo ad hoc optimo agro Galilæe in ora lacus Gene-*
 Imperator. *sarethici: unde non longè apud Emmauntem vicum sunt aquae calidae. hac par-*
 Valerius Gratus Iu- *tim a conuenis, partim a Galilæis habitata est: quorum nonnulli eò migrare co-*
 daorum Praefes. *acti sunt, quidam etiam nobilitate sedes illic sibi optauerunt. quoq; maior esset*
 An. mūdi 3979 *frequentia recepti sunt ad incolendum etiam tenuissimi quique undecunq;*
 A nato Chri- *confluentes, & in his aliquot quos non satis constabat esse liberos. hos magnis*
 sto 28. *immunitatibus ac beneficijs persecutus astrinxit ad habitandum, alijs domos,*
 Tiberius condita. *alijs agros largitus: quò minus horrerent adificatam praeter ritum patrium in*
solo multis sepulcris referto: cum iuxta nostras leges ad septem dies impurus ha-
beat qui in talibus locis habitet. Eodem tempore Phraates Parthorum Rex
per insidias sublatuſ est à Phraatace filio, huiusmodi de causa. Phraates ha-
bens legitimos liberos, ancillam Italicæ generis Thermusam nomine, inter ca-
tera dona à Cesare missam, primum in concubinarum numero habuit. proce-
dente deinde tempore obstupescens præcellenti mulieris forma, suscepto iam ex
ea Phraatace filio legitimo thoro etiam sibi coniunxit. Qua cum quicquid vel-
let Regi persuaderet, cogitans filio suo Parthorum regnum astruere, intellexit
nihil se effecturam nisi ablegarentur legitimi Phraatis filij. Persuasit igitur
marito, ut Romam eos obsides mitteret: quod illis sine cunctatione faciendum
fuit, patre voluntati Thermusa tam obnoxio. Interea Phraataces solus domi
ad regnum educabatur: qui radiosum ratus expectare dum à patre decedente
Principatum acciperet, cum matre contra eum conspiravit, cum qua creditus
est etiam stupri habere consuetudinem. Ergo patricidio simul & incesto exosus
popularibus, prius quàm confirmaret suas opes per tumultum pulsus interijt.
Tum verò nobilissimi Parthorum animadvertentes non posse sine Rege confi-
stere ipsorum Rempublicam, nec tamen volentes eligere alienum ab Arfacida-
rum sanguine, putantesq; satis esse semel violatam regiam maiestatem Italica
mulieris libidinibus, Horodem per legatos acciuerunt. Is erat quidem regij ge-
neris, sed inuisus multitudini propter nimiam crudelitatem, quod intractabilis
esset & ad iram pronissimus. hunc coniurati aliquot interfecerunt, ut quidam
tradunt, in conuiuio. solent enim perpetuò gestare gladios. Ut verò à pluribus
fertur, in venatione occisus est. Legatione deinde missa Romam, petierunt Re-
gem unum ex obsidibus, pralatusq; est Vonones ceteris fratribus. Videbatur
enim

Phraates Parthorū
 Rex, per insidias à
 Phraatace filio subla-
 tus.
 Thermusa Phraata-
 cis mater.

Phraataces interfe-
 ctus.

Horodes à Parthis
 accitus in venatione
 occiditur

enim capax eius fortuna, quam ei duo maximi in terris offerebant imperium, externum simul & domesticum. Sed breui pœnitentia subijt barbaros, natura mutabiles, & indignitatum impatientissimos. dedignabantur enim facere imperata mancipij, sic vocantes obsidem, & hac appellatione exaggerantes ignominiam. non enim belli iure sibi Regem impositum: sed quod turpius sit per pacis contumeliam. moxq; vocant Artabanum in Media regnantem, Arsacidae genere. ille paruit libenter, & præsido fuit cum exercitu: cui cum occurrisset Vonones, primum manente etiam tum in officio vulgo Parthorum, praelio victus Artabanus retrò in Mediam repulsus est. Sed paulo post instauratis copijs Vononem ausum conflagrare. vicit egregie, ita ut cum paucis equitibus in Seleuciam confugeret. Artabanus autem magna caede grassatus in prostratos barbaros & clade attonitos, in Ctesiphontem se recepit cum victricibus copijs. Ille igitur hoc modo regnum adeptus est. Vonones autem aufugit in Armeniam, & à principio quidem affectauit eius regionis dominium, missis Romam legatis super hoc negotio. Ut verò repulsam passus est à Tiberio, pertaeso ignamiam hominis, & moti Parthi comminationibus bellum iam intentantis: destitutus omni spe regnandi, quòd potentiores Armeniorum Niphatem accolentes sequerentur factionem Artabani: Silano Syriae præsidi se dedit, is respectu educationis qua illi Roma contigerat, hominem apud se asseruauit in Syria. Armenis autem Orodem unum è suis filijs Artabanus Regem imposuit. Per idem tempus cum Antiochus quoq; Comagena Rex fato concessisset, contentio nata est inter plebeios & nobiles, his regnum in prouincia formam redigi postulabantibus, plebe contra cupiente sub Rege ut antè viuere: quapropter Germanicus ex S. C. ad res orientis componendas missus est, fortuna occasionem quarente illius exitio. post redactam enim in meliorem statum Syriam, Pisonis opera veneno sublatus est, sicut dicetur alias.

Vonones Parthorù
Rex ab Artabano
pulsus.

Vonones Syllano
Syriae Præsido se-
cè tradit.

Orodes Rex Arme-
niae.
Antiochus Rex Co-
magena.

Germanicus Pisonis
opera sublatus.

CAP. IIII.

Iudzorum contra Pontium Pilatum seditio.

PILATUS autem Judæa Præsides à Casarea Hierosolyma traducto in hyberna milite, signa cum effigie Caesaris in urbem intulit ad legis nostræ contumeliam, qua cautum est ne habeamus huiusmodi effigies. & ideo qui ante hunc fuere præsides, cum signis aliter insignitis solebant urbem ingredi. primus Pilatus ignaris omnib. noctu illa, as effigies Hierosolymis statuit. quod ubi cognitum est ciuibus, magno agmine petierunt Casarea, ubi per multos dies supplices orauerunt præsidem, ut transferret illas imagines alio. Pilato verò pernegante se facturum, quod coniunctum esset cum iniuria Caesaris, cum Iudæi precari non desinerent, sexto post die iussis clam in armis esse militibus, sedit pro tribunali in stadio, captata loci opportunitate, quòd aptissimus esset insidijs. ibi compellatus iterum de eodem negotio, signum dat militib. ut eos circumueniant, mortem minitans nisi quamprimum quiescerent, & suam quisq; domum discederent. at illi procidentes humi, & exertos prabentes iugulos, manifestè præ se ferebant, vitz sibi cariorem esse obseruationem legis patriæ. Tum Pilatus admiratus tam constans legum studium, continuo reportauit eas imagines Casaream à Hierosolymis. deinde aqueductum struere, aggressus est ex sacro arario, inducturus aquas Hierosolyma adducente sumo stadio. id agerrimè tulit populus, & cõgregati per cœtus numerosos

Hedio & Ruffinus
Cap. 5. alias Cap. 8.

Pilatus signa cum
Cæsaris effigie in vr-
bem infert. quæ dum
populus acriter in-
stat, Casaream trans-
fert.

An. mudi 3997
A nato Chri-
sto 35.

Pilatus inducturus
aquas Hierosolyma,
seditioem cõcitat.

Vuu vsq;

An. mūdi 3998
A nato Chri-
sto 36.

vsq; ad multa hominum millia, vociferationibus conabantur eum deterrere à proposito. nonnulli verò ita ut sit apud inconditam multitudinem, etiam conuicijs laceſſebant præſidem. at ille milites ſub populari habitu clam armatos fuſtibus, iuſſit reliquam multitudinem corona cingere: & quamprimum vulgus capit iacere conuicia, dedit illis ſignum ex compoſito. illi ſupra quàm mandatum erat uſi ſunt fuſtibus, tumultuatores & quietos cadentes nullo discrimine. Ibi tam inclementer accepti inermes ab inſtructis, pars occiſi ſunt, pars diſceſſerunt ſaucij: atq; hoc modo compreſſa eſt ſeditio.

Hedio & Ruffinus
Cap. 6. aliàs Cap. 9.

Eodem tempore fuit Jeſus vir ſapiens, ſi tamen virum eum faſe eſt dicere. Erat enim mirabilem operum patrator, & doct̃or eorum qui libenter vera ſuſcipiunt: plurimosq; tam de Iudais quàm de gentibus ſectatores habuit. Chriſtus

Jeſus Chriſtus à Pi-
lato crucifixus.

An. mūdi 3996
A nato Chri-
ſto 34.

hic erat: quem accuſatum à noſtra gentis principibus, Pilatus cum addixiſſet cruci, nihilominus non deſtiterunt eum diligere qui ab initio cœperant. Appa- ruit enim eis tertia die uiuus, ita ut diuinitus de eo vates hoc & alia multa mi- randa prædixerunt: & vsq; in hodiernum Chriſtianorum genus ab hoc denomi- natum non deficit.

Hedio & Ruffinus
Cap. 7. al. 10.

Circa eadem tempora etiam aliud Iudaos turbauit incommodum, & Roma in ſacris Iſidis ſumma turpitudine deprehenſa eſt. Dicam igitur prius de Iſiacorum nefando ſcelere, ac tum demum res Iudaorum proſequar. Erat Roma Paulina, mulier nō minus probitate morum quàm natalium claritate illuſtris, adhuc opulenta & formoſa ut qua eſſet in ipſo ætatis flore, ſed in primis ornata pudicitia. Nupta autem erat Saturnino, viro tali coniuge digniſſimo. huius amore captus eſt Decius Mundus iuuenis nō obſcurus in equeſtri ordine: & quia maior erat ſcœmina quàm qua poſſet corrumpi muneribus, eò magis accendebatur amantiſ infania, ita ut offerret ei pro unica nocte ducenta drachmarum millia. ac ne ſic quidem valens eam ſectere, non ferens amoris impotentiam, decreuit morbum ſimul & vitam finire inedia. hoc eius propoſitum non ſefellit. Iden libertam Mundi paternam, varijs inſtructā ſed non probatis artibus, qua indignè ferens obſtinationē iuuenis, blanda oratione conuentum animare conata eſt, ſpem ei faciens effecturam ſe ut potiatur Paulina complexibus. Cumq; ille preces eius libèter acciperet, ait ſibi opus quinquaginta tantum drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Ita refocillato iuvene & accepta quantam petierat pecunia, nouam doli viam ingreſſa eſt, videns Paulinam non capi pecunijs. Sciens porrò eam vehementer addictam Iſidis cultui, tale quiddam comminiſcitur. Conuentis aliquot ex eius ſacerdotibus, accepta fide ſilentij, & quod efficaciſſimū eſt, oſtentato præmio, in præſens viginti quinq; millibus, & alteris totidem poſt nauatam operam, indicat eis amorem iuuenis, rogans ut omnibus modis adniterentur eum reddere voti compotem. Illi auri cupidine tacti, benignè ſunt polliciti, quorum natu maximus properè ſe ad Paulinam contulit, & admiſſus impetratoq; abſq; arbitris colloquio, venire ſe ait miſſum ab Anubide captum ipſius forma, & iubente ut ad ſe veniat. Illa libenti animo accepit nuncium: moxq; tactabat ſe apud familiariter notas mulieres, quòd dignata ſit amore Anubidis: marito quoq; indicat, cōdictam ſibi cœnam & cubile Anubidis. id eò facilius conceſſum eſt, quòd cognita & probata eſſet viro pudicitia coniugis. Itaque in templum proſciſcitur, & poſt cœnam inſtante ſomni tempore incluſa per ſacerdotem, tenebris conciliantibus in latentem ibi Mundum incidit: totamque eam noctem obſecuta eſt iuveni,

Deo

Deo se gratificari existimans. Eo deinde abeunte priusquã sacerdotes doli conscij surgerent, Paulina mane ad maritũ reuerſa congressum cum Anubide predicat, & idem apud amicas quoque magnificis verbis exaggerat. Illis nec credere libebat rei naturam considerantibus, non mirari tamen non poterant ob insignem mulieris pudicitiam. Die deinde post rem patratam tertia Mundus adamat a fortè fortuna obuius, ò factum benè Paulina, inquit, quòd es ducenta illa millia mihi seruaſti, qua potuiſti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus mea voluntati geſiſti. Nihil enim mea refert, quòd Mundum contempſiſti, quandoquidè prætèxtu Anubidis optata voluptate expletus sum. atq; his dictis abiit. At mulier tum primùm deprehensò flagitio, vestem sibi lacerat, & re tota ad maritum delata, obsecrat ne tam insigne ludibrium impunitum sinat. maritus porrò imperatori totum significat. Tiberius postquam accuratissima inquisitione didicit omnia, sacrificos illos impostores in crucem egit, unaq; Idem inuentricem huius sceleris, cuius præcipua opera fuit in corrupenda pudicitia mulieris: diruiòque templo statuam fſidis iuſſit mergi in Tyberim. Mundum autem mitiore pœna exiliij castigasse contentus est, crimen eius in Cupidinis impotentiam referens. Et fſiacorum quidem facinus huiusmodi extitit. Nunc quod promisi reddetur, de Iudæorum per id tempus Roma degentium aduersu atibus.

Tiberius fſidis sacrificos & Idam in crucem agit, & Mundum in exilium ablegat.

CAP. V.

Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato.

FRAT quidam Iudaus, qui ne legibus pœnas daret, metu solum verterat, vir modis omnibus pessimus. Istum Roma agens gerebat se pro Mosæica legis interprete, ascitis in societatem tribus alijs per omnia sui similibus, his cum se in disciplinam dedisset Fulvia mulier nobilis, amplexa legem Iudaicam, persuaserunt ei ut purpuram & aurum in Hierosolymitanum templum mitteret: qua accepta in proprios usus verterunt, quò iam antè destinauerant. Id postquã Tiberius ex amico suo Saturnino ipsius Fulviae marito de iniuria coniugi facta questo cognouit, iuſſit vniuersos Iudæos ex vrbe pelli. Ex quibus Consules delectu habito, quatuor millia militum miserunt in Sardiniam: plurimos etiam qui patria religione detrectabant militiam, affecerunt pœnis grauissimis. Ita propter quatuor sceleratos omnes Iudæi coacti sunt vrbe cedere. Interea ne Samaritani quidem tumultu caruere. Concitauit enim eos impostor quidam pro nihilo duccens mendacium, & omnia comminiscens ad plebis gratiam, iubens ut conuenirent in montem Garizim apud eam gentem sanctissimum, asseuerans se illic eis ostensurum sacra vasa refossa, qua ibi Moſes deposuerit. Illicreduli sumptis armis Tirathabam vicum insederunt, expectantes ibi consuentes ceteros, ut magno agmine montem ascenderent. Sed Pilatus prior cliuum montis occupat equitibus suis & peditibus, qui prælio congressi cum Samaritis apud vicum collectis, alios fuderunt, alios in fugam compulerunt: multos etiam viuos captos abduxerunt, quorum præcipuos & potentiores Pilatus mulctauit capite. Tum primates adeunt Vitellium virum consularem & Syria Præsidentem, Pilatumq; credis accusant, negantes defectionem fuisse à Romanis illum concursum in Tirathaba, sed refugium contra Pilati violentiam. At Vitellius Marcello amico ad procurationem Iudææ misso, Pilatum iuſſit Romam proficisci, responsurum

Fulvia, Saturnini coniunx Romæ quatuor Iudæis purpuram & aurum, vt in templum Hierosolymitanum deponerent, tradit, ipsi verbò in proprios usus conuertant, quòdam Tiberius cognoscit, vniuersos Iudæos ex vrbe pelli iubet.

Samaritani Tirathabæ Garizim occupaturi conueniunt, quos Pilatus vincit, fundit, ac in fugam compellit.

An. mudi 3999
A nato Christo 37.

Aliàs Cap. 11.
Pilatus apud Vitellium accusatus, Romano mittitur.

An. mudi 3999
A nato Chri-
sto 37.

apud Casarem ad obiecta per Iudaos crimina. Ita ille decem annis exactis in sua prouincia, quum necesse haberet parere Vitellio, ad urbem iter suscepit: quò prius quàm perueniret, vita excessit Tiberius.

CAP. VI.

Vitellij aduentus Hierosolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, vt impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Arctam susciperet.

Hedio & Ruffinus
Cap. 8. aliàs Cap. 12.
Vitellius Hierosoly-
ma peruenit, Iudæis
vectigal remittit, eis
que stolam sacerdo-
talem reddit.

Stola Pontificia in
Castello Antonia
deposita.

Vitellius in locum
Iosephi Caiaphæ
Pontificis, Ionathan
Anani filium sur-
rogat

Græta inter Vitellium
& Artabanum.

Caspus Portus,
Armeniam Parthi
amittunt.

VITELLIVS autem in Iudæam profectus peruenit Hierosoly-
ma, in ipsa festiuitate quam Pascha dicimus: ubi exceptus ho-
norificentissimè, remisit ciuibus totum vectigal fructuum vena-
lium, & stolam cum omni ornatu Pontificio permisit in templo
asseruari à sacerdotibus, quemadmodum & olim hoc ius habu-
erant. Sed eo tempore deponebatur in castello Antonia, ob hanc causam. Hyr-
canus Pontifex eius nominis primus exstructa prope templum turri, debebat
in ea maiorem temporis partem: & quoniam hanc stolam habebat in sua custo-
dia, qua nemo prater illum utebatur, recepturus priuatum habitum, eo loci il-
lam deponebat. Idem mos fuit etiam successoribus ipsorum posteris. Herodes
autem regnum adeptus, turrim hanc opportuno loco sitam, magno sumptu ex-
dificatam denominauit ab amico Antonio, & stolam, ita vt ibi reperta est, de-
tinuit, ratus eo magis obnoxium se habiturum populum. Idem fecit Arche-
laus filius eius & successor, cuius regno in prouinciam mutato, Romani simul
& Pontificia stola possessionem naçti sunt, in cella ad hoc ipsum structa reposita,
& obsignata sigillo Pontificum atque custodum sacri ararij prefecto castelli
accendente ibi lucernam quotidie. Hanc septimo ante festum die prefectus ex-
hibebat Pontifici: qua purificata indutus sacrorum tempore, sequenti die rur-
sum eam reponebat in cellam ubi antea condita fuerat. Id fiebat singulis annis
ter ieiunij tempore. Vitellius autem in nostrorum sacerdotum potestatem eam
stolam tradidit, iubens securum esse prefectum quò nã illa reponatur, aut quan-
do proferatur in usum Pontificum. Hoc gratificatus genti, & in locum Jo-
sephi Caiaphæ Pontificis subrogato Ionatha Anani Pontificis filio, iter fecit
versus Antiochiã. Eodem tempore à Tiberio literas accepit, mandante vt cum
Artabano fœdus & amicitiam faceret. Verebatur enim ne occupata Armenia,
maiora damna inferret imperio. Quam amicitiam ita demum ratam fore, si
ille obsides traderet, maxime si regium filium. His ita ad Vitellium scriptis si-
mul Hiberorum & Alanorum Reges magnis premijs sollicitauit ad inferendum
quàm primùm bellum Artabano. Et Hiberi ipsi quidem quienerunt, sed Alanis
transitum dederunt per suam regionem, & patrefactis portis Caspijs immiserunt
eos in regnum Artabani. Quo factò & Armeniam denuò Parthi amiserunt, &
peruadente totam eorum ditionem bello nobilissimi quique eius gentis ceciderunt
vnà cum Regis filio & multis popularium millibus, regioq; tota hac incurfione
vastata est. Vitellius etiam pecunia corruptis aliquot amicis & cognatis regis
ipsum Artabanum conabatur occidere. Ille intellecta fraude, nec inueniens re-
medium quòd ab optimatibus immineret periculum, habensq; suspectos & eos
qui in fide manebant, quasi beneuolentiam fingerent prima quaque occa-
sione transituri in partes aduersas, fuga se ad satrapias superiores seruauit
incolumem.

incolumem. Vbi ex Dahis ac Sacis contracto magno exercitu, & debellatis inimicis, restitutus est in imperium. His auditis Tiberius petijt amicitiam Artabani: & assentiente illo, conuenerunt ad Euphratem Rex & Vitellius: ubi in medio pontis sibi occurrerūt, cum suo quisq; satellitio. Postquā autem de fœdere conuenit, Herodes tetrarcha utrumq; excepit conuiuio, tabernaculo magno sumptu erecto in medio fluminis. nec multo post Artabanus misit Tiberio filium Dariū obsidem cum multis muneribus, inter qua etiam virum statura cubitorū quinque, genere Iudaum, Eleazarum nomine: qui propter vastitatem gigas cognominatus est. Post hac Vitellius Antiochiam redijt, Artabanus in Babyloniam. Tum Herodes volens primus nunciare Casari de impetratis obsidibus, omnibus diligenter perscriptis, misit ad eum tabellarios, nihil amplius relinquens significandum per consularē presidem. quare superuenientibus Vitellij literis, Casar rescripsit, omnia sibi iam antè esse cognita ex Herodis nuncijs. Quo ille grauer offendus, & factum in deteriore partem accipiens, iram celabat in pectore, donec ad Caium peruenit rerum regimen. Tunc etiam Philippus Herodis frater diem suum obiit, anno Tiberij principatus vigesimo, quum ipse presuisset triginta septem annis Trachonitidi & Gaulanitidi ac Batanaa, vir perpetuo modestus, & amator quietis ac ocij. Degebat enim semper in sua ditione. Quoties domo progredere iter faciebat cum paucis selectis comitibus, subsequente sella, in qua sedens solitus est iura reddere: & si quis ex occurſu opem eius inuocaret, sine dilatione mox ibi sella posita residens causam cognoscebat, aut fontem damnaturus, aut absoluturus innoxium. Obijt autem Juliade, & illatus in monumentum quodiam antè sibi construxerat, magnificè ac sumptuosè funeratus est. Et quia sine liberis decesserat, ditionem eius Tiberius prouincia Syria attribuit, ita tamen ut tributa in ea tetrarchia collecta seruarentur intra ipsius regionis terminos.

An. mūdi 3999.
A nato Christo 73.
Artabanus à Dahis & Sacis in imperiū restitutus.
Vitellius cum Artabanq; fœdus facit.
Herodis in Euphratis medio cōuiuium.
Artabanus Tiberio filium Dariū obsidem & virum quinque cubitorū statura mittit.
Herodes omnem rē gestam, priusquā Vitellij literæ superuenirent, Casari aperit.

Hedio & Rufinus Cap. 9.
Alias cap. 13.
Philippus Herodis frater, vir modestus, & amator quietis moritur.

Philippi ditione Syria attributa.

CAP. VII.

Herodis bellum quo ab Areta superatus est.

INTEREA Herodem inter & Aretam Regem Petra bellum tali de causa exoritur. Herodes tetrarcha uxore habebat Areta filia, cum qua iam multo tempore conuixerat. Romam deinde iter faciens diuertit ad Herodem fratrem, sed genitrice natū alia, Simonis pontificis filia. Huius uxoris Herodiadis amore captus, qua erat Aristobuli cōmunis fratris filia, & Agrippa maioris soror, ausus est de impetrando eius coniugio mentionem facere. Qua assentiente, conuenit inter eos, ut quā primum ille Roma reuerteretur in patriā, mulier migraret in eius domiciliū. Intercessit autem & hoc pactum, ut Areta filiam eijciat. Post hac Romam nauigat. Vbi postquam expediuit negotia propter qua uenerat, domum reuersum uxor, comperto quid pactus sit cum Herodiade, dissimulante rogat, ut semittat Macharuntem, castrum situm in consinjs regionis Areta subdita, quantum poterat celans suum propositum. Morem gessit Herodes mulieri, putans eam nihil sensisse. Illa qua iam antè curauerat apud Macharuntem, patri suo tunc obnoxiam, ad iter omnia parari, à prefecto eius excepta deducuntibus Arabibus magna celeritate peruenit in ades patris: eiq; indicauit Herodis animum. Vnde simultate nata sequuta est de Gamaliticis agris finibus contentio: & contractis utrinque copijs bellum per legatos gestum est,

Herodis uxor in patris ades peruenit.

Vuu 3 commiss-

An. mudi 4000 *commissioq; pralio Herodis exercitus internecone perijt, proditus à quibusdam*
 A nato Chri- *exulibus, qui pulsus è tetrarchia Philippi, tunc merebant Herodis stipendia. Hac*
 sto 38. *Herodes per literas Tiberio significat. Ille verò indignè ferens Areta audaciã,*
 Herodis exercitus ab *scribit Vitellio, ut ei bellum inferat, & aut vivum captum abducatur, aut occisi*
 Arabibus cæsus. *caput ad se mittat. Atque hac fuerunt mandata Tiberij. Apud Iudeos au-*
 Tiberius Vitellio vt *tem fuit opinio, iusta ultione numinis deletum Herodis exercitus, propter Ioan-*
 Aretæ bellū inferat *nem, qui Baptista cognominatus est. Hunc enim tetrarcha necavit virū opti-*
 scribit. *imum, Iudeos excitantem ad virtutum studia, & in primis pietatis ac iustitia,*
 Hedio & Ruffinus *simulq; ad baptismi lauacrum: quod ita demum Deo gratum aiebat fore, si non*
 Cap. 10. *ab uno tantum altero de peccato abstineant, sed animis per iustitiã prius mun-*
 Alias cap. 14. *datis, addant & puritatem corporis. Quumq; magni concursus ad eum fierent,*
 Ioannes Baptista ab *plebe talis doctrina avida, Herodes veritus, ne tanta hominis autoritas defectio-*
 Herode necatus. *nem aliquam pareret, quòd viderentur nihil non facturi ex eius consilio, iudi-*
cavit satius esse, prius, quàm noui aliquid exoriretur, illum tollere, quàm rebus
turbatis, seram pœnitentiam agere. itaq; vincitum missum in Macharuntem
supra dictam, illic occidi imperat. quod factum sequuta est Iudeorum existima-
tio, ab irato Deo perditum esse Herodis exercitum. Vitellius autem ad bellū
paratus Arabicum, assumptis duabus legionibus, & leuis armatura atq; equi-
tum auxilijs missis à socijs Regibus, properans versus Petram peruenit Ptole-
maidem. Quumq; vellet per Iudæam exercitum ducere, occurrerunt eius regio-
nis principes, deprecantes transitum. Neque enim patrios ritus permittere, ut
inferantur vlla imagines, quales Romana signa habebant pleraq;. Quorum pre-
cibus flexus mutauit sententiam de itinere proposito: missioq; per magnū campum
exercitus, ipse cum Herode tetrarcha & amicis, ascendit Hierosolyma, sacrificia-
turus Deo, in festiuitate, quatum instabat, publica. Quò postquam ventum est,
honore summo exceptus à populo, hæsit ibi triduo: & interim à Jonatha in fra-
trems eius Theophilum pontificatum transfudit. Quarta autem die, literis acce-
ptis, de obitu Tiberij, populum sacramento adegit, in fidem Caij noui principis:
reuocatq; ex itinere copias in hiberna dimisit, omisso bello propter delatum in
alium imperium. Ferunt Aretam accepto expeditionis Vitellij nuncio collegisse
ex augurijs, impossibile esse ad Petram peruenire illum exercitum. Vnum enim
è ducibus prius moriturum, vel qui bellum parat, vel cuius iussu paratur, vel
eum contra quem mouendum sit. Ita Vitellius Antiochiam repetijt. Agrippa
autem Aristobuli filius ante vnum annum Romam venerat, ut propter nego-
tia quadam conueniret Casarem. Sed prius quàm de hoc dicam explicabo He-
rodus progeniem, vel quòd ad presentem narrationem id pertineat: vel quò ma-
gis appareat, quantum valeat diuina prouidentia, quando quidem absque pie-
tate nihil prodest, nec numerosa soboles, nec vlla humana potentia, ut licet vide-
re in Herode, cuius intra centum annos tam copiosa proles exceptis paucis perijt:
quod sanè exemplo potest esse hominibus ad retundendam insolentiam: simulq;
in primis videtur memorabile, quomodo Agrippa ex privata fortuna, prater
omnium, quibus notus erat opinionem, ad tantam potentiam peruectus sit. Et
quamuis iam antè de ea re facta sit mentio, dicemus tamen hic quoq; diligentius.
Herodi magno ex Mariamme Hyrcani filia nata sunt dua filia. harum altera
Salampso nomine nupsit Phasaelo Regis ex fratre Phasaelo nepoti, idq; ex ipsius
patris autoritate: altera verò dicta Cypros Antipatro, & ipsi nepoti Herodis ex
sorore

Hedio & Ruffinus
 Cap. 11.
 Vitellius in Arabia
 Regem mbuct.
 An. mudi 4000.
 A nato Chri-
 sto 39.

Vitellius Hierosoly-
 ma peruenit, & à Io-
 natha in fratrem eius
 Pontificatū trāsferit.

Caius Caligula post
 Tiberij obitū, Prin-
 cepts Rom.

Aretas ex augurijs,
 impossibile esse exer-
 citum ad Petram per-
 uenire colligit.

Herodis progenies in-
 tra centum annos pe-
 nitus subblata.

Herodis progenies.

sorore Salome. Phasaelus è Salampsonè genuit quinque liberos, Antipatrũ, Herodem, Alexandrum, & filias Alexandram ac Cypron, qua nupsit Agrippa Aristobuli filio. Alexandram verò duxit Timius Cyprius vir nobilis, in quo matrimonio absque liberis defuncta est. Cypros Agrippa duos filios peperit, tres filias: Bernicen, Mariammen, Drusillam. filij verò Agrippa & Drusus dicti sunt: quorum Drusus ante pubertatis annos obiit. Cum horum patre etiam reliqui germani educabantur apud auum, Herodes & Aristobulus, simulq; Bernice: hi nepotes Herodis magni ex filio, Bernice verò neptis è Salome sorore & Costobaro nata est. Orbat enim erant infantes adhuc patre Aristobulo, quem unã cum Alexandro ab Herode occisum diximus. Post quã autem per aetatem maturuerunt; Herodes hic Agrippa frater duxit Mariammen filiam Olympiadis Herodis Regis filia, prognatam ex Iosepho, qui Regis frater fuerat: & ex ea suscepit Aristobulum. Tertio fratri Agrippa Aristobulo nupsit Iotape Sampsigera mi Emezenorum Regis filia, ex quibus nata est filia surda, & ipsa Iotape nomine. & hi quidem ex tribus fratribus sunt progeniti. Herodias verò soror eorum nupsit Herodi magni, Herodis filio, quem susceperat è Mariamme filia Simonis pontificis, ex quibus prognata est Salome: post quam natam Herodias in contemptum legis patria denuò nupsit Herodi mariti germano eodem patre genito, relicto priore adhuc superstite. Is fuit Galilaorum tetrarcha. Salome autem filia Philipponupsit Herodis filio tetrarchiam habenti Trachonitidis. Quo sine liberis defuncto Aristobulus eam duxit filius Herodis, eius qui Agrippa fuit frater. Ex hoc posteriore matrimonio nati sunt filij tres, Herodes, Agrippa, Aristobulus. atque hac est Phasaeli & Salampsonis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypron peperit, quam duxit Alexas Selcius Alexa filius, & ex ea filiam item Cypron genuit. Herodes autem & Alexander, quos dixisse fratres Antipatri, sine prole decefferunt. Caterum Alexander Herodis Regis filius qui a patre necatus est, Alexandrum & Tigranem filios suscepit è Glaphyra Archelai Cappadocum Regis filia. ex his Tigranes apud Armenos regnans, cum apud Romanos delatus esset, sine liberis obiit. Alexander autem Tigranem fratri cognominem filium habuit, qui Armenis per Neronem Rex impositus, Alexandrum filium genuit. hic, Antiochi Comagenorum Regis filiam duxit Iotapen, & Lesidis in Cilicia Rex à Vespasiano constitutus est. Progenies autem Alexandri mox ab initio ab institutis patrijs ad religionem Gracorum descendit. Reliqua autem Herodis Regis filia, nulla relicta prole è vita excesserunt. Percensitis igitur Herodis posteris, qui ad Agrippa regni tempora pertigerunt, superest, ut narremus, quibus ille fortunis iactatus, postremo ad maximam dignitatem ac potentiam euaserit.

Hedio & Ruffinus
 Cap. 12.
 Alias cap. 15.
 Agrippa ab infimia
 sorte ad maximam
 dignitatem ac potentiam
 euectus.

CAP. VIII.

Navigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accusatus vincetus sit, utq; post excessum Tiberij à Caio eius successore solutus sit.

PAVLO ante Herodis Regis obitum, Agrippa Roma degens, & per conuictum insinuatus in familiaritatem Drusi Imperatoris Tiberij filij, nactus est etiam amicitiam Antonia Drusi maioris coniugis, commendatione matris sue Berenices, qua apud illam erat in precio. Cumq; natura esset liberalis & magnanimus, quam diu mater vixit, noluit ingenium suum exercere, ne in eius indignationem

Agrippa Romæ degens
 ob liberalitatem
 immodicam ad inopiam
 redactus.

An. mudi 4001. A nato Christo 39.

tionem incideret: sed postquam Bernice defuncta est, factus iam sui arbitrij, partim quotidiani victus splendore, partim liberalitatibus immodicis, precipue in liberos Caesaris quorum favorem captabat, redactus ad inopiam, non potuit amplius Roma vivere: quando et Tiberius amisso filio vetuit amicos eius in conspectum suum venire, ne recrudesceret per eos defuncti desiderium. His de causis retro in Iudaeam abiit re male gesta, profusa pecunia, nec habens qui creditoribus mutuaticiam pecuniam redderent; et quidem multis ac importune urgentibus. Quare nullum consilium expediens, et pudore presentis status, secessit in castrum Idumae Malatha, cogitans miseram vitam aliquo pacto abrumper. Quod eius propositum ubi Cypros uxor persensit, omnibus modis id impedire conata est: ad sororem quoque eius Herodiadem scripsit, significans et quid Agrippa decreuerit, et qua necessitate adactus: hortataque est eam, ut pro iure cognationis afferret auxilium, et se in hoc imitaretur, qua quantum posset subleuaret eius miseriam, quamuis in longe minoribus facultatibus. Accersitus igitur a sorore eiusque coniuge, iussus est habitare Tiberiade, assignata certa pecunia unde viveret, et magistratu eius ciuitatis in eum collato, quo esset honoratior. Nec tamen diu Herodes in ea voluntate perstitit, quamuis ne sic quidem satis fieret propinqui necessitatibus. Cum enim apud Tyrum in conuiuio largius indulgissent poculis, non tulit Agrippa contumeliam, exprobrante Herode inopiam, et quod suo sumptu hominem aleret. quare ad Flaccum virum consularem et tum Syriae praesidem se contulit, cum quo Roma amicitiam contraxerat, a quo receptus cum eo vivebat, iam ante habente apud se Aristobolum, fratrem quidem Agrippa, sed inimicum, non obstante tamen hac simultate, quo minus ex a quo utrumque complecteretur proconsul. Sed Aristobulus nihil remittebat de odio, nec prius quieuit, quam et Flaccum inensum fratri redderet, ex occasione huiusmodi. Damasceni cum Sidonijs contendentes de finibus, disceptaturi apud Flaccum, cognito quod Agrippa multum apud eum posset, rogauerunt ut adesset ipsorum partibus, polliciti magnam pecuniam: qui mox paratus fuit omnia pro Damascenis facere. Aristobulus autem, quia pactos de pecunia senserat, fratrem apud Flaccum detulit. Et facta inquisitione ac deprehenso crimine, Agrippa excidit amicitia praesidis: rursumque ad extremam egestatem relapsus venit Ptolemaida, et quod non haberet unde alias viveret, decreuit nauigare in Italiam. Sed quum deesset pecunia, iussit Marsyam suum libertum, ut quavis arte a feneratoribus eam sumeret. Ille Protum Bernice Agrippa matris libertum, qui defunctae patronae testamento in Antonia clientelam venerat, rogat, ut accepta fide sub syngrapha daret mutuum. Alter iam ante debere sibi nonnihil Agrippam asseuerans, extorsit a Marsya syngrapham viginti millium drachmarum Atticarum, deductis sibi de ea summa duobus millibus et quingentis, eo facilius, quod non poterat Agrippa aliter facere. Recepta igitur pecunia profectus Anthedonem, et ibi nauem nactus, parabat se itineri. Id ubi comperit Herennius Capito procurator Iamnia, misit eo milites exacturos argenti trecenta millia, quorum debitor Caesaris fisco factus est, dum adhuc Roma ageret: atque ita imposita est illi manendi necessitas. Et tunc quidem facturum se iussit simulat: sed quamprimum nox terris incubuit, praecisis nauis retinaculis nauigat Alexandriam. Ibi ab Alexandro Alabarcha poposcit mutuo ducenta argenti millia. Ille non ipsi se mutuaturum professus est, sed Cypro, coniugalem amorem

Agrippa vitam miseram abrumper cogitat.
Cypros Agrippae uxor ad Herodiadem sororem eius scribit, & auxilium petit.

Agrippa Tiberiade habitat.

Herodes Agrippae inopiam exprobrat.
Agrippa ad Flaccum Syriae Praesidem se confert.

Aristobulus Flaccum Agrippae fratri inensum reddit.

Agrippa per Marsyam a feneratoribus pecuniam mutuatur.

Agrippa dum Herennius Capito pecuniam ab eo extorquet noctu Alexandriam nauigat.

Agrippa Alexandriam pecuniam mutuatur.

in ea demiratus & virtutes ceteras fideiusit mulier: & mox Alexander quinque talentis representatis Alexandria, reliquam summam exhibiturum se promisit Puteolis profusionem Agrippa veritus. Itaque Cyros expedita mariti navigatione in Italiam, ipsa cum liberis in Iudaeam itinere pedestri reuerfa est. Ceterum Agrippa, postquam Puteolos appulit, scripsit ad Tiberium Casarem degentem Capreis, venisse se officij causa significans, & potestatem accedendi eam insulam postulans. Tiberius nil cunctatus humanissime rescripsit, gratulans etiam ei reditum ad Capreas incolumem. Nec minore alacritate presentem excepit & amplexu & hospitio. Postridie Caesar receptis literis ab Herennio, quod Agrippa trecentis millibus mutuo sumptis, nec ad constitutum tempus persolutis, de reddendo admonitus, fuga se e subiectis ipsius procurationis locis proripiens, exigendi facultatem ademisset, agrè tulit: mandauitque cubicularijs non prius admitti hominem quam persoluto debito. Ille nequaquam ira Caesaris attonitus, ab Antonia Germanici & Claudij postea principis matre petijt mutuo trecenta millia, ne periclitaretur de amicitia Caesaris. que memor Bernices huius matris consuetudinis, familiariter enim ea fuerat vsa, simulque educatum fuisse ipsum cum suo Claudio, prauit ei pecuniam illam: & reddito debito, nemine prohibente fruebatur amicitia principis: adeoque conciliatus est Casari, ut is nepotem suum commendaret Agrippa, mandaretque, ut progredientem semper comitaretur officij gratia. hoc beneficio deuinctus & deditus Antonia, cepit Caium nepotem eius colere, gratiosum apud omnes, & honoratum ob parentis memoriam. Erat ibi forte Allus Samarita libertus Caesaris. ab eo mutuatus decies centena millia, debitum Antonia reddidit: reliquum materiam habuit demerendi Caium officiosus. A quo receptus in intimam amicitiam, quodam die dum una gestatur incidit in consabulationem de Tiberio: & quia soli erant, precatus est Tiberio, ut quamprimum principatus locum Caio digniori cederet. has voces excepit Eutychnus, libertus Agrippa & auriga: ac tum quidem siluit. In simulatus deinde a patrono, quasi vestem ei furto subduxisset, sicut re vera subduxerat, & ex fuga retractus, cum perductus esset ad Pisonem urbi prefectum, rogatus fuga causam, ait se habere secreta quadam, qua cuperet indicare Casari, ad salutem ipsius pertinentia: quapropter vincetus missus est Capreas. hunc Tiberius more suo, detinebat in vinculis, quod esset cunctator, si quis unquam alius aut Rex aut tyrannus. nam neque legationes sine mora admittebat, & presidibus prouinciarum vel procuratoribus successorem non mittebat, nisi mortuis. Proinde vincetos quoque negligebat audire, mora hanc rationem reddens amicis scitantiibus: legatos quidem ideo admitti tardius, ne illis citò dimissis alij denuo creati redeant, atque ita obruatur continuo excipiendis & dimittendis legationibus. Potestates autem semel constitutas ideo se sinere, ut parcatur subditis. cum enim natura omnis magistratus ad auaritiam sit pronior, externum cui nullus certus sit prestitutus terminus, eò magis ad rapinam sollicitare homines. itaque si diutius eo fruuntur, exsatiatos lucris segniores ad rapiendum fieri. quod sic successor immineat, non suffecturos eorum auiditati prouinciales, dum decessor tanto magis spoliat, quanto minus temporis ad hoc faciendum sibi putat reliquum. Vtebaturque hac similitudine. Consauciati cuiusdam vulnere musca agminatim ingruentes operuerant: eum quidam fortè fortuna prateriens miseratus est, putans languidiorem quam ut illas pos-

An. mudi 4001.

A nato Christo 39.

Agrippa in Italiā Puteolos, inde ad Tiberiū Casarē peruenit.

Agrippa ab Antonia Germanici & Claudij matre trecenta millia mutuo petit.

Caius Agrippæ commendatus.

Allus Caesaris libertus Agrippæ mutuo dat pecuniam.

Hedio & Rufinus Cap. 13. *

Eutychnus, Agrippæ libertus herum apud Casarem accusare cogitat.

Quare Tiberius potestates semel constitutas non facile mutauerit.

An. mudi 4001.
A. nato Christi
sto 39.

set arcere: accedensq; propius, parabat eas depellere. orante autem saucio, ut sic eum sineret, quasiuit alter causam, cur ita liberari ab hac molestia negligeret. tum ille: imò his ab actis maiorem molestiam mihi faceres: nam ha iam saturata sanguine remiserunt nonnihil. quòd si recentes accederent & famelica, me iam antè pessimè affectum facile perderent. quare se quoq; aiebat hac ratione providere subditis, multorum rapacitate vexatis, qui more muscarum eos infestarent, maxime si adinnatã cupiditatem metus cito desinendi accederet. quod autem vera narrem de ingenio Tiberij, testatur mihi factum ipsius. nam cum duobus supra viginti annis obtinuerit imperiũ, duos in uniuersum Iudeis misit gubernatores, Gratum & successorem eius Pilatum. nec aliter se gessit circa ceteros imperio subditos. Victorum quoq; causas ideo se aiebat serius cognoscere, ne affecti supplicio citò leuentur malis, quæ meruerint ante actis sceleribus, nunc dum longiores moras terunt, multò grauius reddi illorum infortunium. Sanè hac fuit causa cur Eutychus tam diu egerit in vinculis, prius quam Casari aures ei præbere sit collibitum. Procedente deinde tempore a Capreis venit Tusculanum, stadijs ferè centum ab urbe dissitum, & Agrippa rogauit Antoniam, efficeret ut tandem audiretur Eutychus, cognoscereturq; cuius accusaret patronũ criminis. nam Antonia in magno honore habebatur apud Tiberium, vel propter affinitatem, quòd Drusi fratris uxor fuerat: vel propter continentiam, quòd florente etiam tum atate uduua recusarit alteras nuptias, licet hortante Augusto ad iterandum coniugium, in eoq; uita genere omnem cauerit infamiam. huc accedebat priuatum beneficium, quo maxime deuinxerat hominem. Cum enim res nouas contra eum moliretur Seianus amicorum unus, uir ualde potens, propter præfecturam pratorianorum militum, conspirantibus multis senatoribus & libertis Casaris & uiris militaribus, tantum illi conflatum erat periculum, ut minimum quin opprimeretur abfuerit: quo tempore illustris opera fuit Antonia, per quam occursum Seiani malicia, quam primum enim intellexit insidias compositas in principem, rem totam ei perscripsit accuratissimè: traditusq; literis Palanti seruorum suorum fidißimo, misit eum Capreas ad Tiberium. quibus ille cognitis Seianum occidit & socios consilij: Antoniaq; iam antè habitata in precio, maiorem etiam in posterum fidem habuit per omnia. Hac igitur hortante ad audiendum Eutychum, respondit Tiberius: Huic quidem si quid contra Agrippam mentitus sit, presentem pœnam sufficere: sed uidentum illi esse, ne dum inconsultius à liberto pœnas expetit, inquisitione facta, malum quod alteri molitur sibipse conciliet. quod ubi Agrippa audiuit ex Antonia, tantò magis urgebat inquiri de hoc negocio: & cum nullum orandi finem faceret, nacta opportunitatem Antonia, uidens Tiberium à prandio lectica gestari, præcedente ipsius nepote Caio unã cum Agrippa, accessit propius: & pedibus eum comitata, petijt uocari & examinari Eutychum. Ad quam ille: Deos testor Antonia, quòd non spontè, sed tuis coactus precibus faciam quod facturus sum. quo dicto Macroni Seiani successori imperat Eutychum adducere. quo sine mora ueniente, rogat eum Casar, quid nam contra eum afferat, à quo libertatem acceperit: qui respondit: Domine, uictabatur in curru Caius iste & Agrippa, me sedente illis ad pedes: ubi post multos sermones ultrò citroq; habitos, Agrippa his uerbis ad Caium usus est: O si iam tandem dies illa ueniat, qua senex iste decedens te orbi relinquat principem. nihil enim huic uoto obesse posset nepos

Quare Tiberius victorum causas serius cognoucrit.

Antoniam Agrippa, efficeret, ut tandem audiretur Eutychus, rogat.

Antoniam in magno apud Tiberium honore habita,

Seiani conspiratione Antoniam Casari patefacit.

Agrippa ad audiendum Eutychum instat, quo facto, propter uerba quædam ei uincula sunt iniecta.

nepos eius Tiberius, quem tu facile opprimeres. Tum verò ad publicam orbis felicitatem mea quoque priuatim accederet. His verbis Tiberius facile credens, non nihil etiam veteri offensa motus, quòd Agrippa iussus colere Tiberiũ ipsius ex Druso nepotem, neglecto hoc mandato totus in Caium erat propensior: versus ad Macronem, huic, inquit, iniice vincula. At Macro non satis intelligens quemnam ille diceret (neque enim de Agrippa suspicari tale quid poterat) eum stabatur donec exactius rem perciperet. interim Caesar aliquantisper gestatus per circum, denuò Macronem appellans, an non, inquit, iussi, ut huic vincula iniicias? quo scitante cui tandem, Agrippa, inquam, ille respondit. Agrippa verò ad preces versus, per memoriam filij, cuius consuetudine simul educatus familiarissimè usus fuerat, et per collata in adolescentem Tiberium officia rogabat veniam, sed frustra, pratorianis ita ut erat purpuratum in vincula trabentibus. cumque astus esset vehemens, et pra inopia vini sitis eum vreret, conspicatus quendam e Caij seruis, nomine Thaumastum, gerentem hydriam poposcit potum: et cum libenter oblatum hausisset, inquit, certè tuo bono puer exhibuisti mihi hoc ministerium: quamprimum enim hanc necessitatem euasero, impetrabo tibi libertatem à Caio, quandoquidem etiam victo mihi non es grauatius ministrare ut antea dum pristina mihi fortuna maneret integra. nec fefellit hominem, sed gratiam ei reposuit. nam regnum adeptus Thaumastum à Caio impetratum remisit, et bonorum suorum dispensatorem constituit. quin et moriens hunc Agrippa filio Bernicaeque filia reliquit eadem ministerij conditione, apud quos in precio usque ad extremum diem habitus consenuit. Sed id postea contigit. Tunc verò Agrippa victus ante Regiam stabat inter alios quosdam aequè victos, incumbens pra mœnore in quandam arborem, cui cum insedisset bubo, vnus e victis natione Germanus alitem conspicatus, scitatus est e milite quisnam esset ille purpuratus: et cognito Agrippam esse Iudaeorum nobilissimum, rogauit militem ut liceret sibi propius ad eum accedere. cupere enim se quadam de ipsius patria cognoscere. quo impetrato, et adhibito interprete, o iuuenis, inquit, contristat te quidem tam repentina et improuisa fortuna mutatio: nec facile credes prope esse effugium, sic consulente rebus tuis diuina prouidentia. Sed testor patrios Deos, et qui huic regioni praesident, et qui nos perduxerunt in hac vincula, quòd nihil auribus tuis daturus sum, neque te inani consolatione lactaturus, non ignarus quòd huiusmodi praedictiones si euentus frustratur, maiorem afferant mœstitia cumulum, quam si nunquam omninò audita fuissent. itaque aequum duxi vel cum meo periculo interpretari tibi quid Dij portendant manifestis auspicijs. Fieri non potest quin confestim euadas ex his vinculis, et mutatis rerum vicibus ad amplissimam dignitatem simul atque potentiam peruenias, usque ad eorum inuidiam, quibus nunc videris miserabilis. Felicem quoque habiturus es vita exitum, relictis in opum successione liberis. Memento autem quando hanc alitem iterum videris, quintum ex eo diem fatalem tibi futurum. Hac sunt quae tibi caelestes missa hac aue nunciant: cuius rei cum habeam praesentiam, visum est impartiri te hac latitia, quo spe futuri commodi leuius feras praesens infortunium. proinde rogo, ut quam primum felicitatem istam representari tibi senties, des operam, ut nos quoque eripiamur ex his aduersitatibus. hoc Germani praesagium tam videbatur Agrippa ridiculum, quam postea maximam admirationem est promeritum. At Antonia grauitè ferens ca-

Ap. mundi 4001.
A nato Christo
sto 39.

Thaumastus Caij, seruus Agrippae potum affert, cui hic libertatem impetrat.

Agrippae Germanus quidam, fortunam florentem & vitae terminum praedicit.

An. mudi 4001.
A nato Chri-
sto 39.

Agrippa sex menses
in custodia servatus.

Tiberius in morbum
lapsus, filios natura-
les & adoptivos ac-
cessit.

Tiberius, Gemellus
Drusi filius.
Caius, Germanici fi-
lius, gratiofus.

Tiberius ex augurio
ante obitum Caium
sibi successurum in-
telligit.

Tiberius mathema-
ticorum disciplinis
addictior Galbae Ro-
manorum Principa-
tum praedicit.

lamicitatem iuuenis, Tiberium quidem pro eo deprecari putabat non solum diffi-
cile, sed propter repulsam inutile etiam: apud Macronem tamen obtinuit, ut
in custodia servaretur à militibus commodis moribus praeclatis, convivoremque
haberet centurionem ei cura praepositum, et quotidianis uteretur lauacris, et
pateret ad eum libertis atque amicis aditus, quorum subleuaretur officijs. admit-
banturque ad eum, Silas amicus, et à libertis Marsyas atque Stichus, inferentes ei
cibos quibus delectabatur: et stragula quasi venalia circumferentes, noctu sub-
sternebant permissu militum iam ante praemonitorum Macronis imperio. atque
in hunc modum sex menses exegit in custodia. Caterum Tiberius Capreas reuer-
sus primum languore modice tentatus est: inualecente deinde morbo iam male
de se sperans, per Euodum libertorum suorum carissimum accersit filios, quasi
ad extremum colloquium. erant autem ei non naturales, sed adoptivi. nam Dru-
sum unicum filium amiserat. supererat huius filius Tiberius cognomine Ge-
mellus, et Caius ex Germanico fratre natus, iam adultus et disciplinis liberali-
bus pulchre excultus, adhuc gratiofus apud populum propter paternarum vir-
tutum memoriam. ille enim apud omnes in maximo honore habitus est, quod ef-
set modestissimus moribus, comis in alloquijs, et nemini se praeferebat. quibus arti-
bus non senatus modo ac populi favorem sibi paravit, verum etiam quotquot
ubi sunt provincialium, quos partim affabilitate partim officijs devinxerat.
quam ob rem defunctum omnes non honoris simulatione luxerunt, sed veris lacry-
mis prosecuti, tanquam in privata quisque, maestitia. adeo citra omnem omnium
offensam vixerat: quod et filio eius plurimum profuit, cum apud ceteros, tum
maxime apud militarem multitudinem, quae pro ipsius dignitate tuenda nul-
lum periculum non aditura videbatur. at Tiberius cum Euodum iussisset in
crastinum summo mane filios adducere, precatus est Deos patrios, ut manife-
sto aliquo indicio designarent futurum successorem in imperio, cupiens quidem
id nepoti ex filio relinquere, sed non ausus rem tam arduam tentare inconsultis
numinibus. Itaque augurium concepit, eum sibi successurum, qui sequenti mane
prior ad salutandum se venerit. quare praedagogum nepotis praemonuit, ut mox
prima hora adolescentem adduceret, ratus Deum huic principatum annuere.
sed aliter visum est caelesti numini. nam cum imperator hac volutans diluculo
iussisset Euodum eum filijs introuocare, qui prior aduenisset, egressus ille Caium
offendit pro cubiculi foribus. nam Tiberius auiti propositi ignarus ientaculo re-
moratus est. Tum Euodus, vocat te, inquit, pater: simulque introduxit iuuenem.
Quo viso imperator, cogitare coepit diuinam providentiam, per quam sibi ademp-
ta sit potestas statuendi, quae decreuerat: sentiensque diversum cordi esse superis,
non tam suam voluntatem irritam doluit, quam vicem infelicis nepotis, cui
non satis esset principatum adimi, nisi etiam incolumitas in ultimum discrimen
veniat: quando quidem alio potentiore futuro, parum eum tutatura videbatur
sanguinis propinquitas in amulatione potentiae, altero non ante securum putan-
te suum principatum, quam si insidijs praecoccuparit alterum. erat enim Mathe-
maticorum quoque disciplinis addictior, iuxta quorum consilia, in tota vita ple-
raque agere est solitus. nam et Galbam olim venientem conspicatus versus ad
intimos quosdam amicos, En, inquit, virum, futurum aliquando Romanorum
principem. In summa nemo Caesarum unquam tantam fidem habuit diuinationibus,
non vanas expertus aliquoties. Tunc quoque magno maerore affectus est ob id
quod

quod acciderat, non secus ac si nepotem iam extinctum cereret: sed, ipsum culpabat, qui confugisset ad huiusmodi omina. cum enim liceret ei securo e vita excedere, nunc corruptam sibi hanc felicitatem præsencia futuri charissimorum infortunij. Itaque, quamuis turbatus inopinata principatus sui successione, inuitus et reclamante animo sic Caium alloquitur. Esi, etiamsi Tiberius propiore consanguinitate me contingat, tamen cum meum de te iudicium, tum verò deorum immortalium suffragium secutus, tibi in manus trado Romanum imperium. rogo autem ut hoc adeptus non sis immemor benevolentia nostra, qui tibi sum tanta felicitatis auctor: et quæ poteris gratiam mihi referas, amore complectendo fratrem Tiberium: quandoquidem mihi nihil gratius pro hoc beneficio, quod post deos totum meum est, potes reponere, quam si illi non desis, quem tibi natura voluit esse coniunctissimum. nam alioquin etiam scire te oportet, illo superstite stabilius fore tuum imperium: extincto verò, infelicitatis tibi adesse exordium. Periculosa enim est solitudo dignitatis culmen obtinentibus: et qui in consanguinitatis iura peccat, nunquam diuinam ultionem effugiunt. Hæc Caio extrema mandata dedit Tiberius, omnia quidem pollicenti, sed fictè. Quamprimum enim Principatum assecutus est, fratrem iuxta illius præsagium sustulit: et ipse quoque aliquanto post coniuratorum insidijs oppressus est. At Tiberius Caio successore sibi designato post paucos dies obijt, cum vixisset in imperio annis viginti duobus, mensibus quinque, diebus tredecim. post quem Caius Reipub. præfuit, quartus in Imperatorum serie. Romani verò nunciato eius obitu vehementer quidem gauisi sunt, non tamen audebant credere: non quòd verum esse nuncium non cuperent, quòd iam dudum magno redemissent libenter: sed quòd vererentur ne tentati falsis nuncijs, si intempestiuè gaudium suum detegerent, delatorum opera in certissimam perniciem incurrerent. Nemo enim ante eum patriciorum ordinem grauius afflixerat, quòd esset iracundus et implacabilis, etiam sine causa odio plerosque prosequens, et pro innata saucia mortem leuissimam pœnam existimans. quapropter optatissimam hanc famam non sunt ausi fronte hilari excipere, intelligentes quantum subesset spei frustrata periculum. Marsyas verò Agrippa libertus cognita morte Tiberij, curriculo ad patronum properauit, latissimum ei nuncium afferens, quem cum offendisset petentem balneum, admoto capite sermone Hebrasco, mortuus est, inquit, leo, id ille satis intelligens, inopinatoque perfusus gaudio, at tibi, inquit, tum pro cæteris officijs tum pro hoc nuncio, quam tandem dignam gratiam referam, si modo vera nuncias? tum centurio qui custodis præerat, animaduertens tam Marsyæ festinum aduentum, quam infecutam illius verba hilaritatem Agrippa, suspicatusque accidisse noui aliquid, rogauit qua de re inter se conferrent. quibus primò cunctantibus, cum ille urgere non desineret, tandem Agrippa ut iam familiari aperuit omnia. ibi centurio gratulatus ei plurimum hanc felicitatem, cœnam lautam apposuit. Sed dum epulis simul indulgetur et poculis, ecce ibi quidam superueniens affert incolumem esse Tiberium, et breui in urbem reuersurum. quibus verbis territus trauster centurio, capitalis culpa sibi conscius, quòd cum vincito latum conuiuium iniuisset nunciato imperatoris obitu, proturbat Agrippam de lectulo, iac insuper intonans. Tu me impune falles mentitus mortem Caesaris, et non capite hæc hanc lingua petulantiam? Et cum dicto vinciri iubet, solum

An. mudi 4001
nato Christo
sto 39.

Tiberius Caio Romanum Imperij, ac Tiberium fratrem commendat.

Caius Tiberium fratrem tollit.

Caius Caligula quartus Romanorum Imperator.
Tiberius Tyrannus.

Marsyas Agrippæ Tiberij morte nunciat.

Romæ rumor Tiberij esse incolumem spargitur.

An. mūdi 4001
A nato Chri-
sto 39.

Caius Senatui ac Pi-
soni vrbis Præfeto
se in imperium de-
functi successisse si-
gnificat, & vt Agrip-
pam è custodia di-
mitterent, mandat.

Tiberij funus.

Agrippam Caius te-
trarchæ Regē con-
stituit.

Agrippa in suum re-
gnum nauigat.

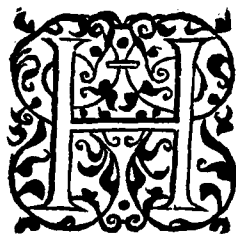
An. mūdi 4002
A nato Chri-
sto 40.

hactenus, & accuratius impostero custodiri eum imperat: totamq; cam no-
ctem in his malis Agrippa exegit. postera verò die rumor, de Tiberij morte incre-
buit, palam id iactantibus hominibus, quibusdam etiam sacra hac de causa fa-
cientibus: moxq; allata sunt à Caio bina litera, altera, quibus senatui significabat
successisse se in defuncti imperium: altera ad Pisonem vrbis præfectum, idem indi-
cantes, mandantesq; vt Agrippam è castris dimissum restitueret in id quod antè
habituerauisset domiciliu. quapropter bono animo vixit postea: nam licet custo-
deretur, tamen suo victitabat arbitrio. Caterum Caius Romam reuersus, Ti-
berij simul corpus referens, more solenni funus celebrauit sumptuosissimè: &
cum vellet Agrippam eadem die solutum dimittere, monitu Antonia supersedit:
non quòd eam alè vellet homini, sed negabat decoram hanc festinationem, ne vi-
deretur hoc odio Tiberij facere, si confestim solueret quem ille vincerat. elapsis
tamen non multis diebus, accersitum ad se domum tonderi vestemq; mutare præ-
cipit. imposito deinde in eius caput diademate, tetrarchia qua Philippi fuerat,
Regem constituit, adiecta Lysania quoq; tetrarchia, & pro ferrea catena de-
dit ei auream pari pondere. in Iudæam autem Marullum misit præsidem. Al-
tero deinde anno Principatus Caij Cesaris Agrippa petijt veniam nauigandi
in suum regnum ordinandi eius gratia, reuersurum se hoc peracto pollicitus.
Quod vbi imperator annuit, præter omnium spem Rex apparuit, insigni exem-
plo quanta sit in rebus humanis fortuna potentia, reputatione presentis felici-
tatis & egestatis pristina. & alij quidem beatum prædicabant qui spes suas secu-
tus esset pertinaciter, alij vix credebant tantam felicitatem hominis.

CAP. IX.

Quomodo Herodes tetrarcha in exilium missus est.

Herodio & Rufinus
Cap. 14, aliàs 16.
Herodias Agrippæ
soror fratri poten-
tiam inuidet; ac He-
rodes maritum ad
titulum regium am-
bicendum hortatur.

HERODIAS autem Agrippa soror, nupta Herodi tetrarcha
Galilee atq; Perææ, inuidebat fratri hanc potentiam, quem in-
celsiore quam maritum cerneret fastigio: vrbat eam nimi-
rum quòd qui profugerat non valens debita dissolvere, tum
reuersus erat auctus dignitate ac fortuna tam splendida:
hancq; mutationem iniquissimo ferebat animo, præsertim
quoties illum videret ornatum regijs insignibus per turbas inuehi: adeoq; non
poterat imperare suis affectionibus, vt maritum assiduis hortatibus ad similia
speranda, & suscepta transmarina peregrinatione apud vrbem ambienda eri-
geret: negans sibi vitam ferendam diutius, si Agrippa Aristobuli à patre suppli-
cio traditi filius, & ob extremam inopiam metu creditorum profugus, reuersus
regno fruatur: ipse verò filius Regis, & à cognatis ad regnum inuitatus, per de-
sidiam nihil tale affectaret, priuata vita contentus. Atq; marite mi, inquit, sibi
ante hac molestum non fuit, in minore quàm olim pater dignitate agere, nunc
saltem honorem familia debitum appetere: neq; ferendum puta existimatione ce-
dere viro qui tuis quondam sustentatus sit opibus: neq; per tuam patiaris igna-
uitam, vt illi videatur plus in paupertate superuisse ad quarendam amplio-
rem fortunam industria, quàm tibi in tam opimis facultatibus: quasi non pudendum
sit te nunc ab eo secundum censerì qui paulo ante nisi tua misericordia non potuit
viuere. Ergo Romam eamus nõ parcentes nec labori, nec auri argentiue impen-
dijs, quandoquidem non tam hac seruare sit optabile, quàm parando regno in-
sumere. at ille resistebat aliquandiu quietis amore, & suspecta habens Romana
negocia:

negocia: conabaturq; eam in diuersam sententiam traducere. mulier contra quanto magis eum tergiversari videbat, tanto urgebat improbius, nihil non tentandum censens regni cupidine: nec prius destitit quam mariti extorqueret consensum, non valentis alias eius importunitatem excutere. itaq; sine parstemonia facti apparatu exquisitissimo, unacum Herodiade Romam proficiscitur. Agrippa porro cognita eorum mente ac apparatu, ipse quoque se accinxit ad resistendum. Et quamprimum eos è portu soluisse didicit, etiam ipse Romam misit Fortunatum suum libertum ad Imperatorem cum muneribus, et literis scriptis contra Herodem: simulq; mandauit ut per occasionem amplius cum principe super hoc negotio differeret. Qui subsequens Herodè, et secundam navigatione usus, tantummodò à tergo relictus est, quòd tum primum à Cesare admissio superuenit, literasq; reddidit. uterque enim Puteolos appulit, et Caius tum fortè apud Baias repertus est. id oppidulum est Campania, quinque fermè stadijs à Puteolis distitum: ubi palatia sunt splendidissima, dum Imperatorum quisque superiorem vincere contendit magnificentia: inuitantibus è laucris calidis spontè è terra scaturientibus, tam ad sartendam corporum valetudinem, quam ad animos ocio relaxandos commodis. Itaque Caius simul ab Herode salutatus est, priorem enim eum admiserat: simul Agrippa perlegit literas, accusantes Herodem, quòd prius cum Seiano conspirasset in Tiberium, et nunc iterum Artabano Partho faueret contra Caij nouum imperium. argumento erat ipsius tetrarchæ apparatus, qui in armamentarijs suis haberet tantum armorum, quantum instruendis virorum septuaginta millibus sufficeret. Quare Caesar commotus, percontatus est Herodem, vera ne essent qua nunciarentur de armorum numero. quo annuente, neque enim vera negare poterat: satis approbatam putans defectionem, ademptam illi tetrarchiam ad Agrippæ regnum adiecit, pecuniam quoque eius donans Agrippæ indici: Herodem vero perpetuò damnauit exilio apud Lugdunum urbem Gallia. Cognito deinde sororem Agrippæ esse Herodiadem, pecuniam ei propriam concessit: et ratus non libenter fore marito calamitatis sociam, in Agrippæ gratiam se illi parsurum promisit. ad hac illa: tu quidem Imperator, ut tua maiestate dignum est loqueris: sed mihi coniugalis amor impedimento est quò minus fruor hac indulgentia. non enim æquum censeo ut cui secunda fortuna fui sociæ, eum nunc in aduersa defeceram. at ille indignè ferens tam excelsum animum in fœmina, ipsam quoque cum Herode expulit, et bona eius Agrippa largitus est. atque hac fuit vindicta, quam Deus tum intulit Herodiadi, fratris successus inuidè ferenti, tum Herodi ad obsequendum vaniloquentia uxoris nimis facili. Caius porro primo ac sequenti sui Principatus anno, Rempublicam administrauit egregie: moderateq; se gerens, et Romanorum sibi fauorem conciliauit et prouincialium. procedente verò tempore inflatus potentia magnitudine, oblitus est se esse hominem, et contumeliosus in superos, ad reliquam insaniam diuinos etiam honores usurpare ausus est.

An. mudi 4002
A nato Christi
sbo 40.

Herodes cum Herodiade Romam proficiscitur.

Agrippa Fortunatū libertum cum muneribus & literis contra Herodem ad Imperatorem mittit.

Baiæ sunt thermæ Campaniæ, non procul à Puteolis.

Herodes quod Artabano Partho faueret, accusatur.

Herodes exilio perpetuo apud Lugdunum Gallia urbem damnatur, eiusque bona Agrippæ traduntur.

Herodias cui, Imperator propter Agrippam fratrem pepercit, Herodem ultro in exilio comitatur.

Caius primò egregie Rempub. administrat, postea diuinos, quoq; honores usurpare audet.

CAP. X.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio.

VMQVE inter Iudæos et Græcos Alexandriam habitantes exorta esset seditio, terni ab utraq; parte legati delecti ad Caium missi sunt. Apion verò Alexandrinorum legationis princeps multa in Iudæos iactauit

Hedio & Rufinus
Cap. 15. alias 17.
Alias Cap. 18.

An. mudi 4002
 A nato Christi
 flo 40.
 Apion, Alexandrino
 rum legationis Prin-
 cept, Iudæos quod
 Cæsarem debitis hono-
 ribus non profere-
 rentur, accusat.
 Philo Iudæorum le-
 gatus à Cæsare re-
 pulsus, causam Deo
 committit.

*Et auit crimina, interq̄, cetera quòd Cæsarem non prosequerentur debitis hono-
 ribus. nam cum quàm latè patet orbis Romanus Caio exstruantur templa et
 altaria, et pari honore colatur cum ceteris numinibus, solos istos turpe putare
 dedicare illi statuas, aut iurare per nomen Cæsaris. His acerbè inuecto Apione.
 multisq̄, alijs qua ad exasperandum Caium facerent, Philo è Iudæorum legatis
 potior, vir per omnia clarissimus, Alexandri Alabarcha frater, et non imperi-
 tus philosophia, parabat causam sua gentis agere. Sed repulsus est à Cæsare in-
 bente illum abire, et per iracundiam vix temperante ab iniuria. quapropter
 eiectus conuicio, versus ad Iudæos affectatores. Nunc, inquit, oportet bono esse
 animo, quando Caius iratus est, nunc enim Deus nobis contra illum aderit.*

CAP. XI.

Caius in Syriam mittit Petronium iussum Iudæis bellum inferre,
 nisi malint recipere ipsius statuam.

Aliàs Cap. 19.
 Petronium Caius in
 Syriam mittit, eiq̄, vt
 Iudæos eius statuam
 in templo Dei collo-
 care abnuentes ex-
 ercitus iauadat, man-
 dat.

Iudæi Ptolemaidem
 ad Petronium per-
 ueniunt, deprecatur
 ne quid contra le-
 ges patrias facere
 cogèntur.

Petronio Iudæi Ti-
 berialdem occurrunt,
 supplicantes ne sa-
 cratam urbem veti-
 tis imaginibus pol-
 lucret.

CAIVS porrò indignè ferens à solis Iudæis ita se despici, legatum
 in Syriam mittit Petronium successurum Vitellio: iubetq̄, vt
 cum valido exercitu inuadat Iudæam: et si spontè id admit-
 tant, statuam eius in templo Dei collocet. quod si detrectent bello
 deuictos imperata facere adigat. is assumpta administratione
 rerum Syria, dedit operam vt exsequeretur mandata Cæsaris: contractisq̄,
 quantum poterat auxilijs, cum duabus Romanis legionibus hybernauit apud
 Ptolemaidem, primo vere bellum illaturus: quod et Caio significauit per literas.
 qui collaudata eius industria, hortatus est eum ad agendum gnauiter, et fran-
 gendam bello gentis contumaciam. Interim Iudæorum multa millia uenerunt
 Ptolemaidem ad Petronium, deprecaturi ne quid facere cogèrentur contra le-
 ges patrias. Quòd si omninò decretum sit statuam in fano ponere, ipsos primùm
 interficeret, ac tum demum suo arbitrato rem perageret. nam quantisper super-
 essent, non posse ferre violari legislatoris sui decreta, tot retrò seculis obseruata
 ab optimis patribus. Ad hac Petronius commotior, Hac, inquit, qua assertis,
 fortè valerent apud me aliquid, si meis ipsius consilijs et auspicijs rem gererem:
 nunc necesse est me subseruire decretis Cæsaris, quibus contra uenire impune non
 licet. Ad hac Iudæi. Si tibi Petroni certum est à præscripto Caij non discedere,
 neq̄, nos transgrediemur legis nostra mandata, freti diuina potètia et maiorum
 nostrorum virtutis amuli, neq̄, enim sumus adeò pusillanimes, vt qua nobis cœle-
 ste numè imperauit proposito felicitatis premio, ea prauaricemur intempestiua
 uitæ cupidine. quapropter feremus fortunam quālibet, dummodò patria legis
 religio maneat incolumis: et parati sumus subire pericula, sperantes Deum no-
 bis non defore, propter cuius honorè nō reformidamus ancipitem fortuna aleam.
 Hoc malumus quàm tibi per ignauiam parendo incurrere perpetuam ignomi-
 niam, simulq̄, ob neglectas leges indignationem numinis, cuius vel te iudice po-
 tior quàm Caij habenda est ratio. Ibi Petronius animaduertens eorum obstina-
 tam perniciam, neq̄, se posse sine certamine et cade statuam dedicare Cæsari,
 cum amicis et famulatio properauit Tiberiadem, vt ex propinquo melius res
 Iudæorum dispiceret. Iudæi uerò magnum timentes è Romano bello pericu-
 lum, sed maius ex uiolatis legibus, iterum multorum milliū numero occurrunt
 Petronio Tiberiadem, supplicantes ne se ad eam necessitatem cogeret, nèue sa-
 cratam

cratam urbem pollueret vetitis imaginibus. Tum Petronius: pugnabitis igitur cum Casare, nec illius opes, nec vestram imbecillitatem adhibentis in consilium? Non pugnabimus, inquit, sed moriemur citius quam discedamus à legibus. simulq; procumbentes ac nudantes iugulos, paratos se aiebant ad excipiendos gladios. atq; hoc pacto perduratum est per quadraginta dies continuos, neglectis interim agricultura operibus, cum maximè sementis essent tempora: quando quidem certissimum illis erat propositum mortem potius quam statuum illam admittere. In hoc rerum statu Aristobulus Agrippa Regis frater, & Elcias Magnus cognomine, cum optimatibus ceteris eius familia, Judæorumq; primatibus accedunt Petronium, rogantes ut consideraret obstinationem populi, nèue illis desperandi ansam praberet: quin potius Caio scribat quanta peruicacia reclametur dedicationi statua: utq; relicto agricultura studio, de bello quidem nulla virium fiducia non cogitent: sed parati sint mori potius quam tantam religionis labem in se admittere. ad hac semente omissa instare latrocinia, dum non est unde possint persolui vectigalia. forte enim flecti posse Casarem ne quid sauius in eam gentem statuatur, nèue illi rebellandi materiam prabeat. Quòd si non moueatur ab inferendi belli proposito, tum demum aggrediendum esse negotium. atq; hæc fuerunt preces Aristobuli. Petronius verò partim deprecatoris respectu enixè urgentis, & ipsius rei magnitudinis, partim contentiosi Judæorum propositi, ratus indignum tam multa hominum millia in gratiam insipientis Caij perdere, & cæleste numen suamq; ipsius conscientiam reueritus, maluit absurditatem rei per literas docere imperatorè vel suo periculo, non ignarus quam ille esset iracundo ingenio, & ad vindicandum pronò, nisi quis quam primum furenti morem gesserit. Sic enim existimabat, etiamsi ille non decedat de sententia, & fortasse indignationem in ipsum vertat cunctantibus mandata exsequentem: esse tamen viri boni officium, pro incolumitate infontis tam numeroso populi vel certum interitum non refugere. Ergo indicto Judæis conuentu ad Tiberiadem, postquam adesse vidit multa millia, progressus in concionem, ait expeditionem eam non à se ultrò susceptam, sed mandato Casaris: cuius executionem differri periculosum esse, propter indignationem summa potestatis, & alioqui conueniens esse ut ipse ab autoritate illius pendeat, per quem ad tantum dignitatis fastigium euectus sit. attamen vestra, inquit, salutem meam securitatem aut existimationem non præferam, quos scio meritò pro patrijs legibus contendere. immò ne mihi quidem probatur, summi Dei templum temerari principum licentia. quamobrem legatos ad Caium missurus sum, per quos cognoscat vestram irrevocabilem sententiam, quantumq; in me erit, hortabor ut honestissima vestra voluntati assensum suum prabeat. Deus cuius potentia superior est omnibus humanis conatibus, faxit ut & religio vestra integrâ ac inuiolata maneat, & ille per immodicam honoris cupiditatem nullum sibi contrahat piaculum. Quòd si offensus iram omnem in me verterit, patiar quoduis periculum, siue in corpus siue in vitam sauire illi libeat, modò ne tam ingentem vestram multitudinem propter constantem bonam voluntatem perire videam. Abite igitur quo suum queng; vocat negotium, & terram labore vestro colite. Legationem autem ipse in urbem missurus sum, & quicquid in rem vestram potero, tam per me agam quam per amicos meos & necessarios. His dictis concionem dimisit, hortatus. ut agros colerent interim, & bono essent animo. & ille

Aristobulus Agrippæ Regis frater, & Elcias Magnus apud Petronium Iudæorum causam agunt.

Petronius Iudæis, se Caio scribere velle pollicetur, eosq; ad agriculturam adhortatur.

An. mudi 4000. A nato Christo 40. Post diurnam ac continuam siccitatem repente imber decidit.

quidem sic populum pro sua virili consolatus est. Deus autem manifestè ostendit Petronio suam providentiam, quodq; omnibus iuste atq; honestè ceptis pro-pitius faueat. Vix enim orationem finierat, cum repente imber prater omnium opinionem decidit, nullis tam serena die signis pramonstratus, & hominibus propter diurnam ac continuam siccitatem cœlitus pluuiam penè desperantibus, etiam si nubes viderent, qua toties spem eorum frustrata fuerant. Quapropter terra tum prater solitum praterq; expectationem rigata largis imbribus, Judais spes facta est non irritas fore preces Petronij. Quin & ipse praeses magis etiam obstupescens est, euidenter cernens cura esse Deo res Iudaicas, attestante tam insigni prodigio, ut nemo nisi impudens posset contradicere. cumq; accuratè super hoc negotio scripsisset ad Caium, dehortans ne tam multa millia in extremam desperationem atq; perniciem adduceret, neq; enim nisi bello compul-sos discessuros à religione patria: neue seipse mulctaret luculentis ex ea gente prouentibus, aeternumq; apud eam sibi pararet improperium: id quoq; adiecit, quam carus sit Deo populus, quamq; manifestis signis declaret suam erga illos beneuolentiam. Hac Petronius. Rex autem Agrippa, qui tum fortè Romæ degebat, indies Caio reddebatur familiarior: quando etiam conuiuium tale illi exhibuit, de industria procurato apparatu sumptuosissimo, adhibitoq; omni exquisitissimarum ac lauticiarum ac voluptatum genere, ut omnes à tergo relinqueret in hoc certamine, atque ipsum etiam Casarem. tantum illi studium fuit demerendi Principis per omne obsequium. is demiratus eius tam animum quam magnificentiam, qui etiam supra vires ac facultates placere sibi contenderet, volensq; cum eo certare mutuis officijs, iam vino quoque factus hilarior, Agrippam ad laticiam prouocantem sic allocutus est. Equidem & ante expertus sum tuam beneuolentiam, quando vino etiam tum Tiberio ne periculis quidem à me colendo deterritus es: & nunc video te, modo mihi gratificeris, nulli rei parcere, ne facultatum quidem tuarum ratione habita. quare cum turpe mihi sit à te vinci officijs, quicquid hactenus per me cessatum est iam pensabitur: tantumq; ad pristinam meam erga te liberalitatem accedat enixè dabo opteam, ut maximum ad futuram tuam felicitatem momentum allaturum sit. Sic ille benignè promittebat, ratus amplam latifundia postulaturum, aut urbium aliquarum vectigalia. ille verò quamuis iam pridem preces parauerat, tamen hactenus dissimilata tum demum per occasionem aperuit, dicens neq; olim propter priuatum commodum prater mandatum Tiberij se illum coluisse: & nunc nihil aliud captare prater ipsius gratiam. nam & priorem munificentiam vberio-rem fuisse, quam unquã spe concipere potuisset, quantumuis improba. et si enim tu, inquit, maiora prestare valeas, meis tamen non solum meritis, sed cupiditatibus etiam abundè satisfactum est. ibi Caius attonitus hominis modestia, magis urgere cepit, ut vellet uti sua beneficentia, nihil non polliceri perseverans. Tum Agrippa: quando quidem domine liberalitatem tuam tam benignè mihi offers, equidem petam, sed nihil quod ad diuitias attingat, quibus iam per tuam gratiam abundo: illud potius postulabo, quod impetratum & pietatis opinionem, & perpetuum fauorem numinis tibi conciliet. Mihi quoque gloriosum erit, si post innumeras alias, hanc unam etiam mihi feceris gratiam. Rogo igitur ut mandatū reuoces, quod Petronio dedisti, de statua in Iudaorum templo ponenda. hac ille velut aleam iaciens, non ignarus quantum subesset periculum, quodq;

Petronius ad Caium scribit.

Caium Agrippa Romæ honorat, in cuius retributione Caius aliquid petere iubet, qui nihil aliud quam ut mandatum Petronio datum reuocet, rogat.

quodq; capitale esset placitis Caij contradicere. Imperator autem simul officiosa liberalitate delinitus, simul pudendam vanitatem ducens, si coram tot testibus ultrò ad petendum prouocato, repente mutatus denegasset gratiam: suspiciens etiam virtutem hominis, qui pluris faceret pietatem suaq; gentis tranquillitatem, quam incrementum dominationis aut redditum, fecit eum voti compotem. Scripsit igitur Petronio, collaudans eius industriam in comparando exercitu, & in exsequendis mandatis quae acceperat. quod autem ad statuam attineat, si quidem dedicata sit & posita, sinendam esse, sin minus, non esse cur in eo negotio plus laboris capiat: sed debere eum soluto exercitu reuerti ad intermissa officia. Remissum enim esse hoc Iudais in Agrippa gratiam, cui tantum honoris à se haberi, ut non possit voluntati eius contradicere. In hunc modum Caius scripsit Petronio, priusquam ad defectionem spectare Iudaeos cognosceret: allatis postea de rebellionum rumoribus, indignè ferens gentis audaciam, & contemptum imperij, homo omni dedecori obnoxius, nullamq; rationem honestatis habens, & impetu iracundiae quouis abripi solitus, quem refrenare nunquam studuit, imò ad felicitatem suam pertinere putas, si quam maximè affectioni huic indulgeret, denuò scribit eidem in hanc sententiam. Quoniam plus apud te valuerunt Iudaeorum munera quam meamandata, quibus neglectis omnia illis gratificatus es, temet iudicem facio, quid de teipso statuere debeas semel indignationem meam meritus. Volo enim te exemplum fieri & presentibus & posteris, nullo modo irrita habenda mandata imperatoria. Hac epistola missa quidem est ad praesidem, non tamen Cesare viuo reddita, qui perferebant tardius nauigantibus, ita ut prius ille alias acceperit literas, nunciantes de Caij exitio. Deus enim non immemor fuit Petronij, & periculorum quae propter ipsius honorem atq; Iudaeorum religionem subiit: sed amoto à Reipub. habitis Caio propter impiè affectatos diuinos honores, tanto maior habita est illi gratia tam à Romanis quam à prouincialibus, maximo fauore praecipuis senatoribus eum prosequentibus, in quos potissimum Caius debacchari est solitus. Is extinctus est non multò postquam Petronio scripserat illam mortis denunciaticè epistolam. Causam autem propter quam Caius sublatu est, & quemadmodum comparata sint in eum insidia, procedente stilo significabimus. caterum Petronio prius reddita sunt literae de cade imperatoris, ac tum demum superuenerunt illae, quibus iubebatur mortem sibi consciscere. quare latus fortuito tyranni interitu, admiratus est Dei prouidentiam, qui sine dilatione mercedem habiti sibi honoris persoluerit, & Iudais presentem opem attulerit. Et ille quidem miro hoc modo euasit mortis periculum.

An. mudi 4003
A nato Christo
sto 41.

Caius Petronio mandata imperatoria negligenti, ut sibi ipsi manus inferat, scribit.

Petronius prius de Caij morte literas, quam de nece sibi ipsi inferenda accipit.

CAP. XII.

Quò in staturos Iudaeorum apud Babylonem fuerint, & de Aninæo ac Anilæo fratribus.

NCIDERUNT in ea tempora graues motus Iudaeorum apud Mesopotamiam ac Babyloniam habitantium, cadesq; & calamitates quales nusquam memorantur in superioribus narrationibus: de quibus accuratè tractaturus, causas etiam ab origine repetam. Nearda dicitur urbs Babylonia, frequens populo, & agro fertili, qui tantam multitudinem possit alere. ad hac non patet hostium assultibus, cincta fluentis Euphratis & firmissimis mœnibus. eidem flumini est & Nisibis apposita: quare Iudaei freti locorum natura, sacrum didragma quod

Hedio & Rufinus
Cap. 16. aliàs Cap. 20
Iudaeorum apud Mesopotamiam & Babyloniam graues motus.

Nearda, Nisibis Babyloniae urbes.

An. mudi 4003
A nato Chri-
sto 41.

Asinaus & Anilæus
Neerdenfes patriam
locum quendam se
conferunt, ad quos
ingens multitudo
confluit.

Asinaus cum socijs
à Babyloniz satrapis
ex improviso op-
pressi.

Asinos suos ad for-
titudinem hortatur,
& hostes fundit, fu-
gatq;

Artabanus ad Asi-
næum & Anilæum
propter audaciam
societatem cum il-
lis iurare mittit.

Deo ex more solent offerre, cateramq; votiuam pecuniam, in his urbibus depo-
nebant tanquam in communi arario, inde suo tempore transmittendam Hiero-
solyma: qua deinde à multis hominum illò deducebatur, metuentium latrocinia
Parthorum, quorum ditioni tum suberat Babylonia. Ex his Judeis erant Asi-
naus & Anilæus fratres, Neerdenfes patria, orbatu patre, & à matre ad tex-
trini opificium adhibiti, quod non indecorum habetur illis gentibus, ubi & viri
exercent lanificium. hos officina magister apud quem artem didicerant, quod
serius aliquando ad operandum accessissent, castigauit verberibus. illi credentes
se affectos iniuria, detractis armis qua seruabantur in eius domus pariete, con-
tulerunt se in quendam locum, ubi fluuius scinditur, uberem pascuis, & frugum
fertilem caterorumq; fructuum qui reponuntur in hyemem. ad eos mox conflu-
xit iuuenum quisq; egentissimus, quorum armis stipati pro ducibus se gerebant,
nemine cohibente maleficia. cum enim facti essent inexpugnabiles, & arcem sibi
construxissent, dimissis exactoribus tributa colligebant ab accolis, certum videli-
cet pecoris numerum & quantum in alimenta eorum sat erat, promittentes
amicitiam morem sibi gerentibus, & propugnationem contra externam vim si
qua ingrueret: contra occisionem gregum ac pastorum, si detrectarent imperata
facere. quapropter necessitate coacti, mittebant eis quantumcunq; poscerent.
quo factum est ut aucta eorum potentia, validi essent ad incursum quosli-
bet, nemoq; vicinorum auderet eos offendere, aut armis cum illis congregari: adeo
ut ad Parthorum quoq; Regem rumor hac detulerit. Satrapa autem Babylonia
postquam hac audiuit, volens crescens adhuc malum opprimere, priusquam ma-
ius aliquod inde proveniret incommodum, collecto quantum poterat à Parthis
ac Babylonys exercitu, properauit contra eos, cupiens ex improviso opprimere:
obessaq; palude suos iussit aliquantisper quiescere. postridie verò Judeis sabbati-
cas ferias ocio publico celebrantibus, ratus non ausurum hostem in certamen descen-
dere, sed nulli negotio vincetos se abducturum, paulatim procedebat, ut derepen-
te in eos irrueret. Asinaus verò qui tum forte positus propè se armis cum socijs
desidebat in ocio, Viri inquit, hinnitus equorum mihi aures perculit, non qualis
est passim pascentium, sed qui sessorem tergo vehant: nam & frenorum sonitum
sentio, vereor ne circumuenti simus ab hostibus. sed procurrat aliquis specula-
tum, qui nobis quid immineat certo renunciaret. optarim autem vana esse qua di-
cimus. moxq; quidam profecti visum, celeriter redeunt, non falsam suspicionem
fuisse referentes: adesse ultores accepta iniuria. ex insidijs se obrutos equitatu co-
pioso velut pecora, ne ad repugnandum quidem paratos, vet ante propter ferias
patria consuetudine. at Asinaus longè aliter quàm speculatori videbatur sta-
tuit, non cõcedendam censens hanc voluptatem hostibus, ut per ocium in se gras-
sarentur cadibus: quin potius virtutis & presentis necessitatis memores conuicti
debere, ut si ita fors ferat, non inulti pereant: primusq; correptis armis suos ex-
emplo ad similem exciuit audaciam, ad conferendas cum hoste manus eos ani-
mans. & quia contemptim veniebant rem factam se habere putantes, multis
casis reliquos coëgit terga vertere. Eius pugna postquam ad Parthorum Regem
fama peruenit, admiratus fratrum audaciam, concupiuit eorum aspectum &
colloquium: confestimq; ad eos misit fidsimum è satellitibus qui hac verba illis
referat: Regem Artabanum tametsi iniuriam eorum violentia in suo regno
acceperit, indignationem tamen virtuti ipsorum remittere: missisq; se qui fide
data

data impunitatem & securitatem itinerum eis offerret ipsius nomine, quod amicitiam eorum cuperet, sine fraude omni & insidijs paratam esse Regis munificentiam, foreque, ut hac sua virtute posthac Rege fauente utantur melius. Tum Asinaus ipse quidem profectioem distulit, fratrem verò Anilaum misit cum quibus potuit muneribus. Iuit ille ad Regem, & facile admissus est. Artabanus autem videns Anilaum solum venisse, rogauit curam domi reliquisset Asinaum, cognitoque metu illum se continere intra palustria: per patrios Deos deierauit, nihil eos se laesurum in fidem venientes: idque porrecta iuueni dextra sancit, quod apud barbaros conuenturos certissimum est argumentum fiducia, nam post datam dextram apud eos nec fallere fas est, nec diffidere, cessantibus omnino suspicionibus. Tum quoque Artabanus hoc pacto remisit Anilaum, persuasurum fratri, ut simul veniat. Hoc autem agebat Rex, volens conciliatis sibi his fratribus per Iudaeorum virtutem illas satrapias continere in officio, qua videbantur ad defectionem spectare occupato Rege alibi. Verebatur enim, ne dum ipse rebelles perdomat, Asinaus auctis apud Babyloniam viribus, siue volentibus provincialibus, siue inuitis non temperaret a maleficijs. Hoc igitur consilio illum accersit. Asinaus verò facile a fratre in eam sententiam inductus est, praesertim commemorante quam luculentè erga ipsos Rex affectus sit, quodque ad firmandam fidem iusurandum interposuerit. quare primo quoque tempore ad Artabanum ambo perueniunt. ille perlibenter eos excepit, imprimis miratus generosum Asinai animum, quod videret breui statura hominem, & primo aspectu contemnenda specie, quasi nullius precij, apud amicos dictitans, nihil esse in tanto corpore, quod tam vasto animo respondeat. & inter epulas ostenso magistro militum Abdagasi predicauit, denarrans quantam fortitudine bella gerere soleat. Is cum rogasset, ut bona Regis venia liceret illum interficere, penasque tot maleficiorum de eo sumere, quibus Parthos laeserat: negauit se hoc permissurum in hominem, qui se credidisset sua fidei, data dextra confirmata & iureiurando adhibito. Quod si, inquit, vir bellicosus haberi vis, nihil opus habes meo periurio ad abolendam Parthorum ignominiam: sed redeuntem aggressus per vim absque meo consensu opprime. Mane deinde accito Asinao, Tempus tibi est, inquit, iuuenis domum reuerti, ne diutius hic ducum in te odia prouoces, qui te fortassis etiam me inuito conarentur interficere. commendo autem tibi terram Babyloniam, ut eam tua cura tutam a latrocinijs & illasam custodias. mihi vicissim cordi erit tua incolumitas, quandoquidem tuum caput non dubitasti mea fidei committere. hac locutus, datis mox muneribus Asinaum dimittit. ille domum reuersus castella partim noua condidit, partim quae prius habuerat firmavit munitioibus: breuique in tantum auctus est, quantum ante eum nemo alius, a talibus exorsus inijt: nec contentus honoribus Babyloniorum, a Parthorum quoque obseruabatur ducibus, qui in vicinas prouincias mittebantur cum imperio. Adeo creuit eius autoritas una cum potentia, ut Mesopotamia tota ab ipsius penderet nutibus. In hac felicitate florentior indies exegit annos quindecim: qua non prius coepit in deterius vergere, quam neglecto pristino virtutis studio, contemptisque institutis patrijs, voluptate victi dederunt se externis libidinibus. Venerat forte in eas regiones Parthorum quidam dux cum coniuge, tam alijs dotibus, quam insigni forma laudata usque ad miraculum: hanc siue aspectu, siue fama cognitam adamauit Asinai frater Anilaus: & cum neque suis imperare posset cupidinibus, neque vlla alia spes esset potiendi

An. mundi 4003.
A nato Christo
sto 41.

Abdagasus Asinaum
interficere vult, quod
Artabanus permittere
recusat.

Artabanus Asinao tem-
ram Babyloniam com-
mendat, datisque mu-
neribus eum dimittit.

Anilaus Parthorum
Ducem trucidat, eiusque
uxorem ducit.

An. mūdi 4003. A nato Chri-
sto 41.

Anilaus ob vxoris
Idololatriam à Iudejs
obiurgatus quenda
confodia

muliere, bello maritum eius petijt: primoq; consuetu caso Partho, vxor in vi-
toris potestatem & thalamum peruenit: quod quidem magnarum calamitatis
quam ipsi tam fratri fuit principium. cum enim amisso priore marito captiuus
duceretur, simulacra patriorum numinum qua gentilicio ritu & domi secum
habere solebat & in itinere, clam inter ceteram suppellectilem aduexerat. ea pri-
mum colebat sine arbitris. Deinde in thorum recepta & nacta fiduciam, propa-
lam operabatur sacris qua à defuncto acceperat. id factum obiurgabatur ab
amicis utriusque fratris primarijs, indignum facinus dictitantibus, cōtra He-
braica gentis ritus ac leges ductam vxorem barbaram, deditam impijs patria
sua superstitionibus. quare videndum ne dum nimium indulgent voluptati cor-
poris, à principatu excidant, quem diuino fauore consecuti sint. Sed adeo nihil
profectum est his admonitionibus, ut praecipuus quidam confossus sit dum libe-
rius inuehitur: qui moriens iratum numen imprecatus est fratribus eorumq; so-
cijs, vlturum lesam & religionem & amicitiam, utq; simili & ipsi ab inimicis
afficerentur exitio: illi quidem quod autores iniuria fuerint, hi quod patrocina-
torem legum per summum nefas opprimi passi sint. quamuis enim moleste ser-
rent talia, plus tamen apud eos valebat praterita virtutis memoria, cui accepta
ferebant presentem felicitatem. sed indignationem eorum accendit mulieris im-

Anilaus apud Asinū
fratrem accusatur, qui
primū coniuuet, de-
inde dum eum repre-
hendit, Anilae vxor
veneno eum tollit.

pietas, non ferentium pertinaciter amplexam sacra Parthica: factoque concursu
ad Asinum vociferabantur in Anileum: dicentes oportere eum, si prius parum
potuit quid utile sit dispicere, nunc certè erratum corrigere, priusquā id publi-
ca expiatur pernicie. nam & connubium illud nemini probari, ut parum con-
ueniens patrijs ritibus: & superstitiosum numinum cultum quem mulier sibi
permittat, pertinere ad Dei veri iniuriam. at ille quamuis agnosceret pecca-
tum fratris allaturum sibi ac suis magnum aliquod incommodum, virtus ta-
men germanitatis affectu facile ignoscebat succumbenti tam indomitis cupidi-
nibus. Sed cum maiores indies concursus ad eum & vociferationes fierent; tan-
dem super ea re fratrem admonuit, antea cōtra obiurgans, & iubens ut resipisceret
in posterum, mulieremq; domum ad cognatos ipsius remittat. nihil tamen hac
admonitione effectum est: quia mulier sentiens propter se murmur esse in popu-
lo, & veritate Anileo propter amorem sui durius aliquid accideret, venena
Asinaum sustulit, secura quod sub amatore iudice impune auferret hoc faci-
nus. Caterum Anilaus ad se unum iam principatu redacto, cum exercitu fecit
impetum in vicus Mithridatis viri apud Parthos nobilissimi, qui in matri-
monio habebat Artabanis filiam: eosq; magna praeda abacta populatus est. nam
& pecuniam multam & mancipia reperit: pecoraq; & res alias quibus fortuna
possunt auctiores fieri. Mithridates verò qui forte tum non procul aberat, au-
dita vicorum expugnatione, indignè ferens vltro se ab Anileo lacepsitum iniu-
ria, habitamq; ludibrio suam dignitatem iudicans, excitata iuuenum manu, col-
lectoq; equitatu quam potuit maximo, obuia profectus est consueturus cum Ani-
lao: & cum ad vicum quendam ex suis peruenisset, ibi quieuit: quod decreuisset
postridie Iudeos aggredi, sabbato instante quod illis religioso ocio colitur. qua de
re praemonitus Anilaus à barbaro natione Syro alterius cuiusdam vici incolae,
& inter cetera diligenter edoctus quo loco Mithridates celebraturus esset cum
suis conuiuium: iusso curare corpus milite, noctu cōtra hostes properauit, ut ino-
pinos opprimeret. quò delatus circa quartam vigiliam, partim sopitos occidit,
partim

Anilaus in Mithrida-
tis vicis cum exerci-
tu impetū facit, eūq;
noctū opprimit, &
captū secū abducit.

partim at tonitos fuga coëgit salutem querere. Mithridatem etiam viuum captum secum abduxit, nudum super asinū impositum, qua apud Parthos grauissima habetur contumelia. quem cum sic ad syluam quandam perduxisset, hortantibus amicis, ut illum interficeret, ipsi diuersum visum est, neganti occidendum virū genere apud Parthos precipuum, & honoratum affinitate regia. prateritas enim iniurias posse impetrare veniā. quamuis enim offensus sit Mithridates, habiturū tamen pro concessa incolumitate gratiā. quod si grauius in eum consulant, non quieturum Regem, nisi magnis cadibus in Iudaos Babylone degentes vindicet: quibus parcendum esse propter coniunctionem sanguinis, & ut ad illos sibi pateat refugium, si qua clades accidat, ut sunt belli vicissitudines. eam sententiam approbavit multitudo cetera, atq; ita Mithridates dimittitur. qui domum reuersus ab uxore exceptus est conuicio, quod Regis gener post acceptas à Iudæis tot tam insignes iniurias, nunc captiuus etiam vitam eis debere sustineret precariam. Aut igitur, inquit, pristinam virtutem recipe, aut Deos testor, quibus cura est Regum dignitas, me tua conditione non vsuram postea. ille partim non ferens quotidianum opprobrium, partim timens mulieris elatum animum ne diuortium faceret, inuitus quidem, coëgit tamen quantas potuit copias, indignum seipse vita existimans, si homo Parthus Iudæis victoriā cederet. Anilaus vero ubi cognouit aduentare illum cum valido exercitu, turpe ducens continere se intra palustria, & sperans fortunā contra hostes priori similem, fretusq; milite iam assuetō vincere, & ipse contra eduxit copias: cui prater veteranos multi tum etiam prada cupidine se adiunxerant, rati profligandum hostem quamprimum in conspectum venerit. progressos autem meridiano tempore per regionem in aquosam ad nonaginta stadia Mithridates adoritur, astu & siti laboreq; itineris adeo fessos, ut arma agrē sustinerent, ipse recentibus viribus: confestimq; in fugam versis tanta cades secuta est, ut multa virorum millia caderent. Anilaus autem stipatus globo iuuenum effusissima fuga se in quandā syluam recepit, relicta Mithridati latissima victoriā. Verum ad Anilaum breui confluxit magna multitudo perditorum hominū, qui licentiam pluris quam propriam salutem facerent: itaq; detrimentum quod acceperat in pralio, supplementum est duntaxat numero. neq; enim conferendi erant cum his qui ceciderāt, ea quod essent rudes militia. Duxit tamen eos contra Babyloniorum castella, lateq; vastabat omnia. Tum Babylonij reliquiq; hostes miserunt Neerdam ad Iudæos, qui Anilaum deposcerent ad supplicium. quod cum non impetrarent: neq; enim illis integrum erat hominem dedere: ad pacem eos inuitauerunt. quibus tractationem de conditionibus pacis admittentibus, missi sunt tam ab illis quam à Babylonijs legati ad Anilaum. tum Babylonij perlustrato diligenter loco in quo se ille continebat, clam noctu irruunt in sopitos & grauatos crapula: & impune quotquot adepti sunt interficiunt, & ipsum Anilaum inter ceteros. Tum vero hoc metu exoneratus Babylonis populus, qui antehac non ausus erat odium effundere in nostros homines, cum quibus illi propter diuersos ritus perpetuum est dissidium, nunc his nunc illis praualentibus: sublato inquam Anilai sodalitiō, in Iudæos undique coortus est. Itaque non ferentes eorum violentiam, & sentientes se ad consurgendum impares, nolentes cum eis habitare amplius, migrarunt Seleuciam urbem eius regionis precipuam, à Seleuco Nicanore olim conditam. hac commune est Macedonum, Græcorum, & Syrorum domicilium

An. mūdi 4003.
A nato Christo
sto 41.

Mithridatem Anilaus
dimittit.
Mithridates ab uxore,
ut Anilaum bello
impetret, accensus.

Anilaus à Mithridate
fugatus.

Ad Anilaum ingens
perditorum hominū
multitudo confluxit,
qui Babylonios inuadunt.

Anilaum Babylonij
ad supplicium deo-
scunt, qui oppressus
interficiunt.

Iudæi à Babylonijs
afflicti Seleuciam mi-
grant.

An. mudi 4003.
A nato Chri-
sto 41.

domicilium. eò postquam confugerunt Iudai, per quinquennium nulla affecti sunt iniuria. sexto autem anno peste apud Babylonem grassante, denuò inde migratum est, quam multitudinem excipiente Seleucia, secuta est Iudaeos maior calamitas ex huiusmodi causa. in hac urbe semper Gracis malè cum Syris convenit, Gracorum tamen factione praeponderante. quò postquam à Iudaeis migratum est, eorum favore conditio Syrorum coepit esse potior, aucta viris bellicosus & periculorum contemptoribus. quare Graci succumbentes, & videntes se non posse recuperare dignitatem pristinam manente Iudaeorum & Syrorum consensu, suos quisque familiares Syros appellauerunt de pace & amicitia, id quod facile impetratum est. nam cum utrinque primatibus commissum esset negotium, secuta est reconciliatio, quam ita demum ratam fore placuit, si utrique Iudaeos communibus prosequerentur odijs: eosq; ex improvise aggressi, occiderunt supra quinquaginta virorum millia: nec ullus evasit, nisi si quem amici aut vicini servavit misericordia. hi deinde secesserunt Ctesiphontem urbem Gracanicam vicinam Seleucia, ubi quotannis Rex hibernare est solitus, habens ibi maiorem suppellectilis partem repositam: ibiq; sedes fixerunt, tutos se rati Regia maiestatis reuerentia. Caterum Babyloniorum ac Seleucensium terror omnes eius tractus Iudaeos peruagatus est: quando quicquid erat Syrorum in illis regionibus, cum Seleucensibus conspiravit in eorum perniciem. quo factum est, ut plerique in Neerdam & Nisibim se receperint, securitatem suam reponentes in earum munitionibus, qua alioquin etiam habitantur à viris bellicosissimis. Atque ita se tunc habuerunt res Iudaeorum per Babyloniam.

Quinquaginta Iudeorum millia Seleucia occisi.
Iudaei seruati Ctesiphontem secedunt.

Iudaei in Neerdam & Nisibim se recipiunt.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XIX.

SVMMA CAPITVM LIBRI XIX. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

- I. Quomodo Caius à Chærea cæsus est.
- II. Quomodo Claudius principatum adeptus sit.
- III. Dissidium inter Senatum & plebem.
- III. Quomodo Claudius Agrippæ paternû regnû reddidit, & edicta eius in Iudæorû gratiam.
- V. Agrippæ in Iudæam reditus.
- VI. Epistola Petronij ad Doritas pro Iudæis scripta.
- VII. Gesta Agrippæ vsque ad ipsius obitum.

CAP. I.

Quomodo Caius à Chærea cæsus est.

Caius porrò non in solos Iudaeos Hierosolymis & in vicinis regionibus degentes debacchatus est, sed terram arq; quam latè Romanum patet impertum, quod maioribus repleuit calamitatibus, quam quæ unquam veterum monumentis sunt prodita. Sed maxime Roma ipsa eius sauitiam experta est, nihilo hac parte meliori conditione quam urbes cetera, praesertim Senatores ac patricij ceteraq; nobilitas: innumerisq; iniurijs vexabantur qui vocantur

An. mudi 4004
A nato Chri-
sto 42.

Hedio & Ruffinus
Cap. 1.
Caij in Iudæos ty-
ranis.

Caij in Senatores ac
patricios sauitia.

vocantur equites, opibus & dignitate senatoribus proximi, utpote ex quorum ordine senatorum habeatur delectus: hi enim ignominij afficiebantur & exilijs cadibusq; & confiscationibus, quae tum ferè cadis accedebant primum. Se verò pro Deo gerebat, non contentus humanis honoribus coli à subditis, & Capitolium frequentans templorum omnium in urbe celeberrimum, Iouem eius praesidem appellatione fratris salutare ausus est. Alijs quoq; operibus suam declarabat insaniam, quando à Putcolis urbe Campania ad Misenum alterum maritimum oppidum grauatius triremi traicere, & alioqui ad suam dominationem pertinere existimans, si à mari eadem qua à terra obsequia exigeret, ab uno promontorio ad alterum ponte iuncto medio sinus spacio, curru ultro citroq; vectatus est: id enim demum iter dignum esse maiestate sui numinis. Templorum etiam Graecanicorum nullum in spoliatum reliquit, & omnes insignis artificij tabulas atque statuas edicto ad se comportari imperauit, quicquid ubique terrarum pulchri esset, in pulcherrimo loco, hoc est, Romana urbe spectari debere dictitans. his spolijs palatium suum, & hortos exornauit, aliosq; suos secessus per Italiam. ad haec Iouem, qui à loco, in quo vniuersis Graecis colitur, cognominatur Olympius, opus Phidia Atheniensis statuarij, ausus est iubere in Urbem transferri: quod tamen factum non est, architectis apud Memmium Regulum, cui demandatum erat hoc negocium, negantibus loco moueri posse illud simulacrum & absque vitio. aiunt etiam prodigijs fidem excedentibus Memmium vetitum, distulisse imperata facere: qua ipse inseruit excusantibus cessationem suam literis. cumq; capite luendum esset neglectum mandatum, interitus Caij hominem exemit periculo. Eo denique insania prouectus est, ut natam sibi filiam in Capitolium delatam, in simulacri genua deponeret, quasi communem sibi cum Ioue prolem, in medio se relinquere dicens iudicium, vtra maiore parente sit genita. atque hac agentem tolerabant tamen homines. Permisit etiam seruis licentiam deferendi suos dominos qualicunq; crimine: quod eo grauius erat, quia ex ipsius Caesaris autoritate, & in eius gratia gerebantur omnia: adeo ut Claudium ausus sit Pollux mancipium ipsius reum facere: & Caius sustinuit inter iudices audire patrum dicentem causam capitis, sperans sumpturum se de illo supplicium: quod tamen ei non licuit. Itaq; cum totum suae dititionis orbem repleset scyphantijs, & seruos erexisset contra dominos, passim illi tendebantur insidia, alios ira stimulante ad vindictam accepta iniuria, alijs ipsius cade imminentem sibi perniciem praecauere volentibus. Certè ius publicum, nisi illo sublato saluum manere non potuit, praecipue nostra gens eius cade erepta est ex ipsis interitus faucibus. quapropter libet mihi accuratè denarrare totum negocium, vel ideò ut argumentum sit diuina potentia, quod & in aduersis soletur homines, & modestia fortunatos admoneat, ne opinione durtur felicitatis falsi, neglecta virtute in perpetuam corruant miseriam. Tres in illius necem conspirationes factae sunt, quarum singula autores habebant viros fortissimos. nam Aemilius Regulus à Corduba Hispania ciuitate oriundus manum coniuratorum circa se habebat, quorum opera illum tolleret. alterius Cassius Charea tribunus erat caput. Annii quoque Minucianus non paucos ad opprimendum tyrannum conciuerat. His Caius inuisus erat, Regulo quidem quòd is natura omnem iniquitatem oderat. erat enim magnanimus, & liberali ingenio prae datus, ita ut non dissimularet sua

An. mudi 4004
A nato Christo
sto 42.

Caius Iouis fratrem
se appellat.

Caius templorum
Graecanicorum nullum
spoliatum reliquit.

Iouem Olympium
Caius Memmii Re-
gulum Romam trans-
ferre iubet.

Caius Iouis se com-
parat.

Caius licentiam seruis
deferendi suos domi-
nos permittit, & Pol-
lux Claudium reum
facere audeat.

Caius passim insidias
struit.

Tres in Caij necem
conspiraciones factae.
Aemilius Regulus.

Cassius Charea.
Annius Minucianus.

An. mudi 4004
A nato Chri-
sto 42.

consilia: qua cum multis communicavit, vel amicis, vel alioqui viris strenuis. Minucianus verò partim Lepidum ulciscendi cupidine, quem illi amicissimū & ciuem cum primis egregium Caius occiderat: partim metu, quòd videret eius odia semper esse exosis capitalia, decrevit illum ferro inuadere. Chareas nò ferebat exprobratam sibi à Caio mollitiem, & alioqui quotidiana pericula quibus propter familiaritatem eius erat expositus, optimè se putabat nece ipsius euasurum. Commune autem omnium illorum erat propositū, superba ac impotenti eius dominationi sinem imponere. spes enim erat successurum negocium, & re bene gesta seruandam ope sua rempublicam, cuius saluti honestum esse vel vitam impendere. Sed Chareas fuit feruentior ceteris, tum cupiditate parandi sibi clari nominis, tum quòd propter tribunatum faciliorem accessum habebat ad perpetrandum facinus. interim Circenses ludi agebātur, quibus impendio delectatur Romanus populus, & alacriter in circum concurrrens, quicquid desiderat ab imperatoribus flagitat, & illi postulatis eius perlibenter indulgent. tum quoque contentione magna rogabant, ut tributorum ac vectigalium releuaret onera. ille non ferens eorum vociferationes, dimissis militibus iubet clamatores illos passim correptos duci ad supplicium: multiq; hoc pacto capite plexi sunt. idq; tulit populus, & cessauit à clamoribus, exemplo doctus maiorem vitæ rationem habendam quam pecunie, quòd viderent pro importuno eius studio multis representatum interitum. Hac magis etiam Chream incitauerunt ad aggradiendum facinus, & compefcendam immanem Caij ferociam. Et saepe quidem opulanti inuadere decreuerat, certis tamen rationibus id distulit: non quòd dubius esset propositi, sed quia captabatur occasio commodior, ut non irritò conatu rem ad effectum deduceret. iam autem non modicum tempus exegerat in pratoriana militia. tum verò exactionibus prapositus, & debitis in fiscum redigendis, quorum quadam dilatione solutionis conduplicata fuerant: dum in exigendo terit tempus, & afflicta fortuna hominum miseratione exsequitur mandata negligentius, conciuuit in se iram Caesaris, non sine probro effeminati ac segnis animi. nec hoc contentus, quoties ille redeuntibus vicibus signum à se peteret, fæmineum aliquod & probrosum dabat vocabulum. atque hac faciebat, cum ipsum non puderet in quibusdam à se institutis sacris vti amictu muliebri, Cincinnisq; & alio ornatu quo sexum mentiretur: & post hac audebat exprobrare Cherea turpitudinem. qui & quoties talia signa acciperet ferebat indignissimè, & magis etiam cum rideretur tradens ea militibus, essetq; ceteris tribunis ludibrio. nam allaturo eo signum à Casare, prædicebant fore ut afferret tale aliquod ludicrum. quapropter ausus est sibi aliquot adsciscere, iustā ira causam præferens. in his erat Popedius vir ordinis senatorij, omnibus ferè perfunctus honoribus, alioquin Epicureus & tum sectator ocij. hunc detulerat inimicus eius Timidius, quòd in Caium iecisset conuicia: & testem adhibebat Quintiliam mimam, propter formam adamatam cum alijs multis tum Popedio. qua cum nollet amatorem suum falso, ut erat, testimonio grauare in causa capitis, Timidius urgebat tormentis eam subyci. Tum Caius exasperatus Chream iubet sine mora torquere Quintiliam, ideo potissimū ei solitus cades & quaestiones iniungere, quòd putaret hac executurum inclementius, quò mollitiæ notam effugeret. Quintilia porrò cum torquenda duceretur, consciorum cuiusdam obiter pedem

Circenses ludi.

Caius multos tributorum ac vectigalium releuationem petentes capite plectit.

Chareas multis ex causis in Caium incitatus.

Popedius apud Caesarem à Timidio delatus.

Quintiliam Caius torquere iubet, quæ nihil faceret, sed muneribus affecta Popedius absoluitur.

pedem calcavit, innuens ut bono esset animo, neve ad tormenta ipsius expauesceret: se enim ea perlaturam obfirmato animo. itaque crudeliter eam examinavit Charea, non sponte, sed necessitate coactus. cumq; illa perduraret, duxit eam in Caij conspectum, affectam modis miserabilibus. Cuius miseratione indignè lacerata imperator nonnihil flexus, Popediū absoluit, & pecunijs solatus est mulieris calamitatem, quā fortiter aquè ac feliciter tolerauerat. Id verò indignissimè tulit Charea, sic traduci putans suam sauitiam, quasi tam immodicam, ut ipsum Caium remedium eius adhibere oporteat. quamobrem sic Clementem & Papinium alloquitur, quorum hic & ipse tribunus erat, ille praefectus urbanarum cohortium. Nos quidem Clemens intuendo imperatore nunquam officio nostro desuimus. nam nostra opera & industria coniuratorum alij necati sunt, alij tormentis intantum lacerati, ut ipsi visi sint miserabiles. Sed haccine sunt nostra militia munia? Tacente adhuc Clemente, sed vultus rubore pudorem faciente ministeriorū talium, caterum urbis non auso sugillare insaniā Caesaris, Charea iam confidentius commemorare coepit calamitates urbis & imperij. harum, inquit, causa vulgi sermonibus in Caium refertur: sed si rei disquiratur veritas, ego mi Clemens, & hic Papinius, & ante nos tu Romanis imò toti humanogeni horum malorum causa sumus, qui mandata eius exsequimur: & cum finem imponere possimus eius tum in ciues, tum in reliquos subditos debacchationibus, per tam foeda ministeria facti sumus ex militibus satellites ac carnifices, non pro libertate Romanorum, aut imperio gestantes arma, sed pro eius incolumitate, qui eorum tam animos, quam corpora, in seruitutem redigit, contaminantesq; nos quotidie cruore casorum & atrocissimis questionibus, donec ipsius iussu ab alijs pari modo tractabimur. non enim hoc modo cariores ei reddimur, sed suspectiores potius: & alioqui assuetus cadibus, quas libidine moderatur non iudicio, nequaquam conquiescet prius quam nos quoq; cateris adijciat: nimirum iam destinatos exitio, nisi mature prospicimus & communi libertati, & nostrismet periculis. Clemens autem etsi approbaret Charea sententiam, tacere tamen eum iussit, ne sparsis in plures his sermonibus, & euulgato ante effectum consilio, raperentur ad supplicium. expectandam esse optabilem occasionem, fortuito alicunde offerendam. sibi quidem ob ingrauescentem iam aetatem non satis esse animi: & habere se tutiora consilia: nam honestiora ne cogitari quidem posse. His dictis Clemens domum se recepit, secum agitans, qua audierat, quaq; ipse dixerat. Chareas autem nonnihil timere incipiens, ad Cornelium Sabinum & ipsum tribunum properat, quem virum quod non contemnendū nosset libertatisq; amatorem eximiū, & ferentem agrè praesentem statum reipublicae, expeditum aliquod ab eo expectans consilium, decreuit ei rem proponere, sollicitus etiam ne per Clementem res proderetur, & omnem moram periculosam existimans in tanto negotio. hunc postquam libenter id accipere intellexit, ut qui iam antè pari modo animatus, ideo tantum haecenus siluerat, quod cum nemine auderet communicare suam sententiam: tunc verò opem etiam polliceri non modo silentium, magis etiam confirmatus est in proposito. itaque rati nō amplius cunctandum, ambo ad Minucianum se conferunt, magnitudine animi ipsis

An. mudi 4004
A nato Christo
sto 42.

Chareas Clementem & Papinium
alloquitur.

Cornelius Sabinus.

Annius Minucianus.

An. mudi 4004
A nato Chri-
sto 42.

saure solitus: Et iam ante significationem aliquam inter se dederant, qua tum agebantur iniquo se ferre animo. quamvis enim metus periculi non sineret eos manifestè proferre odium quo Caium prosequerentur, tamen occultus quidam eius rei sensus mutuam inter illos benevolentiam conciliauerat. Et quoniã Minucianus dignitate praeibat, homo cum primis ciuium nobilis, omnemq; laudem meritis, soliti etiam antea plurimum illi deferre, in eo quoque congressu postulabant, ut ipse initium sermonum faceret. ille rogauit Chareas, quodnam signum ea die ab imperatore accepisset. vulgatũ enim iam erat per urbem, quomodo ei soleret dãdis signis illudere. ibi Chareas, cupidè arrepta occasione, fretus Minuciani fide, at tu mihi, inquit, libertatem signum da: cui gratias habeo, quod me vltro properantem excitas, neque mihi ampliori adhortatione opus est, siquidem tibi quoque idem placere video, Et priusquam conuenerimus iam ante consensimus. gladius hic quo accinctus sum, ambobus sufficiet. quare age aggrediamur opus te auctore, equidem volens ac libens sequar quocunq; iusseris, adiutus tua prudentia. nec te debet tardare ferri inopia, dum animus tanto facinore dignus superest, à quo etiam ferrum solet efficaciam sumere. ipse certè totus feror in hoc negocium, securus quid mihi post eueniat: quandoquidem nec libet nec vacat de me priuatim dispicere in publica seruitute patria, sublati legibus, Et omnib. imminente à Caio pernicie. Et dignus sum opinor vel te iudice cui credatur hoc ministerium, quando Et tibi eadem probari video. Tum Minucianus sic animatũ sentiens, complexus hominem collaudatũ hortatus est, ut pergeret, apprecatus ut superi conatus eius ratos habeant: atq; ita mutuam confirmati diuersi abeunt. Ferunt hoc consilium quodam omine fuisse firmatum. Nam ingrediente curiam Charea, vox cuiusdam è turba audita est, iubens eum Dijs iuuantibus destinata persicere. Et primo suspicatus est rem ab aliquo è coniuratis proditam: deinde intellexit incitari se, aut à quopiam conscio, aut voce Dei, cui cura sunt res mortalium. iamq; multi participes insidiarum armati aderant Et senatores Et equites, simulq; militum quotquot erant conscij. nemo enim erat, qui non putaret necem Caij pertinere ad salutem publicam, Et ideo pro se quisque dabant operam, ne quis in hoc facinore ceteris virtute cederet, cunctis tam verbis quam opere in exitium tyranni conspirantibus. Nam Et Callistus his se adiunxit Caij libertus: qui vnus plurimum apud eum poterat, socius quodãmodo tyrannidis, Et formidatus omnibus, abundansq; pecunijs quas ex munerum corruptelis parauerat: vtebaturq; immodicè hac potentia, suspectum nihilominus habens principem, cuius ingenium norat implacabile, Et in semel destinatis pertinax. ipsi autem inter alias periculi causas haec erat non postrema, quod esset pecuniosus nimium. quare ad Claudium clam desciscebat, colens eum, quod speraret successurum in imperium, Et iam tum obsequijs captans eius gratiam, quò tandem apud illum quoque esset in precio. nam Et iactauit apud eum, iussum se, ut veneno ipsum tolleretur, Et haecenus semper commentum differendi causas innumeras. Videtur autem mihi hoc finxisse in gratiam Claudij. nec enim ille si patrum necare voluisset, tulisset excusationes Callisti: Et liberti cessanti imperata facere mox representatum fuisset meritum primum. Claudius tamen, qui diuino quodam favore Caij furorem euasit, gratiam Callisto persuasus habuit pro nunquam accepto beneficio. Caterum Chareas conatus differerantur indies consciorum quorundam

Chareas cũ alijs quibusdam Caium tollere statuit.

Callistus, Caij libertus, Claudio à Caio se vt ipsam veneno tollereti iussum, significat.

Chareas occasione aggrediendi Caium expectat.

rundam segnicie. nam ipse inuitus cunctabatur, omne tempus patrando huic facinori opportunum iudicans. etenim aggrediendi ascendente in Capitolium ad mactandas pro filia salute victimas sæpe dabatur occasio: vel precipitandi in forum è fastigio basilica, nummos inde aureos & argenteos spargentem populo: vel opprimendi celebrantem arcana sacra qua ipse instituerat. nam ipse Caius incautus erat propter securitatem, licet versaretur inter continue preparatos ad insidias. Itaq; inter suos iactabat Charea, si putarent illum à dijs seruari, sibi uni & animum esse & facultatem vel absq; ferro conficiendi hominem: adeò infensus erat coniuratis, timens ne elaberetur occasio. at illi videbant quidem eum pro communi libertate sollicitum, postulabant tamen paulisper differri negotium, ne, si parum succederet, turbaretur tota ciuitas, & factis inquisitionibus praecluderetur viris fortibus ad opprimendum tyrannum aditus. satius igitur esse dum ludi aguntur in palatio adoriri facinus. hi celebrantur in honorem Casaris, qui primus dominationem à populo in se transtulit. & exstructa ante regiam scena, conueniunt eò spectatum Romanorum nobiles una cum uxoribus ac liberis, presente etiam Principe. ibi conclusis tam multis millibus intra modicum spatium, conatum facile successurum, non valentibus etiam si velint succurrere protectoribus domesticis. Assensit Chareas, decretumq; est primo ludorum die rem aggredi: sed plus fortuna potuit quam consilium, ita ut vix tertio statuta peregerint, qui fuit ludorum dies ultimus. tum Chareas socijs conuocatis: multum, inquit, elapsum est temporis quod nobis segnicie exprobrat in honestis consilijs: qua verendum est ne prodita in nihilum recidant, & Caius exasperatus magis etiam sauiat. An non videtis quòd ad hunc modum nihil aliud sit quam libertatis detrimentum & tyrannidis accessio? cum debeamus nobis primum securitatem parare, deinde alijs perpetuam felicitatem, unde ad nos & gloria maxima reditura sit. illis vero tam honesto proposito non contradicentibus, cunctantibus tamen adhuc & per stuporem silentibus: quid, inquit, boni viri differimus? an nescitis hunc esse spectaculorum diem ultimum, post qua peracta Caium esse nauigaturum? Deceuit enim nauigare Alexandriam Ægypti visende gratia. pulchrum verò fuerit si emittamus è manibus hoc propudium hominis, terra mariq; triumphaturum de Romanorum ignavia. an non ignominiosum sit nos Ægyptio cuiuslibet libertatem oppressam non ferenti hanc gloriam cedere? ego certe deliberationes vestras non expectabo amplius, sed periculum faciam hodie, ita ut fortem virum decet, quicquid fors ferat libentius perpeffurus, quam ut me viuo alius laudem tyrannicide occupet. his dictis & seipsum accendit, & ceteris animum addidit, ut omnes sine dilatione rem aggredi cuperent: moxq; palatium armatus gladio petijt, quod ita mos sit accinctos tribunos signum ab imperatore petere: & forte ea die vices petendi ad ipsum redierant. Et iam consuebat multitudo ad palatium, magno tumultu se inuicem pertrudendo, dum quisque locum spectandi praeperere nititur, magna voluptate hanc contentionem spectante Caio: quòd nec senatoribus assignata essent loca nec equitibus, sed promiscue sedebant viri cum mulieribus, & serui confusi cum ingenuis. progressus deinde imperator rem diuinam fecit Augusto Casari, ad cuius tum honorem ludi celebrabantur: & cadente victima contigit respergi cruore togam Asprenatis unius è senatorum numero, quod ominosum ei fuit, licet

An. mudi 4005
A nato Christo
43.

Finale confederatorum de Caio tollendo decretum.

Augusto Casari Caius rem diuinam facit.
Asprenas,

An. mūdi 4004
A nato Chri-
sto 42.
Theatrum.

tum risu exceptum à Casare. nam & ipse in eo tumultu occisus est. Fertur Ca-
ium ea die prater naturam suam fuisse affabilem, ita ut insueta comitate omni-
bus fuerit miraculo. Peracto sacro cōsedit inter amicos in theatro, quod compa-
etile instaurabatur per singulos annos hoc modo. duas habebat ianuas, alteram
versus subdiuāle aream, alterā versu porticū, per quam actores ingrediebantur
& egrediebantur, non turbato spectatorū confessu: qua parte erat cella qua-
dam tabulatis intersepta, ubi mimi versabatur & Musici. cumq; iam & multi-
tudo cetera sederet, & Charea cum reliquis tribunis non procul à Casare, qui
dextrum theatri cornu tenebat: Batibius vir pratorius submissa voce rogans
assidentem sibi Cluuitum consularem, ecquid noui audisset. quo negante, ergo,
inquit, scito instare hodie certamen tyrannicidij. tum Cluuitus, tace, inquit, bo-
ne vir, ne quis hac Achiuorum exaudiat: alludens Homericō carmine. sparsis
deinde in spectatores misilibus, qua pomis constabant & auibus propter rarita-
tem gratis, Caius delectabatur diripiente hac certatim populo: moxq; duo qua-
dam domina secuta sum. Nam mimus inductus est in quo iudex deprehensus
in cruce suffigitur: & fabula acta est Cynira, in qua & ipse & eius filia Mirra
occiditur: multumq; ficticij cruoris fusu est tam circa crucifixū, quam circa

Batibius

Cluuitus.

Ciniram. quin & eundem diem fuisse aiunt, quo olim Philippus Amynta filius
Rex Macedonum ab amico Pausania casus est dum theatrum introgredi-
tur. Caterum Caio dubitante, permaneret ne usq; finem spectaculi, praesertim
cum dies esset ultimus: an lotus & cibo sumpto reuerteretur ut erat solitus:
Minucianus supra Caium assidens, veritus ne periret occasio, iam enim Cha-
ream egressum viderat, surrexit iturus ad confirmandum hominem. cum impe-
rator comiter apprehendens lacinia, quō nam, inquit, bone vir. quem ille reue-
ritus sedit denuo, sed vicit timor: & paulo post rursus surrexit: Caio non am-
plius retinente, quod eum putaret abire ad aliquid necessarium. Tum Aspre-
nas etiam hortatus est Casarem, ut more solito lotus & pransus tum demum
reuerteretur: cupiebat enim ut conscius quod statutum erat peragi. Et iam
Charea coniuratos disposuerat, ut suo quisq; loco nauaret operam: egregij moras
ferebant,

ferebant, quòd iam esset hora nona diei: & Chareas volebat in theatrum reuer-
 ti, atq; in sedentem irruere. quamuis enim intelligeret id sine multa equitum qui
 aderant ac senatorum cade non posse fieri, existimabat tamen eam benè rependi
 libertate publica. iamq; tendebat in theatrum, cum subito strepitu significatur
 surrexisse Casarem. Tum coniurati turbam dimouent, quasi Caio hoc volente:
 re autem vera captantes solitudinem quòd facilius possent cadem perficere. pra-
 cedebant autem eum Claudius patruus, & M. Minucianus sororis eius ma-
 ritus, & Valerius Asiaticus, quos dimoueri vetabat sua dignitas. eos ipse se-
 quebatur cum Paulo Aruntio. mox ubi regiam ingressi sunt, relicta recta via
 per quam eum prestolabantur seruorum ministeria, & quà Claudius cum alijs
 praecesserat, deflexit ad infrequentem quandam cryptam ducentem ad balineas,
 pueros etiam eo loco visurus qui venerant ex Asia, partim ad concinnandos hy-
 mnos sacrorum domesticorum, partim ad saltãdam pyrrichen in theatro. ibi oc-
 currens ei Chareas signum postulat. & illo probrosum quiddam dante, conuicio
 simul ac ferro eum adortus ferit grauiter, non tamen lethali vulnere: quod qui-
 dem data opera factum putant, ut multis ictibus consauciatus periret crucia-
 bilius: mihi non fit verisimile, quia tale facinus non admittit lenta consilia. quòd
 si hoc animo id fecit Chareas, videtur mihi fuisse omnium stultissimus, qui malue-
 rit indulgere iracundia, quã celeriter se ac suos eximere periculo: maximè quan-
 do non deerant qui Caio possent succurrere, nisi quamprimum exhalaret ani-
 mam. alioqui videbitur se & amicos potius quã illum affligere voluisse, cum pos-
 set re benè gesta clam se ultoribus eius subducere, non perdendo temerè tempus,
 vel seipsum potius. Verùm hac quisq; ut libuerit aestimet. Caius porrò pra dolore
 vulneris, quod humerum inter & collum impactum ne ulterius procederet offe
 iuguli retentum est, neque exclamauit attonitus, neque inuocauit opem ami-
 ci ullius, siue quòd nemini satis fideret, siue pra superbia: gemitu tantum edi-
 to, fuga se proripiebat ulterius. quem paratus in hoc Cornelius Sabinus im-
 pulit ut in genu procideret: moxq; circumstantium vna vox erat, repete,
 atque ita confecerunt eum illatis certatim crebris ictibus. extremum autem
 inflixisse fertur Aquila, qui vltimum exitum illi attulit. autor autem fa-
 cinoris meritò Chareas dicendus est. quamuis enim adhibuerit socios, omni-
 um tamen primus id concepit animo, & modum perficiendi inuenit, primusq;
 ausus est consilium communicare cum alijs. quod ubi probari sensit, coniu-
 ratos in vnum contraxit vsus eximia prudentia, & ad audendum accendit
 crebris adhortationibus: cumq; res operam posceret, hic quoque primus in-
 eum irruit, & sua virtute cadem exorsus, trucidati cadauer proculcan-
 dum alijs prabuit. quapropter meritò quicquid & à socijs perpetratum est,
 ipsius prudentia, industria atque virtuti, acceptum ferendum est. Sic Caius
 finijt multis confossus vulneribus. Quo interfecto Chareas cum socijs reci-
 pere se quã venerant, videbat impossibile: siue attoniti magnitudine faci-
 noris, quòd non leue esset periculum occidisse imperatorem gratiosum apud
 insanam multitudinem, paratis ad vltionem militibus, siue quòd angusta
 erant via ubi patrata est, cades & refert & famulis ac custodibus, qui omnes
 ea die praesto erant ad officium. proinde per aliam viam contulerunt se ad ades
 Germanici, cuius filium Caium tum necauerant. ha fuerunt contigua pala-
 tio: quod ita vnum erat, ut tamen ex cultum esset adificijs per partes à singulis
 imperato-

An. mudi 4009
 A nato Chri-
 sto 43.

Caius trucidatus.

Aquila Caio extre-
 mum ictum intulit,
 Chareas verbò faci-
 noris autor dicen-
 dus.

Chareas cum socijs
 in Germanici ades se
 recipit.

An. mudi 4004
A nato Christi
sto 43.
Germani Caesaris
satellites.

Sabinus eū Germa-
nis satellitibus Cæ-
saris interfectores
querit.

Asprenas frustatim
laceratus.

Norbanus.

Anteus.

Qui homines Caii
sacem in quo ani-
mo tuentur.

De morte Cæsaris
rumor diuersus.

imperatoribus, quorum appellationem retinebant. iamq̄ elapsi è turba satis tu-
ti erant pro tempore, tantisper dum in occulto esset casus Cæsaris. primi autem
Germani senserunt eius interitum, cohors satellitum ex ea gente lectorum ad
Principis custodiam: homines natura iracundi, ut quiuis alij barbari, quòd ple-
runq̄, quid fiat non intelligant, robusti corpore et primos hostium impetusecci-
pere soliti, et magnum ad victoriam momentum afferre in quamcunq̄ partem
incubuerint. hi cognita morte Caii vehementer indoluerunt, non ipsius virtuti-
bus rem metientes, sed suis commodis, quòd gratiosus apud illos fuerat crebris
largitionibus benevolentiam eorum sibi comparans: moxq̄, duce Sabino (is non
sua aut maiorum virtute, ut qui gladiator fuerat, sed insigni robore ad tribu-
natum prouectus est) strictis gladijs discurrebant per domos scrutabundi ubi
nam laterent interfectores Cæsaris: et primum forte oblatum Asprenatem fru-
statim lacerauerunt, eum cuius togam cruore victima respersam diximus, in-
fausto sanè auspicio. post hunc Norbanum nacti sunt ciuem nobilissimum, et
genus ducentem à multis imperatoribus: qui nihili apud furentes fieri suam di-
gnitatem videns, homo validus extorsit gladium reluctanti ei qui primus se in-
uaserat: videbaturq̄ non inultus moriturus, ni circumdatus multorum simul
obrueretur ictibus. tertius è senatoribus Anteus cum paucis mala fortuna
sicut priores in Germanos incidit, pertractus èo cupidine visendi Caii cadaue-
ris, quem vehementer oderat. eius enim patrem eodem nomine appellatum non
contentus egisse in exilium, occidit postremo missis illo militibus. pascebat igitur
oculos gratissimo spectaculo: verum audito tumultu latebras queritans, non ef-
fugit Germanorum diligentem perquisitionem, per iram fontes iuxta atq̄ in-
fontes trucidantium. et illi quidem tali fato absumpti sunt. ceterum postquam
in theatrum rumor de morte Caii perlatus est, plus demirationis inuenit quam
fidei. quidam enim etsi perlibenter interitum eius acciperent, quem iam dudum
optauerant, pra timore tamen credere non audebant. alijs contra ideo non libe-
bat credere, quia verum esse nolebant, atq̄, etiam maius putabant, quam ut hu-
mana virtute posset effici. hi ferè erant pueri ac femina atq̄, mancipia, tum non-
nulli ex militibus: quod eius stipendia merentes simul exercerèt tyrannidem, mi-
nistri superbia, concutientes optimum quenq̄, ciuium, et pradarum participes.
mulieres autem et iuuentus deliniti, ut solet vulgus, spectaculis, muneribus gla-
diatorijs, viscerationibus, oblectamētisq̄, id genus alijs: quorum prae textus erat
voluptas populi, re autem vera seruebant crudelitati et insanie Principia.
apud seruos item gratiosus fuerat propter licentiam contemnendi dominos,
contra quos in eo paratum habebant presidium. Facile enim erat fidem impe-
trare cosicta calumnia, et indicata herili pecunia non libertatem solum assequi,
sed et diuitias, quòd delatoribus octaua confiscatorum bonorum esset decreta.
nobilium autem etiamsi quibus credibile fieret, vel quòd aliquid praesenserant,
vel quòd verum esse miserè cupiebant, adeo non proferebant gaudium, ut ne au-
diuisse quidem se fingerent: alijs ne spe frustrata prodita voluntatis penas lue-
rent: insidiarum alijs conscij, et tanto magis pra se ferentes ignorantiam, ne forte
suspecti his quibus expediebat tyrannum viuere, deposcerentur ad supplicium.
nam et diuersus rumor sparsus est, esse quidem saucium, non tamen occisum,
verum diligenter curari à Medicis. quo factum est, ut nemo audientium de-
clararet suum animum: aut enim amici eius erant, qui nunciabant, et hoc ipso
suspecti

suspecti quasi fautores tyrannidis: aut contra infensi homini. Et ideo nimis cupidè etiam falsa pro veris credita communicare cum alijs putabantur. accessit et alius rumor, qui maximè nobilitatis obscuravit gaudium: eum contempto vulnerum periculo, sic ut erat cruentatum procurrisse in forum, atq; ibi concionari apud populum. ita illi in diuersos affectus distrahebantur rumore ancipiti: non tamen loco se mouere ausi sunt metu calumnia, scientes non tam referre quo ipsi animo id facerent, quam quo factum id interpretarentur delatores et iudices. Sed postquam Germani strictis gladijs circumdedere theatrum, nemo spectatorum non putabat de se actum, et ad cuiusuis ingressum expauescebant quasi iam iam contrucidandi: hærebantq; inopes consilij, ut quibus nec manere tutum esset, nec egredi. tandem irrupetibus militibus clamor toto theatro tolliter suppliciter deprecantium, et excusantium insidiarum ignorantiam, siue insidia illa fuerint siue quid aliud. addebant et planctus et lacrymas, deosq; innocentia testes inuocabant, et alia faciebant ac dicebant quæ eos docebat presentaneum vita periculum. His flexa est ira militum ne quid durius in spectatores consulerent: quandoquidem hoc ipsum quamuis furentibus immane videbatur, circumlata cesorum cum Asprenate capita, et in ara deposita, quorum aspectu nihil miserabilius visum est spectatoribus, dignitatem eorum et infelicitatem reputantibus, et de se quoq; sollicitis, quod incerti essent etiamnum an omninò periculum euaserint. itaq; etiam qui iustissimis odijs Caium prosequabantur, non tamen sincerum capiebant gaudium, timentes ne auctarium eius cadis fierent, nulla certa spe ostendente se miseris. Tandem Aruntius homo graciosus, qui vocalis erat utpote præco rerum venalium, paraueratq; sibi ex eo questu diuitias ingentes cum pari potentia, theatrum ingreditur habitu quam maximè ad luctum composito. quamuis enim insensissimus esset Caio, tamen urgente presenti discrimine ad dissimulandam læticiam, præferens insignia mæroris omnia quibus uti mos est in carissimorum desiderio, nunciat eius mortem, non passus multitudinem diutius ignorare qua acciderant. deinde cæpit reuocare Germanorum impetum, simulq; tribuni iuebant gladios recondere, significantes imperatoris interitum: qua quidem certissima salus fuit constipata in teatro multitudinis, et eorum qui quomodocunq; inciderent in Germanos: qui si aliquam spem incolumitatis illius habuissent, à nullo abstinuissent maleficio. adeò illum diligebant, ut suarum animarum iactura redemptam salutem eius cuperent nullo respectu calamitatis Reipub. itaq; tum demum cognita eius morte cohibuerunt impetum quo in vindictam ruebant, vel quòd iam non amplius erat tempus declaranda beneuolentia, aut referenda gratia: vel quia timebant non impune sibi fore tantam violentiam, senatu in se animaduerso si fortè ad eum rediret rerum regimen. Sic tandem Germanorum rabies sedata est, per Caij cadem paulo ante excita. Cæterum Chæreas qui valde timebat Cinuciano, ne periret infurentes Germanos incidens singulos militum prensabat, de eo rogans, precibusq; commendans eis salutem hominis: quo factum est ut ille unà cum Clemente ad eum perductus collaudarit tam egregium facinus, testatus id esse è Republica, eiq; senatus nomine gratias egerit, quòd nec in deliberando consilium, nec in peragendo animus illi defuerit: dicens hanc esse naturam tyrannidis, ut elata breui voluptate ex impotentis et iniquæ dominationis licentia, infelicè sortiatur vita exitum, ut inuisa bonis omnibus: quòd et Caio tunc accidisse, qui iam tum ante

An. mudi 4005
 A nato Christo
 Ro 43.

Germani milites in
 theatrum veniunt.

Aruntius in teatro
 imperatoris interitum
 nunciat.

Germanorum rabies
 per Caij cadem
 excita, sedata.

Chæreas Minutianus & Clemens, de
 Cæsaribus nece colloquuntur.

Aaaa

conspira-

An. mūdi 4005 *conspirationem in vitam legum contemptu & non ferendis iniurijs etiam amicissimos à se alienauerit, à quibus nunc peremptus videatur, cum reuera ipse sibi exitij causa fuerit. Jamq; & in theatro spectatores tumultu abundi consurrexerant, huiusmodi occasione diffugiendi prabita. Arcyon medicus correptus ut curaret quosdam saucios, prae textu parandorum remediorū dimisit proximos: re autem vera ut sese presenti periculo eximerent. Interea senatus in curiam conuenit, populusq; in comitium confluens trucidatores Caij quarebat, & is quidem serio, senatus verò tantum in speciem. cumq; Valerius Asiaticus vir consularis progressus esset ad tumultuantes & indignantes latere interfectores Caesaris, multis eum rogantibus quisnam esset eius cadis autor, Vtinā ego, inquit. Consules autem edictum proposuerunt, in quo continebatur Caij accusatio, iubentes ut domum redirent tam populus quam milites, populo quidem magnam relaxationē pollicendo, militibus verò pramia, si modò nihil turbarent & absterent ab iniurijs. nam metus erat ne exasperati clade aliqua ciuitatem afficerent, neue ad rapinas verterentur & sacrilegia. iam autem totus senatorum ordo conuenerat, praecipue qui cadis erant conscij: audebantq; sperare aliquid, quasi ad se deuoluto rerum moderandarum arbitrio.*

CAP. II.

Quomodo Claudius principatum adeptus sit.

Hedio & Rufinus
Cap. 2.
Claudium milites in
Principem eligunt.

In hoc rerum statu repente Claudius domi arripitur. Conuenientes in unum milites, & collatis de rebus gerendis consilijs, videbant populum non suscepturum tot urgentibus negocijs si ad ipsum rediret rerum administratio: nec sibi eam utilem fore, si desinerent esse ministri principatus & quodammodo socij. optimum igitur visum est rebus adhuc turbatis Principem eligere Claudium, defuncti patrum, nemini eorum qui tum in senatum conuerant nō preferendum, siue natalium claritatis, siue liberalis eruditionis habenda esset ratio: qui constitutus in rerum fastigio pramia cuiq; pro meritis decernat. hac sententia simul approbata est, & Claudius correptus à militibus: In senatu autem Cn. Senti-
 us Saturninus, non nescius Claudium raptum, & instare virtutis certamen, quasi protusus, nec tamen inuitus, intrepide orationem dignam ingenuis & generosis auditoribus exorsus est in hanc ferme sententiam. Etsi incredibile videtur Quirites quod praeter omnem spem nobis offertur post tam longum temporis spacium, tenemus tamen libertatem, incertum quidem quandiu mansuram, & in potestate deorum sitam quorum hoc munus est: sed qua in praesens certè exhilarare nos valeat, quicumque sequatur exitus. bonis enim viris iucundum est vel unam horam liberos in libera patria viuere, veterisq; illius & florentis Reipublicae aliquem gustum capere. equidem prisca illius libertatis nō memini, ut post eam sublatam natus, praesentis sanè sum cupidissimus, & felices existimo quibus datum est in illa nasci atq; institui honestis studijs: proximumq; post deos immortales honorem his viris habendum censeo, quorum virtute vel serò tandem hac etate nobis eam degustare contigit: qua felicitas utinam perpetua propagetur ad posteros. nam nobis vel hac dies sufficit, tam iunioribus nostrum quam senioribus: his quia non omninò ignari bonorum libertatis morientur libentius: illis quia virtutis exemplum recens propositum est, quod amulari sit longè pulcherrimum, & non degenerare à claris maioribus. quamobrem
 nihil

Cn. Senti-
 us Saturni-
 nus in Senatu ora-
 tionem habet.

Libertas res precio-
 sa.

Libertas virtute pa-
 ratur.

nihil nobis magis curandum est, quàm ut cum virtute viuamus, qua sola libertatem parit suis cultoribus. mihi res veterum auditu tantum sunt cognita. ex his verò qua ipsi videre licuit, satis intellexi quantum malorum in ciuitates inuehant tyrannides, virtutem omnem de medio tollentes, & opprimentes ingenuos spiritus, metum contra atque adulationem deprimendo non iuxta legum prudentiam, sed ad arbitratum principum mutantur omnia. Ex quo enim Julius Cæsar potestatem populi deprecatis legibus subuertit Rempublicam, oppresso iure seruiens suis cupiditatibus, nullum malorum genus est quo non attrita sit ciuitas, dum inter successores eius posterior quisque precedentem studet vincere in abolendis patria moribus, & exhaurire urbem generosis ciuibus: quòd existimarent hoc ad suam pertinere securitatem, si rem habeant cum deprauatis hominibus, & optimorum virorum non solum magnanimitatem premant, sed ipsos etiam perdant non vno mortis genere: idque cum multi iam deinceps in potestatis fastigio collocati fuerint, & singuli non ferendis grauaminibus onerauerint Rempublicam. Quorum vnus Caius qui hodie fato suo functus est, grauiora patrauit quàm ceteri, non in ciues solum, sed & cognatos & amicos pariter immittens indomitam suam iracundiam, & iniustas pœnas eis infligens, insensus dijs simul & hominibus. Tyrannis enim non sufficit voluptatum studium & superbia, neque rapina & adulteria, sed precipuum cõmodum ducunt, si inimicorum totas excindant familias. pro inimicis autem habent omnes liberos, nec ad placandos eos vlla iniuriarum potentia est efficax. etenim conscj sibi quàm multis malis oppleuerint homines subditos, etiamsi illi contemptim ferant suum infortunium, ipsi tamen maleficientia sua memores, ita demum securitatem sibi pollicentur, si illos possint omninò tollere. His malis leuati, & nemini nisi vobis inuicem obnoxij, id quod & presentis concordia & futura securitatis certissimum pignus est, instaurate collapsum ciuitatis decus, & iusta cura Rempublicam in pristinam integritatem restituite. Liberum est sententias proferre de his qua displicent, quando nullus dominus ceruicibus imminet, cui potestas sit in earum autores animaduertere. quidenim aliud nuper crescentem tyrannidem aluit, quàm istorum segnities. qui nulli in re libidini eius refragati sunt? quietis enim voluptate victi, & assueti mancipiorum more viuere, dum honesta morti turpem vitam preferunt, coniecerunt ciuitatem in calamitates non ferendas, quas partim audiimus, partim vidimus. Ante omnia verò tyrani interfectoribus honores quàm maximos decernite, Chareas precipue: qui vir dijs fauentibus tum consilio tum manu nobis libertatem peperit: cuius rationem haberi decet, ut pro adito libertatis amore periculo, à liberatis digna premia recipiat. honestissimum enim est benefactoribus gratiam reponere, qualis & vir hic habendus est, Brutorum ac Castorum amulus interfectorum Iulij Cæsaris: & hac parte anteferendus, quòd illorum opera bellis ciuilibus perturbatum est totum Romanum imperium: hic verò caso tyranno omnibus malis ciuitatem eripuit. Hac Sentius, senatu magna cum voluptate audiente, & quotquot equitum aderant. tum exurgens Trebellius Maximus, anulum ei detrahit, in quo lapillus erat inclusus insculptam habens Caij effigiem: quod ille tum intentus aliò non animaduerterat: statimque ea confracta est. Et iam nox processerat, cum Chareas signum à consulibus petijt: atque illi libertatem dederunt. adeò autem mutatas res mirabantur, ut ipsis

An. mudi 4005
A nato Christo 43.
Tyrannides multa mala in ciuitates inuehant.

Iulius Cæsar.

Caius.

Adhortatio ad libertatem tuendam.

Chareas pro facinore honos habendus.

Chareas à Consulibus signum petijt.

An. mūdi 4005
A nato Chri-
sto 43.

sibi vix satis crederent. tunc enim primum ex quo Reipub. administratio populo est adempta, signi dandi mos ad consules redijt, penes quos ante Casares imperium fuit in milites. id acceptum Chareas militibus tradidit his qui à senatu stabant, videlicet quatuor cohortes amāiores imperij legitimi quā tyrannidis. ~~hi mox abierunt cum~~ tribunis, pauloq; post etiam populus laetus ac spei plenus, multum sibi placuisse in pristinum statum Rempub. Cherea nihil non tribuens. Is indigno p̄rensisse uxorem Caij & filiā, mittit unum e tribunis Julium Lupum, qui utranq; interficiat: ideo potissimum illi demandato hoc negotio, quod Clementis esset cognatus, & dignus ut in partem veniret tyrannicidij, quasi totius consilij à principio conscius. non deerant tamen e coniu-ratis quidam, quibus crudele videretur scire in mulierem, quando Caius non ipsa incitante, sed suo pte morem gerens ingenio ciuitatem affixerat, & florem nobilitatis extinxerat: alij cōtrā illam potissimum matorum omnium causam asseuerabāt, à qua amatorio potioneatus incidere in insaniā, atq; ita unam veneficam attulisse toti Romano orbi calamitates maximas. quorum sententia postremo vicit, & Lupus properauit ad hoc ministerium, ne quid moraretur publicum commodum. cuiusq; venisset in palatium offendit Cefoniā humistratam iuxta mariti cadauer, in opem omnium qua solent exhiberi mortuis, & fadatam cruore vulnere, afflictam se cum iacente simul filia. nec alia vox eius audiebatur quā Caij accusatio, quod amantissima uxori non paruisset pramōnenti toties. quod quidem tum ambiguum visum est, sicut nunc quoq; duplicem interpretationem recipit: alijs sic intelligentibus, consuluisse eam ut rediret ad sanio-rem mentem, & in ciues scire desineret, moderatumq; Principem ageret, ne forte prouocati eius crudelitate, parem ei vicem reponerent: alijs cōtrā, instigasse eam maritum ut sine mora coniu-ratos plecteret, & quamuis nihil comperti haberet quod animaduersione dignum sit, sua tamen securitati prospiceret. idq; tum exprobratum illi, quod etiam admonitus segnior fuerit. adeo in diuersum sensum traherentur verba mulieris. qua dum aduenientem Lupum animaduertit, ostensio iacentis cadauere, cum lacrymis & lamētis rogabat ut propius accederet: utq; sensit cadis causa eum venisse, non magni pendente verba nihil ad suum propositum facientia, confestim nudatum iugulum prauit, miserabiliter suam conditionem deplorans, & vrgens ne differret incepta à socijs fabulae extremum actum addere. atq; ita magno animo necem pertulit, cuius comitem habuit etiam filiam infantulam: quod mox ipse factū renunciauit Chareas. Ita Caius quarto sui principatus anno finiit, vir & ante principatum maleficus, voluptatibus deditus & fautor delatorum, periculorumq; metuens atq; ea de causa sanguinarius, unicum fructum potentia existimans si abuteretur ea contra immeritos, & preda ex iniustis cadibus ac rapinis ageret: attollens se supra humanum fastigium, & diuinitatis opinionem affectans, populariq; assentatione deprauatissimus: legū cancellos nō secus quā virtutis impedimenta abominans, & ne intimam quidem amicitia pili faciens, quoties ira stimularetur ad vindictam ac supplicia: osor bonorū virorum omnium, qui quid collibisset citra omnem contradictionem licere sibi postulans. quare ne à sororis quidem germanae stupro, abstinuit, ex quo illi maxima apud ciues exorta est inuidia, propter incredibilem & multis retrō seculis inauditam libidinis licentiam. opus autem eius regale aut magnificum nullum est memorabile, aut excogitatum ad utilita-

Chereas Iulium Lupum, ut Caij uxore & filiam interficiat, mittit.

Cefonia Caij quod uxori pramōnenti non paruisset, accusat.

Caius vir maleficus.

Caius libidinofus.

utilitatem hominum, præter receptacula exstructa circa Rhegium & Siciliam nauibus frumentarijs ex Ægypto venientibus hoc enim citra controuersiam maximum opus est & utilissimum nauigantibus. ac ne id quidem absolutum est: sed imperfectum mansit remissa contentione operantium. In causa fuit studium rerum inutilium, & quod pecuniam in priuatas suas utilitates insumere maluit, quam in publicam magnificentiam. alioquin & facundus, & peritus utriusque literaturæ, tam Græcicæ, quam Latinæ, facileque intelligebat omnia, ad quorumuis orationes respondens ex tempore: & vel in maximis negocijs suadendi facultate præditus si quis alius, quam vel ingenij felicitate, vel diuturna exercitatione sibi parauerat. ad cuius laudis emulationem magnos stimulos ei pater addiderat, Tiberij qui ante hunc imperauit ex fratre nepos, eximius in hoc studiorum genere, a quo degenerare in hac parte erubuit, qua ceteros ciues à tergo reliquerat. nec tamen ei bona institutio profuit, quo minus licentiam adeptus perniciem sibi accerferet: in tantum ardua res est eos sapere, quibus adest quiduis facientibus impunitas. Usus enim honestissimis amicis à principio, quo facilius bonam opinionem sibi pararet, tandem eos à se alienauit usurpanda immodica licentia, quorum odijs indies gliscentibus postremo per insidias eorundem oppressus est. Ceterum Claudius, ut supra dixi, cognito Caij casu, & hac de causa perturbatione totius palatij, de sua salute anxius latebat in quodam angulo, nullam periculi causam habens præter claritatem natalium. nam priuatam vitam agens per modeste se gesserat, vel mediocri statu contentus, literisque se oblectabat Græcis maxime, omnem negociorum deuitans strepitum. tum verò attonita vulgi multitudine, regia referta discursantibus cum furore ac consternatione militibus, plebe quasi metu dominationis soluta ultro citroque ruente temere, prætoriani qui potiores habentur inter reliquos milites, consultare cœperunt quid agendum sit, non tam solliciti de nece principis, quem iure casum existimabant: quam quomodo rebus suis prospicerent, Germanis in interfectores seuientibus, sui met respectu magis quam utilitatis publicæ. quæ omnia magis augebant trepidationem Claudij, maxime cum videret circumferri Asprenatis & unâ cum eo cæsorum capita. stabat enim in quodam loco gradibus aliquot accessibili, obscuritate eius se occultes. ibi Gratus vnus è palatinis militibus, non valens satis vultum eius discernere præ tenebris, hominem tamen esse videns, qui latere cupiat, propius accessit, licet rogatus ut discederet, & tandem protractum agnouit, inclamans alios sequentes, profecto hunc esse Germanicum, dignum qui vacantem imperatoris locum occupet. Tum Claudius videns eos paratos, ut se rapiant, metuensque ne iubente Caio plecteretur capite, rogabat, ut sibi parcerent, innocentiam suam commemorans, & excusans se. inscium rerum omnium. ad quæ Gratus subridens dextra prehensum sic alloquitur. Desine de incolumitate esse sollicitus, cum potius debeas animum ad principatum erigere, quem Diij Caio sublato tuæ virtuti offerunt, orbem terrarum tandem respicientes fessum calamitatibus. quare age maiorum tuorum solium recipe. moxque attollunt eum in humeros non valentem præ metu simul ac gaudio pedibus insistere. iam enim complures prætoriani circa Gratum versabantur, ita ut quidam putantes Claudium rapi ad supplicium, miserarentur, ut hominem innoxium, & qui totam ætatem exegisset in ocio, ac sæpe sub Caio adductus esset in vitæ periculum: quidam etiam dicere audent, ad cōsules pertinere de eius causa iudicium.

An. mudi 4005.
A nato Chr.
sto 43.
Caius receptacula
nauibus exstruit.

Caius orator facundus.

Helio & Rufinus
Cap. 3.
Claudius se reuerti
obtruditur Cæsareæ
dignitas.

An. mūdī 4005.
A. nato Chri-
sto 43.

Causa milites impel-
lentes, vt Claudium
in Imperatorem eli-
gerent.

Claudius sublimis in
castra perferitur.
Dissidium inter ple-
bem & Senatum.

Senatus Claudio sua-
deret vt imperium de-
latum resignat.

Verum militibus magis ac magis affluentibus, & diffugiēte inermi multitudine, Claudius non procedebat propter imbecillitatem corporis, quando etiam ipsius lecticarij fugerant, desperantes de salute domini quem raptim viderant. itaque cum hi soli tenerent palatium, partem urbis, vt ferunt antiquissimam, & iam attentarent eam in reipublica, maior etiam fiebat confluxus caterorum militum, Claudium in principatū euehere, et in Pompeianici fratris memoriam, cuius gloria habebat adhuc in animis hominum. ad hęc succurrebant precipuorum senatorum cupiditates immodica, & quantum per eas peccatum sit ante mutatum statum reipublica. quem quia in pristinum restitui iudicabant impossibile, rursus non esse in rem suam videbant. si unusquispiam citra ipsorum operam potiretur imperio, cum liceat prouecto Claudio dignam ab eo pro meritis gratiam recipere: has & alias inter se conferentes consultationes, cum alijs quoque affluentibus communicabant. cumq; idem omnibus probaretur, armatis cinctū sublimem in castra pertulerūt, vt ibi sine impedimento reliqua peragerent. dissidium autem inter senatum & plebem inciderat: dum illi ad pristinam redire dignitatem, & inductam a tyrannis seruitutem effugere cupiunt: plebs contra hanc felicitatem eis inuidens, & freum eorum cupiditatibus imperatoriam potestatem esse existimans, sibiq; aduersus potentiorū iniurias praesidium, gaudet auditis qua Claudio contigerunt, sperans huius opera carituram se bellis ciuilibus, & alijs malis qua olim Pompeianis temporibus ciuitatem afflixerant. Senatus porro cognito, quod milites Claudium in castra transportauerint, lectos sui ordinis viros illō miserunt, qui eum doceant non esse per violentiam affectandum imperium: prestare vt senatui permittat curam reipublica, & vnus sit è senatoribus, iuxta leges prouisurus cum alijs quomodo res administrari debeant: meminertq; quam miserè tractata sit ciuitas, vel a prioribus dominis, vel nuper Caio principe, sub quo ipse in communi fuisse periculo: neque decere, vt, qui tyrannidem in alio detestatus sit, nunc patriam sponte in imperijs eius subiiciat. quapropter si senatui pareat, & cum laude ad pristinum reuertatur ocium solitam virtutem retinens, fore vt maximis cum aletur honoribus a liberis ciuibus, & opinionem optimi viri lucrifaciat, qui non grauetur sub legibus per vices nunc praesse alijs, nunc subiici. quod si nihil motus Caij exitu pergat in propositis, se certe obnixuros eius conatibus. nam & non contemnendam militum manum stare a suis partibus, & armorum superesse copiam seruitiorumq; multitudinem, quorum opera in promptu sit. Sed precipuam spem esse in Deorum auxilio, qui pro recto & honesto certantes adiuuare soleant: nihil autem honestius, quam pugnare pro libertate patria. Hac legati Veranius & Broccus, ambo tribuni plebei procumbentesq; ad eius genua suppliciter orabant, ne ciuitatem in bellum ciuile coniceret. Et cum viderent eum septum magna frequentia militum, & nihil esse collatos ad hunc consules, rogabant, vt si principatum ambiret, mallet eum a senatu accipere. hoc enim aequius fore & felicius, si absque violentia, cum bona offerentium gratia habenas imperij capesseret.

Dissidium

CAP. III.

Diffidium inter senatum, & plebem.

An. mudi 4005.
A nato Christi
sto 43.Claudius Principatū
vltro oblatum depo-
nere recusat.

PORRO Claudius sciens senatus arrogantiam, modestè legatis respondit pro tempore: sed parum tutum ratus se in eorum fidem committere, fretus hortatibus militum, speram impigram pollicentium, incitante etiam Agrippa, crevit principatum vltro oblatū non dimittere è manibus.

Hedio & Ruffinus
Cap. 4.
Alias Cap. 3.

Is enim postquā sua dignitatis autorem Caium exanimem collocasset in lectulo, & cōposuisset, ut tum poterat, perfunctus hoc officio prodijt ad eius satellites, nuncians viuere quidem eum, sed quia crucietur vulneribus, nunc se medicos ea de causa petere. Ceterum ubi cognouit raptum esse à militibus Claudium, agrè dimota turba ad eum peruasit, & nactus eum turbatum, pronumq̄, ad cedendam potestatem senatui, confirmauit hortatus, ut magno animo in retinēdo principatu pergeret. Iamq̄ vnus erat è fautoribus Claudij, cum accersitus à senatu, ignarum se omnium simulans, & unguentatus tanquam à computatione veniens, ex senatoribus quasiuit quid de Claudio factum sit. quibus id quod verum erat respondentibus, & insuper ipsius sententiam de presenti statu postulantibus: se quidem aiebat pro senatus dignitate nullum recusare periculum, suadere tamen, ut magis spectent utilitatem reipublice, quam qua in prasens grata videantur auribus. contententibus enim de principatu opus esse armis & militibus, ne imparatis in certamen descendentibus aliquid aduersum accidat. illis & arma sibi superesse dicentibus, & collaturos se pecuniam: nec deesse militem, & posse armari seruitia vocata ad pileum: subiunxit Rex: utinam P. C. conatus vester succedat. non dubitabo tamen qua in rem vestram puto promere. scitis qui à Claudio stant veteranos esse & rei militaris longo vsu peritissimos: pro nobis autem erit mancipiorum prater omnem opinionem liberatorum colluuiēs intractabilis, quos ne gladium quidem satis scientes stringere, opponemus viris exercitatis simis. quamobrem mihi placet mitti ad Cladium qui ei deponere principatum suadeant, & ad eam legationem me ipsum offero. hac ubi persuasit cum alijs aliquot mittitur, & Claudio seorsum trepidationem senatus indicat: autorq̄ fuit, ut responderet, sicut decet ad summam potestatem euectum principem.

Claudius in proposito suo ab Agrippa cōfirmatur.

Agrippa senatui suā sententiam exposuit.

Agrippa cum alijs aliquot ad Cladium mittitur.

Claudij ad Legatos responsio.

Respondit igitur, mirum non videri quod senatus agrè ferat subesse vnus arbitrio, expertus aliquot principum sauitiam. nunc verò degustaturū eum etiam equam ac modet atā dominationem, qua nomen quidem principatus habeat, sed re vera omnia gerat de communi sententia. quare non esse cur de eius fide dubitent, quem in varia temporū conditione nunquam ab honesto discessisse suis ipsis oculis viderint. cum his mandatis legati dimissi sunt: moxq̄, concionem apud pratorianos habuit, sacramento adactos, ut in fide maneat, viritimq̄, diuisit quina drachmarum millia. sub diluculum autem Cos. senatum vocauerunt in capitolini Iouis adem: quorum alij delituerunt in vrbe, ne irent: alij rus mature sunt profecti, prauidentes quò nā res euasura esset, optantesq̄, tutam seruitutem cum ocio potius, quam ancipitem aleam reparandæ dignitatis pristina. conueniunt tamen centum non amplius, quibus consultantibus de presenti negotio, repente clamor militum pro foribus stantium tollitur, vnum imperatorem à senatu creari postulantium, ne quod detrimentū patiatur imperiū communicatum pluribus. & suam quidem sententiā proferebant de vni alicui cōmittendo imperio

Sacramentum militum.

Milites vnum Imperatorem à Senatu creari postulant.

An. mudi 4005.
A nato Chri-
sto 43.

Quidam rerum fa-
stigium affectant.

Milites sublatis si-
gnis ad Claudium ten-
dunt.

Sabinus citius se cō-
trucidaturū omnes,
quā passurum, ut
imperium cōmittatur
Claudio, ait.

Q. Pompeius Consul
cum alijs quibusdam
ad Claudium perue-
nit.

Claudio Agrippa, ut
mitius se erga lena-
tores gereret, suadet.

In Caij interfectores
animaduertitur.

imperio, in illorum autem potestate sinebant delectum eius qui videretur prin-
cipatu dignior: quod senatui valde incommodum accidit, in locum sperata li-
bertatis succedente metu à Claudio, nec tamen deerant qui affectarent rerum
fastigium, propter nobilitatem generis, affinitatemq; coniunctā cum Caesaribus.
nam M. Minucianus vir cum primis clarus, et in matrimonio habens soro-
rem Caij Juliam, seipsum affectat, consulibus aliam ex alia causationem ne-
ctentibus. Valerium etiam Asiaticum alter Minucianus interfecto Caij co-
hibuit, fuissetq; cades quanta vix unquam aliās edita, si quis permissus fuisset
cum Claudio de principatu contendere. praesto enim erat gladiatorum non con-
temnendus numerus, et cohortes vigilum, cum magna manu remigum ultro
confluentium, quapropter multi metu ab ambiendo sunt deterriti, quod vel sibi
ipsis timerent, vel populo. Deinde appetente iam die Chareas cum socijs aderant
allocuturi milites: quos illi cum viderent manu silentium innuere, concionari
non passi sunt, omnibus unū imperatorem idq; sine dilatione poscentibus. Tum
verò minime senatus poterat expedire constitutionem reipublica, militibus au-
toritatem eius contemnentibus, et interfecto Caij amplissimum ordinem
militari insolentia cedere non patientibus. Tandem Chareas nō continens iram
quod imperatorem peterent, daturum se ait, si quis signum afferret ab Euty-
cho, is erat auriga Prasinus Caio dilectissimus, cuius equitio stabulis exstruen-
dis ille viles operas exegerat à militibus: idq; tum eo dicto exprobrabat eis Cha-
reas, multaq; alia, allaturum se Claudij caput minitans, indignum enim esse si
post insanum stulto principatum committant. At illi verbis eius nil moti, stri-
ctis gladijs et sublatis signis tendebant ad Claudium, adiuncturi se his qui iam
sacramento ipsius se obligauerant, ita senatus desertus est à suis propugnatori-
bus, et consules ferme in priuatorum redacti ordinem, mœstitia stuporeq; occu-
patis omnibus, nec scientibus quid nam agendum post irritatum in se Claudium,
iamq; pœnitentes alius in alium iactabant conuicia. Tum Sabinus è tyrannici-
dis vnus in medium progressus, citius se eos omnes contrucidaturum ait, quā
passurum, ut se inspectante imperiū committatur Claudio, et adsciscatur ultro-
nea seruitus: simulq; Cherea obiurgabat, quod cum primus contempsisset Caium,
nunc metu mortis videatur publicā libertatem prodere, quasi verò sine hac vl-
la voluptas vita possit esse viris fortibus. ille contra hac amissa sibi certum ait
mortis propositum, velle tamen prius tentare mentem Claudij. Interim in castris
multi senatorum per confertos milites enitebantur ad officium exhibendū Clau-
dio, et inter ceteros alter Consul Q. Pompeius, eò magis inuisus militibus, quod
senatum ad libertatem hortatus fuerat, quamobrem strictis eum inuadentes
gladijs perpetrassent cadem, nisi fuissent à Claudio cohibiti, qui ereptum pericu-
lo absidere iussit suo lateri, sed non idem honor habitus est reliquis senatoribus
qui cum eo simul venerant: aliquot enim etiam plagas acceperunt, repulsi dum
illum salutare properant: Aponius verò discessit saucius, et eorum nemo nō pe-
riclitatus est. Rex Agrippa etiam auctor fuit Claudio, ut mitius se erga senato-
res gereret: his enim sublatis non habiturum quibus imperet. Cui ille libenter
paruit, iussitq; eos conuenire in palatium, quò ipse per mediam urbem lectica de-
latus est, deducuntibus militibus non sine vexatione plebeia multitudinis, è ty-
rannicidis autem Chareas et Sabinus conspicui processerāt in publicum contra
edictum Pollionis, quem Claudius paulo antè Pratorianis praefecerat. Ipse per-
latus

latus in palatium conuocatis amicis capitalem sententiam in Chaream protulit. Quamuis enim facinus per se videbatur magnificum, perfidia tamen crimen obiectum est, & exemplum erat statuendum securitati futurorum principum. ductus est igitur ad supplicium una cum Lupo alijsq; compluribus. Fertur Chaream magno animo tulisse id infortunium, nihil mutato vultu ad indecorū habitum, atq; etiam Lupo exprobrantem lacrymas. cumq; is detracta veste quereretur de frigore, ille caullatus est, lupum nunquam offendi frigore. Et inspettante corona eorum qui deduxerant, rogauit militem, num exercitatus esset ad cades & num acutum haberet gladium: postulauitq; eum quo ipse Caium interfecerat. denique uno ictu feliciter perijt. Lupus autem deiecto animo parum fortiter ceruicem prabens pluribus ictibus demum confectus est. Paucis post diebus, quando solenne parentandi tempus redijt, pop. Rom. dum suorum quisq; manes honoraret, eadem opera etiam Charea suam partem in ignem conijciebant, apprecati ut propitius non irasceretur ipsorum ingratitude. atque hic fuit exitus Charea. Sabinus autem non solum absolutus à Claudio, verum etiam permissus eandem quam antè prefecturam gerere, iniquum ratus si à fide coniuratis data descisceret, in corpus adactō capulo tenus gladio suamet manu optatum quasiuit interitum.

Sabinus sibijpsi manus intert.

CAP. IIII.

Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit, & edicta eius in Iudæorum gratiam.

CLAUDIUS porro ablegatis militibus quicumque suspecti esse poterant, edictum proposuit, quo Agrippam in regno per Caium antè concessō confirmabat, collaudans simul eius operam & industriam: addita insuper Iudæa & Samaria, quod olim ad eius aui Herodis regnum pertinuissent. has igitur velut familiae debitas restituit. Abilam autem & finitimam eius ditionem in Libano, qua Lyfania fuerat, adiunxit de suo. Fœdus deinde Regis cum Rom. pop. in as incisum est in urbis foro medio. Antiochum autem suo regno priuatum Comagena donauit & parte quadam Cilicia, dimisit etiam Alexandrum Lysimachum Alabarchā veterem amicū, & olim procuratorem suae matris Antoniae, quem Caius iratus vinxerat: cuius filio Marco Bernice desponsa fuit Agrippæ filia: quo defuncto ante nuptias, Rex virginem Herodi suo fratri eam collocauit, impetrato illi regno Chalcidis à Claudio. Per idem tempus apud Alexandriam inter Iudæos & Græcos exorta est seditio. Occiso enim Caio gens Iudæorum sub eius imperio vehementer oppressa, & multis iniurijs ab Alexandrinis affecta, cœpit animos resumere: moxq; ad arma ventum est. Tum Claudius per epistolam mandat Ægypti præfidi, ut seditioem illam compescat: & ad preces Agrippæ ac Herodis Regum edictum Alexandriam & in Syriam mittit scriptum in hanc sententiam. Tiberius Claudius Cas. Aug. Germanicus, trib. pot. edicit. Quoniam cognitum habemus Alexandrinos Iudæos iam inde ab initio ius eius ciuitatis ex aquo cum Alexandrinis ceteris consecutos à Regibus, sicut patet ex instrumentis super hoc conscriptis & constitutionibus Regijs, post adiectamq; imperio nostro per Augustum Alexandriam mansisse illis sua iura integra conseruata per missos illo diuersis temporibus præfides, nullamq; de eorum iure controuerfiam extitisse etiam cum Aquila præfuit Alexandria: permissumq; eis ab

Hedio & Rufinus Cap. 5. Alias cap. 4. Claudius Agrippæ Iudæam, Samariam & Lyfaniae ditionem concedit.

Antiochus Rex Comagena. Alexander Lysimachus Alabarcha.

Herodes, Agrippæ frater, Rex in Chalcide.

Seditio Alexandriæ inter Iudæos & Græcos.

Claudij pro Alexandrinis Iudæis edictū.

An. mudi 4005.
A nato Christi
sto 43.

Claudij pro Iudæis
per Romanum or-
bem edictum.

Augusto, ut in defuncti et harcha locū alium suis suffragijs substituerent, utq̄ quisq̄ in suis ritibus maneat, neq̄ cogatur religionem patriam deserere: ceterum Alexandrinos concitatos contra cōcives suos Iudæos C. Caesaris temporibus, propter insolentem illius insaniam, dum contra patriam gentis religionem pro Deo coli ab eis postulat, et recusantibus infensus est: volo inconcussa esse iura eorum à Caij insania: eisq̄ ius esse perseverandi in patrijs ritibus iubeoq̄, utramq̄, partē, quoad fieri potest, dare operam ne quid turbarum commoveatur, idq̄ proposito hoc edicto ita statuo. atque hæc erant quæ in illo edicto continebantur. in reliquum autem orbem Romanum tale missum est: Tiberius Claudius Caesar Augustus Germanicus, Pont. Max. trib. pot. Coss. designatus II. edicit. Petentibus à me Agrippa et Herode Regibus mihi amicissimis, ut permitterem Iudæis in imperio nostro degentibus uti suo iure quemadmodum antea, sicut et Alexandriam habitantibus concessimus: libenter precibus eorum annuimus, nō deprecatorum tantum causa, sed quia ipsos dignos iudicamus hoc nostro beneficio, propter servatam populo Romano fidem et amicitiam. Equissimum igitur censeo, nullam ne Græcam quidem urbem negare illis ius suum, quandoquidem et sub D. Augusti principatu conservatum eis fuit integrum: licebitq̄ in posterum Iudæis per totum nostrum imperium sparsim habitantibus uti maiorum suorum moribus, quos iam nunc morleo, ut hac nostra gratia contenti modestius se gerant, neque conspuant religiones externarum gentium: suis autem suo arbitrato vivant legibus. atque hoc meum edictum civitatibus colonijs et municipijs Italicis ac provincialibus per magistratus publicari volo, ad Reges quoq̄, atq̄ dynastas transmitti, non minus triginta continuis diebus ita proponendum, ut ab omnibus humi stantibus possit perlegi.

CAP. V.

Agrippæ in Iudæam reditus.

Agrippam Claudius
in regnū suum mit-
tit.

His edictis Alexandriam, et per totū imperium dimissis Claudius Caesar declaravit, quomodo in Iudæos animatus fuerit: moxq̄, Agrippam ad curam sui Regni misit auctum maioribus honoribus, commendatumq̄, per literas præsidibus provincialium simul et procuratoribus omnibus. at ille, ut re bene gesta magna celeritate reuersus est: et quamprimū peruenit Hierosolyma, vota sacrificia persolvit, nihil omittens eorū quæ lege præscripta sunt. unde et multos Nazæaros tonderi mandavit: et catenam auream à Caio donatam pondere parem illi ferreæ quæ Regias manus vinxerat, monumentum aduersæ fortune mutata in prosperam suspendit in sacrario supra gazophylacium: quæ doceret spectatores et sublimia posse corruere, et Deum valere illa erigere denuo. omnes enim admonebantur per hanc consecratam catenam, quod Agrippa leui de causa priuatus dignitate sit vinctus, pauloq̄, post compedibus solutus splendidiorem quam ante principatum adeptus sit: eam esse naturam rerum humanarū omnium ut celsissima quæq̄, prolabantur facile, rursumq̄, inclinata restituatur in pristinum fastigium. Rite igitur votis Deo redditis Agrippa Theophilū Anani filium submovit à summo Sacerdotio, et Boethi filium Simonem cognomine Cantharam in eius locum substituit. erāt autem Simon fratres duo, et Boethus pater, cuius filiam Herodes Rex uxore duxerat, sicut diximus. idem igitur, quod fratres et pater, sacerdotiū Simon adeptus est: quemadmodum olim sub imperio

Agrippa catenam auream ferreæ pondere parem in sacrario suspendit.

Simon Boethi filius in Theophili Pontificis locum surrogatur.

Nacc.

Macedonum idem contigit tribus filijs Simonis pontificis, eius qui Onia patre prognatus est, ut supra meminimus. Constituto deinde pontificatu Rex Hierosolymitis benevolentia gratiã retulit, remisso eis tributo quod soliti erant in singulas ades pendere, decorũ putans si non pateretur se vinci amore mutuo. Magistrum autem prefecit toti sua militia Silam, quem multorũ & difficilium laborũ indiuiduum socium habuerat. Paulo post Dorita quidam iuuenes natura temerarij religionis specie posuerunt in Iudaorum synagoga statuam Cæsari, quod Agrippam vehementer commouit ad iracundiam, quòd ea res perditũ iret instituta patria. Quare sine mora ad Petronium Syria præsidem profectus questus est de Doritarum audacia, qui & ipse non minus agrè ferens hoc facinus, ut impium, nouatoribus illis asperius scripsit in hanc fermè sententiam.

CAP. VI.

Epistola Petronij ad Doritas pro Iudæis scripta.

DUBLIVS Petronius, legatus Tiberij Claudij Cæs. Aug. Germanici, magistratibus Dorienfium. Quoniam tam audax est, quorundam vestrum insolentia, ut etiam contra edictum Claudij Cæs. Aug. Germanici, quo Iudæi permittuntur suis legibus viuere, synagogam eorũ profanauerint, illata Cæsaris statua, quod religioni ipsorum non est licitum, atque hoc factò non Iudaorum tantum pietas laesa est, sed numen etiam Cæsaris, cui rectius in proprio templo statua poneretur quàm in alieno, maxime in synagoga, cum iustũ sit & imperatoris iudicio comprobatum ut sui quisque loci sit dominus: ne mea decreta cõmemorem post contemptam autoritatem Cæsaris, qui Iudæis non religionem tantum permisit, verum etiam aequum ciuitatis ius cum Græcis cohabitantibus: his ergo de causis eos qui contra edictum Augusti ausi sunt talia, indignantibus etiam propriis magistratibus, hac furore populi, non suo consensu facta asseuerantibus, iubeo per centurionem Vitellium Proculum ad me adduci rationem reddituros. Magistratus autem hortor, ut si videri volunt his consensum suum non accessisse, centurioni fontes indicent, dentq; operam ne quid turba aut rixa exoriatur, quam quidã captare videntur: cum contra ego & mihi carissimus Rex Agrippa nihil aequè curemus, quàm ne vlla Iudæis detur occasio excitandi tumultus defensionis pretextu. Quo autem melius cognoscatis, quanam sit super hos negotio voluntas Augusti, adiunximus eius edictum apud Alexandrinos propositum: quod iam antè satis notum omnibus, carissimus Rex Agrippa mihi sedenti pro tribunali recitauit, ius suum postulans, & ut suis beneficium Cæsaris maneat incolume. Quamobrem iubeo ut in posterum nullam quaratis seditionum materiam, & caeleste numen suis quisque colat ritibus. Ita tum Petronius rem curauit, ut & admissum erratum corrigeretur, & in posterum caueretur, ne quis tale quippiam audeat. Rex autem Agrippa Simonem Cantharam pontificatu priuauit, quem Ionatha Anani filio reddere voluit, digniorem hunc tali sacerdotio existimans. Sed ille recipere noluit sic excusans: Equidem tuam Rex beneficentiam libenter amplector, contentus tua voluntate qua mihi tantus honor oblatu est, et si me Deus indignum iudicauit summo pontificio, sed mihi sacrum illum amictum semel sumpsisse satis est: tunc enim sanctius illum accepi quàm nunc reciperem. quòd si quæris, ostendam qui honore hoc sit longè dignior. est mihi frater, & apud Deum, & apud te Rex innocentior ab

Aliàs Cap. 5. Publius Petroni Dorienfibus, ut eos qui Cæsari statuã posuerunt sibi mittat, scribit.

Ionathæ Anani filio Pontificatus restituitur, quem ille recipere recusat, & Matthig fratri deferri rogat.

An. mudi 4005.
A nato Chri-
sto 43.

Marſus Syriae præfe-
ctus.

omniq̄ peccati labe mundior, quem auſim tibi commendare, ut idoneum officio pontificis. qua hominis modestia delectatus Rex, omiſſo Ionatha iuxta ipſius conſilium fratri eius Matthia ſacerdotium id detulit: nec ita multo poſt Petro- nio Marſus in adminiſtranda prouincia Syria ſucceſſit.

CAP. VII.

Gesta Agrippæ vſque ad ipſius obitum:

Hedio & Rufinus
Cap. 7.
Silas Agrippæ prio-
ris fortunæ aduerſi-
tates in memoriã re-
uocãs, eum ita offen-
dit, ut vincitũ in ipſi
patriam adſeruandũ
miſerit.

SILAS autem magister militia Regia, quia per omnem fortunam ei fidus nullius unquam periculi socius esse detrectauerat, sed vel difficilimos labores pro eo sepe susceperat, fretus amicitia postulat etiam parus honoris esse particeps. quapropter grauabatur Regi aliquo modo cedere, semperque licentius agebat cum eo. Et in familiaribus colloquijs molestus erat interdum extollens se immodice, Et saepe prioris fortunæ aduersitates in memoriã reuocans, ut ostentaret quam studiosus ipſius cultor fuerit, nunquam non labores in eius gratiam exhaustos memoras, qua cum sine modo repeteret, opprobare videbatur, ita, ut Rex tandem offenderetur immodica libertate hominis. iniucunda enim est temporis inglorie acti memoria, Et stultum est indefinenter exprobrare debitum. postremo in tantum exasperatus est Regis animus, ut ira plus quam rationi tribuens non contentus sit ademisse illi prefecturam, verum etiam vincitum in ipſius patriam adſeruandum miſerit. Elapso deinde aliquanto tempore lenita iam ira, Et ratione defecata in consilium adhibita, reputauit quantum laborum vir ille pro se pertulisset: cumque natalem suum celebraret, omnibus occupatis circa hilaritates ac epulas, accersit Silam, ut mox interesse velit Regio conuiuio. ille, ut erat moribus ingenuis non dissimulauit indignationem, cuius iustam causam habere videbatur, vocantibus se respondens, ad quem honorem me Rex reuocat, paulo post eo priuaturus? neque enim prius beneuolentia premium mihi diuturnum esse passus est, sed spoliavit eo me affectum contumelia. nisi forte putat linguam mihi post hac fore minus liberam: imo fretus conscientia nunquam clamare desinam, e quantis eum eripuerim calamitatibus, quantum laborum tulerim, ut illi incolumitatem Et honores parerem: pro quibus officijs nunc premiũ retuli vincula Et obscurũ carcerem. ego certe horum nunquam obliuiscar, sed etiam apud manes manebit mihi huius iniuria memoria. Hac ille vociferabatur, iubens, ut eadem Regi referrent. qui cum videret immedicabilem, reliquit eum in custodia. Conuersus autem ad Hierosolymorum curam, muros noua qua vocatur ciuitatis permunit sumptu publico, latioresque Et altiores quam ante fuerant reddidit: Et fecisset aduersus omnem humanam vim inexpugnabiles, ni Marſus Syria præses Claudio Cæs. significasset eam rem per literas. qui suspicatus molituros aliquid noui, diligenter scripsit Agrippa, ut a munienda vrbe desisteret: atque ille mox paruit. Erat autem is Rex adeo natus ad liberalitatem ac beneficijs demerendos populos, ut magnis sumptibus pararet sibi celebritatem nominis, pro magna voluntate ducens quasitam munificentia gloriam, longè alius quam Herodes, qui ante eum regnauerat. ille enim maliciosus erat ac procliuus ad sauitiam: Et propter mutuum odium manifestè præferens erga Græcos maiorem quam erga Iudæos beneuolentiã: ut qui externas vrbes ornaret pecuniarũ largitionibus, alijs balnea Et theatra, alijs templa Et porticus exstruens: Iudæorum autem nullũ oppidum ornatu aliquo dignatus est memorabili, nec vlla liberalitate profecutus est.

Agrippa

Silã Agrippa ex carcere accersit, qui indignationem nõ dissimulans in custodia relinquitur.

Agrippa Hierosolymorum muros permunit.

Marcus Claudio, Agrippa scriberet, ut a munienda vrbe desisteret, tuadet.

Agrippa quam Herodes Iudæis magis fauet.

Agrippa contra mitissimo fuit ingenio, in exteros omnes ex aequo beneficus, liberalis & humanus, in sua gentis homines benignus, & promptus ad iuuandos praeter ceteris in aduersitatibus. quapropter libenter & continue debebat Hierosolymis, institutorum ac rituum patria seruator religiosissimus: purus enim erat a contaminamentis omnibus, nec ulla dies ei prateribat absque sacrificio. Accidit aliquando ut quidam Hierosolymita legisperitus nomine Simon aduocata concione per Regis absentiam agentis tum Caesarea, criminaretur illum ut impurum & arcendum templi aditu, quod non nisi dignis pateat. id ubi praefectus urbis illi significauit per literas confestim accersuit hominem: a quo forte fortuna repertus in theatro, asidere sibi eum iussit, moxque sedata voce & placide, dic mihi, inquit, quid tibi non probatur ex his quae facimus. qui cum nihil haberet quod diceret, precatus est veniam, tum Rex citius quam quisquam opinaretur reconciliatus est, clementiam magis quam iram decere Reges existimans, & lenitatem animi magis quam celsitudinem. itaque illum dimisit non sine munere. Inter alias autem multas eximijs ornamentis honorauit ciuitatem Berytum, magnis sumptibus exstructo ibi theatro pulcherrimo, simulque aequae magnifico amphitheatro, & ad haec balineis ac porticibus, nullis parcens impendijs modo absolutam operibus pulcritudinem adderet. dedicatio quoque horum celebrata est splendidissime, exhibitis in theatro spectaculis & musicorum omne genus certaminibus, aliisque voluptatum varietate: in amphitheatrum vero ad ostentandam magnificentiam inductis plurimis gladiatorum paribus, volens deinde spectatores oblectare etiam cateruatim commissis pugnatoribus, ex maleficis in hoc destinatis duas cohortes fecit septingentorum quamque hominum, ut illis per imaginem belli decernentibus, poena noxi-orum in pacis voluptatem verteret. atque ita omnes mutuis absumpti sunt vulneribus. Post haec apud Berytum peracta migravit in urbem Galilaeae Tiberiada. suspiciebatur autem ab alijs Regibus: venitque ad eum Antiochus Comagena Rex, Emezenorum Sampsigeranus, Cotys qui regnabat in minore Armenia, Polemonque Ponti regulus: & praeter hos Herodes frater Rex Chalcidis. hos omnes summa hospitalitate excipiebat ostendens per hoc animi sui magnitudinem, ne videretur indignus qui expeteretur a tot Regibus. quibus adhuc apud eum morantibus Marcus Syria praeses superuenit. Seruans igitur debitam Romanis reuerentiam usque ad septimum lapidem illi obuiam processit: quod quidem simultatis cum Marco initium factum est, dum eodem cum hospitibus curru vectus, suspectam praesidi redderet tantam Regum concordiam. ratus enim id non esse esse Republica, per idoneos nuncios mandauit singulis ut sine mora discederent: qua re Agrippa vehementer offensus est, & Marcus quidem hac de causa exosum habuit. Matthiae vero adempto Pontificatu successorem dedit Elioneum Cithaei filium. Jamque tertium Iudaeae totius regni annum exegerat. cum peruenit in urbem Caesaream, qua prius Stratonis turris dicta est: ubi solennes ludos celebravit pro salute Caesaris: ad quam festiuitatem magna multitudo nobilium ac procerum conuenerat ex tota prouincia. eius celebritatis die secunda processit mane in theatrum amictus veste tota ex argento mirabili opere contexta, quae radijs exorientis solis percussa & diu- num quendam fulgorem emittens, venerationem cum horrore excutiebat spectantibus. moxque adulescentes perniciosi alius aliunde acclamantes Deum consaluta-

An. mundi 4005
A nato Christo 43.

Simon legisperitus
Regem criminatur,
qui dum veniam
precat, eidem re-
conciliatur.

Alia Cap. 6.
Agrippa Berytum
ciuitatem eximijs
ornamentis hono-
rat.

Hedio & Rufinus
Cap. 8.

Agrippa Marso Syriae
Praesidi, dum quinq;
Reges ad se venien-
tes discedere iubet,
infensus.
Alia Cap. 7.

Elioneus Cithaei fili-
us Pontifex.

Agrippa in theatro
Deus consalutatur,
Bubonem videt, &
ut Germanus praedi-
xerat, quinto die
morrat.

An. mūdi 4008
A nato Chri-
sto 46.

bant, rogantes ut faueret propitius. hactenus enim ut hominem reueritos, nunc agnoscere & fateri in eo quiddam mortali natura excellentius. hanc impiam adulationem ille nec castigauit, nec repulit: pauloq; post suspiciens vidit supra caput suum bubonem funi extento insidentem: moxq; ut sensit hunc esse calamitatis nuncium qui olim felicitatis fuerat, ex intimis prae cordijs indoluit. sicut a sunt ventris tormina, statim à principio vehementia. conuersis igitur in amicos oculis: En, inquit, ego ille vestra appellatione Deus vitam relinquere iubeor, fatali necessitate coarguente vestrum mendacium: & quem immortalem salutastis, ad mortem rapior. Sed ferenda est voluntas caelestis numinis. neq; enim male viximus, immo tanta felicitate ut omnes me beatum praedicent. hac locutus crescente dolore discruciabatur. prope igitur relato in regia rumor sparsus est breui esse moriturum. quamobrem confestim totus populus una cum vxoribus atq; liberis sacco indutus more patrio supplicabat Deo pro salute Regis, omnia miscens lamentis & eiulatus. Rex autem in celsiore decumbens cubiculo, & in faciem stratos humi prospiciens, non temperabat sibi à lacrymis. cruciatu deinde per continuos quinq; dies nihil se remittente confectus vitam finijt, annum natus quartum supra quinquagesimum, postquam regnasset per septennium. quatuor enim annos sub Caio Casare obtinuit regnum. primum in Philippi tetrarchia per triennium, cui quarto demum anno accessit & Herodis tetrarchia, tribus deinde annis sub Claudio Casare praeter iam dictam disionem in Iudaea quoq; regnauit & Samaria simulq; Casarea. ex annuis autem redditibus percipiebat cum plurimum MCC. myriadas. nec his contentus, mutuum accipiebat pecunias. Cum enim esset munificus, impensis non sufficiebant redditus, quòd liberalitatem exerceret sine parsimonia. Caterum prius quam euulgetur Regis obitus. Herodes dynasta Chalcidis, & Chelcias magister regia militia conspirantes simul Aristonem miserunt, qui Silam communem amborum inimicum interficeret, quasi hoc à Rege mandatum acceperit.

Agrippa quamdiu
vixerit & regna-
uerit.

Mille & ducentae
Myriades quinde-
cim tonnae auri.

Herodes Chalcidis
dynasta & Chelcias
Silam interficiunt.

Hedio & Ruffinus
Cap. 9. a. i. 8.
Agrippae liberi su-
perstitae.

In Agrippam defun-
ctum Caesarienses &
Sebasteni conuicia
iactant.

Agrippa, Agrippae fi-
lius.
Alia Cap. 9.

Atq; hic fuit Agrippa Regis exitus. Superstitae autem ei fuerunt, filius quidem vnus Agrippa annum agens decimumseptimum: filiae verò tres. ex quibus Bernice nupta erat Herodi patruo, nata annos sexdecim: reliqua duae etiam virgines erant, Mariamme & Drusilla, hac septennis à patre desponsata Julio Archelao Chelciae filio, illa decennis Epiphani filio Comagenorum Regis Antiochi. Postquam autem cognitum est excessisse Agrippam, Caesarienses & Sebasteni beneficiorum eius obliuim pessimam ei retulerunt gratiam, conuicia non dicenda iactantes in defunctum: militum quoq; vulgus qui tum fortè aderant, protractas à palatio filiarum statuas vnanimiter detulerunt in lupanaria, eisq; ut poterant illudebant modis quos turpe sit eloqui: instructiq; per loca publica epulis conuiuia celebrabant coronis redimiti & delibuti vnguentis, libantes interim Charoni, & sibi inuicem propinantes pra gaudio quod ex obitu Regis conceperant. Atq; hac agentibus nec Agrippa recentia merita succurrebant, nec auus eius Herodes urbium illarum conditor, quas portubus & templis magnificentissime ornauerat. Filius porrò defuncti Agrippa Roma erat eo tempore, educabaturq; apud Claudium Casarem. qui audito Agrippae obitu, & contumelijs quibus eum Caesarienses ac Sebasteni post mortem affecerant, illius quidem causa indoluit, ingratis autem populis vehementer iratus est. confestim igitur voluit successorem paterni regni Agrippam iuniorem mittere,

simul

simul ut iureiurando satisfaceret. Sed liberti & amici qui multum apud eum poterant dissuaserunt, negantes tutum admodum adolescenti & vix dum egresso pueritiam tantum regnum committere, cui administrando sit impar, quodq; etiam viriles gravare possit humeros. cumq; visissent equum dicere, Caesar praesidem Judaea totiusq; regni misit Cuspium Fadum, defuncto hoc honoris tribuens, ne Marsum inimicum in regnum eius induceret. Ante omnia autem Fado iniunxit, ut Casarienses & Sebastenos acriter castigaret propter inflictam mortuo iniuriam, contumeliasq; illatas adhuc iuuenibus. aliam vero Casariensium & Sebastenorum cum quinq; illis cohortibus ablegaret in Pontum illic militaturas: militesq; e Romanis legionibus Syriam tuentibus delectos in eorum locum substitueret. nec tamen ei iussioni satisfactum est. Missa enim legatione flexerunt Claudium ut manere eos in Judaea permitteret: qui sequentibus temporibus maximarum calamitatum Judaeis fuerunt initium, & seminarium belli exorti Floro praeside. quamobrem Vespasianus victor, ut paulo post dicitur, eos ex illa regione alio transtulit.

An. m. 4009.
A nato Christo 47.
Claudius Agrippam in regnum parerum mittere cogitat, quod a'ij dissuadent, & Cuspium Fadum Iudaeae Praesidem, & regni totius declarat.

Belli Iudaici Praeside Floro exorti ipsi Iudaei initium & seminarium.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XX.

SVMMA CAPITVM LIBRI XX. ANTIQUITATVM IVDAICARVM.

- I. Philadelphensium & Iudaeorum dissidium, deq; stola sacerdotali.
- II. Quomodo Helena Adiabenorum Regina & eius filij religionem Iudaicam complexi sint.
- III. Quomodo Tiberius Alexander procurator filios Iudae Galilaei punijt.
- IIII. Quomodo plurimi Iudaeorum circa templum oppressi sunt.
- V. Seditio inter Samaritas & Iudaeos orta.
- VI. Gesta Felicis Iudaeae Praesidis.
- VII. De Procuratore Porcio Festo, & de sicarijs.
- VIII. De procuratore Albino.
- IX. Quomodo Florus Albini successor tantis Iudaeos affecerit iniurijs, ut coacti sint arma sumere.

CAP. I.

Philadelphensium & Iudaeorum dissidium, deq; stola sacerdotali.

DEFUNCTO Rege Agrippa, sicut superiore volumine diximus, Claudius Caesar misit successorem Marso Cassium Longinum, memoriae Regis amici hoc tribuens, a quo viuo adhuc per literas saepe rogatus fuerat, ut Marsum amoueret ab administratione rerum Syriae. Fadus autem qui procurator Caesaris, in Iudaeam venit, offendit Iudaeos trans amnem Iordanem habitantes, contendere cum Philadelphensibus de Misrae vicis finibus, referti viris bellicosissimis. Ceperant autem arma transamnenses sine consensu primatum & magistratum, multosq; Philadelphensium interfecerant. His cognitis Fadus vehementer iratus est, quod non expectassent suum iudicium, si putabant sibi factum a Philadelphensibus iniuriam, sed ita temere

Hedio & Rufinus Cap. n
Cassius Longinus Syriae praeses.

Fadus Iudaeos Philadelphensium propter Misrae interfecit, punit.

An. m. 4009. *merè ad arma concurrissent. Comprehensis igitur tribus praeceptis seditionis*
 A nato Chri- *autoribus vinciri eos mandavit. horum unum Annibam nomine affectu sup-*
 sto 47. *plicio, reliquos duos Amaramum & Eleazarum exilio puniit. Nec ita mul-*
 Annibae supplicio *to post capitis damnauit Tholomaum latronum principem uinctum ad se per-*
 affectus, Amaramus *ductum, qui plurima damna intulerat Iudaeis & Arabibus, deditq; ope-*
 & Eleazarus in exili- *ram, ut tota Iudaea purgaretur à latrocinijs. Accitis deinde Pontificibus &*
 um missi. *Hierosolymitanorū primatibus, mandatum Caesaris eis exposuit, ut talarem tu-*
 Tholomaus latro- *nicam & sacerdotalem stolam, quam solum summum Pontificem induere*
 num princeps. *fas est, in castellum Antoniam deponerent, ut esset in Romanorum potestate*
 Alias Cap. 2. *quemadmodum olim fuerat. Illi non audentes contradicere, rogabant tamen*
 Fadus à Iudaeis sa- *Fadum & Longinum, (venerat & ipse Hierosolyma cum copijs, timens ne ad*
 cerdotale stolam, *Fadi postulata Iudaei molirentur noui aliquid) primum ut legatos sibi ad Ca-*
 ut esset in Roma- *sarem liceat mittere, qui ab eò petant sacra stola seruanda ius: deinde ut expe-*
 norum potestate *ctetur super ea postulatione rescriptum illius. Responsum est permissuros ut*
 postulat. *legati mittantur, si prius darentur obsides. Quumq; promptè liberos suos de-*
 Iudaei dant obsides; *dissent legati profecti sunt. Qui postquam Romam peruenerunt, Agrippa iu-*
 ob impetratam veni- *nior defuncti filius, qui tum fortè apud Claudium agebat ut diximus, cognito*
 am ad Caesarem le- *qua de causa uenissent, rogauit Caesarem ut Iudaeis sacra stola custodiam pe-*
 gatos mittendi. *tentibus annuere dignetur, & Fado super eo negotio scribere. Tum Caesar vo-*
 Claudius Iudaeis sa- *catis ad se legatis, ait se hoc eis concedere, iubens ut Agrippa gratiam habe-*
 crae stolae custodiam *ant. hoc enim se donare illius precibus. cui responso talem epistolam addi-*
 Agrippae iunioris ro- *dit: Claudius Caesar Germanicus trib. pot. v. Cos. designatus IIII. Imp. x.*
 gatu concedit. *P. P. Hierosolymitanorum magistratibus, senatui & populo, totique Iudaeo-*
 Alias Cap. 3. *rum genti salutem. Quoniam Agrippa alumnus meus pijsimus, quem ego*
 Claudij Caesaris ad *domi educo, adduxit ad me uestros legatos, gratias agentes quòd sedulo genti*
 Iudaeos epistola. *uestra prouideam, rogantesq; enixè ut Pontificalem stolam & coronam vo-*
 bis seruare liceat, concedo quod petitis, quemadmodum antè vir optimus &
 mihi charissimus Vitellius concesserat: uestraq; uoluntati annuo primum
 motus pietate propria, & quia placet quemque religiosum esse more sua pa-
 tria: deinde ut gratificer Herodi Regi & iuniori Aristobulo, quos & mihi de-
 uotissimos noui, & uestri studiosissimos, meritoque illorum amicitiam pluri-
 mi facio. Scripsi autem de hac re & Cuspio Fado procuratori meo per Corne-
 lium Ceronis, Tryphonem Theudionis, Dorotheum Nathanaelis, & Joan-
 nem Joannis filium. Data quarto calendas Julias, Ruso & Pompeio Sylluano
 Coss. Eodem tempore & Herodes dynasta Chalcidis defuncti Agrippa fra-
 ter, petijt à Casare potestatem in templum & sacrum ararium, iusq; eligendo-
 rum summorum Pontificum: impetrauitq; hac omnia, ita ut etiam posterit
 eius idem ius manserit usque ad belli Iudaici exitum. Ipse Herodes
 Canthara in ordinem redactò, Iosepho Canei sum-
 mum Pontificatum contulit.

•••••

Quomodo

Quomodo Helena Adiabenorum Regina & eius filij religionem Iudaicam complexi sint.

An. m. 4009.
A nato Christo 47.

DERIDEM tempus Adiabenorum Regina Helena, & Izates eius filius, ad religionem Iudaorum se transtulerunt propter causam talem. Monobazus Adiabenorum Rex, cognomine Bazeos, sororis amore captus, in uxorem ductam gravidam reddidit. Accidit deinde ut unà cubans, & manum reclinatam habens in uxoris uterum, vocem quandam sibi videretur audire, iubentem ut manum à ventre tolleret, neue premeret fœtum, qui ut non sine diuina providentia incoatus sit, ita finem habiturus esset fortunatissimum. Hac voce ille territus, mox ut excitatus est, rem uxori indicavit: & natum eo partu filium Izaten nominavit. susceperat autem iam ante Monobazum hoc seniore ex Helena, & alios filios ex alijs uxoribus, manifestè tamen omnem caritatem in hunc unum contulit: unde exorta est germanorum inuidia, & magis ac magis crescentibus illorum odijs, Izatem sibi præferri dolentibus. Izates libenter intelligeret, ignoscebat tamen filijs, quòd is affectus non à malitia procederet, sed quisque cupiebat patri esse quàm carissimus. Izatem verò valde timebat à fraternis odijs, cumulatam magnis muneribus misit ad Abemerigum, regnantem tunc apud castrum quod Spasini vocant accolæ, commendans ei salutem filij. Is libenter accepit adolescentem, quem complexus singulari benevolentia, filiam ei collocavit, cui nomen fuit Samacho: addidit etiam dotis quadam regione, unde luculentos redditus percipiebat. Porro Monobazus iam admodum senex, videns sibi superesse modicum vite spacium, concupiuit videre ante suam mortem filium. Accersitum igitur filium magno affectu excepit, eiq; donauit regionem qua dicitur Caron, amoni feracissimam. in ea seruantur arca reliquia, qua Noe fertur euasisse diluuium, ostenditurq; ibi hodie quoq; videre volentibus. In hac regione Izates vixit usq; ad patris obitum. Qui postquam fato functus est, Helena Regina accitis eadem die magnatibus suis & satrapis, ac præfectis militum, Non ignoratis, inquit, quòd maritus meus heredem sui regni Izatem optauit, eumq; hoc honore iudicauit dignissimum, attamen vestrum quoq; super hac re iudicium expecto. Beatus enim est non qui ab uno, sed qui plurium consensu principatum accipit. hac illa, ut experiretur voluntatem concilij. Quibus auditis proceres primum more suo Reginam adorauerunt, deinde probari sibi sententiam Regina dixerunt, libenterq; parituros Izate, quæ scirent merito & ex communi popularium voto, patrisq; iudicio prælatum cateris fratribus. offerebantq; suam operam ut primum fratres eius atq; cognatos occiderent, quo securius nouo Regi pararetur imperium. sic enim liberum fore à metu, in quo esse posset propter illorum inuidiam & odia. ad hac Helena gratias egit pro tanta benevolentia, differendam tamen fratrum eius necem censuit in aduentum filij, & expectandam ipsius sententiam. Tum proceres consuluerunt ut saltem vinctos asseruaret donec ille veniat, quò magis in tuto sit regnum Izate: interim aliquem cui maxime Regina fideret, procuratorem regni constituendum. Paruit his Helena, & proregem fecit grandiore filium Monobazum, imposito ei diademate, & dato patris anulo signatorio, simulq; sampsera ut ipsi vocant: iussitq; eum administrare Rempub. donec frater veniat. Is autem celeriter venit audito patris

Hedio & Ruffinus
Cap 2.
Alias Cap 5.
Monobazus Adiabenorum Rex cognomine Bazeos ex Helena sorore duos filios Monobazum & Izaten suscipit.

Izates ad Abemerigum Spasini Regem missus, eius filiam Samacham ducit.

Caron, amoni feracissima in qua Noe hæc reliquia seruantur.

Izates ab Helena matre & magnatibus Rex creatur, & Monobazus Rempub. donec frater veniat, administrare iubetur.

An. mū. 4009.
A natio Chri-
sto 47.
Izates & Helena veri
Dei cultum ritu lu-
daico dūcunt.

obitu, & ultro cedenti Monobazo fratri in Principatum successit. Caterum
eo tempore quo Izates apud Spasini castrum agebat, Iudaeus quidam mercator
Ananias nomine, familiaritatem nactus regiarum mulierum, docebat eas ve-
ri Dei cultum ritu Iudaico, per has deinde cum Izata innotuisset, ipsum quoque
in eandem opinionem traduxit: aecitumque à patre in Adiabenam comitatus
est magnis precibus pertractus, forte autem acciderat ut etiam Helena ab alio
quodam Iudeo instituta leges diuinitus traditas complecteretur. Izates porro
nouus Rex postquam in Adiabenam reuersus offendit fratres & cognatos in
vinculis, tulit id agerrime, & cum occidere hos aut victos seruare uideret pie-
tas, contra affectos iniuria dimittere parum totum uideretur ne quādo de vin-
dicta cogitarent: partem eorum una cum proprijs filijs Romam ad Claudium
Caesarem misit, partem ad Artabanum Parthum, futuros utrobique obfides, co-
gnito deinde quod mater multum delectaretur Iudaorum moribus, dedit ope-
ram ut, & se ad eam religionem transiret, cumque existimaret se non esse perse-
cutum Iudaum, nisi circumcideretur, paratus erat & hoc facere, quod postquam
mater rescivit, conabitur impedire, periculosum esse dicitur. multū enim eam
rem à Rege alienaturam subditorum animos, si eum ad externos ritus desciscere
cognoscerent: neque ullo pacto laturos Iudaum in regio solio, sic illa aliquantif-
per cupiditatem eius retinuit. Rex autem cum Anania contulit consilium, qui
matris sententiam comprobans, minatus est se eum relicturum nisi ab hoc pro-
posito desisteret, timere enim se ne, si occulta proferrentur in vulgus, ipse arriperetur
daturus poenas ut auctor omnium, qui non docēda regem docuerit. Licere
autem ei etiam absque circumcisione Deum pie colere, si Iudaorum instituta
placeant, in hoc enim magis sitam religionem quam in circumcisione corporis:
daturumque Deum veniam si necessitate coactus signaculum id omitteret, me-
tu ne qua exoriat subditorum defectio. his uerbis tum Regi persuasit quod
uoluit. Aliquanto autem post, nondum enim omnino hac cupiditas exciderat,
alius quidam Iudaeus à Galilaea profectus, Eleazarus nomine, legis ualde peri-
tus habitus, eum ad rem perficiendam impulit, ad salutandum enim Regem
admissus, cum eum offendisset legentem sacra Moysis uolumina: nescis, in-
quit, o Rex quantam iniuriam legi & per hanc Deo facias, nec enim satis est de-
creta eius nosse, sed praestat imperata eius facere. Quamdiu manebis incircum-
cisus? si nondum legisti legem circumcidi iubentem, nunc certe lege, ut scias
quanta sit impietas hanc omittere. His auditis Rex non distulit negocium, sed
secedens in aliud cubiculum, accito chirurgo fecit quod iussus est: deinde accer-
sita matre & praeceptore Anania, indicauit eis quid actum sit, quos continuo
stupor ac metus non mediocri corripuit, ne si res perueniret ad vulgi noti-
tiam, Rex Principatum amitteret, non ferentibus populis imperium uiri alie-
nis religionibus dediti, sibi quoque uidebant imminere periculum, ut con-
scijs & autoribus eius consilij. Sed Deus prouidit ne eueniret quod illi timue-
rant, nam ex multis periculis & ipsum Izatem eripuit & eius liberos, in re-
bus dubijs & desperatis incolumitatem eis expediens, & ostendens quod ad
se respicientibus, sibi quoque uni fidentibus, pietatis fructus integer maneat. Sed
de his postea narrabimus. Helena porro mater Regis uidens res regni paca-
tas, & filium opinione omnium tam domesticorum quam exterorum beatum di-
uina fauente prouidentia, desiderio captā est uisenda Hierosolyma templumque
illud

Izates fratres ad Clau-
dium Caesarem & Ar-
tabanum mittit.

Izatem à circumcisi-
one Helena & Ana-
nias dūhortantur.

Izate Eleazarus ut
se circumcideret,
persuadet.

Ad Deum respicien-
tibus, eiq; uni fiden-
tibus, pietatis fru-
ctus integer ma-
neat
Helena Adiabenorū
Regina Hierosolyma
iustificatur.

illud apud omnes mortales famosissimum, ut ibi Deum adoraret votiuasq; vi-
 etimas redderet. Et quia facile com meatum impetrauit à filio, postquam ma-
 gnos apparatus in eam profectioem fecisset, instructa copioso viatico descen-
 dit in Hierosolymitanam urbem, deducente filio dierum aliquot itinere. acci-
 dit autem peropportune eius aduentus ciuibus. cum enim per id tempus ciuitas
 graui fame premeretur, & multi perirent alimentorum inopia, Regina Helena
 ex suis alios misit Alexandriam comparaturos vim magnam tritici, alios in
 Cyprum, qui copiam sicuum passarum inde adueherent. quibus omnibus breui
 reuersis, cibos egenis distribuit, atque hoc beneficio memoriam immortalem sibi
 apud nostram gentem peperit. Filius quoque eius Izates comperto quanta fa-
 me laboret ille populus, multum pecunia misit Hierosolymitanorum primati-
 bus. Sed horum Regum beneficia quibus nostram ciuitatem iuuerunt, dicentur
 postea. Caterum Parthorum Rex Artabanus, cum sensisset structas sibi
 insidias à satrapis, nec putaret tutum manere in suo regno diutius, decreuit ad
 Izatem se conferre, eius consilio quesiturus salutem, & si fieri posset etiam re-
 ditum in patriam. assumptis igitur cognatis & familiaribus circiter mille nu-
 mero, incidit in Izatem in itinere, ex regio strepitu sibi cognitum, ipse non
 notus ei de facie. ad quem propius accedens primum adorauit more patrio,
 deinde in hac uerba erupit: ne despicias me Rextuum supplicem, neue con-
 temnas opis indigum. Deiectus enim in priuatam fortunam è regio fastigio,
 ad tuum auxilium confugi. Quamobrem ad instabilitatem humana felicitatis
 respiciens, tuis quoque rebus prospice, cum intelligas quibus omnes simus ob-
 noxijs casibus. Si enim me inultum siueris, animabitur in ceteros quoque Reges
 audacia incondita multitudinis. Hac ille demisso vultu lacrymans. Izates au-
 tem audito eius nomine, vidensq; astare supplicem Artabanum, ab equo
 desiliit, & bono, inquit, animo esto Rex, nec turberis presenti calamitate
 quasi immedicabili. breui enim finem habebit tua mæstitia: inueniesque a-
 micum & socium meliorem quam forte sperasti hæctenus. aut enim te in Par-
 thorum regnum restituum, aut meum tibi cedam. hac locutus imposito in e-
 quum Artabano, ipse eum comitabatur pedibus, ut maiori Regi hunc ho-
 norem exhibens. Id Parthus Rex tulit permolestè, iurauitq; per futuram su-
 am fortunam ac dignitatem, descensurum se nisi ille rursus ascenderet & præ-
 cederet. Tum alter morem ei gesturus in equum insiliit, & perducto in suam
 regiam omnem honorem habuit, in consessibus ac conuiujs honoratiorem
 locum ei cedens, habita ratione non presentis eius status, sed dignitatis pri-
 stina, reputansq; eadem posse cuius mortalium accidere. Scripsit etiam ad
 Parthos suadens ut suum Regem reciperent, fidem suam interponens non
 fore eum iniuriarum memorem, paratus & iureiurando omnem illis dubita-
 tionem eximere. Parthi verò non recusabant eum recipere, sed posse se nega-
 bant, quòd iam Principatum dedissent alteri, nomine Cinnamo. periculum
 enim esse ne altero reuocato omnia flagrarent bellis ciuilibus. Cinnamus autem
 voluntate procerum cognita, cum esset alumnus Artabani, & alioqui hone-
 sto ingenio pradius, scribit ei ut accepta à se fide reuenteretur recepturus amis-
 sum dignitatis fastigium: à quo ille persuasus redijt. Cinnamus autem obuiam
 profectus, adorato & Regis appellatione salutato diadema suo capiti detra-
 ctum imposuit. Sic Artabanus Izata opera in regnum suum restitutus est,

An. m. 4009.
 A nato Chri-
 sto 47.

Aliàs Cap 6.

Helena Hierosoly-
 mis cibos egenis
 distribuit.

Izates Iudæis pecu-
 niam mittit,

Hedio & Ruffinus
 Cap. 3.
 Artabanus ad Izatè
 se confert, auxilium-
 que ab eo petit.

Izates Artabanum
 consolatur, eiq; au-
 xilium pollicetur.

Izates ad Parthos
 scribit, & vt suum
 Regem reciperent,
 suadet.

Cinnamus Artaba-
 no amissum digni-
 tatis fastigium re-
 stituit.

An. m. 4009.
A nato Chri-
sto 47.

Izates ab Artabano
maximis honoribus
& donis affectus.

Antiochia Mygdo-
nia à Macedonibus
condita.

Vardanes post patris
Artabani obitū Ro-
manos bello impe-
tere cogitat, id quod
Izates dissuadet.

Vardane caeso prin-
cipatus Gotarze eius
fratri committitur.
Vologesus Partho-
rum Rex.

Monobazus & co-
gnati Iudaicam reli-
gionem assumere
cogitant.

Adiabenorū ma-
gnates cum Abia A-
rabum Rege contra
Izatem fœdus faci-
unt.

Izates in proditores
animaduertit, Ara-
bes in fugam vertit,
Arsamum vi capit, &
Abia seipsum inter-
ficat.

unde eiectus fuerat à magnatibus. Nec fuit beneficiorum immemor, sed affe-
cit Izatem maximis qui apud ipsos habentur honoribus. nam & tiam re-
ctam ei gestare permisit, & in aureo lecto cubare, qua honoris insignia concessa
sunt solis Parthorum Regibus. donauitq; ei regionem magnam ac bonam,
ademptam ditioni Regum Armenia, cui nomen est Nisibis. in ea olim Mace-
dones condiderant urbem Antiochiam Mygdoniam cognomine. atque hos ho-
nores Izates accepit à Parthorum Rege premium. Non multo post Artaba-
nus moriens regnum reliquit Vardani suo filio. hic ad Izatem profectus, suasisit
ei ut vellet sibi belli aduersus Romanos gerendi esse socius, quod tamen impe-
trare non potuit. Adiabenus enim non ignorans quanta esset Romanorum for-
tuna ac potentia, censebat illū tentare impossibilia. ad hac quia quinq; adolescen-
tes filios miserat ut linguam nostram & disciplinas diligenter discerent, simulq;
matrem adoraturam in templo sicut diximus, segnior erat, & Vardanem
quoque conabatur deducere à proposito, continenter denarrans ei Romanorum
gesta & potentiam, ratus se hoc modo absterriturum eum à laceffendi eos cupi-
dine. Parthus autem his offensus continuo bellum indixit Izata, ex quota-
men nullum retulit opera premium, Deo frustrante spes eius vanissimas. Par-
thi enim postquam cognouerunt mentem Vardanis, & quod Romanis bel-
lum inferre statuerit, illo caso principatum eius fratri Gotarza commise-
runt. huic quoque paulo post sublato per insidias Vologesus frater succes-
sit, qui duobus germanis eodem secum patre genitis regna distribuit, Pacoro
grandiori Mediam, Tiridati minori Armeniam. Porro Monobazus Re-
gis frater & cognati ceteri videntes Izata propter eximiam erga Deum pieta-
tem res prospere succedere, predicariq; eum passim tanta felicitatis nomine,
cœperunt & ipsi cogitare de relinquenda religione patria, & assumendis Iu-
daicis ritibus. id ubi olfecerunt eius regni magnates, agrè ferentes dissimulaue-
runt tamen indignationem, opportunitatem expectantes per quam ab eis pœ-
nas repeterent. Scribunt igitur Abia Regi Arabum, magnam pecuniam ei pol-
licentes, si expeditionem contra suum Regem susciperet: promittebantq; pri-
mo statim conflictu se eum deserturos. Esse enim sibi animum pœnas de eo sume-
re propter contemptum ritus patrij. ictoque cum Arabe fœdere, hortabantur
ne differret negocium. Paruit ille, & cum magno exercitu contra Izatem ve-
nit. Cumq; iam hostes in conspectu essent inituri pralium, priusquam ad ma-
nus veniretur omnes sui ex composito eum deserunt: tergaque vertentes ho-
stibus, tanquam panico terrore perciti fugam celeriter ineunt. Nec tamen
Izate animus concidit: sed sentiens se à magnatibus proditum, ipse quoque
intra castra sese recipit, ubi inquisitione facta in autores ignominia, post-
quam deprehendit quosdam de fuga pactos cum Arabe, his supplicio deditis,
postera die cum hoste conflixit: casisq; plurimis reliquos veram fugam coe-
git capessere. ipsum Regem acriter persecutus in castrum Arsamum compu-
lit: impetūque factō in mœnia, vi illud cepit. eo direpto ingenti prada poti-
tus in Adiabenam triumphabundus reuersus est, quamuis Abiam viuum in
suam potestatem redigere non valuerit, quia captiuitatem voluntaria morte
præuenerat. Proceres autem Adiabenorū primo conatu frustrati, & à Deo
in manus sui Regis traditi, ne sic quidem quiescebant: sed denuò scribunt
Vologeso Regi Parthorum, rogantes ut Izatem interficiat, & dynastam alium
quempiam

quempiam genere Parthum sibi præsciat. exosum enim suum Regem aiebant, eo quod patria religioni externam pratulerit. His auditis Parthus ad bellandum excitus, cum nullam haberet iustam occasionem, honores quos ipsius pater ei concesserat, repetijt: bellum interminatus si imperatis contradiceret. Quo nuncio Jzates supra modum est territus, turpe ducens honoris gratia sibi concessis per metum cedere: sciensq; quod etiamsi ipse imperata faceret, Parthus tamen non quiesceret, decreuit totam rem Deo committere iacturus extremam de capite aleam: fretusq; huius auxilio liberos & uxores in munitissimum quoddam castellum deposuit, frumentum autem in arces: quo facto fœnum omne flammis corripit & pabulum: atque ita præparatus expectabat aduentum hostium. Cumq; Parthus numerosas equitum atque peditum secum propere trahens copias opinione citius venisset, posuissetq; castra ad fluvium, qui Adiabenam à Media dirimit: Izates quoque non longè inde castra metatus est, habens circa se equitum sex millia. in ea castra Vologesus præmisit nuncium, qui hosti indicaret quantis ipse stiparetur copijs, contractis è toto imperio quam latè patet Bactra inter & Euphratem fluvium. minabaturq; daturum eum pœnas ingrati- tudinis erga dominos: ac ne Deum quidem quem coleret, posse eum è suis mani- bus eripere. hac referente nuncio, Jzates respondit, scire quidem se nullo modo conferendum esse Parthorum viribus, nec tamen ignorare Deum esse longè po- tentiorem uniuersis mortalibus. atque ita dimisso nuncio supplex humi ante Deum procidit, cinere caput turpatus, & inditq; sibi unà cum uxore ac libe- ris ieiunio, his precibus Deum inuocans: Si non frustra me dominator domine tue bonitati dedidi, teq; merito solum & primum habeo dominum, veni in auxi- lium, non tam me defensurus ab hostibus, quam illorum repressurus audaciam, qui nefaria lingua immanes voces non horruerunt iactare contra tuam poten- tiam. Sic implorantem & lamentantem exaudiuit Deus: illaq; ipsa nocte Vo- logesus receptis literis, significantibus Daharum & Sacarum validam manum contempta Regis absentia, populari regionem Parthicam, infecto negotio re- trorsum cum exercitu abiit: ita, ut euidenter appareret Jzatem tum seruatum diuina prouidentia. Non multò autem post exacto atatis anno quinto supra quinquagesimum, regni vigesimo quarto, superstibus quatuor liberis mascu- lis, successionem tamen regni reliquit fratri Monobazo, referens ei gratiam bo- na fide seruati sibi absentis principatus olim post communis patris obitum. Mater porro Helena mortem eius compertam tulit grauiter, ut par erat orbatam aman- tissimo filio: magnam tamen consolationem habuit cum audiret successisse suum maiorem natu filium, ad quem conueniendum sine mora profecta est: reuersaq; in Adiabenam, non multo tempore Jzata superuixit. Monobazus autem ossa eius & fratris sui misit Hierosolyma, condenda in exstructis ab ipsa pyrami- dibus tribus numero, tertio ab urbe Hierosolymitana stadio distitis. Sed qua Monobazus regni sui tempore gesserit, dicemus postea.

Fado porro procuratore apud Iudæam præstigiator quidam nomine Theu- das persuasit magna vulgi multitudini, ut assumptis suis facultatibus sequerentur se ad Iordanem fluvium. prophetam enim se iactabat, pollicens scissurum se ver- bo fluvium, & facilem prabiturum transitum, taliq; promissione permultis impo- suit. At Fadus effecit, ut nihil lucrifacerent ex sua insipientia, immisissis in eos turmis equitum: qui ex improviso irruentes ex his multos interemerunt, multos

An. mudi 4009
A nato Chri-
sto 47.
Vologesum Partho-
rū Regem-Proceres,
vt Izatem interficiat,
rogant.

Izates Deū inuocat,
qui Dahas & Sacas in
Parthicam regionem
mittit, ipsque Volo-
gesus cum exercitu
occurrit.

Izates, Monobazo
fratri regni succet-
tore relicta mortu-
tur.

Hedio & Ruf. cap. 4.
Aliàs cap. 7.
Theudas se verbo Ior-
danem scissurum polli-
cetur, & cum asseclis
interficitur.

An. mudi 4010. *viuos ceperunt, & in his ipsum Theudam, cuius caput abscissum reportarunt Hierosolyma. atque hac sunt qua Iudais contigerunt administrationis Cuspj Fadi tempore.*

CAP. III.

Quomodo Tiberius Alexander procurator filios Iudæ Galilæi punijt.

Hedio & Ruffinus
Cap. 54
Alias cap. 8.
Tiberius Alexander
Iudææ Præfex.

RADO autem successit Tiberius Alexander, eius Alexandri filius, qui Alabarcha magistratum gessit Alexandria, omnium in ea urbe suo tempore ditissimi, qui etiam erga Deum pietate superavit filium, desertorem religionis patriæ. horum tempore magna illa fames Iudæam tenuit, quando Regina Helena frumentum ingenti sumptu ex Ægypto comparatum in egenos distribuit, ut iam dictum est. eodem tempore etiam filij Galilæi, Iudæ Jacobus & Simon sublati sunt de medio, eius qui agente Syria censum Quirinio Iudæos sollicitabat ad defectionem à Rom. populo: hos enim Alexander crucis affecit supplicio. Herodes autem Rex Chalcididis Iosephum Camyda filium priuavit summo pontificio, eiq; succedere iussit Ananiam Nebedai filium. Tiberio Alexandro successit Cumanus, quo tempore idem Herodes Agrippa magni frater vita excessit octauo anno principatus Claudij, superstites tribus filijs: quorum Aristobulus ex priore uxore natus est, è Bernicè verò fratris filia Bernicianus & Hyrcanus. eius principatum Claudius Cesar Agrippa iuniori donauit. Sub eodem Cumanus exorta seditione Hierosolymis multi Iudæorum desiderati sunt, cuius causam primùm explicabimus.

Iacobus & Simon, Iudæ Galilæi filij, crucis supplicio affecti.
Alias cap. 9.

Ananias Nebedæi filius, Camyda pontifici succedit.
Cumanus Præfex Iudææ.

An. mudi 4011.
A nato Christo 49.

Herodes Rex in Chalcide moritur, eiq; in regno Agrippa succedit.

Hedio & Ruffinus
Cap. 6. Alias 10.

CAP. IIII.

Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppressi sunt.

In Pasche festo miles genitalia nudans seditionem concitat, in qua viginti millia Iudæorum sunt extincti.

INSTANTE Pascha festo per quod nostris hominibus vestigiis infermentatis mos est, concurrentibus undiq; ad solennitatem turbis plurimis, veritus Cumanus ne inde nasceretur motus aliquis, iussit cohortem unam armatam stare supra templi porticus, cohibetur am tumultum si quis fortè existeret. nam idem & alij ante illum presides factitauerunt festiuitatum temporibus. eius festi die quarta miles quidam ostendit populo nudata genitalia: qua contumelia furentes vociferabantur non se affectos sed ipsum Deum quem honoraret ea celebritas. & quidam audaciores in Cumanum iactabant conuicia, dicentes ab illo submissum petulantem illum militem. his auditis Cumanus & ipse non mediocriter iritatus est: rogabat tamen, ut desinerent mouere seditionem festo tempore. cumq; illi adeo non parerent, ut maioribus etiam impeterent eum conuicijs, iubet totum exercitum cum armis conuenire in Antoniam castellum templo imminens, ut supra docuimus. vulgaris autem multitudo viso aduentu militum territa, cepit magno impetu fugere. & cum essent angusti viarum exitus, rati à tergo hostem insequi, comprimebant se inuicem inter fugiendū, & conculcabant in angustijs, ita ut perirent plurimi. viginti enim millia extinctorum illo tumultu numerata sunt: versaq; in luctum festa latitia, omnes sacrificiorum & precatationum obliti, dediderunt se lamentis ac eiulatus: tantam cladem intulit vnius militis impudentia. Vix hic luctus desierat, cum aliud malū accidit. Quidam enim qui ex illa turba fugientes euaserant, in publica via centesimo ab urbe stadio Stephanum Cesaris seruum iter facientem aggressi sunt latrocinio

Stephanus Iudæorū seruus à Iudæis in itinere spoliatur, qua occasione arrepta Cumanus vicis propinquos diripere iubet.

trocinio, omnesq; eius diripuerunt sarcinas. quo audito Cumanus, confestim eomisit milites, iussos, ut vicos loco propinquos diriperent. in hac populatione miles quidam libros Mosaicos in quodam vico inuentos protulit, eosq; lacerauit in conspectu omnium, multis debacchatus, & in legem & in gentem totã conuicijs. Hoc ubi ad Iudæos perlatum est, facto concursu agmine magno petunt Casaream, in qua tum Cumanus agebat, supplicantes, ut non suam, sed lesi nominis vlcisceretur iniuriam. Tum praeses veritus defectionem populi, de amicorum consilio militem illum violatorem legis securi ferijt, atque hoc modo tumultum iam repullulantem sedauit.

CAP. V.

Seditio Samaritanis inter & Iudæos orta.

POST hac inter Samaritanos & Iudæos oritur dissidium in ijs tabulis. Mos erat Galileis, per dies festos, Hierosolyma petentibus, iterfacere per Samariam. Aliquando igitur, cum transirent vicum Samaritarum ditionis, qui Naais dicitur, in Magno campo situs, commissa inter viatores & vicanos pugna multi Galilæorum desiderati sunt. Id indignè ferentes eorum primates Iudæos ad arma conuenerunt, hortantes, ut se in libertatem asserent. Seruitutem enim etiã per se molestã, tum verò fieri intolerabilem, si cum subditorũ iniurijs coniuncta sit. Cumq; magistratus lenire eos conarentur, pollicereturq; se Cumano persuasuros, ut pœnas de cadis autoribus sumeret: vulgus contemptis pacificatoribus, arma corripit, adscito in auxilium Eleazaro Dinai filio. Is ex professo latro multis iam annis in montibus errans vicos Samaritanorũ incendijs & rapinis vastauerat. At Cumanus cognitis, quæ gesta fuerant, assumit Sebastenorũ alam & quatuor cohortes peditum: armatisq; etiã Samaritanis cõtra Iudæos proficiscitur: quos affecutus, multos perimit, plures viuos captos abducit. Tum verò Hierosolymitanorũ primi genere atq; honoribus, ut viderũt ad quantam calamitatem ventum sit, induti saccos & capita sparsi cinere, modis omnibus conabãtur fletere multitudinem, præ oculis ei ponentes diruendam patriam, & templi incendium, liberosq; cum vxoribus captiuos abducendos, ut profanis nationibus seruiant: rogabantq; ut mutato cõsilio, & abiectis armis quiescerent in posterũ, & suas quisq; domos repeterent. His verbis tandem persuasi dilapsi sunt, latrones verò ad loca munita reuersi sunt denuo. Atque ex eo tempore vniuersa Iudæa repleta est latronum receptaculis. Porrò Samaritanorum primates Numidium Quadratum Syriæ presidem tunc Tyri degentem conueniunt, & Iudæos accusant, quod vicos eorum diripuerint ac incenderint, addentes non tam se agrè ferre propriam iniuriam, quam contemptam Romanorum potestatem, ad quorum cognitionem spectaret de iniurijs prouincialium decernere: nunc istos quasi nulli vsquam essent Romanorum magistratus, vicinos infestasse excursionibus. quamobrem nunc se venisse, ut vindictam impetrarent à preside. Ha fuerunt quæ re ele gentis Samariticæ. Iudæi contrã & seditiois & pugna causam in Samaritanos referebant, sed maxime in Cumanum, qui muneribus illorũ corruptus tantam eadem dissimulanter tulerit. His auditis Quadratus iudiciũ distulit, dicens se prolaturũ sententiam, postquam presens apud Iudæam rei veritatem exactius cognouerit. Ita tum infecto negotio discessum est. Paulo verò post Quadratus venit in Samariam, ubi quum iussisset reos causam suã dicere, comperit

An. mudi 4011.
A nato Christo 49.
Mosaicos libros miles quidem lacerat, propterea Cumanus securi eum fecit.

Hedio & Ruffinus cap. 7. Alias cap. 11. Samaritanæ aliquot Galilæos Hierosolyma petentes, interficiunt.

An. mudi 4014.
A nato Christo 52.

Galilæi sese vindicantes Samaritanorũ vicos incendijs & rapinis vastant.
Cumanus multos Iudæos petimit plures viuos captos abducit.
Hierosolymitanorũ Primores multitudinem fleunt.

Hedio & Ruffinus Cap. 8. Alias cap. 12. Samaritanæ Iudæos apud Numidium, Quadratum accusant.

Iudæi seditiois & pugna causam in Samaritanos & Cumanum referunt.

An. mudi 4014.
A nato Chri-
sto 52.

Dortus cū quatuor
socijs supplicio affe-
ctus.
Ananias, Ananus, Cu-
manus, Celer alijque
nonnulli Romā missi.

Aliās Cap. 11.

Agrippa ab Agrippi-
na, vt Claudius Iu-
dæorum causam co-
gnoscat, precibus ob-
tinct.

Medio & Rufinus
Cap. 9.
Aliās Cap. 14.
Claudius Felix Iudæ
Procurator.
An. mudi 4015.
A nato Chri-
sto 53.

Drusilla.

Mariamæ.

Felix Drusillam à
priori marito ab-
ducit.

Polemoni Ciliciæ Re-
gi in matrimonium
collocatur Bernice.

comperit Samaritanorum culpa tumultum illum excitatum. Cognito deinde quod et Iudaorum quidam res novas moliti sint, in crucem egit quos Cumanus viuos ceperat. Inde profectus in vicum Lyddam instar urbis amplius, sedens pro tribunali et iterum Samaritanorum causam audiens, didicit e quodam Samarita, Dortum Iudaorum primatem cum alijs quatuor socijs Iudeos ad defectionem sollicitasse: quos praeses affecit supplicio. Ananiam verò summum pontificem et Ananum ducem victos Romam misit, vt apud Claudium Casarem facti sui rationem redderent. Primores etiam Samaritanorum atque Iudaorū, simulq; Cumanum procuratorem et tribunum Celerem ire in Italiam iussit ad imperatorem, vt sub eo iudice decerneretur de his quas inter se habebant controuersis. Ipse veritus ne nouum aliquid Iudai molirentur adijt Hierosolyma: vbi pacata inuenit omnia, populūq; occupatum patrio festo et operantem sacrificijs. Credens igitur nihil nouaturos, reliquit agentes festa, et Antiochiam repetijt. Cumanus porro et Samarita Romā missi statuta die iubentur causam suam dicere. Comparauerant autem sibi fauorem libertorum et amicorum Caesaris: quorum opera vicissent aduersarios Iudeos, nisi Agrippa iunior tum Roma degens, et Iudaorum primores premi fauore potentum videns, multis precibus obtinisset ab Agrippina uxore Claudij, vt marito persuaderet legitime causam cognoscere, et in deprehensos tumultus autores iustam proferre sententiam. Claudius igitur his precibus premollitus, auditis partibus, vt comperit à Samaritanis factum tumultus principium, eos qui tum ad iudicium venerant supplicio tradidit. Cumanum verò multauit exilio. Celerem verò tribunum iussit perductum Hierosolymam inspectante toto populo raptari per vias, atque ita enecari hominem. Procuratorem deinde in Iudeam misit Claudium Felicem, fratrem Pallantis. Post hac anno imperij sui duodecimo Agrippam donauit Philippi tetrarchia et Batanaea, adiuncta his Trachonitide cum Abila: qua tetrarchia Lysania fuerat. Chalcidem verò ei abstulit, cum iam dynasta illius fuisset quadriennio. His donationibus ornatus à Casare iuuenis collocauit Azizō Emesenorum Regi circumciso sororem Drusillam. Epiphanes enim Antiochi Regis filius recusauit eius nuptias, quod mutata sententia Iudaorum religionem amplecti nollet, vt erat pollicitus puella parentibus. Mariamē quoque matrimonio coniunxit Archelao Chelcia filio, cui ab Agrippa patre iam ante desponsata fuerat: ex quibus nata est filia Bernice nomine. Drusilla autem non multo post dimissa est ab Azizō ex causa huiusmodi. Felix cum esset Iudæa procurator, visa hac feminarum omnium pulcherrima amore eius captus, Simonem amicum suum, Iudeum genere Cyprium, pro mago se gerentem ad eam misit, qui mulierē sollicitaret, vt relicto priorē marito ipsi nuberet, beatā fore pollicens si non fastidiret hominem. illa malē consultā volens euadere molestationes sororis Bernices, inuidētis sibi forma præcellentiam, consensit calcata religione patria Felici nubere: natoq; ex hoc marito filio nomen Agrippa imposuit: qui iam adultus quomodo cum uxore perierit Vesuiani clade incēdij tempore Titi Caesaris, dicemus postea. Porro Bernice post Herodis obitum, qui idem maritus eius et patruus fuerat, aliquanto tempore vita in viduitate acta, cum spargeretur rumor cum fratre eam congregi, suasisit Polemoni Regi Cilicia, vt circumciscus prius se duceret, rata sic se coarguturam mendacium. Nec recusauit Polemon inductus maxime mulieris diuitijs: id tamen coniugium diuturnum non

non fuit, propter intemperantiã, ut fertur discedente ab eo Bernice: qui mox desertus ab uxore, & ipse Iudaica religionis desertor factus est. Eodemq; tempore etiam Mariamne dedignata Archelaum migravit in thalamum Demetrii, primi inter Alexandrinos Iudaos, tam opibus quàm genere, & tum Alabarchia magistratum gerentis, ex quo filium nomine Agrippinum genuit. Sed de horum singulis post dicemus diligentius. Ceterum Claudius Caesar exactis in imperio tredecim annis & octo mensibus, diebusq; viginti fato functus est, asseuerantib. quibusdam sublatum esse uxoris veneficio. huius mulieris pater fuit Germanicus imperatoris frater, maritus verò Domitius Aenobarbus unus ex Romanis illustrioribus: post cuius mortem diu viduam tandem Claudius duxit, adducen- tem in familiam filium patri cognominem Domitium: priorem autem uxorem Messalinam ob Zelotypiam occiderat, matrem communium filiorum Britannici & Octavii, nam Octaviam omnium suorum liberorum natu maximam ex Patina prima uxore sustulerat: quam Neroni collocavit. sic enim nomen priuiguo adoptato mutauerat. Agrippina autem veritate Britannicus adultus à patre acciperet successionem imperij, volensq; principatû suo filio quarere, procurata, ut fertur, morte Claudij, confestim ad pratorianos milites misit prefectum eorum Burrum cum tribunis & libertorum potentissimis, qui Neronem ad eos perductum Imperatorem consalutarent. At Nero principatum sic adeptus Britannicum clam veneno sustulit, nec multo post Agrippinam matrem suam ferro propalam, hanc illi gratiam non pro natiuitate solum referens, verum etiam quod eius artibus ad imperium prouectus sit. Occidit & uxorem Octaviam, multosq; viros illustriissimos, quasi coniuratos in suam perniciem. Sed de his rebus scribere super- sedeo. non desunt enim qui res Neronis scripserunt: quorum aliqui in gratiam eius, ut bene de se meriti, veritatem neglexerunt: alij indulgentes suis odijs, tam impudentibus mendacijs in eius famam debacchati sunt, ut merito damnandi sint in historia. quos equidem non miror de Nerone mentitos, quando ne superiorum quidem imperatorum gesta scribentes rationem veritatis habuerunt, quos tanto post nati nulla iusta de causa odisse poterant. sed istis veritatis contemptoribus liceat ut libet scribere, quando delectari videntur hac licentia. nos verò quibus propositum est à veritate nusquam discedere, quia à nostro argumento aliena sunt paucis attingimus: qua verò nobis Iudaicis acciderunt, ea non tanquam obiter tractamus; ne calamitatum quidem ac erratorum commemoratione vitata.

An. mudi 4018.
A nato Chri-
sto 56.
Mariamne Archelaum
dedignata in Deme-
trij thalamum migrat.

Hedio & Ruffinus
Cap. 10. Alias 15.
Claudij mors.

Agrippina, Messali-
na & Pætina Claudij
uxores.

Nero Imperator.

An. mudi 4019.
A nato Chri-
sto 57.

Nero Tyrannus.

Hedio & Ruffinus
Cap. 11.
Aristobulus Herodis
Regis Chalcidis filius.

Agrippæ ditio am-
pliatur.

Alias cap. 16.
Felix latrones, Ma-
gos vulgic; seducto-
res supplicij afficit.

Elcazarus Dinai fili-
Romam missus.

Ergo ad res nostras narrandas reuertamur. Primo Neronis principis anno, Regi Emesorum Aziz o defuncto frater in principatu successit: minoris autem Armenia dominium Aristobulus Herodis Regis Chalcidis filius à Nerone accepit. Agrippa quoque idem princeps partem Galilæe donauit, iubens Tiberiada & Tarichaas parere eius imperio: addita his & Juliade trans Iordanem sita, agroq; eius habitato vicis XIII.

CAP. VI.

Gesta Felicis Iudæe præsidis.

ÆTERVM Iudæe res prolabebatur usq; in deterius. tota enim referta erat latronum receptaculis, & magicis prestigiatoribus imperitiq; vulgi seductoribus. quorum multos, sicut & latrones, Felix quotidie comprehensos afficiebat supplicij: & in his Eleazarum Dinai filium qui non mediocrem latronum globum circa se habebat

Dddd bebat

An. mūdi 4019.
A nato Chri-
sto 57.

Felix Ionatha
infidiatur.

Laniena.

Impostores & Magi.

Hedio & Ruffinus
Cap. 12. Aliās cap. 17.
Pseudopropheta ex
Aegypto Iudæos in
Oliueti monte pro-
dit.

Hedio & Ruffinus
Ca. 13. Aliās cap. 18.
Cæsareę inter Iudæos
& Syros, de pari iure
ciuitatis rixa.

An. mūdi 4020
A nato Chri-
sto 58.

bebat dolo viuuum in potestatem suam redegit: data enim ei fide quod nihil mali esset passurus, persuasit, ut ad se veniret: moxq; uinctum Romam transmisit. cumq; odio prosequeretur Jonatham summum pontificem, ut admonitus ab eo sapè de administrandis melius rebus Iudaicis, ne omnium errorum inuidia publica in ipsum recideret, ad cuius preces Cæsar hunc procuratorem miserat, rationem excogitauit, qua liberaretur ab eius molestis interpellationibus. Graue enim est nocendi cupidus, si admoneantur crebrius. Qua de causa Felix amicū Ionatha fidissimum Doram Hierosolymitam genere induxit promissa pecunia, ut sicarios ipsi pontifici immitteret: quod ille in gratiam praesidis perfecit his artibus. Quidam quasi religionis ergo in urbem ascenderunt sicis clam succincti sub vestibus, qui permixti Ionathæ famulicio peremerunt hominem, cuius facinoris, quia nemo ultor extitit, inuitati hac licentia sicarij per singula festa uentitantes, & tela celantes pari modo immixti turbis, alios confodiebant propter priuatas inimicitias, alios conducti pecunia, idq; non modo in reliquis urbis partibus, sed in ipso templo etiā. nam & ibi interdū ausi sunt cades patrare, ac si nihil hoc modo pietatem laderent. unde fas est credere Deū tanta impietate offensus auersatum esse Hierosolyma: temploq; ut non amplius puro domicilio, Romanos induxisse purificaturos id flammis lustralibus: gentiq; cum liberis simul & uxoribus seruitutis iugum imposuisse, quo castigatiores redderentur hoc infortunio. Et urbs quidem talibus incestabatur latrocinijs. Impostores autem & Magi, turbas illectas post se trahebant in solitudines, pollicentes se diuinitus ostensuros eis clarissima signa & prodigia: persuasaq; multitudi mox pœnas luit dementia. retractos enim eos Felix neci dedit. Eodem tempore quidam ex Aegypto uenit Hierosolyma uatem se esse profitens & plebi suadens, ut secuta se in montem Oliueti ascenderet, qui e regione urbis ad quintum abest stadium, illic enim uisuros suo iussu cadere Hierosolymorum mœnia, ita ut per eorum ruinas aditus in ciuitatem pateat. Quo cognito Felix iubet milites arma sumere: stipatusq; multis equitibus ac peditibus erumpens inuadit turbam seductam ab Aegypto: quorū quadringentis occisis, ducentos uiuos cepit: Aegyptius ipse pugna elapsus disparuit. Post hæc latrones rursum ad rebellandum Romanis incitabant populum, dictitantes excutiendum illorum imperium, & non assentientium uicos direptos absumebant incendijs. Apud Cæsaream quoque inter Iudæos habitatores & Syros de pari iure ciuitatis rixa exorta est. nam Iudæi potiore conditione uolebant esse, quod urbis eius conditor Herodes Rex fuerit Iudæus genere: id Syri non inficiabantur quidem, sed aiebant urbem turrim Strattonis dictam à principio, quo tempore nullū Iudæum habitasse inibi. Qua res post peruenit ad cognitionem praesidum, correptisq; ex utraq; parte tumultus autoribus affecerunt eos uerberibus, atq; hoc modo seditionem cōpresserunt aliquandiu. rursum enim oppidani Iudæi freti diuitijs per contumeliam Syros laceſcebāt conuicio. qui tametsi inferiores quod ad facultates attinet, ferocientes tamen eo quod plurimi Romanis per ea loca militantium Cæsarienses essent & Sebasteni patria, aliquantisper & ipsi regerebant in Iudæos conuicia. deinde ad lapides uentum est, ita ut multi utring; uel sauciarentur uel caderent. penes Iudæos tamen fuit uictoria. Felix autem, ut uidit contentionem progressam usq; ad belli speciē, profiliens rogabat Iudæos, ut desinerent: quibus nō parentibus immisit armatos milites: multisq; casis, plures captiuos fecit: & multas eorū domos diuitijs refertas

refertas in pradam concessit militibus. Iudaorum vero honoratiores ac modestiores sibipsum timentes rogauerunt Felicem ut militibus receptui caneret, parceretque iam et resipiscendi facultatem concederet: id quod praeses indulgit eorum precibus. Per idem tempus Agrippa Rex summum Sacerdotium Ismaeli contulit Phabei filio: et ipsi summi pontifices desidere coeperunt a sacerdotibus et primatibus Hierosolymitanorum civium, singuliq; incedebant stapati manu audacissimorum et seditiosorum hominum, consiliantesq; inter se mutuis certabant conuicijs et lapidationibus: nec erat qui compesceret, quasi vacante urbe magistratibus. In tantum autem exarsit summorum pontificum impudentia, ut auderent seruos suos in areas mittere, qui auferrent debitas Sacerdotibus decimas, aliquotq; pauperiores e sacerdotum ordine alimentorum inopia fame deficerent. Tanto plus tum pollebat violentia seditiosorum quam iustitia.

An. mudi 4020
A nato Christo 58.

Hmael Phabei filius Pontifex.
Pontificum cum Sacerdotibus dilia. u.

CAP. VII.

De Procuratore Porcio Festo, & de sicarijs.

ÆTERVM postquam Felici successor Porcius Festus à Nerone missus est, primores Iudaorum Casaream incolentium Romam profecti sunt Felicem accusaturi: dedissetq; omnino pœnas iniuriarum quibus Iudaos affecerat, nisi Nero eum donasset Palantis fratris precibus, qui tum in precio erat apud principem.

Alias cap. 19.
Felix accusatur.

Casarienum etiam Syrorum duo precipui, Beryllum qui pater rogus Nero nis fuerat, tunc vero Gracis epistolis scribendis praeerat, magna pecunia corruperunt, ut impetraret ab imperatore literas, quibus abrogaretur Iudaeis eius ciuitatis ius, haecenus commune ex aquo cum Syris cohabitatoribus: id quod ille facile obtinuit. ex his literis postea calamitatum nostrarum omnium causa orta sunt. Iudaei enim Casarienses ubi cognouerunt, qua scripta sunt, magis etiam perstabant in seditionibus, donec initium belli constat est. Cum autem venisset in Iudaeam Festus, offendit totam afflictam à latronibus vicis passim populantibus. quorum ferocissimi appellati sicarij tunc ad maximum numerum excreuerant, utentes gladiolis instar acinacis Persici, incuruis quales sicas Romani nominant, unde latronibus ipsis cognomen est inditum, multorum cade infamibus: qui, ut iam dictum est, festis diebus admixti turba undiq; in urbem confluenti religionis gratia, nullo negotio quotquot collibuisse tollebant de medio. aliquando etiam armati inuadebant inimicorum vicos, direptosq; tradebant incendio. Festus autem equestres et pedestres copias misit contra quendam impostorem magum, qui homines post se trahebat in solitudinem, deceptos vanis promissis, quasi ope eius incolumes euasuri essent e malis omnibus. hi uniuersi una cum seductore ab immixtis militibus oppressi sunt. Eodem tempore Agrippa Rex exstruxit insigni amplitudine domum prope porticum in regia Hierosolymitana qua Assamonaorum fuerat, sitam in edito loco unde amenissimus prospectus patebat contemplari urbem volentibus, cuius voluptatis Rex cupidus e cubiculo spectabat quicquid circa templum fieret. id ubi viderunt Hierosolymitani proceres tulerunt indignissimè. neq; enim leges nostrae concedunt spectari quid agatur in templo, praesertim sacrificia. quamobrem altum parietem excitauerunt supra exhedram, qua erat in interiore templo versa ad solem occidentum. hac non solum Regij triclinij prospectum arcebat opposita, verum etiam occidentalis extra templum sita porticus, ubi festis diebus Romani stationes habebant ad templi

Hedio & Ruffinus
Cap. 14.
Seditio Iudaeorum.

Sicarij.

Festus impostorem magum cum affectis opprimit.

Hedio & Ruffinus
Cap. 15. Alias cap. 20.
Domus ab Agrippa exstructa prospectu priuatur à Iudaeis.

Dddd 2 custodiam.

An. mudi 4024
A nato Chri-
sto 62.

custodiam. quo facto tam Rex offensus est, quam Festus praeses provincia. qui etiā iussit parietem dirui. ciues autem rogauerunt, ut liceret sibi legatos ea de re ad Neronem mittere, negantes se posse viuere, si quid demoliretur de templi adificijs. quo impetrato miserunt ad imperatorem decem ciues eximios, & Ismaelem summum pontificem, & Chelciam custodem sacri ararij. Qui audita legatione non solum ignouit, sed permisit etiam sic manere parietem, gratificatus in hoc uxori suae Poppeae pia femina, qua pro Iudais deprecatrix fuerat: qua decem illos viros redire permisit, Chelciam verò & Ismaelem apud se detinuit tanquam obsides. Id postquam Agrippa resciiuit, pontificatum detulit Iosepho cognomine Cabi, Simonis quondam summi Pont. filio.

Iosephus Cabi Simonis filius Pontifex.

CAP. VIII.

De Procuratore Albino.

Albinus Iudaeae Procurator.

Ananus, Anani filius, Pontifex. Ananus quinque filios summi Dei Pontificio potitos habet.

Hedio & Ruffinus Cap. 16. Alijs cap. 21. Iacobus frater Domini lapidatur.

An. mudi 4025.
A nato Chri-
sto 63.
Ananus apud Albinum accusatus.

ÆSAR autem de Festi morte accepto nuncio, Albinum in Iudaeam misit praesidem. Rex verò Iosepho, iusso priuatam vitam agere, Sacerdotium eius dedit Anani filio, & ipsi vocato Anano eodem quo pater nomine. Seniore[m] istum Ananum aiunt fuisse omnium felicissimum, ut qui filios habuerit quinque, omnes potitos summi Dei pontificio, cum prius ipse ad satietatem hac dignitate esset perfunctus: quod ad eam aetatem nulli ante summorum pontificum contigerat. Iunior autem Ananus, is quem nunc summum pontificatum accepisse diximus, audax erat & ferox ingenio, secta Sadduceus, quod hominum genus apud Iudaeos in iudicando est seuerissimum, ut ante docuimus. Talis igitur cum esset, tempus opportunum se nactum ratus, mortuo Festo, Albino adhuc agente in itinere, concilium iudicum aduocat: statutumque coram eo fratrem Iesu Christi Iacobum nomine, & unam quosdam alios, reos impietatis peractos lapidandos tradidit: quod factum omnibus in ea ciuitate bonis & legum studiosis vehementer displicuit: missisque ad Regem clam nuncijs rogauerunt mandaret Anano, ne quid tale posthac ageret. nam ne nunc quidem recte egisse. Quidam etiam Albino occurrentes venienti ab Alexandria, docuerunt eum non licuisse Anano sine ipsius consensu aduocare concilium. horum verbis ille persuasus iracunde scripsit pontifici, daturum sibi penas minitans: & Agrippa Rex eam ob causam post tertium mensem ablatum ab eo pontificatum Iesu Damnei filio concessit. Albinus porro; ut venit Hierosolyma, omnem curam & diligentiam adhibuit, ut pacaret provinciam, interfectis multis sicarijs. Ananias autem pontifex indies apud populum celebrior fiebat & carior, honorabaturque ob liberalitatem ab omnibus: quotidieque Albinum donis venerabatur & summum pontificem. Sed habebat seruos pessimos, qui adiuncto sibi audacissimo quoque, obeuntes areas vi auferebant sacerdotum decimas, pulsantes eos, qui cunctarentur reddere. alij quoque pontifices faciebant similia, nemine valente compescere: multique Sacerdotum, quibus ante ex decimis alimentum fuerant, tunc absumebantur inedia. At sicarij die festo, qui tum superuenerat noctu urbem ingressi viuum ceperunt scribam ducis Eleazari. is erat Anania pontificis filius. hunc vincitum abduxerunt, ac deinde miserunt ad Ananiam, qui eorum nomine promitteret scribam dimittendum, si pater Albino persuaderet, ut ex eorum numero decem captiuos solueret: tum Ananias urgente necessitate ab Albino impetrauit qua latrones illi postulauerant, id quod maiorum calamitatum fuit initium. Latrones enim semper aliquam artem comminiscuntur, qua

Iesus Damnei Anano Pontifici succedit.

Sacerdotum decimas vi quidam auferunt.

qua ex Anania cognatis quempiam interciperent, nec prius dimittebant quam è suis aliquot reciperent: auctiq; denuò magno numero & recepta audacia, totam eam regionem vastabant. Hoc tempore Agrippa Rex prolatis pomærijs Casarea qua Philippi dicitur, mutato nomine in Neronis honorem vocauit eam Neroniada: & theatrum apud Berytios impendijs magnis exadificatum ornavit spectaculis annuis, assignata in eum usum ingenti vi pecunia. Frumentum enim donauit ei populo, & oleum viritum distribuit: totamq; eam urbem ornavit statuis passim dispositis atq; expressis ad antiqua clarorum artificum archetypa imaginibus: & omnia penè sui regni ornamenta in eam ciuitatem transtulit: unde magnam sibi apud subditos parauit inuidiam, quòd suos spolians externam urbem excoleret. eodem Rege iubente Iesus Gamalielis filius in summo Pontificatu successit Iesu Damnei filio non libenter sibi cedenti, unde natum est inter utrunq; dissidium. adscitis enim globis audacium iuuenum sæpè à conuicijs prorumpentibus ad lapides. Sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largitione plurimos sibi reconcilians. Costobarus quoq; & Saulus suam quisq; circa se manum habebat sceleratorum hominum, orti genere regio, & propter Agrippa cognationem fauorabiles, alioqui violenti & ad spoliandos infirmiores promptissimi, atq; ex illo maxime tempore labare cœpit nostra Respub. & indies in deterius ruere. Porro Albinus audito Gesium Florum sibi successurum venire, videri volens gratificatus Hierosolymitanis ciuibus, productis vinculis, quot quot erant in manifestè capitali culpa, iussit interim: reliquos qui leuiores de causis coniecti erant in vincula, reductos in carcerem pecunijs multatos dimittebat alium post alium. atq; in hunc modum vacuato vinculis carcere Iudæa repleta est latronibus. Interea Leuitica tribus homines quorum erat sacros hymnos in templo canere, adito Rege induxerunt cum precibus. ut aduocato concilio decerneret eis usum stola linea, qua tum solis erat concessa sacerdotibus. hanc enim nouationem pertinere ad perpetuam ipsius regni memoriam. neq; frustra fuit eorum postulatio. Rex enim de concilij sententia permisit hymnorum cantoribus, ut deposito priore habitu, lineam ut voluerunt sumerent. Aliam etiam eiusdem tribus partem addictam templi ministerijs, ipsorum precibus motus permisit sacros hymnos canendos ediscere: qua omnia fiebant contra instituta legis patriæ, nunquam violata absq; piaculo. Iam absolutum erat & templi adificium. Populus igitur cum videret esse in ocio circiter octodecim opificum millia, solitorum hætenus in templo ex operarum mercedibus victum quarere, nolensq; sacram pecuniam repositam habere, ne quando prada Romanis fieret, simulq; opificibus inde prouisum cupiens, quod vel una hora operato statim merces representaretur: suasisit Regi ut orientalem instauraret porticum. ea templi extrema claudebat profunda valli & angusta imminens, ac proinde subnixamuro quadringentos altocubitos, saxi constructo quadratis valde candidis: eratq; cuiusq; saxi longitudo cubitorum viginti, sex vero altitudo: opus Solomonis Regis qui primus integrum templum condidit. Rex autem cuius cura Claudia Cæs. fabricam templi commiserat, reputans quodcumq; opus demoliri facile, reparari difficile, maxime talem porticum egentem & tempore longo & pecunijs plurimis, non annuit populi precibus: sed urbem candido saxo consternere si liberet non vetuit. Post hæc Iesu Gamalielis filio Pontificatum abrogatum concedit Matthias Theophili filio, quo Pontifice Iudaicum bellum habuit initium.

An. mun. 4026
A nato Christo 64.
Latrones Ananæ cognatos captant, Casarea Philippi ab Agrippa Neronis appellata.
Berytj ab Agrippa multis donis aucti.

Iesus Gamalielis filius Pontifex.

Ananias, Costobarus & Saulus ad spoliandos infirmiores promptissimi.

Hedio & Ruffinus Cap 17. alius 22. Albinus vinculos interimit.

Leuiticæ tribus hominibus Agrippa lineæ stola usum decernit.

Templi ministerijs Agrippa hymnos sacros canere permittit.

Iudæus populus Regi ut orientalem instauraret porticum suadet.

Matthias Theophilus filius Pontifex.

An. mū. 4026.

A nato Chri-
sto 64.

Hedio & Ruffinus

Cap. 18.

Pontificum in popu-
lo Iudaico numerus

& ordo.

Aaron eiusq; proge-
nies.

Pōtīfices in vniuer-
sum octuaginta tres.

Conueniens videtur presenti historia narrare de Pontificibus, quae origo eorum, & qui ad hunc honorem admittantur, & quot usque ad finem eius belli fuerint. Primus igitur omnium hoc Dei sacerdotium gessisse fertur Moyses germanus Aaron Pontifex: quo defuncto successisse mox filios, ac deinde illorum posteritati mansisse hunc honorem perpetuum. unde consuetudo obtinuit accepta à maioribus, neminem Dei Pontificem fieri nisi descendentem ab Aaronis sanguine, nec eam dignitatem concedi vel Regibus oriundis alio genere. Fuerunt igitur vniuersi à primo Aarone usq; Phanasum, quem belli tempore seditiosi declarauerunt Pontificem, LXXIII. numero, horum XIII. praesuerunt sacris ab eo tempore quo primum in deserto Moyses erexit Deo tabernaculum, usq; dum in Iudeam ventum est, ubi Deo templum adificauit Rex Solomon. nam à principio Pontificibus non succedebatur nisi mortuis: deinde uiuentibus etiam subrogari coeperunt alij. Itaq; hi XIII. cum essent duorum Aaronis filiorum posterij, per continuatas successiones hoc honore potiti sunt: sub his primò penes optimates administratio fuit Reipublica, post ad monarchas, postremo ad Reges transit. ex quo autem die patres nostri ductu Moysis Aegyptum sunt egressi, usque ad templum à Solomone Rege conditum, elapsi sunt anni DCXII. post XIII. illos Pontifices alij XV III. secuti sunt à tempore Solomonis Regis sibi succedentes usque dum Nabuchodonosor Babyloniorum Rex contra nostram urbem expeditione facta templum incendit, & translata tota gente Babylonem, Josedecum quoque Pontificem illò abduxit. horum Pontificatus tempus CCCCLXVI. annorum fuit, mensium sex, dierum decem, Rempublicam Iudaorum gubernantibus Regibus, post septuagesimum autem Babylonica captiuitatis annum Cyrus Persarum Rex dimissis Babylone Iudeis, & reuersis in antiquam patriam permisit templum denuò condere, quando Iesus Josedeci filius assumpsit summum sacerdotium. Hic & eius posterij quindecim vniuersi usq; ad Regem Antiochum Eupatora statum Reipub. popularem rexerunt per annos CCCCXIII. Caterum iam dictus Antiochus cum suo duce Lysia primus Oniam cognomento Menelaum apud Berytum vita simul priuauit & sacerdotio, repulsoq; à successione eius filio, Jacimum constituit summum Pontificem, natum quidem ex Aaronis progenie, sed non ex eadem familia. quamobrem Onias defuncti Onia Pontificis filius nomine patrem referens, in Aegyptum profectus & insinuat in Ptolemai Philometoris ac Cleopatra eius coniugis amicitiam, persuasit eis ut in Heliopolitica praefectura Deo templum instar Hierosolymitani extruerent, seq; illic Pontificem constituerent: de quo templo saepe aliàs diximus. Jacimus autem triennio in Pontificatu exacto mortuus neminem successorem habuit, sed per septennium sine Pontifice mansit ciuitas. Dein postquam Assamonaeorum familia Principatus nostra gentis est creditus, rebellantes Macedonibus Jonathan creauerunt summum Pontificem, qui septennio toto praesuit. quo per insidias Tryphonis sublato è uiuis, frater eius Simon obtinuit id sacerdotium. cui dolo generi oppresso inter epulas, filius Hyrcanus in honore successit. eum cum per unum & triginta annos gessisset, iam decrepitu successori Iuda reliquit suo filio, qui alio nomine Aristobulus est dictus. huic frater heres fuit tam regni quam sacerdotij, postquam ille sumpto tum primum diademate unum annum utraq; dignitate potitus est. Is nomine Alexander & ipse regnum coniungens Pontificatus cum viginti septem annis praesuisset rebus Iudaicis moriens

riens *Alexandra* uxori permisit deligendi Pontificis arbitrium. illa *Hyrcano* id addixit, exactoq; in regia potestate nouennio e viuis excessit: quo toto tempore *Hyrcanus* eius filius Pontificatum tenuit. nam post matris obitum *Aristobulus* frater motu bello victum Pontificem ad priuatam vitam redegit, & sibipse regnum simul usurpauit ac sacerdotium: exactisq; in utraq; dignitate tribus annis & totidem mensibus, cum superueniens *Pompeius* vi cepisset *Hierosolyma*, a victore vinctus *Romam* missus est cum liberis. *Hyrcanus* restitutus in Pontificatum, principatu quoq; sua gentis accepit, sed absq; diademate: praterq; priores illos nouem, per alios *XXIII* annos summum sacerdotium obtinuit. Post quos completos *Barzapharnes* & *Pacorus* dynasta *Parthorum* traiecto *Euphrate* bellum *Hyrcano* inferunt, eoq; viuo abducto *Aristobuli* filium *Antigonum* Regem constituunt: qui post tres annos & totidem menses expugnatus ab *Herode* & *Sosio*, apud *Antiochiam* iussu *Antonij* dedit supplicium. *Herodes* autem accepto a Romanis regno non amplius ex *Asamona* genere creauit Pontifices, sed eum honorem quibusuis ex sacerdotum ordine concessit etiam obscuris, abque vno *Aristobulo*. hunc enim *Hyrcani* a *Parthis* capti nepotem, & *Mariam* mes sua uxoris fratrem, ob fauorem populi & *Hyrcani* aui memoriam summo sacerdotio dignatus est. deinde veritus ne omnes in illum essent propensiores, apud *Hierichuntem* arte necauit natantem in piscina vt supra diximus: neq; postea vlli ex *Asamona*orum posteritate hoc sacerdotium committere voluit. idem fecit in ordinandis Pontificibus *Archelaus* eius filius, & *Romani* qui post illum cum potestate praesuerunt prouincia. Sunt igitur qui ab *Herodis* principatu vsq; in diem qua templum & vrbs, incendente *Tito*, cōflagrauit, Pontificatum gesserunt, in vniuersum numero viginti octo: tempusq; eorum sacerdotij centum anni & septem in super: quorum aliqui sub *Herode* fuerunt & *Archelao* huius filio: defunctis autem his, penes optimates fuit *Respub.* collocatis in eius fastigio Pontificibus: de quibus haecenus dixisse sufficit.

An. mū. 4026.
A nato Christi
sto 64.

Aristobulus ab *Herode* interfectus, supra lib. 15. Cap. 3.

CAP. IX.

Quomodo *Florus* *Albini* successor tantis *Iudæos* affecerit iniurijs, vt coacti sint arma sumere.

ESSIVS autem *Florus* *Albino* successor a *Nerone* missus plurimis *Iudæos* repleuit calamitatibus. is *Clazomenius* erat genere, adduxitq; secum *Cleopatram* coniugem non minus improbam, per quam vt *Poppea* *Augusta* amicam, *Iudæa* administrationem impetrauerat. adeo vero potestate violenter abusus est, vt *Albinum* *Iudæi* desiderarent quasi beneficum. nam ille quantum poterat clam erat malus & nocens: *Florus* contra quasi ad ostentandam missus maliciam, publice traducebat nostrae gentis iniurias, nihil sibi ad summam in rapinis & supplicijs iniquitatem reliquum faciens. erat enim inflexibilis ad misericordiam, nullis unquam lucris satiabilis, vnde cumq; parua aequè captans ac magna, vt etiam latronum esset particeps. multi enim illum quastum exercebant securi de incolunitate, quam ab eo redimebant decisis pradarum partibus: adedq; nullus erat iniuriarum vel modus vel finis, vt miseri *Iudæi* non ferentes rapacem latronum insolentiam cogentur laribus relictis & patrijs ceremonijs adexteris fugere, iudicantes vbiuis etiam apud barbaros se viuere posse commodius. Et quid multis verbis opus est? Bellum contra *Romanos* suscipere solus
Florus

Gessius *Florus* *Iudææ* procurator.
An. mūdi 4028
A nato Christi
sto 66.
Gessius *Florus* peior *Albino*.

An. mudi 4030
A nato Chri-
sto 68.
Florus belli Iudaici
causa.

Initium belli Iuda-
ici.
Antiquitatum Iuda-
icarum Epilogus.

Iosephus Hebraicæ
& Græcicæ litera-
turæ peritus.

Hoc volumen feri-
pium est anno mun-
di 4057. à nato Chri-
sto 95.

*Florus nos compulit, malens semel uniuersos quam paulatim perdere. Itaq; se-
cundo anno postquam is venit procurator in prouinciam, duodecimo uero Ne-
ronis imperij, bellum id ceptum est: quo tempore quanta uel coacti fecimus, uel
perpeffi sustinimus, exactè cognoscere poterunt qui dignabuntur legere libros
à nobis conscriptos de bello Iudaico. atq; hic dicendi finem faciam de antiquita-
tibus, quas belli argumentum sequitur. Prasentis autem operis textus continet
totum illud tempus inter primam creationem hominis & annum Neronis
principis duodecimum: quaq; per tot secula Iudæis uel in Aegypto obuenerunt
uel in Palaestina ceteraq; Syria, tum quas clades ab Assyrijs & Babylonijs ac-
cepimus, quòue modo tractati simus à Persis & Macedonibus, & postremò à
Romano populo. his enim omnibus accuratè descriptis etiam Pontificum suc-
cessionibus recensuimus continuatas per annorum duo millia. pari diligentia Re-
gum quoque res ordine tradidimus, & status Reipublica monarcharumq; po-
tentiam, per omnia secuti auctoritatem sacrorum voluminum, ita ut à princi-
pio sursum polliciti. ausimq; addere quòd nemo alius scriptor, Iudæus, externus ue
potuisset hoc argumentum tanta fide Græcis hominibus proderet. ego enim tribu-
lium meorum confessione disciplinas patrias egregiè calleo, Græcicæ quoque
literaturæ non sine profectu dedi operam, quamuis exquisitam pronuntiandi
rationem assequi per patriam consuetudinem non licuit. nostri enim homines
non suspiciunt eos qui multas perdidicerunt linguas, quòd studium profanum
apud eos habetur & seruis commune cum ingenuis. solos autem sapientes suo
suffragio pronunciant, qui legis & sacrarum literarum tantam assecuti sunt
peritiam, ut eas etiam interpretari ualeant. qua in re cum multi collocarint
operam, uix uni successit atq; alteri, quibus mox dignum premium contigit.
Fortassis autem nulla inuidia prohibet etiam de meo genere gestiq; per totam
uitam rebus pauca exponere, dum adhuc supersunt qui uel attestari possunt
uel coarguere: atque ita concludetur harum antiquitatum tractatio compre-
hensa viginti voluminibus, uersuum uerò sexaginta millibus. Quòd si Deus
concesserit, compendio rursum referam belli casus & qua nobis in prasentem usq;
diem euenerunt, qua incidit in decimum tertium annum Principatus Domi-
tiani Caesaris, atatis uerò meæ sextum & quinquagesimum. Promisi etiam
scripturum me quatuor libros de Iudæorum opinionibus, quas
habent de Deo eiusq; essentia, & de legibus, quare
per eas alia liceat nobis facere,
alia non liceat.*

FLAVII

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

INDEX RERVM ET VERBORVM IN HOC FLAVII IOSEPHI OPERE MEMORABILIVM fidelissimus ac locupletissimus.

A

A ARON mortuus.	95.	Abiatharus sacerdotali honore priuatur.	220.
Aaronis virga germinat.	94.	Abilamarodachus Iechoniam è vinculis dimittit.	302.
Aaronis filij.	78.	Abimelechus septuaginta nouem fratres interficit.	135.
Aaroni Moysi fratri sacerdotiū confertur à Deo.	78.	Abimelechus Thebas capit.	136.
Ab Atheniensibus honor Hyrcano habitus.	409.	Abimelechus in Sicimita mouet.	136.
Abraham Lothum captum cū Sodomitis reducit.	18.	Abimelech Isacum inuidia motus expellit.	26.
Abrahamus primus verbi diuini concionator.	16.	Abimelech amicitiam renouat cum Isaco.	26.
Abrahamus egregius Astronomus.	17.	Abimelech amore Sara captus.	20.
Abrahamus AEgyptios religionem docuit & artes.	17.	Abimelechum mulier ferit, & armiger eum occidit.	137.
Abraham moritur atatis anno 175.	25.	Abimelechum Sicimita expellunt.	136.
Abrahami obedientia.	22.	Abisauus.	212.
Abrahamo Deus progeniem eius malos vicinos in AEgypto habituram prannunciat.	18.	Acerra.	227.
Abaneth.	75.	Achas quintus ex fratribus antequam protrahi inberetur, in medium prorumpit.	928.
Abel à Cain interfectus.	6.	Achabus & Iosaphatus in Syros mouent.	255.
Abdagafus Asinaum interficere vult, quod Artabanus permittere recusat.	541.	Achabus in praelio vulneratus, moritur.	256.
Abdon Iudex.	138.	Achabus ob dimissum ab ipso Adadam taxatur.	253.
Abdemonus.	881.	Achabus in gratiam recepto Adado fœdus cum eo facit.	253.
Ab Apione quadam valde frigida conscripta.	895.	Achabus Eliam querit.	248.
Abia ad Hebræos oratio, qua desertionem & impietatem eis exprobrat.	243.	Achabi septuaginta liberi Samariae trucidati.	268.
Abenerus Neri filius Sauli filium Iebosthum populi Regem constituit.	185.	Achabi penitentia.	251.
Abenerus contra Iuda tribum copias educit, cui Ioabus cum vniuerso Dauidis exercitu occurrit.	ibid.	Achabi cruorem canes iuxta Elia predictionem lambunt.	256.
Abenerus apud seniores populi, praefectosq; militia, ut ad Dauidem desciscerent, loquitur.	186.	Achabum Elias impietatis accusat.	248.
Abnerus à Dauide comiter exceptus, amicum dimittitur.	187.	Achazes aurum & argentum templi, Damascum Assyriorum Regi defert.	279.
Abenerus ad Dauidem in Hebronem mittit legatos, qui suo nomine fœdus cum eo ferirent.	186.	Achazes Syrorum Deos, templo Hierosolymorum clauso colit.	279.
Abenerus in fugam conuersus, Asael trucidat.	185.	Achaza impietas.	278.
Abesalomus sororè Thamaram solatur.	200.	Achaza mors.	279.
Abesalomus vindicta opportunitatem expectat ibi.		Achar quadam ex praeda contra Dei mandatum abscondit.	118.
Abesalomus patrem ac fratres ad solenne conuiuium inuitat, & Ammonem vino sepultum trucidari curat.	ibid.	Achor sorte deprehenditur & punitur.	118.
Abesalomus reductus patris Dauidis conspectum deuitare iubetur.	201.	Achia propheta Hieroboamum decem tribuum Regem futurum ostendit.	237.
Abesalomus patris sui affectat regnum astute satis & callide.	201.	Achimelechi prodicionis à Saulo insimulari apologia.	172.
Abesalomus Rex ab vniuersis salutatur.	202.	Achitophel Abesalomo ut cum paternis pellicibus congrederetur suadet.	203.
Abesalomus Iordanem traicit.	205.	Achitophelis consilio suadentis Dauidem bello prosequendum Chusim se opponit.	203.
Abesalon callide per mulierem à Ioabo subornatam reuocatur Hierosolyima.	200.	Achitophel, suo consilio expulso, laqueo sibi vitam finit.	204.
Abesalomi Hierosolyimis nati liberi.	201.	Achitophel ad Abesalomum desicit, cuius consilia ne succedant, Dauid precatur.	202.
Abesalomi columna marmorea.	206.	Acmes litera ad Antipatrum.	500.
Abias contra Ieroboamum exercitum collegit.	243.	Accusatio & epistola falsa Legatorum contra Iosephum.	602.
Abias victoria positur.	243.	Adar, Martius.	361.
Abigea Nabali uxor muneribus Dauidè placat.	176.		
Abiathar manus Sauli elapsus, Dauidi patris & sacerdotum nunciat cadem.	173.		

Bbbbbb

Adadus

I N D E X.

- Adadus Damasci & Syrorū rex à Dauide praelio vincitur.* 193.
- Adamus iram Dei deprecatur.* 5.
- Adami & Eua lapsus.* 5
- Adami pœna.* 6:
- Adami ætas 930. anni* 8
- Adamum Deus alloquitur.* 5.
- Aderus Solomoni insensus.* 236
- Aderus in Aegyptum profugit.* ibid.
- Aderus Pharaonem ut sibi in patriam reuerti permittat, orat.* ibid.
- Aderus in Idumaam reuertitur, inde in Syriam se confert.* ibid.
- Ad mortē nati sumus, eamq; fugere ne fortissimi qui dem possunt.* 868.
- Ad Alexandrum sex millia hominum confluunt.* 391
- Ad Lorhum angeli diuertunt.* 19.
- Ad Manethonis de Moyse maledicta responsio.* 892.
- Ad Deum respicientibus eiq; vim fidentibus pietatis fructus integer manet.* 570.
- Ad Anilaum, ingens perditorum hominum multitudo confluit, qui Babylonios inuadunt.* 543.
- Adhortatio ad contemnendam mortem, à tempore & rei statu desumpta.* 867.
- Adhortatio ad considerationem auxilij & beneficij Dei Israelitis exhibiti.* 157.
- Adiabenorū magnates cum Abia Arabum rege cōtra Izatem fœdus faciunt.* 572.
- Adiutores Solomonis in templo exedificando.* 214.
- Adonias cum Abisace coniugium expetit.* 219.
- Adonias interficitur.* 220.
- Adonias ex conuiuio se proripiens ad altaris cornua confugit.* 216.
- Adonias affectat regnum.* 214.
- Adultery leges & Zelotypia.* 83.
- Adulter & accusatio contra Iosephum.* 38.
- Agar Saram contemnit.* 19.
- Agatharchidis de Iudæis testimonium.* 886.
- Agrippa ad Flaccum Syria Præsidem se confert.* 528.
- Agrippa quàm Herodes Iudæis magis fauet.* 564.
- Agrippa per Marsyam à Proto pecuniam mutuatur.* 528.
- Agrippa dum Herennius Capito pecuniam ab eo extorquet noctu Alexandriam nauigat.* 528.
- Agrippa cum alijs aliquot ad Claudium mittitur.* 559.
- Agrippa Hierosolymis Hecatombem immolat.* 463.
- Agrippa ab Agrippina, ut Claudius Iudæorum causas cognoscat, precibus obrinet.* 576
- Agrippa senatui suam sententiam exponit.* 559.
- Agrippa Fortunatum libertum cum muneribus & literis contra Herodem ad Imperatorē mittit.* 537.
- Agrippa à Lesbo digressus.* 466.
- Agrippa ab Antonia Germanici & Claudij matre trecenta millia mutuo petit.* 529.
- Agrippa Iudæis adium tributum remittit.* 563.
- Agrippa Agrippæ filius.* 566.
- Agrippa Marso Syria Præsidi dum quinque reges ad se venientes discedere iubet, insensus.* 565.
- Agrippa in theatro Deus consalutatur, Bubonem videt, & ut Germanus prædixerat, quinto die moritur.* 567.
- Agrippa quamdiu vixerit & regnauerit.* 566.
- Agrippa domum præaltam exstruit unde cuncta quæ circa templum fierent contemplari poterat: Iudæi altiorem parietem excitant qui regis prospectum ardet, & apud Neronem Poppea precibus illum illum impetrant.* 570.
- Agrippa Tiberiade habitat.* 528.
- Agrippa in Italiam Putcolis, inde ad Tiberium Casarē peruenit.* 529.
- Agrippa ad audiendum Eutychem instat, quo factō propter verba quadam ei vincula sunt iniecta.* 530
- Agrippa Alexandria pecuniam mutuatur.* 528.
- Agrippa Iudæorum immunitatem confirmat.* 466
- Agrippa Berytiam ciuitatem eximys ornamentis honorat.* 563.
- Agrippa terrestri itinere Ephesum peruenit.* 464.
- Agrippa in Asiam missus.* 456.
- Agrippa sex menses in custodia seruatus.* 532.
- Agrippa in suum regnum nauigat.* 534.
- Agrippa Roma degens ob liberalitatem immodicam ad inopiam reductus.* 527.
- Agrippa Hierosolymorum muros permunit.* 564.
- Agrippa ditio ampliatur.* 577.
- Agrippa Herodes Antipatrum Romam ducendū tradit.* 468.
- Agrippa Germanus quidam fortunam florentem & vitæ terminum prædicit,* 531.
- Agrippa liberi superstites.* 566.
- Agrippam Herodes apud Sinopen Ponticam urbem offendit, & ab eo honorifice excipitur.* 463.
- Agrippam Caius Tetrachia regem constituit* 534.
- Agrippina Messalina & Patina Claudij uxores.* 577.
- Agrippium.* 650.
- Aggeus & Zacharias propheta.* 314.
- Ain expugnata atque combusta.* 119.
- Albinus Iudæa procurator.* 580.
- Alcimus sine Iacimus pontifex.* 359.
- Alcimus pontifex cum perfugis Iudæ apud Demetriū accusat.* 359.
- Alcimus popularem auram sibi concilians, eos qui sunt Iudæ partium occidit.* 360.
- Alcimus Iudæ apud Demetrium accusat.* 360.
- Alcimus Pontifex mortuus.* 361
- Alexander in templo Hierosoly: sacrificans, vaticinio de ipso Danielis ostenso maximam Iudæis libertatē concedit.* 330.
- Alexander Aristobuli filius contra Hyrcanum magnam manum congregat.* 626.
- Alexander & Aristobulus crebrò matrem implorat, id quod Herodis animum succendit.* 655.
- Alexander Herodi parenti Eunuchus corrumpit, & quod regni sit futurus successor prædicat.* 656
- Alexander ad DCCC crucibus suffigi & in eorundem conspectu uxores & liberos trucidari iubet.* 392.
- Alexā. Thracida cognomē apud Iudæos inuenit.* 392.
- Alexander in vinculis quatuor libros aduersus inimicos conscribit.* 617.
- Alexander Ptolemao, ut Zoilū tolleret persuadet.* 388.
- Alexander.* 897.
- Alexander quartano febriū recursu fatigatur.* 622.
- Alexander suo & fratris nomine parentis accusacionem diluit.* 469.
- Alexand. Hierosolyma obsidere volēs, pontificē obuiū euntem honorifice excipit, ob visionem eodem habitu ante oblatam.* 330.
- Alexan-

I N D E X.

- Alexander cum Demetrio armis decernit, cunctosq; conductitios milites amittit.* 391.
- Alexander & Aristobulus omnes lachrimis etiã parẽtem accusatorẽ ad misericordiam commouet.* 460.
- Alexander à Iudais bello petitus, potentissimos eorum in Bethoma oppugnat.* 392.
- Alexander coniungi quomodo secure regnare possit, ostendit.* 394.
- Alexander Aristobuli filius ad defectionẽ Iudeos iterum reducit.* 628.
- Alexander Polyhistor.* 24.
- Alexander & Aristobulus à Salome ac Pherora ad cõuicia illecti, apud Herodem traducuntur.* 466.
- Alexander obiecta crimina non inficiatur, sed per scripturam parenti structas insidias fatetur, quarum Pheroras, Salome, Ptolemaus, & alij regis fidelissimi participes essent.* 479.
- Alexander per sex annos quinquaginta millia Iudeorum interfecit.* 620.
- Alexander ad Praefectum arcis Alexandrij, ut se reciperet, scribit.* 484.
- Alexander Herodi quod ab Archelaum discedere decreuit, fatetur.* 484.
- Alexander victoriam ab Theodoro amittit.* 620.
- Alexander 100000. peditum & 1500. equitum congregat.* 626.
- Alexander Ionathan in suas partes traducere conatur pontificatum deferendo.* 367.
- Alexander Aristobuli filius principatum inuadit.* 405.
- Alexander Antiochi Epiphaniis filius in Syriam ueniens, Ptolemaidem occupat.* 366.
- Alexander rex Syria Cleopatram Philometoris filiam ducit.* 370.
- Alexander & Aristobulus in quib. peccauerint.* 489.
- Alexander ad Ptolemaidem exercitum ducit, eamq; oppugnat.* 388.
- Alexand. in conflictu cũ Antiocho Grypho casus.* 383.
- Alexander alterum fratrum interfecit, alterum in honore habet.* 388.
- Alexander à Gabinio victus.* 405.
- Alexander dona Ionatha mittit.* 371.
- Alexander post obitũ Philippi Macedonum rex.* 328.
- Alexander cum hostibus praelio decerit, & sex millia militum amittit.* 626.
- Alexander ab armis requiescit.* 621.
- Alexander & Aristobulus Sebaste strangulati in Alexandrium sepeliuntur.* 488.
- Alexander cum Obada regi Arabum congressus totũ exercitum amittit.* 620.
- Alexander Arabia & Amathunti castello bellum infert, illudq; caprum funditus eruit.* 620.
- Alexander Lysimachus Alabarcha.* 561.
- Alexandri & Aristobuli impatiẽtia.* 475.
- Alexandri victi in Arabiam fuga, & cades.* 572.
- Alexandri cum Demetrio pugna & victoria.* 368.
- Alexandri copias Arabum Rex in fugam uertit, maximãq; partem trucidat.* 621.
- Alexandri familia magnum infortuniũ incurrit.* 396.
- Alexandri morbus.* 393.
- Alexandri mors.* 394.
- Alexandrum quidam quod Romã cõtra parentem ad amicos literas miserit, accusat.* 478.
- Alexandrum filium Herodes timet.* 656.
- Alexandrum, Aristobuli fratrem Regina Rẽgem constituit, qui è vestigio crudeliter agit.* 620.
- Alexandra Pharisais ultro parer.* 622.
- Alexandra, Alexandri cõiunx pietatis opinione principatum obtinet.* 622.
- Alexandra Herodi suspecta obseruatur.* 435.
- Alexandra in Aegyptum aufugere cogit, insidia uero Herodipatesiunt.* 436.
- Alexandra sese excusat & Herodi reconciliatur, dum Pontificatum filio promittit.* 425.
- Alexandra Iudais castellarum custodiam credit.* 395.
- Alexandra, Herode absente, urbis arces in suam potestatem redigere conatur.* 449.
- Alexandra Hyrcani filia, uxor Alexandri Aristobuli Regis filij, Cleopatra ut Pontificatum filio suo petas ab Antonio scribit.* 434.
- Alexandra Hyrcanum patrem sollicitat, & ut à Malcho tutelam peteret, monet.* 444.
- Alexandra moritur, & Hyrcanum regni successorem constituit.* 623.
- Alexandra Cleopatra Herodis insidias, & filij miserabilem interitum, indicat.* 437.
- Alexandra interfecta.* 450.
- Alexandra Damascum nulla re memorabili gesta, capit.* 622.
- Alexandra indecore se filia criminis non consciam uult ostendere.* 449.
- Alexandrium & alia castella diruta.* 404.
- Alexandri mater.* 404.
- Alexandria pars ora maritima.* 897.
- Alani mediam terram pradandi causa permadũt.* 861.
- Allus Caesaris libertus Agrippe mutuo dat pecuniã.* 529.
- Altare & uasa ad illud pertinentia.* 227.
- Altare arcum.* 228.
- Altitudo, longitudo, & latitudo templi.* 225.
- Amalecita Dauidi Regem Saulum casum nunciat, & eius cadis argumenta armillas aureas & insigne regium affert.* 184.
- Amalecita mouent in Israelitas.* 66.
- Amalecitarum rex Samueli iussu interfecitur.* 162.
- Amalecitarum gens expugnata & incensa Sicella, pradam abegerunt.* 181.
- Amalecitas internecione delendos pradiçtia.* 68.
- Amalecitas plectendos.* 112.
- Amalecitas fundunt fugantq; Israelita.* 67.
- Aman ab omnibus, exceptis Iudais, adoratur.* 321.
- Aman odio & consilijs eius in Iudaeos in conuiuio patefactis, suspenditur.* 325.
- Amor multitudine erga Iosephum.* 603.
- Amos rex Iudae impius.* 287.
- Ammanitarum spolia.* 258.
- Amnon morbum simulans, patrem ut sororem ad se mittat, petit.* 199.
- Amnon sorori ut sui copiam faceret, suadet.* ibid.
- Amnon sororem reluctantem per uim opprimit, mox exosam & fastiditam extrudit.* ibid.
- Amnon Dauidis filius, Thamaram Absolonis sororem deperiens, in morbum incidit.* 199.
- Amanis facultates Mardocheo dantur.* 326.
- Amonius & Caesar cum Herode in Capitolium ascendant.* 423.
- Amanis in Mardocheum odium.* 324.
- Ammanita exterorum societate mercede impetrata in Dauidem copias parant.* 195.

I N D E X.

<i>Ammanita & confederati seipfos inuicem trucidant</i>	258.	<i>Annus Rufus Iudaea praefes.</i>	520.
<i>Amplitudo Iudaea.</i>	88.b	<i>Annona caritas in Aegypto.</i>	48.
<i>Ampliasio regni Israeliticus.</i>	275	<i>Annona caritas principatu Claudij.</i>	81.
<i>Amarinus Rex Israeliticus.</i>	246	<i>Annus iobelus.</i>	84.
<i>Amarames futurus Mosis parens Deum orat pro Hebrais.</i>	50	<i>Ananus apud Albinum accusatus.</i>	580.
<i>Amarinus moritur, eiq; Achabus filius in regno succedit.</i>	241.	<i>Antigonus auriculas Hyrcani dentibus truncat.</i>	636.
<i>Amoraeos Hebraei fundunt fugantq;</i>	96.	<i>Antigonus Aristobuli filius ab Herode fugatus.</i>	633.
<i>Amoraeorum terra situs.</i>	97.	<i>Antigonus Massadam obrinet.</i>	638.
<i>Amasias à propheta propter Idolatriam reprehenditur.</i>	274.	<i>Antigonus Parthis, si ab Hyrcano in illum regnum transferrent pecuniam pollicitur.</i>	419.
<i>Amasias Rex Hierosolymitanus.</i>	273.	<i>Antigonus quosdam qui Herodianos frumentarios per insidias interciperent mittit.</i>	425.
<i>Amasia ab Israelitarum Rege captus: Hierosolyma diruta & templum spoliatum.</i>	275.	<i>Antigonus apud Aristobulum falso accusatus.</i>	386.
<i>Amasia Hierosolymorum Regis in Ioam Israelitarum Regem expeditio.</i>	274.	<i>Antigonus à Parthis in Iudaeam reductus Hyrcano in regnum restitueretur, auriculas amputat.</i>	422.
<i>Amasia de Idumaeis victoria.</i>	274.	<i>Antigonus Romanum exercitum alere recusat.</i>	426.
<i>Amasia cades.</i>	275.	<i>Antigonus Herodi quod non ex stirpe Regis prognatus sed semiludaeus sit exprobrat.</i>	425.
<i>Amathus dirusa.</i>	391	<i>Antigonus Aristobuli filius apud Casarem Hyrcanum & Antipatrum accusat.</i>	409.
<i>Amathenorum Rex Davidis societatem petit.</i>	193.	<i>Antigonus securi obruncatur.</i>	644.
<i>Ananias Nebedai filius, Camyde pontifici succedit.</i>	574.	<i>Antigonus Aristobuli filius ad Casarem, Pompeij studiosos de morte patris accusaturus, venit.</i>	629.
<i>Ananias Costobarus & Saulus ad spoliandos infirmiores promptissimi.</i>	585.	<i>Antigonus de fratre nihil mali suspicatur.</i>	619.
<i>Ananias unus ex legatis, vir malus & maleficus, 602.</i>		<i>Antigonus interficitur.</i>	619.
<i>Ananias, Ananus, Cumanus, Celer aliq; nonnulli Romanam missi.</i>	576.	<i>Antigonus Hyrcanum & Antipatrum falso accusat.</i>	629.
<i>Ananus apud Albinum accusatus.</i>	580.	<i>Antigonus apud Aristobulum falso accusatur.</i>	619.
<i>Ananus quinque filios summi Dei pontificio potitos habet.</i>	580.	<i>Antigoni in Iosephi cadaver immanitas.</i>	641.
<i>Ananus Sethi filius in Ioazari pontificis locum surrogatus.</i>	519.	<i>Antigonum Aristobuli filium Ptolemaeus Mennaeus adoptat.</i>	417.
<i>Ananelo Herodes dat summum sacerdotium.</i>	434.	<i>Antipater precibus Herodem ut pacta conubialium tentur flectit.</i>	491.
<i>Ananelo Herodes pontificatum abrogat.</i>	435.	<i>Antipater Malichi instinctu venenum bibit.</i>	632.
<i>Anna Helcanae uxor liberos à Deo petit.</i>	145.	<i>Antipater Iudeorum potentiores in Aristobulum concisat.</i>	398.
<i>Amaxagoras.</i>	913.	<i>Antipater pecunia & domus hominum fauorem sibi conciliare conatur.</i>	662.
<i>Anchus secum Davidem contra Hebraeos educit, quos à Palaestinarum Ducibus reprobatur.</i>	183.	<i>Antipater Herodem & aulicos calumnijs in fratres inflammat.</i>	654.
<i>Anchus Davidem remittit,</i>	ibid.	<i>Antipater omnium malorum fax.</i>	478.
<i>Anchus Davidem cum sexcentorum cohorte euocat.</i>	178.	<i>Antipater Casari ex Syria milites conscribit.</i>	497.
<i>Ancillas ingenui non ducant.</i>	108.	<i>Antipater Mithridati in capiendo Pelusio operam datur.</i>	497.
<i>Angelus Dei occurrit Agar.</i>	21.	<i>Antipater obiecta crimina diluit.</i>	499.
<i>Angeli Abrahamo filium nasciturum nunciant, & delendos Sodomitas.</i>	19.	<i>Antipater Iudaea procurator declaratus.</i>	499.
<i>Anni atatis & regiminis, item virtutes & diuitiae Davidis.</i>	218.	<i>Antipater contra Malichum colligit exercitum.</i>	612.
<i>Annibal supplicio affectus: Amaramus & Eleazarus in exilium missi.</i>	568.	<i>Antipater praesens calumnijs & absens per literas Herodis in filios exacerbatur.</i>	4682.
<i>Anileus ob uxoris Idololatriam à Iudaeis obiurgatus quendam confodit.</i>	542.	<i>Antipater Pherora mortem vehementer luget.</i>	647.
<i>Anileus in Mithridatis vicos cum exercitu imperum facit, eumq; noctu opprimit, & captum secum abducit.</i>	542.	<i>Antipater Casarea omnibus iniussus.</i>	ibid.
<i>Anileus Parthorum Ducem trucidat eiusq; uxorem ducit.</i>	541.	<i>Antipater expectatione regni certa nititur.</i>	663.
<i>Anileus à Mithridate fugatus.</i>	543.	<i>Antipater in Iudaea nonarum rerum cupidos cõpescit.</i>	410.
<i>Anileum Babylonij ad supplicium deponunt, qui oppressus interficitur.</i>	543.	<i>Antipater Idumaeus, 398. primum Antipas dicitur.</i>	ibid.
<i>Anima mortali corpore vincita.</i>	866.	<i>Antipater Phasaelo Hierosolymorum, Herodi Galilaeae regimem committit.</i>	410.
<i>Animus Herodis hypocriticus.</i>	437.	<i>Antipater omnem in Antiphilum culpam confert.</i>	501.
<i>Annius Minucianus.</i>	547.		Antipa-

I N D E X.

- Antipater Gabinium Ptolemaum in Aegyptum reducentem adiuvat.* 405.
- Antipater exclusis reliquis fratribus, patris successor declaratur.* 553.
- Antipater Hyrcani, Nicodemus Aristobuli legati ad Pompeium.* 400.
- Antipater scriptoribus epistolarum, quas in fratrum perniciem simulat, ingentem pecunia summam erogat.* 666.
- Antipater Hyrcani pecunijs Romanos sibi deninctos, Iudaeos vero inuisos reddit.* 411.
- Antipater in demerendis paternis amicis nullis sumptibus parcit.* 490.
- Antipater ab Herode accusatus.* 497.
- Antipater Herodem fratribus magis infensum reddit.* 467.
- Antipater subditos suos ut cum Hyrcano sentirent admonet.* 630.
- Antipater cum copijs Alexandro obuiam procedit.* 626.
- Antipater Samarita Herodi Antipatrum, filium uenenum patri paratum habere exponit.* 495.
- Antipater patrem vitam finisse ratus cum carceris custode de missione agit, quod dum Herodes audit, sine mora eum occidere, & in Hyrcanio castello conditi iubet.* 504.
- Antipater nocte cum Hyrcano ex ciuitate profugit, & ad Aresam Arabiarum regem peruenit.* 623.
- Antipater innocentiam suam precibus ad Deum restitutam facere donatur.* 500.
- Antipater multa praecleara facinora commisit, & ad subeunda pro Caesare pericula sese offert.* 629.
- Antipater cum patre res Iudaorum ministrat.* 490.
- Antipater fratribus sublatis populo & militibus inuisus.* 490.
- Antipater se reuersis in gratiam gratulari simulat.* 470.
- Antipater veste proiecta multitudine vulnerum demonstrat.* 629.
- Antipater parentis accusationem diluit.* 498.
- Antipater Salomes filius apud Augustum Caesarem Archelaum accusat.* 308.
- Antipater parentis ultimum diem optat.* 490.
- Antipater patria muros reparat.* 630.
- Antipater à cunctis accusatur.* 499.
- Antipater amicitiam fallere non potest.* 492.
- Antipater in carcerem coniectus.* 500.
- Antipater domum reuersus à nemine excipitur.* 497.
- Antipater Roma illustris factus.* 468.
- Antipas Herodis filius parandis sibi regni spe Romanum nauigat.* 507.
- Antipatri coniunx nobilis ex Arabia femina.* 628.
- Antipatri in Alexandrum fratrem dolus & insidia.* 654.
- Antipatri in Archelaum & Philippum fratres insidia.* 668.
- Antipatri uxor & filij.* 407.
- Antipatri contra fratres artificiosa machinatio.* 475.
- Antipatrum & Herodem apud Hyrcanum Iudaei accusant.* 411.
- Antipatrum Caesar Romana ciuitate simul & immunitate donat.* 629.
- Antipatrum Herodes ad Caesarem mittit.* 494.
- Antipatri extracta.* 472.
- Antipatri.* 659.
- Antiochus abrogato Dei cultu, summa cum tyrannide falsum illis obrudis, arci in hoc presidio imposito.* 349.
- Antioch. Mag. Rex Asia & Syria Iudaeos vexat.* 341.
- Antiochus prius regno cum coniuge ac liberis egredi, quam cum Romanis pugnare decreuit.* 861.
- Antiochus in Iudaeam irrumperere parat.* 352.
- Antiochus capitur.* 861.
- Antiochus cum Caesare reconciliatur.* 861.
- Antiochus cum Iudaeis fœdus facit.* 358.
- Antiochus marum quo templum sepsum erat, solo aquat.* 359.
- Antiochus suis ciuibus perfidus.* 852.
- Antiochus acceptis ab Hyrcano trecentis talentis ab obsidione discedit.* 618.
- Antiochus auxiliaturus Samaritis, ab Aristobulo caditur & fugatur.* 384.
- Antiochus Rex Damascenorum.* 393.
- Antiochus Seleucum fugat.* 391.
- Antiochus cum coniuge & filiabus in Ciliciam fugit.* 861.
- Antiochus Tryphonem eiectum Syria in Dora obsidione cingit.* 380.
- Antiochus regno à fratre exiit.* 393.
- Antiochus Gryphus occisus.* 390.
- Antiochi ad Zeuxidem epistola, in qua Iudaorum honorificam mentionem facit.* 342.
- Antiochus & Ptolemaus amicitiam & fœdus faciunt.* 342.
- Antiochus cur templi depraedationem fecerit.* 900.
- Antiochus Philippum regni gubernatorem constituit, eiq; Antiochum filium tradit.* 357.
- Antiochus urbe Hierosol. occupata templum spoliat.* 348.
- Antiochus in conflictu cum Parthis interemptus.* 382.
- Antiochus squalidis fœtoribus constitutus exspirat.* 934.
- Antiochus Lysiae rerum administrationem pronam & filium committens in Persidem proficiscitur.* 352.
- Antiochus contra Iudaeos in furorem vertitur.* 928.
- Antiochus cognito, quod Philippus usurpato sibi regno aduentaret è Perside, obsidione soluta illi occiditur.* 358.
- Antiochus Scenopegia gratia septem dierum inducius Iudaeis concedit.* 382.
- Antiochus septem illustres puenos Hebraeorum cum matre Antiochiam adduci precipit.* 924.
- Antiochus peditum sibi legiones ex Hebraeorum numero congregat.* 933.
- Antiochus Iudaeus seditiosus magna calamitatis in Antiochia autor.* 851.
- Antiochus septimi diei feriam Iudaeis edicit.* 852.
- Antiochus Eupator cum copijs in Iudaeam proficiscitur.* 357.
- Antiochus Epiphanes curis implicitus, morbum contrahit, & moritur.* 356.
- Antiochus Aegypto cedere cogitur.* 348.
- Antiochus Hyrcanum in urbem compellit.* 381.
- Antiochus Epiphanes Rex Syria.* 348.
- Antiochus Diana templum spoliare uolens, Elymaida*

I N D E X.

- damouet, & turpiter inde se Babylonem recipit. 356.
- Antiochus Selenci frater Antiochum Cysiceni filium bello aggreditur. 391.
- Antiochus moritur, & principatum Antiocho filio relinquit. 616.
- Antiochus post patris obitum cum numerofo exercitu Iudaorum fines ingreditur. 616.
- Antiochus ad Hierofolyamam proficifcitur, praefidumq; ibi relinquit. 616.
- Antiochus a Thobia filijs motus cum exercitu in Iudaeam irrumpit, ac Hierofolyma deuincit. 616.
- Antiochus Epiphanes belli Iudaici fons & autor. 614.
- Antiochus mores Iudaicos abrogat. 615.
- Antiochus rex Comagena. 561.
- Antiochi Magni in honorem templi editum. 342.
- Antiochi ad Ptolemaum de Iudaorum libertate epiftola. 341.
- Antiochi ad Eleazarum exhortatio. 921.
- Antiochi mors & faues exercitus immissa. 393.
- Antiochi & Iuda pugna. 558.
- Antiochum Cefennius Petrus Syria administrator coram Caefare accusat. 860.
- Antiochum Demetrii fratrem Alexander timet. 621.
- Antiochia Mygdonia a Macedonibus condita. 572.
- Antiquitatum Iudaicarum Epilogus. 584.
- Antiquitatum historia. quinq; millium annorum. 873.
- Antonius Herodem & Phafaelum tetrarchas declarat. 634.
- Antonius in Tyro commoratur. 634.
- Antonius Antigonus ad Triumphum feruare uolens, propter Iudeos feditiosos securi eum percussit. 433.
- Antonius capriuos trucidat. 634.
- Antonius multis donis ab Herode affectus. 433.
- Antonius Phafaelum & Herodem Tetrarchas constituit. 419.
- Antonius Hyrcano de Caffij & Bactri rebus & marae feribit. 417.
- Antonius Herodis uirtutem miratur. 641.
- Antonius Cleopatra maritum. 899.
- Antonius & Cleopatra extinguit. 447.
- Antonius Aruencum regno pofit. 448.
- Antonia in magno apud Tiberium honore habita. 530.
- Antonium Herodes muneribus placat, & amicos res suas faluare effcribit. 458.
- Antonia turris. 460.
- Antoniam Agrippa, efficeret, ut tandem audiretur Eutychnus rogat. 530.
- Antoims. 551.
- Apion contumeliofam Iudaorum infeftationem, qua femercedem Alexandrinis reddere ualuisse uidetur. 897.
- Apion ueram patriam & genus suum abiurat. 897.
- Apion de Mofe & gente Iudaica. 895.
- Apion Iudaes feruitutem exprobrat. 903.
- Apion seipsum laudat & magnificat. 904.
- Apionis de Mofe & templo Iudaico mendacium arguitur. 895.
- Apologia Hyrcani apud Regem accusati. 346.
- Apollo dotus ex Gaza noctu in Iudaorum castrorum pis. 390.
- Apollonius cum Ionathapralium committit, & ab eo fugatur. 371.
- Apollonius Syria Dux collecto exercitu Hierofolyamam uenit. 920.
- Apostata a Matthia transfigitur. 350.
- Apostata a religione Iudaica. 348.
- Apostasia sacerdotum. 329.
- Aspantes per septennium Iudex. 138.
- Apud Graecos nulla conscriptio poemate Homeri uustior. 874.
- Aqua calida apud Calliroe qua in lacum bituminis feracem effluunt. 503.
- Aquarum calidarum fontes. 358.
- Aquarum in Hebraeorum exercitu penuria. 260.
- Aquila auertens flammam in Romanos abigit. fol. 865.
- Aquila Caio extremum ictu infligit, Chereus uero facinoris autor dicendus. 551.
- Aquila aurea super maiorem templi portam. fol. 501.
- Aquilam auream detractam iuuenes securibus conidunt. 501.
- Ara suffumigatoria. 74.
- Arabs Scauro reconciliatur. 626.
- Arabes ardefcente siti uelut se Iudaes tradunt. fol. 647.
- Arabes ab Herode deuicti. 443.
- Arabes Herodis exercitum in fugam uertunt. fol. 645.
- Arabes Caefare irato Herodi neq; latrones dedere, neque pecuniam mutuo acceptam perfoluere uolunt. 482.
- Arabes siti compulsi ab Herode pacem petunt. fol. 443.
- Arabes & Trachonitae scientes Herodi Caefarem tum, illi insultant. 482.
- Arabes in praelium reuerfi, fugientes trucidant, & castra capiunt. 441.
- Arabes in fugam uerfi. 444.
- Arabum circiter septem millia cadunt, priusquam in Herodias alienam sese dedunt. 443.
- Arabum contra Ioramum expeditio. 266. Moriorami. 266.
- Arabici belli cause. 480.
- Arbores frugiferae non excidendae. 112.
- Arborum de rege deligendo consilium. 135.
- Arca Noe. 9.
- Arca sacra a Palistinis in sanum Dei sui Dagonis deferitur. 147.
- Arca in Carinthiam transfertur. 149.
- Arca Dei in templum transportatur. 228.
- Arca saora Bethfama peruenit. 149.
- Arca in urbem reducta, in tabernaculum reponitur. 191.
- Arcon medicus quosdam dimittit. 554.
- Architecti templi extruendi. 213.
- Archelaus Herodi sese excusat. 485.
- Archelaus fratrum liberos odit. 491.
- Archelaus Herodem generum benigniffime suscipit. 653.
- Archelaus Herodem uelut pro Alexandro deprecari compellit. 658.
- Archelaus rex Cappadocia in Iudaeam ad Alexandrum generum uenit. 657.
- Archelaus

I N D E X.

- Archelaus & Herodes de libris Alexandri delibe-*
rant. ibid.
- Archelaus Cappadocum Rex Herodem indignatio-*
nem in generum simulant, eumq; ad paternos af-
fectus reducit. 480.
- Archelaus si à Casare in Imperio cōstabilitus esset, cu-*
ra sibi fore, ut benevolentia omnium videatur
dignissimus pollicetur. 306.
- Archelaus Alexandri crimina in amicos, præcipuè*
verò in Pheroram transfert. Pheroras Archelaū
reconciliatorem adit. 480.
- Archelaus Romam proficiscitur, multiq; eidem ob-*
nixuri eum comitantur. 307.
- Archelaus Ioazarō Boethi filio Pontificatum abro-*
gat, eamq; dignitatem in Eleazarum collocat. fol.
516.
- Archelaus epulum multitudini præbet.* 305.
- Archelaus & Iudæorum legati coram Casare compa-*
rent. 513.
- Archelaus & Philippus instinctu Antipatri accu-*
santur. 496.
- Archelaus condita.* 516.
- Archelai visionem Simon vir Essaus interpretatur.*
516.
- Archelao regi acclamatum.* 305.
- Archelaum accusatum Casar pecunia multat, eumq;*
Viennam in exilium mittit. 516.
- Archelaum Casar ethnarcham constituit, regniq; di-*
midium in duos Herodis filios Philippum & An-
tipam partitur. 514.
- Archelaum Nicolaus excusat.* 308.
- Ardens studium in reparandis manibus.* 319.
- Ardentes faces in murum iaculantur.* 865.
- Aretas ad Arabum regem legatus.* 486.
- Aretas rex Cælesyria.* 393.
- Aretas contra Aristobulum expeditionem suscipit,*
eumq; Hierosolyma confugere cogit. 397.
- Aretas rex Arabum Gazæis auxiliij spem ostendit.*
390.
- Areta Hyrcano quinquaginta millia militum tra-*
dit. 623.
- Aretas ex augurijs impossibile esse exercitum ad Pe-*
tram peruenire colligit. 526.
- Aretas Syllaum, quod Fabatum aliosq; interfecerit*
accusat. 494.
- Arietem ad victimam loco Isaci Deus offert Abraha-*
mo. 23.
- Aristobulus cum filio Pompeij studiosis peremptus.*
628.
- Aristobulus Roma reuersus Alexandrium denuo mu-*
nire conatur. 405.
- Aristobulus à Romanis in prælio vincitur.* 405.
- Aristobulus captiuus cum Antigono filio Romam re-*
mittitur. 405.
- Aristobulus Ituræa habitatores circumcissionem cæte-*
rosq; Iudaicos ritus admittit. 387.
- Aristobulus Herodis ductu submergitur, & Anane-*
lum pontificatus ducit. 436.
- Aristobulus contra Aretam & Hyrcanum proficisci-*
tur. 400.
- Aristobulus multa castella occupat.* 396.
- Aristobulus Herodis regis Chalcidis filius.* 577.
- Aristobulus & Hyrcanus à Iudæis apud Pompeium ac-*
cusati. 401.
- Aristobulus eiusq; assecla Pharisaorum tyrannidem*
accusant. 394.
- Aristobulus bello congregi cum Pompeio cogitat.* 624.
- Aristobulus & Hyrcanus de regno contendunt.* 398.
- Aristobulus vinculis solutus veneno tollitur.* 407.
- Aristobulus Antigonom in regni societatem ad-*
mittit, ceteros in vincula conycit, & matrem fas-
me necat. 386.
- Aristobulus ad Pompeium descendit.* 624.
- Aristobulus Damascum contra Ptolemaum missus.*
395.
- Aristobulus Antigonom fratrem interficit.* 386.
- Aristobulus Hyrcani filius post captiuitatem Babylo-*
nicam diadema sibi primus imponit. 386.
- Aristobulus ex arce ad Pompeium descendit.* 401.
- Aristobulus castella à Pompeio tradit.* 402.
- Aristobulus cum familia Romam uectus.* 626.
- Aristobulus uxori humilitatem generis obijcit. fol.*
655.
- Aristobulus matrem ac fratrem uinctos custodia tra-*
dit. 618.
- Aristobulus matrem uinctam fame necat.* 619.
- Aristobulus fratrem Antigonom plurimum amat.*
619.
- Aristobulus seipsum regem declarat.* 623.
- Alexandra conjugem Aristobuli cum filijs carceri in-*
cludit. 623.
- Aristobulus Flaccum Agrippa fratri insensum red-*
dit. 528.
- Aristobulus amitam suam ac socrum monet.* 484.
- Aristobulus ab Herode interfectus, supra lib. 15. cap.*
3. 583.
- Aristobulus elapsus Roma iterum turbas concitat.*
627.
- Aristobulus cum Romanis dimicat.* 627.
- Aristobulus Agrippa Regis frater & Elcias Ma-*
gnus apud Petronium Iudæorum causam agunt.
537.
- Aristobulus Hyrcani filius natu maior principatum*
in regnum transfert. 618.
- Aristobulus in honorem fratris in templum ascendit.*
619.
- Aristobulus Pompeio supplex occurrit.* 624.
- Aristobulus satellitibus ut Antigonom si cum armis*
adiret occiderent, præcipit. 619.
- Aristobulus misere moritur.* 620.
- Aristobuli coram Pompeio apologia.* 401.
- Aristobuli coniunx uersuta, Antigonom dolo truci-*
dari curat. 386.
- Aristobuli liberi remissi.* 405.
- Aristobuli necem cuncti deslent, præcipuè verò Ale-*
xandra, qua nullum præ se fert suspicionem. fol.
436.
- Aristobuli cum Hyrcano fœdus.* 398.
- Aristobuli fratricida pœna.* 387.
- Aristobuli apud matrem deprecatio.* 622.
- Aristobulo fratricidij penitudine morbus ingraue-*
scit. 619.
- Aristobulo Herodes insidiatur.* 438.
- Aristobulum in templo Arabs oppugnat.* 399.
- Aristobulum Pompeius descendere prouocat.* 624.
- Aristobulum captiuum Casar vinculis soluit. fol.*
628.
- Aristocratia optimum regimen.* 706.
- Argu-*

I N D E X.

<i>Argumenta, Iudeorum genus antiquius Græcorum genere.</i>	877.	<i>Aedificia ab Herode condita.</i>	648.
<i>Arma quibus Iosaphatus victoriam parauit.</i>	258.	<i>Aedificatio Hierosolima.</i>	879.
<i>Artabanus Tiberio filium Darium obsidem & virum quinque cubitorum statura mittit.</i>	525.	<i>Aegyptus unde dicta.</i>	880.
<i>Artabanus à Dahiis & Sacis in imperium restitutus.</i>	525.	<i>Aegypti rex auxiliaturus Iudeis pralio vincitur.</i>	292.
<i>Artabanus Asinao terram Babyloniam commendat, dorissq; muneribus eum dimittit.</i>	541.	<i>Aegypti regis de Iudeorum libertate ab Aristæo impetrata edictum.</i>	334.
<i>Artabanus ad Asinaum & Anilaum propter auidiam societatem cum illis inire mittit.</i>	540.	<i>Aegypti & Aethiopia regina ad Salomonem venit.</i>	233.
<i>Artabanus ad Izatem se confert, auxiliumq; ab eo petit.</i>	571.	<i>Aegyptij bestias natura repugnantes colunt.</i>	899.
<i>Aruntius in theatro Imperatoris interitum nunciat.</i>	553.	<i>Aegyptiorum libido.</i>	16.
<i>Arx in Apamia diruta.</i>	401.	<i>Aegyptiorum rex in Aethiopiam fugit, cumq; Aethiopum rex honorifice suscepit.</i>	889.
<i>Asanus Rex Iude.</i>	244.	<i>Aegyptiorum sacerdotes circumciduntur, à porcinis carnibus abstinent.</i>	905.
<i>Asanus Damascenos in Basanem concitat.</i>	246.	<i>Aegyptiorum arma ventus in Hebraeorum castra expellit.</i>	62.
<i>Asanus rex moritur.</i>	247.	<i>Aegyptiorum Idolatria.</i>	888.
<i>Asani pietas.</i>	245.	<i>Aegyptiorum reges cur Pharaones dicti.</i>	232.
<i>Asani victoria.</i>	245.	<i>Aegyptiorum rex in Aethiopes.</i>	53.
<i>Asael Iobab frater Abenerum insequitur.</i>	185.	<i>Aegyptiorum erga Hebraeos inuidia.</i>	50.
<i>Asiatici & Cyrenenses Iudæi ab earum regionum ciuitatibus multum afflicti.</i>	473.	<i>Aemilius Regulus.</i>	545.
<i>Asinaus & Anilaus Neerdenses patria in locum quendam se conferunt, ad quos ingens multitudo confluit.</i>	540.	<i>Actas Sara 127. anni.</i>	23.
<i>Asinaus cum socijs à Babylonia satrapis ex improuiso oppressi.</i>	540.	<i>Aethiopes arma contra Asanum capiunt.</i>	245.
<i>Asinaus suos ad fortitudinem hortatur, & hostes fundit, fugatq;.</i>	540.	B.	
<i>Asinius.</i>	409.	<i>Baccharum radix quomodo euellenda.</i>	858.
<i>Asini apud Iudeos aliosq; sapientes viros qui dicantur.</i>	901.	<i>Baalitarum maectatio.</i>	269.
<i>Assamonæ Principatus & Pontificatus finis.</i>	432.	<i>Baba liberi à Costobaro seruati.</i>	450.
<i>Ascalonita & Scythopolita ob tributum non solum puniti.</i>	344.	<i>Baba liberi alyq; accusati ab Herode interfecti. fol.</i>	451.
<i>Asphaltites lacus.</i>	17.	<i>Babylon à Cyro Persarum rege capta.</i>	393.
<i>Astus serpentis.</i>	5.	<i>Babylon à Semiramide non adificatam.</i>	882.
<i>Astus.</i>	232.	<i>Babylonia muri ex latere cocto & bitumine constructi.</i>	883.
<i>Affyriorum imperium dissolutum.</i>	286.	<i>Babylonica captiuitas post septuaginta annos finit.</i>	307.
<i>Asuerus, rex Persarum, Vasten ad conuiuium venire nolentem repudiat.</i>	320.	<i>Babyloniolorum rex Hersulem fortitudine & rerum gestarum magnitudine precessit.</i>	882.
<i>Esther puella fit Regina.</i>	321.	<i>Babyloniolorum regis ad Ezeciam legatio.</i>	286.
<i>Athenio Herodem, eiusq; exercitum inuadit. fol.</i>	440.	<i>Bacchides aciem instruit, & cum Iuda signa confert.</i>	362.
<i>Athronges vir corpore & manuum robore insignis dignitatem regiam attentat.</i>	511.	<i>Bacchides cum 22000. militum Iuda occurrit.</i>	361.
<i>Auranitidis ditio à Zenodoro Arabibus elocata, & à Casare Herodi donata est causa belli. fol.</i>	436.	<i>Bacchides Ionathan Sabbatho aggreditur, & duomilia militum amittit.</i>	364.
<i>Aurus ab Arabibus incensus.</i>	512.	<i>Bacchides copias contra Ionatham ducit.</i>	364.
<i>Aureum dictum de hoc seculo.</i>	931.	<i>Bacchides iratus transfugis dum Ionatha potestus ipsi non datur, quinquaginta ex eis interficit. fol.</i>	365.
<i>Augustus Herodem Syria procuratorem constituit.</i>	648.	<i>Bacchides indignationem in transfugas effundit, & quomodo exercitum sine ignominia possit reducere cogitat.</i>	365.
<i>Augusto Casari Caius rem diuinam facit.</i>	549.	<i>Bacchides magnam tyrannidem in Bethzecho exercet.</i>	366.
<i>Aprenas.</i>	549.	<i>Bacchides cum Ionatha fœdus facit.</i>	366.
<i>Autoritas Simonis.</i>	379.	<i>Bacchides Iuda fautores interficit.</i>	364.
<i>Azaria Propheta ad populum adhortatio. fol.</i>	245.	<i>Bacchides multos sibi credentes interficit. fol.</i>	259.
<i>Azymorum festum.</i>	59.	<i>Bacchides in Iudeos crudelitas.</i>	616.
<i>Azoti propter arcam creptam horribiliter cruciantur.</i>	147.	<i>Bacchidi Demetrius Alcimum commendat, eiq; ut Iudam internectione deleat, mandat.</i>	359.
		<i>Bacchidem Demetrius cum copijs in Iudam mittit.</i>	361.

I N D E X.

<i>Bagoas, Carnis & alij ab Herode necati.</i>	493.	<i>Bersabe iuramenti puerus.</i>	21.
<i>Baia sunt therma Campaniae, non procul à Puteolis.</i>		<i>Berzelus Hierosolymam, patre eò proficisci nolente, cum Dauide contendit.</i>	208.
533.		<i>Berzellei filios Solomonì Dauid commendat. fol.</i>	
<i>Baleth.</i>	332.	218.	
<i>Balthasar sive Naboandel Babylonia rex.</i>	302.	<i>Bezaleel & Eliab Architeccti tabernaculi.</i>	71.
<i>Balthasar manum è pariete prominentem & syllabas quasdam scribentem videt.</i>	302.	<i>Betachora.</i>	232.
<i>Bal Tyrionum Deus.</i>	370.	<i>Betarampeha Iulias appellata.</i>	519.
<i>Balamus obiurgatur ab angelo.</i>	98.	<i>Bethsabe studium Adoniae, sic suadente Nathane, Dauidi indicat.</i>	215.
<i>Balamus ad Balacum peruenit.</i>	98.	<i>Bethsabe Regi se grauidam esse nunciat. fol.</i>	
<i>Balami responsio.</i>	98.	196.	
<i>Balami de rebus futuris vaticinium.</i>	99.	<i>Bethsura obsessa.</i>	357.
<i>Balami aduersus Hebraeos consilium.</i>	99.	<i>Bethsurita deditioem faciunt.</i>	358.
<i>Balami a sinu loquitur.</i>	98.	<i>Bethsaida.</i>	519.
<i>Balami de Israelitico populo vaticinium. fol.</i>	98.	<i>Biblia satan abolere conatur.</i>	349.
		<i>Bibliorheca Ptolemai Philadelphi.</i>	333.
<i>Balacum iratus reprehendit Balamum.</i>	98.	<i>Bozus Naami & Ruth amicus.</i>	144.
<i>Balaci Moabitaram regis ad Madianitas legatio. fol.</i>	97.	<i>Bozus, Ruth cognatum, eam vt ducat, hortatur. fol.</i>	
		144.	
<i>Balamo angelus resistit.</i>	98.	<i>Bozus ex Ruth Obedem Dauidis auum genuit. fol.</i>	
<i>Banaias.</i>	212.	144.	
<i>Banaias Aegyptium hasta ex ipsius manibus extorta confodit.</i>	212.	<i>Boues triturantes.</i>	207.
<i>Banaias leonem exanimat.</i>	ibid.	<i>Buccinae duae ex argento factae.</i>	85.
<i>Baracus 40. annis Israelitarum imperium tenuit.</i>	132.	<i>Blasphemiarum inter Iudaeos & Aegyptias causa. fol.</i>	
		888.	
<i>Baracus contra hostes Imperator designatur. fol.</i>	131.	C.	
<i>Barasa oppugnata & concremata.</i>	355.	<i>Cain regione extorris.</i>	7.
<i>Baruchus è carcere dimissus.</i>	296.	<i>Cain Dei castigatione haud melior redditur. fol.</i>	
<i>Basanes Ramathonem captam munit.</i>	346.	7.	
<i>Basanis impietas.</i>	345.	<i>Cain hypocritarum & sceleratorum parens. fol.</i>	
<i>Basilica.</i>	330.	8.	
<i>Basibius.</i>	556.	<i>Caduceatores ablegandi.</i>	111.
<i>Bathillus se venenum attulisse fatetur.</i>	496.	<i>Caius ad tria millia Iudaeorum in seruitium abducit.</i>	
<i>Belus primus rex Assyriorum.</i>	882.	628.	
<i>Beli sacerdotes interfecti.</i>	349.	<i>C. Norbanus Flaccus pro Iudaeis scribit.</i>	474.
<i>Beleazarì calamitas Iudaeos ad deditioem commouet.</i>	859.	<i>Caius Senatus ac Pisoni urbis Praefecto se in imperium defuncti successisse significat, & vt Agrippam è custodia dimitterent mandat.</i>	534.
<i>Bellum Adadi contra Achabum.</i>	251.	<i>Caius Caligula quartus Romanorum Imperator. 533.</i>	
<i>Bellum inter Asaelem & Ieum.</i>	371.	<i>Tiberius Tyrannus.</i>	533.
<i>Belli Iudaici Praefide Floro exortis ipsi Iudaei initium & seminarium.</i>	567.	<i>Caius Tiberium fratrem tollit.</i>	533.
<i>Belli leges.</i>	111.	<i>Caius, Germanici filius, gratus.</i>	532.
<i>Beniamin vt reus capitur.</i>	44.	<i>Caius Petronio mandata imperatoria negligente, vt sibi ipsi manus inferat scribit.</i>	539.
<i>Beniamita in Abneri sententiam concedunt, ipse ad Dauidem proficiscitur, & hac de re certiore facit.</i>	187.	<i>Caius Templorum Graecanicorum nullum in spoliatum relinquit.</i>	545.
<i>Beniamita quadringentas virgines Iabiticæ ducunt.</i>	129.	<i>Caius Iouis fratrem se appellat.</i>	545.
<i>Beniamitarum 2500. trucidantur, tantum sexcenti incolumes euadunt.</i>	128.	<i>Caius vir maleficus.</i>	556.
<i>Beniamitis, vt virgines rapiant, conceditur. fol.</i>	129.	<i>Caius orator facundus.</i>	557.
<i>Bernice, Agrippa soror, cuius Herodes patruus & maritus Ptolemoni Cilicia Regi in matrimonium collocatur.</i>	576.	<i>Caius primò egregiè Rempub. administrat, postea diuinos quoq. honores usurpare audet.</i>	535.
<i>Bernicen Salomes filiam Aristobulo, Glaphyram Archelai Cappadocum regis filiam Alexandro Herodes uxores coniungit.</i>	463.	<i>Caius in Iudaeos Tyrannis.</i>	544.
<i>Beryty ab Agrippa multis donis affecti.</i>	581.	<i>Caius in senatores ac patricios sententia.</i>	544.
<i>Berosus historiographus genere Chaldaeus.</i>	881.	<i>Caius licentiam seruis deferendi suos dominos permittit, & Pollux Claudium remm facere audet.</i>	
<i>Berosus de Nabuchodonosoro.</i>	301.	545.	
<i>Berosus.</i>	16.	<i>Caius Agrippa commendatus.</i>	529.
		<i>Caius multos tributorum ac vectigalium releuatio-petentes capite plectit.</i>	546.
		<i>Caius Caligula post Tiberij obitum Princeps Roman.</i>	
		526.	
		<i>Caius à Cherea trucidatus.</i>	551.
		Ccccc	<i>Caius</i>

I N D E X.

<i>Caius receptacula nauibus exstruit.</i>	557.	<i>Causa milites impellentes, ut Claudium in Imperatorem eligerent.</i>	558.
<i>Caius se Ioni comparat.</i>	545.	<i>Causa impulsua conscribendi hos libros.</i>	873.
<i>Caium Agrippa Roma honorat, in cuius retributionem aliquid petere Caius iubet, qui nihil aliud, quam ut mandatum Petronio datum reuocet, rogat.</i>	538.	<i>Causa, ob quas Iosephus has historias conscriptas in lucem ediderit.</i>	2.
<i>Caj stuprum & libidinis licentia.</i>	556.	<i>Causa extructi templi.</i>	228.
<i>Caiopassim insidia structa.</i>	545.	<i>Causa belli contra Arabes.</i>	441.
<i>Candelabrum aureum.</i>	74.	<i>Cijus Sauli pater.</i>	152.
<i>Chananaeorum gentem extirpandam.</i>	112.	<i>Cithara quis inuentor.</i>	7.
<i>Chananaeorum Reges mouent in Hebraeos. fol. 120.</i>		<i>Ciuicatem quis primus inuiserit.</i>	7.
<i>Chananaeorum ingens exercitus.</i>	120.	<i>Clades Ismaelis à Ioanna accepta.</i>	297.
<i>Chananaeorum Reges omnes ad unum trucidati. fol. 121.</i>		<i>Clades Alexandri.</i>	389.
<i>Chananaeorum regionem totam Iosua deuastat. fol. 121.</i>		<i>Claudius Principatum uisro oblatum deponere recusat.</i>	559.
<i>Chananaeorum decem millia trucidantur, & Adonibezeck capitur.</i>	125.	<i>Claudius in proposito suo ab Agrippa confirmatur.</i>	559.
<i>Calamitas Iudaorum Scythopoli.</i>	867.	<i>Claudius Felix Iudaea procurator.</i>	576.
<i>Calamitates omnium à mundo condito cum Iudaorum collata, superantur.</i>	613.	<i>Claudius milites ut in fide moneant sacramento adigit.</i>	559.
<i>Callistus, Caj libertus, Claudio à Caio se ut ipsum ueneno tolleret iussum, significat.</i>	548.	<i>Claudius Agrippam in regnum paternum mittere cogit, quod alij dissuadent, & Cuspium Fadum Iudaea Praesidem & regni totius declarat.</i>	567.
<i>Chaldaeorum ac Tyriorum scripta cum Iudaeis confontant.</i>	883.	<i>Claudius Agrippa Iudaeam, Samariam, & Lysiam ditionem concedit.</i>	561.
<i>Chaspoma & Bosora.</i>	355.	<i>Claudius Principatum uisro oblatum deponere recusat.</i>	559.
<i>Cambysis rescriptum, in quo Iudaeos ab edificando templo deterret.</i>	309.	<i>Claudius Iudaeis sacra Stola custodiam Agrippa iunioris regatū concedit.</i>	568.
<i>Campus regius.</i>	18.	<i>Claudius rennenti obtruditur Caesarea dignitas.</i>	557.
<i>Candelabra.</i>	227.	<i>Claudius Tiberius Nero Romanorum Imperator.</i>	520.
<i>Canthari & Phiale.</i>	227.	<i>Claudius sublimis in castra perferitur.</i>	558.
<i>Captiuitas Babylonica ab Esaiâ predicta.</i>	286.	<i>Claudius fato functus.</i>	577.
<i>Captiuitas Babylonica.</i>	295.	<i>Claudij Caesaris ad Iudaeos epistola.</i>	568.
<i>Captiuorum, & per tempus obsidionis mortuorum numerus.</i>	847.	<i>Claudij pro Alexandrinis Iudaeis edictum.</i>	561.
<i>Caprosaba Antipatrii dicta.</i>	393.	<i>Claudij pro Iudaeis per Romanum orbem edictum. fol. 562.</i>	
<i>Carmen & gratiarum actio Mosis & Israelitarum pro praesenti liberatione.</i>	62.	<i>Claudij ad legatos responsio.</i>	559.
<i>Carnibus truentis Hebraei vescuntur.</i>	159.	<i>Claudium Agrippa, ut magno animo in retinendo principatu pergeret, hortatur.</i>	559.
<i>Carthago à Didone Pygmalionis sorore in Africa extructa.</i>	881.	<i>Claudium milites in Principem eligunt.</i>	554.
<i>Cassius Herodi, si bellum defuisset Iudaea, regnum delaturum pollicetur.</i>	632.	<i>Crassus in Parthia perit.</i>	407.
<i>Cassius in Syriam uenit, & plus quam septingenta argenti talenta à Iudaeis exigit.</i>	415.	<i>Crassus Parthis resistit.</i>	ibid.
<i>Cassius Herodi, ut in Malicho mortem patris uisciscatur, rescribit.</i>	632.	<i>Crassus Iuramenti dati uiolator.</i>	406.
<i>Cassius stipendium ciuitatibus indicit.</i>	631.	<i>Crateres.</i>	227.
<i>Cassius & Marius Herodem Caesaryia ducem faciunt.</i>	415.	<i>Cratera aurea dua.</i>	337.
<i>Cassius Longinus Syria Praefes.</i>	567.	<i>Cratera argentea.</i>	337.
<i>Cassius Charea.</i>	545.	<i>Cacilius Bassus sex. Casarem interficit.</i>	415.
<i>Cassij & Brusi dolo I. Caesar inuictus.</i>	631.	<i>Cades assidua Hierosolymis.</i>	634.
<i>Cassius portus.</i>	524.	<i>Cades latrocinia, seditio & fames in Iudaea. fol. 518.</i>	
<i>Castra hostiuum à Samaritanis diripiuntur. fol. 264.</i>		<i>Cades Zacharia regis.</i>	277.
<i>Castella muniuntur.</i>	404.	<i>Cades in Hierosolymis.</i>	644.
<i>Castoris Iudaei dolois erga Titum.</i>	807.	<i>Cades cognatorum 42. Ochozia.</i>	269.
<i>Catullus tria simul Iudaorum millia trucidat. fol. 872.</i>		<i>Cades filij Aristobuli.</i>	407.
<i>Causa diuersitatis apud Iudaeos.</i>	874.	<i>Cades, latrocinia, seditio & fames in Iudaea.</i>	517.
<i>Causa, cur Iosephus hos libros contra Apionem conscripseris.</i>	915.	<i>Cesar in Syriam uenit, apud eum Gadarenses Herodem accusant, qui seipos ingulans.</i>	457.
		<i>Cesar Augustus Herodi in Parricidas animaduertere liberam potestatem permisit.</i>	486.
		<i>Cesar Herodis ditionem ampliore reddidit.</i>	443.
		<i>Cesar Augustus, Herodis studiosus.</i>	423.
		<i>Cesar à Syria proficiscitur.</i>	410.
		<i>Cesar à Aegypto potitur.</i>	447.
		<i>Cesar in hoc iuuenes peccasse pronunciat, quod se à suspicio-</i>	

I N D E X.

<i>suspicione immanes non seruauerint, ac parentem ut filijs reconcilietur, hortatur.</i>	470.	<i>Cleopatra ad Antonium peruenit, qui Arabia partem & Hierichuntini agri redditus ei locat.</i>	439.
<i>Casus ab Herode offensus.</i>	482.	<i>Cleopatra in cognationem suam sauitia.</i>	644.
<i>Casus Herodi dimidium reddituum è Cypris metallis donat.</i>	470.	<i>Cleopatra auaritia.</i>	645.
<i>Casus Herodis Principatum confirmat.</i>	446.	<i>Cleopatra in Herodem insidia.</i>	ibid.
<i>Casus Arabum legatos non audit.</i>	482.	<i>Cleopatra Antonius partes de Iudæa & Arabia ablatas largitur.</i>	439.
<i>Casus Trachonitidis, Batanea, & Auranitidis ditio- nem Herodi donat.</i>	456.	<i>Cleopatram Herodes occidere conatur, quod eius amici auertunt.</i>	439.
<i>Casus Archelaum regno dignum pronunciat.</i>	509.	<i>Cleopatram Antonius versus Aegyptum deducit.</i>	440.
<i>Casus & Agrippa Herodis Magnanimitatem cele- brant.</i>	472.	<i>Creatio mundi.</i>	4.
<i>Casus Augustus fato functus.</i>	520.	<i>Censores.</i>	288.
<i>Casus ad Herodem responso.</i>	647.	<i>Centum legati Hierosolyma reuersi.</i>	603.
<i>Casus & Iulia Casus uxori ab Herode legatum.</i>	505.	<i>Certamen quinquennale.</i>	471.
<i>Casus Herodes quingentos ex suo Satellitio mittit.</i>	454.	<i>Cinnamus Artabano amissum dignitatis fastigium restituit.</i>	571.
<i>Casus Hyrcanus octingentis talentis donat.</i>	446.	<i>Clitus Tiberiade seditionis autor.</i>	595.
<i>Casus.</i>	232.	<i>Clitus sinistram sibi praececidit.</i>	595.
<i>Casus, Stratonis turris antea dicta, ab Herode con- dita.</i>	650.	<i>Circa hostes quomodo agendum.</i>	910.
<i>Casus Philippi ab Agrippa Neronias appellata.</i>	581.	<i>Circa Massadam unus tantum locus, qui aggerum iactum excipere potest.</i>	864.
<i>Casus perfecta.</i>	471.	<i>Circenses Iudi.</i>	546.
<i>Casus inter Iudæos & Syros de pari iure ciuitatis rixa.</i>	578.	<i>Circumcisio instituta.</i>	19.
<i>Casus portus.</i>	455.	<i>Cyrenæorum magistratus.</i>	474.
<i>Chæreas cum socijs in Germanici ades se recipit.</i>	551.	<i>Ciuilis Germanos ad sobrietatem cogit.</i>	853.
<i>Chæreas Iulium Lupum ut Caij uxorem & filiam in- terficiat mittit.</i>	556.	<i>Ciuilis belli inter Hebræos initium.</i>	186.
<i>Chæreas à consulib. signum petit.</i>	555.	<i>Cines in Iabissa, Sauli & filiorum cadauera dempta sepeliunt.</i>	183.
<i>Chæreas multis ex causis in Caium incitatus.</i>	546.	<i>Ciuitatis munitiones ac turrium cautes, quas ty- ranni per dementia deseruerant, insuperabi- les.</i>	846.
<i>Chæreas, Minutianus & Clemens, de Casus. nece colloquuntur.</i>	553.	<i>Ciuum contra Iudæos ad Titum preces.</i>	854.
<i>Chæreas cum alijs quibusdam Caium tollere statuit.</i>	548.	<i>Ciuibus direpta bona restituntur.</i>	605.
<i>Chæreas Clementem & Papinium alloquitur.</i>	547.	<i>Cyrus Nabonidum expellit à Babylone.</i>	883.
<i>Chæreas occasionem aggrediendi Caium expectat.</i>	548.	<i>Cyrus Iudæis redditum in patriâ urbis ac templi adifi- cationem permittit.</i>	307.
<i>Chæremon. historiographus.</i>	892.	<i>Cyri Persarum regis edictum.</i>	307.
<i>Cherili antiqui Poeta de Iudæorum gente testimo- nium.</i>	884.	<i>Cyri ad Syria Satrapas mandatum.</i>	307.
<i>Cheron, amoni feracissima, in qua Noe arca reliquia seruantur.</i>	569.	<i>Cyri de Iudæis eorumq; templo decretum.</i>	314.
<i>Chelcias & Ananias Cleopatra copijs duces propo- ssi.</i>	384.	<i>Cyprus.</i>	650.
<i>Cherubini duo.</i>	325.	<i>Cypros, Agrippa uxor, ad Herodiadem sororem eius scribit, & auxilium petit.</i>	528.
<i>Cherubin.</i>	74.	<i>Cyprus conditum.</i>	472.
<i>Cheron & Marissa expugnata.</i>	356.	<i>Criminum à Iusto Iosepho obiectorum depulsio.</i>	605.
<i>Cesennius Antiochum subito inuadit.</i>	861.	<i>Crypta subterranea ab Antonia.</i>	461.
<i>Cella in circuitu templi constructa.</i>	325.	<i>Cochlea.</i>	225.
<i>Chetoment.</i>	75.	<i>Columna dua excitata.</i>	8.
<i>Celenderis in Cilicia.</i>	497.	<i>Columna dua ingentes.</i>	226.
<i>Clearchi Aristotelis discipuli de Iudæis testimonium.</i>	884.	<i>Colloquium Dei cum Cain.</i>	6.
<i>Cleopatra Regina alieni appetens.</i>	438.	<i>Copia in partes duodecim congesta.</i>	216.
<i>Cleopatra in Ciliciam ad Antonium uenit.</i>	419.	<i>Coponius Praefectus Syria.</i>	517.
<i>Cleopatra fratrem & sororem interficit.</i>	439.	<i>Comitas & Benignitas Agrippa erga Philippum.</i>	596.
<i>Cleopatra contra filium exercitum parat.</i>	389.	<i>Comminatio grauis Israelitis à uera pietatis tramite exorbitantibus proposita.</i>	230.
		<i>Concupiscentia sepulchra.</i>	86.
		<i>Conditio obsidionis soluenda à Ioabo proposita.</i>	210.
		<i>Consiectus Aegyptiorum & Mithridatis ad Delta.</i>	408.
		<i>Consonantia Iudæorum religione & uita.</i>	907.

I N D E X.

<i>Conscientia labes.</i>	387.	<i>Daniel cum socijs ad honorem euectus.</i>	300.
<i>Contramendaciam impudenter expositum nihil dicendum.</i>	894.	<i>Daniel Regi scripturam interpretatus.</i>	302.
<i>Contrafurtum & vsuras.</i>	910.	<i>Daniel in leonum foviam conicitur.</i>	304.
<i>Contra illos, qui Mosen & Israelitas propter lepram profugisse ex Aegypto contendunt. fol. 83.</i>		<i>Daniel rex dona promissa exhibet.</i>	303.
<i>Contra legistatores gentium.</i>	914.	<i>Daniel Regis somnium & interpretationem exponit.</i>	299.
<i>Contemptus mortis.</i>	502.	<i>Danielis cognati statuam adorare nolentes, in ignem coniecti, divina providentia servantur.</i>	306.
<i>Conuicium Deo faciens.</i>	105.	<i>Danielis vaticinia.</i>	304.
<i>Conuivium Iudaorum apud Ptolemaum, & eorundem ante cibum preces.</i>	338.	<i>Danielis visio de ariete & hirco, per quos Medorum & Persarum Regnum presignatum fuit.</i>	305.
<i>Corban, donum Dei.</i>	884.	<i>Danielis inimici à leonibus dilaniati.</i>	304.
<i>Cores populum excitare aduersus Mosen conatur.</i>	90.	<i>Danielis & sociorum eius in Chaldaica disciplina institutio & profectus.</i>	298.
<i>Cora factionem ducenti quinquaginta viri sequuntur.</i>	90.	<i>Danieli somnium eiusque interpretatio reuelatur.</i>	299.
<i>Corem cum 250. viris ignis absumit.</i>	93.	<i>Darius tribus satellitibus tres quaestiones proponit.</i>	309.
<i>Corinthus à Syllao, ut Herodem è medio tolleret, pecunijs corruptus.</i>	494.	<i>Darius se sacra vasa Hierosolyma remissurum vovet.</i>	309.
<i>Corona.</i>	227.	<i>Darius Hytaspis filius rex Persarum.</i>	309.
<i>Cornelius Sabinus.</i>	547.	<i>Darius admonitus voti, templi restorationem mandauit.</i>	311.
<i>Chosbi.</i>	100.	<i>Darij regis scriptum & mandatum de libertate, possessionibus, templo & sacrificijs Iudaorum. fol. 311.</i>	
<i>Costobarus, Lysimachus, Antipater & Dositheus apud Herodem accusati.</i>	450.	<i>Darij ad Syria praefectos epistola.</i>	315.
<i>Costobarus, cui Herodes in matrimonium Salomen sororem dederat, Idumaea Principatum inuadit.</i>	450.	<i>Dathan & Abiran contumaces.</i>	92.
<i>Costobarus intercessione seruatus.</i>	450.	<i>Dathan & Abiram absorbet terra.</i>	93.
<i>Cubicula ad voluptatem facta aurea suppellectili referta.</i>	231.	<i>Dauid Cillanos contra Palaestinatorum incursums defendit.</i>	173.
<i>Cumanus Praefectus Iudaea.</i>	574.	<i>Dauid tribus malis propositis pestem eligit. fol. 212.</i>	
<i>Cumanus multos Iudeos perimit, plures viuos captos abducit.</i>	575.	<i>Dauid Siba Ionatha facultates commendat, eumq; omnes reditus Hierosolyma referre iubet. fol. 194.</i>	
<i>Cum quibus iustitia, cum illis etiam Deus est. fol. 442.</i>		<i>Dauid in siti crebro expetitam aquam bibere recusat.</i>	212.
<i>Cum capta coniugium.</i>	108.	<i>Dauid uxorem Melcholen ab Abenero postulat. fol. 186.</i>	
<i>Cur Iudaei animalia consueta sacrificent, nec carnibus suis vescantur.</i>	904.	<i>Dauid Hierosolyma partem inferiorem occupat. fol. 190.</i>	
<i>Cur quidam Historiographi Iudaorum mentionem omiserint.</i>	887.	<i>Dauid aliosus factus Abisate eum recalcescit. fol. 214.</i>	
<i>Cur pro sacerdotibus.</i>	320.	<i>Dauid cognito Regis aduentu fuga sibi consultit. fol. 174.</i>	
<i>Cura Dei pro suis.</i>	250.	<i>Dauid à proposito Nabalum euertendi desistit. fol. 177.</i>	
<i>Chusis victoria nuncius ad Dauidem missus ab Achima antemeritur.</i>	206.	<i>Dauid Ioabum cum lectissimo milite contra Ammanitas mittit.</i>	195.
<i>Chusi consilium, quod etiam, Achitophelis reiecto, recipitur.</i>	204.	<i>Dauid de Absalomi conatibus certior factus, cum suis Iordanem transit.</i>	204.
<i>Chusim simulatè offert Absalomo studium ac fidem suam.</i>	203.	<i>Dauid contra Nabalum cum 400. armatis proficiscitur.</i>	176.
<i>Custos carceris amice agit cum Iosepho.</i>	39.	<i>Dauid Syria subiugata tributum imponit. fol. 193.</i>	
<i>Chutai cultum Dei amplexi, Iudaorum amicos, rebus tantum secundis se profitentur.</i>	282.	<i>Dauid in vita discrimen vocatus ab Abiseo liberatur.</i>	210.
		<i>Dauid Ammanitarum iniuriam fert indignissimè, eamq; vindicare cogitat.</i>	195.
D.		<i>Dauid Abigaam Nabali viduam ducit.</i>	177.
<i>Dabaritenni Ptolemai uxorem spoliant.</i>	592.	<i>Dauid Saulo innocentiam suam declarat. fol. 178.</i>	
<i>Dalale meretrix è Samsone causam tanti roboris expiscari conatur, & ter deluditur. fol. 142.</i>			
<i>Damasceni & Aretas contra Alexandram.</i>	621.		
<i>Damasceni à Danide vincuntur.</i>	193.		
<i>Dana extructa.</i>	129.		
<i>Daniana tribus à Chanaanais pressa.</i>	129.		
<i>Danita locum inhabitandum quarunt.</i>	129.		

I N D E X.

- David cum sexcentorum manu & duabus vxoribus in Palaestinam ad Anchum Gitta Regem se confert.* 178.
- David Saritas & Amalecitas incursionibus infestat, de manubijs munera Regi mittit, eiq; meridionale Iudæorum regionem se incurfare persuadet.* 178.
- David cum Goliath congredi cupit.* 164.
- David agnam raptum ex ore Leonis recipit, ipsamq; feram occidit.* 165.
- David vrsum trucidat.* 165.
- David armis quibus ad pugnam à Saulo instructus erat, depositis, funda armatus in hostem properat.* 165.
- David hostem accedens, contemnitur.* 165.
- David, Sauli & Ionathæ necem deplorat.* 184.
- David Amalecitam Sauli interfectorem affici supplicio iubet.* *ibid.*
- David ex Dei iussu Hebronem commigrans, à Iuda tribu Rex declaratur.* 185.
- David Iabisenos quod Saulum cum filijs sepelissent, colaudat.* 185.
- David se viuente Solomonem filium suum regnum auspiciari voluit.* 214.
- David Solomonem vt Deum colat, hortatur.* *ibid.*
- David Mahanaim peruenit, vbi cum summa reuerentia ab optimatibus excipitur.* 204.
- David arcam in ades Obadami Leuitæ deponit, cuius domus multis felicitatibus cumulatur.* 191.
- David Semeim occidi vetat.* 203.
- David fama suæ consulit nemine suspicante ipsius voluntate casum fuisse Abenerum.* 188.
- David à Michol irridetur.* 192.
- David Deo templum adificare decernit.* *ibid.*
- David Deo pro promissa per Nathanem felicitate gratias agit.* *ibid.*
- David in Palaestinos mouet, eiq; bonam agrorum partem adimit.* *ibid.*
- David Sophenorum Regem vincit.* 193.
- David à rege petit vt agri partem ad incolendum eorum suis attribueret, Rex Secellam ei donat.* 178.
- David Ionathæ de patris insidijs cõqueritur, Ionathæ autem parentem excusat.* 169.
- David orat Ionathan, vt parentis erga se animum expiscari & significare velit.* 169.
- David Nabam ad Achimelechum sacerdotem peruenit.* 171.
- David Goliathi gladio accepto, in Gittam Palaestinarum ad Anchum se confert.* 171.
- David regem Anchum timens furorem ac rabiem simulat.* *ibid.*
- David ad speluncam Adullamæ peruenit, vbi illius tota cognatio, nec non & alij multi ad eum se conferunt.* *ibid.*
- David ad Moabitarum Regem proficiscens, parentes ei commendat.* *ibid.*
- David ad Sarim oppidum peruenit.* 172.
- David Memphibosto veniam, & dimidia partis bonorum Siba donatorum restitutionem promittit.* 208.
- David oraculo monitus fugit.* 173.
- David in Cænam cum suis se confert, quod & Ionathæ perueniens, eum consolatur, & factus cum eo renouat.* 174.
- David Vriam accersit, eumq; vt profectus ad vxorẽ, ibi pernoctaret, iubet, quod tamen non facit.* 196.
- David Ioabo, vt in Vriam animaduertat, scribit.* 197.
- David magnam vim ferri, aris & lignorum compotat.* 213.
- David Amasa veniam & vniuersarum copiarũ Præfecturam concedit.* 207.
- David Idumæos, vt viritim tributa persoluerent, cogit.* 194.
- David num quis ex Ionathæ genere superesset scitatur.* *ibid.*
- David fassus peccatum, à D E O veniam consequitur.* 198.
- David per septem dies, infantes ex Bethsabe suscepti, vicem dolenter ferens, ieiunat.* 198.
- David puerum extinctum sentiens surgit, ac lotus cibum capit.* 198.
- David causam, cur mortuo puero tiburum capias, quorum nihil puero adhuc agrotante fecerat, indicat.* 198.
- David laciniam regij pallij pracidit.* 174.
- David regi Saulo, quod sibi insanti insidias struat, exprobrat.* *ibid.*
- David cum toto populo Abenerum deflet ac lugei & solennibus funeralibus ei parentat.* 188.
- David Vria nece audita, irasci descinit.* 197.
- David Bethsabe coniugem sibi asciscit, ex qua puer ei nascitur.* 198.
- David Principibus tribuum conuocatis Solomonem commendat.* 216.
- David Chusim vt Achitophelis consilij se opponeret, obnixè precatur.* 202.
- David Hierosolymis excedit.* 202.
- David fugiens sacerdotes in vrbe manere vult, vt per eos, quid in ea agatur, cognoscat.* 202.
- David Samueli Regis erga sese animum indicat. folio 169.*
- David Solomoni Ioabum puniendum mandat. folio 218.*
- David Deum consulit, num ab Amalecitis vxores ac liberos recipere sis concessurus.* 181.
- David Aegypto seruo ductore, Amalecitas assequitur.* *ibid.*
- David in Amalecitas irruit, magnam eorum stragem edit, omnemq; prædam recuperat.* *ibid.*
- David custodes impedimentorum, obstrepentibus pugne focijs, in præda partem admittit.* 182.
- David cum duobus in hostium castra penetrans, Sauli spiculum & lecythum aequalem aufert.* 177.
- David Sauli Imperatori Abenero quod regium spiculum & aqua lecythum auferris passus sit exprobrat.* *ibid.*
- David Palaestinos magna eorum edita strage vincit.* 168.
- David Leuitas numerat, eorumq; officia distribuit.* 216.
- David Ioabum ad peragendum censum ire iubet.* 212.
- David Iebusæos ex arce & Hierosolymis thicit, & ciuitatem Davidis appellat.* 190.
- David Syris occurrens, 47000. cum Sabeco eorum Imperatore cædit.* 196.
- David vt plurimum propitium numẽ experitur.* 166.

I N D E X.

<i>David cognita filij cade à Chusi, acriter eum defles.</i>		<i>De Ifaco legitimo Abrahami filio.</i>	22.
207.		<i>De Iacobo metu fratris in Mesopotamiam perfugo.</i>	27.
<i>David Proceres & praefectos comiter atq; benignè excipit.</i>	189.	<i>De Ismahelè Abrahami filio, eiusq; posteris Arabibus.</i>	21.
<i>David Rabatham vi captam militi diripiendam permittit.</i>	199.	<i>Defectus Lune.</i>	302.
<i>David pro innocente orat populo.</i>	213.	<i>Defectionis Germanorum & Gallorum ab Romanis causa.</i>	353.
<i>David Poeta.</i>	211.	<i>Defectionis autores circiter duo millia in cruce acti.</i>	51.
<i>Davidis & Salomonis potentia.</i>	904.	<i>De filijs Sem, tertij Noe filij, & de progenie ipsorum & Abrahami.</i>	15.
<i>Davidis legatis petentibus aliquid commeatus, durè responderit à Nabalo.</i>	176.	<i>De funeribus mortuorum.</i>	909.
<i>Davidis cum Goliatho ante congressum colloquium.</i>	165.	<i>Defuncti fratris uxor ducenda.</i>	108.
<i>Davidis legati ad Ammanitarum Regem ob patrii obitum consolandi causa missi, contumeliosè trahantur.</i>	194.	<i>Demetrius ab Alexandro victus, trucidatur.</i>	383.
<i>Davidis victoria de Goliatho.</i>	165.	<i>Demetrius se promissis in amicitiam Ionathae infuare conatur.</i>	367.
<i>Davidis ad Solomonem postremum alloquium.</i>	218.	<i>De morte Caesaris rumor diversus.</i>	552.
<i>Davidis filij ad patrem, Abesalonus verò ad avum cõfugit.</i>	200.	<i>Demetrius Iudaeis in auxilium venit.</i>	620.
<i>Davidis liberi Hierosolymis suscepti.</i>	190.	<i>Demetrius Philippum fratrem in Berora oppugnat.</i>	392.
<i>Davidis adulterium.</i>	196.	<i>Demetrius sollicitantibus transfugis Bacchidem cum copijs contra Ionathan mittit.</i>	365.
<i>Davidis concubina à filio stuprata, aliò traducuntur.</i>	209.	<i>Demetrius Demetrii filius ex Creta in Ciliciam traicit, Syriamq; occupare conatur.</i>	370.
<i>Davidis ob cladem acceptam indignatio.</i>	197.	<i>Demetrius Tripolim aliasq; Syria urbes occupat, & Antiochum & Lyssiam necat.</i>	359.
<i>Dauidi omnes filios ab Abesalomo casus nunciatur.</i>	200.	<i>Demetrius Eucerus contra Alexandrum proficiscitur.</i>	391.
<i>Dauidi, ut prelijs abstineat, suadetur.</i>	211.	<i>Demetrius in Alexandrum movet.</i>	366.
<i>Dauidem adesse volentem in exercitu amici prohibent.</i>	205.	<i>Demetrius Eucerus à Ptolomao Lathuro Damasci rex constituitur.</i>	391.
<i>Dauidem Ionathas excusans, à parente spiculo petitur.</i>	170.	<i>Demetrius militum odium concitat stipendium pacis tempore minuendo.</i>	373.
<i>Dauidici generis Reges, quot & quandiu regnaverint.</i>	295.	<i>Demetrius in Arsacem Parthorum regem movet, prelijs superatus, capitur.</i>	377.
<i>De arca in qua tabulas legis Moses collocavit.</i>	74.	<i>Demetrius Nicanorem contra Iudam mittit.</i>	360.
<i>De arca sacra consultatio.</i>	148.	<i>Demetrii ad Lathenem diploma, in quo Iudaei immunitates promittit.</i>	373.
<i>De adulterio & incestu.</i>	84.	<i>Demetrii ad Ptolemaum de bibliotheca adhortatio.</i>	335.
<i>De aduentu Vespasiani in Galileam & obsidione Iotapa vide Iosephum lib. 4. cap. 5. de bello Iudaico.</i>	609.	<i>Demetrii duces iterum in Ionathan mouent: nihil filij successurum videntes noctu discedunt.</i>	370.
<i>De afflictionibus Hebraorum in Aegypto per annos 400.</i>	50.	<i>Demetrii & Alexandri pugna, qua Demetrius superat, Iudaei à Demetrio victore deficiunt.</i>	621.
<i>De bello Iudaico quidam historias conscribere.</i>	878.	<i>Demetrio in Parthia morbo absumpto Philippus totius Syria regno potitur.</i>	392.
<i>De bello Iudaico.</i>	369.	<i>Demetrio Antiochia adimitur.</i>	374.
<i>Debitus vitae finis Iudeorum.</i>	863.	<i>De mundi creatione, & elementorum dispositione.</i>	4.
<i>Debora & Baracus in hostes mouent.</i>	131.	<i>Deliberationis de Arca sacra conclusio.</i>	148.
<i>Debora Prophetissa.</i>	131.	<i>De leprosis.</i>	83.
<i>De boue cornupeta.</i>	110.	<i>De nuptijs.</i>	909.
<i>Decem tribuum ad reliquos Israelitas legatio.</i>	123.	<i>De Nazareis.</i>	94.
<i>De Chamii filijs ipsorumq; progenie.</i>	14.	<i>De obitu Abrahami.</i>	25.
<i>De Cain & Abel fratribus.</i>	6.	<i>De posteritate Adami, & decem aetatibus usque ad diluuium.</i>	6.
<i>Decem coniurati necati, delator eorum interfectus frustatim concisus est.</i>	452.	<i>Depulsio argumendi Apionis, Iudaeos seditionis Alexandria causam extitisse.</i>	899.
<i>Decem praecepta, & quomodo diuidenda.</i>	70.	<i>Depulsio sumentis Apionis de sex dierum itinere.</i>	896.
<i>Decem Aegypti plaga.</i>	58.	<i>Descriptio donorum à Ptolomaeo rege templo Hierosolymitano missorum.</i>	335.
<i>Decem uiri contra Herodem conspirant.</i>	452.	<i>Descriptio spelunca in qua latrones habitabant.</i>	640.
<i>Decem bases area laborum.</i>	226.	<i>Descriptio rationis & sapientia.</i>	918.
<i>Decem labra rotunda.</i>	ibid.	<i>De Sole, Luna & Stellis Iosephi somnium.</i>	35.
<i>Decima egeorum.</i>	107.	<i>De Regis electione.</i>	106.
<i>De Cleopatra vltima Alexandrinorum Regina, eiusq; sceleribus.</i>	898.	<i>De tabernaculo per Moysen in terra deserta factò, quod simili-</i>	
<i>Dei contemptus in quibus consistat.</i>	161.		
<i>De Deo & prouidentia diuina.</i>	908.		
<i>Deorum apud gentiles ingens numerus.</i>	912.		
<i>De Isaci filijs Esau & Iacobo, & natiuitate eorum ac educatione.</i>	25.		

I N D E X.

<i>similitudinem templi portatili referbat.</i>	72.	<i>Duodecima legio Cestio duce Iudais cesserat.</i>	folio 849.
<i>Deus immensus.</i>	228.	<i>Duodeni milites congregiuntur, qui ad unū se conficiunt, & Abeneri partes succumbunt.</i>	185.
<i>Deus non corporis formam, sed animi virtutes spectat</i>	162.	<i>Dua tabula Moſis.</i>	71.
<i>Deus Abrahamo filium pollicetur.</i>	18.	<i>Dua mulieres ſeſe inuicem de infante permutato accuſant.</i>	221.
<i>Deus propter inobedientiam Samli offenditur.</i>	folio 161.	E	
<i>Deus verax in promiſſis.</i>	228.	E ditum quantum <i>Manna</i> quotidie quilibet colligeret.	65.
<i>De uxoribus ducendis.</i>	107.	<i>Edicto plebs coercenda, ne quicquam amplius ad tabernaculi ſtructuram conferant.</i>	72.
<i>Dij alieni.</i>	105.	<i>Eglon Rex Moabitaram Iſraelitas ſubiugat.</i>	130.
<i>Diluuium.</i>	9.	<i>Emortua dextra ſanitas reſtituitur.</i>	239.
<i>Dimiſſio Iſraelitarum.</i>	274.	<i>Enoſa urbs prima.</i>	7.
<i>Dina Iacobi filia hiſtoria.</i>	32.	<i>Enochi ſinis in ſacris literis non inuenitur conſcriptus.</i>	10.
<i>Diocles.</i>	302.	<i>Eques Iosepho literas aſſert.</i>	398.
<i>Diodorus cognomine Tryphon Apamennus à Malcho Arabe Antiochum Alexandri filium petit.</i>	373.	<i>Equi Aegyptiaci.</i>	235.
<i>Diophanes regis Notarius Alexandri nomine falſas literas conſcribit.</i>	659.	<i>Ephraemi tribus mones in Iaphthem.</i>	138.
<i>Diophanes ſeriba aliorum characteres imitatur.</i>	484.	<i>Eleazarus.</i>	2.
<i>Diſceptio urbis impedita.</i>	431.	<i>Eleazarus Phariſaeus Hyrcano matris captiuitatem exprobrat.</i>	385.
<i>Diſerimen Moſis & aliorum legulatoꝝ.</i>	3.	<i>Eleazarus ad Antiochum adducitur.</i>	520.
<i>Diſcordia Iudaorum & ciuium Alexandrinorum in religione.</i>	899.	<i>Eleazarus itam DEI in populum Iudaicum ſaetur.</i>	866.
<i>Diſpoſitio caſtrorum.</i>	85.	<i>Eleazarus ab Elephanto oppreſſus moritur.</i>	616.
<i>Diſſidium inter plebem & ſenatum.</i>	558.	<i>Eleaſar.</i>	211.
<i>Diſſidium in domo Herodis.</i>	475.	<i>Eleazarus moritur.</i>	125.
<i>Diſtinctio gubernationis in populo Iſraelitico.</i>	156.	<i>Eleazarus capitur cumq; Dux nudum extendi & verberibus cedi præcipit.</i>	859.
<i>Diuerſa populi ſtudia.</i>	246.	<i>Eleazarus vitam gloria poſthabet.</i>	616.
<i>Diuiſio agri Abrahami & Lothi.</i>	17.	<i>Eleazarus Iuda frater elephantum occidit.</i>	358.
<i>Diuiſio Sacerdotum in 24. cognationes.</i>	216.	<i>Eleazarus horribiliter flagellatur.</i>	922.
<i>Diuini auxilij promiſſio.</i>	103.	<i>Eleazarus Dinai filius Romam miſſus.</i>	577.
<i>Dius Iromi meminit.</i>	232.	<i>Eleazarus Iudaus audacia ferox & manu ſtreuui.</i>	859.
<i>Dius de Solomone.</i>	ibid.	<i>Eleazari ad ſocios oratio.</i>	865.
<i>Doecus Saulo, ſe Dauidè in Nabo apud Achimelechū vidiffe ſignificat.</i>	178.	<i>Eleazari ad Antiochi exhortationem reſponſio.</i>	320.
<i>Dolabella Ephesiorum ciuitati ſcribit.</i>	414.	<i>Eleazari conſtantia.</i>	922.
<i>Dolor & voluptas aut faciunt aut impediunt paſſionè.</i>	919.	<i>Eleazari de immortalitate anima oratio.</i>	866.
<i>Domicilium Abrahami.</i>	16.	<i>Eleazarus Iudaus Romanorum crudelitatem exponit</i>	868.
<i>Domitia Domitiani Caſaris uxor.</i>	811.	<i>Elias ſicut Enochus ex hominibus exemptus.</i>	259.
<i>Domitianus, Titi frater.</i>	853.	<i>Elias pluuiam venturam prædicit.</i>	249.
<i>Dona interpretibus dimiſſis data & Eleazaro miſſa.</i>	340.	<i>Elias Achabo & Iezabele vindictam diuinam prædicit.</i>	251.
<i>Dona Scauro data.</i>	400.	<i>Elias ad Achabum venturam pluuiæ ei indicaturus, mittitur.</i>	248.
<i>Dora Phoenicia ciuitas & non Idumæa.</i>	903.	<i>Elias populi ſuperſtitionem arguit.</i>	248.
<i>Dora & Ioppe non portuoſa.</i>	455.	<i>Eliæ doctrina & officium miraculo confirmatur, vitima igni calidus abſumpta.</i>	249.
<i>Doris prior Herodis coniunx non ignobilis ex qua Antipatrum filium ſuſcipit.</i>	633.	<i>Eliam Deus in deſerto alloquitur.</i>	250.
<i>Doris, Herodis uxor.</i>	417.	<i>Eliam coruus cibat.</i>	247.
<i>Doridem Antipatri matrem Herodes eicit è regia.</i>	495.	<i>Eliſ Pontificis filij Ophnes & Phinees nefarij.</i>	145.
<i>Dorita in Iudaorum ſynagoga Caſari ſtatuum ponit, quod Agrippa & Petronium vehementer ad iracundiam commouet.</i>	563.	<i>Eliſacerdotis tempore annona caritas.</i>	143.
<i>Dortus cum quatuor ſocijs ſupplicio affectus.</i>	folio 576.	<i>Eli in Silo filiorum cades & Arca amiſſio ſignificatur.</i>	146.
<i>Duodecim Iſrahels liberi.</i>	21.	<i>Eli audita arca amiſſione exſpirat.</i>	147.
<i>Duo totius diſciplina & moralis inſtitutionis modi.</i>	907.	<i>Eli Pontificis Genealogia & progenies.</i>	147.
<i>Duo ſacrificioꝝ genera.</i>	80.	<i>Eliſeus in Dothaim hoſtibus cingitur.</i>	262.
<i>Duo de quibus agit Iosephus.</i>	377.	<i>Eliſeus pluuiam venturam & victoriam prædicit.</i>	260.
<i>Duo & viginti libri ſacri.</i>	375.		
<i>Duodecim Iudaorum millia in templo occumbunt.</i>	625		

I N D E X.

<i>Elifaeus viduam ut ex olei fidelia plurima vasa adimpleat, iubet.</i>	261.	<i>Exemplum ultionis divinae in Iezabela valde infigne</i>	268.
<i>Elifaeus ab Adado agrotante consulitur.</i>	265.	<i>Explicatio nominis Moab & Ammon.</i>	261.
<i>Elifaei vocatio.</i>	250.	<i>Exploratores.</i>	264.
<i>Elifaei mors & cadaueris in ipso monumentum coniecti resuscitatio.</i>	273.	<i>Exploratores terra Chanaan mittit Moses.</i>	86.
<i>Elifaeum Reges consulunt.</i>	260.	<i>Exploratores Israelitis terrorem incutiunt.</i>	86.
<i>Eliacimus Ioacimus nominatus, Iuda rex.</i>	290.	<i>Expositio belli Arabici & pecunia mutuo accepta.</i>	485.
<i>Eiektorum contra Aegyptios bellum.</i>	889.	<i>Externi Iudaei inferiorem civitatem occupant.</i>	353.
<i>E Iudaeis duodecim millia cadunt.</i>	403.	<i>Exteri quoque ut exaudiantur in hoc loco precatur.</i>	229.
<i>Epaphroditus.</i>	2.	<i>Ex tribu Ephraim circiter 42000. caesi.</i>	138.
<i>Epicureorum error coarguitur.</i>	306.	<i>Extirpatio stirpis Basanis.</i>	246.
<i>Ephraimita proditione occupant Bethel.</i>	126.	<i>Extirpatio Iudaeorum Amani concessa.</i>	222.
<i>Ephron oppidum expugnatum.</i>	356.	<i>Exstructio templi Solomoni mandatur.</i>	214.
<i>Epilogus huius partis genus Iudaeorum ex Aegypto non oriundum.</i>	892.	<i>Ezeccias ab Assyriorum rege deficit.</i>	211.
<i>Epilogus secundi libri contra Apionem.</i>	915.	<i>Ezeccia legati ad Israelitas Azymorum festi celebrandi causa missi occiduntur.</i>	210.
<i>Epicedium à Ieremia Iosia scriptum.</i>	289.	<i>Ezeccia in adversis ad Deum refugium & per Esaiam in spem melioris fortunae erectio.</i>	234.
<i>Epitome belli Iudaici.</i>	614.	<i>Ezeccia Regis Iudae pietas.</i>	210.
<i>Epistola Ptolemai, in qua à Pontifice Eleazare Bibliorum petiti interpretes.</i>	335.	<i>Ezeccia mors.</i>	216.
<i>Epictetes pecunia corruptus Scythopolim Iudaeis prodit.</i>	384.	<i>Ezecciam primum latronem cum socijs Herodes supplicio afficit.</i>	410.
<i>Ephod.</i>	75.		
<i>Esau sibi quoque benedictionem postulat.</i>	27.	P.	
<i>Esau primogeniti Ius ob lenticulam cedit.</i>	34.	<i>Fabatus procurator Caesaris apud Herodem secretorum Sillai proditor.</i>	664.
<i>Esau Edom dictus.</i>	34.	<i>Fabula de Iove & Pallade.</i>	912.
<i>Esau filij & posterij.</i>	34.	<i>Fabula superius recitata depulso.</i>	907.
<i>Esdras Iudaeos qui apud Babylonem degunt, convocat.</i>	316.	<i>Facinus detestandum Gabaeorum.</i>	126.
<i>Esdras Hierosolyma praefectus, vasa aliaque pretiosa gazophylacij custodibus tradit.</i>	317.	<i>Fames ob iuramentum violatum, Israelitis immissa.</i>	210.
<i>Esdras legis peritus.</i>	316.	<i>Fames & pestilentia.</i>	292.
<i>Esaiæ de Cyro vaticinium.</i>	307.	<i>Fames in Samaria tanta, ut mulier mulieri filium comederet.</i>	263.
<i>Essen sive Logion.</i>	76.	<i>Fatum.</i>	227.
<i>Essenorum placitum.</i>	518.	<i>Falsa matris ac sororis Herodis adversus Mariam accusatio.</i>	652.
<i>Essenorum vita & mores.</i>	519.	<i>Falsi testis poena.</i>	106.
<i>Esthemonitis.</i>	452.	<i>Fatum & providentia divina.</i>	488.
<i>Esther Regem pro Iudaeis intercessura accedit.</i>	324.	<i>Fati necessitas insuperbilis.</i>	256.
<i>Ebutius contra Iosephum.</i>	554.	<i>Fratres ob regnum decertantes certis conditionibus concordiam redeunt.</i>	623.
<i>Ebutius infecto negotio discedit.</i>	592.	<i>Frastrucidij à Ioanne pontifice perpetrati saxatio & ultio.</i>	328.
<i>Eua mater omnium viventium.</i>	5.	<i>Fadus à Iudaeis sacerdotalem stolam, ut esset in Romanorum potestate postulat.</i>	568.
<i>Eua poena.</i>	6.	<i>Fadus Iudaeos Philadelphensium propter Miam interfectores, punit.</i>	567.
<i>Eurycles Alexandri dicta & facta observans Antipatro & Herodi exponit.</i>	483.	<i>Fadus Dei cum Noe.</i>	11.
<i>Eurycles Lacon Alexandrum apud parentem clam accusat, auctore necis ipsius existit.</i>	685.	<i>Felix Hierosolymis Phasaelum adoritur, à quo tamen superatur.</i>	416.
<i>Eurycles amicitia simulata fallit Alexandrum, cuiusq; fit proditor.</i>	ibid.	<i>Felix Drusillam à priore marito abducit.</i>	576.
<i>Eurycles necis Alexandri & Aristobuli redempta opera, accusatoris partibus fungitur.</i>	659.	<i>Felix accusatur.</i>	579.
<i>Eurycles Alexandrum apud Herodem falso accusat, & in pericula precipitat.</i>	ibid.	<i>Felix in Phasaelum exercitum movet.</i>	633.
<i>Euangelium Iudaeis allatum.</i>	311.	<i>Felix latrones Magos vulgij, seductores supplicij afficit.</i>	577.
<i>Euphrates.</i>	5.	<i>Festus impostorem magnum cum affectis opprimit.</i>	579.
<i>Eutyclus Agrippa libertus, herum apud Caesarem accusare cogitat.</i>	529.	<i>Festum azymorum.</i>	82.
<i>Ex arca Noe cornuum emittit.</i>	10.	<i>Festus ius templi recepti instituta.</i>	354.
<i>Excisio stirpis Nadabi.</i>	244.	<i>Filij pontificum ad Danidem missi, in puteum sese abscidunt.</i>	204.
<i>Excusatio historiographi, cur legum seriem innovarit</i>	104.		
<i>Exemplum ab Iudaeis Caesarea interfectis petitur.</i>	867.		
<i>Exemplum, non semper patribus similes nasci filios.</i>	151.		

I N D E X.

<i>Fily oblatio.</i>	278.	<i>Glaphyra quondā uxor Alexandri Archelao Cap-</i>	
<i>Fily Chananai.</i>	14.	<i>padocum Regi remissa.</i>	491.
<i>Fiducia Adadi in milite.</i>	252.	<i>Glaphyra somnium.</i>	516.
<i>Filiorum apud Iudeos educatio.</i>	377.	<i>Gratus cum alijs militib. Claudium latentem protra-</i>	
<i>Filiorum Israel numerus.</i>	59.	<i>hit, cumq; vacantem Imperatoris locum occupare</i>	
<i>Finale confederatorum de Caio tollendo decretum.</i>		<i>iubet.</i>	557.
549.		<i>Grati cum Simone conflictus.</i>	511.
<i>Florus belli Iudaici causa.</i>	584.	<i>Gratiitudo Solomonis erga Iromum pro acceptis benefi-</i>	
<i>Fons Iordanis.</i>	649.	<i>cijs.</i>	231.
<i>Forma templi extruendi Solomoni datur.</i>	217.	<i>Gratulatio Bethsamitarum super arca sacra. folio</i>	
<i>Forma & habitus Elia propheta.</i>	259.	149.	
<i>Fortuna monumentum.</i>	346.	<i>Gaudium beatorum in uita aeterna.</i>	932.
<i>Fuga hostium ob terrorem à DEO immixtum. folio</i>		<i>Græcorum de Iudeorum Antiquitate testimonium.</i>	
264.		883.	
<i>Fuga & strages exercitus Absolomi.</i>	226.	<i>Græcorum cum Iudeis comparatio.</i>	876.
<i>Funus Alexandri.</i>	394.	<i>Græcorum regionem innumera corruptiones inuasere</i>	
<i>Fulvia, Saturnini coniunx Roma quatuor Iudais pur-</i>		<i>873.</i>	
<i>puram & aurum, ut in templum Hierosolymitanū</i>		<i>Gedeon per 40. annos regnat.</i>	135.
<i>deponere tradit, ipsi uero in proprios usus con-</i>		<i>Gedeon duos Duces Zebim & Hezarbunim capit.</i>	
<i>uertunt, quod dum Tiberius cognoscit uniuersos</i>		135.	
<i>Iudeos ex urbe pelli iubet.</i>	523.	<i>Gedeon ad Madianitarum tentoria accedit, & ab illis</i>	
<i>Furtum.</i>	110.	<i>somnio confirmatur.</i>	143.
<i>Fructus ad centum annos incorrupti.</i>	364.	<i>Gedeon cum trecentis uiris pugnam adornat. folio</i>	
		134.	
G.		<i>Geon, Nilus.</i>	5.
<i>Gabala.</i>	452.	<i>Gedeoni, ut Israelitas à Madianitis liberet Deus man-</i>	
<i>Gabaonita ministerijs publicis deputati.</i>	120.	<i>dat.</i>	133.
<i>Gabaonita legatos mittunt ad Iesum.</i>	119.	<i>Gedeonem exiguas copias DEVS eligere iubet. folio</i>	
<i>Gabaonitarum ad Hebraeos oratio.</i>	119.	133.	
<i>Gabareni Ioanni sese addicunt.</i>	592.	<i>Gellius Alexandra ut Aristobuli & Mariamma</i>	
<i>Gabinus aliquot urbes dirutas in Iudæa adificari iu-</i>		<i>effigies depictas ad Antonium mitteret, persua-</i>	
<i>bet.</i>	404.	<i>det.</i>	434.
<i>Gabinus Nabathæos pugna superat.</i>	628.	<i>Gemmarum in Pontificali ornatu miraculum. folio</i>	
<i>Gabinium mæser Alexandri beneficijs lenire studet.</i>		80.	
627.		<i>Genealogia Abrahami.</i>	15.
<i>Gabinio bellum Parthis inferre parato Hyrcanus &</i>		<i>Genealogia Noe.</i>	9.
<i>Antipater suppeticas ferunt.</i>	627.	<i>Germani & Galli sub Herode stipendia fecerunt folio</i>	
<i>Gabinio pecuniā Pompeio ab Aristobulo promissam</i>		505.	
<i>exacturo porta clauduntur.</i>	402.	<i>Germani Caesaris satellites.</i>	552.
<i>Gadara instaurata.</i>	403.	<i>Germanicus Pisonis opera sublatus.</i>	521.
<i>Gadaram Alexander capit.</i>	390.	<i>Germanorum rabies per Caij cadem excita, sedata.</i>	
<i>Gadarenfes Herodem accusaturos, Agrippa uinctos</i>		553.	
<i>ad Regem mittit.</i>	456.	<i>Gestius Florus Iudæa Procurator.</i>	583.
<i>Gales ab Abimelecho fugatus, à Sicimitis urbe pelli-</i>		<i>Gestius Florus peior Albino.</i>	583.
<i>tur.</i>	136.	<i>Gestij Flori iniurie.</i>	519.
<i>Galata à Gomar oriundi.</i>	13.	<i>Gesta inter Vitellium & Artabanum.</i>	524.
<i>Galadenorum ad Israelitas legatio.</i>	155.	<i>Gibea & alia Beniamitarum urbes incensa. folio</i>	
<i>Galilæi sese vindicantes Samaritanorum uicos incen-</i>		128.	
<i>dijs & rapinis uastant.</i>	575.	<i>Gaza oppugnata.</i>	390.
<i>Galilæi ab Herode deficiunt.</i>	428.	<i>Gazara.</i>	232.
<i>Galilæi cum Tiberiensibus sedati.</i>	608.	<i>Gischala incensa atque diruta.</i>	587.
<i>Galilæi Tiberiada inuadere postulant.</i>	591.	<i>Godolia transfugarum dux.</i>	296.
<i>Galilæorum multitudo Iosephum, ne se deserat, petit.</i>		<i>Godolia cades, & plebis Masphasensis abductio,</i>	
597.		296.	
<i>Galilæorum erga Iosephum fides ac beneuolentia. folio</i>		<i>Gotholia omne semen Regum tollit uno solummodo</i>	
590.		<i>Ioaso, Ozophia filio seruato.</i>	270.
<i>Galgal, libertas.</i>	118.	<i>Gotholia pæna.</i>	279.
<i>Gamala in Romanorum fide perstant. folio 587. &</i>		<i>Goliath uir prodigiosa statura inter Palestinos. folio</i>	
488.		164.	
<i>Glaphyra Alexandri coniunx, num paratas Herodi</i>		<i>Goliath singulare, certamen Hebrais denunciat.</i>	
<i>insidias ignorasset, interrogatur.</i>	484.	164.	
<i>Glaphyra uxor Alexandri suspicionem ante conce-</i>			
<i>ptam oratione multum auget.</i>	655.	H.	
		<i>Hebraeorum origo.</i>	15.
		D d d d d	<i>Hebra-</i>

I N D E X

- Hebraei seruus anno septimo manu mittendus. folio*
110.
- Hebraei mulierum cupidine ducti à patrum religione*
desiderant. 100.
- Hebraei in aciem proferunt arcam fœderis. 146.*
- Hebraei iumentis & pecoribus hostium in prædam con-*
tra Dei mandatum abactis parcunt. 161.
- Hebraei vallem ultra Jordanem sitam habitantes, re-*
lictis suis oppidis in munitissimas urbes confugiunt.
183.
- Hebraei terram Amœorum occupant. 97.*
- Hebraei pugnam parant aduersus Amœos. 96.*
- Hebræorum contra Moabitæ victoria. 261.*
- Hebræorum ob Mosis obitum planctus. 113.*
- Hebræorum seruitus intolerabilis. 50.*
- Hebræorum libertas, & Chananæorum seruitus. folio*
233.
- Hebræos Chananæi cadunt. 89.*
- Hecateus. 16.*
- Hecateus Abderita cum Alexandro Rege nutritus.*
885.
- Helena Hierosolymis cibos egenis distribuit. folio*
571.
- Helena Adiabæorum Regina Hierosolyma proficisci-*
tur. 570.
- Helon per decennium iudex. 138.*
- Hermippi de Pythagora testimonium. 883.*
- Heroes tres per hostium castra excurrunt in Bethle-*
hem: aquam hauriunt, & Dauidi afferunt. folio
212.
- Heroes Dauidis. 211.*
- Herodes iterum cum Arabibus ad Cana Cœlesyria pu-*
gnat. 440.
- Herodes in itinere ad Agrippam Chium peruenit, eiq̃*
ingentem pecunia vim ad porticum urbis reparan-
dam, confert. 463.
- Herodes ex aurea & argentea supellectile pecuniam*
conficiens frumentum pro ea comparat. 453.
- Herodes prope Panium templum adificat. 457.*
- Herodes apud Casarem filios accusat.*
- Herodes ut alienus videretur Aristobuli nece eum ho-*
norifice sepeliri curat. 436.
- Herodes Resa capto & è Massada domesticis receptis,*
Hierosolyma petit. 424.
- Herodes Massadam petens, in itinere à Parthis impu-*
gnatur. 421.
- Herodes cum Archelao Antiochiâ usque iter fecit. fol.*
480.
- Herodes cum Galilæis pugnat, eosque victos in castellû*
compellit. 428.
- Herodes in Trachonitarum regione castellum condit,*
eiq̃ Zamarin Iudæam Babylonicum præfecit. folio
492.
- Herodes ab Hyrcano admonitus fuga sibi consulit &*
in iudicio amplius non comparat. 412.
- Herodes ex Daphne Antiochia suburbio in Galilaam*
proficiscitur. 420.
- Herodes inexpectatam & apertam uxoris auersation-*
em videns, contristatur. 447.
- Herodes nobiliores Iudæorum post obitum suum tru-*
cidari mandat. 503.
- Herodes Massadam petens in itinere à Parthis impu-*
gnatur. 421.
- Herodes anno primo à nato Christo moritur. 505.*
- Herodes Arabas sibi hostes esse deprehendit. folio*
637.
- Herodes cum magno vitæ discrimine Romam nauigat*
ibid.
- Herodes Romam profectus, Antonium conuenit. folio*
673.
- Herodes Antonium & Casarem sibi beneuolos inue-*
nit. ibid.
- Herodes coram senatu Romano laudatur. ibid.*
- Herodes circa Hierosolymorum mœnia se bono pu-*
blico & ad salutem urbis venisse, clarigare iubet.
425.
- Herodes Saturnino & Volumnio permittentibus cum*
exercitu Arabiam inuadit, & Raptam castelli di-
ruit. 481.
- Herodes Archelaum & cognatos preciosissimis mu-*
neribus donat. 658.
- Herodes Cassij amicus. 632.*
- Herodes cur in externos liberalis in suos seum fuerit.*
472.
- Herodes fratrem Iosephum in Idumæam mittit, ipse*
copias in Galilæâ ducit, urbemque Sepphorim ca-
pit. 425.
- Herodes Cassium & Galilæa pecunia sibi de vinciu fo-*
415.
- Herodes quadraginta quinque ex Antigonis factione*
interfecit. 433.
- Herodes vehiculo, in quo mater erat, everso sibi ipsi uis-*
lentæ manus inferre cogitat. 421.
- Herodes donatiuum militibus distribui iubet. folio*
503.
- Herodes ab Hyrcano in Ius vocatus. 630.*
- Herodes Alexandro coniugis suæ fratri regnum peti-*
turus ipsemet eo potitur. 423.
- Herodes ante pugnam sacra D E O celebrat. folio*
646.
- Herodes hostes adoritur. ibid.*
- Herodes omnem rem gestam priusquam Vitellij literæ*
superuenirent, Casari aperit. 535.
- Herodes, Agrippa frater Rex in Chalcide. folio*
561.
- Herodes Artabano Partho fauet. 535.*
- Herodes ad Pheroram egrotantem visendum venit,*
eoque mortuo Hierosolyma sepelit, & publico lætu
honorat. 494.
- Herodes Agrippa inopiam exprobrat. 528.*
- Herodes à Syris latrones depellit. 630.*
- Herodes per uniuersum terrarum orbem clarificat.*
650.
- Herodes venator summus. 651.*
- Herodes præter animi corporisq̃ virtutem fortuna*
quoque secunda usus est. ibid.
- Herodes Antipatrum filium expellit ciuitate, ac Hyr-*
canum auum coniugis interfecit. ibid.
- Herodes Alexandrum & Aristobulum filios præ-*
focari, cum Alexandro materno auo sepeliendos
iubet. 661.
- Herodes in Pheroram fratrem excisat. folio*
657.
- Herodes suos in fuga consolatur. 421.*
- Herodes ab Arabibus latrones sibi dedi postulat, &*
mutuum creditum repetit. 481.
- Herodes Antipatri & mulierum secreta omnia ex-*
torquet. 495.
- Hero-

I N D E X.

- Herodes cum hostibus pugnat in suburbio.* 420.
Herodes Romam nauigat & Casarem Aquileiam vsque persequitur. 468.
Herodes Antigonum ex Iudaea expellit. 417.
Herodes fautores suos promouet, aduersa uero factionis homines quotidianis supplicijs absumit. 433.
Herodes conflat am militum multis uindictam, ut Hircanum regno deponat in Hierosolymam ducit. 631.
Herodes contra latrones in speluncis degentes militem ducit. 426.
Herodes cum Antigono rem decernere in Samariam proficiscitur. 427.
Herodes, Iehu à Pontificatu remoto Simonem cuius etiam filiam duxit subrogat. 454.
Herodes conuersionem expiscatur. 452.
Herodes ad Malachum Arabum regem pecuniam accepturus proficiscitur. 422.
Herodes multis pecunijs Antonium ut Antigoni tolleret, inducit. 432.
Herodes grauem morbum contrahit. 449.
Herodes morbo correptus testamentum condit, ac regni successionem filijs, nepotibus ac amicis relinquit. 501.
Herodes populi partem dimittit cum reliquis Massadam peruenit.
Herodes Antipatri matrem in regiam inducit, eumque Casari commendat. 468.
Herodes malum simul & cultellum poscens sibi ipsi manus uolentas in ferre cogitat, Achiabus nepos uero ictum praeuenit. 504.
Herodes Sosio, Praefectis ac militibus ne urbem diriperent pecuniam numerat. 431.
Herodes apud Diospolim cum Arabibus pugnat eosque vincit. 440.
Herodes Iesu Phabetis filio Pontificatum abrogat in cuius locum Simonem Boethi filium subrogat, eiusque filiam in uxorem ducit. 454.
Herodes Antipatro Pherora consuetudinem, & mulieribus conuenticula interdicit. 493.
Herodes, audito quod Hircanus recluso Dauidis sepulchro tria milia talentorum argenti extulisset, idem facere conatur. 474.
Herodes quotquot uisum est Casari, uno Archelao excepto, conuocat. 486.
Herodes ad seditiosos compescendos in arces praesidia collocat. 472.
Herodes Antonio deuicto subtristis. 440.
Herodes odio in filium flagrat. 501.
Herodes Dei templum denuò construere animo concipit. 458.
Herodes Manahemum de imperij diuturnitate rogat & Essenos propter eum in pretio habet. 458.
Herodes ducturus Alexandri filiam Samariam proficiscitur. 430.
Herodes filiorum liberos educat. 491.
Herodes Pappi caput Pharora fratri mittit. 430.
Herodes Hierosolyma oppugnat. 430.
Herodes à Casare & Agrippa in magno honore habitus. 457.
Herodes filiam quam Salomes filio nato è Costobaro collocaturus erat, Pherora filio collocat. 477.
Herodes ad Casarem uenit, eique beneficia in Antonium collata prae dicat similia in eum collaturus si in amicitiam eum reciperet. 445.
Herodes latrocinij agit & excursionibus in Arabiam 441.
Herodes 300. talentis Casarem donat. 470.
Herodes in Italiam nauigat, & liberos suos Roma domum reducit. 462.
Herodes Syria & Gracia urbibus ingentem pecunia in aedificia contulit.
Herodes dynasta Chalcidis ius eligendorum summorum Pontificum petit. 568.
Herodes multos in itinere adiuuat pecunia, plurimorum est apud Agrippam mediator. 464.
Herodes quibusuis calumnijs fidem adhibens multos iniuste interficit. 478.
Herodes Casarem & exercitum honorifice excipit. 446.
Herodes Antoninum adire Macharam accusaturus cogitat, eidem reconciliatur & Iosephum fratrem attribuit. 428.
Herodes Chalcidis dynasta & Helcias Silam interficiunt. 566.
Herodes Iudaorum Primores conuocat, eisque facinus hoc commemorat. 502.
Herodes Hierosolyma redit multitudinem in concionem aduocat, rationem eius sua peregrinationis exponit, ac quartam tributorum partem remittit. 466
Herodes duos satellites in Dauidis monumento amittit. 474
Herodes ab Antonio & exercitu honorifice exceptus. 428.
Herodes ad Antonium Samosatam oppugnantem properat, in itinere multos barbaros trucidat. 428.
Herodes Antipatri blanditijs adductus, sponsalia reformat. 663.
Herodes Macharuntem magno muro ac turribus amplectitur. 858.
Herodes Casari reconciliatus. 485.
Herodes regno excedere iussus, in Aegyptum abit, dehinc in mari diu iactatus, tandem Romam peruenit, ubi Antonio qua ipsi contigerat, recenset. 422.
Herodes duplex periculum suspicans castellum sibi ad refugium parauit. 864.
Herodes Dauidis sepulchrum spoliat. 219.
Herodes Alexand. & Aristobuli criminationib. aure praebet. 483.
Herodes à centum Iudaeis apud Antonium accusatus. 419.
Herodes cum in difficilibus tum in iucundis rebus solus Agrippa proximus. 464.
Herodes Hierosolymis, Phasaelus uero extra urbem constitutus, in capitis discrimine versantur. 635.
Herodes in ius uocatus cum comitatu comparat. 411.
Herodes in compescendis alienigenarum auxilijs multum negotij habet. 431.
Herodes in Galilea tum hostibus pugnat, eos vincit, ac uniuersam Galileam in suas partes traducit. 426.
Herodes consolatur & cohortatur milites. 441.
Herodes in senio impatiens & amarulentus. 501.
Herodes ex Italia donum reuersus contra Antigonum copias ducit. 424.
Herodes à Parthis accitus in uenatione occiditur. 520.
Herodes Mariammen Hircani ex filia neptem ducit. 417.

I N D E X.

- Herodes fratrem in Idumaam mittit, ipse copias in Galilaeam ducit, urbemque Sepphorim capit. 425.
- Herodes cibaria exercitui procurat. 425.
- Herodes populum sacramento obstringit. 458.
- Herodes Aristobulo Ananili loco Pontificatum conferre cogitat. 435.
- Herodes filios accusat. 487.
- Herodes Pherora uxorem accusat, eumque, ut illam ableget iubet. 493.
- Herodes varia fortuna usus. 505.
- Herodes ab Antipatro patre persuasus à bello contra Hyrcanum desistit. 631.
- Herodes Antonio contra Augustum auxilia pollicetur. 440.
- Herodes filijs reconciliatus. 470.
- Herodes à Mariam uxore non blandè exceptus. 447.
- Herodes plurima peregrina instituta introducit. 451.
- Herodes nouam legem sancit, ut per fossos parietum in seruitutem extra regni terminos vendere liceat. 462.
- Herodes Hierosolymis duas arces munit. 452.
Antonia. 432. Samaria. 452. vel Sebaste.
- Herodes Quintilio Varo iudice filium in ius vocat. 497.
- Herodes à defectoribus in Galilaea pœnas exigit. folio 427.
- Herodes in Alexandram ut clam regno suo insidiatam inuehitur. 435.
- Herodes Casarem plurimis muneribus donatum in Aegyptum deducit. 446.
- Herodes tertiam tributorum partem remittit. 457.
- Herodes Antonio rescribit, & causas cur Aristobulum mittere non possit, indicat. 405.
- Herodes foris bona, domi verò aduersa fortuna vititur. 467.
- Herodes Alexandrum & Aristobulum Romam ad Casarem mittit. 456.
- Herodes Antipatro amicas literas, ut eum Romam domum retrahat, scribit. 496.
- Herodes Antipatrum ad minuendam filiorum arrogantiam honoribus euehit. 467.
- Herodes populo se templum extructurum exponit. 459.
- Herodes ab hostibus vulneratur. 429.
- Herodes Rex in Chalcide moritur, eiq; in regno Agrippa succedit. 574.
- Herodes Antipatro, nò cum Pherora vel eius coniuge unquam colloqueretur, edicit. 663.
- Herodes militibus de suis facultatibus multum pecunia largitur. 644.
- Herodes à Salome motus utrunque filium vincit, & separatos afferuari præcipit. 660.
- Herodes contra Alexandrum & Aristobulum iudicium cogit. ibid.
- Herodes in iudicio filios accusat. ibid.
- Herodes Antipatrum præ reliquis filijs amauit, plurimaque in eum beneficia contulit. 668.
- Herodes Sepphorim ciuitatem capit. 639.
- Herodes aduersus latrones in speluncis degentes animum dirigit. ibid.
- Herodes Hierosolymam cingit obsidione, ac præconis voce cur aduenerit, declarari iubet. 638.
- Herodes splendida oratione ad populum tribus filijs regni honorem attribuit. 653.
- Herodes filijs non regnum, sed regni honorem tradit. ibid.
- Herodes ad filios orationem desectit. ibid.
- Herodes oratione sua fratrum dissensionem radicibus non sustulit. 654.
- Herodes nepotes despondet. 662.
- Herodes in Antigonum mouet. 638.
- Herodes Pappum Antigoni militum Ducem obruncat. 643.
- Herodes coram Augusto dissimulatione remota verum ingenue fatetur. 647.
- Herodes propter uxoris necem misere affectus, folio 449.
- Herodes commeatus copiam parat. 639.
- Herodes decem cohortibus comitatus, Hierichuntam peruenit. ibid.
- Herodes Andromacho & Gemello amicitiam renunciat. 478.
- Herodes Pheroram cum uxore eiicit. 664.
- Herodes Piræo maiorem portum fabricat. 649.
- Herodes Iosepho ut uxorem interficiat, clam mandat. 652.
- Herodes Roma in Senatum intromissus. Rex declarat. 423.
- Herodes Alexandrum in vincula coniecit, & in amicorum eius tormenta pergit. 657.
- Herodes Alexandrum apud Casarem accusat. 653.
- Herodes Antipatri ut reuersionem suam maturaret, scribit. 667.
- Herodes vehiculo in quo mater erat, euerso, sibi ipsi manus violentas inferre cogitat. 421.
- Herodes clam nocte ad Idumaam proficiscitur, folio 635.
- Herodes grauiore in fuga Parthis Iudæos experitur. 636.
- Herodes Doridem Alexandri matrem omni ornamento spoliatam expellit. 665.
- Herodes ex spectaculis nò magnam gratiam reportat. 451.
- Herodes patris necem in Malicho cogitat ulcisci. 632.
- Herodes accuratam diligentiam & sumptus non exiguos in structuras confert. 455.
- Herodis in Augustum Casarem merita. 648.
- Herodis regno Augustus Casar finium partem addit. 648.
- Herodis de latronibus victoria. 640.
- Herodis ex Mariamme liberi suscepti. 651.
- Herodis canaculum dimisso conuiuio confestum concidit. 642.
- Herodis mater ac soror Mariammen calumnijs infestantur. 447.
- Herodis ad milites pererritos oratio. 646.
- Herodis propositum Massada & Ioppe captis, Hierosolymam petere. 638.
- Herodis in iudicio contra Antipatrum accusatio. 668.
- Herodis consiliarij Alexandri institutum ei per nuncios significant. 459.
- Herodis copias hostes à mœnibus arcens. 425.
- Herodis legatos Casar inspecto negotio dimittit. 482.
- Herodis uxor in patris ades peruenit. 525.
- Herodis dua filia virgines Pherora filijs elocata. 514.
- Herodis

I N D E X.

- Herodis de Mariamne ac Iosepho suspicio.* 652.
Herodis filij ex septem vxoribus suscepti. 662.
Herodis familia ab Antigono in Masada oppugnata.
 424.
Herodis error pudendus & inexcusabilis. 489.
Herodis milites cum Iudaei per quinque menses ob-
sidionem tolerauerant, ciuitatem irrumpunt. fol.
 644.
Herodis beneficentia & liberalitas in cunctos. fol.
 650.
Herodis nouem vxores. 491.
Herodis coram Augusto Casare oratio. 647.
Herodis ad Casarem properantis mandata. 445.
Herodis tres Eunuchi, Alexandrum innatum cōtra
parentem odium alere, fatentur. 477.
Herodis progenies intra 100. annos penitus sublata.
 526.
Herodis testamentum mutatum. 504.
Herodis ad milites gratiarum actio & testamentum
lectum. 505.
Herodis in Euphratis medio conuiuium. 525.
Herodis regnum. 455.
Herodis morbus horrendus. 503.
Herodis cadauer magna pompa Herodinum desertur.
 505.
Herodis fortitudo. 630.
Herodis erga Phasaelum fratrem amor. 636.
Herodi Augustus Arabiam quoq; vult tradere, quod
consilium ipsius litera reddidit e mutant. 486.
Herodi mortem fratris somnia manifesta significant.
 641.
Herodi insidia structa. 635.
Herodi à Roma litera veniunt, quae Acmen à Casare
occisam, & Herodi liberam potestatem Antipatri
puniendi relictam esse ostendunt. 504.
Herodi Antonius vt Aristobulum ad se mitteret scri-
bit. 434.
Herodē in aula calumniy & cadibus referta vita sua
tadet. 479.
Herodem Antonius in Arabum bellum vertere iubet.
 440.
Herodem Antonius ad se accersit, qui regni curam Io-
sepho committit, eiq; clam vt Mariammen inter-
ficeret, mandat. 437.
Herodem Romani Iudaeorum regem creant. 637.
Herodem Hyrcanus absoluit. 639.
Herodem Antonius amore, Antigonum verò odio pro-
sequitur. 423.
Herodias cui Imperator propter Agrippam fratrem
pepercerat, Herodē vltro in exilio comitatur. 535.
Herodion. 636.
Herodinum castellum pro rerum omnium copia ciuitas
esse videbatur. 650.
Herodotus Halicarnassensis de Iudaeorum circumcisio-
ne. 884.
Herodotus Aegyptiorum Regum nomina non recen-
set. 232.
Herodotus de Senacheribo. 284.
Hirami & Salomonis amicitia. 896.
Hirami & Salomonis problemata. 880.
Hirami regis geneologia. 881.
Hyrcanus ab inuidis contra Antipatrum eiusq; filios
instigatur. 630.
Hyrcanus à Pharisais ad Sadducaeos deficit. 385.
Hyrcanus expiscatus, quid alijs sint donaturi, plus re-
liquis omnibus donat ob quod alio honorifico affi-
citur munere. 346.
Hyrcanus rursus ab improbis irritatur. 631.
Hyrcanus & Pharisai hostes. 385.
Hyrcanus ingentem pecuniam vim ex Dauidis monu-
mento profert. 382.
Hyrcanus Pontifex declaratur. 625.
Hyrcanus munitum castrum edificat. 347.
Hyrcanus Alexandri filius, natu maximus Pontifex
declaratur, post ad regiā dignitatē euehitur. 622.
Hyrcanus à fratribus in itinere circumuētus, strenue
se defendit, quosdam etiam è medio tollit. 347.
Hyrcanus moritur. 385.
Hyrcanus paternum honorem Pontificis assequitur.
 617.
Hyrcanus cognito, quod Herodes regnum assecutus
sit, ad eum reuertitur. 433.
Hyrcanus & Phasaelus à Parthis capti. 421.
Hyrcanus obsidet Samariam. 384.
Hyrcanus ingentem pecunia summam ex Dauidis se-
pulchro aufert. 218.
Hyrcanus amicitiam cum Romanis renouat. 383.
Hyrcanus assiduam cum Arabibus bellum gerit. fol.
 347.
Hyrcanus dum fratres intestinis bellis laborant, In pa-
ce viuuit. 384.
Hyrcanus Pontifex. 394.
Hyrcanus insons perit. 445.
Hyrcanus Samariam capit. 384.
Hyrcanus & Antipater Pompeij auxilium implorat.
 624.
Hyrcanus patria amans gratiam ab Herode expectat.
 433.
Hyrcanus cum Antiocho soluta obsidione fœdus facit.
 382.
Hyrcanus multas Syria urbes capit, & templum in
monte Garizin desolat. 382.
Hyrcanus sibi ipsi manam infert. 348.
Hyrcanus & seniores Reginam anteueniunt, & Ari-
stobulum accusant. 396.
Hyrcanus Pontifex, Antipater verò Iudae procurator
declaratur. 630.
Hyrcani matris magnanimitas & constantia. 617.
Hyrcani facetia. 346.
Hyrcani & Iudaeorum legatio Antonio coronam au-
ream offerens, vt Iudaeos à Cassio captos in liberta-
tem vindicaret, rogat. 417.
Hyrcani ad Casarem legati. 412.
Hyrcani & ortus & indoles. 344.
Hyrcani legatos M. Antonius & P. Dolabella in sena-
tum introducunt. 414.
Hyrcani vita. 445.
Hyrcano Babylone à Iudaeis ingēs honor habetur. 433.
Hyrcano in templo per vocem filiorum de Antiocho
uictoria nunciatur. 384.
Hyrcanum Caesar in pontificatu confirmat, Antipa-
trum ciuitate Romana donat. 408.
Hyrcanum Hierosolymis Casare permittente, mania
restituit. 409.
Hyrcanum Herodes occidi imperat. 444.
Hyrcanum Antipater vt ad Aretam regem Arabia
confugeret, eiusq; auxilio regnum repeteret, hor-
tatur. 623.

I N D E X.

<i>Hyrcaum Herodes in summo honore habet.</i>	434.	<i>Historiographi Græci bellum Indaicum silentio pretereunt.</i>	613.
<i>Hyrcaum Herodes è medio tollere statuit.</i>	444.	<i>Homicida lex.</i>	110.
<i>Hieremias civitatem Babylonicam prædicit.</i>	290.	<i>Homo sui interitus auctor, non Deus.</i>	11.
<i>Hieremias à Babylonio duce exemptus, è carcere magni pretij muneribus afficitur.</i>	296.	<i>Homines ambitioni & avaritia dediti, nihil non audent.</i>	187.
<i>Hieremias Hierosolymorum subversionem prædicit.</i>	290.	<i>Homines quidam nocentissimi necessitate debitorum forum & scripta publica concremant.</i>	852.
<i>Hieremias quando vixit.</i>	290.	<i>Honos Mardocheo oblatas.</i>	325.
<i>Hieremia liber exustus.</i>	290.	<i>Honor Danielis.</i>	303.
<i>Hieremia accusatio & absolutio.</i>	290.	<i>Honor parentum.</i>	909.
<i>Hieroboamus in Aegyptum profugit, ubi usq; ad Solomonis obitum manet.</i>	237.	<i>Honor magistratus.</i>	101.
<i>Hieroboamus Solomonem infestat.</i>	236.	<i>Horrendus in hostium acie terra motus.</i>	150.
<i>Hierosolyra & templum deprecatur.</i>	247.	<i>Horrenda fulmina in monte Syna.</i>	70.
<i>Hierosolyra quondam Solyma vocata, cuius nominis & Homerus meminit.</i>	190.	<i>Hostie veteris testamenti.</i>	909.
<i>Hierosolyra ab Herode obsessa.</i>	643.	<i>Hostes sepeliendi.</i>	109.
<i>Hierosolyra à Susaco Aegyptiorum Rege spoliata.</i>	193.	<i>Holocaustoma.</i>	80.
<i>Hierosolyra Titus obsidet.</i>	614.	<i>Humana vitæ terminus anni. 120.</i>	15.
<i>Hierosolyra ab Herode eo die quo ante 27. annos à Pompeio expugnata.</i>	432.	<i>Hypsicrates.</i>	409.
<i>Hierosolyra quinquies prius capta, tunc iterum vastata est.</i>	847.		
<i>Hierosolyra Romano populo stipendiaria.</i>	403.		
<i>Hierosolyra Iudæe metropolis radicibus fundamentis eruta.</i>	868.		
<i>Hierosolymina Pompeio partim tradita partim obsessa.</i>	402.		
<i>Hierosolyra per decem & octo menses obsessa, tandem capiuntur.</i>	293.		
<i>Hierosolyra obsessa.</i>	241. & 292.		
<i>Hierosolyra expugnata.</i>	431.		
<i>Hierosolyra pars capta, eiusq; habitatores interfecti.</i>	125.		
<i>Hierosolymis dolo captis Iudæi in Aegyptum abducuntur.</i>	332.		
<i>Hierosolymitanis legati in Galilea haud accepti.</i>	599.		
<i>Hierosolymorum mania absoluta.</i>	319.		
<i>Hierosolymitanum templum lustratum.</i>	354.		
<i>Hierosolymitana arx munita.</i>	365.		
<i>Hierosolymitanorum legati in Iehu domicilium sese recipiunt.</i>	600.		
<i>Hierosolymitanos fundis fugatq; Iesus.</i>	120.		
<i>Hiericho.</i>	97.		
<i>Hiericho capta, homines trucidati, urbs prostrata & incensa.</i>	117.		
<i>Hierichuntis mœnia spontè sua collapsa.</i>	117.		
<i>Hierichuntem ab habitantibus, relictam Romani diripiunt, inq; ea Herodes præsidium reliquit.</i>	425.		
<i>Hierichuntem speculatores explorant.</i>	115.		
<i>Historia de uxore Lemita.</i>	126.		
<i>Historia Nabuthi ob prædium Achabo denegatum lapidati.</i>	250.		
<i>Historia de Antiocho Epiphane.</i>	348.		
<i>Historia libri Exodi.</i>	50.		
<i>Historia Deuteronomij.</i>	102.		
<i>Historiarum Biblicarum finis.</i>	381.		
<i>Historiographi quidam perfidiâ ac sacrilegium Antiochi regere conantur.</i>	901.		
<i>Historiographi quidam Hispaniam unam tantummodo esse civitatem arbitrati sunt.</i>	877.		
<i>Historia huius conscribenda causa.</i>	614.		
<i>Historiographus qui dicendus.</i>	614.		
		<i>Iabes in Gilead, qua auxilium contra Beniamin negauerat, destruitur.</i>	128.
		<i>Iabin Rex Chanæorum Israelitas subiugat.</i>	131.
		<i>Iacimus & Philippus Zamaris filij.</i>	492.
		<i>Iacob Iosephum tanquam iam extinctum luget.</i>	37.
		<i>Iacob filios cum muneribus mittit in Aegyptum.</i>	43.
		<i>Iacobus propter absentem Simeonem & Beniamin ablegandum sollicitus.</i>	43.
		<i>Iacob desossis Labani Dijs Bethel proficiscitur.</i>	33.
		<i>Iacobus & Simon Iudæ Galilæe filij, crucis supplicio affecti.</i>	374.
		<i>Iacobus mercedis loco petit Rachelis coniugium.</i>	29.
		<i>Iacobus se sacrificaturum votum Deo facit, locumq; nominat Bethel, id est, domicilium Dei.</i>	28.
		<i>Iacobus in Mesopotamiam peruenit Carras ad cognitionem matris.</i>	28.
		<i>Iacob ad Esau fratrem nuncios mittit.</i>	31.
		<i>Iacob fratrem muneribus reconciliat.</i>	31.
		<i>Iacob luctatur cum spectro, & vocatur Israel.</i>	32.
		<i>Iacob Esau fratrem accedit.</i>	32.
		<i>Iacobus peruenit ad Scenas.</i>	32.
		<i>Iacobus atatis anno 147. moritur.</i>	49.
		<i>Iacobus in Hebrone sepultus.</i>	49.
		<i>Iacobus dum Iosephi statum ex filijs cognoscit, maximo perfunditur gaudio.</i>	47.
		<i>Iacobus in Aegyptum filios frumentarum mittit.</i>	42.
		<i>Iacobus cum uxoribus, filijs & gregibus inscio socero proficiscitur.</i>	30.
		<i>Iacobus quin expiraret præ nimia lætitia parum abfuit.</i>	48.
		<i>Iacob septimus frater innior ceseris ad supplicium ducitur.</i>	929.
		<i>Iacobus Domini nostri Iesu Christi frater ad lapidandum traditus.</i>	580.
		<i>Iacobus cum Pharaone Rege loquitur, & inhabitandam accipit Heliopolin.</i>	48.
		<i>Iacobi ad Labani accusationem responsio.</i>	30.
		<i>Iacobi contra Labanum accusatio.</i>	30.
		<i>Iacobi cum Labano colloquium.</i>	28.
		<i>Iacobi filij, præsertim Iudæ ut Beniamin peregrinatio ni committat, urgent.</i>	43.
			Iacobi

I N D E X.

<i>Iacobi filij veniunt in Aegyptum, & Simeon libera-</i>	<i>Ieus in regem ungitur, Deo sic mandante.</i>	267.
<i>tur.</i>	<i>Ieus rex Israelis.</i>	250.
<i>Iacobi cum Rachel colloquium.</i>	<i>Ieu posteris regnum promittitur.</i>	270.
<i>Iacobi progenies.</i>	<i>Iezabela.</i>	247.
<i>Iacobi filij ascensantur furti.</i>	<i>Iezabelam Elias fugit.</i>	250.
<i>Iacobo Rachelis loco Lia in thalamum inducitur. fol.</i>	<i>Iezeciel templi vastationem pradicat.</i>	292.
<i>29.</i>	<i>Ioabius Praefectura sua metuens, Abnerum primum</i>	
<i>Iacobo Deus apud iuramenti puteum apparet.</i>	<i>calamnijs, mox insidijs adortum, vita dolose pri-</i>	187.
<i>Iaddus Pontifex, cuius frater Manasses Sanaballetis</i>	<i>uat.</i>	187.
<i>filiam uxorem ducit.</i>	<i>Ioabius iussu regis Vriam in hostes mittit.</i>	197.
<i>Iadonis prophetiam Ieroboamo Pseudopropheta of-</i>	<i>Ioabius per literas Dauidem ad Rabatha excidium vo-</i>	
<i>fugat.</i>	<i>cat.</i>	199.
<i>Iael Sifferam ferreo clauo interficit.</i>	<i>Ioabius & Abiseus usq. ad solis occasum Abnerum per-</i>	186.
<i>Iaphtes dux Israelitarum creatur.</i>	<i>sequuntur.</i>	186.
<i>Iaphtes legatos mittit ad regem Ammanitarum. fol.</i>	<i>Ioabius dato receptui signo suos cohibet.</i>	ibid.
<i>137.</i>	<i>Ioabius contra Sabeum paucis copijs, Amasam colligē-</i>	209.
<i>Iaphtes votum facit.</i>	<i>do exercitu cunctante, mittitur.</i>	209.
<i>Iaphtes Ammanitas fundit fugatq.</i>	<i>Ioabius Amasam iugulat.</i>	ibid.
<i>Iaphtes filiam maecat.</i>	<i>Ioabius Sabeum in urbe Abelmachea circumuallat.</i>	210.
<i>Iaphtes moritur.</i>	<i>Ioabius interficitur, in cuius locum Banaias surroga-</i>	220.
<i>Iapheti Noe primogeniti progenies.</i>	<i>tur.</i>	220.
<i>Iardes sylua ab Romanis cincta.</i>	<i>Ioabius Absalomum interimit.</i>	206.
<i>Iason & Menelaus seditionem concitant.</i>	<i>Ioabius incendio agri reuocatus, reconciliat Absalomū</i>	207.
<i>Iazeihes in proditores animaduertit, Arabes in fu-</i>	<i>patri.</i>	207.
<i>gam vertit, Arsamum vi capit, & Abia seipsum</i>	<i>Ioabius cum exercitu lugens urbem ingreditur. fol.</i>	207.
<i>interficit.</i>		207.
<i>Iazetes fratres ad Claudium Caesarem & Artabanum</i>	<i>Ioabi & Abisai acies.</i>	195.
<i>mittit.</i>	<i>Ioabi victoria.</i>	196.
<i>Iazetes & Helena veri Dei cultum ritu Iudaico di-</i>	<i>Ioachimus siue Iechania rex Iuda.</i>	291.
<i>scunt.</i>	<i>Ioannes in Gischala.</i>	589.
<i>Iazetem à circumcissione Helena & Ananias dehor-</i>	<i>Ioannes Hyrcanus optimè rebus per annos triginta</i>	
<i>tantur.</i>	<i>tres administratis moritur.</i>	618.
<i>Ieiunium & supplicationes ad Deum pro salute sui po-</i>	<i>Ioannes apud Tiberiadem aquis calidis foueri cupit.</i>	590.
<i>puli.</i>	<i>Ioannes Iosephi successus animo fert iniquo.</i>	592.
<i>Ieiunium, preces & supplicatio Israelitarū in Maspha</i>	<i>Ioannes Iosepho imperio abrogato Galilae praefesse cu-</i>	596.
<i>tim.</i>	<i>pit.</i>	596.
<i>Ieboschi caput ad Dauidem defertur.</i>	<i>Ioannes Gischala.</i>	862.
<i>Iesus Iordanem traicit cum copijs.</i>	<i>Ioannes & Simon in cloacis vinenti capiuntur.</i>	847.
<i>Iesus monumentum extruit ad Iordanem.</i>	<i>Ioannes matris amore effæminatus victoriam amit-</i>	617.
<i>Iesus exploratores mittit in Hierichuntem.</i>	<i>tit.</i>	617.
<i>Iesus ab Antiocho Epiphane in Pontificem electus.</i>	<i>Ioannes qui & Hyrcanus Simonis filius.</i>	617.
<i>348.</i>	<i>Ioannes Iuda frater ab Amarae filijs interfectus. fol.</i>	364.
<i>Iesus sacerdotio priuatur, in cuius locum Onias Me-</i>	<i>Ioannes Iosephum interficere conatur.</i>	59.
<i>nelaus dictus, surrogatur.</i>	<i>Ioannis lucri cupidus.</i>	60.
<i>Iesus cum copijs urbem circumambulas.</i>	<i>Ioannis insidia.</i>	273.
<i>Iesus nemini prater Rachab parcere iubet.</i>	<i>Ioas Israelitarum & Samaria rex.</i>	270.
<i>Iesus Pontifex & Zorobabel princeps altare adificant.</i>	<i>Ioasus, Ioado Pontifice auxiliante, in regem cretur.</i>	270.
<i>312.</i>		273.
<i>Iesus cum Gabaonitis fædus facit.</i>	<i>Ioasi sublatio.</i>	271.
<i>Iesus à Iosepho arte captus.</i>	<i>Ioasi, vinente Ioado, pietas.</i>	272.
<i>Iesus Siae filius Pontifex.</i>	<i>Ioasi, Ioado mortuo, impietas eiusq. per Prophetam</i>	272.
<i>Iesus latronum Princeps.</i>	<i>taxatio.</i>	272.
<i>Iesus Gamalielis Pontifex.</i>	<i>Iodes siue Ehdud in Eglois familiaritatem sese insi-</i>	130.
<i>Iesus Damnei Anano Pontifici succedit.</i>	<i>nuat.</i>	131.
<i>Iesus Saphie filius Iosepho insidias struit.</i>	<i>Iodes Palonem trucidat.</i>	170.
<i>Iesus Christus à Pilato crucifixus.</i>	<i>Ionathas è comiuis profugit.</i>	170.
<i>Ieremias suadet deditioem.</i>	<i>Ionathas & David in agro conueniunt.</i>	211.
<i>Ierobeam idololatriæ suator.</i>	<i>Ionathas.</i>	872.
<i>Ieroboami impietas.</i>	<i>Ionathas prius verberatus viuis excustus est.</i>	872.
<i>Ieroboami contra Abiam Iudæ regem expeditio.</i>	<i>Ionathas Iudæ fratrum communibus Iudæorum suffra-</i>	364.
<i>243.</i>	<i>gijs succedit.</i>	364.
<i>Ieroboami mors.</i>		364.
<i>Ieroboami filio agrotante mater ad Achiam Prophe-</i>		364.
<i>tam mittitur.</i>		364.
<i>Iethrae Moysis soceri posteris ager attribuitur.</i>		364.
<i>225.</i>		364.

I N D E X.

- Jonas à Ceto deuoratus ac reuomitus, Niniuitis prædicat.* 276.
- Jonathas Dauidem consolatur, mortem caterorum negans, de solo Ammone diligentius perquirendum censet.* 200.
- Jonathas apud Machmam degit, patriam, desertores punit.* 368.
- Jonathas amicitiam cum Dauide iureiurando confirmat.* 169.
- Jonathas Dauidi signa Regis animum declarantia constituit.* 170.
- Jonathas & Iudas Hierosolyma & arcem reficiunt.* 376.
- Jonathas & Simon in Amarae filijs Ioannis fratris mortem ulciscuntur.* 365.
- Jonathas legatione cum muneribus missa ad Demetrium, ut præsidia de Iudæa castellis eiceret, rogat.* 373.
- Jonas à Deo in Nini regnum proficiscens iussus nauigium conscendit, & in mare præcipitatur.* fol. 275.
- Jonathas in Arabiam proficiscitur, & Nabateos uastat.* 376.
- Jonathas Demetrium muneribus placat.* 373.
- Jonathas Dauidem amat, patris uoluntatem ei nunciat simulq; consulit, ut saluti suæ fuga proficiat.* 167.
- Jonathas parenti præclaras Dauidis res gestas commemorat, orans ne tantopere in eiusmodi uirum fausat.* ibid.
- Jonathas Dauidi mollium patrem indicat.* ibid.
- Jonathas Pontifex exercitum colligit.* 367.
- Jonathas ob accepta beneficia operam suam Tryphoni contra Demetrium offert & præbet.* 374.
- Jonathas Sadduceus Hyrcanum contra Phariseos inflammat.* 385.
- Jonathas uictos Azorum usq; persequens Dagonis fanum concremat, octo millia hominum in eo exurens.* 371.
- Jonathas à Tryphone interficitur.* 379.
- Jonathas renouat amicitiam cum Romanis & Lacedæmonijs.* 375.
- Jonathas armigero clam hostium castra ingreditur.* 158.
- Jonathas in Palestinorum exercitu quosdam trucidat, reliqui se inuicem inuadunt, & dant se in fugam.* 159.
- Jonathas Ptolemæo occurrit, & ab eo honorifice excipitur.* 371.
- Jonathas Ammoni dat consilium, quomodo optatis potius ualeat.* 199.
- Jonathas cum fratre in Bethlaga obsessus.* 365.
- Jonathas regis Demetrii milites.* 375.
- Jonathas cum suis captus.* 604.
- Jonathas à Tryphone per præsidia captus interficitur.* 617.
- Jonathas Ioanni uero ad se ueniat scribit.* 602.
- Jonathas Anani filio Pontificis restituitur, quem ille recipere recusat, & Matthias fratri deferri rogat.* 563.
- Jonatha & collegarum aduersus Iosephum concilium.* 604.
- Jonatha sociorum pars manibus interit, nonnulli uisui capti ad Catulum perducuntur.* 371.
- Jonatha desiderium omnes Hierosolymis capit.* 378.
- Iosephus ex Galilæa discedere cogitat.* 597.
- Iosephus Ionatha epistolas perlegit.* 601.
- Iosaphatus cultum uerum renouat.* 257.
- Iosaphatus magistratus & indices constituit.* 257.
- Iosaphati exercitus.* 254.
- Iosaphati cum Achabo in Syros expeditio.* 254.
- Iosaphati mors.* 261.
- Iosaphatum Iesus Propheta, quod Achabo auxilium tulerat, reprehendit.* 257.
- Iosephus & Azarias à Gorgia uicti, ad duo millium milium amittuntur.* 356.
- Iosephus in carcerem fratres includit.* 42.
- Iosephus regis facultates reciperat.* 589.
- Iosephus bello Iudaico semper interfuit.* 276.
- Iosephus Roma belli Iudaici historiam conscripsit.* fol. 876.
- Iosephus collegas Hierosolyma remisit.* 589.
- Iosephus à Ionatha hortatu Catulli falso accusatur.* 872.
- Iosephus cum quinq; fratribus Pharaonem Regem accedit.* 41.
- Iosephus Ptolemæo obuiam profectus, honorifice excipitur.* 343.
- Iosephus Iuda consilio Arabibus negociatoribus uenditur.* 36.
- Iosephus in Galilæa mansurus annuit.* 598.
- Iosephus uxore ducit in Aegypto, ex qua genuit Manasse & Ephraim.* 41.
- Iosephus à fratribus agnoscitur.* 46.
- Iosephus quintam fructuum partem regi pendere iubet.* 46.
- Iosephus fratres tentat, ut parentis statum & Benjamin expiscari queat.* 43.
- Iosephus hanc historiam non Hebraica, sed peregrina lingua, Græca nimirum, conscripsit.* 2.
- Iosephus adulterium iterum deuitat.* 38.
- Iosephus uestibus mulieri relictis aufugit.* 38.
- Iosephus fratribus incognitus eos salutat & Benjamin.* 43.
- Iosephus fratres num in aduersis Benjamin essent subsidio, tentat.* 44.
- Iosephus in carcerem conijcitur.* 39.
- Iosephus libros suos plurimis uenundat.* 376.
- Iosephus Hyrcanum filium ad Ptolemæum regem mittit.* 345.
- Iosephus fratres Simeone retento dimittit.* 43.
- Iosephus & Mariamne apud Herodem accusantur.* 438.
- Iosephus liberatur uinculis.* 40.
- Iosephus cum Tito Romam proficiscitur, & à Vespasiano honorifice excipitur.* 610.
- Iosephus Galilææ Præses septuaginta uiros sibi adiungit.* 590.
- Iosephus in discrimen incidit.* 601.
- Jonatha ei q; adhaerentium dolus.* 601.
- Iosephus Cabi Simonis filij Pontifex.* 580.
- Iosephus seditionem absq; sanguine effusa compefcit.* 601.
- Iosephus Sepphoritarum ciuitatem seruat.* 608.
- Iosephus conscenso nauigio Tiberiada petit.* 595.
- Iosephus sacerdotibus captiuus absolutionem impetrat.* 588.
- Iosephus secum deliberat.* 608.
- Iosephus

I N D E X.

<i>Iosephus Galilaorum primatibus Ionatha & Tiberiē suum iniurias denarrat.</i>	603.	<i>Iosephi cum Iesu de 20 aureis rixa.</i>	603.
<i>Iosephus Hierosolymitanorum concily iussu in Gali- laa manet.</i>	489.	<i>Iosephi cum Iesu colloquium.</i>	603.
<i>Iosephus relicto Iusto ad historiam redit.</i>	607.	<i>Iosephi oratio & confessio coram aduersarijs.</i>	593.
<i>Iosephus legatorum fucum intelligit.</i>	602.	<i>Iosephi ad Ionathan responsoriales.</i>	598.
<i>Iosephus Ellemi per unum diem Pontifex.</i>	502.	<i>Iosephi infortunium hostibus animos addit.</i>	609.
<i>Iudas Sariphei & Matthias Margaloti exusti. fol.</i>	502.	<i>Iosephi erga hostes benignitas.</i>	590.
<i>Iosephus propter Tiberienses periculis expositus.</i>	595.	<i>Iosephi erga Iesum benignitas.</i>	593.
<i>Iosephus scditiosos, ut à bello Romanis inferendo de- sistant, dehortatur, unde in odium & suspicionem incidit.</i>	586.	<i>Iosephi religionis cura.</i>	594.
<i>Iosephus in alio periculo versatur.</i>	594.	<i>Iosephi ad Ionathan mandata.</i>	599.
<i>Iosephus legatis iterum scribit.</i>	599.	<i>Iosephi naufragium.</i>	586.
<i>Iosephus mulieribus Herodis mandatum de Mariam me interficienda aperit.</i>	437.	<i>Iosephi somnium mirabile.</i>	597.
<i>Iosephus frumentum in Galilaam transmittit.</i>	592.	<i>Iosephi stratagema.</i>	594.
<i>Iosephus in Neopolitanum.</i>	592.	<i>Iosephi fratres eum à feris deuoratum patri persua- dēt.</i>	37.
<i>Iosephus Tiberienses ex custodia dimittit.</i>	595.	<i>Iosephi fratres in via Aegyptijprehendunt.</i>	44.
<i>Iosephus ex Pontificali Asamonaorum genere.</i>	475.	<i>Iosephi ad lectorem adhortatio.</i>	2.
<i>Iosephus Ptolem ad spolia reddere sonatur.</i>	593.	<i>Iosephi ad ciues Tiberiensium adhortatio.</i>	590.
<i>Iosephus populum ad misericordiam mouet.</i>	593.	<i>Iosepho parens rem totam significat.</i>	597.
<i>Iosephus tres in crucem suffixos liberat.</i>	610.	<i>Iosepho Iesus bellum infert.</i>	591.
<i>Iosephus regio clam dimittit.</i>	594.	<i>Iosepho Tiberiensis plebs obuiam venit.</i>	590.
<i>Iosephus ipse bello Iudaeo interfuit.</i>	613.	<i>Iosepho perpetua Caesarum beneuolentia manet. fol.</i>	610.
<i>Iosephus ex solitudine in urbem redit, & Pharisaor- um placitis sese addicit.</i>	585.	<i>Iosepho Potipharis uxor secundas machinas admo- uet.</i>	37.
<i>Iosephus pene oppressus inopinato periculo euadit. fol.</i>	603.	<i>Ioramus, Iosaphati filius, Rex Hierosolymorum. fol.</i>	261.
<i>Iosephus omnes Iudaeorum sectas cognoscit.</i>	585.	<i>Ioramus Elisao mortem minatur.</i>	263.
<i>Iosephus annos triginta natus nulli mulieri uirum in- fert, & nihil sibi obtundi patitur.</i>	590.	<i>Ioramus à Moabitarum Rege auxilium petit. fol.</i>	259.
<i>Iosephus Canei in Canthara Pontificis surrogatus lo- cum.</i>	568.	<i>Iorami cedes.</i>	267.
<i>Iosephus Tiberiadem capit.</i>	605.	<i>Iorami scelera ab Elia per literas accusantur.</i>	266.
<i>Iosephus defectionis autores iniectis uinculis Iodapa- tam mittit.</i>	ibid.	<i>Iorami impietas.</i>	266.
<i>Iosephus Hebrae & Graecae literaturaperitus.</i>	584.	<i>Iorami expeditio in Ramatham.</i>	267.
<i>Iosephus historiam hanc in Hebraica lingua antea cō- scripsit.</i>	613.	<i>Ioramum Elisaeus, ut Syrorum insidias caueat, admo- net.</i>	261.
<i>Iosephus centum legatos Hierosolyima mittit.</i>	601.	<i>Ioa Elisaeus à se Syros ter vincendos pradicis.</i>	273.
<i>Iosephus insidias euadit.</i>	594.	<i>Iosias uerum Dei cultum restaurat.</i>	287.
<i>Iosephus regio in fugam compellit.</i>	601.	<i>Iosias rex Iudae.</i>	287.
<i>Iosephus Mathia filius natus.</i>	585.	<i>Iophum Herodes interfici, & Alexandrum in carcere conijci iubet.</i>	438.
<i>Iosephus cum copijs contra Gabara proficiscitur.</i>	599.	<i>Ionici Iudaei apud Agrippam de indigenarum iniurijs conqueruntur.</i>	464.
<i>Iosephus in Galilea uias obseruat.</i>	599.	<i>Iosua in duas partes copias diuidit.</i>	121.
<i>Iosephus inuidorum calumnijs appetitus.</i>	610.	<i>Iosua diuidendam regionem, & duas tribus cum di- midia remittendas hortatur.</i>	121.
<i>Iosephus cognominatus Caiaphas Pontifex.</i>	520.	<i>Iosua ad metiendam & diuidendam terram quosdam mittit.</i>	122.
<i>Iosephus in Aegypto Potiphari uenditur.</i>	37.	<i>Iosua Chananaeorum regionem nouem tribubus & di- midie Manassis diuidit.</i>	122.
<i>Iosephus atatis anno 110. moritur.</i>	49.	<i>Iosua unicuique tribui, ut ex sua sorte Chananaeorum reliquias tolleret, praecipit.</i>	122.
<i>Iosephi patientia in uinculis.</i>	39.	<i>Iosua Israelitarum dux designatur.</i>	67.
<i>Iosephi consilio tolerabilior euadit uentura sterili- tas.</i>	41.	<i>Iosua & Caleb populum compefcunt.</i>	87.
<i>Iosephi calliditas.</i>	598.	<i>Iosua moritur.</i>	126.
<i>Iosephi ossa.</i>	59.	<i>Iosua domicilium ad Sicima.</i>	124.
<i>Iosephi libros quidam blasphemant.</i>	876.	<i>Iosuae postrema ad Seniores & Magistratus Hebraeo- rum adhortatio.</i>	125.
<i>Iosephi ossa in Chananaam translata.</i>	49.	<i>Iosuae ad eos, qui ex regione ultra Iordanem sita mili- tabant, oratio.</i>	123.
<i>Iosephi diuitia & liberi.</i>	344.	<i>Iosua ad Deum precatio.</i>	118.
<i>Iosephi somny interpretatio.</i>	35.	<i>Iosua Moses sibi successorem designat.</i>	102.
<i>Iosephi fratres eum tollere decernunt.</i>	35.	<i>Iosua Moses hortatur.</i>	113.
<i>Iosephi fratres peccata in eum commissa deplorant.</i>	42.	<i>Iothan apologo Sicimitis in Gedeonem ingratitude obijcit.</i>	135.
<i>Iosephi somnium.</i>	34.		

I N D E X.

<i>Iouem Olympium Caius Memmianus Regulum Romam transferre iubet.</i>	545.	<i>Iudaei ueriti ne Herodes demolitus uetus adificium nouum abfoluere non poffet, eis Herodes uetus il- lefum manfurum, donec ad nouum materia com- paretur promittit.</i>	459.
<i>Ioazus rex Iudae.</i>	290.	<i>Iudaei Prolemaidem ad Petronium perueniunt, depre- caturi, ne quid contra leges patrias facere cogeren- tur.</i>	536.
<i>Iubal Musica inuentor.</i>	7.	<i>Iudaei dant obfides ob impetratam ueniam ad Cafa- rem legatos mittere.</i>	568.
<i>Iucundus & Tyrannus fe follicitatos ab Alexandro, ut inter uenandum Herodem interficerent, fa- tentur.</i>	483.	<i>Iudaei in feditionibus quafi furiofi.</i>	511.
<i>Iudaicus populus regi ut orientalem inftauraret por- ticum fuadet.</i>	581.	<i>Iudaei in Neerdam & Nifibim fe recipiunt.</i>	544.
<i>Iudas hofium phalangem trucidat, ipfe circumuen- tus uulneratur & interficitur.</i>	362.	<i>Iudaei feruati Ctefiphontem fecedunt.</i>	544.
<i>Iudas foedus facit cum Romanis.</i>	361.	<i>Iudaei neceffitate ad bellum coacti.</i>	586.
<i>Iudas oppidum egressus, noctu in Bacchidis castra ir- ruit.</i>	365.	<i>Iudaei Aegyptij in Onia regione ab Antipatro Cafari confociati.</i>	408.
<i>Iudas Effaeus uates.</i>	387.	<i>Iudaei folemnia facrificia expeditionis tempore pera- gunt.</i>	403.
<i>Iudas Effaeus Propheta.</i>	619.	<i>Iudaei Syriorum, Idumaeorum & Phenicum urbeste- nent.</i>	393.
<i>Iudas Hierofolyma fe recipit, eumq; fequitur Antio- chus.</i>	358.	<i>Iudaei Carmelum montem incolentes Antigono fe fo adiungunt.</i>	419.
<i>Iudas Lyfia exercitum uincit.</i>	353.	<i>Iudaei uicifcuntur inimicos fuos.</i>	327.
<i>Iudas ingenti prada potitur.</i>	353.	<i>Iudaei octauo die circumcifionem celebrant, Arabes poft decimum tertium annum.</i>	21.
<i>Iudas Alcimi potentia refiftit.</i>	360.	<i>Iudaei in templu & fuperiorem urbem refugiunt.</i>	431.
<i>Iudas & Saddocus quarta fefta autores.</i>	518.	<i>Iudaei contra ficariorum temeritate conueniunt.</i>	870.
<i>Iudas paucis militibus innumerofum exercitum ag- gredi conatur.</i>	362.	<i>Iudaei uniuersis bonis in unum congeftis ignem inji- ciunt.</i>	869.
<i>Iudas obfeffus Iudaeis in auxilium uenit.</i>	355.	<i>Iudaei undiq; collecti ad Godoliam Mafphatam ueni- unt.</i>	296.
<i>Iudas quartus frater adducitur.</i>	926.	<i>Iudaei fidem eis olim a regibus datam conferuauerunt. 899.</i>	879.
<i>Iudas afidue cum finitimis gentibus bellum gerit. 354.</i>	354.	<i>Iudaei cur olim paffores & capriui dicti.</i>	430.
<i>Iudas copias inter fratres diuidit.</i>	355.	<i>Iudaei obfeffi intrepide repugnant.</i>	628.
<i>Iudaeis uictis Simon hoftribus in Galilaea captiuos libe- rat.</i>	355.	<i>Iudaei ab Romanis uicti.</i>	312.
<i>Iudas Propheta Antigoni necem praedicit.</i>	619.	<i>Iudaei a Babylone Hierofolyma proficifcuntur.</i>	364.
<i>Iudas cum copijs ad Bethzacharia regi obuiam profi- cifcitur.</i>	357.	<i>Iudaei a profugis & penuria coacti Macedonica factio- ni fe adiungunt.</i>	900.
<i>Iudas & Ionathas Iudaeis in oppidis Galatidicis fup- petias ferunt.</i>	355.	<i>Iudaei a regione Galatitica in Iudaeam traducti.</i>	356.
<i>Iudas Maccabaus Apollonium praelio uincit.</i>	352.	<i>Iudaei opprimuntur, qua clade Matthias fit cautiore.</i>	357.
<i>Iudas in Modim feptultus.</i>	363.	<i>Iudaei templu & altaria fabricata deftruunt.</i>	454.
<i>Iudas Maccabaus arcem oppugnat.</i>	357.	<i>Iudaei Herodi propter beneficia fauent.</i>	614.
<i>Iudas & Matthias cum 40. iuuenibus ad regem per- ducti ouantes fe excufant, eosq; uictos rex Hie- richuntem mittit.</i>	502.	<i>Iudaeorum mores & luftationes.</i>	513.
<i>Iudas Ezecia latronum ductoris filius.</i>	511.	<i>Iudaeorum legatio Romam.</i>	627.
<i>Iudas Sariphai filius Matthias Margaloshi iuuentu- tem, ut opera qua rex praeter patria confuetudine fecerat, tollerent, concitat.</i>	501.	<i>Iudaeorum Reipub. mutatio.</i>	315.
<i>Iudas Galilaeus quarta fefta auctor.</i>	519.	<i>Iudaeorum ad Darium legatio.</i>	150.
<i>Iudaei ad Iofephum pro Benjamin oratio.</i>	45.	<i>Iudaeorum agrum armis Samuel recuperat.</i>	914.
<i>Iudaei ad milites oratio.</i>	353.	<i>Iudaeorum leges antiquiffima.</i>	859.
<i>Iudaei: ibus ad Iordane ufq; Dauidi occurrit, & po- te fluminis ripas iungit.</i>	208.	<i>Iudaeorum cum Romanis confictus.</i>	857.
<i>Iudaea per feptuaginta annos deferta.</i>	298.	<i>Iudaeorum rex fpoliorum nouiffima.</i>	885.
<i>Iudaea clades.</i>	283.	<i>Iudaeorum contra Alexandrum conftantia.</i>	911.
<i>Iudaeam finitima getes, ficut & Tryphon inuadunt. 378.</i>	378.	<i>Iudaeorum & Lacedaemoniorum comparatio.</i>	869.
<i>Iudaeus Damones eycit.</i>	223.	<i>Iudaeorum propriae cedis amor.</i>	392.
<i>Iudaei inter media tela uerfant es nihil ceremoniaru intermittunt.</i>	625.	<i>Iudaeorum octo millia dum Alexander uiuit, in exilio degunt.</i>	308.
<i>Iudaei in caftellum Gamala fe recipiunt, quo & Phi- lippus fe confert.</i>	588.	<i>Iudaeorum de captiuitate Hierofolyma profecturum au- merus.</i>	860.
<i>Iudaei permulti in lacunarijs pereunt.</i>	510.	<i>Iudaeorum 3000. profrati.</i>	914.
<i>Iudaei a Babylonijs afflicti Seleuciam migrant.</i>	543.	<i>Iudaeorum in lege conftantia.</i>	644.
<i>Iudaei feditionis & pugna caufam in Samaritanis & Cu- manum referunt.</i>	575.	<i>Iudaeorum in pugna conftantia.</i>	851.
		<i>Iudaeorum in Antiochia multitudo.</i>	880.
		<i>Iudaeorum ad Aegyptum aduersum eorum dnm, egypti- fum offendit Manethon.</i>	880.
		Iudaeo-	

I N D E X.

<i>Iudaorum ab Romanis captorum calamitas.</i>	868.	<i>In Arbela conuentus.</i>	604.
<i>Iudaorum Pascha transitum significat.</i>	59.	<i>Inguinis morbum Aegyptij Sabbatosim vocant. fol.</i>	896.
<i>Iudaorum ob decretum Regis luctus.</i>	322.	<i>In spectaculo Casarea Iudaei 25000. percunt.</i>	851.
<i>Iudaorum 1700. ab Romanis perempti.</i>	860.	<i>Indorum sapientia professores seipfos concremât. fol.</i>	867.
<i>Iudaorum gens multum totius orbis indigenis affeminata.</i>	851.	<i>Ingêti ariete fabricato, Sylua crebro murum pulsari iubet,</i>	865.
<i>Iudaorum origo quasq. regiones errando peragrauerint, in hac historia repetitur.</i>	614.	<i>In Hierosolymis adificatum est templû à Salomone rege ante annos 143. & menses 8. quàm Tyrj Carthaginem condidere,</i>	880.
<i>Iudaorum apud Mesopotamiam & Babyloniam graues motus.</i>	539.	<i>Integra mortuorum familia, & plena mortuis reecta.</i>	846.
<i>Iudaorum decem milia deditioem faciunt.</i>	512.	<i>Interpreses 70. Alexandriam venientes, honorifice excipiuntur.</i>	338.
<i>Iudaeis hora sexta nobis est undecima vel duodecima meridiei.</i>	602.	<i>Ingenium Samaritarum, ob quod merito Iudaeis excus.</i>	349.
<i>Iudaorum cum Romanis acerrimus conflictus circa templum.</i>	510.	<i>Iniquitatis atq. delicti circa Deum causa.</i>	912.
<i>Iudaorum contra Alexandrum in festo die seditio.</i>	620.	<i>Intentio legum Iudaicarum.</i>	915.
<i>Iudaorum in Alexandrum odium & exacerbatio.</i>	620.	<i>Indignatio Dei in Idololatrias Chutaeos.</i>	282.
<i>Iudaeis calamitates ab exteris & incolis illatae.</i>	586.	<i>In castello magno commentus copia.</i>	864.
<i>Iudaeis à Romanis Asia & Europa Regibus magnus honos habitus.</i>	412.	<i>Interius septû, quod Iudaeis modo ingredi concessum erat.</i>	461.
<i>Iudaeis apud Antiochiam altera calamitas accidit.</i>	852.	<i>Iniusta Achimelechi cum tota familia cades. fol.</i>	172.
<i>Iudaeis incommoda inferunt.</i>	357.	<i>Insidia Hyrcano clam structa.</i>	345.
<i>Iudaeos quotannis hominem Graecum immolare debe-re.</i>	901.	<i>Instauratio templi.</i>	272.
<i>Iudaeos propter damnum passum maestos Herodes con-solatur.</i>	441.	<i>In Hebraeorum castra coturnices Deus immittit. fol.</i>	64.
<i>Iudicium contra Antipatrum, cui praesidet Varo. fol.</i>	668.	<i>In Alexandrum citrea coniecta.</i>	391.
<i>Iulius Caesar.</i>	555.	<i>Ingens Hebraeorum strages ob pestem à Deo immis-sam.</i>	213.
<i>Iulius Caesar apud Alexand. inscriptione columna a-rea, quod Iudaei Alexandrina ciuitatis ius habeât attestatur.</i>	412.	<i>Inobedientis Prophetæ pena & sepultura.</i>	239.
<i>Iulius Antonius proconf.</i>	474.	<i>Instrumenta Musica Davidis.</i>	211.
<i>Iuppiter.</i>	912.	<i>Infirmior turba ciuitate eiecta recipitur.</i>	382.
<i>Iura & libertates Iudaorum.</i>	897.	<i>In iustum Historiographum Iosephum falso insimu-lantem.</i>	605.
<i>Ius ciuitatis Antiochia Iudaeis conseruatum.</i>	340.	<i>Indulgentia nimia & lenitate mali in proposito con-firmantur.</i>	161.
<i>Iustitia est Dei potentia.</i>	105.	<i>In quibus victoria consistat.</i>	18.
<i>Iustus belli fax.</i>	587.	<i>Inconstantia amoris in hominibus.</i>	254.
<i>Iustus populum ad defectionem irritat.</i>	587.	<i>Ingens moles ex penuria & caritate proueniens. fol.</i>	48.
<i>Iustus de bello Iudaico nihil penitus sciuit.</i>	606.	<i>Ingens præda de Madianitis parta.</i>	101.
<i>Iustus Galilæa Prouincia potiri cupit.</i>	608.	<i>In Agrippam defunctum Casarienses & Sebasteni cõ-uicia iactant.</i>	566.
<i>Iustus Vespasiano ac Tito defuncto suam historiam e-didit.</i>	606.	<i>In Aegypto annona caritas.</i>	41.
<i>Iustus ob facinora capitis damnatus.</i>	606.	<i>In bellum qui mittendi.</i>	111.
<i>Iusti, Pisti filij ad multitudinem oratio.</i>	587.	<i>Incendium templi ac ciuitatis excidium.</i>	614.
<i>Iustum decapolitanorum primates deserunt.</i>	609.	<i>In Hiericho Balsamum preciosissimum prouenit.</i>	439.
<i>Iuuenum miseratio omnium animos concitat.</i>	470.	<i>Inimicitia Herodis cum liberis ex Mariamme susce-pta.</i>	652.
<i>Idololatria à Iosia extirpatio.</i>	288.	<i>In Pascha festo miles genitalia nudans seditionem concitat, in qua viginti millia Iudaorum sunt ex-tincti.</i>	574.
<i>Idumaei ab Hyrcano subiugati circumcisionem & ritus Iudaicos admittunt.</i>	383.	<i>In singulis festis & sacrificijs quid obseruetur. fol.</i>	82.
<i>Idumaei.</i>	863.	<i>Inuenta bona.</i>	110.
<i>Idumaeorum apostasia.</i>	266.	<i>Inuidia vis & natura.</i>	303.
<i>Immunitas à tributis Iudaeis parata.</i>	329.	<i>In Zoor Lothus euadit.</i>	20.
<i>Immunitates Iudaeis à Seleuco Nicanore Syria Rege concessæ.</i>	340.	<i>Iracundia & crudelitas Alexandri immoderata, qui octingentos captiuorum crucifigit.</i>	621.
<i>Impietas Achabi.</i>	247.	<i>Iracundia materna filij succedunt.</i>	652.
<i>Impietatis pœna.</i>	278.	<i>Iris signum fœderis inter Deum & Noe.</i>	11.
<i>Impostores & Magi.</i>	578.		
<i>Incredulitatis pœna.</i>	265.		
<i>In Caij interfectores animaduertitur.</i>	560.		
<i>In duorum aut trium ore consistit veritas.</i>	600.		

I N D E X.

- Iromus Solomoni ligna promittit, eorumq; vice frumentum petit.* 224.
- Iromi legati ad Solomonem.* 224.
- Israelita possessionibus suis eieci alio, traducuntur. regno Chuthais dato.* 281.
- Israelita Obela suadente ex tribu Iuda ac Beniamitica captiuos domum remittunt.* 279.
- Israelita ab Ammanitis & Palaistinis oppressi. fol. 137.*
- Israel Prophet a populo victoriam pollicetur.* 258.
- Israelita copiarum partem in insidiis collocant, & ut impares paulatim pedem referunt.* 128.
- Israelita hostes, eorumq; idola tollere iubentur. fol. 104.*
- Israelita Pascha celebrant, terra frugibus fruuntur, & deficit Manna.* 116.
- Israelita quomodo in terra Chanaan victuri.* 404.
- Israelita bellum omittunt.* 126.
- Israelita à Chusarthe oppressi.* 130.
- Israelita mittunt ad Gabaenos, qui fontes ad supplicium deposcant.* 127.
- Israelita à Palaistinis superati.* 139.
- Israelita Samueli filiorum iniquitates commemorat, cumq; ut regem aliquem declararet, obnixè precantur.* 151.
- Israelita in deserto aqua penuria laborant.* 63.
- Israelita petitionis sue repulsam passi à Roboamo deficiunt.* 238.
- Israelita ab Ainatis fusi fugatiq;.* 118.
- Israelita Chananaeos non uno actu deuicerunt. fol. 126.*
- Israelita ad montem Sina perueniunt.* 68.
- Israelita in deserto 40. annis erraturi.* 87.
- Israelita sexcentos Beniamitas reuocant.* 128.
- Israelita hostium copiis terrentur.* 158.
- Israelita incolumes per mare rubrum euadunt, quod Aegyptios inuoluit.* 61.
- Israelita absq; Dei mandato & Mosis cum hostibus cõgredi cogitant.* 89.
- Israelita in deserto coturnicum carnes impetrant. 86.*
- Israelita ab Aegyptiorum multitudine ad mare rubrum cinguntur.* 60.
- Israelita ex Aegypto discedunt.* 59.
- Israelita pradam opimam ab Amalecitis reportant. 68.*
- Israelita hostes insequuntur, & reges duos Oribum & Zibum occidunt.* 135.
- Israelita in Elym perueniunt, ubi contra Mosen ob comæatus penuriam murmur exoritur.* 63.
- Israelita Ionathan irato patri eripiunt.* 160.
- Israelita traiecto fluuio, altare super ripam Iordanis erigunt.* 123.
- Israelita lati certatim ad structuram tabernaculi cõferunt.* 71.
- Israelita 40. annos Manna sustentati.* 65.
- Israelita in Raphidim perueniunt, ubi laborant siti. 65.*
- Israelitarum aetatis annorum viginti, & supra usq; ad annum 50. numerus.* 78.
- Israelitarum in acie viginti duo millia cadunt. fol. 127.*
- Israelitarum iterum decem & octo millia cadunt. fol. 128.*
- Israelitarum pœnitentia.* 249.
- Israelitarum Palaistini 4000. trucidant.* 245.
- Israelitis Deus contra Syros victoriam pollicetur. 352.*
- Israelitis Gabaeni fontes non tradunt.* 127.
- Israelitas Aegyptij persequuntur.* 60.
- Israeliticam regnum Dauidi iterum offertur. fol. 207.*
- Israelitici populi ab Aegyptiis conclusi anxietas. 60.*
- Israhel Deus exaudit.* 19.
- Israhel cum matre Abraham ablegat.* 21.
- Issamus.* 211.
- Isac macandus annum agit vigesimum quintum. 22.*
- Isacrisus.* 21.
- Isaacus peruenit Gerara.* 26.
- Isaac Rebecam uxorem ducit.* 24.
- Isaac mittit venatum Esau.* 26.
- Isaac Abrahamo promissus.* 19.
- Isaaci ad parentem responsio.* 23.
- Iser per saxum coluber dictum.* 363.
- Izates, Monobazo fratri regni successione relicta, moritur.* 573.
- Izates Deum inuocat, qui Dabas & Sacas in Particam regionem mittit, iusq; Vologesus cum exercitu occurrit.* 573.
- Izates ad Parthos scribit, & ut suum regem reciperent suadet.* 571.
- Izates Iudais pecuniam mittit.* 571.
- Izates ab Artabano maximis honoribus & donis affectus.* 572.
- Izates ab Abemerigum Spasini regem missus eius filiam Samacham ducit.* 569.
- Izates ab Helena matre & magnatibus rex creatur, & Monobazum Rempub. donec frater veniat, administrare iubetur.* 569.
- Izates Artabanum consolatur, eiq; auxilium pollicetur.* 571.
- Izate Eleazarus, ut se circumcideret, persuadet. fol. 570.*

L.

- L**aban cum Iacobo sœdus sancit. 31.
- L**aban Iacobum persequitur, Deus verò à proposito eum deterret. 30.
- Labani contra Iosephum accusatio.** 30.
- Labani contra Iacobum dolus.** 30.
- Labofordochus.** 302.
- Lacedamoniorum Regis ad Iudeorum Pontificem pistola.** 347.
- Lances.** 227.
- Laniena.** 578.
- Latrones.** 425.
- Latrones capti & puniti.** 481.
- Latrones plerumq; ex Anania cognatis quempiam intercipiunt, quem non nisi receptis aliquot esuis dimittunt.** 581.
- Laus & nomen Iosaphati apud quoscunq;.** 251.
- Laus Eleazari.** 923.
- Legatus Regius honorifice exceptus, Iosephi libertatis apud suos predicat.** 343.
- Legati Hyrcani & Aristobuli ad Scaurum.** 400.
- Legati Syria, templi & urbis munienda causam querentes ad Iudaos missi.** 314.
- Legati inuiolabiles,** 442.
- Legatio

I N D E X.

<i>Legatio Syri ad Achabum.</i>	251.	<i>Madianitarum filia ad Hebraeorum castra perveniunt.</i>	99.
<i>Legati cum militibus ad Iosephum missi.</i>	597.	<i>Madianitarum filia Hebraeos ad Idololatriam perducunt.</i>	100.
<i>Legati Tiberiadem in suam potestatem redigere conantur.</i>	601.	<i>Madianitarum & confederatorum centum viginti millia trucidati.</i>	135.
<i>Legatorum Hierosolymitanorum adversus Iosephum consultatio.</i>	599.	<i>Magnus annus.</i>	11.
<i>Lex septimi cuiusq. anni.</i>	84.	<i>Magna seditio forū multitudo in cloacis deprehensa.</i>	851.
<i>Legis apud Iudaeos exacta observatio.</i>	914.	<i>Magedo.</i>	232.
<i>Legis liber in tabernaculorum festo praelegendus. fol. 105.</i>		<i>Mandatum Davidis de parcendo filio.</i>	205.
<i>Legislatorum iniustitia.</i>	914.	<i>Mandatum Davidis de transportanda arca. folio 191.</i>	
<i>Leges gentium.</i>	914.	<i>Mandatum de arca, caeteraq. sacra supellectile in templum reponenda.</i>	214.
<i>Leges graes Iudaeorum.</i>	911.	<i>Mandatum regium de statua adoranda.</i>	300.
<i>Leges belli & consuetudines.</i>	85.	<i>Mandatum de dimittendis exteris.</i>	317.
<i>Leui tribus cultui sacrata.</i>	83.	<i>Mandatum de sumptibus ad structuram templi praebendis.</i>	315.
<i>Leuita uxorem in duodecim partes discriptam ad singulas tribus mittit.</i>	127.	<i>Mandatum de altari exstruendo.</i>	213.
<i>Leuitica tribus in partes 24. dividitur.</i>	216.	<i>Manna quid significet.</i>	65.
<i>Leuitica trib. hominibus Agrippa linea stola usum decernit.</i>	581.	<i>Malichus Antipatro insidiatur, deierat & eidem reconciliatur.</i>	415.
<i>Leprosi Samaritanis hostium castra deserta esse, significant.</i>	264.	<i>Malchus beneficiorum Antipatri immemor. folio 632.</i>	
<i>Legis tabula in arca.</i>	74.	<i>Malichus Antipatrum veneno necari procurat.</i>	415.
<i>Lycurgus Lacedaemoniorum legislator.</i>	911.	<i>Malichus, Hyrcano sese adiungit.</i>	632.
<i>Libertas virtute paratur 554. & pretiosa res est. ibid.</i>		<i>Malichum tribuni Herodis interficiunt.</i>	633.
<i>Lia Zelpham adducit Iacobo.</i>	29.	<i>Malle expugnata.</i>	355.
<i>Liberi q. parentum iniquitatem non puniendi. folio 111.</i>		<i>Manna Israelitas Deus cibis.</i>	65.
<i>Libertate seruata, optima sepultura.</i>	866.	<i>Manaemus Israelis rex.</i>	277.
<i>Libya siue Africa.</i>	14.	<i>Manachases,</i>	75.
<i>Libya denominatur Aphrica.</i>	24.	<i>Manahemus regnum futurum praedicit.</i>	458.
<i>Ligna pretiosa Solomoni allata.</i>	234.	<i>Manasses sacerdotium, ob exteram, si retineat familiam ab eo remouendus, spe maioris boni negligit. 329.</i>	
<i>Linguarum confusio.</i>	12.	<i>Manasses urbem lustrat & templum denuo consecrat.</i>	287.
<i>Linum & lana.</i>	105.	<i>Manasses in Babyloniam captus abductus postquam respuit, regno restituitur.</i>	287.
<i>Lysanias Barzapharni, ut Antigonum in regnum inducat, Hyrcanumque deponat, persuadet. folio 634.</i>		<i>Manasses voti fit compos.</i>	329.
<i>Lysaniam Cleopatra interficit.</i>	439.	<i>Manassa impietas & crudelitas.</i>	286.
<i>Lysias Antiochi filium Regem constituit, eiq. Eupatrois cognomen imponit.</i>	357.	<i>Manassa mors.</i>	287.
<i>Lysias iterum in Iudamouet, & quinque millia militum amittit.</i>	354.	<i>Manochi angelus iterum apparet.</i>	139.
<i>Lysimachus Apollodotum fratrem occidit & Gazam Alexandro tradit.</i>	390.	<i>Manethon Aegyptius historiographus.</i>	888.
<i>Lysimachus mendacij arguitur.</i>	893.	<i>Manethonis & Charemonis historia coparatio. 892.</i>	
<i>Lothus cum suis seruat.</i>	20.	<i>Manethonis figmenti depulsio.</i>	890.
<i>L. Lentulus consul pro Iudaeis sententiam dicit.</i>	414.	<i>Manethonis de Aegyptiorum leprosis fabulosa.</i>	888.
<i>Lucretus triginta dies.</i>	109.	<i>Manethonis & Charemonis historia discrepantia.</i>	893.

M.

M Achir tertius ex pueris adduci iubetur. folio 925.		<i>Mar amarorem significat.</i>	63.
<i>Machara iniquitas.</i>	641.	<i>Marcus Crassus reliquum templi aurum aufert. fol. 628.</i>	
<i>Machara multos Iudaeos interficit.</i>	427.	<i>Marcus Crassus in Parthos mouet, pecuniam Hierosolymis ex templo aufert.</i>	406.
<i>Maccabaum Antiochus atrocitus distendi iubet. 925.</i>		<i>M. Antoninus Tyriorum Magistratibus scribit, & ut Hyrcano ac Iudaeis regionem, bona, & libertate ademptam restituerent, iubet, saluis tamen saluandis.</i>	418.
<i>Macedonici milites relictis praesidijs Antiochiam sese recipiunt.</i>	366.	<i>Marcus sexti successor in Syria.</i>	415.
<i>Madianita Amalecitis socys Israelitas magno praelio vincunt.</i>	132.	<i>Marcus Agrippa.</i>	340.
<i>Madianita & confederati mutuis vulneribus cadunt.</i>	134.	<i>M. Antonius Dux.</i>	627.
		<i>Marcus Sexti successor.</i>	631.
		<i>Mardocheus insidiatores reges prodit.</i>	321.
		Eecccc	<i>Mara</i>

I N D E X.

- Mardochæus pater Esther Babylonæ Susa migrat.* 321.
Mariamme morosa femina. 448.
Mariamme ex odio Herodi, qua Hyrcano auo feceratur, obijcit. 652.
Mariamme sese apud Herodem excusat eiq; recõciliatur. 438.
Mariamme ab Herode accusata, omnium suffragiis damnata in carcerem conicitur. 448.
Mariamme Archelaum designata in Demetrii thalamum migrat. 577.
Mariamne soror Moysi defuncta. 95.
Mariamme. 576.
Mariammen & Iosephum Herodes interfici iubet. 652.
Mare rubrum finditur. 61.
Maris & decem laborum usus. 226.
Marsyas Agrippæ Tiberij mortem nunciat. 533.
Marsus Syria Prefectus. 564.
Marthace Archelai mater moritur. 508.
Marsus Claudio, Agrippæ scriberet, ut à munienta urbe desistat, suadet. 564.
Massada. 636.
Masada situs. 863.
Masnaempthes. 75.
Massabazanes. 75.
Mater septem cruciatus antequam cruciaretur, excepit. 931.
Mater ambustos filios in pœnas ultro concomitatur. 331.
Matri hortatu Ioab fratris benedictionem, anteuertit. 26.
Matri ad septem filios ante supplicium adhortatio. 932.
Matthias Theophili filius Pontifex. 581.
Matthias cum filijs alijsq; nonnullis in desertum se confert. 351.
Matthias Idolorum cultum extirpat. 351.
Matthias filios ad pietatem, fortitudinem & concordiam adhortatur. 351.
Matthia & eius filiorum pietas, & zelus. 350.
Matthia mors. 352.
Matthie sacerdotium ademptum, in cuius locum Ioazarus surrogatur. 502.
Matthias Romanis sibi sociatis Antiocho bellum infert. 616.
Matthiam seditiosi & socios quos Herodes affecerat, supplicio desent: Herodi caros in vindictam ab Archelao deposcunt, & pontifici sacerdotium abrogari postulant. 506.
Maximum Dei lumen nefaria facta non latent. folio 620.
Megasthenes de Nabuchodonosoro. 301.
Mela Archelai Cappadocum regis filia. 484.
Melchisedeck rex iustus. 18.
Memphis in AEGYPTO. 408.
Memphibostus à calumnijs Siba se purgat. 208.
Memphibostus donatus paternis & autis bonis mensa Davidis adhibetur. 194.
Menander Historiographus Solomonis & Iromi meminit. 231.
Menander de fame tempore Elia. 247.
Menandri Ephesi testimonium. 880.
Mendacij de iuramento depulsio. 903.
Mendacij à Possidonio & Apollonio in Iudeos in-fitti reiectio. 900.
Mensa aurea ponderis & talenti magni. 857.
Mensa aurea. 336.
Mensa sacri panis. 227.
Mensa. 74.
Mensura. 227.
Mensuras & pondera Cain excogitas. 7.
Merces. 111.
Merces meretricis. 101.
Meretricis nuptia. 102.
Messenes Amenophis filius. 392.
Mesopotamia ultro ad Davidem deditionem faciunt. 196.
Methir. 75.
Michaas verus propheta. 255.
Mischol Regis seruus, Davidem agrorare, persuadet. 168.
Mischol sese quod Davidem eripuerit, excusat. ibid.
Milites sublati signis ad Claudium tendunt. 560.
Milites unum Imperatorem à senatu creati postulant. 519.
Milites unum Imperatorem à Senatu creati postulant? 55.
Mille Iudæi Herodem accusaturi Tyrum conueniunt, qui partim trucidantur, partim vulnerantur & fugantur. 419.
Mille & quingenti sacerdotes Iudæorum decimas accipiunt. 115.
Mira Maccabæi victoria, ut post multos consiliu ne vnus quidem è Iudæis desideratus est. 356.
Mira hostium excacatis, per fluentis umbram facta. 261.
Miraculo vaticinium confirmatur. 239.
Mithridates Antipatrum apud Cesarem laudat. 408.
Mithridates, Orsanes. 441.
Mithridates rex Ponti à pharnace filio occisus. folio 402.
Mithridates Pelusium proficiscitur, eoque Antipatriope potitur. 629.
Mithridates ab uxore ut Anilaum bello impetret, accensus. 543.
Mithridatis de Aegyptijs victoria. 629.
Mithridatem Anilaus dimittit. 543.
Moabita ab Israelitis fusi fugatiq;. 131.
Moabita & Ammanita Iosaphato bellum inferunt. 258.
Moabitæ rex filium proprium sacrificat. 261.
Moabitæ maxima strages. 193.
Monobazus Adiabænorum Rex, cognomine Bazeas ex Helena sorore duos filios Monobazum & Izaten suscipit. 569.
Monumentum Ionatha. 379.
Morbus Alexandria & Aristobuli conatus. folio 395.
Morbus Ezechie & vita proroganda, per miraculum confirmatio. 285.
Mores Persarum. 914.
Mori liber, apud Iudæos honor & gloria. 868.
Mors quarri fratris. 927.
Mors Isaci, & sepultura in Hebrone. 33.
Mors Nabuchodonosoris. 301.
Mors Abia. 244.
Mors

I N D E X.

<i>Mors Salomonis.</i>	237.	<i>Moses Israelitis Codicem leges scriptas & instituta continentem tradit.</i>	104.
<i>Mors Davidis & quantum filio ad structuram templi reliquerit.</i>	218.	<i>Moses Hebræos iureiurando ad legum custodiam astringit.</i>	112.
<i>Mors Ptolemæi.</i>	372.	<i>Moses retrò populum ducit in desertum.</i>	89.
<i>Mors Neemia.</i>	320.	<i>Moses Israelitarum idololatriam & voluptatem accusat.</i>	100.
<i>Mors Alexandri.</i>	396.	<i>Moses ab Hebræis in Aegypto exceptus miracula eis exhibet.</i>	56.
<i>Mors natu maximi fratris.</i>	926.	<i>Moses Aegypti regem ut Israelitas dimittat, hortatur.</i>	56.
<i>Mors Iosia.</i>	289.	<i>Moses à Moy quod Aegyptijs aquam significat, dicitur.</i>	892.
<i>Mors Basanis, filij item in succedentis cades. folio 246.</i>		<i>Moses vir maxima autoritatis.</i>	87.
<i>Mors Apionis.</i>	905.	<i>Moses populum numerat.</i>	85.
<i>Mors Iosephi.</i>	347.	<i>Mosis contra Apollonium & Lysimachum defensio.</i>	905.
<i>Mors septimi fratris.</i>	920.	<i>Mosis libri sacri in templo reperti.</i>	288.
<i>Mors Alexandri, & bella inter successores orta. fo. 332.</i>		<i>Mosis carmen & benedictio.</i>	112.
<i>Mos in rege laudandus.</i>	324.	<i>Mosis & Hebræorum contra Aethiopes victoria.</i>	54.
<i>Mos lastrandi populum.</i>	95.	<i>Mosis ad Deum precatio.</i>	92.
<i>Mos Atheniensium.</i>	913.	<i>Mosis ad Israelitas oratio.</i>	70.
<i>Mos veteribus iurandi.</i>	24.	<i>Mosis virga in Draconem mutata.</i>	55.
<i>Moses 120. atatis anno ablatus.</i>	113.	<i>Mosis manus alba.</i>	56.
<i>Moses faceri consilium admittit.</i>	69.	<i>Mosis ad Idumæos legatio.</i>	95.
<i>Moses consensu Sinamonte acceptas à Deo decem preceptorum tabulas ad populum reportat.</i>	69.	<i>Mosis virga deuorat Aegyptiorum virgas.</i>	57.
<i>Moses Deum orat, ut aquam vitiosam potabile reddat.</i>	63.	<i>Mosis ad Deum precatio.</i>	92.
<i>Moses in Madianitas mouet.</i>	101.	<i>Moses uniuersos Iudæos ad legis auditionem congregari precipit.</i>	407.
<i>Moses & Aaron Deo supplicant.</i>	87.	<i>Mosis ad Corem seditiosum oratio.</i>	91.
<i>Moses populum ut Deo totum se dedat hortatur. folio 60.</i>		<i>Mosis vita.</i>	916.
<i>Moses natus.</i>	51.	<i>Mosis ad Sehonem Amorrhæorum regem legatio. folio 95.</i>	
<i>Moses in flumen projicitur.</i>	51.	<i>Mosis ad populum Israeliticum ante obitum oratio.</i>	103.
<i>Moses aquam effundit humi, quæ vertitur in sanguinem.</i>	56.	<i>Mosis ad Israelitas ut Deo ipsiusq; mandatis sint obediētes adhortatio.</i>	103.
<i>Moses in Aegyptum ad liberandos Israelitas mittitur.</i>	56.	<i>Mosis duo filij Gerso & Eleazarus.</i>	56.
<i>Moses ex Madian in Aegyptum proficiscitur.</i>	56.	<i>Mosis insidiantur Aegyptij.</i>	54.
<i>Moses populum ut animum ad Dei dona ac gratiam vertant hortatur.</i>	64.	<i>Mosis Deus in rubo ardente apparet.</i>	55.
<i>Moses Dei beneficia populo Israelitico exhibita enumerat.</i>	64.	<i>Mosen & Israelitas miraculis Deus conuincit, ut ipsius promissionibus fidem habeant.</i>	55.
<i>Moses opem Dei implorat.</i>	64.	<i>Mosen lapidibus obruendum clamant.</i>	90.
<i>Moses in Aethiopes mouet.</i>	53.	<i>Mosen Aegyptij exercitus ducem postulant. folio 53.</i>	
<i>Moses in tabernaculo Deum consulit.</i>	80.	<i>Mosen Pharaeo propellit.</i>	58.
<i>Moses Regem iterum Hebræos ut dimittat, hortatur.</i>	57.	<i>Mulier intemperans & libidini dedita.</i>	439.
<i>Moses unde nominatus.</i>	52.	<i>Multi Iudæi à Romanis desiciunt.</i>	596.
<i>Moses ab Abrahamo septimus.</i>	52.	<i>Multi Herodi sese adiungunt.</i>	424.
<i>Moses Thermuthis Pharaonis filia adoptiuus filius. folio 52.</i>		<i>Munera Solomoni allata, eiusque equitatus. folio 235.</i>	
<i>Moses ducem atque consultorem Deum habet.</i>	906.	<i>Mutatio nominum vnde orta.</i>	142.
<i>Moses diuina Prouidentia morti eripitur.</i>	53.	<i>Mores Azotiorum urbem vastant.</i>	148.
<i>Moses ad Madienam urbem profugit.</i>	54.	<i>Murmur populi contra Mosen.</i>	87.
<i>Moses Raguelis sacerdotis filiabus fert opem contra patres.</i>	55.	<i>Mutuuum dare ad usuram Hebræorum nemini licet. 109.</i>	
<i>Moses populum, ut nihil aliud quàm victoriam cogitarent, hortatur.</i>	66.	<i>Mutuuum reddendum.</i>	109.
<i>Moses leprosus non fuit.</i>	892.		
<i>Moses Iudæis eos qui apud alios putantur dij propter appellationē ridere ac blasphemare interdixit. 912.</i>			
<i>Moses quoslibet legislatores antiquitate precedit. 905.</i>			
<i>Moses & aliorum legislatorum comparatio.</i>	907.		
<i>Moses Imperator bonus & vates.</i>	114.		
<i>Moses virga petram ferit, & larga profilit unda. 66.</i>			

N:

NAas Ammanitarum rex Galadenis iniustas conditiones pacis offert. 155.
 Naamis post mariti & filiorum obitum cum Ruth in patriam redit. 143.
 Nabal

I N D E X.

<i>Nabal in tantum se conijcit marorem, ut toto corpore sideratus mortem obiret.</i>	177.	<i>Nicanorem & copias Iudas in fugam vertit.</i>	361.
<i>Nabalus fatuus.</i>	176.	<i>Nicanuli Aegypti & Aethiopia Regina ad Salomonem venit.</i>	233.
<i>Nabali gregibus à Davide parcutitur.</i>	176.	<i>Niglisar.</i>	302.
<i>Nabathæa regio.</i>	21.	<i>Nihil fuit antiquis temporibus, quod faceret Iudæis commercium Græcorum.</i>	877.
<i>Nabathæi profligati.</i>	405.	<i>Nisan vel Xanthicus, nobis est Aprilis.</i>	9.
<i>Nabrodes siue Nemroth.</i>	14.	<i>Noba sacerdotum oppidum, habitatoribus ad unum occisis, incenditur.</i>	172.
<i>Nabuchodonosorus Babylonia Rex contra Aegyptium.</i>	290.	<i>Noc inebriatur, nudatur, & pro ludibrio habetur, unde derisorem diris deuouet.</i>	14.
<i>Nabulassarum Nabuchodonosori parens, Babyloniorum & Chaldaorum rex.</i>	881.	<i>Noe egreditur ex arca, mactatis Deo victimis.</i>	10.
<i>Nabuchodonosor patri in regno succedit.</i>	882.	<i>Noe in aliam regionem migrat.</i>	8.
<i>Nabuchodonosori visionis oblata oblitus, Magos ac vates accersit, eiusq; mortē, ni indicarent, minatur.</i>	298.	<i>Noe precatur, ne Deus terram iterum inundaret.</i>	10.
<i>Nabuchodonosor regias extruit.</i>	882.	<i>Noc posteris ut terram colerent Deus mandat.</i>	11.
<i>Nabuchodonosorus sædis fragus.</i>	291.	<i>Noc atas, 950. anni.</i>	11.
<i>Nabuchodonosor Tyrum obsidet.</i>	883.	<i>Nomos, Lex, hoc vocabulum nusquam apud Homeros reperitur.</i>	906.
<i>Nabuchodonosor rebellantes imperio subijcit. folio 882.</i>		<i>Nomina regum Aegyptiorum sibi succedentium folio 879.</i>	
<i>Nabuchodonosori successor.</i>	882.	<i>Nomina filiorum Iacobi & explicatio.</i>	29.
<i>Nabuchodonosoro Ioachimus tributa persoluit. folio 290.</i>		<i>Nomina regionum & gentium.</i>	13.
<i>Nabuchodonosori recepti in urbem senitia.</i>	291.	<i>Norbanus.</i>	552.
<i>Nacebus cum viginti quinque Arabum caesus.</i>	481.	<i>Norma magistratus & legislatorum.</i>	3.
<i>Nadab & Abiu, Aaronis filij combusti.</i>	79.	<i>Novarum rerum studia Hierosolymis gliscent. folio 586.</i>	
<i>Nadab rex Israelis.</i>	244.	<i>Nubes super tabernaculum.</i>	81.
<i>Nathan Dauidem propria sententia damnatum, grauius accusat, eiusq; pœnas denunciat.</i>	198.	<i>Nulla fides pietasq; ne in sacro quidem.</i>	361.
<i>Naula & cinnyra.</i>	227.	<i>Numerus Iudæorum è Babylone profectorum.</i>	312.
<i>Nauigatio & iter Vespasiani.</i>	849.	<i>Numen deserto Saulo ad Dauidem commigrat, qui prophetae incipit.</i>	163.
<i>Nearda Nisibis Babyloniae urbes.</i>	539.	O.	
<i>Neemias concessa potestate, populum ad restituenda mœnia & templum hortatur.</i>	318.	<i>Oba siue Soba.</i>	160.
<i>Neglectus cultus diuini omnium malorum causa. folio 239.</i>		<i>Obades rex Arabum.</i>	477.
<i>Nephanus.</i>	211.	<i>Obedas rex Arabum.</i>	391.
<i>Nemroth primus Tyrannus turrim Babylonicam edificat.</i>	12.	<i>Obedias centum Prophetas absconditos sustentat. folio 248.</i>	
<i>Nero imperator.</i>	577.	<i>Oboda defuncto Aeneas in Arabum regnum succedit.</i>	412.
<i>Nero tyrannus.</i>	577.	<i>Obediam Elias Regi aduentum suum nunciare iubet. folio 248.</i>	
<i>Nebula in templo.</i>	228.	<i>Obedientia erga magistratum.</i>	101.
<i>Nicolaus Herodem & Archelaum excusat.</i>	514.	<i>Octodecim millia Iudæorum in Syria ingulata 60000. in Aegypto perempta.</i>	867.
<i>Nicolaus Syllaum accusat & Herodem excusat. folio 485.</i>		<i>Odiu filij in patrem proditur.</i>	477.
<i>Nicolaus Historiographus regis Adadi eiusq; cū Davide belli meminit.</i>	193.	<i>Officium Iudicum.</i>	101.
<i>Nicolaus Damascenus ab Herode ad Caesarem dimissus.</i>	482.	<i>Officia à Davide distributa.</i>	210.
<i>Nicolaus coram Agrippa pro Iudæis verba facit. folio 464.</i>		<i>Oges Rex cum exercitu trucidatur.</i>	97.
<i>Nicolaus Damascenus de arca Noe.</i>	10.	<i>Ochozias grauius prolapsus decumbit, oraculum conijulit, & ab Elia reprehenditur.</i>	259.
<i>Nicolaus Damascenus.</i>	382.	<i>Ochozias Achabi filius rex Israelitarum.</i>	258.
<i>Nicolaus Damascenus accusationem à Rege captam persequitur.</i>	498.	<i>Ochozias absque liberis decedens, Ioram fratri succedenti locum facit.</i>	295.
<i>Nicolaus ea tantum attingit quæ ad Herodis gloriam pertinent, facinora aut alia specie afficta fugat, aut quantum potest occultare studet.</i>	475.	<i>Ochozia Regis Hierosolymitani mors & sepultura. folio 268.</i>	
<i>Nicolaum Herodes quid Roma amici sentirent de eius filijs interrogat.</i>	487.	<i>Ochozia milites attrahendi causa missi ab igne consumuntur.</i>	219.
<i>Nicanor populo nisi Iudam sibi traderent, se templum euerfurum minatur.</i>	360.	<i>Octavianus Augustus Iulio successit.</i>	612.
<i>Nicanor hostem dissimulans, dolo Iudam intercipere conatur.</i>	860.	<i>Olda propheta à Iosia consultatur.</i>	288.
		<i>Olimpy Ludi.</i>	472.
		<i>Omnis beneuolentia inque natura calumnijs cedit.</i>	619.
		Omnia	

I N D E X.

Omnia Græcorum noua: apud Aegyptios autem atq̄, Chaldaeos & Phoenicias res gestæ antiquissimam habent memoria traditionem. 873.

Onias Pontifex Aegypti, regem non soluendo tributum, ad iram commouet. 342.

Onias annuente Ptolemao in Aegypto oppidum & templum condit. 870.

Onias Apollonij vitam oratione promeruit. folio 929.

Onias non acquiescens petitioni Iudeorum lapidatur. 399.

Onias Pontificis filius in Aegypto templum Hierosolymitano simile extruit. 359.

Onias Pontifex, qui & Menelaus, à rege abducitur. 359.

Onias Iaddi filius Pontifex Hierosolymis. 331.

Onias & post eum Simon filius Pontifex. folio 347.

Onias, Pontificis Onia filius, in Aegypto templum adificare molitur. 368.

Onias Pontifex ad Ptolemaeum effugit. 615.

Onia templum in Aegypto extructum. 871.

Lupus Iudais templum claudis. 871.

Opinionis Lysimachi depulsio. 894.

Opera Dei. 908.

Ophim & Phinees cum 30000. cadunt, & arca in hostium potestatem demenit. 146.

Oppida refugij. 102.

Oppida curuum. 235.

Oppugnatio Ierusalem à Dauide suscipitur. folio 189.

Optimates Iudeorum Phasaclum & Herodem accusatum veniunt. 633.

Oraculum à Danne petitur quod tamen negligitur. 297.

Oratio serui Abrahami & Rebecca. 25.

Oratio Solomonis qua primum Deo pro acceptis beneficijs gratias agit, & ut in posterum eum conseruet, precatur. 229.

Oratio Davidis in Iebosthi interfectores acerrima, pænâq̄ illis irrogata. 189.

Oratio Abrahami ad Isa cum ante maectatum. folio 23.

Ordo castrorum cum tabernaculo. 85.

Ordo fabrorum lignariorum in Libano. 224.

Ordo cæmentariorum & aliorum operariorum. folio 224.

Ordinis & communium legum amatores mansuetudine atque virtute præstant. 905.

Origo legum Iudaicarum. 915.

Origo Legum apud Græcos. 906.

Origo nominis omnium rerum. 5.

Orodes rex Armenia. Antiochus rex Comagena. 521.

Oronna Iebuseus. 213.

Oronna aream Dauidi donat. ibid.

Ornamenta Solomonis regia. 231.

Orphonas Iebuseus ciuis Hierosol. amicus Davidis. folio 190.

Osarsiphus postea Moses vocatus. 890.

Osarsiphus Dux Auaris. 889.

Osea impietas & pæna. 279.

Ossa humana per templum sparsa. 519.

Oza Dei arca manum ad mouens è vestigio expirat. 191.

Ozias vocationem suam transgressus, punitur lepra, ob quam urbem cedere cogitur. 277.

Ozias rex Iuda. 276.

Ozia expeditio & urbis per eundem restauratio. folio 276.

Ozia diuitia & exercitus. 276.

P.

P *Acorus equites Antigono in Iudæam mittit.* 419

Pacorus Parthorum dux urbem ingressus Phasaclo, ut legatus iret ad Barzapharnem suadet. folio 420.

Pocori dolus & insidia. 635.

Palatium Tiberiade ab Herode extructum. 589.

Palatium Tiberiade incensum. 589.

Palestina à Phylistino nominata. 14.

Palestini Sauli filiorumq̄, corpora crucibus affigunt. 183.

Palestini in Dauidem signa mouentes partim occiduntur, partim in fugam vertuntur. 190.

Palestini ingenti exercitu multis confociatis Hebræos inuasert. 191.

Palestini in Hebræos bellum parant. 178.

Palestini Hebræorum regionem populantur. folio 158.

Palestini terga vertunt. 165.

Palestini in Israelitas signa mouent. 158.

Palestinorum triginta millia caesa. 165.

Palestinorum fuga. 191.

Palestinos Ezecias vincit. 281.

Panes propositionis. 82.

Pamphylum mare quomodo Alexandro cesserit dū moueret in Persas. 62.

Paradisus. 5.

Pharao Hebræos grauioribus operum difficultatibus premit. 57.

Pharao Hebræorum masculos necari edicit. 50.

Pharaonis Aegyptiorum regis somnium noctu oblatum. 40.

Pharaonis somnium de septem bobus. 40.

Pharaoni prodigia exhibet Moses. 56.

Phaccias. 278.

Pharisæi Regi non iurant, propterea multati Pherora uxor pro eis multam persoluit, ob quod beneficium regnum pollicentur. 493.

Pharisæi Alexandra Regina in sinuati paulatim procuratores habentur cunctisq̄, regis commodis fruantur. 622.

Pharisæi administrationis regia consortes, auidi sunt sanguinis. 394.

Pharisæi astuti & arrogantes. 493.

Phariseorum dogma. 518.

Phariseorum in populo licentia. 392.

Phariseorum inuidia & accusatione temeraria multi boni trucidati. 622.

Phraates Parthorum rex, per insidias à Phraatace filio sublatu. 520.

Phraates interfectus. 520.

Phasaclus benevolentiam Hierosolymis habitantium erga se auget. 670.

Phasaclum ad saxum caput frangit. 636.

Pphasa-

Ffffff

<i>Phasaclus alliso ad saxum capite vitam abruptit. fol.</i>		<i>Petronius ad Caium scribit.</i>	
422.		<i>Petronius Iudaeis se Caio scribere velle pollicetur, ut</i>	538.
<i>Phasaclus & Herodes Antipatri filij.</i>	630	<i>ad agriculturam adhortatur.</i>	537
<i>Phasaclus Parthum & ciuitate & hospicio cum quin-</i>		<i>Petronium Caius in Syria mittit, eiq. ut Iudaeis</i>	
<i>gentis equitibus recipit.</i>	635.	<i>statuam in templo Dei collocare abnuentes exerci-</i>	
<i>Phasaclus Felicem superat, Hyrcanoq. ingrati probru.</i>		<i>tu inuadat mandat.</i>	538
<i>obijcit</i>	633.	<i>Petronio Iudaei Tiberiadem occurrunt, supplicantes</i>	
<i>Phasaclus turris & oppidum.</i>	412.	<i>ne sacratam urbem vetitis imaginibus pollueret.</i>	536.
<i>Phasacli turris.</i>	650.	<i>Pheroras Herodi, se Cypron alteram ipsius filiam du-</i>	
<i>Phasacli ciuitas.</i>	650.	<i>cturum pollicitus, non stat promissis.</i>	476.
<i>Phasacli Reipub. forma.</i>	410.	<i>Pheroras Herodis filiam sibi in coniugium oblati pro-</i>	
<i>Phasaelo Antigonus pro remedio venenum mittit.</i>		<i>pter ancillam propriam fastidis.</i>	475.
422.		<i>Pheroras Herodem, dum illum ardentier amare Gla-</i>	
<i>Parthi Hierosolymitanorum bona diripiunt, & Ma-</i>		<i>phyram dicit, vehementer commouet.</i>	476.
<i>risam urbem euertunt.</i>	422.	<i>Pheroras Herodi se causam perturbationum suis in-</i>	
<i>Parthi Herodem quoque comprehendere cogitant, ipse</i>		<i>genae fateretur, & fratri Alexandro reconciliatur.</i>	480.
<i>verò re cognita, ipsorum manibus effugit.</i>	421.	<i>Pheroras ac Salome Alexandrum & Aristobolum</i>	
<i>Parthi Antigonus regem constituunt.</i>	636.	<i>apud Herodem accusant.</i>	467.
<i>Parthi Hyrcano & Phasaelo insidias struunt. folio</i>		<i>Pheroras atra veste instructus cū lachrymis ad pedes</i>	
420.		<i>Herodes accedit, ac veniam petit.</i>	677.
<i>Parricidium publica vite ac natura iniuria.</i>	499.	<i>Pheroras, mediante Archelao Herodis iracundiam</i>	
<i>Placidus contra Iosephum.</i>	598.	<i>mitigat.</i>	618.
<i>Plantarum ante quartum annū fructus prohibiti.</i>	106	<i>Pheroras moritur, & Hierosolymis sepelitur.</i>	666.
<i>Pascha decimaquarta Aprilis dies.</i>	82.	<i>Pheroras Solomones hoc esse commētum ait, quae iam</i>	
<i>Pascha celebratur.</i>	315.	<i>vehementer negat.</i>	472.
<i>Paschatis celebratio.</i>	289.	<i>Pheroras à mulieribus deceptus.</i>	492
<i>Pascho septem filiorum & matris.</i>	918.	<i>Pheroras uxorem dimittere recusat.</i>	493.
<i>Patricida.</i>	285.	<i>Pherora Herodis fratri Caesar tetrarchiam concedit.</i>	
<i>Pauimentum ianuae, omniaq. alia templi auro illita.</i>		457.	
226.		<i>Pherora liberti uxorem veneficijs accusant.</i>	495.
<i>Pax nummis redimitur.</i>	277.	<i>Pherora coniunx quid cum veneno sit actum, inquit</i>	
<i>Pax tempore Iosaphati.</i>	254.	<i>fateretur.</i>	661
<i>Phoenices & Cadmus Graecarum literarū inuectores</i>		<i>Pilatus signa cum Caesaris effigie in urbem infert, qua-</i>	
873.		<i>dum populus acriter instat, Caesaream transfert.</i>	
<i>Phenicum de Iudaeorum antiquitate testimonium. fo.</i>		521.	
883.		<i>Pilatus apud Vitellium accusatus Romam mittitur.</i>	
<i>Præda populo distributa.</i>	119.	523.	
<i>Præcatio Iosaphati in templo Hierosolymitano pro vi-</i>		<i>Pilatus inducturus aquas Hierosolyma seditionē con-</i>	
<i>ctoria obtinenda.</i>	258.	<i>citat.</i>	521.
<i>Præcatio Esdrae pro Leuitis qui duxerant exteræ. fol.</i>		<i>Pietas Iothani.</i>	276.
317.		<i>Pietas Iosaphati.</i>	254.
<i>Præda ex bello capta.</i>	193.	<i>Pictores & plasta Deorum multitudinis auctores.</i>	910.
<i>Præcatio Solomonis ad Deum.</i>	228.	<i>Pignus.</i>	109.
<i>Precibus & sacrificijs Noe Deum propitium reddit. 10</i>		<i>Pij Israelita redeunt ad Roboamum.</i>	239.
<i>Præda dinstio.</i>	123.	<i>Pincerna somny explicatio.</i>	39.
<i>Prælium inter Antigoni milites & Iosephum Hero-</i>		<i>Piorum doctorum in hac vita conditio.</i>	253.
<i>dis fratrem.</i>	638.	<i>Pyræus Atheniensis portus.</i>	455
<i>Prælium inter Absalomum & Ioabum.</i>	205.	<i>Pistoris somnium.</i>	39.
<i>Prælectio legis Mosæ.</i>	318.	<i>Pistoris somny enodatio.</i>	40.
<i>Præfecti & Duces Salomonis.</i>	222.	<i>Pythium templum ad Herode exstructum.</i>	472.
<i>Præmium piorum doctorum.</i>	254.	<i>Pythionissa Saulum ut mensa appositæ vires respueret,</i>	
<i>Præmium obedientium legi.</i>	910.	<i>adigit.</i>	180.
<i>Præfagium de Moße.</i>	50.	<i>Philippus Herodis filius.</i>	513.
<i>Pecunia corruptus Iudex.</i>	417.	<i>Philippus, Iacimi filius.</i>	596.
<i>Pella diruta.</i>	393.	<i>Philippus ab Antiocho supplicio affectus.</i>	359.
<i>Pegmatum fabricatio.</i>	856.	<i>Philippus Herodis frater vir modestus & amator quietis</i>	
<i>Pentecoste.</i>	420.	<i>moritur.</i>	525.
<i>Per tribus & familias sortitio.</i>	154.	<i>Philippi, Iacimi filij periculum.</i>	587.
<i>Per 40. dies & 40. noctes in monte Sinai Moses mora-</i>		<i>Philippi ditio Syria attributa.</i>	529.
<i>tur.</i>	71.	<i>Philo Iudaeorum legatus à Casare repulsus causam Deo</i>	
<i>Pestilentia Hierosolymis grassatur.</i>	449.	<i>committit.</i>	566.
<i>Petra ciuitas Arabia.</i>	636	<i>Philostratus.</i>	302.
<i>Petrenius prius de Cay morte literas, quam de necesse-</i>			
<i>bi ipsi inferenda accipit.</i>	539.		Phineis

I N D E X.

<i>Phineis uxor Ioachaben parit & moritur.</i>	147.	<i>progenies Aaron.</i>	582.
<i>Phinea ad Rubenitas oratio.</i>	124.	<i>Pontificum cum sacerdotibus distidium.</i>	579.
<i>Phinees Zambriam & Chosbi uno ictu transfigit.</i>	101.	<i>Populus in profuecham conuenit.</i>	602.
<i>Phison, siue Ganges.</i>	5.	<i>Populus Israeliticus Deum de monte Sinai loquentem audit.</i>	70.
<i>Phistion apud Dacos.</i>	519.	<i>Populus à Roboamo onerum mitigationem petit. folio</i>	237.
<i>Primus uini potentiam predicat.</i>	309.	<i>Populus in proposito creandi Regem pertinaciter perseuerat.</i>	152.
<i>Primitia frugum.</i>	82.	<i>Populum Rex dimittit.</i>	230.
<i>Primogenitus ius suum retineat.</i>	108.	<i>Popedius apud Casarem à Timidio delatus.</i>	546.
<i>Principes Israelitarum ingentem vim auri, argenti, aris & gemmarum ad templi structuram conferunt.</i>	217.	<i>Porticus præalta superuallem extructa.</i>	460.
<i>Principum tribuum sacrificia & dona.</i>	80.	<i>Porticus ante templum.</i>	225.
<i>Priscorum Vita quam obrem prorogata, nunc non peragunt.</i>	11.	<i>Postdiuturnam ac continuam siccitatem repente imber decidit.</i>	538.
<i>Polybius Megalopolita de Scopæ copiarum Ptolemæo duce.</i>	341.	<i>Postremum capitulum contra quorundam derogationes & maledicta.</i>	887.
<i>Pollio & Sameas Pharisei apud Herodem in præcipuo honore.</i>	433.	<i>Potentia ad salutem data.</i>	46.
<i>Pompeius templum oppugnare parat.</i>	402.	<i>Potipharis uxor de concubitu Iosephum sollicitat. fol.</i>	37.
<i>Pompeius Hierosolyma oppugnat.</i>	402.	<i>Proceres Hebræorum Hebronem ad Dauidem conueniunt, eumque Regem declarant.</i>	189.
<i>Pompeius multas præclaras ciuitates ab imperio Iudeorum liberat.</i>	626.	<i>Profunditas fundamentorum templi.</i>	225.
<i>Pompeius in Aristobulum mouet.</i>	401.	<i>Perfuga Iudæi in arce ab Antiocho auxilium petunt.</i>	375.
<i>Pompeius Romano simul exercitu & Syriorum instructus Aristobulum petit.</i>	624.	<i>Progenies filiorum Gomar.</i>	13.
<i>Pompeius in Syriam uenit, eique Aristobulus in signe donum mittit.</i>	400.	<i>Progenies filiorum Iauani.</i>	13.
<i>Pompeius templum ingressus nihil attingit. folio</i>	403.	<i>Progenies Chanæanorum.</i>	14.
<i>Pompeius illos qui maxime belli causa fuissent, securi percussit.</i>	626.	<i>Propheta contra Basanem regem.</i>	245.
<i>Pompeius Hyrcano pontificatum reddit.</i>	403.	<i>Propheta ad Ieroboamum missus per mendacium reducitur.</i>	239.
<i>Pompeius una cum suis comitibus sanctum sanctorum ingreditur.</i>	625.	<i>Prophetarum oracula ueneranda.</i>	256.
<i>Pompeius in urbem uenit, eique regia domus traditur: Aristobulus cum suis in templum concedit.</i>	625.	<i>Propositio quam tractandam sumit Iosephus.</i>	875.
<i>Pompeius fossamque uallemque replet, ac diem septimum obseruat.</i>	625.	<i>1. Ptolemæus Lagi.</i>	898.
<i>Pompeius urbem qua ex parte facilior esset accessus, explorat.</i>	624.	<i>2. Ptolemæus philadelphus.</i>	878.
<i>Pompeius Hierosolyma obsidione cingit.</i>	624.	<i>3. Ptolemæus Euergetes.</i>	898.
<i>Pompeius aggeri turres imponit.</i>	625.	<i>4. Ptolemæus Philometor.</i>	898.
<i>Pompeius cum suis in fanum irrumpit.</i>	625.	<i>5. Ptolemæus Physcon in Iudeos grassari desinit.</i>	898.
<i>Pompeij continentia.</i>	625.	<i>Ptolemæus oppugnatus ab Hyrcano, sciens plurimum seruum naturalè ualere, matrem & germanos, quos captos tenebat, in muris, ni ab oppugnatione desisset, præcipitandos locat.</i>	381.
<i>Pœna serpentis.</i>	6.	<i>Ptolemæus Asia regnum sibi oblatum Demetrio tradendum suadet.</i>	372.
<i>Pœna furti iuxta legem Moysis.</i>	462.	<i>Ptolemæus Philometor Alexandro genero laturus auxilium in Syriam uenit.</i>	371.
<i>Pœna talionis.</i>	110.	<i>Ptolemæus Epiphanes rex Aegypti, in Syria Reges mouet.</i>	341.
<i>Pœna criminum quæ furore capti Iudæi contra gentiles ausu fuerunt.</i>	866.	<i>Ptolemæus fratres Ioannis una cum matre occidit.</i>	618.
<i>Pœna uim inferentis uirgini.</i>	909.	<i>Ptolemæus Dorymenis filius Gorgias & Nicanor in Iudeam mouent.</i>	352.
<i>Pœna Solomoni immittenda, ob Deos alienos receptos</i>	236.	<i>Ptolemæus à Cleopatra obsessa & expugnata.</i>	389.
<i>Pœna mulieris pro uirgine desponsata, talis postea nõ inuenta.</i>	108.	<i>Ptolemæus vi expugnata.</i>	389.
<i>Pœnitentia populi.</i>	87.	<i>Ptolemæus Lathurus rex Aegypti à matre Cleopatra è regno eiectus Ptolemæidensibus auxilio uenit.</i>	388.
<i>Pontius Pilatus Iudeorum præses.</i>	520.	<i>Ptolemæus Sepphorim aggreditur.</i>	389.
<i>Pontificis aurea corona triplex.</i>	77.	<i>Ptolemæus eiectus ex Aegypto.</i>	390.
<i>Pontificis ornatus.</i>	75.	<i>Ptolemæus Mennæus pecunia mulctatus.</i>	401.
<i>Pontifices apud Iudeos à duobus millibus annis de nominati filij à patre conscripti sunt.</i>	875.	<i>Ptolemæus Asochim Galilææ oppidum vi capit. folio</i>	389.
<i>Pontifices Hierosolymitani.</i>	295.	<i>Ptolemæus Philadelphus.</i>	2.
<i>Pontifices in uniuersum octuaginta tres.</i>	582.		
<i>Pontificum in populo Iudaico numerus & ordo</i>	582.		

I N D E X.

<i>Ptolemaeus ut maiorem terrorem Iudais incutiat, humanas carnes coquere iubet.</i>	389.	<i>Qui homines Caij necem iniquo animo tulerint.</i>	518.
<i>Ptolemaeus Herodis militum Dux interfectus. folio 640.</i>		<i>Quid potissimum ex huius historia lectione peti debeat.</i>	2.
<i>Ptolemaeus Praefectus interficitur.</i>	427.	<i>Quid Gracorum prudentissimi de DEO sapuerunt.</i>	906.
<i>Ptolemais à Ptolemao obfessa.</i>	388.	<i>Quidam rerum fastigium affectant.</i>	569.
<i>Ptolemai.</i>	232.	<i>Quinque reges Sodomitarum.</i>	17.
<i>Ptolemai erga Hyrcani matrem ac fratres crudelitas.</i>	617.	<i>Quinquaginta Iudaorum millia Seleucia occisi. folio 544.</i>	
<i>Ptolemai Epiphaniis filij, philometor & physcon. folio 348.</i>		<i>Quirinus Syria censor.</i>	517.
<i>Ptolemai sumptus & diligentia in templi donatione collata.</i>	338.	<i>Quirinus ut civium facultates percenseret, & Archelai pecunias in suam potestatem redigeret, in Iudaeam venit.</i>	517.
<i>Ptolemai filius minorem Antigoni filiarum coniugio suo copulat, ob eamque causam à patre occiditur 628.</i>		<i>Quirinus in Syriam à Cesare ut iura populi redderet mittitur.</i>	517.
<i>Ptolemao à genero insidia structa qua etiam de causa filia ab eo abstracta, Demetrio promittitur. folio 372.</i>		<i>Q. Pompeius Consul cum alijs quibusdam ad Claudium peruenit.</i>	560.
<i>Publius Petronius Doricensibus, ut eos qui Casari statuas posuerint sibi mittant, scribit.</i>	563.	<i>Quintilius Varus Syria Praefectus.</i>	497.
<i>Pueri leges ediscant.</i>	105.	<i>Quintiliam Caius torquere iubet, qua nihil faceret, sed à Popedio muneribus affecto absoluitur.</i>	546.
<i>Puerorum constantia.</i>	925.	<i>Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migravit.</i>	47.
<i>Puerpera leges.</i>	83.	<i>Quomodo Iudaei Iudaeam occuparint, & urbem Hierosolyma adificarint.</i>	894.
<i>Pugna inter Antiochum & Hyrcanum Hierosolymis in foro commissa.</i>	634.	<i>Quando Hierosolyma expugnata.</i>	431.
<i>Pugna Hierosolymis inter Antigonum & Herodem.</i>	420.	<i>Quomodo Abrahamus Assyrios aggressum tam captivos quam reliquam pradam victor reduxit.</i>	12.
<i>Purificationes corporum.</i>	900.	<i>Quomodo Moses populum ex Aegypto in Sinam montem eduxit.</i>	63.
<i>Purificationes in sacrificijs.</i>	909.	<i>Quomodo Esau & Iacobus Isaci filij diuiserunt habitationem, & quod Esau Idumaea, Iacobo Chanaan contigit.</i>	34.
<i>Puteus.</i>	110.	<i>Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitijs eorum offensus.</i>	19.
<i>Phrura a festa.</i>	327.	<i>Quomodo Imperatores & Magistratus colendi. folio 900.</i>	
<i>Pseudalexander 514. Romam peruenit, 515. Casari imponere non potest.</i>	ibid.	<i>Quomodo è Chesura Abrahamo nupta Trogloditarum gens prouenit.</i>	24.
<i>Pseudopropheta ex Aegypto Iudaeos in Oliueti monte prodit.</i>	578.	<i>Quomodo Iosephus Iacobi filiorum natu minimus propter somnia futurae suae felicitatis praeuincia in fratrum inuidiam incurrit.</i>	34.
<i>Pseudopropheta placentia praedicunt.</i>	255.	<i>Quomodo Mose duce Aegyptum reliquerunt.</i>	59.
		<i>Quomodo Iosephus in Aegyptum venditus à fratribus illustris ibi factus est, & fratres tandem in sua potestate habuit.</i>	35.
			R.
		<i>Rabatha obsidione cingitur.</i>	196.
		<i>Rachel ex partu moritur.</i>	31.
		<i>Rachel insigni forma praeclara.</i>	28.
		<i>Rachel parentis Deos aufert.</i>	30.
		<i>Rachel Iacobo Balam adducit.</i>	29.
		<i>Rachel explorat ores contigit.</i>	115.
		<i>Raguel Mose unam ex filiabus nuptum tradit.</i>	55.
		<i>Raguel ad Mosem, in desertum Sinai peruenit.</i>	68.
		<i>Raguel siue Iethro Mosis socer ex Israelitis iudices delibendos consulit.</i>	68.
		<i>Rapaces conuocato Ezechie in colloquium, deditionem suadet.</i>	283.
		<i>Ratio affectus domina.</i>	930.
		<i>Ratio principatum passionis obinet.</i>	918.
		<i>Razarus cum Adero hostis Solomonis.</i>	236.
		<i>Rebellio Antiochiensium & ultio subsecuta.</i>	374.
			Rei-

Q.

Quadragesima dies & noctes Moses ieiunat. folio 71.

Qualis uxor sacerdoti ducenda. 84.
Quando adificatio templi sit incepta. 225.
Quando potissimum Deus auxilium afferre solet. 60.

Quando & quomodo iuramentum seruandum. folio 129.

Quando Iosephus volumen hoc conscripserit. folio 584.

Quare Tiberius potestates semel constitutas non facile mutauerit. 529.

Quare Moses Israelitas non duxerit per Palaestinam. fol. 60.

Quas urbes Iudaei receperint inhabitandas. folio 627.

Quatuor millia militum à Ioanne ad Iosephum deficiunt. 607.

Quatuor reges trucidati. 120.

Quatuor Paradisi fluuij. 5.

Quae in templo posita fuerunt. 902.

Quae hosti potissimum in militia opponenda. 150.

Qui homines immundi. 83.

Qui homines ad sacerdotium euecti. 908.

I N D E X.

<i>Recitatio beneficiorum Herodis in filios collatorum.</i>	36.
668.	
<i>Reconciliatio inter Herodem & filios facta.</i>	653
<i>Rex Arabum Antiochi milites ex improviso inuadit.</i>	621.
<i>Rex Hierosolymitarum in Gabaonitas mouet.</i>	20.
<i>Rex cognito fratrum Iosephi aduentu latatur.</i>	47.
<i>Rex & populus iuramento ad Dei cultum astringitur.</i>	271.
<i>Regis Persarum mandatum, ut nemo è domesticis inuocatus eum accederet.</i>	321.
<i>Regis erga Iudaos liberalitas.</i>	334.
<i>Regis ad septem fratres adhortatio.</i>	924.
<i>Reges pastores vocati.</i>	878.
<i>Regum Aegyptiorum cum pastoribus pacta.</i>	879.
<i>Regia Herodis.</i>	864.
<i>Regia Ieroboami.</i>	238.
<i>Regia ab Iudaos obfessa.</i>	510
<i>Regia litera pro Iudeorum incolumitate.</i>	326.
<i>Regina domus, aliq. aula.</i>	231.
<i>Regina callidum contra Antigonom consilium.</i>	619
<i>Reformatio cultus Dei.</i>	281.
<i>Reipublica forma Hierosolymis instituta.</i>	315.
<i>Religio in Israelitico populo renouata.</i>	245.
<i>Repetitio preceptorum legis.</i>	910.
<i>Res immunda.</i>	83.
<i>Responsum diuinum ad Iosua preces.</i>	118.
<i>Responsum Syris legatis datum.</i>	251.
<i>Responsio Eleazari ad Ptolom. literas.</i>	235
<i>Responsio ad obiectionem de Asini capite.</i>	900.
<i>Restauratio cultus diuini.</i>	271.
<i>Rixa muliebres.</i>	475
<i>Roboamus pro scutis & Clypeis aureis parem areorum numerum facit.</i>	242.
<i>Roboamus moritur, eiq. Abias in regno succedit. fol.</i>	242.
<i>Roboam apostat as vi retracturus à proposito abstinere iubetur.</i>	238.
<i>Roboami vrbes munita.</i>	239.
<i>Roboami uxores & liberi.</i>	239.
<i>Romanus exercitus hybernatum dimissus.</i>	425.
<i>Roma rumor Tiberium esse incolumen spargitur. folio</i>	533.
<i>Romani ex magnis diuitijs non minimam partem in ruinis inueniunt.</i>	855.
<i>Romani vrbe ac victoria potiuntur.</i>	845.
<i>Romani consilij fortitudinem & obstinatum contemptum mortis admirantur.</i>	869.
<i>Romani totam funditus eruunt ciuitatem ac templū.</i>	848.
<i>Romani cloacas rimantes & sepulchra eruentes, multas opes inueniunt.</i>	847.
<i>Romani pugnam expectant.</i>	869.
<i>Romani vincunt & Aristobulum cum filio Romam perducunt.</i>	627.
<i>Romanorum in Iudaos humanitas.</i>	614.
<i>Romanorum gloria minuitur si quantum pro Hierosolymis desudauerint aliquid derogatur.</i>	613.
<i>Romanorum de Iudæis triumphus.</i>	614.
<i>Romanorum notitia sero ad Grecos peruenit. folio</i>	877.
<i>Romanorū erga Iudaos magnanimitas & modestia.</i>	900.
<i>Ruben ad Iosephum pro se & fratribus depulso.</i>	42.
<i>Ruben noctu venit ad puteum.</i>	36.
<i>Ruben fratris necem remoratur.</i>	35.
<i>Ruben Iosephum in puteum proyiciendum ibique necandum suadet.</i>	36.
<i>Rubenitarum responsio.</i>	224.
<i>Rufus & Gratus Herodis exercitus Praefecti in Romanorum partes se transferunt.</i>	510.
<i>Rumor uanus de Herodis morte sparsus.</i>	437.
<i>Ruta mirabilis magnitudinis.</i>	858.
<i>Ruth socrus suam ad pedes Bozi cubat.</i>	144.
<i>Ruth in Bethlehem proficiscitur.</i>	144.
§.	
S <i>aba regia obsidione cineta.</i>	54.
<i>Sabbathum.</i>	4.
<i>Sabbathum Iudeorum.</i>	887.
<i>Sabbaticus fluius.</i>	854
<i>Sabachis.</i>	211.
<i>Sabinus Herodis pecuniā & regiam occupaturus Hierosolyma peruenit.</i>	507.
<i>Sabinus in corpus adaeto capulo tenuis gladio suamet manu optatum interitum querit.</i>	561.
<i>Sabinus cum Germanis satellitibus Caesaris interfectores querit. 552. Asprenas frustatim laeratus.</i>	552.
<i>Sabinus citius se contrucidaturum, quam passurum ut imperium committatur Claudio ait.</i>	560.
<i>Sabini auaritia Hierosolymis ingentem seditionem in festo Pentecostes concitant.</i>	509.
<i>Sabaus homo seditiosus auertit Israelitas à Dauide.</i>	209.
<i>Sacra scriptura liberis à teneris unguiculis proponenda.</i>	933
<i>Sacerdotes in templo habitant & uinum non bibunt.</i>	886.
<i>Sacerdotes arcā Dei, in qua decem Precepta tabulae lapidea inscripta asseruabantur, in suum locum deponunt.</i>	228.
<i>Sacerdotum tribus quatuor, quarum singula plusquā 5000. hominum habent.</i>	902.
<i>Sacerdotum in peragendis rebus diuinis persequantia.</i>	625.
<i>Sacerdotum reditus.</i>	94.
<i>Sacra pecuniā bona pars militum furto disperit. folio</i>	510.
<i>Sacrificium pro gratiarum actione.</i>	81.
<i>Sacrificium Cain & Abel.</i>	6.
<i>Sacrificium mensis Octobris.</i>	81.
<i>Sacrificium sponte sua accenditur.</i>	79.
<i>Sacrificium si quis sciens peccauit.</i>	81.
<i>Sacrificium & precatio Samuelis.</i>	150.
<i>Sacrificium Pentecostes.</i>	82.
<i>Sacrificia & festiuitas in regni Solomonis confirmatione instituta.</i>	217.
<i>Sacrificia pro peccatis per ignorantiam commissis. folio</i>	81.
<i>Sacrificia.</i>	78.
<i>Sadocus & Abiatharus filios ad Dauidem mittunt.</i>	204.
<i>Sadoci Pontificis genealogia.</i>	220.
<i>Sadduceorum opinio.</i>	518.
<i>Salte ciuitas ad orientem Bubostis fluminis posita.</i>	878.

I N D E X.

- Salome filiam ad effusienda & prodenda secreta coniugum colloquia pellicit.* 47.
- Salome.* 514
- Salome & alia Herodis filios calumnijs appetunt, eoque parenti insensos reddunt.* 463.
- Salome mortua.* 519.
- Salome male audit & uxores regia male ei volunt.* 476.
- Salome hereditario odio Mariamma filios prosequitur.* 466.
- Salome & Alexas in circo clausos Iudaeos domum dimittunt.* 505.
- Salome, Alexandra cognominata, Aristobuli uxor, Alexandrum Immaeum regem constituit.* 387.
- Saltis Aegyptios in suam potestatem redegit.* 878.
- Samaas populum consolatur.* 241.
- Samarita ab adificatione templi Iudaeos prohibent.* 308.
- Samarita templi adificationem promouere volentes rejiciuntur.* 313.
- Samarita templi adificationem impedire cogitant.* 313.
- Samarita Iudaeis insensi.* 315.
- Samarita templi & urbis restorationem impedire conantes magis promouent.* 314.
- Samarita aliquot Galilaos Hierosolyma petentes, interficiunt.* 575.
- Samaritani Tirathaba Garizim occupaturi conueniunt, quos Pilatus vincit fundit, ac in fugam compellit.* 523.
- Samaritarum & aliorum ad Cambysen scripta de templi adificatione auertenda.* 308.
- Sames à Iudicibus vnus, Hyrcano reliquisque iudicibus cadem ab Herode imminentem praedicit, cuius rei veritatem postea euentus comprobauit.* folio 411.
- Samaas propheta Iudaeorum impietatem arguit.* folio 241.
- Samphe & Emmaus cremata.* 512.
- Samsion Ascalonitas aliquos trucidat, eius coniunx alteri nubet.* 140.
- Samsion Palaestinarum fruges comburit.* 140.
- Samsion traditus Palaestinis.* 141.
- Samsion Asini maxilla mille viros interfecit.* folio 141.
- Samsion fontem impetrat precibus.* 141.
- Samsion Gaza portas reuulsas aufert.* 142.
- Samsion natus.* 139.
- Samsion Palaestinam virginem ducit.* 139.
- Samsion Leonem nudis manibus discepit.* 139.
- Samsion Thamnitis enigma proponit.* 140.
- Samsion sui roboris causam Dalala aperit, Palaestinis oculis orbatum vinctumq; abducunt.* 142.
- Samsion cum 3000. palaestinarum moritur.* 143.
- Samsion 20. annos regnat.* 143.
- Samsionis natiuitatem angelus nunciat.* 139.
- Samsionis uxor Thamnitis aperit enigma.* 140.
- Samuel Saulo in itinere euentum, ut ipsius verbis fidem habeat, praedicit.* 153.
- Samuel Saulum ad conuiuium deducit.* 153.
- Samuel Saulum obiurgat.* 161.
- Samuel Regem Saul accusat.* 158.
- Samuel. Saulum ex Dei mandato cum Amalecitis bellum ut gerat, commonefacit.* 160.
- Samuel Deum Saulo conciliare conatur.* 161.
- Samuel Israelitis incommoda sub regibus ferenda indicat.* 157.
- Samuel innocentiam suam populo testatam facit.* folio 156.
- Samuel populo peccata & ingratitude exprobrat.* 157.
- Samuel Saulo iram Dei & regni amissionem denunciat.* 162.
- Samuelis de hostibus victoria.* 150.
- Samuelis anima Saulo visa belli cum Palaestinis euentum praedicit.* 159.
- Samuelis mors & sepultura.* 175.
- Samuelis ad Israelitas oratio.* 149.
- Samuelis ad salutarem Penitentiam adhortatio.* folio 150.
- Samuelis propheta de rege Saul ad populum oratio.* 154.
- Samueli DEVS Elis & filiorum penam ostendit.* folio 145.
- Samuelem populi voluntas contristat.* 155.
- Samuelem consolatur Deus.* *ibid.*
- Samuelem Deus regem creare iubet.* *ibid.*
- Samuelem Anna Helcana coniunx genuit.* 145.
- Samuelem Deus Bethlehem Dauidem in regem vocationem mittit.* 162.
- Samuelem Deus quem creaturus esset regem certorem reddit.* 152.
- Samuelem Saulus accedit.* *ibid.*
- Sanctuarium.* 73.
- Sanctum sanctorum.* 73.
- Salpadiis filia parentis loco hereditatem capiunt.* folio 102.
- Sapientia Abrahami.* 16.
- Sara Abrahamo in thalamum adducit Agar.* 18.
- Sara obitus Abrahami coniugis.* 23.
- Saramalla Herodis legatus ad Phraatem Parthorum regem.* 434.
- Sareptana vidua, Eliam suscipienti, oleum & farina non deficit.* 247.
- Saturninus & Volumnius Syria praesides Herodi Arabes reconciliant.* 421.
- Saturninus eiusq; filij moderatam sententiam proferrunt.* 447.
- Saul nomen suum apud omnes Hebraeos inclitum reddit.* 156.
- Saul laudatur à populo.* 156.
- Saul Ammanitas & Naasen regem occidit.* 156.
- Saulus Dauidem in sacellitium assumit.* 163.
- Saul recensito milite in tribu Iuda triginta milia inuenit.* 160.
- Saul Amalecitarum vrbes expugnat.* 160.
- Saulus Dauidi filiam Melcham sive Michol collocat.* 167.
- Saulus Dauidem tollere cogitat.* *ibid.*
- Saul malignum in Dauidem animum prodis.* 170.
- Saul contra Dauidem proficisci desistit.* 178.
- Saul contra Dei mandatum & Samuelis voluntatem victimas ad altare offert.* 158.
- Saulus è regno ventriloquos ac artolos eijcit.* 178.
- Saulus Palaestinos cum copiis aduenire audiens ad oraculum Dei confugit.* *ibid.*
- Saulus Pythonissam Samuelis animam exercitare iubet.* *ibid.*
- Saulus*

I N D E X.

<i>Saulus Samueli de necessitate sua conqueritur, eumq; consultat.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Sauli modestia & temperantia in regno suscipiendo.</i>	154.
<i>Saulus Dauidem in Cilla harentem obsidere conatur.</i>	173.	<i>Sauli contra aduersarios lenitas.</i>	156.
<i>Saulus cum filijs in Palestinorum pugna reliquo exercitu suo fugato, cadit.</i>	182.	<i>Sauli contra Ammanitas bellum.</i>	155.
<i>Saulus seipsum interficere molitur, eumq; iuuenis Amalecita inuat.</i>	183.	<i>Sauli edictum, quod Ionathas inscius violat.</i>	159.
<i>Saulus e subditorum conspectu sese subducit.</i>	154.	<i>Saulo Samuel regiam dignitatem annunciat.</i>	153.
<i>Saul procera statura.</i>	154.	<i>Saulum Samuel in regem ungit.</i>	153.
<i>Saul rex a populo declaratur.</i>	154.	<i>Saulum quidam comitantur, quidam vero contemnunt.</i>	155.
<i>Saulus asinas amissas quarit.</i>	152.	<i>Saulum Samuel iterum ungit in Galgala.</i>	156.
<i>Saul Melcham prius Dauidi nuptam alij elocat.</i>	177.	<i>Scabiosos ac leprosos Iudaos iuxta Lysimachi opinionem in pelagus deiciendos, aut in loca deserta exponendos.</i>	853.
<i>Saulus Dauidem remittit patri.</i>	164.	<i>Scala Iacobi.</i>	27.
<i>Saulus regnauit annis 38.</i>	183.	<i>Scaurus trecentis talentis ab Aristobulo acceptis Hyrcanum & Arabes regione excedere iubet.</i>	623.
<i>Saul Iabesinis auxilium promittit.</i>	155.	<i>Scaurus Cælesyria Præfectus.</i>	404.
<i>Saul resciet regiam dignitatem.</i>	153.	<i>Scaurus Romanorum dux.</i>	623.
<i>Saul Dauidem timet.</i>	172.	<i>Scytharum & Sarmatarum impetus in Romanos.</i>	854.
<i>Saulus Achimelecho, quod Dauidem armis atq; comenatu instruxerit, exprobrat.</i>	172.	<i>Scytha.</i>	914.
<i>Saulus in Dauidem spiculum ei aculatur.</i>	168.	<i>Sebas.</i>	211.
<i>Saulus Dauidem Palestinis interficiendum obtrudere dolo conatur.</i>	166.	<i>Sebaste expugnata diruta, eiusq; habitatores abducti.</i>	618.
<i>Saul Dauidi filia coniugium promittit, si sexcenta Palestinorum capita afferat.</i>	166.	<i>Sebasten civitatem Aristobulus & Antigonus obsidione cingunt.</i>	618.
<i>Saulus clam odit Dauidem.</i>	165.	<i>Sebastum portum Herodes in honorem Caesaris adificat.</i>	497.
<i>Saulus Dauidem ex satellite tribunum facit, ut sepe hostibus obiectum aliquis casus e medio tolleret.</i>	166.	<i>Sedecias a Hieremia petitum consilium, principum metu negligit.</i>	293.
<i>Saul tria millia sibi & Ionathæ filio satellitum conscribit.</i>	157.	<i>Sedecias a pseudopropheta seductus.</i>	292.
<i>Saul Palestinorum castrum expugnat.</i>	157.	<i>Sedecias ab Aegyptijs deficit.</i>	292.
<i>Saul Agagum Amalecitarum regem capit, & contra Deum mandatam seruat.</i>	161.	<i>Sedecias noctu fuga sibi consulens, a Babylonijs capitur.</i>	294.
<i>Saul tumultum esse in castris Palestinorum certior factus, eos adoritur.</i>	159.	<i>Sedecias rex Iudæ ab aulicis & falsis Prophetis seductus Hieremiam non audit.</i>	291.
<i>Saul se peccasse fatetur, ac veniam precatur.</i>	162.	<i>Seditio inter Iudaos & Samaritas de templo. 333. 389.</i>	
<i>Saulus Samuelem retinere volens, vestimentum eius scindit.</i>	162.	<i>Seditio Hierosolymis contra Herodem & Hyrcanum.</i>	634.
<i>Saul Dauidis absentiam sciscitatur, responso Ionathas regis animum cognoscere cupit.</i>	170.	<i>Seditio contra Mosem propter egestatem & seditiosorum pœna.</i>	86.
<i>Saul per sortes causam irati Dei perquirat.</i>	159.	<i>Seditio in Paschatis festo.</i>	506.
<i>Saul proprium filium mori paratum interficere conatur.</i>	160.	<i>Seditio alia contra Mosem.</i>	93.
<i>Saulus ob subitanam tristitiam, viribus deficientibus in humum collabatur.</i>	179.	<i>Seditio in vrbe Tiberiade.</i>	187.
<i>Saulus suam malitiam & Dauidis innocentiam agnoscit, eumq; rogat, ut ad regnum euectus ipsius familiam saluam esse pateretur.</i>	175.	<i>Seditio aduersus Iosephum.</i>	193.
<i>Saul semper victor.</i>	160.	<i>Seditio aduersus Mosem.</i>	89.
<i>Saulus Dauidem collaudat, utq; bono esset animo, & ad proprias ades reuerteretur, hortatur.</i>	178.	<i>Seditio in populo mortuo Iosepho.</i>	347.
<i>Saul armatos, qui Dauidem ad se pertrahant, mittit, qui prophetae incipiunt, tandem ipse quoq; eò properans, agere Prophetam incipit.</i>	169.	<i>Seditio in vrbe inter Aristobuli & Hyrcani socios.</i>	625.
<i>Saulus Dauidem insequitur, eumq; circumuentum comprehendisset, nisi nuncijs reuocatus fuisset. fol.</i>	174.	<i>Seditio & defectio Tiberiensium.</i>	595.
<i>Saul Dauidem in Engadenorum agro quarit, speluncam in qua Dauid cum sua cohorte delitescerebat ingreditur.</i>	174.	<i>Seditio Alexandria inter Iudaos & Græcos.</i>	561.
<i>Sauli ad amicos, Duces & tribules oratio, in qua Dauidem accusat.</i>	172.	<i>Seditionis Alexandria causa.</i>	899.
<i>Sauli filia Dauidis amore capitur.</i>	166.	<i>Seditionem Gamala Iosephus concitat.</i>	596.
		<i>Sedecia mors.</i>	295.
		<i>Sehon Amoræorum rex interfectus.</i>	96.
		<i>Seleucus Gryphi filius cum Antiochio Cysiceno bellum gerit.</i>	390.
		<i>Seleucus & Nicanor.</i>	920.
		<i>Semeis veniam consequitur.</i>	208.
		<i>Semeis quomodo puniendus.</i>	218.
		<i>Semeis in Dauidem iniuria.</i>	202.
		<i>Semei pœna & mors.</i>	220.
		<i>Semen mulieris (hoc est Christus) conteret caput serpentis.</i>	6.
		<i>Senache-</i>	

I N D E X.

<i>Senacheribi iuramentum & eius violatio.</i>	283.	<i>Simon in cloacam sese demittit, eam suffodit, ac tui emergere posse sperat.</i>	850.
<i>Senatus consultum Rom. de societate & amicitia Iu- daeorum.</i>	361.	<i>Simon Giora filius.</i>	862.
<i>Senatus consulta & decreta Iulij Caesaris de honori- bus, privilegijs, praecipientijs, libertatibus & im- munitatibus Iudaeorum.</i>	412.	<i>Simon Ionatha frater Bethsuram occupat.</i>	375.
<i>Senatus Claudio suadet ut imperium delatum resi- gnet.</i>	558.	<i>Simon Ionatha frater convocato in templum populo, se patris ac fratrum vestigia sequuturum pollice- tur.</i>	378.
<i>Senatus populussq; Caij trucidatores quarit.</i>	554.	<i>Simon Ionathan Absalomi filium Ioppen, ut habita- tores inde eijceret, mittit.</i>	378.
<i>Senex quidam uxorem suam cum septem liberis ingu- las, postremo seipsum quoq; praecipitat.</i>	427.	<i>Simeon & Lewi Sicimitas contrucidant.</i>	33.
<i>Seniorum consilium salutare.</i>	237.	<i>Simon Ionatha frater Ioppen occupat.</i>	376.
<i>Sententia in filios Herodis.</i>	660.	<i>Simon Hierosolymorum arcem expugnat.</i>	379.
<i>Septem viri de Sauli progenio ad supplicium Gabaoni- sis traduntur.</i>	210.	<i>Simon a Romanis capitur.</i>	856.
<i>Septum circa templum.</i>	227.	<i>Simon proditor patriae.</i>	920.
<i>Septem fratrum ad Antiochum oratio.</i>	924.	<i>Simon legisperitus regem criminatur, qui dum ve- niam precatur, eidem reconciliatur.</i>	565.
<i>Septuaginta interpretes.</i>	2898.	<i>Simon satellites Iosephum excitas.</i>	593.
<i>Sepultura Davidis splendida.</i>	218.	<i>Simon obruncatur.</i>	511.
<i>Sepphoris & Tiberias maxima Galilaorum urbes.</i>	605.	<i>Simonem Iosephus per indias capit & abducit.</i>	604.
<i>Sephoritarum discrimen.</i>	587.	<i>Simon Boethi filius in Theophili Pontificis locum sur- rogatur.</i>	562.
<i>Sephoris capta eiusq; incolae sub hasta venditi.</i>	512.	<i>Simon Herodis seruus.</i>	511.
<i>Sephoris Galilaeae caput.</i>	519.	<i>Simon insidijs Ptolemai generi sui captus & interfe- ctus.</i>	617.
<i>Seron Caesaryia praefectus in Iudam mouens ab eo su- gatur.</i>	352.	<i>Simon Camithi filius Pontifex.</i>	520.
<i>Scenopogia festum.</i>	230.	<i>Simonis aduersus Iosephum consilium.</i>	596.
<i>Spectacula Caesarea celebrata.</i>	850.	<i>Simonem & Ioannem & alios numero septingenti viros Titus ad Italiam portari praecipit.</i>	655.
<i>Seth Adami filius vir optimus.</i>	8.	<i>Syri cum Ammanitis in Dauidem mouent.</i>	196.
<i>Seuitia Herodis.</i>	656.	<i>Syros obcecatos Elisaus in Samariam ducit, eos sus- dente Ioramus liberaliter ac splendide eos trahe- tos, remittit.</i>	262.
<i>Sex. Caesar Herodes pecuniam numerat, Caesaryia praefectus Hierosolyma inuadit, sed Antigoni pa- tris & Phasaeli fratris hortatu obsidionem soluit.</i>	412.	<i>Sissera cum suo exercitu trucidatur.</i>	132.
<i>Sex. Caesar ad Hyrtanum, ut Herodem absolueret, scribit.</i>	411.	<i>Sissares sive Sissara praefectus exercitus.</i>	131.
<i>Sex. Caesar administrator Syriae.</i>	410.	<i>Socrates ciues Atheniensis.</i>	913.
<i>Sextus frater acriter increpat Antiochum.</i>	928.	<i>Societas Daudis & Iromi.</i>	190.
<i>Sexti fratris magnanimitas.</i>	928.	<i>Sodomitas Deus excecat.</i>	20.
<i>Sextum Caesarem Bassus dolo necat.</i>	631.	<i>Sodomitarum clades ab Aegyptijs accepta.</i>	17.
<i>Siba heri falso accusati opibus potitur.</i>	202.	<i>Sodomitarum flagitia.</i>	19.
<i>Sibylla de Babylonica turri vaticinium.</i>	12.	<i>Sohemus ab Herode beneficijs ornatus.</i>	447.
<i>Siclus.</i>	78.	<i>Sohemus propter Mariammen Herodi suspectus in- terficitur.</i>	446.
<i>Sicarij.</i>	579.	<i>Sohemus mandata regiae effudit.</i>	447.
<i>Sicarij noua calamitates autores.</i>	870.	<i>Sol immotus consistit.</i>	120.
<i>Sicima pasuis percommoda.</i>	35.	<i>Solyma postea Hierosolyma vocata.</i>	18.
<i>Sicimita profugi in petra comburantur.</i>	136.	<i>Solomon Chananaeorum reliquias tributa pendere co- git.</i>	233.
<i>Siccitas diuturna & sterilitas in Iudaea.</i>	453.	<i>Solomon utrumq; puerum secari mandat.</i>	222.
<i>Sideritis.</i>	77.	<i>Solomon ex sermone & gestu mulierum matrem in- fantis vini agnoscit.</i>	222.
<i>Signa legis.</i>	105.	<i>Solomon post obitum Davidis rex Israelis.</i>	219.
<i>Significatio tabernaculi fabrica & sacerdotis orna- tus.</i>	77.	<i>Solomon ab Iromo fabros & operarios petit.</i>	224.
<i>Silas Agrippa prioris fortuna aduersitates in memo- riam reuocans, eum offendit ut vincitum in ipsius patriam ad seruandum miserit.</i>	564.	<i>Solomon Tyrio Regi anigmata quaedam explicat.</i>	231.
<i>Sila Regis satellitum praefectus.</i>	69.	<i>Solomon conurationum modos, quibus Damaones su- gantur, conscripsit.</i>	223.
<i>Silam Agrippa ex carcere accersit, qui indignatione non dissimulans in custodia relinquitur.</i>	564.	<i>Solomon sapientiam a Deo petens tacitum, & diuicias consequitur.</i>	221.
<i>Silonis a Iudaeis pecunia corrupti dolus.</i>	639.	<i>Solomon populum ad laudes Dei, gratiaru adionem & preces hortatur.</i>	229.
<i>Syllaus capitis damnatus.</i>	486.	<i>Solomon Iromo ingentem frumenti, olei & vini nu- merum mittit.</i>	224.
<i>Syllaus Arabs cu Salomen in uxore peteret repulsam patitur.</i>	477.	<i>Solomō Regina anigmata cu prudentia explicat.</i>	234.
<i>Syllaus Herodem apud Caesarem accusat.</i>	452.	<i>Solomon exteras matrimonio sibi iungens, seduci- tur.</i>	235.
<i>Sylleum Antipater Romae apud Caesarē accusat.</i>	494.		

I N D E X.

<i>Solomon Aegyptiorum Regis filiam ducit uxorem, regnumq; constablit.</i>	221.	<i>Templum, regia, & vrbs spoliata, incensa & diruta.</i>	295.
<i>Solomon Hierosolymis muros instaurat & turres erigit.</i>	232.	<i>Templum dedicare.</i>	461.
<i>Solomon vrbes aliquot condit.</i>	232.	<i>Templum adificare ceptum.</i>	312.
<i>Solomon Tyro artificem accersit.</i>	226.	<i>Templum in partes duas diuisum.</i>	225.
<i>Solomon Regina liberalitatem remunerat.</i>	234.	<i>Templum in monte Garizin.</i>	331.
<i>Salomon Dauidi ex Bethsabe natus.</i>	199.	<i>Templum quando dedicatum.</i>	315.
<i>Solomonis in templi dedicationem sacrificia.</i>	230.	<i>Templum concedente Ptolemao, in Aegypto adificatur.</i>	369.
<i>Solomonis solium ex ebore factum.</i>	231.	<i>Templi ac porticus descriptio.</i>	902.
<i>Solomonis regia tredecim annis absoluitur.</i>	230.	<i>Templi Hierosolymitani diuitie vnde.</i>	406.
<i>Solomonis tempore pax viget.</i>	223.	<i>Templi vasa e Babylone Hierosolyma remissa.</i>	307.
<i>Solomonis sumptus quotidiani.</i>	223.	<i>Templi pars exterior & ima vrbs capta.</i>	431.
<i>Solomonis currus & equites.</i>	ibid.	<i>Templi ministris Agrippa hymnos sacros canere permittit.</i>	581.
<i>Solomonis sapientia & prudentia.</i>	ibid.	<i>Tempus exitus ex Aegypto.</i>	59.
<i>Solomonis templum mense Octobri consecratum.</i>	228.	<i>Termini terra non mouendi.</i>	106.
<i>Solomonis victima igne caelesti absumuntur.</i>	229.	<i>Thermuthis Pharaonis filia extrahit ex flumine Moesen.</i>	51.
<i>Solomonis classis.</i>	233.	<i>Theophrastus.</i>	884.
<i>Solomoni Deus promittit bona.</i>	230.	<i>Theaurus ad templi structuram congestus.</i>	214.
<i>Solomoni pleriq; Reges exquisita munera mittunt.</i>	235.	<i>Theauri diuini custodes Moysi posteri.</i>	216.
<i>Solomoni Deus in somnis oblatas, quod maxime cuperet, eum postulare iubet.</i>	221.	<i>Tiberius mathematicorum disciplinis addictior Galba Romanorum principatum pradicat.</i>	532.
<i>Solomoni iuramento regnum promittitur.</i>	215.	<i>Tiberius Caio Romanum imperium ac Tiberium fratrem commendat.</i>	533.
<i>Salomen Herodes ad Alexa coniugium compellit. fol. 491.</i>		<i>Tiberius Alexander Iudaea praefes.</i>	574.
<i>Somnium Nabuchodonosori, de quatuor Monarchijs mundi.</i>	299.	<i>Tiberius Isidis sacrificos & Idam in crucem agit, & Mundum in exilium ablegat.</i>	523.
<i>Somni Pharaonis enodatio.</i>	41.	<i>Tiberij funus.</i>	534.
<i>Sofius Antigonum capit.</i>	644.	<i>Tiberienses in Iosephum amarulenta dicteria faciunt. 604.</i>	604.
<i>Sofius in templo coronam auream Deo consecrat, & ad Antonium proficiscitur.</i>	432.	<i>Tiberienses Iosepho bellum inferre cogitant.</i>	604.
<i>Stola pontificia in castello Antonia deposita.</i>	524.	<i>Tigris.</i>	5.
<i>Strabo.</i>	433. 406. 409.	<i>Tigranes.</i>	395.
<i>Stratonis turris & maritima Caesarea nominata.</i>	35.	<i>Timotheus iterum copias contrahit, & à Iuda vincitur.</i>	355.
<i>Stola pontificia in cuius potestate fuerit.</i>	460.	<i>Timothei milites victi.</i>	355.
<i>Stola Leuitarum.</i>	227.	<i>Tiro vetus regis miles Herodis sanitiā execratur.</i>	661.
<i>Stirpis Achabi excisio.</i>	269.	<i>Tiro Herodem alloquitur, & dum immodeste instat à ducibus & militibus in carcerem conijcitur. fol. 488.</i>	488.
<i>Stupri poena.</i>	108.	<i>Tiro cum trecentis ductoribus militum apud populum accusatus interficitur.</i>	488.
<i>Susacus magnis copijs Iudaeam inuadit.</i>	241.	<i>Tiro à regis tonsore & proprio filio se regi insidias struxisse accusatus.</i>	488.
		<i>Tironem cum filio Herodes comprehendi iubet. fol. 661.</i>	661.
T.		<i>Tyriorum annales & Menander de bello Salmanasarum contra Tyrios.</i>	282.
<i>T Abernaculum in deserto dedicatum primo die Aprilis, anno secundo exitus ex Aegypto.</i>	79.	<i>Tyrannides multa mala in ciuitates inuehunt.</i>	555.
<i>Tabernaculi & sacerdotium dedicatio.</i>	79.	<i>Titus militibus agit gratias.</i>	848.
<i>Tabernaculi diuisionis significatio.</i>	73.	<i>Titus fortibus militibus premia pollicetur.</i>	849.
<i>Tabernaculorum festum.</i>	82.	<i>Titus militibus pradam largiter distribuit.</i>	849.
<i>Thadamora siue Palmira.</i>	232.	<i>Titus aduentus sui gratulatoria sacra celebrat. fol. 853.</i>	853.
<i>Talentum 600 coronati.</i>	913.	<i>Titus per omnes Syria ciuitates magnificentissima spectacula celebrat.</i>	854.
<i>Tapsensium trucidatio.</i>	277.	<i>Titus Hierosolyma excidium miseratur.</i>	855.
<i>Tharbus Aethiopum regis filia Moysi coniugium petit.</i>	54.	<i>Titus Vespasiani natalem celebrat.</i>	851.
<i>Tarsus Pauli patria.</i>	13.	<i>Titi ad Antiochiam aduentus.</i>	854.
<i>Thaumasus Casjeruus potu libertatē impetrat.</i>	531.	<i>Titi erga populum misericordia.</i>	613.
<i>Theatrum & amphitheatrum.</i>	456.	<i>Tormenta.</i>	924.
<i>Theatrum & Athletica certamina aliāq; spectacula ab Herode instituta.</i>	451.		Thucy-
<i>Theatrum.</i>	550.		
<i>Terra aranda.</i>	106.		
<i>Terramotus in Iudaea, quae circiter 10000. hominum opprimit.</i>	441.		
<i>Templum Hieros. obsessum.</i>	358.		
<i>Templum integro triennio desertum.</i>	354.		

I N D E X.

<i>Thucydides scrupulosissimam sui temporis historiam conscripsit.</i>	874.	<i>Vectigalia Cælesyria Iosepho addicuntur.</i>	344.
<i>Turris versus occidentem extructa.</i>	864.	<i>Venenum capitis damnato ad bibendum datum sine mora cum necat.</i>	500.
<i>Trabes & parietes auro incrustati.</i>	225.	<i>Venenum.</i>	110.
<i>Trachonitæ latrones.</i>	486.	<i>Ventidius Romani militis dux pecunias auferit Antigono.</i>	638.
<i>Trachonitæ ab Herode deficientes Ducum opera imperata facere coguntur.</i>	470.	<i>Ventidius Silonem contra Parthos accersit.</i>	426.
<i>Trachonitis Herodi donatur à Cesare.</i>	480.	<i>Ventidius caso in pugna Pacoro Parthos profugit.</i>	427.
<i>Translatio Bibliorum in Græcam linguam.</i>	339.	<i>Veranium & Broccum Senatus ad Claudium mitti, qui cum non per violentiam imperium esse afflicti dum doceant.</i>	558.
<i>Translatio Israelitarum.</i>	278.	<i>Verbum Dei nunq̄ sine omni fructu.</i>	280.
<i>Tres in urbe Tiberiade factiones.</i>	587.	<i>Verbum Dei ad Iacobum.</i>	27.
<i>Tres Iudeorum sectæ, Pharisei, Esseni, Sadducæi.</i>	376.	<i>Verborum Manethonis repetitio.</i>	890.
<i>Trecenta stadia, nouem milliaria Germanica.</i>	444.	<i>Veritas oraculorum diuinorum.</i>	268. 264. 289.
<i>Tribus Raben, Gad & dimidia Manassus Amoritidem terram expetunt.</i>	102.	<i>Veritas historia Iosephi.</i>	224.
<i>Tribunal.</i>	231.	<i>Vertex secundus, omniq̄ planitie mollior.</i>	864.
<i>Tribus Iudæ, quod in scijs Israelitis regem reduxerit, accusatio & excusatio.</i>	209.	<i>Vespasianus Paci templum adificat.</i>	857.
<i>Triclinium, in quo Herodes cū conuiuiis canatus fuerat vacuum sine cuiusq̄ noxa concidit.</i>	429.	<i>Vespasianus & Agrippa Tyrum perueniunt.</i>	609.
<i>Tria millia Iudeorum caesa.</i>	507.	<i>Vespasiano Romani obuiam procedunt.</i>	852.
<i>Tryphon regno Antiochi per dolum potitur.</i>	377.	<i>Vestes triumphales Vespasiani & Titi.</i>	858.
<i>Tryphon ad regnum euectus naturam suam ostendit.</i>	380.	<i>Vestes sacerdotales.</i>	227.
<i>Tryphon fraudulenter spem fratris redimendi, propositis conditionibus facit Simoni.</i>	378.	<i>Viatores à pomis maturis non arcendi.</i>	107.
<i>Tryphonis milites ei infesti, ad Cleopatram Demetriy uxorem deficiunt, qua Antiocho sorore coniugium & regnum offert.</i>	380.	<i>Via circa Hierosolyma silice strata.</i>	235.
<i>Tryphonis cades.</i>	380.	<i>Via per Iudaam exercitui Aegypcio clausa vs aperitur.</i>	289.
<i>Triumphus magnificencia.</i>	856.	<i>Victima cælesti flamma absumpta, auxilij diuiniudicium.</i>	510.
<i>Tropæa armis coniectas imagines Iudæi putant.</i>	451.	<i>Victoria Alexandri à Dario reportata.</i>	329.
V.		<i>Victoria rationis.</i>	923.
<i>Valerius Asiaticus se Caij cædis autorem optat.</i>	554.	<i>Victoria Deo tribuenda.</i>	133.
<i>Valerius Gratus Iudeorum Præses.</i>	520.	<i>Victoria Achabi à Syris reportata.</i>	252.
<i>Valles ingentes, in quibus templum fuit extructum, explentur.</i>	227.	<i>Virgo constuprata.</i>	708.
<i>Vardane caso principatus Gotaræ eius fratri committitur.</i>	572.	<i>Vires regni Israelitici fracta, & à Deo restaurata.</i>	273.
<i>Vologesus Parthorum rex.</i>	572.	<i>Virtus anima.</i>	866.
<i>Varia historiographorum differentia.</i>	1.	<i>Virtus militum Davidis, Ioabi præsertim. fol.</i>	190.
<i>Varus literas ferentem, iniuste supplicio tradit. fol.</i>	588.	<i>Violatio fidei & ultro eam subsecuta.</i>	400.
<i>Varus Antipatro dicendi pro se potestatem facit.</i>	500.	<i>Vitellius in locum Iosephi Caiaphæ Pontificis Ionathæ Anani filium surrogat.</i>	524.
<i>Varus Hierosolyma peruenit, ac legionem obsessam liberat.</i>	512.	<i>Vitellius Hierosolyma peruenit, & à Ionathæ in fratrem eius Pontificatum transfert.</i>	526.
<i>Varus seditiosos Hierosolymis compefcit.</i>	509.	<i>Vitellius Hierosolyma peruenit, Iudæis vectigal remittit, eisq̄ stolam sacerdotalem reddit.</i>	524.
<i>Varus seditiosorum duces ad Casarem mittit.</i>	512.	<i>Vitellius cum Artabano fœdus facit.</i>	525.
<i>Vari tyrannis & regni cupido.</i>	588.	<i>Vites plantanda.</i>	106.
<i>Vardanes post patris Artabani obitum Romanos bello impetere cogitat, id quod Izates dissuadet.</i>	572.	<i>Vitula Ieroboami cur facta.</i>	238.
<i>Vas abeneum mare appellatum.</i>	226.	<i>Viuæ p̄y principis imago.</i>	288.
<i>Vaticinium de exercitu à Babylonico ducendo & reliquijs Iudeorum in captiuitatem abducendis.</i>	297.	<i>Vologesum Parthorum regem proceres, vt Izatem interficiat, rogant.</i>	573.
<i>Vaticinium de excidio Ninivæ.</i>	278.	<i>Volumnius & alij Herodis filios capite plectendos esse pronunciant.</i>	487.
<i>Vaticinium de captiuitate Babylonica & inde liberatione.</i>	292.	<i>Vonones Parthorum rex ab Artabano pulsus.</i>	526.
<i>Vaticinium de Adadi morte & regno Azaclis tradendo.</i>	265.	<i>Vonones Syllano Syria Præfecto sese tradit.</i>	526.
<i>Vaticinium de Iudeorum pœna.</i>	288.	<i>Vota & prandium ante triumphum.</i>	855.
<i>Vaticinium Hyrcani de filiis.</i>	385.	<i>Vltima verba Eleazari in igne.</i>	923.
<i>Vaticinium contra altare in Bethel.</i>	238.	<i>Vltio diuina in Ethnicos sacra Biblia tractantes. fol.</i>	339.
		<i>Vna nascendi & moriendi omnibus ratio.</i>	930.
		<i>Vnguentum sanctum.</i>	78.
		<i>Vrbs Roma summa cum alacritate & claritudine Vespasianum suscepit.</i>	852.
			vrbes.

I N D E X.

<i>Vrbes Iudais ademptæ.</i>	403.	<i>Zamares seipsum concremat.</i>	246.
<i>Vrias cum quibusdam assultum ad mœnia faciens, à suis, ut mandatum illis erat, cū Ammanita erumperent, deseritur.</i>	197.	<i>Zelota.</i>	363.
<i>Vrias cum aliquot alijs occumbit, quod mox regi per nuncium significatur.</i>	197.	<i>Zenodorus miserè perit.</i>	457.
<i>Vxores Esau.</i>	26.	<i>Zenodorus ex raptu viuit.</i>	456.
X.		<i>Zipheni rursum Dauidem in eorum esse regione Saulo renunciant.</i>	177.
<i>Xanthicus Macedonibus est Aprilis.</i>	59.	<i>Zipheni Saulum Dauidem in agro suo morari certidrem faciunt.</i>	174.
<i>Xerxes rex Persiæ.</i>	316.	<i>Zoilus Stratonis turris & Dea Tyrannus.</i>	388.
<i>Xerxes Iudais fauet.</i>	316.	<i>Zoilus & Gazai à Ptolmeo contra Iudæos auxilium petunt.</i>	388.
Z.		<i>Zoilus captus.</i>	388.
<i>Zacharias lapidatur.</i>	272.	<i>Zorobabelex oratione sua laudem & munera præclara consequitur.</i>	311.
<i>Zambrias.</i>	100.	<i>Zorobabel tertius satelles mulierum vim præpollentem primum ostendens, mox veritati, ut infracta palmam attribuit.</i>	310.
<i>Zambriis aduersus Moysen oratio.</i>	100.	<i>Zorobabel.</i>	319.

IMPRESSVM FRANCOFORTI AD
MOENVM, IMPENSIS SIGISMVN-
DI FEYERABENDT.

Anno M. D. LXXX.

